

QVATVOR · EVANGELIA; AD · VETVSTISSIMORVM ·
EXEMPLARIVM · LATINORVM · FIDEM; ET · AD ·
GRAECAM · VERITATEM · AB · ERASMO · ROTE
RODAMO · SACRAE · THEOLOGIAE · PROFES
SORE · DILIGENTER · RECOGNITA ·

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΤΑ
ΜΑΤΘΑΙΟΝ.

EVANGELIVM SECVNDVM
MATTHAEVM.

Genealogia χη. c. I.

ΙΒΑΟΣ γενέ
σσεως ΙΗΣΟΥ ΧΡΙ
ΣΤΟΥ, υιού Δα
βίδ, υιού Αβρα
άμ. Αβραάμ υι
γλήννησερ τ' Ισα

Iber generatio
nis Iesu Christi
filij David, Filij
Abrahā, Abra
ham genuit Isa
ac. Isaac autē, ge
nuit Jacob. Ia

άκ. Ισαάκ η, εγγλήννησερ τ'μ Ιακώβ. Ιακώβ
δέ, εγγλήννησερ τ'μ Ιούδαμ, καὶ τ'μ αδελ
φούς αυτω. Ιούδας δέ, εγγλήννησερ τ'μ φα
ρέε, & τ'μ Ζαρά, εκ φη Δάμαρ. φαρές δέ,
εγγλήννησερ τ'μ εσρώμ. εσρώμ δέ, εγγλήννησερ
τ'μ αράμ. αράμ δέ εγγλήννησερ τ'μ αμι
ναδάβ. αμιναδάβ η, εγγλήννησερ τ'μ νασο
σόμ. ναασόμ δέ, εγγλήννησερ τ'μ σαλμώμ.
σαλμώμ η, εγγλήννησερ τ'μ βοός, εκ φη ρα
χάβ. βοός η, εγγλήννησερ τ'μ ωβήδ, εκ φη
ρ'θθ. ωβήδ η, εγγλήννησερ τ'μ Ιεσαί, Ιεσαί
δέ, εγγλήννησερ τ'μ δαβίδ, τ'μ βασιλέα.
δαβίδ η ο βασιλεύς εγγένησερ τ'μ σο
λομώνα εκ φη τω θυρίου. σολομών δέ,
εγγένησερ τ'μ ρεβοάμ. ρεβοάμ η, εγγένησερ
τ'μ αβιά, αβιά δέ, εγγένησερ τ'μ άσα, άσα
η, εγγένησερ τ'μ Ιωσαφάτ. Ιωσαφάτ η,
εγγένησερ τ'μ Ιωράμ. Ιωράμ η, εγγένη
σερ τ'μ

cob autē, genuit Iudā, & fratres eius.
Iudas autē, genuit Phares, & Zarā,
e Thamar. Phares autē, genuit Es
rom. Esrom autē, genuit Aram. Arā
autem, genuit Aminadab. Amina
dab autē, genuit Naasson. Naasson
autē, genuit Salmon. Salmon autē,
genuit Boos, e Rhachab. Boos autē,
genuit Obed, e Ruth. Obed autē,
genuit Iesse, Iesse autē, genuit David
regem. David autē rex, genuit So
lomonem, ex ea q̄ fuerat uxor Vrie.
Solomon autem, genuit Roboam.
Roboam autē, genuit Abiam. Abia
autem, genuit Afa. Afa autem, ge
nuit Iosaphat. Iosaphat autem, ge
nuit Ioram. Ioram autem, genu
A it Oziā.

σερ τὸν ὀζίαμ. ὀζίας δὲ ἐγέννησε τὸν ἰωάθ
 θαμ. ἰωάθαμ δὲ ἐγέννησε τὸν ἄχαζ. ἄχαζ
 δὲ ἐγέννησε τὸν ἐζεκίαμ. ἐζεκίας δὲ ἐγέννησε
 τὸν μανασῆ. μανασῆς δὲ ἐγέννησε τὸν ἀμὼν.
 ἀμὼν δὲ ἐγέννησε τὸν ἰωσίαμ. ἰωσίας δὲ
 ἐγέννησε τὸν ἰεχονίαμ, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς
 αὐτοῦ, ἐπὶ ὧν μετοικεσία βαβυλῶνος, μετὰ
 δὲ πλὴν μετοικεσίαμ βαβυλῶνος, ἰεχονίας ἐ-
 γέννησε τὸν σαλαθιήλ. σαλαθιήλ δὲ ἐγέννη-
 σε τὸν ζοροβάβελ. ζοροβάβελ δὲ ἐγέννησε
 τὸν ἀβιούδ. ἀβιούδ δὲ ἐγέννησε τὸν ἐλια-
 κίμ. ἐλιακίμ δὲ ἐγέννησε τὸν ἀζώρ. ἀζώρ
 δὲ ἐγέννησε τὸν σαδὼκ. σαδὼκ δὲ ἐγέννη-
 σε τὸν ἀχιὺ. ἀχιὺ δὲ ἐγέννησε τὸν ἐλιούδ.
 ἐλιούδ δὲ ἐγέννησε τὸν ἐλεάζαρ. ἐλεάζαρ
 δὲ ἐγέννησε τὸν ματθάρ. ματθάρ δὲ ἐγέν-
 νησε τὸν ἰακώβ. ἰακώβ δὲ ἐγέννησε τὸν ἰω-
 σήφ, τὸν ἀνδρα μαρίας, ἧς ἐγεννήθη ἸΗΣΟΥΣ,
 ὁ λεγόμενος ΧΡΙΣΤΟΣ. πᾶσαι δὲ αὐτῆ
 γενεαὶ ἀπὸ ἄβραάμ ἕως δαβὶδ γενεαὶ δεκά-
 τέσσαρες, καὶ ἀπὸ δαβὶδ ἕως ὅτι μετοικεσί-
 ας βαβυλῶνος, γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ
 ὅτι μετοικεσίας βαβυλῶνος ἕως τῆς ΧΡΙΣΤΟΥ
 γενεαὶ δεκατέσσαρες.

*Natiuitas chri:
 et apparitio angeli
 Joseph i somnis*

τοῦ δὲ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ἡ γέννησις οὕ-
 τως ἦν, μνησθῆναι γὰρ ὅτι μήτερος αὐτοῦ
 μαρίας ὡς ἰωσήφ, πρὶν ἢ σκελθεῖν αὐτῆς,
 εὐρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου.
 ἰωσήφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν, καὶ μὴ θέ-
 λων αὐτὴν ἥρα εὐματίσαι, ἐβουλήθη λά-
 θρα ἀπολύσαι αὐτήν. ταῦτα δὲ αὐτῆς ἔφρα-
 σεν ὁ ἄγγελος κυρίου κατ' ὄναρ ἐ-
 φάνη αὐτῆς λέγων. ἰωσήφ ἡδὲ δαβὶδ μὴ
 φοβηθῆς παρὰ λαβῆν μαριὰμ πλὴν γυναι-
 κά σου, τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν, ἐκ πνεύμα-
 τὸς ἁγίου. τέξεται δὲ ἡ ὄν, ἧ καλέσεις
 τὸ ὄνομα αὐτῆς ἸΗΣΟΥΝ, αὐτὸς δὲ σώσει τὸ λα-
 ον αὐτῆς ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας αὐτῆς. τὸ ἄρτι ὅλον
 γέννησεν, ἵνα πληρωθῆς δὲ εὐαγγελίου ὑπὲρ τῆς κυρίας διὰ
 τῆς προφητείας

it Oziā. Ozias autem, genuit Ioatham;
 Ioatham autē, genuit Achas. Achas autē,
 genuit Ezeciam. Ezecias autē, genuit Ma-
 nasse. Manasse autem, genuit Amon.
 Amon autē, genuit Iosiam. Iosias autē, ge-
 nuit Iechoniam, & fratres eius in demi-
 gratione in Babylonē. Porro post demi-
 grationē in Babylonē, Iechonias genuit
 Salathiel. Salathiel autē, genuit Zoroba-
 bel. Zorobabel autē, genuit Abiud. Abi-
 ud autē, genuit Eliacim. Eliacim autē, ge-
 nuit Azor. Azor autē, genuit Sadoc. Sa-
 doc autē, genuit Achim. Achim autē, ge-
 nuit Eliud. Eliud autē, genuit Eleazar. Ele-
 azar autē, genuit Matthan. Matthā autē,
 genuit Iacob. Iacob autē, genuit Ioseph,
 maritū Mariæ, ex qua genit⁹ fuit Iesus,
 ille qui dicitur Christus. Vniuersæ itaq;
 generationis, ab Abraham usq; ad Da-
 uid, generationes quatuordecim, & a
 Dauid usq; demigrationem in Babylō-
 nem generationes quatuordecim, & a
 demigratiōe in Babylonē usq; ad Chri-
 stum generationes quatuordecim. Chri-
 sti uero natiuitas sic fuit. Cū mater eius
 Mariā desponsata esset Ioseph, priusq;
 congressi fuissent, dephensa est grauida
 e spiritu sancto. Porro Ioseph maritus
 eius, quoniā erat iustus, & nolebat il-
 lam diffamare, uoluit danculū ab ea di-
 uertere. Hæc autem cum is in animo uer-
 sare, ecce angelus dñi in sōnis uisus est
 illi dicēs. Ioseph fili dauid, ne metuas ad-
 iungere tibi Mariā uxore tuā. Nā qd' in
 illa cōceptū est, e spū sc̄to p̄fectū est.
 Pariet autē filiū, & uocabis nomē eius Ie-
 sum, is em̄ saluū faciet pplm suū, a pctis
 suis. Porro totū hoc factū est, ut iplere-
 tur id quod dictum fuerat, a dño per
 prophetam

¶ προφήτης, λέγοντες, ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γα-
 ρβίῳ ἐξῆται ἡ ὄρμην, καλέσει τὸ ὄνομα
 αὐτῆς ἐμμανουήλ, ὃ ὄζει μεθερμυδούμονον
 μετὰ ἡμῶν ὁ θεός. διεγρηθεὶς ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ
 ὕπνου ἐποίησε τὸ ὄρα προσέταξε μὲν αὐτῷ ὁ ἄγγελος
 κυρίου. Ἐπειδὴ ἐλάβετο τὴν γυναῖκα αὐτοῦ,
 οὐκ ἐγέννησεν αὐτῷ, ἕως οὗ ἔπαινον τὸν
 ἡὸρ ἀντιπρῶτον, τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐκάλεσε τὸ
 ὄνομα αὐτῆς ἸΗΣΟΥΣ. τοῦ δὲ ἸΗΣΟΥ γεν-
 νηθέντος ἐν βηθλεὲμ τῆς ἰουδαίας ἐν ἡμέραις
 ἡρώδης τοῦ βασιλέως. ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατο-
 λῶν προσήλθοντες εἰς ἱεροσόλυμα λέγοντες. ποῦ
 ὄζει ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῆς ἰουδαίας; εἰδοί-
 μων γὰρ αὐτῶν τὸν ἄστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, ἠελ-
 θομεν προσκυνῆσαι αὐτόν. ἀκούσας δὲ ἡρώ-
 δης ὁ βασιλεὺς ἐταράχθη, καὶ πάντα ἱεροσόλυ-
 μα μετὰ αὐτῆς, καὶ ἰωσήφ ὁ πατήρ αὐτοῦ ἀρχι-
 ερεῖς. Ἐγραμματαίους τοῦ λαοῦ, ἐπυθάνεντα
 παρὰ αὐτῶν, ποῦ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ γεννᾶται, οἱ δὲ
 εἶπον αὐτοῖς ἐν βηθλεὲμ τῆς ἰουδαίας. ὅν-
 τως γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου. καὶ σὺ
 βηθλεὲμ γῆ ἰουδαίας, οὐδ' ἀμῶν ἐλαχίστη εἶ ἐν
 τῆς ἡγεμόσιμ ἰσραὴλ, ἐκ σὺ μοι θηλειύσση
 ἡ γέννησις, ὅς ἂν ποιμανῆ τὸν λαόν μου τὸν
 ἰσραὴλ. τότε ἡρώδης λάθρα καλέσας τὸν
 μάγον, ἐκρίθασεν παρὰ αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ
 φαιναμένου ἄστερος, καὶ πῶς ἐμῆς αὐτοῦ εἰς
 βηθλεὲμ εἰπεν, πορευθέντες, ἀκριβῶς θηλειά-
 σατε παρὰ τὸ παιδίον, ἐπεὶ αὐτὸς εὗρητε, ἀπα-
 γήλατέ μοι, ὅπως καὶ γὰρ ἐλθὼν προσκυνή-
 σω αὐτόν. οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως, ἐπι-
 ρεύθησαν, καὶ ἰδοὺ ὁ ἄσθερ ὅμ ἐίδον ἐν τῇ ἀνατο-
 λῇ προῆλθε αὐτοῦ, ἕως ἐλθῶν, ἔστη ἐπάνω οὗ
 ἔμ τὸ παιδίον. ἰδόντες δὲ τὸν ἄστέρα, ἐχάρη-
 σαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα. καὶ ἐλθόντες
 εἰς τὴν οἰκίαν ἔβρισαν τὸ παιδίον μετὰ μαρίας
 ἧς μητρὸς αὐτοῦ. Ἐπειδὴ ἠκούσαν αὐτῶν,
 ἀνοίξαντες τὸν θησαυρὸν αὐτῶν,
 προσένεγκαν αὐτοῖς δῶρα. χρυσόν τε λίβα

νὸν καὶ

prophetā, loquente. Ecce uirgo erit pre-
 gnans, & pariet filiū, & uocabunt nomē
 eius Emanuel, qd' si quis interpretet, so-
 nat, nobiscū deus. Excitatus autē Ioseph
 a somno, fecit ut iniunxerat sibi angelus
 domini, & adiunxit sibi uxore suam, &
 nō cognouit eam, donec peperisset filiū
 suū primogenitum, & appellauit nomē
 eius Iesum. Cum autem natus esset Ie-
 sus in Bethleē Iudææ, i diebus Herodis
 regis, ecce Magi ab oriente accesserunt
 Hierosolymā, dicentes. Vbi est ille, qui
 natus fuit rex Iudæorum; uidimus enim illi-
 stellam in oriente, & accessimus, ut ado-
 remus eū. Auditis autē his Herodes rex,
 turbatus est, & tota Hierosolyma cū il-
 lo, & conuocatis oibus pontificibus, &
 scribis ppli, percontat⁹ est eos, ubi Chri-
 stus nasceret. At illi dixerunt ei, In Beth-
 leem Iudææ. Sic enim scriptum est per
 prophetam. Et tu Bethleem terra Iuda,
 nequaquā minima es inter principes Iu-
 da. Ex te mihi egressurus est dux, qui
 reget populum meum Israel. Tum He-
 rodes clam accersitis Magis, accurate p-
 quisit ab illis, quo tēpore stella appa-
 ruisset. Et iussis ire in Bethleē, dixit, pfe-
 cti illuc, accurate inqrite de puero. Vbi
 uero reperitis, renūtiatē mihi, ut & ego
 ueniam & adorem illum. At illi audito
 rege, profecti sunt, & ecce stella quam uī-
 derāt in oriēte, pcedebat illos, donec uer-
 nisset, ac staret supra locum in quo erat
 puer. Cum autem uidissent stellam, ga-
 uisi sunt gaudio magno ualde. Et in-
 gressi domū, repererunt puerum, cum
 Maria matre eius, & prostrati adora-
 uerunt illum, & apertis thesauris suis,
 obtulerunt illi munera, aurum, & thus,

II Magorum trium oblatio.

A 2 & myr-

νομῆ καὶ σμύρνα, ἢ χρηματιοθέντες κατ' ὄ-
 νασ, μὴ ἀνακἀμψαι πρὸς Ἡρώδην, δι' ἄλλης
 ὁδοῦ ἀνεχώρησαν, εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.
 Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ ἄγγελος
 κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ, λέγων.
 ἐγερθεῖς, πρὸ ἄλαβε τὸ παιδίον ἢ τὴν μητέ-
 ρα αὐτοῦ, καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἵσθι ἐκεῖ,
 ἕως ἄν ἐπιποσοί, μέλλει γὰρ Ἡρώδης ζητεῖν τὸ
 παιδίον, τὸ ἀπολέσαι αὐτό. ὃ δὲ ἐγερθεὶς
 πρὸ ἄλαβε τὸ παιδίον ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ
 νυκτὸς, καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον, ἢ ἢ ἐ-
 κεί, ἕως ἃς τελευτήσῃ Ἡρώδης, ἵνα πληρωθῇ τὸ
 ῥηθὲν, ὃ ἐπὶ τῷ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου, λέγον-
 τος, ὅτι Αἴγυπτος ἐκάλεσα τὸ μῦθόν μου, τότε
 Ἡρώδης ἰδὼν, ὅτι ἐνεπαύθη ἐν τῷ μῦθῳ,
 ἐθυμώθη λίαν, ἢ ἀποσεύλαξ, ἀνεῖλεν πάν-
 τας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ, καὶ ἐν πᾶσι
 τοῖς ὄριοις αὐτῆς, ἀπὸ δυετῶν, καὶ κατωτέ-
 ρων, ἢ τὸν χρόνον, ὃν ἠκρίβωσεν παρὰ τῶν
 μῦθων. τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν, ὃ ἐπὶ Ἰσραὴλ
 τοῦ προφήτου, λέγοντος, φωνὴ ἐν ῥαμὰ ἠκού-
 σθη. θρήνος, ἢ κλαυθμὸς, καὶ ὀδυρμὸς πο-
 λυς, ἕως ἃς ἦλ κλαίεσα τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ οὐκ
 ἴθελεν πρὸς ἀκλῆθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσί, τελευτή-
 σαντες δὲ τῷ Ἡρώδου, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου κατ'
 ὄναρ φαίνεται τῷ Ἰωσήφ, ὃς Αἴγυπτον λέ-
 γων, ἐγερθεῖς, πρὸ ἄλαβε τὸ παιδίον, καὶ τὴν
 μητέρα αὐτοῦ, ἢ πορεύεσθαι εἰς γῆν Ἰσραὴλ, τε-
 θνήκασιν γὰρ οἱ ζητοῦντες, τὴν ψυχὴν τῷ παι-
 δίου, ὃ δὲ ἐγερθεὶς, πρὸ ἄλαβε τὸ παιδίον καὶ
 τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν εἰς γῆν Ἰσραὴλ. ἀκού-
 σαι δὲ, ὅτι ἀρχέλαος βασιλεύει ἐπὶ τῆς Ἰου-
 δαίας ἀντὶ Ἡρώδου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐφοβή-
 θη ἐκείνῳ ἀπελθεῖν. χρηματιοθεῖς ἢ κατ' ὄναρ,
 ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς γαλιλαίας, καὶ
 ἐλθὼν, κατώκησεν εἰς πόλιν λεγομένην να-
 ζαρέθ, ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προ-
 φητοῦ, ὅτι ναζωραῖος κληθήσεται.

*Joseph ab angelo p visu
 admoitū cū puero et
 matre ei⁹ i egyptū
 fugit.*

Infantes iherosolimitan.

Regressio iesu ex egypto

*Baptisma iohannis.
 et ei⁹ predicatio.*

Εν τῷ ταῦς ἡμέραις ἐκείναις, παραγίνετη Ἰω-
 ἀννης

& myrrhā, & oraculo admoniti in som-
 nis, ne reflecterēt ad Herodē, per aliam
 uiam reuerſi sunt in regionem suam. Di-
 gressis autē illis, ecce angelus domini ap-
 paret in somnis Ioseph dicens, Surge &
 assume puerum & matrem illius, & fuge
 in Aegyptum, & esto illic, donec dixerō
 tibi. Futurum est enim, ut Herodes que-
 rat puerum ad perdendū eum. Ille uero
 excitat⁹, assūpsit puer⁹ & matrē ei⁹ noctu
 & secessit in Aegyptū, & fuit illic usq; ad
 obitū Herodis, ut impleret⁹ qd' dictum
 fuerat p prophetā a dño, dicentē. Ex Aegy-
 pto uocauī filiū meū. Tū Herodes ubi
 uidit sibi illū fuisse a Magis, indignat⁹
 est uehemēter, ac missis satellitib⁹, sustu-
 lit oēs pueros qui erant in Bethleē, & in
 omnibus confinij⁹ Bethleemiticis, a bi-
 matu, & infra, iuxta tempus, quod exa-
 cte cognouerat ex magis. Tunc imple-
 tum est, quod dictum fuerat ab Hiere-
 mia propheta, dicente. Vox in rama au-
 dita est, lamentatio, ploratus, & fletus
 multus. Rachel plorās filios suos, & no-
 luit consolationem admittere, quod nō
 sint. Caterū defuncto Herode, ecce an-
 gelus dñi in sōnis apparet ioseph in Ae-
 gypto, dicens. Surge & assume puerū &
 matrē eius, & uade in terrā Israel. Defū-
 cti sunt em̄, q̄ q̄rebāt aiām pueri. At ille
 surgēs assūpsit puerū & matrē illi⁹, & ue-
 nit i terrā Israel. Vex cū audisset Arche-
 laum regnare i Iudæa, loco Herodis pa-
 tris sui, timuit illuc abire, sed oraculo ad-
 monitus in sōnis, secessit in partes Ga-
 lileæ, ac profectus habitauit in ciuitate,
 quæ uocatur Nazareth, ut impleretur,
 qd' dictum fuerat per prophetas. Naza-
 reus uocabit⁹. ¶ In diebus illis, accedit Io

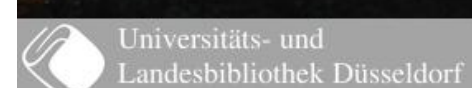
III
 annes

ἀνῆς ὁ βαπτιστὴς κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ φθι
 ἰουδαίας, καὶ λέγων, μετανοήτε. ἢ γικεμ γρ
 ἢ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, οὗτος γάρ ἐστιν ὁ ξη
 θεὸς ὑπὲρ ἡσίου τοῦ προφήτου λέγοντος, φω
 νή βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐπιμάσατε τὴν ὁ
 δὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.
 αὐτὸς ἦ ὁ ἰωάννης, εἶχε μὲν τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ, ἀπὸ
 τρίχων καμήλου, καὶ ζώνην δερματίνην, περι
 τὴν ὀσφῶν αὐτοῦ, ἢ δὲ ἔροφὴν αὐτοῦ ἦν ἀκριδῆς,
 καὶ μέλι ἄγριον, τότε ἤχε πορεύετο πρὸς αὐ
 τὸν ἰεροσόλυμα ἐπὶ ἅσα ἢ ἰουδαία, καὶ πᾶ
 σα ἢ περὶ ἰορδάνου, ἐβαπτίζοντο ἐν
 τῷ ἰορδάνῳ ὑπὸ αὐτοῦ, ἠχομολογοῦμενοι τὰς
 ἁμαρτίας αὐτῶν. ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν φαρι
 σαίων καὶ σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ
 βάπτισμα αὐτοῦ, εἶπε μὲν αὐτοῖς, γεννήματα
 ἐχιδνῶν τίς ὑπέδξεται ὑμῶν φυγῆναι, ἀπὸ φθι
 μελλοῦσης ὀργῆς, ποιήσατε ὅσα κερποὺς ἀρί
 ονε φθι μετανοίας, καὶ μὴ δόξῃτε λέγειν ἐν
 ἑαυτοῖς, πατέρα ἔχομεν τὸν ἄβραάμ. λέγω
 ὑμῖν, ὅτι ὀνόματα ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τῶ
 τω ἐγείρει τέκνα τῶν ἄβραάμ, ἢ δὲ καὶ καὶ
 ἢ ἀξίον πρὸς τὴν εἰς αὐτὸν τῶν δένδρων κῆται.
 πᾶρ ὅσα δένδρα μὴ προϊῶ καρπὸν καλόν,
 ἐκκόπεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται, ἐγὼ μὲν
 βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι εἰς μετανοίαν, ὁ δὲ ὁ
 πίσω μου ἐρχόμενος, ἰσχυρότερός μου ἐστίν.
 οὐδὲν εἰμι ἰκανὸς τὰ ὑποδήματα βασάσαι,
 αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ, καὶ πυ
 ρί, οὐ τὸ πῦρον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαρι
 εἶ τὴν ἁλώνα αὐτοῦ, καὶ συναξει τὸν σίτην αὐ
 τοῦ, εἰς τὴν ἀπὸ θήκην, τὸ δὲ ἄχυρον, κατακαύ
 σι πυρὶ ἀσβέσω. τότε παρὰ γίνετο ὁ ἰη
 σοῦς ἀπὸ τῆς γαλιλαίας ἐπὶ τὸν ἰορδάνην
 πρὸς τὸν ἰωάννην, καὶ βαπτισθῆναι ὑπὸ αὐτοῦ,
 ὁ δὲ ἰωάννης, διεκώλυεν αὐτόν, λέγων, ἐγὼ
 χρειάζομαι ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἐρχῃ
 πρὸς με, ἀποκριθεὶς ἦ ὁ ἰησοῦς, εἶπε μὲν πρὸς
 αὐτόν, ἀφες ἄρτι, οὕτως ἐστὶν πρέπουσιν ἡμῖν,
 ὅπως πληρωθῶσι πάντα δικαιώματα, τότε ἀφῆ
 σεν αὐτόν

annes baptista, p̄dicās in deserto Iudææ
 & dicens. Pœniteat uos. Appropinqua
 uit em̄ regnum cœloꝝ. Hic enim est ille
 de quo dixit p̄pheta, q̄ ait. Vox clamātis
 in deserto, parate uiam dñi, rectas facite
 semitas eius. Ipse uero Ioānes habebat
 indumentum suum ex pilis camelorum
 & zonam pelliceam circum lumbos su
 os. Porro cibus illius erant locustæ &
 mel syluestre. Tunc egressa est ad illum
 hierosolyma, & tota Iudæa, totaq; regio
 undiq; finitima Iordani, & baptizabāt
 in Iordane ab illo, confitentes peccata
 sua. Cum uidisset autem multos ex pha
 risæis & sadducæis, uenientes ad bap
 tismum suum, dixit illis. Progenies uipera
 rum, quis uobis submonstrauit, ut fuge
 retis a uentura ira? Facite igitur fructus
 qui deceant pœnitentiā. Et ne uideami
 ni dicere intra uos ipsos, patrē habemus
 Abraham. Dico enim uobis, quod possit
 deus facere ut ex lapidib⁹ his, filij sur
 gāt ipsi Abrahæ. Iam uero & securis ad
 radicem arborū posita est. Omnis igit
 arbor q̄ non facit fructum bonū, excidi
 tur, & in ignem mittitur. Ego quidē ba
 ptizo uos in aqua, ad pœnitentiā. At ille
 qui post me uenturus est, fortior me est,
 cuius nō sū idoneus, ut calciamenta por
 tem. Ipse uos baptizabit i spū sancto &
 igni, cuius uentilabrū in manu ipsius, &
 repurgabit areā suā, & congregabāt tri
 ticum suū in horreū, paleam autē exuret
 igni inextinguibili. Tunc accedit Iesus
 a Galilæa ad Iordanē ad Ioannē, ut ba
 ptizaret ab illo. At Ioannes, phibebat il
 lū dicēs. Mihi op⁹ est, ut abs te baptizer,
 & tu uenis ad me. Respōdēs autē Iesus di
 xit ad illū, omitte nūc. Sic em̄ decet nos,
 ut impleamus oēm iusticiā. Tunc omit
 tit illum

Christi baptisma.

titi in son
 per alian
 suam. Di
 domini ap
 s. Surge &
 ius. & fuge
 nec dixero
 rodes que
 n. Ille uero
 ei? noctu
 lic usq; ad
 dictum
 Ex Aegy
 rodes ubi
 idignat?
 ab? iusta
 ethlee. & in
 tris, a bi
 uod exa
 ic imple
 Hierer
 rama au
 & stertus
 os, & no
 quod nō
 e, ecce ani
 ph in Ae
 e puerū &
 ael. Defu
 ueri. At ille
 tē ill? & ue
 illa. Ache
 Herodis pa
 oraculo ad
 partes Co
 t in ciuit
 impetran
 tras. Naza
 accedit lo
 anas

σὶν αὐτῷ. καὶ βαπτισθεὶς ὁ Ἰησοῦς, ἀνέβη
εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος, καὶ ἰδοὺ ἀνεώχθησαν
αὐτῷ οἱ οὐρανοὶ καὶ εἶδεν τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ
καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερᾶν, καὶ ἐρχόμενον
ἐπὶ αὐτόν. καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέ-
γουσα. Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός,

*Tenta^o chū a diabolo
in deserto, et de
eis ieiunio.*

ὃν ᾧ εὐδόκησα. τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη
εἰς πλὴν ἔρημον ὑπὲρ τὸ πνεῦματος, παραδόν-
τος ὑπὲρ τὸ διαβόλου, καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσα-
ράκοντα, καὶ νύκτας τεσσαράκοντα, ὕστερον ἐπει-
νασεν. καὶ προσελθὼν αὐτῷ ὁ πειράζων, εἶπεν.
εἰ υἱὸς εἶ τῆς θεῶν, εἰπέ, ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι
γένηνται. ὁ ἄποκριθεὶς, εἶπεν. γέγραπται.
ὄκ ἐπ' ἄρτω μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπι-
παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένου, διὰ στόματος
θεοῦ. τότε ἤραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος
εἰς πλὴν ἀγίαν πόλιν, καὶ ἔσκειν αὐτὸν ἐπὶ τὸ
πτερύγιον τῆς ἱερῆς, λέγων αὐτῷ. εἰ υἱὸς εἶ τοῦ
θεοῦ, βάλλε σεαυτὸν κάτω. γέγραπται δὲ, ὅτι
ἐτις ἀγγέλοις αὐτῷ ἐντελεῖται ὑπὲρ σου, καὶ ἐπι-
χρῆσάντες ἑστίμι σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς
λίθον τὸν πόδα σου. ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, πά-
λιμ γέγραπται. ὄκ ἐκπεράσῃς κύριον τὸν
θεόν σου. πάλιν ἤραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διά-
βολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν, καὶ δείκνυσιν
αὐτῷ πάντα τὰς βασιλείας τῆς κόσμου, καὶ τὴν
δόξαν αὐτῆς, καὶ λέγει αὐτῷ. Ταῦτά σοι πάντα
τα δώσω, εἰὰν πεσῶν προσκυνήσῃς μοι. τότε
λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὑπάγε ὁπίσω μου σα-
τανᾶ. γέγραπται δὲ, κύριον τὸν θεόν σου προ-
σκυνήσεις, ὅτι αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. τότε ἀ-
φίκτιν αὐτῷ ὁ διάβολος, καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι προ-
σῆλθον, καὶ εἰκκόνουσαν αὐτῷ. ἀκῆσας δὲ
ὁ Ἰησοῦς, ὅτι ἰωάννης ἤρθε ἀπὸ θη, ἀνεχώρησεν
εἰς πλὴν γαλιλαίας, καὶ καταλίπων πλὴν να-
ζαρέθ, ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς καπρναοὺμ τὴν
παραθαλάσσιον, ἐν ὁρίοις zabulon, καὶ νεφ-
θαλίμ, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ ἠσαίου τοῦ
προφήτου λέγοντος. γῆ zabulon καὶ νεφθα-
λίμ ὁ δὲ ὄρος θαλάσσης, πέραν τοῦ ἰορδάνου, γα-
λιλαία

*Habita^o chū in Capar-
nao, relictu
Nazareth.*

tit' illum . Et baptizatus Iesus , ascendit
protinus ab aqua. Et ecce aperti sunt illi
caeli, & uident spiritum dei descendentem
tanq̄ columbam, & ueniētem super se .
Et ecce uox de caelis dicens. Hic est filius
meus dilectus, in quo mihi bene cōpla-
citur est. **T**unc Iesus subductus fuit in
desertum a spiritu, ut tentaretur a dia-
bolo. Et cum ieiunasset dies quadragin-
ta, ac noctes quadraginta, postea esu-
rijt. Et cum accessisset ad eū ille qui ten-
tat, dixit. Si filius es dei, iube ut lapides
hi panes fiant . At ille respondēs, dixit
Scriptum est . Non in pane solo uictu-
rus est homo , sed in omni uerbo quod
egreditur per os dei . Tunc assumit illū
diabolus in sanctam ciuitatem, & statu-
it eum super pinnaculum templi , & di-
cit illi. Si filius es dei, mitte te deorsum .
Nam scriptum est. Angelis suis manda-
turus est de te, & in manibus tollent te,
ne quando impingas in lapidem pe-
dem tuum . Dixit illi Iesus , rursus
scriptum est . Non tentabis dominum
deum tuum. Rursus assumit illum dia-
bolus in montem excelsum ualde, & cō-
monstrat ei oīa regna mundi , & gloriā
illoz, & dicit illi. Haec oīa tibi dabo, si p-
stratus adoraueris me. Tunc dicit illi Ie-
sus. Abi post me satana. Scriptū est em̄.
Dñm deū tuū adorabis, & illū solū col-
les. Tūc omittit illū diabolus. Et ecce an-
geli accedebāt, & ministrabāt ei . **C**ū au-
disset autē Iesus, qd' Ioānes traditus esset
secessit in Galileā, & relictā Nazareth, p-
fectus habitauit in Caparnaū, q̄ est ciui-
tas maritima, in finib⁹ Zabulon & Ne-
ptalim, ut impleret qd' dictū fuerat p̄ Esai-
am pphetā dicētē. Terra Zabulo & Ne-
ptalim iuxta uiā maris, ultra Iordanē, ga-
lilaea

III

λιλαῖα τῶν ἐθνῶν, ὁ λαὸς ὁ καθ' ἑμῶν ἐν σκοτεινῶν φῶς μέγα, καὶ τῆς καθ' ἑμῶν ἐν χάριτι καὶ ἀγάπῃ τοῦ πατρὸς, φῶς ἀνέτειλεν ἐν αὐτοῖς, καὶ ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ ἸΗΣΟΥΣ κηρῦσθαι καὶ λέγειν, μετανοήσατε, ἡγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. περιπατῶν δὲ ὁ ἸΗΣΟΥΣ παρὰ τὴν θάλασσαν τοῦ γαλιλαίας, εἶδεν δύο ἀδελφοὺς, σίμωνα τὸν λεγόμενον πέτρον, καὶ ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληκτρον εἰς τὴν θάλασσαν, ἥσαν γὰρ ἀλιεῖς, καὶ λέγει αὐτοῖς, δεῦτε ὀπίσω μου καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἀλιεῖς ἀνθρώπων, οἱ δὲ ἀφέντες ἐυθέως τὰ δίκτυα, ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ προσὰς ἐκείθεν, εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφοὺς, ἰακώβον τὸν τοῦ ζεβεδαίου, καὶ ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν, καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν, ὃ ἐκάλεσεν αὐτούς, οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν, ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ ὡς ἤγειρεν ὅλην τὴν γαλιλαίαν ὁ ἸΗΣΟΥΣ, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρῦσθαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ βασιλείου, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον, καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ, καὶ ἀπηλθεῖν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν σαρδίαν, καὶ προσέειπεν αὐτοῖς, πάντας τῆς κακῶς ἔχοντες, πικρίας νόσους καὶ θασάνους, σωματικὰς, καὶ δαίμονιζομύθους, καὶ σελωιαζομύθους, καὶ παραλυτικούς, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ τοῦ γαλιλαίας καὶ δεκαπόλεως, καὶ ἱεροσολύμων, καὶ ἰουδαίας, καὶ πέριξ τοῦ ἰορδάνου. ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους, ἀνέειπεν ὁ ἸΗΣΟΥΣ, καὶ καθίσαντες αὐτοῖς, προσήλθομεν αὐτοῖς διὰ μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ, ἐδίδασκεν αὐτούς, λέγων, μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν, μακάριοι οἱ πειθῆντες, ὅτι αὐτοῖς παρακληθήσονται,

μακάριοι

lilæa gentium, populus qui sedebat in te nebris & umbra mortis, uidentem lucem magnam, & sedētibus in regione & umbra mortis, lux orta est eis. Et ex eo tempore cepit Iesus prædicare, & dicere, pœniteat uos. Appropinquauit enim regnū cœlorum. Ambulans autem Iesus iuxta mare Galilææ, uidentem duos fratres, Simonem qui uocatur Petrus, & Andream fratrem eius, iacentes rete in mare. Nam erant piscatores, & dicit illis. Venite post me, & faciam uos piscatores hominum. At illi relictis illico retibus secuti sunt illum. Et progressus illinc, uidentem alios duos fratres, Iacobum filium Zebedæi, & Ioannem fratrem eius, in nauī, cum Zebedæo patre suo, sarcientes retia sua, & uocauit eos. At illi protinus relictā nauī & patre suo, secuti sūt eum. Et circumibat totam Galilæam Iesus docens in synagogis illorum, & prædicans euangelium regni, & curans omnem morbum, & omnem languorem in populo. Et dimanauit fama illius in totam Syriam. Et adduxerunt ad illum oēs male affectos, uarijs morbis & tormentis contractos, & dæmoniacos, & syderatos, & paralyticos, & sanauit illos. Et secutæ sunt eum turbæ multæ, a Galilæa ac Decapoli, & Hierosolyma, & Iudæa, & trans Iordanem.

Cum uidisset autem turbas, ascendit in montem, & cum sedisset accesserunt ad illum discipuli eius, & postquam aperuisset os suum, docebat illos, dicens. Beati pauperes spiritu, quoniam illorum est regnum cœlorum. Beati qui lugent, quoniam ipsi consolationem accipient.

A 4 Beati

Voca^o Petri Andree Jacobi et Joannis.

Circūiens galilæā uarios languores curauit.

V. Beatitudinū doctrina in monte Taboz.

Incip^t Sermo dñi i mote. qui durat usq^{ue} ad cap. viij.

μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν, μακάριοι οἱ πένθοντες καὶ διψῶντες ἅδι δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται. μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. μακάριοι οἱ καθαροὶ τῆς καρδίας, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὁψονται. μακάριοι οἱ εἰρῆνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ ἡροὶ Θεοῦ κληθήσονται. μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτοὶ ὁ δόξῃ καὶ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. μακάριοι ἐστέ, ὅτι ἂν διψῶσιν ὑμεῖς καὶ διώξωσιν, καὶ ἔπιωσιν ὑμῶν πονηρὸν ῥῆμα καὶ ἡμῶν θύβουλοῦντο, ἕνεκεν ὑμῶν. χαίρειτε ὁ ἄγαλλισθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐστὶν ὅτις οὐρανοῖς. οὕτως ἂν ἐδίωξαν τοὺς προφῆτας, τοὺς πατρὸς ὑμῶν. ὑμεῖς ἐστέ τὸ ἄλλο, ὅτι γῆς, ἐὰρ ἢ τὸ ἄλλο, μαρτυροῦν, ἐν τίνι ἀλιθίσητε; εἰς οὐρανὸν ἰχθὺς ἔτι, εἰ μὴ βληθῶν ἔξω, ὁ καταπαῖσθαι ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων. ὑμεῖς ἐστέ τὸ φῶς τοῦ κόσμου. οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπὶ τῆς ὄρειας κρυβῆναι, οὐδέ κείσοι λύχινον, καὶ θέασαι αὐτὸν ὑπὲρ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τῆς λυχνίας, καὶ λάμπει πάντις ἐν τῇ οἰκίᾳ. οὕτως λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἕμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, ὁ δόξάσωσιν τὸν πατέρα ὑμῶν, τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, μὴ νομίσητε, ὅτι ἥλθοι καταλύσαι τὸν νόμον ἢ τὰς προφῆτας, οὐκ ἤλθοι καταλύσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι. ἀμὲν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἄρ' ἔλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἓν, ἢ μία κεραία, οὐ μὴ ἔλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἄρ' πάντα γένηται. ὅς ἐστιν λύσημίαν τῶν ἐπιταγῶν τῶν ἁπλῶν ἐλαχίστην, καὶ διδάξῃ οὕτως τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. ὅς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται, ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. ἐὰν μὴ περιουσία ὑμῶν ἢ δικαιοσύνη, πλεον τῶν γραμματέων καὶ φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ἠκούσατε ὅτι ἐξέθῃ τοῖς ἀρχαίοις, οὐ φονεύσεις, ὅς δ' ἂν φονεύσει

Beati mites, quoniam ipsi hereditatem accipient terræ. Beati qui esuriunt & sitiunt iusticiam, quoniam ipsi saturabuntur. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Beati mundi corde, quoniam ipsi deum uidebunt. Beati pacifici, quoniam ipsi filij dei uocabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur propter iusticiam, quoniam illorum est regnum celorum. Beati estis, cum probra iccerint in uos homines, & insectati fuerint, & dixerint omne malum uerbum aduersus uos mentientes, propter me. Gaudete & exultate, quoniam merces uestra multa est in caelis. Sic enim persecuti fuerunt prophetas, qui fuerunt ante uos. Vos estis sal terræ. Quod si sal infatuatus fuerit, in quo salietur. Ad nihil ualet ultra, nisi ut proijciatur foras, & conculcetur ab hominibus. Vos estis lux mundi. non potest oppidum abscondi supra montem situm, neque accendunt lucernam & ponunt illam subter modium, sed super candelastrum, & lucet omnibus, qui sunt in domo. Sic luceat lux uestra coram hominibus, ut uideant uestra bona opera, & glorificent patrem uestrum, qui est in caelis. Ne existimetis, quod uenerim ad destruendam legem, sed ad complendam. Amen dico uobis, donec pretereat caelum & terra, iota unum, aut apex, non perit ex lege, quo ad omnia facta fuerint. Quisquis soluerit unum ex mandatis hisce minimis, & docuerit sic homines, minimus uocabitur in regno celorum. Quisquis autem fecerit & docuerit, hic magnus uocabitur in regno celorum. Nisi abundabit uestra iusticia, plus quam scribarum & pharisaeorum, non possitis ingredi in regnum celorum. Audistis quod dictum sit ueteribus, ne occides. Quisquis autem

Vocat aplos suos sal terre.

Vocat eos lux mundi.

De homicidio doctrina.

f. 97c

ἢ ἄρ' φονεύσα, ἔνοχος ἔσαι τῆ κρίσει. ἐγὼ δὲ
 λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ
 αὐτοῦ ἐκ τῆς καρδίας, ἔνοχος ἔσαι τῆ κρίσει, ὡς
 ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ῥακά, ἔνοχος
 ἔσαι τῷ σινεδρίῳ, ὡς ἂν εἴπῃ μωρὸς,
 ἔνοχος ἔσαι εἰς τὴν γέεναν τῶν πυρῶν. ἐὰν
 δὲ ὁ προσφέρῃς τὸ δῶρον σου ἐπὶ τὸ θυσι-
 αστήριον, καὶ ἐκεῖ μνησθῆς, ὅτι ὁ ἀδελφός σου
 ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου
 ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὑπάγε πρῶ-
 τον, διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου. καὶ τότε
 ἔλθων προσφέρει τὸ δῶρόν σου. ἴδι ἐυνοῶν
 τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχῆ, ἕως ὅτου εἴ ᾗ τῆ δ
 δὲ μετ' αὐτῷ, μή ποτέ σε ᾗ ἀδελφὸς ὁ ἀντίδι-
 κος τῷ κριτῆ, καὶ ὁ κριτὴς σε ᾗ ἀδελφὸς τῷ
 ὑπηρέτῃ. Ἐἴς φυλακὴν βληθήσῃ, ἀλλὰ λέ-
 γω σοι, ὅτι μὴ ῥυζέλης ἐκεῖθεν, ἕως ἂν ἀπο-
 δῶς, ἢ μὴ ἔχασῃ κοδράντιον. ἠκούσατε, ὅτι
 ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, ὅτι μοιχεύσῃς. ἐγὼ δὲ λέ-
 γω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς
 τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἢ ὃν ἐμοίχευσεν αὐτήν
 ᾗ τῆ καρδίας αὐτῆς. εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμὸς σου ὁ δε-
 ξιὸς σκωδαλίξῃ σε, ἐξέλε αὐτὸν καὶ βάλλε αὐτὸν
 σὺ, συμφέρει γὰρ σοι, ἵνα ἀπόληται ἐκ τῶν
 μελῶν σου, ἢ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῆ
 εἰς γέεναν, ἢ εἴ ἢ δεξιὰ σου χεὶρ σκωδαλί-
 ξῃ σε, ἐκκόψου αὐτήν καὶ βάλλε αὐτήν. συμ-
 φέρει γὰρ σοι, ἵνα ἀπόληται ἐκ τῶν μελῶν σου,
 ἢ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῆ εἰς γέεναν. ἐξ-
 ῥέθη, ὡς ἂν ἀπλῆσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ
 λότῳ αὐτῆς ἀποσάσιον. ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν,
 ὅτι ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ᾗ
 κτὸς λόγος πορνείας ποιεῖ αὐτὴν μοιχεύσασα.
 Ἐἴς ὅς ἂν ἀπλελυμένη γαμήσῃ, μοιχεύσασα.
 πάλιν ἠκούσατε, ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις,
 ὅτι ἐπισηκός. ἀποδώσεις δὲ τῷ κυρίῳ
 τοὺς ὄρκους σου. ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀ-
 μόσαι ὅλως, μὴ τε ᾗ τῷ ὕδατι, ὅτι θρό-
 νος ὄσιον τοῦ θεοῦ, μή τε ᾗ τῆ γῆ, ὅτι ὑπο-
 πόδιον

aut occiderit, obnoxius erit iudicio. At
 ego dico uobis, qd' ois q irascitur fratri
 suo temere, obnoxius erit iudicio. Qui-
 cumq; uero dixerit fratri suo raca, obnox-
 ius erit cōcilio. Quisq; aut dixerit fatue,
 tenebit' ad gehēnā ignis. Itaq; si obtule-
 ris munus tuū, ad arā, & illic recordatus
 fueris, qd' frater tuus habet aliqd aduer-
 sum te, relinque illic mun' tuū corā alta-
 ri, & abi, prius recōciliaris fratri tuo, & tū
 ueniens offer munus tuū. Habeto bene
 uolentiā cū aduersario tuo cito, dū es in
 uia cū illo, ne qñ te tradat aduersarius iu-
 dici, & iudex te tradat ministro, & in car-
 cerem cōijciaris. Amen dico tibi, nō exi-
 bis illinc, donec p'solueris extremū qua-
 drantem. Audistis quod dictū fuerit an-
 tiquis, nō adulteraberis. At ego dico uo-
 bis, quod ois q aspexerit uxore alterius,
 ad cōcupiscendū eam, iam adulteriū cū
 ea cōmisit in corde suo. Quod si oculus
 tuus dexter obstaculo tibi fuerit, erue il-
 lum, & abijce abs te. Expedi enim tibi,
 ut pereat unū membrorum tuorum, & nō to-
 tum corpus tuū cōijciatur in gehēnā. Et
 si dextera tua manus obstiterit tibi, am-
 puta eam, & projice abs te. Expedi em̄ ti-
 bi, ut pereat unū mēbrorum tuorum, & nō to-
 tum corpus tuū mittat' in geēnā. Dictū
 est aut, Quicumq; repudiauērit uxore suā
 det illi libellum diuortij. At ego dico uo-
 bis, qd' qsq; repudiauērit uxore suā, nisi
 ob fornicationē, efficit ut illa sit adultera,
 & quicumq; repudiatā duxerit, adulte-
 rium cōmittit. Rursū audistis, quod di-
 ctum fuerit antiquis, non peierabis, sed
 p'solues dño ea q iuraueris. At ego dico
 uobis, ne iuretis omnino, neq; per cœlū,
 quia thronus dei est, neq; per terrā, quia
 scabellum

De oblatione doctrina.

De Adulterio doctrina.

De orlo vel manu erue.

De uxore nō nisi ob adul-
teriu dimittenda.

De iuramento.

scabellum

reditum
 niunt & h
 faturabun
 am ipsi mi
 cati mun
 uidebunt.
 dei uoca
 uen patiū
 millorum
 is, cū pro
 iunctati
 m uerbū
 ppter me.
 necres uo
 m perfec
 erunt ante
 i sal infaua
 nihil ualet
 & concaly
 lux mun
 pra mō.
 mā & po
 uper can
 pi sunt iu
 oram hoi
 pra, & glori
 tis. Ne exi
 ueda lege
 uobis, do
 ra unū aut
 ad oia facta
 u ex mātis
 sic homines
 no celorum
 docuerit, hi
 no aliam.
 itia, plus q
 non possit
 uelutis quod
 uides. Quisq;
 autem

πούδιόν ὄζειν ἢ πούδιον αὐτῶν, μήτε εἰς ἱερο-
 σόλυμα, ὅτι πόλις ὄζειν τῷ μεγάλῳ βασι-
 λείῳ, μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὁμώσῃς, ὅτι οὐ
 δάσασα ποιῆσαι, μίαν τρίχα λευκὴν ἢ
 μέλαιναν. Ἔσω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν, ναί, ναί, οὐ
 οὐ. τὸ δὲ πρῶτον ὁμώσῃς, ἐκ τῆς πονηρῆς ὄζειν.
 ἠκούσατε ὅτι ἐξέθῃς, ὁφθαλμὸν ἀντιὸφθαλ-
 μοῦ, καὶ ὁ δόντα ἀντιὸ δόντος. ἐγὼ δὲ λέγω
 ὑμῖν, μὴ ἀντισῶμα τῷ πονηρῷ, ἀλλ' ὅς τις
 σε ῥαπίσῃ ἐπὶ τὴν δεξιάν σου σαγόνα, ῥα-
 πῆσον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην, καὶ τῷ δέλωρτί
 σοι κριθῶσαι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβῆσον, ἀ-
 φες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον, καὶ ὅς τις σε ἀγα-
 ρείσῃ μίλιον ἕν, ὑπάγε μετ' αὐτῷ δύο, τῷ ἀ-
 πώτισε δίδου, καὶ τὸν δέλοντα ἀπὸ σοῦ δα-
 νείσασθαι μὴ ἀποσφαῖς. ἠκούσατε ὅτι ἐξέ-
 θῃς, ἀγαπήσῃς τὸν πλῆκόν σου, καὶ μισήσῃς
 τὸν ἐχθρόν σου. ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶ-
 τε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς κατα-
 ρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τὴν μισοῦ-
 σάν ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐσθρα-
 ζόντων ὑμᾶς, καὶ διωκόντων ὑμᾶς, ὅπως γέ-
 νησθε ἵσοι τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ὄντα ὁμοίως, ὅτι
 τὸν ἥλιον αὐτῷ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ
 ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους.
 εἰ μὴ ἄγαπήσητε τὴν ἀγαπῶσαν ὑμᾶς,
 τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐ-
 τῷ προσίμ; καὶ εἰ μὴ ἀσπάσθησθε τὴν ἀδελφόν
 ὑμῶν μόνον, τί πρῶτον ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ
 τελῶναι οὕτως ποιῶσιν; ἔσεσθε ὅμως ὑμεῖς τέ-
 ληοι, ὡς περὶ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς,
 τέλειός ἐστιν. προσέχετε δὲ τὴν ἐλεημοσύνην
 ὑμῶν, μὴ πρῶτον ὑμῶν προσοδεῖ τῶν ἀνθρώπων,
 πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς, εἰ δὲ μή γε μισθὸν οὐκ
 ἔχετε παρὰ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρα-
 νοῖς, ὅτι ἂν οὕτως ποιῆς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλ-
 πίσῃς ὑμῶν προσοδεῖν σε, ὡς περὶ οἱ ὑποκριταὶ πρῶ-
 σιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις,
 ἕπως δοξαδοῦσιν ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων. ἀμὲν
 λέγω

De oculo & dente.

Inimicos diligēdos

De eleemosynis.

scabellum est pedū illius, neq; per Hie-
 rosolymam, quoniā ciuitas est magni re-
 gis, neq; per caput tuū iurabis, propte-
 rea quod nō potes unum pilum album,
 aut nigrum facere. Sed erit sermo uester
 est est, non non. Porro quod ultra hæc
 adiungit, ex malo proficiscitur. Audistis
 quod dictū fuerit, oculum pro oculo, &
 dentem pro dente. At ego dico uobis,
 ne resistatis malo, sed quisquis impege-
 rit alapam in dexterā tuā maxillā, obuer-
 te illi & alterā, & ei qui te uelit in ius tra-
 here, ac tunicam tuam tollere, dimitte il-
 li & pallium, & qui te adegerit ad milia-
 rium unum, abito cum illo duo. Peten-
 ti abs te dato. & cupientem mutuum ac-
 cipere, ne auerferis. Audistis quod dictū
 fit. Diliges proximum tuū, & odio habe-
 bis inimicū tuum. At ego dico uobis. Be-
 ne precemini deuouentibus uos, bene
 facite ijs, qui uos odio profsequunt, ora-
 te pro ijs qui ledunt & insectantur uos,
 ut sitis filij patris uestri, qui est in cœlis,
 qui solem suum exoriri sinit, super ma-
 los ac bonos, & pluuiam mittit super iu-
 stos & iniustos. Nā si dilexeritis eos, q
 diligunt uos qd' premiū habetis? Nōne
 & publicani idem faciunt? Et si comple-
 xi fueritis fratres uestros tātū, quid exi-
 miūm facitis? Nōne & publicani sic fa-
 ciunt? Eritis igitur uos perfecti, quē ad-
 modū pater uester q ē in cœlis, perfect⁹
 est. **A**ttēdite ne eleemosynā uestrā fa-
 ciatis corā hoibus, ut spectemini ab illis.
 Alioqui premiū non habetis apud pa-
 trem uestrū, qui est in cœlis. Itaq; cū fa-
 cis eleemosynā, ne tubis canat añ te, quē
 admodū hypocritæ faciūt, i cōciliabulis,
 & in uicis, ut glorificēt ab hoibus. Amē
 dico

VI

λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸ μίσηδόν ἑαυτῶν. σοὺ δὲ
 προσώπιόν σου ἐλεημοσύνην, μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά
 σου τί ποιεῖ ἢ δεξιὰ σου, ὅπως ἢ σε ἡ ἐλεημοσύνη
 ἡ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν
 τῷ κρυπτῷ, αὐτὸς ἀποδώσει σοὶ ἐν ἄλλῃ φωνῇ
 ἔξω. καὶ ὅταν προσεύχη, ὅπως ἢ σε ἡ ἐλεημοσύνη
 ἡ ἐν ταῖς κωλύσεσιν τῶν πλατῶν ἐσωθῆσιν, προσεύχου
 ὅπως ἢ σε ἡ ἐλεημοσύνη ἡ ἐν ταῖς κωλύσεσιν τῶν
 ὑμῶν, ὅτι ἀπέχουσι τὸ μίσηδόν ἑαυτῶν. σοὺ ἢ ὅτι
 ἢ προσεύχου, εἰσελθε εἰς τὸ ταμίον σου, καὶ κλεί
 σαι τὴν θύραν σου, προσεύξαι τῷ πατρὶ σου τῷ
 ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν
 τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοὶ ἐν τῷ φανερῷ. προσεπι
 χόμενοι ἢ, μὴ βαττολογήσετε, ὡς οἱ ἔθνη
 κοίδομασιν ἢ, ὅτι ἐν τῇ πλυλοσίᾳ αὐτῶν εἰσα
 κροῦσονται, μὴ ὅπως ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς, οἱ δὲ μὴ
 ὁ πατήρ ὑμῶν, ὅπως χεῖρα ἔχετε πρὸ τῆς ὑμῶν
 ἀπὸ αὐτῶν. οὐτὸς ὅπως προσεύχεται ὑμῶν. πιά
 τερ ἢ ὑμῶν ὅτι ἢ ὄραστε, ἀγαθὸν τὸ
 ὀνομάσασθαι. ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, γεννηθῆτω
 ἡ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆ γῆς. εὐ
 ἄρεσιν ἢ ὑμῶν τὸ ἐπιτόσιον δὲ ὅπως ἢ ἡμεῖς
 εὐρον, καὶ ἀφεῖς ἡμῖν τὰ ὀφειλόμενα ἢ ὑμῶν, ὡς
 καὶ ἡμεῖς ἀφίμεν τοῖς ὀφειλόμενοις ἢ ὑμῶν. καὶ
 μὴ εἰσενέγκῃς ἢ ὑμῶν εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥύ
 σαι ἢ ὑμῶν ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. ὅτι σοὺ ὄζει ἡ βα
 σιλεία σου ἢ δαύμας, ὅτι ἢ δόξα, εἰς τοὺς αἰ
 ὄνας αἰώνων. εὐὰ ἢ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ
 ἢ ὑμῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατήρ
 ἢ ὑμῶν ὁ οὐράνιος. εὐὰ ἢ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις
 τὰ ἢ ὑμῶν, οὐδέ ὁ πατήρ ὑμῶν
 ἀφήσει τὰ ἢ ὑμῶν. ὅτι ἢ ὑμῶν
 εὐὰ ἢ μὴ γίνεσθε ὡς οἱ ὑποκριταὶ σκυθω
 ποί, ἀφανίζουσιν τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅ
 πως φανώσιν τοῖς ἀνθρώποις κενεοῦντες.
 ἀλλὰ λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸ μίση
 δόν ἑαυτῶν. σοὺ δὲ κενεῶν ἢ ὑμῶν σου τὸ
 κεφάλιν, καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι,
 ὅπως

dico uobis habent mercedem suam. Ca
 terū cū tu facies eleemosynā, nesciat si
 nistra tua, quod facit dextera tua, ut sit
 tua eleemosyna i occulto, & pater tu⁹ q
 uidet in occulto, ipse reddet tibi in pro
 patulo. Et cum oraueris, non eris quem
 admodum hypocritæ. Nam illi solēt in
 conciliabulis & in angulis platearū, stan
 tes orare, ut conspicui sint hominibus.
 Amen dico uobis, quod habent merce
 dem suam. Tu uero cum oras, introito
 in condaue tuū, & occluso ostio tuo, ora
 patrē tuū q est i occulto, & pater tu⁹ q uī
 det in occulto, persoluet tibi in propa
 tulo. Vex orantes, ne sitis multiloq, sicut
 ethnici. Putant em̄ fore, ut in multiloqo
 suo exaudiant. Ne igit efficiamini si
 miles illis. Nouit enim pater uester, qui
 bus rebus opus sit uobis, priusq̄ petā
 tis ab illo. Ad hunc ergo modum orate
 uos. Pater noster, qui es in celis, sanctifi
 cetur nomen tuū. Veniat regnū tuū, fiat
 uoluntas tua, quemadmodū in cælo, sic
 etiam in terra. Panē nostrum quotidiana
 num da nobis hodie, & remittito nobis
 debita nostra, sicut & nos remittimus de
 bitoribus nostris. Et ne inducas nos in
 tentationē. Sed libera nos a malo. quia
 tuum est regnum, & potentia & gloria,
 in sæcula sæculorum. Amen. Proinde,
 si remisistis hoibus errata sua, remittet
 & uobis pater uester cœlestis. Qz si nō
 remisistis hominibus errata sua, nec pa
 ter uester remittet errata uestra. Porro
 cū ieiunaueritis. ne sitis ueluti hypocritæ
 retrici. Obscurāt em̄ facies suas, quo per
 spicuū sit hoibus ipsos ieiunare. Amē di
 co uobis habēt mercedē suā. Tu uero cū
 ieiunas, unge caput tuū, & faciē tuā laua,
 ne conspicuū

De Oratione.

Oratio dñica.

Choromis.

De ieiunio.

per Ho
 magni
 s, prope
 um album
 mo uester
 ultra hæc
 r. Audistis
 ro oculo, &
 dico uobis,
 is impege
 illa obuet
 in ius tra
 dimitte il
 e ad milia
 uo. Peten
 tuum ac
 quod dictū
 odio habe
 uobis. Be
 os, bene
 inf, ora
 ntu uos,
 t in celis.
 ut super u
 ritis eos, q
 eris. Nōne
 si comple
 ā, quid em̄
 dicant hie
 fechi, quid
 celis, p̄met
 iū uestra fa
 mini ab illis
 etis apud
 s. Itaq̄ aī
 matate que
 i conciliabulis
 habus. Amē
 dico

De thesauro i celo reponendo.

Lucerna corporis esse oculu.

No posse duobus dominis seruire,

No sollicitandu de cibo neq; vestimento.

Respicit ad volati caeli.

ὅπως μὴ φανῆς ᾧ ἀνθρώποις κεισέωμ, ἀλλὰ ᾧ πατρὶ σου, ᾧ ἐν ᾧ κρυπτός, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν ᾧ κρυπτός, ἀποδώσει σοι ἐν ᾧ φανερώ. μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ γῆς, ὅπου σὴς καὶ βροῦσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπτει αἰσθησίμ, καὶ κλέπτουσι. ἠκουσαρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου, οὔτε σὴς, οὔτε βροῦσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπτει οὐ διορίζεται, οὐδὲ κλέπτουσι. ὅπως γὰρ ὅστις ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία ὑμῶν.

Ὁ λύχνος τοῦ σώματος ὅστις ὁ ὀφθαλμὸς, ἐὰν ὦν ὁ ὀφθαλμὸς σου ἀπλῆς ἢ, ὅλον τὸ σῶμα σου φωταῖν ἔσται. ἐὰν ᾖ ὁ ὀφθαλμὸς σου πονηρὸς ἢ, ὅλον τὸ σῶμα σου σκοτινὸν ἔσται. εἰ ὦν ὁ φῶς ὅ ἐν σοὶ σκοτὸς ὅστις, τὸ σκοτὸς πόσομ; οὐδεὶς δάσκει αἰσθησίμ κρυφίως δουλεύει. ἢ γὰρ τὸ ἐν αἰσθησίμ, καὶ τὸ ἐπερομ ἀγαπήσει, ἢ ἐνός ἀνθέξεται, καὶ τὸ ἐτέρομ καταφρονήσει, οὐ δάσκει θεῶν δουλεύει καὶ μαμωνᾶ. διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε, ἢ τί πίητε, μὴ δὲ ᾧ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσθητε. ὅχι ἢ ψυχὴ πολλῶν ὅστις ἐν τροφοῖς, καὶ τὸ σῶμα τὸ ἐνδύματος, ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετανᾶ ἢ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπειροσισμ, οὐδὲ θερίζουσιμ, οὐδὲ σωάγουσιμ εἰς ἀποθήκασ, καὶ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος, τρέφει αὐτὰ. ὅχι ἢ μῆς μάλλον διαφέρετε αὐτῶν; τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν, δάσκει προοδύωαι ἐπὶ πλῆ ἢ λικίαμ αὐτῶν πῆχυσ ἕνα; καὶ πῶς ἐνδύματα ἢ τί μεριμνᾶτε, κατὰμάθετε τὰ κρινα τῶ ἀγροῦ, πῶς αὐξάνει, οὐ κοπιᾶ, οὐδὲ νήθει. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐδὲ σολομῶν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτῶν περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων, εἰ ἢ τὸν χόστομ τῶ ἀγροῦ σήμερομ ὄντα, καὶ ἄνθρον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ θεὸς οὕτως ἀμεινύσειμ, οὐ πολλῶν μάλλον ὑμᾶς ὀλιγόπιστοι; μὴ ὦν μεριμνήσκατε λέγοντες

ne conspicuum sit hoibus te ieiunare, sed patri tuo, qui est in occulto, & pater tuus q uidet in abdito, reddet tibi in p/patulo. Ne reponatis uobis thesauros i terra, ubi erugo & tinea corrūpit, & ubi fures pfodiūt, ac furantur. Sed recōdite uobis thesauros i cælo, ubi neq; erugo neq; tinea corrumpit, & ubi fures nō pfodiunt, neq; furātur. Nā ubi fuerit thesaurus uester, illic erit & cor uestrū. Lucerna corporis est oculus. Si igit oculus tu⁹ simplex fuerit, totū corpus tuū lucidū erit. Q; si oculus tu⁹ malus fuerit, totū corpus tuū tenebrofū erit. Ergo si lumē qd' est i uobis, tenebræ sūt, ipse tenebræ quātæ erūt. Nemo potest duob⁹ dominis seruire. Aut em̄ hunc habebit odio, & alterū illum diliget, aut huic adhærebit, & alterū illum negliget. Nō potestis deo seruire & māmonæ. Propterea dico uobis, ne sitis solliciti uitæ uestræ, quid esuri sitis, aut bibituri, neq; corpori uestro, quibus indumentis usuri. Nonne aia pluris est, quā cib⁹, & corpus quā indumentū. Vertite oculos ad uolatilia cæli, quia non serunt neq; metunt, neq; conuehūt in horrea, & pater uester cælestis alit illa. Nonne uos longe præcelitis illa? Quis autem ex uobis sollicite cogitando, potest addere ad staturam suam cubitum unum? ac de indumento quid solliciti estis? Cognoscite lilia agri, quomodo crescant. Nō laborant, neq; nent. Attñ dico uobis, ne Solomone quidē in uniuersa gloria sua, sic amictū fuisse, ut unū ex his. q; si gramē agri, qd' hodie cū sit, cras in clibanū mittitur, de⁹ sic uestit, an nō mlto magis uobis id faciet, o pusillæ fidei. ne sitis igit solliciti dicentes

γόντες. τί φάγωμεν ἢ τί πίνωμεν, ἢ τί περιβαλώμεθα. πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ. οἷδε μὲν γὰρ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος, ὅτι ζητεῖτε τούτων τὰ ἀσάρτων. ζητεῖτε δὲ πρῶτον πλὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ τὰ ἅπαντα προσεθήσεται ὑμῖν. μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν ἄρτιον, ἢ γὰρ ἄρτιον, μεριμνήσει ἑαυτῆς, ἀρεκετόν τῆ ἡμέρα ἢ κακία αὐτῆς. μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε, ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε, κριθήσεσθε. καὶ ἐν ᾧ μέτρω μετρήσεται, μετρήσεται ὑμῖν. τί δὲ βλέπετε τὸ κάρφος τὸ ἐν ᾧ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, πλὴν δὲ ἐν ᾧ ὁ σῶς ὀφθαλμῷ σου δοκῶν κατανοεῖς; ἢ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου, ἄφες ἐκβαλῶν τὸ κάρφος ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ ἰδοὺ ἢ δοκῶς ἐν ᾧ ὀφθαλμῷ σου; ὕποκριτὰ, ἐκβαλλε πρῶτον πλὴν δοκῶν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψῃς ἐκβαλῆν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου. μὴ δώτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσῖν. μὴ δὲ βάλλετε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἐμπροσθεν ἡνὶ χοίρων, μήποτε καταπατήσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσῖν αὐτῶν, καὶ σραφῆρες ῥήξωσιν ὑμᾶς. αἰτέτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν. ζητεῖτε, καὶ ἐνεθήσετε, κρούετε καὶ ἀνοίγησεται ὑμῖν. πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν, λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν ἐνερίσκει, ἐν ᾧ κρούοντι ἀνοίγησεται. ἢ τίς ἐστὶν ἐξ ὑμῶν ἀνθρώπων, ὃν ἐὰν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; καὶ ἐὰν ἰχθῦν αἰτήσῃ, μὴ ὄφιν ἐπιδώσῃ αὐτῷ; εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες, οἷδατε δόματα ἐκβαθὰ διδόμεναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν πόσῳ μάλλον ὁ πατήρ ὑμῶν, ὃς ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσῃ ἀγαθὰ τοῖς αἰτῶσιν αὐτῶν; πάντα οὖν ὅσα ἂν θέλητε, ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν ὁ ἀνθρώπων, οὐτως καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς. οὗτος γὰρ ἐστὶν ὁ νόμος καὶ ὁ προφήτης. εἰσελθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης, ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ

ἴτα

cetes. Quid edemus aut quid bibemus, aut quibus operiemur? Nam omnia ista, gentes exquirunt. Nouit enim pater uester celestis, quod opus habeatis, his oibus. Sed quaerite primum regnum dei, & iusticiam eius, & haec omnia adijcientur uobis. Ne sitis igitur solliciti in crastinum. nam crastinus dies curam habebit sui/ ipsius, sufficit sua diei afflictio. Nolite iudicare, ne iudicemini, in quo enim iudicio iudicatis, in eo iudicabimini, & in qua mensura metimini, in ea metietur uobis alij. Cur autem uides festucam, quae est in oculo fratris tui, trabem autem quae est in oculo tuo, non animaduertis? Aut quomodo dicis fratri tuo, sine exima festucam ex oculo tuo, & ecce trabes est in oculo tuo? Hypocrita, exime prius trabem ex oculo tuo, & tunc perspicies, ut eximas festucam ex oculo fratris tui. Ne detis quod sanctum est canibus, ne pierceritis margaritas uestras, ante porcos, ne quando hi conculcent eas pedibus suis, & illi uersi lacerent uos. Petite & dabitur uobis, quaerite, & inuenietis, pulsate, & aperietur uobis. Omnis enim qui petit accipit, & omnis qui quaerit inuenit, & pulsanti aperietur. An quisquam est uestrum homo, qui si filius eius petierit panem, lapidem daturus sit illi? Aut si piscem petierit, num serpentem addet illi? Si uos igitur cum sitis mali, nostis dona bona dare filiis uestris, quanto magis pater uester, qui est in caelis dabit bona, si postuletis ab illo? Omnia igitur quaecumque uolueritis, ut faciant uobis homines, sic & uos facite illis. Haec enim est lex, & propheta. Introite per arctam portam, quoniam lata est porta, & spacio-

VII
 Non est iudicandum, de festuca & trabes in oculo.

Petendum querendum & pulsandum.

De porta angusta ad vitam.

B la uia

te ieiunauit, & pater tibi in per thesauros in super, & ubi sed recedite neque ergo fures non per fuerit thestru. Lucer oculus tuus non lucidum uerit, totum ergo si lumine sic tenebrae uobis dormi abebit odio, sic adhare potestis crea dico ra, quid proxi ue. Nonne qua in uolantia tunc, neque uester cege praecel sis sollicita d. Statuam ie indomem pnotate illa uo laborant, ne Solomo sua, sic am gramigri, anuimur, ags uobis id sig solliciti dicimus

ρος η δὲ οὐκ η ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπόλησιν,
καὶ πολλοὶ εἰσὶν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς.
ὅτι στενὴ ἡ πύλη, καὶ ὀρθὴ τὸ πλάτος τῆς οὐκ
ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν
οἱ ἐνέεισόντες αὐτήν. προσέχετε δὲ ἀπὸ
τῶν ψευδοπροφητῶν, οἱ τινες ἔρχονται πρὸς
ὑμᾶς ὡς ὡς ἐν δόμασιν προβάτων, ἔσωθεν
δὲ εἰσὶν, λύκοι ἄρπαγες. ἀπὸ τῶν καρ-
πῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεθε αὐτούς. μή τι
συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκαρπῶν σαφυλῆς; ἢ
ἀπὸ τριβόλων σῦκα; οὕτως πᾶν δέν-
δρον ἀγαθόν, καρπὸν καλὸν ποιεῖ. τὸ
δὲ σαπρὸν δένδρον, καρπὸν ποικίλον
ποιεῖ. οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρπὸν
ποιεῖν. οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρ-
πὸν καλὸν ποιεῖν. πᾶν δένδρον μὴ ποι-
οῦν καρπὸν καλόν, ἐκκόπεται, καὶ εἰς πῦρ
βάλλεται. ἀρᾶ γὰρ ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν
ἐπιγνώσεθε αὐτούς. οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι
κύριε, κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
πατρὸς, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὰ θέληματα τοῦ πατρὸς
τοῦ ἐν οὐρανοῖς. πολλοὶ ἔρξουσιν μοι ἐν
ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, κύριε κύριε, οὐ τῶν σῶν ὀνόματι προ-
εφητεύσαμεν; καὶ τῶν σῶν ὀνόματι δαιμόνια
ἐξεβάλομεν; καὶ τῶν σῶν ὀνόματι δυνάμεις
πολλὰς ἐποιήσαμεν; καὶ τότε ἠμολογή-
σω αὐτοῖς, ὅτι οὐδέποτε ἔγνω ὑμᾶς. ἀ-
ποχωρεῖτε ἀπὸ ἐμοῦ, οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀ-
νομίαν. πᾶς αὖ ὅς τις ἀκούῃ μου τοὺς λό-
γους τούτους, καὶ ποιῇ αὐτούς, ὁμοιωσά-
ται τῷ ἀνδρὶ φρονίμῳ. ὅς τις ἀκούσῃ μου
τὴν ἀνομίαν, καὶ ἐπιτίθει τὴν πέτραν ἐπὶ τὴν
δοκίμην, καὶ ἦλθεν οἱ ποταμοὶ, ἐπέπνευσαν οἱ ἄ-
νεμοι καὶ προσέπιψαν τὴν δοκίμην ἐκείνην, καὶ οὐκ
ἔπεσεν. θεμελίωται δὲ ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ
πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους,
καὶ μὴ ποιῶν αὐτούς, ὁμοιωθήσεται τῷ ἀνδρὶ
φρονίμῳ. ὅς τις ἀκούσῃ μου τὴν ἀνομίαν, καὶ
ἐπιτίθει τὴν πέτραν ἐπὶ τὴν ἀμμον, καὶ ἦλθεν οἱ
ποταμοὶ καὶ ἐπέπνευσαν αὐτήν, καὶ ἦλθεν οἱ ποταμοὶ
καὶ ἐπέπνευσαν αὐτήν.

Attende a pseudopphet

Compara ab arbor bona & mala.

De domo edificata supra petra, & harenam,

sa uia quæ abducit in exitium, & multi
sunt qui ingrediuntur per illam. Quo-
niam angusta est porta, & stricta uia,
quæ abducit ad uitam, & pauci sunt,
qui inueniunt illam. Attendite a pseu-
do prophetis, qui ueniunt ad uos, in
uestimentis ouium, sed intrinsecus sunt
lupi rapaces. A fructibus ipsorum co-
gnoscetis eos. Num colligunt de spinis
uuam? aut de tribulis ficus? Sic omnis
arbor bona, fructus bonos facit. Pu-
tris autem arbor, fructus malos facit.
Non potest arbor bona, fructus malos
facere. neque arbor putris, fructus bo-
nos facere. Omnis arbor, quæ non fa-
cit fructum bonum, exciditur, & in ignem
conijcitur. Igitur ex fructibus ipsorum co-
gnoscetis eos. Non ois is qui dicit mihi
domine, domine, introibit in regnum
caelorum, sed qui fecerit uoluntatem pa-
tris mei, qui in caelis est. Multi dicent
mihi in illo die. Domine, domine. Non
ne in nomine tuo prophetauimus, & in
nomine tuo daemonia eiecimus? & in
nomine tuo multas uirtutes fecimus?
Actum confitebor illis, nunquam no-
ui uos. Discedite a me, qui operamini
iniquitatem. Omnis enim qui audit
ex me sermones hos, & facit eos, ad simi-
labo illum uiro prudenti, qui edificauit
domum suam super petram, & descen-
dit humber, & uenerunt flumina, & fla-
uerunt uenti, & irruerunt in domum
illam, & non est prostrata. Fundata enim
fuerat super petram, & omnis qui audit
a me sermones hos, & non facit eos,
assimilabitur uiro fatuo, qui edificauit
domum suam super harenam, & descen-
dit humber, & uenerunt flumina, &
flauerunt

καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέκοψαν τῆ
 οἰκίαν ἐκείνην, καὶ ἔπεσεν, ἣν ἦν ἡ πῶσις αὐ-
 τῆς μεγάλης, καὶ ἐγένετο, ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰη-
 σοῦς τοὺς λόγους τούτους, ἔβλεψαν οὖν
 οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῆ διδασχῆ αὐτοῦ, ἦν δὲ διδά-
 κων αὐτοὺς ὡς ἔχουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ
 ὡς οἱ γραμματεῖς, καταβάρτι δὲ αὐτῶ
 ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι
 πολλοί, καὶ ἰδοὺ λεπρῶς ἐλθὼν, προσεκύ-
 νησεν αὐτῷ λέγων, κύριε ἐὰν θέλῃς δά-
 σάι με καθαρίσαι, καὶ ἐκτείναις πλὴν χεῖρα,
 ἤψατο αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς λέγων, θέλω, καὶ
 δαρίδῃτι, ἐβυθίως ἐκαθερίδῃ αὐτοῦ ἡ λέ-
 πρᾶ, καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅρα μηδὲ
 νίψῃς, ἀλλὰ ἕνωσθε αὐτὸν δὲ ἔξορθε
 ἱερᾶ, ἐπροσέειπεν τὸ δῶρον, ὃ προσέταξεν
 μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς, εἰσελθόντι
 δὲ τῷ Ἰησοῦ εἰς καπερναοὺμ, προσήλθεν
 αὐτῷ ἐκατόνταρχος παρακαλῶν αὐτὸν
 καὶ λέγων, κύριε ὁ παῖς μου βέβηκται
 ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικῶς, διεμῶς βασι-
 νισόμενος, καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, εἰ
 θέλω θεραπέυσω αὐτὸν, καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἐκα-
 τόνταρχος, ἔφη, κύριε οὐκ ἐμίσηκαν ὅς, ἵνα
 ἔσθω πλὴν σέ, ἡμῖς ἐσέλθῃς, ἀλλὰ μόνον εἰ-
 πῶ λόγον, ἐπαθήσεται ὁ παῖς μου, ἐπὶ ἑσῶ
 ἔρωσός ἐμι ὑπὸ ἔχουσίαν, ἔχων ὑπὲρ αὐ-
 τῶν ἐπιτάξεων, ἐλέω τούτῳ, πορεύθητι, ἐ-
 πορεύεται, ἐπὶ ἄλλῳ ἔρχου, ἐπὶ ἔρχεται, ἐπὶ
 τῷ δού-
 λῳ μου, ποίησον τούτο, ἐποιοῖ, ἀκούσας ἡ
 ὁ Ἰησοῦς, ἐθαύμασεν, καὶ ἔειπεν τοῖς ἀκο-
 λουθῶ-
 σιν, ἀμήν λέγω ὑμῖν, οὐδέ ἐν τῷ Ἰσραὴλ
 οὐκ εὗρον, λέγω ὑμῖν, ὅτι πολλοί
 ἀπὸ ἀνατολῶν ἐδυσμῶν ἔξουσιν ἐ-
 ἀνακλι-
 θήσονται μετὰ ἀβραάμ ἐἰσακκ ἐἰσακκ
 ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, οἱ δὲ υἱοὶ τῆ
 βασιλεί-
 ας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότῳ τῶν ἔξω-
 τερων, ἐκί-
 ἔσαι ὁ κλαυθμῶν καὶ ὁ θρῆνυμῶν τῶν
 οὐρανῶν, ἐ-
 ἔειπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἐκατόνταρχῳ, ἕνω-
 σθε αὐ-
 τὸν ἐπίσεισασ

flauerunt uenti, & impegerunt in domū
 illam, & deiecta est, & fuit ruina illius
 magna. Et factum est, ut cum finisset
 Iesus sermōes hos, obstupuerint turbæ
 super doctrina illius. Docebat enim
 eos uelut habens auctoritatem, & non si-
 cuti scribæ. **C**um descendisset autem
 de mōte, secutæ sunt eum turbæ multæ,
 & ecce leprosus accedens, adorauit eum
 dicens, Domine, si uelis, potes me mun-
 dare. & protensa manu, tetigit illum, di-
 cens. Volo, mundus esto; & protinus
 mūdāta fuit illi lepra. Et dicit illi Iesus.
 Vide, ne cui dixeris, sed abi, ostende te
 ipsum sacerdoti, & offer munus, quod
 iussit offerri Moses in testimonium
 ipsis. Porro cum ingressus fuisset Iesus
 Capernaum, adiit eum Centurio, obse-
 crans eum & dicēs, Domine, filius meus
 decumbit domi paralyticus, & grauiter
 discruciat, Et dicit illi Iesus. Ego cum
 uenero medebor illi. Et respōdens Cen-
 turio dixit, Domine, non sum idoneus,
 ut tectum meum subeas, Imo tantum
 dic uerbum, & sanabitur filius meus.
 Nam & ego sum homo, alterius pote-
 stati subditus, & habeo sub me milites,
 & dico huic, uade, & uadit, & alteri, ue-
 ni, & uenit, & seruo meo, fac hoc, & fa-
 cit. Hæc autem cum audisset Iesus, ad-
 miratus est, & ait. Amen dico uobis.
 Ne in Israhel quidem, tantum fidei re-
 peri. Dico autem uobis, quod multi
 ab oriente & occidente uenturi sunt, &
 accumbent, cum Abrahā, & Isaac, & Ia-
 cob, in regno cælorum, filij uero regni
 eijcientur in tenebras extremas, Illic erit
 ploratus & stridor dentium. Et dixit
 Iesus Centurioni. Abi, & quæadmodū
 B 2 credis

Hæc est sermo dñi in mōte.

VIII
*Descēdes de mōte leprosu
mūdāt.*

Iesus

De puero Centurionis.

famulus

famulus

m, & m...
 lam. Quo...
 stricta uia...
 pauci sunt...
 dite a pseu...
 ad uos, in...
 infecus sunt...
 forum con...
 nt de spinis...
 Sic omnis...
 facit. Pu...
 alos facit...
 Et uos malos...
 tuctus bo...
 que non fa...
 & in ignem...
 is ipso: co...
 dicit mihi...
 regnum...
 ratem pa...
 liti dicent...
 ine. Non u...
 in...
 us: & in...
 s fecimus...
 quam no...
 operamini...
 i qui audi...
 eos, admi...
 qui adificauit...
 m, & defen...
 umina, & ha...
 in domum...
 Fundata est...
 mis qui audit...
 non facit eos...
 qui adificauit...
 nam, & defen...
 t lumina, &
 flauerunt

Socrum Petri a febribus liberat.

De plurimis curatis a demonio et a languoribus.

Ad scribam volentes dominum sequi.

Ad discipulum dicit, Sinite mortuos suos sepelire.

Discipuli iesu in naui dormientes excitantur.

Tempestate maioris sedat.

In terra Gergesensium demonia eicit in porcos.

ἐπίσεισας γεννητῶ σοι, καὶ ἰάθη ὁ παῖς αὐτῷ
ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔλθων ὁ ἸΗΣΟΥΣ εἰς τὴν
οἰκίαν πῶς εἶδεν τὴν πενθερὰν αὐτοῦ βεβλη-
μένην καὶ πυρέσσουσαν, καὶ ἤψατο τὸ χεῖρὸς αὐ-
τῆς καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός, καὶ ἠγέρθη καὶ διη-
κόμησεν αὐτοῖς. Οὐσίας δὲ γενομένης, προσή-
νεγκεν αὐτοῖς δαιμονιοζομῶνους πολλούς, καὶ
ἐξέβαλεν τὰ πνεύματα λόγῳ, καὶ πάν-
τας τοὺς κακῶς ἔχοντας, ἐθεράπευσεν. ὅ-
πως πληρωθῆ τὸ ρηθὲν διὰ ἠσαίου τοῦ προ-
φήτου τοῦ λέγοντος, αὐτὸς τὰς ἀδελφείας
ἡμῶν ἔλαβε καὶ τὰς νόσους ἐβάστασεν.
Ἰδὼν ὁ ἸΗΣΟΥΣ πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐτὸν
ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν, καὶ προ-
σελθὼν εἰς γραμματεὺς ἔειπεν αὐτοῖς. δι-
δάσκαλε, ἀκολούθησόν μοι ὅπου ἐὰν, ἀπέ-
ρχη. Ἐλέγη αὐτοῖς ὁ ἸΗΣΟΥΣ. οὐκ ἔστιν ἰσχυρὸς
ὁ λαὸς οὗτος, ὅς ἐστιν ἀνθρώπων, οὐκ
ἔχει πῶς πλὴν κεφαλὴν κλίνῃ. ἕτερος ὅς
μαθητῶν αὐτοῦ ἔειπεν αὐτοῖς, κύριε ἐπίτρε-
ψόν μοι πρότερον ἀπελθεῖν καὶ θάψαι τὸν πα-
τέρα μου, ὃ ὁ ἸΗΣΟΥΣ ἔειπεν αὐτοῖς, ἀκολου-
θεῖ μοι, καὶ ἄφετε τοὺς νεκρούς θάψαι τοὺς ἑαυ-
τοῦ νεκρούς. καὶ ἐμβάντι αὐτοῖς εἰς τὸ πλοῖ-
ον, ἀκολούθησαν αὐτοῖς οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,
καὶ ἰδοὺ σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θα-
λάσσῃ ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ
τῶν κυμάτων. αὐτὸς δὲ ἐκάθηντο. καὶ
προσελθόντες οἱ μαθηταί, ἠγάρασαν αὐτὸν
λέγοντες. κύριε, σώσον ἡμᾶς, ἀπολύμεθα
καὶ λέγει αὐτοῖς. τί θαλοὶ ἐσε ὀλιγόπιστοι;
τότε ἐγερεῖς, ἐπέτιμκσεν τοῖς ἀνέμοις καὶ
τῇ θαλάσσῃ, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. οἱ δὲ
ἀνθρώποι ἐθάυμασαν λέγοντες, ποῖα πό-
τεστις οὗτος, ὅτι καὶ οἱ ἀνεμοὶ, καὶ ἡ θαλάσσα
ὑπακούουσιν αὐτοῖς; καὶ ἔλθόντι αὐτοῖς εἰς τὸ
πέραν. εἰς χώραν τῶν γεργυσσῶν, ὑπὸ
τῆσιν αὐτοῖς δύο δαιμονιοζόμενοι ἐκ τῶν μυκ-
μίων

credis, ita fiet tibi, & sanat⁹ est filius ei⁹,
in hora illa. **Et cum uenisset Iesus in do-**
rum Petri, uidit socrum illius in lecto
decumbentē, & febrientem, & tetigit ma-
num illius, & reliquit illam febris, & sur-
rexit, & ministravit illis. Cum autem ap-
petisset uespera, adduxerunt illi damo-
niacos multos, & eiecit spiritus uerbo,
& omnes male habentes sanauit, ut im-
pleretur quod dictum erat per Esaiam
prophetam, cum ait. Hic infirmitates
nostras suscepit, & morbos portauit.
Cum uidisset autem Iesus turbas mul-
tas, circum sese, iussit discipulis, ut abi-
rent in ulteriorem ripam, & cum adisset
unus scriba, dixit ei. Praceptor. Sequar
te quocumq; abieris. Et dicit illi Iesus.
Vulpes foueas habent, & uolucres coeli
nidos, at filius hominis non habet, ubi
caput reclinet. Alius de numero disci-
pulorum suorum, dixit ei. Domine per-
mitte mihi prius, ut abeam, & sepeliam
patrem meū. At Iesus dixit illi. Seque-
re me, & sine, ut mortui sepeliant mor-
tuos suos. Et cum esset ingressus nauim,
secuti sunt eum discipuli sui, & ecce mo-
tus magnus factus est in mari, adeo ut
navis operiretur a fluctibus, ipse uero
dormiebat, & accedentes discipuli, exci-
tauerunt illum dicentes. Domine, ser-
ua nos, perimus. Et dicit illis. Quid ti-
midī estis uos exiguae fidei? Tunc sur-
gens, increpauit uentos & mare, & facta
est tranquillitas magna. Homines ue-
ro admirabantur dicentes. Quantus est
hic, quia uenti quoq; & mare obediunt
illi? Et cum uenisset ad ulteriorem ri-
pam, in regionem Gergesenorum occur-
rerunt ei duo daemioniaci, e monumen-
tis egres-

μείων θηροχόμοιοι χαλεποί λίαν ,
 ὡσεὶ μὴ ἰχθύων τινὰ παρελθῆν διὰ φθι ο /
 δοῦ ἐκείνης . καὶ ἰδοὺ ἐκραξάμ λέγοντες .
 τί ἡμῖν καὶ σοὶ ἸΗΣΟΥ ἡ εἶς θεοῦ ; ἦλθεις ὡ-
 δε πρὸ καιρῶ βασιλεῖσαι ἡμᾶς ; ἢ ἢ μακρὰν
 ἀπ' αὐτῶν ἀγέλην χοίρων πολλῶν βοσκοί
 μέμκ . οἱ δὲ δαίμονες πρὸ κάλου ἀντὸν λέ-
 γοντες , εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς , ἐπιτίθει ἡμῖν
 ἀπελθὲν εἰς πλὴν ἀγέλην τῶν χοίρων . καὶ εἶ-
 περ αὐτοῖς , ὑπάγετε . οἱ δὲ θηροχόμοιοι ,
 ἀπῆλθον εἰς πλὴν ἀγέλην τῶν χοίρων , καὶ
 ἰδοὺ ἄρμυρσεν πᾶσα ἡ ἀγέλη τῶν χοίρων κα-
 τὰ τῆς κρημνῆς εἰς τὴν θάλασσαν , καὶ ἀπέθανον
 ἐν τοῖς ὕδασι . οἱ δὲ βοσκοὶτες ἐφυγον . Ὁ
 ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν , ἀπήγαγαν πᾶν
 τα καὶ τὰ τῶν δαιμονιοζομῶν . καὶ ἰδοὺ πᾶσα
 ἡ πόλις θηροχόμοιοι εἰς σωάντησιν τῶν ἸΗΣΟΥ
 Ὁ ἰδόντες αὐτὸν , παρεκάλεσαν . ὅπως με-
 ταβῆ ἀπὸ τῶν ὄριων αὐτῶν . καὶ ἐμβὰς
 ὁ ἸΗΣΟΥΣ εἰς τὸ πλοῖον διέπέρασεν καὶ ἦλ-
 θεν εἰς πλὴν ἰσραὴλ πόλιν . καὶ ἰδοὺ προσέ-
 φερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλίμῃς βε-
 βληκμῶν . καὶ ἰδοὺ ὁ ἸΗΣΟΥΣ πλὴν πίσιμ
 αὐτῷ , εἶπερ ὅτι παραλυτικῶ . θάρσει τέκ-
 νομ ἀφέωνται σοὶ αἱ ἁμαρτίαι σου . καὶ ἰδοὺ
 τινὲς τῶν γραμματέων εἶπον ἐν αὐτοῖς
 οὗτος βλασφημεῖ . καὶ ἰδοὺ ὁ ἸΗΣΟΥΣ τὰς
 ἐνδυσμῆσας αὐτῶν , εἶπερ , ἵνα τί ὑμεῖς ἐνδυσμῆ-
 οτε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν ; τί γὰρ
 εἰσιν ἔυκολώτερον , εἰπερ ἀφείωνται σοὶ αἱ ἁ-
 μαρτίαι , ἢ εἰπερ , ἐγειρε καὶ περιπάτη ; ἵνα ἢ
 εἰδῆτε , ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
 ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας , τότε λέγει τῶν
 παραλυτικῶν . ἐγερθεῖς , ἄρον σου τὴν κλίνην καὶ ἕ-
 πασε εἰς τὸν οἶκόν σου . καὶ ἐγερθεῖς , ἀπῆλθεν εἰς
 τὸν οἶκόν αὐτῶν . ἰδόντες ἢ οἱ ὄχλοι ἐθαύμασαν
 ὅτι εἰδὲσαν τὸν θεόν , τὸν δόντα ἐξουσίαν τοῖς
 ἀνθρώποις . καὶ παράγωμ ὁ Ἰ-
 ΗΣΟΥΣ , ἐκείθεν , εἶδεν ἀμθροπομ καθημέ-
 ρομ ἐπὶ

tis egressi, erāt autem saui supra modū
 adeo ut nemo posset transire per uiam
 illam. Et ecce uociferabantur dicentes.
 Quid rei nobis tecū est Iesu fili dei? ue-
 nisti huc ad cruciandum nos ante tem-
 pus? Erat autē procul ab illis grex por-
 corum multorum pascens. dæmones ue-
 ro rogabant eum dicentes. Si eijs nos,
 permitte nobis, ut demigremus in gre-
 gem porcorum. Et dixit illis. Abite. Illi
 uero egressi abierunt in gregem porco-
 rum. Et ecce ferebatur totus grex porco-
 rum, per præceptis i mare, & perierunt in
 aquis. Porro qui pascebant, aufugerunt
 & digressi in ciuitatem, renunciauerunt
 omnia, & quid accidisset dæmoniacis. Et
 ecce tota ciuitas exiuit, in occursum Iesu.
 Et cum uidissent illum rogabant, ut de-
 cederet a finibus suis. **¶** Et ingressus na-
 uem Iesus, traiecit, & uenit in suam ciui-
 tatem. Et ecce adduxerūt illi paralyticū
 in lecto decumbentem. Et cū uidisset Ie-
 sus, fidē illoꝝ, dixit paralytico. Bono ani-
 mo esto fili. Remittuntur tibi peccata
 tua. Et ecce quidam e scribis, dicebāt in-
 ter sese. Hic blasphemat. Et cum uidisset
 Iesus cogitationes illorum, dixit, ut quid
 uos cogitatis mala in cordibus uestris?
 Vtrū enim est facilius dicere, remittunt
 tibi peccata, an dicere, surge & ambula?
 Vt autē sciatis, quod potestatem habeat
 filius hominis in terra remittendi pecca-
 ta, tunc dicit paralytico. Surge, tolle tu-
 um stratum, & abi in domum tuam, &
 surgens abijt in domum suam. Turbæ
 uero, quæ uiderant, admiratæ sunt, &
 glorificauerunt deum, qui dedisset pote-
 statem talem hominibus. **¶** Et præteri-
 ens Iesus illinc, uidit hominem desiden-

IX

*Paralyticus curatus
 iubet tollere stratum.*

Vocatio matthei.

B 3 tem in

Ad phariseos munita-
tes qd cu publicis dnis
cuiuat in domo Mathai

ρομ ἐπὶ τὸ τελώνιον ματθαῖον λέει ὁ μῦθος
 καὶ λέγει αὐτῷ. ἀκολούθη μοι, καὶ ἄμας ἀεὶ
 ἠκολούθησεν αὐτῷ, καὶ ἐγένετο αὐτῷ ἀμαί
 κερμῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ πολλοὶ τε
 λῶμαι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες, συναμέ
 κησαν τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅ
 ἰδόντες οἱ φαρισαῖοι, εἶπον τοῖς μαθηταῖς
 αὐτοῦ. διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐ
 σθίει ὁ διδάσκαλος ἡμῶν. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκού
 σας, εἶπεν αὐτοῖς. οὐχ εἰς αὐτοὺς οἱ ἰσχύου
 ντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. πορευ
 θέντες δὲ μάθετε τί ἐσὶν, ἕλεος θέλω, καὶ οὐ
 δύσιν, οὐ γὰρ ἠέλω καλεῖσαι δικαίους, ἀλλ'
 ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. τότε προσέ
 χηται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ ἰωάννου λέγοντες.
 διὰ τί ἡμεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι κησένουσι μ
 πολλὰ, οἱ δὲ μαθηταὶ σου οὐ κησένουσι. ὁ
 εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. μὴ δώμαρτη οἱ ἦοι
 τῷ μυμῶνος πενθῆμι ἐφόσον μετ' αὐτῶν
 ἐσὶν ὁ μυμῶνος; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅτε ἂν
 ἀπαρθῆ ἀπ' αὐτῶν ὁ μυμῶνος, ὅτε κησέ
 νουσι. οὐδ' εἰς δὲ ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ῥά
 κους ἀνάφθ. ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ, αἶραι ῥ
 τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱματίου, ὁ χ
 ρομ χίσμα γίνεται. οὐδ' ἐβάλλουσι μ ὄνο
 μ, εἰς ἀσκούς παλαιούς, εἰ δὲ μήγε ῥήγνου
 νται οἱ ἀσκοὶ καὶ ὁ οἶνος ἐκχέσθῃ, καὶ οἱ ἀ
 σκοὶ ἀπολωῶνται, ἀλλὰ ἐβάλλουσι μ ὄνο
 μ, εἰς ἀσκούς καινοὺς, ὅ ἁμφοτέρα σωτη
 ροῦνται, τὰντα αὐτῷ λαλοῦντος αὐτοῖς, ἰδοὺ
 ἄρχωμ ἐλθῶν προσεκύνη αὐτῷ λέγων, ὅτε
 ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύτησεν. ἀλλὰ ἐλ
 θῶν ἐπίθεις τὴν χεῖρά σου ἐπ' αὐτήν ὁ ζήσ
 ται ὁ ἐγενεθῆς ὁ Ἰησοῦς, ἠκολούθησεν αὐ
 τῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ γυνὴ αἰμορροῦ
 σα δώδεκα ἔτη. προσελθούσα ὀπίσθην ἡ
 τῷ κραυγάζουσα τῷ ἱματίου αὐτοῦ, ἕλε
 γον γὰρ ἐν ἑαυτῇ. ἐὰν μόρον ἄψωμαι
 τῷ ἱματίου αὐτοῦ, σωθήσομαι, ὁ δὲ Ἰησοῦς
 ἠπιστάφειε

Ad discipulos Johis munita-
tes qd cu publicis dnis
cuiuat in domo Mathai

Filia principis accedit sus-
citataz/ & mteri muliere
a pfluuio sanat emdoisif
sam.

tem in telonio Matthæū nomine, & di-
 cit ei. Sequere me. Et surgens secutus est
 eum. Et factū est, ut accūberet in domo.
 Et ecce multi publicani & peccatores, q
 uenerant, simul accubuerunt cū Iesu, &
 discipulis illius. Et cum id uīdissent pha
 rīfai, dixerunt discipulis eius, ut quid cū
 publicanis & peccatoribus sumit cibum
 pceptor uester? At Iesus ubi audiuit,
 dixit illis. Nō opus habent ἢ qui ualidi
 sunt medico, sed qui male habēt. Sed ite
 & discite, quid sit illud, misericordiā uo
 lo, & nō sacrificiū. Nō enim ueni ad uo
 candū iustos, sed peccatores ad pœnitē
 tiam. Tunc adeunt eum discipuli Iohan
 nis dicentes. Quā ob causam, nos & pha
 rīfai ieiunamus plerumq; discipuli ue
 ro tui nō ieiunant. Et dixit illis Iesus. Nū
 possunt filij sponsi lugere, q̄ diu cū illis
 est sponsus? Veniēt aut dies, cū tolletur
 ab eis sponsus, & tunc ieiunabunt. Nul
 lus imittit immīsurā panni rudis, in ue
 ste ueteri. Aufert em supplementū illius
 a uestimento, & peior scissura fit. Neq;
 mittunt uinum nouum, in utres ueteres.
 Alioqui rumpuntur utres, & uinū effun
 ditur, & utres pereunt. Sed mittunt ui
 num nouum in utres nouos, & utraq;
 simul seruantur. Hæc cum illis loque
 retur, ecce primas quidam uenit, & ado
 rauit eum, dicens. Filia mea modo de
 functa est, sed ueni, & impone manum
 tuam super illam, & uiuet. Et surgens Ie
 sus secutus est eum, ac discipuli illius. Et
 ecce mulier quæ sanguinis profluuiο la
 borauerat duodecim annos, accedens a
 tergo, tetigit fimbriam uestimenti illius.
 Dixerat em intra sese. Si tantū tetigero
 uestimentum illius, ero salua. At Iesus
 conuersus

ἔπισηραφεῖς καὶ ἰδὼν αὐτὴν, εἶπε μὲν, θάρσει
 θυγατρὲς ἢ πῶς σου σέσωκέμ σε, καὶ ἔσω-
 θη ἢ γωὴ ἀπὸ φθιῶρας ἐκείνης, καὶ ἔλθω μὲν
 ὁ ἸΗΣΟΥΣ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχοντος, καὶ
 ἰδὼν τοὺς ἀνηκτάς καὶ τὸν ὄχλον θορυ-
 βούμενον, λέγει αὐτοῖς, ἀναχωρεῖτε, ὅτι γὰρ
 ἀπέθανεν τὸ κοράσιον, ἀλλὰ καθύδα. καὶ
 κατεγέλωμ αὐτῷ, ὅτι δὲ θῆεβλήθη ὁ ὄχλος
 εἰσελθὼν, ἐκράτουμεν φθιχέρους αὐτοῦ, καὶ
 ἠγάθη τὸ κοράσιον, καὶ θῆεβθεμ ἢ φήμη αὐ-
 τῆς, εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην, καὶ παράγομ
 τι ἐκῆθεμ τοῦ ἸΗΣΟΥΣ, ἠκολούθησαμ αὐτῷ
 δύο τυφλοὶ κηράζοντες, καὶ λέγοντες, ἐλέη-
 σομ ἡμᾶς ἢε Δαβὶδ, ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰ-
 κίαν, προσῆλθομ αὐτῷ οἱ τυφλοὶ, καὶ λέ-
 γα αὐτοῖς ὁ ἸΗΣΟΥΣ, πιστεύετε ὅτι δύναι-
 μαί τούτῃ ποιῆσαι, λέγουσίμ αὐτῷ, ναὶ κύ-
 ριε, τότε ἤψατ ἢν ὀφθαλμῶν αὐτῶν λέων,
 κατὰ τὴν πίσιν ἡμῶν γενεθήτω ἡμῖν. καὶ
 ἀνέωχθησαμ αὐτῷ οἱ ὀφθαλμοί. καὶ ἐνεβρι-
 μήσατ αὐτοῖς ὁ ἸΗΣΟΥΣ λέγων, ὁρᾶτε μη-
 δεῖς γινωσκέτω, οἱ δὲ θῆεβθόντες, διεφῆ-
 κησαμ αὐτῷ ἢ ὅλη τῆ γῆ ἐκείνη, αὐτῶν δὲ
 θῆεβχομῶν, ἰδοὺ προσήνεγκεμ αὐτῷ
 ἀνδρωπομ κωφὸν δαιμονιζόμενον, καὶ ἐκ-
 βλήεντῳ τῷ δαιμονίου ἐλάλησεμ ὁ κω-
 φός, καὶ ἐθάμασαμ οἱ ὄχλοι λέγοντες
 ὅτι οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἢν τοῦ Ἰσραὴλ. οἱ
 δὲ φαρισαῖοι ἔλεγον, ἢν τοῦ ἀρχοντι ἢν
 δαιμονίωμ ἐκβάλλη τὰ δαιμόνια. καὶ
 περιῆγεμ ὁ ἸΗΣΟΥΣ τὰς πόλεις πάσας καὶ
 τὰς κώμας διδάσκωμ ἢν ταῖς σωματώδεις
 αὐτῶν. καὶ κηρύσσωμ τὸ εὐαγγέλιον φθι βα-
 σιλείας, καὶ δεραπέυωμ πᾶσαμ μόσομ
 καὶ πᾶσαμ μαλακίαν ἢν τῷ λαῷ. ἰδὼν δὲ
 τοὺς ὄχλους, ἐσπλαγχιώθη περὶ αὐτῶν, ὅτι
 ἦσαμ ἐκλελυμένοι καὶ ἐξῆιμμένοι ὡσεὶ πρό-
 βατὰ μὴ ἔχοντα ποιμένα, τότε λέγει τοῖς
 μαθηταῖς αὐτῶν, ὁ μὲν θερισμός, πλὴν, οἱ δὲ
 ἐργάται

conuersus, ut uidit illam, dixit. Confide
 filia, fides tua saluam te fecit. Et saluata
 fuit mulier ab tempore illo. Et cū uenif-
 set Iesus in ædes primatis, & uidisset ti-
 bicines, & turbam tumultuantem, dicit
 illis. Secedite, non enim mortua est ado-
 lescentula, sed dormit. Et deridebant
 illum. Cum autem fuisset eiecta turba,
 introgressus tenuit manum illius, & sur-
 rexit adolescentula. Et emanauit rumor
 hic in totam terram illam. Et cum di-
 scederet illinc Iesus, secuti sunt illum
 duo cæci, clamantes & dicentes. Mife-
 rere nostri fili Dauid. At cum uenif-
 set in ædes adierunt illum cæci, & dicit
 illis Iesus. Creditis me hoc posse facere?
 Dicunt illi. Credimus domine. Tunc te-
 tigit oculos illorum dicens. Iuxta fidem
 uestram fiat uobis. Et aperti sunt illo-
 rum oculi. Et interminatus est illis Ie-
 sus, dicens. Videte, ne quis sciat. At illi
 cum abiissent, diuulgarunt famam il-
 lius in tota terra illa. Illis autem egre-
 dientibus, ecce adduxerunt illi homi-
 nem mutum dæmoniacum, & eiecto
 dæmonio, locutus est mutus. Et ad-
 miratæ sunt turbæ, dicentes. Nunquam
 apparuit sic in Israhel. At pharisæi di-
 cebant. In principe dæmoniorum eij-
 cit dæmonia. Et circumibat Iesus ciui-
 tates omnes ac uicos docens in syna-
 gogis illorum, & prædicans euangeli-
 um regni, & sanans omnem morbum
 & omnem languorem in populo. Cum
 uidisset autem turbas, affectu miseri-
 cordiæ tactus est erga illas, quod essent
 destituti, ac dispersi uelut oues, nō habē-
 tes pastorem. Tunc dicit discipulis suis.
 Ipsa quidem messis copiosa, cæterum

*duobus
Cæcis oculi apertuntur.*

*Demoniū surdū & mu-
tū eijcitur ab hoīe.*

*Pharisæi iesū in principe
demoniorū h'facere dicebāt.*

B 4 operarij

*Xij discipulos pmittit
ei doctrina/das eis
ptates sup demoos &
morbos.*

Notā xij aptoz enūant:

*Mandata dat aptis &
i mult/ pte monit.*

εργάται ὀλίγοι, δεικνύθη δὲ τῷ κυρίου τοῦ
 θρισμοῦ, ὅπως ἐκ βάλλῃ ἐργάτας εἰς τὴν θει-
 ρισμὸν αὐτοῦ, καὶ προσκαλεσάμενος τῶν
 δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ, ἔδωκεν αὐτοῖς
 θηουσίαν κατὰ πνευμάτων ἀκαθάρτων
 ὥστε ἐκβάλλειν αὐτὰ, καὶ θοραπεύειν πᾶ-
 σάν νόσον, καὶ πᾶσαν μαλακίαν. τῶν δὲ
 δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματα ἔστιν ταῦ-
 τα, πρῶτος, σίμων ὁ λεγόμενος πετρὸς,
 καὶ ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ἰάκωβος ὁ
 τοῦ ζεβεδαίου, καὶ ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ,
 φίλιππος καὶ βαρθολομαῖος, θωμᾶς καὶ
 ματθαῖος, ὁ τελώνης, ἰάκωβος ὁ τοῦ ἀλ-
 φαίου, καὶ λεβθαῖος ὁ ἐπικληθεὶς θαδδᾶος,
 σίμων ὁ κανανίτης, καὶ ἰούδας ἰσκαριώτης,
 ὁ καὶ παραδούς αὐτὸν. τούτους τοὺς δώ-
 δεκα ἀπέστειλεν ὁ ἸΗΣΟΥΣ, παραγγέλλας
 αὐτοῖς, λέγων, οἱ ὁδοὶ ἐθνῶν μὴ ἀπέλθη-
 τε, καὶ εἰς πόλιν σαμαριτῶν, μὴ εἰσέλθητε.
 πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ
 ἀπλωλότα οἰκῶν Ἰσραὴλ. πορευόμενοι ἕκη-
 ρύσαστε λέγοντες, ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ
 θεοῦ, ἀποθνῄσκοντες θοραπεύετε, νεκροὺς ἐγεί-
 ρετε, λεπροὺς καθαρίζετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε,
 δωρεᾶν ἐλάβετε, δωρεᾶν δότε, μὴ κτήσασθε
 χρυσόν, μηδὲ ἀργυρὸν, μηδὲ χαλκόν εἰς τὰς
 ζώνας ὑμῶν, μὴ πήξαστε εἰς ὁδοὺς, μηδὲ δύο
 χιτῶνας, μηδὲ ὑποδήματα, μηδὲ ῥοδιάς,
 ἄξιός γάρ ἐστιν ἕργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ ὅστις.
 εἰσὶν δὲ αἱ πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθητε, θι-
 τάσατε, τίς ἐστὶν αὐτῆ ἀξιόστος ὅστις, καὶ ἐκεῖ μί-
 νατε ἕως ἂν θιγέσθε. εἰσερχόμενοι δὲ εἰς
 τὴν οἰκίαν, ἀσπασάσθε αὐτὴν, καὶ εἰς αὐτὴν
 ἢ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθέτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐ-
 τήν, εἰς αὐτὴν δὲ μὴ ἢ ἀξία, ἢ εἰρήνη ὑμῶν, πρὸς
 ὑμᾶς ἐπιστραφήτω. καὶ ὅς ἐστιν μὴ δέξασθαι ὑ-
 μᾶς μὴ δὲ ἀκούσθαι τῶν λόγων ὑμῶν, θιγέ-
 σθε αὐτὴν ὡς οἰκίαν ἢ φθὴ πόλεως ἐκείνης, ἐκτί-
 νάσατε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν. ἀμὲν
 λέγω ὑμῖν

operarij pauci. Rogate igitur dominū
 messis, ut extrudat operarios in messem
 suam. **E**t accersitis duodecim discipu-
 lis suis, dedit eis potestātē aduersus spi-
 ritus immundos, ut eijcerent eos, & sana-
 rent quemuis morbum, & quemuis lan-
 guorem. Porro duodecim apostolorū
 nomina sunt hæc. Primus Simō qui uo-
 catur Petrus. Et Andreas frater eius. Ia-
 cobus filius Zebedæi. Et Ioannes fra-
 ter eius. Philippus, & Bartholomeus,
 Thomas & Matthæus, qui fuerat pub-
 licanus. Iacobus fili⁹ Alphæi. Et Lebbæ-
 us, cognomēto Thaddæus, Simō Cana-
 neus, & Iudas Iscariotes, qui & tradidit
 illum. **H**os numero duodecim, emisit Ie-
 sus, quibus mandauerat dicens. In uiam
 gentium ne abieritis, & in ciuitatem Sa-
 maritanorum ne ingrediamini, sed ite-
 potius ad oues perditas domus Israhel.
 Profecti autē p̄dicare dicētes. Appropin-
 quauit regnū celoꝝ, infirmos sanate, lep-
 fos mūdate, mortuos suscite, demonia
 eijcite, gratuito accepistis, gratuito date.
 Ne possideatis aurū, neq; argentū, neq;
 æs in crumenis uestris, neq; perā ad iter
 neq; duas tunicas, neq; calciamēta, neq;
 uirgā. Nam dignus est operarius cibo
 suo. Sed in quamcumq; ciuitatem, aut
 uicum fueritis ingressi, exquirite quis in
 ea sit dignus, atq; illic manete, donec ex-
 catis. Cum autem intrabitis domum,
 salutate illam, & siquidem fuerit domus
 digna, ueniat pax uestra super illā. Sin-
 minus fuerit digna, pax uestra ad uos
 reuertatur. Et quicumq; non exceperit
 uos, neq; audierit sermones uestros,
 exeuntes ex ædibus, aut ciuitate illa, ex-
 cutite puluerem pedum uestroꝝ. Amen
 dico

X

λέγω ὑμῖν. ἀνεκτότερον ἔσται γῆ σοδομῶν καὶ γομορρῶν ἐν ἡμέραις κρίσεως, ἢ τῆ πόλεως ἐκείνης. Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποπέμνω ὑμᾶς ὡς πρὸ βασιλέων ἐν μέσῳ λύκων. γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις, Ἐκέραιοι ὡς αἱ περὶ σαρκαί. προσέχετε δὲ ἀπὸ πᾶν ἀνθρώπου. Πᾶσα δόσσοσις γὰρ ὑμᾶς εἰς σινεδρία, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μασιγώσσοσις ὑμᾶς, Ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ Ἐ βασιλεῖς ἀχθίσειτε ἐνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς, Ἐ τοῖς ἔθνεσι. ὅτι ἄρ δὲ παραδίδοσις ὑμᾶς μὴ μεριμνήσητε, πῶς ἢ τί λαλήσητε. δοθήσεται ἅ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσητε. οὐδὲ ὑμεῖς ἐσεῖδι λαλήσετε, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα ἡ πατρὸς ὑμῶν, τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. παραδίδοσθε δὲ ἀδελφὸς ἀδελφῶν εἰς θάνατον, Ἐ πατρὸς τέκνον, καὶ ἐπανασήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, Ἐ θανατώσσοσις αὐτούς, καὶ ἔσεσθε μισόνμοινοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. ὁ δὲ ὑπομείρας εἰς τέλος, οὐ σώθησεται. ὅτι ἄρ δὲ διώκοσις ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν. οὐ μὴ τελέσητε τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ, ἕως ἄρ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον, οὐδὲ δούλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ. ἄρκετὸν τῷ μαθητῇ, ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ. καὶ ὁ δούλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ. εἰ τὸν δικοδεσπότην βεελζεβούλ ἐκάλεσαν, πόσω μᾶλλον τοῦσ ὀκνητοὺς αὐτοῦ; μὴ οὖν φοβηθήτε αὐτούς. οὐδὲρ γὰρ ἐστὶν κεκαλυμμένον, ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται. καὶ κρυπτόν δὲ οὐ γινώσκουσιν. Ὁ λέγει ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἰπάτω ἐν τῷ φωτί. Ἐ ὁ εἰς τὸ ὄνειδεν, κηρύξατω ἐπὶ πάντων δομάτων. Ἐ μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ πᾶν ἀποκτενόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ θανάτωσιν. φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸν θανάτου Ἐ τὴν ψυχὴν, Ἐ τὸ σῶμα.

ἀπολέσαι

dico uobis. Tolerabili⁹ erit terræ Sodomorum, & Gomorreorum, in die iudicij, quæ ciuitati illi. Ecce ego emitto uos, uelut oues in medio luporum. Estote igitur prudentes, ueluti serpentes, & simplices sicut colubæ, caute autem ab hominibus. Tradent enim uos in concilia, & in synagogis suis flagris cadent uos, quin & ad principes ac reges ducemini, propter me, in testimonium ipsis ac gentibus. At cum tradent uos, ne sitis solliciti, quomodo aut quid loquamini, dabit enim uobis in illa hora quod loquamini. Nō enim uos estis illi qui loquuntur, sed spūs patris uestri, qui loquitur in uobis. Tradet autem frater fratrem in mortem & pater filium, & insurgēt filij aduersus patres, & morte afficiēt eos, & eritis odio habiti ab oibus, propter nomen meū. Verū qui sustinuerit usque ad finem, hic saluus fiet. Cum autem persecuti uos fuerint in ciuitate hac, fugite in aliam. Amen dico uobis. Non perambulaueritis omnes ciuitates Israhel, quin iam uenerit filius hominis. Non est discipulus supra præceptorem, neque seruus supra dominum suum. Sufficit discipulo, ut sit, sicut præceptor ipsius, & ut seruus sit sicut dominus ipsius. Si ipsum patrem familias uocauerunt Beelzebub, quanto magis domesticos illius? Ne igitur metuatis eos, Nihil enim est opertum, quod non sit reuelandum, & nihil occultum, quin futurum sit, ut sciatur. Quod dico uobis in tenebris, dicite in luce. Et quod in aurem auditis, prædicate in tectis. & ne metuatis uobis ab his qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere. Sed metuite magis illum, qui potest & animam, & corpus perdere

ἀπολείσαι ἐν γένει, ὅχι δ' ὅσον σπουδία ἀσασ
 ρίου πωλεῖται; καὶ ἐν δὲ αὐτῷ ὅσον πεσῆται
 ἐπὶ πλὴν γλῶσσο, ἀνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν, ὑμῶν δ'
 καὶ αἰτρίχες ἐπὶ κεφαλῆς παῶσαι, ἠριθμη-
 ρηθῆναι ἐστὶν, μὴ ὅσον φοβηθῆτε, πολλῶν σφρι-
 θίωμ, διαφέρετε ἡμῶν. πᾶς ὅσον ὅσον ὁμο-
 λογήσει ἐν ἐμοὶ ἐμπροσθεν τοῦ ἀνθρώπου,
 ὁμολογήσω καὶ γὰρ ἐν αὐτοῦ, ἐμπροσθεν τοῦ
 πατρὸς μετὰ τῶν οὐρανοῦ, ὅστις τὰν ἀρνή-
 σκταί με ἐμπροσθεν τοῦ ἀνθρώπου, ἀρνή-
 σομαι αὐτὸν, καὶ γὰρ ἐμπροσθεν τοῦ πατρὸς
 μετὰ τῶν οὐρανοῦ, μὴ νομίσητε, ὅτι ἡλθομ βα-
 λθῆν ἐν γλῶσσο, ἐπὶ τῆ γλῶσσο, ὅχι ἡλθομ βαλ-
 θῆναι, ἀλλὰ μάχασθαι. ἡλθομ γὰρ διαχάσαι ἀν-
 θρωπον, κατὰ τὸν πατὸς αὐτοῦ, Ἐθγατέρα
 κατὰ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ νύμφην κατὰ
 τὴν πενθεράν αὐτοῦ, Ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου,
 οἱ οἰκιστὴ αὐτοῦ. Ὁ οὐρανὸν πατέρα ἢ μη-
 τέρα ὑπὲρ ἐμε, ὅχι ἐστὶ μου ἀξίον, Ἐὶ οὐ-
 ρανὸν ἢ ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμε, ὅχι ἐστὶ μου
 ἀξίον. καὶ ὅσον ὅσον λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ
 καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, ὅχι ἐστὶν μου
 ἀξίον. ὅσον ἐν τῷ ψυχῶν αὐτοῦ ἀπολείσει
 αὐτὸν, καὶ ὁ ἀπολείσει τὸν ψυχῶν αὐτοῦ ἐ-
 νεκερ ἐμοῦ, ἐνεθήσει αὐτὸν, ὁ δεχόμενος ὑ-
 μᾶς, ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος,
 δέχεται τὸ ἀποσεύλαντά με, ὁ δεχόμενος
 προσφῆτην εἰς ὄνομα προσφῆτου, μισθὸν
 προσφῆτου λήψεται. καὶ ὁ δεχόμενος
 δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου, μισθὸν δικαί-
 ου λήψεται. καὶ ὅσον ὅσον ἐὰν ποτίσῃ ἕνα τῶν
 μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος
 εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσον
 μὴ ἀπολείσει τὸν μισθὸν αὐτοῦ. καὶ ἐγγί-
 νησθε ὅτε ἐτέλεσεν ὁ ἸΗΣΟΥΣ διατάσων τοῖς
 δώδεκα μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκῆδε-
 ροῦ διδάσκαλον Ἐκρύψαν ἐν ταῖς πόλει-
 σιν αὐτῶν. Ὁ δὲ Ἰωάννης ἀκούσας ἐν τῷ δεσ-
 μω τῆς Τῆς ἔργα τῆς ΧΡΙΣΤΟΥ, πέμφας δύο
 τῶν μαθητῶν

Ioannes de carcere ad iohannem

perdere in geenna. Nōne duo passeruli
 minuto asse ueneunt? & unus ex illis nō
 cadet in terram, sine patre uestro. Ve-
 stri uero etiam pili capitis omnes nume-
 rati sunt. Ne igitur metuatis, uos pluris
 estis, q̄ multi passeruli. Ois igit q̄ con-
 fitebitur in me, corā hoibus, confitebor
 & ego in illo, corā patre meo, q̄ est in cœ-
 lis. Porro q̄squis negauerit me corā hoī-
 bus, negabo eū, & ego corā patre meo,
 qui est i cœlis. Ne arbitremini, qd̄ uene-
 rim ad mittendū pacē in terrā. Nō ueni
 ut mitterem pacē, sed gladiū. Nam ueni
 ut dissidere faciam hominē aduersus pa-
 trem suū, & filiam aduersus matrē suā,
 & sponsam aduersus socrum suam, &
 inimici homis erunt ij qui sunt dome-
 stici ipsius. Qui amauerit patrem, aut
 matrem ultra me, non est me dignus, &
 qui amauerit filiam supra me, non est
 me dignus. Et qui non accipit crucem
 suam & sequitur me, nō est me dignus.
 Qui inuenerit animam suam, perditu-
 rus est eam, & qui perdidit animā suā
 mea causa inueniet eam. Qui recipit uos
 me recipit, & qui me recipit, recipit eum
 qui misit me. Qui recipit prophetam in
 nomine prophetæ, mercedem prophete
 accipiet. Et qui recipit iustum in no-
 mine iusti, mercedem iusti accipiet. Et
 quicumq; ad bibendum dederit, uni ex
 pusillis his poculum aquæ frigidæ tan-
 tum in nomine discipuli, Amen dico
 uobis, non perditurus est mercedē suā.

Et factū est cū finē fecisset Iesus man-
 dandi duodecim discipulis suis, progres-
 sus est illinc, ut doceret & p̄dicaret in ci-
 uitatibus illorū. Ioannes aut̄ cū audisset
 in carcere facta Christi, missis duobus
 discipulis

XI

Ἰησοῦ μαθητῶν αὐτοῦ, εἶπερ αὐτῶ. σὺ εἶ ὁ
 ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν;
 Ἐκκριθεὶς δὲ Ἰησοῦς εἶπερ αὐτοῖς, πο
 ρευθέντες ἀπαγγέilate ἰωάννη, ἃ ἀκούετε
 καὶ βλέπετε. τυφλοὶ ἀναβλέψουσιν, καὶ
 χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζο
 νται, καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, μεκροὶ ἐγείρον
 ται, καὶ πῶχοι ἐναγγελίζονται. καὶ
 μακάριοι ὄσιν, ὅς ἐσθε μὴ σκαρδαλιῶ
 ῶν ἐμοί. τούτων δὲ πορευομένων, ἤρξα
 τὸ Ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄχλοις περὶ ἰω
 ἀννου. τί ζηθετε εἰς τὴν ἔρημον θεάσα
 σθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀρέμου σαλευόμε
 νον; ἀλλὰ τί ζηθετε ἰδεῖν; ἀρδρω
 σον ἢ μαλακοῖς ἱματίοις ἡμφιεσμέ
 νον; ἰδοὺ διὰ τὰ μαλακὰ φοροῦντες, ἢ
 τοῖς οἰκοῖς Ἰησοῦ βασιλέως ἑσίν. ἀλλὰ τί
 ζηθετε ἰδεῖν; προφήτην; μαί λέγω ὑ
 μῖν, Ἐπεὶ ὄτερον προφήτου, ὄντος γὰρ
 ἔστιν πρὸς ἡμεῖς, ἰδοὺ ἐγὼ ἀπεστέλλω τὸν
 ἀγγέλου μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατὰ
 σκῆπτρον τῆς ὁδοῦ σου ἔμπροσθέρ σου. ἀμὴν
 λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐγείγεται ἢ γεννητὴς συ
 νακῶν, μείζων ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. ὁ δὲ
 μικρότερος ἢ τῆ βασιλείᾳ Ἰησοῦ οὐρανῶν
 μείζων αὐτοῦ ὄσιν. ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν ἰωάν
 νου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι, ἡ βασιλεία τῶν
 οὐρανῶν βιάζεται, καὶ βιασαὶ ἀρπάξουσιν
 αὐτήν. πάντες γὰρ οἱ προφῆται ἔδ νόμος,
 ἕως ἰωάννου προσεθήθησαν. Ἐνὶ δὲ ἐλθε
 δεῖξαι, αὐτὸς ὄσιν ἡλίας ὁ μέλλων ἐρχεσθαι,
 ὁ ἔχων ὄτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

τίνι δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεάν ταύτην; ὁ
 μοία ὄσιν παιδαρίοις ἢ ἀγοραῖς καθημέ
 νοις, καὶ προσφωνοῦσιν τῖς ἑταίροις αὐτῶν,
 Ἐλέγουσιν, ἡμεῖς ἀμὴν ἡμῖν, καὶ οὐκ ὠρχη
 σασθε, ἐδρηνήσαμεν ἡμῖν, καὶ οὐκ ἐκδοσθε.
 ἦλθεν γὰρ ἰωάννης μή τε ἐοθίω μὴ τε πί
 νων, Ἐλέγουσιν, ὅτι δαιμόνιον ἔχει. ἦλθεν
 ὁ υἱὸς

discipulis suis dixit illi. Tu es ille, qui uē
 turus est, an alterum expectamus? Et
 respondens Iesus, dixit illis. Ite & renun
 ciate Ioanni, ea quæ auditis & uide
 tis. Cæci uisum recipiunt, & claudi am
 bulant, leprosi mundantur, & surdi au
 diunt, mortui excitantur, & pauperes læ
 tum accipiunt nuntium. Et beatus est
 quisquis non fuerit offensus in me. Eui
 tibus autem illis, cœpit Iesus dicere tur
 bis de Ioanne. Quid existis in desertū
 ut uideretis? Nū harundinē q̄ agitatur a
 uēto? age, quid existis ut uideretis? Nū
 hoīem mollibus uestibus amictū? Ecce
 q̄ mollia gestant, in domibus regū sunt.
 At quid existis uidere? Num prophe
 tam? Certe dico uobis, & excellentio
 rem propheta. Hic est enim de quo scri
 ptum est. Ecce ego mitto nuntium meū
 ante faciem tuam, qui præparaturus
 est uiam tuam ante te. Amen dico uo
 bis, non exortus fuit inter eos, qui na
 scuntur e mulieribus maior Iohāne ba
 ptista. Attamen is qui minor est in re
 gno cœlorū, maior illo est. Porro a die
 bus Iohannis baptistæ, usq; ad hunc
 diem, regnum cœlorum uim patitur,
 & uiolenti rapiunt illud. Nam omnes
 prophetæ, & ipsa lex, usq; ad Iohan
 nem prophetauerunt. Et si uultis reci
 pere, ipse est Helias ille, qui uenturus
 est. Qui habet aures ad audiendum au
 diat. Sed cui assimilabo generationem
 hanc? Similis est pueris, qui sedent in
 foris, & acclamant sodalibus suis, ac
 dicunt. Tibia cecinimus uobis, & non
 saltastis. Lamētati sumus uobis, & non
 plāxistis. Venit em̄ Ioānes, nec edēs nec
 bibens, & aiūt. Dæmoniū habet. Venit
 filius

Iesus de iohāne ad turbas.

ὁ ἦδὲ τῶ ἀνθρώπου ἐδίωκν καὶ πίνων, καὶ λέγων, ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος, καὶ οἰνοπότης, πελωῶν φίλος, καὶ ἀμαρτωλῶν, καὶ ἐδίωκται ἢ σοφία, ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτοῦ.

De maledictōibz ciuitatū in qbz chris p̄dicat̄ uerat̄.

Τότε ἤρξατο διδάσκειν τὰς πόλεις ἐν αἷα ἐγγύοντες αὐτῶν, ὅτι οὐ μετενόησαν, ὅναί σοι χοραζεῖρ, ὅναί σοι βηθσαϊδάρ, ὅτι εἰ ἐν τύρω καὶ σιδῶνι ἐγγύοντες αὐτῶν, αὐτοὶ γενόμενοι ἐν ὑμῖν, πάσαι ἔμελλον ὑμῖν, καὶ σιδῶν καὶ μετενόησαν. ἀλλὰ λέγω ὑμῖν, τύρω καὶ σιδῶνι, ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρα κρίσεως, ἢ ὑμῖν, καὶ σὺ καπρναοὺμ, ἢ ἔως τῶ οὐρανοῦ ὑψωθῆσθαι, ἔως ἄδου καταβιβασθῆσθαι, ὅτι εἰ ἐν σοδομοῖς ἐγγύοντες αὐτῶν, αὐτοὶ γενόμενοι ἐν σοῖς, ἐμάνον ἄρ μὲ ἔμελλον ὑμῖν, ὅτι ἡ σοδομῶν ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρα κρίσεως, ἢ σοῖς. ἐν ἐκείνῳ ἔειπεν αὐτοῖς ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ἔπειρα δὲ οὐρανοῦ καὶ τῆ γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν, καὶ στυγερῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ μωροῖς, καὶ οὐκ ἔγνωσαν, ὅτι οὕτως ἐγγύοντες αὐτῶν, αὐτοὶ γενόμενοι ἐν σοῖς, ἐμάνον ἄρ μὲ ἔμελλον ὑμῖν, ὅτι ἡ σοδομῶν ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρα κρίσεως, ἢ σοῖς. ἐν ἐκείνῳ ἔειπεν αὐτοῖς ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ἔπειρα δὲ οὐρανοῦ καὶ τῆ γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν, καὶ στυγερῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ μωροῖς, καὶ οὐκ ἔγνωσαν, ὅτι οὕτως ἐγγύοντες αὐτῶν, αὐτοὶ γενόμενοι ἐν σοῖς, ἐμάνον ἄρ μὲ ἔμελλον ὑμῖν, ὅτι ἡ σοδομῶν ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρα κρίσεως, ἢ σοῖς.

Confessio iſu ad patres.

ἔπειρα δὲ οὐρανοῦ καὶ τῆ γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν, καὶ στυγερῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ μωροῖς, καὶ οὐκ ἔγνωσαν, ὅτι οὕτως ἐγγύοντες αὐτῶν, αὐτοὶ γενόμενοι ἐν σοῖς, ἐμάνον ἄρ μὲ ἔμελλον ὑμῖν, ὅτι ἡ σοδομῶν ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρα κρίσεως, ἢ σοῖς. ἐν ἐκείνῳ ἔειπεν αὐτοῖς ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ἔπειρα δὲ οὐρανοῦ καὶ τῆ γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν, καὶ στυγερῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ μωροῖς, καὶ οὐκ ἔγνωσαν, ὅτι οὕτως ἐγγύοντες αὐτῶν, αὐτοὶ γενόμενοι ἐν σοῖς, ἐμάνον ἄρ μὲ ἔμελλον ὑμῖν, ὅτι ἡ σοδομῶν ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρα κρίσεως, ἢ σοῖς.

Iugū dñi leuē esse.

πρὸς με ὅλα ἔρχεσθε, καὶ ἐπιβήσομαι ἐπὶ ὑμᾶς, καὶ ἐρεσκὶν ὑμῖν τὸ ζυγόν μου, καὶ μάθητε ἀπὸ ἐμοῦ, ὅτι πραΰς εἰμι, καὶ ταπεινὸς τῆ καρδίᾳ, καὶ ἐνεύσητε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. ὁ δὲ ζυγός μου ἥπιός ἐστιν, καὶ τὸ φορτίον μου ἕλαφρόν ἐστιν. ἐν ἐκείνῳ ἔειπεν αὐτοῖς ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ἔπειρα δὲ οὐρανοῦ καὶ τῆ γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν, καὶ στυγερῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ μωροῖς, καὶ οὐκ ἔγνωσαν, ὅτι οὕτως ἐγγύοντες αὐτῶν, αὐτοὶ γενόμενοι ἐν σοῖς, ἐμάνον ἄρ μὲ ἔμελλον ὑμῖν, ὅτι ἡ σοδομῶν ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρα κρίσεως, ἢ σοῖς.

Discipuli spicas uellunt.

ἐν ἐκείνῳ ἔειπεν αὐτοῖς ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ἔπειρα δὲ οὐρανοῦ καὶ τῆ γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν, καὶ στυγερῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ μωροῖς, καὶ οὐκ ἔγνωσαν, ὅτι οὕτως ἐγγύοντες αὐτῶν, αὐτοὶ γενόμενοι ἐν σοῖς, ἐμάνον ἄρ μὲ ἔμελλον ὑμῖν, ὅτι ἡ σοδομῶν ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρα κρίσεως, ἢ σοῖς.

filius hois edens ac bibens, & dicunt. En hominē comedonem, & uini potorem, publicanis amicū, & pctōribus, & iustificata est sapiētia a filijs suis. Tūc cœpit ex pbrare ciuitatibus, in qbus factæ fuerāt plurimæ uirtutes ipsi⁹, qd' nō pœnituisſent. Væ tibi Chorazin. Væ tibi Bethsaidā, qm̄ si in urbe Tyri, aut Sidonis factæ fuissent uirtutes, quæ factæ sunt in uobis, olim in sacco & cinere, pœnitentiam egissent. Attamē dico uobis Tyro & Sidoni, tolerabilius erit in die iudicij q̄b uobis. & tu Capernaum, quæ es usq; ad cœlū exaltata, usq; ad iferos detraheris, quoniā si in Sodomis factæ fuissent uirtutes, quæ factæ sunt in te, māſſent usq; ad hodiernum diē. Verū tamen dico uobis, qd' Sodomis tolerabilius erit in die iudicij q̄b tibi. In illo tempore respondens, Iesus dixit. Gratias ago tibi pater domine cœli & terræ, quod abscondideris hæc a sapientibus & prudentibus, & reuelaris ea stultis. Certe pater, sic fuit bona uolūtas in oculis tuis. Omnia mīhi tradita sunt a patre meo, & nemo nouit filium, nisi pater, neq; patrem quisq; nouit, nisi filius, & cuiuscūq; uoluerit filius reuelare. Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego refocillabo uos. Tollite iugum meum super uos, & discite a me, quod mitis sim, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus uestris. Iugum em̄ meū cōmodum est, & onus meum leue est. In illo tempore ibat Iesus sabbatis per segetes. Discipuli uero illius esuriebant, & cœperunt uel lere spicas, & comedere. At pharisæi cū uidissent, dixerunt illi. Ecce discipuli tui faciunt, quod nō licet facere in sabbato.

XII

ille uero

ὁ δὲ

ὁ δὲ εἶπερ αὐτοῖς. οὐκ ἀνέγνωτε, τί ἐποίησεν
 δαβὶδ, ὅτε ἐπεινάσεν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; πῶς
 εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, καὶ τοὺς ἄρ-
 τούς τ' προθέσεως ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἔξόν ἡμῶν
 τῶν φαγῶν, οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἱ-
 ερεῦσιν μόνοις. ἢ οὐκ ἀμείνωτε ἢ τῶν νόμων
 ὅτι τοῖς σάββασιμ ἱερεῖς ἢ τῶν ἱερέων τὸ σάβ-
 βατομ βεβηλοῦσιμ. καὶ ἀνάτιοί ἐσιμ; λέ-
 γω δὲ ὑμῖν, ὅτι τῶ ἱεροῦ μείζων ἐσιμ ὧδε,
 εἰδὲ ἐγνώκατε, τί ἐσιμ ἔλεος θέλω, καὶ οὐ
 θυσιάμ, οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναίτι-
 οὓς. κύριος γάρ ἐσιμ τῶ σαββάτου, ὃ ἦδ' ὅσ-
 τῶ ἀνθρώπου. καὶ μεταβάσθηκα ἐκῆθεμ ἡλθεμ
 εἰς πλὴν σωαγωγίῳ αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ ἀνθρώ-
 πος ἡμῶν, πλὴν χεῖρα ἔχωμ ξηράμ. καὶ ἐπικρώ-
 τισαμ αὐτὸν λέγοντες, εἰ ἔξεισιμ τοῖς σά-
 ββασιμ θραπέναμ; ἵνα κατηγορήσωσιμ αὐ-
 τοῦ. ὁ δὲ εἶπερ αὐτοῖς. τίς ἐσὶμ ὁ θεὸς ὑμῶν
 ἀνθρώπος, ὃς ἔξει πρόβατομ ἕμ, καὶ ἐὰν ἐμ-
 πέση τοῦτο τοῖς σάββασιμ εἰς εὐθύωμ
 θυγί κρατήσα αὐτὸ καὶ ἐγρεῖ; πῶσπ οὖν
 διαφέρε ἀνθρώπος προβάτου. ὥσε ἔξεισιμ
 τοῖς σάββασιμ καλῶς ποιῶν. τότε λέγα-
 τῶν ἀνθρώπων. ἐκτεινομ πλὴν χεῖρά σου, καὶ
 ἴδετε νεκρὴν ἢ ἀποκατάσκη ἢ γιγῆς ἢ ἄλλῃ.
 ὁ δὲ φησὶ αὐτοῖς. ἴδετε ὅντιες συμβούλιοιμ ἔλα-
 βομ κατ' αὐτ', ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιμ.
 ὁ δὲ ἰησοῦς γνοὺς ἀνεχώρησεμ ἐκῆθεμ, καὶ
 ἠκολούθησαμ αὐτῶ ὄχλοι πολλοί, ἢ θερῶ-
 πεισεμ αὐτοὺς πάντας, ἢ ἐπιτίμησεμ αὐ-
 τοῖς, ἵνα μὴ φανεροῦ αὐτὸν ποιήσωσιμ. ὁ ἰ-
 σως πληρωθῆ τὸ ἔκθεμ διὰ ἡσαίου
 τοῦ προφήτου λέγοντος. ἰδοὺ ὁ παῖς
 μου ὃμ ἠρέτισα, ὃ ἀγαπητόσ μου εἰσ-
 ῶμ ἐνδύθησεμ ἢ ψυχῆ μου. θήσω τὸ
 πνεῦμά μου ἐπ' αὐτὸν, καὶ κρείσιμ τῶις
 ἔθρεσιμ ἀπαγγελαῖ. οὐκ ἐρίσα, οὐ-
 δε κραυγάσα, οὐδὲ ἀκούσα τίς ἢ
 τῶισ πλατῆσιμ πλὴν φωνῆμ αὐτοῦ.
 κάλαμομ

Ille uero dixit eis. Non legistis quid fece-
 rit Dauid, cum esuriret ipse, & ij qui
 erant cum illo? Quomodo ingressus sit
 in domum dei, & panes propositionis
 ederet, quos illi non licebat edere, neq;
 ijs qui cum illo erant, nisi sacerdotibus
 solis. Aut non legistis in lege, quod sab-
 batis sacerdotes in templo, sabbatum
 prophanant, & crimine uacant? Dico
 autem uobis, quod templo maior est hoc
 loco. Quod si sciretis, quid sit, misericor-
 diam uolo, & non sacrificium, nequaquam
 condemnassetis infontes. Nam dominus
 est sabbati, filius hominis. At progressus
 illinc, uenit in synagogam illorum, & ce-
 ce homo erat, manum habens aridam,
 & interrogabant illum, dicentes. Licet
 ne sabbatis curare? ut accusarent eum.
 At ille dixit eis. Quis erit ex uobis ho-
 mo, qui habebit ouem unam, & si ea
 inciderit sabbatis in foueam, nonne te-
 nebit illam & eriget? Quanto igitur pra-
 stantior est homo oue? Licet igitur sab-
 batis beneficio afficere. Tunc dicit homi-
 ni. Extende manum tuam, & extendit,
 & restituta est sana, sicut altera. Porro
 pharisaei egressi, coeperunt consilium ad-
 uersus eum, quomodo illum perderent.
 At Iesus ubi nouisset, secessit illinc, & se-
 cutae sunt eum turbae multae, & sanauit
 eos omnes, & interminatus est illis, ne se-
 facerent manifestum, ut compleretur
 quod dictum erat per Esaiam prophe-
 tam, qui ait. Ecce filius meus, quem ele-
 gi, dilectus meus, in quo sibi bene com-
 placuit anima mea. Ponam spiritum
 meum super illum, & iudicium gentibus
 annuntiabit. Non contendet, neq; dama-
 bit, neq; audiet quicquam in plateis uocatus,
 C arundine

Ad phariseos, hoc m-
murantes discipulos
excusat.

Manu arida sanat.

Multos inde sanat.

& dicunt
 ni potorem
 us, & instabi-
 linc cepit ex-
 facte fuerat
 no penitenti-
 e tibi Beth-
 t. Sidonis fa-
 ctar sunt in
 penitenti-
 nobis Tyro
 n die iudicij
 quae es usq;
 eros detrahe-
 acta fuissent
 te, maifesti-
 erit tamen di-
 rabilius erit
 mpore ter-
 as ago tibi
 od absco-
 uentibus,
 ater, sic fuit
 Omnia mi-
 & nemo no-
 trem quifq;
 oluerit filius
 nes, qui labo-
 o recoillabo
 n super uos &
 sim, & humilis
 uem animabus
 comodium est
 In illo tempore
 getes. Dispu-
 & ceperunt uel
 . Arripit aut
 Ecce uicij puli cui
 cetera sabbato.
 Ille uero

De demonio ceco & mutuo

Pharisæos eū id i pncipe
demoniorū face opiman-
tes destruit.

·κάλαμον στυτηριμμένον· οὐ κατεάξει,
καὶ λίθον τυφόμενον, οὐ σβέσει, ἕως ἂν
ἐκβάλῃ εἰς νίκωσ πῶν κρίσιμ, κὴ ἐν τῷ ὄνο-
μα τῆ αὐτοῦ ἔδνη ἐλπιῶσιμ. τότε προσκνέ-
χθη αὐτῶ δαιμονιζόμενος, τυφλὸς καὶ κω-
φός, Ἐδερᾶ πνευσεν αὐτόν, ὥσε τὸν τυφ-
λὸν Ἐκωφόν, λαλῆν καὶ βλέπερ. Ἐξεί-
παντο πάντες οἱ ὄχλοι, Ἐλέγον. μή τι
οὗτός ἐστιμ ὁ υἱὸς Δαβίδ; οἱ δὲ φαρισαῖοι ἀ-
κούσαντες εἶπον, οὗτος οὐκ ἐκβάλλῃ τὰ δαι-
μόνια, εἰ μὴ ἐν τῷ βεελζεβούλ, ἄρχοντι τῶν
δαιμονίων. εἰδὼς δὲ ὁ ἸΗΣΟΥΣ τὰς ἐνθυ-
μήσεις αὐτῶν, εἶπερ αὐτοῖς, πᾶσα βασιλεία
μεριδιῆσα καθ' ἑαυτῆς, ἐρημοῦται. Ἐ πᾶσα
πόλις, ἢ οἰκία μεριδιῆσα καθ' ἑαυτῆς, οὐ σα-
θήσεται. Ἐ εἰ ὁ σατανᾶσ τὸν σατανᾶν ἐκ-
βάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμεριδιῆσ. πῶς οὐ σαθή-
σεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; Ἐ εἰ ἐγὼ ἐν βεελζε-
βούλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν
ἐν τίνι ἐκβάλλουσιμ; διὰ τὸ αὐτοῖ ὑμῶν
ἔσονται κριταί. εἰδὲ ἐγὼ ἐν πνεύματι θεῷ
ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς
ἡ βασιλεία τοῦ θεῷ, ἢ πῶς δύναται τις εἰσελ-
θεῖν εἰς πῶν οἰκίαν τοῦ ἰχυρῶ, Ἐ τὰ σκῆνη
αὐτοῦ διαρπάσαι, εἰ μὴ πρῶτον δῆσῃ τὸν
ἰχυρὸν, Ἐ τότε πῶν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπά-
σει. Ο μὴ ὦν μετ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ ἐστιμ.
Ἐ ὁ μὴ σωᾶγῶν μετ' ἐμοῦ, σκορπίσει.
διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν. πᾶσα ἁμαρτία
καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀν-
δρώποις, ἢ δὲ τοῦ πνεύματ^ο βλασφη-
μία, οὐκ ἀφεθήσεται τοῖς ἀνδρώποις.
καὶ ὅς ἐὰν εἶπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ
ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ, ὅς δ' ἂν εἶ-
πῃ κατὰ τοῦ πνεύματ^ο τοῦ ἁγίου,
οὐ ἀφεθήσεται αὐτῷ, οὔτε ἐν τῷ τῶν αἰῶνι, οὔτε
ἐν τῷ μέλλοντι. ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον κα-
λόν, κὴ τὸν καρπὸν αὐτ^ο καλόν, ἢ ποιήσα-
τε τὸ δένδρον σαρωδόν, κὴ τὸν καρπὸν αὐτ^ο
σαρωδόν

arundinem cōminutam, nō confringet,
& linum fumigans non extinguet, do-
nec eiciat ad uictoriam iudicium, & in
nomine illius gētes sperabunt. Tunc ad-
ductus est ad eum, qui demonio agita-
batur cæcus & mutus, & sanauit illum,
ita ut cæcus ac mutus, & loqueret & cer-
neret. Et obstupuerunt omnes turbæ, di-
cebantq;. Num hic est filius David? At
pharisæi cū audissent, dicebant. Hic non
eicit demonia, nisi in Beelzebul, princī-
pe demoniorū. Iesus autem cum sciret
cogitationes illorum, dixit illis. Omne
regnum diuisum aduersus sese, defola-
tur, & omnis ciuitas aut domus diuisa
aduersus seipsam, non stabit. Et si sata-
nas satanam eicit, aduersus seipsum
diuisus est. Quomodo igitur stabit re-
gnum illius? Et si ego in Beelzebul eij-
cio demonia filij uestri in quo eiciunt?
Propterea ipsi iudicabunt de uobis. Qu-
si spiritu dei ego eicio demonia, ergo
peruenit ad uos regnum dei. Alioqui
quomodo potest aliquis intrare domū
potentis, & uasa illius diripere, nisi pri-
us uinxerit potentem, & tunc domum
illius diripiet. Qui non est mecum, ad-
uersum me est, & qui non congregat
mecum, spargit. Propterea dico uobis.
Omne peccatum & conuicium remitte-
tur hominibus, at conuicium in spiri-
tum, non remittetur hominibus, & qui
cumq; dixerit uerbum aduersus filium
hominis, remittetur illi. Qui autem di-
xerit aduersus spiritum sanctum, non
remittetur ei, neq; in præsentī saculo,
neq; in futuro. Aut facite arborem bo-
nam, & fructum eius bonum, aut faci-
te arborem uiciosam, & fructum illius
uiciosum

αυτο σαπρόν . εκ γαρ τω καρπου το δένι
 δρον γιμώσκειται . γερμήματα εχιδρών .
 πως δάσασθε αγαθα λαλῶν πονηροὶ ὄν-
 τες ; εκ γαρ του περισεύματ^{ος} φηι καρ-
 δίας, το σώμα λαλῶν, ὁ αγαθος ἄνθρωπος
 εκ τ^{ης} ἀγαθῆς θήσαυρ^{ος} τ^{ης} καρδίας εκβάλλει τα
 αγαθα, η^ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος εκ τ^{ης} πονηρῆς
 θήσαυρ^{ος}, εκβάλλει πονηρα. λέγω ἡ^ὁ ἡμῖν, ὅτι
 πᾶν ῥῆμα ἀργὸν ὃ ἐὰν λαλήσωσιν οἱ ἄν-
 θρωποι, ἀποδώσουσιν περὶ αὐτω λόγον,
 ἢ ἡμέρας κρίσεως . εκ γ^{ρα} τ^{ου} λόγου σου δι-
 καιωθήσῃ, ὃ εκ τ^{ης} λόγου σου καταδικαι-
 οθήσῃ . τότε ἀπεκρίθησαν τινες τ^{ῶν} γραμ-
 ματέων η^ὁ φαρισαίων λέγοντες . διδάσ-
 καλε, θέλομεν ἀπὸ σου σημεῖον ἰδεῖν . ὃ δὲ
 ἀποκριθεὶς, ἔειπεν αὐτοῖς . γενεὰ πονηρὰ ὁ-
 μοιχαλὶς, σημεῖον ἐπιζητῆ, η^ὁ σημεῖον οὐ
 δοθήσεται αὐτῇ, ἔτι μὴ τὸ σημεῖον ἰωνᾶ του
 προφήτου, ὡσπερ γαρ ἦν ἰωνᾶς ἢ τῆ κοι-
 λία του κήτους ἔξῃς ἡμέρας, η^ὁ τρεῖς νύκτας
 ὄντως ἔσαι ὃ υἱὸς του ἀμθρώπου ἢ τῆ καρ-
 δίας φηι γ^{ρα} τ^{ρεῖς} ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας .
 ἄνδρες μινεῖται ἀνασίσομαι ἢ τῆ κρίσει
 μετὰ φηι γενεᾶς ταύτης, η^ὁ κατακρινῶσιν
 ἀντὶ, ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα ἰω-
 νᾶ . ὃ ἰδοὺ πλῆθ^{ος} ἰωνᾶ ὡδε, βασιλισα νό-
 τ^{ος} ἐγεθήσεται ἢ τῆ κρίσει μετὰ φηι γενε-
 ᾶς ταύτης η^ὁ κατακρινεῖ ἀντὶ, ὅτι ἦλθεν
 εκ τ^{ης} περάτων τ^{ης} γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφί-
 αμ σολομῶνος, η^ὁ ἰδοὺ πλῆθ^{ος} σολομῶ-
 νος ὡδε, ὅτ^α μὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἔ-
 λθη ἀπὸ του ἀμθρώπου, διέρχεται δι^ὰ ἀνύ-
 δρων τόπων ζητῶν ἀνάπαυσιν, η^ὁ οὐχ εὐ-
 ρίσκει, τότε λέγει, ἐπιστρέψω εἰς τὸν οἶκόν
 μου ὅθεν ἔ-^λθον, η^ὁ ἐλθὼν εὐρίσκει χο-
 λάζοντα, σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον .
 τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ^έ αυ-
 του ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα
 αὐτου .

uiciosum . Nam e fructu arbor cogno-
 scitur . Progenies uiperarum , quomo-
 do potestis bona loqui , cum sitis mali .
 Siquidem ex abundantia cordis , os lo-
 quitur . Bonus homo e bono thesauro
 cordis , expromit bona . & malus homo
 ex malo thesauro depromit mala . Sed
 dico uobis , quod de quocunq; uerbo
 ocioso , quod locuti fuerint homines , red-
 dituri sunt rationem in die iudicij . Nam
 ex dictis tuis iustificaberis , & ex dictis
 tuis condemnaberis . Tunc interrogaue-
 runt eum quidam e scribis ac pharisais ,
 dicentes . Præceptor , uolumus ex te si-
 gnum uidere . At ille respondens , dixit
 illis . Generatio praua & adultera , signū
 quærit , & signum non dabitur illi , nisi
 signum Ionæ propheta . Quemadmo-
 dum em̄ fuit Ionas in uentre Ceti tribus
 diebus , & tribus noctibus . Sic erit filius
 hoīs in corde terræ , tribus diebus & tri-
 bus noctibus . Viri Niniuitæ surgent in
 iudicio , cum generatione hac , & condem-
 nabunt eam , quod ipsi pœnitētiam eger-
 rint ad prædicationē Ionæ . Et ecce plus-
 quam Ionas est hoc loco . Regina austri
 surget in iudicio cum generatione hac ,
 & condemnabit eam , quod uenerit a fi-
 nibus terræ , ad audiendam sapientiam
 Solomonis . Et ecce plusquā Solomon
 est in hoc loco . Cum autem immundus
 spiritus exierit ab homine , perambulat
 per arentia loca , querens requiem , & nō
 inuenit . Tunc dicit , reuertar in domum
 meam unde exiui , & cum uenerit , repe-
 rit eam uacantem , & scopis purgatam ,
 atq; ornatam . Tunc abit , & adiungit
 sibi septem alios spiritus sceleratiores

*Pharisæis signū aliqd
 petētib; / respondit .*

*De matre iesu & fratribus
gentibus loqui ei.*

ἑαυτοῦ, Ἐἰσελθόντα κατοικῆσαι ἐκεῖ, ἢ γίνε-
ται τὰ ἔχματα ἕνθρωπου ἐκείνου, χεῖρο
να ἴδω πρώτῳ, οὕτως ἔσαι Ἐπὶ τῆς γενεᾶς Ἰάου
τῆ τῆς ποιησῶ. ἔτι δὲ αὐτῷ λαλοῦντος τοῖς
ὄχλοις, ἰδοὺ ἡ μήτηρ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐι-
σήκασαν ἔξω ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι. Ἐι-
περ δὲ τίς αὐτῷ. ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου, καὶ οἱ
ἀδελφοὶ σου ἔξω ἐσῆκασιν, ζητοῦντές σοι
λαλῆσαι. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ ἐπόντι
αὐτῷ. τίς ἐσὶν ἡ μήτηρ μου, καὶ τίνας εἰσὶν
οἱ ἀδελφοί μου; καὶ ἐκτείνας πλὴν χεῖρα αὐ-
τοῦ ἐπὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, εἶπερ. ἰδοὺ ἡ
μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου, ὅς τις γὰρ ἀν-
ποίησεν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου, τοῦ ἐν
οὐρανοῖς, αὐτὸς μου ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ
καὶ μήτηρ ἐσὶν. Ἐρ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἐξ-
ελθὼν ὁ ἸΗΣΟΥΣ ἀπὸ τῆς οἰκίας, ἐκάθητο
παρὰ πλὴν θάλασσαν, Ἐσυνήχθησαν πρὸς
αὐτὸν ὄχλοι πολλοί, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖ-
ον ἐμβάντα καθῆσθαι. καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ
τοῦ ἀγιαλὸν ἐσῆκε, καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς
πολλὰ ἐν παραβολαῖς λέγων. ἰδοὺ ἔβηλ-
θεν ὁ σπείρων τῷ σπείρειν. καὶ ἐν τῷ σπεί-
ρειν αὐτὸν, ἃ μὲν ἔπεσαν παρὰ πλὴν ὁδοῦ,
καὶ ἤλθεν τὰ πετεινά, καὶ κατέφαγεν αὐ-
τά. ἄλλα δὲ ἔπεσαν ἐπὶ τὰ πετρώδη, ὅπως
οὐκ ἔιχεν γῆν πολλήν, Ἐνθάδε ὁ θεὸς θηανάει-
λερ διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς, ἡλίου δὲ ἀ-
νατείλαντος, ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔ-
χειν ῥίζαν θηανάθη. ἄλλα δὲ ἔπεσαν ἐπὶ
τὰς ἀκάνθας, Ἐνέβησεν αὐτὰν θάψαι, καὶ
ἀπέπνιξεν αὐτά. ἄλλα δὲ ἔπεσαν
ἐπὶ πλὴν γῆν πλὴν καλὴν, Ἐἰδίδου καρ-
πὸν ὁ μὲν ἕκατόν. ὁ δὲ θηήκοντα, ὁ δὲ
τριάκοντα. ὁ ἔχων ὄτα ἀκούειν, ἀκουέτω.
καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπον αὐ-
τῷ. διὰ τί ἐν παραβολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς;
ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπερ αὐτοῖς, ὅτι ὑμεῖς
οἴδατε

*Sedens i nauicula iesu
sus parabolis expoit.*

*De semine & seminante
parabolis.*

se, & ingressus inhabitat illic, & fiunt po-
strema hominis illius, peiora primis.
Sic erit & generationi huic puerfa. Cū
autem adhuc loqueretur turbis, ecce ma-
ter & fratres eius stabant foris, quæren-
tes ei loqui. Dixit autem illi quidam.
Ecce mater tua, & fratres tui foris stant,
quæretes tibi loqui. At ille respondens
dixit ei, qui sibi renunciauerat. Quæ est
mater mea, aut qui sunt fratres mei? Et
ptenta manu sua in discipulos suos, di-
xit. Ecce mater mea, & fratres mei. Quis
quis enim fecerit uoluntatem patris mei
qui est in cælis, ipse meus frater & so-
ror & mater est.

CIn die uero illo, egressus Iesus e do-
mo, sedit iuxta mare, & cōgregatæ sunt
ad illum turbæ multæ, adeo ut nauim
ingressus sederit, & uniuersa turba in lit-
tore stabat. Et dicebat illis multa per si-
militudines, dicens. Ecce exiit qui semin-
abat ad seminandum, & cum seminat
ret, alia quidem ceciderunt iuxta uiam,
& uenerunt uolucres, & deuorauerunt
ea, alia uero ceciderunt in loca saxosa,
ubi nō habebant multum terræ, & pro-
tinus exorta sunt, propterea quod non
haberent profunditatem terræ. Cum
autem exortus sol, exusta sunt, & quia
non habebant radicem, exaruerūt. Alia
rursus ceciderunt in spinas, & insurrexi-
runt spinæ, & suffocauerūt ea. Alia uero
cecidērunt in terrā bonā, & dederūt fru-
ctum, aliud quidē centū, aliud uero sexa-
ginta, aliud uero triginta. Qui habet au-
res ad audiendū, audiat. Et adēutes di-
scipuli dixerūt illi. Quare in parabolis lo-
queris illis? At ille respōdēs dixit. Vobis
datum

XIII

λέδοιαι γινώμαι τὰ μυστήρια τοῦ βασιλείας
 τοῦ οὐρανόων, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται. ὅς τις
 γὰρ ἔχει δοθήσεται αὐτῷ, ἢ περισσεύει
 σιται, ὅς τις δὲ οὐκ ἔχει, ἢ ἔχει ἀρθίσει
 τὰ ἀπ' αὐτοῦ. διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς
 αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσι,
 καὶ ἀκούοντες, οὐκ ἀκούουσιν οὐδέ
 σωίσουσιν. καὶ ἀμαπληροῦται ἐπ' αὐτοῖς
 ἡ προφητεία ἠσαίου ἢ λέγουσα. ἀκοῆ ἄ
 κούσετε καὶ οὐ μὴ σωήτε, καὶ βλέπον
 τες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδῃτε. ἐπαχάν
 θη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου ἢ τοῖς
 ὡσὶν ἡσέως ἤκουσα, ἢ τοῖς ὀφθαλμοῖς
 αὐτῶν ἐκάρμυσα, μή ποτε ἴδωσιν τοῖς
 ὀφθαλμοῖς, ἢ τοῖς ὡσὶν ἀκούσωσιν, καὶ
 τῇ καρδίᾳ σωίσουσιν, ἢ ἐπιστρέψουσιν ἢ
 ἰάσωμαι αὐτοὺς. ἡμῶν δὲ μακάριοι οἱ
 ὀφθαλμοί, ὅτι βλέπουσιν, καὶ τὰ ὅσα
 ἡμῶν, ὅτι ἀκούει. ἀμήν γὰρ λέγω ὑμῖν.
 ὅτι πολλοὶ προφήται καὶ δίκαιοι ἐπεθύ
 μισαν ἴδῃν ἢ βλέπετε, καὶ οὐκ ἴδον
 καὶ ἀκούσαι ἢ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν
 ἡμεῖς οὖν ἀκούσατε πλὴν παραβολῶν
 τοῦ ἀείρου. ἢ τὸς ἀκούουσι
 τὸν λόγον τοῦ βασιλείας, καὶ μὴ σωί
 εῖν, ἔρχεται ὁ ποικηρὸς καὶ ἀρπάξει
 τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.
 οὗτος ὅστις ὁ παρὰ πλὴν ὁδὸν παρῆκε, ὁ δὲ
 ἐπὶ τὰ πετρῶδη παρῆκε, οὗτος ὅστις ὁ
 τὸν λόγον ἀκούων, καὶ ἐκείνους μετὰ χα
 ρᾶς λαμβάνων αὐτῶν, οὐκ ἔχει δὲ ῥίζαν
 ἐν ἑαυτῷ, ἀλλὰ πρόσκαιρός ὅστις. γεμο
 ρυλῆς δὲ ἀλίφως ἢ διωγμοῦ, διὰ τὸν λό
 γον, ἐκείνους σκανδαλίζεται. ὁ δὲ ἐπὶ τὰ ἀ
 κάμδασ, παρῆκε, οὗτος ὅστις ὁ τὸν λόγον
 ἀκούων, καὶ ἢ μεριμνᾷ τοῦ αἰῶνος τοῦ
 τούτου, καὶ ἢ ἀπάτη τοῦ πλούτου συμπί
 γα τὸν λόγον, καὶ ἀκαρπῶ γίρεται.
 ὁ δὲ ἐπὶ

datum est nosse mysteria regni celo
 rum, illis autem non est datum. Quis
 quis enim habet dabitur illi, & redde
 tur abundantior. Quisquis autem
 non habet, etiam illud quod habet,
 tolletur ab eo. Propterea in parabolis
 loquor illis, quia uidentes non uident,
 & audientes non audiunt, nec intelli
 gunt, & completur in illis prophetia
 Esaiæ, quæ dicit. Auribus audietis, et
 non intelligetis, & uidentes uidebitis,
 & non cernetis. Incrassatum est enim
 cor populi huius, & auribus grauius
 audierunt, & oculos suos occluserunt,
 ne quando uiderent oculis, & auribus
 audirent, & corde intelligerent, & con
 uertantur, & sanem illos. Vestri uero
 beati sunt oculi, quia uident, & aures
 uestræ, quia audiunt. Amen dico uo
 bis, quod multi prophetæ & iusti, de
 siderauerunt uidere, quæ uidetis, &
 nō uiderunt, & audire quæ auditis, &
 non audierunt. Vos igitur audite pa
 rabolam seminantis. Cum qui uis
 dit, uenit malus, & rapit id quod sem
 natū est in corde illius. Hic est qui iu
 xta uiam seminatus fuit. At qui in pe
 tricosa semen iactum exceperat, hic est
 qui uerbum audit, & mox cū gaudio
 accipit illud. Verum non habet radicē
 in semetipso, sed temporarius est. Porro
 cum inciderit afflictio, aut persecutio
 propter uerbum, continuo offen
 ditur. At qui in spinas semen excepe
 rat, hic est, qui uerbum audit, & cura sa
 culi huius, & deceptio diuitiarum, suf
 focat uerbū, & infrugiferū redditur.

Exposit eis illa parabola.

C 3 Caterum

ὁ δὲ ἐπὶ πλὴν γλῶ πλὴν καλῶν παρθεῖς, οὗτος
 ἐστὶν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ σωτῶν, ὃς
 δὴ καρποφορεῖ καὶ ποιεῖ, ὁ μὲν ἑκατόν,
 ὁ δὲ ἑξήκοστα, ὁ δὲ τριάκοστα. ἄλλω
 παραβολῶν παρέθηκεν αὐτοῖς, λέγων.
 ὁμοίωδὴ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἄνθρω-
 πῳ σπείροντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ
 αὐτοῦ, ἐν δὲ τῷ καθεύδοντι τοὺς ἀνθρώ-
 πους, ἦλθεν αὐτῷ ὁ ἐχθρὸς, καὶ ἔσπευεν ζι-
 ζάνια ἀμαμέσον τῷ σίτῳ, καὶ ἀπῆλ-
 θεν. ὅτε δὲ ἐβλάσθη ὁ χόρτος, καὶ καρπὸν
 ἔποιήσεν, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια. προσ-
 ελθόντες δὲ οἱ δούλοι τοῦ οἰκοδεσπότου
 εἶπον αὐτῷ. κύριε, ὃν καλὸν σπέρμα ἔσπε-
 ρασα ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχασ-
 τὰ ζιζάνια; ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς, ἐχθρὸς ἄνθρω-
 πος τοῦτο ἔποιήσεν. οἱ δὲ δούλοι εἶπον
 αὐτῷ. θέλεις οὖν ἀπελθόντες συλλέξω-
 μεν αὐτὰ; ὁ δὲ ἔφη. ὄν, μήποτε συλλέγον-
 τες τὰ ζιζάνια, ἐκριζώσῃτε ἅμα αὐτοῖς
 τὸν σίτον, ἄφετε ἀνεάνομα ἀμφοτέρω
 μέχρι τοῦ θερισμοῦ, καὶ ἐν καιρῷ τοῦ θε-
 ρισμοῦ, ἔρω τοῖς θερισταῖς. συλλέξατε πρῶ-
 τον τὰ ζιζάνια, καὶ δήσατε αὐτὰ εἰς δεσ-
 μὰς πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτὰ. τὸν δὲ σίτον
 σιθάγετε εἰς πλὴν ἀποθήκην μου. ἄλ-
 λην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς, λέγων.
 ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκ-
 κῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔσπε-
 ρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ, ὁ μικρότερον μέρ-
 ὀσιν σάμπτων τῶν σπερμάτων. ὅταν δὲ
 ἀνέκλῃ μῆζον τῶν λαχάρων ἐστὶν, καὶ
 γίμεται δέμδρον, ὡς ἐλθῆν τὰ πεταρὰ
 τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατασκευαῖν ἐν τοῖς κλά-
 σιοις αὐτοῦ. ἄλλην παραβολὴν ἐλά-
 λησεν αὐτοῖς. ὁμοία ἐστὶν ἡ βασι-
 λεία τῶν οὐρανῶν ζύμῃ, ἢ λαβούσα γυνὴ
 ἔκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία ἕως ὅτε
 ἐζυμώθη

Alia parabola de semine & zizania.

Parabola de grano sinapis.

Parabola de fermento abscondito in farina.

Cæterum qui in terram bonam exce-
 pit semen, hic est qui uerbum audit &
 intelligit, quod deniq; fructum quoq; ^{fac facit,}
 reddit, aliud quidem centum, aliud ue-
 ro sexaginta, aliud uero triginta.
 Aliam parabolā proposuit eis dicens.
 Assimilatum est regnum cælorum, ho-
 mini seminanti bonum semen in agro
 suo, sed dormientibus hominibus, ue-
 nit illius inimicus, & seminauit zizania
 inter triticum, & abiit. Cū autem ger-
 minasset herba, & fructum fecisset, tūc
 apparuerunt & zizania. Accedentes
 autem serui patrifamilias, dixerunt il-
 li. Domine, nonne bonū semen semi-
 nabas in tuo agro? unde igitur habet
 zizania? Ille uero dixit illis, inimicus
 homo hoc fecit. Serui autem dixerunt
 illi. Vis igitur, abeamus & colliga-
 mus ea? At ille dixit. Non, ne quando
 dum colligitis zizania, eradicetis simul
 cū illis & triticū, sinite crescere utraq;
 usq; ad messem, & in tempore messis,
 dicam messoribus. Colligite primum
 zizania, & colligate in fasciculos ad cō-
 burendum ea. Triticum uero congre-
 gate in horreum meum. Aliam pa-
 rabolam proposuit eis, dicens. Simile
 est regnum cælorum grano sinapis,
 quod acceptum homo seminauit in
 agro suo quod minimum est omniū
 feminum. Cæterum ubi excreuerit ma-
 ximū est inter holera, & fit arbor adeo
 ut ueniant uolucres cæli, & nidulentur
 in ramis illius. Aliam parabolam di-
 xit illis. Simile est regnum cælorum
 fermento quod acceptam mulier ab-
 scondidit in farinae fatis tribus, donec
 fermentaret

ἐζυμώθη ὅλον· τὰ πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰη-
σοῦς ἐν παραβολαῖς τοῖς ὄχλοις, καὶ χωρὶς
παραβολῆς, οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς, ὅπως
πληρωθῆ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου, λέ-
γομενος· ἀνοιξέτω ἡ παραβολαῖς τὸ στό-
μά μου, ἐρέξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ κα-
ταβολῆς κόσμου· τότε ἀφείδεν τὸν ὄχλον
ἠλθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν ὁ Ἰησοῦς, καὶ προσήλ-
θον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ λέγοντες· φρά-
σον ἡμῖν πλὴν παραβολῶν ἅτις ζιζανίω-
τον ἀγροῦ· ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, ἔειπεν αὐτοῖς
ὁ σείρω τὸ καλὸν σπέρμα, ἔσιν ὁ ἦδος
τοῦ ἀμδρώπου· ὁ δὲ ἀγρός ἐσιν ὁ κόσμος·
τὸ δὲ καλὸν σπέρμα οὗτοί ἐσιν, οἱ υἱοὶ τοῦ
βασιλείας, τὰ δὲ ζιζάνια ἐσὶν οἱ υἱοὶ τοῦ
πονηροῦ· ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ σείρων αὐτὰ ἐ-
σιν ὁ διάβολος· ὁ δὲ θερισμὸς, σωτέλεια
τοῦ αἰῶνος ἐσιν, οἱ δὲ δερισαὶ, ἄγγελοι
ἐσιν· ὡς οὖν συλλέγεται τὰ ζιζάνια, ἐ-
πυρὶ καὶ ἀκαίτη, οὕτως ἔσιν ἐν τῇ σωτεί-
ᾳ τοῦ αἰῶνος· τούτου, ἀποσελᾷ ὁ ἦδος τοῦ
ἀμδρώπου τοὺς ἄγγελους αὐτοῦ, καὶ συλ-
λέξουσιν ἐκ τοῦ βασιλείας αὐτοῦ πάντα
τὰ σκάμδαλα καὶ τοὺς ποιοῦντας πλὴν
ἀρομίαν, καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς πλὴν
κάμιρον τῷ πυρὸς, ἐκεῖ ἔσιν ὁ κλαυθμὸς
καὶ ἡ βρυγμὸς ἅτις ὁ δόρυμν· τότε οἱ δίκ-
καιοὶ ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος, ἐν τῇ βα-
σιλείᾳ τῆς πατρὸς αὐτῶν· ὁ ἔχων ὅσα ἀκού-
σῃ, ἀκούετω· πάλιν ὁμοίαν ἐσὶν ἡ βα-
σιλεία ἅτις οὐραμῶν θισανρῶ κεκρυμμένα
ἐν τῷ ἀγρῷ, ὅν οὐραμῶν ἀμδρώπου, ἐκρυ-
ψεν, καὶ ἀπὸ τοῦ χαρᾶς αὐτοῦ ἠπάγη,
καὶ πάντα ὅσα ἔχει πωλῆ, καὶ ἀγοράζει τὸν
ἀγρὸν ἐκᾶρομ· πάλιν ὁμοίαν ὅστις ἡ βασι-
λεία ἅτις οὐραμῶν ἀνθρώπων ἐμπόρων ζήτων
τι καλοῦσ μαργαρίτας, ὅς οὐραμῶν ἕνα ποι-
λῶντον μαργαρίτην, ἀπελθὼν πέπρακε πάν-
τα

τα

fermentaretur totum. Hæc omnia lo-
cutus est Iesus in parabolis ad tur-
bas, & sine parabola nihil locutus est
illis, ut impleretur quod dictum fue-
rat per prophetam, qui ait, Aperiam
in parabolis os meum, eructabo ab-
scondita, a constitutione mundi.
Tunc dimissis turbis, uenit in do-
mum Iesus, & accesserunt ad illum di-
scipuli ei dicentes. Differe nobis para-
bolam zizaniorum agri. At ille respon-
dens dixit illis. Qui seminat bonum
semen, est filius hominis. Ager autem
est mundus. Porro bonum semen,
ij sunt filij regni, zizania uero sunt
filij illius mali, inimicus autem qui se-
minat ea, est diabolus. Messis uero
consummatio sæculi est, messores au-
tem angeli sunt. Sicut igitur colligun-
tur zizania, & igni comburuntur, sic erit
in consummatione sæculi huius. Mit-
tet filij hominis angelos suos, & col-
ligent e regno illius omnia scandala,
& eos qui faciunt iniquitatem, & mit-
tent illos in caminum ignis, ibi erit
ploratus & stridor dentium. Tunc
iusti fulgebunt ut sol, in regno pa-
tris sui. Qui habet aures ad audi-
endum, audiat. Rursum simile est
regnum cælorum, thesauro abscon-
so in agro, quem repertum homo,
abscondidit, & præ gaudio illius,
abit, & omnia quæcumque habet uen-
dit, & mercat agrum illum. Rursum si-
mile est regnum cælorum, homini
negociatori, quærenti bonos unio-
nes, qui cum inuenerit unum bo-
num unionem, abiens uendidit om-

C 4 nia

*Differe discipul' parabolam
zizanioum*

Parabolā de thesauro i agri

*Parabolā de bona margari-
ta.*

Parabolā de rete fuisse facta missa in mare.

τα ὅσα ἔιχεν, καὶ ἠγόρασεν αὐτὸν .
 πάλιν ὁμοίᾳ ὄβριμ ἢ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν
 ἡμῶν σαγῶν βληθείσῃ εἰς πλὴν θάλασσαν,
 καὶ ἐκ παντὸς γένους σωμαγαγούσῃ, ἢ
 ὅτε ἐπληρώθη ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰ-
 γιᾶλόν, καὶ καθίσαντες σκέλεξαν τὰ κα-
 λὰ εἰς ἄγκυ, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω ἔβαλον
 ὄντως ἔσαι ἐν τῇ σωτηρίᾳ τοῦ αἰῶ-
 νος. ἔξελεύσονται οἱ ἄγγελοι καὶ ἀφοροῦ-
 σιμ τῶν πονηρῶν ἐκ μέσου τῶν δικαίων, καὶ
 βαλῶσιν αὐτοὺς, εἰς πλὴν κάμινον τοῦ πυ-
 ρός, ἐκεῖ ἔσαι ὁ κλαυθμὸς, καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν
 ὀδόντων. λέγει αὐτοῖς ἸΗΣΟΥΣ. Σωθήκατε
 ταῦτα πάντα, λέγουσιν αὐτῶν. καὶ κύριε. ὁ
 δὲ εἶπερ αὐτοῖς. διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς
 μαθηθῆναι εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν,
 ὁμοίως ὄβριμ ἀνθρώπων ὀκνοῦσῶν, ὅς τις
 ἐκ βάλλας ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ κενὰ καὶ
 πικρὰ. καὶ ἐγγύερ ὅτι ἐτέλεσεν ὁ ἸΗ-
 ΣΟΥΣ τὰς παραβολὰς ταύτας, μετήρην
 ἐκθερ. καὶ ἐλθὼν εἰς πλὴν πατρίδα αὐτοῦ,
 ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν.
 ὥστε ἐκ πλῆθους αὐτοὺς καὶ λέγουσιν. πό-
 θερ φύτω ἡ σοφία αὐτῆς ὅτι αἱ δυνάμεις, οὐχ
 οὗτος ὄβριμ ὁ τοῦ τέκνονος ἡδὲ, οὐχὶ ἢ μητὴρ
 αὐτοῦ λέγεται μαριὰμ, ὅτι ἀδελφοὶ αὐ-
 τοῦ ἰάκωβος, καὶ ἰωσήφ, καὶ σίμων, καὶ ἰού-
 δας, καὶ ἀδελφαὶ αὐτοῦ, οὐχὶ πᾶσαι πρός
 ἡμᾶς εἰσι; πόθερ ὡν τούτω ταῦτα πάντα
 ἔσκανδαλίζοντ ἐν αὐτῶν. ὁ δὲ ἸΗΣΟΥΣ
 εἶπερ αὐτοῖς. οὐκ εἰμι προφήτης ἀτιμος εἰ-
 μη ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐ-
 τῶν. καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις πλὴν διὰ
 τὴν ἀπισίαν αὐτῶν. ἐν ἐκείνῳ ἔφη καὶ εἶπεν, ἢ κα-
 σεμ ἠρώδης ὁ τετραρχῆς τῶν ἀκολῶν ἸΗΣΟΥ, καὶ
 εἶπερ τῶν παισὶν αὐτῶν, οὗτος ὄβριμ ἰωάννης ὁ
 βαπτιστῆς, αὐτὸς ἠέρεθν ἀπὸ τῶν νεκρῶν. ὅτι διὰ τῶν
 αἰ δυνάμεις ἐνεργούσιν ἐν αὐτῶν. ὁ δὲ ἠρώδης
 κρατήσας

Propheta in patria sua sine honore esse.

Enarrat hic euangelista de incarceratione iohannis.

nia quæ possidebat, & mercatus est illum. Rursum. Simile est regnum caelorum, uerriculo iacto in mare, & ex omni genere piscium contra henti. Quod cum impletum fuisset, subduxerunt in littus, & sedentes collegerunt quæ bona sunt in uasa, quæ uero mala, foras abiecerunt. Sic futurum est in consummatione saeculi. Venient angeli, & segregabunt malos de medio iustorum, & mittent eos in caminū ignis, illic erit ploratus, & stridor dentium. Dicit illis Iesus. Intellexistis hæc omnia? Dicunt illi. Etiam domine. At ille dixit illis. Propter ea ois scribe doctus ad regnum celorum, similis est homini patrifamilias, qui depmit e thesauro suo noua & uetera. Et factum est, ut cum finisset Iesus sermones hos, digrederetur illinc. Et cum uenisset in patriam suam, docuit in synagoga illorum, ita ut stuperent ac dicerent. Vnde huic sapiētia hæc, & uirtutes? Nonne hic est ille fabri filius? Nonne mater eius uocatur Mariam, & fratres eius Iacobus & Iosus, & Simō, & Iudas, & sorores illius, nonne omnes apud nos sunt? Vnde igitur huic hæc omnia? Et offendebantur in eo. Iesus autem dixit illis. Non est propheta ex pers honoris, nisi in patria sua, & domo sua. Et non fecit illic uirtutes multas, propter incredulitatem illorum. In illo tempore audiuit Herodes tetrarcha famam Iesu, & dixit famulis suis. Hic est Ioannes baptista, Is surrexit a mortuis, & ideo uirtutes agunt in illo. Nam Herodes ceperat

XIII

κρατήσας τὸν Ἰωάννην ἔδρασεμ αὐτὸν, καὶ
 ἔδετο εἰς φυλακὴν, διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυ-
 νῆκα φίλιππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Ἐλεί-
 γειν γὰρ αὐτῷ ὁ Ἰωάννης, ὅτι ἔλεγεν σοὶ
 ἔχειν αὐτὴν. καὶ θέλωμ αὐτὸν ἀποκτεῖ-
 ναι, ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ὅτι ὡς προφη-
 τημ αὐτὸν εἶχον. γινεσίσις δὲ ἀγομνύοις
 τοῦ Ἡρώδου, ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἡρω-
 διάδου ἐν τῷ μέσῳ, καὶ ἔρεον τῷ Ἡ-
 ρώδῃ. ὅθεν μεθ' ὅρκου ὡμολόγησεμ αὐτῇ
 δοῦναι ὅ ἅμ' αἰτήσῃται. ἡ δὲ προβιβαθεῖ-
 σα ὑπὸ τοῦ μητρὸς αὐτοῦ, εἶπεν μοι φη-
 σὶν ὅδε ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου
 τοῦ βαπτιστοῦ. καὶ ἔλυθη ἡ βασιλεύς.
 διὰ δὲ τοὺς ὅρκους, καὶ τοὺς σιμωανακαμέ-
 νους, ἐκέλευσεν δοθῆναι αὐτῇ καὶ πέμψασα
 πεκεφάλησεν τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ. καὶ
 ἤμελλεν ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι, καὶ ἐδόθη
 τῷ κοραίῳ, καὶ ἦνευ κεντῆ μῆρι αὐτοῦ καὶ προσελ-
 θόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἤραμ τὸ σῶμα, καὶ ἐ-
 दाψαν αὐτό, καὶ ἀκῶσας ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ἀνεχώρη-
 σεμ ἐκείθεν ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ'
 ἰδίαν. καὶ ἀκούσαμτες οἱ ὄχλοι, ἠκολούθη-
 σαμ αὐτῷ περὶ ἀπὸ τῆς πόλεωμ. καὶ
 ἔζηλθον ὁ ἸΗΣΟΥΣ, εἶδεμ πολλὸν ὄχλον
 καὶ ἐσπλαγχιθῆν ἐπ' αὐτοῖσ, Ἐἶδε
 ῥάπευσεμ τοὺς ἀρρώστους αὐτοῦ. οἶσας
 δὲ γενομνύσας, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μα-
 θηταὶ αὐτοῦ λέγοντες, ἔρημόσ ἔστιν ὁ τό-
 πος, Ἐἴ ἡ ὥρα ἤδη παρήλθεν. ἀπόλυ-
 σεμ τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς
 κώμασ, ἀγοράσωσιμ ἑαυτοῖσ βρώματα
 ὁ δὲ ἸΗΣΟΥΣ εἶπερ αὐτοῖσ. ὅτι χεῖρα ἔ-
 χουσιμ ἀπελθεῖν. εἶπεν αὐτοῖσ ἡμεῖσ φα-
 γῆμ, οἱ δὲ λέγουσιμ αὐτῷ. ὅτι ἔχομεν
 ὅδε ἑμὴ πέντε ἄρτους, καὶ δύο ἰχθύασ. ὁ δὲ
 εἶπεν. φέρετέ μοι αὐτοὺσ ὅδε, καὶ κέλευσας τοὺς
 ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοὺσ χόρτους,
 καὶ λαβῶν

coeperat Ioannem, & uinxerat ac posue-
 rat in carcere, propter Herodiadem uxo-
 rem Philippi fratris sui. Dicebat enim
 illi Ioannes. Non licet tibi habere eam.
 Et cum uellet eum occidere, metuebat mul-
 tudinem, propterea quod illum ceti
 prophetam habebant. Cum autem ce-
 lebraretur natalis Herodis, saltabat fi-
 lia Herodiadis inter illos, & placuit He-
 rodi. Vnde cum iureiurando pollicitus
 est, se daturum illi quicquid peteret. At
 illa prius instructa a matre sua, Da mi-
 hi inquit, hic in quadra, caput Ioannis
 baptistae, & indoluit rex. Attamen pro-
 pter iusiurandum, & eos qui simul ac-
 cumbebant iussit dari, & missis carnifi-
 cibus, amputauit caput Ioannis in car-
 cere, & allatum est caput eius in quadra,
 & datum est puellae, & obtulit matri suae.
 Et accesserunt discipuli eius, & sustule-
 runt corpus, & sepelierunt illud. & cum
 audisset Iesus, secessit illinc in nauis, ad
 desertum locum seorsim. Et cum audis-
 sent turbae, secuta sunt illum itinere per
 deserti, relictis urbibus. Et egressus Iesus
 uidit multam turbam, & tactus est af-
 fectu misericordiae erga illos, & sanauit
 ex illis qui maleualebant. Porro cum
 appetisset uespera, adierunt eum disci-
 puli sui, dicentes. Desertus est locus, &
 hora iam praeterijt. Dimitte turbas,
 ut abeant in uicos, & emant sibi ciba-
 ria. At Iesus dixit illis. Non est illis ne-
 cesse, ut abeant, date illis uos ad eden-
 dum. At illi dicunt ei. Non habemus
 hic nisi quinq; panes, & duos pisces. Il-
 le uero dixit. Afferte mihi illos huc. Et
 iussis turbis discumbere super gramina,
 & sumptis

*De v. patib9 & ij. piscib9 /
 miraculū iesu i deserto
 loco.*

ELIVM
 mercatus t
 le est regnu
 cto in man
 ium contra
 pletum frui
 tus, & seden
 na sunt in u
 as abiecerun
 matione la
 segregabunt
 m, & mittent
 rit plorat9
 lis Iesus. In
 dicunt illi. E
 it illis. Propter
 regnum coel
 ritamias, qui
 noua & ueter
 i finisset. Ie
 leretur illinc
 n suam, doi
 ut stuperent
 ricta haec, &
 e fabricatus
 anur Marian
 & Iofes, & d
 illius, none m
 nde igitur hu
 lebantur in co
 s. Non est pro
 is, nisi i pania sua
 n fecit illic uiru
 incedulitate
 pore excidit
 iam Iesu. & dicit
 Et Ioannes bapti
 ortus. & Iobu uie
 d. Num Herodis
 operat

καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν, καὶ κλάσας, ἔδωκεν τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους, οἱ δὲ μαθηταὶ, τοῖς ὄχλοις, καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἔχορτάθησαν. καὶ ἦσαν τὸ περισσεύον τῶν κλασμάτων, δώδεκα κοφίνους πλήρεις. οἱ δὲ ἐθίοντες ἦσαν ἄνδρες ὡς πεντακισχίλιοι χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων, Ἐπιθέως ἠνάγκασεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον, καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν ἕως ὅν ἀπολύσει τοὺς ὄχλους, καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρη κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι. ὁφίας δὲ γενομένης, μόνη ἦν ἐκεῖ. τὸ δὲ πλοῖον ἦν ἐκείνην ἡμέραν κινεῖται ὑπὸ τῶν κυμάτων. ἦν γὰρ ἄνεμος, τεταμένη δὲ φυλακὴ φιλμυκτός, ἀπῆλθεν πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς περιπατῶν ἐπὶ τῷ θαλάσῳ. καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ μαθηταὶ ἐπὶ τῷ θαλάσῳ περιπατῶντα ἐταράχθησαν λέγοντες, ὅτι φάντασμα ἐστίν. καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου, ἔκραξαν ἐπιθέως ἢ ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων. Μαρτυρεῖτε ἑσὶ ἐγώ, μὴ φοβήσθε. ἀπεκριθεὶς ἢ αὐτῷ ὁ πῆτρος εἶπεν, κύριε εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με πρὸς σε ἐλθῆν, ἐπὶ τὰ ὕδατα. ὁ ἢ εἶπεν, ἔλθε, καὶ καταβὰς ἀπὸ τῆς πλοῖου ὁ πῆτρος περιπατήσας ἐπὶ τὰ ὕδατα, ἔλθει πρὸς τὸν Ἰησοῦν. βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον ἰχνηρόν, ἐφοβήθη. Ἐκτρέμενος καταποντίζεσθαι ἔκραξε λέγων, κύριε σῶσόν με. ἐπιθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἐπέλαβεν αὐτὸν, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίσασας. Ἐπιθέωντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον, ἐκίπησεν ὁ ἄνεμος, οἱ ἢ ἐν τῷ πλοίῳ, ἐλθόντες, προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες, ἀληθῶς δεῖς ἦς εἶ, Ἐπιπέρασάντες, ἦλθον εἰς τὴν γῆν

Iesus ambulat sup mare.

Petrus mergentē apprehendit

& sumptis quinque panibus ac duobus piscibus, sublatis in cœlum oculis, benedixit, & cum fregisset, dedit discipulis panes, discipuli uero turbis. Et comederunt omnes, & saturati sunt. & sustulerunt, quod superfuerat de fragmentis duodecim cophinos plenos. Porro qui comederant fuere uiri ferme quinquies mille, præter mulieres ac pueros. Et statim compulit Iesus discipulos suos, ut conscenderent nauim, & præcederent se in ripam ulteriorē, donec dimisisset turbas, ac dimissis turbis, ascendit in montem solus ad orandum. Cum autem aduenisset uespera, solus erat illic. Cæterum nauis iam in medio maris erat, & afflictabatur ab undis, nam uetus erat aduersus. Quarta autem noctis uigilia abiit ad illos Iesus, ambulans sup mare, & ubi uidissent eum discipuli, super mare ambulante, turbati sunt, dicentes. Phantasma est, & pro metu exclamauerunt, sed statim locutus est illis Iesus dicēs. Bono animo este, Ego sum, ne terreamini. Respondens autem illi Petrus dixit. Domine, si tu es, iubeto me ad te uenire super aquas. At ille dixit, ueni. Et cum descendisset e naui Petrus, ambulabat super aquas, ut iret ad Iesum. Cæterum cum uideret uentum ualidum, territus est, & cum cœpisset fidere, clamauit dicens. Domine serua me. Continuo autem extenta manu apprehendit eum, & dixit illi. Exiguæ fidei, cur dubitabas? Et cum essent ingressi nauim, conquieuit uentus. Porro qui erant in naui, accesserunt & adorauerunt eum, dicēs. Vere dei filius es. Et cum traicissent, uenerunt in terram

γῆν γεννησάρεθ. καὶ ἐπιγνόντες αὐτὸν οἱ
 ἄνδρες τοῦ τόπου ἐκείνου, ἀπέστειλαν εἰς
 ὄλην πλὴν περιχώρον ἐκείνου, καὶ προσήνε-
 γκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας,
 καὶ παρεκάλουν αὐτὸν, ἵνα μόνον ἀφωτη-
 τονῆται κρησπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ ὄ-
 σοι ἤψαντο, δι' ἐσώθησαν. τότε προσέρχον-
 ται τῷ Ἰησοῦ οἱ ἀπὸ ἱεροσολύμων γραμ-
 ματεῖς Ἐφαισαῖοι, λέγοντες, διὰ τί οἱ μα-
 θηταὶ σου παραβαίνουσιν πλὴν παραδόσιν
 ἡμῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νίπνουνται τὰς χεῖ-
 ρας αὐτῶν, ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν, ὃ δὲ ἀπο-
 κριθεὶς εἶπερ αὐτοῖς. διὰ τί καὶ ὑμεῖς
 παραβαίνετε πλὴν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ, διὰ τὴν
 παράδοσιν ἡμῶν; ὃ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη λέ-
 γων. τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ
 ὃ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα, θανάτω τε-
 λυντάτω. ὑμεῖς δὲ λέγετε, ὅτι ἄν τις ἑσθ-
 πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ, ὃ ὄρωρδ' ἐὰν εἴ-
 εμοῦ ὠφεληθῆς, Ἐνυμὴ ἡμῶν τὸν πατέρα αὐ-
 τοῦ ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἠκυρώσατε πλὴν
 ἐντολῶν τοῦ θεοῦ, διὰ τὴν παράδοσιν ἡμῶν.
 ὑποκριταὶ καλῶς προσφίθησεν ἡμῶν
 ἡσαίας λέγων. Εγγίσει μοι ὁ λαὸς οὗτος, τῶν
 στόματι αὐτῶν, καὶ εἶς χεῖλεσί μου ἡμῶν, ἢ ἡ
 καρδίᾳ αὐτῶν, ὁρῶν ἀπέχθη ἀπὸ ἐμοῦ, μά-
 τρη δὲ σέβονται με, διδάσκοντες διδασκα-
 λίας, ἐντάλματα ἀνθρώπων, καὶ πρόσκα-
 λεσάμενοι τὸν ὄχλον, εἶπερ αὐτοῖς, ἀκού-
 ετε καὶ σωθήτε, οὐ τὸ ἐισπρόχρονον εἰς τὸ
 σῶμα κοινοῖ τὸν ἀνθρώπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπο-
 ρθόνον ἐκ τοῦ σώματος, τοιοῦτο κοινοῖ τὸν
 ἀνθρώπον. τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ
 αὐτοῦ, εἶπον αὐτῷ. οἶδας ὅτι οἱ φηρισαῖοι,
 ἀκούσαντες τὸν λόγον ἐσκαιδαλίσθη-
 σαν; ὃ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπερ. πάντα φυ-
 τεία, ἢ ὃν ἐφύτθισεν πατὴρ μου ὁ οὐρανός,
 νίπνουνται, ἐκρίζωθήσεται. ἄφετε αὐτοὺς, ὃ
 ἀκροῖ εἰσιν, τυφλοὶ τυφλῶν, τυφλὸς
 δὲ τυφλῶν

terram Gennethareth. Et cū agnouissent
 illum uiri loci illius, nuncios miserūt in
 totam finitimam regionem illam, & ob-
 tulerunt illi omnes male habētes, & ob-
 secrabant eum, ut tantum tāgerent fim-
 briam uestimenti illius, & quotquot te-
 tigissent, salui facti sunt. **T**unc acce-
 dunt ad Iesum, qui ab Hierosolymis
 uenerant scribæ & pharisæi, dicentes.
 Quare discipuli tui transgrediuntur tra-
 ditionem seniorum? Non enim abluūt
 manus suas, cū edunt panem. At ille re-
 spondens, dixit eis. Quare & uos trans-
 gredimini mandatū dei ppter & tradi-
 tionē hoīm? Nā deus mādauit, dicens.
 Honora patrem & matrem, & qui ma-
 ledixerit patri aut matri, morte moria-
 tur. Vos autem dicitis. Quicquid do-
 ni a me profecturum erat, id in tuum
 uertitur commodum, & nō honorabit
 patrem suum, aut matrem suam. Et ir-
 ritum fecistis mandatū dei, propter
 traditionem uestram. Hypocritæ, recte
 de uobis prædixit Esaias, dicens. Ap-
 propinquat mihi populus hic ore suo,
 & labijs me honorat, cæterum cor eo-
 rum procul abest a me; sed frustra me
 colunt, docentes doctrinas, mandata
 hominum. **E**t aduocatis ad se turbis,
 dixit eis. Audite & intelligite. Nō quod
 ingreditur in os, impurat hominem, sed
 quod egreditur ex ore, hoc impurū red-
 dit hominem. Tunc accedentes discipu-
 li, dixerunt illi. Nosti pharisæos, au-
 dito sermone isto offensos fuisse? At
 ille respondens ait. Omnis plantatio,
 quam non plantauit pater meus cœ-
 lestis, eradicabitur. Omittite illos, du-
 ces sunt, cæci cæcorum. Porro, si cæcus
 cæco

In terra Gennethareth mltos
laguores curat,

XV

Cont. Scribas & pharissos
de maib9 lauadis, etc

Quia que de ore exiit
contaminat.

bus ac dicitur
 am oculis, ben-
 dedit discipulis
 urbis. Et come-
 ati sunt, & sustu-
 at de fragmentis
 nos. Porro qui
 me quinque
 pueros. Et sta-
 ipulos suos, ut
 præcederent se
 dimississet tur-
 scendit in mon-
 Cum autem ad-
 s erat illic. Cæ-
 tio maris erat, &
 nam uetus erat
 noctis uigilia
 lans sup mare,
 uli, super mare
 dicentes. Phan-
 amauerunt, sed
 efus dicēs. Bono-
 e terre amini. Re-
 etrus dixit. Do-
 ne ad te uenire li-
 te, ueni. Et cum
 us, ambulabat
 Iesum. Ceterum
 m ualidum, ueni-
 Met fides, clamant
 ua me. Continuo u-
 appropinquit eum
 dei, cui dubitabat
 si nauim, compa-
 erant in mari, acce-
 int eum, dices. Vere
 traiculus uenisti in
 terram

δε τυφλοῦ ἐὰν ὀδηγῆ, ἀμφοτέρω εἰς βόθυ-
 νον πεσοῦνται. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ πῶτος εἶ-
 περ αὐτῷ, φράσον ἡμῖν πλὴν παραβολῶν
 ταύτην. ὁ δὲ ἸΗΣΟΥΣ εἶπερ, ἀκμὴν καὶ ὑ-
 μῖς ἀσώμενοι ἐσε, ὅπως νοῦτε, ὅτι πᾶν τὸ εἰσε-
 ρθνόμενον εἰς τὸ σῶμα, εἰς πλὴν κοιλίαν χω-
 ρεῖ, καὶ εἰς ἀφιερώνα ἐκβάλλεται, τὰ δὲ ἐκ
 πορθνόμενα ἐκ τοῦ σώματος, ἐκ καρδί-
 ας ἔξέρχεται, κακῆνα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.
 ἐκ γὰρ καρδίας ἔξέρχονται διαλογισ-
 μοὶ πονηροὶ, φθόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλο-
 παί, φθόνος μαρτυρίαι, βλασφημίαι, ταῦτά
 ἔσιν τὰ κοινοῦ τὸν ἄνθρωπον. τὸ δὲ ἀνί-
 πτοις χρηστὴν φαγῆν, ὅν κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.
 καὶ ἔξελεθ' ἐκείθεν ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ἀνεχώρησεν,
 εἰς τὰ μέρη τύρου καὶ σιδῶν, καὶ ἰδοὺ γυ-
 νὴ καναναῖα ἀπ' αὐτῶν ὄριων ἐκείνων ἔξελε
 θούσα, ἐκραζεν αὐτῷ λέγουσα, ἐλέησόν με
 κύριε ἦος Δαβὶδ, ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαι-
 μονίζεται, ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγῳ. καὶ
 προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἠρώτων αὐ-
 τὸν λέγοντες, ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὀ-
 πιθεῖν ἡμῶν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπερ, οὐκ ἀ-
 πεσάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολω-
 λότα ὁίκου Ἰσραὴλ. ἡ δὲ ἐλθούσα προσεκύ-
 νησεν αὐτῷ λέγουσα, κύριε βοήθη μοι. ὁ δὲ
 ἀποκριθεὶς, εἶπερ, οὐκ ἔστι καλὸν λαβῆν
 τὸν ἄρτον ἢ τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν ἵνα κυ-
 ναρίοις, ἡ δὲ εἶπερ, ναὶ κύριε. καὶ γὰρ τὰ κυ-
 ναρία ἐδίει ἀπ' αὐτῶν ψυχίωμ ἢ πωπῶντων
 ἀπ' αὐτῶν τραπεζῆς ἢ κυρίωμ αὐτῶν. τότε ἀ-
 ποκριθεὶς ὁ ἸΗΣΟΥΣ εἶπερ αὐτῇ, ὅ γὰρ
 μεγάλη σου ἡ πίστις, γεννηθήτω σοι ὡς θέ-
 λαι, καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπ' αὐτῶν ὥρας
 ἐκείνης, καὶ μεταβὰς ἐκείθεν ὁ ἸΗΣΟΥΣ ἦλ-
 θεν παρὰ πλὴν θάλασσαν τὴν γαλιλαίας καὶ
 ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος, ἐκάθητο ἐκεῖ, καὶ προσήλ-
 θον πρὸς αὐτὸ ὄχλοι πολλοὶ, ἔχοντες μετ' ἐ-
 φωνῶν. χωλούς, τυφλούς, κωφούς, κωλοὺς,
 καὶ ἑτέροις

Filia mulier cananee a demonio curata.

Socij mae galilee claudos cecos a mutos sanat.

caeco dux fuerit, ambo in foueā cadent.
Respondēs autem Petrus, dixit ei. Dis-
 fere nobis parabolam istam. Iesus autē
 dixit. Adhuc & uos intelligētia caretis. Nondum
 intelligitis, quod quicquid in-
 greditur in os, in aluū abit, & in seces-
 sum eijcitur. At ea quæ proficiuntur
 ex ore, ex ipso corde egrediuntur, & illa
 impurum reddunt hominem. Nam ex
 corde exeunt cogitationes malæ, cædes,
 adulteria, stupra, furta, falsa testimonia,
 conuicia. Hæc sunt quæ impurant ho-
 minem. Caterum illotis manibus cape-
 re cibum, non inquinat hominem. **E**t di-
 gressus illinc Iesus, secessit in partes Tyri
 & Sidonis. Et ecce mulier cananea, quæ
 a finibus illis uenerat, clamabat ad illū,
 dicens. Miserere mei domine fili Da-
 uid. Filia mea misere a dæmonio agi-
 tatur. Ille uero non respondit ei uer-
 bum. Et accedentes discipuli eius, ro-
 gabant illum, dicentes. Amitte illam,
 nam clamat post nos. At ille respon-
 dens, dixit. Non sum missus, nisi ad
 oues perditas domus Israhel. Illa uero
 uenit & adorauit eum dicens. Domine
 succurre mihi. At ille respondens dixit.
 Non est honestum, sumere panem filio-
 rum, & obijcere catellis. Hæc autē respon-
 dit. Certe domine. Etenim catelli edunt
 de micis, quæ cadunt de mensa domo-
 rum suorum. Tunc respondens Iesus di-
 xit illi, O mulier magna est fides tua, fi-
 at tibi, sicut uis. Et sanata fuit filia eius
 ex eo tempore. **E**t progressus illinc Ie-
 sus, uenit iuxta mare Galileæ, & con-
 scenso monte, sedebat illic. Et accesserunt
 ad eum turbæ multæ, ducentes se-
 cum claudos, cecos, surdos, mutos
 & alios.

καὶ ἑτέροισι πολλοῖς, καὶ ἔρριψαυ αὐτοῖς
 παρὰ τοῖς πόδασι τοῖς Ἰησοῖ, καὶ ἑθεράπθυσεν
 αὐτοῖς, ὡς τε τοῖς ὄχλοις θαυμάσαι ἐλέποντας
 κωφοὺς λαλοῦντας, κωλοὺς ἰγιᾶς, χωλοὺς
 περιπατοῦντας, τυφλοὺς βλέποντας, καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν Ἰσραὴλ.
 Ὁ δὲ Ἰησοῖς προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς
 αὐτοῦ, εἶπε. ὡς λαλοῦμαι ἐπὶ τοῖς ὄχλοις,
 ὅτι ἴδὼν ἡμέρας τρεῖς προσμύουσι μοι, καὶ
 οὐκ ἔχουσι τί φάγωσι, ἢ ἀπολύσαι αὐτοὺς
 νήσεις, οὐδέλω, μή ποτε ἐκλυθῶσι ἐν τῇ
 ὁδοῦ, ἢ λέγουσι αὐτῷ δι μαθητὰς αὐτοῦ,
 ὡς τε χορτάσαι ὄχλον τοσοῦτον, ἢ λέγει αὐτοῖς
 ὁ Ἰησοῖς, πόσους ἄρτους ἔχετε; οἱ δὲ εἶπον,
 ἢ ὀλίγα ἰχθύδια, καὶ ἐκέλευσεν τρεῖς ὄχλους
 ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῷ γῆραι. Ἐλαβὼν τοὺς ἄρτους
 καὶ τοὺς ἰχθύδας ἔευχαρισήσας, ἔκλασε
 καὶ ἔδωκεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, οἱ δὲ μαθητὰς
 ἔδωκαν τοῖς ὄχλοις, ἢ ἔφαγον πάντες,
 ἢ ἔχορτάθησαν, ἢ ἦσαν τὸ πρὸς ἑσπέρα
 ἢ κλασμάτων ἐπὶ ἃ ἠσπίδα πλέρας, οἱ δὲ
 ἐδοῖοντες ἦσαν τετρακίσχλιοι ἄνδρες,
 χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδῶν, ἢ ἀπολύσας
 τοὺς ὄχλους, ἀνέβη εἰς τὸ πλοῖον.
 ἢ ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια μαγδαλά. καὶ προσελθόντες
 οἱ φαρισαῖοι καὶ οἱ σαδδουκαῖοι, πρῶτον
 ἐπερωτήσαν αὐτὸν, σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
 δεῖξαι αὐτοῖς, ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε
 αὐτοῖς, ὁφεία γενομένη λέγετε, εὐδία
 πυρρᾶζει γὰρ ὁ οὐρανός, ἢ πρῶτον ἡμέρομ
 χαμῶν. πυρρᾶζει γὰρ ὁ οὐρανός, συγνώζωμ
 ἢ υποκριταί, τὸ πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ
 γινώσκετε διακρίναν, τὰ δὲ σημεῖα ἢ καὶ
 ὄντων οὐ δύνασθε γενεᾶ πονηρᾶ ἢ μοιχαλῶν
 σημεῖον ἐπιζητεῖ, ἢ σημεῖον οὐ δοθήσεται
 αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου,
 ἢ καταλίπων αὐτοῖς, ἀπῆλθεν, ἢ ἐλθόντες
 οἱ μαθητὰς αὐτοῦ εἰς τὸ πέραν, ἐπελάθοντο

& alios multos, & abiecerunt eos ad pedes Iesu, & sanauit eos, adeo ut turbæ miratæ sint, cum uiderent mutos loqui, mutilos esse sanos, claudos ambulare, cæcos uidere. & glorificabant deum Israel. Iesus autem uocatis ad se discipulis suis dixit. Miseret me turbæ, propterea quod iam triduum perseuerant apud me, & non habent, quod edant, & dimittere eos ieiunos nolo, nequando deficiant in uia. Et dicunt ei discipuli eius. Vnde nobis in solitudine panes tam multi, ut satiretur turba tanta? Et dicit illis Iesus. Quot panes habetis? At illi dicunt. Septem, & paucos pisciculos. Et iussit turbas discumbere in terra. Et sumpsit septem panes, ac pisces, & postquam gratias egisset, fregit & dedit discipulis suis, discipuli uero turbæ; comederuntq; omnes, & saturati sunt; & sustulerunt, quod supererat fragmentorum, septem sportulas plenas. At ij qui comederant, erant quater mille uiri, præter mulieres & pueros. Et dimissis turbis, conscendit in nauim, & uenit in fines Magdala.

*De vij. paibz & paucis piscibus 4^{or} milia homin re-
 (ferit.*

XVI
 Et aggressi pharisæi & sadducæi tentantes interrogabant eum, ut signum e caelo ostenderet sibi. At ille respondens dixit eis. Cum cæperit esse uespera, dicitis, serenitas, nam rubet cælum, & mane, hodie hyems, rubet enim cælum triste. Hypocritæ, faciem cæli scitis diiudicare, signa uero temporum nō potestis. Natio praua, & adultera, signum requirit, & signum non dabitur ei, nisi signum Ionæ prophætæ. Et relictis illis abiit. Et cum uenissent discipuli eius, in ulteriorem ripam, per obliuionem

De Iudeis iteris petentibus signis uideri.

D nō sum/

LIVM
 ia foueā cade-
 trus, dixit ei.
 istam. Iesus au-
 telligētia carens
 quod quicquid in
 n abin. & in fecer-
 az proficiscuntur
 rediuntur, & in
 minem. Nam et
 nes male credes
 falsa testimonia
 e impurant ho-
 s manibus capere
 hominem. Et di-
 xit in partes Tyri
 litar cananea, que
 clamabat ad illu-
 lomine fili Da-
 demonio agi-
 pondit ei uer-
 ipuli eius, to-
 Amite illam.
 At ille respon-
 missus, nisi ad-
 rachel. Illa uero
 dicens. Dominus
 spondens dixit
 nere panem fili-
 Hac autē respon-
 nim carelli edunt
 le menti domino
 spondens Iesus ei
 gna est fides tua. In
 amara fuit filia eius
 progressus illa le-
 re Galilee. et con-
 uat illi. In accessit
 multe dicentes Ie-
 is, carnis, multos
 & alios.

De fermento pharisaeorum ca- uendo.

θους ἄρτους λαβῆν. ὁ δὲ ἸΗΣΟΥΣ εἶπερ ἅνι
 ρῆς, ὁρᾶτε μὴ προσέχετε ἀπὸ φθι ζύμης, ἧν
 φαρισαῖων καὶ σαδδουκαίων. οἱ δὲ διελο /
 γίζοντ ἑν ἑαυτοῖς λέγοντες, ὅτι ἄρτους οὐκ
 ἐλάβομεν. γνοὺς δὲ ὁ ἸΗΣΟΥΣ εἶπερ ἅνι
 ρῆς, τί διαλογίζεσθε ἑν ἑαυτοῖς ὀλίγοπί /
 σοι, ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβετε; οὐπω νοεῖτε ὅν
 δὲ μνημονεύετε, ἥτις ἄρτους ἦν πεν /
 τακίχιλίωμ, καὶ πόσους κοφίνους ἐλάβε /
 τε. οὐ δὲ ἥτις ἐπὶ ἄρτους ἦν τετρακίχι /
 λίωμ, καὶ πόσας αὐριδάς ἐλάβετε; πῶς οὐ
 νοεῖτε, ὅτι οὐ περὶ ἄρτου εἶπον ὑμῖν προσέ /
 χετ ἀπὸ φθι ζύμης, ἧν φαρισαίων καὶ σαδ /
 δουκαίων. τότε σωῆκαρ, ὅτι οὐκ εἶπερ
 προσέχημ ἀπὸ φθι ζύμης τοῦ ἄρτου, ἀλλὰ ἀ /
 πὸ φθι διδάχης ἧν φαρισαίων καὶ σαδ /
 δουκαίων; ἐλθὼν δὲ ὁ ἸΗΣΟΥΣ εἰς τὰ μέρη
 καισαρείας, φθι Φιλίππου, ἡρώτα ἥτις μα /
 θητὰς αὐτοῦ λέγων, τίνα με λέγουσιν οἱ
 ἄνθρωποι εἶναι τὸν ἡὸν τοῦ ἀνθρώπου; οἱ δὲ
 εἶπον, οἱ μὲν, Ἰωάννου τὸν βαπτιστῶν, ἄλλοι
 δὲ ἠλίαμ, ἕτεροι δὲ Ἰερειάμ, ἢ ἕνα ἧν προ /
 φητῶν. λέγα αὐτοῖς, ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγει /
 τε εἶναι; ἀποκρίθεις δὲ σίμων πέτρος εἶ /
 περ, σὺ εἶ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ ὁ ἡὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶν /
 τος. Ὁ ἀποκρίθεις ὁ ἸΗΣΟΥΣ εἶπερ αὐτῷ,
 μακάριε, εἶ σίμων βαρ ἰωνᾶ, ὅτι σὰρξ Ὁ
 αἶμα οὐκ ἀπεκάλυψέν σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ
 μου, ὁ ἑν ἥτις ὀυρανοῖς, καὶ γὰρ δέ σοι λέγω,
 ὅτι σὺ εἶ πέτρος, Ὁ ἐπὶ ταύτη τῇ πέτρᾳ
 δικοδομήσω μὲ πλὴν ἐκκλησίαν. Ὁ πύλα
 ἄδου οὐ κατῆχυσσιν αὐτῆς. καὶ δώσω
 σοι τὰς κλεῖς φθι βασιλείας ἧν ὀυραῶν, καὶ
 ὅσα ἂν δήσῃς ἐπὶ τῆ γῆς, ἔσσι δεδεμμένα ἑν
 ἥτις ὀυρανοῖς, καὶ ὅσα ἂν λύσῃς ἐπὶ τῆ γῆς,
 ἔσσι λελυμένα ἑν ἥτις ὀυρανοῖς. τότε διε /
 σείλαρ ἥτις μαθητᾶς αὐτοῦ, ἵνα μηδενὶ εἶπω /
 σιν ὅτι αὐτός ἐστιν ἸΗΣΟΥΣ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ. ἀπὸ
 τότε ἤρξαρ ὁ ἸΗΣΟΥΣ δακνύειν ἥτις μαθη /
 τᾶς αὐτοῦ

De interrogatoribus que me dicunt homines,

De epau petri.

non sumperant panes. Iesus autem di /
 xit illis. Videte & cauete a fermento pha /
 risaeorum & sadduceorum. At illi reputabāt /
 intra sese, dicētes. Panes nō sumpsimus.
 Qd' ubi cognouit Iesus, dixit illis. Quid /
 cogitatis itra uosifpos? pusillæ fidei, qd' /
 panes nō sumperitis? Nondū intelligi /
 tis, neq; memoria tenetis, quinq; illos /
 panes, cū hoies essent quinquies mille, &
 quot cophinos sustuleritis? Neq; septē /
 illos panes, cum hoies essent quater mil /
 le, & quot sportas acceperitis? Qui fit,
 ut non intelligatis, me non de pane di /
 xisse uobis illud, ut caueretis a fermento /
 pharisaeorū & sadduceorum? Tunc in /
 tellexerunt, quod non iussisset cauere a /
 fermento panis, sed a doctrina pharisaeo /
 rum, & sadduceorum. Cum uenisset au /
 tem Iesus in partes Cesarea eius, quæ co /
 gnominatur Philippi, interrogauit di /
 scipulos suos dicēs. Quē me dicūt hoies /
 esse filiū illū hois? illi uero dicebāt. Alij /
 quidē Ioannem baptistā, alij uero Eliā,
 alij uero Hieremiā, aut unū de numero /
 prophetaz. Dicit illis. At uos, quē me di /
 citis esse? Respōdēs aut Simon Petrus,
 dixit. Tu es Christus ille filius dei uiuētis.
 Et respōdēs Iesus dixit illi. Beatus es Si /
 mon Bar Iona, qd' caro & sanguis nō re /
 uelauit tibi, sed pater meus q' est in celis.
 At ego quoq; tibi dico, qd' tu es Petrus,
 & sup hāc petrā ædificabo meā ecclesiā,
 & portæ inferoz nō ualebunt aduersus /
 illā. Et dabo tibi claues regni celoꝝ, &
 quicqd' solueris in terra, erit solutū in cœ /
 lis, & qd'cunq; alligaueris i terra, erit allig /
 gatū in cœlis. Tūc mādauit discipulis su /
 is, ne cui dicerēt q' ipse eēt Iesus Christus.
 Ex eo tēpore, cœpit Iesus idicare discipu /
 lis

τῶν αὐτῶν, ὅτι δὲ αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς ἱερο-
 σόλυμα, καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσβυ-
 τέρων, καὶ ἀρχιερέων, καὶ γραμματέων,
 καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγεί-
 νησθαι. καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ πῆ-
 τρος, ἤρξατο ἐπιτίμασθαι αὐτῷ λέγων. Ἰλεώς
 σοι κύριε, ὃν μὴ ἔσαι σοι τοῦτο. ὁ δὲ σφραγίς,
 εἶπερ ὡς πῆτρω. ὕπαγε ὁπίσω μου σα-
 τανά, σκάνδαλό μου εἶ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ
 τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων. τότε ὁ Ἰη-
 σοῦς εἶπερ τῆς μαθητῶν αὐτοῦ. τίτις θέ-
 λα ὁπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάμενος ἑαν-
 τὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκο-
 λυθῆτω μοι. ὃς γὰρ ἂν θέλῃ πλὴν ψυχῆς
 αὐτοῦ σώσασθαι, ἀπολέσει αὐτήν. ὃς δὲ ἂν ἀπ-
 λήσῃ πλὴν ψυχῆς αὐτοῦ ἐνεκεν ἑμοῦ, ἐνρήσει
 αὐτήν. τί βωφεληθήσεται ἄνθρωπος, εἰ μὴ
 κόσμον ὅλον κερδήσῃ, πλὴν δὲ ψυχῆς αὐτοῦ
 ζημιωθῆ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀνάλλαγμα
 τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; μέλλει γὰρ ὁ ἦρὸς τοῦ ἀν-
 θρώπου ἐρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐ-
 τοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. καὶ τότε ἀποι-
 δώσει ἐκάστω, καὶ τῷ πρῶτῳ αὐτοῦ. ἀμὲν λέ-
 γω ὑμῖν, εἰσὶν ἄνθρωποι ἐσώτων, οἱ ἄνθρωποι
 μὴ γέυσοντες θανάτου, ἕως ἄρ' ἰδωσιν τὸν ἦρὸν
 τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ
 αὐτοῦ. καὶ μετ' ἡμέρας ἕξ, παραλαμ-
 βάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ
 Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει αὐ-
 τοὺς εἰς ὄρειον ὑψηλὸν καὶ ἰδίαν, καὶ μετε-
 μορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἑλάμψεν
 τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμά-
 τια αὐτοῦ ἐγλύετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς. καὶ
 ἰδοὺ ὠφθησαν αὐτῶν Μωσῆς καὶ Ἠλίας, μετ'
 αὐτῶν συλλαλόντες, ἀποκριθεὶς ὁ πῆτρος,
 εἶπερ τῷ Ἰησοῦ. κύριε καλὸν ὅστις ἡμεῖς ὦ-
 ρε ἔσθαι. εἰ θέλῃς κτίσωμεν ὡς ἐξ ἑξ ἑσκαηνᾶς
 σοὶ μίαν, καὶ Μωσῆ μίαν, καὶ Ἠλίας μίαν. ἔτι
 αὐτοῦ λαλόντος

lis suis, quod oporteret ipsum abire Hie-
 rosolymam, & multa pati a senioribus
 & principibus sacerdotum, & scribis, &
 occidi, & tertio die resuscitari. Et assu-
 mens eum Petrus coepit increpare eum,
 dicens. Propitius tibi sis domine, nequa-
 quam erit tibi hoc. At ille conuersus di-
 xit Petro. Abi post me Satana. Obsta-
 culum meum es, quia non sapis ea quae
 sunt dei, sed ea quae sunt hominum. Tunc
 Iesus dixit discipulis suis. Si quis uult
 post me uenire abneget semetipsum, &
 tollet crucem suam & sequatur me. Qui
 enim uoluerit animam suam seruare, perdet
 eam. Qui autem perdididerit animam su-
 am mea causa, inueniet eam. Quid enim
 proderit homini, si totum mundum lu-
 cratus fuerit, animae uero suae iacturam
 fecerit? Aut quid dabit homo quo redi-
 mat animam suam? Futurum est enim
 ut filius hominis ueniat in gloria patris
 sui, cum angelis suis, & tunc reddet uni-
 cuique iuxta facta ipsius. Amen dico uo-
 bis, sunt quidam hic stantes, qui non gu-
 stabunt mortem, donec uiderint filium ho-
 minis uenientem in regno suo. Et post
 dies sex, assumit Iesus Petrum & Iaco-
 bum & Ioannem fratrem eius, & subdu-
 cit illos in montem excelsum seorsim, &
 transformatus est coram illis, & splen-
 duit facies eius sicut sol. Vestimenta
 autem illius facta sunt alba, sicut lu-
 men. Et ecce conspecti sunt illis Mo-
 ses & Elias cum illo colloquentes. Re-
 spondens autem Petrus, dixit Iesu.
 Domine, bonum est nos hic esse. Si uis
 faciamus hic tria tabernacula, tibi unum,
 & Moyse unum, & Eliae unum. Adhuc
 D 2 eo loquente

De cruce baiulada post
him

XVII
Transfiguratio dñi.

NGELIVM
 s. Iesus autem t
 te a firmeto plu
 Ae illi reputabi
 s no sumptimus
 s dixit illis. Qui
 pusillae fidei, qd
 Nondū intellig
 tis, quinq; illos
 iniquis mille, &
 tis: Neq; septē
 flent quater mil
 veritis? Qui fit,
 non de pane di
 cretis a firmemē
 eorum: Tunc in
 n iussisset caue
 octina phariseo
 Cum uenisset au
 ree eius, quae co
 nterrogauit di
 me dicit hoies
 ro dicebat. Alij
 ā, alij uero Eliā,
 unū de numero
 ut uos, quē me d
 t Simon Petrus
 filius dei uiuētis
 illi. Beatus es d
 o & sanguis nō
 meus q est nō
 ico, qd tuos Petrus
 ificabo meā ecclesiā
 i uakbant aduersi
 laus regni caelō:
 terra, erit solū
 aueris i remant
 mādam illis
 ipse est Iesus
 it Iesus dicit dicitur

αυτου· λαλοῦντος, ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς· καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα, ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός ἐν ᾧ ἔσθ' ἐυδόκησα, αὐτοῦ ἀκούετε· καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταί, ἔπισον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα, καὶ προσελθὼν ὁ ἸΗΣΟΥΣ ἤψατο αὐτῶν, καὶ εἶπε· Εὐχρηστὸν καὶ μὴ φοβεσθε, ἐσώσαντες δὲ τὸν ὀφθαλμοῦς αὐτῶν, ἵνα εἴδωσιν, εἰ μὴ τὸν ἸΗΣΟΥΝ μόνον, καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ ὄρους, ἐνετείλατο αὐτοῖς λέγων, μὴ κενεῖτε τὸ ὄραμα, ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ.

Helia venisse prius et fuisse iam,

καὶ ἐπικρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταί αὐτῷ λέγοντες, τί ὄναι ἡ γαματῆς λέγασιμ, ὅτι ἡλία μὲν ἔλθεῖν πρότερον, ὁ δὲ ἸΗΣΟΥΣ ἀποκριθεὶς, εἶπε αὐτοῖς, ἡλίας μὲν ἔρχεται πρότερον, καὶ ἀποκαταστήσει πάντα· λέγει δὲ ὑμῖν, ὅτι ἡλίας ἦδη ἦλθεν, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτὸν, ἀλλ' ἐποίησαν ἐν αὐτῷ, ὅσα ἠθέλησαν, οὕτως καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπὸ ἀνθρώπων, τότε σωθήσονται οἱ μαθηταί, ὅτι περὶ ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ εἶπε αὐτοῖς, καὶ ἐλθόντων αὐτῶν πρὸς τὸν ὄχλον, προσῆλθεν ἄνθρωπος ἄριστος ἐκ τῶν γουλιθαίων αὐτῶν, καὶ λέγων, κύριε ἐλέησόν με, τὸν υἱὸν σου, ὅτι σεληνώδεις καὶ κακῶς πάσχει, πολλὰ κίς γὰρ πίπῃ εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλὰ κίς εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ προσίωγεν αὐτὸν τὸν υἱὸν σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι, ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἸΗΣΟΥΣ εἶπε, ὦ γενεὰ ἀπίστος καὶ διεσπασμένη, ἕως πότε ἔσομαι μετ' ὑμῶν, ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε, καὶ ἐπιθήσω αὐτὸν ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὁ δὲ ἸΗΣΟΥΣ, ἐλθὼν ἀπὸ αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον, καὶ ἐθεραπεύθη ὁ παῖς, ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης, τότε προσελθόντες οἱ μαθηταί τῷ ἸΗΣΟΥΙ καὶ ἰδία μ, εἶπον, διὰ τί ἡμεῖς, οὐκ ἠδυνήθη

Pueru lunaticu sanatu que distu no potuerat curare,

eo loquente, ecce nubes lucida obumbravit illos. Et ecce vox e nube quæ diceret. Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacitum est, ipsum audite. Et cum hæc audissent discipuli, pro cederunt in faciem suam, & timuerunt uehementer. Et accedens Iesus tetigit illos, & dixit. Surgite & ne timeatis. Vbi uero sustulissent oculos suos, neminem uidebant, nisi Iesum solum. Et cum descenderent de monte, mandabat illis dicens. Ne cui dixeritis uisionem, donec filius hominis a mortuis resurgat. Et interrogauerunt eum discipuli sui, dicentes. Cur igitur scribæ dicunt, quod Heliam oporteat uenire prius? Iesus autem respondens dixit illis. Helias quidem ueniet prius, & restituet omnia. Verum dico uobis, Heliam iam uenisse, & non agnouerunt eum, sed fecerunt in eo quæ cumque uoluerunt. Sic & filius hominis passurus est ab illis. Tunc intellexerunt discipuli, quod de Ioanne baptista, dixisset ipsis. Et cum uenissent ad turbam, accessit ad Iesum homo quidam flectens genua illi, dicens. Domine, miserere filij mei, quoniam lunaticus est, & misere affligitur, Nam sæpe cadit in ignem, & sæpe in aquam, & obtuli eum discipulis tuis, & non potuerunt eum sanare. Respondens autem Iesus dixit. O natio incredula & distorta, quousque tandem ero uobiscum? usquequo patiar uos, adducite illum huc. Et increpauit eum Iesus, & exiit ab eo dæmoniū, & sanatus est puer a tempore illo. Tunc accedentes discipuli ad Iesum seorsim, dixerunt. Quare nos non potuimus

non potuimus

οὐκ ἰδωθήσονται ἐκ βαλῆμ' αὐτοῦ· οὗ δὲ Ἰη-
 σοῦς εἶπερ' αὐτοῖς, διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν.
 ἀλλὰ λέγω ὑμῖν, εἰ ἔχετε πίστιν ὡς κόκ-
 κος σιναπί, ἐξῆτε τοῦ ὄρους τούτου μετὰ
 βηθι ἐν τῷ ὄρει ἐκείνῳ μεταβήσεται. Ὁ δὲ
 οὐκ ἰδωθήσεται, εἰ μὴ ἐν προσδοχῇ καὶ νηστείᾳ, ἀ-
 ναστεφορμώσῃ δὲ αὐτῶν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ,
 εἶπερ' αὐτοῖς, ὁ Ἰησοῦς, μέλλει ὁ ἦδ' ὅτι ἀν-
 θρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώ-
 πων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, ὅτι τῇ τρίτῃ
 ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται, καὶ ἐλυπήθησαν σφό-
 δρα. ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς καπερναοῦν,
 προσήλθορ οἱ τὰ δίδραχμα λαμβάνοντες
 τοῦ πέτρου, ὅτι εἶπορ, ὁ δὲ δ' ἀσκαλος ὑμῶν,
 οὐτελεῖ τὰ δίδραχμα, λέγει. ναί. ὅτι εἰ
 σῆλθεμ εἰς πλὴν οἰκίαν, προσέφασκεν αὐτόν
 ὁ Ἰησοῦς λέγων, τί σοι δοκεῖ σίμων, οἱ βα-
 σιλῆς τῆ γῆς ἀπὸ τίνων λαμβάνουσιν τὰ τέ-
 λη ἢ κίνισον, ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν, ἢ ἀπὸ τῶν
 ἀλλοτρίων; λέγει αὐτῷ ὁ πέτρος, ἀπὸ τῶν
 ἀλλοτρίων ἐφ' αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς, ἀρά γε ἐλευ-
 θροὶ εἰσιν οἱ υἱοί, ἵνα ἢ μὴ σκανδαλίσωμεν
 αὐτοὺς, φοροῦντες εἰς πλὴν θάλασσαν βάλλε-
 ῖν ἄγκιστρον, καὶ τὸν ἀναβάντα πρῶτον ἰχθῦν
 ἄρομ, καὶ ἀνοιξάς τὸ στόμα αὐτοῦ, ἐνεήσεις
 σατῆρα, ὁ δὲ αὐτοῖς ἀντιέμου ὁ σοῦ, ἐν ἐκεῖ-
 νη τῇ ὥρᾳ προσήλθορ οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ
 λέγοντες, τίς ἄρα μείζων ὄστι ἐν τῇ βασι-
 λείᾳ τῶν οὐρανῶν, καὶ προσκαλεσάμενος
 ὁ Ἰησοῦς παίδιον, ἔσκακεν αὐτὸ ἐν μέσῳ
 αὐτοῦ, ὅτι εἶπερ, ἀλλὰ λέγω ὑμῖν, εἰ μὴ σφα-
 φῆτε ὅτι γνήσιος ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλ-
 θητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὅς τις ὄω-
 τα πνέσῃ ἐαυτὸν ὡς παίδιον ἔστω, οὗτος
 ὄστι μείζων, ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν,
 καὶ ὁ δὲ εἰ μὴ δέξῃται παίδιον τοιοῦτον ἐπὶ τοῦ
 ὀνόματι μου, ἐμὲ δὲ ἐχθήσει. ὁ δὲ ἄμ σκανδα-
 λίσῃ ἕνα

non potuimus eijcere illud. Iesus autē
 dixit illis, propter incredulitatem ue-
 strā. Amen dico uobis, si habeatis fidē
 sicut granū sinapis, dicetis monti huic,
 demigra hinc illuc, & demigrabit, & ni-
 hil ipossibile erit uobis. Sed hoc genus
 nō egreditur, nisi in oratiōe & ieiunio.
 Cū autē uersarentur in Galilæa, dixit il-
 lis Iesus. Futurum est ut filius hominis
 tradatur in manus hominum, & occi-
 dent eum, & tertio die resurget. Et con-
 tristati sunt uehementer. Cum autem
 uenissent in oppidum Capernaum, ac-
 cesserunt qui didrachma solent accipe-
 re ad Petrum, & dixerūt, præceptor ue-
 ster num soluit didrachma? Dicit, etiā.
 & cū ingressus fuisset in domū præue-
 nit illum Iesus, dicens. Quid tibi uidet
 Simon? Reges terræ a quibus accipiūt
 tributa aut cēsū? a filijs suis an ab alie-
 nis? Dicit illi Petrus. Ab alienis. Ait il-
 li Iesus. Ergo liberi sunt filij. Verum
 ne simus illis offendiculo, profectus ad
 mare mitte hamū, & eum piscem qui
 p̄dierit primus, tolle. Et aperto ore illi⁹
 inuenies staterem. Da illis p̄ me & te.
 In illo tempore accesserunt discipu-
 li Iesu dicētes. Quis maximus est in re-
 gno cælorum? Et accersitum ad se pu-
 erum, Iesus statuit in medio illorum,
 & dixit. Amen dico uobis, nisi conuer-
 si fueritis, & efficiamini sicut pueri, non
 ingrediemini in regnum cælorum. Quis/
 quis igitur humiliauerit semetipsum,
 sicut est puellus iste, hic est ille maior
 in regno cælorum. Et qui receperit
 unum puellum talem in nomine meo,
 me receperit. Qui autem offenderit
 D 3 unū

De fide ut granū sinapis.

De passioe sua loquitur.

De statere ore piscis.

XVIII

*De contentioe discipuloy
quis eorū uidet̄ maior̄ ē*

De humilitate pueri.

LIVM
 es lucida obum
 ce nube quæ d
 dilectus, in quo
 n est, ipsum au
 rit discipuli, pro
 n, & timuerunt
 s Iesus tetigit il
 e timeatis. Vbi
 suos, neminem
 um. Et cum de
 andabat illis di
 ionem donec fi
 resurgat. Et in
 puli sui, dicētes
 nt, quod Heliam
 Iesus autem ro
 elias quidem ue
 rmina. Verum
 renille, & por
 ruit in eo que
 ilius hominis
 intellexerunt
 e baptista, di
 sent ad turbā,
 o quidam fle
 s. Domine, mi
 n lunaticus est,
 lam sæpe cadit
 equam, & obu
 , & non p̄ue
 espondens au
 natio inmodica &
 andem ero uobis
 r uos, adducite ill
 m Iesus, & stab
 atus est p̄ueni
 edentes discipuli ad
 xerunt. Quæstio
 p̄uenimus

λίση ένα πῦν μικρῶν τούτων πῦν πισθόνι
 τωμ εις ἐμε, συμφέρει αὐτῶ, ἵνα κρεμασθῆ μῦ
 λθ' ὀνικὸς ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ
 καταποντιδῆ ᾧν ἔσθ' πελάγη φθι θαλάσσι
 σης. οὐαὶ ἔσθ' κόσμῳ ἀπὸ πῦν σκανδά-
 λωμ. ἀνάγκη γὰρ ἔλθεῖν τὰ σκάνδαλα.
 πλὴν οὐαὶ ἔσθ' ἀνθρώπων δι' οὗ τὸ σκάνδα-
 λωμ ἔρχεται. εἰ δὲ ἡ χεὶρ σου ἢ ὀποῦς
 σὺ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὸν ἢ βάλλε
 ἀπὸ σου. καλὸν σοι ἔστιν εἰσελθεῖν εἰς πλὴν
 ζωὴν χωλὸν ἢ κυλῶν, ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο
 πόδας ἔχοντα, βληθῆναι εἰς τὸ πῦρ ὁ αἰῶ-
 νιον. καὶ εἰ ὀφθαλμὸς σὺ σκανδαλίζει σε,
 ἔξελε αὐτὸν, καὶ βάλε ἀπὸ σου. καλὸν σοι
 ἔστιν μονόφθαλμον εἰς πλὴν ζωὴν εἰσελθεῖν.
 ἢ δύο ὀφθαλμούς ἔχοντα βληθῆναι εἰς πλὴν
 γέενναν τοῦ πυρός. ὁρᾶτε μὴ καταφρο-
 νήσκητε ἐνὸς πῦν μικρῶν τούτων. λέγω γὰρ
 ὑμῖν, ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ᾧν οὐρανοῖς, διὰ
 πάντες βλέπουσιν τὸ πρόσωπον τοῦ πα-
 τρός μου, τῶν οὐρανοῖς. ἢ λθεῖν γὰρ ὁ υἱὸς
 τοῦ ἀνθρώπου σώσαι τὸ ἀπολωλός, τί ὑμῖν
 δοκεῖ; εἰ μὲν γάρ ἡ ἀνθρώπων ἐκατὶ πρό-
 βατα, καὶ πλανηθῆ ἕρθῃ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφεί-
 τα ἔσθ' ἐννεήκοντα ἐννεά ἐπὶ τὰ ὄρη πορθη-
 θεῖς ζητᾷ τὸ πλανώμενον; καὶ εἰ μὲν γάρ ἡ ἀν-
 θρώπων εὐρεθῆ αὐτὸ. ἀμήν λέγω ὑμῖν, ὅτι χάρις ἐσθ'
 αὐτῶ μᾶλλον ἢ ἐπὶ πῖς ἐννεήκοντα ἐννεά
 τοῖς μὴ πεπλανημένοις, οὕτως οὐκ ἔστιν θέ-
 λημα ἔμπροθεν τοῦ πατρός ὑμῶν τοῦ ᾧν
 οὐρανοῖς, ἵνα ἀπολέται ἕρ πῦν μικρῶν τού-
 των. εἰ μὲν δὲ ἀμαρτήσῃ εἰς σέ ὁ ἀδελφός σου,
 ἕπαγε καὶ ἔλεξον αὐτὸν μετὰ σὺ καὶ
 αὐτοῦ μόνου. εἰ μὲν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδισας
 τὸν ἀδελφόν σου. εἰ μὲν δὲ μὴ ἀκούσῃ, πα-
 ράλαβε μετὰ σε ἕτι ἕνα ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ σοί
 ματ' ἢ δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῆ πᾶν
 ἔκμα. εἰ μὲν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν εἰπέ
 τῆ ἐκκλησίᾳ

De manu pede ac oculo
 eruendo obfrandala.

De nō rēnendo parvulos.

De una ovc errate req̄reda.

De correptione fraterna.

unum de pusillis istis, qui in me cre-
 dunt, expedit ei, ut suspendatur mo-
 la asinaria in collo eius, & demerga-
 tur in profundum maris. Væ mun-
 do ab offendiculis. Necessse est enim
 ut ueniant offendicula. Verūtamen
 uæ homini, per quem scandalum ue-
 nit. Quod si manus tua, uel pes tuus
 obstaculo est tibi, abscide eū, & proijce
 abs te. Bonū est tibi ad uitam ingre-
 di debilem uel claudum, potius ᾧ du-
 as manus uel duos pedes habentem,
 mitti in ignem aeternum. Et si oculus
 tuus offendit te, erue eum, & proijce
 abs te. Bonum est tibi, ut unoculus
 intres in uitā, potius ᾧ ut duos oculos
 habens, mittaris in gehennā ignis. Vi-
 dete ne contemnatis unum ex his pu-
 fillis. Dico enim uobis, quod ange-
 li eorum in caelis semper uident faci-
 em patris mei, qui in caelis est. Venit
 enim filius hominis saluare quod pe-
 rierat. Quid uobis uidetur? si fue-
 rint alicui homini centum oues, & er-
 rauerit una ex eis, nonne relictis no-
 nagintanouē in mōtib⁹, uadit & quæ-
 rit eā ᾧ errauerat? Et si contigerit ut in-
 neniatur eam, amen dico uobis, gaudet
 super ea, magis ᾧ super nonaginta-
 nouē quæ nō errauerunt. Sic nō est uo-
 lūtas ante patrē uestrū qui in caelis est,
 ut pereat unus de pusillis istis. Porro si
 peccauerit in te frater tuus, uade & ar-
 gue eū inter te & ipsū solū. Si te audie-
 rit, lucratus es fratrē tuū, sin uero te nō
 audierit, adhibe tecū adhuc unum aut
 duos, ut i ore duorū aut triū testiū stet
 omne uerbū. Qz si nō audierit eos, dic
 ecclesiæ

τῆς ἐκκλησίας. ἔὰμ δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας πα
 ρακούσῃ, ἔσω σοι ὡσαυτὸς ἔθνη καὶ τὸ τε
 λῶν καὶ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἔὰμ εἰρήσῃτε
 ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσονται δεδεδυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ
 καὶ ὅσα ἔὰμ λύσῃτε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσονται
 λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ. πάλιν λέγω ὑ
 μῖν, ὅτι ἔὰμ δύο ὑμῶν συμφωνήσω
 σι ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος
 οὗ ἔὰμ ἀτήσονται γενήσεται αὐτοῖς πα
 ρὰ τοῦ πατρὸς μου, τοῦ ἐν οὐρανοῖς, οὗ γὰρ
 εἶσιμ δύο ἢ τρεῖς συναγμένοι εἰς τὸ ἔμῳ
 ὄνομα, ἐκῆ ἐμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν.

τότε προσελθὼν αὐτῷ ὁ πῆρ^{ος} εἶ
 πει. κύριε ποσάκις ἀμαρτήσῃ εἰς ἐμέ ὁ ἀ
 δελφός μου, καὶ ἀφήσῃ αὐτῷ; ἕως ἐπὶ πόσους
 ἀλέγῃ αὐτῷ ὁ ἸΗΣΟΥΣ. Οὐ λέγω σοι ἕως ἐπὶ πό
 σους, ἀλλ' ἕως ἐβδομηκοντάκις ἐπὶ πόσους. διὰ τὸ
 ὅμοιωσθαι τῇ βασιλείᾳ τοῦ οὐρανοῦ ἀν
 θρώπου βασιλέως, ὃς ἠθέλησεν σώσασθαι λό
 γον μετὰ τῷ δούλῳ αὐτοῦ. ἀρχαμύλου
 δὲ αὐτοῦ σωαίρεσθαι, προσκνήχθη αὐτῷ εἰς ὁ
 φηλέτης μισθῶν ταλάντων, μὴ ἔχοντος δὲ
 αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύρι
 ος αὐτοῦ πρᾶβῆναι, καὶ πῶν γυναικῶν αὐ
 τοῦ καὶ τὰ τέκνα, καὶ πάντα ὅσα ἔιχεν,
 καὶ ἀποδοθῆναι. πεσὼν δὲ ὁ δούλος,
 προσεκαύθη αὐτῷ λέγων. κύριε μακροθύ
 μισσον ἐπὶ ἐμοὶ καὶ πάντα σοι ἀπόδοσω.
 ἀπλάγχθη δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐ
 κείνου, ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον
 ἀφήκεν αὐτῷ. Ἐξελθὼν δὲ ὁ δούλος ἐ
 κείνου, ἔευρεν ἓνα τῶν σωδούλων αὐ
 τοῦ, ὃς ὠφέλειμ αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρ
 ρια. καὶ κρατήσας αὐτόν ἐπνίγετ' ἐλέ
 γων. ἀπόδος μοι, ὅτι ὀφείλεις. πε
 σὼν δὲ ὁ σωδούλος αὐτοῦ παρεκάλε
 αὐτόν λέγων. μακροθύμισσον ἐπὶ ἐμοί,
 καὶ πάντα ἀποδώσω σοι. Ὁ δὲ θυκ
 ῆδελει,

ecclesiae. Quod si ecclesia non audierit, sit
 tibi uelut ethnicus & publicanus.
 Amen dico uobis, quaecumque alligauerit
 super terram, erunt ligata in caelo.
 & quaecumque soluerit super terram, erunt so
 luta in caelo. Rursus dico uobis, quod si
 duo ex uobis consenserint super terram,
 de omni re quaecumque petierint, fiet illis
 a patre meo qui in caelis est. Vbi enim
 sunt duo uel tres congregati in nomine
 meo ibi sum in medio eorum. Tunc ac
 cedens Petrus ad eum, dixit. Domine,
 quotiens peccabit in me frater
 meus, & remittam ei? Num usque se
 pties? Dicit illi Iesus. Non dico ti
 bi usque septies, sed usque septuagies
 septies. Ideo assimilatum est reg
 num caelorum homini regi, qui uo
 luit conferre rationem cum seruis suis.
 Et cum cepisset conferre, oblatus est ei
 unus qui debebat ei decem millia ta
 lentorum. Caeterum cum is non es
 set soluendo, iussit eum dominus
 uenundari & uxorem eius, & liberos, &
 omnia quae habebat, & solutionem
 fieri. Procidens autem seruus ille ado
 rabat eum, dicens. Esto longanimis
 erga me, & omnia tibi reddam. Mi
 sertus autem dominus serui illius,
 absoluit eum, & aes alienum remisit
 ei. Egressus autem seruus ille, inue
 nit unum de seruis suis, qui de
 bebat sibi centum denarios, & inie
 cta in eum manu, obtorto collo tra
 hebat, dicens. Solue quod debes.
 Et procidens conseruus eius, roga
 bat eum, dicens. Esto longanimis er
 ga me, & omnia reddam tibi. At ille no
 n lebat

Vbi duo consentientes super terram
 petierint a deo pro re

Ad Petrum, qui dicitur debens
 condonare pro fratre.

Parabola de homine rege vo
 lente rationem ponere cum seruis.

D 4 lebat

IVM
 his, qui in men
 uis. & demerg
 naris. Vae mun
 Necessè est enim
 la. Veritamen
 scandalum ue
 ua, uel pes tuus
 ide eū, & proiice
 ad uitam ingre
 tm potius q̄ du
 edes habentem.
 m. Et si oculus
 eum, & proiice
 tibi, ut unoculus
 q̄ ut duos oculos
 chennā ignis. Vi
 num ex his pu
 s, quod' ange
 r uident faci
 elis est. Venit
 nare quod pe
 detur? si fue
 ut oues. & et
 ane relictis no
 y, uadit & qua
 i contigerit ut n
 to uobis, gaude
 aper non agna
 runt. Sic non dūo
 xū qui in uis est,
 of illis dicit. Non si
 ter tuus, uade & a
 pti soli. Si te uide
 ē aut, sin ueniat
 cū ad huc uenit
 z aut tibi dicit. Ite
 i non audire eos, die
 uolūte

ἦθελεν, ἀλλὰ ἀπελθὼν, ἔβαλεν αὐτὸν
 εἰς φυλακὴν, ἕως ἃν ἀποδώ τὸ ὀφειλόμε-
 νον, ἰδόντες δὲ οἱ σάδουλοι αὐτοῦ τὰ γε-
 νόμια, ἐλυπήθησαν σφόδρα, Ἐλθόντις
 διεσάφησαν ἑξ ἑκαστοῦ κυρίῳ αὐτῶν πάντα τὰ
 γενόμια, τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν
 ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ, Δοῦλέ ποικρῆ,
 πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐ-
 πί παρεκάλεισάς με, οὐκ ἔδρα κἢ σὲ ἐλεῆσαι
 τὸν σάδουλόρ σου, ὡς ἔγωγ σὲ ἠλέησα;
 καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ, παρεδῶκεν
 αὐτὸν τοῖς βασανισαῖς, ἕως ἃν ἀποδώ
 πᾶν τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ, οὕτως καὶ ὁ πα-
 τέρ μου ὁ ἐπουράνιος ποιήσει ὑμῖν ἕαρ μὴ
 ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπο-
 τῶν καρδιῶν ὑμῶν τὰ παραπτώματα αὐ-
 τῶν. καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ ἰησοῦς
 τοὺς λόγους τούτους, μετῆρξεν ἀπὸ τῆς γα-
 λιλαίας, ἔβη εἰς τὰ ὄρη τῆς ἰουδαίας,
 πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ ἠκολούθησαν αὐ-
 τῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐθροάπθυσεν αὐτοῦ
 ἕκαστος. καὶ προσήλθον αὐτῷ οἱ φαρισαῖ-
 οὶ περὶ αὐτὸν, καὶ λέγοντες αὐτῷ,
 εἰ ἐξερῖ ἀνθρώπων ἀπολύσαι τὴν γυναῖ-
 κα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; ὁ δὲ ἀπο-
 κριθεὶς εἶπερ αὐτοῖς, οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι ὁ πε-
 ῆσας ἀπὸ ἀρχῆς, ἀρξεν καὶ θεῶν ἐποιήσεν
 αὐτοὺς; καὶ εἶπερ, ἐνεκεν τούτῳ καταλεί-
 ψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα, καὶ τὴν μητέρα,
 καὶ κολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ,
 καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μία, ὡς τε οὐκ
 ἐτι εἰσὶν δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία, ὁ δὲ ὁ θε-
 ὸς σὺν ἐξουσίᾳ, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω, λέ-
 γουσιμ αὐτῷ, τί ὁ θεὸς μωσῆς ἐνετείλατο δι-
 ναι βιβλίον ἀρσασίς κἢ ἀπολύσαι αὐτῶν;
 λέγει αὐτοῖς, ὅτι μωσῆς πρὸς τὴν σκληρο-
 καρδίαν ὑμῶν ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολύ-
 σαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν, ἀπὸ ἀρχῆς δὲ,
 οὐ γίνοντο

Ad phariseos tentantes Jesu
 de uxore dimittenda.

lebat, sed abiit & coniecit eum in car-
 cerem, donec redderet debitum. Por-
 ro cum uidissent conferui eius, quæ
 fiebant, indoluerunt ualde, & uene-
 runt & aperuerunt domino suo om-
 nia quæ facta fuerant. Tunc accersit
 illum dñs suus, & ait illi, Serue sce-
 leste, totum debitum illud remisisti
 tibi, cum obsecrasses me. Nonne oportuit
 & te misereri conferui tui, sicut &
 ego tui misertus eram? Et iratus do-
 minus eius, tradidit eum tortoribus,
 quo ad usque redderet totum quod de-
 bebatur sibi. Sic & pater meus coele-
 stis faciet uobis, si non remiseritis suo-
 quisque fratri de cordibus uestris deli-
 cta illorum. Et factum est cum con-
 summasset Iesus sermones hos de-
 migravit a Galilæa, & uenit in fines
 iudææ trans iordanem, & secuta sunt
 eum turbæ multæ, & sanauit eos ibi.
 Et accesserunt ad eum pharisæi ten-
 tantes eum, & dicentes ei, Licet ne ho-
 mini diuortium facere cum uxore sua
 qualibet ex causa? Qui respondens,
 ait eis, An non legistis, quod is qui
 fecit ab initio masculum & feminam
 fecit eos? Et dixit, Propterea, de-
 feret homo patrem & matrem, &
 adhærebit uxori suæ, & erunt duo
 in carnem unam. Itaque iam non sunt
 duo, sed una caro. Quod ergo deus
 copulauit, homo non separet. Di-
 cunt illi, Cur ergo Moyses iussit da-
 re libellum repudiij, & amittere eam?
 Ait illis, Moses ad duritiam cor-
 dis uestri permisit uobis repudiare
 uoxres uestras, cæterum ab initio
 non fuit

XIX

ὅτι γέγονε οὕτως. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι ὁσὶ ἀπολύσῃ τὴν γυναικὰ αὐτοῦ, εἰ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ, καὶ ἑαρήσῃ ἄλλω, μοιχᾶται. καὶ ὁ αἰπολελυμένη γαμήσας, μοιχᾶται. λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. εἰ οὕτως ἔσιν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικὸς, ὅθεν συμφέρει γαμήσαι, ὃ ἢ ἔπειρ' αὐτοῖς, ὅτι πάντες χωροῦσιν τὸν λόγον τούτου, ἀλλ' οἷός τις δέδοται, εἰσὶν γὰρ ἔννουχοι, οἵτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγενήθησαν οὕτως. Ἐἰσὶν ἔννουχοι, οἵτινες ἔννουχίθησαν ὑπὸ τῆς ἀνθρώπων, καὶ εἰσὶν ἔννουχοι, οἵτινες ἔννουχίσαν ἑαυτοὺς, διὰ τὴν βασιλείαν τῆς οὐρανῶν, ὃ δὲ δυνάμηνος χωρῆν χωρεῖτω. τότε προσελέχθη αὐτῷ παιδίον, ἵνα τὰς χεῖρας ἐπιθήῃ αὐτοῖς, καὶ προσεζήτηται. οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς, ὃ δὲ ἰησοῦς εἰπερ, ἄφετε τὰ παιδία, μὴ κωλύετε αὐτὰ εἰσελθῆναι πρὸς με, τῶν γὰρ τοιούτων ὄζειν ἡ βασιλεία τῆς οὐρανῶν. καὶ ἐπιθεὶς αὐτοῖς τὰς χεῖρας ἐπορεύθη ἐκείθεν. καὶ ἰδοὺ εἰς προσελθὼν, εἰπερ αὐτῷ. Διδάσκαλε ἀγαθε, τί ἄσθεθὸν ποιήσω, ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον; ὃ δὲ εἰπερ αὐτῷ. τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθός, εἰ μὴ εἰς ὁ θεός. εἰ δὲ θέλεις εἰσελθῆναι εἰς τὴν ζωὴν, τίς κερσον τὰς ἐπιτολάς. λέγει αὐτῷ. ποίας; ὃ δὲ ἰησοῦς εἰπερ. τὸ ὄφρ' νεύσας, ὅθεν μοιχεύσας, ὅθεν κλέψας, ὅθεν ψευδομαρτυρήσας, τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ ἀγαπήσας τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος. πάντα ταῦτα ἐφύλαξα ἐκ νεότητός μου. τί ἔτι ὑπομένω; εἰ μὴ αὐτῷ ὁ ἰησοῦς. εἰ θέλεις τέλει εἶναι, ὑπάγε πώλησον σου τὰ ὑπέροχοντα, καὶ δός τῷ πτωχοῖς, καὶ ἔξας ἀκολουθε μου. εἰ δὲ ἔσθ' ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον, ἀπῆλθεν λυπὸν μῆτος. ἢ γὰρ ἔχων κτήματα πολλὰ. ὃ ἢ ἰησοῦς εἰπερ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.

Am. l. 15

non fuit sic. Dico autem vobis, quod quicumq; diuerterit ab uxore sua, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, is committit adulterium. Et qui repudiatam duxerit, adulterium committit. Dicunt ei discipuli eius. Si ad istum modum habet causa hominis cum uxore, non expedit contrahere matrimonium. Qui dixit illis. Non omnes capaces sunt huius dicti, sed ij quibus datum est. Sunt enim eunuchi qui de matris utero sic nati sunt. Et sunt eunuchi qui facti sunt eunuchi ab hominibus, & sunt eunuchi qui seiplos castrauerunt propter regnum caelorum. Qui potest capere capiat. Tunc oblatus est ei puellus, ut manus eis imponeret & oraret. Discipuli autem increpabant eos. Iesus uero ait eis. Sinite puellos, ne prohibeatis eos ad me uenire, talium est enim regnum caelorum. Et cum imposuisset eis manus, abiit illinc. Et ecce unus accedens ait illi, Magister bone, quid boni faciam, ut habeam uitam aeternam? Qui dixit ei. Cur me uocas bonum? Nullus est bonus, nisi unus, nempe deus. Quod si uis ad uitam ingredi, serua mandata. Dicit illi. Quae? Iesus autem dixit. Non homicidium facies. Non committes adulterium. Non facies furtum. Non falsum testimonium dices. Honora patrem tuum & matrem, & diliges proximum tuum, ut teipsum. Dicit illi adolescens. Omnia haec seruaui a iuuentute mea, quid adhuc mihi deest? Ait illi Iesus. Si uis perfectus esse, uade uende quae habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in caelo, & ueni sequere me. Cum audisset autem adolescens sermonem, abiit tristis. Erat enim habens possessiones multas. Iesus autem dixit discipulis suis.

Amen

De Eunuchis.

Querens non arcedos est a bono dicitur.

De Interrogante Mag. quid faciam ut habeam uitam eternam.

GENIUM
 onieat eum in
 ter debitum. Pu
 nferui eius, qu
 it ualde, & ueno
 domino suo om
 ant. Tunc accerfi
 ait illi. Serue se
 illud remitti
 me. Nonne oport
 nferui tui, sicut &
 m? Et iratus do
 eum tortoribus
 totum quod de
 pater meus caele
 non temeritas suo
 tidibus uestris deli
 ctum est cum con
 tones hos de
 & uenit in fines
 n. & secuta sunt
 sanauit eos ibi
 m pharisaei ten
 es ei. Licet ne ho
 cum uxore sua
 qui respondens
 stis, quod is qu
 alium & feminam
 . Propterea, di
 n & matrem, &
 uae, & erunt duo
 itaq; iam non sunt
 . Quod ergo dice
 o non serpare. Di
 ro Moyses iussit di
 di, & amittit cor
 ad dominum cor
 ite uobis proclare
 ceptum ad imio
 non hnt

*Difficile diuiter intrare
in regnū cælorū.*

Αμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πολὺ σίτος δυσκόλως
εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ οὐρα-
νῶν. καὶ πάλιν λέγω ὑμῖν, ἔυκολότερόν
ἐστιν κάμηλον διὰ τρυπήματος ξαφίδου εἰ-
σελθεῖν, ἢ πολὺ σίτον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
θεοῦ εἰσελθεῖν. ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐ-
τοῦ, ἤξεπλήσαντο σφόδρα, λέγοντες, τίς ἄρα
δύναται σωθῆναι; ἐμβλέψας δὲ ὁ ἸΗΣΟΥΣ,
εἶπερ' αὐτοῖς, πᾶσα ἀνθρώποις τοῦτ' ἀδύ-
νατόν ἐστιν, παρὰ δὲ θεοῦ πάντα δύνατά
ἐστιν. τότε ἀποκριθεὶς ὁ πέτρος, εἶπερ' αὐ-
τῷ, ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολο-
υησάμεν σοι, τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; ὁ δὲ ἸΗ-
ΣΟΥΣ εἶπερ' αὐτοῖς, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι
ἡμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντες μοι ἐν τῇ παλι-
γενεσίᾳ, ὅτι ἀρνήσασθε ἡμῶς τὸ ἀνθρώπου
ἐπὶ θεοῦ δόξης αὐτοῦ, καθεθήσεσθε, ὅτι ἡ-
μεῖς ἐπὶ θανάτου ἔσονται, καὶ ἡμεῖς τὰς δώ-
δεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ πᾶς ὃς ἀφήκεν
οἰκίαν, ἢ ἀδελφόν, ἢ ἀδελφάν, ἢ πατέρα, ἢ
μητέρα, ἢ γυναικάν, ἢ τέκνα, ἢ ἀγροὺς, ἐνε-
κεν τῷ ὀνόματι μου, ἑκατὸνταπλασίονα
λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει.

Parabola de operarijs i vinea.

πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ ἔσχα-
τοι πρῶτοι. ὁμοίᾳ γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία
τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπων ὁμοιωσάσης ὅς τις
ἤθληθεν ἅμα πρῶτὸν μισθώσασθαι ἑργάτας
εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ, συμφωνήσας δὲ
μετὰ τοῦ ἡγερέτου ἐκ δηναρίου πλὴν ἡμέ-
ραν, ἀπέστειλερ' αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα
αὐτοῦ, καὶ ἤλθον περὶ πλὴν τρίτης ὥρας,
εἶδεν ἄλλους ἑσώτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργού-
ντων καὶ ἐκείνοις εἶπερ'. ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς
εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὁ ἔσχατος ἡ δίκαιος
δύσω ὑμῖν. οἱ δὲ ἀπήλθον, πάλιν ἡ ἤλθον
περὶ ἑκτῆς καὶ ἑνάτης ὥρας ἐποίη-
σεν ὡσαύτως, περὶ δὲ πλὴν ἑνδεκάτης ὥρας
ἤλθον, εἶδεν ἄλλους ἑσώτας ἀργού-
ντων καὶ λέγει αὐτοῖς, τί ᾤδε ἐσθήκατε ὅτι πλὴν
ἡμέραν ἀργοί

Amen dico uobis, diues difficile intra-
bit in regnum cælorum. Et iterum dico
uobis. Facilius est camelū per foramen
acu factū ingredi, quā diuitem in regnū
dei ingredi. Auditis autem his discipu-
li expauerunt ualde, dicentes. Quis er-
go potest saluus fieri? Intuitus autem il-
los Iesus, dixit illis. Apud homines hoc
impossibile est, apud deum autem om-
nia possibilia sunt. Tūc respondens Pe-
trus, dixit ei. Ecce nos reliquimus om-
nia, & secuti sumus te. Quid ergo erit
nobis? Iesus autem dixit illis. Amen
dico uobis, quod uos qui secuti estis me in
regeneratione, cum sederit filius homi-
nis in sede maiestatis suæ, sedebitis &
uos sup sedes duodecim iudicantes duo-
decim tribus Israel. Et ois qui reliquerit
domos aut fratres, aut sorores, aut pa-
trem, aut matrem, aut uxorem, aut fili-
os, aut agros, propter nomen meū, cen-
tupla accipiet, & uitæ æternæ fortietur
hæreditatem. Multi autē erunt primi
nouissimi, & nouissimi primi.

XX

¶ Nā simile est regnū cælorum homini
patrifamilias, qui exiit primo statim di-
luculo ad conducendos operarios in ui-
neam suam. Conuentione autem fa-
cta cum operarijs ex denario in singu-
los dies, misit eos in uineam suam.
Et egressus circiter horam tertiam, ui-
dit alios stantes in foro ociosos, & illis
dixit. Ite & uos in uineam meam, &
quodcunq; iustum fuerit, dabo uobis.
Illi autem abierunt. Rursum autem ex-
iit circiter sextam & nonam horam, & fe-
cit similiter. Circa undecimam uero ex-
iit, & inuenit alios stantes, & dicit il-
lis. Cur hic statis tota die ociosi? Di-
cunt ei.

γουσιμ αυτω, οτι ουδεις ημας επιδω/
 σατο. λεγα αυτοις. υπαγετε ηδη με/
 εις τον αμπελωνα. και ο αρη δίκαιομ, λη/
 ψιδε. ο φίας δε γενομηνος, λεγει ο κυ/
 ρισ. τοι αμπελωνισ. ωδ επιξοπω αυτω.
 κάλεισομ, κης εργατας, η αποδω αυριε
 τον μιδομ, αρξάμομος απ ην έχάτωρ ε/
 ως ην πρώτωμ, και ελθόντες, οι ηρι πτω εν
 δεκάτω ωραμ, ελαβομ ανα δλωάριου. ελ/
 θόντες δε οι πρώτοι, ενόμισαμ οτι πλεον
 ληψοντα, η ελαβομ η αυτη ανα δλωάριου.
 λαβόντες δε εγόγγυζομ κατατ οικοδεσπο/
 τα λεγοντες, οτι ουτοι οι έχαρι, μία ωραμ
 εποίησαμ, και ισουε ημτμ αυτουε εποίησαε
 κης βασάσσαμ τ βαρσ φη ημέραε, και
 κη καύσωνα. ο δε αποκρίθειε ειπερ ενι αυ/
 ην, εταίρε, ουκ αδικω σε, ουχι θνηταε σωε
 φώνησάε μοι; αρομ τ σδμ και υπαγε, θέλω
 δε τούτω ωδ έχάτω δωάω ωε και σοι.
 η ουκ εξεσίμοι ποιήσαμ ο δέλω εν τοιε
 εμοιε; ει ο οφθαλμοε σου πονηροε εστιμ, οτι
 εγω έχαθοε εμτ. ουτωε εσονται οι έχα/
 τοι πρώτοι, ηδη οι πρώτοι έχατοι. πολλοι
 γάρ εισιμ κλητοι, ολίγοι δε εκλεκτοι.
 και αναβαινωμ ο ιησουε ειε ιεροσώλυμα,
 παρελαβεμ τουε δώδεκα μαθηταε κατ ιδί/
 αμ εν τη οδω, ηδη ειπερ αυτοιε. ιδου αναβαί/
 νομου ειε ιεροσώλυμα, ηδη ο ηδεσ τω ανθρω/
 που παραδοθήσεται τιε αρχιερευσιμ, ηδη
 γραμματευσιμ, ηδη κατακρίνουσιμ αυτωμ
 θανάτω, ηδη παρδωσουσι αυτωμ τοιε εθ/
 νεσιμ, ειε τδ εμπαιζαε και μασιγώσαε, και
 σαυρώσαε, και τη τρίτη, ημέραε ανασησε/
 τα. τότε προσήλθεμ αυτω η μητηρ ην ηωμ
 zebedαιου μετ ην ηωμ αυτηε, προσκαου/
 σα ελπιτουσα τι παρ αυτω. ο δε ειπερ αυ/
 τη, τι θέλεε; λεγα αυτω. ειπε ινα καθίσω/
 σιμ ουτοι οι δύο ηοί μου, ειε εκ δεξι/
 ωμ σου, και ειε δεξ ευωμύμων εν τη βα/
 σιλειε

cunt ei, quia nemo nos conduxit. Di-
 cit illis. Abite & uos in uineam, & quic-
 quid fuerit iustum accipietis. Cum au-
 tem uespera facta esset, dicit dominus
 uineæ, procuratori suo. Voca operarios
 & redde illis mercedem, incipiens a no-
 uissimis usq; ad primos. Et cū uenissent
 qui circa undecimam horam uenerant,
 acceperunt singuli denarium. Venien-
 tes autem & primi, arbitrati sunt, q; plus
 essent accepturi, & acceperunt ipsi quoq;
 singuli denarium. Et cum accepissent,
 murmurabāt aduersus patrem familias,
 dicentes. Hi nouissimi una hora fece-
 runt, & illos pares nobis fecisti, qui por-
 tauimus pondus diei & estum? At il-
 le respondens uni eorum, dixit. Ami-
 ce, non facio tibi iniuriam. Nonne de-
 nario conuenisti mecum? Tolle quod
 tuum est, & abi. Volo autem huic nouis-
 simo dare sicut & tibi. An non licet mi-
 hi quod uolo facere in rebus meis, si
 oculus tuus malus est, quod ego bonus
 sim? Sic erunt nouissimi primi, & pri-
 mi nouissimi. Multi enim sunt uocati,
 pauci uero electi. Et ascendens Iesus
 Hierosolymam, assumpsit duodecim
 discipulos suos solos in uia, & ait il-
 lis. Ecce ascendimus Hierosolymam, &
 filius hominis tradetur principibus sa-
 cerdotum & scribis, & condemnabūt eū
 morte, & tradent eum gentibus ad illu-
 dendum, & flagellandum, & crucifigen-
 dum, & tertia die resurget. Tunc accessit
 ad eum mater filiorum Zebedei, cum
 filijs suis, adorans & petens aliquid ab
 eo. At ille dicit ei, Quid uis? Ait illi. Dic
 ut sedeant hi duo filij mei, unus ad de-
 xteram tuam, & unus ad sinistram in re-
 gno

Multos ēē uocatos, paucos uō electos.

Iesus ascendens hierosolymam loq; discipulis de passioe sua.

De matre filiorum Zebedei.

ELIUM
 diues difficile in-
 um, Et iterum in
 melu per forame
 diuitem in regn
 autem his discip
 dicentes, Quis e
 Intuitus autem
 apud homines ho
 deum autem om
 respondens Pa
 reliquimus om
 e. Quid ergo en
 dixit illis. Am
 i secuti estis me
 sedebit filius homo
 nis sua, sedebit d
 rim iudicantes do
 ois qui reliqueru
 it forores, aut pa
 uxorem, aut filia
 nomen meū, cen
 aterna sortietur
 autē erunt primi
 i primi.
 i caelorum homo
 it primo statim
 los operarios in
 entione autem
 x denario in lag
 in uineam suam.
 horam tantam, et
 a foro oolios, & ill
 in uineam meam
 m fuerit, habo uoc
 nt. Rursum autem en
 & non tam tantam
 a undecimam uero en
 ios stans, & dicit il
 is tota de oolios? Di
 cant.

σιλία σου, ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἸΗΣΟΥΣ εἶπε, οὐκ οἶδατε τί ἀπεῖθε. Δάναθε πιᾶν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; λέγουσιν αὐτῷ. Δυνάμεθα. Ἐλέγε αὐτοῖς, τὸ μὲν ποτήριόν μου πίειτε, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε. τὸ ἕκαστος ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἀριστερῶν μου, οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' ὅτις ἠτοίμασαι ὑπὲρ πατρὸς μου. Ἐκείσοι οἱ δέκα ἠγανάκτησαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν. ὁ δὲ ἸΗΣΟΥΣ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς, εἶπε. Οἶδατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν, ἡ οἱ μεγάλοι καταξουσιάζουσιν αὐτῶν, οὐχ οὕτως ἔστω ἐν ὑμῖν, ἀλλ' ὅς ἐάν τις θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ἔστω ὑμῶν διάκονος, καὶ ὅς ἐάν τις θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔστω ὑμῶν δούλος. ὡσπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἅντι πολλῶν, καὶ ἐκπορευθῆναι αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν, ἡ κολύθῃσιν αὐτῶν ὄχλον ποιῆσαι. καὶ ἰδοὺ δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ πύλιν οὐκ ἔκδοσαντες, ὅτι ἸΗΣΟΥΣ παρὰ γὰρ ἔκρυσσεν λέγοντες. ἐλέησον ἡμᾶς κύριε υἱὸς δαβὶδ. ὁ δὲ ὄχλος ἐπετίμησεν αὐτοὺς, ἵνα σιωπήσωσιν, οἱ δὲ μᾶλλον ἔκραζον λέγοντες. ἐλέησον ἡμᾶς κύριε υἱὸς δαβὶδ. καὶ ὁ ἸΗΣΟΥΣ ἐφώνησεν αὐτοὺς, καὶ εἶπε. τί θέλετε ποιῆσαι ὑμῖν; λέγουσιν αὐτῷ. κύριε ἵνα ανοιχθῶσιν ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοί. ἀπαγγεῖλαι δὲ ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ἤψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ ὅτε ἤγγισεν εἰς Ἱερουσόλυμα. καὶ ἦλθεν εἰς βηθαγαῖν πρὸς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, τότε ἸΗΣΟΥΣ ἀπέπελεν δύο μαθητὰς λέγων αὐτοῖς. πορευθήτε εἰς τὴν κώμην πρὸς ἀπέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθέως εὐρήσατε ὄνον δεδεμμένον, καὶ πύλον μετ'

Ve qui uer discipulos uoluit magnus et primus fuerit aliorum minister & seruus.

De duobus caecis secus uiam sedentibus.

Ve Jesus uenit ierusalē in asina.

gno tuo. Respondens autem Iesus, dixit. Nescitis quid petitis. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum, & baptismate quo ego baptizor, baptizari? Dicunt ei. Possumus. Ait illis. Calicem quidem meum bibetis, & baptismate quo ego baptizor, baptizabimini, sedere autem ad dexteram meam & sinistram, non est meum dare, sed quibus paratum est a patre meo. Et cum audissent decem indignati sunt de duobus fratribus. Iesus autem uocauit eos ad se, & ait. Scitis, quod principes gentium dominantur illis, & qui magni sunt, potestatem exercent in eos. Non ita erit inter uos. Sed quicumque uoluerit inter uos magnus fieri, sit uester minister, & qui uoluerit inter uos primus esse, sit uester seruus. Sicut filius hominis non uenit, ut sibi ministraretur, sed ut ipse ministraret, & ut daret animam suam redemptionem pro multis. Et egredientibus illis ab hiericho, secuta est eum turba multa. Et ecce duo caeci sedentes secus uiam, cum audissent, quod Iesus transiret, clamauerunt dicentes. Domine miserere nostri fili David. Turba autem increpabat eos, ut tacerent. At illi magis clamabant, dicentes. Miserere nostri domine fili David. Et stetit Iesus & uocauit eos, & ait. Quid uultis ut faciam uobis? Dicunt illi. Domine, ut aperiatur oculi nostri. Misertus autem eorum Iesus, tetigit oculos eorum. Et confestim uisum ceperunt oculi illorum, & secuti sunt eum.

XXI
Et cum appropinquasset Hierosolymis, & uenisset Bethphage ad montem oliuarum, tunc Iesus misit duos discipulos, dicens eis. Ite in castellum quod contra uos est, & statim inuenietis asinam alligatam, & pulum cum

XXI

λον μετ' αυτ. λυσαντες αγαγετε μοι. και
 εαμ τις υμιν επιη τι, ερπη, οτι ο κυριος, αν
 των χειρα εκει, ευθεως δε, απωσειλλα αυτους.
 τουτο δε υλον γεγονε, ινα πληρωθη το ρη
 θεμ δια τ' προφητου λεγοντος, ειπατε τη θυ
 γατρι σιων, ιδου ο βασιλευσ σου ερχεται σοι
 πραος, και επιβεβηκωσ επι ονον και πα
 λον ηδμ υποζυγιου. πορευθεντες δε οι μα
 θηται ποιησαντες καθως προσεταξεν αυ
 τοις ο ΙΗΣΟΥΣ. ηγαγον τω ονον, και τον
 παλον, και επεθηκαν επ' αυνω αυτων τα ιμα
 τια αυτων, και εταθησει επ' αυνω αυτου. ο δε πλε
 σος οχλος εσεωσαμ αυτων τα ιματια εν τη
 οδω. αλλοι δε εκοπηον κλαδους απο των
 δένδρων, και εσεωνον εν τη οδω. οι δε οχλοι
 οι προαγοντες και οι ακολουθουυτες, εκρα
 ζον λεγομετες, ωσ' αυνα του υψου Δαβιδ. εν
 λοημενυ ο ερχομενος εν ονοματι κυριου
 ωσ' αυνα εν τοις υψιστοις. και εισελθοντες αυ
 του εις ιεροσολυμα εσειδη πασα η πολις
 λεγουσα, τις εστιν ουτος; οι δε οχλοι ελε
 γον, ουτος εστι ΙΗΣΟΥΣ ο προφητης ο απο
 ναζαρεθ φυ γαλιλαιας. και εισηλθεμ ο ΙΗ
 ΣΟΥΣ εις το ιερου του θεου. και δεξβαλεμ
 παμπας τους πωλουυτας και αγοραζουυτας εν
 τω ιερω, και τας τραπεζας τ' κολουβισων και ε
 σεβην, και τας καθεδρας τ' πωλουυτων περι
 σερας, και λεγει αυτοις, Γεγραπται. ο δικοςμος δι
 κος προσειχης κληθησεται, υμεις η αυτον επιησα
 τε απηλαιον λησ. και προσηλθον αυτω τυφλοι και
 χωλοι εν τω ιερω, και εθεραπευεσεν αυτους. ιδοντες
 οι αρχιερεις και οι γραμματεις τα θαυμασια α
 εποιουσεμ, και τους παιδασ κραζουυτας εν τω ιε
 ρω, και λεγοντας, ωσ' αυνα του υψου Δαβιδ, ησα νακ
 ησαν και ειπον αυτω, ακουης τι ουτοι λεγουσιν; ο
 η ΙΗΣΟΥΣ λεγει αυτοις, να, ουδ ερπε ανεινωτε
 οτι εκ σωματος νεκρω και θηλαζοντωμ
 κατηρισω αυτον; και καταλιπων αυ
 τους εηλθεμ. εξω φυ πολεως εις βηθα
 νιαμ

lum cum ea, soluite & adducite mihi.
 Et si quis uobis aliquid dixerit, dicite.
 Dominus his opus habet, & confestim
 emittet eos. Hoc aut totum factum est,
 ut adimpleretur quod dictum est per
 prophetam, dicentem. Dicite filiae sion,
 ecce rex tuus uenit tibi mansuetus, se
 dens super asinam & pullum filium subiug
 galis. Euntes aut discipuli, fecerunt si
 cut praecepit illis Iesus. Et adduxerunt
 asinam & pullum, & imposuerunt super
 eos uestimenta sua, & eum desuper se
 dere fecerunt. Plurima aut turba str
 uerunt uestimenta sua in uia. Alij aut
 cedebant ramos de arboribus & sterne
 bant in uia. Turbae aut quae precedebant
 & quae sequebantur clamabant, dicen
 tes. Hos anna filio Dauid, benedictus q
 uenit in nomine domini, hos anna in ex
 cellis. Et cum intrasset Hierosolymam,
 comota est uniuersa ciuitas, dicēs. Quis
 est hic? Populi aut dicebant. Hic est Ie
 sus propheta a Nazareth Galilaeae. Et
 intrauit Iesus in templum dei, & eiciebat
 omnes uendentes & ementes in templo,
 & mensas nummulariorum, & cathedras
 uendentiu colubas euertit. Et dixit eis.
 Scriptum est, domus mea, domus oratio
 nis uocabitur, uos aut fecistis illam spelun
 cam latronum. Et accesserunt ad eum caeci
 & daudi in templo, & sanauit eos. Cum
 aut uidissent principes sacerdotum, &
 scribae, mirabilia quae fecerat, & pueros
 clamantes in templo, & dicentes. Hos anna
 filio Dauid, indignati sunt, & dixerunt
 ei. Audis quid isti dicunt? Iesus aut di
 cit eis. Quid nisi? Nunquam legistis, ex ore
 infantium & lactentium perfecisti laudem?
 Et relictis illis, exiit e ciuitate in Betha
 niam

De eiectōe uendentiu e templo.

Ad phariseos et principes propter pueros clamantes.

De ficu arida.

μία καὶ ἡλιόθνη ἐκῆ. πρῶτα δὲ ἐπανά-
 γωρ εἰς πλὴν πόλιμ, ἐπεινάσαμ. καὶ ἰδὼν
 συκῆν μίαν ἐπὶ φθιδοῦ ἡλδερ ἐπ' αὐτῶν.
 καὶ οὐδὲν ἔυρεν ἐν αὐτῇ, ἐμὴ φύλλα μόρον
 καὶ λέγει αὐτῇ. μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γέ-
 μηται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ θηκράθη παρα-
 χρημα ἢ συκῆ, καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθάνα-
 σαμ λέγοντες, πῶς παραχρημα θηκράθη-
 θη ἢ συκῆ. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἸΗΣΟΥΣ εἶπερ
 αὐτοῖς. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίσιν
 καὶ μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ ἴσχυρ ποιή-
 τε, ἀλλὰ καὶ ἐὰν θεὸς ὄρα τούτω εἶπητε, ἄρθη
 ἔτι καὶ βλήθητι εἰς πλὴν θάλασσαμ, γενήσεται.
 καὶ πάντα ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευ-
 χῇ πισένορτες, λήψετε. καὶ ἐλθόντι αὐ-
 τοῖς εἰς τὸ ἱερὸν, προσήλθομ αὐτοῖς διδά-
 σκορτι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ
 λαοῦ λέγοντες, ἐν ποία θηουσία ταῦτα
 ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἐδωκεν πλὴν θηουσίαμ
 ταύτην; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἸΗΣΟΥΣ εἶπερ
 αὐτοῖς. ἐρωτήσω ὑμᾶς καὶ γὰρ λόγον ἔμα.
 ὅμ ἐὰν εἴπητέ μοι, καὶ γὰρ ὑμῖν ἐρῶ ἐν ποία
 θηουσία ταῦτα ποίω. τὸ βάπτισμα ἰωάννου
 πῶθεν ἦμ; θη οὐρανοῦ ἢ θη ἀνθρώπων; οἱ ἡ
 ἐλογίζοντο παρ' εαυτοῖς λέγοντες, ἐὰν εἴπω-
 μεν ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν. διὰ τί οὐκ ἐπι-
 στεύσατε αὐτῷ; ἐὰν ἡ εἴπωμεν ἐξ ἀνθρώπων,
 φοβούμεθα τὸν ὄχλον. πάντες γὰρ εἶχον τὸν
 ἰωάννην ὡς προφήτην. καὶ ἀποκριθέντες
 τοῖς ἸΗΣΟΥΣ εἶπωμ. οὐκ οἶδαμεν. ἔφη αὐτοῖς
 καὶ αὐτὸς. οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν, ἐν ποία ἐξου-
 σία ταῦτα ποίω. τί ἡ ὑμῖν δοκεῖ; ἀνθρώπων
 εἶχε τέκνα δύο, καὶ προσελθὼν τῷ πρώτῳ εἶπεν
 τέκνον ὕπαθε σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπε-
 λῶρι μου. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπερ οὐ θέλω. ὕ-
 τερὸν ἡ μεταμελεθεῖς, ἀπὸ ἡλδερ. καὶ προσελ-
 θὼν τῷ δευτέρῳ εἶπεν ὡσαύτως, ὁ ἡ ἀποκρι-
 θεὶς, εἶπερ. ἐγὼ κύριε, καὶ οὐκ ἀπὸ ἡλδερ.
 τίς ἐκ ἡν δύο ἐποίησαμ τὸ θέλημα τοῦ πα-
 τέρους;

Ad principes sacerdotū interrogātes iesu in q potēte hec faceret.

Questio de baptismo Johannis.

Ad eos de parabola De hominē q mittit filios duos vineam.

niam, & diuersatus est illic. Mane autē reuertens in ciuitatē, efuliit. Et cū uidisset ficu arborē unā secus uiam, uenit ad eam, & nihil inuenit in ea, nisi folia tantū. Et ait illi. Ne post hac ex te fructus nascatur in aternū, & arefacta est cōtinuo ficus. Et eo uiso discipuli mirati sunt, dicentes. Quomodo cōtinuo aruit? Respondens autē Iesus, ait eis. Amen dico uobis, si habueritis fidem, & nō hæsita ueritis, non solum hoc de ficu facietis, uerum etiā si monti huic dixeritis, tolle & projice te in mare, fiet. Et omnia quacūq; petieritis in oratione credentes, accipietis. Et cum uenisset in templum, accesserunt ad eum docentē principes sacerdotum & seniores populi. dicentes. In qua potestate hac facis? Et quis tibi dedit hanc potestatem? Respondens autē Iesus, dixit eis. Interrogabo uos & ego unū sermonē, quē si dixeritis mihi, & ego uobis dicā in qua potestate hac facio. Baptismus Ioannis unde erat? e celo an ex hominibus? At illi cogitabāt apud se, dicētes. Si dixerim⁹ e cælo, dicet nobis. Quare ergo nō credidistis illi? Sin autē dixerim⁹ ex hoib⁹, timemus turbā. Oēs enim habebāt Ioannem ut pphetam. Et respondentes Iesu, dixerunt. Nescimus. Ait illis & ipse. Nec ego dico uobis in qua potestate hac faciā. Quid autē uobis uidet? Homo habebat duos filios, & accedens ad primū, dixit. Fili, uade hodie operare in uinea mea. Ille autē respondens, ait. Nolo. Postea uero p̄nitentia motus, abiit. Accedēs autē ad alterū, dixit similit̄. At ille respōdēs ait. Ego dñe. Et nō abiit. Vter e duobus fecit uoluntatē patris?

τέρους;

ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ

SECUNDVM MATTHAEVM 51

πρὸς λέγουσιν αὐτῷ. ὁ πρῶτ' λέγει αὐτοῖς ὁ
ΙΗΣΟΥΣ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἰ
 πόρται προάσσειν ὑμᾶς εἰς τὴ βασιλείαν τῆ
 θεοῦ. ἄλθετε ἔξ ὑμᾶς ἰωάννης ἐν ὁδῷ δικαιο
 σωσύνης, καὶ οὐκ ἐπισέυσαν αὐτῷ, οἳ δὲ τελῶναι καὶ
 αἰ πόρται ἐπίσειυσαν αὐτῷ. ὅτι ἰδοὺ ἔρχεται ὁ
 μετεμεληθὲς ὑσερον τῆ πεισῦσαι αὐτῷ. Ἄλλην
 παραβολὴν ἀκούσατε. Ἄνθρωπος τις ἦν
 οἰκοδομῶν οἶκον ὅς τις ἐφύτευσε ἄμπελῶνα, ἐ
 φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκεν, καὶ ὄρυξεν ἐν
 αὐτῷ ληνὸν ἐκ κοδομικῆς πύργου, ἐξέ
 θετο αὐτὸν γεωργοῖς ἐπέδραμήκεν, ὅτε ἔ
 ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῆν καρπῶν, ἀπέστειλεν τοὺς
 δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς, λαβῆν
 τοὺς καρποὺς αὐτοῦ. καὶ λαβόντες οἱ γεωρ
 γοὶ τοὺς δούλους αὐτῶν, ὁμὴν ἐδῆραν, ὁμὴν δὲ
 ἀπέκταναν, ὁμὴν δὲ ἐλιθοβόλησαν. πάλιν αὐ
 τῷ ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείους τῶν
 πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως. ὕσερον
 δὲ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέ
 γων. ἐν τῷ ἡμέρῳ τῷ ἡμέρῳ μου. οἱ δὲ γε
 ωργοὶ ἰδοὺντες τὸν υἱὸν, εἶπον ἐν ἑαυτοῖς.
 οὗτος ἐστὶν ὁ κληρονόμος, εἴτε, ἀποκτείνω
 μεν αὐτὸν, καὶ καταχωμεν πλὴν κληρονομίαν
 αὐτῷ. ἐλαβόντες αὐτὸν, ἐξέβαλον ἐξω τῷ
 ἀμπελῶνος ἐκπέκταναν. ὅτι ὁμὴν ὡς ἔλθῃ
 ὁ κύριος τῶν ἀμπελῶνος, τί ποιήσῃ τοῖς γεωρ
 γοῖς ἐκείνοις; λέγουσιν αὐτῷ, κακοὺς κακῶς ἀπ
 λέσει αὐτοὺς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδοσέτη ἄλλοις
 γεωργοῖς, ὅτι οἱ ἀπὸ δόξης αὐτῷ τοὺς καρποὺς
 ἐν τῷ καιρῷ αὐτῷ. λέγει αὐτοῖς ὁ **ΙΗ
 ΣΟΥΣ.** οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς; λί
 θον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοὶ, οὗτος
 ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας; πρὸς αὐτὸν ἐγένετο
 αὕτη, ἐστὶ θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν. διὰ τῆ
 ς λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀρθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τῆ
 θεοῦ, ἐδοθήσεται ἔθνη ποιῶντι τοὺς καρ
 ποὺς αὐτοῦ. καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον
 τῆτον σωθλασθήσεται. ἐφ' ὃν δὲ ἄν πείσῃ λιθμὴ
 ἐκείνη.

tris: Et dicunt ei. Prior. Dicit illis Iesus.
 Amē dico uobis, quod publicani & me
 retrices præcedunt uos in regnum dei.
 Venit enim ad uos Ioannes in uia iu
 sticiæ, & non credidistis ei, publicani
 autem & meretrices crediderūt ei, uos
 autem cum uiddissetis nō habuistis pœ
 nitentiam postea, ut crederetis ei.
 Aliam parabolam audite. Homo qui
 dam erat paterfamilias, qui plantauit
 uineā, & sepem circumdedit ei, & fodit
 in ea torcular, & ædificauit turrim, & lo
 cauit eam agricolis, & peregre profe
 ctus est. Cum autem tempus fructuū
 appropinquasset, misit seruos suos ad
 agricolas, ut acciperent fructus eius. Et
 agricolæ apprehensis seruis eius, aliū
 ceciderunt, aliū occiderunt, aliū uero la
 pidauerūt. Iterū misit alios seruos plu
 res prioribus, & fecerunt illis similiter.
 Nouissime aut misit ad eos filiū suū, di
 cēs, reuerbūt filiū meū. Agricolæ aut
 uidētes filiū, dixerunt intra se. Hic est
 hæres, uenite occidamus eū, & occupe
 mus hæreditatē eius. Et ap̄hensum
 eum, eiecerunt ex uinea, & occiderunt.
 Cū ergo uenerit dñs uineæ, quid faciet
 agricolis illis? Aiūt illi. Mali cū sint ma
 le perdet illos, & uineā suā locabit alijs
 agricolis, qui reddent ei fructū tribus
 suis. Dicit illis Iesus. Nunç; legistis in
 scripturis? Lapidem quem reprobaue
 runt ædificantes, hic factus est in caput
 anguli. A dño factum est istud, & est
 mirabile in oculis nostris. Ideo dico uo
 bis, auferetur a uobis regnum dei, &
 dabitur genti facienti fructus eius. Et
 qui ceciderit super lapidem istum, con
 fringetur, super quē uero ceciderit, cōte
 E 2 ret eum,

publicani & meretrices
præcedunt in regno dei.

Alia parabola de paterfa
milias q plantat uineam

NGELIUM
 At illis. Mane aut
 sume. Et cum uidi
 as uiam, uenit ad
 ea, nisi folia em
 ex te fructus nat
 facta est continuo
 poli mirati sum.
 timo aruit. Re
 eis. Amen dico
 em, & nō hæsita
 e de ficu facietis.
 nic dixeritis, tol
 te, fiet. Et omnia
 oratione creden
 uenisset in tem
 cum docenti prin
 ipiores populi di
 te hæc facis: Et
 estate? Respo
 s. Interrogabo
 e, quæ si dixerit
 cā in qua pote
 nus Ioannis un
 iminibus? At ill
 etes. Si dixerit
 uare ergo nō au
 lixerim? ex hōib
 enim habebat
 Et respōdenns
 us. Aut illis d
 s in qua potestate
 it uobis? Hos
 s filios, & uerens
 u, uade hodie opor
 e autē respōdenns
 ro pœnitentiam
 it ad aliam uiam
 idēs autē. Et nō
 bus fuerit uineæ pa
 tis.

σει αὐτόν, καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
 φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς αὐτοῦ, ἔγνωσαν, ὅτι
 περὶ αὐτοῦ λέγει. καὶ ζητοῦντες αὐτόν κρατῆ
 σαι ἐφωβήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπειδὴ ὡς
 προφήτην αὐτὸν εἶχον. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ
 ἸΗΣΟΥΣ. Πάλιν εἶπερ αὐτοῖς ἓν παραβο
 λαίς, λέγων. Ομοιωθὲν ἡ βασιλεία τῶν οὐρα
 νῶν ἀνθρώπων βασιλεῖ, ὅς τις ἐποίκησεν γά
 μους ἑφ' ἡμέρας, Ἐπέπεσον οὖν οἱ δούλους
 αὐτοῦ, καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γά
 μους. Ἐδὲν ἤθελον εἰλθεῖν, πάλιν ἀπέπελεν
 ἄλλους δούλους λέγων. εἶπατε τοῖς κεκλη
 μένοις, ἰδοὺ τὸ ἀριστόν μου ἡτοίμασα, οἱ τῶν
 ζώων μου, Ἐτάσιτα τεθυμένα, καὶ πάντα
 ἔτοιμα. δέετε εἰς τοὺς γάμους, οἱ δὲ ἀμελή
 σαντες, ἀπέηλθον, ὅς μὲν εἰς τὸν ἴδιον
 ἀγρόν, ὅς δὲ εἰς πλὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ, οἱ δὲ
 λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ,
 ἔβρισαν καὶ ἀπέκτεσαν. ἀκούσας δὲ βασι
 λεύς, ὤργισθη. καὶ πέμφας τὰ στρατεύ
 ματα αὐτοῦ, ἀπέπελεν τοὺς φονεῖς ἐκεί
 νους, καὶ πλὴν πόλιν αὐτοῦ ἐκένδησεν. τότε
 λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ. ὁ μὲν γάμοι ἔ
 τοίμας εἰμι, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἔσαν ἄξιοι.
 προξένου οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν οὐρανῶν, καὶ
 ὅσσοι ἐὰν ἔνθητε, καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. Ἐ
 ξεληθόντες οἱ δούλοι ἐκείνοι εἰς τὰς οὐδούς, συ
 μῆγαγον, πάντα ὅσσοι ἔνθησαν πονηροῦς
 τὴν καὶ ἀγαθούς καὶ ἐπλήθη ὁ γάμοι
 ἀνακλήμων. εἰσελθὼν δὲ ὁ βασι
 λεύς θεάσασθαι τοὺς ἀνακλήμους, εἶδεν ἐκ
 ἀνθρώπων οὐκ ἐνδεδυμένους ἕνδυμα γά
 μου, καὶ λέγει αὐτοῖς. εἰπάτε, πῶς εἰσῆλ
 θεσ ὧδε μὴ ἔχων ἕνδυμα γάμου; οὐδὲ ἐ
 φημῶν. τότε εἶπερ ὁ βασιλεύς τοῖς δι
 ακόνοις, δῆσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χε
 ρας ἐβάλλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἔξω
 τερον, ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ἔργυμὸς τῶν
 οὐρανῶν. πολλοὶ γάρ εἰσι ὁ κλη
 τοί, ὀλίγοι

Parabola alia ad eosdē
 de hoīe rege q̄ fecit nup
 tias filio suo.

De veste nuptiali.

teret eum. Et cū audissent principes sa
 cerdotum & pharisæi parabolās eius,
 cognouerunt, q̄ de se diceret. Et qua
 rentes eum tenere, timuerunt turbas,
 quoniam sicut prophetam eum habe
 bant. Et respondens Iesus, iterum di
 xit eis in parabolis, & ait.

Simile factum est regnum caelo
 rum homini regi, qui fecit nuptias filio
 suo, & misit seruos suos, ut uocaret in
 uuitatos ad nuptias, & nolebant uenire.
 Iterum misit alios seruos, dicens, Dici
 te inuitatis. Ecce prandium meū para
 ui, tauri mei & altilia occisa sunt, & om
 nia parata, uenite ad nuptias. Illi autē
 neglexerunt & abierunt, alius in uillam
 suam, alius uero ad negociationē suā.
 Reliqui uero tenuerunt seruos eius, &
 contumelijs affectos occiderunt. Rex
 autem cum audisset iratus est, & missis
 exercitibus suis, perdidit homicidas il
 los, & ciuitatem illorum succendit.
 Tunc ait seruis suis. Nuptiæ quidem
 paratae sunt, sed qui inuitati erant, nō
 fuerunt digni. Ite ergo ad exitus uia
 rum, & quotcumq; inueneritis, uocate
 ad nuptias. Et egressi serui eius in ui
 as, congregauerunt omnes quotquot
 inuenerunt, malos pariter ac bonos, &
 impletæ sunt nuptiæ discumbentibus.
 Ingressus autem rex ut uideret discum
 bentes, ubi uidit illic hominem non
 uestitum ueste nuptiali, ait illi. Ami
 ce quomodo huc intrasti, non habens
 uestem nuptialem? At ille obmutuit.
 Tunc dixit rex ministris. Ligatis pedi
 bus & manibus eius, mittite eum in te
 nebras exteriores, ibi erit fletus & stri
 dor dentium. Multi autem sunt uoca
 ti, pauci

XXII

Et c. xx.

τοι. ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοὶ. τότε πορευθέντες οἱ φαρισαῖοι σωθεύλιον ἔλαβον, ὃ ἰσως αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ. καὶ ἀποσέλλουσι αὐτὸν τοὺς μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν ἡρωδιανῶν λέγοντες. Διδάσκαλε, οἶδα μὲν ὅτι ἀληθὴς εἶ. καὶ πλὴν ὁδοῦ τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεισ. καὶ οὐ μέλει σοι περὶ θουθενός. ου γὰρ βλέπεις πρόσωπον ἀνθρώπων. εἰπὲ οὖν ἡμῖν, τί σοι δοκεῖ. ἔξεσιμ δ' οὐαὶ κῆρσον καί / σαρι. ἢ οὐ; γνοὺς δὲ ὁ ἰησοῦς πλὴν πονηρίαν αὐτῶν, ἔειπε. τί με περάζετε ὑποκριταί; ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κίνσου. οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον, καὶ λέγει αὐτοῖς, τί ἐστὶν ἢ ἐκὼν αὐτῆ, ἢ ἐπιγραφή; λέγουσιν αὐτῷ. καίσαρος. τότε λέγει αὐτοῖς. ἀπόδοτε οὖν τὰ καίσαρος καί / σαρι, καὶ τὰ τοῦ θεοῦ, θεὸς δεῶ. καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν, καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπεβήθησαν. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσβλήθη αὐτῷ σαδδουκαῖοι, οἱ λέγοντες, μὴ εἶναι ἀνάσασιν ἢ ἐπιτρόπῳ αὐτῶν λέγοντες. διδάσκαλε μωσῆς ἔειπε. εἴ μ' τις ἀποθάνη μὴ ἔχωρ τέκνα, ἐπιγαμερεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ πλὴν γυναικῶ αὐτοῦ, καὶ ἀναστήσει ἀπὲρ ματῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. ἥσαν δὲ παρὰ ἡμῖν ἐπιπρὸ ἀδελφοί. καὶ ὁ πρῶτος γαμήσασ, ἐτελεύτησεν. καὶ μὴ ἔχωρ ἀπὲρ κερ πλὴν γυναικῶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφῶν αὐτοῦ. ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος, καὶ ὁ τρίτος, ἕως τῆς ἐπιπρῶ. ὕστερον δὲ πάντων, ἀπέθανεν ἢ γυνή. ἐν τῇ οὖν ἀνασάσει, τίνος τῶν ἐπιπρῶ ἢ γυνῆ; πάντες γὰρ ἔχωρ αὐτῶν. ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς ἔειπεν αὐτοῖς. πλάνα ἡμεῖς μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς, μὴ δὲ τὴν δυνάμιν τοῦ θεοῦ. ἐν γὰρ τῇ ἀνασάσει, οὐτε γαμοῦσιν οὐτὲ γαμίζονται, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι τοῦ θεοῦ ἐν οὐρανῷ εἰσίν. περὶ ἧ τ' ἀρὰ σάσεως τῶν νεκρῶν, οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ἔκθεμ ὑμῶν

ti, pauci uero electi. Tunc abeuntes pharisæi consilium cœperunt, ut illaquearent eum in sermone. Et ad illum mittunt discipulos suos cum Herodianis, dicentes. Magister, scimus quod uerax sis, & uiam dei in ueritate doceas, & non cures quemquam. Non enim respicis personam hominum. Dic ergo nobis quid tibi uideatur. Licet census dari Cæsari, an non? Cognita autem Iesus malicia eorum, ait. Quid mentatis hypocritæ? Ostendite mihi numisma census. At illi obtulerunt ei denarium. Et ait illis. Cuius est imago hæc, & inscriptio? Dicunt ei. Cæsaris. Tunc ait illis. Reddite ergo quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt dei, deo. Et his auditis, mirati sunt, & omisso eo abierunt. In illo die accesserunt ad eum sadducæi, qui dicunt non esse resurrectionem, & interrogauerunt eum, dicentes. Magister, Moyses dixit, si quis mortuus fuerit, non habens filium, ut ducat frater eius uxorem illius, & suscitet semen fratri suo. Erant autem apud nos septem fratres, & primus uxore ducta defunctus est, & non habens semen, reliquit uxorem suam fratri suo. Similiter secundus & tertius, usq; ad septimum. Nouissime autem omnium defuncta est & mulier. In resurrectione ergo cuius e septem erit uxor? Omnes enim habuerunt eam. Respondens autem Iesus, ait illis. Erratis, nescientes scripturas neq; uirtutem dei. In resurrectione enim, neq; matrimonium contrahunt, neq; elocantur, sed sunt sicut angeli dei in cœlo. De resurrectione uero mortuorum nõ legistis quod uobis
E 3 dictum

De tributo reddendo cæsari.

De morte septuivra, ad Sadducos.

ELIVM
dissent principes
ai parabolis eu
se diceret. Et qu
timuerunt tunc
heretam eum hab
s Iesus iterum di
ait.
est regnum celo
ificat nuptias filio
nos, ut uocaret in
nolebant uenire
uos, dicens. Dic
idum meū para
ocula sunt, & con
d nuptias. Illi aut
runt, alius in uillam
negociatione sui
intervenit eius, &
caiderunt. Rex
tus est, & milibus
lit homicidas il
um succendit.
Nuptia quidem
nuitati erant, ni
go ad exitus ui
inuenentis, uoca
lli serui eius in
omnes quoties
pariter ac bonos
ex discumbentibus
ex ut uidetur dicit
illie hominem ne
nuptialis, ait illi. An
intrasti, non habes
m? At ille obmuta
nistris. Igitur post
eius, minorem in te
s, ibi dicitur & illi
kula autem sunt uoca
p

ἡμῶν ἀπὸ τοῦ θεοῦ λέγοντος. ἐγὼ ἐμὶ ὁ
θεὸς Ἀβραάμ, ὁ θεὸς Ἰσαάκ, καὶ ὁ θεὸς Ἰα-
κώβ. οὐκ ἐστὶν ὁ θεὸς, θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων
καὶ ἀκούσαμτες, οἱ ὄχλοι δὲ ἐπλήσθησαν
ἐπὶ τῇ διδασκίᾳ αὐτοῦ, οἱ δὲ φαρισαῖοι ἀ-
κούσαντες, ὅτι ἐφίμωσεν τοὺς σαδδουκαί-
ους, συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ. καὶ ἐπεκρά-
τησεν εἰς αὐτῶν νομικὸς τις πρῶτος
αὐτὸν καλεῖσθαι. διδάσκαλε τοῦ νόμου, ἢ
μεγάλων ἢ νόμων; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε
αὐτῷ. ἀγαπήσθαι κύριον τὸν θεόν σου ὡς
καρδίᾳ σου, ὡς ὅλην ψυχὴν σου, καὶ ὡς ὅλην
διανοίαν σου. αὕτη ἐστὶν πρώτη καὶ μέγιστος
τολῆ. δευτέρα ἡ ὁμοία αὐτῇ, ἀγαπήσθαι τὸν
πλῆσιον σου ὡς ἑαυτόν. ὡς ταῦταί εἰσι
δύο ἐπιτολῆαι, ὅλος νόμος, καὶ οἱ προφῆ-
ται κρέμανται. συνήχθησαν δὲ αὐτῶν φαρισαί-
ων, ἐπεκράτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς λέγων.
τί ἡμῶν δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ; τίνοσ ἦσθε
ἐστὶν; λέγεσθαι αὐτῷ, ὅτι Δαβὶδ λέγει αὐτοῖς.
πῶς οὖν Δαβὶδ ὡς πνεύματι κύριον αὐτόν
καλεῖ λέγων; εἶπε ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου,
κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἃν θῶ τοὺς ἐχ-
θρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.
καὶ οὖν Δαβὶδ κύριον αὐτόν καλεῖ, πῶς ἦσθε
τοῦ ἐστὶν; καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο αὐτῷ ἀποκριθῆ-
ναι λόγον. οὐδὲ ἐτόλμησεν τις ἀπὸ ἐκείνων
φθὶνῆσαι ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκ ἐτί-
 τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν τοῖς ὄχλοις καὶ
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ λέγων. ἐπὶ φθὶνῆσαι
καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φα-
ρισαῖοι. πάντα οὖν ὅσα ἂν εἰπωσιν ἡμῶν
τηρεῖν, τηρεῖτε καὶ ποιῆτε. κατὰ ἡ τὰ ἔργα αὐτῶν
μὴ ποιῆτε. λέγουσιν γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσιν. δεσ-
μεύουσιν γὰρ φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα
καὶ ἐπιτίθεισιν ἐπὶ τοὺς ὤμους αὐτῶν ἀνι-
θρώπων. ὅθεν δὲ δακτύλων αὐτῶν οὐ θέλουσιν
κινήσαι αὐτά. πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποι-
οῦσιν πρὸς τὸ δεξιῶν τοῖς ἀμβλύτοις.
πλατύνουσιν

De legis doctore tentas Jesu, quod est mandatum magnum in lege.

Pharisaeos interrogat de Christo, cuius filius sit.

Ad discipulos et turbas de doctrina pharisaeorum.

dictum est a deo, qui ait. Ego sum de-
us Abraham, & deus Isaac, & deus Ia-
cob. Deus non est deus mortuorum,
sed uiuentium. Et cum audissent turbae
stupuerunt de doctrina eius. Pharisei
autem cum audissent, quod silentium impo-
suisset sadduceis, conuenerunt in unum,
& interrogauit eum unus ex eis legis do-
ctor quispiam tentans eum & dicens. Magi-
ster quod est mandatum magnum in lege?
Ait illi Iesus. Diliges dominum deum
tuum ex toto corde tuo, & in tota ani-
ma tua, & in tota mente tua. Hoc est pri-
mum & magnum mandatum. Secun-
dum autem simile est huic. Diliges prox-
imum tuum sicut teipsum. In his duo-
bus mandatis, uniuersa lex & prophe-
tae pendet. Congregatis autem phari-
saeis, interrogauit eos Iesus dicens. Quid
uobis uidetur de Christo, cuius filius est?
Dicunt ei. Dauid. Ait illis. Quomodo
ergo Dauid in spiritu uocat eum dominum, di-
cens? Dixit dominus domino meo, sede a dextris
meis, donec ponam inimicos tuos scabel-
lum pedum tuorum. Si ergo dauid uocat
eum dominum, quomodo filius eius est? Et
nemo poterat ei respondere uerbum, neque
ausus fuit quisquam ex eo die eum ampli-
us interrogare. **T**unc Iesus locutus est ad
turbas, & ad discipulos suos, dicens. Su-
per cathedram Moysi sederunt scribae &
pharisaei. Omnia ergo quaecumque iusse-
rint uos seruare, seruate, & facite, secun-
dum opera uero eorum nolite facere. Di-
cunt enim, & non faciunt. Colligant enim
onera grauiam & difficilia portatu, & im-
ponunt in humeros hominum, ceterum digi-
to suo nolunt ea mouere. Omnia uero
opera sua faciunt, ut uideantur ab hominibus.
Dilatam

XXIII

πλατύνουσιμ δὲ τὰ φυλακτήρια ἑαυτῶν, καὶ με
 γαλῶουσιμ τὰ κρέατα ἑαυτῶν ἵματίωμ ἑαυτῶν.
 φιλοῦσιμ τὲ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν τοῖς δει
 πνοῖς, καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συ
 ναγωγαῖς, καὶ τοὺς ἀπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγο
 ραῖς, καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ῥαβ
 βεῖ, ὑμεῖς ἢ μὴ κληθῆτε ῥαββεῖ. εἰς γὰρ ἐστὶν ὑ
 μῶν ὁ καθηκὴς, ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ. πάντες ἢ ὑμεῖς
 ἀδελφοί ἐσε, καὶ πατέρας μὴ καλέσητε ὑμῖν ἐ
 πί τῆ γῆς. εἰς γὰρ ἐστὶν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς
 οὐρανοῖς, μὴ ἢ κληθῆτε καθηκῆται, εἰς ἢ ὑμεῖς ἐ
 στὶν ὁ καθηκὴς, ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ. ὁ ἢ μείζων ὑμ
 εῖσαι ὑμῶν διάκονος, ὅς τις ἢ ὑπόσῃ ἐαυτὸν τα
 πηνωθῆσεται, ὅς τις ταπηνώσῃ ἐαυτὸν, ὑψωθήσε
 ται. οὐαὶ ἢ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισσαῖοι ὑπε
 κριταί, ὅτι κλείετε πλὴν θασιλείαν τῶν οὐρανῶν
 ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὑμεῖς ἢ οὐκ εἰσερχοῦθε
 οὐ ἢ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελθῆναι. οὐ
 αὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισσαῖοι ὑποκρι
 ται. ὅτι κατεδίετε τὰς δικίας τῶν χρησῶν, καὶ
 προφάσῃ μακρὰ προσευχόμενοι, δια τῆ λή
 ψεθε πρὸς ἄλλοτερον κριμα. οὐαὶ ὑμῖν γραμμα
 τεῖς καὶ φαρισσαῖοι ὑπεκριταί, ὅτι περιάγετε
 πλὴν θάλασσαν καὶ πλὴν ξηρὰν, ποιῆσαι ἕνα
 προσήλυτον, καὶ ὅτ' ἂν γέμῃται, ποιεῖ
 τε αὐτὸν ἰδὸν γέμῃται, διπλότερον ὑ
 μῶν. οὐαὶ ὑμῖν ὀδοντοδοκτοὶ τυφλοὶ δι λέ
 γοντες, ὅς ἂν ὁμώσῃ ἐν τῷ μαῶ, οὐδέ μ' ἐσιμ
 ὅς ἂν ὁμώσῃ ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ μαοῦ ὀφεί
 λε. μωροὶ καὶ τυφλοὶ, τίς γὰρ μείζων ἐστὶν,
 ὁ χρυσός, ἢ ὁ ναός, ὁ ἀτάζων τὸν χρυσόν, καὶ
 ὅς ἂν ὁμώσῃ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδέ μ' ἐσιμ
 ὅς ἂν ὁμώσῃ ἐν τῷ δώρῳ τῷ ἐπάνω αὐ
 τοῦ, ὀφείλει. μωροὶ καὶ τυφλοὶ. τί γὰρ μεί
 ζων. τὸ δώρον, ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἀτάζων
 τὸ δώρον, ἢ οὐδ' ὁμώσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ
 ὁ μῦθε ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπάνω
 αὐτοῦ. καὶ ὁ ὁμώσας ἐν τῷ μαῶ, ὁ μῦθε
 ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν τῷ κατοικοῦντι αὐτόν.

καὶ δ

Dilatāt autē phylacteria sua, & magnifi
 cant fimbrias palliorū suorū. Amantq;
 primos accubitus ī cenis, & primas ca
 thedras ī synagogis, & salutatiōes ī fo
 ro, & uocari ab hoīb⁹ rabbi, uos autē no
 lite uocari rabbi. Vn⁹ ē em̄ magister ue
 ster, nēpe Christus. oēs autē uos fratres
 estis. Et patrē nolite uocare uobis sup
 terrā. Vn⁹ est em̄ pater uester qui ī cœ
 lis est. Nec uocemini magistri, un⁹ em̄
 uester est magister, nēpe Christus. Qui
 maior est uesterū, erit minister uester.
 Qui autē se exaltauerit, humiliabit^r, & q
 se humiliauerit, exaltabitur. Væ autē
 uobis scribæ & pharisæi hypocritæ, qa
 clauditis regnū cœlorū ante hoies. Vos
 enim non intratis, nec aduenientes sinī
 tis intrare. Væ uobis scribæ & pharisæi
 hypocritæ, quia comeditis domos ui
 duarum, dum sub p̄textu orationes lō
 gas oratis, propter hoc amplius accipi
 etis iudicium. Væ uobis scribæ & pha
 risæi hypocritæ, quia circuitis mare &
 aridam ut faciatis unum proselytum,
 & cum fuerit factus, facitis eum filium
 gehennæ duplo magis q̄ uos. Væ uo
 bis duces cæci, quia dicitis, quicumq;
 iu
 rauerit per templum, nihil est, qui autē
 iurauerit in auro templi debitor est.
 Stulti & cæci quid enim maius est au
 rum an templum quod sanctificat, au
 rum? Et quicumq;
 iurauerit in altari,
 nihil est, quicumq;
 autem iurauerit in
 dono quod est super illud, debet. Cæ
 ci qd em̄ maius est, donū an altare qd
 sanctificat donū? Qui ergo iurauerit
 in altari, iurat in eo, & in oibus quæ su
 per illud sunt. Et qui iurauerit in tēplo,
 iurat in illo, & in eo qui habitat in ipso.

E 4 Et qui

Nō uocai quēpiā rabbi a magister.

Inuocat scribas et pharisæos. De uo multū.

De proselyto.

De iuratiōe.

ANGELIVM

mi ait. Ego sum de
 tus Isaac, & deus
 deus mortuorum
 im audissent uari
 trina eius. Pharisæ
 p̄ silentium impo
 uenerunt in unū
 nus ex eis legis do
 seū & dices. Magi
 ū magnū in lege
 s dominam deum
 tuo, & in tota ani
 mē tua. Hoc est p̄
 mandatum. Scum
 huic. Diliges proxi
 ipsum. In his dicit
 uerba lex & prophe
 atis autem phari
 leus dicit. Quid
 r, cuius filius est?
 illis. Quomodo
 cat eum dñm, di
 uo, sed a dextris
 nicos tuos scabod
 ergo dauid uoc
 o filius eius est?
 o dēre uerbū, nū
 o die eū amplius
 Iesus locutus est
 alos suos, dicit. Su
 si sedent scribæ &
 ergo quicūq; uult
 ieruate, & facite. seu
 eoz nolite facite. D
 faciunt. Colligunt em̄
 difficilia posuerunt & im
 eros hominū dicit
 mouent. Omnia uero
 ut uideant ad hoīes
 Diligat

καὶ ὁ δὲ μῶσας ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ μνῆα ἐν τῷ
 θρόνῳ τοῦ θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημερίῳ ἐπάνω
 αὐτοῦ. οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖ
 οὶ ὑποκριταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύο
 σμον, καὶ τὸ ἄνηθον, καὶ τὸ κύμινον, ἃ ἀφή
 κατετὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, πλὴν κρίσιμ καὶ
 τὸν ἔλεον καὶ πλὴν κρίσιμ. ταῦτα ἔδε ποιῆ
 σαι, καὶ κἄνα μὴ ἀχλὺν αἰθέρα, ὁδηγοὶ τυφλοί, οἱ
 διυλιζοντες τὸν κώνωπα, πλὴν δὲ κάμκλον
 καταπίνοντες, οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ
 φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ
 ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψί
 δος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιμ ὄψις ἀρπαγῆς καὶ
 ἀκρυσίας. φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισον
 πρῶτον τὸ ἔντος τοῦ ποτηρίου, καὶ τῆς
 παροψίδος, ἵνα ἁγιασθῆ καὶ τὸ ἐκτός ἀν
 τῶ καθαρῶ. οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ
 φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ὁμοιάζετε
 τάφοισ κεκοιναμνύοις, οἱ τινες ἔξωθεν
 μόν, φαίνονται ὡραῖοι, ἔσωθεν δὲ, γέμου
 σιμ ὄσέων νεκρῶν, καὶ πᾶσης ἀκαθαρ
 σίας, οὕτως, καὶ ὑμεῖς, ἔξωθεν μόν φα
 νεθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δὲ,
 μεσοί ἐσε ὑποκρίσεως, καὶ ἀνομίαις.
 οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑ
 ποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους
 τῶν προφητῶν, καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα
 τῶν δικαίων, ἃ λέγετε, εἰ ἡμεθα ἐν ταῖς ἡ
 μέραις τῆ πατέριω ἡμῶν, οὐκ ἂν ἡμεθα κοι
 νωνοὶ αὐτῶν, ἐν τῷ ἁματί ἡμῶν προφητῶν, ὥστε
 μαρτυρεῖτε ἑαυτῶν, ὅτι ἡοὶ ἐσε τῶν φονθισάντων
 τῶν προφητῶν, καὶ ὑμεῖς, πλῆρωσατε τὸ μέτρον
 τῆ πατέριω ἡμῶν, ὄψις γεννήματα ἐχιδνῶν
 πῶς φύγητε ἀπὸ φθί κρίσεως τῆ γεννησῆς, διὰ
 τῶν ἰδού ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ἡμᾶς προφη
 τας καὶ σοφούς καὶ γραμματεῖς, καὶ ὄψις ἀν
 τῶν ἀπὸ κτενῆτε καὶ σαυρώσειτε, καὶ ὄψις ἀντ
 γώσειτε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ διώξετε ἀ
 πὸ πόλεως εἰς πόλιν, ὅπως ἔλθῃ ἐφ ὑμᾶς,
 πᾶμ

Vt decimat leuia:

Vt excolat culicem:

Vt mūdant qd de foris ē.

Vt sint siles sepulchris de albatis.

Vt edificat sepulchra phar.

Vt eis cōminat in ptibz.

Et qui iurauerit i caelo, iurat in throno
 dei, & in eo, qui sedet super eum. Væ
 uobis scribæ & pharisæi hypocritæ, quæ
 decimatis mentham & anethum & cy
 minum, & reliquistis quæ grauiora sūt
 legis, iudicium & misericordiam & fi
 dem. Hæc oportuit facere, & illa non
 omittere. Duces cæci, excolantes culi
 cem, camelum autem glutientes. Væ
 uobis scribæ & pharisæi hypocritæ, quæ
 mūdatis quod de foris est calicis & pa
 ropfidis, intus autem plena sunt rapi
 na & immundicia. Pharisæe cæce mun
 da prius quod intus est calicis & paro
 psidis, ut fiat & id quod de foris est mū
 dum. Væ uobis scribæ & pharisæi hy
 pocritæ, quia similes estis sepulchris de
 albatis, q̄ foris quidē parēt hominibus
 speciosa, intus uero plena sunt ossibus
 mortuorum & omni spurcicia. Sic &
 uos a foris quidem parētis hominibus
 iusti, intus autem pleni estis hypocriti
 & iniquitate. Væ uobis scribæ & pha
 risæi hypocritæ, quia ædificatis sepul
 chra prophetarum, & ornatis monu
 menta iustorum, & dicitis. Si fuisse
 mus in diebus patrum nostrorum, nō
 fuissetis socij eorum in sanguine pro
 phetarum. Itaq; testimonio estis uo
 bismetipsis, quod filij sitis eorum qui
 prophetas occiderunt, uos quoq; im
 plete mensuram patrum uestrorum.
 Serpentes, progenies uiperarum quo
 modo effugietis iudicium gehennæ?
 Ideo, ecce ego mitto ad uos prophe
 tas, & sapientes & scribas, & ex illis occi
 detis & crucifigetis, & ex eis flagellabi
 tis in synagogis uestris, & psēq̄mini de
 ciuitate i ciuitatē, ut ueniat sup uos om
 nis

πάντα ἅμα δίκαιοι ἐκχυνόμενοι ἐπὶ γῆν, ἀπὸ τοῦ ἁίματος Ἀβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ ἁίματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν ἐφονέυσαι μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἢ ἔσονται πάντα ταῦτα ἐπὶ τῆς γενεᾶς ταύτης. Ἰερουσαλήμ Ἰερουσαλήμ, ἢ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας, καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, πόσακις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ἐπισυνάγει ὄρνις τὰ νότια ἐαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ ὄνκῃ ἠθελήσατε, ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι μὴ με ἴδητε ἀπ' ἄρτι ἕως ἃν εἴπητε εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος, ὃν ὁρῶματι κυρίου. καὶ ἐξελθὼν ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ἐπορεύετο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, καὶ προσήλθοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιθεῖσαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς τοῦ ἱεροῦ. ὃ δ' ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς. οὐ βλέπετε πάντα ταῦτα; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι μὴ ἀφεῖθ' ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ μὴ καταλυθῆσεται.

καθῆκόνου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους ἦν ἑλαῶν, προσήλθοι αὐτοῦ οἱ μαθηταὶ κατιδίαν λέγοντες. εἶπέ ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσονται; καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς παρουσίας, καὶ σαυτελείας τοῦ αἰῶνος; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἸΗΣΟΥΣ, εἶπερ αὐτοῖς. βλέπετε, μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ. πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὄρῳ μου λέγοντες, ἐγὼ εἰμι ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. μελλήσετε δὲ ἀκοῦσθαι πολέμου καὶ ἀκοῦσθαι πολέμων, ὅρατε μὴ θροῦσθε. δὲ γὰρ τὰ πάντα γενέσονται ἀλλ' οὐπω ἐστὶν τὸ τέλος. ἐγερθήσεται ἄθλιος ἐπὶ ἔθνος, βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, καὶ ἔσονται λιμοὶ, καὶ λοιμοὶ, καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους. πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὧδίνων. τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλίψιν, καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς, ὅτι ἔσεσθε μίσσηται ὑμῖν ὑπὸ πάντων

nis sanguis iustus, qui effusus est super terram, a sanguine Abel iusti, usque ad sanguinem Zachariae filij Barachiae, quem occidistis inter templum & altare. Amen dico uobis, uenient haec omnia super generationem istam. Hierusalem hierusalem, quae occidis prophetas, & lapidas eos, qui ad te missi sunt, quotiens uolui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti? Ecce relinquitur uobis domus uestra deserta. Dico enim uobis, non me uidebitis post hac, donec dicatis. Benedictus qui uenit in nomine domini.

De conuincitōe euesionis Hierusalem.

XXIII

De Structura templi: ad discipulos.

Et egressus Iesus discedebat a templo. Et accesserunt discipuli eius, ut ostenderent ei aedificationes templi. Ipse autem respondens, dixit illis. Non uidebitis haec omnia? Amen dico uobis, non relinquetur hic lapis super lapidem, qui non destruat. Sedente autem eo super montem oliueti, accesserunt ad eum discipuli secreto, dicentes. Dic nobis, quando haec erunt, & quod signum aduentus tui, & consummationis saeculi? Et respondens Iesus, dixit eis. Videte, ne quis uos seducat. Multi enim uenient in nomine meo, dicentes. Ego sum Christus, & multos seducent. Audituri autem estis bella & rumores bellorum, uidete ne turbemini. Oportet enim haec fieri, sed nondum est finis. Consurget enim gens contra gentem, & regnum contra regnum, & erunt pestilentiae, & fames, & terremotus per loca. Haec autem omnia initia sunt dolorum. Tunc tradent uos in tribulationem, & occident uos, & eritis odio omnibus

De signis nouissimis. Sermo ad discipulos in monte oliueti: qui conuincit usque ad cap. 26.

ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν διὰ τὸ ὄνομά μου
καὶ τότε σκανδαλιζήσονται πολλοί, καὶ
ἀλλήλους παραδώσουσιν, καὶ μισήσουσιν
ἀλλήλους, καὶ πολλοὶ ψευδοπροφήται ἐγερ-
θήσονται, καὶ πλανήσουσι πολλούς, καὶ
διὰ τὸ πλεθυσθῆναι τὴν ἀνομίαν, φυγήσει
ταὶ ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν, ὃ ἢ ὑπομείνας εἰς
τέλος, οὗτος σωθήσεται. καὶ κηρυχθήσεται
τὸ εὐαγγέλιον τῆ βασιλείας ἐν ὅλη τῇ οἰκῇ
μυθῆ, εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, καὶ
τότε ἔξει τὸ τέλος. Ὁ ἄρ ὁὖν ἴδητε τὸ βδέ-
λυγμα τῆ ἐρημώσεως, τὸ ἐκδερθῆναι διὰ δανιὴλ τῆ
προφήτις ἐς ὃς ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ὃ ἀνασινώσκων
νοεῖται. τότε οἱ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φθιέτωσαν
ἐπὶ τὰ ὄρη, ὃ ἐπὶ τῶ δώματι μὴ καταβαινέτω
ἄρα τι ἐκ τῆ οἰκίας αὐτῆ, καὶ ὃ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ
ἐπιστρέψάτω ὀπίσθρα τὰ ἱμάτια αὐτῆ, ὅνα
δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις, καὶ ταῖς δηλαζού-
σαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. προσεύχε-
θε δὲ, ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶ-
νος, μηδὲ ἐν σαθεάτῳ. ἔσα γὰρ τότε δι-
ψις μεγάλη, ὅια οὐ γέγονε ἀπ' ἀρχῆς κόσ-
μου ἕως τοῦ νῦν, οὐδ' οὐ μὴ γένηται. καὶ εἰ
μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκῆναι, οὐκ ἄρ
ἔσώθη πᾶσα σὰρξ, διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς,
κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκῆναι. τότε ἔα-
ντις ὑμῶν εἶπη, ἰδοὺ ὧδε ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ, ἢ ὧδε,
μὴ πιστεύητε. ἐγερθήσονται γὰρ ψευδοχρι-
στοί, καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσουσιν ση-
μεῖα μεγάλα καὶ τέρατα, ὡς τε πλανῶντες
εἰ δισωτῶν, καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς, ἰδοὺ προεί-
ρηκα ὑμῶν. ἔα ὁὖν εἰπωσιν ὑμῶν, ἰδοὺ ἐν τῇ
ἐρήμῳ ὄβριμ, μὴ δεξιῶν, ἰδοὺ ἐν τῇ ταμεί-
οις, μὴ πιστεύητε. ὡσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ δεξι-
ερχεται ἀπὸ ἀνατολῶν, καὶ φαίνεται ἕως
δυσημῶν, οὕτως ἔσαι ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ
ἀνθρώπου. ὅπου γὰρ ἔα ἢ τὸ πῶμα, ἐκεῖ συ-
ναχθήσονται οἱ ἄετι. εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλί-
ψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, ὃ ἥλιος σκοτιοθήσεται
ἢ ἡ σελήνη

omnibus gentibus propter nomen meū.
Et tunc scandalizabuntur multi, & alius
alium inuicē tradent, & odio habebūt
inuicē. Et multi pseudo prophetæ surgēt
& seducent multos, & quoniā abunda-
bit iniquitas, refrigescet charitas multo-
rum. Qui autē perseverauerit usq; in fi-
nem, hic saluus erit. Et predicabitur hoc
euangelium regni in uniuerso orbe in
testimonium omnibus gētibus, & tunc
ueniet consummatio. Cum ergo uide-
ritis abominationem desolationis, quæ
dicta est a Daniele propheta stantem
in loco sancto, qui legit, intelligat. Tūc
qui in iudæa sunt, fugiant ad montes,
& qui in tecto, non descendat tollere
aliquid de domo sua, & qui in agro, nō
reuertatur tollere tunicam suā. Væ autē
pregnantibus & nutrietibus in illis die-
bus. Orate autem, ut non fiat fuga ue-
stra hyeme uel sabbato. Erit em̄ tunc tri-
bulatio magna, qualis nō fuit ab initio
mundi usq; modo, neq; fiet. Et nisi bre-
uiatū fuissent dies illi, nō fieret salua om-
nis caro, sed propter electos breuiabun-
tur dies illi. Tunc si quis uobis dixerit,
ecce hic Christus aut illic, nolite crede-
re. Surgēt enim pseudochristi & pseu-
do prophetæ, & dabunt signa magna
& prodigia, ita ut in errorē inducantur
si fieri potest, etiā electi. Ecce pdixi uo-
bis. Si ergo dixerint uobis, ecce in deser-
to est, nolite exire, ecce in penetralibus
nolite credere. Sicut enim fulgur exit
ab oriente, & apparet usq; in occiden-
tem, ita erit aduentus filij hominis.
Vbicumq; enim fuerit cadauer, illic cō-
gregabūtur & aquilæ. Statim autē post
tribulationē dierū illoꝝ sol obscurabit
& luna

De diebus abbreuiatis.

De pseudochrystis.

De ultimo aduētu chri,

κη η̄ σελῑωκ̄ οῡ δ̄ ωσ̄ τ̄ο φ̄εγγος̄ αῡτη̄ς, κη̄ οῑ ασ̄ε̄
 ρεις̄, π̄εσο̄ῡνη̄ απο̄ τ̄ οῡρανο̄ῡ, & δ̄νω̄αμεσ̄ τ̄
 οῡρανο̄ω̄μ σαλεῡθη̄σονται, κη̄ τότε φ̄ανη̄σε̄
 ταῑ το̄ ση̄μᾱσ̄μ̄ τ̄ η̄σ̄ τ̄ω̄ αν̄θρω̄ποῡ εν̄ τ̄ω̄ οῡ
 ραν̄ω̄, κη̄ τότε κ̄ο̄νονταῑ πᾱσαῑ αῑ φυλαῑ τ̄
 τ̄ης̄, κη̄ ε̄φ̄οντη̄ τον̄ ο̄ν̄ τ̄ αν̄θρω̄ποῡ ε̄ρχ̄ομενον̄ ε̄
 πῑ τ̄ νεφ̄ελ̄ω̄ν τ̄ω̄ οῡρανο̄ῡ μετ̄ᾱ δ̄νω̄αμεω̄ς
 κη̄ δ̄όξ̄ης̄ πολλ̄ης̄. & απο̄σελ̄ᾱ τοῡς̄ αν̄γελ̄ους̄
 αῡτω̄ μετ̄ᾱ σᾱλπιγγ̄ος̄ φων̄ης̄ μεγᾱλης̄, κη̄
 επῑσω̄αξ̄ουσῑμ̄ τοῡς̄ εκ̄λεκτο̄ῡς̄ αῡτω̄ εκ̄ τ̄
 τεσ̄ᾱρων̄ αν̄εμων̄ απ̄ αν̄ερων̄ οῡρανο̄ω̄ν̄ ε̄ως̄ ᾱ
 κρω̄ν̄ αν̄η̄ν̄, απο̄ δε̄ φ̄λῑ συκ̄ης̄ μᾱθετε̄ τ̄η̄ πα
 ραβολ̄η̄μ̄. ο̄τ̄ αν̄ η̄σ̄ κ̄ο̄ κλᾱδος̄ αν̄τη̄σ̄ γεν̄η̄τη̄
 απ̄αλω̄ς, κη̄ τᾱ φῡλλᾱ εκ̄φῡη̄, γιν̄ωσ̄κετε̄ ο̄τι
 τῑ ε̄γγῡς̄ το̄ δε̄γε̄ος̄, ο̄ῡτως̄ κη̄ ῡμ̄ε̄σ̄, ο̄τ̄ αν̄ η̄σ̄ κ̄
 τε̄ πᾱντᾱ τᾱῡτα, γιν̄ωσ̄κετε̄ ο̄τῑ ε̄γγῡς̄ ε̄σῑμ̄
 επῑ θῡρας̄, ᾱμην̄ λε̄ω̄ ῡμ̄ιν̄, οῡ μη̄ π̄ρ̄ε̄λθ̄η̄ η̄
 γεν̄ε̄ᾱ αῡτη̄ ε̄ως̄ αν̄ πᾱντᾱ τᾱῡτᾱ γεν̄η̄τη̄. ο̄
 οῡρανο̄ς̄ & η̄ γη̄ πᾱρελεῡσονται, δῑ δε̄ λο̄γοῑ
 μοῡ οῡ μη̄ πᾱρελ̄θωσῑμ̄. περῑ δε̄ τ̄ η̄με̄ρας̄ ε̄
 κεῑνης̄ κη̄ τ̄ ω̄ρας̄, οῡδ̄εις̄ ο̄ιδ̄εῑ, οῡδ̄ε̄ οῑ αν̄γελ̄οῑ
 η̄σ̄ οῡρανο̄ω̄ν̄, εῑ μη̄ ο̄ πᾱτη̄ρ̄ μοῡ μον̄ος̄. ω̄σπερ̄
 δε̄ αῑ η̄με̄ραῑ τοῡ ρ̄ω̄ς̄, ο̄ῡτως̄ ε̄σᾱ κη̄ η̄ πα
 ροῡσίᾱ τοῡ η̄οῡ τ̄ω̄ αν̄δρ̄ω̄πων̄. ω̄σπερ̄ γαρ̄
 η̄σᾱμ̄ εν̄ τᾱις̄ η̄με̄ραις̄ τᾱις̄ προ̄ τοῡ κατα
 κλῡσμοῡ τ̄ρω̄γοῑτες̄, κη̄ πῑροῑτες̄, γα
 μο̄ῡω̄τες̄, κη̄ εκ̄γαμῑζοῑτες̄, ᾱχρῑ η̄σ̄ η̄
 με̄ρασ̄ ε̄ισ̄η̄λθ̄εῑ ρ̄ω̄ς̄ εῑς̄ τῑω̄ κη̄ φω̄τ̄ο̄ς̄.
 κη̄ οῡκ̄ ε̄γ̄νωσᾱμ̄, ε̄ωσ̄ η̄λθ̄εῑ ο̄ κατακλῡσ
 μος̄, κη̄ η̄με̄ρ̄ απ̄αρ̄τας̄, ο̄ῡτως̄ ε̄σᾱ κη̄
 η̄ πᾱρουσίᾱ τ̄ η̄οῡ τ̄ω̄ αν̄δρ̄ω̄πων̄. τότε̄ δῡο
 ε̄σο̄νταῑ εν̄ τ̄ω̄ αγ̄ρ̄ω̄, εῑς̄ πᾱραλαμ̄βα
 μετᾱ, κη̄ εῑς̄ αφ̄ῑε̄ταῑ. δῡο̄ ᾱλ̄η̄θοῡσαῑ εν̄
 τ̄ω̄ μύ̄λωνῑ, μ̄ιᾱ πᾱραλαμ̄βᾱμετᾱ, κη̄ μ̄ιᾱ
 αφ̄ῑε̄ταῑ. ε̄ρ̄η̄σ̄θη̄τε̄ ο̄ῡν̄, ο̄τῑ οῡκ̄ ο̄ιδ̄ᾱτε̄ πο̄ιᾱ ω̄
 ρᾱ ο̄ κῡριος̄ ῡμ̄ ε̄ρχ̄ε̄τη̄. ε̄κ̄νη̄σ̄ ο̄ γ̄ιν̄ωσ̄κετε̄, ο̄τῑ
 εῑ η̄σ̄ κ̄, ο̄ ο̄ικο̄δεσ̄πο̄της̄ πο̄ιᾱ φυλακ̄η̄ ο̄ κ̄λε̄ω̄
 της̄ ε̄ρχ̄ε̄τη̄ ε̄ρ̄η̄σ̄θη̄σεν̄ αν̄, & οῡκ̄ αν̄ εῑασ̄ε̄μ̄ δῑ
 ορ̄ῡχ̄θ̄η̄μαῑ τ̄η̄ δικ̄ιαν̄ αν̄τ̄. δῑᾱ τοῡτ̄ & ῡμ̄ε̄σ̄
 γ̄ῑμε̄δες̄

& luna non dabit lumen suum, & stel
 lae cadent de caelo, & uirtutes caeloꝝ cō
 mouebuntur, & tunc apparebit signū
 filij hominis in caelo, & tunc plangent
 omnes tribus terræ, & uidebunt filium
 hominis ueniētem in nubibus caeli cū
 uirtute & gloria multa. Et mittet ange
 los suos cum tubæ uoce magna, & con
 gregabunt electos eius a quattuor uē
 tis a summis caelorum, usq; ad termi
 nos eorum. Ab arbore autem ficī disci
 te parabolam, cum iam ramus eius te
 ner fuerit, & folia fuerint enata, scitis
 quod prope sit aestas. Ita & uos cū ui
 deritis haec omnia, scitote quod prope
 sit in foribus. Amen dico uobis, non
 prateribit aetas haec, donec omnia ista
 fiant. Caelum & terra transibunt, uer
 ba autem mea non prateribunt. Cae
 terum de die illo & hora nemo scit, ne
 angeli, quidem caelorum, nisi pater
 meus solus. Sed sicut erant dies Noe,
 ita erit & aduentus filij hominis. Si
 cut enim erant in diebus ante diluuiū
 edentes & bibentes, contrahentes ma
 trimonium, & nuptum dantes usq; ad
 eum diem, quo intrauit Noe in arcam
 & non cognouerunt, donec uenisset
 diluuium, & sustulisset omneis, ita
 erit & aduentus filij hominis. Tunc
 duo erunt in agro, unus assumitur,
 & unus relinquitur. Duæ molentes
 in mola, una assumitur, & una re
 linquitur. Vigilate ergo, quia nesci
 tis qua hora dominus uester uenturus
 sit. Illud autem scitote, quoniam si
 scisset paterfamilias qua hora fur uen
 turus fuisset, uigilasset utiq; & non si
 uisset perfodi domū suam. Ideo & uos
 estote

De die et hora iudicij nemo
 ne possit scire.

Ut uigilent & orent.

ANGELIVM
 ppter nomen mē
 tur multi, & au
 t, & odio habebit
 do ppheta: surg
 & quonia abunda
 cer charitas multo
 trauerit usq; in b
 Et p̄dicabitur ho
 uniuerso orbe in
 is gentibus, & tunc
 Cum ego uide
 defolatiois, qua
 propheta stantem
 gi intelligat. Tu
 giant ad montes,
 descendat tolle
 & qui in agro uo
 iam sua. Va aut
 tibus in illis die
 on fiat fuga ue
 Erunt tunc tri
 o fuit ab initio
 p̄ fiet. Et nisi bre
 s fieret salua on
 ctos breuiaban
 nis uobis dixen
 illic, nolite credi
 do christi & p̄
 unt signa magu
 errore inducant
 & t̄i. Excep̄t̄ uo
 uobis: in defet
 ecce in penetra
 cur enim fulgur ei
 raret usq; in occi
 tus filij hominis
 uenit cadens: illi cō
 tila. Sicut ē post
 i illo: & uobis dicit
 & luna

γίνεσθε έτοιμοι, ότι ή ώρα ου δοκείτε ο ή-
 δος. το ανθρώπος έρχεται. τίς άρα όβρις ο πι-
 σος, δ' έλθ' και φρόνιμος, όμ κατέσπερ ο
 κύριος επί ηλι θραπέας αυτου, του δι-
 δόναι αυτ' εις πλυ τροφήν εν καιρώ; μακά-
 ριος ο δούλος εκένος, όμ έλθωμ ο κύριος αυ-
 τ' ευρήσει ποιοώτα ούτως. Αμήμ λέγω υμ'ιμ,
 ότι επί πασι τ' εις υπάχουσιρ αυτω, κατα-
 σήσει αυτόμ. Εάμ δε έπι η ο κακός δούλος
 εκένος εν τ' η καρδιά αυτου, χρονίζε ο κύριος
 μου έλθωμ, και έρξεται τυπήμ τ' εις σωδού-
 λω, έθίερ δε και πίνωμ μετά τ' η μεθυόν-
 τωμ, ήξει ο κύριος το δούλω εκίνος, εν ήμέρα
 ή ου προσδοκά, ή εν ώρα ή ου πινώσκει, ή δι-
 χοσμήσει αυτ' ημ, ή τ' μέρος αυτω, μετά τ' η
 υπεκριτ' θήσει, εκ' έσα ο κλαυθμός, και ο βρυ-
 γμός; τ' ο δόντωρ. τότε ομοιωθήσεται ή βα-
 σίλεια τ' ην ο υρανωμ δέκα παρθένοις, αι τινες
 λαβούσαι τ' ας λαμπάδας αυτ' ην, ηζήθημ εις
 υπάντησιμ τ' ενμοίω, πέντε η ήσαμ ηζ αυτ' ην
 μωραί, και αι πέντε φρόνιμοι, αι ζινες μωραί
 λαβούσαι τ' ας λαμπάδας έαντ', ουκ έλαβον
 μεδ' έαντ' ην έλαβον, αι δε φρόνιμοι έλαβον έ-
 λαβον εν τ' ης άγείοις αυτ', μετά τ' ην λαμπά-
 δωμ. χρονίζοντες η τ' ενμοίω, ενύσαξαν πασαι
 C' εκάθουθωμ. μέσης δε νυκτ' ηρανη γέγο-
 νεμ, ιδου ο ενμοίω έρχεται, ηζ έρχεσθε εις
 απάντησιμ αυτω. τότε ηγέθησαν πασαι αι
 παρθένοι εκέναι, C' εκόσμησαν τ' ας λαμπά-
 δας αυτ' ην. αι δε μωραί τ' ας φρονίμοις έιπ' ημ.
 δότε ημ'ιμ εκ' έλαιου υμ'ωμ, ότι αι λαμπά-
 δες ημ'ωμ σέννωτη, ο πεκρίθησαν η αι φρόνι-
 μοι λέγουσαι. μή ποτε ουκ άρκέση ημ'ιμ και
 υμ'ιμ. πορεύεσθε η μάλλον προς τ' ης πωλοώ-
 τας, και αγοράσατε έαυταίς. άπερχομ'ιμ
 η αυτ' ην αγοράσαι, ήλθεν ο ενμοίω, C' αι έ-
 τοιμοι, εισήθημ μετ' αυτ' εις τ' ης γάμου, η
 εκλείθη η θύρα, υστερον δε έρχοντη και λοι-
 παί παρθένοι λέγουσαι. κύριε κύριε άνοιξομ
 ημ'ιμ, ο δε

Parabola de x. uirginibus.

estote parati, quia qua hora non puta-
 tis, ea filius hominis uerturus est. Quis-
 nam est fidelis seruus & prudens, que
 prefecit dominus famulatio suo, ut
 det illis cibum in tempore? Beatus
 seruus ille, quem cum uenerit dominus
 eius inuenerit sic facientem. Amen di-
 co uobis, quoniam super omnia bona
 sua constituet eum. Q. si dixerit, ser-
 uus ille malus in corde suo, cunctatur
 dominus meus uenire, & ceperit per-
 cutere cōseruos, imo māducare & bibe-
 re cum ebrijs, ueniet dñs serui illius in die
 quo nō expectat, & hora qua ignorat,
 & dissecabit eū, partēq; ei'ponet cum hy-
 pocritis, illic erit ploratus & stridor dētiū

XXV

Tunc simile fiet regnū celoꝝ decē
 uirginibus, q̄ sumptis lāpadibus suis,
 exierunt in occursum sponso. Quinq; q;
 autem ex eis erant fatuæ, & quinq; pru-
 dentes, quæ erāt fatuæ acceptis lampa-
 dibus nō sumpserunt oleū secum. Pru-
 dentes uero acceperunt oleum in uasis
 suis cum lampadibus. Moram autem
 faciente sponso, dormitauerūt omnes,
 & dormierūt. Media autem nocte da-
 mor factus est, ecce sponfus uenit, exi-
 ite obuiam ei. Tūc surrexerunt omnes
 uirgines illæ, & apparauerunt lāpades
 suas. Fatuæ autē sapientibus dixerunt.
 Date nobis de oleo uestro, quia lāpa-
 des nostræ extingunt. Respōderunt
 autē prudētes, dicētes. Ne qñ nō suffici-
 at nobis & uobis, sed ite potius ad eos
 quēdūt, & emite uobis. Porro dū irent
 emptum, uenit sponfus, & quæ paratæ
 erant intrauerunt cum eo ad nuptias,
 & clausa est ianua. Postea uero ueniūt
 & reliq; uirgines, dicētes. Dñe dñe aperi
 nobis

ἡμῶν, ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπερ. Ἀμὲν λέγω ὑ-
 μῖν. ὅτι οἱ δούλοι ὑμῶν, γρηγορεῖτε ὅτι οἱ
 δούλοι οὐκ οἶδατε πλὴν ἡμέρας ὅθεν ἔρχεται ὁ
 κύριος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. ὡσαύτως
 ἄνθρωπος τις ἀποδύσας, ἐκάλεισεν τοὺς ἰδί-
 ουσ δούλους, καὶ παρέδωκεν ἑκάστῳ τὰ ὑπάρ-
 χοντα αὐτῷ, καὶ ᾤμην ἔδωκεν πέντε τάλαν-
 τα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἓν, ἐκάστω κατὰ τὴν ἰδίαν
 δυνάμειν, καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως. πορευθεὶς
 δὲ ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν, εἰργάσατο ἐν
 αὐτῷ καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε τάλαντα.
 ὡσαύτως ὁ τὰ δύο, ἐκέρδησεν καὶ αὐτὸς, ἄλ-
 λα δύο, ὁ δὲ τὸ ἓν λαβὼν, ἀπελθὼν ὄρυξεν ἐν
 τῇ γῆ, καὶ ἀπέκρυψεν τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου
 αὐτοῦ, μετὰ δὲ ἄνοιον πολὺν ἔρχεται ὁ κύρι-
 ος ἰδὼν τοὺς δούλους ἐκείνων, καὶ σιωπῶν μετ' αὐ-
 τῶν λέγει, καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαν-
 τα λαβὼν, προσώγεικεν ἄλλα πέντε τάλαν-
 τα λέγων. κύριε πέντε τάλαντά μοι παρέ-
 δωκας, ἴδε ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα ἐν
 αὐτῷ, ἔφη δὲ αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ. εὖ δοῦλε
 ἀγαθὲ καὶ πιστῆ, ἐπὶ ὀλίγα ἢς πιστὸς, ἐπὶ
 πολλῶν σε κατὰ σέσω, εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν
 τοῦ κυρίου σου. προσελθὼν ἡ καὶ ὁ τὰ δύο τάλ-
 λαντα λαβὼν, εἶπερ, κύριε, δύο τάλαντά μοι
 παρέδωκας, ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα, ἐκέρ-
 δησα ἐν αὐτῷ. ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ. εὖ
 δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστῆ, ἐπὶ ὀλίγα ἢς πιστὸς,
 ἐπὶ πολλῶν σε κατὰ σέσω, εἰσελθε εἰς τὴν χα-
 ρὰν τοῦ κυρίου σου. προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἓν τάλ-
 λαντον λαβὼν, εἶπερ, κύριε, ἔγνωμ σε, ὅτι
 ἀνθρώπος εἶ ἀνθρώπος, θροῖζω ὅτι οὐκ ἔσφη-
 ρας καὶ σιωπῶν ὅθεν οὐ διεσκόρπισας, καὶ φο-
 βηθεὶς, ἀπελθὼν ἐκρύψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ
 γῆ, ἴδε ἔχεις τὸ σόμ. ἀποκριθεὶς ἡ ὁ κύριος αὐ-
 τοῦ εἶπερ αὐτῷ. πονηρὸς δοῦλε καὶ ὀκνηρὸς, ἴδεις
 ὅτι θροῖζω ὅτι οὐκ ἔσφηρα. Ὁ σιωπῶν ὅθεν
 οὐ διεσκόρπισα, ἴδεις ὅτι σε βαλῶν τὸ ἀργύ-
 ριον μου τῆς τραπέζης, καὶ ἔλθων ἐγὼ ἐν
 κομίσει σου

nobis. At ille respondens ait, Amen di-
 co uobis, nescio uos, uigilate itaque, quia
 nescitis diem neque horam, in qua filius
 hominis ueniet, Sicut enim homo qui
 dam peregre proficiscens, uocauit ser-
 uos suos, & tradidit illis bona sua. Et
 huic quidem dedit quinque talenta, alij
 autem duo, alij uero unum, unicuique secundum
 propriam facultatem, & profectus est sta-
 tim. Abijt autem qui quinque talenta ac-
 ceperat, & operatus est in eis, & confecit
 alia quinque. Similiter & qui duo accepe-
 rat lucratus est & ipse alia duo. Qui au-
 tem unum acceperat, abiens fodit in ter-
 ram, & abscondit pecuniam domini sui. Post
 multum uero tempus uenit dominus seruorum
 illorum & ponit rationem cum eis. Et accedens qui
 quinque talenta acceperat, obtulit alia
 quinque talenta dicens. Domine, quinque talen-
 ta tradidisti mihi, ecce alia quinque lucra-
 tus sum in eis. Ait illi dominus eius. Euge ser-
 ue bone & fidelis, super pauca fuisti fide-
 lis, super multa te constituam, intra in gau-
 dium domini tui. Accedens autem & qui duo talen-
 ta acceperat, ait. Domine, duo talenta tradi-
 disti mihi, ecce alia duo lucratus sum in eis.
 Ait illi dominus eius. Euge serue bone & fide-
 lis, super pauca fuisti fidelis, super multa te
 constituam, intra in gaudium domini tui. Acce-
 dens autem & qui unum talentum acceperat, ait.
 Domine, noueram te quod homo durus sis,
 metes ubi non seminasti, & congregas in-
 de ubi non sparsisti, & territus abijt & ab-
 scondi talentum tuum in terra. Ecce habes
 quod tuum est. Respondens autem dominus eius,
 dixit ei. Serue male & piger, sciebas quod meta-
 ubi non seminavi, & congregem illinc ubi
 non sparsi. Oportuit ergo te committere
 pecuniam meam mesariis, & ueniens ego re-
 cepissem

De talentis & seruos
partitibus.

F cepissem

κομισάμεν ἄμ δ' ἐμὸν σὺν τόκῳ, ἀφ' αὐτοῦ
 ἀπ' αὐτῶν δὲ τάλαντων, καὶ ὅτι τῶν ἔχοντι τὰ δέι-
 κατάλαυτα, τῶν δὲ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ
 περισσούθησεται, καὶ ἡ μὴ ἔχοντος, καὶ ὅτι ἔχῃ ἀρδύ-
 σετ' ἅπ' αὐτῶν, καὶ τὸ ἀχρηστον δ' ἔσται ἐκβάλλετε
 εἰς τὸ σκοτεινόν, καὶ ἐξώτερον, ἐκείνη ἡ κλαυθμῶ-
 νη ὁ θρῆνός τ' ὁδόντων. Ὅτι ἄμ δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς
 τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ
 ἄγγελοι ἀγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ
 θρόνου δόξης αὐτοῦ, καὶ συναχθήσεται ἔμπρο-
 σθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφορίσει αὐτοὺς
 ὡς τὸ ἀλλήλων. Ὡς ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ
 πρόβατα ἅπ' ὅ τ' ἦν ἐρίφων, καὶ σὴσά τὰ μὲν
 πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίθια δὲ ἐνω-
 νύμων, τότε ἔρῃ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν
 αὐτοῦ, δέυντε οἱ εὐλογημένοι τῶν πατρῶν, κλη-
 ρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασι-
 λείαν ἅπ' καταβολῆς κόσμου, ἐπεινάσα ἢ καὶ
 ἐδώκατέ μοι φαγῆν, ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ
 με, ξένος ἦμιν, καὶ σωτηγάγετέ με, γυμνός, καὶ
 περιβάλετέ με, ἡδένησα, καὶ ἐπεσκεύαστέ
 με, ἐνφυλακῇ ἦμιν, καὶ ἦλθετε πρὸς με. Τότε
 ἀποκριθήσονται αὐτῶν οἱ δίκαιοι, λέγοντες, κύ-
 ριε, πότε σε εἶδομεν παντῶν καὶ ἐθρέψαμεν,
 καὶ διψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν, πότε δὲ σε εἶδο-
 μου ξένον, καὶ σωτηγάγομεν, καὶ γυμνὸν καὶ περι-
 βάλομεν, πότε δὲ σε εἶδομεν ἄδενῆ ἢ ἐν-
 φυλακῇ, καὶ ἦλθομεν πρὸς σε, καὶ ἀποκριθεὶς
 ὁ βασιλεὺς ἔρῃ αὐτοῖς, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ'
 ὅσον ἐποίησατε ἐν ἑκάστῳ τῶν ἀδελφῶν μου
 τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποίησατε. τότε ἔρῃ καὶ
 τοῖς ἐκ δεξιῶν ὑμῶν, πορεύεσθε ἀπ' ἐμῶν οἱ κα-
 τ' ἡραμνοὶ εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, ὅτι ἡτοιμασ-
 μένοι εἰσι διὰ τὸ ὅτι οὐκ ἐδίψησατε μοι φαγῆν, ἐδί-
 ψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με, ξένος ἦμιν, καὶ οὐ
 σωτηγάγετέ με, γυμνός, καὶ οὐ περιβάλετέ
 με, ἄδενής καὶ ἐνφυλακῇ, καὶ οὐκ ἐπεσκεύασ-
 τέ με. τότε ἀποκριθήσονται αὐτῶν καὶ αὐτοὶ λέγον-
 τες, κύ-

τες κυ

cepisse utiq; qd' meū est cū usura. Tolli-
 te itaq; ab eo talētū, & date ei q; habet
 decē talēta . Omni em̄ habenti dabit',
 & abundabit. Qui uero nō habet, etiā
 id qd' habet auferet' ab eo. Et inutilem
 seruū eiicite in tenebras exteriores, illic
 erit fletus & stridor dentium . Cum
 autem uenerit filius hoīs in gloria sua
 & omnes sancti angeli cū eo, tunc sede-
 bit super sedem gloriae suae, & cōgrega-
 buntur ante eum omnes gentes, & se-
 parabit eos ab inuicē, sicut pastor segre-
 gat oues ab hædis, & statuet oues qui-
 dē a dextris suis, hædos aut a sinistris.
 Tūc dicet rex his q; a dextris eius erūt.
 Venite benedicti patris mei, possidete
 paratū uobis regnū a cōstitutione mū-
 di. Esuriui em̄, & dedistis mihi mandu-
 care. Sitiui, & dedistis mihi bibere. Ho-
 spes erā, & collegistis me. Nud⁹, & ope-
 ruistis me. Infirmus, & uisitastis me. In
 carcere erā, & uenistis ad me. Tūc rñde-
 būt ei iusti dicētes. Dñe, qñ te uidimus
 esurentē, & pauim⁹, aut sitiētē, & dedi-
 mus tibi potū. Qñ aut te uidimus ho-
 spitē, & collegimus te, aut nudū, & coo-
 peruimus te, aut qñ te uidim⁹ infirmū,
 aut in carcere, & uenimus ad te. Et re-
 spondēs rex, dicet illis. Amen dico uo-
 bis, quatinus fecistis uni de his fratrib⁹
 meis minimis, mihi fecistis. Tunc dicet
 & his qui a sinistris erunt. Discedite a
 me maledicti in ignē æternū, q; parat⁹
 est diabolo & angelis eius. Esuriui em̄
 & nō dedistis mihi māducare. Sitiui, &
 nō dedistis mihi potū. Hospes erā, &
 nō collegistis me. Nud⁹, & nō opuistis
 me. Infirm⁹ & in carcere erā, & nō uisita-
 stis me. Tūc respōdebūt ei & ipsi dicē-
 tes,

De modo iudicij.

Quo separantur oues ab hædis etc.

τες. κύριε, πότε σε εἰδομὸν. πεινῶντα ἢ διψῶντα, ἢ ξένομ, ἢ γυμνὸν, ἢ ἀοιδεῖν, ἢ ἐν φυλακῇ, ἢ ὄν δικονήσα μὲν σοι; τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς λέγων, ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἐν τούτῳ πᾶσι ἐλαχίσωμ, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. Ἐὰπελεύσονται οὗτοι, εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον. καὶ ἐγγύει, ὅτε ἐτέλεσεν ὁ ἸΗΣΟΥΣ πάντας τοὺς λόγους, ῥύτους, εἶπε μὲν μαθηταῖς αὐτοῖς, οἱ δὲ αὐτὸς ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται, Ἐὶ ὁ ἦος τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ θανατωθῆναι. τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς πλὴν αὐτῶν τοῦ ἀρχιερέως, τοῦ λεγόμενου καὶ ἀφάφα, καὶ σωεβουλεύσαντο, ἵνα τὸν ἸΗΣΟΥΝ κρατήσωσιν δόλω, καὶ ἀποκτείνωσιν. ἐλεγον δὲ, μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γῆνηται ἐν τῷ λαῷ. τοῖς δὲ ἸΗΣΟΥΣ γενόμενος ἐν βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ σίμωνος τοῦ λεπροῦ, προσήλθεν αὐτῷ γυνὴ ἀλάβαστρον μύρου ἔχουσα βαρυτίμον, Ἐκατέχευεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀνακαμένον. Ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠγανάκτησαν λέγοντες, εἰς τί ἡ ἀπόλη αὐτῆς; ἡ δὲ ἄλλα γὰρ ἔστω τὸ μύρον προθυμῶν πολλῶν, καὶ δοθῆναι πτωχοῖς. γνοὺς δὲ ὁ ἸΗΣΟΥΣ, εἶπε μὲν αὐτοῖς, τί κόπος ἔχετε τῇ γυναίκῃ; ἔργον δὲ καλὸν ἐργάσατο εἰς ἐμὲ. πάντες γὰρ πτωχοὺς ἔχετε μετ' ἐαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντες ἔχετε. βαλῶσα δὲ αὕτη τὸ μύρον ἐπὶ τὸ σῶμα τὸς μου, πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι ἐποίησεν. ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῆ δὲ ἐναγγέλιον ἔστω ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται, καὶ ὁ ἐποιήσεν αὕτη εἰς μνημόσυνον ἀνθρώπου. τότε προσβύθει εἰς αὐτὸν δώδεκα ὁ λεγόμενος ἰούδας ὁ ἰσκαριώτης πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, εἶπε μὲν, τί θέλετε μοι δοῦναι, καὶ γὰρ ὑμῖν πρὸς δώσω αὐτόν, οἱ δὲ ἔσκησαν αὐτῷ ἑκακομίτια ἀργύρια, Ἐὰπὸ τότε, ἐζήτηεν καίτινα ἵνα αὐτόν

tes. Dñe, quando te uidimus esurientē, aut sitiētē, aut hospitē, aut nudū, aut infirmum, aut in carcere, & nō ministrāuimus tibi? Tunc respondebit illis, dicēs. Amen dico uobis, quatinus nō fecistis uni de minoribus his, nec mihi fecistis. Et ibunt hi in supplicium aeternum, iusti autē in uitā aeternā. **E**t factū est cū cōsummasset Iesus sermones hos oēs, dixit discipulis suis. Scitis qd post biduū pascha fit, & filius hoīs traditur ut crucifigatur. Tūc cōgregati sunt principes sacerdotū & scribæ & seniores populi i atrii principis sacerdotū, qui dicebatur Caipha, & consiliū fecerunt, ut Iesum dolo tenerent, & occiderent. Dicebant autē. Nō in die festo, ne tumultus fiat in populo. **C**um autē Iesus esset in Bethania in domo Simonis leprosi, accessit ad eum mulier habens alabastrum unguēti preciosi, & effudit super caput ipsius recubentis. Videntes autē discipuli, indignati sunt, dicētes. Ad quid proditio hæc? Potuit em̄ istud unguētum uenundari magno, & dari pauperibus. Eo autē cognito Iesus ait illis. Quid molesti estis mulieri? Opus em̄ bonū operata est erga me. Nā semp pauperes habetis uobiscum, me autē nō semp habetis. Mittens em̄ hæc unguētum hoc in corpus meū, ad sepeliendū me fecit. Amen dico uobis, ubicūq; p̄dicatū fuerit hoc euangeliū in toto mundo, dicef & qd hoc hæc fecit i memoriā ipsi. Tūc abiit un⁹ de duodecim, q dicebat ludas iscariotes ad p̄cipes sacerdotū, & ait illis. Quid uultis mihi dare, & ego uobis eū tradā? At illi cōstituerūt ei triginta argēteos. Et exinde q̄rebat oportunitatē

XXVI

De scilio iudeorū ante pascha.

De alabast' effuso super caput iesu recubentis.

Ut inde Judas q̄rebat Iesu tradē.

F 2 ut eum

*Cena dñi p̄ma die azy-
mozū.*

ἵνα αὐτὸν π̄αδῶ, τῆ δὲ πρώτῃ τῶν ἀζύμων
προσῆλθοι οἱ μαθηταὶ τοῦ ἸΗΣΟΥ λέγοντες
αὐτῷ. ποῦ θέλεις ἐπιμάσωμεν σοι φαγῆν τὸ
πάχα; ὁ δὲ εἶπε. ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν
πρὸς τὸν δᾶνα, ἐπιπατε αὐτῷ, ὁ δὲ δάσκαλος
λέγει. ὁ καιρὸς μου ἐγγύς ἐστίν, πρὸς σε
πρωτὸν τὸ πάχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου, καὶ ἐποί-
ησαν οἱ μαθηταὶ ὡς ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ Ἰ-
ΗΣΟΥΣ καὶ ἠτοίμασαν τὸ πάχα, ὁ ψίμας ἡ γε-
νομένης, ἀνέκατ' μετὰ τῶν δώδεκα, καὶ ἐδο-
ντων αὐτῶν, εἶπε. ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι
εἰς δεξιά μου π̄αδῶσα με, καὶ λυπούμενοι
σφόδρα, ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ ἕκαστος αὐ-
τῷ. μή τι ἐγὼ εἰμὶ κύριος; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς,
εἶπε. ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ κρηθλίῳ
πλὴν Ἰούδα, οὗτος με π̄αδῶσει, ὁ μόνος ὃς
ἀνθρώπος ὑπάγει, καθὼς γέγραπται πρὸς αὐ-
τὸν. οὐαὶ ἡ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου π̄αδιδόσθαι, καλὸν ἢ αὐτῷ εἶδον
ἐγενήθη ὁ ἀνθρώπος ἐκεῖνος, ἀποκριθεὶς δὲ
Ἰούδας ὁ π̄αδιδόντος αὐτὸν εἶπε. μή τι ἐγὼ
εἰμὶ ῥαββί; λέγει αὐτῷ, σὺ εἶπας, ἐδοκίμων
δὲ αὐτῶν, λαβὼν ὁ ἸΗΣΟΥΣ τὸν ἄστον καὶ ἐν-
χαρισήσας, ἐκλάσεν καὶ ἐδίδον τοῖς μαθη-
ταῖς, καὶ εἶπε. λάβετε φάγετε, τὸ ὄσιν τὸ
σῶμά μου. καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον καὶ ἔχα-
ρισήσας, ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων. πίετε δεξιά
πάντες. τὸ γὰρ ὄσιν τὸ αἷμά μου τὸ φιλί και-
νῆς διαθήκης, τὸ πρὸ πολλῶν ἐκχωρόμενον
εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι μὴ
πίω ἄπαρτι ἐκ τούτου τοῦ γεννήματος φιλί
ἀμπέλου ἕως φιλί ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐ-
τὸ πινῶ μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ
τοῦ πατρὸς μου, καὶ ὑμνήσαυτε, δεξιῶν εἰς
τὸ ὄρος τῶν ἑλαιῶν. τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰ-
ΗΣΟΥΣ. πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθεὶς ἐν
ἐμοῖς ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. γέγραπται. πατά-
ξω τὸ ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσεται τὰ πρό-
βατα φιλί ποιμνῆς, μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναι με,
προάξω

*Cenās de Iuda traditōe
suo loquitur.*

De Sacram^{to} eucharistie.

*Exeūtes ī montē oliueti
loquitur Iesus ad discipulos.*

ut eū traderet. Prima autē die azymoz
accesserunt discipuli ad Iesum, dicētes
ei. Vbi uis paremus tibi comedere pa-
scha? At ille dixit. Ite in ciuitatem ad
quendā, & dicite ei. Magister dicit. Tē-
pus meū ppe est, apud te facio pascha
cum discipulis meis. Et fecerūt discipu-
li sicut cōstituit illis Iesus, & parauerūt
pascha. Vespere autem facto discum-
bebat cum duodecim, & edentibus il-
lis, dixit. Amen dico uobis, quod unus
uestrum me traditurus est. Et cōtrista-
ti ualde, cceperūt singuli illoz dicere ei.
Nunquid ego sum domine? At ipse re-
spondens, ait. Qui intinxit mecum ma-
num in catino, hic me tradet. Filius qui-
dem hominis uadit sicut scriptū est de
illo. Væ autem homini illi per quem fi-
lius hominis traditur, Bonū erat ei, si
natus non fuisset homo ille. Respon-
dens autem Iudas qui tradidit eum, di-
xit. Nunquid ego sum rabbi? Ait illi.
Tu dixisti. Vespentibus autē eis, accepit
Iesus panē & cū egisset gratias, fregit
deditq; discipulis suis, & ait. Accipite
comedite, hoc est corpus meum. Et ac-
cepto calice, gratijs actis, dedit illis, di-
cens. Bibite ex hoc omnes. Hic est em̄
sanguis meus qui est noui testamenti,
qui pro multis effūditur in remissionē
peccatoz. Dico autē uobis, non bibam
posthac ex hoc genimine uitis usq; in
diem illum cum illud bibā uobiscū no-
uum in regno patris mei. Et hymno di-
cto, exierunt in montem oliueti. Tunc
dicit illis Iesus. Omnes uos scandalum
patiēmini in me in ista nocte. Scriptū
est enim, Percutiā pastore & dispergen-
tur oues gregis. Postq; autē surrexero
præcedam

προαζω ἡμᾶς εἰς τὴν γαλιλαίαν. ἀπεκριθεὶς ἡ δὲ
 πέτρ' εἶπερ' αὐτῷ. εἰ κῆ πάντες σκανδαλιθήσονται
 ἐν σοί, εἰς ἃ ὄνδ' ἔπειτα σκανδαλιθήσομαι, εἰ
 φησὶ αὐτῷ ὁ ἸΗΣΥΣ. ἀμὲν λέγω σοί, ὅτι ἐν ταύτῃ
 τῇ νυκτὶ πρὶν ἂλ' ἐκτραφῶν ἡσσαι, τρεῖς ἀπὸ τῶν
 μελέων αὐτῶν ὁ πέτρος, καὶ δὲ με σώσοι ἀπὸ
 θανάτου, ὃν μή σε ἀπὸ τῆς ἡσσομαι. ὁμοίως κῆ πάντες οἱ
 μαθηταὶ ἔειπον. τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ ἸΗΣΥΣ εἰς
 χωρίον λεγόμενον Γεθσημανῆ, κῆ λέγει τῶν μα
 θηταῖς, καθίσαιτε αὐτῷ ἕως ὅτου ἀπελθῶν προσεύξω
 μαὶ ἐκεῖ. κῆ παραλαβὼν τὸ πέτρον κῆ τὴν δύο ἡγούσας
 Ζεβεδαίους, ἤρξατο λυπεῖσθαι κῆ ἀδελφονεῖν. τότε λέγει
 αὐτοῖς ὁ ἸΗΣΥΣ. παρὶ λυπός ὄσιν ἡ ψυχὴ μου ἕως
 θανάτου, μείνατε ὡς κῆ ἡσσομεν μετ' ἐμοῦ. κῆ
 προσελθὼν μικρὸν ἔπεσε ἐπὶ πρόσωπον αὐ
 τοῦ προσευχόμενος, καὶ λέγων. πάτερ μου, εἰ δὲ
 ναὶ ὄσιν, ἄσσομεν μετ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦ
 σου, πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ δέλω, ἀλλ' ὡς σὺ. καὶ ἔρ
 χεται πρὸς τὴν μαθητῶν, κῆ εὐρίσκει αὐτοὺς κα
 θεύδοντας, κῆ λέγει τῶν πέτρῳ. οὕτως οὐκ ἴσ
 χύνσατε μίαν ὥραν ἡσσομεν μετ' ἐμοῦ, τρηγο
 ρῆτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πει
 ρασμόν. τὸ μὲν πνεῦμα, προθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀ
 διεινήσ. πάλιν ἐκ δὲ τῶν ἀπελθῶν, προσήυξα
 τὸ λέγων. πάτερ μου, εἰ ὄνδ' ἀνάσσει τὸ ποτή
 ριον ἄσσομεν μετ' ἐμοῦ ἢ ἀμὲν αὐτὸ ποίω, γεννη
 θήτω τὸ δέλημα σου. καὶ ἐλθὼν, εὐρίσκει αὐτοὺς
 πάλιν καθεύδοντας, ἡσσομεν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλ
 μοὶ βεβαρημένοι, κῆ ἀφείδ' αὐτοὺς, ἀπελθὼν πάλ
 λιν προσήυξατ' ἐκ τρίτου ἢ αὐτῶν λόγῳ ἐπιπῶν.
 τότε ἔρχεται πρὸς τὴν μαθητῶν αὐτῶν καὶ λέγει αὐ
 τῶν. καθέδρατε τὸ λοιπὸν κῆ ἀναπαύεσθε, ἰδοὺ
 γὰρ ἡγίκεν ἡ ὥρα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἄσσο
 μέν, ἰδοὺ ἡγίκεν ὁ ἄσσομεν με. καὶ ἔτι αὐ
 τῶν λαλῶντος, ἰδοὺ ἰσθῆς εἰς τὴν δώδεκα ἦλθεν,
 καὶ μετ' αὐτῶν ὄχλος πλῆθ' μετὰ μαχαβαῶν καὶ
 ξύλων ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων κῆ πρεσβυτέρων τοῦ
 λαοῦ. ὁ δὲ ἄσσομεν αὐτῶν, ἔδωκεν αὐτοῖς σκ
 μήθον λέι

præcedam uos in Galilæâ. Respondēs
 aūt Petrus, ait illi. Et si oēs scandalizati
 fuerint in te, ego tñ nūq̄ scādalizabor.
 Ait illi Iesus. Amen dico tibi, q̄a in hac
 nocte ante q̄ gallus cātet, ter me nega
 bis. Ait illi Petr⁹. Etiā si oportuerit me
 mori tecum, nō te negabo. Similiter &
 oēs discipuli dixerūt. Tunc uenit Iesus
 cū illis in uillā q̄ dicitur Gethsemane &
 dixit discipulis. Sedete hic donec uadā
 & orē illic. Et asūpto Petro & duobus
 filijs Zebedæi, cœpit cōtristari & moe
 stus esse. Tunc ait illis Iesus, supra mo
 dum tristis est aia mea usq; ad mortē,
 manete hic & uigilate mecū. Et p̄gres
 sus pusillū, p̄cidit in faciē suā orās & di
 cens. Pater mi, si possibile est transeat a
 me calix iste. Verūtamen nō sicut ego
 uolo, sed sicut tu. Et uenit ad discipulos
 suos, & reperit eos dormientes, & dicit
 Petro. Sic nō potuistis una hora uigila
 re mecū? Vigilate & orate ut ne itretis
 in tentationē. Spūs quidē p̄mptus est,
 at caro infirma. Iterū secundo abiit &
 orauit, dicēs. Pater mi, si nō potest hic
 calix trāsire nisi bibā illū, fiat uoluntas
 tua. Et uenit iterū, & inuenit eos dormi
 entes. Erāt em̄ oculi eorū grauati. Et reli
 ctis illis, iteꝝ abiit & orauit tertio eūdē
 sermonē dicēs. Tūc uenit ad discipulos
 suos & dixit illis. Dormite iā & regeſci
 te, ecce appropinquauit hora, & filius
 hois tradit in man⁹ peccatorū. Surgite
 eam⁹, ecce apropinquauit q̄ me tradit.
 Adhuc eo loquēte, ecce Iudas unus de
 duodecim uenit, & cū eo turba multa
 cum gladijs & fustibus, missi a principi
 bus sacerdotum & senioribus populī.
 Qui autem tradebat eum, dedit illis si
 F 3 gnum

Ad petru, q, ter eet dnm negaturg.

De oroe dmi in horto ad patre, trina.

Ad discipulos, q, vigila re exhortatur.

De Captioe Iesu.

ANGELIVM
 Prima aut die azym
 puli ad Iesum, die
 nus tibi comedere
 it. Ite in ciuitatem
 ei. Magister dicit. I
 apud te facio pasto
 ris. Et fecerunt discip
 is Iesus, & paraue
 autem facto discam
 rim, & edentibus il
 co uobis, quod unus
 unus est. Et comesta
 inguli illoꝝ dicere o
 n domine. At ipse n
 ui intinxit mecum nu
 ic me tradit. Filius au
 dit sicut scriptu est de
 mini illi per quem h
 ir. Bonu erat ei. Et
 mo ille. Respon
 ui tradidit eum, di
 im rabbi. Ait illi.
 bus aut eis, accipe
 illet gratias, frege
 uis, & ait. Accipe
 corpus meum. Et u
 actis, dedit illis,
 c omnes. Hic est
 est noui testam
 uiditur in remissio
 aut uobis. non debam
 genimine uis. Ite
 illud bibi uobis in
 patris mei. Et hymnu
 i monem oluui. Tunc
 Omnes uos laudate
 ne in ista nocte. Super
 tria pastoru. Ite
 Postquam autem uero

μεῶν λέγων, ὃν ἄν φιλήσω, αὐτός ἐστι, κρατή
 σαπ αὐτόν, καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ ΙΗΣΟΥ
 εἶπε, Χαῖρε ῥαββί. καὶ κατεφιλήσεν αὐτόν.
 ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶπε, Ἐτάρει ἐφ' ὃ πάρε; ἵα
 τε προσελθόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν
 ΙΗΣΟΥΝ ἢ ἐκράτησαν αὐτόν, καὶ ἰδοὺ εἶε τῶν
 μετὰ ΙΗΣΟΥ, ἐκτείναν, πλὴν χεῖρα, ἀπέσπασεν
 πλὴν μάχαιραν αὐτῆ, ἢ πατάξας τὸν δούλον τοῦ
 ἀρχιερέως, ἀφῆλεν αὐτῆ τὸ ὄπιον. τότε λέγει
 αὐτῶ ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ἀπόστρεψόν μοι τὴν μάχαιραν
 εἰς τὸ τόπον αὐτῆ. πάντες ἄρα λαμβάνοντες μάχα
 ραν, ἣν μαχάρα ἀπολοῦνται. ἢ δοκῆς ὅτι οὐ
 δάωμαι ἄρατι πρὸς ἀκαλέσαι τὸν πατέρα μου, ἢ
 πρὸς ἀσῆσαι μοι πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας ἀγ
 γέλων, πῶς ὄω πληρωθῶσιν αἰγροφαι, ὅτι οὐ
 τως εἶ γενέσθαι. ἣν ἐκείνη τῆ ὥρα εἶπε, ὁ ΙΗ
 ΣΟΥΣ τῆς ὄχλοις, ὡς ἐπὶ λησιῶν ἐζημιώτε με
 τὰ μάχαιρῶν, ἢ ξύλων συλλαβῶν με, καθ' ἡ
 μέραν πρὸς ὑμᾶς ἐκαθίζομην, διδάσκων ἣν
 τῷ ἱερῶ, ἢ οὐκ ἐκράτησατέ με. τὸ τὸ ὄλον γέ
 γονεν, ἵνα πληρωθῶσιν αἰγροφαι τῶν προφη
 τῶν. τότε οἱ μαθηταὶ πάντες, ἀφέντες αὐτόν ἐ
 φυγοῦν. οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν ΙΗΣΟΥΝ, ἀπήγα
 γον πρὸς καιάφραμ τὸ ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμ
 ματεῖς, ἢ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθησαν. ὁ δὲ πῶ
 ρος ἠκολούθη αὐτῶ ἀπὸ μακρόθεν, ἕως τῆ αὐλῆς τῆ
 ἀρχιερέως, ἢ εἰσελθὼν ἔσω, ἐκάθη μετὰ τῶν
 ὑπηρετῶν ἰδοὺ τὸ τέλος. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἢ οἱ πρε
 σβύτεροι, ἢ τὸ σωδέρσιον ὄλον ἐζήτουσαν ψυχο
 μαρτυρίαν καὶ τῷ ΙΗΣΟΥ ὅπως αὐτὸν δαυατώσε
 σιν, καὶ οὐχ ἕνεκα, καὶ πολλῶν ψυχομαρτυ
 ρων προσελθόντων, οὐχ ἕνεκα, ἢ ἕνεκα δὲ προ
 σελθόντες δύο ψυχομαρτυροί, εἶπον, ὁυτος ἐ
 φη, δάωμαι καταλύσαι τὸν ναὸν τῆ θεῶ, ἢ διὰ
 τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομησάι αὐτόν. ἢ ἀνασῶς ὁ
 ἀρχιερεὺς εἶπε, ὁυδὲν ἀποκρίνη; τί οὗτοι
 σου καταμαρτυροῦσιν; ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ ἐσιώπα ἢ
 ἀποκριθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῶ. ἐζηροκίω
 σε καὶ τῷ θεῷ τῷ ζῶντος, ἵνα ἡμῖν εἰπῆς εἰ σὺ εἶ ὁ

ΧΡΙΣΤΟΣ

gnū dicēs. Quēcūq; osculat⁹ fuero, ipse
 est, tenete eū. Et cōfestim accedēs ad Ie
 sum dixit. Ave rabbi, & osculat⁹ est eū.
 Dixitq; illi Iesus. Amice, ad quid ades?
 Tūc accesserūt & man⁹ iniecerūt i Iesū,
 & tenuerūt eū. Et ecce un⁹ ex his q erāt
 cū Iesū, extedēs manū exemit gladiū su
 um, & pcutiēs seruū p̄cipis sacerdotū,
 āputavit auriculā ei⁹. Tūc ait illi Iesus.
 Cōuerte gladiū tuū i locū suū. Oēs em̄
 q acceperint gladiū, gladio peribūt. An
 putas qd' nō possum nūc rogare patrē
 meū, & exhibebit mihi plus q̄ duode
 cim legiōes angeloz? Quō ergo imple
 bunt scripturā q̄ sic oportet fieri. In il
 la hora dixit Iesus turbis. Tanq̄ ad la
 tronē existis cū gladijs & fustib⁹ com̄
 hēdere me, quotidie apud uos sedebā
 docēs in tēplo & nō me tenuistis. Hoc
 aut totū factū est ut cōplerent scriptu
 rā pphetaz. Tunc discipuli oēs relicto
 eo fugerūt. At illi tenētes Iesū duxerūt
 ad Caiphā principē sacerdotū, ubi scri
 bā & seniores cōuenerāt. Petrus aut se
 quebat eū a longe usq; in atriu principis
 sacerdotū. Et igressus intro, sedebat
 cū ministris, ut uideret finē. Principes
 autem sacerdotū & seniores, & totū cō
 silium quærebant falsū testimoniū cō
 tra Iesū ut morti eū traderēt, & nō inue
 niebāt, etiā cū multi falsi testes accessis
 sent, nō inueniebāt. Nouissime aut ue
 nerūt duo falsi testes, & dixerūt. Hic di
 xit. Possū destruere tēplum dei, & in tri
 duo ædificare illud. Et surgēs princeps
 sacerdotū, ait illi. Nihil respondes? Cur
 isti aduersū te testificant? Iesus aut tace
 bat. Et princeps sacerdotū ait illi. Adiu
 ro te p deū uiuū, ut dicas nobis si tu es
 Christus

Petrus absidit auriculam
la senioris sacerdotis.

Iesus ad turbas.

Ducit ad domum
Caiph.

Ut principes quærebant
falsum testimonium.

Adiuro te ut dicas
Christus.

ΧΡΙΣΤΟΣ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. λέγει αὐτῷ ὁ ἸΗΣΟΥΣ. σὺ εἶ παρ. πλὴν λέγω ὑμῖν. ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ θronoῦ. τότε ὁ ἀρχιερεὺς διεξήρξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λέγων. ὅτι βλασφημήκασι. τί ἐτι χρεία ἔχομεν μαρτύρων. ἰδοὺ νῦν ἠκούσατε τῆς βλασφημίας αὐτοῦ. τί ὑμῖν δοκεῖ; οἱ ἄρχιερεῖς, ἔπειτα ἔνοχος θανάτου ὄσιν. τότε ἐπέπυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἐκολλήσαν αὐτὸν. οἱ ἄρχιερεῖς ἀπίσαν λέγοντες. προφήτησόν μοι ἡμῖν ΧΡΙΣΤΕ, τίς ὄσιν ὁ πατήρ σου; ὁ ἔπεσεν ἔξω ἐκάθητο ἐν τῇ ἀυλῇ. Ὁ προσήλθε αὐτῷ μία παῖδισκη λέγουσα. Ὁ σὺ ἠὲ μετὰ ἸΗΣΟΥ τοῦ Γαλιλαίου. ὁ ἔφη, ἠρνήσατο ἔμπροθεν αὐτῶν πάντων λέγων. οὐκ οἶδα ὁ λέγεις. Ἐξελθόντα ἔκαστον εἰς τὸν πυλῶνα, εἰδὲν αὐτὸν ἄλλο, καὶ λέγει τῷ ἐκείνῳ. Ὁ οὕτως ἦν μετὰ ἸΗΣΟΥ τοῦ ναζωραίου. καὶ πάλιν ἠρνήσατο μετ' ὅρκου, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἀνθρώπον. μετὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες διέσωτες, εἶπον τῷ πᾶσι. ἀληθῶς καὶ σὺ εἶ αὐτῷ εἶ. καὶ ἡ λαλίαις, δὴ ἦλόν σε πρὸς. τότε ἤρξατο καταναθεματίζειν καὶ ὀμνῆσαι, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἀνθρώπον. καὶ ἐπιδέως ἀλέκτωρ ἐφώνησε, καὶ ἐμνήσθη ὁ πᾶσι τῶν ἔργων τοῦ ἸΗΣΟΥ, εἰρηκότος αὐτοῦ, ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι εἶς ἀπαρνήσθη με. καὶ ἐξελθὼν ἔξω, ἐκλαυσε πικρῶς. πρῶτος ἡ γενόμενος, συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ καὶ ἸΗΣΟΥΣ, ὡς τε θανατώσαι αὐτόν. Ὁ δὴ σάντες αὐτῷ, ἀπήλασαν καὶ πρὸς ἔδωκαν αὐτῷ πνίον πλάτων τρεῖς ἡγεμόνι. τότε ἰδὼν ἰσθμὸς ὁ πρὸς αὐτοῦ, ὅτι κατεκρίθη, μεταμεληθεὶς ἀπέστρεψεν τὰ τριάκοντα ἀργύρια τῷ ἀρχιερεῖσι, ὁ τῶν πρεσβυτέρων λέγων. ἢ μαρτυρῶν πρὸς αὐτοῦ εἶμα ἀθῶρον. οἱ δὲ εἶπον. τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὀμνῶν εἶπες τὰ ἀργύρια ἐν τῷ ναῷ, ἀνεχώρησεν, καὶ ἀπελθὼν ἀπῆλθε. οἱ ἄρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια, εἶπον. οὐκ ἔξεσι βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν θάλασσον. ἐπεὶ

τι μὲ

Christus fili⁹ dei. Dicit illi Iesus. Tu dixisti. Verum dico vobis, amodo uidebitis filiū hoīs sedētē a dextris y⁹tutis, & ueniētē in nubib⁹ cœli. Tūc princeps sacerdotū diffidit uestimēta sua. dicens. Blasphemauit. Quid insup egem⁹ testibus? Ecce nūc audistis blasphemiam ei⁹. Quid uobis uidet⁹? At illi rñdētes dixerūt. Reus ē mortis. Tunc expuerūt i facie ei⁹, & colaphis eū cæciderūt. Alij autē palmas i facie ei⁹ dederūt, dicētes. Prophetiza nobis christe, q̄s ē q̄ te percussit? Petr⁹ y⁹o sedebat foris i atrio, & accessit ad eū una ancillula dicēs. Et tu cū Iesu galilæo eras. At ille negauit corā oib⁹, dicēs. Nescio qd dicas. Cū autē exisset i uestibulū, uidit eū alia ancilla, & ait his q̄ erāt ibi. Et hic erat cū Iesu nazareno. Et itē negauit cū iuramto, n̄ noui hoīem. Et post pusillū accesserūt q̄ stabāt. & dixerunt Petro. Vere & tu ex illis es, nā & loq̄la tua te manifestū facit. Tūc cepit detestari & iurare, nō noui hoīem. Et cōtinuo gall⁹ cātavit, & recordat⁹ ē Petr⁹ y⁹bi Iesu, q̄ dixerat ei, pri⁹ t̄ gall⁹ cātet, ter me negabis, & egressus foras, fleuit amare. Mane autē facto cōciliū inierūt oēs principes sacerdotū & seniores ppli aduersus Iesū, ut eū morti traderēt. Et uictū eū adduxerūt pōtio Pilato p̄sidi. Tūc uidēs Iudas q̄ eū tradidit q̄ dāna tus eēt, pnia duct⁹, retulit triginta argēteos principib⁹ sacerdotū & senioribus dicēs. Peccaui, tradēs sanguinē innoxiiū. At illi dixerūt. Quid ad nos? tu uidebis. Et proiectis argenteis in tēplo recessit, & abiens laqueo se suspēdit. Principes autē sacerdotū acceptis argēteis, dixerūt Non licet eos mittere in corbonā, quia precium

Conspuit⁹ & illuditur.

Negatio petri

XX, VII.

Mane Iesū Pilato tradunt.

Iudas retulit argēteos.

NGELIVM
 osculat⁹ fuero ipse
 festim accedēs ad
 di. & osculat⁹ est eū
 mice ad quid ades
 an⁹ iniecerūt i Iesu
 te un⁹ ex his q̄ erāt
 ū exemit gladiū i
 pri⁹ p̄s sacerdotū.
 Tūc ait illi Iesus.
 i loq̄ sua. Oēs em
 gladio peribūt. An
 i nūc rogare patrē
 tui plus t̄p̄ dūo
 Quō ergo imple
 sic oportet fieri. In
 turbis. Tanq̄ ad la
 t̄s & fustib⁹ comp
 apud ados sedebā
 te tenuit. Hoc
 ōperēt scripta
 apuli oēs relicto
 tes Iesū duxerūt
 sacerdotū ubi fieri
 erāt. Petrus autē i
 sc̄p̄ in atrii pri⁹
 effus intro, sedebu
 eret finē. Principes
 seniores. & totū
 aliu testimoniu
 i traderēt. & noui
 hī falsi testes nūc
 āt. Nouissime autē
 estes. & dicit. Hic
 aere tēplum dei. & i
 lud. Et surgēs pri⁹
 i. Nihil respōdit. Car
 tificam⁹. Iocūntes
 sacerdotū illi. Adu
 ū. ut dicitur i ierem
 Caelus

De agro figuli.

Ἄμνη ἁίματος ὄζει. συμβούλιον δὲ λαβόντες ἡ
Γόρσασαρ δὲ αὐτὸν τὸν ἀρχὸν τὴν κερამέως εἰς τα
φλὴν τῆς ζένοις, διὸ ἐκλήθη ὁ ἀρχὸς ἐκ τῆς ἀρχὸς
ἁίματος ἕως τῆς σήμερον. Τότε ἐπληρώθη τὸ ξη
δὲρ, διὰ ἰδρυμίου τοῦ προφήτου λέγοντος,
καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια πλὴν τῆ
μῆρ τοῦ τετιμημένου ὃν ἐτιμίσαντο ἀπὸ ἡ
ῶν ἰσραὴλ, καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀρχὸν
τὴν κερამέως, καθὼς σωτέα ἐξέμ μοι κύριος. Ὁ

Interrogat Iesus a Pilato

δὲ ἸΗΣΟΥΣ ἔσκη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος, καὶ
ἐπρωτόκσερ αὐτὸν ἡγεμὼν λέγων, σὺ εἶ ὁ
βασιλεὺς τῆν ἰουδαίω; ὁ δὲ ἸΗΣΟΥΣ ἔφη ἀν
τῶν. σὺ λέγεις, καὶ ἔφη τῶν καθ' ἡγορᾶσθαι αὐ
τὸν ὑπὲρ τῆν ἀρχιερέων καὶ τῆν πρεσβυτέρων,
ὃν δὲ ἀπεκρίνατο. τότε λέγει αὐτῶ ὁ πιλά
τος, ὅνκ ἀκούεις πόσα σου κατὰ μαρτυροῦ
σιμ; Ὁνκ ἀπεκρίθη αὐτῶ πρὸς ὃν δὲ ἐμ ῥῆμα.

Dimittit Barabbas lae.

ὡς πε θανμάζερ τὸν ἡγεμόνα λίαν. κατὰ δὲ
ἔσρηπλὴν εἰώθη ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἕνα τῶν
ὄχλων δέσμιον, ὃν ἠθέλωρ. εἶχον δὲ τότε δέσ
μιον ἐπίσημον λεγόμενον βαρραβᾶμ. σων
γυλίων ὄνω αὐτῶν, εἶπερ αὐτῆς ὁ πιλάτος,
τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν, βαρραβᾶμ, ἢ ἸΗ
ΣΟΥΣ τὸν λεγόμενον ΧΡΙΣΤΟΝ; ἠδὲ γὰρ ὅτι

Uxor pilati misit ad eum.

διὰ φθόνου πρὸς ἔδωκαν αὐτὸν. καθημερίου δὲ
αὐτὸν ἐπὶ τοῦ βήματος ἀπέσφλερ πρὸς αὐτὸν
ἢ γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα, μηδὲρ σοι Ὁ τῶν δι
καίω ἐκεῖνω, πολλὰ ἔπαθον σήμερον, κατ'
ὄνας δὲ αὐτόν. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ πρεσβυ
τεροὶ ἐπέσσαν τὴν ὄχλους, ἵνα ἀτήσωμ τὸν
βαρραβᾶμ, τὸν δὲ ἸΗΣΟΥΣ ἀπολέσωσιν, ἀπ
κριθεῖς δὲ ὁ ἡγεμὼν, εἶπερ αὐτῆς, τίνα θέλε
τε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν. οἱ δὲ εἶπωρ,
βαρραβᾶμ. λέγει αὐτῆς ὁ πιλάτος, τί ὄνω ποι
ήσω ἸΗΣΟΥΣ τὸν λεγόμενον ΧΡΙΣΤΟΝ, λέ
γουσιν αὐτῶ πάντες, σταυρωθήτω, ὁ δὲ ἡγε
μὼν, ἔφη. τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ
περὶ ὅσως ἔκραζον, λέγοντες, σταυρω
θήτω. ἰδὼν δὲ ὁ πιλάτος, ὅτι ὃν δὲ ἐμ
ῶφελῆ

precii sanguinis est. Cōcilio aut̄ inito
emerunt ex illis agrū figuli in sepultu
ram peregrinoꝝ, qua propter uocatus
est ager ille ager sanguinis usq; in ho
diernum diem. Tūc impletū est quod
dictū est per Hieremiā pphetā, dicen
tem. Et acceperūt triginta argenteos p̄
cium app̄ciati quē app̄ciauerunt a filijs
israel, & dederunt eos in agrū figuli, si
cut constituit mihi dñs. Iesus aut̄ stetit
ante p̄fidē, & interrogauit eum p̄ses, di
cens. Tu es rex iudeoꝝ? Dicit illi Iesus.
Tu dicis Et cū accusaret̄ a principibus
sacerdotū & senioribus, nihil respōdit.
Tunc dicit illi Pilatus. Nō audis q̄ mul
ta aduersum te dicunt testimonia? Et
nō respondit ei ad ullū uerbū, ita ut mi
raretur p̄ses uehementer. Per diem aut̄
solennē cōsueuerat p̄ses turbæ dimitte
re unū uinctū quē uoluissent. Habebat
aut̄ tūc unū uinctū insignē qui diceba
tur Barabbas. Cōgregatis ergo illis, di
xit pilatus. Quē uultis dimittā uobis,
Barabbā an Iesum q̄ dicit̄ Christus?
Sciebat em̄, q̄ ppter iuidiā tradidisset
eum. Sedēte aut̄ illo p̄ tribunali, misit
ad eū uxor eius, dicens. Nihil tibi cū iu
sto illo, multa em̄ passa sū hodie i som
nis ppter eū. Principes aut̄ sacerdotū
& seniores persuaferunt turbis ut pete
rent Barabbā, Iesum uero perderēt. Re
spondens aut̄ p̄ses ait illis. Quē uultis
uobis e duob; dimittā? At illi dixerūt,
Barabbā. Dixit illis Pilatus. Quid igit̄
faciam de Iesu, qui dicitur Christus?
Dicunt omnes. Crucifigatur. Ait illis
p̄ses. Quid enim mali fecit? At illi
magis clamabant, dicentes. Crucifiga
tur. Videns autem Pilatus quod nihil
proficeret

ὠφελῆ, ἀλλὰ μάλλον θόρυβος γίνεται λα-
 ῶν ὕδωρ ἀπενίφατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι
 τῷ ὄχλῳ λέγων· ἀθῶος εἰμί· ὅτι ἄνιμα
 τὸ δικαίου τὸ ἐξ ὑμῶν ὄφειδε, καὶ ἀπ-
 κριθεὶς, πᾶς ὁ λαὸς εἶπε· ὅτι ἄνιμα αὐτῷ ἐφ'
 ἡμᾶς· Ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν, τότε ἀπέλυ-
 σεν αὐτοὺς τὸ βαρᾶββα, ὃ ἦ Ἰησοῦν φρασε-
 λῶσα, παρὲδ ὡκερ αὐτοῖς ἵνα σαυρωθῆ. τότε
 διῆρα τῶν ἡγεμόνων πρὸς αὐτοὺς, ὃ Ἰη-
 σοῦν εἶς ὃ πρᾶτῶριον, συνήγαγον ἐπ' αὐ-
 τὸν ὄχλῳ πλὴν αἰσῶν, καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν,
 περιέθηκαν αὐτῷ χλαμύδα κοκκίνην, καὶ
 πλέξαντες ἐφέρονον ἐξ ἀκανθῶν, ἐπέθηκαν
 ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ κάλαμον ἐπὶ
 τὴν δεξιὰν αὐτοῦ, καὶ γονυπέτισαντες ἐμπρο-
 σθεν αὐτοῦ, ἐνέπαζον αὐτῷ λέγοντες, Χαίρει
 ὁ βασιλεὺς τῷ Ἰουδαίῳ. καὶ ἐμπύσαν-
 τες εἰς αὐτὸν, ἔλαβον τὸν κάλαμον· Ἐτυ-
 πήον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Ἐπὶ τὴν ἐνέπα-
 ξαν αὐτοῦ, ἐξέδυσαν αὐτῷ τὴν χλαμύδα, καὶ
 ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀπήγα-
 γον αὐτὸν εἰς τὸ σαυρωσά. Ἐξερχόμενοι δὲ
 εὐρομ ἀνθρώπων κυρλιῶν, ὀνόματι σίμων
 να. τὸτον ἠγάθησαν, ἵνα ἄρῃ τὸν σαυρὸν
 αὐτοῦ, Ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον γολ-
 γοθᾶ, ὃ ἔστι λεγόμενος κρανίος τόπος, ἐδώ-
 καν αὐτῷ πιεῖν ὄζον μετὰ χολῆς μεμιγμέ-
 νον, Ἐγδοσάμενος, ὅτι ἠθέληεν πιεῖν, σαυρω-
 σαντες δὲ αὐτὸν, διεμερίσαντ' αὐτοῦ τὰ ἱμάτια αὐ-
 τοῦ βάλλοντες κλήρον, ἵνα πληρώθῃ τὸ ῥηθὲν
 ὑπὲρ τοῦ προφήτου, διεμερίσαντ' αὐτοῦ τὰ ἱμάτια μου
 ἐαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν μου ἔβαλον
 κλήρον. Ἐκαθήμενοι ἐτήρωσαν αὐτὸν ἐκῆ, καὶ
 ἐπέθηκαν ἐπάνω αὐτοῦ κεφαλῆς αὐτοῦ, πλὴν αὐτῶν
 αὐτοῦ γεγραμμένη, οὗτος ἔστι Ἰησοῦς
 ὁ βασιλεὺς τῷ Ἰουδαίῳ. τότε σαυρῶντες αὐ-
 τὸν δύο λησᾶς, εἷς ἐκ δεξιῶν, καὶ εἷς ἐξ ἐνω-
 νύμων. οἱ δὲ πρὸς ἀπορρόμην, ἔλασφον-
 μῶν αὐτόν, κινῶντες τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ
 καὶ λέγοντες

proficeret, sed magis tumultus fieret, ac-
 cepta aqua, lauit manus corā populo,
 dicens. Innocens ego sum a sanguine
 huins iusti, uos uidebitis. Et respondēs
 uniuerfus populus, dixit. Sanguis eius
 super nos & super filios nostros. Tunc
 dimisit illis Barabbā, Iesum aut flagel-
 latum tradidit eis ut crucifigeretur, tūc
 milites praesidis suscipientes Iesum in
 praetorio, congregauerunt ad eum uni-
 uersam cohortem, & cū exuissent eum,
 circūdederunt ei chlamydem cocineā.
 Et plectentes coronam de spinis, impo-
 fuerunt super caput eius, & harundinē
 in dexterā eius, & genu flexo ante eum
 illudebant ei, dicētes. Ave rex iudeorū.
 Et cum expuissent in eum, acceperunt
 harundinē, & percutiebant caput eius.
 Et postq̄ illuserunt ei, exuerunt eum
 chlamyde, & induerunt eum uestimen-
 tis suis, & abduxerunt eum ut crucifige-
 rent. Exeuntes aut inuenerunt hominē
 cyreneū nomine Simonē. hunc anga-
 riauerunt ut tolleret crucē eius. Et uene-
 runt in locū qui dicitur golgotha, quod
 est caluarie locus. Et dederunt ei acetū
 bibere cū felle mixtum. Et cū gustasset
 noluit bibere. Postq̄ aut crucifixerunt
 eū, diuiserunt uestimenta eius. fortem
 mittentes, ut impleret quod dictū est
 per prophetam. Diuiserunt sibi uesti-
 menta mea, & super uestem meam mi-
 serunt fortem. Et sedentes seruabant
 eū ibi, & imposuerunt super caput eius
 causam ipsius scriptam. Hic est Iesus
 rex iudeorum. Tunc crucifixi sunt cū
 eo duo latrones unus a dextris, & un⁹
 a sinistris. Praetereuntes autem blas-
 phemabāt eum, mouentes capita sua,
 & dicentes

Lauit manus suas pilatō.

Flagellatur.

Coronatur spinis et illud.

Ducitur ad crucifigend.

Diuiserunt uestimenta eius.

*Blasphemabat eum pen-
dentes τὴν crucē.*

NGELIVM
 est. Cōditio autē
 agrī figuli in sepul-
 qua propter uocem
 sanguinis usq; in he-
 ūc impletū est quom-
 emiā pphētā, dicit
 igitur argenteos p
 pphētā uocem a filio
 eos in agrī figuli, si
 dicit. Iesus aut stetit
 rogauit eum p̄les, di-
 coꝝ: Dixit illi Iesus
 stare a principibꝯ
 nibꝯ, nihil respōdi-
 tus. No audis q̄ mi-
 cunt testimonia? Et
 illi uerbū ita ut mi-
 enter. Per diem autē
 ūes turbas dimittē
 uissent. Habebat
 signē qui diceba
 regis ergo illis, di-
 tis dimittā uobis,
 q̄ dicit Christus
 r iudiciā tradidit
 o p̄ tribunali, mi-
 cens. Nihil tibi cū
 alla sū hodie i iu-
 cipes aut sacerdotē
 lerant turbas arpe-
 am uero pendēt. Re-
 es ait illis. Quē uale-
 limittā? Nulli dixerū
 illis Pilatus. Quid est
 , qui dicitur Christus?
 Crucifigunt autē illis
 enim malū ē. At illi
 ne, dicens. Crucifige-
 item Pilatus ad malū
 p̄ducet

κη λέγοντες. ὁ καταλύω τὸ ναὸν, καὶ ἔτι τρεῖς ἡμέρας, ὁικοδομῶν, σῶσομαι αὐτόν. εἰ ἰὸς
 εἶ τοῦ θεοῦ, κατὰ βῆθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ὁμοίως
 καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ ἑνὸς γραμ
 ματέω, καὶ πρεσβυτέρων ἔλεγον, ἄλ
 λου ἐσώσῃς, αὐτὸν οὐ δάματα σῶσαι.
 Ἐπιβασιλεύς Ἰσραὴλ ὄντι, κατὰ βῆθι ναῦ ἀπὸ
 τοῦ σταυροῦ, καὶ πισεύσομαι αὐτῷ. ποῦ ποί
 θεμ ἐπὶ τῷ σταυρῷ, ἔσταθαι ναῦ αὐτῷ εἰ θέλει αὐ
 τόν. εἶπε δὲ, ὅτι θεοῦ εἰμι ἡὸς. τοῦ αὐτοῦ καὶ
 οἱ λοιποὶ οἱ σωσαυρωθέντες αὐτῷ ὡμείδιζον
 αὐτόν. ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκοτὸς ἐγένετο ἐπὶ
 πᾶσαν τὴν γῆν, ἕως ὥρας ἑνάτης. περὶ δὲ τῆς
 ἐνάτης ὥρας, ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μετὰ
 λη λέγων. ἡλεὶ ἡλεὶ λαμὰ σαβαχθαίνι. τῶν
 ἔστιν δὲ ἐμὲ δεῖ με, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες;
 τίνας δὲ ἑκῆ ἐσώσωμαι ἀκούσαντες ἔλεγον,
 ὅτι ἡλία φωνεῖ οὗτος. καὶ ἐνθῶς δὲ ξαμῶν
 εἰς δὲ αὐτῷ, Ἐλαβὼν σπόγγον, πλήσας τε
 ὄξους καὶ ἡλίθους καλὰ μω, ἐπότιζεν αὐτόν.
 οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον, ἄφες, ἵδωμεν εἰ ἔρχεται ἡ
 λίας σῶσωμαι αὐτόν. ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κρᾶ
 ζας φωνῇ μεγάλῃ, ἀφῆκεν τὸ πνεῦμα. καὶ
 ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς
 δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω, καὶ ἡ γῆ ἐσεισθή, καὶ
 αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν καὶ τὰ μνημεῖα ἠνεώχθη
 σαρ, καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγί
 ων ἠγέρθησαν, καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων
 μετὰ τῆς ἐγερσῆς αὐτοῦ, εἰσῆλθον εἰς τὴν ἀ
 γίαν πόλιν, καὶ ἐμφανήθησαν πολλοῖς. ὁ
 δὲ ἑκατόνταρχος, ὁ δὲ μετὰ τοῦ τρησῶν
 τὸν Ἰησοῦν, ἰδόντες τὸν σεισμόν καὶ τὰ γενό
 μενα, ἐφοβήθησαν σφόδρα, λέγοντες, ἀλη
 θῶς θεοῦ ἡὸς ἦν οὗτος. ἦσαν δὲ ἐκῆ γυναῖκες
 πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν, θεωροῦσαι, αἱ ἕναι
 ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς γαλιλαί
 ας διακονῆσαι αὐτῷ, ἡνίκαις ἦν μαρία ἡ μα
 γδαληνή, καὶ μαρία ἡ τοῦ ἰακώβου, καὶ ἰω
 σὴ μητὴρ, καὶ ἡ μητὴρ τῶν ἡῶν ζεβεδαίου.

Οφίας

& dicentes. Qui destruis templū dei,
 & in triduo ædificas. salua temetipsum
 si filius dei es, descende de cruce. Simili
 ter & principes sacerdotum illudentes
 cum scribis & senioribus, dicebāt. Alios
 saluos fecit. seipsum nō potest saluū face
 re. Si rex Israel ē, descēdat nūc de cruce
 & credem⁹ ei. Cōfidit in deo, liberet eū
 nūc si uult eū. Dixit em̄, fili⁹ dei sū. Idip
 sum aut̄ & latrōes q̄ crucifixi erāt cū eo
 iproperabāt ei. A sexta aut̄ hora tene
 bræ factæ sunt sup̄ uniuersā terrā usq;e
 ad horā nonā, & circa horā nonam cla
 mauit Iesus uoce magna, dicēs. Eli eli
 lāma azabthani. Hoc ē, De⁹ me⁹ deus
 me⁹, ut qd̄ dereliquisti me? Quidā aut̄ il
 lic stantiū cū audissent, dicebant. Heliā
 uocat iste. Et cōtinuo currēs unus ex eis
 acceptā spongiā impleuit aceto. & ipo
 suit harūdini, & dabat ei bibere. Cate
 ri uero dicebāt. Sine, uideam⁹ an ueni
 at helias liberatur⁹ eū. Iesus aut̄ itex cū
 clamasset uoce magna, emisit sp̄m. Et
 ecce uelū tēpli scissū est in duas partes
 a summo usq;e deorsum. Et terra mota
 est, & petræ scissæ sunt, & monumenta
 aperta sunt, & multa corpora sanctorū,
 qui dormierant, surrexerunt. & excun
 tes de monumentis post resurrectionē
 eius, uenerunt in sanctā ciuitatē, & ap
 paruerūt multis. Centurio aut̄ & q̄ cū
 eo erant custodiētes Iesū uiso terrā mo
 tu & his q̄ facta fuerāt, timuerūt ualde
 dicentes. Vere filius dei erat iste. Erant
 autem ibi mulieres multæ, a longe spe
 ctantes, q̄ secutæ fuerant Iesum a Gali
 læa ministrantes ei, inter quas erat Ma
 ria magdalene, & Maria Iacobi, & Io
 se mater, & mater filiorum Zebedæi.

Cum autem

Vt tenebris facte sunt.

Vt clamauit Iesus i tunc.

Dat ei bibē.

De morte eius.

Velū scissū ē: cū

Mulieres a longe spectantes.

ὁ φίας ἔγενοντο, ἡλθερ ἀνθρωπος πλῆσι
 ος ἀπ' ἀριμαθαίας τὸ ὄνομα ἰωσήφ, ὃς ἔ
 πὸς ἑμαθῆθυσιν ἔθ' ἸΗΣΟΥ. οὗτος προσελ
 θὼν ἔθ' πιλάτω, ἠτήσατ δὲ σῶμα ἔ ἸΗΣΟΥ
 τότε ὁ πιλάτος, ἐκέλευσε ἀποδοῦναι τὸ
 σῶμα. καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ ἰωσήφ, ἐνετίλι
 ξερ αὐτὸ σινδόνι καθαρῶ, καὶ ἔθηκερ αὐτὸ ἐν
 ἔθ' καινῶ αὐτοῦ μνημείῳ, ὃ ἐλατόμησερ ἐν
 τῆ πέτρα, καὶ προσκυλίσαρ λίθου μέγα
 τῆ δύρα ἔ μνημείου, ἀπῆλθερ. ἡμ δὲ ἐκεῖ μα
 ρία ἢ ἡ μαρδαλινῆ ἔ ἡ ἄλλη μαρία, καθήμε
 να ἀπέναντι τοῦ τάφου. τῆ δὲ ἑωῦρτορ
 ἠτιζῶσι μετὰ τὴν παρασκουῖν, συνήθη
 σαμ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι πρὸς
 πιλάτου, λέγοντες, κύριε, ἐμνήθημερ ὅτι
 ἐκεῖνος ὁ πλάνος ἔιπερ ἔτι ζῶν, μετὰ τρεῖς ἡ
 μέρας ἐγείρομαι, κέλευσερ ὄν, ασφαλιθεῖ
 να τὸν τάφου, ἕως ἔθ' τρίτης ἡμέρας, μή πο
 τε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κλέψωσι αὐ
 τὸν, ἔ ἔιπωσι ἔθ' λαῶ, ἠγέρθη ἀπὸ τῆ νε
 κρῶν, καὶ ἔσαι ἢ ἐχάτη πλάνη χείρω τ' πρώ
 της, ἔφκ δὲ αὐτῆς ὁ πιλάτος, ἐχετε κουσω
 δίαμ, ὑπάγετε, ασφαλίσαθε ὡς οἰδατε. οἱ ἔ
 πορθεύεντες, ἠσφαλίσαντο τὸν τάφου, σφραγι
 σαντες τὸν λίθου, μετὰ ἔθ' κουσωδίας.

Ὁ δὲ σαββάτωρ τῆ ἐπιφωσκουῖν εἰς μί
 κρ σαββάτωρ, ἠλθερ μαρία ἢ μαρδαλινῆ,
 καὶ ἡ ἄλλη μαρία θεωρησαμ τὸν τάφου. καὶ
 ἰδοῦ σεισμὸς ἐγένετ μέγας, ἄγγελος γὰρ κυ
 ρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ προσελθὼν, ἀπεκύ
 λισε τὸν λίθου ἀπ' τῆς δύρας, καὶ ἐκάθητο ἐί
 πάνω αὐτοῦ. ἡμ δὲ ἢ ἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπῆ,
 καὶ τὸ ἐνδύμα αὐτοῦ λευκὸν ὡς χιών. ἀπὸ
 δὲ το φόβου αὐτοῦ ἐσειδῆσαν οἱ τρεοῦτες,
 καὶ ἐγένοντ ὡς νεκροί. ἀποκριθεῖς δὲ ὁ ἄγ
 γελος ἔιπερ ταῖς γυναίξιμ, μὴ φοβᾶθε ἢ
 μῆε, οἰδα ἔ ὅτι ἸΗΣΟΥΝ τὸν ἐσαυρωμῆσιμ
 ζητετε, οὐκ ἔσιμ ὡδε, ἠγέρθη γὰρ καθὼς ἔι
 περ, ἀεὶ τῆ ἰδέτε τὸν τόπου ὅπου ἐκετὸ ὁ κύ
 ριος, ἔ

Cum aut uespera facta esset, uenit ho
 mo diues ab Arimathæa, nomine Io
 seph, qui & ipse discipulus fuerat Iesu .
 Hic accessit ad Pilatū , & petijt corpus
 Iesu. Tunc Pilatus iussit reddi corpus .
 Et accepto corpore, Ioseph inuoluit il
 lud in sindone munda , & posuit illud
 in monumēto suo nouo , qd' exciderat
 in petra, & aduoluit saxū magnum ad
 ostiū monumēti, & abiit . Erat autē ibi
 Maria magdalene & altera Maria, se
 dentes cōtra sepulchrū . Postero autē die
 q̄ est post parasceuen, cōuenerunt prin
 cipes sacerdotū & pharisæi ad Pilatū ,
 dicentes. Dñe recordati sumus, qd' sedu
 ctor ille dixit adhuc uiuēs, post tres di
 es resurgā. Iube ergo muniri sepulchrū
 usq; in diem tertiū, ne quādo ueniāt di
 scipuli eius, & furent eū, & dicant ple
 bi, surrexit a mortuis, & erit nouissimus
 error peior priore. Ait illis Pilatus. Ha
 betis custodiā, Ite custodite sicut scitis.
 Illi autē abeuntes, munierunt sepulchrū
 obsignato lapide cum custodia.

XXVIII
 Vespere autē sabbatorū qd' lucefcit
 in unā sabbator, uenit Maria magda
 lene, & altera Maria, ut uiderent sepul
 chrum. Et ecce tremor factus est ma
 gnus. Angelus em̄ dñi descendit de cœ
 lo, & accedens, deuoluit lapidē ab ostio
 & sedebat sup eum . Erat autē aspectus
 eius sicut fulgur, & uestimētū eius sicut
 nix . Præ timore autē eius concussi sunt
 custodes, & facti sunt uelut mortui. Re
 spondens autē angelus, dixit mulieribꝰ,
 Nolite timere uos. Scio enim, quod Ie
 sum qui crucifixus est, quæritis . Non
 est hic, surrexit enim sicut dixit. Veni
 te & uidete locum ubi positus erat do
 minus

De Sepultura dñi.

De custodia ita sepulchri.

XXVIII
 Ve post resurrectionis appa
 ruit Maria mag. et
 de uisioe angeli.

GELIYM
 destruis templū de
 cas. salua temetip
 ende de cruce. Simi
 terdotum illud dem
 oribus, dicebat. Alio
 nō potest saluū fa
 lesēdar nūc de cru
 cidit in deo. liberet e
 it em̄, filiꝰ dei sū. Idip
 q̄ crucifixi erāt cū eo
 lēxat autē hora tene
 uniuersā terrā usq;
 rca horā nonam de
 magna. dicēs. Eli ei
 Hoc ē. Deꝰ meꝰ deus
 q̄ sit meꝰ. Quidā autē
 scēt, dicebant. Heli
 o carnes unus ex eis
 uenit acco. & ipse
 it ei bibere. Cate
 uideamꝰ an ueni
 i. Iesus autē itez cū
 na, emisit sp̄m̄. Et
 est in duas partes
 sum. Ex terra mot
 unt, & monumenta
 corpora sanctoꝝ
 arrexerunt. & ex
 is post resurrectionē
 sanctā ciuitatē. & p
 Centurio autē q̄ cū
 ētes Iesū uisitante
 fuerāt, timorē ualid
 filius dei erat iste. E
 ieres multa a hospite
 te fuerant Iesū. Gali
 tes ei, inuenerunt Ma
 riam & Mariam & Jo
 ater filios Zebedæi.
 Cum autem

ριοε. **Ε**ταχύν πορευθῆσαι, εἶπατε τῆς μαθη-
 ταῖς αὐτοῦ, ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ
 ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς εἰς πᾶν γαλιλαίαν, ἐκεῖ
 αὐτὸν ὄψασθε, ἰδοὺ εἶπομ ὑμῖν, καὶ θῆξεν
 σαι ταχὺ ἀπὸ τῶ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χα-
 ρῆς μεγάλης, ἔδραμον ἀπαγγῆλαι τῆς μα-
 θηταῖς αὐτοῦ, ὡς δὲ ἐπορεύοντο ἀπαγγῆλαι τῆς
 μαθηταῖς αὐτοῦ, **Ε**ἰδοὺ ἸΗΣΟΥΣ ἐπιώτρησε
 αὐταῖς λέγων, χαίρετε, αἱ δὲ προσελθούσαι,
 ἐκράτησαν αὐτοῦ τὸν πόδα, καὶ προσεκύνησαν
 αὐτῷ, τότε λέγει αὐταῖς ὁ ἸΗΣΟΥΣ, μὴ φοβί-
 σθε, ὑπάγετε ἀπαγγέλατε τῆς ἀδελφοῖς μου
 ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς πᾶν γαλιλαίαν, καὶ κηρύξω-
 σιν τὴν εὐαγγελίαν, ἰδοὺ ἔρχονται, πορευομένων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ ἴδεντες φη-
 κισσάδας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀπήγγελλον
 τῆς ἐρχομῆς αὐτῶν ἅπαντα τὰ γενόμενα, καὶ
 συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων συμβόλιον
 τε λαβόντες ἀργύρια ἵκανά ἔδωκαν τῆς στρατι-
 ωταῖς λέγοντες, εἶπατε ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυ-
 κτὸς ἐλθόντες, ἐκλεψάντων ἡμῶν κοιμω-
 μένων, καὶ ἐὰν ἀκούσῃ τούτων ἐπὶ τῷ ἡγεμόνι,
 ἡμεῖς πείσομεν αὐτὸν, καὶ ὑμᾶς ἐμερίμνας
 ποιήσομεν, οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀργύρια, ἐποίη-
 σαν ὡς ἐδιδάχθησαν, καὶ διεφημίσθη ὁ λό-
 γος οὗτος παρὰ Ἰουδαίους, μέχρι τῆς σήμερον.
Οἱ δὲ ἑνδεκά μαθηταὶ ἐπυροῦντο εἰς τὴν
 γαλιλαίαν, εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ
 ἸΗΣΟΥΣ, καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύνησαν αὐ-
 τοῦ, οἱ δὲ ἐδίσασαν. **Ε**προσελθὼν δὲ ἸΗΣΟΥΣ
 ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων, ἐδόθη μοι πᾶσα
 ἐξουσία ἐν οὐρανῶν καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, πορευθέντες ὅσω
 μαθητεύσατε πᾶντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες
 αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ
 τοῦ ἁγίου πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τη-
 ρῆν πᾶντα ὅσα ἐνετείλαμαι ὑμῖν, καὶ ἰδοὺ
 ἐγὼ μετ' ὑμῶν εἰμι, πᾶσας τὰς ἡμέρας ἕως
 τοῦ συντελείας τοῦ αἰῶνος.

Ve custodes coruptis pe-
cunia.

In Galilea discipuli vide-
rut dnm.

Mandati de baptisate.

τέλος τοῦ κατὰ ματθαῖον εὐαγγελίου.

minus. Et cito eūtes dicite discipulis ei⁹
 quod surrexit a mortuis, & ecce p̄cedit
 uos in galilāā, ibi eū uidebitis, ecce p̄di-
 xi uobis. Et exierunt cito de monimen-
 to cū timore & gaudio magno currētes
 ut renuntiarēt discipulis eius. Cū autē
 issent ad renūtiandū discipulis eius. Et
 ecce Iesus occurrit illis, dicēs. Auete. Illae
 autē accesserunt & tenuerūt pedes eius,
 & adorauerunt eū. Tunc ait illis Iesus.
 Nolite timere. Ite renunciate fratribus
 meis ut eāt in Galilāā, ibi me uidebūt.
 Quae cū abiissent, ecce quidā de custo-
 dibus uenerūt in ciuitatem, & renūcia-
 uerūt principibus sacerdotum omnia
 quae facta fuerant. Et congregati cum
 senioribus, consilio habito pecuniam
 copiosam dederunt militibus, dicen-
 tes. Dicite, quod discipuli eius nocte
 uenerunt & furati sunt eum nobis dor-
 mientibus. Et si hoc auditum fuerit
 a praeside, nos suadebimus ei, & se-
 curos uos faciemus. At illi accepta pe-
 cunia fecerunt sicut erant edocti. Et di-
 uulgatum est uerbum istud apud iu-
 daeos usq; in hodiernum diem. Vnde
 decim autem discipuli abierunt in Ga-
 lilāam in montem, ubi constituerat il-
 lis Iesus. Et uidentes eum adorauerūt,
 quidā autē dubitauerunt. Et accedēs Ie-
 sus, locutus est eis dicens. Data est mihi
 oīs potestas in caelo & in terra. Euntes
 ergo docete oēs gentes, baptizātes eos
 in nomine patris, & filij, & spūs sancti,
 docētes eos seruare oīa q̄cūq; mādaui
 uobis. Et ecce ego uobiscū sum oibus
 diebus, usq; ad consumationē saeculi.

Euangelij secundū Matthaeū finis.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ

EVANGELIUM SECVNVVM MARCVM

Cap. I

ΑΡΧΗ ΤΩ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΥΙΟΥ ΤΩ ΘΕΟΥ. ΩΣ ΓΕ ΓΡΑΨΑΜ ΕΝ ΤΟΙΣ ΠΡΟΦΗΤΑΙΣ, ΙΔΟΥ ΕΓΩ ΑΠΟΣΕΛΛΩ ΤΟΜ ΑΓΓΕΛΟΜ ΜΟΥ ΠΡΟ ΤΩ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΣΟΥ. ΟΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΑ ΠΛΩ ΟΔΟΝ ΣΟΥ ΕΜΠΡΟΘΕΡ ΣΕ. ΦΩΝΗ ΒΟΛΩΝΤΟΣ ΕΝ ΤΗ ΕΡΗΜΩ. ΕΤΟΙΜΑΣΑΤΕ ΠΛΩ ΟΔΟΝ ΚΥΡΙΣ, ΕΥΘΕΙΑΣ ΤΟΙΣ ΤΡΕΙΒ ΟΥΣ ΑΥΤΩ. ΕΓΕΝΕΤΟ ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΠΤΙΣΜ ΕΝ ΤΗ ΕΡΗΜΩ. ΚΗ ΚΗΡΥΣΣΩΜ ΒΑΠΤΙΣΜΑ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ, ΕΙΣ ΑΦΕΣΙΜ ΑΜΑΡΤΙΩΝ. ΚΗΛ ΘΥΞΕΠΟΡΕΥΟΝΤΟ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΜ ΠΑΣΑ Η ΙΟΥΔΑΙΑ ΧΩΡΑ ΚΗ ΟΙ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΑΙ. ΚΗΛ ΕΒΑΠΤΙΣΟΝΤΟ ΠΑΝΤΕΣ ΕΝ ΤΩ ΙΟΡΔΑΝΗ ΠΟΤΑΜΩ ΥΠ ΑΥΤΟΥ, ΘΥΣΟΜΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΙ ΤΑΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ ΑΝΤΩ. ΗΜ ΘΕ Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΕΝΔΕΔΥΜΕΝΟΣ ΤΡΙΧΑΣ ΚΑΜΗΛΟΥ ΚΗΛ ΖΩΜΗ ΔΕΡΜΑΤΙΝΗΜ ΠΕΡΙ ΠΛΩ ΟΣΦΙΩ ΑΥΤΟΥ, ΕΙ ΙΟΤΙΩΜ ΑΚΡΙΔΑΣ ΚΗΛ ΜΕΛΙ ΑΓΡΙΟΜ, ΕΙ ΚΗΚΥΣΕΝ ΛΕΓΩΜ. ΕΡΧΕΤΑΙ Ο ΙΧΥΡΟΤΕΡΟΣ ΜΕ ΟΠΙΣΩ ΜΕ ΘΥ ΟΥΚ ΕΙΜΙ ΙΚΑΝΟΣ ΚΥΨΑΣ ΛΥΣΑΙ ΤΗΝ ΙΜΑΡΤΑ ΗΜΩ ΥΠΟΔΗΜΑΤΩΜ ΑΥΤΟΥ. ΕΓΩ ΜΩ ΕΒΑΠΤΙΣΑ ΗΜΑΣ ΕΝ ΥΔΑΤΙ. ΑΥΤΟΣ ΔΕ ΒΑΠΤΙΣΕ ΗΜΑΣ ΕΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙ ΑΓΙΩ. ΚΑΙ ΕΓΕΝΕΤ ΕΝ ΕΚΕΙΝΑΙΣ ΤΑΙΣ ΗΜΕΡΑΙΣ, ΗΛΘΕΜ ΙΗΣΟΥΣ ΑΠΟ ΜΑΖΑΡΕΘ ΦΛΙ ΓΑΛΙΛΑΙΑΣ. ΚΗΛ ΕΒΑΠΤΙΣΘΗΝ ΥΠ Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΕΝ ΤΩ ΙΟΡΔΑΝΗ. ΚΗ ΕΥΘΕΩΣ ΑΝΑΒΑΙΝ ΑΠ ΥΔΑΤΟΣ, ΕΙΔΕΝ ΧΙΖΟΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥΣ ΟΥΡΑΝΟΥΣ, ΚΗ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΩΣΕΙ ΠΕΡΙΣΕΡΑΝ ΚΑΤΑΒΑΙΝΟΝ ΕΠ ΑΥΤΟΝ. ΚΗ ΦΩΝΗ ΕΓΕΝΕΤ ΕΚ ΤΩ ΟΥΡΑΝΩΝ. ΣΥ ΕΙ Ο ΥΙΟΣ ΜΕ Ο ΑΓΑΠΗΤΟΣ, ΕΝ Ω ΕΥΔΟΚΗΣΑ. ΚΗ ΕΥΘΕΩΣ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΑΥΤΟΝ ΕΚΒΑΛΛΕΙΣ ΤΗ ΕΡΗΜΩ. ΚΗ ΗΝ ΕΚ ΤΗ Η ΕΡΗΜΩ ΗΜΕΡΑΣ

INITIUM EUANGELII IESU CHRISTI FILII DEI, SICUT SCRIPTUM EST IN PROPHETIS. ECCE EGO MITTO NUNCIUM MEUM ANTE FACIEM TUAM, QUI PRAEPARABIT VIAM TUAM ANTE TE, VOX CLAMANTIS IN DESERTO, PARATE VIAM DOMINI, RECTAS FACITE SEMITAS EIUS. ERAT BAPTIZAS IN DESERTO IOANNES, & PRAEDICANS BAPTISMUM PENITENTIAE IN REMISSIONEM PECCATORUM. ET EGREDIEBANTUR AD EUM TOTA IUDAEA REGIO, & HIEROSOLYMITAE, & BAPTIZABANTUR OMNES AB ILLO IN IORDANE FLUMINE, CONFITENTES PECCATA SUA. ERAT AUT IOANNES VESTITUS PILIS CAMELI & ZONA PELLICEA CIRCA LUMBOS SUOS, & VESCEBATUR LOCUSTIS. AC MELILE SYLVESTRI, & PRAEDICABAT, DICENS. VENIET QUI FORTIOR EST ME POST ME, CUIUS NON SUM IDONEUS, UT PROCUMBENS SOLUAM CORRIGIAM CALCIAMENTOY. EGO QUIDEM BAPTIZAUI VOS IN AQUA, ILLE UERO BAPTIZABIT VOS IN SPIRITU SANCTO. ET FACTUM EST IN DIEBUS ILLIS, VENIT IESUS A NAZARETH GALILAEA, & BAPTIZATUS EST A IOANNE IN IORDANE. ET STATIM CUM ASCENDERET EX AQUA VIDIT DISCINDI CAELOS, & SPIRITUM QUASI COLUMBAM DESCENDENTEM SUPER ILLUM. ET VOX FACTA EST DE CAELIS. TU ES FILIUS MEUS DILECTUS, IN QUO MIHI BENE COMPLACITUM EST. ET CONTINUO SPIRITUS ILLUM EMITTIT IN DESERTUM, & ERAT ILLIC IN DESERTO DIES

De baptisatōe Iohānis in deserto.

Testimoniū Iohis de Christo.

Iesus baptizatus a Iohāne in Iordane.

Iesus ductus ē desertū.

G to dies

Cap. I.

μῶ ἡμέρας τεσσαράκοντα πηραζόμενος. ὕπο τοῦ σατανᾶ. Ἐν ἡμέραις ταύταις ἦσαν οἱ ἄγγελοι διηκόνου αὐτοῦ. μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι ἰωάννην. ἦλθεν ἸΗΣΟΥΣ εἰς τὴν γαλιλαίαν κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον. καὶ ἐκασταίης τῆς δεξιῆς καὶ ἀριστερῆς. ὅτι πεπληρώται ὁ καιρὸς καὶ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, μετανοεῖτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. περιπατῶν δὲ περὶ τῶν πόλεων καὶ χωρῶν τῆς γαλιλαίας, εἶδεν σίμωνα καὶ ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβλητρα ἐν τῇ θαλάσσῃ. ἦσαν γὰρ ἀλιεῖς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἸΗΣΟΥΣ, δεῦτε ὀπίσω μετὰ ἐμοῦ καὶ ἐγὼ ἐστέμι ἁγιοὶ ἀνθρώπων. Ἐκείθεν ἀπέβησαν ἐκ τῆς πόλεως αὐτῶν, καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ προσεβόησεν ἑκείθεν ὁ Ἰωάννης τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ πλοίῳ καταρτίζοντας τὰ δίκτυα. καὶ ἐβόησεν ἐκάλεισεν αὐτοὺς. Ἐκείθεν ἦν πατήρ αὐτῶν Ζεβεδαῖος ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ τῶν μετρητῶν, ἀπὸ πηλῶν ὀπίσω αὐτῶν. Ἐκείθεν ἐκβένονται εἰς καπερναῶν. Ἐκείθεν τοῖς σάββασις εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν, ἐδίδασκεν. Ἐκείθεν ἔξευλίσθησαν οἱ ἐπὶ τῇ διδασκίᾳ αὐτοῦ. ἦν δὲ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἔχοντες ἐξουσίαν, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς. Ἐν ἡμέραις ταύταις ἦν ἄνθρωπος ἐν τῷ πνεύματι ἀκαθάριστος. Ἐκείθεν ἀνέκραζεν λέγων ἔα. τί ἡμῖν Ἐσοὶ Ἰησοῦ Ναζαρενέ, ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἰδίασε τίς ἐξ ἡμῶν τὸ θεῖον. Ἐκείθεν ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ ἸΗΣΟΥΣ λέγων. φιλώθητι. Ἐκείθεν ἔξελθε δὲ αὐτῶν. καὶ παρατάξας αὐτοὺς τὸ πνεῦμα τὸ ἁκάθαρτον, καὶ κρέξαν φωνῆ μεγάλῃ, ἐξῆλθεν ἐξ αὐτῶν. Ἐκείθεν ἐδαμνῆθησαν πάντες, ὡς σωζήσασθαι πρός αὐτοὺς, λέγοντες. τί ἐστὶν ταῦτα; τίς ἡ διδασκίᾳ ἡ καινὴ αὕτη ὅτι κατὰ δὲ δόξαν; Ἐκείθεν τοῖς πνεύμασι τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσα, Ἐκείθεν ὑπακούουσιν αὐτῷ. Ἐκείθεν ἦν ἡ ἀκοή αὐτῶν ἐν ὅλῃ τῇ γαλιλαίᾳ, καὶ ἐκείθεν ἐκ τῆς συναγωγῆς ἐξελθόντες

to dies quadraginta, & tentabatur a satana, eratque cum bestijs, & angeli ministrabant illi. Postquam autem traditus esset Ioannes, uenit Iesus in Galilaeam predicans euangelium regni dei, & dicens. impletum est tempus, & appropinquauit regnum dei, resipiscite & credite in euangelio. Cum ambularet autem secus mare galilaeae, uidit Simonem & Andream fratrem eius, iacientes retia in mare, erant enim piscatores. Et dixit eis Iesus. Venite post me, & faciam uos fieri piscatores hominum. Et protinus relictis retibus, secuti sunt eum. Et progressus illinc pusillum, uidit Iacobum filium Zebedaei, & Ioannem fratrem eius, qui & ipsi in nauis fartiebant retia, & statim uocauit illos. Et relicto patre suo Zebedaeo in nauis cum mercenariis, secuti sunt eum. Et ingrediuntur Capernaum, & statim sabbatis ingressus in synagogam docebat. Et stupebant super doctrinam eius. Erat enim docens eos tantum potestatem habens, & non sicut scribae. Et erat in synagoga eorum homo in spiritu immundo, & exclamauit dicens. Ah, Quid rei nobis tecum est Iesu nazarene, uenisti ad perdendum nos? Noui te qui sis, sanctus dei. Et increpauit illum Iesus dicens. Obmutescite & exi de homine. Et cum discerpisset eum spiritus immundus, & exclamasset uoce magna, exiit ab eo. Et obstupuerunt omnes, ita ut conquirerent inter se, dicentes. Quid est hoc? Quae doctrina noua haec? Quia in potestate etiam spiritibus immundis imperat, & obediunt ei. Emanauit autem fama eius statim in totam undique regionem Galilaeae finitimam. Et protinus e synagoga egressi

Joanne capto / ἵσχυρ' Iesus in Galilaea predicare.

Secus mare Galilaeae Petrus et Andream alios uocat.

In Capernaum Iesus docuit in synagogis

Ἦσιν ἀπὸ τοῦ ἁγίου ἰβι λιβναι.

ἤλθον εἰς τὴν οἰκίαν σίμωνος, καὶ ἀνδρέου μετὰ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. ἡ δὲ πενθερὰ σίμωνος κατέκειτο πυρέσουσα. Ἐν ἑσπέρῳ λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐτῆς. Ἐπισηλεύων ἤψεν αὐτὴν κρατήσας αὐτῆς χερσὶν αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετὸς ἐυθέως, Ἐδὴκόνει αὐτοῖς, ὁψίας δὲ γενομένης, ὅτε ἴδεν ὁ ἄγγελος ἕφερον πρὸς αὐτὸν πάντες τοὺς κακῶς ἔχοντας καὶ τοὺς δαιμονιζομένους καὶ ἡ πόλις ὅλη ἐπισυνήμενη ἦν πρὸς τὴν θύραν καὶ ἔθεράπεισεν πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις, καὶ δαιμόνια πολλὰ ἔββαλεν. καὶ οὐκ ἔφη λαλεῖν τὰ δαιμόνια, ὅτι ἤθεσαν αὐτὸν. καὶ πρὸ ἔνυχον λίαν, ἀναστὰς ἐξῆλθεν ἢ ἀπῆλθεν ὁ ἸΗΣΟΥΣ εἰς ἔρημον τόπον, καὶ ἐκπροσέχητο, Ἐκατεδίωξαν αὐτὸν σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ εὐζόντες αὐτὸν λέγουσιν αὐτῷ, ὅτι πάντες ζήτοῦσίν σε, καὶ λέγει αὐτοῖς, ἄγωμεν εἰς τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις, ἵνα καὶ ἐκεῖ κηρύξω εἰς τοῦτο γὰρ ἐξελέλυδα, καὶ ἦν κηρύσσω ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἀναστῆναι εἰς ὅλην τὴν γαλιλαίαν, καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλω. καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρὸς παρακαλῶν αὐτὸν καὶ ἱκετεύων αὐτῷ, καὶ λέγων αὐτῷ, ὅτι ἐὰν θέλῃς δάσασαί με καθαρίσαι, ὁ ἸΗΣΟΥΣ ἀπλάσσει τὸ χεῖρ ἐκείνου, καὶ λέγει αὐτῷ, εὐζώνου, καὶ ἐκβαλε τὸν ἄνθρωπον, καὶ λέγει αὐτῷ, ὅρα μηδὲν ἐνί μηδὲν εἰπῆς, ἀλλὰ ἴσχυε σεαυτὸν δεῖξαι τῷ ἱερῷ, καὶ προσέειπε περὶ τῆς καθαρῆς μου σου ἀποστείλας ἐν ὄψει αὐτοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς, ὁ δὲ ἐξελθὼν, ἠρξάτο κηρύσσειν πολλὰ καὶ διαφημίζων τὸν λόγον, ὥς τε μνηστέον αὐτὸν δάσασθαι φανερώσ εἰς πόλιν εἰσελθόν, ἀλλ' ἔξω ἐν ἐρήμοις τόποις ἦν. Ἐκῆχοντο πρὸς αὐτὸν πανταχόθεν.

καὶ πάλιν

Cap. j.

Sorru petri a febribus sanat.

egressi uenerunt in domū Simonis & Andreae, cū Iacobo & Ioanne. Socrus aut̄ Simonis decumbebat febricitans, & statim dicunt ei de illa. Et accedens erexit eam apprehēsa manu eius, & reliquit eam febris continuo, & ministrabat eis. Vespere aut̄ facto cū occidisset sol, afferebant ad eum ad oēs male habentes, & qui a dæmonio agitabantur. Et ciuitas tota congregata erat ad hostiū, & sanauit multos qui ægrotabant uarijs morbis, & dæmonia multa eieciat, & non sinebat loqui dæmonia, quoniam nouerāt illum. Mane multa adhuc nocte cū surrexisset egressus est, & abiit Iesus in desertū locū. ibique cū orabat & persecutus est eū Simō, & qui cū illo erant. Et cū inuenissent eum, dicunt ei, Omnes te quærunt. Et ait illis. Eamus in proximos uicos, ut & ibi prædicem. In hoc enim egressus sum. Et erat prædicās in synagogis eorum, & in tota Galilæa, & dæmonia eiciens. Et uenit ad eum leprosus deprecans eum, & genu illi flectēs, ac dicens illi. Si uis potes me mundare. Iesus autem misertus protensa manu, tetigit illum, & dicit ei. Volo, mundare. Et cum dixisset, statim discessit ab eo lepra, & mundatus est. Et cōminatus ei, statim eiecit illū. & dicit ei. Vide ne cui quicquid dicas, sed ab te ipsum ostende principi sacerdotum, & offer pro emundatione tua quæ præcepit Moses in testimonium illis. At ille egressus cepit prædicare multa & diuulgare sermonē, ita ut iam non posset manifeste introire in ciuitatem, sed foris in desertis locis erat, & conueniebant ad eum undique.

Laguidos plimos sanat.

De leproso mundato.

G 2 Et iterū

GELIVM
ta, & tenabatur ab
his, & angeli ministri
autē traditus esset
is in Galilæam præ
regni dei, & dicit
us, & appropinqua
ite & credite in eu
are aut̄ secus mari
ne & Andrea frat
ia in mare, erant em̄
is Iesus. Venire po
fieri piscatores hoīn
is rebus, secuti su
as illuc postillum, uic
chedai, & Ioannē in
ipsi in nauī facti
cauit illos. Et relin
to in nauī cū mercen
m. Et ingrediuntur
n sabbatis ingre
ebat. Et stupēbant
rat em̄ docens eos
ens, & nō sicut in
goga eorum homin
damauit dicens. N
cū est Iesu nazare
ndum nos? Nou
ei. Et increpauit il
emutece & exiit
scripsisset eum
damasset uocant
obstupuerunt omnes
erent inuēti, dicit
ic. Quæ doctrina nou
n potestate etiam
dis imperat, & dicit
it autem famulatus
ndiq; regionis Galilæ
Et protinus

Cap. 2.
In Capernaum paralyticus
cu uibit tolle grabatum

καὶ πάλιν ἐισήλθην εἰς καπέρνην ἡ οὐμ δὴ ἡμερῶν, καὶ ἠκούσθη ὅτι εἰς οἶκον ἐσίμ. καὶ εὐθέως, σωτήχθησαν πολλοί. ὡς περ μὲν κέτι χωρῆσθαι, μὴ δὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν, καὶ ἐλάλησάν τε τὸν λόγον, καὶ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν φέροντες αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων. καὶ μὴ δύναμενοι προσεγγίσει αὐτῷ, διὰ τὸν ὄχλον, ἀπεπέρασεν τὴν σελήνην ὅπου ἦν. καὶ διεσπύσαντες χαλῶσιν τὸν κρῆβατον ἐφ' ὃν παραλυτικὸς κατέκειτο. ἰδὼν ἧ ὁ ἸΗΣΟΥΣ τὴν πίσιν αὐτῶν, λέγει τῷ παραλυτικῷ. τέκνον ἀφέωνται σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. ἥσαν δὲ τινες τῶν γραμματέων ἐκεῖ καθήμενοι καὶ διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν. τί οὗτος οὕτως λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας, ἐμὴ εἰς ὁ θεός; καὶ εὐθέως ἐπιθίοντες ὁ ἸΗΣΟΥΣ τῷ πνεύματι αὐτῷ, ὅτι οὕτως διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς. εἶπεν αὐτοῖς. τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί ἐσίμ ἐνοκωπύρομαι ἐπιθεῖν τῷ παραλυτικῷ, ἀφείωνται σοι αἱ ἁμαρτίαι, ἢ ἐπιθεῖν ἔγραφε καὶ ἄρομαι σου τὸν κρῆβατον, ἵνα περιπάτησιν ἡ εἰδῆτε ὅτι δύναμις ἐστὶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἀφιέναι ἑστὶ τῆς ἁμαρτίας, λέγει τῷ παραλυτικῷ, σοὶ λέγω ἔγραφε καὶ ἄρομαι τὸν κρῆβατόν σου καὶ ὑπάσεις εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ ἠγέρθη εὐθέως, καὶ ἄρας τὸν κρῆβατόν ἐναντίον πάντων. ὡς περ ἐξίστασθαι πάντας καὶ δοξάζουσαν τὸν θεὸν λέγοντας. ὅτι οὐδέποτε οὕτως εἶδομεν. καὶ ἐξῆλθεν πάλιν παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἠρχετο πρὸς αὐτὸν. καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς. καὶ παράγωμ ὁ ἸΗΣΟΥΣ, εἶδε λευεὶ τὸν τῶν ἀλφαίου καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον καὶ λέγει αὐτῷ. ἀκολούθησόν μοι, καὶ ἀνασῶς ἠκολούθησέν αὐτῷ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καιρῷ ἐξῆλθόντων αὐτῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῶν, καὶ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ συνανέκειντο τῷ ἸΗΣΟΥ καὶ τοῖς μαθηταῖς

Voca. Matthei. q. et Leui.

Et iterum intrauit Capernaum post dies, & auditum est quod in domo esset, & protin9 cōgregati sunt multi, adeo ut non caperent eos, nec illa loca quæ sunt circa ianuā & loquebatur eis uerbum. Et ueniunt ad eum ferētes paralyticum, qui a quattuor portabatur, & cum non possent appropinquare illi præ turba, nudauerūt tectum ubi erat, & perfosso tecto funibus dimittūt grabatum in quo paralyticus decūbebat. Cum autem uidisset Iesus fidem illorum ait paralytico. Fili, dimittuntur tibi peccata tua. Erant autem illic quidā de scribis sedentes & cogitantes in cordibus suis. Quid hic sic loquitur blasphemias? Quis potest dimittere peccata, nisi solus deus spiritu suo? Et protin9 cū cognouisset Iesus, quod sic cogitarēt intra sese, dicit illis. Quid ista cogitatis in cordibus uestris. Vtrum est facilius dicere paralytico, dimittuntur tibi peccata, an dicere, surge & tolle grabatum tuum & ambula? Vt autem sciatis quod filius hominis habet potestatem in terra remittendi peccata, ait paralytico. Tibi dico, surge & tolle grabatum tuū, & abi in domū tuam. Et statim surrexit, & sublato grabato egressus est in conspectu omnium, adeo ut stupeficerent omnes & glorificarent deum, dicentes. Nunquā sic uidimus. Et egressus est rursus ad mare, omnisque turba ueniebat ad eum, & docebat eos. Et cū præteriret Iesus, uidit Leui Alpei filium sedentem ad teloneum, & ait illi. Sequere me. Et surgens, secutus est eum. Et factū est cū accūberet in domo illius, multi etiā publicani & peccatores simul discūbebant cū Iesu & discipulis

θητᾶς ἀντὶ ἡσασμ ἔ πολλοὶ καὶ ἠκολούθησαν
 αὐτῷ. καὶ οἱ γραμματεῖς, καὶ οἱ φαρισαῖοι
 ἰδόντες αὐτὸν ἐδίοντα μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ
 ἁμαρτωλῶν, ἔλεγον τῷ μαθητᾶς αὐτοῦ. τί ὅτι
 μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐδίει καὶ
 πίνα; καὶ ἀκρίσας ὁ ἸΗΣΟΥΣ λέγει αὐτοῖς, οὐ
 κρίμα ἔχουσι οἱ ἰσχυρότεροι ἰατρῶν, ἀλλ' οἱ κα-
 κῶς ἔχοντες, ὅτι κ' ἤλθον καλεῖσαι δίκαιους,
 ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. καὶ ἦ-
 σασμ οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ τῶν φαρισαί-
 ων κησέουσιν, καὶ ἔρχονται καὶ λέγουσιν αὐ-
 τῷ. διὰ τί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου, καὶ οἱ φαρι-
 σαίων κησέουσιν, οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ οὐ κησέου-
 σιν; καὶ ἔπεμ αὐτοῖς ὁ ἸΗΣΟΥΣ. μή δάωντη
 οἱ υἱοὶ τῆς νυμφῶνος, ἢ ὡς ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν
 ὄσιν κησέουσιν; ὅσοι κρῶνον μετ' αὐτῶν ἔχουσιν τὸ
 νυμφίον, οὐ δάωνται κησέουσιν. ἐλεύσονται δὲ ἡ
 μέρα, ὅταν ἀπῶθῃ ἡ νυμφίος, καὶ τότε
 κησέουσιν ἢ ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. καὶ οὐ
 δεῖς ἐπίβλημα ἑσέου ἀγνάφῃ ἐπιβάπτε
 ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ, εἰδὲ μή, ἄρα τὸ πλῆρω-
 μα αὐτοῦ, καὶ καινὸν τῆ παλαιῶ, καὶ χεῖρον χί-
 μα γίνεσθαι. καὶ οὐδεὶς βάλλα ὄνον νεοῦ εἰς ἀ-
 σκούς παλαιούς, εἰ δὲ μή, ἑσέου ὁ νεοῦ
 τῶν ἀσκούς, καὶ ὁ ὄνος ἐκχῆται, καὶ οἱ ἀσκοὶ
 ἀπλῆνται, ἀλλὰ ὄνον νεοῦ, εἰς ἀσκούς καινούς
 βλητέον. καὶ ἐγγύετε, παραπορεύεσθε αὐτὸν
 τῶν σάββασι διὰ τῶν σπορίμων, καὶ ἤρξαντο
 οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὁδὸν ποιῆσαι, τίλλοντες τῶν σά-
 χνας, καὶ οἱ φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ, ἰδέ τί πε-
 ρῶσιν ἢ τῶν σάββασι, ὅτι οὐκ ἔξεσιμ; καὶ αὐτὸς
 ἔλεγεν αὐτοῖς. οὐδέποτε ἀνέγνωτε τί ἐποίη-
 σεν δαβὶδ; ὅτε κρίμα ἔχεμ καὶ ἐπίνασεν αὐ-
 τὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸ ὄικον τῆ
 δεῦ ἐπὶ Ἀβιάθαρ τῆ ἀρχιερέως, καὶ τῶν ἄρτων
 τῆ προθέσεως ἔφασεν, ὅτι οὐκ ἔξεσιμ φαῖν εἰ
 μή τῶν ἱερῶν, καὶ ἔδωκεμ, καὶ τῶν σαυ αὐτῶ
 ὄνσιν, καὶ ἔλεγον αὐτοῖς. τὸ σάββατον διὰ τὸν
 ἄνθρωπον ἐγγύετε, ὅτι ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάβ-
 βατον.

scipulis eius. Erant enim multi qui secu-
 ti fuerant eum. Et scribae & pharisaei cum
 uiderent eum capientē cibū cum publica-
 nis & peccatoribus, dicebant discipulis
 ei. Quid est quod cum publicanis & pec-
 catoribus edit ac bibit? Hoc audito, Ie-
 sus ait illis. Non opus habet qui ualent
 medico, sed qui male habent. Nō ueni
 ad uocandum iustos, sed peccatores ad
 poenitentiam. Et erant discipuli Ioannis
 & pharisaeorum ieiunantes, & ueniunt, & di-
 cunt illi. Quare discipuli Ioannis & pha-
 risaeorum ieiunant, tui autē discipuli nō ieiunant?
 Et ait illis Iesus. Num possunt filij
 thalami nuptialis in quo cum illis spon-
 sus est ieiunare? Quod diu habent secum
 sponsum, nō possunt ieiunare. Veniet
 autē dies cum auferetur ab eis sponsus, &
 tunc ieiunabunt in illis diebus. Et nemo
 assumentū panni rudis affluit uestimē-
 to ueteri, alioquin aufert supplementū ei
 nouum a ueteri, & peior scissura fit, Et
 nemo mittit uinū mustū in utres uete-
 res, alioquin dirūpet uinū mustū utres,
 & uinū effundetur & utres peribunt. sed
 uinū mustū i utres nouos mitti debet.
 Et accidit ut transiret sabbatis per sege-
 tes, & coeperunt discipuli eius iter facere,
 uellētes spicas, & pharisaei dicebant ei,
 ecce cur faciunt sabbatis, quod nō licet? Et
 ipse ait illis. Nunquā legistis quid fecerit
 Dauid, quādo necesse habebat, & esu-
 riebatur, ipse & qui cum eo erāt? Quomodo
 ingressus sit in domū dei sub Abiathar
 principe sacerdotū, & panes propositionis
 comederit, quos non licet edere nisi
 sacerdotibus, & dedit etiā ijs qui cum
 illo erāt? & dicebat illis. Sabbatū ppter
 hoīem factū est, & nō homo ppter sab-
 batum

Quod Iesus cum publicanis & peccatoribus manducauit in domo Leui.

Quod discipuli Iesu non ieiunabant.

Quod discipuli sabbatis euellunt spicas.

EVANGELIUM

intrauit Caperna-
 ditum est quod in
 congregati sunt
 caperent eos, nec illi
 a ianua & loqueban-
 veniunt ad cum ferit
 a quattuor portabatur
 iente appropinquare
 uentū tectum ubi erant
 finibus dimittit gregem
 tralytius decubebat
 Iesus fidem illorum
 dimittunt ubi peccata
 utem illic quid de lo-
 cogitantes in cordibus
 loquitur blasphemias
 nitere peccata, nisi solus
 prin? ai cognouit
 carere intra se, dicit
 teis in cordibus uel
 lius dicere paralyti
 peccata, an dicere
 tum tuum & ambu-
 is qd filius homini
 in terra remittet
 tico. Tibi dico, sur-
 u uia. & abi in domum
 arrexat, & sublato
 in conspectu omni-
 rent omnes & glori-
 centes. Nam quod
 us est rursus ad man-
 ueniebat ad eum. & u-
 u praeterit Iesus, u-
 filium sedentem ad
 lli. Sequere me & ego
 um. Et factū est quod
 illi? multi enim uen-
 d discipuli beati Iesu & d-

Cap. 3.

hoies hntes manū aridaz sanat sabbato in synagoga.

Secy mare plimos sanabat.

Ve spūs imūdi clamabat tu es filij dei.

xij. noia aptoz qd vocat

βατομ, ὡς τε κύριός ἐστιμ, ὁ υἱὸς τῆ ἀνθρώπου, κἢ τῷ σαββάτῳ. καὶ εἰσῆλθεν πάλιν εἰς τὴν συναγωγὴν. Ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος θηκραμμένημ ἔχων τὴν χεῖρα. καὶ παρεθήρω αὐτόν, εἰ τοῖς σάββασιμ θεραπέυσῃ αὐτόμ, ἵνα κατηγορήσωσιμ αὐτόμ. καὶ λέγῃ τῷ ἀνθρώπῳ τῷ θηκραμμένῳ ἔχοντι τὴν χεῖρα, ἔγερ εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγῃ αὐτοῖς, ἔξεισιμ τοῖς σάββασιμ ἀγαθοποιῆσαι, ἢ κακοποιῆσαι; ψυχῶ σῶσαι, ἢ ἀποκτεῖναι; οἱ ἧ ἰσιώσωσιν. καὶ περιβλεψάμενος αὐτούς μετ' ὀργῆς συλλυπούμενος ἐπίτῃ παρώσῃ φησὶ καρδίας αὐτῶν, λέγῃ τῷ ἀνθρώπῳ, ἐκτίνομ τὴν χεῖρά σου. καὶ ἐξέτεινεμ, καὶ ἀποκατεσάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑγιῆς, ὡς ἄλλη. καὶ θηελθόντες οἱ φαρισαιοὶ ἐυθέως μετὰ τῆ ἡρωδιανῶμ συμβουλίουμ ἐσοίουσιν κατ' αὐτόμ ὅπως αὐτόν ἀπολέσωσιμ. Ἐδ' ἰησοῖς ἀναχώρησεμ μετὰ φησὶ μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς τὴν θάλασσαν. Ἐπολύ πλῆθος ἀπὸ τῆ γαλιλαίας ἠκολούθησαν αὐτῷ, καὶ ἀπὸ τῆ ἰουδαίας, Ἐἀπὸ ἱεροσολυμῶν, Ἐἀπὸ τῆ ἰουσμαίας, Ἐπέσαν τῆ ἰορδάνης, Ἐοὶ πῆρι τύρον, Ἐσιδῶνα, πολλῆδοσ πολλὴ ἀκρόσαντες ὅσα ἐσοίφ, ἤλθον πρὸς αὐτόν. Ἐεἶπεμ τοῖς μαθηταῖς αὐτῆ, ἵνα πλοιάριον προσκαρτήσῃ αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἵνα μὴ θλίψωσιμ αὐτόν. πολλοὺς δ' ἐθεράπευσεν, ὡς τε ἐπίπιπεν αὐτῷ, ἵνα αὐτῆ ἀψωνται, ὅσοι εἶχον μάστιγας. Ἐτὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα ὅτ' ἂν αὐτόν ἐδεώφ, προσέπιπεν αὐτῷ, Ἐἐκραζεμ λέγοντα, ὅτι σὺ εἶ ὁ υἱὸς τῆ θεῶ. Ἐπῆλλὰ ἐπέίμα αὐτοῖς, ἵνα μὴ αὐτόν φανερόν κηίσωσιν. Ἐἀναβαίνῃ εἰς τὸ ὄρος. Ἐπροσκαλήτη ὄυς ἠθελεν αὐτός. Ἐἀπῆλθον πρὸς αὐτόν. Ἐεποίησεν δώδεκα, ἵνα ᾶσιν μετ' αὐτῆ, Ἐἵνα ἀποσέλλη αὐτούς κηεύσφ. Ἐἐχφν ἰησοῖαν θεραπέυσφ τὰς νόσους, Ἐἐκβάλλφν τὰ δαιμόνια. Ἐεπέθηκεμ τῷ σίμωνι ὄνομα πέτρον, καὶ ἰάκωβον τὸν τῆ ζέβεδαίφ, καὶ ἰωάννην τὸν ἀδελφόν τῆ ἰακώβου. Ἐεπέθηκεμ αὐτοῖς ὄνοματα βοανεργῆς, ὅ ἐσιμ υἱοὶ

batū. Itaq; dñs ē fili⁹ hois etiā sabbati. Et introiuit iterū in synagogā, & erat ibi homo arefactam habens manū. & obseruabant eū, an sabbatis sanaturus esset eū, ut accusaret illū. Et ait hoī habenti manū arefactā. Surge in mediū. Et dicit illis. Licet ne sabbatis benefacere, an male facere, aiam saluā facere, an occidere? At illi tacebant. Et cū circūspexisset eos cum iracundia condolefcens super cæcitate cordis eoz, dicit homini. Extende manū tuā, Et extendit. & restituta est man⁹ illi⁹ sana ut altera. Egressi uero pharisæi, statim una cū Herodanis consiliū faciebāt aduersus eū ut illum perderent. Iesus aut cū discipulis suis secessit ad mare & ingens multitudine a Galilæa secuta est eū, & ab Iudæa & ab Hierosolymis, & ab Idumæa, & trans Iordanē, & q̄ circa Tyrū habitabant ac sidonem multitudo magna q̄ cū audissent q̄ faciebat, uenerūt ad eū. Et iussit Iesus discipulis suis, ut nauicula sibi deseruiret propter turbam. ne se comprimerent. Multos em̄ sanauerat, ita ut irruerēt in eū, quo illū tangerent, q̄tquot habebāt plagas. Et spūs imūdi cū illū uidissent pcidebant ei. & clamabant dicētes. Tu es filius dei, & uehemēter cōminabat eis, ne se manifestarent. Et ascendit in montē ac uocat ad se quos uoluit ipse, & uenerunt ad eū. & fecit duodecim ut essent secū, & ut emitteret eos ad pdicandū. utq; haberēt potestatem sanandi morbos, & eijciendi dæmonia. Et imposuit Simoni nomen Petrus, & Iacobum filium Zebedæi, & Ioannem fratrem Iacobi, & imposuit eis nomina Boanerges, qd' est filij

III

Handwritten text in the right margin, partially cut off.

ἦοι θρονῆς, Ὁ ἀνδρέαν, Ὁ φίλιππον, καὶ βαρτο-
 λομαῖον, καὶ ματθαῖον, καὶ θωμᾶν, Ὁ ἰάκωβον
 τὸν ἀλφαῖς, καὶ θαδδαῖον, καὶ σίμωνα τὸν κανα-
 ανῆτην. Ὁ ἰσκαρίωτην δὲ καὶ πρῶτον ἔδωκεν αὐ-
 τῶν. καὶ ἔρχοντες εἰς οἶκον, καὶ συνέρχετο πάλιν
 ὁ χλῆς, ὡς μὴ δάσκαλος αὐτοῦ, μήτε ἄρχον φασίμ.
 Ὁ ἀκούσαντες οὖν παρεῖναι, ἐξήλθον κρατῆσαι
 αὐτὸν. ἔλεγον δὲ, ὅτι ἐξέστη, καὶ οἱ γραμματεῖς οὖν
 ἀπὸ ἱεροσολύμων καταβάντες, ἔλεγον, ὅτι
 βεελζεβούλ ἔχει, καὶ ὅτι ἐν τῷ ἄρχοντι πῶς
 δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια, καὶ προσ-
 καλεσάμενος αὐτοὺς, ἐν πρῶτοισι ἔλεγεν αὐ-
 τοῖς, πῶς δάσκατος σατανᾶς σατανᾶν ἐκβάλλει,
 καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφέαυτῶν μεριδιῆ, ὅν δάσα-
 ται σαθῆναι ἢ βασιλεία ἐκείνη. καὶ ἐὰν οἰκία
 ἐφέαυτῶν μεριδιῆ, ὅν δάσατος σαθῆναι ἢ οἰκία
 ἐκείνη. καὶ εἰ ὁ σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' αὐτὸν, καὶ
 μεμερίσει, ὅν δάσατος σαθῆναι, ἀλλὰ τί ἔ-
 χου δάσατος, ὅν εἰς τὰ σκένυτο ἰσχυρῶς, εἰσελ-
 θὼν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῆς διασπάσαι, ἐὰν μή πρῶ-
 τῶν τὸν ἰσχυρὸν δῆσει, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐ-
 τῆς διασπάσει. ἀλλὰ λέγω ὑμῖν, ὅτι πάντα ἀι-
 φροῦσται τὰ ἁμαρτήματα, τοῖς ἡγοῖσιν ἄνθρω-
 πων, καὶ εὐλασφημίαι ὕσας ἀν εὐλασφημῆσω-
 σίμ. ὅς δ' ἐμ φλασφημῆσει εἰς τὸ πνεῦμα τὸ
 ἅγιον, οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα. ἀλλ' ἐνο-
 χός ἐστιν αἰωνίως κρίσει, ὅτι ἔλεγον ὅτι πνεῦμα
 ἀκάθαρτον ἔχει, καὶ ἔρχοντες ἡμῶν αὐτῆς καὶ οἱ
 ἀδελφοί, καὶ ἔξω ἐσήκοτες, ἀπέσταν πρὸς αὐ-
 τὸν φωνοῦντες αὐτὸν, καὶ ἐκάθητο ὁ χλῆς αὐ-
 τὸν. εἶπεν ἡ αὐτῶν, ἰδοὺ ἡ μητὴρ σου καὶ οἱ ἀδελ-
 φοί σου ἔξω ζητοῦσίν σε. Ὁ ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέ-
 γων, τίς ἐστίν ἡ μητὴρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. καὶ
 πρὸς βλεψάμενος κύκλω τοὺς πρὸς αὐτὸν καθήμενους
 λέγει, ἰδοὺ ἡ μητὴρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου, ὅς ἂν
 ἠήσῃ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ. οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελ-
 φή μου, καὶ μητὴρ ἐστίν. καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν
 πρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ συνήχθη πρὸς αὐτὸν ὁ χλῆς π-
 λυτός, ὡς τε αὐτῶν ἐμβάντα εἰς πλοῖον καθήσκειν τῆς
 θαλάσσης

filij tonitruī, & Andream & Philippū
 & Bartholomæum, & Matthæum, &
 Thomā, & Iacobū Alphai filiū, & Tha-
 daū, & Simonē cananæū, & Iudā Isca-
 riotē q̄ & tradidit illū, Et ueniūt ad do-
 mū, & cōuenit itez turba, sic ut n̄ possēt
 uel panē edere, & cū audissent q̄ ad illū
 attinebāt exierūt, ut manus inijcerent
 in eū. Dicebāt em̄, in furorē uersus est.
 Et scribæ q̄ ab hierosolymis descēderāt
 dicebāt, Beelzebul habet, & in principe
 dæmonioz eijcit dæmonia. Et ad se uo-
 catis eis. in parabolis dicebat illis. Quō
 potest satanas satanam eijcere? Et si re-
 gnum in sese diuisū fuerit, non potest
 stare regnū illud. Et si domus cōtra se-
 metipsam diuisa fuerit, nō potest stare
 domus illa; & si satanas insurrexit in se
 metipsum ac diuisus est, non pōt stare
 sed finē habet. Nō pōt quisq̄ uasa for-
 tis igressus i domū illi⁹ diripe, nisi pri⁹
 fortē alligarit, & tūc domū ei⁹ diripiet.
 Amen dico uobis. Oīa dimittent filijs
 hoīm pctā, & maledicta q̄cūq; dixerit.
 At q̄ cōuiciū dixerit in spm̄ sanctū, nō
 hēt remissionē in aternū, sed re⁹ ē ater-
 ni iudicij; dicebāt em̄ spm̄ imundū ha-
 bet. Et ueniūt mater ei⁹ & fratres, & fo-
 ris stātes miserūt ad eū uocātes eū, &
 sedebat turba circa eū, & dicūt ei. Ecce
 mater tua & frēs tui foris q̄rūt te. Et rñ-
 dit eis dicēs, q̄ ē mater mea & frēs mei⁹.
 Et cū circūspexisset undiq; eos q̄ iuxta
 se sedebant ait. Ecce mater mea & frēs
 mei. Qui em̄ fecerit uolūtatem dei, hic
 frater meus & soror mea & mater est.

Ad Scribas de hier / tmis, q̄
 dixerūt q̄, i principe dæmonioz
 eijceret dæmonia.

Vbi m̄ & frēs foris stātes
 q̄rebant iesum.

Et iterum cœpit docere iuxta ma-
 re, & congregata est ad eum turba
 multa, ita ut nauim ingressus federet in
 G 4 mari

III

EVANGELIUM
 e filijs hoīs etiā sabba-
 tū in synagoga, & n̄
 tam habens mani-
 an sabbatis sanam
 arēt illū. Er ait hoīs
 factū. Surge in medi-
 ane sabbatis benefi-
 e, aīam saluā facere. a
 uerēbant. Et cū circūsp-
 acundia condolecenti-
 dis corp̄ dicit hominū
 tā. Et extendit, & resti-
 sana ut altera. Egrēt
 statim una cū Hiero-
 ebāt aduersus eū ut i-
 Iesus aut cū discipulis
 are & ingens multitudo
 a est cū, & ab Iudæa
 & ab Idumæa, &
 circa Tytū habita-
 ultitudo magna q̄
 nat. uenerūt ad eu-
 ulis suis, ut nauim
 ppter turbam. ne l-
 illos em̄ sanauerat
 quo illū tangens
 magas. Et spūs imū-
 cidebant ei. & clam-
 s filius dei, & uolū-
 s, ne se manifestaret
 iontē ac uocāt ad se
 e, & uenerunt ad eū.
 ut essent secū. Sic em̄
 icandū ut q̄ habet
 ndi morbos, & uolū-
 imposuit. Sicut i
 & Iacobum filium Ze-
 nem fratrem Iesu, & im-
 muna Bonaparte

Cap. 4.
 Ut de nauicula i mari
 sedes doceret pp̄tos in
 parabolis.
 Parabola feminatis.

Βαλάσθ. καὶ πᾶς ὁ ὄχλος πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῆς ἡθ. καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς πολλὰ. καὶ ἐλέγετο αὐτοῖς ἐν τῇ διδασκαλίᾳ αὐτῆ. ἀκούετε. ἰδοὺ ἐξήλθεμ ὁ παῖς τῶν πατέρων. Ἐγένετο ἕν τῶν πατέρων, ὃ μὲν ἐπέσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἤλθεμ τὰ περὶ τῆν ἀπὸ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγεν αὐτὸ, ἄλλο δὲ ἐπέσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη, ὅπου ὄν καὶ ἔιχεμ γῆν πολλὴν, Ἐβθέως, ὅταν ἐπέφυλλον διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς, ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος, ἐκαυματίσθη. καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν, ὅταν κερᾶνθη. Ἄλλο ἐπέσεν εἰς τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αὐτὰς ἀκάνθαι, Ἐσυνέπιζαν αὐτὸ. Ἐκαρπώθη ὄν ἐδωκεν. καὶ ἄλλο ἐπέσεν εἰς τὴν γῆν τὴν καλὴν, καὶ ἐδίδου καρπὸν, ἀναβαίνοντα, καὶ ἀυξάνοντα, καὶ ἐφῆρεν, ἐμ τριάκοντα, καὶ ἐμ ἑξήκοντα, καὶ ἐμ ἑκατόν, καὶ ἔλεγε αὐτοῖς, ὁ ἕκαστος ἀκούετε, ἀκούετε. ὅτε δὲ ἐγένετο καταμόνας ἡρώτησαν αὐτὸν οἱ περὶ αὐτὸν σὺν τοῖς δώδεκα τῶν παραβολῶν. Ἐλέγετο αὐτοῖς. ὅτι μὴ δέδοται ἰνῶναι τὸ μυστήριον τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, ἐκεῖνοις ἢ τοῖς ἕτοιμοῖς, καὶ ἡ ἀπολογία τὰ πάντα γίνεσθαι, ἵνα βλέποντες βλέπωσιν, καὶ μὴ ἴδωσιν, καὶ ἀκούοντες ἀκούωσιν. Ἐμὴ σιωπῶσιν, μὴ ποτε ἐπισηφωσιν, καὶ ἀφεθῆν αὐτοῖς τὰ ἁμαρτήματα. καὶ λέγει αὐτοῖς, ὅτι οἶδατε τὴν παραβολὴν τῆς τῆς ἡθ. καὶ πῶς πᾶσαι τὰς παραβολὰς ἐνώσεσθε, ὁ παῖς, τὸν λόγον ἀκούετε, ὅντοί δὲ εἰσὶ οἱ παρὰ τὴν ὁδόν, ὅπως ἀκούετε τὸν λόγον καὶ ὅταν ἀκούσωσιν, ἐβθέως ἐρχεται ὁ σατανᾶς Ἐξέρπει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆ, καὶ οὗτοί εἰσιν ὁμοίως, οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρμένοι, οἱ ὅταν ἀκούσωσιν τὸν λόγον, ἐβθέως μετὰ χάριτος λαμβάνουσι αὐτὸ. καὶ ὄν ἐχουσι ῥίζαν ἐν αὐτοῖς. Ἐλλὰ πρόσκαιροί εἰσι, ἕτα γενομένης θλίψεως, ἢ θανάτου διὰ τὸν λόγον, ἐβθέως σκανδαλίζονται. καὶ οὗτοί εἰσι οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας

Parabolá istá suis expoít

mari, & tota turba iuxta mare in terra erat, & docebat eos i parabolis multa, & dicebat illis in doctrina sua. Audite, Ecce exibat q̄ seminabat ad feminādū. Et accidit inter feminādū, aliud quidē cecidit secus uiam, & uenerunt uolucres cœli & comederunt illud. Aliud uero cecidit super petrosa, ubi nō habuit terrā multam, & statim exortū est, quod nō haberet altitudinem terræ, sole autē exorto æstu perijt, & eo q̄ nō haberet radicem exaruit. Et aliud cecidit in spinas, & ascenderunt spinæ, & suffocauerunt illud, & fructū non dedit. Et aliud cecidit in terrā bonā, & dabat fructū ascendē & crescentē, & afferebat unū triginta, & unū sexaginta, & unū centū. & dicebat illis. Qui habet aures audiēdi, audiat. Cū autē cœpisset esse solus, inter rogauerunt eum hī qui circū illū erant cum duodecim de parabola, & dicebat eis. Vobis datum est nosse mysterium regni dei, illis autem qui foris sunt in parabolis oīa fiunt, ut uidentes uideāt & non cernāt, & audientes audiant, & nō intelligant, nequādo conuertant & dimittant eis peccata. Et ait illis. Nescitis parabolā hanc, & quomodo oēs parabolās cognoscetis? Qui seminat, uerbum seminat. Hī autē sunt qui circa uīā ubi seminat uerbū, & cū audierint, cōfestim uenit satanas, & aufert uerbum quod seminatū est in cordibus eorū. Et hī sūt similiter, q̄ sup petrosa semināt, q̄ cū audierit uerbū, statim cū gaudio accipiūt illud, & nō habent radicē in se sed tparij sunt, deinde orta tribulatiōe aut persecutione propter uerbum, cōfestim scādalizātur. Hī autē sunt qui in spinas

Cap. 4.

ἁκάνθας ἀναρόμωτοι, οὗτοί εἰσιν οἱ τῆρ λόγον
ἀκούοντες, καὶ αἱ μέριμναι τῆ αἰώνος τούτου, καὶ
ἡ ἀπάτη τῆ πλούτου, καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ
ἐπιθυμῖαι εἰσπορευόμεναι συμπνίγουσιν
τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. καὶ οὗτοί
εἰσιν, οἱ ἐπὶ πλὴν γῆρ πλὴν καλῶν ἀναρέντες
οἱ τινες ἀκούουσι τὸν λόγον καὶ παραδέ
χονται, καὶ καρποφοροῦσιν, ἐν τριάκοντα,
καὶ ἐν ἑξήκοντα, καὶ ἐν ἑκατόμ, καὶ ἔλεγε αὐ
τοῖς. μήτι ὁ λύχνος ἔρχεται, ἵνα ὑπὸ τὸν
μόδιον τεθῆ. ἢ ὑπὸ πλὴν κλίνην, ἵνα ἐπὶ
πλὴν λυχνίαν ἐπιτεθῆ, ἵνα γὰρ ἐστὶ κρυπτόν
ὁ εἶμα μὴ φανερωθῆ, οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυ
φορ, ἀλλ' ἵνα εἶς φανερόν ἔλθῃ. τίς ἔχει ἅτα
ἀκούει, ἀκούετω. Ἐἔλεγε αὐτοῖς, βλέπε
τε τί ἀκούετε. ἦν ὁ μέτρον μετρεῖται, μετρηθῆ
σεται ὑμῖν, καὶ προστεθήσεται ὑμῖν τοῖς ἀ
κούουσι. ὅς γὰρ ἂν ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ
ὁς οὐκ ἔχει καὶ ὁ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. Ἐἔλε
γε. οὕτως ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ὡς εἶμα
ἄνθρωπος ἐβάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆ γῆς, καὶ
καθεύδῃ καὶ ἐγείρηται ἡμέρας καὶ ἡμέρας, καὶ ὁ σπό
ρος ἐλασάνῃ καὶ μηκύνῃται ὡς οὐκ οἶδεν αὐτοῦ.
αὐτομάτη γὰρ ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον
χόρτον, ἔπειτα σάχυν, ἔπειτα πλήρη σίτου. ἦν τῷ
σάχυν. ὅταν ᾖ πρὸς τὸν καρπὸν ἐυθὺς ἀπὸ σέλι
τῆ δρέπανον, ὅτι πρὸς ἐσκεν ὁ θερισμὸς καὶ ἔλεfen
τίνι ὁμοιώσωμεν τὴν βασιλείαν τῆ θεοῦ; ἦν ποί
α παραβολῆ παραβαλῶμεν αὐτῶν; ὡς κόκ
κον σινάπew, ὅς ὅτ' ἂν σπασῆ ἐπὶ τῆ γῆς
μικρότερος πάντων τῶν σπασμάτων ἐστὶν τῆ
πὶ τῆ γῆς, καὶ ὅτ' ἂν σπασῆ, ἀναβαίνει καὶ
γίνεται πάντων τῶν λαχάων μείζων.
καὶ ποιεῖ κλάδους μεγάλους, ὡς τε δάμα
δα ὑπὸ πλὴν σκίαν αὐτοῦ, τὰ πετενὰ τοῦ
δουρανοῦ κατασκηνοῦ. Ἐ τοιαύταις παρα
βολαῖς πολλαῖς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον
καθὼς ἐδάσαντο ἀκούει. χωρὶς δὲ παρα
βολῆς, οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς. κατὶδίαρ δὲ
τοῖς μαθηταῖς

spinas semē excipiunt. Hi sunt qui uer
bū audiūt, & sollicitudines sæculi hui⁹
& deceptio diuitiar. & q̄ circa reliq̄ sūt
concupiscentiæ introeuntes suffocant
uerbum, & sine fructu efficiūt. Et hi sūt
qui in terram bonā semen exceperūt,
qui audiunt uerbū & suscipiunt, & fru
ctificant unum triginta, unum sexagin
ta, & unum centū. Et dicebat illis. Num
quid uenit lucerna ut sub modio pona
tur, aut sub lecto? Nonne ut super can
delabrum ponatur? Non est enim ali
quid absconditū, quod nō manifestet,
neq; fuit occultum, sed ut in ppatulū
ueniat. Si qs habet aures audiendi, au
diat. Et dicebat illis. Videte quid audi
atis. In qua mensura metimini, aliq̄ me
tientur uobis, & adiicietur uobis, q̄ au
ditis. Qui enim habet, dabitur illi, & q̄
non habet, etiam quod habet auferet
ab eo. Et dicebat. Sic est regnū dei quē
admodum si homo iaciat sementē in
terrā, & dormiat & exurgat nocte ac
die & seges germinet, & surgat in altū
dum nescit ille. Ultro enim terra fructi
ficat primum herbā, deinde spicā, dein
de plenū frumentū in spica. Cum aut
pductus fuerit fructus, statim mittet
falcē, qm̄ adest messis. Et dicebat. Cui
assimilabim⁹ regnū dei, aut in q̄ para
bola cōferem⁹ illud? Sicut granū sina
pis qd̄ cū seminatū fuerit ī terra, min⁹
est oibus seminib⁹ q̄ sunt in terra, & cū
seminatū fuerit, ascēdit, & fit mai⁹ oib⁹
oleribus, & facit ramos magnos, ita ut
possint sub umbra eius aues cœli nidifi
care. Et talib⁹ multis parabolis loq̄bat̄
eis uerbū prout poterāt audire, sine pa
rabola aut nō loq̄bat̄ eis. Scorsim aut
discipulis

Uō lucerna sub modio pot?

Parabola de mēfura.

De semēte iactato ī terrā.

Parabola de grano sinapis.

urba iuxta mare inte
reos i parabolis mi
n doctrina sua. Ab
minabat ad feminā
feminādū, aliud qui
m, & uenerunt uolunt
tunt illud. Aliud uero
sā ubi nō habuit ten
im exortū est, quod u
nem tenet, sole aut ex
& eo q̄ nō haberet ra
aliud excidit in spina
pinæ, & suffocauit
non dedit. Ex aliud
nā, & dabat fructū al
tē, & afferbat unū
aginta, & unū centū
i habet aures audiē
dillet elle solus, inter
qui circa illū erant
parabola, & dicebat
st nosse mysterium
m qui foris sunt
t, ut uidentes uide
udientes audiam
quādo conuertant
ceara. Ex ait illis. N
ic, & quomodo oī
retis? Qui seminat
li aut sunt qui circa
rbū, & cū audierit
tanās, & aut uerbu
tū est in cordibus
er, q̄ sup petra seminat
e uerbū. Statim q̄ p
& nō habent radicē
nt, deinde ort uolunt
ione propinqua con
alizatur. Hi autem qui nō

Iesus dormiēs ī mari tēs
restatē sedatē

ρῆς μαθητῶν αὐτῶ, ἐπέλυεν πάντᾳ. Ἐλέγη
 αὐτοῖς, ἔν εκείνη τῇ ἡμέρᾳ, ὁφίως γενομένης,
 διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν, καὶ ἀφέντες τὸν
 ὄχλον, παραλαμβάνουσιν αὐτὸν ὡς ἦν ἐν τῷ
 πλοίῳ, Ἐἄλλα δὲ πλοίαρτα ἦν μετ' αὐτῶ, καὶ
 γίνετα λαίλαψ ἀνέμου μεγάλη, τὰ δὲ κύμα
 τα ἐπέβαλεν εἰς τὸ πλοῖον, ὡς τε αὐτὸ ἦδη
 γεμίζεσθαι, καὶ ἦν αὐτὸς ἐπὶ τῆ πρύμνῃ, ἐπὶ
 τὸ προσκεφάλαιον καθεύδων. καὶ διεγεί
 ρσιν αὐτὸν, Ἐλέγσιν αὐτῶ, Διδάσκαλε,
 οὐ μέλει σοι, ὅτι ἀπολύμεθα; καὶ διεγερθεὶς
 ἐπέτιμκσεν τῷ ἀνέμῳ, καὶ εἶπερ τῇ θαλάσ
 σῃ, σιώπα, περὶ μωσο, καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνε
 μος, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη, Ἐἴπωρ
 αὐτοῖς, τί θεοὶ ἐσε ὄντως; πῶς, οὐκ ἔχετε
 πίστιν; Ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, καὶ ἔλε
 γον πρὸς ἀλλήλους, τίς ἄρα οὗτος ὅστις, ὅτι καὶ
 ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θαλάσσα, ὑπακούουσιν αὐτῶ; καὶ
 ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆ θαλάσσης εἰς τὴν χώ
 ραν τῶν γαδαρηνῶν. καὶ ἐξελθόντι αὐ
 τῶ ἐκ τῶ πλοίου, εὐθέως ἀπώτηκσεν αὐτῶ
 ἐκ τῶ μνημείῳ ἄνθρωπος ἔν πνεύματι ἄκα
 θάρτῳ, ὃς πλὴν κατήκσιν ἔιχερ ἔν τῶ μνη
 μείῳ, καὶ οὐτε ἀλύσεσιν οὐδεὶς ἠδ' ἄναρ αὐ
 τὸν δεῖσαι, διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδαισ καὶ
 ἀλύσεσιν δεδέσθ, καὶ διεσπῶσθ ὑπ' αὐτῶ τὰς
 ἀλύσεις, καὶ τὰς πέδας σιωτῆσθαι, καὶ οὐδεὶς
 αὐτὸν ἴχουσερ διαμάσαι, καὶ διὰ πάντ' ἡσυχῆς
 καὶ ἡμέρας ἔν τῶ ὄρεσιν, καὶ ἔν τῶ μνήμα
 σιν ἦν κράζων, καὶ κατακόπῳρ ἑαυτὸν λίθοις.
 Ἰδὼν ἡ τὸν ἸΗΣΟΥΝ ἄτ' μακρόθερ, ἔδραμον
 καὶ προσεκύκωσεν αὐτῶ, καὶ κράξας φωνῆ με
 γάλῃ εἶπερ, τί ἐμοὶ καὶ σοι ἸΗΣΟΥ ἡ ἐστ' θεῶ
 ἔν ὑψίστου; ὀρκίζω σε τὸν θεόν, μή με βασανί
 σης. ἔλεγερ δ' αὐτῶ, ἔξελθε τ' πνεῦμα τ' ἀκά
 θαρτον ἐκ τ' ἀνθρώπου, καὶ ἐπρώτα αὐτὸν, τί
 σοὶ ὄνομα; καὶ ἀπεκρίθη λέγων, λεγεὼν ὄνο
 μά μοι, ὅτι πολλοὶ ἐσμεν, καὶ πρὸς ἐκάστ' αὐτῶ
 πολλὰ, ἵνα μὴ ἀντὺς ἀποσείλη ἔξω τ' χώρας.
 ἦν δὲ ἐκ

In regione Gadarenorum le
gionē expellit ab hoīe qui
ī monumētō habitavit.

discipulis suis exponebat omnia. Et ait
 illis in die illo cum facta esset uespera,
 transeamus in ulteriorem ripam. Et di
 missa turba, assumunt eum, ita ut erat
 in naui, sed & aliaē nauiculæ erant cum
 illo. & fit procella uenti magna, & flu
 ctus irruerant in nauim, ita ut illa iam
 impleretur. Et erat ipse in puppi super
 ceruical dormiēs, & excitant eum, & di
 cunt illi. Præceptor nō est tibi curæ, qđ
 perimus. Et exurgens increpauit uen
 tum, & dixit mari. Tace, obmutesce, &
 conquieuit uentus, & facta est trāquilli
 tas magna, & ait illis. Quid timidi estis
 adeo, Qui fit ut non habeatis fidem?
 Et timuerunt timore magno, & dice
 bant inter se. Quisnam hic est, quia &
 uentus & mare obediunt ei?

Et uenerunt trans mare in regionē
 Gadarenorū. Et egresso ei de nauī, sta
 tim occurrit e monumētis homo in spi
 ritu immundo, qui domiciliū habebat
 in monumentis. Et necq; catenis quis
 q; poterat eum ligare, propterea quod
 saepe cōpedibus & catenis uinctus fuif
 set, & discerptæ fuissent ab illo catenæ,
 & compedes essent cōminutæ, & nemo
 poterat eum domare. Et semper die ac
 nocte in montibus & in monumentis
 erat clamans & concidens seipsum la
 pidibus. Cū uidisset autē Iesū a lōge, cu
 currit, & adorauit eū, & clamans uoce
 magna dixit. Quid mihi tecū est Iesu
 fili dei altissimi? adiuro te p deū, ne me
 torqas. Dicebat em̄ illi. Exi spūs imun
 de ab hoīe, & interrogabat eū. Qđ tibi
 nomē est? Et rñdit dicēs ei. Legio mihi
 nomē est, qđ multi sum⁹. Et depcabat
 eū multū ne se emitteret extra regionē.
 Erat em̄

V

Mittit demones i porcos.

ἦν ἡ ἐκείνη πρὸς τὰ ὄρη ἀγέλη χοίρων μεγάλη
 λκβοσκομένη. καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν πάν-
 τες οἱ δαίμονες λέγοντες. πέμψον ἡμᾶς εἰς
 τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθωμεν. Ἐ-
 πείρεψεν αὐτοῖς εὐθέως ὁ ἸΗΣΟΥΣ. Ἐβή-
 θόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα, εἰσῆλθον
 εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὤρμησαν ἡ ἀγέλη κατὰ
 τὴν κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν. ἦσαν δὲ, ὡς
 διχίλιοι. Ἐπείγοντο ἔν τῃ θαλάσῃ, οἱ δὲ
 βόσκοιτες τοὺς χοίρους, ἔφυγον. καὶ ἀνή-
 γγαλαμ εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς
 καὶ ἐβῆλθον ἰδοῦν τί ἐσιν τὸ γεγονός. Ἐξ-
 χοιτη πρὸς τὸν ἸΗΣΟΥΣ. καὶ θεωροῦσιν τὸν δαι-
 μονιζόμενον, καθήμενον, Ἐματισμένον Ἐ-
 σωφρονοῦντα τὸν ἐχθρότα τὸν λεγόμενον Ἐ-
 φοβήθησαν, καὶ διηγίσαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόν-
 τες, πῶς ἐγένετο τῷ δαίμονιζομένῳ Ἐπερὶ
 τῶν χοίρων, καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν
 ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὄρων αὐτῶν. καὶ ἐμεβάν-
 τος αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον, παρεκάλε αὐτὸν ὁ δαι-
 μονιθεὶς, ἵνα ἦ μετ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ ἸΗΣΟΥΣ οὐκ
 ἀφῆκεν αὐτὸν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ. ὕπαγε εἰς τὸν
 οἶκόν σου πρὸς τοὺς σὺν ἐκείνοις ἀποστο-
 ῖσαι σοι ὁ κύριος πεποιήκει. Ἐκλήσθη σὺν
 ἀπῆλθεν Ἐβῆσαν κηρύσσον ἐν τῇ δεκαπόλει ὅ-
 σα ἐπίκειν αὐτῷ ὁ ἸΗΣΟΥΣ, καὶ πάντες ἐθαύμα-
 ζον. καὶ διὰ τῆς αὐτῶν ἘΙΗΣΟΥΣ ἐν τῷ πλοίῳ πᾶ-
 λιμ εἰς τὸ πέραν σωήθη ὄχλος πολὺς ἐπ' αὐ-
 τὸν, Ἐπρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ ἰδοὺ ἐρχετο εἰς
 τὸν ἄρχισυναγωγὸν, ὀνόματι Ἰάϊρος. Ἐἰδὼν αὐ-
 τὸν ἠπείλει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ. Ἐπρὸς αὐτὸν
 αὐτὸν πρὸς αὐτὸν λέγων, ὅτι τὸ θυγάτριόν μου ἐχά-
 τως ἔχει, ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῆς αὐτῷ τὰς χεῖρας. Ὁ-
 πως σωθῆ καὶ ζήσεται. Ἐπῆλθεν μετ' αὐτοῦ Ἐπρὸς
 κολούθη αὐτῷ ὄχλος πλῆθυσ. Ἐσωθῆθησαν αὐ-
 τῶν. Ἐγυνή τις ὄνυσσα ἐν ῥύσει ἄματ' ἔτη δώδε-
 κα, καὶ πρὸς παθῆσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν
 καὶ διαπανήσασα τὰ ἑαυτῆς πάντα καὶ
 μηδὲν ὠφεληθεῖσα, ἀλλὰ μάλλον εἰς τὸ χεῖ-
 ρον ἐλθεῖ

Erat autē ibi iuxta montes grex porco-
 rum magnus pascens, & deprecabantur
 eum oēs dæmones, dicētes. Mitte nos
 in porcos, ut in eos introeamus. Et per-
 misit eis statim Iesus. Et egressi spūs ī
 mūdi ingressi sunt in porcos. Et fereba-
 tur grex p̄ p̄ceps ī mare, erāt autē ferme
 bis mille, & suffocati sūt in mari. Qui
 autē pascebāt porcos, fugerūt & renūcia-
 uerūt in ciuitatē, & in agros. Et egressi
 sunt ad uidēdū qd esset qd' acciderat,
 & uenūt ad Iesum, & uident illū qui
 a dæmonio uexabat sedentē & uestitū
 & sanæ mentis qui habuerat legionē &
 timuerunt. Et narrauerūt illis qui uide-
 rant qualiter factū esset ei qui dæmo-
 nium habuerat, & de porcis. Et rogare
 cœperunt eum, ut discederet de finibus
 ipsorū. Etcū ingressus ē nauim, rogabat
 illū qui fuerat a dæmonio correptus, ut
 esset cū illo, Iesus autē nō pmisit eū, sed
 ait illi. Abi in domū tuā ad tuos, & an-
 nuncia illis quāta tibi dñs fecerit, & mi-
 fertus sit tui. Et abiit, & cœpit p̄dicare
 in decapoli, quanta sibi fecisset Iesus, &
 omnes mirabantur. Et cū traiecisset Ie-
 sus in nauī rursus in ulteriorē ripā, cōue-
 nit turba multa ad eū, & erat circa ma-
 re. Et ecce uenit quidā principū synago-
 gæ noiē Iairus, & cū uidisset eū, p̄cidit
 ad pedes, & deprecabatur eum multū di-
 cens. Filiola mea in extremis est, ut ue-
 nias & imponas illi manus, ut salua sit,
 & uiuet. Et abiit cū illo, & sequebat eū
 turba multa, & cōprimebāt eū. Et muli-
 er q̄dā q̄ fuerat ī p̄fluuiō sāguinis ānis
 duodecim, & fuerat multa p̄pessa a cō-
 plurib⁹ medicis, & insūperat oīa sua, &
 nihil adiuuētī senserat, sed magis ī de-
 terius ue-

Ut muliere emorruissa sanat.

is exponbar omnia...
 lo cum facta esset uesp...
 in ulteriorem ripam. Et...
 afflumunt eum, ita ut...
 Stabat nauicular: erant...
 ocilla uenti magna, &...
 ut in nauim, ita ut illa...
 Et erat ipse in puppi sup...
 tiēs, & excitant eum, &...
 ceptor nō est tibi curat, q̄...
 exurgens increpauit uen...
 nan. Tace, obmutescet...
 entus, & facta est traquil...
 & ait illis. Quid timidi est...
 it ut non habeatis fident...
 r timore magno, & dicit...
 Quisnam hic est, quia &...
 obedunt ei?
 trans mare in regionē...
 egresso ei de nauī, sta-
 onumētis homo in ipi...
 qui domiciliū habebat...
 Et nec cathenis quib⁹...
 ligare, propterea quia...
 s & catenis uinctus h...
 e fuisset ab illo carer...
 essent cōminuta, & n...
 domare. Et semper de...
 tribus & in monum...
 & concidens seipm...
 uidisset autē Iesum, p̄...
 rauxit eū, & domans...
 it. Quid tibi uerū est...
 sumi: adiuro te p̄ deū, n...
 icebat em illa. Et p̄p...
 e, & interrogabat eū...
 Et r̄dit dicens. Quis...
 qa multi sumi: dicit...
 ne se emittit...

ρον ἔλθῃσα, ἀκούσασα περὶ τοῦ Ἰησοῦ. ἔλθῃσα ὅν ὄχλῳ ὁπιδεν, ἤφατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ. ἔλεγε γὰρ, κὰρ ἤν ἱματίων αὐτοῦ ἄψωμαι, σωθήσομαι. καὶ ἐνδέως θηκράνηκ ἢ πηγὴ τῶ ἁίματος αὐτοῦ, καὶ ἔγνω θεὸ σώματι, ὅτι ἴσται ἀπὸ φθι μάσι γόος. καὶ ἐνθέως ὁ Ἰησοῦς ἐπιγνοῦς ὅν ἑαυτῷ πλὴν θη αὐτοῦ δάωα μὴ θηελθοῦσαρ, ἐπιστραφεὶς ὅν τῷ ὄχλῳ ἔλεγε, τίς μου ἤφατο ἤν ἱματίων; Ὁ ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, βλέπε τὸν ὄχλον σωθλίβοντά σε, καὶ λέγεις τίς μου ἤφατο; καὶ περιεβλέπετ ἰδέειν πλὴν τῶ τω πεποικηκῆσιν, ἢ δὲ γωνὴ φοβηθεῖσα καὶ τρέμουσα ἰδούσα ὁ γέγονεμ ἐπὶ αὐτῇ, ἤλθεμ καὶ προσέπεσεμ αὐτῷ, καὶ ἔειπεμ αὐτῷ πᾶσαμ πλὴν ἀλήθειαν. ὁ δὲ ἔειπεμ αὐτῇ, οὐ γατες ἢ πίσις σου σέσωκέμ σε, ὑπαγε εἰς εἰρηλίω, καὶ ἴδι ἡ γωνὴ ἀπὸ φθι μάσι γόος σου. Ἐτι αὐτοῦ λαλοῦντῶ, ἔρχονται ἀπὸ τῶ ἀρχισυναγωγίου λέγοντες, ὅτι ἡ θυγάτηρ σου ἀπέθανεμ τί ἔτι σκίλλας τῶ Διδάσκαλον; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐνθέως ἀκούσας τὸν λόγον λαλῆσθον, λέγει θεὸ ἀρχισυναγωγῶ, μὴ φοβῆ, μόνομ πίσθνε. καὶ οὐκ ἀφῆκεμ οὐδένα αὐτῷ συνακολουθῆσαι, εἰ μὴ πέτρομ Ὁ ἰάκωβον Ὁ ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν ἰακώβου. καὶ ἔρχοντῆ εἰς τῶ οἶκομ τῶ ἀρχισυναγωγίου, καὶ θεωρεῖ δόξον ἢ κλαίοντα, καὶ ἀλαλάζοντα, καὶ ἔειπε, καὶ εἰσελθὼμ λέγει αὐτῶ, τί δορυεῖσθε καὶ κλαίετε; ὁ παδίον, οὐκ ἀπέθανε, ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλωμ αὐτῶ. ὁ δὲ ἐκβαλὼμ ἄψωπτα, ἢ ἀλαμβάνει τὸν πατέρα τῶ παιδίου καὶ πλὴν μητέρα, Ὁ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ εἰσπορεύεται ὁπὸ ἢ τὸ παδίον ἀνακείμνον, Ὁ κρατήσας φθι χερδὸς τοῦ παιδίου, λέγει αὐτῇ. Ταλιθά, κοῦμι, ὁ ὅσιν μεθερμωθνόμενον, τὸ κοράσιον σοὶ λέγω ἔγερε. καὶ ἐνθέως ἀνέση τὸ κοράσιον Ὁ περιεπάτα, ἢ γὰρ ἔτῶμ δώδεκα, καὶ θηέσασαμ ἔκασαμ με γάλλω, καὶ διεείλατο

Filiā archisynagogi mortuā suscitavit.

terius uenerat cū audisset de Iesu, uenit in turba a tergo, & tetigit uestimētum eius. Dicebat em̄, si uel uestimēta eius tetigero, salua ero. Et cōfestim siccatus est fons sanguinis eius, & sensit corpe, q̄ sanata esset a flagello. Et statim Iesus i semetipso cognoscēs uirtutē quae de se exierat, cōuersus in turba aiebat. Quis tetigit uestimenta mea? Et dicebant ei discipuli sui. Vides turbā cōprimentem te, & dicis, quis me tetigit? Et circumspiciebat ut uideret eam quae hoc fecerat. Mulier uero timens & tremens, sciens quod factum esset in se, uenit & procidit ante eum, & dixit ei oēm ueritatē. Ille aut̄ dixit ei. Filia, fides tua te saluam fecit, uade in pace, & esto sana a flagello tuo. Adhuc eo loquente ueniunt a principe synagogae, qui dicerent. Filia tua mortua est, quid ultra uexas magistrū? Iesus autem protinus audito uerbo quod dicebatur, ait principi synagogae. Ne metuas, tantūmodo crede. Et non permisit ut quisquam se sequeretur prater Petrum & Iacobum & Ioannem fratrem Iacobi. Et ueniunt in domum principis synagogae, & uidit tumultum ac flentes & eiulantes multum, & ingressus ait illis. Quid tumultuamini & ploratis? puella nō est mortua, sed dormit. Et iridebāt eū. Ipse uero eiectis oibus, assumit patrē & matrē puellae & qui secū erāt, & ingredit̄ ubi puella erat iacēs, & ap̄phēla manu puellae, ait illi. Tabitha cumi, qd̄ est, si quis interptet̄. Puella tibi dico surge. Et cōfestim surrexit puella, & ambulabat. Erat em̄ annoꝝ duodecim, & obstupuerūt stupore magno. Et praecepit

διεείλατο αὐτοῖς πολλὰ, ἵνα μηδεὶς γινώσκῃ
 τὸ, καὶ εἶπερ δοθῆναι αὐτῇ φαγαῖν, καὶ ὄψιν
 ἄλλοθεν ἐκῆθεν καὶ ἄλλοθεν εἰς τὴν πατρίδα αὐ-
 τοῦ, καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ διὰ μαθηταὶ αὐ-
 τοῦ, καὶ γεινομένου σαββάτου, ἤρξατο ἐν τῇ
 συναγωγῇ διδάσκειν, καὶ πολλοὶ ἀκούον-
 τες, ὄψιν πλήσοντο λέγοντες, πόθεν τούτω ταῦ-
 τα, καὶ τίς ἡ σοφία ἢ ἡ δόξα αὐτοῦ, καὶ δύ-
 νάμας τοιαῦτα διὰ τοῦ χειρῶν αὐτοῦ γίνον-
 ται, οὐχ οὗτος ἔστιν ὁ τέκτων ὁ ἦδὲ μαρτίας,
 ἀδελφὸς δὲ Ἰακώβου καὶ Ἰωσή καὶ Ἰσίδρα, καὶ
 σίμωνος; καὶ οὐκ ἐστὶν αὐτῷ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὡς
 πρὸς ἡμᾶς; Ἐσκωδάλιζοντο ἐν αὐτῷ, ἐλε-
 γον δὲ αὐτοῖς ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ὅτι οὐκ ἐστὶν προφή-
 τικὸς ἄτιμος, ἐμὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, καὶ ἐν
 οἰκίᾳ συγγενέσιν, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, ὅτι οὐκ
 ἠδύναται ἐκεῖ οὐδέ μίαν δάναμιν ποιῆσαι, εἰ
 μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις, ἐπιθεῖς τὰς χεῖρας ἐθε-
 ράπνυσεν, καὶ ἐθαύμαζεν διὰ τὴν ἀπιστίαν
 αὐτῶν, καὶ περιῆγεν τὰς κόμας κύνων δι-
 δάσκων, καὶ προσκαλεῖται τὴν δούλικαν, καὶ
 ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστέλλειν δύο δύο. Ἐδί-
 δου αὐτοῖς δύο δύο ἀπὸ πάντων τῶν ἐκ-
 καθάρτων, καὶ παρήγαγεν αὐτοῖς, ἵνα μη-
 δεὶς αἴρωσιν εἰς ὁδόν, εἰ μὴ ῥάβδον μόνον, μη-
 πῆράν, μηδ' ἄστον, μηδ' εἰς τὴν ζώνην χαλκόν,
 ἀλλ' ἂν ποδὲ δερμῖνος, σαυδάλια, καὶ μὴ ἐν
 δύοσάδα δύο χιτῶνας, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς
 ὅπου ἐὰν εἰσέλθῃτε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μῶντε, εἰ-
 ὡς ἂν ἐξέλθῃτε ἐκεῖθεν, καὶ ὅσοι ἐὰν μὴ ἐέ-
 ξωρται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκούσῃ ὑμῶν, ἐκποι-
 ρήσονται ἐκεῖθεν. ἐκτινάξατε τὸν χιτῶνα ὑ-
 πὸ κατὰ τῶν ποδῶν ὑμῶν, εἰς μαρτύριον αὐ-
 τοῖς. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται σο-
 δομοῖς ἢ γομορροῖς ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ τῇ πό-
 λει ἐκείνῃ, καὶ ἐξελθόντες ἐκέρουσον, ἵνα με-
 τορῆσῃσιν, καὶ δαμόνια πολλὰ ἐξέλθωσιν,
 καὶ ἡλεφον ἐλάω πολλοὺς ἀρρώστους καὶ ἐθε-
 ράπνυσαν. καὶ ἠκούσθη ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης
 φωνεῖν

præcepit illis uehemēter, ut nemo id sci-
 ret, & iussit ut daretur illi quod ederet.
Et egressus est illinc, & uenit in patriā
 suam, & sequuntur eum discipuli sui.
 Et factō sabbato, cœpit in synagoga
 docere, & multi audientes obstupue-
 runt, dicentes. Vnde huic hæc? & quæ
 est sapientia, quæ data est illi, & uir-
 tutes tales quæ per manus eius effici-
 untur? Nonne hic est faber ille, filius
 Mariæ, frater Iacobi & Iose, & Iudæ, &
 Simonis? Nonne & sorores eius hic
 nobiscum sunt? Et scandalizabantur
 in illo. Dicebat autem illis Iesus. Non
 est propheta contemptus nisi in patria
 sua, & inter cognatos, & in familia sua,
 & non poterat ibi uirtutem ullā facere,
 nisi quod paucos infirmos, impositis
 manibus sanauit. Et mirabatur ppter
 incredulitatem eorum, & circūibat ca-
 stella in circūitu docens. Et accersit duo
 decim, & cœpit eos emittere binos, &
 dabat illis potestatem spirituum imun-
 dorum. Et p̄cepit illis ne quid tollerent
 in uia, nisi uirgam tantum, nō peram,
 non panem, non in zona æs, sed calcia-
 tos sandalijs, & ne induerent duabus
 tunicis. Et dicebat eis. Quocūq; intro-
 ieritis in domū, illic manete donec exe-
 atis inde. Et quicumq; non receperint
 uos, neq; audierint uos, exeuntes inde,
 excutite puluerem qui est sub pedibus
 uestris in testimonium illis. Amen di-
 co uobis, Tolerabilius erit Sodomis
 aut Gomorris in die iudicij, q̄ ciuitati
 illi. Et egressi prædicabant, ut pœniten-
 tiam agerent, & dæmonia multa eijcie-
 bant, & ungebant oleo multos ægros
 & sanabant. Et audiuit rex Herodes
 H manifestū

Ca. 6.

VI

Ut in patria sua in synagoga docuit.

Non propheta acceptus in patria sua.

De missioe xij aplos binos & binos cum mdat

Ut multa eijceret demonia

Herodes dixit iesu esse
Ioanne baptista.

Narra^o de occisione Johis

φανερῶν γὰρ ἐγγύετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ εἶ-
λεγεμ, ὅτι ἰωάννης ὁ βαπτίζων, ἐκ νεκρῶν ἠ-
γέρθη, καὶ διὰ τὸ τῶν ἑσθραστῶν αἰδωάμενος
ἐν αὐτῷ. ἄλλοι ἔλεγον, ὅτι ἠλίας ὄζει. ἄλλοι ἕ-
ἔλεγον, ὅτι προφήτης ὄζει, ἢ ὡς εἰς τῶν προ-
φητῶν. Ακούσας δὲ ὁ Ἡρώδης, εἶπεμ, ὅμ ἐγὼ
ἀπεκεφάλισα ἰωάννην, οὗτος ὄζει, αὐτὸς ἠ-
γέρθη ἐκ νεκρῶν. Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρώδης ἀποσεί-
λας, ἐκράτησεμ τὸν ἰωάννην, καὶ ἔθηκεμ αὐτῷ
ἐν τῇ φυλακῇ, διὰ Ἡρωδιάδα τῆς γυναικὸς τε-
λίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅτι αὐτῷ ἐγά-
μισεμ. ἔλεγεμ γὰρ ὁ ἰωάννης τῷ Ἡρώδῃ, ὅτι
οὐκ ἔξεσιμ σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελ-
φοῦ σου. ἢ δὲ Ἡρωδιάς ἐπαίχεμ αὐτῷ καὶ ἠδε-
λεμ αὐτὸν ἀποκτεῖναι, καὶ οὐκ ἠδύνατο. ὁ
γὰρ Ἡρώδης, ἐφοβῆτο τὸν ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν
ἀνδρα δίκαιον, καὶ ἅγιον καὶ σωτηρίαν αὐτὸν.
καὶ ἀκῶσας αὐτοῦ, πολλὰ ἐποίησεν καὶ ἠδέως
αὐτοῦ ἠκουεμ. καὶ γενόμενης ἡμέρας ἐνκαι-
ρον, ὅτε Ἡρώδης τις γενεσίους αὐτῷ δῆπνον
ἐποίησεν τοῖς μεγαρίσιν, καὶ τοῖς χιλιάρ-
χοις, καὶ τοῖς πρώτοις ἐν τῇ γαλιλαίᾳ. καὶ εἰ-
σελθῶσα ἐν τῷ θυγατρὸς αὐτῆς ἐν τῇ Ἡρωδιάδῃ,
καὶ ὀρχισαμένης, καὶ ἀρεσάσης τῷ Ἡρώδῃ,
καὶ τῷ σιμωνοκαμαρῶνι, εἶπεμ ὁ βασιλεὺς
τῷ κορασίῳ, αἰτησόμεν ὅ ἐάν με δέλῃς καὶ δώ-
σω σοι. καὶ ὤμοσεμ αὐτῇ, ὅτι ὅ ἐάν με αἰτή-
σης, δώσω σοι, ἕως ἡμισσοῦ τῆς βασιλείας μου.
ἢ ἕθελθῶσα, εἶπεμ τῇ μητρὶ αὐτῆς. τί αἰτήσο-
μαι; ἢ δὲ εἶπεμ. τὴν κεφαλὴν ἰωάννης τοῦ βα-
πτιστοῦ. καὶ ἐσελθῶσα ἐνθέως μετὰ προυδῆς
πρὸς τὸν βασιλέα, ἠτήσατο λέξῶσα, θέλω ἵνα
μοι δῶς δὲ αὐτῆ ἐπὶ πίνακι τῆς κεφαλῆς ἰωάν-
νης τοῦ βαπτιστοῦ, καὶ πρὶ λυπος γενόμενος ὁ βασί-
λεὺς διὰ τῆς ὀρχῆς, καὶ τῆς σιμωνοκαμαρῆς,
δὲκ ἠθέλησεμ αὐτῷ ἀθιπῆσαι. καὶ ἐνθέως ἀπο-
στείλας ὁ βασιλεὺς ἀπεκλάτωρα, ἐκέλευσεμ
ἐνεχθῆναι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. ὁ δὲ ἀπελ-
θὼν, ἀπεκεφάλισεμ αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ
καὶ ἔνεγκεμ

(manifestum enim factum est nomen
eius) & dicebat Ioannes. Qui baptiza-
bat surrexit a mortuis, & propterea uir-
tutes agunt in illo. Alij dicebāt, Helias
est, alij uero dicebant, propheta est uel
ut unus ex prophetis. Cum audisset
aūt, herodes ait. Cui ego praecidi caput
Ioannes hic est, ipse surrexit a mortuis.
Nam ipse Herodes, missis satellitibus
manus iniecerat in Ioannē & uinxerat
eum in carcere, propter Herodiadem
uxorem Philippi fratris sui, quia duxe-
rat eam. Dicebat enim Ioannes Hero-
di. Nō licet tibi habere uxorem fratris
tui. Herodias autem insidiabatur illi,
& uolebat occidere eū, nec poterat. He-
rodes enim metuebat Ioannem, sci-
ens eum uirum iustum & sanctum, &
obseruabat eum, & audito eo multa fa-
ciebat, & libēter eum audiebat. Et cum
dies oportunus accidisset, cū Herodes
in natalicijs cenā faceret primatibus &
tribunis, & primoribus Galilææ, cūq;
introsset filia ipsius Herodiadis & sal-
tasset, & placuisset Herodi, simulq; recū-
bentibus, rex ait puellæ. Pete a me quod
uis, & dabo tibi. Et iurauit illi, quicquid
a me petieris, dabo tibi usq; ad dimidi-
um regni mei. At illa egressa dixit ma-
tri suæ. Quid petam? Illa uero dixit.
Caput Ioānis baptistæ. Et ingressa sta-
tim cum festinatione ad regem petiuit
dicens. Volo, ut protinus des mihi in
disco caput Ioannis baptistæ. Et uehe-
menter dolore affectus rex, propter
iusiurandum & eos qui simul accumbe-
bāt noluit eā reijcere. Et confestim rex
misso spiculatore iussit iferri caput ei.
At ille abiit ac decollauit eū in carcere
& attulit

η̅ λῶε γερ πλῶ κεφαλῶν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι,
 καὶ ἔδωκεν αὐτῶν τῶν κορασίω, καὶ τὸ κορά-
 σίον ἔδωκεν αὐτῶν τῆ μητρὶ αὐτῆς. Ἐὰν κῶ-
 σαντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἦλθον ἢ ἤρασαν τὸ πῶ-
 μα αὐτοῦ, ἢ ἔθικαν αὐτὸ ἐν μνημείῳ, καὶ συ-
 νάγονται οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὸν ἸΗΣΟΥΣ, Ἐ-
 ἀπήγαλαμ αὐτῶ πάντα, Ἐὖσα ἐποίησαμ,
 Ἐὖσα ἐδίδοξαμ, καὶ ἔιπερ αὐτοῖς, Δεῦτε ὑ-
 μῆς αὐτοὶ κατὶδίαρ εἰς ἔρημον τόπον, καὶ
 ἀναπαύσαθε ὀλίγον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμε-
 νοι καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοί, καὶ οὐδὲ φαγῆν
 ἠκυκάρω. καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἔρημον τόπον
 τῶν πολλῶν κατὶδίαρ, καὶ εἶδον αὐτοὺς ὑπά-
 γοντας, καὶ ἐπέγνωσαν αὐτὸν πολλοί, Ἐπε-
 ζῆσθε πασῶν τῶν ὁδῶν σωθέντων ἐκῆ,
 Ἐπροῆλθον αὐτοὺς, καὶ σωῆλθον πρὸς αὐτὸν,
 Ἐθελῶν εἶδεν ὁ ἸΗΣΟΥΣ πολλῶ ὄχλον,
 Ἐβλαπταχίνω ἐπ' αὐτοῖς, ὅτι ἦσαν ὡς πρό-
 βατα μὴ ἔχοντα ποιμένα, καὶ ἤρξατο δι-
 δάσκαμ αὐτοὺς πολλὰ, Ἐἦδεν ὡς βοῶντες
 γενομένων, προσελθόντες αὐτοῖς οἱ μαθηταὶ
 αὐτοῦ, λέγουσι, ὅτι ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος,
 καὶ ἦδεν ὡς πολλῶ ἀπόλυτον αὐτοὺς, ἵνα ἀ-
 πελθόντες εἰς τὴν κύναν ἀγροῦ, Ἐκώμας,
 ἀγοράσωσι ἑαυτοῖς ἄρτους, τί γὰρ φάγω-
 σιμ, οὐκ ἔχουσι, ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ἔιπερ αὐ-
 τοῖς, ὅτε αὐτοῖς ὑμῆς φαγῆν. Ἐλέγουσι
 αὐτοῖς, ἀπελθόντες ἀγοράσωμιμ διακοσίωμ
 δηναρῶν ἄρτους, καὶ δώμεν αὐτοῖς φαγῆν,
 ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς, πόσους ἄρτους ἔχετε, ὑπά-
 γετε καὶ ἴδετε. καὶ ἰσόντες λέγουσι, πέντε καὶ δύο
 ἰχθύας, καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς ἀνακλιθῆναι πάν-
 τας, συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῶν χλοῶν
 χόρτων, καὶ ἀνέπεσαν πρῶσαι πρῶσαι, ἀνὰ ἐ-
 κατόν, καὶ ἀνὰ πενήκοντα, καὶ λαβὼν τὸν πέντε
 ἄρτων καὶ τὸν δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸ οὐ-
 ρῶν, ἐβλόησεν, καὶ κατέκλασε τὸν ἄρτον, καὶ ἐδί-
 δον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα φάθωσι αὐτοῖς,
 καὶ τὸν δύο ἰχθύας, ἐμέρισεν πᾶσιμ, καὶ ἔφα-
 σον πάντες

& attulit caput eius in disco, & dedit il-
 lud puellæ, & puella dedit illud matri
 suæ. Quo audito, discipuli ei⁹ uenerūt
 & sustulerūt cadauer eius, & posuerūt
 illud in monumento. Et congregantur
 apostoli ad Iesum, & renunciauerūt ei
 omnia, & quæ ægissent, & quæ docuissent,
 & ait illis, Venite uos soli seorsim in de-
 sertū locū, & refescite pusillū. Erāt em̄
 q uenirent & abirēt multi. Et ne edēdi
 quidē oportunitatē habebant. Et abiit
 in desertū locū nauigio seorsim. Et ui-
 derunt eos abeuntes, & agnouerunt eū
 multi, & itinere pedestri ex oibus ciui-
 tatibus cōcurrerunt illuc, & p̄uenerunt
 eos, & conuenerunt ad illū. Et egressus
 uidit turbā multā Iesus, & affectu mise-
 ricordiaē tactus est erga eos, quia erant
 uelut oues nō habentes pastorē. Et cœ-
 pit illos docere multa, & cū iam multū
 t̄p̄is p̄terisset, accesserunt ad illū discipu-
 li eius, dicentes. Desertus est locus, & iā
 multū tēporis est. dimitte illos, ut abe-
 ant ī circūiacētes uillas & uicos, & emāt
 sibi panes. nam quod edant non ha-
 bent. At ille respondens ait illis. Date
 illis uos manducare. Et dixerunt ei. Eū-
 tes emamus ducentis denarijs panes,
 & demus illis manducare? At ille dicit
 eis. Quot panes habetis? Ite & uidete.
 Et cū cognouissent, dicūt quinque, & du-
 os pisces. Et p̄cepit illis ut accūbere face-
 rent oēs, distributis conuiujs in uiridi
 herba. Et discubuerunt diuisi in uiridi
 ria centeni & quinquageni. Et acceptis
 quinque panibus & duob⁹ piscibus sublati
 ī cœlū oculis b̄ndixit & fregit panes, de-
 ditq; discipulis suis ut apponerēt illis. Et
 duos pisces diuisit oibus, & māducaue-
 H 2 runt

Cap. 6.

De reditu apostolorum ad Iesum.

Iesus abiit cum discipulis in locum desertum.

De v. panibus et ii. piscibus in millia virorum saturatis.

EVANGELIUM
 enim factum est non
 bat Ioannes Qui bap-
 ta mortuis, & p̄terea
 nullo. Alij dicebat. He-
 dicebant, propheta est
 prophetis. Cum audite
 au. Cui ego p̄cedi capu-
 est. Ipsi t̄p̄e t̄p̄e a mortuis
 erodes, missis satellitibus
 in Ioannē & uinxerat
 e, propter Herodiadem
 pi fratris sui, quia duxe-
 rat enim Ioannes Hero-
 di habere uxorem fratri-
 s autem indiditatur illi
 ridere eū, nec poterat. He-
 netuebat Ioannem, so-
 iūm & sanctum, &
 & audito eo multa fa-
 um audiebat. Erant
 didisset, cū Herodes
 faceret primatibus &
 tibus Galilææ, cūq;
 us Herodiadis & fili-
 & Herodi, simulq; reu-
 puellæ. Pete a me qd
 Exiurauit illi, quicquid
 abo tibi usq; ad dimi-
 At illa egressa dixit
 petam. Ma uero dicit
 baptiste. Et ingressa in
 atione ad regem petiit
 , ut protinus desm̄t
 oannis baptiste. Ex uo-
 ore affectus rex, propo-
 m & eos qui simulante-
 p̄ā respicere. Ex consilio
 latore iussit dimittere
 it ac decollare eum

Cap. 6.

Discipulos p̄misit trās mare Bethsaidaz.

Jesús venit ad eos ī meo mari abulās sup mare.

In terra Genezareth multos lāguídos sanat.

Quāt cū tāgebāt salui fiebāt.

De nō lotis maibz māducare s̄ scribas & phar.

γομ πάντες κρη̄ έχορτάδισαμ, κη̄ η̄ραμ κλα
 σμάτωμ δώδεκα κοθίνους πλῆρεις, κρη̄ ἅ /
 πὸ π̄ν̄ ἰχθύων. κρη̄ η̄σαμ οἱ φαγόντες ὡσεὶ
 πεντακίχίλιοι ἄνδρες, καὶ εὐθέως ἠνάγκα /
 σε τὸν μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖ /
 ον, καὶ προάγειν πρὸς τὸ πέραν πρὸς βηθσαι /
 δά, ἕως αὐτὸς ἀπολύσκει τὸ ὄχλον, κρη̄ ἀπο /
 ταξάμενος αὐτοῖς, ἀπέβη εἰς τὸ ὄρος προ /
 σευξαοθα, κρη̄ ὀψίας γενομένης, ἦν τὸ πλοῖον /
 ἐν μέσῳ φθι θαλάσσης, κρη̄ αὐτὸς μόνος ἐπι /
 φθι γῆς, καὶ εἶδεν αὐτὸν βασανίζομενόν ἐν /
 τῷ ἑλαύνειν, ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐ /
 τοῖς, κρη̄ πρὶ τῆς τετάρτης φυλακῆς φθι νυκτὸς /
 ἐρχεται πρὸς αὐτὸν περιπατῶν ἐπὶ φθι θα /
 λάσσης, ὃ ἠθέλην πρὸς αὐτὸν, οἱ δὲ ἰδόν /
 τες αὐτὸν περιπατῶντα ἐπὶ φθι θαλάσσης, /
 εἰδοῦσαν φάσιμα εἶναι, ὃ ἀνέκραξαν. πάν /
 τες δὲ αὐτὸν εἶδον κη̄ ἐταράχθησαν, καὶ εὐθέως /
 ἐλάλασεν μετ' αὐτῶν, κρη̄ λέγει αὐτοῖς. θαρσῆ /
 τε εἰώεμι, μὴ φοβήθε, κη̄ ἀνέβη πρὸς αὐτὸν /
 ἐν τῷ πλοίῳ, κη̄ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, ὃ λίαν /
 ἐκ πρὸς αὐτοῦ ἐβίβαντο, κρη̄ ἐθαύμα /
 ζον, ὅτι ἠσῶκαμ ἐπὶ τῆς ἄρτης. ἦν δὲ αὐτῶν /
 ἡ καρδία πεπερωμένη, ὃ διαπράσαντες, ἠλ /
 θον ἐπὶ τὴν γῆν γεννησαρέθ, κρη̄ προσωρμή /
 σθησαν, κρη̄ ἐβελθόντων αὐτῶν ἐκ τῆς πλοῖος. /
 εὐθέως ἐπισιόντες αὐτὸν, πρὸς αὐτὸν ὄλυν /
 τὴν πρὸς ἡχώρον ἐκείνῳ, ἠρξάντο ἐπὶ τῆς κρη̄ /
 βάρης τῆς κακῆς ἔχοντες πρὸς αὐτὸν, ὅπως ἠ /
 κροῦσιν, ὅτι ἐκεῖ ὄσι, καὶ ὅπως ἂν εἰσεπορεύετο, εἰς /
 κώμας, ἢ πόλεις, ἢ ἀγροὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς /
 ἐτίθειν τὸν ἀδενδύτας, κη̄ πρὸς αὐτὸν /
 ἵνα κἄν τῆς κρη̄ ἀπέδωκεν ἱματίου αὐτῆς ἄφωντῆ, /
 κη̄ ὅσοι ἂν ἠπῶντο αὐτῆς, ἐσώζοντο. καὶ συνά /
 ποντῆ πρὸς αὐτὸν οἱ φαρισαῖοι, καὶ ἱναὶ τῆς γραμ /
 ματίων ἐλθόντες ἀπὸ ἱεροσολύμων, κη̄ ἰδόντες /
 ἱναὶ τῶν μαθητῶν αὐτῆς, κοινᾶς χειρὶ τοῦτ /
 ἔσιν, ἀνίπτοις ἐδίοντες ἄρτους, ἐμέμφαντο. /
 οἱ γὰρ φαρισαῖοι κρη̄ πάντες οἱ ἰουδαῖοι, /
 ἐὰν μὴ

runt oēs, & saturati sunt. Et sustulerunt
 fragmentoz duodecim cophinos ple-
 nos, & de piscibus. Erant autē qui mādu-
 cauerant, quinq; milia uiroz. Et statim
 coegit discipulos suos conscendere na-
 uim, ut praeederent transmissō mari
 Bethsaidā, dū ipse dimitteret turbam.
 Et cū dimisisset eos, abiit in mōtem ad
 orandū. Et cū uespera esset facta, erat
 nauis in medio mari, & ipse solus in ter-
 ra, & uidit eos laborantes in remigan-
 do, erat em̄ uentus contrarius eis. Et cir-
 ca quartam uigiliā noctis uenit ad eos
 ambulans sup mare, & uolebat p̄terire
 eos. At illi ut uiderūt eū ambulātē sup
 mare, putauerūt phāstasma esse, & excla-
 mauerūt. Oēs em̄ uidebāt eū, & cōtur-
 bati sūt. & statim locut⁹ ē cū eis, & dixit
 eis. Confidite, ego sū, ne terreamini, Et
 ascēdit ad illos ī nauim, & cōqueuit uēt⁹,
 & uehemēter supra modū itra se stupe-
 bāt, & admirabāt. Nō em̄ intellexerāt
 de panib⁹, erat em̄ cor eoz obcecatū. Et
 cū traiecisset, ueuerūt in terrā Gēneza-
 reth, & applicuerūt. Cūq; egressi essent
 de nauī, cōtinuoq; agnouissent eū, per-
 currētes uniuersam undiq; regionē illā,
 cœperūt in grabatis eos q; male habe-
 bāt circūferre, cū audisset eū illic esse; &
 ἴδοντεςq; introisset in uicos aut ī uillas, aut
 in ciuitates in plateis ponebāt ifirmos,
 & deprecabāt eū, ut uel s̄mbriā uestimē-
 ti⁹ eius tāgerēt. Et ἴδοντεςq; tāgebāt eū sal-
 ui fiebāt. Et cōgregāt ad eū pharisai,
 & qdā de scribis q; uenerāt ab Hieroso-
 lymis. Et cū uidissent quosdā ex disci-
 pulis eius cōmunibus manibus, id est
 non lotis, manducare panes, uitupera-
 uerunt, nam pharisai, & omnes iudæi
 nisi

VII

εἰ μὴ συγμῆ νίφωνται τὰς χεῖρας, ὅτι
 ἐδίουσιμ, κρατῶντες τὴν πρῶτον ἰδίον ἢ πρῶτον
 στυῖν, κὴ ἀπὸ ἀγορᾶς, εἰ μὴ βαπτίσωνται,
 ὅτι ἐδίουσιμ, καὶ ἄλλα πολλὰ ὅτι παρῆ
 λαβομ κρατῶν. βαπτίσιμους ποτηρίων κὴ ξε
 σῶν, καὶ χαλκίων, καὶ κλινῶν. ἔπειτα ἐπει
 ρωτῶσιν αὐτὸν οἱ φαρισαῖοι, καὶ δι γραμμα
 τῆς, διὰ τί οἱ μαθηταὶ σου οὐ πρῶτον ἰδίον
 κατὰ τὴν πρῶτον ἰδίον ἢ πρῶτον στυῖν, ἀλλὰ
 ἀνίπτοις χερσίν ἰδίουσιμ τὸν ἄρτον; ὁ δὲ ἀπ
 κριθεὶς εἶπε αὐτοῖς, ὅτι καλῶς προφήτησεν
 ἠσαίας, περὶ ὑμῶν ἢ ὑποκριτῶν, ὡς γέγρα
 πται. **Θ** ὁ λαὸς τοῖς χεῖλεσιν με ἡμᾶ.
 ἢ δὲ καρδία αὐτῶν, πόρρω ἄνεχα ἀπ᾽ ἐμοῦ.
μάτλι δὲ σέβονται με, διδασκόντες διδασ
 καλίας ἑντάλαμα ἀνθρώπων. ἀφέντες
γὰρ τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ κρατῶντες τὴν πα
 ράδοσιν ἢ ἀνθρώπων, βαπτίσιμους ξεσῶν
 κὴ ποτηρίων, κὴ ἄλλα παρόμοια τοιαῦτα
 πολλὰ ποιῶντες, καὶ ἐλεγεν αὐτοῖς, καλῶς ἀ
 δεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, ἵνα τὴν παρὰ
 ἰδίον ὑμῶν τηρήσκητε. **μωσῆς γὰρ** εἶπερ, τί
 μα τὸν πατέρα σου, καὶ τὴν μητέρα σου, καὶ
 ὁ κακολογῶν πατέρα, ἢ μητέρα, θανάτω τε
 λυντάτω. ὑμεῖς δὲ λέγετε, εἰ μὴ εἶπη ἀνθρώπος
ὅτι πατὴρ ἢ τῆ μητρί κορέσῃ, ὅτι δῶρομ, ὅτι
ἄμ δὲ ἐμοῦ ὠφεληθῆς. **Θ** ὅτι ἐτι ἀφίετε αὐ
τὸν ὅτι ποιῆσαι ὅτι πατὴρ ἢ ἀπ᾽, ἢ τῆ μητρί
 αὐτῆ, ἀκουσῶντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ τῆ παρα
 ἰδίον ὑμῶν ἢ παρὰ ἰδίον, καὶ πρῶτον ἰδίον
 αὐτὰ πολλὰ ποιῶντες, καὶ προσκαλεσάμενος
 πάντα τὸν ὄχλον ἐλεγεν αὐτοῖς, ἀκούετε
 μου πάντες καὶ συνίετε, ὅτι ἐμὸν ὅτι ἐξωθεμ
 τὸν ἀνθρώπου ἐπαροφθόμωμ, εἰς αὐτὸν ὁ
 δῶνα αὐτὸν κοινῶσαι, ἀλλὰ τὰ ἐκ παροφθό
 μω ἀπ᾽ αὐτοῦ, ἐκ ἐμῶν ὅτι τὰ κοινῶντα τὸν
 ἀνθρώπου. εἰ ἄνεχα ὅτι ἀκούσῃ, ἀκούετω.
 καὶ ὅτι εἰσῆλθεμ εἰς οἶκον ἀπ᾽ ὅτι ὄχλος ἐπὶ κρῶ
 τω αὐτῶν οἱ μαθηταὶ αὐτῆ πρῶτον ἰδίον παραβολῆς,
 καὶ λέγα

nisi crebro lauerint manus, nō mandu/ cant, tenentes traditionē senioꝝ. Et a fo/ ro uenientes, nisi loti fuerint nō come/ dunt. Et alia multa sunt, q̄ susceperunt seruanda nempe lotiones calicū & ur/ ceorum & aramentoꝝ & lectoꝝ. De/ inde interrogabant eū pharisæi & scri/ bæ. Quare discipuli tui nō ambulāt iu/ xta traditionem seniorum, sed illotis manibus manducant panē? At ille re/ spōdēs, dixit eis. Bene pphetauit Esai/ as de uobis hypocritis, sicut scriptū est. Populus hic labijs me honorat, cor autē eoz longe est a me, in uanū autē me co/ lunt, docentes doctrinas præcepta ho/ minū. Nam relicto mandato dei, tene/ tis traditiones hoim, ablutiones urceo/ rum & calicum, & alia similia his facitis multa. Et dicebat illis. Bene reijcitis p̄/ ceptum dei, ut traditionē uestrā serue/ tis. Moses enim dixit. Honora patrem tuum & matrem tuam, & qui maledi/ xerit patri uel matri, mortē moriatur. Vos autem dicitis. Si dixerit homo pa/ tri uel matri corban, quod est, donum, quodcūq; ex me in tuum cedat cōmo/ dum, & præterea non finitis eum quic/ quam facere patri suo aut matri, & irri/ tum facitis uerbum dei per traditionē uestram quā tradidistis. Et similia hu/ iusmodi multa facitis. Et cum aduoca/ set ad se totam turbā, dicebat illis. Au/ dite me omnes & intelligite, nihil est ex tra hominem introiens in eum, quod possit eum coinquinare, sed quæ de ho mine pcedunt, illa sunt q̄ coinquant hoim. Si qs habet aures audiēdi audi at. Et cū introisset i domū a turba interro gabāt eū discipuli eius de similitudine,
 H 3 Et aiē

Respondet scriba pharisæi interrogantibus: q̄ze discipuli tui

Ad uerbas: nō ea q̄ introiūt in eum, sed q̄ exiūt de ore coinquant.

VANGELIUM.
 curati sunt. Et factum est
 duodecim cophinos
 bus. Erant autē qui mā
 na milia uiroz. Et stanti
 uos suos conficere
 redere transmissio ma
 u ipse dimitteret turbam
 let eos abijt in motem
 o man. Ipse solus in ter
 laborantes in remigan
 ptus contrarius eis. Et cū
 glia noctis uenit ad eu
 mare. & uolebat p̄terire
 uiderit eū ambulāte soli
 tū p̄nāma esse. & cōtra
 em uidebat eū. & cōtra
 m locu? ē cū eis. & dicit
 ro. **Su** ne timeamini. Et
 auim, & cōuenit uer?
 ra modū ira se stupe
 . Nō em intellexerāt
 i cor eoz obsecatū. Et
 erūt in terrā Genesā
 . Cūq; egressi esset
 q; agnouissent eū, re
 lam undiq; regionē
 lbatis eos q; male hū
 cū audisset eū illicite
 et in uicos aut i uillas
 plateis ponebat strom
 ū, ut uel similes adhan
 t. Et q̄tuoctigēta erūt
 t cōgregāt ad eū p̄nā
 ribis q; uenerāt ab iher
 ū uiderent quosdam
 cōmunibus manibus
 manducare panem. Et
 am pharisæi & scribæ
 u

Cap. 7. Ο λέγει αυτους, ουτως και υμεις ασωτηί εσε; ουπω νοειπ; οτι παμ το εξωθεμ εισπορευόμε νομ εις τον ανθρωπομ ου δάωαται αυτον κοι νώσα, οτι ουκ εισπορευεται αυτω εις πτω καρ/ δίαμ, αλλ εις πτω κοιλίαμ, και εις τον αφε δρωνα εκπορευεται καθαρίζωμ πάντα τὰ βρώματα; ελεγεν δε οτι το εκ του ανθρωπου εκπορευόμενον, εκεινο κοινοί, τον ανθρωπομ. εσωθεμ δε εκ τ καρδίας, ην ανθρωπομ οι δια λογισμοί οι κακοί εκπορευόντη, μοιχίαι, ηρ νείαι, φόνοι, κλοπαί, πλεομεξίαι, ην κηρία, δό λος, ασέλγηα, οφθαλμοε πονηρός, βλασφη μία, ηπρηφανία, αφροσύνη, πάντα ταυτα τα πονηρα εσωθεμ εκπορευεται η κοινοί η ανθρω πομ, και εκθεμ ανασαε, απηληθεμ εις τα με θόρια τυρσ και σιδωνος, και εισελθωμ εις οι/ κίαμ, ουδ ένα ηθελεμ γνώναι, και ουκ ηδωκή/ θη λαθεμ. ακούσασα η γωνη ηρη αυτ ησ ει/ χερμ το θυγατήρομ αντ πνευμα ακαθαρτομ ελθωσα προσέπεσεμ ηρσ τος πόδαε αυτω. ημ η η γωνη ελλωίε, συροφοινίκισα τω η γύφ, και ηρωτα αντ ινα τ δαμόνιομ εκβάλη εκ τ θυγατέρε αυτ, ο η ιησουε ειπεμ αυτ η, αφεε ηρωτημ χορταθώωα τα τέκνα. ου γρ καλόμ εστιμ λαθεμ τ ηρρη ην τέκνωμ, και βαλεμ τ ηε κωαριοε, η η απεκριθη και λέγει αυτ η. και κύριε, και δε τα κωάρια ηη κάτω τ ηραπέ ζκε εοδία απ ην ηχιώμ ην παιδίωμ. Ο ει/ πεμ αυτ η, δια τ ηρμ τ ημ λότομ, ηπαγε δελελήυ θεμ τ δαμόνιομ εκ τ θυγατέρε σα, και απελ θωσα εις τ ημ οικομ αυτ ηε, ευρεμ τ δαμόνιομ δελεληυθόε, και πτω θυγατέρα βεβληκμημη επι ηε κλίνεε, και πάλιμ δελεθωμ εκ ην ορίωμ τυρσ και σιδωνοε, ηληθεμ ηρσ πτω διάλασαμ τ γαλιλαίαε, ανα μέσομ ην ορίω μ δεκαπόλεδ, η φέρωσιμ αυτ η κωφομ μο/ γιλάλομ, και ηρακαλωσιμ αυτ ημ, ινα επιθη αυτ η τ η χερα, και απολαβόμενοε αυτ η απ τ οχλοε κατιδίωμ, εβαλεμ τ ηε δακτύλοε αυ τ η εις τα

Filia syrophenissa mitwort a spu imundo liberat.

Ad mare galilee surdus & mutus curat. dicit ei Effeta.

Et ait illis, Adeo & uos intelligentia ca retis? Nōdū intelligitis qd'omne extrin secus introiens in hominē, non potest eum coinquinare, quia non intrat in eius cor, sed in uentrem, & in secessum exit, purgans omnes escas. Dicebat au tem quod ab homine exit, illud coin quinat hominem. Ab intus enim de corde hominum malae cogitationes p/ cedunt, adulteria, fornicationes, homi cidia, furta, auaricia, fraudes, dolus, im pudicitia, oculus malus, conuicia, super bia, stulticia. Omnia haec mala ab in tus procedunt, & inquinant homi nem. Et inde surgens, abiit in confi nia Tyri & Sidonis, & ingressus do mum neminem uoluit scire, & non po tuit latere. Mulier enim statim ut au diuit de eo, cuius filiola habebat spiri tum imundum, uenit & procidit ad pe des eius. Erat enim mulier graeca syro phcenissa genere, & rogabat eū ut dae monium eijceret de filia sua. Iesus aut dixit illi, Sine prius saturari filios, Non est enim bonū sumere panem filiorū, & proijcere catellis. At illa respondit & dicit illi, Vtiq; domine, Nam & catelli comedunt sub mensa de micis filiorū. Et ait illi. Propter istū sermonem ua de, exijt daemonium a filia tua. Et cum abiisset in domum suam, reperit puellā iacentem supra lectum, & daemoni um exisse. Et rursus egressus de fini bus Tyri & Sidonis, uenit ad mare Ga lilae per medios fines decapolis, & ad ducunt ei surdum, & impedita lin gua, & deprecantur eum, ut impo nat illi manum, & apprehendens eum de turba seorsim, misit digitos su os in

τω εις τα ὦτα αὐτῆ, καὶ ἤψασα, ἢ ἴαται ἡ γλῶσ
 σης αὐτῆ, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐπέ-
 ναξεν, καὶ λέγει αὐτῷ ἐφφάθα. ὁ ὄσιμ διανοί-
 χθητι, καὶ εὐθέως διήλωχθησαν αὐτῆ αἱ ἀκοαί,
 καὶ ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆ γλώσσης αὐτῆ, καὶ ἐλά-
 λη ὀρθῶς, καὶ διεσείλατο αὐτῆ, ἵνα μὴ ἐνί-
 πωσι μ. ὅσοι ἢ αὐτὸς αὐτοῖς διεσέλλετο, μᾶλ-
 λον πρὸ ὁσότερον ἐκήρυσσομ. καὶ ὑπερπερισση-
 σῶς διεπλήσοντο λέγοντες, καλῶς πάντα
 πεποιήκαμ, καὶ τοὺς κωφοὺς ποιεῖ ἀκούεν,
 Ἐρὶς ἀλάλθες λαλέμ. ἐρ ἐκείνας ταῖς ἡ-
 μέρας παμπόλις ὄχλου ὄντος, Ἐμὴ ἐχόν-
 τωμί φάτωσι προσκαλεσάμενος ὁ ἸΗΣΟΥΣ
 τὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγει αὐτοῖς. ἀπλᾶ γινί-
 ζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἦδη ἡμέρας τρεῖς
 προσμύουσί μοι, Ἐδοκ ἔχωσι τί φάγω-
 σιμ. καὶ ἐὰ μ ἀπολύσω αὐτοὺς νήσας εἰς ὄκομ
 αὐτῶν, ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδοῦ. τινὲς γὰρ αὐτῶν
 μακρόθερ ἤκουσι μ. καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῶ ὁι
 μαθητὰι αὐτοῦ. πόθεν τῶτον εὐρήσεται τις
 ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρημίας, καὶ ἐπερώ-
 τα αὐτοῦ. πόσους ἔχετε ἄρτους, ὁ δὲ εἶπομ.
 ἐπὶ ἅ. Ἐπαρήγαλεμ ὧδ' ὄχλου ἀναπεσῆμ
 ἐπὶ ὄρι γῆς, καὶ λαβῶμ τὺς ἐπὶ ἅ ἄρτους ἐν-
 χαρισήσας, ἐκλάτμ καὶ ἐδ' ἰδοῦ τῆς μαθητῶν
 αὐτῆ, ἵνα πρὸ αὐθῶσιμ, Ἐπρὸ ἐθηκαμ ὧδ' ὄχλου, καὶ
 εἶχομ ἰχθύδ' ἰα ὀλίγα, Ἐεὐλογῆσας εἶπεμ.
 πρὸ αὐθῆναι καὶ αὐτά. ἔφαγμ ἢ Ἐεχορτάθη-
 σαμ, Ἐἦραμ πρὶσενύματα κλασματῶν ἐπὶ ἅ
 ἀυρῖδ' ας. ἦσαμ δὲ ὁι φαγόντες, ὡς πετρακίς
 χίλιοι, Ἐἀπέλυσεμ αὐτοὺς, καὶ εὐθέως ἐμ-
 βας εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτῆ, ἦλ-
 θεν εἰς τὰ μέρη δαλμανυθά, καὶ ἐξῆλθον ὁι φα-
 ρισαῖοι, καὶ ἤρξαντο συζητεῖμ αὐτῶ ζητοῦντες
 παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἀπ' τῆ οὐρανοῦ παράζοντες
 αὐτόμ. Ἐἀνασενάξας τῶ πνεύματι αὐτῆ λέγει.
 τί ἡ γενεὰ αὐτῆ σημεῖον ἐπιζητεῖ, ἀμὴν λέγω ὑ-
 μῖν, εἰ δ' οὐ θήσεται τῆ γενεῶ ταύτῃ σημεῖον, καὶ ἀφ' εἰς
 αὐτῆ ἐμβας πάλιμ εἰς πλοῖον ἀπ' ἄλθεμ εἰς τὸ
 πέραμ

os in auriculas eius, & expuens tetigit
 linguā eius, & suspiciens in cœlū, inge-
 muit, & ait illi. Effeta quod est adape-
 rire. Et statim apertæ sunt eius aures, &
 solutum est uinculū linguæ eius, & lo-
 quebatur recte, & præcepit illis, ne cui
 dicerent. Sed quo magis ille eis præce-
 rat, hoc potius amplius prædicabāt, &
 supra modū stupebāt dicētes. Bñ oia fe-
 cit, & surdos facit audire, & mutos loq.
Un diebus illis cū turba admodū mul-
 ta esset, nec haberēt quod manducaret,
 accersitis ad se Iesus discipulis, ait illis.
 Misericordia tāgor erga turbā, qa iam
 triduo manent apud me, nec habent
 quod manducent, & si dimisero eos ie-
 iunos in domū suam, deficient in uia.
 Quidam em̄ ex eis de longinquo uene-
 runt, Et respōderūt ei discipuli sui. Vn
 de istos quis poterit hic satiare panib⁹
 in solitudine? Et iterrogauit eos. Quot
 panes habetis? Illi uero dixerūt. Septē.
 Et præcepit turbæ discumbere super ter-
 rā. Et acceptis septē panibus cū gratias
 egisset fregit & dedit discipulis suis, ut
 apponerēt. Et apposuerūt turbæ, & ha-
 bebāt pisciculos paucos, & cū bñ dixif-
 set iussit apponi & hos. Comederūt at
 & saturati sunt, & sustulerūt q̄ sup fue-
 rāt fragmēta septē sportas. Erāt autē q
 comederāt ferme q̄ter mille, & dimisit
 illos. Et mox igress⁹ i nauim cū discipu-
 lis suis, & uenit i ptes Dalmanutha. Et
 egressi sūt pharisæi, & cœperūt disputa-
 re cū illo q̄rētes ab eo signū e cœlo tētā-
 tes eū, & cū ingemuisset spū suo dicit.
 cur gñatio hæc signū q̄rit? amē dico uo-
 bis, si dabit' gñatiōi huic signū, & dimif-
 sis illis igressus rur⁹ nauī, abijt trajecto
 mari

VIII

De vij. panib⁹ & piscicul⁹
paucis q̄t' milia hominū sa-
tiatis.

In partib⁹ Dalmanutha
ad pharisæos q̄rētes ab eo
signū de cœlo.

Ado & uos intelligem
 in intelligens qd omne
 ius in homine, non po
 uinare, quia non intra
 in uentrem, & in fecerit
 is omnes effas: Diceba
 b homine exit, illud eni
 mium. Ab intrus enim
 in malis cogitationes,
 teria, fornicationes, hom
 nariæ fraudes, dolus, in
 tus malus, conuicia, sup
 . Omnia hæc mala abie
 ne, & inquinant homi
 de surgens, abiit in ciuit
 Sidonis, & ingressus do
 nem uoluit scire, & non p
 taliter enim statim ut u
 ius filiola habebat spū
 uenit & prociat ad po
 im mulier græca tyro-
 e, & rogabat eū ut dæ
 de filia sua. Iesus autē
 ius saturari filios, Non
 uenire panem filioi
 llis. At illa respondit
 domine, Nam & car
 y mensa de micis filio
 rorpet istū sermonem
 nonium a filia tua. Et
 tum suam, reperit pa
 pra lectum, & dicit
 Et rursum egressus de fi
 Sidonis uenit ad mare
 medios fines deapols.
 . Iardum, & imprecatur
 leprecatur eum, & pro
 anam, & apprehensum
 seorsum, mū eius lu
 aia

Mandat discipulis caue a fermento pharisaeorum: in crepans eos q. solliciti fuerat propter panem.

In Bethsaida caecū illi uisat cum spiritu suo & trophimā maḡ.

In Caesaria philippi discipulos interrogat: Quē me dicunt ho-

πέρσασθαι, μή ἐπελάβοντο λαβῆναι ἄρτους, καὶ ἕμινα ἕνα ἄρτον οὐκ ἔσχον μετ' αὐτῶν ἑνὶ τῷ πλοίῳ. καὶ διετέλλετο αὐτοῖς λέγων, ὁρᾶτε, βλέπετε ἅπ' ὅτι ζύμης ἤν' φαρισαίων, καὶ ὅτι ζύμης ἡρώδ' ἔσται, καὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους λέγοντες, ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχομεν. καὶ γινούς ὁ ἸΗΣΟΥΣ λέγει αὐτοῖς, τί διαλογίζεσθε, ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε; οὐπω νοεῖτε, οὐδ' ἐσωθήτε; ἔτι πεπωρωμένους ἔχετε πλὴν καρδίαμ ὑμῶν; ὀφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε, καὶ ὅσα ἔχοντες οὐκ ἀκθετε; καὶ οὐ μνημονεύετε, ὅτε τοὺς πέντε ἄρτους ἔκλασα εἰς τοὺς πεντακισχίλους, πόσους κοφίνους πλήρεις κλασμάτων ἤρατε; λέγουσιν αὐτῷ, δώδεκα, ὅτε δὲ τῶν ἑπτὰ εἰς τὸν πεντακισχίλους, πόσων αὐγρίδων πλεονήματα κλασμάτων ἤρατε; οἱ δὲ εἶπον, ἑπτὰ, καὶ ἔλεγε αὐτοῖς, πῶς οὐ νοεῖτε; Ὁ ἔρχεται εἰς βηθσαϊδᾶν, καὶ φέρει αὐτῷ τυφλόν, καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν, ἵνα αὐτὸν ἄψῃ, καὶ ἐπιλαβόμενος ὅτι χερσὶ τυφλῶ, ἔθηκε γερὰ αὐτῷ ἕξω τῆς κόμης, καὶ ἤνευσε εἰς τὰ ὄμματα αὐτῷ. Ὁ ἐπιθείς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἐπκρότα αὐτὸν, εἶτι βλέπει, Ὁ ἀναβλέψας ἔλεγε, βλέπω τὸν ἄνθρωπον, ὅτι ὡς δέμδρα ὄρω περιπατοῦντας, εἶτα πάλιν ἐπέθηκεν τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν ἀναβλέψαντα, καὶ ἀποκατεσάδην, Ὁ δὲ ἐβλέπε τὸν λαὸν ἄπαντας, καὶ ἄπεσθ' αὐτὸν εἰς τὸν δίκον αὐτοῦ λέγων, μηδὲ εἰς πλὴν κόμην ἐσέλθῃς, μηδὲ εἰσῆς ἐν τῇ κόμῃ, καὶ ἔζηθεν ὁ ἸΗΣΟΥΣ καὶ διμαθηκαὶ αὐτοῦ εἰς τὰς κόμας καισαρίας τῆς φιλιππου, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ, ἐπκρότα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων αὐτοῖς, τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι; οἱ δὲ ἀπεκρίθησαν ἰωάννην τὸν βαπτιστῶν, καὶ ἄλλοι ἠλίαμ, ἄλλοι δὲ ἕνα τῶν προφητῶν. καὶ αὐτὸς λέγει αὐτοῖς, ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκρίθη εἰς ὃ πέτρος, λέγει αὐτῷ, σὺ εἶ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ. καὶ ἔπε

mari, & oblitū fuerant sumere panes, & prater unū panē nō habebant secū in nauī. Et mandauit illis dicēs, Videte, caue te a fermento pharisaeorum, & a fermento Herodis, & disputabant inter sese dicentes, Panes non habemus, & eo cognito Iesus dicit illis. Quid disputatis, quod panes non habetis, nōdum animaduertitis nec intelligitis? adhuc obcaecatum habetis cor uestrū? oculos habentes, non cernitis, & aures habentes, nō auditis? & nō meministis, cū quinque panes fregissem in hominū quinquē milia, quot cophinos fragmentis impletos sustulistis? Dicūt ei, duodecim. Cū autē septē in quatuor milia. Quot sportas ex reliquis fragmentorum tulistis? illi autē dixerūt septē, & dixit illis, Qui fit ut nō intelligatis? Et uenit Bethsaidā, & adducūt illi caecū & obsecrāt eū, ut illū tangeret, & apprehensa manu caeci eduxit illū extra uicū, & cū expuisset in oculos illi iposuissetq; illi manū, interrogauit eū si qd uideret, & recepto uisu dicebat. Video hoīes, qm̄ uelut arbores cerno ambulantes. Deinde rursum iposuit manus sup oculos illi, & fecit ut uisū reciperet & restitūtus est, & denuo uidebat dilucide oēs, & dimisit illū i domū suā, dicēs. Neq; i uicū ingrediaris, neq; dixeris cui q; i uico. Et egressus ē Iesus & discipuli illius in uicos caesariae, quae cognominat Philippi, & in uia interrogauit discipulos suos dicēs. Quem me dicunt hoīes esse? Illi uero rñderunt, Ioannē baptistam, & alij aliū, alij rursus unū de numero prophetarū. Et ipse dicit illis, at uos quē me dicitis esse? Respondens autem Petrus, dicit illi. Tu es ille Christus. Et inter-

καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς, ἵνα μὴ κενὸν λέγωσι
 πρὸς αὐτὸν, καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς, ὅτι δὲ
 ἦ ὁμοῦ ἔανθρώπου πολλὰ παθήσῃ καὶ ἀπο-
 δοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρῆσβυτέρων, καὶ ἄρ-
 χιερέων, καὶ γραμματέων, καὶ ἀποκταν-
 θῆναι, ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι, ὅτι παρ-
 ἔξῃ αὐτὸν λόγος ἐλάλη. καὶ προσλαβόμε-
 νος αὐτὸν πῆρτος, ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτὸν, ὅτι
 ἐπίστροφῆς καὶ ἰδῶν τῆς μαθητῶν αὐτοῦ, ἐπε-
 τίμησεν τῷ πῆρτῳ λέγων, ὕπαγε ὀπίσω
 μου σατανᾶ, ὃν φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τὰ
 τῶν ἀνθρώπων, καὶ προσκαλεσάμενος τὸν
 ὄχλον σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, εἶπε αὐ-
 τῷ ὅτι ἡ δέλη ὀπίσω μου ἀκολυθῆναι, καὶ πρὸς
 ὁμοῦ ἐστὶν, καὶ ἄρξάτω ἡ σαρὰ αὐτοῦ, καὶ ἀκολυ-
 θῆτω μοι. ὅτι ἂν θέλῃ τις ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι
 ἀπώλεσεν αὐτήν, ὅτι ἂν ἀπώλεσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
 ἐνέκερ ἐμοῦ, ὅτι ἔναγγελίου, ὅτι σῶσαι αὐ-
 τὸν. τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπος ἐὰν κερδήσῃ
 τὸν κόσμον ὅλον, καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν
 αὐτοῦ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα
 τοῦ ψυχῆς αὐτοῦ, ὅτι γὰρ ἂν ἐπαχθῆμεν,
 καὶ τῆς ἐμοῦ λόγους ἐν τῇ γενεῇ ταύτῃ
 τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ ὁ ἦθε
 τοῦ ἀνθρώπου ἐπαχθῆσεται αὐτὸν, ὅταν
 ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ ἡ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἁγέ-
 λων τῶν ἁγίων. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, ἀμὴν
 λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰσὶν ἄνεσ ὧδε ἐσκότωμα,
 οἱ ἄνεσ οὐ μὴ γένωνται θανάτου ἕως ἂν ἴδω-
 σι τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ἐκλυθῆναι ἐν δυνά-
 μει, καὶ μετὰ ἡμέρας ἐξ ἡραλαμβάνει δὲ ἸΗΣΟΥ
 ἡ πέτρον καὶ τὸν ἰάκωβον καὶ τὸν ἰωάννην, καὶ ἀ-
 ναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν μό-
 νους, καὶ μετεμορφώθη ἐμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ τὰ
 ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο σίλβοντα, λευκὰ ὡς
 χιτῶν, ὅτι γναφεύς ἐπὶ τῆ γῆς οὐ δύνάτη λυ-
 κᾶναι, καὶ ὤφθη αὐτοῖς ἡλίας σὺν μωσῆ, καὶ
 ἦσαν συλλαλοῦντες τῷ ἸΗΣΟΥ, καὶ ἀποκριθεὶς
 ὁ πῆρτος λέγει τῷ ἸΗΣΟΥ. ῥαββεί. καλὸν
 ἔστιν ὑμᾶς

Et interminatus est eis, ne cui dicerent
 de se. Et cepit docere eos, quod oportet
 filium hominis multa pati, & rep-
 bari a senioribus & sumis sacerdotibus
 ac scribis & occidi, & post tres dies resur-
 gere, & libere sermonem loquebatur. Et ap-
 phendit illum Petrus, cepitque increpare
 eum. At ille conuersus, & intuitus disci-
 pulos suos increpauit Petrum, dicens.
 Abi post me satana. Non sapis quod dei
 sunt, sed quae sunt hominum. Et cum ad-
 se uocasset turbam una cum discipulis
 suis, dixit illis. Quicumque uult sequi me,
 abneget semetipsum & tollat crucem suam
 & sequatur me. Nam quisquis uoluerit
 animam suam seruare, perdet eam. Quis-
 quis autem perdidit animam suam causa
 mei & euangelij, hic seruabit eam. Quid
 enim profuerit homini, si lucratus fue-
 rit mundum totum, & animae suae damnum
 fecerit? Aut quid daturus est homo, quo
 repenset animam suam? Quemcumque
 enim puduerit mei ac meorum sermonum in
 generatione hac adultera & peccatrice,
 & filium hominis pudebit illius, ubi uenerit in
 gloria patris sui cum angelis sanctis.
 Et dicebat illis, Amē dico uobis. Sūt
 quidam inter eos qui hic stant, qui non gusta-
 bunt mortem, donec uiderint regnum dei ue-
 nisse in uirtute. Ac post dies sex assumit
 Iesus Petrum & Iacobum ac Ioannem, & sub-
 ducit eos in montem excelsum seorsim so-
 los, & transformatus fuit coram illis, &
 uestimenta illius facta sunt splendida,
 & candida ualde, ueluti nix, quae candi-
 da facere non potest fullo super terram,
 & uisus est illis Helias cum Mose, &
 erant colloquentes cum Iesu. Et respon-
 dens Petrus, dicit Iesu. Rabbi. Bonum
 est nos

Ad turbam & discipulos, de
 cruce tollenda et eum sequi.

De transfiguratione domini.

EVANGELIUM

... fuerant sumere panem
 ... non habebant
 ... dicit illis. Quid discipuli
 ... non habetis, nodum
 ... adhaerentibus uelstru
 ... oculos
 ... et aures habent
 ... non meminitis, cum
 ... in hominum quinque
 ... fragmentis imp
 ... Dicit ei, duodecim
 ... in quatuor milia. Quot
 ... fragmentorum panis
 ... et dixit illis. Qui
 ... uenit Bethsaida, & ad
 ... obsecrati ei, ut illi tang
 ... a manu eius educit illi
 ... expulset in oculos ill
 ... man, interrogauit eu
 ... cepto uisu dicebat
 ... uelut arbores certu
 ... nde rursu iposuit man
 ... et fecit ut uisu rece
 ... et demum uidebat
 ... misit illi in domum
 ... ingrediatis, neq
 ... egressus est Iesus
 ... s celaria, quae
 ... in uia interrogauit
 ... icos. Quem mo
 ... ero inderunt. Ioann
 ... alij alij, alij rursu
 ... phetare. Et ipse
 ... dicitis esse? Respon
 ... dicit illi. Tu es
 ...

Cap. 9.

ὄζειν ὑμᾶς ὡς εἶναι, Ἐποίησω μιν σκηνὰς
 τρεῖς, σοὶ μίαν, καὶ μωσῆ μίαν, καὶ ἠλίας
 μίαν. οὐ γὰρ ἦδ' εἶ τί λαλήσκῃ. ἦσαν γὰρ ἐκ
 φοβοί. καὶ ἐγγύετο νεφέλη ἐπί σκιάζουσα αὐ
 τοῖς. καὶ ἠλλοθεν φωνὴ ἐκ τοῦ νεφέλης λέγου
 σα, οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, αὐτοῦ
 ἀκούετε, καὶ ἤρξατο πάντα περιβλεψάμενοι, οὐκ
 ἔτι οὐδένα εἶδον, ἀλλὰ τὸν Ἰησοῖον μόνον
 μετ' αὐτῶν. καταβαινόντων δὲ αὐτῶν ἀπὸ
 τοῦ ὄρους διεβίβησαν αὐτοῖς, ἵνα μηδ' ἐνί δι
 κηγήσονται ἃ εἶδον, εἰ μὴ ὅταν ὁ υἱὸς τοῦ ἀν
 θρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. καὶ τὸν λόγον ἐκρά
 τησαν πρὸς ἑαυτοὺς συζητοῦντες τί ἐστιν τὸ
 ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι; καὶ ἐπικρώτων αὐτὸν λέ
 γοντες, ὅτι λέγουσιν οἱ γραμματεῖς, ὅτι ἡ
 λίας δεῖ εἰλθεῖν πρῶτον. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶ
 περ αὐτοῖς. ἡλίας μου εἰλθὼν πρῶτον ἂ
 ποκαθίστα πάντα. καὶ πῶς γέγραπται ἐπι
 τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πολλὰ πάθη καὶ
 θησούσῃ. ἀλλὰ λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡλί
 ας ἐλήλυθεν, καὶ ἐποίησαν αὐτῶ ὅσα ἠδέ
 λησαν, καθὼς γέγραπται ἐπ' αὐτόν. καὶ εἰ
 λθὼν πρὸς τοὺς μαθητὰς, εἶδεν ὄχλον πο
 λὺν περὶ αὐτοῦ, καὶ γραμματεῖς συζη
 τοῦντας αὐτοῖς, καὶ ἐνθίως πᾶς ὁ ὄχλος
 ἰδὼν αὐτὸν θησαυροῦσιν, καὶ προσέχον
 τες, ἠπάλλοντο αὐτόν. καὶ ἐπερώτησαν τοὺς
 γραμματεῖς. τί συζητεῖτε πρὸς αὐτούς; καὶ
 ἀποκριθεὶς εἰς ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπερ. Διδά
 σκαλε λῦε γὰρ τὸν υἱὸν μου πρὸς σε ἔχοντα
 πνεῦμα ἄλαλον, καὶ ὅσους ἂν αὐτὸν κατά
 λάβῃ ζήσῃ αὐτὸν καὶ ἀφρίξῃ, καὶ τρίξῃ
 τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ. Ἐξερᾶνεται. Ἐἵπορ
 τες μαθητᾶς σε, ἵνα αὐτὸν ἐκβάλωσιν ἢ οὐκ
 ἔχουσιν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῶ λέγει, ὡ γει
 νεῖ ἀπίστος, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕ
 ως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετε αὐτὸν πρὸς
 με, Ἐνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐτόν. καὶ ἰδὼν
 αὐτὸν ἐνθίως τὸ πνεῦμα, ἐπάραξεν αὐτόν
 Ἐπισῶρ

Ad discipulos de his interrogat
q̄ Heliás veniet prius.

De demoio surdo & muto
quō discit nō q̄bāt eijcere.

est nos hic esse, & faciam⁹ tria taberna
 cula, tibi unum, & Mosi unū, & Heliae
 unum. Non enim sciebat quid loquere
 tur. Erant enim expauefacti. Et facta
 est nubes, quæ obumbravit illis. Et ue
 nit vox e nube dicens. Hic est filius me
 us dilectus, ipsum audite; & repente,
 cū circūspexissent nō amplius uiderūt
 quēcūq̄, sed solū Iesum esse secū. Porro
 cū descēderent de mōte mādavit illis,
 ne cui dicerēt, ea q̄ uiderant, nisi cū fili⁹
 hois a mortuis resurrexisset. Ac uerbū
 hoc tenuerunt apud sese, inter se dispu
 tantes, quid esset hoc qd' dixerat a mor
 tuis resurgere, & interrogabant illū di
 centes. Quid est quod scribæ dicūt, He
 liam oportere uenire prius? Ille uero
 respondens dixit illis, Helias quidem
 ubi uenerit prius restituit oīa, & quē ad
 modū scriptū est de filio hois, ut multa
 patiat, & contēnatur. Vex dico uobis,
 Heliā uenisse, & fecerūt illi quæcūq̄; uo
 luerunt, sicut scriptū erat de illo. Et cum
 uenisset ad discipulos suos, uidit turbā
 multā circū illos, & pharisæos disputā
 tes cū illis. Et ptinus uniuersa turba cū
 uidisset eū obstupuit, & accurrētes salu
 tauerūt eū, & interrogauit pharisæos,
 Quid disputatis cū illis? Et rñdens un⁹
 e turba dixit. Præceptor, adduxi filium
 meū ad te habentē spūm mutū, & qñ/
 cūq̄ eū corripuerit, lacerat eū, atq̄ ille
 spumat, ac stridit dētibus suis, & arefcit
 & dixi discipulis tuis ut eijcerēt, & non
 potuerunt. At ille rñdens ei dicit, O
 natio incredula, quousq̄; apud uos ero?
 quousq̄; patiar uos? Adduc illum ad
 me. Et adduxerunt illū ad eū. At uiso
 illo, cōtinuo spūritus discerpebat eum.
 Et plapsus

καὶ περὶ ἐπὶ φθὶ γῆς ἐκυλίετο ἀφρίζω. καὶ ἐπικρώτησεν τὸν πατέρα αὐτοῦ, πόσος χρόνος ὄξιν, ὡς τοῦτο γέγονε αὐτῶ; ὃ ἔειπε. πατρίθου, καὶ πολλὰ κτείνε αὐτὸν, καὶ εἰς πῦρ ἐβαλεμ, καὶ εἰς ὕδατα, ἵνα ἀπολέσῃ αὐτόν, ἀλλ' εἰ τί δάωσαι, βοήθησον ἡμῖν πωλαγχινοθεῖς ἐφ' ἡμᾶς, ὃ δὲ ἸΗΣΟΥΣ ἔειπε αὐτῶ. τό, εἰ δάωσαι πισεῦσαι, πάντα δάωατὰ τῶ πωσιένοντι, καὶ ἐνδέως κρᾶζας ὁ πατήρ τοῦ παιδίου μετὰ δακρῶν ἔλεγεμ, πωσιένω κύριε, βοήθη μου τῆ ἀπιστία. ἰδὼν δὲ ὁ ἸΗΣΟΥΣ ὅτι ἐπισωτρήχε ὁ ὄχλος, ἐπετίμησεν τῶ πνεύματι τῶ ἀκαθάρτου λέγωμ αὐτῶ. τὸ πνεῦμα τὸ ἄλαλομ καὶ κωφὸμ, ἐγὼ σοὶ ἐπιτάσω, ἐξελθε ἐξ αὐτοῦ, καὶ μὴ κέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν, καὶ κρᾶζαμ, καὶ πολλὰ παρᾶξαν αὐτόν ἐξῆλθεμ, καὶ ἐγγύετο ὡσεὶ νεκρός, ὡς τε πολλοὺς λέγεμ, ὅτι ἀπέθωμε. ὃ δὲ ἸΗΣΟΥΣ κρατήσας αὐτὸν τὴ χερὸς, ἠγάγεμ αὐτόν καὶ ἀνέσκα. Ὁ εἰσελθόντα αὐτόν εἰς ὄκομ, οἱ μαθηταὶ αὐτὸ ἐπικρώτωμ αὐτὸν κατ' ἰδίαν, ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἠδωθήμεν ἐκ βαλεμ αὐτό; Ὁ εἰπεμ αὐτοῖς. τοῦτὸ τὸ γῆθ' ἔν' οὐδὲρὶ δάωατα ἐξελεθῆμ, εἰ μὴ ἔν' προσὸν χῆ καὶ κησεία. καὶ ἐκᾶθεν ἐξελεθόντες, πᾶρορεῖοντο διὰ τῆς γαλιλαίας, καὶ οὐκ ἠθελεμ ἵνα τις γινῶ, ἐδίδασκεμ γὰρ τὸς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεμ αὐτοῖς, ὅτι ὁ ἦος τοῦ ἀνθρώπου πᾶρορεῖοντο εἰς χῆρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενῶσι αὐτόν, καὶ ἀποκτανθεῖς τῆ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσει. καὶ ἦλθεμ εἰς καπῶμαον, καὶ ἔν' τῆ οἰκίᾳ γενόμενος, ἐπικρώτα αὐτοῦς τί ἔν' τῆ ὁδῶ πρὸς ἑαυτοῦς διελογίζεσθε; οἱ δὲ ἐσιώπων. πρὸς ἀλλήλους δὲ διελέχθησαν. ἔν' τῆ ὁδῶ τίς μείζωμ. Ὁ καθίσας, ἐφώνησεν τῶς δώδεκα, καὶ λέγει αὐτοῖς. εἰ τις θέλει πρῶτος εἶναι, ἔστω πάντων ἔχατος, καὶ πάντων διάκονος, καὶ λαβὼν παιδίον, ἔσκημ ἔν' μέσῳ αὐτῶν, καὶ ἔναγκαλίσει αὐτόν, εἰπεμ αὐτοῖς.

οἱ εἰς

Et prolapsus in terra uoluebatur spumās. Et interrogauit patrē illius. Quantum tēporis est, q̄ hoc accidit ei? At ille dixit a puero. Et frequēter illū & in ignē abiecit, & in aquas q̄ perderet eū. Age si qd potes subueni nobis misertus nostri. Iesus autē hoc dixit illi. Si potes credere, oīa possibilia credēti. Et cōfestim exclamās pater pueri cū lachrymis dixit, Credo domine, succurre incredulitati meā. Cū uidisset autē Iesus, qd turba simul accurreret, increpauit spm̄ imūdū dicens illi. Spiritus mūtē, & surde, ego tibi impero, exi ab eo, & ne post hac ingrediaris in illum. Et cum clamasset spiritus, & multum discerpisset eum, exiuit & factus est tāc̄ mortuus, adeo ut multi dicerent, mortuus est. At Iesus correpta manu illius, crexit eum, & ille surrexit. Et cum esset ingressus domū, discipuli illius interrogabant eum seorsim. Cur nos nō quiuimus eijcere illum? Et dixit illis. Hoc genus nulla in re potest exire, nisi per orationē & ieiunium. Et illinc digressi, clam iter fecerunt per Galilæam, & nolebat, ut quisquam sciret. Docebat enim discipulos suos, & dicebat illis. Filius hoīs tradit̄ in manus hominū, & occidēt eū, & occisus, tertio die resurget. Et uenit Capernaū. Et cū uenisset in domū, interrogauit illos, quid in itinere inter uos disputabatis? At illi siluerūt. Nā inter se disputauerāt inter uiam, quis esset maior. Et cum confedisset, accersiuit duodecim, & dicit illis. Si quis uult primus esse, is erit omnium postremus, & omnium minister, & arreptū pueꝝ statuuit in medio illoꝝ, & cū cepisset illū i uenas suas, dixit illis.

Quisq̄

Quod genus demonij non eijcet nisi per ieiunium & orationem.

De contentione discipulorum inter se: quis uidetur esse maior in celo?

Humiliter docet: et pueros recipiendos.

VANGELIUM

esse, & faciam? tria tabernaculum, & Moysi unum, & Hi enim sciebat quid loqueretur ex pauca facta. Et hi uerbum brauit illis. Et sic dicens. Hic est filius hominis, ipsum audite; & repetent illent nō amplius uidebitur Iesum esse factū. Ponit de morte mādauit illis, ea q̄ uiderant, nisi cū filiis resurrexisset. Ac uerba at apud se. inter se dicitur esset hoc qd dixerat a matre, & interrogabant illi dicit qd est quod scribit dicitur re uenire prius: Ille uenit illis, Helias quidem uis resurrexit oīa, & quēdam de filio hoīs, ut multa datur. Vex dico uobis, fecerunt illi quacuq̄ uerbum erat de illo. Et cum pueros suos, uidit turbas, & pharisæos disputantes uniuersa turbas stupuit. & accurretes interrogauit pharisæis cū illis: Et tūdem Præceptor, addidit libentē spm̄ mutū, & puerit. laceratō apud tridit dētibz suis, & uerba. At ille tūdem dicit dala. quousq̄ apud uerba uariar uos: Adhuc dicit duxerunt illi. Adhuc dicit uo spiritus dicitur. et

Cap. 9.

ὅς ἐὰν ἐν τῷ τοιοῦτῳ παιδίῳ δέξηται
ἐπὶ τοῦ ὀνόματί μου ἐμὲ δέχεται, καὶ ὅς ἐ-
ὰν ἐμὲ δέξηται, οὐκ ἐμὲ δέχεται, ἀλλὰ τὸν
ἀποσεύλαττά με. ἀπεκρίθη δὲ ἰωάννης λέγων.
Διδάσκαλε, εἰ δορμύλινα ἐν τοῦ ὀνόματί σου
ἐκ βάλλοντα δαιμόνια, ὅς οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν,
καὶ ἐκωλύσα μὲν αὐτὸν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ
ἡμῖν, ὁ δὲ ἰησοῦς ἔειπε, μὴ κωλύετε αὐτὸν.
οὐδεὶς γὰρ ὄζει, ὅς ποιήσῃ δάναμιν ἐπὶ τῷ
ὀνόματί μου, καὶ διωθήσεται ταχὺ κακολο-
γῆσαί με. ὅς γὰρ οὐκ ἐστὶ κατ' ἡμῶν, ὡς ἐξ
ἡμῶν ὄζει, ὅς γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον
ὑδάτος ἐν ὀνόματί μου, ὅτι χριστοῦ ἐσε,
καὶ ἡμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι μὴ ἀπολέσει τὸ μισθὸν
αὐτοῦ. καὶ ὅς ἐὰν σκανδαλίση ἓνα τῶν μικρῶν
τῶν πισθούτων εἰς ἐμὲ, καλὸν ὄζει αὐτῷ
μᾶλλον εἰ περὶ κεται λίθος μυλικὸς περὶ τὴν
τράχηλον αὐτοῦ καὶ βέβληται εἰς πλὴν θά-
λασσαν. καὶ ἐὰν σκανδαλίση σε ἡ χεὶρ σου, ἀπό-
κοψον αὐτήν, καλὸν σοὶ ὄζει κληθῆναι εἰς πλὴν
ζωῆν εἰσελθεῖν, ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα, ἀ-
πελθεῖν εἰς πλὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβε-
στον, ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ
πῦρ οὐ σβέννυται. Ἐὰν ὁποῦς σε σκανδα-
λίση, ἀπόκοψον αὐτὸν, καλὸν ἐστὶν σε εἰσελ-
θεῖν εἰς πλὴν ζωῆν χωλὸν, ἢ τὴν δύο πόδας
ἔχοντα, βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν εἰς τὸ πῦρ
τὸ ἄσβεστον, ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ
καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται. Ἐὰν ὁ ὀφθαλμὸς
σου σκανδαλίση σε, ἔκβαλε αὐτὸν, καλὸν σοὶ
ὄζει μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς πλὴν βασι-
λείαν τοῦ θεοῦ, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βλη-
θῆναι εἰς πλὴν γέενναν τῆς πυρὸς, ὅπου ὁ σκώ-
ληξ οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται. Πᾶς ἄνθρωπος
πορὶ ἀλιθίησεται, καὶ πᾶσα θυσία ἀλιθί-
ησεται. καλὸν τὸ ἄλας, ἐὰν ἢ τὸ ἄλας ἄνα-
λον γῆται, ἐν τίνι αὐτὸ ἀρτύσεται; ἔχετε
ἐν ἑαυτοῖς ἄλας, καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἑλλησίοις.
καὶ κἄθ' ἄνασας ἔρχεται εἰς τὰ ὄρια φυ-
λῆς ἰουδαίας

De scandalo manus ped' et
oculi.

De sale.

Quisquis unū ex talib⁹ pueris, recepe-
rit in noīe meo, me recipit, & quicumq⁹
me recipit, nō me recipit, sed eū q⁹ misit
me. Rñdit autē Ioannes, dicens. Præce-
ptor, uidimus quēdā in noīe tuo eicere
dæmonia, & nō seqt⁹ nos. & phibui⁹
illū, ppterēa qd' nō seqt⁹ nos. At Iesus
ait, nō phibeatis illū. Null⁹ em̄ est qui
si fecerit uirtutē in noīe meo & possit
cito male loq de me. Qui em̄ non ē ad-
uersus nos, p nobis ē. Quisq⁹ em̄ potū
dederit uobis calicē aquæ frigidæ i noīe
meo qd' sitis Christi, amē dico uobis,
Nequaquē perditur⁹ est mercedē suā. Et
quisquis offenderit unū ex pusillis qui
credūt in nos, meli⁹ foret illi, si circūda-
ret saxū molare circa ceruicē ei⁹, & abij-
ceret in mare. Et si tibi fuerit obstaculo
man⁹ tua amputa illā. Bonū ē tibi mu-
tilū ad uitā ingredi, potius quē duas ma-
nus habentē abire in gehennam in ig-
nē inextinguibilē, ubi uermis illorū nō
morit⁹, & ignis nō extinguet⁹. Et si pes
tuus fuerit tibi obstaculo, amputa illū.
Bonū est ut ingrediaris ad uitā æternā
claudus, potius quē duos pedes habens
mittaris in gehennā in ignē inextingui-
bilē, ubi uermis illorū nō moritur, & ig-
nis nō extinguet⁹. Et si oculus tuus tibi
obstaculo est, erue illū. Bonū est tibi, ut
unoculus introeas in regnū dei, potius
quē ut duos oculos habēs mittaris in ge-
ennam ignis, ubi uermis nō moritur,
& ignis non extinguitur. Nam omnis
homo igne salietur, & omnis uictima.
sale saliet⁹. Bonū est sal, Catez si sal in
sulfū fuerit, in quo ipsū cōdie⁹: habete
in uobis ipsis salē, & pacifice uiuite iter
uos. Et cū inde surrexisset uenit i fines X
Iudææ

Ἰουδαίας διὰ τὴν πέραν τῆς Ἰορδάνου, καὶ συμπορεύ
 ονται πάλιν ὄχλος πλὺς πρὸς αὐτὸν καὶ ὡς εἰώ
 θει πάλιν ἐδίδασκεν αὐτῶν, καὶ προσελθόντες
 φαρισαῖοι, ἐπηρώτησαν αὐτὸν· εἰ ἔστιν ἀνδρὶ συ
 ναῖκα ἀρλῦσαι, πρὸς ἄλλον αὐτῶν· ὃ ἂν ἀποκρι
 θεῖς, ἔπιε μωσῆς ἐπέσειε βιβλίον ἀπὸ
 οὐραυτοῦ καὶ ἀπολύσῃ αὐτὸν καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰη
 σοῦς, ἔειπεν αὐτοῖς· πρὸς τί σκληροκαρδίᾳ
 ὑμῶν ἐγράφε ὁ κύριος τὸν νόμον λέγων· ἀπὸ
 ἧς ἀρχῆς κτίσεως, ἄρσεν ἑστὸν ἐποίησεν ἄν
 ῥον ὁ θεὸς, ἕνεκεν ἑσθῆτος καὶ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ
 ἡ ψατέρω αὐτοῦ, καὶ τῷ μητέρι, καὶ προσκολλη
 θήσεται πρὸς τὸν γυναικα αὐτοῦ, ἕσονται
 οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν, ὡς τε οὐκ ἐστὶ ἐστὶ
 δύο, ἀλλὰ μία σὰρξ· ὁ ὅτι ὁ θεὸς συνῆλθε
 ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω, καὶ ὅτι τῆς οἰκίας τῆς
 αὐτοῦ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περιτόμων αὐτῶν ἐπι
 ῥώτησαν αὐτὸν, καὶ λέγει αὐτοῖς· ὁ θεὸς ἀπολύ
 σῃ τὸν γυναικα αὐτοῦ, καὶ γαμήσῃ ἄλλη
 μοιχᾶται ἐπ᾽ αὐτῷ, καὶ ἐὰν γυνὴ ἀπολύ
 σῃ τὸν ἄνδρα αὐτοῦ, καὶ γαμήσῃ ἄλλω μοι
 χᾶται, καὶ προσέφορον αὐτῶν πατέρα, ἵνα
 ἀφῆται αὐτῶν· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμων τῶν
 προσφύσεων· ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς, ἠγανάκ
 τησεν, καὶ ἔειπεν αὐτοῖς· ἄφετε τὰ παι
 δία ἔρχεσθαι πρὸς με, μὴ κωλύετε αὐτά,
 ἵνα γὰρ τοιοῦτων ὄζει ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ·
 ἀμὲν λέγω ὑμῖν· ὁ θεὸς μὴ δέξεται τὸν
 βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσελ
 θῇ εἰς αὐτὸν, καὶ ἕνα γὰρ κληρονομία αὐτῶν,
 ἡμεῖς τὰς χεῖρας ἐπ᾽ αὐτὰ ἐυλόγησεν αὐτά·
 καὶ ἐκπορευομένης αὐτοῦ εἰς ὁδοῦ προσδρα
 μῶν εἰς, καὶ γονυπετήσας αὐτὸν, ἐπικρῶτα
 αὐτὸν· διδάσκαλε ἀγαθὲ, τί ποιήσω ἵνα ζω
 ῶν αἰώνιον κληρονομήσω· ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔειπεν
 αὐτῶν· τί με λέγεις ἀγαθός; οὐδὲ εἰς ἀγαθός
 εἰ μὴ εἰς ὁ θεός, τὰς ἑντολάς οὐδὲ εἰς, μὴ μοι
 χεύσῃς, μὴ φονεύσῃς, μὴ κλέψῃς, μὴ ψεύδο
 μαρτυρήσῃς

Iudææ per regionē quæ est ultra Iorda
 nem, & conueniunt rursus turbæ ad
 illum, & sicut consueuerat rursus doce
 bat eos, & aduētes pharisæi interroga
 bant illum, Licet ne uiro uxorem repu
 diare? tentātes illū. At ille rñdens, dixit
 illis. Quid uobis mandauit Moses?
 At illi dixerunt. Moses permittit libel
 lum repudij scribere, ac dimittere. Et re
 spondens Iesus dixit illis. Ad duriciam
 cordis uestri, scripsit uobis mandatū
 istud. Cæterz ab initio creatiōis mascu
 lum & fœminā fecit illos deus. propter
 hoc relinquet homo patrē suū & matrē
 & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in
 carnē unam, itaq; nō iam sunt duo, sed
 una caro. Quod igit̄ de⁹ copulauit, ho
 mo ne separet, & in domo rursus disci
 puli illi⁹ eadē de re interrogauerūt illū.
 & dicit illis. Quicūq; repudiauerit uxo
 rem suā, & duxerit aliā, adulteriū cōmit
 tit aduersus illā, Et si mulier repudiaue
 rit uirū suū, & nupsert alteri, adulteriū
 cōmittit. Et adduxerūt illi puellos ut tā
 geret illos, Discipuli uero increpabant
 eos q adducebāt. Cū uidisset aut̄ Iesus
 indignatus est, & dixit illis. Sinite puel
 los uenire ad me, ne phibete illos, taliū
 em̄ est regnum dei. Amen dico uobis.
 Quicūq; nō acceperit regnū dei tanq̄
 puellus, haudq̄q; igrediet̄ i illud. Et cū
 cœpisset illos in ulnas, i positis manib⁹
 sup illos bñdixit eis. Et cū exiret in uia,
 accurrit qdā ac genua flexit illi, & iter
 rogabat eū. p̄ceptor bone, qd faciā, ut
 uitā æternā possideā; Iesus aut̄ dixit il
 li. Cur me dicis bonū. Nemo bon⁹, nisi
 un⁹ deus. Præcepta nosti. Ne cōmittas
 adulteriū, ne occidas, ne furēris, ne falsū
 I testimonium

Ad phariseos, de uxo nō dimittenda.

Sit. ad dlos.

De paruul nō phibēd a bñdictōe,

De Adolescente diuite, q̄z̄ēē qd facēt ut uia cœnāz zc

EVANGELIUM
 nis unā ex talib⁹ pueris, me
 meo, me recipit, & quia
 me recipit, sed eū q
 dicit aut̄ Ioannes, dicens. Et
 timus quēdā in noie tuo
 a. & nō seq̄r nos, & phibet
 erca qd nō seq̄r nos. At le
 habeatis illū. Null⁹ em̄ est
 uitate in noie meo & p
 loq̄ de me. Qui em̄ non ē a
 p̄ nobis ē. Quisq; em̄ po
 bil calicē aquæ frigidæ in
 nis Christi, amē dico uob
 p̄cedit⁹ est mercede sal
 offendit unū ex pusillis
 nos, mel⁹ fort̄ illi, si aut̄
 nolant̄ circa ceruicē e⁹. Et
 re. Et si tibi fuerit obstacu
 lura illā. Bonū ē tibi in
 gredi, potius q̄ duas ma
 abire in gehennam in ig
 bilē, ubi uermis illoren
 s nō extinguet. Et si
 i obstaculo, amputa
 ingredians ad uitā æte
 ias q̄ duos pedes hab
 gehennam ignē inco
 tmis illoru nō mon
 nget. Et si oculus tu
 est, erue illū. Bonū ē
 introcas in regnū dei
 s oculos habēs, ut
 gnis, ubi uermis
 non extinguit. Nemo
 gne salietur, & omnis
 iet. Bonū est sal. Cui
 uerit in quo ipsi
 niplis sale, & p̄
 Et cū inde sumeretur

Cap. 10.

μαρτυρήσας, μη ἀποσερήσας. τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπερ αὐτῷ. Διδάσκαλε, ταῦτα πάντα ἐφυλάξαμην ἐκ νεότητός μου. ὁ δὲ ἸΗΣΟΥΣ ἐμβλέψας αὐτῷ, ἠγάπησεν αὐτόν, καὶ εἶπερ αὐτῷ. Ἐμ σοὶ ὑσερῶ. ὕπαγε ὅσα ἔχεις πώλησον, ἃ δὲ οὐκ ἔχεις πτωχούς, καὶ ἔξερθαι μετὰ σου ἐν θυραῖς αὐτοῦ, καὶ δεῦρο ἀκολουθή μοι, ὅρα καὶ τὸν σταθμόν. Ὁ δὲ συγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ, ἀπῆλθεν λιπύμβυτος, ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλὰ. καὶ περιεβλεψάμενος ὁ ἸΗΣΟΥΣ, λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. Πῶς δύσκολόν ἐστι τὰ χημάτια εἰσέρχονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελεύσονται. οἱ δὲ μαθηταὶ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ. ὁ δὲ ἸΗΣΟΥΣ πάλιν ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς. τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστι τὸ εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν, ἐνκοπώτερόν ἐστιν ἡμέκλον διὰ τρυμαλιᾶς ἢ διὰ ξαφίδος εἰσελθεῖν, ἢ πλωστόν εἰς τὴν βασιλείαν ἢ δεῖ εἰσελθεῖν. οἱ δὲ, περιεσῶς ὄψεσθαι ἠκούσαντο, λέγοντες πρὸς ἑαυτούς, καὶ τίς δύναται σωθῆναι; ἐμβλέψας δὲ αὐτούς ὁ ἸΗΣΟΥΣ, λέγει. παρὰ ἀνθρώπου ἀδύνατόν ἐστιν, ἀλλ' οὐ παρὰ θεοῦ. καὶ ἤρξατο ὁ πᾶσι λέγειν αὐτῷ. Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολούθησάμεν σοι. ἀπεκρίθη δὲ ὁ ἸΗΣΟΥΣ, εἶπερ. ἀμὲν λέγω ὑμῖν. οὐδεὶς δύναται εἰσελθεῖν εἰς αὐτὴν, ἢ ἀδελφός, ἢ ἀδελφὸς, ἢ πατήρ, ἢ μήτηρ, ἢ ἑταῖρος, ἢ τέκνον, ἢ ἀχρὸς, ἐνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου, εἰ μὴ λάβῃ ἑκατὴν πλάσιον αὐτοῦ, ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ οἰκίας, καὶ ἀδελφούς, καὶ ἀδελφάς, καὶ μητέρας, ἃ ἀχρούς μετὰ διωγμῶν, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομῶν ζωὴν αἰώνιον. πολλοὶ ἔξουσιν πρῶτοι ἔχοντες, καὶ οἱ ἔχοντες πρῶτοι, ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδοῦ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱερουσόλυμα, καὶ ἦν προάγων αὐτούς ὁ ἸΗΣΟΥΣ, καὶ ἐθαμβοῦντο, καὶ ἀκολουθοῦντες ἐφοβοῦντο.

καὶ παρὰ

testimonium dicas. ne fraudes, honora patrē tuū & matrē. At ille respondens dixit illi. Præceptor, hec omnia servavi, ab adolescentia mea. Iesus aut̄ intuitus illū, dilexit eū, & dixit illi. Vnū tibi deest. Abi, quæcumq; habes vende, & da pauperibus, & habebis thesaurū in cælo, & ueni sequere me, sublata cruce. At ille tristis redditus, ppter sermonē, discidebat dolens. Erat em̄ habens possessiones multas. Et cum circumspexisset Iesus, dicit discipulis suis. Quid difficile est illi qui pecunias habent in regnū dei intrabūt. Discipuli uero obstupuerunt super uerbis illi. At Iesus rursum respōdens dicit illis. Filij, quid difficile est eos qui fiduciam habent in pecunijs regnum dei ingredi. Facilius est camelum per foramen acus ingredi, quā diuitem in regnum dei ingredi. Illi uero supra modum admirati sunt, dicentes inter sese. Et quis potest fieri saluus? Intuitus aut̄ Iesus illos, dicit. Apud hoies impossibile, non apud deū. nā oia possible sunt apud deū. Et cœpit Petrus dicere illi. Ecce reliquimus omnia, & secuti sumus te. Respondens autem Iesus dixit. Amē dico uobis. Nullus est qui reliquit domū, aut fratres, aut sorores, aut patrē, aut matrē, aut uxorē, aut liberos, aut agros mea causa & euangelij, nisi recipiat centupla nunc in tempore hoc, domus, & fratres, & sorores, & matres, & liberos, & agros cū persecutionibus, ac in sæculo uenturo uitā aternā. Multi aut̄ primi erunt postremi, & postremi primi. Erāt aut̄ in uia ascendentes Hierosolymam, & pcedebat illos Iesus, & stupebant, & sequentes timebāt.

Et assumptis

Vende oia q̄ h̄c et dave paupibz.

Facilius camelu p forame acis ingredi q̄ diuitem

Ad petru q̄ dixit. Ecce nos reliquimus oia.

Discipul' de passioe sua p̄dicat m̄ assequi ad iertm.

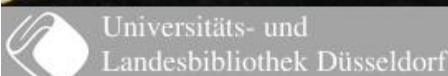
καὶ παραλαβὼν ὁ ἸΗΣΟΥΣ πάλιν τῷ δώδεκα, ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτοῖς συμβαίνειν. ὅτι ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱερουσόλυμα, ὃ ἦδὲ τοῦ ἀνθρώπου παραδοθῆναι ῥίσι ἀρχιερεῶσιν, ὃ ῥίσι γραμματέωσιν, καὶ κατακρίνοσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ ἐμπάξουσιν αὐτὸν, καὶ μαστῖγώσουσιν αὐτόν, καὶ ἐμπίψουσιν αὐτὸν, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται. καὶ προσοφρυνούται αὐτῶ ἰάκωβος καὶ ἰωάννης οἱ υἱοὶ Ζεβεδαίου λέγοντες, Διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὡς ἂν αὐτῶσιν ποιήσῃς ἡμῖν. ὃ δὲ εἶπερ αὐτοῖς, τί θέτετε πρῆσαι με ἡμῖν; οἱ δὲ εἶπερ αὐτοῖς. λέγει ἡμῖν ἵνα εἴς ἐκ δεξιῶν σου ὢ εἴς ἐξ ἐνωμῶν σου καθίσωμεν ὡς τῇ δόξῃ σου. ὃ δὲ ἸΗΣΟΥΣ εἶπερ αὐτοῖς. οὐκ οἶδα πῶς αὐτῶσιν ποιήσω, ὃ ἐγὼ πίνω, καὶ ἡ βαπτισμα ὃ εἰς βαπτισμοῦ βαπτισθῆναι; οἱ δὲ εἶπερ αὐτοῖς. δυνάμεθα. ὃ δὲ ἸΗΣΟΥΣ εἶπερ αὐτοῖς. ὃ μὲν ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω πίειρα, καὶ ἡ βαπτισμα ὃ εἰς βαπτισμοῦ βαπτισθῆναι. ὃ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου, καὶ ἐξ ἐνωμῶν μου οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἠρίμασαι. ὃ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἤρξαντο ἰγνακτῆρ πρὸ ἰακώβου καὶ ἰωάννου. ὃ δὲ ἸΗΣΟΥΣ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς λέγει αὐτοῖς. οἶδα πῶς οἱ δοκῶντες ἀρχαὶ ἦν ἐθνῶν καὶ τακρυεύουσιν αὐτῶν, ὃ οἱ μεγάλοι αὐτῶ κατῆρσάνουσιν αὐτῶν, οὐχ ὅτι οὕτως δὲ ἔσαι ὡς ἡμῖν ἀλλ' ὅς ἐστέ ἡμῶν δέλη γενέσθαι μέγας ὡς ἡμῖν, ἔσαι διάκονος ἡμῶν, ὃ ὅς ἂν δέλη ἡμῶν γενέσθαι πρῶτος, ἔσαι πάντων δοῦλος. καὶ γὰρ ὁ ἦδὲ τοῦ ἀνθρώπου, οὐκ ἔλθειν διακονεῖν, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι πῶς ψυχῶν αὐτοῦ λύτρον ἀντι πολλῶν. καὶ ἔρχεται εἰς Ἱερὺχὸν, καὶ ἐκπορεύομενος αὐτοῦ ἀπὸ Ἱερὺχὸν, καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ ὄχλου ἰκα

Et assumptis Iesus rursū duodecim, cepit illis dicere, q̄ sibi euentura essent. Ecce ascendimus Hierosolymam, & filius hominis tradet̄ principibus sacerdotū & scribis, & condēnabunt illū morti, & tradet̄ illū gentibus, & illudent illi, & flagellabunt eum, & inspuent in illū, & occident eum, & tertia die resurget. Et accedunt ad eum Iacobus & Ioannes filij Zebedæi, dicentes. Præceptor, uolumus ut quicquid petierimus, facias nobis. Ille uero dixit eis. Quid me uultis facere uobis? Illi uero dixerunt ei. Da nobis, ut unus a dextris tuis, & unus a sinistris tuis sedeamus in gloria tua, Iesus aut̄ dixit illis. Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem quē ego bibo, & baptismate quo ego baptizor baptizari? At illi dixerūt ei. Possumus. Iesus aut̄ dixit illis. Calicem quidē quē ego bibo bibetis, & baptismate quo ego baptizor baptizabimini. Cæterū sedere a dextris ac sinistris meis, nō est meū dare, sed q̄bus paratū est. Et cū audissent decem cœperunt indignari de Iacobo & Ioanne. Iesus aut̄ cū uocasset eos ad se dicit illis. Scitis, quod qui uident̄ imperare gentibus, dominiū exercent aduersus illas. Et qui magnates sunt inter eos potestātē exercent in illos, Verum non sicerit inter uos, sed quicūq; uoluerit ex uobis fieri magnus inter uos, erit minister uester. Et quicūq; uoluerit ex uobis esse primus, erit omniū seruus. Nam & filius hominis nō uenit ut sibi ministraretur, sed ut ministraret, & daret animā suā redēptionē p̄ multis. Et uenit Hiericho, & cum egrederetur ab Hiericho, ac discipuli illius & turba co-

De filijs Zebedæi, petentes sedere a dextris & sinistris.

Ad gl̄os. ut q̄ uoluerit inter eos fieri maḡ erit minister.

De cetero sedere ser̄ uia ab Hiericho.

Cap. 11.

νοῦ ἡὸς τιμαίου βαρτιμαίου ὁ τυφλὸς ἐκάθη
 τω παρὰ πλὴν ὁδὸν προσαιτῶν. καὶ ἀκούσας
 ὅτι Ἰησοῦς ὁ ναζαρενοῦς ἔρχεται κερᾶζεν
 ἐλέγχετο. ὁ ἡὸς δ' αὖτις Ἰησοῦ ἐλέησόν με. Ἐ
 πετίμων αὐτῷ πολλοὶ, ἵνα σιωπήσῃ, ὁ δὲ
 πολλῶ μάλλον ἔκραζεν. ἡὸς δ' αὖτις ἐλέησόν
 με. καὶ ἡὸς ὁ Ἰησοῦς, ἔπερ αὐτὸν φωνηθῆ
 να, Ἐφωνοῦσιν τὸν τυφλὸν λέγοντες, αν
 τῷ. θάρσα, ἔγεραι φωνᾶσε, ὁ δὲ ἀποβαλὼν
 τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ ἀνασᾶς ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰη
 σοῦν. καὶ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.
 τί θέλεις ποιήσω σοι; ὁ δὲ τυφλὸς ἔπερ αν
 τῷ. ἔραβδόν, ἵνα ἀναβλέψω. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔι
 περ αὐτῷ. ὕπαγε, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε, καὶ
 εὐθέως ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολούθη τῷ Ἰησοῦ
 ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ ὅτε ἐγγίζουσι εἰς ἱεροουσα
 λήμ, εἰς βηθφαγὴν καὶ βηθανίαν πρὸς τὸ ὄ
 ρον τῶν ἐλαιῶν, ἀποσέλλει δύο τῶν μαθη
 τῶν αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτοῖς. ὕπαγετε εἰς
 πλὴν κώμην πλὴν κατέναρτι ὑμῶν καὶ εὐθεί
 ως εἰσπορευόμενοι εἰς αὐτήν, εὐρησάτε πῶ
 λον δεδεμμένον ἐφ' ὃν ὁ σὺδὲς ἀνθρώπων κεκά
 θίκεται. λύσαντες αὐτὸν ὡς ἀέτε, καὶ ἔάν τις ὑμῶν
 εἴπῃ τί ποιᾶτε τοῦτο, εἴπατε ὅτι ὁ κύριος αὐ
 τοῦ χρεῖαν ἔχει, καὶ εὐθέως αὐτὸν ἀποσελεύ
 σαι. ἀπῆλθον δὲ καὶ ἕνα πῶλον δεδεμμένον
 πρὸς πλὴν δύραμ ἕξω, ἐπὶ τοῦ ἀμφόδου, καὶ
 λύουσι αὐτὸν, καὶ ἕνα τῶν ἐκείνων ἐσκότω, καὶ
 ἔλεγον αὐτοῖς. τί ποιᾶτε λύοντες τὸν πῶ
 λον; ὁ δὲ εἶπερ αὐτοῖς καὶ ὡς ἐνετείλατο ὁ
 Ἰησοῦς, Ἐφῆκαμ αὐτούς, καὶ ἦγαγον τὸν
 πῶλον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπέβαλον αὐ
 τῷ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτήν.
 πολλοὶ δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔσρωσαν εἰς πλὴν
 ὁδόν. ἄλλοι δὲ σιβάδας ἔκοπτον ἐκ τῶν δέν
 δρων, Ἐσφώννουσι εἰς πλὴν ὁδόν, καὶ οἱ προ
 ἄγοντες, καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες, ἔκραζον λέγον
 τας. ἀννα εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνό
 ματι κυρίου, εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη βασί
 λεια

Vt iesu appropinquas hierosolyma mitte p asella.

De sessioe aselli.

piofa filius Timæi Bartimæus cæcus
 sedebat iuxta uiam mendicans. Et cum
 audisset quod Iesus nazarenus esset cœ
 pit clamare, & dicere. Fili David Iesu,
 miserere mei. Et increpabāt illum mul
 ti, ut taceret. At ille multo magis dama
 bat. Fili David, miserere mei. Et stetit
 Iesus, ac iussit illum uocari, & uocant cæ
 cum dicentes illi. Bono animo esto, sur
 ge, uocat te. Ille uero abiecto pallio suo
 surrexit & uenit ad Iesum. Et respōdēs
 dicit illi Iesus. Quid uis faciā tibi. Cæ
 cus autē dixit ei. Raboni, ut uisum reci
 piam. Iesus autē dixit illi. Abi, fides tua
 saluū te fecit, & protinus recepit uisum
 & sequebatur Iesum in uia.

XI

Et cū appropinquant Hierosolymā
 ad Bethfage & Bethaniā iuxta montē
 oliuar, emittit duos e discipulis suis &
 dicit illis. Abite in uicū qui contra uos
 est, & statim ingrediētes in illū, inuenie
 tis pullū alligatū, supra quē nullus ho
 minū sedit, soluite eū & adducite. Et si
 quis uobis dixerit. Cur facitis hoc? Di
 cite quod dñs eo opus habet. Et conti
 nuo illū mittet huc. Abierunt autē & in
 uenerunt pullū alligatum iuxta ianuā
 foris in biuio, & soluunt illū, & nōnulli
 eorū qui illic stabāt dicebant illis. Quid
 facitis soluentes pullū. At illi dixerunt
 eis quēadmodū p̄ceperat Iesus, & sine
 bant illos & adduxerūt pullū ad Iesū,
 & iniecerūt illi uestimēta sua, & sedit su
 per illū. Multi uero uestimēta sua ster
 nebant in uia. Alij uero frondes incide
 bant ex arboribus, & sternebāt in uia,
 & q̄ p̄cedebant & qui sequebant̄ dama
 bant, dicētes. Hos anna. Benedictus q̄
 uenit in noīe dñi. Bñdictū qd̄ uenit re
 gnum

Handwritten marginal notes in a smaller script, likely a continuation of the text or commentary, partially visible on the right edge of the page.

λεία ἐν ὀνόματι κυρίου τοῦ πατρὸς ἡμῶν δα
 εἶδ' ὡς ἀνῶ ἐν τῆς ὑψίστοις. καὶ εἰσῆλθον εἰς
 ἱεροσόλυμα ὁ κύριος καὶ εἰς τὸ ἱερόν. καὶ πε
 ριβλεψάμενος πάντα, ὁ ψιάς ἤδῃ ὄυσης φησὶ ὡ
 ρα, ὅτι ἤλθον εἰς βηθανίαν μετὰ τῶν δώδεκα.
 καὶ τῆ ἰσχυρίον ὅτι ἐλθόντων αὐτῶν ἀπὸ βη
 θανίας ἐπεινάσατε. καὶ ἰδὼν σικκῶν μακροθεν
 ἔχουσαν φύλλα ἤλθεν εἰς ἄρα ἐνεθήσα τῇ ἐν
 αὐτῇ. καὶ ἐλθὼν ἐπ' αὐτῶν, οὐδὲν εὗρεν εἰ μὴ
 φύλλα. οὐ γὰρ ἦν καιρὸς συκῶν. καὶ ἀποκρι
 θείς ὁ ἸΗΣΟΥΣ, εἶπερ αὐτῇ. μηκέτι ἐκ σου
 εἰς τὸν αἰῶνα μηδεὶς καρπὸν φάγοι, καὶ ἡκ
 οῦσιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ ἔρχονται εἰς ἱεροσό
 λυμα, καὶ εἰσέλθων ὁ ἸΗΣΟΥΣ εἰς τὸ ἱερόν, ἤ
 ξασ ἐκβάλλει τὸς παλοῦτας, καὶ ἀγορά
 ζοντας ἐν τῷ ἱερῷ. καὶ τὰς τραπέζας τῶν
 κολυβῆσῶν, καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλόν
 των τὰς περιστερὰς κατέσσει. καὶ οὐκ ἦ
 ρου, ἵνα τις διενέγκῃ σκεῦθ' διὰ τοῦ ἱε
 ροῦ. καὶ εἰδὶ δ' ἄσκειν λέγων αὐτοῖς. οὐ γέ
 γραπται, ὅτι ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς
 κληθήσεται. πᾶσι τῆς ἔθνεσι μὲν, ἡμεῖς δὲ ἐπι
 ἤσατε αὐτὸν σπηλαιὸν λησῶν. καὶ ἠκουσα
 ῖν ἡ γράμματες, καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ ἐξήτισ
 πῶς αὐτὸν ἀπολέσσει, ἐφοβοῦντο γὰρ αὐ
 τὸν, ὅτι πᾶς ὁ ὄχλος ὅτι ἐπληρώσεται ἐπὶ τῆ
 διδασκαλίᾳ αὐτοῦ. καὶ ὅτε ὁ φέ ἐγγύετο, ὅτι ἐπο
 ρεύετο ἕξ φη πόλεως, καὶ πρὸς παραπο
 ρηθόμενοι εἰδὼν πλὴν σικκῶν ὅτι κερμαδίως
 ἐκρίβωσεν, καὶ ἀναμνηθεὶς ὁ πῆρτος, λέγει αὐ
 τῷ. ῥαββεὶ, ἰδὲ ἡ σικκὴ ἡμῶν κατηράσθη ὅτι κερμα
 ται. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἸΗΣΟΥΣ, λέγει αὐ
 τῷ. ἔχετε πίστιν θεοῦ. ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι
 ὅς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τοῦτου ἄρθῃτι, καὶ βληθῇ
 εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ μὴ διακριθῇ ἐν τῇ
 καρδίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ πιστεύσῃ ὅτι ἂν λέγῃ γί
 νεται, ἔσται αὐτῷ ὁ ἂν εἴπῃ, διὰ τοῦτο λέγω
 ὑμῖν. πάντα ὅσα ἂν προσευχόμενοι αἰτήσῃτε,
 πιστεύετε

gnum in nomine dñi patris nostri Da
 uid, hos anna in altissimis] & ingressus
 est Hierosolymā dñs & in templū, &
 cū circūspexisset omnia, iamq; tempus
 esset uespertinū egressus est in Bethani
 am cum duodecim, & postero die cum
 exisset a Bethania esuriēt, & cum uidis
 set arborē ficī procul, habentem folia,
 uenit si forte inueniret aliquid in illa, &
 cum uenisset ad illam, nihil inuenit ni
 si folia. Non enim erat tempus ficorū.
 Et respōdens Iesus dixit ficū. Ne post
 hac ex te in aeternū quisq; fructū edat.
 Et audiebant discipuli illius, & ueniunt
 Hierosolymā. Et ingressus Iesus in tē
 plū cœpit eijcere eos, qui uendebant &
 emebāt in tēplo, & mēsas argētariorū,
 & sedes uendentiū columbas subuer
 tit, & non permisit ut quisq; deporta
 ret uas per templū, & docebat dicens il
 lis. Nonne scriptū est, domus mea do
 mus orationis uocabitur omnibus gen
 tibus. Vos autē fecistis eam speluncam
 latronū. Et audierunt scribæ & princí
 pes sacerdotū, & quærebāt quomodo
 illū pderent. Timebant em̄ eū qđ tota
 turba stuperet doctrinā illius. Et cū ue
 sp̄era esset facta, egressus est Iesus e ciui
 tate & mane p̄tereūtes uiderūt ficū exa
 ruisse radicē, & recordat⁹ Petrus dicit.
 Rabbi, ecce ficus illa quā execrat⁹ es ex
 aruit. Et respōdens Iesus dicit illis. Ha
 bete fidem dei. Amen dico uobis qđ qui
 cūq; dixerit monti huic tollere, & mitte
 re i mare, & nō hæsítauerit i corde suo,
 sed crediderit, futurum quicquid dixe
 rit, erit illi quicquid dixerit. Propterea
 dico uobis, quæcumq; orantes petitis
 I 3 credite

Deficiū arida.

Ut eicit vendētes et emētes de templo.

De fide nō hēsítante.

Timari Barimarus
 uiam mendicans
 Iesus nazareus
 Filii David
 in crepabatur
 multo magis
 miserere mei
 uocari & uocant
 Boni animo
 obiecto pallio
 ad Iesum
 respōdens
 Quid uis facia tibi
 Rabboni
 uisum
 Abiades
 proximus
 Iesum in uia
 Hierosolymā
 Bethaniā iuxta montē
 discipulis suis
 in uiciā qui contra uos
 in uiciā inuenie
 supra quē nullus ho
 ite eū & adducite
 Cur facitis hoc
 opus habet
 Abierunt autē
 alligatum iuxta
 & soluerunt illū
 stabat dicebant illis
 res pullū
 At illi
 odū p̄ceperat
 & adduxerūt
 illi uestimēta
 uero uelut
 uia. Alij uero
 arboribus
 lebant
 Hos anna
 noie dñi

Cap. 12.

πιστεύετε, ὅτι λαμβάνετε καὶ ἔσα ὑμῖν.
καὶ ὅτ' ἂν σήκητε προσδύχοι μὲν ἀφίετε ἔτι
ἔχετε κατὰ τὸν οὐρανόν, ἵνα καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν
ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἀφῆ ὑμῖν τὰ παραπτώ-
ματα ὑμῶν, καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς ἱερο-
σόλυμα, καὶ ἐν τῷ ἱερῷ περιπατοῦντες
αὐτοῦ, ἔρχονται πρὸς αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς,
καὶ οἱ γραμματεῖς, καὶ οἱ πρεσβύτεροι, καὶ
λέγουσιν αὐτῷ, ἐν ποίᾳ θηουσίᾳ ταῦτα ποι-
εῖς; καὶ τίς σοι πλὴν θηουσίᾳ ταύτῃ ἐδω-
κεν, ἵνα ταῦτα ποιῆς; ὁ δὲ ἸΗΣΟΥΣ ἀποκρι-
θεὶς εἶπερ' αὐτοῖς. Επερωτήσω ὑμᾶς, καὶ ἐί-
ρω ἕνα λόγον. καὶ ἀποκρίθητέ μοι, ὅτι ἱερῷ
ὑμῖν ἐν ποίᾳ θηουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. τὸ βί-
βισμα Ἰωάννου θῆ οὐρανοῦ ἢ ἢ ἐξ ἀνθρώπων
ἀποκρίθητέ μοι. καὶ ἐλογίζοντο πρὸς ἑαυ-
τοὺς λέγοντες. ἂν ἱπώμεν θῆ οὐρανοῦ, ἐξεί-
διὰ τί οὕτως ἐπιστεύσατε αὐτῷ, ἀλλ' ἂν ἱ-
πώμεν θῆ ἀνθρώπων, ἐφοβοῦντο τὸν λαόν,
ἅπαντες γὰρ ἔιχον τὸν Ἰωάννην, ὅτι ὄντως
προφήτης ἦν. καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν
τῷ ἸΗΣΟΥ. οὐκ οἶδαμεν. καὶ ὁ ἸΗΣΟΥΣ ἀπο-
κριθεὶς λέγει αὐτοῖς, οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν
ποίᾳ θηουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. καὶ ἤρξατο ἀν-
τις ἐν παραβολαῖς λαλεῖν. ἀμπελῶνα ἐφύ-
τῃσεν ἄνθρωπος, καὶ περιέθηκεν φραγμόν.
καὶ ὠρυξεν ὑπολήϊον, ὅτι ὠκοδόμησεν πύργον
καὶ θῆ ἐδοτό αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπέ-
στειλεν, καὶ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωρ-
γοὺς τῷ καιρῷ δούλον, ἵνα παρὰ τῶν γε-
ωργῶν λάβῃ ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπε-
λῶνος. οἱ δὲ λαβόντες αὐτὸν ἔδρασαν, ὅτι ἀ-
πέστειλεν καινόν, ὅτι πάλιν ἀπέστειλεν πρὸς
αὐτοὺς ἄλλον δούλον, καὶ ἐκείνον λίθοβολή-
σαντες, ἐκεφαλαιώσαν. ὅτι ἀπέστειλεν ἡτι-
μιωμῆν, ὅτι πάλιν ἄλλον ἀπέστειλεν, καὶ
ἐκείνον ἀπέκταναν, καὶ πολλοὺς ἄλλους,
τοὺς μὲν δερζόντες, τοὺς δὲ ἀποκτείνοντες;
ἔτι οὕτως

Interrogat principes sacer-
dotum et scribae in qua potestate iesus
ea faceret,

Ad eos parabola de
vinea locata agricolis.

credite, quod accipitis & erunt uobis,
& cū steteritis orantes, remittite si quid
habetis aduersus aliquē, ut & pater ue-
ster qui in caelis est remittat uobis deli-
cta uestra. Et ueniunt rursus Hieroso-
lymam, & cū ambularet in templo, ue-
niunt ad illum principes sacerdotū &
scribae & seniores, & dicunt illi. In qua po-
testate haec facis, & quis tibi potestatem
hanc dedit, ut ista facias? Iesus autē re-
spondens dixit illis. Quæram a uobis &
ipse unum sermonem, & respondete mi-
hi, & dicam uobis in qua potestate haec
faciam. Baptismus Ioannis e caelo erat
an ex hominibus, respondete mihi. Et
cogitabant apud se dicentes. Si dixerim-
us e caelo, dicet. Cur igitur non credidi-
stis illi. At si dixerimus ex hominibus, ti-
mebant populum. Omnes enim habe-
bant Ioannem, quod uere propheta fu-
isset. Et respondentes dicunt Iesu. Nesci-
mus. Et Iesus respondens dicit illis. Nec
ego dicam uobis, in qua potestate haec
faciam. Et cœpit illis in parabolis lo-
qui. Vineam plantauit homo, & circū-
dederat sepem, & foderat torcular, &
ædificauerat turrim, & elocauerat eam
agricolis, & peregre profectus est, & mi-
sit ad agricolas, cum oportunitas esset
seruum ut ab agricolis acciperet de fru-
ctu uinæ. At illi arreptum illum ceci-
derunt & remiserunt uacuū. Et rursus
misit ad illum alium seruum, & illi con-
iectis in eum saxis comminuerunt ca-
put, & remiserunt contumelijs affe-
ctum. Et rursus alium misit, & il-
lum occiderunt, & multos alios, hos
quidem cedentes, illos uero occidentes,
itaque

XII

ἔτι δὴ ἕνα ἡὸρ ἔχωμ ἀγαπητὸν αὐτοῦ ἀπέ-
 σελεμ καὶ αὐτὸν πρὸς αὐτοὺς ἔσχατον λέ-
 γων, ὅτι ἐντραπήσονται τῷ ἡὸρ μου. ἐκεί-
 νοι δὲ οἱ γεωργοὶ εἶπον πρὸς ἑαυτοὺς, ὅτι
 οὗτός ἐστιμ ὁ κληρονόμος, δεῦτε ἀποκτείνω-
 μου αὐτόν, καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία,
 καὶ λαβόντες αὐτόν, ἀπέκταναν, καὶ θύεθα
 λον ἔξω τῶ ἀμπελῶν. Τί δὴ ποιήσα ὁ κύ-
 ριος τῶ ἀμπελῶνος, ἐλεύσεται καὶ ἀπολεί-
 σει τοὺς γεωργοὺς, Ἐ δὴ ὡσαύτῃ τῶ ἀμπελῶνα
 ἄλλοις, οὐδὲ τῶν γεωργῶν ταύτῃ ἀνέγνωτε.
 λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοὺς, οὗτος
 ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας, παρὰ κυ-
 ρίου ἐγγύεσθ' αὐτῆς, καὶ εἰς θάνατον ἦν ὁ φθα-
 λοῦς ἡμῶν, καὶ ἐξήτοιμα αὐτὸν κρατῆσαι, Ἐ
 ἐφοβήθησαν τὸν ὄχλον, ἔγνωσαν γὰρ ὅτι
 πρὸς αὐτοὺς τῶν παραβολῶν εἶπερ, καὶ ἀ-
 φέντεσθ' αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν, καὶ ἀποστέλλουσιν
 πρὸς αὐτόν ἄνδρας ἄνω φαρισαίωμ, καὶ ἄνω ἡ-
 ρωδισαίωμ, ἵνα αὐτὸν ἀρξενύσωσιν λόγῳ, διὰ δὲ
 ἐλθόντες λέγουσιν αὐτῷ, Διδάσκαλε οἶδαί-
 μου ὅτι ἀληθὴς εἶ, Ἐ δὴ μέλαι σοι περὶ οὐδὲ
 νόε, οὐδ' ἀβλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπου,
 ἀλλ' ἐπὶ ἀληθείας τῶν ὁδῶν τῶ θεοῦ διδά-
 σκεις, ἔξεσιμ κῆρσιν καίσαρι δοῦναι ἢ οὐ, δὴ
 μου, ἢ μὴ δῶμον; ὃ ἡ εἰδὼς ἀντὶ τῶν ὑποκρί-
 σιμ, εἶπερ αὐτοῖς, τί με παρὰ ζῆτε; φέρετέ μοι
 δηνάριον, ἵνα ἴδω, διὰ δὲ ἦνεγκαν, Ἐ λέγει αὐ-
 τοῖς, τίνας ἢ εἰκῶν αὐτῆς καὶ ἢ ἐπιγραφῆς; διὰ δὲ
 εἶπερ αὐτοῖς, καίσαρος, Ἐ ἀπεκρίθει ὁ ἸΗΣΟΥΣ
 εἶπερ αὐτοῖς, ἀπόδοτε τὰ καίσαρος καίσαρι,
 Ἐ τὰ τὸ θεοῦ θεῷ, Ἐ ἰδούμασαν ἐπὶ αὐ-
 τοῖς, Ἐ ἐρχομένη σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτόν, οἱ ἄ-
 νεις λέγουσιν ἀνάστασιμ μὴ εἶναι, Ἐ ἐπρωτόκ-
 σασαμ αὐτόν λέγοντες, Διδάσκαλε, μωσῆς ἔγρα-
 ψεν ἡμῖν, ὅτι ἐὰν ἄνθρωπος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ, καὶ
 καταλείπῃ γυναῖκα, καὶ τέκνα μὴ ἔχῃ, ἵνα
 λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τῶν γυναικῶν αὐτοῦ,
 Ἐ θύεθα ἀδελφῶν αὐτοῦ.

επὶ α

itaque cum unum adhuc haberet filium dile-
 ctum, misit etiam illum ad illos postremum,
 dicens, reuerentur filium meum, illi ue-
 ro agricolae dicebant inter sese. Hic est
 haeres, uenite occidamus eum, & nostra
 erit haereditas, & arreptum illum occide-
 runt & eiecerunt e uinea. Quid igitur fa-
 cturus est dominus uineae? ueniet & perdet
 agricolas, & dabit uineam alijs. An ne
 hac quaedam scripturam legistis? Lapidem quem
 reprobauerunt qui aedificabant hic fa-
 ctus est in caput anguli, a domino fa-
 ctum est hoc, & est admirabile in oculis
 nostris, & querebant eum comprehendere,
 & metuebant turbam. Sciebant enim
 quod contra se parabolam dixisset. Et
 relicto illo abierunt, & mittunt ad illum
 quosdam e pharisaeis & Herodianis,
 ut illum captarent sermone, illi uero
 cum uenissent dicunt ei. Praeceptor, sci-
 mus quod uerax es, & non curas quem-
 quam, non enim respicis personam ho-
 minum, sed in ueritate uiam dei doces,
 Licet censum Caesaris dare an non? de-
 mus an non demus? Ille uero sciens il-
 lorum simulationem dixit illis. Quid me-
 tentatis? Afferte denarium, ut uideam.
 Illi uero attulerunt, Et dicit eis. Cuius
 est imago haec & inscriptio? Illi uero di-
 xerunt ei. Caesaris. Et respondens Iesus
 dixit illis. Reddite quae sunt Caesaris
 Caesaris, & quae dei sunt deo. Et admira-
 ti sunt de eo, & ueniunt sadducaei ad illum
 qui dicunt non esse resurrectionem, &
 interrogauerunt eum, dicentes. Prae-
 ptor, Moses scripsit nobis, si cuius fra-
 ter moriatur, & relinquat uxorem, & libe-
 ros non relinquat, ut accipiat frater eius
 uxorem illius & suscitet semen fratri suo

De censu caesari reddendo.

Ad quosdam Sadduceos
 de muliere septem uiris

I 4 Septem

Cap. 12.

Ἐπὶ ἅδελφοὶ ἦσαμ, καὶ ὁ πρῶτος ἔλαβεν γυναικα, Ἐποθνήσκωμ, οὐκ ἀφῆκεμ ἀέριμα. καὶ ὁ δεύτερος ἔλαβεν αὐτῶν, καὶ ἀπέθανεν, καὶ ὁ δὲ αὐτὸς ἀφῆκεμ ἀέριμα. καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως, καὶ ἔλαβον αὐτῶν οἱ ἐπὶ αὐτῶν οὐκ ἀφῆκαμ ἀέριμα, ἐχάτη ἕκαστων ἀπέθανον καὶ ἡ σωτήριον ἐν τῇ οὐρανῶν ὅτι ἀναστῶσιμ, τίνων αὐτῶν ἔσαι γυνή, οἱ γὰρ ἐπὶ αὐτῶν γυναικα, καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἸΗΣΟΥΣ, εἶπερ αὐτοῖς, οὐ διὰ τοῦτο πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς, μηδὲ τὴν δυνάμειν τοῦ θεοῦ, ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶσιμ, οὔτε γαμοῦσιμ, οὔτε γαμίσκονται, ἀλλ' εἰσὶν ὡς ἄγγελοι οἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, περὶ δὲ τῶν νεκρῶν, ὅτι ἐγείρονται, οὐκ ἀνέγνωτε τὴν βίβλιν Μωσέως ἐπὶ τῷ βάτου, ὡς εἶπερ αὐτῶν ὁ θεὸς λέγων, ἐγὼ ὁ θεὸς ἀβραάμ, ὁ θεὸς ἰσαὰκ, ὁ θεὸς ἰακώβ, οὐκ ἔστι ὁ θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ θεὸς ζώντων. ἡμεῖς οὖν πολλὰ πλανᾶσθε, καὶ προσελθὼν εἰς τῶν γραμματέων ἀκούσας αὐτῶν συζητήσωμεν, εἰδὼς ὅτι καλῶς αὐτοῖς ἀπεκρίθη, ἐπεκρίθησεν αὐτόν, ποία ἔστι πρώτη πάντων ἐντολή, ὁ δὲ ἸΗΣΟΥΣ ἀπεκρίθη αὐτῶν, ὅτι πρώτη πασῶν ἐντολῶν, ἀκούε ἰσραὴλ, κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν κύριος εἷς ὅσι. καὶ ἀγαπήσας κύριον τὸν θεὸν σου ὅλην καρδίαν σου, καὶ ὅλην τῆς ψυχῆς σου, καὶ ὅλην τῆς διανοίας σου, καὶ ὅλην τῆς ἰσχύος σου, αὕτη πρώτη ἐντολή, καὶ δευτέρα ὁμοία αὐτῇ, ἀγαπήσας τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν, μείζων τούτων ἄλλη ἐντολή οὐκ ἔστι. ὁ εἶπερ αὐτῶν ὁ γραμματεὺς, καλῶς διδάσκαλε ἐπ' ἀληθείας εἶπας, ὅτι εἷς ὁ θεὸς, καὶ οὐκ ἔστι ἄλλο πλὴν αὐτοῦ, καὶ τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν ὅλην καρδίαν σου, καὶ ὅλην τῆς ψυχῆς σου, καὶ ὅλην τῆς διανοίας σου, καὶ ὅλην τῆς ἰσχύος σου, καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς εαυτόν, πλεονέκτημα πάντων τῶν ὀλοκαυτωμάτων, καὶ τῶν θυσιῶν

ὁ ἸΗΣΟΥΣ

Septē frēs fuerūt, ac prim⁹ accepit uxorem, & moriēs nō reliquit semē. Et secūdus accepit illā, ac mortu⁹ ē, & nec ipse reliquit semē., & tertius similiter. Et acceperūt eā septē, nec reliqrūt semē. Postrema uero oīum mortua ē & uxor. In resurrectione igit, cū resurrexerint, cui⁹ illoz erit uxor? Nam septē habuerunt eam uxorem. Et respondens Iesus, dixit eis. An nō propterea erratis, quod nesciatis scripturas, neq; uirtutē dei? Cū em̄ a mortuis resurrexerint, neq; cōtrahunt matrimoniū, neq; nuptū dantur, sed sunt uelut angeli qui in cœlis sunt. Cæterz de mortuis qd̄ resuscitantur, non legistis in libro Mosi de rubo, quomodo locutus sit illi deus, dicens. Ego ille deus Abrabā, & deus Isaac, & deus Iacob. Non est de⁹ mortuoz, sed deus uiuentiū. Vos autē multū erratis. Et cū accessisset quidā e scribis, & audisset eos simul disputantes, uideret q; qd̄ bene respondisset eis, interrogauit illū, Quod est primū omniū mandatorū? Iesus autē respondit illi. Primū omniū mandatum est. Audi Israel. Dominus deus noster, dñs unus est. Et diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & ex tota uirtute tua. Hoc ē primū mādatū. Et secūdū simile hoc ē, diliges proximū tuū, ut teipsū. Mai⁹ his aliud mādatū nō est. Et dixit illi scriba. Bene p̄ceptor, in ueritate dixisti, qd̄ unus sit de⁹, & nō sit ali⁹ p̄ter illū qd̄q; diligere eū ex toto corde. & ex tota itelligētia & ex tota anima, & ex tota uirtute. & diligere proximū ut seipsū, plus sit, q̄ uniuersa holocausta & uictima.

At Iesus

Ad scribā interrogantē de
primō mandato.

καὶ ὁ ἸΗΣΟΥΣ ἰδὼν, ὅτι νονεχῶς ἀπεκρίθη, εἶπερ αὐτῷ. οὐ μακρὰν εἶ ἀπὸ φιλβασιλείας τοῦ θεοῦ, καὶ οὐδεὶς οὐκ ἐτι ἐτόλμα αὐτὸν ἐπερωτῆσαι, καὶ ἀπεκρίθει ὁ ἸΗΣΟΥΣ. ἔλεγεν διδάσκων ἐν τῷ Ἱερῷ. πῶς λέγουσιν οἱ γραμματεῖς, ὅτι ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ ἦός ἐστὶν δαβὶδ, αὐτὸς γὰρ δαβὶδ εἶπερ ἐν πνεύματι ἁγίῳ. εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. αὐτὸς δὲ αὐτὸν εἶδ' λέγει αὐτὸν κύριον. καὶ πῶθ' ἐστὶν αὐτὸς ὄντις; καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἠκούει αὐτοῦ ἡδέως. καὶ ἔλεγεν αὐτίς ἐν τῇ διδασκίῃ αὐτοῦ. βλέπετε ἀπ' ἑνὸς γραμματέωρ ἑνὸν διλόντων ἐν σοφαῖς περιπατῆν, καὶ ἀσασμονὸς ἐν ταῖς ἀγοραῖς, καὶ πρωτοκαθεδρίας, ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ πρωτοκλίσεις ἐν τοῖς δείπνοις. οἱ κατεθιόντες τὰς δίκας ἑνὸν χιρῶν, καὶ προσάσαι μακρὰ προσβήχοντα. οὗτοι ληφόνται περισσότερον κρῖμα, καὶ καθίσας ὁ ἸΗΣΟΥΣ κατέναρτι τὸν γαζοφυλάκιον ἐδεῶρα πῶς ὁ ὄχλος βάλλα χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον. καὶ πολλοὶ πολούσιοι ἔβαλλον πολλὰ, καὶ ἔλθουσα μία χήρα πῶχη, ἔβαλεν λεπτὰ δύο, ὅ οὗτοι κοδράντης. καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. λέγει αὐτοῖς. ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡ χήρα αὐτῆς ἢ πάντων πλῆθος πάντων ἐβληκεν ἔβαλλον εἰς τὸ γαζοφυλάκιον. πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον, αὐτῆς ἕκ φιλ ὑπερήσσεως αὐτῆς, πάντα ὅσα ἔιχεν ἔβαλεν ὅλον τὸν βίον αὐτῆς. καὶ ἐκπορθνομίου αὐτοῦ ἐκ τοῦ Ἱεροῦ λέγει αὐτῷ εἶς, ἑνὸν μαθητῶν αὐτοῦ. διδάσκαλε, ἴδε ποταποὶ λίθοι, καὶ ποταπὰ ὀικοδομαί, καὶ ὁ ἸΗΣΟΥΣ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ. βλέπετε ταύτας τὰς μεγάλας ὀικοδομάς, οὐ μὴ ἀφεθῆ λίθος ἐπὶ λίθου, ὅς οὐ μὴ κάταλυθῆ, ἢ καθομίου αὐτῶν εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν κατέναρτι τῶν Ἱεροῦ

At Iesus cum uideret quod cordate respondisset, dixit illi. Haud longe abes a regno dei. Et nemo post illa audebat illum interrogare, Et respondens Iesus dicebat docens in templo. Quomodo dicunt scribae, Christum esse filium David? Nam ipse David dixit in spiritu sancto. Dixit dominus domino meo, sede a dextris mihi. Donec posuero inimicos tuos, scabellum pedum tuorum. Ipse ergo David uocat eum dominum. Et unde filius eius est? Et pluraque turba audiebat illum libenter. Et dicebat illis in doctrina sua. Cauete a scribis, qui amant in infulis ambulare, & salutationes in foris, & primas sellas in congregationibus, & primos accubitus in cenis, qui deuorant domos uiduarum, & sub prae-textu longas faciunt orationes. isti accipient maius iudicium. Et cum sederet Iesus ex aduerso gazophylacii, spectabat quomodo turba mitteret aes in gazophylacium. Et multi diuites mitterant multa. Et uenit quaedam uidua pauper, misitque minuta duo, quod est quadrans, & uocatis ad se discipulis suis, dicit illis. Amen dico uobis, quod uidea haec pauper plus misit, quam omnes qui miserunt in gazophylacium. Nam omnes, eo quod ipsis superat miserunt. At haec e penuria sua omnia quaecumque habebat misit totam substantiam suam. Et cum exiret e templo, dicit illi quidam e discipulis illius. Praeceptor, uide quales lapides, & quales substructiones. Et Iesus respondens ait illi. Vides has magnas substructiones? Non relinquetur lapis super lapidem, quin diruatur. Et cum sederet in mote oliuarum e regione templi

Ad id qd scribe dicunt Christus filium David.

Ad turbam, caue a Scribis

De uidua mittente i gazo-philacu.

XIII De destructa templi.

Septuaginta... dicit dominus... et non sit alius... et ex toto corde... et ex tota anima... et ex tota substantia...

Cap. 13.

Ad discipulos de signis nouissimis & de uentura uite diu iudicij.

Ἰησοῦ ἐπικρώτων αὐτὸν κατ᾽ ἰδίαν πέτρος & Ἰάκωβος, καὶ ἰωάννης, καὶ ἀνδρέας, εἶπεν ἑμῖν, πότε ταῦτα ἔσονται; καὶ τί τὸ σημεῖον ὅτ ἄρ μέλλει πάντα ταῦτα σωτελεῖσθαι; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς αὐτοῖς ἤρξατο λέγειν. Βλέπετε, μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ. πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τοῦ ὀνόματι μου λέγοντες, ὅτι ἐγὼ ἐμῖ, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. ὅτ ἄρ δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκοῆς πολέμου, μὴ θροῦσθε. δεῖ γὰρ γενέσθαι, ἀλλ' οὕτως τὸ τέλος. ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλεία. ἔσονται σεισμοὶ κατὰ τόπους, καὶ ἔσονται λιμοὶ καὶ ταραχαί. ἀρχαὶ ὁρίνων ταῦτα, βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτοὺς, παραδώσοσιν γὰρ ὑμᾶς εἰς σωείδρια καὶ εἰς σωμαγωγὰς, διαρῆσθε, καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ βασιλέων διαχθήσθετε ἕνεκεν ἐμοῦ εἰς μαρτύριον αὐτοῖς, καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη δεῖ πρῶτον κερυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον. ὅτ ἄρ δὲ ἀγάγωσιν ὑμᾶς παραδιδόντες μὴ προμεριμνᾶτε τί λαλήσητε, μηδὲ μελετᾶτε, ἀλλ' ὅτ ἄρ δοθῇ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, τοῦτο λαλήτε. οὐ γὰρ ἐστὶ ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. παραδώσει δὲ ἀδελφοὺς ἀδελφοὶ εἰς θάνατον, καὶ πατέρες τέκνον, καὶ ἐπιφανήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανατώσουσιν αὐτοὺς. καὶ ἔσονται μισοῦμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομα μου. ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, ὁὗτος σωθήσεται. ὅτ ἄρ δεῖ ἴδτε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, τὸ ἔκ δεξιῆς ὑπὸ δαυὶδ τοῦ προφήτου ἔσοθ' ὅπου οὐ δεῖ, ὁ ἀναγινώσκων, νοίτω. τότε δεῖ εἶναι τὴν ἰουδαίαν, φεγγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη. ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ δώματος, μὴ καταβάτω εἰς πλῆθος οἰκίας, μηδὲ εἰσελθῆτω ὄρει τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτῆς, ὅτ εἰς τὸ ἄρ, μὴ ἐπιστρέψατω εἰς τὰ ὀπίσω, ἄραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις, καὶ ταῖς δηλοζούσαις ἐν ἐκείναις

Prophetia de psta ad martiriū.

De desolatōe abomiātōe et fuga i iudaea.

templi interrogabāt illū secreto Petrus & Iacobus & Ioānes & Andreas. Dic nobis quā hęc erunt? & quod signū est, quā hęc oīa sint cōsumāda? At Iesus rōdēs illis cœpit dicere. Videte, ne quis uos fallat. Multi em̄ uenient in nomine meo dicētes. Ego sū, & multos decipiēt. Cum autem audieritis bella & rumores bellox, ne turbemini. Oportet em̄ fieri. At nō dum finis. Insurgēt enim gens aduersus gentem, & regnū aduersus regnū. Et erunt terremotus in singulis locis, & erunt fames ac turbationes. initia dolorum hęc. Sed caute uobis, tradent em̄ uos in concilia & in synagogas. cedemini, & sub praesidibus ac regibus ducemini propter me in testimoniū illis. Et apud oēs gētes oportet prius p̄dicari euāgelii. Cū autē duxerint uos, tradētes, ne p̄ cogitetis quid dicturi sitis, neq; meditemini, sed quicquid datū fuerit uobis in illa hora, hoc loq̄mini. Nō em̄ estis uos qui loq̄mini, sed spūs sctūs. Traditurus est autem frater fratrem in mortē, & pater filium, & insurgent filij aduersus parentes, & morte afficient eos. Et eritis odio habiti ab omnibus, propter nomen meū. Sed qui perseuerauerit usq; ad finem, hic saluus fiet. Porro cum uideritis abominationem desolationis, de qua dictum est a Daniele propheta, stantem ubi nō oportet, qui legerit intelligat. Tūc qui fuerint in iudaea, fugiant ad montes. Qui uero fuerit in templo ne descēdat in domū, nec ingrediat, ut quicquā tollat ex domo sua. Et qui fuerit in agro, ne reuertatur ad ea quę reliquit a tergo ad tollendum pallium suū. Væ autē pregnātib; & lactātib; in illis

ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, προσεύχεσθε ἵνα
 μὴ γῆνται ἡ φυγὴ ὑμῶν χαλῶνος. ἔσομαι
 ἡμεῖς ἐκεῖναί τινες, οἳ οὐ γέγονε
 τοιαύτη ἀπαρχὴς κτίσεως, ἢ ἐκτίσθη δὲ
 ὁσὸς ἕως τῶν αἰώνων, ἵνα μὴ γῆνται. καὶ εἰ μὴ κύ
 ριος ἐκολούθησεν τὰς ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐσώθη
 πᾶσα σὰρξ, ἀλλὰ διὰ τῶν ἐκλεκτῶν, οὓς ὁ
 ἐλέξατο ἐκολούθησεν τὰς ἡμέρας. καὶ τότε ἐάν
 τις ὑμῶν εἴπῃ, ἰδοὺ ὧδε ὁ χριστός, ἰδοὺ ἐκεῖ
 μὴ πιστεύετε. ἐγερθήσονται γὰρ ψευδοχριστοί,
 καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσουσιν σημεῖα
 καὶ τέρατα, πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν εἰς δὲ αὐτῶν, καὶ
 τοὺς ἐκλεκτούς. ὑμεῖς δὲ βλέπετε, ἵνα οὐ προεί
 ρηκα ὑμῶν πάντα, ἀλλ' ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέ
 ραις μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἐκείνων, ὁ ἡλίος σκο
 तिθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος
 αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες ἔουρανῶν ἔσονται ἐκ πίπτον
 τες, καὶ αἱ δυνάμεις αἰθρῶν οὐρανοῦ σαλευθή
 σονται, καὶ τότε ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
 ἐρχόμενος ἐν νεφέλαις μετὰ δυνάμεως πολλῆς
 καὶ δόξης, καὶ τότε ἀποσείσει τὸν ἀρχέ
 λουον αὐτοῦ, καὶ ἐπισωσάξει τὸν ἐκλεκτὸν αὐ
 τῶν ἐκ τῆς πειρασμῶν ἀνέμου, ἀπὸ ἀκροῦ γῆς ἕ
 ως ἀκροῦ οὐρανοῦ. ἀπὸ δὲ ἐφ' ἑσθῆς μάθετε τὸ
 παραβολῶν, ὅταν αὐτῆς ἦσθ ὁ κλάδος ἀπα
 λος γῆνται, καὶ ἐκφυῖ τὰ φύλλα γινώσκετε,
 ὅτι ἐγγὺς τὸ ξέρειν ὄσιν. οὕτως καὶ ὑμεῖς ὅ
 ταν ταῦτα ἴδῃτε γινόμενα, γινώσκετε ὅτι
 ἐγγὺς ὄσιν ἐπὶ θύραις. ἀμὴν λέγω ὑμῶν,
 ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, μέχρις οὗ πάν
 τα ταῦτα γῆνηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύ
 σονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι. πρὸς
 ἡμεῖς ἐκεῖνης, καὶ τὸ ὄσιν οὐδὲ οὐδὲ οὐδὲ
 οἱ ἄγγελοι οἱ ἐν οὐρανοῦ. οὐδὲ ὁ υἱὸς εἰ μὴ ὁ πα
 τὴρ. βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε καὶ προσεύχεσθε, οὐκ
 οἴδατε γὰρ, πότε ὁ καιρὸς ὄσιν, ὡς ἀνθρώπος ἀ
 πόδημος ἀφείδῃ τὴν οἰκίαν αὐτῆς καὶ τοὺς τὰ δού
 λους αὐτῆς ἐξουσίαν, καὶ ἐκείνην ἐξέρχεται. καὶ τὸ
 θυρωρὸς ἐνετείλατο ἵνα γρηγορή. γρηγορετε, οὐκ
 οἴδατε

in illis dieb⁹. Sed orate, ne fiat fuga ue/
 stra hyeme. Erūt enim dies illi afflictio
 qualis, nō fuit a primordio rerum cōdi
 tarum, quas condidit deus, usq; ad hoc
 tempus, nec futura est. Et nisi dominus
 abbreviasset dies, haud quāq; salua fu
 isset uniuersa caro. Sed propter electos
 quos elegit, abbreviauit dies. actū si q; s
 uobis dixerit. Ecce hic Christus, ecce il
 lic, ne credatis. Exoriētur pseudochri/
 sti, & pseudopropheta, & adent signa
 ac prodigia, ad decipiēdū si fieri possit
 etiam electos. Vos autē uidete, ecce prae
 dixi uobis omnia. Caterum in illis die
 bus post afflictionem illam sol obtene
 brabitur, & luna non dabit splendore
 suum, & stellae caeli decident, & uirtutes
 quae in caelis sunt concutientur. Et tūc
 uidebūt filium hominis uenientem in
 nubibus, cū potestate multa & gloria.
 Et tunc mittet angelos suos, & aggrega
 bit electos suos a quatuor uētis, a sum
 mo terrae, usq; ad summum caeli. A fi
 ci uero discite similitudinem. Cum ra
 mus eius iam tener fuerit, & pduxerit
 folia, scitis qd' ppe sit aestas. Sic & uos
 cū hac uideritis fieri, scitote q; prope sit
 in foribus. Amen dico uobis, quod nō
 praeteribit generatio hec, donec omnia
 haec facta fuerint. Caelum & terra prae
 teribunt, sed uerba mea non transibūt.
 Caterum de die illo ac tempore, nemo
 nouit, nec angeli qui in caelo sūt, nec ip
 se filius, sed solus pater. Cauete, uigila
 te, & orate, nescitis em̄ quando tēpus
 sit. Sicut homo q; peregre agit relicta
 domo sua, qui dedit seruis suis substan
 tiā suā & suū unicuiq; opus, & ianitori
 mandauit ut uigilaret. Vigilate igitur,
 nescitis

Cap. 13.

De tribulatione afflictio: et abbreviatio diei

De pseudochristis et pseudo prophetis.

De obtenebratione solis lunae ac stellarum.

Die et hora nemo sciet.

EVANGELIUM
 rogabāt illi secreto Petrus
 Ioānes & Andreas. Quod
 signū est quod signū est
 tūc fūmāda. At Iesus mi
 tate. Videte, ne q; uos
 tū ueniat in noie meo
 & uos dicitur. Cum
 nis bella & rumores belli
 ni. Oportet em̄ fieri. At
 nūq; em̄ gens aduer
 & regni aduerfus regni
 tūc in singulis locis
 ac turbationes in uita
 ad cauere uobis, tūc dē
 illa & in synagogas, coe
 tibus ac regibus dū
 tūc illi. Et q;
 ante prius p̄dicari eū
 uerint uos, tradetes, ne
 uicturi sitis, neq; meche
 dū fuerit uobis in illa
 ini. Nō em̄ estis uos
 spūs sc̄tus. Tradituri
 fratrem in morte. Et
 te afflicent eos. Et p
 b omnibus, prop̄ter
 ed qui perseuerauerit
 saluus fiet. Porro can
 nationem delictorum
 am est a Daniele p̄ph
 ubi nō oportet. q; uos
 tūc qui fuerint in uita
 nonnes. Qui uos dicit
 sc̄dāri domū, neq; regni
 uā tollat ex domo illa
 agro, ne reuocauerit
 a tergo ad tollendū
 aut pregnātib; uobis

Cap. 14

οἱ δὲ ἀπερὶ πότε ὁ κύριος τῆς δικίας ἐρχεῖται ὁφεί, ἢ μεσουκτις, ἢ ἀλεκτοροφωνίας, ἢ πρώι, μὴ ἐλθῶν ἐξαίφνης, εὐρη ἡμῶν καδ' εὐδοντ'. ἃ δὲ ὑμῶν λέγω, πᾶσι λέγω, γρηγορεῖτε. Ἡμ δὲ τὸ πᾶχα, καὶ τὰ ἀζυμα μετὰ δύο ἡμέρας καὶ ἐζητήσιν οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ γραμματεῖς πῶς αὐτὸν ἐν δόλω κρατήσωμεν, ἀποκτείνωσι μὲν ἔλεγχον δὲ, μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, μὴ ποτε δόρυβος ἔσαι το λαοῦ, καὶ ὄντ' αὐτοῦ ἐν βηθανίᾳ ἐν τῇ δικίᾳ σίμωνι τῷ λεπροῦ, κατακαμύλου αὐτοῦ, ἢ ἄλλερ γωνὴ ἔχουσα ἀλάβασρον μύρου νάρδου πωτισικῆς πολυτελοῦς, καὶ σωτρίψασα τὸ ἀλάβασρον, κατέχευε αὐτοῦ κατὰ φθί κεφαλῆς. ἦσαν δὲ ἄνεσ ἀγανακτοῦντες πρὸς αὐτοῦς, καὶ λέγοντες, εἰς τί ἢ ἀπώλεα αὐτῆ τοῦ μύρου γέγονε, ἢ δύννατο γὰρ τοῦτο πρᾶξιῶναι ἐπάνω τριακοσίωμ δηναρίωμ, ἢ δοδῶναι τῆς πῶχοις, ἢ ἐνθερμῶντο αὐτῆ. ὁ δὲ ἸΗΣΟΥΣ εἶπερ. ἀφετε αὐτῶν. τί αὐτῆ κόπους παρῆχετε, καλὸν ἔργον ἐργάσατο εἰς ἐμέ. πᾶμποτε γὰρ τοῦς πῶχοῦς ἔχετε μετ' αὐτῶν, καὶ ὅταν δέλκτε δάναοδε αὐτοῦς ἐν ποιῆσαι, ἐμὲ δ' οὐ πᾶντοτε ἔχετε, ὁ εἶχεμ αὐτῆ ἐποίκησιν, προσέλαβερ μυρίσαι μου τὸ σῶμα εἰς τὸν ἑτασασμόμ. ἀμὴν λέγω ὑμῶν, ὅπου ἐὰμ κηρυχθῆ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὁ ἐποίησιν αὐτῆ λαληθήσεται εἰς μνημόσωνον αὐτῆς. καὶ ὁ ἰουδαῖος ὁ ἰσκαριώτης εἰς τῶν δώδεκα ἀπῆλθεμ πρὸς τοῦς ἀρχιερεῖς, ἵνα παρᾶδῶ αὐτὸν αὐτοῖς. οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐχάρησαν, καὶ ἐπκηγείλαντο αὐτῶ ἀργύριον δοῦναι. Ἐζητήσιν, πῶς ἐνκαίρωσ αὐτὸν παρᾶδῶ. καὶ τῆ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ πᾶχα ἐθουομ, λέγουσιμ αὐτῶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ποῦ δέλας ἀπελθόντες, ἐτοιμάσομ ἵνα φάγησ τ' πᾶχα, καὶ ἀποσέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτοῖς, ὕψάτε εἰς πλῶ πόλιν, καὶ ἀπαντήσα ὑμῶν ἄνθρωπον κερᾶμίον

Ve pasche festo appropinquante summi sacerdotes querebat dolum d' Jesu.

De alabastro unguenti effuso super caput iesu.

Ve Judas abiit ad summos sacerdotes.

Ve misit ihosus ut pareret pascha.

nescitis enim, quando dñs domus uenturus sit, sero an medio noctis, an in gallicinio, an diluculo, ne si uenerit repente, offendat uos dormientes. Cæterum quæ dico uobis, omnib⁹ dico. Vigilate. **E**rat aut pascha, & azymoz dies futuri post biduum. Et quærebāt summi sacerdotes & scribæ, quomodo eū per dolū iniecta manu occiderēt. Dicebāt aut. Nō in die festo, ne qñ tumult⁹ fiat ppli. Et cū esset Bethaniæ in domo Simonis leprosi, accūbente eo, uenit mulier habēs alabastrū nardi pisticæ p̄ciosa, & cōminuto alabastro, effudit illi i caput. Erāt aut qdā, q indignabāt apud sese, ac dicerēt. Ad quid pditio hæc unguenti? Nam poterat hoc uendi pluris q̄ trecentis denarijs, ac dari pauperibus. Et infremuerunt aduersus illam. At Iesus dixit. Sinite illam. Cur illi molesti estis? Bonum opus operata est erga me. Semper enim pauperes habetis uobiscū, & quando cūq; uolueritis, potestis illis bñfacere, me uero nō semper habetis. Quod potuit hæc fecit, p̄uenit, ut ungeret meū corpus ad sepulturam. Amen dico uobis. Vbi cūq; pdicatū fuerit euangeliū hoc in totū mundum, etiam hoc qd' fecit hæc dicitur in memoriā istī. Et Judas Iscariotes unus e duodecim, abiit ad sūmos sacerdotes ut traderet eū illis. Quo audito illi gauisi sunt. Et polliciti sūt ei pecuniā se daturus. Et querebat, quō oportune illū traderet. Ac primo die azymoz, cū pascha imolarēt dicūt illi discipuli sui. Vbi uis, ut abeamus & parem⁹, ut edas pascha. Et emittit duos e discipulis suis & dicit illis. Ite i ciuitatē, & occurret uobis homo hydriam

XIII

κεράμιον ὕδατος· βασάλωμ· ἀκολυθία πε
 ἀυτῷ, καὶ ὕπου ἐὰν εἰσέλθῃ, εἶπατε τῷ ὀι
 κοδεπότῃ, ὅτι ὁ διδάσκαλος λέγει· πῶς εἰμι
 τὸ κατὰ λυμα, ὅπου τὸ πάχα μετὰ τῶν μαθη
 τῶν μου φάγω, καὶ αὐτὸς ὑμῖν δεῖξί· ἀνώγε
 ορ μέγα, ἐς φωρλίωμ, εἰτοιμορ· ἐκεῖ εἰτοιμάσα
 τε ἡμῖν· Ὁ δὲ ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Ὁ ἦλ
 θον εἰς πλὴν πόλιμ· καὶ ἔυρομ καθὼς εἶπερ
 αὐτοῖς, καὶ ἠτοίμασαν τὸ πάχα, καὶ ὁ φῖας
 γενομένης ἔρχετῃ μετὰ τῶν δώδεκα, καὶ ἀνα
 κηλύωμ αὐτῶν καὶ ἐδιόντων εἶπερ ὁ ΙΗ
 ΣΟΥΣ· ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν πα
 ραδώσῃ με, ὁ ἐδίωμ μετ' ἐμοῦ, οἱ δὲ ἤρξαντο
 λυπεῖσθαι, καὶ λέγει αὐτῷ, εἰς καθ' εἰς, μή τι
 ἔγώ, καὶ ἄλλος, μή τι ἔγώ, ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
 εἶπερ αὐτοῖς, εἰς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ ἐμβα
 πτόμενος μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ τρυβλίωμ, ὁ μὲν ἦδὲ
 τῷ ἀνθρώπου ὑπάσῃ καθὼς γέγραπται πε
 ρὶ αὐτοῦ, Οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκεῖνῳ, δι' οὗ ὁ
 ἦδὲ τῷ ἀνθρώπου παραδίδοτῃ, καλὸν ἦν αὐ
 τῷ εἶ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἀνθρώπος ἐκεῖνος, καὶ ἐ
 διόντων αὐτῶν λαβὼν ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἄρτον ἐν
 λογήσας, ἐκλάσει καὶ ἔδωκερ αὐτοῖς, καὶ
 εἶπερ, λάβετε, φάγετε, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμα
 μου, καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον, ἐχαρισθήσας
 ἔδωκερ αὐτοῖς, καὶ ἔπιον δὲ αὐτῷ πάντες
 καὶ εἶπερ αὐτοῖς, τοῦτό ἐστι τὸ αἷμα μου τὸ
 καινῆς διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμε
 νομ, ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐκ εἶμι οὐ μὴ πῖω
 ἐκ τοῦ γεννήματος φθι ἀμπέλου, ἕως τῆς κεί
 ρας ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πῖνω καινὸν ἐν τῇ βα
 σιλείᾳ τοῦ θεοῦ, καὶ ὑμνήσαντες δὲ ἦλθον εἰς
 τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν· καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ ΙΗ
 ΣΟΥΣ, ὅτι πάντες σκανδαλιθήσεσθε ἐν ἐμοὶ
 ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, ὅτι γέγραπται πατὰξω
 τὸν ποιμένα, Ὁ δὲ διασκορπισθήσονται τὰ πρό
 βατα· ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐσθῆναι με προάξω ὑ
 μᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ὃ ἢ πρότερος ἔφη αὐτῷ·
 καὶ εἰ πάντες σκανδαλιθήσονται, ἀλλ' οὐκ ἐγώ
 καὶ λέγει

hydriam aquæ baiulās, sequimini illū
 & quocūq; ingressus fuerit, dicite patri/
 familias, magister dicit. Vbi est diuer/
 forium, ubi pasca cum discipulis meis
 edam? Et ille uobis ostendet tridiniū
 magnū stratū paratū, illic parate
 nobis. Et exierunt discipuli eius, & ue/
 nerunt in ciuitatē, & repererunt quē
 admodum dixerat illis, & parauerunt
 pasca. Et cū uespera esset facta, uenit
 cum duodecim. Et cum accūberent &
 ederent, dixit Iesus. Amen dico uobis.
 Vnus ex uobis tradet me, qui edit me/
 cum. At illi cœperunt contristari, & di/
 cere illi singillatim, Nū ego? Et ali⁹, nū
 ego? Ille uero rñdens dixit illis. Vnus
 e duodecim qui intingit mecum in cati/
 num, Filius quidē hominis uadit sicut
 scriptum est de illo, Sed uæ homini illi,
 per quē filius hominis traditur, bonū
 erat illi, si natus nō fuisset homo ille. Et
 edentibus illis, sumpto Iesus panē,
 cū gratias egisset, fregit & dedit illis, ac
 dixit. Sumite, comedite, hoc est corpus
 meū, & accepto poculo, cū gratias egis/
 set dedit illis, & biberunt ex eo omnes,
 & dixit illis. Hic est sanguis meus noui
 testamenti, qui pro multis effunditur.
 Amen dico uobis, posthac non bibam
 de fructu uitis, usq; ad diem illum cum
 illud bibero nouum in regno dei, Et cū
 hymnum cecinissent, exierunt in mon/
 tem oliuarū. Et dicit illis Iesus. Oēs scā
 dalū patiēmini in me in nocte hac, qa
 scriptū est. Percutiam pastorē, & di/
 spergentur oues. Sed posteaq; resur/
 rexero præcedam uos in Galilæam.
 Petrus autem dixit illi. Etiam si om/
 nes scandalizati fuerint, at non ego,
 K Et dicit

Cena dñi.

De traditōe suo loquitur.

De factō corpōis & sanguis.

De fuga dñi loquitur.

Presumptio Petri, et de eius negatōe.

min, quando dñs domum
 suam in medio noctis au
 dit uocauit, ne si uenerit
 in uos dormientes. Certe
 uobis omnib⁹ dico. Vigilate
 in pascha. & azymos dicit
 edam. Et quare bar⁹ lo
 quatur, quomodo eu
 ita manu occideret. Dicit
 die festo, ne qñ cum uob⁹ fu
 esset Bethaniz in domo
 facubente eo, uenit multi
 tudinē uarij pñtice pñtice
 no alabastro, effudit illi
 aut qñdā, q̄ indignabāt ap
 eret. Ad quid pñtice hanc
 lam poterat hoc uenire
 tis domus, ac dari pau
 perum aduersus illam.
 Sinite illam. Cur illi mo
 num opus operata est et
 er enim pauperes habet
 quando cūq; uoluerit
 nfacere, me uero nō
 quod potuit hæc fecit
 eret meū corpus ad
 n dico uobis. Vbi autē
 angeli hoc in totis
 hoc qd̄ fecit hæc dicit
 n⁹. Et Iudas Iscariotes
 abijt ad summos
 eū illis. Quo autē
 a polliciti fuit q̄ pñtice
 q̄rebat, quōd opus
 primo die azymos
 e dicit illi discipuli
 mus & parent⁹ pñtice
 tūc duos e discipuli
 ciuitatē, & occurrunt

Cap. 14. κη λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς. ἀμὲν λέγω σοι, ὅτι σήμερον ἢ τῆ νυκτὶ ταύτῃ πρὶν ἢ εἶς ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρεῖς ἀπαρνήσῃ με. ὁ δὲ ἐκ περιουσίας ἔλεγε, μᾶλλον ἐὰν με δέῃ συν ἀποθανῆναι σοι, ὅμην σε ἀπαρνήσομαι. ὥσάν τως ἢ κη πάντες ἔλεγον. κη ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα γεθσημανεὶ, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. καθίσετε ὧδε ἕως προσεύξομαι, κη ἤραλα μεθάνει τὸν πέτρον κη τὸν ἰάκωβον. Ἐὶ ἰωάννην μετ' αὐτοῦ, Ἐὶ Ἰερζαφ ἐκ θαμιθεῖσαι κη ἀδκμονεῖν, κη λέγει αὐτοῖς. περὶ λυτῶς ἐσὶν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου. μείνατε ὧδε. Ἐὶ γρηγορεῖτε. κη προφελθῶν μικρόν, ἔπεσε ἐπὶ τῆ γῆς. Ἐὶ προσκύχητο, ἵνα εἰδωατόμ ἐσὶν παρῆλθῃ ἀπὸ αὐτοῦ ἡ ὥρα. κη ἔλεγε, ἀθεῶ ὁ πατήρ, πάντα δωατά σοι παρενεγκε τὸ ποτήριον ἀπὸ ἐμοῦ τοῦτο. ἀλλ' οὐτί ἐγὼ θέλω, ἀλλά τί σύ. κη ἔρχεται κη ἐνρίσκει αὐτοὺς καθένδοντας. κη λέγει τῷ πέτρῳ. σίμων καθένδεις, οὐκ ἴχυσας μίαν ὥραν γρηγορεῖσαι; γρηγορεῖτε καὶ προσεύχετε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν. τὸ μὲν πνεῦμα προθυμῶν, ἡ δὲ σὰρξ ἀδενῆσ. Ἐὶ πάλιν ἀπελθῶν προσκύχητο τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν. κη ὑποσρέψας, ἔυρεν αὐτοὺς πάλιν καθένδοντας. ἦσαν ἢ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν βεβαρημένοι κη οὐκ ἠδύσαν τί αὐτῶ ἀποκριθῶσιν. Ἐὶ ἔρχεται τὸ τρίτον κη λέγει αὐτοῖς. καθένδετε λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε. ἀπέχθ. ἦλθεν ἡ ὥρα. ἰδοὺ ἤραδιδότη ὁ ἴδὲ τῷ ἀνθρώπῳ εἰς τὰς χεῖρας τῶ ἀμαρτωλῶν. εἰ εἶρεσθε ὄγωμεν. ἰδοὺ ὁ ἤραδιδότης με ἤγγικεν. κη εὐθέως ἔτι αὐτῶ λαλοῦντ' ἤραδίνετ' ἰδύσας εἰς ἑαυτὸν τὸ δώδεκα καὶ μετ' αὐτῶ ὄχλος πολλὸς μετὰ μαχαιρῶν κη ξύλων παρὰ τῶν ἀρχιερέων κη τῶν γραμματέων κη τῶν πρεσβυτέρων. δεδῶκα δὲ ὁ παρὰδιδότης αὐτὸν σύσκημον αὐτοῖς λέγων. ὁμ ἄν φιλήσω, αὐτόσ ὄσιν, κρατήσατε αὐτόν κη ἀπαγάγετε ἀσφαλῶς

De orōne iēsu t̄ hoc̄to.

Traditur a Iuda.

Et dicit illi Iesus. Amen dico tibi, quod hodie in nocte hac priusquam bis gallus cecinerit, ter abnegabis me. At ille magis dicebat. Imo si me oportuerit commori tibi, non te abnegabo. Si militer autem & omnes dicebant & ueniunt in locum cuius nomen Getsemani, & dicit discipulis suis. Sedete hic, donec orauero, & assumit Petrum, & Iacobum, & Ioannem secū, & cepit expauescere & angī. Et dicit illis, uehementer tristis est anima mea usq; ad mortē, manete hic & uigilate. Et progressus paululū prostratus est in terra & orauit, ut si possibile esset, transfret a se hora, & dicebat. Abba pater, omnia possibilīa sunt tibi, aufer poculū a me hoc, sed non qd ego uelim, sed quid tu. Et uenit, & offendit eos dormiētes. Et dicit Petro. Simon dormis? non potuisti unā horā uigilare? Vigilate, & orate, ne ueniatis in tentationem. Spiritus quidem promptus, caro uero infirma. Et rursus digressus orabat eisdem uerbis dicens. Et reuersus offendit illos rursus dormientes, erant enim oculi eorum grauati, & nesciebant quid illi responderent. Et uenit tertio, & dicit illis. Dormite posthac & reqescite. Sufficit. Venit hora, & tradit filius hominis in manus peccatorum. Surgite eamus. Ecce qui tradit me, appropinquauit. Et continuo adhuc eo loquente accedit Iudas qui erat unus e duodecim, & cū illo turba multa cum gladijs & lignis a summis sacerdotibus & scribis & senioribus. Dedit autē is qui tradebat eum cōmune signum illis, dicēs. Quemcūq; osculatus fuerō is est, cōprehēdite illū & abducite caute.

ασφαλώς. καὶ ἔλθῶν, εὐθέως προσελθὼν αὐ-
 τῷ, λέγει αὐτῷ, ραββεί ραββεί. καὶ κατεφί-
 λκσεν αὐτόν. οἱ δὲ ἐπέβαλον ἐπ' αὐτόν τὰς
 χεῖρας αὐτοῦ, Ἐκράτησαν αὐτόν. εἰς δὲ πῶ
 παρρηκώτων ἀσάμενος πλὴν μάχαιραν
 ἔπαισε τὸν δούλον τοῦ ἀρχιερέως, καὶ
 ἀφῆλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον. καὶ ἀποκριθεὶς
 ὁ ἸΗΣΟΥΣ ἔειπεν αὐτοῖς. ὡς ἐπὶ ληστῆν
 ἤλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλ-
 λαβῆτε με, καθήμερον ἡμῆρ πρὸς ὑμᾶς
 εἰ τῷ ἱερῷ διδάσκω, Ἐ οὐκ ἐκράτησα
 τέ με. ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί.
 καὶ ἀφέντες αὐτόν πάντες ἔφυγον. καὶ εἰς
 τὴν μερσίσην ἠκολούθη αὐτῷ περὶ
 ελκμῶν σινδῶνα ἐπὶ γυμοῦ, καὶ κρατοῦσιν
 αὐτόν οἱ μενίσκοι. ὁ δὲ καταλιπὼν πλὴν σιν-
 δῶνα, γυμνὸς ἔφυγεν ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ἀπήγα-
 γον τὸν ἸΗΣΟΥΝ πρὸς τὸν ἀρχιερέα. καὶ
 σωρεύχονται αὐτῷ πάντες οἱ ἀρχιερεῖς
 καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ γραμματεῖς. καὶ
 ὁ πέτερος ἀπὸ μακροῦθεν ἠκολούθησεν αὐ-
 τῷ. ἔως ἔσω εἰς πλὴν αὐλήν τοῦ ἀρχιερέως.
 καὶ ἦν σωκαθήμενος μετὰ πῶ ὑπηρέτων
 καὶ διεμαίρομενος πρὸς τὸ φῶς. οἱ δὲ ἀρ-
 χιερεῖς καὶ ὄλον τὸ σωδέριον ἐζήτου
 κατὰ τοῦ ἸΗΣΟΥ μαρτυρίαν εἰς τὸ θανα-
 τῶσαι αὐτόν. καὶ οὐκ ἔνερισκοι. πολλοὶ γὰρ
 ἔψευδομαρτύρουσιν κατ' αὐτόν, καὶ ἴσαι αἱ
 μαρτυρίαι οὐκ ἦσαν. καὶ τρεῖς ἄμα
 σάρτες ἔψευδομαρτύρουσιν κατ' αὐτοῦ λέ-
 γοντες. ὅτι ἡμεῖς ἠκούσαμεν αὐτοῦ λέ-
 γοντος, ὅτι ἐγὼ καταλύσω τὸν ναὸν
 τοῦτον χερσοποίητον, καὶ διὰ τριῶν ἡμε-
 ρῶν, ἄλλομ ἄχερσοποίητον οἰκοδομήσω. καὶ
 οὐδὲ οὕτως ἴσαι ἢ ἡ μαρτυρία αὐτοῦ. καὶ
 ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ μέσον ἔπαρῶ-
 κησεν τὸν ἸΗΣΟΥΝ λέγων. οὐκ ἀποκρίθη
 οὐδὲν; τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; ὁ δὲ εἰσι-
 ῶπα καὶ οὐδὲν ἀπεκρίνατο. πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς εἰ-
 πρώτα

caute, Et cū uenisset, p̄tinus accedit ad
 illū, dicitq; ei. Rabbi rabbi, & deoscula-
 tus est eū. Illi uero iniecerūt in illū ma-
 nus suas, & cōphenderūt eū. Vn^o autē
 q̄spiā astantiū educto gladio percussit
 seruū sūmi sacerdotis, & amputauit ei⁹
 auriculā. & r̄ndēs Iesus dixit illis. T̄ āc̄
 ad latronē existis cum gladijs & lignis
 ad cōphēdēdū me, quotidie erā apud
 uos in tēplo docēs, & nō cōphendistis
 me, sed ut impleatur scripturā. Et relicto
 illo oēs fugerūt, & unusquispiā adole-
 scētul⁹ sequebat̄ illū circūamictus sindo-
 ne sup nudū, & cōphendūt illū adole-
 scētulū. Ille uero relicta sindone nud⁹
 effugit ab illis. Et abduxerūt Iesum ad
 sūmū sacerdotē. Et conueniūt cum illo
 oēs sūmi sacerdotes & seniores & scri-
 b̄. Et Petrus eminus sequebat̄ illū do-
 nec uenisset in atriū sūmi sacerdotis, &
 erat sedens una cum ministris, & calefi-
 ebat ad lumen. Summi uero sacer-
 dotes & totū conciliū querebat ad-
 uersus Iesum testimoniū, ut morti tra-
 derent eum, & non inueniebant. Nam
 multi falsum testimoniū dixerant ad-
 uersus illum, & non erant satis idonea
 testimonia. Et quidam assurgebant &
 falsum testimoniū ferebant aduer-
 sus illum, dicentes. Nos audiuius
 eum dicentem. Ego diruam templum
 hoc quod est manibus factum, & tri-
 bus diebus aliud sine manibus factum
 ædificabo. Et ne sic quidē satis idonea
 erāt testimonia illoꝝ. Et surgēs sūmus
 sacerdos ī mediū, interrogabat Iesū di-
 cēs. Nō r̄ndēs q̄c̄c̄? Quid isti aduersū
 te testificant? At ille tacebat, & nihil re-
 spōdebat. Rursū sūmus sacerdos inter-
 K z rogauit

Capitur Iesus.

Iesus ad tēba se capientem.

Ad domū Annę dicit.

De falso testio quæsitio.

Iesus. Amen dico
 nocte hac priusquam
 ter abnegabis me.
 Iudas. Iam si me oportet
 non te abnegabo.
 & omnes dicebant
 locum cuius nomen Ge-
 thse dicitur suis. Secū-
 dū. & affirmat Petrum
 & Joannem secū. & cepit
 tangi. Et dicit illis. ueter
 est anima mea usq; ad
 te hic & uigilate. Expro-
 bium prostratus est in ter-
 ra prostratus esset. transi-
 ebat. Abba pater, omne
 tibi. aufer poculum am-
 lego uelim. sed quid na-
 dit eos dormientes. Et
 in dormitis non potui
 are. Vigilare. & ora-
 tionem. Spiritus
 is, caro uero infirma.
 Ius orabat eis demo-
 nefus offendit illos.
 is, erant enim oculi
 diebant quid illi resp-
 it terno. & dicit illis
 & respicite. Sufficit
 idit filius hominis
 Surgite eam uisum
 propinquauit. Iudas
 quente accedit Iudas
 decim, & cū illo
 dñs & lignis a summo
 scribis & senioribus
 qui tradebat eum
 dices. Quem uisum
 cōprehēdit illi

Cap. 14.

*A sū facdote itrogat/
Tu es chzus filij dei be:*

πρωτα αυτον. και λεγα αυτω. συ ει ο χρι
 στος ο υιος του ευλογητου; ο δε ιησους ειπεν
 εγω ειμι, και οφειδε τον υιον του ανθρωπου
 καθημονομ εκ δεξιων φι δωαμεως. εις
 χομλωμ μετα των νεφελων του ουρανου. ο
 δε αρχιερευς διαρρηξας τους χιτωνας αυτου
 λεγα. τι ετι χριαιμ εχομλω μαρτυρων; η
 κοςατε τ βλασφημιασ. τι υμιν φαινετε; οι η
 παντες κατεκριναν αυτον ειναι ενοχομ θανα/
 του. και ηξαν οτινες εμπηυν αυτω και περικαλυ
 πτην το προσωπον αυτου, και κολαφιστην αυτον και
 λεγην αυτω. προφητευσον. και οι υπεκρετησαπις
 μασιμ αυτον εβαλλον. και εν τω πετρον εν τη
 αυτη κατω, ερχεται μια των παιδισκων του
 αρχιερωσ, και ιδουσα τον πετρομ θερμαι/
 ρομενομ, εμβλεψασα αυτω λεγα, και συ με
 τα του ναζαρηνου ιησου ηδα. ο δε ηρησα
 το λεγων. ουκ οίδα, ουδε επισαμαι τι λεγεις.
 και εζηθημ εξω εις το προαυλιομ. ο αλεκ
 τωρ εφωνησεμ. και η παιδισκη ιδουσα αυ/
 τον παλιμ ηξατο λεγην τοις παρεσικκο/
 σιμ. οτι ουτος εζη αυτην ειμ. ο δε παλιμ ηρη
 νητο. και μετα μικρον παλιμ οι παρεσωτες
 ελεγον τω πετρω. αληθωσ εζη αυτην ει. και
 γαρ γαλιλαιου ει, και η γαλια σου ομοια/
 ζα. ο δε ηξατο αναδεματιζημ και ομνησαμ,
 οτι ουκ οίδα τον ανθρωπον τον ον λεγεις. ο
 εκ δευτερω αλεκτωρ εφωνησεν. και ανεμνησθη ο
 πετροσ τ ρηματ ου ειπεν αυτω ο ιησους. οτι
 πριν αλεκτωρα φωνησαι δις, απηνησ με τρις.
 και επιβαλων εκλαιεν. και ευθεωσ επω το πρωι
 συμβολιον πησαντες οι αρχιερις μετα των πρεσ
 βυτερων γραμματεων και όλον τον συνεδριον διη
 σαντες τον ιησουν, απηνεκαν και ηεδωκαν
 τω πιλατω. και επηρωτησεν αυτον ο πιλατ. συ
 ει ο βασιλευσ των ισραιλωμ; ο η απκριθεισ ειπεμ
 αυτω. συ λεγεις. και καταγορω αυτην οι αρχι
 ερεεσ πολλα. ο δε πιλατ παλιμ επη/
 ρωτησεμ αυτον λεγων. ουκ αποκριμη
 ουδεμ

Conspuitur.

Ve petrus ter negauit.

*Iesus uincty mane tra
ditur Pilato.*

Accusatur.

rogauit, & dicit illi, Tu es ille Christus
 filius benedicti? Iesus autē dixit. Ego
 sum, & uidebitis filiū hominis sedentē
 a dextris uirtutis, & uenientē in nubi
 bus cœli. Sūmus autē sacerdos dilacera
 tis uestibus suis dixit. Quid p̄terea op̄
 habemus testibus? Audistis blasphem
 iā, quid uobis uidetur? Illi uero oēs
 condēnauerunt eum esse reum mortis.
 Et cœperunt quidā conspuere in eum,
 & obuelare faciem illius, & colaphis eū
 cedere, & dicere illi, diuina, & ministri
 alapas illi impingebant. Et cū esset Pe
 trus in atrio inferius, uenit una ancilla
 rum summi sacerdotis, & cum uidisset
 Petrū calefaciētem se intuita illū dicit.
 Et tu cū Nazareno Iesu fuisti? At ille
 negauit, dicens. Non noui, neq; scio qd
 dicas. Et exiuit foras in uestibulū, & gal
 lus cecinit. Et ancilla cū uidisset eū, rur
 sum cœpit dicere his qui astabant, hic
 ex illis est. At ille rursū negabat, ac pau
 lo post iterum qui astabant dicebant
 Petro, Vere ex illis es, & Galilaus es, &
 loquela tua conuenit. At ille cœpit exe
 crari & iurare, non noui hominē istum
 de quo dicitis. Et iterū gallus cecinit. Et
 recordatus est Petrus uerbi quod dixe
 rat illi Iesus. Priusq; gall⁹ cecinerit bis,
 abnegabis me ter, & cœpit flere.

Et confestim diluculo concilio inito,
 summi sacerdotes cū senioribus & scri
 bis, ac totū concilium uinctū Iesum ad
 duxerunt, & tradiderunt Pilato. Et in
 terrogauit eū Pilatus. Tu es ille rex Iu
 dæorū? At ille respondens dixit illi. Tu
 dicis. Et accusabant eum summi sacer
 dotes de multis. Pilatus autē rursus in
 terrogauit illū, dicens. Non respondes
 quicq;

XV

οὐδὲν· ἴδε πόσα σου καταμαρτυροῦσι· ὁ δὲ
 ΙΗΣΟΥΣ οὐκ ἔτι οὐδὲν ἀπεκρίθη, ὡς τε θαυ-
 μάζειν τὸν πιλάτῳ, κατὰ δὲ ἑορτήν, ἀπέλυ-
 ερ αὐτοῖς ἕνα δέσμιον ὃν περὶ ἠτοῦντ. ἦν δὲ ὁ
 λέγομηνος βαρραβᾶς μετὰ τῶν συσασια-
 σῶν δεδεμνῶσ, οἱ ἄνευ ἐν τῇ σάσῃ φόνου πε-
 ποιήσασα, καὶ ἀναδοῦσας ὁ ὄχλος ἤρξατο
 αὐτῶν, καθὼς αἰετοῖσιν αὐτοῖσ, ὁ δὲ πιλά-
 τος ἀπεκρίθη αὐτοῖσ λέγων, θέλετε ἀπολύ-
 σω ἡμῖν τὸν βασιλέα τῶν ἰουδαίων, ἐγίνω-
 σκεν γὰρ, ὅτι διὰ φθόνου πρὸς ἐδωκῆσαν αὐ-
 τῷ οἱ ἀρχιερεῖσ, οἱ δὲ ἀρχιερεῖσ ἀνέσασα τὸν
 ὄχλον, ἵνα μάλλον τὸν βαρραβᾶν ἀπολύσῃ
 αὐτοῖσ, ὁ δὲ πιλάτος ἀποκρίθεις πάλιν εἶ-
 περ αὐτοῖσ, τί ὄνα θέλετε ποιήσω ὃν λέγει-
 τε βασιλέα τῶν ἰουδαίων; οἱ δὲ πάλιν ἔκρα-
 ξαν, σάβωσον αὐτόν, ὁ δὲ πιλάτος ἔλεγε αὐ-
 τοῖσ, τί γὰρ κακὸν ἐποίησε; οἱ δὲ, περιώ-
 τήρωσ ἔκραξαν, σάβωσον αὐτόν, ὁ δὲ πιλά-
 τος βουλόμηνος τῷ ὄχλῳ τὸ ἱκανὸν ποι-
 ῆσαι, ἀπέλυσε αὐτοῖσ τὸν βαρραβᾶν, καὶ
 παρέδωκε τὸν ΙΗΣΟΥΝ φραγελλώσας, ἵνα
 σαυρωθῆ. οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν
 ἔσω φθῆ ἀλλῆσ ὁ ὄσιν πρῶτον, ἐσθῆ κα-
 λούσιν ὄλιον πλῆσ ἑσθῆσ, καὶ ἐνδύουσι αὐ-
 τὸν πορφύρα, καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ πλέ-
 ξαντες ἀκανθῖνον σέφανον, καὶ ἤρξαντο ἀ-
 παράξεισθαι αὐτόν, καὶ βασιλεῦ τῶν ἰου-
 δαίων, καὶ ἐτυπῶν αὐτοῦ πλῆσ κεφαλῶν κα-
 λάμων, καὶ ἐνέπιον αὐτῷ, καὶ τῖθέντες τὰ
 γόνατα προσεκύνουσι αὐτῷ, καὶ ὅτε ἐπέ-
 παιξεν αὐτῷ, ἐξέδυσεν αὐτῷ πλῆσ πορφυ-
 ραν, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὸν τὰ ἱμάτια τὰ ἴδια
 καὶ ἐξάγουσι αὐτόν, ἵνα σαυρώσασιν αὐ-
 τόν, καὶ ἀγαρεύουσι παρὰ γόντᾳ ἵνα σί-
 μονα κυρηνάον ἐρχόμενον ἀπὸ ἀγροῦ, τὸν
 πατέρα ἀλεξάνδρου καὶ ρούφου, ἵνα ἄρῃ τὸν
 σαυρόν αὐτοῦ, καὶ φέρουσι αὐτόν ἐπὶ γολγο-
 θᾶ τόπον, ὁ ὄσιν μετρημῶν δόμονον κρα-
 νίον

quibus ecce quibus multa aduersus te testifica-
 tur. Iesus aut deinde nihil respondit, adeo
 ut admiraretur Pilatus. Caterum in festo
 dimittebat illis unum uinctum, quemcumque
 postulassent. Erat autem qui dicebatur Ba-
 rabbas, qui cum seditionis autoribus fue-
 rat uinctus, qui in seditione eadem pa-
 trauerat, & cum acclamasset turba coepit
 postulare quemadmodum semper fecerat
 illis. Pilatus autem respondit eis dicens.
 Vultis dimittere uobis illum regem iudeorum?
 Sciebat enim quod propter inuidiam tradi-
 dissent illum summi sacerdotes. Summi
 uero sacerdotes excitauerunt turbam, ut
 potius Barabbam dimitteret ipsis. Pila-
 tus autem respondens rursum ait illis. Quid
 igitur uultis facere ei, quem dicitis regem
 iudeorum? At illi rursum clamauerunt.
 Crucifige illum. Pilatus autem dicebat illis
 Quid enim mali fecit? At illi uehemen-
 tius clamauerunt. Crucifige eum. Pilatus
 uero uolens turbam facere satis, dimisit
 illis Barabbam, & tradidit Iesum flagel-
 latum, ut crucifigeretur. Milites autem ab-
 duxerunt eum intro in atrium quod est
 pretorium, & conuocant totam cohortem, &
 induunt illum purpura, & circumponunt ei
 contextam spineam coronam, & ceperunt
 salutare illum. Aue rex iudeorum, & uerbe-
 rabant illius caput arundine, & inspu-
 ebant in illum, & positis genibus adora-
 bant illum. Et cum illuissent ei, exuerunt
 eum purpura, & induerunt illum uestibus
 propriis, & educunt eum, ut crucifigerent
 eum, & coegerunt pretereunte quedam
 Simonem cyrenensem, qui ueniebat ex
 agro patris Alexandri & Rufi, ut tolle-
 ret crucem eius. Et ducunt eum in Gol-
 gatha locum, quod est, si interpretis Cal-
 K 3 uariae

De dimissione Barabbe.

Acclamant Crucifige.

Flagellatur iesus.

Coronatur spinis: illud.

Educitur ad crucifigendum.

Cap. 15. νίου τὸ ποσ, κὴ ἐδίδου αὐτῶ πιψμ ἰσμενισ
 μένομ διμομ, ὃ δὲ δὸκ ἔλαβεμ, καὶ σαυρώσαρ
 τες αὐτὸμ διαμερίζοντῃ τὰ ἱμάτια αὐτῆ βάλ
 λοντες κληρομ ἐπὶ αὐτὰ τίς τί ἄρη, ἢ ἡ ὥρα
 τῆς τῆς ἡ ἐσαύρωσαμ αὐτὸμ, κὴ ἢ ἢ ἐπιγρα
 φή τῆ αἰτίας αὐτῶ ἐπιγεγραμμένη. ὁ θασι
 λεύς τῆ ἰουδαίωμ, κὴ σω αὐτῶ σαυρῶσιμ δὴ ο
 λησάα, ἕνα ἐκ δεξιῶμ, κὴ ἕνα ἐξ ἐνωτύμωμ
 αὐτῆ, κὴ ἐπὶ κρωθὴ ἢ γραφὴ ἢ λέγουσα, Ἐμει
 τὰ ἀνόμωμ ἔλογίθη, κὴ ὁ ἡ ἀπαρθεύομενοι τῆ
 βλασφημῶμ αὐτὸμ κινουῶτες τὰς κεφαλὰς
 αὐτῆ κὴ λέγοντες, οὐαὶ ὁ καταλύωμ τὸμ ναὸν
 κὴ ἐν τρισὶν ἡμέραις διοκοδοῶμ, σῶσομ σὶ
 αὐτὸμ Ἐ κατὰ βά ἀπὸ τῶ σαυροῦ, ὁμοίως Ἐ
 δι ἄρχιερεῖς ἐμπαίζοντες πρὸς ἀλλήλους, μεί
 τὰ ἡ γράμματέωμ ἔλεγον, ἄλλους ἔσω
 σεμ, ἔαυτὸμ ὃν δῶσατῃ σῶσαμ. ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ
 ὁ θασιλεύς τῶ ἰσραὴλ, καταβάτω μῶ ἀπὸ
 τῶ σαυροῦ ἵνα ἰδῶμῃ κὴ τῶ ἐνσωμεμ, καὶ
 ὁ σωεσαυρωμένοι αὐτῶ ὠνείδισομ αὐτῆ, γα
 νομένης ἡ ὥρας ἕκτης σκότος ἔνεπ ἐφ ὅλημ
 πλὴν γλῶ, ἕως ὥρας ἑνάτης. κὴ τῆ ὥρα τῆ ἐνάτῃ
 ἐσόκημ ὁ ΙΗΣΟΥΣ φωνῆ μετ᾽ ἄλλ, λέγων, ἔι
 λωὶ ἔλωὶ λαμὰ σαβαχθάνι, ὃ ἐσιμ μεδεσμ
 μενόμενον, ὁ θεός, ὁ θεός μσ, εἰς τί με ἐγκα
 τέλιπα, κὴ τινες τῆ παρεκκλήτων ἀκού
 σαντες ἔλεγον, ἰδοὺ ἡλίαμ φωνῆ δραμῶμ
 δὲ εἰς κὴ γεμήσασ πὸ γγον ὄξσε κὴ περ
 δεῖσ καλάμω, ἐπότιζεμ αὐτὸμ λέγων,
 ἄφετε ἰδῶμεν εἰ ἐρχετῆ ἡλίας καταβελῆν αὐ
 τὸμ. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ ἀφίε φωνῆμ μεγὰ
 λην, ἐξέπνευσεμ, κὴ τὸ καταπέτασμα τῶ
 μαοῦ ἐχίθη εἰς δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως
 κάτω. ἰδὼμ δὲ ὁ κερτυρίωμ ὁ παρεκκ
 κὴς ἐξεναντίας αὐτοῦ, ὅτι οὕτως κρῆσασ
 ἐξέπνευσεμ, εἶπεν, ἀληθῶς ὁ ἄμδρωτῶ
 οὗτῶ ἡ ὁσ ἢμ θεοῦ. ἡσάρ
 λὲ κὴ γινωῶκεσ ἀπὸ μακροῦθεν δε
 φροῦσα. ἐν αἰσῆμ μαρία μαγδαληνῆ
 κὴ μαρία

Crucifigitur.

Blasphematür.

Clamat Eloi:

Moritur.

Mulieres pcul aspectat.

uariæ locus, & dederunt illi bibere myr
 ratum uinū, ille uero nō sumpsit. Et cū
 crucifixissent eum, partiti sunt uestimē
 ta eius, mittentes sortē super illa, q̄s qd
 tolleret. Erat aut̄ hora tertia, & crucifi
 xerunt eū. Et erat inscriptio causæ illius
 inscripta rex Iudæor̄. Et cū eo crucifi
 gunt duos latrones. unum a dextris, &
 unū a sinistris eius. Et impleta est scrip
 tura, quæ dicit. Et cum iniquis deputa
 tus est, & qui p̄teribant conuiciabatur
 illi. mouentes capita sua, ac dicētes. Vx
 qui demoliris templum, & in tribus
 diebus ædificas, saluū fac teipsū, & de
 scende de cruce. Similiter & sūmī sacer
 dotes illudentes inter sese cū scribis, di
 cebant. Alios saluos fecit, seipsum non
 potest saluū facere. Christus rex Israel
 descendat nūc de cruce, ut uideamus &
 credamus. Et q̄ crucifixi fuerant cū illo,
 p̄bra iaciebāt in eū. Cū uero facta esset
 hora sexta, tenebræ factæ sunt sup totā
 terrā, usq; ad horā nonā. Et hora nona
 clamauit Iesus uoce magna, dicēs. Eloi
 eloi lamaſabatani qd̄ est, si q̄s interp̄te
 tur, deus deus meus, cur me dereliquisti,
 & qd̄a astantiū cū audissent, dicebant.
 Ecce Heliā uocat. Accurrit aut̄ quidam,
 & impleta sp̄ōgia aceto, impostoq; ha
 rundini. porrexit illi potū dicēs. Sinite.
 Videamus an uēturus sit Helias, ad de
 ponēdū eū. Iesus aut̄ emissa uoce ma
 gna, expirauit. Et uelū tēpli scissum est
 in duas partes, a summo usq; ad imū.
 Cū uidisset aut̄ Cēturio qui aſtabat ex
 aduerſo illi, qd̄ sic emisso clamore expi
 raffet, dixit. Vere homo hic filius erat
 dei. Erant aut̄ & mulieres pcul spectan
 tes, inter quas erat Maria magdalene,
 & Maria

καὶ μαρία ἰακώβου τῷ μικροῦ, Ἐἰωσή μη-
 τῆς Ἐσαλώμῃ, αἱ καὶ ὅτε ἦν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ
 ἀποκλούθουσαν αὐτῶ. καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἰ-
 σωαναβάσαι αὐτῶ εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ ἦ-
 δ' ὁφεία γεννομένης ἐπεὶ ἦν παρὰ σκευὴ ὅ-
 ἐσιν προσάθετον, ἦλθεν ἰωσήφ ὁ ἀπὸ ἀριμα-
 θαίας εὐχόμενος βουλευτῆς, ὅς καὶ αὐτὸς ἦν
 προσδεχόμενος πλὴν βασιλείᾳ τῷ θεοῦ, ἔλ-
 μήσασ εἰσῆλθον πρὸς πιλάτον, Ἐἠτήσατο
 τὸ σῶμα τῷ ἸΗΣΟΥ, ὃ δὲ πιλάτος ἐθαύμα-
 σεν εἰ ἦδ' ἔτι ζῆν. Ἐπροσκαλεσάμενος
 τὸν κεντυρίωνα ἐπερώτησεν αὐτὸν, εἰ πάλα καὶ
 πέθανεν. Ἐγνοὺς ἀπὸ τῶν κεντυρίωνος, εἶδω-
 ρήσατο τὸ σῶμα τῶ ἰωσήφ. καὶ ἀγορεύσας σιν-
 θόνα Ἐκαθελὼν αὐτὸ ἐνείλησεν τῇ σινθόνῃ.
 Ἐκατέθηκεν αὐτὸ ἐν μνημείῳ, ὃ ἦν λελα-
 τομημένον ἐκ τῆ πέτρας, καὶ προσεκύλισεν λί-
 θον ἐπὶ πλὴν θύραν τῷ μνημείῳ. καὶ μαρία ἡ
 μαγδαλὴ καὶ μαρία ἰωσήφ ἐθεώρουν πρὸς τὴν
 θύραν. καὶ διαγενομένου τῶν σαβ-
 βάτων, μαρία ἡ μαγδαλὴ καὶ μαρία ἰακώβου
 καὶ σαλώμῃ, ἐγόρασαν ἀρώματα ἵνα ἐλθῶσαι
 ἀλείψωσιν αὐτὸν. Ἐλίαν πρῶτὸν τῶν μῶσ σαβ-
 βάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον ἀνατίλαν-
 τὸς τῷ ἡλίῳ. καὶ ἐλεγον πρὸς ἑαυτάς.
 τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον, ἐκ τοῦ
 θύρας τῷ μνημείῳ; Ἐἀναβλέψασα, θεω-
 ροῦσιν, ὅτι ἀποκεκύλισα ὁ λίθος, ἦν γὰρ
 μέγας σφόδρα. καὶ εἰσελθούσας εἰς τὸν
 μνημεῖον, εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς
 δεξιόσ περιβεβλημένον σολῆν λευκῆν. καὶ
 ἐθεάμβηθησαν. ὃ δὲ λέγει αὐταῖς. μὴ
 ἐκθαμβῶσθε, ἸΗΣΟΥΣ ἰκτῆτε τὸν ναζαρε-
 νόν τὸν ἐσαυρωμένον, ἠγέρθη, ὃν καὶ ἔσιμ ὡς
 ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτὸν. ἀλλ' ὑπά-
 γετε εἰπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῶ
 πέτρο, ὅτι πρῶτα εἰς εἰς τὴν γαλιλαί-
 αν, ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε καθὼς εἶπεν ὑμῖν, καὶ ἐξελ-
 θῶσαι ταχὺ ἐφυγον ἀπὸ τῶ μνημείῳ, ἔειχεν ἡ αὐ-
 τὰς τρεῖς.

& Maria Iacobi parui, & Iose mater, &
 Salome, q̄ etiam cum esset in Galilæa
 secutæ fuerant illū, & aliæ cōplures quæ
 simul ascenderant cū eo Hierosolymā.
 Et cū iam uenisset uespera, nā erat pa-
 rasceue, quæ p̄cedit sabbatū, uenit Io-
 seph ab Arimathæa, honest⁹ senator, q̄
 & ipse erat expectans regnū dei, & sum-
 pta audacia, ingressus est ad Pilatū, &
 petijt ab eo corpus Iesu. Pilatus autē ad-
 miratus est, si iam mortu⁹ esset, & accer-
 sito ad se Centurione, interrogauit il-
 lum, an dudū mortuus fuisset. Et re co-
 gnita ex Centurione, donauit corpus
 ipsi Ioseph. Et mercatus sindonem, de-
 positum eū inuoluit sindoni, & depo-
 suit in monumēto, quod erat excisum
 e petra. Et aduoluit lapidē ad ostium
 monumenti. At Maria magdalene, &
 Maria Iose spectabant ubi poneret.

De Sepulchra dñi.

XVI De Resurrectione.

Et cū p̄terisset sabbatū, Maria mag-
 dalene, & Maria Iacobi, & Salome,
 emerunt aromata, ut uenirēt & unge-
 rent eū. Et ualde mane uno die sabbatō-
 rū ueniunt ad monumentū, exorto-
 sole, & dicebant inter sese. Quis reuol-
 uet nobis lapidē ab ostio monumētī?
 Et cū respexissent, uident lapidem esse
 reuolutū. Nam erat magnus ualde. Et
 ingressæ in monumentū, uiderūt ado-
 lescentem sedentē a dextris, amictū sto-
 la candida, & expauerunt. At ille dicit
 eis. Ne expauescatis, Iesum quæritis
 Nazarenū q̄ fuit crucifixus, surrexit nō
 est hic, ecce locus, ubi posuerāt illū. Sed
 abite, dicite discipulis eius & Petro, qd̄
 p̄cedit uos in Galilæā, illic eū uidebitis
 sicut dixit uobis. Et abeuntes cito fuge-
 runt a monumento. Habebat enim il-
 K 4 las tremor

Angeli appaēt mulierib⁹.

& dederunt illi bibere
 ille uero nō sumpsit. Et
 cum parui sunt uelut
 tunc forte super illa, q̄
 in hora tertia, & cum
 in scripto causæ illi
 uidetur. Et cū eo stant
 aponens unum a dextris,
 is eius. Et impleta est scrip-
 tura. Et cum iniquis depura-
 rentur conuiciabatur
 capita sua, ac dicentes. Ne
 is templum. & in tribu-
 nas salua facte ipsū, & o-
 uer. Similiter & sumi late-
 ntes in se cū scribit
 salua facte, scriptum an-
 cere. Christus rex Iude-
 le uice, ut uideamus &
 uisum fuerant cū illa.
 Cū uero facta esset
 facta sunt sup totū
 nā nonā. Et hora nona
 uice magna, dicit. Et
 an qd̄ est, si qs̄ inter-
 meus, cur me derel-
 ū cū audissent, dicit
 car. Accurrit autē quō-
 ōgia aceto, impo-
 rexit illi potū dicit
 in uēturus sit. Et
 Iesus autē emittit
 ait. Et uelut scribit
 ates, a summo dicit
 et autē. Cetero quod
 illi, qd̄ sic emittit
 xit. Vere homin-
 e autē & mulieribus
 quas erat. Man-

Cap. 16.

*Vt primū se ostēdit Mariæ
magdalene.*

Vt cūcibz ī Emaūs.

*Vt xj. discubētibz maī
festatq̄ est.*

Diuisio aptoz ī mūdū.

τὰς τρώμθς ἢ ἑκασίς. Οὐδεμί οὐδέ μ' ἔι
πομ. ἐφοβοῦντο γάρ.

Αναςὰς δὲ πρῶτῃ σαββάτου, ἐφάνη
πρῶτον μαρίᾳ τῇ μαγδαλνῇ ἀφ' ἧς ἔκβε-
βλήκη ἐπὶ δαιμόνια, ἐκείνη πορευθεῖσα ἀ-
πὸ γαλιλαίας μετ' αὐτῷ γενομένοις περι-
θοῦσιν καὶ κλαίουσιν, κἀκῆνοι ἀκούσαντες,
ἔτι ζῆ καὶ ἐθεάθη ὑπ' αὐτῆς, ἠπίσησαν, μετὰ
δὲ τὰυτα δυοῖν δὴ αὐτῶν περιπατοῦσιν, ἐ-
φανερῶθῃ ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ πορευομένοις εἰς
ἀγρόν. κἀκῆνοι ἀπελθόντες ἀπὸ γαλιλαίας
τοῖς λοιποῖς, οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίσεισαμ. ὕψερρον
ἀναγκάμενοι αὐτοῖς τοῖς ἑνδεκά ἐφανερῶθῃ,
ἢ ὡμείδισεν πλὴν ἀπισίαμ αὐτῶν ἢ σκληρο-
καρδίᾳ, ὅτι τοῖς θεασαμένοις αὐτὸν ἐγὼ
γρημέρομ οὐκ ἐπίσεισαμ. Ἐἶπερ αὐτοῖς
πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξαι
τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. ὁ πισεύσας
καὶ βαπτισθῆς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπισήσας
κατακριθήσεται. σημεῖα δὲ τοῖς πισεύσασιν
τὰυτα παρακολουθήσει. ἐν ᾧ ὄνοματί μου
δαιμόνια ἐκβαλῶσιν γλώσσαις λαλήσουσιν
καινῶς, ὄφθῃ ἄρουσιν, καὶ θανάσιμόντι πί-
ωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψῃ, ἐπὶ ἄρρώσους
χεῖρας ἐπιθήσουσιν, καὶ καλῶς ἔξουσιν. ὁ
μὲν οὖν κύριος μετὰ τὸ λαλήσαι αὐτοῖς,
ἀνελήθη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐκάθισεν ἐκ
δεξιῶν τοῦ θεοῦ. ἐκῆνοι δὲ δὴ ἐλθόντες ἐκ
εὐξάμ πανταχοῦ, τοῦ κυρίου συνεργούτων
καὶ τὸν λόγον βεβαιούτων διὰ τῆς ἐπα-
κολουθοῦτων σημεῖων.

τοῦ κατὰ μάρκομ
εὐαγγελίου
τέλος

las tremor, & stupor, & nemini quic-
quam dicebant, timebant enim. Cum
surrexisset autē Iesus primo die sabbati
apparuit primū Mariæ magdalene,
de qua eiecerat septē dæmonia. Illa p-
fecta, renunciavit ihs qui cū illo fuerant
lugentibus ac flentibus. Et illi cū audis-
sent, quod uiueret, & uisus esset ab illa,
nō crediderūt. Post hæc autē duobus ex
ipsis ambulātibus, manifestatus est in
alia forma, euntibus rus. Et illi abierūt.
& renunciarunt reliquis. Nec his illi cre-
diderunt. Postea discubētibus illis un-
decim, manifestatus est, & exprobrauit
illis incredulitatē suā, & cordis duriciē,
quod ihs qui se uiderat resurrexisse, nō
credidissent. Et dicebat eis. Ite in mun-
dum uniuersum, & p̄dicatē euangeliū
omni creaturæ. Qui crediderit, & bap-
tizatus fuerit, saluabitur. Qui uero non
crediderit, condemnabitur. Signa uero
eos qui crediderint, hæc subsequētur.
In nomine meo dæmonia eiicient. Lin-
guis loquentur nouis, Serpentes tollēt.
Et si quid letale biberint, nō nocebit eis
Super egrotos manus imponent, & be-
ne habebūt. Itaq; dñs quidē postq̄ lo-
cutus fuisset eis receptus ē in cælū, & se-
dit a dextris dei. Illi uero egressi, p̄dica-
uerūt ubiq; dño cooperante, & sermo-
nem confirmante, p̄ signa subsequētia,

Euangelij secun-
dum Marcum
finis.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

EVANGELIUM SECUNDUM LUCAM

Prohemium Lucæ.

Επειδὴ πῶς πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήκουν περιττῶς πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων, καθὼς παρέδωσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς ἀντόπῃ καὶ ὑπερέται γερόμενοι τοῦ λόγου. ἔδοξεν καὶ μοι παρεκλογηθῆναι, ἀνὼδεμ πᾶσαν ἀκριβῶς καταξῆσθαι γράψαι κερᾶτισε θεόφιλε, ἵνα ἐπιγνώσῃς περὶ ὧν κατηχήθησ λόγων πλὴν ἀσφάλεια.

Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως ἐν Ἰουδαίᾳ, ἱερεὺς τις, ὄνομα τι Ζαχαρίας, ἐξ ἐφημερίας ἀβιά, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐκ τῶν θυγατέρων ἀαρῶν. τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐλισάβετ. ἰσχυρὴ ἦ δίκαιοι ἀμφοτέρω ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, περιεσόμενοι ἐν πόσει ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιομασίαι τοῦ κυρίου ἀμεμπτοί. καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον, καθότι ἡ ἐλισάβετ ἦν στείρα, καὶ ἀμφοτέρω προβεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἥσαν. ἐγένετο δὲ ἐν ᾧ ἱερατεύον αὐτὸν ἐν τῇ τάξῃ ἐφημερίας αὐτοῦ ἕναρτι τοῦ θεοῦ κατὰ τὸ ἔθος ἐν ἱερατείᾳ ἔλαχεν τοῦ θυμιάσαι, εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ κυρίου, καὶ πᾶν τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἦν προσευχόμενον ἕξω τῆς ὥρας τοῦ θυμιάματος. ὡφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος τοῦ κυρίου ἐσὼς ἐκ δεξιῶν τοῦ θυμιάματος. καὶ ἐταράχθη Ζαχαρίας, ἰδὼν, καὶ φόβος ἐπέσειεν ἐπ' αὐτόν. εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος, μὴ φοβοῦ Ζαχαρία. ὅτι

Quonia cōplures aggressi sunt cōtexere narrationē eaz, q̄ in nobis certissimā fidē habēt, rerū, sicuti tradiderūt nobis ἡ γ ab initio suis oculis uiderāt, ac pars aliqua fuerāt eoz quæ narrabāt, uisū est & mihi, ut de integro cūcta diligētē p̄secutus, ex ordine tibi scriberē optime theophile, ut agnoscas eoz de quibus catachuminus institutus fueras certitudinem.

Erat in diebus Herodis regis Iudææ, sacerdos quidā nomine Zacharias de uice Abia, & uxor illius de filiabus Aaron, & nomē eius Elisabeth. Erant aut iusti ambo ante deū, incedentes in omnibus mādati & iustificationibus dñi irreprehensibiles. Et nō erat illis filius, eo q̄ esset Elisabeth sterilis, & ambo p̄cessissent in diebus suis. Factum est autem cum sacerdotio fungeretur Zacharias in ordine uicis suæ ante deū, secundum consuetudinē sacerdotij, fors illi obuenit. ut incensū poneret, ingressus in templum domini, & omnis multitudo populi erat orans foris hora incēsi. Apparuit autē illi angelus dñi stās a dextris altaris incēsi. Et Zacharias turbatus est uidēs, & timor irruit sup eū. Ait autē ad illū angel⁹. Ne timeas zacharia quoniam

Cap I

Comenda^o parentū diuī Joānis bap^te.

Angel⁹ ad zachariāz. Annūciā^o Joānis bap^te.

Evangelij secundum Lucam finis

Cap. J.

διότι ἐλοσκούθη ἡ δέσπς σου, καὶ ἡ γυνὴ σε
 ἐλίσσεται γεννήσει ἕορ σοι, καὶ καλέσεις τὸ
 ὄνομα αὐτοῦ ἰωάννημ, καὶ ἔσαι χαρὰ σοι, Ἐ
 ἀγαλλιάσεις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ γεννήσει αὐτῆ
 χαρῆσονται. ἔσαι γὰρ μέγας ἐνώπιον κυρίου,
 καὶ οἶνον καὶ σίκερα οὐ μὴ πίῃ, καὶ πνεύμα
 τοῦ ἁγίου πληροῦσεται ἐν κοιλίᾳ μητρὸς
 αὐτῆ, καὶ πολλοὺς τῶν ἁγίων ἰσραὴλ ἐπιστρέψα
 πρὸς κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν. καὶ αὐτὸς προελεύ
 σεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι, Ἐδωά
 μη ἡλίας, ἐπιστρέψα καρδίας πατέρων ἐπὶ τέ
 κνα, Ἐὰ πᾶσι ἐν φρονήσει δικαίων, ἐτοιμά
 σαι κυρίῳ λαὸν κατεσκευασμένον. καὶ ἔειπεν
 Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον. Ἡ τί γνώσομαι
 τῶν. ἐγὼ γάρ ἐμιτ προσεύκτης, καὶ ἡ γυνὴ μου
 προβηκνῦια ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆ. καὶ ἀποκρι
 θείς ὁ ἄγγελος, ἔειπεν αὐτῷ. ἐγὼ ἐμιτ γαβριὴλ
 ὁ πρῆσκηὸς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπιστάλω
 λαλήσαι πρὸς σε, Ἐὐαγγελίσαθαί σοι ταῦ
 τα, Ἐἰδοὺ ἔσσι σιωπῶν καὶ μὴ δωάμην
 λαλήσαι ἄχρι ἥς ἡμέρας γήνηται ταῦτα, ἀνθρώπων
 οὐκ ἐπίσθυσας τῶν λόγων μου, οἱ ἄνθρωποι πλη
 ρωθήσονται ἐν τῷ καιρῷ αὐτῶν. καὶ ἦν ὁ λα
 ὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν, καὶ θαύμαζον
 ἐν τῷ ἁγίῳ ζῆλον αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ. Ἐξελθὼν
 δὲ οὐκ ἠδύνατο λαλήσαι αὐτῷ, καὶ ἐπέγνω
 σαρ ὅτι ὁ πᾶσι ἀμείβετο ἐν τῷ ναῷ. Ἐαυ
 τὸς ἦν διανοήμων αὐτῶν, καὶ δειμένον κωφός, καὶ
 ἐγγύς ὡς ἐπλήθυνον αἱ ἡμέραι φιλίππου
 γίας αὐτῆ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, μετὰ
 δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας, σιωπῶν ἐλίσσεται
 ἡ γυνὴ αὐτοῦ. καὶ περιέκρυβεν ἐαυτὴν μῆ
 νας πέντε λέγουσα, ὅτι οὕτως μοι πεποίη
 κεν ὁ κύριος ἐν ἡμέραις, αἷς ἐπέδημα φε
 λῆμ τὸ ὄνομα μου ἐν ἀνθρώποις. ἐν δὲ
 τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ, ἀπεστάλθη ὁ ἄγγελος
 γαβριὴλ ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς πόλιν φιλίπα
 λιλαίας ἢ ὄνομα ναζαρέθ, πρὸς παρθένον
 μεμνησθῆναι ἄνδρι ὃ ὄνομα ἰωσήφ,
 Ἐξ οἴκου

quoniam exaudita est deprecatio tua.
 Et uxor tua Elisabeth pariet tibi filiū,
 & uocabis nomē eius Ioannem, & erit
 gaudium tibi, & exultatio, & multi in
 eius natiuitate gaudebunt. Erit enim
 magnus coram domino, & uinum &
 siceram non bibet. Et spiritu sancto re
 plebitur adhuc ex utero matris suæ, &
 multos filiorum Israel cōuertet ad do
 minum deum ipsorum. Et ipse præcedet
 ante illū in spiritu & uirtute Helix, ut
 conuertat corda patrum in filios, & in
 credulos in prudentia iustorum, ut paret
 dño plebem perfectā. Et dixit Zacha
 rias ad āgelū. In quo hoc sciā? ego em̄
 sum senex, & uxor mea prouecta in die
 bus suis. Et respōdens angelus dixit ei.
 Ego sum Gabriel qui asto ante deum,
 & missus sum ut loquar ad te, & hæcti
 bi euangelizem. Et ecce eris tacens &
 impotens loquendi, usq; in diem quo
 hæc fiant pro eo q; nō credidisti uerbis
 meis, quæ implebuntur in tempore suo.
 Et erat plebs expectās Zachariā, & mi
 rabant q; tardaret ipse in tēplo. Egredi
 sus aut nō poterat loqui illis. Et cogno
 uerunt q; uisionē uidisset in templo. Et
 ipse erat innuens illis, & permansit mu
 tus. Et factū est ut impleti sunt dies of
 ficij eius, abiit in domū suam. Post hos
 aut dies concepit elisabeth uxor eius,
 & occultabat se mensibus quinq; di
 cens. Si fecit mihi dominus in diebus
 quibus respexit, ut auferret opprobri
 um meū inter homines. In mense au
 tem sexto, missus est angelus Gabriel
 a Deo in ciuitatem Galilææ, cui no
 men Nazareth, ad uirginem despon
 satam uiro, cui nomen erat Ioseph,
 de domo

Zacharias hesitans/obmutuit.

Conceptio Johis bap:

Angely Gabriel a deo de celis mitti, annūciās

ἐξ οἴκου δαυὶδ. καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου, μα-
 ριὰμ. καὶ εἰσελθὼν ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτὴν εἶ-
 πεν. χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ κύριος μετὰ σοῦ
 εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί. ἢ δεῖ ἰδοῦσα, διε-
 τράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ. καὶ διελογίζε-
 το ποταπὸς εἶη ὁ ἁσασμὸς οὗτος, καὶ εἶ-
 πεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ. μὴ φοβοῦ μαριὰμ. ἔυρες
 γὰρ χάριν παρὰ τοῦ θεοῦ. ἰδοὺ συλλαβὴ ἐν γα-
 στήρι, καὶ τέξῃ υἱόν. καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐ-
 τῷ Ἰησοῦν. οὗτος ἔσται μεσας, καὶ υἱὸς ὑψίστου
 κληθήσεται. καὶ δώσει αὐτῷ κύριος ὁ θεὸς τὸ μ-
 θρόνον δαυὶδ τῷ πατρὶος αὐτοῦ. καὶ ἐασίλευ-
 σαι ἐπὶ τὸν οἶκον ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας. καὶ
 φησὶ βασιλεία αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. εἶπεν
 δὲ μαριὰμ πρὸς τὸν ἄγγελον. πῶς ἔσται
 τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; καὶ ἀποκριθεὶς
 ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ. πνεῦμα ἅγιον ἐσελεύ-
 σεται ἐπί σοι. καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοί.
 διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἐξ οὗ ἁγίου, κληθήσεται
 υἱὸς θεοῦ. καὶ ἰδοὺ ἐλιθάβεται ἡ συγγενὴς σου,
 καὶ αὐτὴ συνελθηῖα υἱὸν ἐν μήτρῳ αὐτῆς. καὶ οὗτος
 μὴν ἕκτος ἔσται αὐτῇ τῆς καλουμένης σείρα, ὅ-
 τι οὐκ ἠδωκῆσθε παρὰ τῷ θεῷ πᾶν ῥῆμα.
 εἶπεν ἡ μαριὰμ. ἰδοὺ ἡ δούλη κυρίου γεννηθή-
 μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ
 ἄγγελος. ἀναστὰσα ἡ μαριὰμ ἐν ταῖς ἡμέραις
 ταύταις, ἐπορεύθη εἰς τὴν ὄρεινὴν μετὰ σου.
 δῆς εἰς πόλιν ἰσδα, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶ-
 κον ζαχαρίας. Ἐκπαύσατο τὴν ἐλιθάβει. καὶ
 ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἐλιθάβει τὸν ἁσασμὸν τῆς
 μαρίας, ἐσκήρτησεν τὸ θρόνον ἐν τῇ κοιλίᾳ
 αὐτῆς. καὶ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου ἡ ἐλι-
 θάβει καὶ ἀνεφώνησεν φωνῇ μεγάλῃ, καὶ εἶπεν
 εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί. καὶ εὐλογημέ-
 νος ὁ καρπὸς ἐν κοιλίᾳ σου καὶ πόθεν μοι
 τοῦτο, ἵνα ἔλθῃ ἡ μητὴρ τῷ κυρίου μου πρὸς
 με; ἰδοὺ ἔως ἐγένετο ἡ φωνὴ τῷ ἁσασμοῦ
 σου εἰς τὰ ὦτά μου, ἐσκήρτησεν, ἐν ἀλλοτρίᾳ
 τὸ θρόνον ἐν τῇ κοιλίᾳ μου, καὶ μακαρία ἡ πι-
 σεύσασα

de domo David, & nomē uirginis Ma-
 ria. Et ingressus angelus ad eam dixit. *Annūtiatio dñi.*
 Ave gratia plena. dominus tecum, be-
 nedicta tu inter mulieres. Illa uero cū
 uidisset, turbata est in sermone eius, &
 cogitabat qualis esset ista salutatio. Et
 ait angelus ei. Ne timeas Maria, inue-
 nisti em gratiā apud deū. Ecce concipies
 in utero, & paries filium, & uocabis no-
 men eius Iesum. Hic erit magnus, & fi-
 lius altissimi uocabitur. Et dabit illi dñs
 sedē Dauid patris ei⁹, & regnabit
 sup domū Iacob in æternū, & regni ei⁹
 nō erit finis. Dixit autē Maria ad ange-
 lum. Quomodo erit istud, quandoqui-
 dem uirū nō cognosco? Et rñdens an-
 gelus dixit ei. Spūs sanctus supueniet
 in te, & uirtus altissimi obūbrabit tibi.
 Ideoq; & qd nascetur ex te sanctū, uo-
 cabitur filius dei. Et ecce Elisabeth cog-
 nata tua, & ipsa cōcepit filiū in senectu-
 te sua. Et hic mensis est sextus illi, q̄ uo-
 catur sterilis, q̄a nō erit ipossibile apud
 deū omne uerbū. Dixit autē Maria. Ec-
 ce ancilla dñi, fiat mihi secundū uerbū
 tuū, & discessit ab illa angelus. *Cōceptio ch̄i.*
 Exurgēs autē Maria in diebus illis, abiit in mon-
 tanā cū festinatione in ciuitatē Iuda, &
 intrauit i domū Zachariæ & salutauit
 Elisabeth. Et factū est ut audiuit saluta-
 tionē Mariæ Elisabeth, exultauit infās
 in utero eius. Et repleta est spū sancto
 Elisabeth, & exclamauit uoce magna
 & dixit. Bñdicta tu iter mulieres, & bñ-
 dictus fruct⁹ uētris tui. Et unde hoc mi-
 hi, ut ueniat mater dñi mei ad me? ecce
 em ut facta est uox salutationis tuæ in
 auribus meis, exultauit in gaudio in-
 fans in utero meo, Et beata quæ credi-
 dit

Annūtiatio dñi.

Cōceptio ch̄i.

Visita^o elizabeth p maria.

nunciata est deprecatione
 na Elisabeth pariet tibi
 nome eius loannem. & mul-
 ier gaudebunt. Erat en-
 iam domino, & uirtus
 obit. Et spiritu sancto
 illuc ex uero matris suæ,
 omnia illud cōuertet ad de-
 um ipso. Et ipse praece-
 spiritus & uirtute. Hic
 oia parum in filios, & i-
 eruditiona uirtutu, ut
 m p̄fectā. Et dixit Zach-
 elia. In quo hoc fact⁹? ego
 & uxor mea procreaui
 res. Et dñs angelus dixit
 tibi qui alto ante dem
 ut loquar ad te. & haec
 n. Ecce eris tacens &
 endi. ulq; in diem quo
 o q; nō credidisti uerbi
 ebatur in tempore
 p̄fectas Zachariæ. Si-
 larer ipse in tēplo. Ex-
 terat loqui illis. Et
 onē uidisset in temp-
 uis illis, & permā-
 est ut impleti sunt
 e in domū suam. Hic
 cepit elisabeth
 at se mensibus
 cit mihi dominus
 spexit, ut autem
 inter homines. Iam
 o, nullus est angeli
 n ciuitatem. Callista
 ezareth, ad uirtute
 ito, cui nomē
 illud

Canticū Mariæ Magnificat

σασα, ὅτι ἔσα κλείωσις τοῖς λελοκρημένοις
 αὐτῆ πρὸς κυρίου, καὶ ἔειπε μαριάμ, μεγαλύνῃ
 ἡ ψυχὴ μου τὸν κύριον, καὶ ἠγαλλίασεν τὸ πνεῦ
 μά μου ἐπὶ τῷ θεῷ σωτῆρι μου, ὅτι ἐ
 πέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν φθι δούλης
 αὐτοῦ, ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τῆς νῦν μακαριστὴς με πᾶ
 σαι αἱ γενεαί. ὅτι ἐποίησέν μοι μεγαλὰ ὁ θυ
 νατός, καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔλεος
 αὐτοῦ εἰς γενεάν. Ὁ γενεὰν τῆς φοβερμύοις αὐ
 τῶν. ἐποίησεν κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ, διε
 σκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίας καρδίας αὐ
 τῶν, καθεῖλεν θρόνους ἀπὸ θερόνων, καὶ ὑψώσεν
 ταπεινοὺς, πανῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν, καὶ
 πολλοὺς ἔλαττωσεν, ἔλαττωσεν κενῶν, ἀνέλαβεν ἰσ
 ραὴν παιδὸς αὐτοῦ, μνησθῆναι ἐλέους, καθὼς ἐ
 λάλησεν πρὸς τὴν πατέρα ἡμῶν, θεῷ ἁβρα
 ἄμ. Ὁ θεῷ ἀπέσματι αὐτοῦ εἰς τὴν αἰῶνα, εμε
 νεν δὲ μαριάμ σὺν αὐτῆ ὡσεὶ μῆνας τρεῖς, καὶ
 ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. τῆ δὲ ἑλισά
 βετ ἐπλήσθη ὁ χόσος τῆς τεκνῆς αὐτῆς, καὶ ἐγγύ
 νησεν ἡ δὲ, καὶ ἠκῶσα ὁ πρῶτοιοι Ὁ οἱ συγ
 γενεῆς αὐτοῦ, ὅτι ἐμεγάλωσεν κύριος τὸ ἔλεος
 αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, Ὁ σωέχαρος αὐτῆ, καὶ ἐγγύε
 τῆ τῆ ὄγδ' ἡμέρας ἠλθορ πρῶτεμῆρ τὸ παιδί
 ορ, καὶ ἐκάλειν αὐτὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῆ πα
 τρὸς αὐτοῦ zacharia, καὶ ἀποκριθῆσα ἡ μητὴρ
 αὐτοῦ, εἶπε, ὀυχί, ἀλλὰ κληθήσεται ἰωάννης, καὶ
 εἶπαρ πρὸς αὐτὴν, ὅτι οὐδεὶς ὄζειν ἐν φθι
 συγγείᾳ σου ὅς καλεῖται τῷ ὀνόματι τῆ
 τῶ. ἐνένθου δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸ, τί ἄρ
 θέλοι καλεῖσθαι αὐτόν, καὶ ἀτήσας πῆνα
 κίδιον ἐγραψεν λέγων, ἰωάννης ὄζειν τὸ ὄνο
 μα αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμασαν πάντες, ἀνέω
 χθη δὲ τὸ σῶμα αὐτοῦ παραρῆμα, καὶ ἡ
 γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ ἐλάλα ἐυλογῶν τὸν θε
 ὄν, καὶ ἐγγύετο ἐπὶ πάντας φέβου τοὺς
 περιουκοῦντας αὐτοὺς, καὶ ἐν ὅλη τῆ δ
 ρενη τῆς ἰουδαίας διελαῖτο πάντα τὰ
 ξήματα ταῦτα, καὶ ἔδεντο πάντες οἱ
 ἀκούσωντες

Ortus Joānis bap:

Circūcisio eius.

Zacharie os ἰεραπῆστ.

dit, quā pficient ea quæ dicta sunt ei a
 dño. Et ait Maria. Magnificat anima
 mea dominū. Et exultavit spiritus me
 us in deo salutari meo. Quia respexit
 ad humilitatē aucillæ suæ, ecce enim ex
 hoc beatam me dicent omnes genera
 tiones. Quia fecit mihi magna qui po
 tens est, & sanctū nomen eius. Et mise
 ricordia eius in progeniē & progeniē,
 timentibus eum. Fecit potentiā in bra
 chio suo, dispersit superbos mente cor
 dis sui. Deposuit potentes de sedibus,
 & exaltauit humiles. Esurientes imple
 uit bonis, & diuites dimisit inanes. Su
 scipit israel puerū suum, ut memores
 set misericordiæ. Sicut locutus est ad
 patres nostros, ipsi Abraham & semini
 eius in æuū. Mansit autē Maria cū illa
 circiter mēsis tribus, & reuerfa est in
 domū suam. Elizabeth autē impletum
 est tempus pariendi, & peperit filium.
 Et audierūt uicini & cognati eius quod
 magnificasset dñs misericordiā suā cū
 illa, & congratulabantur ei. Et factū est
 in die octauo, uenerunt ad circūciden
 dum puerū, & uocabant eum nomine
 patris sui Zacharia. Et respōdens ma
 ter eius dixit. Nequaquē, sed uocabitur
 Ioannes. Et dixerunt ad illam. Nemo
 est in cognatione tua, qui uocet hoc no
 mine. Innuebant autē patri eius, quid
 uellet uocari eum. Et postulata tabella
 scripsit, dicens. Ioannes est nomen
 eius. Et mirati sunt uniuersi. Apertum
 est autē os eius ilico, & lingua eius, & lo
 quebatur benedicens deum. Et factus
 est timor super omnes uicinos eorum
 & super omnia montana Iudææ, diuul
 gabāt oīa uerba hæc, & posuerūt oēs q
 audierunt

ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν λέγοντες .
 τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο ἔσαι ; Ἐ χειρὸς κυρίου
 ἦν μετ' αὐτοῦ, καὶ zacharias ὁ πατήρ αὐτοῦ ἐ
 πλήσθη πνεύματος ἁγίου καὶ προσήκτισεν
 λέγων, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ,
 ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῷ
 λαῷ αὐτοῦ. Ἐ ἤγαγεν κέρας σωτηρίας ἡμῖν
 ἐν τῷ ὄϊκῳ David τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, καθὼς
 ἐλάλησεν διὰ στόματος ἁγίου ἁγίου ἀπὸ
 αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ, σωτηρίαν ἡμῶν
 ἐκ χειρὸς πάντων ἁγίων μισοῦσάντων
 ἡμᾶς, ποιῆσαι ἔλεος μετὰ πατέρων ἡμῶν,
 καὶ μνησθῆναι διαθήκην ἀγάπης αὐτοῦ, ὅρκον ὃν
 ὤμοσεν πρὸς ἄβραάμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τοῦ
 εἰσεῖναι ἡμῖν, ἀπόβωσεν ἐκ χειρὸς ἁγίων ἐχθρῶν
 ἡμῶν ἐνδέντας, λατρεῖν αὐτῷ, ἐν ὁσίῳ κτι
 καὶ δικαιοσύνη ἐνώπιον αὐτοῦ πάσαις ταῖς
 ἡμέραις τῆς ζωῆς ἡμῶν, καὶ σὺ παιδίον προ
 φήτης ἕψιστος κληθήσῃ, προσερεύσῃ πρὸ προ
 σώτου κυρίου ἐτιμᾶσαι ὁδοὺς αὐτοῦ, ἵνα
 γινώσκῃ σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ, ἐν ἀφίσει ἁ
 μαρτιῶν, διὰ ἀσπλάγχχνα ἑλέους θεοῦ ἡμῶν,
 ἐν ὅτε ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἀνατολῆς ἡλίου,
 ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει ἰσκιᾷ θανάτου κα
 θημένοις, ἵνα κατενδύωμαι τοὺς πόδας ἡμῶν
 εἰς ὁδὸν εἰρήνης. τὸ ὄν τοῦ παιδίου ἠύξανεν καὶ
 ἐκραταιοῦτο πνεύματι, καὶ ἦν ἐν ταῖς ἐρή
 μοις, ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν
 Ἰσραὴλ . Εγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις
 ἐκείναις, ἐξῆλθεν δόγμα παρὰ καίσαρος
 αὐγουστοῦ ἀπογράφειν πᾶσαν τὴν οἰκον
 μλίαν, αὕτη ἡ ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο ἡγε
 μοπεύοντος φιλίππου κυρηνίου, καὶ ἐπορεύ
 οντο πάντες ἀπογράφειν ἕκαστος εἰς τὴν
 ἰδίαν πόλιν. ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς γα
 λιλαίας, ἐκ πόλεως μαζαρέθ, εἰς τὴν ἰουδαί
 αμ, εἰς πόλιν David, ἣτις καλεῖται βηθλε
 ἔμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατρὸ
 ῶς David, ἀπογράφειν αὐτὸν μετὰ τῆς
 Μηνσευμένῃ

audierant in corde suo dicentes . Quis
 nam puer iste erit ? Et manus dñi erat
 cum illo. Et Zacharias pater eius reple
 tus est spiritu sancto, & prophetauit di
 cens . Benedictus dñs deus Israel, quia
 uisitauit & fecit redēptionē plebi suā .
 Et crexit cornu salutis nobis , in domo
 Dauid pueri sui . Sicut locutus est p os
 sanctoꝝ qui a sæculo fuerunt propheta
 rū suoꝝ, saluationē ex inimicis nostris,
 & de manu omniū qui oderūt nos . Vt
 faceret misericordiam cū patribus no
 stris , & memor esset testamenti sui
 sancti . Iusiurandum quod iurauit ad
 aet Abrahā patrem nostrum, daret no
 bis , ut sine timore de manu inimicoꝝ
 nostroꝝ liberati, seruiam⁹ illi . In sc̄tita
 te & iusticia corā ipso, omnibus diebus
 uitæ nostræ . Et tu puer ppheta altissi
 mi uocaberis, præbis em̄ ante faciē dñi
 ad parandū uias eius . Ad dandā scien
 tiam salutis plebi ei⁹, in remissione pec
 catoꝝ . Per uiscera misericordiæ dei no
 stri, in qbus uisitauit nos oriēs ex alto,
 Vt illucesceret his qui ī tenebris & um
 bra mortis sedebant, ad dirigendos pe
 des nostros in uia pacis . Puer autē cre
 scebat & cōfortabatur spiritu, & erat in
 desertis usq; in diem ostētionis suæ ad
 Israel. **¶** Factū est autē in diebus illis . **II**
 Exijt decretū a Cæsare Augusto, ut de
 scriberetur uniuersus orbis. Hæc descri
 ptio prima facta est p̄side Syriæ Cyre
 nio . Et ibāt omnes ut describerent sin
 guli in suā ciuitatē . Ascendit autē & Io
 seph a Galilæa de ciuitate Nazareth ī
 Iudæā in ciuitatē Dauid, quæ uocatur
 Bethleē, eo q; esset de domo & familia
 Dauid, ut describeret cū Maria despo
 L sa sibi

Cap. 1. 2.

Canticū zach: bndict⁹.

Edictū Augusti.

Cap. 2.

Νατιυίτας χη.

De angelo ad pastores.

Pastores trāseūt vsq; Beth-
leem.

Circūcisio dñi.

μνησευμένη αὐτῶ Γωαικί, ὅσση ἐγκύω. ἐγένει
 το δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ ἐπληρώθησαν
 αἱ ἡμέραι τῶ τεκεῖν αὐτῶν. καὶ ἔτεκεν τὸν
 ἴδον αὐτῆ ἢ πρῶτότοκον, καὶ ἔσπαρξάνωσεν
 αὐτῆ, καὶ ἀνέκλινεν αὐτὴν ἐν τῇ φάτῃ. διότι
 οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι. Ἐ-
 ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυ-
 λοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς φθι νυκ-
 τὸς ἐπὶ τῶν ποιμνῶν αὐτῶν. καὶ ἰδού ἄγ-
 γελος κυρίου ἐπέσκη αὐτοῖς, καὶ δόξα κυρίου
 περιέλαμψεν αὐτούς. καὶ ἐφοβήθησαν φό-
 βον μέγαν. καὶ εἶπερ αὐτοῖς ὁ ἄγγελος
 μὴ φοβεῖσθε. ἰδού γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν
 χαρὰν μεγάλην, ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ
 ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτὴρ, ὅς ἐστιν ΧΡΙ-
 ΣΤΟΣ κύριος ἐν πόλει Δαβὶδ. καὶ ἦτο ὑμῖν
 τὸ σημεῖον. εὐρησάτε ἐξέφορον ἐσπαρξάνωμενον
 κείμενον ἐν φάτῃ. καὶ ὄψαίφινος ἐγένετο σὺν
 τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανόυ, αἰ-
 μούντων τὸν δεῶν καὶ λεγόντων. δόξα ἐν
 ὑψίστοις θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἀνθρώποις
 εὐδοκία. καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ᾽ αὐ-
 τῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι, καὶ οἱ ἄνθρω-
 ποὶ οἱ ποιμένες εἶπον πρὸς ἀλλήλους, διέλ-
 θωμεν δὴ ἕως Βηθλεὲμ, καὶ ἰδωμεν τὸ εἶμα
 τοῦτῃ τὸ γεγονός, ὃ ὁ κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν,
 καὶ ἦλθον σπεύσαντες, καὶ ἀνεῦρον τὴν τε-
 μαριὰμ καὶ τὸν ἰωσήφ καὶ τὸ ἐρέφθον κεί-
 μενον ἐν τῇ φάτῃ. ἰδόντες δὲ διεγνώρισαν
 περὶ τοῦ εἵματος τῷ λαληθέντος αὐτοῖς, πε-
 ρὶ τοῦ παιδίου τούτου, καὶ πάντες οἱ ἀκού-
 σαντες ἐθάμβησαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑ-
 πό τῶν ποιμένων πρὸς αὐτοὺς, ἡ δὲ μαριὰμ
 πάντα σωετήρει τὰ εἶματα ταῦτα, συμβάλ-
 λουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆ. καὶ ὑπέστειλαν
 οἱ ποιμένες διαζέζοντες καὶ ἀινοῦντες τὸν
 δεῶν, ἐπὶ πᾶσιμ ἡμέραις ἠκούσαν, καὶ εἶδον κα-
 δῶς ἐλαλήθη πρὸς αὐτοὺς. καὶ ὅτε ἐπλη-
 ῶθησαν ἡμέραι ὀκτῶ τοῦ περιτεμεῖν τὸ
 παιδίον,

sa sibi uxore, quæ erat pregnans. Fa-
 ctum est autē cū essent ibi, impleti sunt
 dies pariendi. Et peperit filiū suum pri-
 mogenitū, & fasciis eū inuoluit, & redi-
 nauit eum in præpio, quod nō esset eis
 locus in diuerforio. Et pastores erāt in
 regione eadem uigilantes, & custodien-
 tes excubias nocte super gregem suū.
 Ecce angelus domini stetit iuxta illos,
 & claritas dei circumfulsit illos, & timu-
 erunt timore magno. Et dixit illis an-
 gelus. Ne timeatis. Ecce enim euā-
 gelizo uobis gaudium magnum quod
 erit omni populo, quia natus est uobis
 hodie saluator, qui est Christus domi-
 nus in ciuitate Dauid. Et hoc uobis si-
 gnum. Inuenietis infantem fasciis in-
 uolutum, & positum in præpio. Et su-
 bito facta est cum angelo multitudo
 militiæ cœlestis, laudantiū deum & di-
 centium. Gloria in altissimis deo, & in
 terra pax, hominibus bona uoluntas.
 Et factū est ut discesserunt ab eis ange-
 li i cœlū, & homines pastores loq̄bant̄
 inter sese. Trāseamus iā usq; Bethleē,
 & uideamus uerbū hoc quod factū est
 quod dñs ostendit nobis. Et uenerūt fe-
 stinantes, & inuenerunt Mariam & Io-
 seph & infantē positū in præpio. Cū
 uidissent autem notum fecerunt de uer-
 bo, quod dictū erat illis de puero hoc.
 Et oēs q̄ audierūt mirati sunt, & de his
 q̄ dicta erāt a pastoribus ad ipsos. Ma-
 ria autē conseruabat omnia uerba hæc,
 conferens in corde suo. Et reuersi sunt
 pastores glorificātes & laudantes deū
 super oibus, quæ audierant & uiderāt,
 sicut dictū fuerat ad ipsos. Et postq̄ cō-
 sūmati sunt dies octo, ut circūcideretur
 puer,

παιδίον, η̄ εκλήθη τὸ ὄνομα αὐτ̄̅ ΙΗΣΟΥΣ. Ἧ κληθε̄̅ ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου πρὸ τοῦ συλλεψε̄̅
διδῶαι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ, καὶ ὅτε ἐπλήσθη
σαμ̄̅ αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτοῦ κατὰ τὸ
νόμον მოსέως ἀνήγαγον αὐτὸν, εἰς ἱεροσό
λυμα παρασῆσαι ἡ̄ κυρίῳ καθὼς γέγρα
πη̄ται ἐν νόμῳ κυρίῳ, ὅτι πᾶμ̄ ἀρσεν̄ διανοῖσθαι
μήτηρ, ἅσιον τῷ κυρίῳ, κληθήσεται, ὧ̄ ἰδοὺ
θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν νόμῳ κυρίῳ, ζεύ
γ̄ ἱεροσό, ἢ δύο νεοσσὺς πρῆσι, ὧ̄ ἰδοὺ ἦμ
ἄνθρωπος ἐν ἱερὸσολύμοις, ὧ̄ ὄνομα σιμεών.
ὧ̄ ἄνθρωπος ὄντ̄ δίκαιος καὶ εὐλαβὴς προσδε
χόμενος παράκλησιν ἱεροσολύμων καὶ πνεῦμα ἁ
γίον ἦν ἐπ' αὐτ̄. καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένος ὑπὸ
τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, μή ἰδοὺ θάνατον
πρίμ̄ ἰδοὺ τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ κυρίου, καὶ ἦλθεν ἐν
τῷ πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν, καὶ ἔειπεν εἰσαγγιλιέντος
γονίς τὸ παιδίον ΙΗΣΟΥΣ, ἡ̄ ποιῆσαι αὐτοῦς
κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν νόμῳ περὶ αὐτ̄, καὶ αὐ
τὸς εἰδέξατο αὐτὸν εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτ̄, καὶ εὐ
λόγησεν τὸν θεόν. ὧ̄ εἶπερ, νῦν ἀπολύσεις τὸ
δὲ ἔλθῃ σὺ δ' ἑαυτοῦ, κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν ἡ
ρίῃ, ὅτι οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν
σου, ὃ ἠτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶ
λαῶν, φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν, καὶ ἰσχυρίαν
λαῶν σου ἱεροσολύμων, καὶ ἦν ὁ πατήρ καὶ ἡ μητήρ αὐ
τῷ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λαλομένοις περὶ αὐ
τῷ. ὧ̄ εὐλόγησεν αὐτοῦς σιμεών, καὶ εἶπερ προσό
μαζον τῷ μῆτρᾳ αὐτῷ. ἰδοὺ ὄντως κῆρ ἐκ
πῆσι, καὶ ἀνάστασιν ἢ ἐν τῷ ἱεροσολύμοις, καὶ εἰς
σῆμα ἄντιλεγόμενον, καὶ σου δὲ αὐτῷ τὸ
χῆρ διελύσει ῥομφαία, ὅπως ἅμ ἀποκα
λυφθῶσιν ἐκ πῶν ἰσχυρίων διαλογοισμοῦ, καὶ
ἦν ἄννα προφῆτις θυγάτηρ φαουυλά ἐκ φυλῆς
ἀσηρ, ἅντις προσεβηκεῖα ἐν ἡμέραις πῶν, ζῆ
σασα ἔτη μετὰ ἀνδρός ἐπὶ ἀπὸ τῆς πνεύμας αὐ
τῷ. ὧ̄ αὐτὴ χῆρ ὡς ἔτων ὄγδοήκοντα τέσσα
ρα, καὶ οὐκ ἀφίστα ἀπὸ τῆς ἱεροσολύμων καὶ
διδῶαι λατρεύουσα νυκτὰ καὶ ἡμέραν
καὶ αὐτῷ

puer, uocatū est nomen eius Iesus. Qd' uocatū erat ab angelo priusq; in utero conciperetur. Et postq; impleti sunt dies purgationis eorum secundū legē Moysi ad duxerunt eū in Hierusalem, ut sifterēt eum dño, sicut scriptum est in lege dñi. Qd' omne masculinū adaperiens uul uam, sc̄tm̄ dño uocabit̄. Et ut darēt hō stiam secundū q; dictū est in lege dñi, par turturū aut duos pullos colūbar. Et ecce homo erat in Hierusalē cui nomen Simeō. Et homo iste iustus & p̄ expectās cōsolationē Israel, & spūs sanctus erat sup̄ eū. Et r̄sum acceperat a spū sc̄to, nō uisus se mortē, nisi prius uideret Christū dñi. Et uenit in spū in tēplū. Et cū inducerēt puerū Iesū parētēs ei, ut facerēt secūdū cōsuetudinē legis pro eo, & ipse accepit eū in uenas suas & laudauit deū ac dixit. Nūc dimittis seruum tuū dñe secundū uerbū tuū in pace, quia uiderunt oculi mei salutare tuū, qd' parasti ante faciē omniū populorum, lumen ad reuelationē gentiū, & gloriā plebis tuæ Israel. Et erat pater & mater eius mirantes super his q; dicebant de illo. Et benedixit illis Simeon. & dixit ad Mariā matrē eius. Ecce positus est hic in ruīnā, & in resurrectionē multorum in Israel, & in signū cui contradicitur. Et tuā autē ipsius animā pertrālibit gladius, ut reuelent̄ ex multis cordibus cogitationes. Et erat anna pphetissa filia Phanuel de tribu Aser, hec pcesserat in diebus multis & uixerat cū uiro suo annis septē a uirginitate sua. Et hęc uirgula usq; ad annos octogintaquatuor, quæ nō discedebat de templo ieiunijs & obsecrationibus seruīēs nocte ac die,
L 2 Et hæc

Purificatio Mariæ.

De Simeone.

Quidam eum dicit dimittit.

Simeon ad Mariam.

De Anna prophetissa.

Cap. 2. 3.

Post purificationē mātē
reuerſi ſūt ī Nazareth.

Ieſus duodecimis iuētis
ē ī templo ī medio do-
ctoꝝ,

Εἰ αὐτῆς αὐτῆ τῆ ὥρας ἐπιβάσασα, ἀνωμολογῶ
το ὡς κυρίῳ, καὶ ἐλάλα περὶ αὐτῷ πᾶσι
τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν ἐν ἱερῶσα
ἡμ. καὶ ὡς ἐτέλειαν ἅπαντα κατὰ τὸ νόμον
κυρίου, ὑπέσχετο εἰς πλὴν Γαλιλαίας εἰς πό-
λιν αὐτῆς Ναζαρέθ. τὸ δὲ παιδίον ἤνθεον
ἐκστατοῦτο πνεύματι, πληρόμενον σοφί-
ας, καὶ χάριτος θεοῦ ἢ ἐπάντῳ. καὶ
ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτῷ κατ' ἔτος εἰς ἱερῶ-
σαλήμ τῆ ἑορτῆς τῆ πάσχα, καὶ ὅτε ἐγένετο
ἐτῶν δώδεκα, ἀραβάρτων αὐτῷ εἰς ἱερουσό-
λυμα κατὰ τὸ ἔθος ἐορτῆς, καὶ τελευ-
σάτων τὰς ἡμέρας ἐν ὡς ὑποσέφετο αὐ-
τοῦς, ἀπέμεινεν Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν ἱερῶσα
λήμ, καὶ οὐκ ἤγνωσαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ. μο-
μίσαντες ἢ αὐτὸν ἐν τῆ σνωδία εἶναι, κληθῶν
ἡμέρας ὁδόν, καὶ ἀνεζήτησαν αὐτὸν ἐν τοῖς συ-
γγενέσι, καὶ ἐν τοῖς γνωστοῖς, καὶ μὴ εὐρόντες
αὐτὸν, καὶ ἐγένετο μετ' ἡμέρας τρεῖς, ἔυρον αὐ-
τὸν ἐν ὡς ἱερῶ καθίζόμενον ἐν μέσῳ τῶν
διδασκάλων, καὶ ἀκούοντα αὐτῆν, καὶ ἐπε-
ρωτῶντα αὐτοῦς, ὁρῶντες δὲ πάντες οἱ ἀ-
κούοντες αὐτῷ ἐπὶ τῆ σνωδία, καὶ ταῖς ἀ-
ποκρίσεσι αὐτοῦ. ὁρῶντες αὐτὸν ὁρῶντες ἀ-
γασσάμενοι, καὶ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ
εἶπε, τέκνον, τί ἐποίκασας ἡμῖν οὕτως; ἰδοὺ ὁ πα-
τήρ σου καὶ γὰρ ὁδωώμενοι ἐζητοῦμέν σε, καὶ
εἶπε πρὸς αὐτοῦς, τί ὅτι ἐζητῆτέ με, οὐκ
ἴδατε, ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρός μου δεῖ εἶναι
με, καὶ αὐτοῖς οὐ σνωῖκαμ τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλη-
σεν αὐτοῖς, καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν, καὶ ἦλθεν
εἰς Ναζαρέθ, καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς, ἡ
δὲ μήτηρ αὐτοῦ διετήρησεν πάντα τὰ ῥήματα
ταῦτα ἐν τῆ καρδίᾳ αὐτῆς καὶ Ἰησοῦς προέ-
κοπεν σοφία καὶ ἡλικία καὶ χάριτι παρὰ
θεῶν καὶ ἀνθρώπων. ἐμ ἔτα δε περτεκαίδε-
κάτω τῆ ἡγεμονίας τιβερίου καίσαρος, ἡγεμο-
νεύοντος ποντίας πιλάτου ἐν ἰουδαίᾳ,
καὶ τετραρχοῦτος

illi,

III

Et hæc eadem hora superueniens con-
fitebatur dño, & loquebatur de illo om-
nibus q̄ expectabant redēptionem in
Hierusalem. Et ut perfecerūt omnia se-
cundum legem dñi, reuerſi sunt in Ga-
lilæam in ciuitatē suā Nazareth. Puer
autē crescebat & confortabatur spiritu,
& implebat̄ sapientia, & gratia dei erat
super illū. Et ibant parentes eius quot
annis in Hierusalem in die festo paschæ.
Et cum factus esset annorū duodecim,
ascendentibus illis in hierosolymam se-
cundum consuetudinem diei festi, con-
summatiq; diebus cum redirent, remā-
sit puer Iesus in hierusalē, & nō cogno-
uerunt parentes eius. Existimātes autē
illum esse in comitatu, uenerunt itinere
diei, & requirebant eum inter cognatos
& inter notos. Et cū non inuenissent eū
reuerſi sunt in hierusalem, querētes eū.
Et factū est post triduū, inuenerunt il-
lum in templo sedentem in medio do-
ctorum, audientem illos, & interrogan-
tem eos. Stupebāt autē oēs qui eum au-
diebant super intelligentia & responsis
eius. Et uiso eo admirati sunt. Et dixit
mater eius ad illum. Fili, cur fecisti no-
bis sic? Ecce pater tuus & ego dolentes
querēbam⁹ te. Et ait ad illos. Quid est q̄
querēbatis me? An nesciebatis qd̄ in his
quæ patris mei sunt oportet me esse? &
illi non intellexerunt uerbū quod locu-
tus est ipsis. Et descendit cū eis, & uenit
Nazareth, & erat subditus illis. Mater
autē eius cōseruabat omnia uerba hæc
in corde suo. Et Iesus proficiebat sapientia
& ætate, & gratia apud deū & hoīes.

Anno autē quindecimo imperij Ty-
berij cæsaris, p̄side pōtio Pilato Iudææ
tetrarcha

De habitacōe Joānis ī
deserto/et eis p̄dicacōe
ac baptisimo.

καὶ τετραχοῦτος ἐπὶ γαλιλαίας ἡρώδου .
 φιλιπποῦ ἢ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραχοῦτος ἐπὶ
 ἰταρίας καὶ παραχωνιτιδος χώρας, καὶ λυσανίου
 ἐπὶ ἀβιλκηνῆς τετραχοῦτος. ἐπὶ ἀρχιερέων
 ἀννα καὶ καϊάφα. ἐγένετο ἔσσημα θεοῦ ἐπὶ ἰωάννου
 ἀννητοῦ καὶ ζαχαρίου υἱοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἦλθε
 ἔνθεος πᾶσαν πλὴν περιχώρου τῆς ἰορδάνου κρη-
 νύσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεισμά /
 μαρτίων, ὡς γέγραπται ἐν βίβλῳ λόγων ἡ-
 σαίου τοῦ προφήτου λέγοντος. φωνὴ βοῶν-
 τος ἐν τῇ ἐρήμῳ. ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου,
 ἐνθεῖας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. πᾶσα φά-
 ρα γὰρ πληρωθήσεται, καὶ τὰ ὄρη καὶ βοῶδοσ
 ταπηνώθησιν, ὡς εἶπαι τὰ σκολιὰ εἰς ἐνθεῖαν, ὡς
 αἰτραχίαι εἰς ὁδοὺς λείας, καὶ ὄψεται πᾶσα
 σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ, ἔλεγε γὰρ οὖν
 τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις βαπτισθῆναι
 ἐν αὐτῷ. γεννήματα ἐχιδνῶν. τίς ὑπέδει-
 ξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τοῦ μελλούσης ὀργῆς
 ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τοῦ μετανοίας
 καὶ μὴ ἀρεθῆσθε λέγετε ἐν ἑαυτοῖς πατέρα ἔ-
 χομεν τὸν ἀβραάμ. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι δύ-
 νάται ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι
 τέκνα τοῦ ἀβραάμ. ἡδὴ δὲ καὶ ἡ ἀξίμη πρὸς
 πλὴν Ἰζακ ἦν δέμεδρον κῆται. πᾶρ οὖν
 δέμεδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκό-
 πηται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. καὶ ἐπι-
 γλώτων αὐτῶν οἱ ὄχλοι λέγοντες, τί οὖν
 ποιήσομεν; ἀποκριθεὶς δὲ λέγει αὐτοῖς.
 ὁ ἔχωρ δύο χιτῶνας μεταδότω τοῦ μὴ ἔ-
 χοντι, καὶ ὁ ἔχωρ βρώματα ὁμοίως ποιεί-
 τω. ἦλθον δὲ καὶ ἡλιθαὶ βαπτισθῆναι, καὶ
 εἶπον πρὸς αὐτὸν. διδάσκαλε τί ποιήσομεν;
 ὁ δὲ εἶπερ πρὸς αὐτούς. μηδεὶς πλεονεξεί-
 ρα τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε. ἐπικρώ-
 τω δὲ αὐτὸν καὶ στρατευόμενοι λέγοντες. καὶ
 ἡμεῖς τί ποιήσομεν; καὶ εἶπερ πρὸς αὐτούς
 μηδένα διασείσητε, μὴ δὲ συκοφαντή-
 σπτε, καὶ ἀρεθῆσθε τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑμῶν,
 προσδοκῶντες

tetrarcha aut Galilææ Herode, Philip-
 po aut fratre eius Tetrarcha Iturææ &
 Trachonitidis regiōis, & Lyfania Abi-
 lenes Tetrarcha, sub principibus sacero-
 tum Anna & Caypha, factū est uerbū
 dñi super Ioannē Zachariæ filiū in de-
 sero. Et uenit in omnem regionē finiti-
 mam Iordani, p̄dicans baptismū p̄ceni-
 tentiæ in remissionē peccatorū, sicut scri-
 ptū est in libro sermonū Hesaiæ p̄phe-
 tæ, dicētis. Vox clamātis in deserto, pa-
 rate uia dñi, rectas facite semitas eius.
 Omnis uallis implebit̄, & omnis mons
 & collis humiliabitur. Et erūt praua in-
 directa, & asperæ in uias planas, & uide-
 bit omnis caro salutare dei. Dicebat er-
 go ad turbas quæ exhibant ut baptizarent̄
 ab ipso. Genimina uiperarū, quis osten-
 dit uobis fugere a uetura ira? Facite er-
 go fructus dignos p̄ceniēt̄iæ, & ne cœ-
 peritis dicere patrem habemus Abra-
 ham. Dico enim uobis, potens est de-
 us de lapidibus istis suscitare filios ipsi
 Abrahæ. Iam uero & securis ad radicē ar-
 borum posita est. Omnis ergo arbor
 nō faciens fructū bonum exciditur, &
 in ignem mittitur. Et interrogabant eū
 turbæ, dicentes. Quid ergo faciemus?
 Respondens aut̄ dicit illis. Qui habet
 duas tunicas impartiat non habenti, &
 qui habet escas similiter faciat. Vene-
 runt aut̄ & publicani ut baptizarentur
 & dixerunt ad illū. Magister quid facie-
 mus? At ille dixit ad eos. Nihil ampli⁹
 quæ quod constitutū est uobis faciatis. In-
 terrogabant aut̄ eum & milites dicen-
 tes. Et nos quid faciemus? Et ait illis.
 Nemine cōcutiatis neque calumniā facia-
 tis, & contenti estote stipendijs uestris.
 L 3 Expectate

Ad turbas Joānes

Joānes ad turbas iudæis.

Ad milites doctrina Joānis

EVANGELIUM
 in hora superueniens
 in, & loquebatur de illis
 recitabant redēptionem
 illis ut perfecterūt omnia
 gen dñi. reuerſi sunt in
 uiaē suā Nazareth. Ph
 & confortabatur spirit
 sapientia, & gratia dei en
 & ibant parentes eius quæ
 iusalem in die festo pasce
 s esse anno: duodecim
 s illis in hierosolymam
 locutionem diei festi. con
 dibus cum redēptionem
 is in hierusalē, & nō cogi
 nes eius. Exultantes an
 comitatu uenerunt in
 hant cum inter cognati
 e aut non inuenissent eū
 iusalem, querētes eū
 tridū. inuenerunt il-
 dentem in medio de-
 em illos, & interroga-
 aut oēs qui cum eā
 intelligentia & respon-
 admirati sunt. Et do-
 illum. Fili, cur fecisti
 ater tuus & ego dole-
 e air ad illos. Quis
 An nesciebatis quid
 rei sunt oportet
 legerunt uerba quæ
 Et descendit ad eos
 & erat subditus illis
 & erat subditus illis
 & gratia apud omnes
 & aut quindecim
 & aris p̄sūde p̄oia

Cap. 3.

Joānes ad p̄ptos de ch̄iō
veit fortior me.

προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ, καὶ διαλογίζο-
 μένων πάντων ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν περὶ
 τοῦ ἰωάννου, μήποτε αὐτὸς εἴη ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ,
 ἀπεκρίνατο ὁ ἰωάννης ἀπασμ λέγων, ἐγὼ
 μὴ ἵδατι βαπτίζω ὑμᾶς, ἔρχεται δὲ ὁ ἰχυ-
 ρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς λῦσαι τὸ ἴ-
 μάντα ἢ ὑποδήμάτων αὐτοῦ, αὐτὸς ὑμᾶς
 βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρὶ, οὗ τὸ
 πῆλον ἐμ τῆ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ πλῆ-
 ῶμα αὐτοῦ, καὶ συναξει τὸν σίτον, εἰς
 πλῆθος θάμνημα αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄχυρον κατακά-
 σει πυρὶ ἀσβέσω. πολλὰ μὲν οὕτως καὶ ἔτε-
 ρα παρακαλῶν, ἐκγγελίζετο τοῦ λαοῦ.
 ὁ δὲ Ἡρώδης ὁ τετράρχης ἐλεγχόμενος ὑπὸ
 αὐτοῦ, περὶ Ἡρωδιάδος ἑταίρου αὐτοῦ
 φιλίου αὐτοῦ, καὶ περὶ πάντων ὧν ἔποιε
 πονηρῶν ὁ Ἡρώδης, προσέθηκεν καὶ τοῦτο ἐ-
 πίπασμα, καὶ κατέλασεν τὸν ἰωάννην ἐν
 τῇ φυλακῇ. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ βαπτισθῆναι
 ἅπαντα τὸν λαόν, καὶ ἸΗΣΟΥ βαπτισθῆναι
 τὸς καὶ προσευχομένης ἀνεψυχθῆναι τὸ οὐρανόν,
 καὶ καταβῆναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον σωμα-
 τικῶς εἶδεν, ὡσεὶ περιεστῆναι ἐπάνω αὐτοῦ, καὶ φωνὴν
 ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι λέγουσαν. σὺ εἶ ὁ υἱὸς
 μου ὁ ἀγαπητός ἐν σοὶ ἠδὲ ὀκνησά. Ἐαὐτὸς
 ἦν ὁ ἸΗΣΟΥΣ ὡσεὶ ἑτ' τριάκοντα ἔτη ἄρχόμε-
 ῶν, ὡς ἐνομίζετο υἱὸς Ἰωσήφ τῆ ἡλεί τῆ μαθᾶμ,
 τοῦ λευὶ, τοῦ μελχὶ, τοῦ ἰανναῖ, τοῦ
 ἰωσήφ, τῆ ματαθίου, τῆ ἀμουσ,
 τοῦ ναούμ, τοῦ ἔσλι, τοῦ
 ναγγέ, τοῦ μαᾶθ, τοῦ ματα-
 θίου, τοῦ σιμεί, τοῦ ἰωσήφ, τοῦ
 ἰουδά, τοῦ ἰωανναῖ, τοῦ ἰη-
 σία, τῆ ζοροβάβελ, τοῦ σαλα-
 θιήλ, τοῦ νηρι, τοῦ μελχὶ, τοῦ
 ἰαδδί, τοῦ κοσᾶμ, τοῦ ἔλ-
 μαδᾶμ, τοῦ ἦρ, τοῦ ἰκσῶ, τοῦ
 ἑλιεσέρ, τοῦ ἰωρημ, τοῦ ματ-
 τῆ, τοῦ λευεὶ, τοῦ σιμεῶν,

Incarcerat² Joānes ab
Herode.

De baptis^{te} ch̄i p̄ Ioh̄es.

Genealogia ch̄i.

τοῦ ἰουδά

Expectante autem, populo & cogitanti-
 bus omnibus in cordibus suis de Ioan-
 ne, num ipse esset ille Christus. Respō-
 dit Ioannes dicens omnibus, Ego qui-
 dem aqua baptizo uos, ueniet aut̄ for-
 tior me, cuius non sum dignus soluere
 corrigiam calciamentorū eius, ipse uos
 baptizabit in spiritu sancto & igni, cu-
 ius uentilabrum in manu eius, & purga-
 bit aream suam, & congregabit triticū
 in horreum suū, paleas aut̄ comburet
 igni inextinguibili. Multa quidē & alia
 exhortans euangelizabat populo. He-
 rodes aut̄ tetrarcha cum corripereſ ab
 illo de Herodiade uxore fratris sui, &
 de omnibus malis quæ faciebat Hero-
 des, adiecit & hoc super omnia, & indu-
 sit Ioannem in carcerem. Factum est
 autem cum baptizaretur omnis popu-
 lus & Iesu baptigato & orante apertū
 est cælum, & descendit spiritus sanctus
 corporali specie sicut colūba in ipsum,
 & uox de cælo facta est. Tu es fili⁹ me-
 us dilectus, in te cōplacuit mihi. Et ipse
 Iesus erat incipiens quasi annorum tri-
 ginta ut putabatur filius Ioseph, qui fu-
 it Heli, qui fuit Mathat, qui fuit Leui,
 qui fuit Melchi, qui fuit Ianne, qui fuit
 Ioseph, q fuit Mathathie, q fuit Amos,
 qui fuit Naum, qui fuit Helli, qui fuit
 Nagge, qui fuit Maath, q fuit Matha-
 thia, qui fuit Semei, qui fuit Iosech, qui
 fuit Iuda, qui fuit Ioanna, qui fuit Re-
 sa, qui fuit Zorobabel, qui fuit Sala-
 thiel, qui fuit Niri, qui fuit Melchi, qui
 fuit Addi, qui fuit Thosan, qui fuit Hel-
 madan, qui fuit Her, qui fuit Iesu, qui
 fuit Heliezer, qui fuit Iorem, q fuit Ma-
 that, qui fuit Leui, qui fuit Simeon,
 qui fuit

τοῦ Ἰουδά, τοῦ Ἰωσήφ, τοῦ
 Ἰωνά, τοῦ Ἡλιακίμ, τοῦ με-
 λχά, τοῦ μενάμ, τοῦ μαθθα,
 δάμ, τοῦ ναθάμ, τοῦ λαβίδ,
 τοῦ Ἰεσαί, τοῦ Ὀβηθ, τοῦ
 Βοός, τοῦ σαλμὼν, τοῦ ναα-
 σὼν, τοῦ ἀμιναδάβ, τοῦ ἀράμ,
 τοῦ ἐσρώμ, τοῦ φαρέσ, τοῦ
 Ἰουδά, τοῦ Ἰακώβ, τοῦ Ἰσα-
 ἀκ, τοῦ ἀβραάμ, τοῦ θάρζα,
 τοῦ μαχώς, τοῦ σαρούχ, τοῦ
 ῤαγάμ, τοῦ φάλεκ, τοῦ
 Ἰβέρ, τοῦ σαλά, τοῦ καϊ-
 νάμ, τοῦ ἀρφαξάτ, τοῦ σήμ,
 τοῦ νῶε, τοῦ λάμεχ, τοῦ
 ματυσάλα, τοῦ Ἐνώχ, τοῦ
 Ἰαρέθ, τοῦ μαλελεήλ, τοῦ καϊ-
 νάμ, τοῦ ἐνώε, τοῦ σήθ, τοῦ
 ἀδάμ, τοῦ θεοῦ.

ἸΗΣΟΥΣ ἢ πνεύματι ἁγίῳ πληρης, ὑπέβηεν
 ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου, καὶ ἦλθε ἔντῳ πνεύματι, εἰς τὸ
 ἔρημον ἡμέρας τεσσαράκοντα, πειραζόμενος ὑ-
 πὸ τοῦ διαβόλου, καὶ οὐκ ἔφαθεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡ-
 μέραις ἐκείναις, καὶ σωματελεθῆσ' αὐτῷ ὑπερομ-
 ἐπεινάσασα. ἔπειρ ἢ αὐτῷ ὁ διάβολος· εἰ ἡσθ εἰ-
 ῖ θεός, εἰπέ τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα γένηται ἄρτος. καὶ
 ἀπεκρίθη ἸΗΣΟΥΣ πρὸς αὐτῷ λέγων, γέγρα-
 πται, ὅτι οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνῳ ζήσεται ἄνθρω-
 πος, ἀλλ' ἐπὶ σωματικῷ ἰσχύματι θεοῦ. καὶ
 ἀναγαγὼν αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑ-
 ψηλόν, ἔδειξεν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τῆς οἰ-
 κουμένης ἐν σιγῇ χρόνος. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διά-
 βολος, σὸς δώσω τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἅπασαν, καὶ
 καὶ τὴν δόξαν αὐτῷ, ὅτι ἐμοὶ πρὸς ἐδοθη, καὶ ὅτι ἐ-
 ἀν θέλω δίδωμι αὐτῷ, σὺ οὖν εἰ ἀνπροσκυνήσης
 ἐνώπιον ἐμοῦ, ἔσοι σοι πάσης, καὶ ἀπεκρίθεις αὐ-
 τῷ εἶπεν ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ὕψασε ὁπίσω μου σατανά.
 ἔγραπται, προσκυνήσεις κύριον τὸν θεόν σου
 καὶ αὐτῷ

qui fuit Iuda, qui fuit Ioseph, qui fuit
 Iona, qui fuit Heliachim, qui fuit Mel-
 cha, qui fuit Menna, qui fuit Matha-
 tha, qui fuit Nathan, qui fuit David,
 qui fuit Iessæ, qui fuit Obeth, qui fuit
 Booz, qui fuit Salmon, qui fuit Na-
 son, qui fuit Aminadab, qui fuit Arā,
 qui fuit Esrom, qui fuit Phares, qui
 fuit Iudæ, qui fuit Jacob, qui fuit Isa-
 ac, qui fuit Abrahæ, qui fuit Tharæ,
 qui fuit Nachor, qui fuit Saruch, qui
 fuit Ragau, qui fuit Phalech, qui fuit
 Heber, qui fuit Sale, qui fuit Chay-
 nan, qui fuit Arphaxat, qui fuit Sem,
 qui fuit Noe, qui fuit Lamech, qui fu-
 it Mathusale, qui fuit Enoch, qui fuit
 Iareth, qui fuit Malalehel, q fuit Chay-
 nan, qui fuit Enos, qui fuit Seth, qui
 fuit Adam, qui fuit dei.

Iesus autem plenus spiritu sancto re-
 gressus est a iordane, & agebatur in spi-
 ritu in desertū diebus quadraginta, &
 tentabatur a diabolo. Et nihil māduca-
 uit in diebus illis & cōsūmatis illis, dein-
 de esuriit. Dixit autē illi diabolus. Si fili-
 es dei, dic lapidi huic ut panis fiat. Et
 rōdit ad illū Iesus dicēs. Scriptum est.
 Non in pane solo uiuit homo, sed in
 omni uerbo dei. Et subduxit illum dia-
 bolus in montem excelsū, & ostendit
 illi omnia regna orbis terræ in momen-
 to temporis, & ait illi. Tibi dabo pote-
 statem hanc uniuersam & gloriā illoꝝ,
 quia mihi tradita sunt, & cuiuscūq; uolo,
 do illam. Tu ergo si adoraueris coram
 me, erunt tua omnia. Et respondens Ie-
 sus dixit illi. Abi post me satana. Scri-
 ptum est em̄. Adorabis dñm deū tuū.

L 4 & illi

IIII
 De ieiunio tentationis Christi
 in deserto.

Cap. 4.

Ὁ ἀυτῷ μόνῳ λαξεύσας. Ὁ ἡγαγεμ ἀυτῶν
 εἰς ἱερουσαλήμ. Ὁ ἔσκεμ ἀυτῶν ἐπὶ τῷ πῆδύγι
 οἱ ἱερῶν, Ὁ εἶπεμ ἀυτῷ. εἰ υἱὸς εἶ τῷ θεῷ εἰς ἄλλε
 σεαυτῷ ἐπιεῦθεν κάτω. γέγραπται δὲ, ὅτι τῷ ἀγέ
 λοῖς ἀυτῷ ἐν πλάτῃ τῶν σῶν τῷ διαφυλάξαι σε, καὶ
 ἐπὶ χερῶν ἀρῶσίν σε, μή πρὸ προσκόψῃς πρὸς
 λίθον τῶν ποδῶν σου. Ὁ ἀποκριθεὶς εἶπεμ ἀυ
 τῷ ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ὅτι εἴρηται, οὐκ ἐκ πειρασῶν κύ
 ριον τὸν διόμ σου. Ὁ σωπλέσας πάντα πα
 ρασμὸν ὁ διάβολος, ἀπέστειλεν αὐτῷ, ἄρχι καὶ
 ῥῶ. Ὁ ὑπέστρεψεν ὁ ἸΗΣΟΥΣ ἐν τῇ δωάμῃ τῷ
 πνυμάτος εἰς πλὴν Γαλιλαίαν, Ὁ φήμκ δὲ
 ἡλθεμ καθόλης τῆς χώρας πρὸς αὐτῷ. Ὁ αὐτὸς
 ἐδίδασκεμ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῷ δοξαζό
 μινος ὑπὲρ πάντων. Ὁ ἡλθεμ εἰς πλὴν ναζαρέθ
 οἱ ἡμ πεθαμ μλῖος, καὶ εἰσῆλθεμ καὶ τῷ εἰωθὸς
 αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς σαββάτων εἰς πλὴν συ
 ναγωγῶν. Ὁ ἀνέστη ἀναγῶναι. Ὁ ἐπεδῶθη αὐ
 τῷ βιβλίον ἡσαΐα τῷ προφήτῃ, καὶ ἀναπύξας
 τῷ βιβλίον, ἔνευεμ τὸν τόπον οἱ ἡμ γεγραμμέ
 νομ. πνεῦμα κυρίου ἐπέμ με οἱ ἔνεκεμ ἐχρῆσέμ
 με. ἐναγγελίσασθαι τῷ πτωχοῖς, ἀπέσαλέν με.
 ἰάσασθαι τοῖς σωπῆξιμ μλῖος πλὴν καρδίαν.
 κηρύξαι ἀρχμαλώτοις ἀφεισμ καὶ τυφλοῖς
 ἀνάβλεψιμ, ἀποσῆλαι πεθαμ μλῖους ἐν σφέ
 σα, κηρύξαι ἐν παντῶν κυρίου δεκτόμ. καὶ πῆ
 ρξας τῷ βιβλίον, ἀποδούε τῷ ὑπηρετή ἐκά
 ρισεμ. καὶ πάντων ἐν τῇ συναγωγῇ οἱ δὲ φ
 ραλμοὶ ἡσάμ ἀτενίζοντες αὐτῷ. ἤρξατο δὲ
 λέγειμ πρὸς αὐτούς, ὅτι σήμερον πεπλήρω
 ται ἡ γραφή αὕτη ἐν τοῖς ὠσῖν ὑμῶν. καὶ
 πάντες ἐμαρτύρουσιν αὐτῷ, καὶ ἐδάνμαζον,
 ἐπὶ τοῖς λόγοις ἐν τῷ χάριτῳ, τοῖς ἐκπο
 ρθνομλῖοις ἐκ τοῦ στόματῳ αὐτοῦ, καὶ ἔ
 λεγομ. οὐχ οὕτως ὄζειμ ὁ υἱὸς ἰωσήφ, καὶ εἶπεμ
 πρὸς αὐτούς. πάντως ἐρετέ μοι πλὴν πα
 ραβολῶν ταύτων. ἰατρὲ δὲράπθουσιν σε
 αὐτῶν, ὅσα ἡκούσαμεν γενόμενα ἐν τῇ
 καπέρνα

Iesus ex deserto venit in Galilaea docet in synagoga

Ut docuit Nazareth in synagoga. et legit in Esai.

Ut de eo dicebat, Nonne hic est filius Joseph.

& illi foli servies. Et duxit illum in Hie
 rusalem, & statuit eum super pinnā tē
 pli, & dixit illi. Si filius dei es, mitte te ip
 sum hinc deorsū. Scriptū est em̄ q̄ an
 gelis suis mandavit de te, ut seruent te
 & in manibus tollēt te, ne qñ offendas
 ad lapidē pedē tuū. Et respōdēs Iesus
 ait illi. Dīctum est. Non tentabis dñm
 deum tuum. Et consummata omni ten
 tatione, diabolus recessit ab illo usq̄
 ad tempus. Et reuersus est Iesus in uir
 tute spiritus in Galilaeam, & fama exijt
 per uniuersam regionē de illo. Et ipse
 docebat in synagogis eorū, & gloria
 batur ab oibus. Et uenit Nazareth ubi
 erat nutritus, & intrauit secundum con
 suetudinem suā die sabbatorū in syna
 gogam, & surrexit ut legeret. Et tradit⁹
 est illi liber Hefaiā prophetae. Et ut re
 uoluit librū, inuenit locum ubi scriptū
 erat. Spiritus domini super me, pro
 pter quod unxit me, ad euangelizan
 dum pauperibus misit me, ut sanem
 contritos corde, ut praedicem captiuis
 remissionem, & caecis uisum. ut emit
 tam contractos in remissione, ut pra
 dicem annum domini acceptum. Et cō
 plicato libro reddidit ministro & sedit.
 Et omnium in synagoga oculi erant
 intendentes in eum. Cœpit autem di
 cere ad illos, Hodie impleta est hęc scri
 ptura in auribus uestris. Et omnes testi
 monium illi dabāt, & mirabantur in
 uerbis gratiæ, quæ procedebant de ore
 ipsius, & dicebant. Nonne hic est filius
 Ioseph? Et ait illis. Vtiq̄ dicetis mihi
 hanc similitudinem. Medice, cura te
 ipsum. Quaecumq̄ audiuius facta in
 Capernaū,

καπερναουμ, ποίκισον. **Ε**ὐδὲ, ἔν τῇ πατριδί σου, εἶπερ δὲ ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστι ἐν τῇ πατριδί αὐτοῦ. ἐπ' ἀληθείας ἢ λέγω ὑμῖν, πολλαὶ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἡλίας ἐν τῷ Ἰσραὴλ, ὅτι ἐκλείδην ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὥς ἐένετο λιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμψθη ἡλίας, εἰ μὴ εἰς σάρεφθα φη σιδωνοῦ πρὸς θυατῆρα χῆρα. καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐπὶ ἐλισαίου τῷ προφήτῃ ἐν τῷ Ἰσραὴλ, **Ε**ὐδὲ εἰς αὐτὸν ἔκαθαρίσθη, εἰ μὴ νεεμάρ ὁ σύρος, **Ε**ὐπλήθισαν πάντες θυμοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα καὶ ἀνασάντες, ἐξέβαλον αὐτὸν ἐξ ὧ τῶ οὐλοσ. καὶ ἦγαγον, αὐτὸν ἕως ὄφρουσ τῶ ὄρου ἐφ' οὐκ ἠτόλις αὐτῶν ὠκοδόμητο εἰς τὸ κατακριμῆσαι αὐτὸν, αὐτοὺς ἢ δὲ ἐλθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο. καὶ καθῆλθεν εἰς καπερναουμ πόλιν φη γαλιλαίας καὶ ἦν διδασκωμ αὐτοῦσ ἐν τοῖσ σάββασι, καὶ ὄζει πλάσσομο ἐπὶ τῇ διδασκῇ αὐτοῦ, ὅτι ἐν ὄζουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦν ἀνδρωπὸς ἔχωρ πνεῦμα δαιμονίσ ἀκαθάρτου, **Ε** ἀνέκραξεν φωνῇ μεγάλη λέγ, ἔα, τί ἡμεῖς καὶ σοὶ Ἰησοῦ ναζαρενε, ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶσ; οἶδ' ἀσε τίς εἶ; ὁ ἄγιος τοθεοῦ. καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦσ λέγ, φη, φημῶθητι καὶ ἐξελθε ἐξ αὐτοῦ, καὶ ἔξισαμ αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς μέσομ, ὄζηλθεν ἀπ' αὐτοῦ μὴδ' ἐμ βλάψαμ αὐτὸν. καὶ ἐγέμετο δάμωσ ἐπὶ πάντασ καὶ σωελάιλουω πρὸσ ἀλλήλουσ λέγομτες, τίσ' ὁ λόγος οὗτος, ὅτι ἐν ὄζουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπιτάσσα τοῖσ ἀκαθάρτοισ πνεύμασ. **Ε** ὄζέρονται, καὶ ὄζεπορεύετο ἦχος πρὸ αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον φη περιχώρου, ἀνασὰς ἢ ἐκ τῆ συναγωγῆσ, εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν σίμωνος, ἠπενθερὰ ἢ τῶ σίμωνος ἦμ σωεχομένη πύρετῶ μεγάλῃ. καὶ ἠρώτησαμ αὐτὸν πρὸ αὐτοῦ.

Capernaum, fac & hic in patria tua. Ait aut Amen dico uobis. Nemo propheta acceptus est in patria sua. In ueritate dico uobis, multae uiduae erant in diebus Heliae in Israel, quando clausum est caelum annis tribus & mensibus sex, cum facta esset fames magna in omni terra, & ad nullam illarum missus est Helias, nisi in sareth Sidonis ad mulierem uiduam & multi leprosi erant in Israel sub heliaso propheta, & nemo eorum mundatus est nisi naama syrus. Et repleti sunt omnes in synagoga ira haec audientes. Et surrexerunt & eiecerunt illum e ciuitate, & duxerunt illum usque ad supercilium montis, super quem ciuitas illorum erat aedificata, ut precipitarent eum. Ipse aut transiens per medium illorum ibat. Et descendit in capernaum ciuitatem Galilaeae, ibique docebat illos sabbatis, Et stupebant in doctrina eius, quia in potestate erat sermo, ipsius. Et in synagoga erat homo habens spiritum daemonis imundi, & exclamauit uoce magna, dicens. Sine, quid tibi nobiscum est Iesu Nazarene? Venisti perdere nos. Scio te qui sis, sanctus dei. Et increpauit illum Iesus dicens. Obmutece, & exi ab eo. Et cum proiecisset illum daemoneum in medium, exiit ab illo, nihilque illi nocuit. Et factus est pauor super omnes, & colloquebantur inter se, dicentes. Quis sermo hic est? quia in potestate & uirtute imperat immundis spiritibus & exeunt? Et diulgabatur fama de illo in omnem locum undique finitimae regionis, Cum surrexisset autem Iesus de synagoga, introiuit in domum Simonis. Socrus autem Simonis tenebatur feбри magna, & rogauerunt illum pro ea

Dicit de helia misso ad uiduam in sareth.

Se eiecerunt iesu ex ciuitatez Nazareth.

Relicta Nazareth uenit Capernaum.

Eiicit demonium ab homine.

Socrum Simonis petri a febribus sanat.

Et dicit illi...
 Si filius dei es...
 Scriptum est enim...
 Non tentabis...
 Et consummata...
 uel recessit ab illo...
 reuerus est Iesus in...
 Galileam, & fama...
 regione de illo. Et...
 synagoga eorum, &...
 us. Et uenit Nazareth...
 & intravit secundum...
 sua die sabbatorum in...
 exiit ut legeret. Et...
 iae prophetae. Et...
 enit locum ubi scripsi...
 mini super me, pro...
 me, ad euangelizand...
 is misit me, ut facer...
 is praedicem caper...
 caeis uisum, ut en...
 s in remissione, ut...
 domini acceptum, &...
 eddidit ministro d...
 in synagoga ocul...
 n eum. Ccepit aut...
 hodie impleta est...
 ibus uestris. Et...
 i dabat, &...
 iae, quae prouocant...
 icebant. Nonne...
 Et ait illis. Vidistis...
 multitudinem. Nihil...
 uacuumque...

Cap. 5.

*Alios ibide infirmos cura-
vat manus imponens eis.*

*Demoēs q̄ exibat cū cla-
marēt Tu es Chrs̄ nō
sinebat eos loqui.*

*Detētys a turb̄ ne disce-
dēt dixit opōtet me
euāgelizare alijs x̄*

*Sec̄ stagnū Genezarēt
docebat turbas de na-
uicula petri.*

*Ies̄us petro Duc̄ i altū.
et laxate retia.*

Rece zūpebatur.

*Petro Jesu. Discede a
me dñe q̄ hō pecc̄ator sū.*

ἡς ἂν τ. Ἐπισηὰς ἐπάνω αὐτοῦ, ἐπετίμησεν
 τῷ πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν, καὶ παρὰ
 χεῖρα ἀνασάσα δικόν ἢ αὐτῆς. Δάκνοντος
 δὲ τῆ ἡλίου ἀπαντες ὅσοι εἶχον ἀδενουῶντας νό-
 σοις ποικίλαις, ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτὸν. ὃ
 δὲ ἐνὶ ἐκάσῳ αὐτῶν τὰς χεῖρας ἐπιθεῖς, ἐθερά-
 πθονσεν αὐτοὺς. Ἐξήρχη δὲ καὶ δαίμονια ἀπὸ
 πολλῶν κράζοντα καὶ λέγοντα, ὅτι σὺ εἶ ὁ
 ΚΡΙΣΤΟΣ ὁ υἱὸς τῆ θεῶ. Ἐπιτιμῶν, οὐκ εἶα
 αὐτὰ λαλῆν, ὅτι ἠδύσατο τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ αὐτὸν
 εἶνα. Γενομένης ἡμέρας θηελθῶν ἐπορεύθη
 εἰς ἔρημον τόπον, καὶ οἱ ὄχλοι ἐζητήσαν αὐτόν.
 Ἐκλήθον ἕως αὐτῆ καὶ κατέχον αὐτὸν τὸ μὴ ποι-
 εῖν ἐκεῖ. ὁ δὲ εἶπερ πρὸς αὐτοὺς. ὅτι
 Ἐταῖς ἐτέραις πόλεσι μευαγγελίσαοθαί με
 δεῖ πλὴν βασιλείαν τῆ θεῶ, ὅτι εἰς τοῦτ ἀπέ-
 σαλμαι. καὶ ἡμ κηρύσσω ἐν ταῖς συναγω-
 γῆ Γαλιλαίας. Ἐγγύτη ἡ ἡμερῶν τὸν ὄχλον ἐπι-
 κῆσαι αὐτῶν, τὸ ἀκούειν τὸν λόγον τῆ θεοῦ. καὶ
 αὐτῶς ἡμ ἐσὼς παρὰ πλὴν λίμνῳ γενί-
 σαρέτ. καὶ εἶδεν δύο πλοῖα ἐσῶτα παρὰ
 πλὴν λίμνῳ. οἱ ἡ ἀλιεῖς ἀπθάντες ἀπ᾽ αὐτῶν,
 ἀπέπλυναν τὰ δίκτυα. ἐμβὰς δὲ εἰς ἐν τῶν
 πλοίων ὃ ἡμ τὸ σίμωνος, κηρώτησεν αὐτὸ ἀπὸ τῆ
 γῆς ἐπαναγαγῆν ὀλίγον. καὶ καθίσας ἐδί-
 δασκεν ἐκ τῆ πλοῖος τῶς ὄχλους, ὡς ἡ ἐπαύ-
 σατο λαλῶν, εἶπερ πρὸς τὸν σίμωνα. ἐπαυά-
 γαγε εἰς τὸ βάθος, καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα
 ὑμῶν εἰς ἄγραμ. καὶ ἀπκριθεῖς ὁ σίμων, εἶ-
 περ αὐτῶν. ἐπισάτα δὲ ὄλκε τὸ νηκτὸς κοπιᾶ-
 σαντες, οὐδὲμ ἐλάβομεν. ἐπὶ δὲ τῶ ἡμασί σὺ
 χαλάσω δὲ δίκτυον. καὶ τὸ ποιήσωτες, σωέ-
 κλησεν πολλὸς ἰχθύων πολὺ. διερχόντων ἡ τὸ
 δίκτυον αὐτῶν, καὶ κατένθησαν τῶς μετόχοις
 τῶς ἐν τῶ ἔτερω πλοῖῳ τῆ ἐλθόντας συλλαβέων
 αὐτῶν, καὶ κλήθον καὶ ἐπλησῶ ἀμφότερα τὰ πλοῖ-
 α, ὡς τε συθίζεων αὐτῶν. Ἰδὼν ἡ σίμ πῆξος, πρὸ
 σέπεσεν τῶς γόνασι μτ̄ ἸΗΣΟΥ λέγων. Ἐξελθε
 ἐπ᾽ ἐμῶν, ὅτι ἀνήρ ἄμάρτωλός εἰμι κύριε. θάμβος
 ἦν πε

pro ea. Et stans sup illā increpauit febrē
 & dimisit illā, & statim surgēs ministra-
 bat illis. Cū aut sol occidisset oēs q̄ ha-
 bebāt infirmos morbis uarijs, ducebāt
 illos ad eū, at ille singulis manus impo-
 nēs sanabat eos. Exhibant autem & da-
 monia a multis clamātia & dicētia. Tu
 es Christus. Et increpans nō sinebat ea
 loqui, q̄a sciebāt ipsum esse Christū. Fa-
 cto aut die egressus ibat i desertū locū,
 & turbæ quarebāt eū & uenerūt usq̄
 ad ipsum, & detinebant illū ne discede-
 ret ab eis. Quibus ille ait. Et alijs ciuita-
 tibus oportet me euangelizare regnū
 dei, q̄a ideo missus sum. Et erat p̄dicās
 in synagogis Galilææ. Factū est aut
 cū turba imineret ei, ut audiret uerbū
 dei, & ipse stabat secus stagnū Geneza-
 reth. Et uidit duas naues stantes secus
 stagnū, piscatores aut descenderant ex
 illis & lauabant retia. Ingressus autem
 in unam nauim quæ erat Simōnis, ro-
 gauit eum, ut a terra abduceret pusil-
 lum. Et sedens docebat de nauī turbas
 Vt cessauit aut loqui, dixit ad Simonē
 Duc in altum, & laxate retia uestra in
 capturam. Et respondens Simon dixit
 illi. Præceptor per totam noctem labo-
 rantes nihil cœpimus, in uerbo autem
 tuo laxabo rete. Et cū hoc fecissent, con-
 cluserunt piscium multitudinem copio-
 sam. Rumpēbatur autem rete eorum.
 Et annuerunt socijs, qui erant in alia
 nauī, ut uenirent & adiuuarent eos.
 Et uenerunt, & impleuerunt ambas
 nauiculas, ita ut mergerentur. Quod
 cum uideret Simon Petrus, proci-
 dit ad genua Iesu, dicens. Discede a me
 dñe, quia homo peccator sum. Stupor
 enim

γὰρ περιέχευεν αὐτὸν καὶ πάντες τοὺς σὺν
 αὐτῷ, ἐπὶ τῆ ἄγρῳ τῆν ἰχθύων, ἢ σωέλαιον
 ὁμοίως δὲ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην υἱοὺς Ζε-
 βεδαίου, οἱ ἦσαν κοιμῶνοι τοῦ σίμωνι, καὶ εἰ-
 περ πρὸς τὸν σίμωνα ὁ ἸΗΣΟΥΣ. μὴ φοβοῦ,
 ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν ἐσὺ ζωηρωθῶν, καὶ κα-
 τὰς ἀόχυντας τὰ πλοῖα ἐπὶ πλὴν γλῶσσο, ἀφέντες
 ἅπαντα ἠκολούθησαί μοι, καὶ ἐγένετο ὅτι
 τῷ ἔτιναι αὐτὸν ὅτι μὲν τῶν πόλεων, καὶ ἰδοὺ
 ἀνήρ πλῆρης λέπρας, καὶ ἰδὼν τὸν ἸΗΣΟΥΝ
 πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον ἐδέηθη αὐτῷ λέγων.
 κύριε ἐὰν θέλῃς, δύνασαι με καθαρίσαι. καὶ
 εὐκτείνας πλὴν χεῖρα, ἤψατο αὐτὸν ἐπὶ τῷ
 ἰσχυρῷ, καθαρίσθη, καὶ εὐθέως ἡ λέπρα ἀπέ-
 θεμεν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς παρήγγαλεν αὐτῷ
 μὴ εἰπεῖν ἑνὶ ἑπιπέμῳ, ἀλλὰ ἀπελθὼν δεῖξον σεαυ-
 τῷ τῷ ἱερῷ, καὶ προσέειπε περὶ τῆς καθαρίσ-
 μῶς σου, καθὼς προσέταξεν Μωσῆς εἰς μαρτύριον
 αὐτοῖς, διήρχετο ἡ μάλλον ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ, καὶ
 συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν, καὶ θεραπεύειν
 αὐτοῦ, ὅτι ἔπαυσε τὸ ἀσθενεῖν αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ἦν ἕ-
 ποχος, ὅτι τῶν ἱερῶν ἐπὶ προσέχουμένῳ, ἐγένε-
 νετο ὅτι μὲν τῶν ἡμερῶν, καὶ αὐτὸς ἦν διδά-
 κων, καὶ ἦσαν καθήμενοι φαρισαῖοι καὶ νο-
 μοδιδάσκαλοι, οἱ ἦσαν ἐκλυθεῖς ἐκ πάσης
 κώμης τῆς γαλιλαίας καὶ ἰσραήλ, καὶ ἱερουσαλὴμ,
 καὶ δυνάμεις κυρίως ἦν, εἰς τὸ ἰσχυρῶν αὐτοῦ. ἐπι-
 δούσαντες φέροντες ἐπὶ κλιῶν ἀνθρωπομο, ὅτι
 ἦν παραλελυμένος, καὶ ἐζήτησαν αὐτὸν εἰσενεῖν ἑαυ-
 τῷ θῆναι ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ μὴ εὐροῖτες διὰ πρίασ-
 εἰσενεῖν κωσιν αὐτοῦ, διὰ τὸ ὄχλον ἀναβάντες ἐπὶ
 τὸ δώμα διὰ τὸ κερᾶν καθῆκαν αὐτὸν σὺν τοῦ
 κλινιδίῳ εἰς τὸ μέσον ἐμπροσθεν τοῦ ἸΗΣΟΥ. καὶ
 ἰδὼν τὸν πρῶτον αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ. ἀνθρώπε ἀφέ-
 ωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου, καὶ ἤρξαντο διαλογίζε-
 σθαι οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι λέγοντες
 τίς ἐστὶν οὗτος, ὃς λαλεῖ ἐλασφημίας. τίς δύναται
 ἀφαινεῖν ἁμαρτίας, ἐκ μὴ μόνον ὁ θεός. ἐπιβύθῳ
 ὁ ἸΗΣΟΥΣ τοὺς διαλοφισμοὺς αὐτοῦ, ἀπεκριθεὶς
 εἶπερ

em circūdederat eum & omnes qui cū
 illo erant in captura pisciū quā ceperāt
 Similiter aūt Iacobū & Ioānem filios
 Zebedæi, qui erant socij Simoni. Et ait
 ad Simonē Iesus. Ne metuas, posthac
 homines eris capiens. Et subductis
 ad terram nauibus, relictis omnibus se-
 cuti sunt eum. Et factū est cum esset in
 una ciuitatū, & ecce uir plenus lepra, &
 uidisset Iesum, prostratus in faciē, ro-
 gauit eum, dicens. Domine, si uis potes
 me mundare. Et protensa manu tetigit
 eum, dicens. Volo. Mundare. Et confe-
 stim lepra discessit ab illo. Et ipse p̄ce-
 pit illi, ne cuiq̄b diceret, sed uade osten-
 de te ipsum sacerdoti, & offer pro emū
 datione tua quæ præcepit Moses in te-
 stimonium illis. Perambulabat autem
 magis sermo de illo, & conueniebant
 turbæ multæ ut audirēt & sanarentur ab
 infirmitatib⁹ suis. Ipse aūt agebat in se-
 cessu in desertis & orabat. Et factū est
 in uno dieꝝ, & ipse erat docens; & erāt
 pharisæi sedentes & legis doctores qui
 uenerāt ex omni castello Galilææ & Iu-
 dææ & Hierusalē, & uirtus dñi erat ad
 sanandū eos. Et ecce uiri portātes in le-
 cto hominē qui erat paralyticus, & que-
 rebāt eū inferre & ponere ante eū. Et nō
 inueniētes qua parte illū inferrēt p̄ tur-
 ba, ascenderūt supra tectū, & p̄ tegulas
 summiserūt eū cū lecto in mediū ante
 Iesum, Quorū fidem ut uidit, dixit. Ho-
 mo remittunt tibi peccata tua. Et cepe-
 rūt cogitare scribæ & pharisæi, dicētes.
 Quis est his qui loquitur blasphemi-
 as? Quis potest dimittere peccata, ni-
 si solus deus? Vt cognouit autem Ie-
 sus cogitationes eorum, respondens,
 dixit

Iesus petro, posthac eris hoies capiens.

De leproso mudato.

De paralytico sanato / que p̄ tectū sumiserūt.

Ad Scribas et pharisæos / hō murmurātes.

Eua ngelium
 Et hoc sup illa interpretat
 mlti. Et statim surgens mi-
 nis. Cū aut sol occidisset ois
 in mltis morbis uarijs, dicit
 ad eū. Uelle singularis manus in
 mltis. Euidant autem illi
 a multis dicitur & dicitur
 illius. Et uocans nō sine cau-
 sa. Et statim esse Christū
 die egyptijs. Et i dicitur loci
 querebat eū & uenerat. Uti
 mlti dicitur illi ne dicitur
 eis. Quibus ille ait. Et alij dicitur
 orante. Et euangelizate. Et
 a deo missus sum. Et erat p̄
 agogis Galilææ. Et factū est
 u imminer ei, et ualiditer ui-
 le labat. Et statim. Et
 uide duas naues. Et tunc
 catores aut descendere en-
 nam retia. Ingressus autem
 nim que erat Simonis, in-
 ut a terra abduceret. Et
 uis docebat de nauis. Et
 ait loqui, dixit ad Sim-
 onem, & laxate retia uest-
 ra. Et respondens Simon
 error per totam noctem
 illi cepimus, in uentis
 bo rete. Et cū hoc hō
 piscium multitudinem
 impeditur autem
 aerunt socijs, qui
 uenirent & adu-
 nerunt, & impleuerunt
 uilas, ita ut mergerentur
 uideret Simon. Et
 enua Iesu, dicens
 quia homo peccator

ἔπεμ προς αὐτοὺς, τί διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαισ ὑμῶν; τί ὄζειν ἐνκοπώτερον ἐπιφέρει ἄφώρταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου, ἢ ἐπεμ, ἔγραφα ἢ περιπάτα; ἵνα ᾗ εἰδῆτε, ὅτι θουσίαμ ἔχα ὁ ἦος τῶ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆ γῆς ἀφέναι ἁμαρτίας, ἔπεμ τῶ παραλυτικῶ, σοὶ λέγω, ἔγραφα, Ἐάρας τὸ κλινιδίόν σου, φορέον εἰς τὸν οἶκόν σου. Ἐ παραχρημα ἄνασας ἐνώπιον αὐτῶ, ἔρας ἐφ' ὃ κατῆκε, ἀπῆλθε μ εἰς τὸν οἶκόν αὐτοῦ, δόξαζον τὸν θεόν. Ἐ ἔκασις ἔλαβεν πάντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεόν, Ἐ πληθύνον φόβου λέγοντες, ὅτι εἶδομον παράδοξα σημεῖον. Ἐ μιτὰ ταῦτα θῆλθε, Ἐ εἰδέασαν τελωνῶν ὀνόματι λθεῖν καθήμενον ἐπὶ τῶ τελωνίον, Ἐ ἔπεμ αὐτῶ, ἀκολούθει μοι. Ἐ καταλίπων ἅπαντα, ἄνασας, ἠκολούθησεν αὐτῶ, καὶ ἐποίησεν σχολῶν μεγάλων λθεῖς αὐτῶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ ἦν ὄχλος τελωνῶν πολλῶν, ἢ ἄλλων, οἱ ἦσαν μετ' αὐτῶ κατὰ κείρνοι, καὶ ἐγόσφον οἱ γραμματεῖς, καὶ οἱ φαρισαῖοι πρός τὸν μαθητὰς αὐτῶ λέγοντες, διὰ τί μετὰ τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐδίεπ καὶ πίνετε; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἔπεμ πρός αὐτοὺς, οὐ χρειάζομαι οἱ ὑγιάνοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες, οὐκ ἐλίλυθα καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. οἱ δὲ ἔπεμ προς αὐτῶ, διὰ τί οἱ μαθηταὶ ἰωάννης νησεύσων πικνὰ, καὶ δεισφῶ ποιῶνται, ὁμοίως Ἐ οἱ ἦν φαρισαῖων, οἱ δὲ σοὶ ἐδίουσι, καὶ πίνουσιν, ὁ δὲ ἔπεμ πρός αὐτοὺς, μή δάναδε τὸν ἦος τῶ νυμφῶνος ἐρῶ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶ εἰς ποιῆσαι νησεύων; ἐλεύσονται δὲ ἡμεῖς, καὶ οὐτάρ ἀπαρῆν ἅπ' αὐτῶ ὁ νυμφίος, τότε νησεύσων ἐν ἐκείναις τῆ ἡμέραις, ἔλεγε μὲν καὶ παραβολὴν πρός αὐτοὺς, ὅτι οὐδεὶς ἐπίβλημα ἱματίος καινῶ ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν, εἰδὲ μήτε, καὶ τὸ καινὸν χίζον ἐπίβλημα, Ἐ τῶ παλαιῶ ὄν συμφωνῶν ἅπ' τὸ καινόν. καὶ

Paralyticus tollit grabatū

Vocatio Matthaei

Coniuiū i domo eig.

*Ad phariseos & scribas
mimivates ibidez
Q'ee cu peccatis
māducatis.*

Q'ee discipuli Jesu nō ieiunant,

Similitudo de immissura vestimenti noui.

dixit ad illos. Quid cogitatis in cordibus uestris? Vtrū est facilius dicere dimittantur tibi peccata, an dicere, surge & ambula? Vt autem sciatis quod filius hominis habet potestatem in terra dimittere peccata, ait paralytico. Tibi dico surge, tolle lectulū tuum, & uade in domum tuam. Et confestim surgens coram illis, tulit in quo iacebat, & abiit in domum suam, glorificans deum. Et stupor apprehendit omnes, & glorificabant deū. Et repleti sunt timore dicentes. Vidim⁹ incredibilia hodie. Et post hæc exiit, & uidit publicanū noīe Leui sedentē ad teloniū. & ait illi. Sequere me. Et relictis oībus, surgēs secutus est eū. Et fecit ei conuiuiū magnū Leui in domo sua, & erat turba multa publicanorum & aliorum, qui cum illis erāt discumbentes. Et murmurabant pharisæi, & scribæ, aduersus discipulos eius, dicentes. Quare cum publicanis & peccatoribus māducatis & bibitis? Et respondens Iesus dixit ad illos. Non egent qui sani sunt medico, sed qui male habent. Non ueni uocare iustos sed peccatores ad penitentiā. At illi dixerunt ad eum. Quare discipuli Ioannis ieiunant frequenter & obsecrationes faciunt, similiter & phariseorū, tui autem edunt, & bibunt? Quibus ipse ait. Num potestis filios thalami, dum cum illis est sponsus, facere ieiunare? Venient autem dies, & cum ablatu fuerit ab illis sponus, tunc ieiunabunt in illis diebus. Dicebat at & similitudinē ad illos. Nemo immissurā noui uestimenti imittit in uestimentū uetus, alioquin & nouū rūpit, & ueteri nō conuenit imissura ex nouo. Et nemo

το καινου. και ουδεις βαλλει οινον νεον εις
 ασκουε παλαιουε, ει δε μηγε, ξηρη ο νεοε δι-
 νοε τνε ασκουε, και αυτουε εκ χυθησεται, και
 οι ασκοι απολουται, αλλα οινον νεον, ειε α-
 σκουε καινουε βλητεον, και αμφοτεροι σω-
 τησονται. και ουδεις πιωμ παλαιουμ, ευδε-
 ωε δελα νεον. λεγα γαρ, ο παλαιουε χυθησ-
 τεροε δεσμ. Εγγυε δε εν σαββατω δευτε-
 ρο πρωτω, διαπορευεοι αυτον, δια τω σοι-
 ριμουμ, και ετιλλοι μαθηται αυτου τουε
 σαχουε, και ηδιον ψωχοντεε ταε χειριμ,
 ανεε δε τω φαρισαιουμ ειπομ αυτουε, τι ποι-
 ετε ο ουκ εξεσιμ ποιεμ εν τοε σαββασιμ. η
 αποκριθειε προε αυτουε ειπεμ ο ΙΗΣΟΥε, ου-
 δε τω ανεγνωτε, ο εποισεμ διαβιδ οωοτε
 επεινασιμ αυτουε, και οι μετα αυτου οντεε,
 ωε εισηληεμ ειε τμ οικουμ του δεου, και τουε
 αετουε φη προδισεωε ελαβεμ και εφαγεμ,
 και εδωκεμ, ο τνε μετα αυτου, ουε ουκ εξεσιμ
 φαγεμ, ει μη μονουε τουε ιουδεε, και ελεγεμ
 αυτουε, οτι κριουε δεσμ ο ηουε του ανθρωπου ο
 του σαββατου. Εγγυε δε και εν ετερω σαβ-
 βατω εισελθεμ αυτη ειε τω συναγωγωμ και
 διδακαμ, και ημ εκει ανθρωποε, και η χειρ
 αυτου η δεξιη ημ ξηρα. παρετηρωω δε αυτον
 οι γραμματεε ο οι φαρισαοι ει εν τω σαβ-
 βατω δραπευση, ινα ευρωσιμ κατησριαμ αυ-
 του. αυτουε δε ηδε τνε διαλογισμουε αυτωμ.
 και ειπεμ τω ανθρωπω τω ξηραμ εχοντι τιω
 χερα. εγερα και σηθι ειε το μεσομ, ο η ανα-
 σαε εση. ειπεμ ουω ο ΙΗΣΟΥε προε αυτουε. ε-
 πιρωτησω υμαε. τι εξεσιμ τνε σαββασιμ. ασα
 θοποιησα η κακοποιησα, ψυχω σωσα η αι-
 πολεσα; ο περιβλεψαμνοε πανταε αυτουε,
 ειπεμ τω ανθρωπω, εκλεινομ τιω χερα σου, ο η
 εποισεμ, και αποκατεσθη η χειρ αυτου ηγι-
 ηε ωε η αλλη. αυτοι δε επληθησαμ ανοιαε
 και διελαουω προε αλληλουε. τι αμ σοι-
 ησαμ τω ΙΗΣΟΥε. Εγγυε δε εν ταε ημεραε
 Ταυταε

uo. Et nemo mittit uinū nouū in utres
 ueteres, alioquin rumpet uinū nouum
 utres. & ipsum effundetur & utres peri-
 bunt. Sed uinū nouū in utres novos mit-
 tendum est, & utraq; conseruantur. Et
 nemo qui biberit uetus statim uult no-
 uum. dicit enim, uetus melius est.

Factū est autē in sabbato secūdo pri-
 mo cū transiret per sata & uellebant di-
 scipuli eius spicas, & manducabant con-
 fricantes manibus. Quidam autē phari-
 saeorum dicebāt illis. Quid facitis quod
 non licet facere in sabbatis? Et respon-
 des Iesus ad eos dixit. Nec hoc legistis,
 quod fecit Dauid cū esurisset ipse & q
 cum illo erāt, quomodo intrauit in do-
 mum dei & panes propositionis sum-
 psit & manducauit, & dedit etiā his qui
 secum erant, quos non licet manduca-
 re nisi tantū sacerdotibus. Et dicebat il-
 lis, dñs est filius hominis etiā sabbati.

Factū est autē & in alio sabbato, ut in-
 traret in synagogam & doceret. Et erat
 ibi homo, & man⁹ eius dextera erat ari-
 da. Obseruabant autē eū scribæ & pha-
 risæi, an ī sabbato sanaturus esset, ut in-
 uenirent unde accusarent eum. Ipse ue-
 ro sciebat cogitationes eorum, & ait ho-
 mini qui habebat manū aridam. Sur-
 ge, & sta in medium. Et surgens stetit.
 Ait autem ad illos Iesus. Interrogabo
 uos quid liceat sabbatis, benefacere an
 malefacere, animā saluā facere an per-
 dere? Et circumspēctis omnibus dixit
 homini, Extende manum tuā. Ille autē
 fecit, & restituta est manus eius sana si-
 cut altera. Ipsi autē repleti sunt amentia
 & colloquebant inuicem quid nā face-
 rent Iesu. Factū est autē in illis diebus

VI
*Ut discipuli esurientes spi-
 cas uellerēt sabbato.*

In Sab^o manū arida san^t.

M exijt in

EVANGELIUM
 Quid cogitatis in
 his. Vtrū est facilius ducere
 peccata an dicere. Et
 autem sciatis quod
 potestatem in terra
 paralytico. Tibi
 tuum, & uultu
 nam. Et confestim surge
 is. cū in quo iacebas, & ab
 suam, glorificans deum.
 prehendit omnes, & egredi
 a. Et repleti sunt timore &
 in iacobis hodie. Et p
 & uultu publicani noie
 ad teloniu. & ait illi. Sep
 elictis oibus, surge & uen
 it ei conuicti magnū lau
 & erat turba multa publi
 corum, qui cum illis erant
 Et murrabant phari
 aduersus discipulos eius
 are cum publicanis & p
 uicatis & bibicis. Et rep
 ixit ad illos. Non ego
 medico sed qui malis
 ueni uocare iustos & te
 nitentiā. At illi diceba
 re discipuli Ioannis iust
 & obsecrationes san
 phariseor, tui amon
 Quibus ipse ait. Non
 s thalami, dum uiu
 facere ieiunare. Vnde
 s, & cum ablatis frum
 tunc ieiunabunt in illis
 at ac & similitudine ad
 illura noui ueltemen
 nenti uetus alioquin
 ueteri no conuicti iustis

Cap. 6.

In mote ex dilectis xij aplos elegit.

ἐξῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι, καὶ ἦν διανυκτερεύων τῆ προσοχῇ τῷ θεῷ. καὶ ὅτε ἐγέρθη ἡμέρας προσεφώνησεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. καὶ ἐκλεξάμενος ἀπὸ αὐτῶν δώδεκα, οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν, σίμωνα, ὃν καὶ ὠνόμασεν πέτρον καὶ ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. ἰάκωβον καὶ ἰωάννην, φιλίππον καὶ βαρθολομαῖον, ματθαῖον καὶ θωμᾶν, ἰάκωβον τὸν τοῦ ἀλφαίου, καὶ σίμωνα τὸν καλούμενον ζηλωτὴν, ἰούδαμ ἰακώβου καὶ ἰούδαμ ἰσκαριώτην, ὃς καὶ ἐγέρθη προσόψτης, καὶ καταβὰς μετ' αὐτῶν, ἔεικ ἐπὶ τόπον πεδινῶν καὶ ὄχλος μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ πλῆθος πολὺ τῆ λαοῦ ἀπὸ γαλιλαίας, ἰουδαίας καὶ ἰερουσαλήμ, καὶ τῆ περαλίας καὶ τυρός καὶ σιδωνός, οἱ ἦλθον ἀκούσαι αὐτοῦ, καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν, καὶ οἱ ὀχλούμενοι ὑπὸ πνιγμάτων ἀκαθάρτων, καὶ ἕδρα πένοντες. καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτην ἀπείθεσθαι αὐτῷ, ὅτι δυνάμεις παρ' αὐτοῦ ἐδείκνυτο καὶ ἰάματα πάντας, καὶ αὐτὸς ἐπέρας τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἔλεγεν. μακάριοι οἱ πτωχοὶ, ὅτι ὑμετέρας ὀρεῖ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. μακάριοι οἱ πνιγνῶντες νῦν, ὅτι χορτασθήσεσθε. μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελᾶσθε. μακάριοι ἐστέ, ὅτ' ἄν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἀφωρίζωσιν ὑμᾶς, καὶ ὀνειδίσωσιν, καὶ ἐκβάλωσιν τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρῶν, ἕνεκα τῆ ἡσυχίας τοῦ ἀνθρώπου. χαίρετε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾃ καὶ σκιρτήσατε, ἰδοὺ ἔστι ὁ μισθὸς ὑμῶν, πλὴν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. κατὰ ταῦτα ἔειπεν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν. πλὴν οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ἀπέχετε πλὴν παρακλήσιν ὑμῶν. οὐαὶ ὑμῖν, οἱ ἐμπεπλησμενοί, ὅτι πεινάσετε. οὐαὶ ὑμῖν, οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε. οὐαὶ ὑμῖν, ὅτ' ἄν καλῶς ὑμᾶς ἐπώσιν πάντες οἱ ἄνθρωποι. κατὰ ταῦτα γὰρ ἐποίησεν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν. ἀλλ' ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν

In loco campestri mteos curat a languoribus.

De beatitudines.

Dicit Vobis diuitibus etc

Doctrinae variae Jesu, Dicit Diligite inimicos vestros

exiit in mote orare, & erat pernoctans in oratione dei. Et cum dies factus esset uocauit discipulos suos, & elegit duodecim ex ipsis quos & apostolos nominauit, Simonem quem & nominauit Petrum, & Andream fratrem eius, Iacobum & Ioannem, Philippum & Bartholomaeum. Mattheum & Thomam, Iacobum Alphaei filium, & Simonem qui uocatur zelotes, & Iudam Iacobi, & Iudam Iscariotam, qui & fuit proditor. Et descendens cum illis stetit in loco campestri & turba discipulorum eius, & multitudo copiosa plebis ex omni Iudaea & hierusalē & maritima & Tyro & Sidone, qui uenerant ut audirent eum, & sanarentur a morbis suis, & qui uexabantur a spiritibus immundis & sanabantur. Et omnis turba quaerebat eum tangere, quia uirtus de illo exibat, & sanabat omnes. Et ipse eleuatis oculis in discipulos suos dicebat. Beati pauperes, quia uestrum est regnum dei. Beati qui esuritis nunc, quia saturabimini. Beati qui fletis nunc, quia ridebitis. Beati eritis cum uos oderint homines, & separauerint uos, & exprobrauerint, & eiecero nomen uestrum tanquam malum propter filium hominis. Gaudete in illa die & exultate, ecce enim merces uestra multa est in caelis. Secundum haec enim faciebant prophetis patres eorum. Veruntamen uobis diuitibus qui habetis consolationem uestram. Vae uobis, qui saturati estis, quia esurietis. Vae uobis qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis. Vae uobis cum benedixerint uobis omnes homines. Secundum haec enim faciebant pseudo prophetis patres eorum. Sed uobis dico qui auditis

ἀκούουσι, ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, κα-
 λῶς ποιῆτε τοῖς μισοῦσι ὑμᾶς, εὐλογᾶτε
 τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καὶ προσεύχετε ὑ-
 πὲρ τῶν ἐπηρεάζοντων ὑμᾶς. ὅτι τὸ πῦρ τί-
 σε ἐπὶ πλὴν σιγαῶνα, πᾶρεχε Ἐπὶ πλὴν ἄλλω.
 καὶ ἂν τὸ ἄγροντόε σου τὸ ἱμάτιον, Ἐπὶ χιτῶ-
 να μὴ κωλύσης, πᾶσι δὲ ὅτι ἂν φῶσιν σε διδύ-
 κα καὶ τὸ ἄγροντόε τὰ σὰ μὴ ἀπαῖται. Ἐκθῶς
 θέλετε, ἵνα ποιῶσι ὑμῖν δι' ἀνθρώπων, καὶ ὑμῖν
 ποιῆτε αὐτοῖς ὁμοίως, καὶ εἰ ἀπαῖται τοὺς ἀγα-
 πῶντας ὑμᾶς, ποῖα ὑμῖν χάρις ὄσιν; καὶ εἰ
 οἱ ἀμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶ-
 σιν. Ἐὰν ἀγαθοποιῆτε τοὺς ἀγαθοποιῆτε-
 τας ὑμᾶς, ποῖα ὑμῖν χάρις ὄσιν, καὶ γὰρ οἱ ἀ-
 μαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιῶσιν, Ἐὰν δ' ἀνείζητε
 παρὰ τὸ ἐλπίζετε ἀπολαβεῖν, ποῖα ὑμῖν χά-
 ρις ὄσιν. Ἐὰν ἀμαρτωλοὶ ἀμαρτωλοῖς δ' ἀνεί-
 ζουσιν, ἵνα ἀπλάσωσιν τὰ ἴσα, πλὴν ἀγαπᾶ-
 τε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ ἀγαποῦντες καὶ δ' ἀνεί-
 ζετε, μηδὲν ἀπελπίζοντες, καὶ ἔσαυτε ὁ μισθὸς ὑμῶν
 πολλὸς, καὶ ἔσεται ἡοὶ τὸ ἔσθαι, ὅτι αὐτοὶ ἰσχυροὶ
 ὄσιν ἐπὶ τοὺς ἀγαπῶντας καὶ πονηροὺς, τίνεσθε
 οὖν δικίτημονες, καθῶς καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν οὐ-
 κτισμῶν ὄσιν. μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κριθῆ-
 τε. μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικα-
 σθῆτε. ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε. Δίδοτε,
 καὶ δ' ἰδοῦσεται ὑμῖν. μέτρον καλὸν πεπε-
 ρισμένον, καὶ σεσαλευμένον, καὶ ὑπερεκχωρόμε-
 νον δώσωσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν. ὅτι ἂν
 ὅτι μέτρον ὅτι μετρήσεται, ἀντὶ μετρήσεται ὑμῖν.
 εἶπερ ὅτι πᾶσιν ἀνθρώποις, μή ἴδωσιν τὴν
 φλὸς τυφλῶν ὁδηγῶν, οὐχὶ ἀμφοτέρω εἰς
 βοθῶνον πεσοῦνται; οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ
 τοῦ διδασκαλοῦ, κατ' ἐκτισμένον δὲ πᾶς ἔ-
 σαι ὡς ὁ διδασκαλὸς αὐτοῦ. τί δὲ βλέπεις τὸ
 κῆρυξ τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ ἀδελφοῦ σου,
 πλὴν δὲ σοκῶν πλὴν τῷ ὀφθαλμῷ οὐ
 κατανοεῖς; ἢ πᾶς δ' ἴδωσιν λέγειν τῷ ἀδελ-
 φῷ σου, ἀδελφε, ἄφες ἐκβαλεῖν τὸ κῆρυξ τὸ
 ἐν τῷ ὀφθαλμῷ

auditis. Diligite inimicos uestros, bñfa-
 cite his q uos oderūt. Bñdicite maledi-
 cētibus uobis, & orate p calumniātibus
 uos. Et q te pcutit in maxillā, pbe & al-
 terā, & ab eo q aufert tibi palliū etiā tu-
 nicā noli phibere. Omī aut petēti te tri-
 bue, & q aufert q̄ tua sunt ne repetas, &
 put uultis ut faciāt uobis hoies, & uos
 facite illis similiter. Et si diligitis eos qui
 uos diligūt, q̄ uobis ē gratia? Nā & pec-
 catores diligētes se diligūt. Et si bñfece-
 ritis his q uobis bñfaciūt, q̄ uobis ē gra-
 tia? Siquidē & pctōres hoc faciunt. Et si
 mutuū dederitis his aqbus speratis reci-
 pere, q̄ gratia est uobis? Nā & pctōres
 pctōribus fenerant, ut recipiāt æqualia.
 Verūtñ diligite inimicos uestros, bene-
 facite, & mutuū date, nihil inde speran-
 tes, & erit merces uestra multa, & eritis
 filij altissimi, quia ipse benign⁹ est erga
 ingratos & malos. Estote ergo miseri-
 cordes, sicut & pater uester misericors
 est. Nolite iudicare, & non iudicabimi-
 ni. Nolite condemnare, & non condem-
 nabimini. Dimittite, & dimittimini.
 Date, & dabitur uobis. Mensuram bo-
 nam & confertam & coagitatam & su-
 pereffluentem dabūt in sinum uestrū.
 Eadem quippe mensura qua mensi fue-
 ritis, remetietur uobis. Dicebat autem
 illis similitudinem. Nunquid potest cæ-
 cus cæcum ducere? Nonne ambo in fo-
 ueam cadunt? Non est discipulus su-
 per magistrum, perfectus autem omīs
 erit, si sit sicut magister eius. Quid autē
 uides festucam in oculo fratris tui, tra-
 bem autem quæ in oculo tuo est non
 consideras? Aut quomodo potes dice-
 re fratri tuo, frater, sine eijciam festucā
 M 2 quæ in

Qui pcutit i maxilla etc
 Oī petēti tribuere.

Mutuū date, nihil inde;

Misericordes esse.

Nō iudicāe, neq; cōdemāe.

Dimittē, et Dare.

Nō p̄t esse cecū ducē. Sili de

De festuca i oculo fr̄is.

... orare, & orate p...
 ... factus est...
 ... apostolos nomi-
 ... Petrum
 ... Bartholomæum
 ... Iacobum Alpha-
 ... uocatur zelus
 ... Iudam Iscariotam
 ... descendens cu-
 ... campo & turba
 ... multitudinis
 ... iudæa & iherusalē
 ... Tyro & Sidone, qui uen-
 ... eam, & sanarentur a
 ... a spiritibus
 ... sanabantur. Et omni-
 ... eum tangere, quia cum
 ... sanabat omnes. Et ip-
 ... in discipulos suos dice-
 ... peres, quia uestram
 ... qui esuritis nunc, q̄
 ... Beati qui fietis nunc, q̄
 ... eritis cum uos o-
 ... reparauerint uos, & er-
 ... & eiecerint nomen u-
 ... nalam propter filium
 ... edete in illa die & erit
 ... merces uestra multa
 ... lum hæc enim factum
 ... res eorum. Verum
 ... itibus qui habent
 ... tram. Vx uobis, quia
 ... a esuritis. Vx uobis,
 ... quia iugebitis & non
 ... uiderunt uobis omni-
 ... candum hæc enim factum
 ... patres eorū. Sed uobis

Cap. 6. 7.

Arbor nō bona facit fructus malos.

Quis audit sermōes meos cui sitis.

In Capernaō seruū Centurionis curat.

ἐν ὄφθαλμῷ σου. αὐτὸς τὸ ἐν ὄφθαλμῷ σου δοκὸν οὐ βλέπωμ; ὑποκριτὰ, ἐκβαλλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου. καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος τὸ ἐν ὄφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου. οὐ γὰρ ὄζει δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν σαπρὸν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν. ἕκαστος γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκειται. οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσιν σῦκα. οὐδὲ ἐκ βλάτου τρυγῶσιν σαφυλίον. ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ, προσφέρει τὸ ἀγαθόν. ὁ δὲ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ, προσφέρει τὸ πονηρόν. ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τοῦ καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ. τί δ' ἐμε καλεῖτε κύριε κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ ἐγὼ πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρὸς με, ἐὰν κούωμ μου ἢ λόγῳ. ἐὰν ποίωμ αὐτὸν, ὑποδείξω ὑμῖν τίνι ὄζει ὅμοιοι. ὅμοιοι ὄζειν ἄνθρωποι οἰκοδομοῦντι οἰκίαν, ὃς ἔσκαψεν καὶ ἐβάθωσεν, καὶ ἐθηκεν θεμέλιον ἐπὶ τῷ πέτρῳ, καὶ κλημύνας δὲ γενομένης, προσέειπεν ὁ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔχυσεν σαλευῖσαι αὐτήν, τεθεμελίωται γὰρ ἐπὶ τῷ πέτρῳ. ὁ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας, ὅμοιοι ὄζειν ἄνθρωποι οἰκοδομήσαντι οἰκίαν ἐπὶ τῷ γῆλι, χωρὶς θεμελίου, ἢ προσέειπεν ὁ ποταμὸς, καὶ ἐνείψεν ἐπείσεν, καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆγμα τοῦ οἴκου ἐκείνης μέγα.

Ἐπεὶ δὲ ἐπλήρωσεν πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ, ἐσῆλθεν εἰς καπερναοὺμ, ἐκαρπύνας χου δέτινος δ' ὄλος κακῶς ἔχων, ἢ μίλλην τελυτῆρα, ὃς ἦν αὐτοῦ ἐν νόμῳ. ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων, ἔρωτῶν αὐτὸν ὅπως ἐλθῶν διασώσῃ τὸν δούλον αὐτοῦ. οἱ δὲ παραγερόμενοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν, παρεκάλουν αὐτὸν σπουδαίως, λέγοντες, ὅτι ἀξιός ἐστιν ἡμῶν παρῆξαι τοῦτο. ἀγαπᾷ γὰρ τὸ

quod in oculo tuo est, ipse in oculo tuo trabem non uides? Hypocrita ecce primum trabem de oculo tuo, & tunc respicies, ut educas festucam quae est in oculo fratris tui. Non est enim arbor bona, quae facit fructum malum, neque arbor mala, faciens fructum bonum. Vnaquaeque enim arbor de fructu suo cognoscitur. Neque enim de spinis colligunt ficus, neque de rubo uindemiant uuam. Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum, & malus homo de malo thesauro cordis sui profert malum. Ex abundantia enim cordis loquitur os eius. Quid autem uocatis me domine domine, & non facitis quae dico? Omnis qui uenit ad me, & audit sermones meos, & facit eos, ostendam uobis cui similis sit. Similis est homini aedificanti domum, qui fodit in altum, & posuit fundamentum super petram. Inundatione autem facta, illi sum est flumen domui illi, & non potuit eam mouere. Fundata enim erat super petram. Qui autem audit & non facit, similis est homini aedificanti domum suam super terram, sine fundamento, in quam illisus est fluuius, & continuo cecidit, & facta est ruina domus illius magna.

Cum autem impleisset omnia uerba VII sua in aures plebis, intrauit Capernaum. Centurionis autem cuiusdam seruus male habens erat moriturus, qui illi erat preciosus. Cum audisset autem de Iesu, misit ad eum seniores Iudaeorum rogans eum ut ueniret & saluaret seruum eius. At illi cum uenissent ad Iesum rogabant eum sollicitate, dicentes, dignus est, ut hoc illi prestes. Diligit enim gentem

ἔδυν ἡμῶν ἐπὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ὡκο
 δόμῳ ἡμῶν. ὁ δὲ ἸΗΣΟΥΣ ἐπορεύετο σὺν
 αὐτοῖς, ἡδὴ δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντο
 ἀπὸ τοῦ οἴκου. ἔπειτα πρὸς αὐτὸν ὁ ἑκα
 τὸνταρχος φίλους λέγων αὐτῷ. κύριε μὴ
 σκύνῃ μου, ὅτι γὰρ ἐμὶ ἰκανῶς, ἵνα ὑπὸ τῶν
 σέγγλων μου ἐσέλθῃς. διὸ οὐδὲ ἐμ' αὐτὸν ἡξί
 ωσα πρὸς σε ἐλθεῖν, ἀλλὰ εἶπε λόγῳ, καὶ ἴα
 θήσεται ὁ πᾶσιμον. καὶ γὰρ ἐγὼ ἀνθρώπος
 εἰμι ὑπὲρ ἄλλων, ἔχω ὑπὲρ
 αὐτῶν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ, πορεύθη
 τι καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλοι ἔρχονται καὶ ἔρχε
 ται, καὶ τῷ δούλῳ μου ποιήσω τούτο καὶ
 ποιῶ. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ἐθαύμα
 σεν αὐτὸν. καὶ στραφείς τῷ ἀκολουθοῦντι αὐ
 τῷ ὄχλῳ εἶπε, λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσ
 ραὴλ τοσαύτῳ πείρ ἔυρο, καὶ ὑποστρέ
 ψαυτες οἱ πεμφθέντες εἰς τὸν οἶκον, ἔυρο
 τὸν δουλοῦντα δούλῳ ἡμῶν, καὶ ἐγέν
 ητο ἐν τῷ ἔθῳ ἐπορεύετο εἰς πόλιν κα
 λουμένην ναῦμ, καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ
 μαθηταὶ αὐτοῦ ἰκανοί, καὶ ὄχλος πολλός,
 ὡς δὲ ἠγγίσειεν τῇ πόλει, καὶ ἰδοὺ
 ἄνεμος ἐπὶ τὴν πόλιν, καὶ ἰδοὺ αὐτῶν ὁ
 κῦριος ἐπαλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῶν, καὶ εἶπερ αὐ
 τῷ. μὴ κλαῖε, καὶ προσελθὼν, ἤψατο τοῖς
 μαθηταῖς αὐτοῦ. ἔλαβον δὲ πάντας καὶ
 ἐδόξαζον τὸν θεὸν λέγοντες, ὅτι προφήτης
 μέγας ἐγήγερται ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι ἐπεσκέ
 ψατο ὁ θεὸς τὸν λαόν αὐτῶν. καὶ ἄλλοι ἐπὶ τοῖς
 λόγοις αὐτοῦ ἐθαύμαζον. καὶ ἰδοὺ αὐτοῦ, ἐ
 ν ἡμέρῃ τῇ περὶ χόρως, ἐπὶ ἀπὸ γαλακτῆρος
 ἡ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ πάντων τούτων, καὶ
 προσκαλεσά

gentem nostram, & synagogā ipse adi
 ficauit nobis. Iesus autē ibat cum illis. Et
 cum iam nō longe esset a domo, misit
 ad eū centurio amicos dicens ei. Domi
 ne, noli uexari. Non enim sum dignus,
 ut sub tectū meū intres, propter quod
 & meipsum nō sum dignū arbitratus,
 ut uenirem ad te, sed dic uerbo, & sana
 bitur puer meus. Nā & ego homo sum
 sub potestate constitutus, habens sub
 me milites, & dico huic uade & uadit, &
 alio ueni & uenit, & seruo meo fac hoc,
 & facit. Auditis autē his Iesus miratus
 est eum, & conuersus sequenti se turbæ
 dixit. Dico uobis, nec in Israel tantam
 fidem inueni. Et reuersi qui missi fuerāt
 in domum inuenerunt seruum qui lan
 guerat sanum. Et factum est deinceps
 ibat in ciuitatem, quæ uocatur Naym,
 & ibant cum eo discipuli eius multi,
 & turba copiosa. Cum autem appro
 pinquaret portæ ciuitatis, ecce defun
 ctus efferbatur filius unicus matris
 suæ. Et hæc uidua erat, & turba ciuita
 tis multa cum illa. Quam cum uidisset
 dominus, misericordīa motus super eā
 dixit illi. Noli flere. Et accessit & tetigit
 loculum. Hi autem qui portabant ste
 terunt. Et ait. Adolescens, tibi dico sur
 ge. Et resedit qui erat mortuus, & cœ
 pit loqui, & dedit illum matri suæ. Ac
 cepit autem omnes timor, & glorifica
 bant deum, dicentes. Propheta ma
 gnus surrexit in nobis, & deus uisita
 uit plebem suam. Et exiit hic sermo in
 uniuersam Iudæam de eo, & omnem
 circa regionem. Et nunciauerunt Io
 anni discipuli eius de his omnibus. Et
 M 3 cōuocauit

*Ante portā ciuitatis Na
 ym filius uidue susci
 tat a morte.*

uolupto est, ipse in oculis
 uisus? Hypocrita est qui
 in oculo tuo, & tunc p
 s huius est in oculo frat
 est in uobis bona, quæ fac
 mali, ut arbor mala, fru
 m bonum. Vnaquæque enim
 fructu suo cognoscitur. N
 spiritus colligunt factis, neq
 idem in uiam. Bonus hom
 thesauru cordis sui pferet b
 malus homo de malo thaur
 is sui pferet malū. Ex abundā
 tiis loquit os eius. Quid autē
 de domine domine. Non fac
 co. Omnis qui uenit ad me
 monis meos, & facit eos, u
 nis cui seruus sit. Similis est
 canis domum, qui fodit
 it fundamentum super p
 datione autem facta, illu
 men domū illi. & non p
 ouere. Fundata enim e
 u. Qui autem audit d
 s est homini edificatio
 super terrā, sine fundam
 illius est fluiuius. & c
 dit, & facta est ruina d
 gna.
 autem impleset om
 aures plebis, intravit
 centurionis autem
 nale habens erat
 ac preciosus. Cū autē
 nit ad eum seniores
 is eum ut ueniret & d
 s. At illi cum ueniret
 bant eum follicite
 is est, ut hoc illi p

Cap. 7.
Johes bapt^{ta} misit ad
Iesum, Tu es q̄ uenturus,

προσκαλεσάμενος δύο υἱὰς τῶν μαθητῶν
αὐτοῦ ἰωάννης, ἐπέμψεν πρὸς τὸν ἸΗΣΟΥΣ λέ-
γων. σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος ἢ ἄλλον προσδο-
κῶμεν; παραγερόμενοι δὲ πρὸς αὐτὸν οἱ ἄν-
δρες, εἶπορ. ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς ἀπέσταλκεν
ἡμᾶς πρὸς σε, λέγων. σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος,
ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; ἐν αὐτῇ δὲ τῇ ὥρᾳ
ἐδοξάσθησεν πολλοῖς ἀπὸ νόσων, καὶ μαστί-
γων, ἔσθλων, κνησίων, καὶ τυφλοῖς
πολλοῖς ἐχαρίσατο τὸ βλέπεσθαι. καὶ ἀπο-
κριθεὶς ὁ ἸΗΣΟΥΣ εἶπερ αὐτοῖς, πορθύνετε
ἀπαργίλα τὸν ἰωάννη, ἀεὶ δεῖτε ἔτι κέσασθαι, ὅτι
τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν, χωλοὶ περὶ πατῶσιν,
λεπτοὶ καθαρίζονται, κωφοὶ ἀκούουσιν, νεκροὶ
ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγγελίζονται, καὶ μακά-
ριστός ἐστιν, ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί. Αἱ
πειθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων ἰωάννου, ἤρξατο
λέγειν πρὸς τοὺς ὄχλους περὶ ἰωάννου. τί
ζητεῖτε εἰς τὴν ἐρημίαν δεῦρασθαι; καὶ
λαμῶν ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; ἀλλὰ τί ζη-
τεῖτε εἰς τὴν ἀνθρωπίνην μαλακίαν ἰμα-
τίοις ἢ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου; ἰδοὺ οἱ ἐν ἰματίοις ἐν
δόξῃ, καὶ ἐν φῶσιν ὑπάρχοντες, ἐν τῇ βασιλεί-
ᾳ εἰσιν. ἀλλὰ τί ζητεῖτε εἰς τὴν ἀνθρωπίνην
μαλακίαν; καὶ λέγω ὑμῖν, καὶ περὶ σοφίαν προ-
φήτου. οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται. ἰδοὺ
ἐγὼ ἀπέστειλῶ τὸν ἀγγέλου μου πρὸ προσώπου
σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδὸν σου ἐμπρο-
σθέν σου. λέγω ὑμῖν, μεῖζων ἐν γεννητοῖς
γυναικῶν προφήτης ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ,
οὗτος ἐστίν. οὗ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ
τοῦ θεοῦ, μεῖζων αὐτοῦ ἐστίν. καὶ πᾶς ὁ λαὸς
ἀκούσας καὶ οἱ τελῶναι ἐδικαίωσαν τὸν δε-
ῶν, βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα ἰωάννου. οἱ ἄ-
φάρισαὶ καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλήν τοῦ θε-
οῦ ἠθέτησαν ἐς ἑαυτοὺς, μὴ βαπτισθέντες
ὑπὸ αὐτοῦ. εἶπερ δὲ ὁ κύριος. τί νὺν ὁμοι-
ώσω τοὺς ἀνθρώπους ἐν γενεᾷ ταύτῃ,
Ἐτίνι

conuocauit duos de discipulis suis Ioh-
annes, & misit ad Iesum dicens. Tu es
qui uenturus es, an alium expectamus?
Cum autem uenissent ad eum uiri, di-
xerunt. Ioannes baptista misit nos ad
te dicens. Tu es qui uenturus es an ali-
um expectamus? In ipsa autem hora
multos curauit a languoribus & pla-
gis, & spiritibus malis, & cæcis multis
donauit uisum. Et respondens dixit il-
lis, Euntes renuntiate Ioanni quæ uidi-
stis & audistis, quia cæci uident, claudi
ambulant, leprosi mundantur, surdi
audiunt, mortui resurgunt, pauperes
euangelizantur, & beatus est quicumq;
non fuerit scandalizatus in me. Et cum
discessissent nunciij Ioannis, cœpit de
Ioanne dicere ad turbas. Quid existis
in desertum uidere? Arundinem uen-
to agitatam? Sed quid existis uidere?
Hominem mollibus uestimentis in-
dutum? Ecce qui in ueste preciosa sunt
& delitijs, in aulis Regum sunt. Sed
quid existis uidere? Prophetam? Vti-
q; dico uobis, & plusq; prophetam.
Hic est de quo scriptum est. Ecce mit-
to angelum meum ante faciem tuam,
qui præparabit uiam tuam ante te. Di-
co enim uobis. Maior inter natos mu-
lierum propheta Ioanne baptista nei-
mo est. Qui autem minor est in regno
dei, maior est illo. Et omnis populus
audiens & publicani iustificauerunt de-
um, baptizati baptismo Ioannis. Pha-
risæi autem & legisperiti consilium dei
spreuerunt in semetipsos, non bap-
tizati ab eo. Ait autem dñs, Cui ergo si
miles dicam hoies generationis huius,
& cui

phⁱ et publicani iustificati
uerunt deū: pharisei et le-
gisperiti consilium dei spre-
uerunt,

καὶ τίνι εἰσὶν ὅμοιοι; ὅμοιοί εἰσὶν παδίοις
 τῆς ἐν ἀγορᾷ καθημένοις, καὶ προσφωνοῦ-
 σὶν ἀλλήλοις καὶ λέγουσιν. ἠυχήσαμεν ἡμῖν
 καὶ οὐκ ὤρεξασαοθε, ἐθελήσαμεν ἡμῖν, καὶ
 οὐκ ἐκλαύσατε. ἐλήλυθε γὰρ ἰωάννης ὁ βα-
 πτίστας, μὴ τε ἄρτον ἐδίδωμεν, μὴ τε οἶνον πίνωμεν,
 καὶ λέγετε δαίμονιον ἔχει. ἐλήλυθε ὁ ἦθερ
 τοῦ ἀνθρώπου ἐδίδωμεν καὶ πίνωμεν, καὶ λέγετε.
**Ἰδοὺ ἀνθρώπου φάγος καὶ οἶνοπότης, τε-
 λωνῶν φίλος καὶ ἀμαρτωλῶν, καὶ ἐδικαι-
 ῶσθαι ἡ σοφία, ἀπὸ τῆς τέκνωσιν αὐτῆς ἡρώτα δὲ
 τίς αὐτὸν τῶν φαρισαίων, ἵνα φάγη μετ'
 αὐτοῦ, καὶ εἰσελθὼν εἰς πλὴν οἰκίαν του-
 φαρισαίου ἀνεκλήθη. καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἐν τῇ πό-
 λει ἦτις ἦν ἀμαρτωλὸς, ἐπιγνοῦσα, ὅτι ἀνά-
 κηται ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς φαρισαίου, κομίσασα ἀλά-
 βαστρον μύσθ, καὶ σάσα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ
 ὀπίσω κλαίονσα, ἠρξασα βρέχειν τοὺς πόδας
 αὐτῆς τῆς δάκρυσιν, ὡς δὲ δριξίμῳ κεφα-
 λῆς αὐτῆς δέμασεν, ὡς κατεδίλξεν τοὺς πό-
 δας αὐτοῦ, ὡς ἤλασεν τῶν μύσθ. ἰδὼν δὲ ὁ
 φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν, εἶπερ ἐν ἑαυ-
 τῶ λέγωμεν, οὗτος εἰ ἦν προφήτης, ἐγίνωσκεν
 ἅμ, τίς καὶ ποταπὴ ἡ γυνὴ ἠτις ἀπέται αὐτῆ,
 ὅτι ἀμαρτωλὸς ὄντι. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰη-
 σοῦς, εἶπερ πρὸς αὐτὸν. σίμων ἔχω σοι τι
 ἐπιφρῶ, ὃ δὲ φησὶ, διδάσκαλε εἰπέ. Δύο ἔχω
 φηλέται ἡσάμ δανασῆ ἡνί, ὃ εἰς ὄφλημεν δε-
 νάρια πεντακόσια, ὃ δὲ ἕτερος πεντήκοντα,
 μὴ ἔχόντων δὲ αὐτῶν ἀποδοῦναι, ἀμφοτέ-
 ροις ἐχαρίσατο. τίς ὅω αὐτῶν εἰπέ πλεον
 αὐτὸν ἀγαπήσει; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ σίμων εἶ-
 περ. ὑπολαμβάνω, ὅτι ὡ τὸ πλεον ἐχαρίσα-
 το. ὃ δὲ εἶπερ αὐτῶ. ὁρθῶς ἐκρίνας, καὶ στρα-
 φειὶς πρὸς πλὴν γυναικα, ὡς σίμωνι ἔφη. βλέ-
 πεις ταύτην τῆ γυναικα; εἰ τῆλθὸν σου εἰς τὴν
 οἰκίαν. ὕδωρ ἐπὶ τοὺς πόδας μου οὐκ ἔδωκας,
 αὐτὴ δὲ τῆς δάκρυσιν ἔβρεξέμ μου τοὺς πόδας,
 καὶ ταῖς**

& cui similes sunt? Similes sunt pueris
 sedentibus in foro, & loquentibus ad
 inuicem & dicentibus. Cantauimus uo-
 bis tibijs, & nō saltastis, lamentauimus
 & nō plorastis. Venit em̄ Ioannes ba-
 ptista necq; māducans panem, neq; bi-
 bens uinum, & dicitis. Dæmonium ha-
 bet. Venit filius hominis manducans
 & bibens, & dicitis. Ecce homo deuora-
 tor, & bibens uinum, amicus publicano-
 rum & peccatorum. Et iustificata est sa-
 pientia a filijs suis. Rogabat autem
 illum quidam de pharisæis, ut mandu-
 caret secum. Et ingressus domum pha-
 risæi discubuit. Et ecce mulier quæ erat
 in ciuitate peccatrix, ut cognouit q; Je-
 sus accubuit in domo pharisæi, attulit
 alabastrū unguētī, & stans secus pedes
 ei⁹ a tergo, flet lachrymis cœpit rigare
 pedes eius, & capillis capitis sui exterge-
 bat, & deosculabat pedes ei⁹ & unguē-
 to ungebat. Videns autem pharisæus
 qui uocauerat eum, ait intra se dicens.
 Hic si esset propheta sciret utiq; quæ &
 qualis est mulier quæ tāgit eū, quia pec-
 catrix est. Et rñdens Iesus dixit ad illū.
 Simō, habeo tibi aliquid dicere. At ille
 ait. Magister, dic. Duo debitores erant
 cuidā feneratori, un⁹ debebat denarios
 quingētos, & alius quinquaginta. Nō habē-
 bus illis unde redderēt, donauit utrisq;.
 Hox igit' dic uter eū pl⁹ diliget? Rñdēs
 Simon dixit. Existimo, quod is cui pl⁹
 donauit. At ille dixit ei. Recte iudicasti
 Et cōuersus ad mulierem, dixit Simoni
 Vides hāc mulierem? Intraui in domū
 tuā, aquā pedibus meis nō dedisti. hęc
 autem lachrymis rigauit pedes meos,
 M. 4 & capillis

οἱ β, In domo pharisæi mulier peccatrix lachrymis pedes lauauit Jesu discubuit

Jesus pharisæo illi Simoni leproso μὲν μὲν αὐτῶν εἶπερ

cauidos de discipulis
 ad Iesum dicens. Tu
 an alium expectam
 ad eum ueni
 Iohannes baptista misit nos
 Tu quid uenturus es an
 ecclesiam? In ipsa autem hu-
 manitate a linguoribus & pu-
 blicanis, & ceteris multi-
 tum. Et respondens dixit illi
 respondens Iohannes quæ uol-
 uis, quia ceteri uident, dicit
 a, Iesum mandauit, sicut
 mortui resurgunt, pauperes
 sanantur. & beatus est qui
 scandalizans in me. Et tu
 nunc Iohannes, accipe
 re ad tuius. Quid exi-
 stis uidere? Arandem uen-
 idere? Sed quid exi-
 stis uidere? In
 uestimentis in-
 qui in ueste preciosa sunt
 Regum sunt. Se-
 dere? Prophetam? U-
 & pharisæi prophetam
 no scipsum est. Ecce
 meum ante faciem
 abiuam tuam ante-
 bis. Maior inter
 phera Iohanne bap-
 ti autem minor est
 est illo. Et omnia
 & publicani iustificati
 izati baptismo Ioha-
 nem & legitimitate conu-
 unt in semetipsis, mo-
 eo. Aut autem dicit. Cur
 licam hoies gupozant

Cap. 7. 8.

καὶ ταῖς θριξίν φη κεφαλῆς αὐτῆς θξέμα-
 ξερ, θίλημά μοι οὐκ ἔδωκας, αὐτῆ δὲ ἀφ' ἧς
 εἰσῆλθον, οὐ διέλαπερ καταθιλοῦσά μου
 τοὺς πόδας, ἐλαίω πλὴν κεφαλῶν μου οὐκ ἦ
 λαψας, αὐτῆ δὲ, μύρω ἠλαψέμεν τοὺς πόδας,
 οὐ χάριμ λέγω σοι, ἀφέωνται αἱ ἁμαρ-
 τία αὐτῆς αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησεν πολὺ.
 ὧ δὲ ὀλίγομ ἀφίεται, ὀλίγομ ἀγαπᾷ. εἶ-
 περ δὲ αὐτῆ ἀφέωνται σου αἱ ἁμαρτία. καὶ
 ἤρξαντο οἱ σωσανακείμενοι λέγειν ἐν ἑαυ-
 τοῖς, τίς οὗτος ὅστις οὕτως καὶ ἁμαρτίας ἀφί-
 σιμ; εἶπερ δὲ πρὸς πλὴν γυναικᾶ. ἡ πίστις
 σου σέσωκέμ σε, πορεύου εἰς ἱερουσόλυμ.

καὶ ἐγγύετο ἐν τῷ καθέξῃ, καὶ αὐτὸς

διώδθην κατὰ πόλιν Ἐ κόμην κηρύσσω,
 καὶ ἐναγγελίζόμεν πλὴν βασίλειαν τοῦ
 θεοῦ, καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ, καὶ γυναι-
 κες ἑνὲς αἱ ἦσαν τεθροραπθυμναίαι ἀπὸ πνθυ-
 μάτων πονηρῶν καὶ ἀσθινεῶν, μαρία ἡ κα-
 λουμνὴ μαγδαλινῆ, ἀφ' ἧς δαυμόνια ἐπὶ
 θξελθλὺθ, καὶ ἰωάννα γυνὴ χουζᾶ, ἐπιτρο-
 που ἡρώδου, καὶ σουσάννα καὶ ἕτεραι πολ-
 λαί, αἱ ἑνὲς δικόνοου αὐτῷ ἀπὸ τῶν ὑπὸ
 χόντων αὐτῶν. σωϊόντῳ δὲ ὄχλου πολ-
 λοῦ, καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐπιπορθυμνῶν.
 πρὸς αὐτόν, εἶπερ διὰ παρὰβολῆς.

ἐξῆλθεν ὁ ἀείρων τοῦ ἀπῆραι τὸν ἀόρορ
 αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ ἀείρειν αὐτόν, ὁ μὲν ἐπε-
 σερ παρὰ πλὴν ὁ δὲ καὶ κατεπατήθην, καὶ
 τὰ πετφνὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγερ αὐτό.
 καὶ ἕτερον ἐπεσερ ἐπὶ πλὴν πέτραν καὶ φυ-
 ἐρ θξηρᾶνθην διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα. καὶ εἶ-
 τερον ἐπεσερ ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, Ἐ συμ-
 φυῆσαι αἱ ἀκανθαὶ ἀπέπνιξαν αὐτό. καὶ
 ἕτερον ἐπεσερ ἐπὶ πλὴν γλῶ πλὴν ἀγαθῶν,
 καὶ φυῆρ, ἐποίσηρ καρπὸν ἑκατονταπλα-
 σίονα. ταῦτα λέγωμ ἐφῶνα, ὁ ἔχωμ ὄτα
 ἀκούερ ἀκουέτω, ἐκκρώτωμ δὲ αὐτόν
 μαθηταί

In iisne sequentibus se vni-
 ar mulieribus dicit para-
 bolā seminantis.

& capillis capitis sui terfit. Osculū mihi
 nō dedisti, hæc autē ex quo intraui non
 cessauit deosculari pedes meos. Oleo
 caput meū non unxisti, hæc autem un-
 guento unxit pedes meos. Propter qđ
 dico tibi. Remittuntur peccata eius mul-
 ta, quoniam dilexit multum. Cui autē
 minus dimittitur minus diligit. Dixit
 autem ad illam. Remittuntur tibi pecca-
 ta. Et cœperunt qui simul accumbebāt
 dicere inter se. Quis est hic, qui etiam
 peccata dimittit? Dixit autem ad mu-
 lierem. Fides tua te saluam fecit. Vade
 in pace.

Et factum est deinceps & ipse iter
 faciebat per ciuitates & castella prædi-
 cans & euangelizans regnum dei, &
 duodecim cum illo, & mulieres aliquæ
 quæ erant sanatæ a spiritibus malignis
 & infirmitatibus, Maria quæ uocatur
 Magdalene, de qua septem dæmonia
 exierant, & Ioanna uxor Chuze pro-
 curatoris Herodis, & Susanna, & aliæ
 multæ, quæ ministrabant ei de faculta-
 tibus suis. Cum autem turba plurima
 conueniret, & e singulis ciuitatibus p-
 perarent ad eum, dixit per similitudi-
 nem. Exiit q̄ seminat seminare semen
 suum. Et dum seminat, aliud cecidit
 secus uiam, & conculcatum est, & uolu-
 cres cœli comederunt illud. Et aliud ce-
 cidit super petram, & natum aruit quia
 non habebat humorem. Et aliud ceci-
 dit inter spinas, & simul exortæ spinæ
 suffocauerunt illud. Et aliud cecidit in
 terrā bonā, & ortū fecit fructū cētuplū.
 Hæc dicēs clamabat. Qui habet aures
 audiēdi audiat. Interrogabāt autē eum
 discipuli

VIII

*Discipul parabola se-
minat/ exponit.*

οι μαθηται αυτου λεγοντες, τις ειν η παραβ
 ολη αυτη, ο δε ειπερ, υμιν δεδοται γνωνα
 τα μυσηρια φη βασιλειας του θεου, τοις δε
 λοιποις εν παραβολαις, ινα βλέποντες μη
 βλέπωσι, η εν ακούοντες μη σωθωσιμ. εστιν
 δε αυτη η παραβολη, ο σωρος οζιμ ο λογον
 του θεου. οι δε παρα πτω οδον εισιμ, οι ακου
 οντες, εϊτα ερχεται ο διαβολο, η εν αζιμ τον
 λογον απ φη καρδιας αυτων, ινα μη πισευ
 σαντες σωθωσιμ, οι δε επι φη πετρας, οι οτ
 αν ακουσωσι μετα χαρες δεχοντα τον
 λογον, η εν αυτοι εζιμ οκ εκουσιμ, οι προς
 κωρον πισευουσιμ, και εν κωρον παρασμου
 αθισαντα. το δε εις τας ακανθας πεσομ,
 αυτοι εισιμ οι ακουοντες, η εν υπ μριμων
 και πλουτου, η εν ηδων του βίου πορθοι
 μιμοι συμπνιγοντα, η εν του τελεσφορσιμ.
 το δε εν τη καλη γη, αυτοι εισιμ οι ινεσ εν κ
 δια καλη η εν αγαθη ακουσωτες τον λογον
 κατεχουσιμ και καρποφορουσιμ εν υπο
 μονη. ουδεις δε λυχιμο αφας καλν πη αυ
 τον σκενε, η υποκατω κλινησ τιθησιμ, αλλ
 επι πτω λυχιαν επιτιθησιμ, ινα οι εισπορθο
 ομνοι βλέπωσιμ το φως, ου γαρ οζιμ κρυ
 πη ομ ο ου φωρομ γενησεται. ου δε αποκρυ
 φου, ο ου γνωθιησεται, και εις φωρομ ελ
 θη. βλέπετε δω πως ακυεπε. δε γαρ εαρ εκη
 δοθησεται αυτω. και δε εαρ μη εκη, και ο
 δοκε εκημ, αρθησεται απ αυτου. παραρρονι
 το δε προς αυτον η μητηρ, και οι αδελφοι
 αυτου, και ουκ εδρωατο σωτυχεμ αυτω
 δια τον οχλον. η εν απηγγελη αυτω. η
 μητηρ σου και οι αδελφοι σε εσηκασιμ
 εξω ιδεμ σε θελοντες, ο δε αποκριθεις ει
 περ προς αυτου, μητηρ μου η εν αδελφοι
 μου αυτοι εισιμ, οι τον λογον του θεου αι
 κούοντες η εν ποιοωτες. και εγγυετο εν
 μιαν τω η μωρον. η εν αυτος ανεβη εις πλο
 ον, και οι μαθηται αυτου, και ειπερ προς
 αυτους,

discipuli eius, dicētes, q̄ esset hæc para
 bola. At ipse dixit. Vobis datum est
 nosse mysteria regni dei, cæteris autem
 in parabolis, ut uidentes non uideant,
 & audientes nō intelligant. Est autem
 hæc parabola. Semen est uerbum dei.
 Qui autem secus uiam, hi sunt qui au
 diunt, deinde uenit diabolus, & tollit
 uerbum de corde eorum, ne credentes
 salui fiant. Nam qui supra petram, qui
 cum audierint, cum gaudio suscipiunt
 uerbum. Et hi radices nō habent, qui
 ad tempus credunt, & in tempore ten
 tationis recedunt. Quod autem in spi
 nas cecidit, hi sunt qui audierunt, & a
 sollicitudinibus & diuitijs & uoluptati
 bus uitæ euntes suffocantur, & non re
 ferunt fructum. Quod autem in bonā
 terram, hi sunt qui in corde honesto &
 bono audiētes uerbum retinent, & fru
 ctum afferunt in patientia. Nemo au
 tem lucernam accēdens operit eam ua
 se, aut subter lectum ponit, sed super
 candelabrū ponit, ut intrantes uideāt
 lumen. Non est enim occultum quod
 nō manifestetur, nec absconditum quod
 nō cognoscat & in ppatulū ueniat. Vi
 dete ergo quomodo audiatis. Quisq̄s
 enim habet dabitur illi, & quicumq̄ nō
 habet, etiam quod putat se habere au
 feretur ab illo. Venerunt autem ad il
 lum mater & fratres eius, & non pote
 rant adire eū præ turba. Et nūciatū est
 illi. Mater tua & fratres tui stant foris,
 uolētes te uidere. Qui rñdens dixit ad
 eos. Mater mea & fratres mei hi sunt, q̄
 uerbū dei audiunt, & faciunt. Factum
 est autem in una dierū, & ipse ascendit
 in nauiculam, & discipuli eius, & ait ad
 illos.

Lucerna sup candelabro

*Nihil occultu qd nō reue
let.*

Habeti dabitur.

De matre et fratribus eius sic.

*Ut nauigas tepostatez
sedauit.*

Cap. 8.

αυτῶν. Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν τῆς λίμνης
καὶ ἀνήχθησαν. φλεόντων δὲ αὐτῶν ἀφύπνω-
σαν, καὶ κατέβη λαίλαψ ἀνέμου εἰς τὴν λίμ-
νην, καὶ συνεπληροῦντο καὶ ἐκινδύνουν.
προσελθόντες δὲ δὴ γερὰ αὐτὸν, λέγοντες.
Επιστάτα ἐπιστάτα, ἀπολλύμεθα. ὁ δὲ ἐγο-
ρῶντος ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ κλύδω-
νι τοῦ ὕδατος, καὶ ἐπαύσατο, καὶ ἤσυχεν ἡ θα-
λάσσα. ἔπειτα δὲ αὐτοῖς, ποῦ ὄσιν ἢ πῶς ἔσονται ὑμῶν;
φοβηθέντες δὲ ἐθαύμασαν, λέγοντες πρὸς
ἀλλήλους, τίς ἄρα οὗτος ὄσιν; ὅτι καὶ τοῖς
ἀνέμοις ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι, καὶ ὑπα-
κούουσιν αὐτῷ; καὶ κατέπλευσαν εἰς τὴν
χώραν τῆς γαδασηνῶν, ἣτις ὄσιν ἀντίπερα
τῆς γαλιλαίας, ἧλθόντι δὲ τῷ αὐτοῦ ἐπι-
πλῶν γλῶττι, ὑπώπτεσεν αὐτῷ ἀνὴρ τις ἐκ τῆς
πόλεως, ὃς ἔειπεν δαμόνια ἐκ χρόνων ἰκα-
νῶν, καὶ ἰμάτιον οὐκ ἐνεδιδύσκετο. καὶ ἦν
δικία οὐκ ἔμμεν, ἀλλ' ἦν τοῖς μνήμασιν.
ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἀνακράξας προσ-
έπεσεν αὐτῷ, καὶ φωνῆ μεγάλης ἔειπεν. τί
ἐμοὶ καὶ σοὶ Ἰησοῦ ἢ ἐπὶ τοῦ θεοῦ ὑψίστου; δέο
μαίσου μή με βασανίσῃς. πρὸς γὰρ γὰρ
τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἧλθεις ἀπὸ
τοῦ ἀνθρώπου, πολλοῖς γὰρ χρόνοις συνε-
πάει αὐτόν, καὶ ἐδεδούλωσεν, καὶ
πέδαις φυλασόμην, καὶ διαζήτησάν με τὰ
δεσμὰ, ἠλαύνετο ὑπὲρ τοῦ δαίμονος εἰς τὰς
ἐρήμους, ἐπρωτότησεν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέ-
γων. τί σοὶ ὄσιν ὄνομα; ὁ δὲ ἔειπεν λεγεών,
ὅτι δαμόνια πολλὰ ἐισήλθον εἰς αὐτόν.
καὶ παρεκάλει αὐτόν, ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐ-
τοῖς εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν. ἢ δὲ ἐκεῖ
ἀγέλη χοίρων ἰκανῶν βοσκομῶν ἦν τῷ
ὄρει. καὶ παρεκάλει αὐτόν, ἵνα ἐπιτρέ-
ψῃ αὐτοῖς, εἰς ἐκεῖνους ἐσελθεῖν, καὶ ἐ-
πέτρεψεν αὐτοῖς. ἧλθόντα δὲ τὰ δα-
μόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἐισήλθον εἰς
τοὺς χοίρους, καὶ ὤρμησεν ἡ ἀγέλη κα-
τὰ τὸν

illos. Transfretemus trans stagnum.
Et ascenderunt. Et nauigantibus illis,
obdormiuit, & descendit procella uen-
ti in stagnum, & complebantur & peri-
ditabantur. Ascendentes autem suscita-
uerunt eum dicentes. Præceptor præce-
ptor, perimus. At ille surgens, increpa-
uit uentum & tempestatem aquæ, &
cessauit, & facta est tranquillitas. Dixit
autem illis. Vbi est fides uestra? Ti-
mentes aut mirati sunt inter se, dicentes,
Quis putas hic est? Quia & uentis &
mari imperat, & obediunt ei? Et nau-
gauerunt ad regionem gadafenororum,
quæ est contra Galilæam. Et cum de
nauis egressus esset ad terram, occurrit
illi uir quidam e ciuitate, qui habebat dæ-
monium iam temporibus multis, & ue-
stimento non induebatur, neq; in do-
mo manebat, sed in monumentis. Is ut
uidit Iesum, & exclamans prociuit ante
illum, & uoce magna dixit. Quid mihi
rei tecum est Iesu fili dei altissimi? Ob-
secro te, ne me torqueas. Præcipiebat
enim spiritui imundo, ut exiret ab ho-
mine. Multis enim temporibus arrip-
iebat illum, & uinciebatur cathenis &
compedibus custoditus, & ruptis uin-
culis agebatur a dæmonio in deserta.
Interrogauit autem illum Iesus dicens.
Quod tibi nomen est? At ille dixit. Le-
gio, Quia intrauerunt dæmonia mul-
ta in eum. Et rogauerunt illum, ne im-
peraret illis ut in abyssum irent. Erat
autem ibi grex porcorum multorum
pascentiū in monte, & rogabant eum, ut
pmitteret sibi in illos ingredi. Et pmissit
illis. Exierunt ergo dæmonia ab hoie, &
intrauerunt in porcos, & impetu abiit grex
per preceptum

In terra Gadafenorū
ex demōiaco legionē
expellit:

Legionē illā ī porcos mittit

EVANGELIUM

τὰ τῶ κριμνοῦ εἰς πλὴν λίμνῳ, καὶ ἀπει-
 πνίγη. ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοντες τὸ γεγενη-
 μῆνον ἔφυγον, καὶ ἀπήγαλαμ εἰς πλὴν πό-
 λιμ καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. ἐξῆλθον δὲ ἰδῆμ τὸ
 γεγονός, ἔβηθον πρὸς τὸν ἸΗΣΟΥΝ, καὶ ἔνι-
 ρον καθήμωμον τὸν ἀνθρωπομ ἀφ' οὗ τὰ δαι-
 μόνια ἔξεληκλῆθη, ἱματισμῶμον κὴ σωφρονῶν
 τα παρὰ τῆς πόδας τῶ ἸΗΣΟΥ, καὶ ἐφοβή-
 θησαν. ἀπήγαλαμ δὲ αὐτοῖς, καὶ οἱ ἰδόντες
 πῶς ἐσώθη ὁ δαιμονιόδεῖς, καὶ ἠρώτησαν αὐ-
 τὸν ἅπαρ τὸ πλῆθος ἐν πῶ χῶρον ἅπῳ γα-
 δαρῶωμ, ἀπελθῆμ ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι φόβω με-
 γάλω σωείχοντ. αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖ-
 ομ ὑπέστρεψεμ. ἐδέετο γὰρ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ, ἀφ'
 οὗ ἔξεληκλῆθη τὰ δαιμόνια εἶναι σωῦ αὐτοῦ.
 ἀπέλυσεμ ἢ αὐτὸν ὁ ἸΗΣΟΥΣ, λέγων. ὑπόστρε-
 ψομ εἰς τὸ οἶκόμ σου, ἔδικου ὅσα ἐποίησέν
 σοι ὁ θεός, καὶ ἀπῆλθεμ καθ' ὅλω πλὴν πόλιν
 κηρύσσωμ, ὅσα ἐποίησεμ αὐτῶ ὁ ἸΗΣΟΥΣ. ἐγέ-
 νετ ἢ ἐν τῶ ὑποστρέψαι τὸν ἸΗΣΟΥΝ, ἀπει-
 δέξατ αὐτὸν ὁ ὄχλος, ἦσαν γὰρ πάντες πρὸς
 δοκῶντες αὐτόμ. καὶ ἰδοῦ ἦλθεμ ἀνὴρ ὄνο-
 μα ἰάφου, ἔαυτοῖς ἄρχωμ ἐν σωαπαγῆς
 ὑπῆρχεμ, ἔπεσῶμ πῶ τῆς πόδας τῶ ἸΗ-
 ΣΟΥ παρεκάλεσεν αὐτὸν εἰσελθῆμ εἰς τὸν οἶκομ
 αὐτοῦ, ὅτι θυγάτηρ μονογενῆς ἦμ αὐτοῦ ὡς
 ἔτῶμ δώδεκα, καὶ αὐτὴ ἀπέθνηκεμ. ἐν δὲ
 τῶ ὑπάγαμ αὐτὸν οἱ ὄχλοι σωῦ ἐπνίγομ
 αὐτόμ, καὶ γυνὴ ἡ ὄνσα ἐν ῥύσει ἁίματος ἀπ'
 ἔτ' δώδεκα, ἠτις εἰς ἰατροὺς προσαναλώσα-
 σα ὄλωμ τὸν βίον, οὐκ ἔχουσε ὑπὸνδεδὸς θε-
 ραπυθῆναι. προσελθοῦσα δὲ ὀπίθεμ, ἤφα-
 το τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ
 παρὰ χεῖμα ἔση ἡ ῥύσις τοῦ ἁίματος αὐ-
 τοῦ. καὶ εἶπεμ ὁ ἸΗΣΟΥΣ. τίς ὁ ἀφάμηνός
 μου; ἀρνομῶωμ δὲ πάντων, εἶπεμ ὁ πέτρος
 καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ. ἐπισάτα, οἱ ὄχλοι σωῦ ἔχου-
 σίμ σε κὴ ἀποδίδουσίμ, ἔλεγε, τίς ὁ ἀφά-
 μηνός μου; ὁ δὲ ἸΗΣΟΥΣ εἶπεμ. ἠφατό μου
 τίς.

per preceps in stagnū, & suffocat⁹ est.
 Quod ut uiderūt factū ἢ qui pascebāt
 fugerunt, & nunciauerunt in ciuitatem
 & in uillas. Exierūt aūt ut uiderēt qd' fa-
 ctum est, & uenerunt ad Iesum, & inue-
 nerunt hominem sedentem a quo dæ-
 monia exierant uestitum, ac sana men-
 te ad pedes Iesu, & timuerunt. Nuncia-
 uerūt aūt illis & qui uiderāt quomodo
 sanus fact⁹ esset is q agitabat a dæmo-
 nio. Et rogauerūt illū oīs multitudo ga-
 darenorum, ut discederet ab ipsis, quia
 magno timore tenebāt. Ipse aūt cōscē-
 sa nauī reuersus est. Rogauerat enī illū
 uir a quo dæmonia exierant, ut cū eo
 esset. Dimisit aūt eū Iesus dicens. Redi
 in domū tuā, & narra quāta tibi fecerit
 deus. Et abiit per uniuersam ciuitatē,
 prædicans quanta sibi fecisset Iesus. *De filia Jairi archisyna-*
 ctum est autem cum rediret Iesus, *gogi mortua.*
 pit illum turba. Erant em̄ omnes expe-
 ctantes eum. Et ecce uenit uir cui nomē
 Jairus, & ipse princeps synagogæ erat,
 & cecidit ad pedes Iesu, rogans eum ut
 intraret in domum suam, quia unica
 filia erat ei fere annorum duodecim, &
 hæc mortua erat. Dum iret autem, & a
 turbis comprimebatur. *Mulierē emorroissā a*
 erat in fluxu sanguinis ab annis duo- *ffluuio sanguis sanat*
 decim, quæ in medicos impende- *i via.*
 rat omnem substantiam, nec ab ul-
 lo potuit curari, accessit retro & teti-
 git fimbriam uestimenti eius, & con-
 festim stetit fluxus sanguinis eius. Et
 ait Iesus. Quis est qui me tetigit? Ne-
 gantibus aūt omnibus, dixit Petrus &
 qui cum illo erant. Præceptor, turbæ te
 premunt & affligunt, & dicis. Quis
 me tetigit? Et dixit Iesus. Tetigit me
 aliquis

Transiit enim trans stagnum. Et nauigantibus
 descendit procedit
 & complebantur
 & ascendentes autem
 & tempelatem aqua
 & facta est tranquillitas. Du-
 tis. Vbi est fides uestra? I
 & mirari sunt inter se, dicen-
 as hic est? Quia & uentis
 & obediunt ei? Et na-
 it ad regionem gadareno-
 contra Galileam. Et cum
 effus esset ad terram, con-
 cida e ciuitate, qui habebat
 am temporibus multis, in-
 in induebatur, neq; in do-
 sed in monumentis. Is u-
 & exclamans prociudit ante
 magna dixit. Quid mihi
 esu filii dei altissimi? O-
 e torques. Præcipio
 imundo, ut exiret ab
 s enim temporibus
 & uinciebatur cathedra
 is custoditus, & ropu-
 itur a demonio in dō-
 it autem illum Iesus
 nomen est? At illa
 i intrauerunt dæmonia
 Et rogauerunt illum
 lis ut in abyssum m-
 bi grex porcorum m-
 uū in monte, & rogauit
 ret sibi illos ingredi
 ierūt ergo dæmonia ab
 erūt in porcos, & p-
 per-

De filia Jairi archisyna- gogi mortua.

Mulierē emorroissā a ffluuio sanguis sanat i via.

Cap. 8. 9.

τίς. Εγώ γάρ εγνωμ δάμαμιν θζελθῶσαμ ἀπὸ
 ἔμοῦ. Ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ, ὅτι οὐκ ἔλαβεν τρέ-
 μουσα ἠλθεμ, καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ. δὴ ἦν
 αἰτίαμ ἠΐατο αὐτῷ, ἀπὸ ἡγαλεμ αὐτῷ ἐνώ-
 πιοιμ παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ὡς ἰάθη πᾶσα χεῖ-
 μα. Ὁ δὲ ἔειπερ αὐτῇ. Θάρσα δὴ γατερ, ἡ πίστις
 σου σέσωκέμ σε πορεύου εἰς εἰρήνῳ, ἔτι αὐ-
 τοῦ λαλοῦντο. ἔρχεταιί τις παρὰ τοῦ ἀρ-
 χισωγαγῶγου λέγων αὐτῷ, ὅτι τέθνηκεμ ἡ
 θυγάτηρ σου, μὴ σκύλλε τὸν δίδάσκαλον. Ὁ
 δὲ ἰησοῦς ἀκούσας, ἀπεκρίθη αὐτῷ λέγων.
 μὴ φοβοῦ, μόνον πίσθνε καὶ σωθήσεται. ἔλ-
 θῶν δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, οὐκ ἀφῆκεμ εἰσελθεῖν
 οὐδένα, εἰ μὴ πέτρον καὶ ἰωάννην καὶ ἰάκω-
 βον, καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ παιδὸς καὶ τὴν μη-
 τέρα, ἔκλαιον ἢ πάντες. Ἐκόπηοντο αὐτῶν.
 ὁ δὲ ἔειπερ, μὴ κλαίετε, οὐκ ἀπέθανεμ τὸ κορά-
 σιοιμ ἀλλὰ καθεύδει, καὶ κατεγέλωρ αὐτῷ, εἰδὸ-
 τες, ὅτι ἀπέθανεμ. αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν ἔξω
 πάντας, Ἐκρατήσας αὐτῷ χερὸς αὐτοῦ, ἔφω-
 κησεμ λέγων. ἡ παῖς ἐγείρου. καὶ ἐπέστρεφεμ
 τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη πασα χεῖμα. Ἐ-
 δῖέταξερ αὐτῇ δοθῆναι φαγῆν, καὶ θζέσκη-
 σαμ οἱ γονεῖς αὐτῆς. Ὁ δὲ παρήγαλεμ αὐτῆς
 μηδενὶ εἰπέμ τὸ γεγῶνός.

filia Jairi suscitata.

*Xij ap̄tis dedit p̄tates
 sup̄ oiā d̄monia, et n̄ios
 bos sanadi. miset̄qz eos
 p̄dicare.*

συγκαλεσάμενος ἢ ὁ ἰησοῦς τοὺς δώδε-
 κα, ἔδωκεμ αὐτοῖς δάμαμιν καὶ θζουσίαν,
 ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια καὶ νόσους θζραπέυ-
 αμ. Ἐπέστρεπεμ αὐτῶν κηρύσασμ τὴν βασι-
 λείαν τοῦ θεοῦ καὶ ἰάσθαι τοὺς ἀδενῶντας, καὶ
 εἶπεμ πρὸς αὐτοὺς. μηδὲμ αἴρετε εἰς τὴν ὁδὸν
 μή τε ῥάβδον, μή τε πῆραν, μή τε ἄρτον, μή τε
 ἀρτῦριον, μή τε ἀνά δύο χιτῶνας ἔχαμ, καὶ εἰς
 ἡμῶν οἰκίαν εἰσελθῆτε ἐκῆ μλύετε, καὶ ἐκεί-
 θεμ θζέρεχεθε, καὶ ὅσοι ἐσὶν μὴ δέχωντῆ ὑμᾶς
 θζερχόμενοι ἀπὸ αὐτοῦ πόλεως ἐκείνης, καὶ ἢ
 κωνορτῶν ἀπὸ αὐτῶν ποδῶν ὑμῶν ἀποτι-
 νάξατε εἰς μαρτύριον ἐπ' αὐτοὺς. Ἐξῆρχο-
 μένοι δὲ διήρχοντο κατὰ τὰς κώμας,
 εὐαγγελιζόμενοι

aliquis. Nam & ego noui uirtutem de
 me exisse. Videns aut̄ mulier quod nō
 latuisset, tremēs uenit & p̄cidit ante pe-
 des eius, & ob quā causam tetigisset eū
 indicauit ei coram omni populo, & quē
 admodū cōfestim sanata fuisset. At ip-
 se dixit ei. Confide filia. Fides tua saluā
 te fecit. Vade in pace. Adhuc illo loquē-
 te, uenit quidā a domo principis syna-
 gogā dicens ei. Mortua est filia tua, no-
 li uexare magistrum. Iesus aut̄ audito
 hoc uerbo, respondit patri puellae. Noli
 timere. Crede tantū, & salua erit. Et cū
 uenisset domū, nō permisit intrare secū
 quenqz, nisi Petrū & Iacobū & Ioannē
 & patrem & matrē puellae. Flebant aut̄
 omnes & plangebant illam. At ille di-
 xit. Nolite flere. Non est mortua puel-
 la sed dormit. Et deridebant eum, scien-
 tes qd̄ mortua esset. Ipse aut̄ eiectis fo-
 ris omnibus app̄hensa manu eius cla-
 mauit dicens. Puella surge. Et reuersus
 est spiritus eius, & surrexit continuo. &
 iussit illi dare manducare. Et stupuerūt
 parentes eius quibus p̄cepit ne cui di-
 cerent quod factum erat.

IX

**Conuocatis aut̄ Iesus duodecim, de-
 dit illis uirtutem & potestātē super oiā
 d̄monia, & ut morbos sanarēt. Et mi-
 sit illos p̄dicare regnū dei, & sanare in-
 firmos. Et ait ad illos. Ne qd̄ tuleritis i
 uiā, neqz uirgam, neqz peram, neqz pa-
 nem, neqz pecuniā, neqz binas tunicas
 habeatis. Et in quacūqz domum intra-
 ueritis ibi manete, & inde exeatis. Et qz
 cūqz non receperint uos, exeuntes de ci-
 uitate illa, etiam puluerem de pedibus
 uestris excutite in testimoniū super il-
 los. Egredi aut̄ circūibant per castella,
 euangelizantes**

*Ut herodes audies q̄ fi-
cbat a Jesu, hesitauerit.*

*De v. panib; et ij. piscib;
quib; milia viros saturat.*

*Discipulos interrogat Quē me
dicūt esse filium hoīs,*

ευαγγελιζόμενοι καὶ θεραπεύοντες πάντα
 χρόν. Ηκούσθη δὲ Ἡρώδης ὁ τετραάρχης τὰ
 γενόμενα ὑπὸ αὐτοῦ πάντα, καὶ διηπόρῃ διὰ
 τὸ λέγεσθαι ὑπὸ Ἰωάνη, ὅτι Ἰωάννης ἐγήγε-
 ρται ἐκ νεκρῶν, ὑπὸ Ἰωάνη δὲ, ὅτι ἠλίας ἐφά-
 νη, ἄλλω δὲ, ὅτι προφήτης εἶς τῶν ἀρχαίων
 ἀνέσκει, καὶ εἶπερ Ἡρώδης, Ἰωάννη ἐγὼ ἀπε-
 κεφάλισα, τίς δὲ ὄζει ὄντως παρ' οὗ ἐγὼ ἀκώ-
 τοιαῦτα, καὶ ἐζητεῖ Ἰδὲ μ' αὐτὸν, καὶ ὑποστρέ-
 φωντες οἱ ἀπόστολοι διηγήσαντο αὐτῷ ὅσα
 ἐποίησαν, καὶ παραβῶν αὐτῶν, ὑπεχώρη-
 σεν κατιδίαν εἰς τόπον ἐρημον πόλεως κα-
 λουμένης Βηθσαϊδά. οἱ δὲ ὄχλοι γινόντες, ἠ-
 κολουήσαν αὐτῷ, καὶ δεξιμάχου αὐτοῦ
 ἐλάλει αὐτοῖς περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ,
 καὶ τὴν χρείαν ἔχοντας θεραπείας ἴατο, ἢ
 δὲ ἡμέρα ἤρξατο κλίνασθαι, προσελθόντες δὲ οἱ
 δώδεκα εἶπον αὐτῷ, ἀπόλυσομὲν ὄχλον,
 ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κύνκλω κώμας καὶ
 τοὺς ἀγρούς καταλυσωσιν ἢ ἐνρωσιν ἐπι-
 τισμόν, ὅτι ὡδὲ ἐν ἐρήμῳ τόπῳ ἐσμὲν. εἶ-
 περ δὲ πρὸς αὐτοῦ, ὅτι αὐτῶν ἡμεῖς φα-
 γῆμεν, οἱ δὲ εἶπον, οὐκ εἰσὶν ἡμῖν ψαίω, ἢ
 ψέντε ἄρτοι καὶ δύο ἰχθύες, εἰ μὴ ἂν προθυθέν-
 τες ἡμῖς ἀγοράσωμεν εἰς πάντα τὸν ὄχλον
 τοῦτον βρώματα, ἥσαν γὰρ ὡσεὶ ἄνδρες πεν-
 τακίχλιοι. εἶπερ ὁ πρὸς τὴν μαθητὰς αὐ-
 τοῦ, κατακλίνατε αὐτῶν κλίσεις ἀνὰ πεν-
 τήκοντα, καὶ ἐποίησαν οὕτως, Ἐ κατέκλιμα
 ἅπαντας, λαῶν δὲ τῶν πέντε ἄρτους, Ἐ τῶν
 δύο ἰχθύων ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐ-
 λογήσεν αὐτῶν, καὶ κατέκλασεν, καὶ ἐδίδου-
 ρεῖς μαθητῶν παρατίθεναι τῷ ὄχλῳ, καὶ ἔ-
 φαγον Ἐ ἔχορτάσθησαν πάντες, καὶ ἦρθεν τὸ
 περισσεῦσα αὐτοῖς κλασμάτων κοφίνοι δύο
 δεκά, καὶ ἐγλύετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευ-
 χόμενον κατὰ μόνας συνῆσαν αὐτῷ οἱ μα-
 θηταί, Ἐ ἐπρώτησεν αὐτῶν λέγων, τίνα με
 λέγουσιν οἱ ὄχλοι εἶναι; οἱ δὲ ἀποκριθέντες
 εἶπον

euangelizantes & curantes ubiq;. Au-
 diuit aut herodes tetrarcha omnia quæ
 fiebant ab eo, & hæsitabat, eo q̄ dicere-
 tur a quibusdā quod Ioannes surrexisset
 a mortuis; a quibusdā uero quod he-
 lias apparuisset; ab alijs aut quod pro-
 pheta unus de antiquis surrexisset. Et
 ait herodes. Ioannem ego decollauī.
 Quis est autē iste de quo ego talia au-
 dio? Et quærebat uidere eum. Et reuer-
 si apostoli narrauerunt illi quæcūq; fe-
 cerūt. Et assumptis illis secessit seorsum
 in locum desertū ciuitatis quæ uocatur
 Bethsaida. Quod cū cognouissent tur-
 bæ secutæ sunt illū, & excepit eos & lo-
 quebatur illis de regno dei, & eos q̄ cu-
 ra indigebant, sanabat. Dies aut cœpe-
 rat declinare. Et accedentes duodecim
 dixerunt illi, Dimitte turbas, ut euntes
 in castella uillaq; quæ circa sunt diuer-
 tant & inueniant escas, quia hic in loco
 deserto sumus. Ait autē ad illos. Vos
 date illis manducare. At illi dixerunt.
 Non sunt nobis plusq; quinque panes
 & duo pisces, nisi nos eam? & emamus
 in omnem hanc turbam escas. Erant
 aut fere uiri quinque milia. Ait autem ad
 discipulos suos, Facite illos discumbere
 per conuiuia quinquagenos, & ita fece-
 runt. Et fecerūt oēs discūbere. Acceptis
 aut quinque panibus & duobus piscib;,
 respexit in cœlū & benedixit illis, & fre-
 git & distribuit discipulis suis ut pone-
 rent ante turbas. Et manducauerūt oēs
 & saturati sūt. Et sublatū est q̄ d' sup fuit
 illis fragmētoz cophini duodecim. Et factū
 est cū solus esset orans, erāt cū illo
 & discipuli, & interrogauit illos dicens,
 quē me dicūt esse turbæ. At illi rñderūt
 N & dixerunt

Euan gelijzomoi kai therapeuontes panta
 chron. Herodes de tetrarches ta
 genomena upo autou panta, kai dihepori dia
 ta legesthai upo iouanne, oti iouannes egigra-
 tai ek nekron, upo iouanne de, oti elias efane-
 tai, allo de, oti propheta eis ton archai-
 on anesketai, kai eipe Herodes, iouanne egw
 apekephalisa, tis de ozei onτως par' ou egw
 akotiauta, kai ezhetei idem auton, kai upostre-
 phontes oi apostoloi dihegēsanto autō
 ota epoiēsan, kai parabōn autōn, upechōrhē-
 sen katidiam eis topon erimon polews ka-
 loumenēs Bethsaida. oi de ochloi ginontes,
 akolouthēsan autō, kai deximachou autou
 elalēi autois peri tes basileias tou theou,
 kai tēn chreian echontas therapeias iato, h
 de hēmera ērēxato klinasthai, proselthontes
 de oi dōdeka eipon autō, apolyso men ochlon,
 ina apelthontes eis tas kynklō kōmas kai
 tous agrouς katalyssōsin h enwōsin epi-
 tismon, oti wōde en erēmō topō esmēn. eip-
 er de pros autous, oti autōn hēmeis fa-
 gēmen, oi de eipon, ouk eisin hēmīn psaiō,
 h psente artoi kai duo ichthues, eimi hēn
 prophōthentes hēmīn agorāsōmēn eis panta
 ton ochlon touton bρωματα, hēsan gar
 wōsei andres pentakichlioι. eipe rōn
 pros tēn mathētās autou, kataklinante
 autōn klīsiēs anā pentēkonta, kai epoiēs-
 an outōs, ekateklīnēsan hēmas, laōn de
 tōn pēnte artōn, ek tōn duo ichthūōn
 anablēpsas eis ton ouranōn elogēsēn
 autōn, kai kateklāsēn, kai edidourēn
 tēs mathētōn paratithēnai tō ochlō, kai
 ēphagōn ek chorētāsēsan pantes, kai ēr-
 theken to perisseusa autois klasmātōn
 kophinoi dōdeka, kai eglyeto en tō einai
 autōn proseuchōmēnon katamōnas
 synēsan autōi oi mathētai, epρωtēsēn
 autōn legōn, tina me legousin oi ochloi
 einai; oi de apokritēntes eipon

Cap. 9.

ἔειπον ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν . ἄλλοι δὲ ἠλί-
 αμ, ἄλλοι δὲ, ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων
 ἀνέστη. εἰπερ δὲ αὐτοῖς, ὑμεῖς δὲ τίνα με λέ-
 γετε εἶναι; ἀποκριθεὶς δὲ πάλιν, εἶπε, τὸν
 ΧΡΙΣΤΟΝ ἢ θεόν. ὃ ἡ ἐπιτιμήσατε αὐτοῖς πα-
 ρήγγηλερ μηδενὶ εἰπαῖν ἔτε. εἰπὼν, ὅτι δ' αἱ
 πὼν ἡδὲ ἄνθρώπων πολλὰ παθῆν, ἢ ἀποδοκι-
 μαθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἄρχι-
 ερέων καὶ γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆ-
 ναι, καὶ τῆ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. ἔλε-
 γει δὲ πρὸς πάντας, εἰ τις θέλει ὀπίσω με
 ἔλθε, ἀπαρνησάτω ἑαυτόν, καὶ ἄρατο τὸν
 σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν ἢ ἀκολουθῆτω μοι. ὃς
 ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει
 αὐτήν. ὃς δὲ ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
 ἐνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν. τί γὰρ ὧ-
 φελῆται ἄνθρωπος κερδήσας τὸν κόσμον
 ὅλον, ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας, ἢ ζημιωθείς; ὃς
 γὰρ ἂν ἐπαιχθῆται, καὶ τοὺς ἐμοὺς λό-
 γους, τοῦτο ὃ ἡδὲ τοῦ ἀνθρώπου ἐπαιχθῆ-
 σεται, ὅταν ἔλθῃ ἡ τρίτη ὥρα αὐτοῦ, καὶ ἔπαξιός
 καὶ τῶν ἀγγέλων ἀγγέλωρ, λέγω δὲ ὑμῖν ἀ-
 ληθῶς, εἰσὶ μὲν τινες τῶν ὧν εἰσηκούω. οἱ οὐ μὴ
 γινώσκονται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βα-
 σιλίαν τοῦ θεοῦ. ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λό-
 γους τούτους ὡς εἰ ἡμέραι ὀκτὼ, καὶ παρὰ
 λαβὼν πέτρον καὶ ἰωάννην καὶ ἰάκωβον, ἀ-
 νέβη εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. καὶ ἐγένετο
 ἐν τῷ προσεύξασθαι αὐτὸν τὸ εἶδος ἢ προ-
 σώπου αὐτοῦ ἕτερον. καὶ ὁ ἱματισμὸς αὐ-
 τοῦ λευκὸς ὡς ἄσπερος. καὶ ἰδοὺ ἄνδρες
 δύο σιωπῶντες αὐτῷ, οἵτινες ἦσαν μωσῆς
 καὶ ἠλίας. οἱ ὀφθέντες ἐν ὄψει, ἔλεγον τὴν
 ἐξοδὸν αὐτοῦ ἢ μελλομένην πλὴν ἱερου-
 σαλήμ. ὃ δὲ πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν βε-
 βαρημένοι ὕπνω. διαγρηγορήσαντες ἦ, εἰ-
 δοὺς τὴν ὄψιν αὐτοῦ, καὶ τοὺς δύο ἄνδρας τοὺς
 σιωπῶντας αὐτῷ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ δια-
 χωρίζεσθαι αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ, εἶπερ ὁ πέτρος
 πρὸς τὸ ἸΗΣΟΥΝ

& dixerunt. Ioannē baptistam, alij autē
 Heliam, alij uero quod unus prophe-
 ta de antiquis surrexit. Dixit autē illis.
 Vos autē quem me esse dicitis? Respon-
 dens Simon Petrus dixit. Christū dei.
 At ille increpans illos præcepit, ne cui
 dicerent hoc, dicens, quia oportet filiū
 hominis multa pati & reprobari a seni-
 oribus & principibus sacerdotū & scri-
 bis, & occidi, & tertia die resurgere. Di-
 cebat autē ad omnes. Si quis uult post
 me uenire, abneget semetipsum, & tol-
 lat crucem suam cottidie, & sequatur
 me. Qui enim uoluerit animam suam
 saluā facere, is perdet illā. Qui uero p-
 diderit animam suam propter me, sal-
 uam faciet illam. Quid em̄ proficit ho-
 mo, si lucretur uniuersum mundum, se
 autem ipsum perdat, & detrimentū sui
 faciat? Nam qui me erubuerit, & meos
 sermones, hunc filius hominis erube-
 scet cum uenerit in maiestate sua & pa-
 tris & sanctorum angelorum. Dico au-
 tem uobis uere, sunt aliqui hic stantes,
 qui non gustabunt mortem donec ui-
 deant regnum dei. Factum est autem
 post hæc uerba fere dies octo, & assump-
 sit Petrum & Ioannem & Iacobum,
 & ascendit in montem ut oraret. Et fa-
 cta est dum oraret species uultus eius
 altera, & uestitus eius albus & refulgēs
 Et ecce duo uiri loquebantur cum illo,
 qui erant Moses & Helias uisi in maie-
 state, & dicebant excessum eius, quem
 cōpleturus erat in Hierusalē. Petrus ue-
 ro & qui cū illo erāt, grauati erant som-
 no. Experrecti autē uiderūt maiestātē
 eius, & duos uiros qui stabāt cū illo. Et
 factū est cū discederēt ab illo, ait Petrus
 ad Iesum

*Non cui dicent eū esse Christū
Et qm̄ qz filiū hoīs multū
pati.*

*Jubet tollē crucē suā &
sequi se. etc.*

*In montē Thabor tñsfigatio
Iesu.*

EVANGELIUM

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ.

SECUNDVM LVCAM.

147
Cap. 9.

πρὸς τὸν ἸΗΣΟΥΝ. ἐπιστάτα, καλὸν ἐστὶν ἢ /
 μᾶλλον εἶναι, καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς /
 μίαν σοί, καὶ μωσὶ μίαν, καὶ ἑλίᾳ, μή τι /
 δὲ ὡς ὁ λέγει. Ταῦτα δὲ αὐτὸς λέγοντος, εἶνευτο νε /
 φέλη καὶ ἔπεσκέασεν αὐτούς, ἐφοβήθησαν δὲ ὅτι /
 ἐκείνους εἰσελθεῖν εἰς τὴν νεφέλην. καὶ /
 φωνή ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα. οὗτός ἐστι /
 ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός. αὐτὸς ἀκούετε, καὶ ἔν τῷ /
 νύκτι τῆς φωνῆς ἐνέβη ἸΗΣΟΥΣ μόνος. καὶ αὐτοὶ /
 ἐσίστησαν. Ἐὐδὲν ἄνωθεν φέλας ἐν ἐκείνῳ τῷ /
 ἡμέ /
 ραι, οὐδὲν ὡν ἐώρακασιν. εἶνευτο δὲ ἔξῃς ἡ /
 μέρας κατέλθόντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς ὄρους σωήντη /
 σιμ αὐτῶν ὄχλος πολὺς. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἄ /
 πὸ τοῦ ὄχλου ἀνεβόησεν λέγων. διδάσκα /
 λε δέομαι σου ἐπιβλεῖσαι ἐπὶ τὸν υἱόν μου, /
 ὅτι μονογενὴς ἐστὶν μοι, καὶ ἰδοὺ πνεῦμα /
 λαμβάνει αὐτόν, καὶ ἑξαίφηνος κράζει, καὶ πα /
 ράσσει αὐτόν μετὰ ἀφροῦ καὶ μέγιστος ἀποχω /
 ρεῖ ἀπ' αὐτοῦ σωτήριον αὐτόν, καὶ εἰδή /
 θην ἔβλεψόν σου, ἵνα ἐκβάλλωσιν αὐτόν, /
 καὶ ὄνκ ἠδωθήκησάν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἸΗΣΟΥΣ /
 εἶπερ, ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεσπασμένη, /
 ἕως πότε ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἀνέξομαι /
 ὑμῶν; προσάγαγε ὦδε τὸν υἱόν σου. ἔτι δὲ /
 προσερχομένου αὐτοῦ, ἔρριξεν αὐτόν τὸ δια /
 μόνιον καὶ σιτωὰ ἄραξεν. ἐπετίμησεν δὲ ὁ /
 ἸΗΣΟΥΣ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρετον καὶ ἰάσα /
 το τὸν παῖδα, καὶ ἀπέδωκεν αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐ /
 τῷ. ἐξεπλήθυνον δὲ πάντες ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι /
 θεοῦ. πάντες δὲ θαυμάζοντων ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐπίει /
 πον, εἶπεν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. θέ /
 ῶδε ὑμεῖς εἰς τὰ ὄτια ὑμῶν τοῦ λόγου τούτου, ὅ /
 τὸς υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παθεῖν πολλά, καὶ /
 ἔξαιε /
 ρας ἀνθρώπων, οἳ ἂν ἴδωσιν τὸ ἔσται. καὶ ἂν /
 κεκαλυμμένον ἀπ' αὐτῶν, ἵνα μὴ ἀποθῶνται αὐτῶν. /
 καὶ ἐφοβήθησαν ἐρωτῆσαι αὐτὸν περὶ τῆς ἑξήμας /
 ἰούτου. /
 εἰσῆλθεν δὲ ἡ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς τὸς, τίς ἂν /
 εἴη μέγιστος αὐτῶν. ὁ δὲ ἸΗΣΟΥΣ ἰδὼν τὸν δια /
 λογισμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν ἐπιλαβόμενος /
 παίδιον

ad Iesum. Præceptor, bonū est nos hic /
 esse, & faciamus tria tabernacula, unum /
 tibi, & unū Moſi, & unum Helix nesci /
 ens quid diceret. Hæc aut̄ illo loquētē, /
 facta est nubes & obūbrauit eos, timu /
 erunt autē intransibibus illis in nubē. Et /
 uox facta est de nube dicens. Hic est fi /
 lius meus dilectus, ipsum audite. Et dū /
 fieret uox, inuētus est Iesus solus, & ipsi /
 tacuerunt, & nemini dixerūt in illis die /
 bus quicquid ex his quæ uiderant. Factū /
 est autē in sequenti die descendētib; /
 illis de monte, occurrit illis turba mul /
 ta. Et ecce uir de turba exclamauit dicēs /
 Magister, obsecro te, respice in filiū me /
 um, quia unicus est mihi, & ecce spiritus /
 apprehēdit eū, & subito clamat, & discer /
 pit eū cū spuma, & uix discedit ab eo di /
 lanians eū, & rogauit discipulos tuos ut /
 eijcerent illum, & non potuerunt. Re /
 spondens autem Iesus dixit. O genera /
 tio infidelis & puerſa, usquequo ero apud /
 uos & patiar uos? Adduc huc filiū tuū /
 Cū adhuc autē accederet, elisit illum dæ /
 moniū. Increpauit autem Iesus spiritū /
 immundum & sanauit puerum, & red /
 didit illum patri eius. Stupebant autē /
 omnes in magnificētia dei. Om̄ibusq; /
 mirantibus in omnibus quæ faciebat, /
 dixit ad discipulos suos. Ponite uos in /
 auribus ueſtris sermones istos. Filius /
 enim hominis, futurum est ut trada /
 tur in manus hominum. At illi igno /
 rabant uerbum istud, & erat uela /
 tum ab illis, ut nō intelligerent illud. Et /
 timebant eum interrogare de hoc uer /
 bo. Intrauit autem cogitatio inter eos /
 quæ eorum maior esset. At Iesus uidens /
 cogitationem cordis illorū apprehendit /
 N 2 puerū

De Demōio quod dissipati nō potuerāt eijcere.

& dissipauit.

Ut cogitaret de quibus eorum esset maior inter eos.

Cap. 9.

παιδί του ἔσκησεν αὐτὸ παρ' ἐαυτοῦ. Ἐἶπερ αὐτοῖς, ὃς ἂν δέξηται τὸ παιδί μου ἐπὶ τοῦ ὀνόματί μου ἐμὲ δέχεται. Ἐἰς ἂν ἐμὲ δέξηται, δέχεται τὸν ἄποσειλαρτά με. ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πᾶσι ὑμῖν ὑπάρχων, οὗτος ἔσται μέγας. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἰωάννης εἶπερ, ἐπιστάτα, εἰδομέν τινὰ ἐπὶ τοῦ ὀνόματί σου, ἐκβάλλοντα τὰ δαιμόνια, καὶ ἐκωλύσαμεν αὐτὸν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν. Ἐἶπερ πρὸς αὐτὸν ὁ ἸΗΣΟΥΣ, μὴ κωλύετε, ὃς γὰρ οὐκ ἔσμι καθ' ἡμῶν, ὑπερ' ἡμῶν ἔσμι. ἐγένετο δὲ ἐν τοῦ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τ' ἀναλήψεως αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐσκρίβηρ τῶν πορευομένων εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ πορευθέντες, εἰσήλθον εἰς κώμην σαμαριτῶν, ὡς τε ἐτοιμάσαι αὐτοῦ, Ἐἰς οὐκ ἐδέξαντο αὐτὸν, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτῶν πορευόμενον εἰς ἱερουσαλήμ. ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτῶν ἰακώβους καὶ ἰωάννην εἶπον, κύριε θέλεις ἔιπμεν πῶς καταβῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ Ἐπιβλέψαι αὐτούς, ὡς ἠλίας ἐποίησεν. εγραφεὶς ἢ ὁ ἸΗΣΟΥΣ ἐπετίμησεν αὐτοῖς Ἐἶπερ οὐκ εἶδατε, οἷον πνεύματος ἔσε ὑμῶν, ὁ ἦος τῶ ἀνθρώπου οὐκ ἔλθειρ ψυχᾶς ἀνθρώπων ἀπολέσαι, ἀλλὰ σώσαι, καὶ ἐπορευόμενον εἰς ἐτέραν κώμην, ἐγένετο ἢ πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ, εἶπεν τις πρὸς αὐτὸν, ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἂν ἀπέρχῃ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἸΗΣΟΥΣ, αἱ ἀλώπεκες φωλαιοὺς ἔχουσιν Ἐπὶ τὰ πετῆνα τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσῃς, ὁ ἢ ἦος τῶ ἀνθ' ὡς οὐκ ἔχει πρὸ τῆ κεφαλῆν κλίνη. εἶπεν ἢ πρὸς ἕτερον ἀκολούθη μοι, ὁ ἢ εἶπεν, κύριε ἐπίστρεφόν μοι ἀπελθεῖρ πρῶτον θάψαι τὸ πατέρα μου, εἶπεν ἢ αὐτῷ ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκροὺς, σὺ ἢ ἀπελθὼν διάστρελλε τὴ βασιλείαν τοῦ θεοῦ. εἶπεν ἢ Ἐἶπερ ἀσκληθῆσω σοι κύριε, πρῶτον ἢ ἐπίστρεφόν μοι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῖς εἰς τὸ οἶκόν μου. εἶπεν πρὸς αὐτὸν ὁ ἸΗΣΟΥΣ

Johes ait Vidis quedam in nomine tuo et prohibui

Jacobo et Joāni dicētibz Vis dñs ignis descēdat d celo.

Quidā dicēti sequar te qz cūqz ieris, ait, Vulpes fo:z

Alij ait Sine mortuos suos sepelire,

Alij ut Nō mittēs manū ad amā

puerū, & statuit illum iuxta se, & ait illis, Quicūqz susceperit puerū istū in nomine meo me recipit. Et quicūqz me receperit, recipit eū qui me misit. Nam qui minor est inter omnes uos, hic erit magnus. Respondens autē Ioannes dixit, Præceptor, uīdimus quēdam in nomine tuo eijciētē dæmonia, & prohibuimus eum, quia nō sequitur nobiscum. Et ait ad illū Iesus. Nolite prohibere. Qui enim non est aduersum uos, pro nobis est. Factū est autē dum cōplerentur dies assumptionis eius, & ipse faciē suam firmauit ut iret in Hierusalem. & misit nuncios ante conspectū suum, & euntes intrauerunt in ciuitatem Samaritanorum, ut pararent illi. Et non receperunt eum, quia facies eius erat euntis Hierusalem. Cū uidissent autē discipuli eius Iacobus & Ioannes dixerunt. Domine uis dicimus ut ignis descendat de cælo, & consumat illos, quemadmodū & Helias fecit. Cōuersus autē Iesus increpauit illos dicēs. Nescitis cuius spiritus estis uos. Filius enim hominis nō uenit animas pdere sed saluare. Et abierunt in aliud castellum. Factum est autē ambulanti illis in uia, dixit quidam ad illū. Sequar te quocūqz ieris. Dixit illi Iesus. Vulpes foueas habēt, & uolucres celi nidōs, filius autē hoīs nō habet ubi caput suū reclinet. Ait autē ad alterū Sequere me. Ille autē dixit. Dñe, permitte mihi primū adire, & sepelire patrem meum. Dixitqz ei Iesus. Sine ut mortui sepeliant mortuos suos, tu autē uade & annuncia regnū dei. Et ait alter. Sequar te dñe, sed permittē mihi prius ut dicā uale ihs qui sunt domi meæ. Ait ad illū Iesus. Nemo

ΙΗΣΟΥΣ. οὐδὲ ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐ-
 τῷ ἐπάροτρον, καὶ βλέπων εἰς τὸ ὀπίσω
 εὐθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. μετὰ δὲ
 ταῦτα ἀνέειπεν ὁ κύριος. Ἐτέρους ἐβόησεν
 κόντα, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνα δύο πρὸ προ-
 σώπου αὐτοῦ εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον οὗ ἐ-
 μέληεν αὐτὸς ἐρχεσθαι. Ἐλεγεν οὖν πρὸς αὐ-
 τοὺς. ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀ-
 λigoι, δέηθη οὖν τῷ κυρίῳ τῷ δερισμοῦ,
 ὅπως ἐκβάλλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐ-
 τῷ. ὑπάγετε, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς, ὡς
 ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων, μὴ βασάζετε βαλάντι-
 ον, μὴ πήραν, μὴ δὲ ὑποδήματα, καὶ μὴ ἐ-
 να κατὰ πλὴν ὁδοῦ ἀσπάσκηθε, εἰς ἡμῶν δὲ δι-
 κίαν εἰσέρχησθε, πρῶτον λέγετε, εἰρήνη
 τῷ οἴκῳ τούτῳ, καὶ εἰ ἔστιν ἐκεῖ υἱὸς εἰρη-
 κῆ, ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν, εἰ δὲ
 μήτι, ἐφύμας ἀνακάμψα, ἐν αὐτῇ δὲ τῇ ὀ-
 κίᾳ μένετε ἐοδίοντες καὶ πίνοντες τὰ παρὰ αὐ-
 τῶν, ἄξιός ἐστι ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ, μὴ
 μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν. Ἐἰς ἡμῶν
 ἀν πόλιν εἰσέρχησθε Ἐδέχοντες ὑμᾶς, ἐοδίετε
 τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν, Ἐθεραπεύετε τοὺς ἐμ-
 αὐτῇ ἀδελφεῖς, καὶ λέγετε αὐτοῖς. ἤγγικεν ἡ
 ἐφύμας ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, εἰς ἡμῶν δὲ πόλιν
 εἰσέρχησθε, καὶ μὴ ἐχοντες ὑμᾶς, ἐξελεθούτες εἰς
 τὰς πλατείας αὐτοῦ, εἰπατε, καὶ τὸν κοινοῦ
 τὸν κολληθέντα ἡμῖν ἐκ τῆ πόλεως ὑμῶν ἀπ-
 μασομέθα ὑμῖν, πολλὸν τοῦτο γινώσκετε, ὅτι
 ἤγγικεν ἐφύμας ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, λέγω ὑμῖν,
 ὅτι σοδομοῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον
 εἶσαι, ἢ τῇ πόλῃ ἐκείνῃ. οὐαὶ σοι χοροζαῖμ. οὐ-
 αὶ σοι βηθσαῖδά, ὅτι εἰ ἐν τύρῳ καὶ σιδῶνι ἐβ-
 ῶντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν,
 πάλαι ἔμ, ἐν σάκκῳ καὶ σποδῶ καθήμεναι με-
 τενόησαμ, πολλὸν τύρῳ καὶ σιδῶνι ἀνεκτότερον
 εἶσαι ἐν τῇ κρίσει, ἢ ὑμῖν. καὶ σὺ καπερναοῦμ
 ἢ ἕως τοῦ οὐρανοῦ ὑψωθείσα, ἕως ἄδου κατὰ
 βιβαιοσύνην. ὁ ἀκῶν ὑμῶν, ἐμὲ ἀπέσει, καὶ ὁ
 εὐθετός

Iesus. Nemo mittens manū suā ad ara-
 trū, & aspiciēs retro, apt⁹ est regno dei.
 Post hæc aut̄ designavit dñs & alios
 septuaginta & misit illos binos ante fa-
 ciem suam in oēm ciuitatē & locū quo
 erat ipse uētur⁹. Dicebat ergo illis. Mes-
 sis quidem multa, operarij aut̄ pauci.
 Rogate ergo dñm messis ut extrudat
 operarios in messem suam. Ite, ecce ego
 mitto uos sicut agnos inter lupos. No-
 lite portare sacculū, neq; perā, neq; cal-
 ciamenta, & neminē per uiam salutaue-
 ritis. In quamcūq; domū intraueritis,
 primum dicite pax huic domui, & si ibi
 fuerit filius pacis, requiescet super illum
 pax uestra, sin minus ad uos reuertetur
 In eadem aut̄ domo manete, edētes &
 bibentes q̄ dantur ab illis. Dignus em̄
 est operarius mercede sua. Nolite tran-
 sire de domo in domū. Et in quacūq;
 ciuitatē intraueritis & susceperint uos,
 manducate quæ apponuntur uobis, &
 sanate infirmos qui in illa sunt, & dicite
 illis, appropinquauit in uos regnū dei.
 In quacūq; aut̄ ciuitatē intraueritis, &
 non susceperint uos, exeūtes in plateas
 eius dicite. Etiam puluerem qui adhæ-
 sit nobis de ciuitate uestra extergimus
 in uos, Tamen hoc scitote quod app-
 pinquauit in uos regnum dei. Dico uo-
 bis, quod Sodomis in die illo remissius
 erit q̄ illi ciuitati. Væ tibi Corozaim, Væ tibi
 Bethsaida, q̄ si in tyro & sidōe
 factæ fuissent uirtutes q̄ factæ sūt in uo-
 bis, olim i cilicio & cinere sedētes pœni-
 tuissēt. Verūt̄n tyro & sidōi remissi⁹ erit
 i iudicio q̄ uobis. Et tu Capernaū usq;
 ad cælū exaltata, usq; ad infernum de-
 mergeris. Qui uos audit, me audit, & q̄

X
Vt Iesus designauit alios lxxm
discipulos.

Vt misit eos. Precepta iti-
neris.

Væ tibi Corozaim Væ tibi
Bethsaida.

N 3 uos spernit

Cap. 10.

Dicitur cum gaudio dicitur tibi, qd abscondisti haec a sapientibus

Ad patrem celestem, Confiteor tibi, qd abscondisti haec a sapientibus

†
Εὐφραπίσθε πρός τοὺς μαθητὰς εἶπε.

Ad oculos Beatorum qui uident quos uos uidebitis

De Legispitito tetate Iesu qd faciendo uita se possit

Ad eum de hore descendere ab hiericis in hierico et incidere latrones

ἀθετῶν ὑμᾶς, ἐμὲ ἀθετῆ, ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετῆ τὴν ἀποσείλαντά με. ὕψις ἐσεφάρ ἢ οἱ ἐβδολομήκοντα μετὰ χαρᾶς λέγοντες, κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν ᾧ ὄνοματί σου, ἔπειτα δὲ αὐτοῖς. ἰδεώρου τὸν σατανὰ ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα, ἰδοὺ δίδωμι ὑμῖν πλὴν θύσσῃα τὸ πατῆρ ἐπάνω ὄφεωρ καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσα τῆ δάμαριν τῆ ἐχθροῦ, ὅτι οὐδὲν ὑμᾶς οὐμὴ ἀδικήσαι, πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε, ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῶν ὑποτάσσεται, χαίρετε ἢ, ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγγράφη ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ἐμ αὐτῆ τῆ ὥρας ἠγαλλιόσατο ἡ ψυχή μου ἐν τῷ ἰησοῦ, καὶ ἔειπεν, ἐξομολογῶμαί σοι πάτερ, κύριε τῶ οὐρανοῦ καὶ τῆ γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ σοφῶν καὶ ἀπέκρυψας αὐτὰ ἀπὸ τῶν ἁπλοῦν, καὶ ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως ἐγένετο ἐν σοκίᾳ ἐμ προοδέρ σου πάντα ἃ ἐδεδόθη μοι ὑπὸ τῆ πατρὸς μου, καὶ οὐδεὶς συνώσκει, τίς ἐστιν ὁ υἱός, ἐμὴ ὁ πατήρ, καὶ τίς ἐστιν ὁ πατήρ ἐμὴ ὁ υἱός, ὅτι ἐὰν ἐδύκητ ὁ υἱός ἀποκαλύψαι. Ἐφραπίσθε πρός τοὺς μαθητὰς, κατὰ τὴν ἔπειτα, μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες ἀ ὑμῶν βλέπετε. λέγω ἅ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ προφήτῃ καὶ βασιλεῦσιν ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμῶν βλέπετε καὶ οὐκ ἴδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν. Ἐἰδοὺ νομικός τις ἀνέεικ ἐκ παράζωμ αὐτὸν καὶ λέγων, διδάσκαλε τί ποιήσας, ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; ὁ ἢ εἶπεν πρὸς αὐτὸν, ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν, ἀγαπήσθαι κύριον τὸ θεὸν σου ἐξ ὅλης τῆ καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆ ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆ ἰσχύος σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆ διακονίας σου, καὶ τὸ πλησίον σου ὡς σεαυτὸν. εἶπεν ἢ αὐτῷ, ὁρθῶς ἀπεκρίθης, ἢ ποιῆσαι καὶ ζῆσαι. ὁ ἢ θέλωμ δικαιοσύνην εἰ αὐτὸν εἶπεν πρὸς τὸν ἰησοῖον, καὶ τίς ἐστὶ μου πλησίον; ὑπελάθων ἢ ὁ ἰησοῦς εἶπεν, ἀνθρώπος τις κατὰ θάλασσαν ἀπὸ ἱερουσαλήμ ἐστὶ ἰεριχὰ, καὶ λατρεύει

uos spernit me spernit. Qui autem me spernit, spernit eum qui misit me. Reuersi sunt autem septuaginta cum gaudio dicentes. Domine, etiam daemonia subijciuntur nobis in nomine tuo. Ait aut illis. Videbam satanam sicut fulgur de caelo cadentem. Ecce do uobis potestatem calcandi super serpentes & scorpiones, & super omnem uirtutem inimici & nihil uobis nocebit. Veruntamen in hoc nolite gaudere, quod spiritus uobis subiiciuntur. Gaudete autem, quod nomina uestra scripta sunt in caelis. In ipsa hora exultauit in spiritu sancto & dixit. Confiteor tibi pater domine caeli & terrae, quod abscondisti haec a sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Etiam pater, quoniam sic placuit ante te. Omnia mihi tradita sunt a patre meo, & nemo scit quis sit filius nisi pater, & quis sit pater nisi filius, & cui uoluerit filius reuelare. Et conuersus ad discipulos suos seorsim dixit. Beati oculi qui uident quae uos uidebitis. Dico enim uobis, quod multi prophetarum & reges uoluerunt uidere quae uos uidebitis, & non uiderunt, & audire quae auditis, & non audierunt. Et ecce quidam legispiritus surrexit tentans illum & dicens. Magister, quid faciendo uitam aeternam possidebo? At ille dixit ad eum. In lege quod scriptum est: Quod legis? Ille respondens dixit. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua & ex totis uiribus tuis, & ex tota mente tua, & proximum tuum sicut teipsum. Dixitque illi. Recte respondisti. Hoc fac & uiues. Ille autem uolens iustificare seipsum dixit ad Iesum. Et quis est meus proximus? Suscipiens autem Iesus dixit. Homo quidam descendebat ab Hierusalē in hierico & incidit in

†
Et conuersus ad discipulos dixit.

dit in

VANGELIUM

Cap. 10. 11.

οὗτος περιέπιε. οἱ κὴ ῥη ἐδύσαν αὐτὸν κὴ πλη
 γὰς ἐπιθέοντες ἀπῆλθον ἀφέντες ἡμιθανῆ
 τυγχάνοντα. κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερεὺς τις
 κατέβαιεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ. καὶ ἰδὼν αὐτὸν
 ἀντιπαρήλθε. ὁμοίως δὲ καὶ λευίτης γενό-
 μενος κατὰ τὸν τόπον, ἔλθων καὶ ἰδὼν ἀν-
 τιπαρήλθε, σαμαρίτης δὲ τις ὀδυνῶν, ἥλι-
 δειν κατὰ τὸν. καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἐωλαγχνί-
 σθη. καὶ προσελθὼν κατέδυσεν τὰ τραύμα-
 τα αὐτοῦ, ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον, ἐπιβί-
 βασας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἵδιον κτήνος, ἤγαγεν
 αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον. Ἐπιμελήθη αὐτοῦ,
 καὶ ἐπὶ τῷ αὐτοῦ ἐκελευσέν τινος ἀνδρῶνα ἰδὼ-
 νος ἐπὶ πανδοχεῖ, καὶ εἶπε αὐτῷ. ἐπιμελή-
 θητι αὐτῷ, καὶ ὅτι ἂν προσδραπνήσῃς, ἔσω ἔν-
 τω ἡμέρῃ. καὶ εἶπε αὐτῷ. τί σὺ οὕτως
 τῶν τριῶν δοκῇ σοὶ πλησίον γεγονέναι τῷ
 ἐμπεσόντος εἰς τοὺς ληστὰς; ὁ δὲ εἶπε. ὁ ποί-
 ησας τὸ ἔλεος μετὰ αὐτοῦ. εἶπε αὐτῷ ὁ
ΙΗΣΟΥΣ. πορεύου καὶ σὺ ποίη ὁμοίως. Εγγέ-
 γειτο δὲ ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτοῦ, καὶ αὐ-
 τὸς εἰσῆλθε εἰς κώμην τινὰ. γυνὴ δὲ τις
 ὀνόματι μάρθα ὑπέβη αὐτὸν εἰς τὸν
 δίκον αὐτοῦ. καὶ τῆς δὲ ἡμετέρας καλουμέ-
 νης μαρία. ἢ καὶ παρακαθίσασα παρὰ τοὺς
 πόδας τῷ **ΙΗΣΟΥ** ἤκουεν τὸν λόγον αὐτοῦ.
 ἢ δὲ μάρθα περιεπαύσατο περὶ πολλῶν δια-
 κομιῶν, ἐπιστάσα δὲ εἶπε. κύριε, οὐ μέλει
 σοὶ, ὅτι ἡ ἀδελφὴ μου μόνη με κατέλεψε
 διακονεῖν; εἰπέ αὐτῇ, ἵνα μοι σιωπῆ
 λάβηται. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε αὐτῇ ὁ **ΙΗ-
 ΣΟΥΣ**. μάρθα μάρθα μεριμᾶσ καὶ τυρβά-
 ζη περὶ πολλὰ. ἐνὸς δὲ ἐστὶν χεῖρα. μαρία τί-
 ἄγαθὸν μερίδα εἰσέλεξε. ἢ τις οὐκ ἀφαιρε-
 θήσεται ἀπὸ αὐτῆς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτῆ
 ἐν τῷ πω τινὶ προσκυχόμενον, ὡς ἐπαύσατο, εἶ-
 πέν τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν. κύριε, διδά-
 ξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ ἰωάννης ἐδίδα-
 ξεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. εἶπε δὲ αὐτοῖς.

οὕτως

dit in latrones, qui etiā despoliauerunt
 eum, & plagis impositis abierunt semi-
 uiuo relicto. Accidit autē ut sacerdos q-
 dam descēderet eadem uia, & uiso illo
 praterijt. Similiter & leuita, cum esset
 secus locum & uideret eum, pertransijt.
 Samaritanus autē quidā iter faciens ue-
 nit secus eum, & uidēs eū, misericordia
 motus est. Et appropiās obligauit uul-
 nera eius, infundens oleum & uinū, &
 imponens illum in suū iumentum du-
 xit in diuerforiū, & curā eius egit. Et po-
 stero die deprōptos duos denarios de-
 dit hospiti, & ait. Curam illius habe, &
 quodcūq; p̄terea insumperis, ego cum
 rediero reddam tibi. Quis horum triū
 uidetur tibi proximus fuisse illi qui inci-
 dit in latrones? At ille dixit. Qui fecit
 misericordiam in illum. Ait igitur illi
 Iesus. Vade & tu fac similiter. Factum
 est autē dū irent ut ipse intraret in quod-
 dā oppidulū, & mulier q̄dam Martha

noie excepit illum in domum suam, &
 huic erat soror nomine Maria. Quæ
 etiam assidens secus pedes domini au-
 diebat uerbum illius, Martha autem
 distrahebatur circa frequens ministe-
 rium. Quæ stetit & ait. Dñe, non est tibi
 curæ q̄ soror mea reliquit me solā mi-
 nistrare? dic ergo illi ut me adiuuet. Et
 respondens dixit illi dominus. Martha
 Martha sollicita es, & tumultuaris circa
 plura. Porro unum est necessariū. Ma-
 ria bonam partem elegit, quæ non au-
 feretur ab ea. **¶** Et factum est cum
 esset in quodam loco orans, ut cessa-
 uit, dixit quidam ex discipulis eius ad
 eū. Domine, doce nos orare, sicut & Io-
 annes docuit discipulos suos. Et ait illis

De Martha q̄ excepit Jesū i domū suā: et Maria mg;

XI

Ut doceat discipulos orare.

Oratio dñica.

Similitudine dicit, de amio eute ad aicu media nocte et dicit. Comoda mi tros pa;

Petendu, qzendu, et pul sandu.

De demonio muto eiceto.

οτᾶρ προσεύχεσθε, λέγει. πατήρ ἡμῶν ὁ ἐν
 τῷ οὐρανῷ, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθέ
 τῶ ἡ βασιλεία σου, γενικήτω τὸ θέλημα σου
 ὡς ἐν οὐρανῷ, Ἐπί τῃ γῆς, τὸν ἄρτον ἡμῶν
 ἡμῖν ἐπιδώσει, δίδῃ ἡμῖν καθ' ἡμέραν, καὶ ἄφεσι
 ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ γὰρ ἅπτε ἁ
 ρίωμον παντὶ ὀφείλομεν ἡμῖν, καὶ μὴ εἰ
 σενέγκως ἡμᾶς εἰς πηρασμὸν, ἀλλὰ ἕσσαι ἡ
 μᾶς ὅτῃ τῷ πονηρῷ, καὶ εἶπερ πρὸς αὐτούς.
 τίς δὲ ἡμῶν ἐξήρτο, καὶ προσεύσεται πρὸς
 αὐτὸν μεσονυκτίου, καὶ εἶπη αὐτῷ. φίλε, ἔξ
 ἴσθαι μοι ἕξ ἄρτους, ἐπεὶ ἡ φίλος μου ἔπειθε
 πρὸς ἐμὲ πρὸς με, καὶ οὐκ ἔχω ὁ παρὰ δέσω
 αὐτῷ, κακῆνος ἔσωθερ ἀποκριθεὶς εἶπεν. μή
 μοι κόπος πάρεχε, ἢ δὲ ἡ θύρα κέκλεισαι, Ἐ
 τὰ παιδία μου μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην εἰ
 σίμ, ὅν δάμαμαι ἀνασᾶς δαῶναι σοι, λέγω ἡ
 μῖν, εἰ καὶ ὅν δώσῃ αὐτῷ, ἀνασᾶς διὰ τὸ εἶ
 ναι αὐτῷ φίλον, δία γὰρ τὴν ἀναίδειαν αὐτῷ
 ἐγενεθῆς δώσα αὐτῷ, ὅσων ἤθελε. καὶ γὰρ ἡμῖν
 λέγω. αὐτῷ Ἐ δωθήσεται ἡμῖν, ζητήτε καὶ
 εὑρήσετε, κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ἡμῖν, πᾶς
 γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, Ἐ ὁ ζητῶν εὑρίσκει,
 Ἐ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. τίνα δὲ ἡμῶν
 τὸν πατέρα αὐτῷ ὁ ἵος ἄρτον, μὴ λίθον ἐπι
 δώσῃ αὐτῷ; εἰ Ἐ ἰχθῶν, μὴ ἀντὶ ἰχθύος
 ὄψιν ἐπιδώσῃ αὐτῷ; ἢ Ἐ ἐὰν αἰτήσῃ ὄψιν,
 μὴ ἐπιδώσῃ αὐτῷ σκορπίον; εἰ ὅν ἡμῖν πο
 νηροὶ ἡ πάρεχοι περὶ ὁἰδατε δόματα ἀγαθὰ δι
 δόναι τῷ Τέκνῳ ἡμῶν, πόσων μάλλον, ὁ πα
 τὴρ ὁ ἐν οὐρανῷ δώσῃ πνεῦμα ἅγιον τοῖς
 αἰτῶσι αὐτῶν, καὶ ἡμῖν ἐκ βάλλων δαιμόνι
 ον, Ἐ αὐτὸ ἡμῖν κωφόρον. ἐγένετο ἡ τῷ δαιμονίῳ
 ἐξελθόντος, ἐλάλησα ὁ κωφός, Ἐ θαύμα
 σον οἱ ὄχλοι. Ἰνὲς ἡ δὲ αὐτῷ εἶπον, ὅν βεελ
 ζεβούλ ἄρχοντι πῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ
 δαιμόνια. ἔτρωοι δὲ παρεάζοντες, σημεῖον
 παρ' αὐτοῦ ἐζητήσω δὲ οὐρανῷ, αὐτὸς δὲ εἰ
 δὼς αὐτῶν τὰ διανοήματα εἶπερ αὐτοῖς.
 πᾶσα

Cū oratis dicite. Pater noster q es i cœ
 lis sc̄tificet nomē tuū, adueniat regnū
 tuū, fiat uolūtas tua quē admodū in cœ
 lo sic etiā i terra, panē nostrū cotidianū
 da nobis hodie, & dimitte nobis pctā
 nostra, siqdē & nos dimittim⁹ oīni de
 bēti nobis, & ne nos iducas i tētationē.
 sed libera nos a malo. Et ait ad illos. qs
 uestrū habebit amicū, & ibit ad illū me
 dia nocte & dicet illi, amice cōmoda mi
 hi tres panes, qm̄ amicus me⁹ uenit de
 uia ad me, & nō habeo qd̄ apponā illi,
 & ille deintus respōdēs dicat, noli mihi
 molestus esse, iam ostiū clausum est, &
 pueri mei mecū sunt in cubili, non pos
 sum surgere & dare tibi? Et ille si perse
 uerauerit pulsans, dico uobis, & si non
 dabit illi surgens, eo q̄ amicus eius sit,
 ppter improbitatē tamen eius surget,
 & dabit illi quotquot habet necessari
 os. Et ego dico uobis. Petite, & dabitur
 uobis, querite, & inuenietis, pulsate, &
 aperietur uobis. Omnis em̄ qui petit ac
 cipit, & q̄ q̄rit inuenit, & pulsanti aperie
 tur. Quis aut̄ ex uobis pater, quo si fili⁹
 petierit panē, nū lapidē dabit illi? Aut
 piscem, nū pro pisce serpentem dabit il
 li? Aut si petierit ouū, num porriget illi
 scorpionē? Si ergo uos cū sitis mali no
 stis bona data dare filijs uestris, quāto
 magis pater uester cœlestis dabit spi
 ritum bonū petētibus se. Et erat eijci
 ens dæmoniū & illud erat mutū, & cū
 eiecisset dæmoniū locut⁹ est mutus, &
 ammiratæ sūt turbæ. Quidā aut̄ ex eis di
 xerūt. In Beelzebul principe dæmonio
 rum eijcit dæmonia. Et alij tentantes, si
 gnum de cœlo quærebāt ab eo. Ipse au
 tem cū sciret cogitationes eorū dixit eis
 Omne

abider

Ad qsdas de eba dicetes qd i beelzebub eijcet demonia.

πᾶσα βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν διαμεριθεῖσα ἐρη-
 μοῦνη, ὁ οἶκος ἐπὶ οἶκον ὡπῆσθαι. εἰδὲ καὶ ὁ
 σατανᾶς ἐφ' ἑαυτὸν διαμεριθεῖσθαι, πῶς σαθῆσεται
 ἡ βασιλεία αὐτοῦ. ὅτι λέγετε, ὅτι βεελζε-
 βουλ ἐκβάλλει μετὰ δαιμόνια, εἰ δὲ ἐγὼ
 ἐν βεελζεβουλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οὐ ἦοι
 ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλομαι; διὰ τὸ αὐτοὶ κρι-
 ταὶ ὑμῶν ἔσονται. εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ θεοῦ ἐκ-
 βάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἐφθασεν ἐφ' ὑμᾶς
 ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ὅτι ἂν ὁ ἰσχυρὸς καθωπλι-
 μένος φυλάσσει τὴν ἑαυτοῦ ἀνάλω, ἐν εἰρήνῃ ἐ-
 σὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. ἐπὶ ἂν δὲ ὁ ἰσχυρὸς
 τερὸς αὐτοῦ ἐπελθὼν νικήσῃ αὐτὸν, τὴν ὡπλι-
 αμῆν αὐτοῦ αἰρεῖ ἐφ' ἡ ἐπεπόθει, ὅτι τὰ σκῦλα
 αὐτοῦ διαδίδωσιν. ὁ μὴ ὡμ μετ' ἐμοῦ κατ' ἐ-
 μοῦ ἐστω. καὶ ὁ μὴ σωζάτω μετ' ἐμοῦ, σκός
 ὡς. ὅτι ἂν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ
 ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέσχηται δι' ἀνύδρου τὸ
 πῦρ ζητοῦν ἀνάπαυσιν. ὅτι μὴ ἐπίσχωμ λέ-
 γει. ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου, ὅθεν ἐξήλ-
 θον. καὶ ἐλθὼν εὐρίσκει σεσαρωμένον καὶ κε-
 κοσμημένον. τότε πορεύεται καὶ παραλα-
 βάνει ἐπ' ἄλλα πνεύματα πονηρότερα ἐ-
 αὐτοῦ. καὶ ἐισελθόντα κατοικᾷ ἐκεῖ. καὶ γίνεται
 τὰ ἔχματα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χεῖρονα ἢ
 πρῶτον. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦ-
 τα, ἐπ' ἄρσά τις γυνὴ φωνῶν ἐκ τοῦ ὄχλου,
 εἰπερ αὐτῷ, μακαρία ἡ κοιλία ἡ βασίλασά
 σε, καὶ μασοὶ ὄνε ἐθήλασας, αὐτὸς δὲ εἰπερ,
 μενοῦγε μακαριοὶ οἱ ἀκούοντες τὸ λόγον τοῦ
 θεοῦ, καὶ φυλάσσοντες αὐτόν. ἢ δὲ ὄχλων
 ἐπαθροισομένων, ἤρξατο λέγειν, ἡ γενεὰ αὐ-
 τῆ πονηρὰ ἐστίν. σκμῆον ζήτει, καὶ σκμῆον οὐ
 δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σκμῆον ἰωνᾶ τοῦ προφή-
 τῆ, καθὼς ἐξέειπε ἰωνᾶς σκμῆον τοῖς νινευίταις,
 οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τῇ γενεᾷ ταύτῃ, βα-
 σίλισσα τοῖς ἐσεσθῆσεται, ἐν τῇ κρίσει μετὰ τὸν
 δὲ τὸ γενεᾶς ταύτης, ὅτι κατὰ κρινεῖ αὐτοῦ, ὅτι ἤλ-
 θεν ἐκ τῶν περὶ τὸ γῆσ ἀκῶσαι τὴν σοφίαν
 Salomonis

Omne regnū in seipsū diuisū desolat, & domus supra domū cadit. Si autē & fatanas in seipsum diuifus est, quomo- do stabit regnū ei⁹, quia dicitis in Beelzebub eijcere dæmonia. Si autē ego i Beelzebub eijcio dæmonia, filij uestri i quo eijciunt? Ideo ipsi iudices uestri erunt. Porro si in digito dei eijcio dæmonia, profecto peruenit in uos regnum dei. Cū fortis armatus custodit atriū suū, in pace sunt ea quæ possidet. Si autē fortior eo superueniens uicerit eū, uniuersa arma eius aufert in quibus confidebat, & spolia eius distribuit. Qui non est mecum, contra me est, & qui nō coligit mecum dispergit. Cū immundus spiritus exierit de homine, ambulat p loca in aquosa, querens requiem, & non inueniens dicit. Reuertar in domū meam unde exiui. Et cum uenerit inuenit eam scopis mundatam & ornatam. Tunc uadit & assumit septem alios spiritus secum nequiores se, & ingressi habitant ibi. Et fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Factum est autē cum hæc diceret, extollens uocem quædam mulier de turba dixit illi. Btūs uenter qui te portauit, & ubera quæ suxisti. At ille dixit. Quinimo, beatī q audiunt uerbū dei, & custodiūt illud. Turbis autē cōcurrentibus cœpit dicere. Generatio hæc generatio nequā est, signū quarit, & signum non dabitur ei nisi signū Ionæ prophete. Nam sicut fuit Ionas signum Niniuitis, ita erit & filius hominis generationi isti. Regina austri surget in iudicio cum uiris generationis huius, & condēnabit illos, quia uenit a finibus terræ audire sapientiam Salomonis

De muliere dicente btūs venter.

De signo Ionæ dādo Judis

σολομῶν θ'· καὶ ἰδοὺ πλεῖον σολομῶν θ'
 ἔδει· ἄνδρες νῦν ὅνῃ ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει
 μετὰ τοῦ γενέσθαι ταύτης, καὶ κατακρινοῦ-
 σὶν ἅντιν, ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα
 ἰωάν· καὶ ἰδοὺ πλεῖον ἰωάν· ὅδε· οὐδεὶς λύ-
 χνιον ἄψας εἰς κρητὴν τήκασιν, οὐδὲ ὑπὲρ τὸ
 μῶδον, ἀλλ' ἐπὶ πλῆν λυχνίαν, ἵνα οἱ εἰς
 πορθήσῃ, τὸ φῶς βλέπωσιν· ὁ λύχνος
 τοῦ σώματος ὅστις ὁ ὀφθαλμὸς· ὅταν
 ὦσιν ὁ ὀφθαλμὸς σου ἀπλοῦς ἢ, καὶ ὅλον τὸ
 σῶμά σου φωτανὸν ἔσται, ὅταν δὲ πονηρὸς
 ἢ, καὶ τὸ σῶμά σου σκοτανὸν ἔσται· σκόπε
 ὦσιν, μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ὅστις· εἰ ὦσιν
 τὸ σῶμά σου ὅλον φωτανὸν, μὴ ἔχομεν τι
 μέρος σκοτανόν, ἔσται φωτὴν ὅλον, ὡς ὅταν
 ἔσιν ὁ λύχνος τῇ ἀσραπῇ φωτίζει σε, ἐν δὲ τῷ
 λαλῆσαι, ἡρώτα αὐτὸν φαρισαῖος τις, ὡπως
 ἀριστήσῃ παρ' αὐτῶν· εἰσελθὼν δὲ ἀνέπεσε· ὁ
 δὲ φαρισαῖος ἰδὼν ἐθαύμασεν, ὅτι οὐ πρῶ-
 τος ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ ἀριστοῦ· εἶπε δὲ
 ὁ κύριος πρὸς αὐτόν, καὶ ὑμεῖς οἱ φαρισαῖ-
 οὶ τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου, καὶ τοῦ πίνα-
 κος καθαρίζετε, τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει
 ἀσραπῆς καὶ πονηρίας, ἀφρονες, οὐχ ὅποι-
 ἴσασιν τὸ ἔξωθεν, καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποικίσετε·
 πλῆν τὰ ἐνόησα, ὅτι ἐλεημοσύνη, καὶ
 ἰδοὺ πάντα καθαρά ὑμῶν ὅστις· ἀλλ' οὐαὶ
 ὑμῶν τοῖς φαρισαῖοις, ὅτι ἀποδεκατοῦτε
 τὸ ἰδίον σμῶμα, καὶ τὸ πῆγανον, καὶ πᾶν λά-
 χανον, καὶ παρέρχεσθε πλῆν κρίσιν, καὶ πλῆν
 ἀγάπην τοῦ θεοῦ· ταῦτα ἔδει ποιῆσαι
 καὶ κἄν μὴ ἀθιέναι· οὐαὶ ὑμῶν τοῖς φαρισαῖ-
 οῖς, ὅτι ἀγαπᾶτε πλῆν πρῶτον καθεδρίαν
 ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ τοὺς ἀσασμοὺς
 ἐν ταῖς ἀγοραῖς· οὐαὶ ὑμῶν γραμμα-
 τῆς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ἐσέως
 τὰ μνημεῖα, τὰ ἄδελφα, καὶ οἱ ἀνθρώποι
 περιπατοῦσιν ἐπ' αὐτῶν οὐκ ὀφείλουσιν·
 ἀποκρίθει δὲ τις τῶν νομικῶν λέγει
 αὐτῶν·

De lucerna sup candel' pro;

Ad pharisæū, ap' d' q' recubuit
it non totus

Lauādū q' d' t' q' t'

Ad pharisæos et legispericos.
De multiplici Væ.

Salomonis. Et ecce plus est Salomō hic.
 Viri Niniuitæ surgent in iudicio cū ge-
 neratione hac, & condemnabunt illā,
 quia pœnitentiam egerunt ad p̄dicatio-
 nem Ione. Et ecce plus est Iona hic. Ne-
 mo lucernam accendit, & in abscondi-
 to ponit, neq; sub modio, sed supra cā-
 delabrum, ut qui ingrediuntur, lumen
 uideant. Lucerna corporis est oculus.
 Cū igitur oculus tuus fuerit simplex, to-
 tum quoq; corpus tuum lucidum erit,
 si aut̄ nequā fuerit, etiam corpus tuū te-
 nefrosū erit. Vide ergo ne lumē qd̄
 in te est, tenebræ sint. Si ergo corpus tu-
 um totum lucidū fuerit, nō habens ali-
 quam partem tenebrosam, erit lucidū
 totum, ut cum lucerna fulgoris illumi-
 nat te. Et cū loqueretur, rogauit illū qui
 dam pharisæus, ut pranderet apud se.
 Iesus aut̄ ingressus recubuit. Pharisæus
 aut̄ cū uidisset admiratus est, quod nō
 prius lauisset ante prandium. Et ait do-
 minus ad illum. Nunc uos pharisæi qd̄
 deforis est calicis & catini mundatis, qd̄
 autem intus est uestri, plenum est rapi-
 na & iniquitate. Stulti, nonne qui fecit
 quod deforis est, etiam id quod dein-
 tus est fecit? Verūtamen quod super-
 est date elem̄osynā, & ecce omnia mun-
 da sunt uobis. Sed uæ uobis pharisæis
 quia decimatis mentā & rutam & oīe
 olus, & præteritis iudicium & charitatē
 dei. Hac aut̄ oportuit facere & illa non
 omittēre. Væ uobis pharisæis, quia di-
 ligitis primas cathedras ī synagogis, &
 salutatiōes in foro. Væ uobis scribæ &
 pharisæi hipocritæ, quia estis ut monumē-
 ta q̄ nō appent, & hoīes abulātes supra
 nesciūt. Rōdēs at̄ qdā ex legisperitis ait
 illi.

Handwritten marginal notes in a smaller script, likely a commentary or gloss, running vertically down the right edge of the page.

αυτου. διδασκαλε, ταυτα λεγωμ και η /
 μασ υβριζεισ. ο δε ειπερ. και υμιν τοις νο /
 μικοις, ουαι, οτι φορτιζετε τουσ ανθρωπουσ.
 φορτια δυσεασακτα, η αυτοι ειπεν διακτυλ /
 υμων ου προσφανετε τοις φορτιοις, ουαι υμιν
 οτι οικοδομετε τα μνημεια ην προφητων,
 ει η πατεριε υμν απεκτιναν αυτουσ, αρα μαρ
 τυρετε η σωενδοκετε τοις εργοις η πατερ
 υμων, οτι αυτοι μνν απεκτιναν αυτουσ, υμν
 η οικοδομητε αντην τα μνημεια. δια η η
 σοφια η θεσ ειπεν. αποσελω εις αυτουσ προ /
 φητιασ η απροσολωσ, η εξ αντην απκτενουν εν
 διωξισμ, ινα εκζητηη το αιμα παντων
 ην προφητων το εκχωσμενορ απο καταβο
 λησ κοσμου, απο φη γενεασ ταυτησ, απο το
 αιματοσ अबελ, εωσ το αιματοσ zacharis η
 απολωμενου μεταξυ των δυσιασκειου και των
 οικου. και λεγω υμιν, εκζητηησεται απο η
 ρειασ ταυτησ. ουαι υμιν τοις νομικοις, οτι
 ησατε πω κλεσα φη γνωστωσ, αυτοι ουκ ει /
 σθητε, η τουσ εισερχομενουσ εκωλυσατε. λε
 γοντοσ δε αυτου ταυτα προς αυτουσ, ησαν /
 το οι νομικοι και οι φαρισαιοι δεηωσ
 ενειχερ, και αποσομιζουσ αυτην περι πλα /
 ονωμ, ενεδρευοντεσ αυτην, ζητωωτεσ θερευσαι /
 τι εκ των σωματων αυτου, ινα καταγορησω /
 σιν αυτου. εν δις, επισωαχθησωσ ην μυρια /
 δωμ του οχλου, ωσ τε καταπατηρ αλλη /
 λουσ. ηρξατο λεγαμ προς τουσ μαθητασ αυ /
 πρωτον, προσεχετε εαυτοιεσ απο φη ζυμκοσ
 η φαρισαιωρ ητιεσ εν ενω κρισησ. ουδεμ η σπ
 κεκαλυμμενουσ εν εν, ο ουκ απκαλυθησεται εν
 κρυπη ο ου γνωδησεται. ανθων οσα εν τη σκοτια
 ειπατε, εν τη φωτι ακυδησεται, η ο προς το ουσ
 ελαλησατε, εν τοις ταμειοις, κρυθησεται επι
 η δωματαυ. λεγω η υμιν τοις φιλοισ μα, μη
 φοβηθητε απ των απκτενοντων το σωμα. και
 μετα ταυτα μη εχοντων περισωωτερομ τι
 ποιησαμ. αποδειξω δε υμιν τινα φοβηθητε.
 φοβηθητε

illi. Magister, hæc dicens etiam nobis
 facis contumeliam. At ille ait. Et uobis
 legisperitis uæ, quia oneratis homines
 oneribus quæ portare non possunt, &
 ipsi uno digito uestro nō attingitis sar
 cinas. Væ uobis quia ædificatis monu
 menta prophetarum, patres autem uestri
 occiderunt illos. Profecto testificamini
 quod consentitis operibus patrum uestro
 rum, quoniam illi quidem eos occide
 runt, uos autem ædificatis eorum sepul
 chra. Propterea & sapientia dei dixit.
 Mittam ad illos prophetas & aposto
 los, & ex illis occident & persequentur,
 ut requiratur sanguis omnium prophe
 tarum, qui effunditur a cōstitutione
 mundi a generatione ista, a sanguine
 Abel usque ad sanguinem Zachariæ, qui
 perijt inter altare & ædem. Profecto di
 co uobis, requiretur ab hac generatio
 ne. Væ uobis legisperitis qui tulistis cla
 uem scientiæ, ipsi non introistis, & eos
 qui introibāt phibulistis. Cū aut hæc ad
 illos diceret, cœperūt pharisæi & legispe
 riti grauer insistere & ab ore illius pe
 dere de multis insidiates ei, & quærentes
 aliqd uenari de ore ei⁹ ut accusaret eū.
XII
 Cū aut cōuenisset innumera turbæ mul
 titudo adeo ut se inuicē cōculcarent, cœ
 pit dicere ad discipulos suos. Primū at
 tendite uobis a fermēto pharisæorū quod
 est hypocrisis. Nihil enim optū ē quod nō
 reuelabit, neque absconditū quod nō sciet.
 Quō qu in tenebris dixistis, in lumine audi
 ent, & quod in aurē locuti estis in cubiculis,
 predicabit in tectis. Dico aut uobis ami
 cis meis, ne terreamini ab his qui occidūt
 corp⁹, & post hæc nō habēt quod amplius
 faciāt. Ostēdā aut uobis quæ timeatis.
 Time

XII
 Attendite a fermēto pharisæi

Ne terreat ab his q occidunt

ANGELIVM
 ecce phisæi Salenti
 surgent in iudicio
 & condemnabunt
 egerunt ad pō
 plus qz Iona in
 in ablu
 modo, sed fure
 ingrediuntur, lum
 corporis est oculi
 fuerit simplex
 corpus tuum laudum et
 corpus tu
 ne iudic
 Si ergo corp
 no habent
 tenet oculam, et tu
 cum lacerna fulgoris
 roguat
 prandere apud
 rebunt. Pharisæi
 est. quod n
 ante prandium. Ex aut
 lum. Nunc uos pharisæi
 & catini mundani
 est uestri plenum est
 nitate. Stulti, nonne qu
 ionis est, etiam id quod
 Verū tamen quod
 elemosinā, & ecce ante
 uobis. Sed uæ uobis
 amatis mentā &
 preteritis iudicium
 ec aut oportuit facere
 ere. Væ uobis pharisæi
 primas cathedras in syn
 cationes in foro. Væ uobis
 nisi faci hipocrite quod
 i no appent, & hec dicit
 aut. Rndis at qd ei

φοβηθετε τον μετα το αποκτεναι θησαιαν
 έχοντα εμβαλεν εις πλυ γεινναμ, και λε /
 γω υμιν, τουτομ φοβηθετε. ουχι πεντε ερου
 θια πολειται ασαριωμ δυο. και εμ θησαι /
 ην ουκ εσιμ επιλελησμενον ενωπιου του θε
 ου, αλλα και αι τριχες φι κεφαλησ υμων
 πασαι ηριθμονται, μη ου φοβεσθε. πολλων
 ερουθιωμ διαφερετε, λεγω η υμιν, πασ δε
 εμ, ομολογησεν εν μοι εμπροθεν ην ανθρω
 πωμ. και ο ηδου του ανθρωπου ομολογησεν
 εν αυτω εμπροθεν ην αγγελωμ του θεου
 ο η ανησάμενοσ με ενωπιον τ ανθρωπ αντηκ
 θησεν ενωπιον τ αν ηλ τ θεου, η πασ δε ερε
 λογ εις τον ηδον τ ανθρωπου αφεθησεν αυτω
 τω η εις το ανιον πνευμα βλασφημησαντι, ουκ
 αφεθησεν, οταν η προσφισιν υμ, επι ταε
 σωασασ ητας αρχασ, η ταε εξουσιασ μη με
 ριμνατε, πως η τι απολογησεν δε, η τι επι κη
 τε, το γω αγουμ πνευμα διδαξα υμασ εν αυ
 τη ηωρα, α δε ειπωεμ. ειπεμ δε τισ αυτω
 εκ του οχλου, διδασκαλε ειπωε τω αδελφω
 μου μερισαθη μετ εμου πλυ κληρονομιαμ,
 ο δε ειπεμ αυτω ανθρωπε, τισ μεκατεσκεμ
 δικασην η μερισην επι υμασ. ειπεμ δε προς
 αυτουε, ορατε και φυλασσοτε απο φι πλε
 ονεσιασ, οτι ουκ εν τω περισευφη τινι η ζωη
 αυτω εσιμ, εκ ην υπασχοντωμ αυτω, ειπεμ
 δε παραβολημ προς αυτουε λεγωμ.
 ανθρωπου τινουε πλουσιου, ευφορησεμ η χω /
 ρα, η διελογιζετο εν αυτω λεγων. τι ποιη
 σω, οτι ουκ εχω που σωαξω τουσ καρπουε
 μου; και ειπεμ τουτο ποιησω, καθελω μου
 τασ αποθηκαε και μειζοναε δικοδομησω, η
 σωαξω εκε παντα γενηματα μου, και τα
 αγαθα μου, και ερω τη ψυχη μου. ψυχη εχασ
 πολλα αγαθα κειμενα εις ετη πολλα, ανα /
 πανου, φαγε, πιε, ευφραίνου. ειπεμ δε αυτω
 ο θεουσ αφρομ, ταυτη τη νυκτι πλυ ψυχημ σε
 επιαιτησιν απο ου; α η ητοιμασασ τινισαι;
 ουτωε

Qui me confessus fuerit coram ho;

Blasphemia i spm: no remittit;

*Ad quosdam d turba, q dixit
dic fratri meo ut diuidat me
cu hereditate.*

*Similitudo de hōe diuitem
construente horrea sua.*

Timete eū qui postq̄ occiderit, habet
 potestatem mittere in gehennā. Ita di
 co uobis. hūc timete. Nōne quinq; pas
 feres uenēūt assib⁹ duob⁹, & un⁹ ex illis
 nō est in obliuione corā deo? Sed & ca
 pilli capitis uestri om̄es numerati sunt.
 Nolite ergo timere, multis passeribus
 pluris estis. Dico aut̄ uobis, omnis qui
 cūq; cōfessus fuerit in me corā hoibus.
 & filius hois confitebitur in illo corā an
 gelis dei. Qui aut̄ negauerit me coram
 hoibus, negabitur corā angelis dei. Et
 omnis qui dicit uerbū in filium hois re
 mittetur illi, ei aut̄ qui in sp̄m sanctum
 blasphemauerit nō remittetur. Cū aut̄
 inducent uos ad synagogas, & ad ma
 gistratus & potestates, nolite solliciti
 esse, qualiter aut quā respondeatis aut
 quid dicatis. Spūs enim sanctus doce
 bit uos in ipsa hora, quid oporteat uos
 dicere. Ait aut̄ ei quidā de turba. Magi
 ster, dic fratri meo ut diuidat mecū her
 editatē. At ille dixit ei. Homo, q̄s me
 cōstituit iudicē aut diuisorē supra uos?
 Dixitq; ad illos, uidete & cauete ab aua
 ritia, q̄a nō in abūdātia cuiusq; uita ei⁹
 est ex his q̄ possidet. Dixit aut̄ similitu
 dinē ad illos dicens. Hois cuiusdam di
 uitis uberes fructus ager attulit, & cogi
 tabat itra se dicēs. Quid faciā, q̄ nō ha
 beo quo congregē fructus meos? Et di
 xit. Hoc faciā. Destruā horrea mea, &
 maiora aedificabo, & illuc congregabo
 oīa q̄ nata sunt mihi & bona mea, &
 dicā animæ meæ. Anima habes multa
 bona, posita ī annos multos, requiesce,
 comedē, bibe, gaude. Dixit aut̄ illi de
 us. Stulte hac nocte animam tuā repe
 runt de te. Quæ aut̄ parasti, cui⁹ erūt?
 Sic qui

δουτως ο θησαυριζωμ εαυτω, ηδη μη εις δεδωμ
 πλουτων. Ειπερ η προς τους μαθητας αυτου.
 Δια τουτο ημι λεγω, μη μεριμνατε τη ψυ
 χη υμων τι φάγητε, μηδε τη σωματι, τι εν
 δυσκοδω, η ψυχη η παλαιον οζιμ φη εροφης, το
 σωμα τω ενδύματος, κατανοήσατε τους κοί
 ρακας, οτι ου απειρουσιμ ουδε διεριζουσιμ, ος
 ονκ εσιμ ταμειρον, ουδε αποθηκη, ηδη ο διος
 τρεφει αυτους. ποσω μαλλον υμας διαφερε
 τε ην πετηνων, τις η δε υμων μεριμων δυ
 ναται προδθηναι επι τω ηλικιαμ αυτου η
 χω ενα, ει δω ουτε ελαχισον δωαδω, τι πε
 ρι ην λοιπων μεριμνατε, κατανοήσατε τα
 κρινα πως αυξανει, ου κοπια, ουδε νηθε. Λεω
 η ημι, ουδε σολομων εν παση τη διοξη αυ
 του περιεβαλλετο ως εν τωτω, ει δε η χορι
 τω εν τη αγρω σημερον οντα η αυριον εις
 κλιβαιωμ βαλλομενον ο διος ουτως αμει
 εννυσιμ, ποσω μαλλον υμας ολιγοπισοι,
 και υμας μη ζηητε τι φάγητε, η τι κλητε,
 και μη μετρωριζεθε, ταυτα δε πανητα εδνη
 ε κοσμος επιζητα υμων η ο πατηρ οιδειμ, οτι
 ρηζητε φυτωμ. Πλω ζηητε τω βασιλειαμ
 του δεου, η ταυτα παντα προσηθησεται υμιμ.
 μη φοβου ο μηκορ ποιμνιον, οτι ενδοκησεν
 ο πατηρ υμων δωαι υμιμ τω βασιλειαμ.
 πωλησατε τα υπαρχοντα υμων, το δότε ε
 λεμοσωλω, ποιησατε εαυτους βαλάντια μη
 παλαιουμνα, δικσαυρομ ανεκληπιον εν τω
 ουρανω, οπου κληπιμ ουκ εστιν, ουδε σης
 διαφθειρα, οπου γαρ οζιμ ο δικσαυρομ υμων,
 εκει και η καρδια υμων εσαι. εσωσαμ υμων
 αι οσφρες ηρωσωμλαι το δι λυχνιοι και ο
 μοι, το υμας ομοιοι ανθρωποισ προσδεχο
 μλωις τον κυριον αυτων, ποτε αναλυσαι εκ
 ην γαμωμ, ινα ελθοντες εκ εσαντες, ευθει
 ως ανοιξωσιν αυτω, μακαριοι οι δσλοι εκνοι,
 ους ελθωμ ο κυριος ευρησει γεργοσντας. Αμλω
 λεω υμιμ, οτι ηρωσειται η ανακλινη αυτος,
 ηδη περ

Sic qui sibi thesaurizat, & nō est in deū
 diues. Dixitq; ad discipulos suos. Ideo
 dico uobis. Nolite solliciti esse anima
 uestræ quid manducetis, neq; corpori
 qd induamini. Anima plus est q̄ esca,
 & corpus plus q̄ uestimentū. Cōsyde
 rate coruos, quia nō seminant neq; me
 tunt, quibus nō est cellarium neq; hor
 reum, & deus pascit illos. Quanto ma
 gis uos pluris estis uolucrib⁹? Quis au
 tem uestrū sollicitudine potest adijcere
 ad staturam suam cubitū unum? Si er
 go neq; quod minimū est potestis, qd
 de cæteris solliciti estis? Cōsyderate li
 lia quomodo crescunt. Non laborant
 neq; nent. Dico aut̄ uobis, nec Salomō
 in omni gloria sua uestiebat sicut unū
 ex istis. Si aut̄ scenū quod hodie est in
 agro & cras i dibanū mittit, deus sic ue
 stit, q̄to magis uos pusillæ fidei? & uos
 nolite q̄rere qd māducetis, aut qd biba
 tis, & nolite i sublimē tolli. Hæc em̄ oīa
 gētes mūdi q̄runt. Pater aut̄ uester scit
 qm̄ his indigetis. Verūtamen q̄rite re
 gnum dei, & hæc omnia adijcientur uo
 bis. Noli timere pusille grex, quia cōpla
 cuit patri uestro dare uobis regnū. Vē
 dite q̄ possidetis, & date elemosynā. Fa
 cite uobis sacculos qui nō ueterascunt,
 thesaurū non deficientem in cælis, quo
 fur non appropriat, neq; tinea corrup
 pit. Vbi em̄ thesaurus uester est, ibi &
 cor uestrū erit. Sint lumbi uestri p̄cin
 cti, & lucernæ accēsæ, & uos similes hoī
 bus expectātib⁹ dñm suū qñ reuertat̄
 a nuptijs, ut cū uenerit & pulsauerit cōfe
 stim apiāt ei. Beati serui illi, quos cū ue
 nerit dñs inuenerit uigilātes. Amē dico
 uob, q̄ p̄ciget se & faciet illos discūbere
 O & transiens

Nō solliciti qd māducetis

Cōsyderate lilia agri

Querit regnū dei

Sunt lumbi vestri p̄cincti

... qui possit occidit
 ... timere. Nōne quia
 ... corā deo? Sed
 ... omnes numerat
 ... multis p̄s
 ... uobis, omni
 ... corā deo
 ... in illo corā
 ... negauit me cor
 ... angelis de
 ... in suum in
 ... in ipm̄ fact
 ... no remittet. Co
 ... ad synagogas. Si
 ... nolite li
 ... quez respondet
 ... sanctus
 ... oportet
 ... de turba. No
 ... dividat t̄cti
 ... ille dixit ei. Homo, q
 ... diuifore supra
 ... uidete & caute
 ... in abudātia cuiusq̄
 ... possidet. Dixit aut̄
 ... dicens. Hōis cuius
 ... fructus ager am
 ... tra se dicit. Quid fac
 ... fructus
 ... oc faciā. Destina h
 ... edificabo, & illa
 ... nata sunt mibi & h
 ... anima mea. Anima
 ... i amos m̄
 ... mede bibe, gaude. Dixit
 ... nocte am
 ... de te. Quæ aut̄ p̄c

Ad petru, felix ee bo-
nu dispensator,

De malo seruo, moza dno
facite. no facit fr eiq vo-
luntatem.

Ab eo cui multu datu e
multu qretur,

Ignem veni mitte i terra,

καὶ παρελθὼν διακονήσῃ αὐτοῖς. καὶ ἔαμ
 ἔλθῃ ἐν τῇ δευτέρῃ φυλακῇ, καὶ ἐν τῇ τρί-
 τῃ φυλακῇ ἔλθῃ, καὶ ἐν τῇ ὅτῳ, μακά-
 ριστοὶ εἰσὶν οἱ δούλοι ἐκείνοι. τοῦτ' ἐγινώσκε-
 πτε, ὅτι ἐν ἡμέρῃ οὐκ οἰκοδεσπότης, ποία ὥρα ὁ κλέ-
 πτης ἔρχεται, ἐρηγήσκει ἄμ, καὶ οὐκ ἄμ
 ἀφῆκεν διορηγῶν τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἡμῶν
 ὅσω γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ἡ ὥρα οὐ δοκᾷτε ὁ
 ἦος τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται; εἶπερ ἡ αὐτῷ ὁ πεί-
 τρος, κύριε, πρὸς ἡμᾶς τὴν πᾶσιν ἰαυτῶν
 λέγεις, ἢ πρὸς πάντας. εἶπερ δὲ ὁ κύριος,
 τίς ἄρα ὄστις ὁ πιστὸς οἰκονόμος καὶ φρόνι-
 μος, ὃν καταστήσει ὁ κύριος ἐπὶ τῆς διαρπαί-
 κας αὐτῆς, τὸν δὲ δόνα ἐν καιρῷ τὸ σιτομέτρι-
 ον; μακάριος ὁ δούλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύ-
 ριος αὐτῆς, εὐρήσῃ ποιοῦντα ὅτως. ἀληθῶς λέ-
 γω ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ πάνσιν τῆς ὑπάρχουσιν αὐ-
 τῶν καταστήσει αὐτόν. εἰ μὴ δὲ εἴπω ὁ δούλος
 ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, ἰσχυρίζομαι ὁ κύ-
 ριος ἔρχεται, καὶ ἄρξεται τύπτειν τὸν παῖδα
 καὶ τὰς παιδίσκας, ἐδίψῃ τὸ πίνειν καὶ με-
 θυσκέσθῃ, ἢ ἔσθῃ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν
 ἡμέρῃ ἢ οὐ προσδοκᾷ, καὶ ἐν ὥρῃ ἢ οὐ γινώ-
 σκει, καὶ διχοσμίσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐ-
 τῶν μετὰ τῆν ἀπίστων θήσει. ἐκεῖνος ἢ ὁ δού-
 λος ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου εἰ αὐτῆς, καὶ μὴ ἐί-
 τιμάσας, μὴ ἢ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτῆς
 διαρπαγῆς πολλῆς, ὁ δὲ μὴ γνοὺς ποιήσας, λέ-
 ῖται ἄξιον πλῆθους, διαρπαγῆς ὀλίγας. πάντ' ἡμεῖς
 ἐδόθημεν πλῆθους, πλὴν ζητηθήσεται παρ' αὐτῆς, καὶ ὅτι πρὸ
 θεοῦ πολλοῦ, περισσότερον αἰτήσουσιν αὐτόν.
 πῦρ ἔλθω βαλεῖν εἰς τὴν γῆν, καὶ τί θέλω
 εἰ ἢ ἀνέφθικ; βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτίσαι
 εἰς τὴν γῆν, καὶ πῶς σιμῶμαι ἕως οὐ τελεσθῆ; δο-
 κᾷτε, ὅτι ἐρημῶν παρεγενόμενος δόξα ἔμ
 τῇ γῆ; οὐχὶ λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἢ διαμερι-
 σμὸν ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πάντες ἐμ
 οἶκον ἐνὶ διαμεμερισμῶν, τρεῖς ἐπὶ δυ-
 σίμ, καὶ δύο ἐπὶ τρισίμ διαμεριθῆσεται.
 πάντες

& transiens ministrabit illis. Et si uene-
 rit in secunda uigilia, & si in tertia uigi-
 lia uenerit, & ita inuenerit, beati sūt ser-
 ui illi. Hoc autem scitote, quod si scisset
 pater familias qua hora fur ueniret, ui-
 gilasset utiq; & nō passus fuisset pfodi
 domū suam. Et uos estote parati, quia
 qua hora nō putatis filius hominis ue-
 niet. Ait autē ei Petrus. Dñe, ad nos di-
 cis hanc parabolā, an & ad omnes? Di-
 xit autē dominus. Quis putas est fidelis
 dispensator & prudens, quem cōstituet
 dñs super familiam suam ut det illis in
 tempore tritici mensuram? Beatus ille
 seruus, quem cum uenerit dominus
 inuenerit ita facientē. Vere dico uobis,
 quoniā super omnia quæ possidet con-
 stituet illum. Qz si dixerit seruus ille in
 corde suo, moram facit dominus meus
 uenire, & cœperit pcutere seruos & an-
 cillas & edere & bibere & inebriari, ue-
 niet dñs serui illius in die quo non spe-
 rat, & hora qua nescit, & diuidet eum,
 partemq; eius cū infidelibus ponet. Il-
 le autē seruus qui cognouit uoluntatem
 dñi sui, & non se preparauit, & nō fecit
 secundum uoluntatem eius, uapulabit
 multis, qui autē non cognouit & fecit di-
 gna plagis, uapulabit paucis. Omī au-
 tem cui multū datū est, multū quære-
 tur ab eo, & cui cōmendauerunt multū
 plus petent ab eo. Ignem ueni mittere
 in terrā, & quid uolo si iam accēsus est?
 Baptismo autem habeo baptizari, &
 quomodo coartor usq; dū perficiatur?
 Putatis q; pacē uenerim mittere in ter-
 ram? Non dico uobis, sed separationē.
 Erūt em̄ ex hoc quinq; i domo una di-
 uisi, tres in duos, & duo i tres diuident,
 pater in

πατὴρ ἐφ' ἑσέ, ὁ υἱὸς ἐπὶ πατρί, μητὴρ ἐπὶ θυγατρὶ, καὶ θυγάτηρ ἐπὶ μητρὶ, πενθερὰ ἐπὶ πλὴν νύμφῳ αὐτῆς, καὶ νύμφη ἐπὶ πλὴν πενθερᾷ αὐτῆς. ἔλεγεν δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις, ὅτι ἂν ἴδῃτε πλὴν νεφέλλῳ ἀνατέλλουσαν ἀπὸ δύσμου, εὐθέως λέγετε ὅμοιος ἐρχεται, ὁ γίνεσθαι οὕτως, καὶ ὅτι ἂν νότον πνέοντα, λέγετε, ὅτι καύσωμ ἔσαι, καὶ γίνεται, ὁποικριταί, τὸ πρόσωπον φθὶ γῆς ἢ τοῦ θυρανοῦ ὅτι δατε δοκιμάζου, τὸν δὲ καιρὸν τοῦτον πῶς οὐ δοκιμάζετε, τί δὲ καὶ ἀφ' ἐαυτῶν οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον; ὡς γὰρ ὑπάγει μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ' ἀρχοντῶν ἐν τῇ ὁδοῦ, ὁ δὲ ἐργασίαν ἀπικλάχθαι ἀπ' αὐτοῦ, μή ποτε κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κριτὴν, καὶ ὁ κριτὴς σε παραδῶ τῷ πρᾶκτορι, καὶ ὁ πρᾶκτὼς σε βάλῃ ἐν φυλακῶν. λέγω σοι οὐ μὴ δέξῃς ἐκεῖθεν, ἕως ὅτου καὶ τὸ ἔχαρμ ληπθῇ ἀποδῶς.

παρῆσαν δὲ ἕνεκεν ἐν αὐτῶν τῶν καιρῶν ἀπαγγέλλοιτε αὐτῶν περὶ τῆν γαλιλαίῳ, ὅν τὸ αἷμα πιλᾶτος ἔμιξεν μετὰ τῆν θυσιῶν ἀντῆν, καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ἔειπεν αὐτῶν. Δοκεῖτε, ὅτι οἱ γαλιλαῖοι οὗτοι ἀμαρτωλοὶ παρὰ πάντας τοὺς γαλιλαίους ἐγγύοντες, ὅτι τοιαῦτα πεπόνθασι. οὐχὶ λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἔαμ μὴ μετανοῆτε πάντες, ὡσαύτως ἀπολεῖσθε. ἢ ἐκεῖνοι οἱ δέκα ὁδοκῶν ἐφ' οὓς ἔπεισεν ὁ πύργος ἐν τῷ σιλωᾶμ καὶ ἀπέκτανεν ἀνθρώπους, δοκεῖτε, ὅτι οὗτοι ὀφείλονται ἐγγύοντες παρὰ πάντας ἀνθρώπους τοὺς κατοικῶντας ἐν ἱερουσαλὴμ; οὐχὶ λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἔαμ μὴ μετανοῆτε πάντες ὁμοίως ἀπολεῖσθε. ἔλεγεν δὲ ταύτῳ τῷ παραβολῶν, συνκλῶ ἔρχου τις ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ πεφυτθῆν μιλῶν, καὶ ἦλθεν καρπὸν ζητῶν ἐν αὐτῇ. καὶ οὐχ' εὗρεν. ἔειπεν δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν. ἰδοὺ τρία ἔτη ἐρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συνκῇ ταύτῃ, καὶ οὐχ' εὗρισκω, ἐκκοφομ ἀντῶν, ἵνα τί καὶ τῷ γῆν καταρῆ. ὁ δὲ ἀπεκρίθη λέγων αὐτῶν

pater in filium, & filius in patrem suū, mater in filiam & filia in matrē, socrus in nurum suā, & nurus in socrum suā. Dicebat autē & ad turbas. Cum uideritis nubem orientem ab occasu, statim dicitis nimbus uenit, & ita fit. & cū austrum flantem, dicitis quia aestus erit & fit. Hypocritæ, faciem cœli & terræ nostis probare, hoc autē tēpus quomodo non probatis? Quid autē & a uobis ipsis non iudicatis quod iustum est? Cū autem uadis cū aduersario tuo ad principem in uia, da operam liberari ab illo, ne forte pertrahat te ad iudicem, & iudex tradat te exactori, & exactor coniciat te in carcerē. Dico tibi, nō exies inde, donec etiā nouissimū minutū reddas.

¶ Aderāt autē quidā ipso in tempore nunciantes illi de Galilæis, quorū sanguinem Pilatus miscuit cum sacrificijs eorū. Et rñdens Iesus dixit illis. Putatis quod hi Galilæi p̄ omnibus Galilæis peccatores fuerint, quia talia passi sunt? Nō dico uobis, sed nisi pœnitentiā habueritis omnes similiter peribitis, sicut illi decem & octo supra quos cecidit turris in syloe & occidit eos. Putatis quod & ipsi debitores fuerint supra omnes homines habitantes in Hierusalem? Nō dico uobis, sed nisi pœnitentiā habueritis, omnes similiter peribitis. Dicebat & hanc similitudinē. Arborē ficī habebat quidā plantatam in uinea sua, & uenit quærens fructum in illa, & non inuenit. Dixit autem ad cultorem uinea. Ecce anni tres sunt ex quo uenio querens fructum in ficu hac, & non inuenio. Succide illam, ut quid etiam terram occupat? At ille respondens dixit illi,

XIII

Sub exēplo galileorū or̄is̄ iforū monet agēdas p̄nias.

Parabola de arborē ficī infructuosa.

O 2 illi,

Cap. 13.

αυτῷ. κίρτε ἄφες αὐτῷ, καὶ τοῦτ' ὅτι ἔτ'
 ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτῷ, καὶ βάλω κοι-
 πρίαμ, καὶ μὴ ποιήσῃ καρπὸν, εἰ δὲ μήγε
 εἰς τὸ μέλλον ἐκκόψας αὐτῷ. Ἡ δὲ διδασ-
 κωμ ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τῆς σάβ-
 βασιμ, καὶ ἰδοὺ, γυνὴ ἥμ πνεῦμα ἔχουσα δι-
 αθενείας ἔτη δέκα ἑξήκοντα, καὶ ἦμ συγκύπτει
 σα ἑμὴ δυνάμει ἀνακύνει εἰς τὸ παντε-
 λές, ἰδὼν δὲ αὐτῷ ὁ ἸΗΣΟΥΣ προσεφώνησεν
 καὶ εἶπεμ αὐτῇ. γύναι ἀπολέλυσαι ἀπ' τῆς
 αθενείας σου, καὶ ἐπέθηκερ αὐτῇ τὰς χεῖρας,
 καὶ παραχρῆμα ἀνωρθώθη καὶ ἐδόξαζεν τὸν
 θεόν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυναγωγὸς ἀγα-
 νάκτωρ, ὅτι τῷ σαββάτῳ ἐδιδράσθησεν, ὁ
 ἸΗΣΟΥΣ ἔλεγεν τῷ ὄχλῳ. ἐξ ἡμέραι ἐσίμ
 ἐν αἷς δ' εἰς γάλακτα, ἐν ταύταις ὅω ἐρχοί-
 μνοι δόρα πνεύμα, καὶ μὴ τῆς ἡμέρας τῆς σαβ-
 βάτου, ἀπεκρίθη ὅω αὐτῷ ὁ κύριος, καὶ εἶ-
 πεμ. ὑποκριτὰ, ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ,
 οὐ λύνει τὸν βοῦν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπ' φά-
 τνης καὶ ἀπαγαγῶν ποτίζει; ταύτῳ δὲ δυ-
 γατέρῃ ἀβραὰμ ὄυσαν ἦμ ἐδῆσεν ὁ σατανὰς
 ἰδοὺ δέκα ἑξήκοντα ἔτη, οὐκ εἶδεν λυθῆσαι ἀπὸ
 τοῦ δεσμοῦ τούτου τῆς ἡμέρας τοῦ σαββάτου;
 καὶ ταῦτα λέγοντες ἀντὶ κατηχάωντο πάν-
 τες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ. καὶ πᾶς ὁ ὄχλος
 ἔχαζεν ἐπὶ πᾶσι τῆς ἐξουσίας τῆς γινόμε-
 νοις ὑπ' αὐτοῦ. ἔλεγεν δὲ τινὶ ὁμοίῳ ὄζει ἢ βα-
 σιλείᾳ τοῦ θεοῦ, καὶ τινὶ ὁμοιώσω αὐτῷ, ὁ-
 μοίᾳ ὄζει κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρω-
 πὸς ἔβαλεν εἰς κῆπον αὐτοῦ, καὶ ἤνεκσεν,
 καὶ ἐγένετο εἰς δένδρον μέγα, καὶ τὰ πετα-
 νὰ τοῦ οὐρανοῦ κατεσκύωσεν ἐν τοῖς κλά-
 δοις αὐτοῦ. καὶ πάλιν εἶπεμ. τινὶ ὁμοιώσω τὸ
 βασίλειον τοῦ θεοῦ; ὁμοίᾳ ὄζει ζύμη, ἥμ
 λαβοῦσα γυνὴ ἐκρυφεν εἰς ἀλεύρου σάτα
 τρία, ἕως ὅτου ἐζυμώθη ὅλον. καὶ ἐπορεύετο κα-
 τὰ πόλεις καὶ κώμας, διδάσκων καὶ πορεύ-
 εμ ποιοῦν μύθος εἰς ἱερουσαλήμ. εἶπεμ δὲ ἕως
 αὐτῷ.

De muliere inclinata suae curia.

Archisynagogo indigna- ti qd sabbato curasset.

Grano sinapis regnum celoꝝ comparatur.

Et ite fermento.

illi. Domine, dimitte illam & hoc anno usq; dum fodiam circa illam & mittam stercora. Et siquidem fecerit fructū, sin minus in futurum succides eā. Erat aut docens in una synagoga rū in sabbatis. Et ecce, mulier quæ habebat spiritū infirmitatis annis decem & octo, & erat inclinata, nec omnino poterat sursum respicere. Quam cum uideret Iesus, uocauit eam ad se, & ait illi. Mulier, dimissa es ab infirmitate tua. Et imposuit illi manus, & confestim erecta est, & glori- ficabat deum. Respondens autē archi- synagogus/ indignans quod sabbatis fanillet Iesus, dicebat turbæ. Sex dies sunt in quibus oportet operari. In his ergo uenite ut fanemini, & non in die sabbati. Respondens autem ad illum dominus dixit. Hypocrita. Vnusquisq; uestrum sabbato nonne soluit bouem suū aut asinū a p̄sepio & ducit ad aqua re? Hanc aut filiam Abrahæ/ quam alligauit satanas, ecce decē & octo annis, nō oportuit solui a uinculo isto die sab- bati? Et cum hæc diceret, erubescabant omnes aduersarij eius, & omnis popu- lus gaudebat in uniuersis quæ gloriose fiebant ab eo. Dicebat ergo. Cui simi- le est regnum dei, & cui simile faciam illud? Simile est grano sinapis, quod acceptum homo misit in hortum suum & creuit, & euasit in arborem mag- nam & uolucres cœli nidulabantur in ramis eius. Et iterum dixit. Cui simi- le faciam regnum dei? Simile est fer- mento, quod acceptum mulier abscon- dit in farinae sata tria, donec fermenta- tur totū. Et ibat p̄ ciuitates & castella do- cens, & iter faciens in Hierusalē. Ait aut illi quidā

αὐτῶ. κύριε, εἰ ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι, ὃ δὲ εἶ-
 περ πρὸς αὐτοὺς, ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς
 στενῆς πυλῆος, ὅτι πολλοὶ θέλω ὑμῖν, ζητήσασ-
 σιν εἰσελθεῖν, καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν, ἀφ' οὗ ἄμ-
 ἐγερθῆ ὁ οἰκοδεσπότης, καὶ ἀποκλείσῃ τὴν
 θύραν, καὶ ἄρξῃ κλεῖναι καὶ κρούειν τὴν
 θύραν λέγοντες, κύριε κύριε ἀνοίξορ ἡμῖν,
 καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς πό-
 θερ ἐσεῖ, τότε ἄρξῃ λέγειν, ἐφάγομεν ἐξ ὧ
 πίτου σου, καὶ ἐπίομον, καὶ ἐν ταῖς πλατεί-
 αῖς ὑμῶν ἐδίδαξα, καὶ ἐρεῖ, λέγω ὑμῖν, οὐκ
 οἶδα ὑμᾶς πόθερ ἐσεῖ, ἀπόσπῃτε ἀπὸ ἐμοῦ πάν-
 τες ἐργάται ἐν ἀδικίᾳ, ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυ-
 θμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ὅτ' ἄρ' ὀ-
 κνῶτε ἀβραάμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ, ὅτι πάν-
 τας τοὺς προφήτας ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ,
 ὑμᾶς δὲ ἐκβαλλομένους ἐξω, καὶ ἕξουσιν ἀπὸ
 ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν καὶ βορρᾶ καὶ νό-
 του, καὶ ἀνακλιθήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ
 τοῦ θεοῦ, καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἔρχατοὶ δι' ἔσονται
 πρῶτοι, καὶ εἰσὶν πρῶτοι δι' ἔσονται ἔχατοι.
 ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ προσήλθοῦν τίνες φαρι-
 σαῖοι λέγοντες αὐτῶ. ἐξελθε καὶ πορεύου ἐν
 τῷ ἔσθρ, ὅτι ἡρώδης θέλει σε ἀποκτεῖναι, καὶ
 εἶπερ αὐτοῖς, πορεύθ' ἐντες εἰπατε τῇ ἀλώ-
 πεκί ταύτῃ. ἰδοὺ ἐκβάλλω δαίμονια, καὶ
 ἰάσασ ἐπί τε λῶ, σήμερον καὶ ἄρριον καὶ τῇ
 τρίτῃ τελούμαι, πολλὴν δὲ με σήμερον καὶ
 ἄρριον καὶ τῇ ἔχον μὴ πορεύεσθαι, ὅτι οὐκ
 ἐνδέχεται, προφήτῳ ἀπολεῖσθαι ἐξω ἱερου-
 σαλὴμ. ἱερουσαλὴμ ἱερουσαλὴμ ἢ ἀποκτεί-
 νουσα τοὺς προφήτας, καὶ λίθολοοῦσα τοὺς
 ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέ-
 λησα ἐπίσω ἀξαι τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον
 ὄρνις πτῦν ἐαυτῆς νοσίαμ ὑπὸ τὰς πτέρυγας
 καὶ οὐκ ἠδέλησάτε, ἰδοὺ ἀρλίεται ὑμῖν ὁ δι-
 κος ὑμῶν ἔρχεται. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ
 με ἴδῃτε ἕως ἄρ' ἢ ἔξ ὅτε εἰσπῆτε. εὐλογημέ-
 νος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου.

καὶ ἐγγύετ

illi quidam. Domine, an pauci sunt qui
 saluantur? Ipse autem dixit ad illos.
 Contendite intrare per angustam por-
 tam, quia multi dico uobis quærent in-
 trare & non poterunt. Cū autem surre-
 xerit paterfamilias & clauerit ostiū, &
 cœperitis foris stare, & pulsare ostium
 dicentes. Dñe dñe aperi nobis, & respō-
 dens dicet uobis. Nescio uos unde si-
 tis. Tunc incipietis dicere. Manducaui
 mus coram te & bibimus, & in plateis
 nostris docuisti. Et dicet uobis. Nescio
 uos unde sitis. Discedite a me omnes
 operarij iniquitatis. Ibi erit fletus &
 stridor dentium, cum uideritis Abra-
 ham & Isaac & Iacob & omnes pro-
 phetas in regno dei, uos autem expelli
 foras, & uenient ab oriente & occiden-
 te & aquilone & austro, & accumbēt in
 regno dei. Et ecce sunt nouissimi qui
 erunt primi, & sunt primi qui erunt no-
 uissimi. In ipsa die accesserunt quidam
 phariseorum dicentes illi. Exi, & uade
 hinc, quia Herodes uult te occidere. Et ait
 illis. Ite & dicite uulpi illi. Ecce eij-
 cio dæmonia, & sanitates perficio ho-
 die & cras, & tertia die cōsumor. Verū-
 tamen oportet me hodie & cras & pro-
 ximo die ambulare, quia non capit
 prophetam perire extra Hierusalem. Hierusalem
 Hierusalem, quæ occidis
 prophetas, & lapidas eos qui mittun-
 tur ad te. Quotiens uolui congregare
 filios tuos quemadmodum auis nidū
 suum sub pennis, & noluisti. Ecce relin-
 quitur uobis, domus uestra deserta.
 Dico autem uobis, quod nō uidebitis
 me donec ueniat cum dicetis. Benedi-
 ctus qui uenit in nomine domini.

○ 3 Et factum

Ad qsdaz Cotendite intrare per angustas portas.

Herode uulpe uocat.

Hirtz hirtz q orrid' pphas.

Hydropicus sab^{to} cūrat
i domo principis phariseorū

καὶ ἐγγύετ' ἐν τῷ ἐλθῆναι αὐτὸν εἰς οἶκον ἑνὸς τῶν ἀρχόντων τῶν φαρισαίων σαββάτω φαγεῖν ἄρτον, ὃ αὐτοὶ ἦσαν παρατηροῦντες αὐτὸν. ὃ ἰδοὺ ἄνθρωπος τις ἦν ὑδρωπικός ἐμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἸΗΣΟΥΣ εἶπεν πρὸς τοὺς νομικοὺς ὃ φαρισαίους λέγων, εἰ ἔξεσι μὲν ἐν τῷ σαββάτῳ διεραπεύεσθαι, οἱ δὲ ἡσυχασαί, καὶ ἐπιλαβόμεθα ἰάσασθαι αὐτὸν καὶ ἀπέλυσεμ, καὶ ἀπεκρίθη πρὸς αὐτοὺς εἶπεν, τίνας ὑμῶν ὄνος ἢ βοῦς εἰς φρέαζ' ἐμπεσῆται καὶ οὐκ εὐθέως ἀναπάσει αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; καὶ οὐκ ἴσχυσα ἀνταποκριθῆναι αὐτῷ πρὸς ταῦτα. ἔλεγεν δὲ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολῶν, ἐπέχωρ, πῶς τὰς πρωτοκλισίας δεξιέροντο, λέγων πρὸς αὐτοὺς, ὅτ' ἂν κληθῆς ὑπὸ ἡμετέρων εἰς γάμον, μὴ κατακλιθῆς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν, μή ποτε ἐπιτιμότερός σου ἢ κεκλημῆς ὑπ' αὐτοῦ. καὶ ἐλθὼν ὁ σέ καὶ αὐτὸν καλέσας, ἔρεῖ σοι, δοῦς τὸ τοῦ τόπου, καὶ τότε ἄρξῃ μετ' ἀσχύνης τὸν ἔσχατον τόπον κατέχευε. ἀλλ' ὅτ' ἂν κληθῆς πορευθεὶς ἀνάπεσον εἰς τὸν ἔσχατον τόπον, ἵνα ὅτ' ἂν ἔλθῃ ὁ κεκληκὼς σε ἔρεῖ σοι, φίλε προσανάκθι ἀνώτερον, τότε ἔσαι σοι δοῦσα ἐνώπιόν σου ἢ ὡς συνακαμίνω σοι, ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινώσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψώσεται. ἔλεγεν δὲ καὶ τῷ κεκληκώτι αὐτὸν, ὅτ' ἂν ποιῆς ἄριστον ἢ δεῖπνον, μὴ φάνας τοὺς φίλους σου, μὴ δὲ τοὺς ἀδελφούς σου, μὴ τὴν συγγειῖαν σου, μὴ δὲ γείτονας πλουσίους, μὴ ποτε καὶ αὐτοὶ σε ἀντικαλέσωσιν, καὶ γενήσεται σοι ἀνταπόδομα, ἀλλ' ὅτ' ἂν ποιῆς δόχλιν, κάλα πτωχοῦς, ἀναπήρους, χωλοῦς, τυφλοῦς. καὶ μακάριος ἔσῃ, ὅτι οὐκ ἔχουσι ἀνταπόδομα σοι. ἀνταποδοθήσεται γὰρ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων. ἀκούσας δὲ ἕως τῶν συνακαμίνων ταῦτα, εἶπεν αὐτῷ. μακάριος ὁσὶν φάγεται ἄρτον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ

Et factum est cum introisset in domum cuiusdam principis phariseorum sabbato, manducare panem, & ipsi obseruabant eum. Et ecce homo quidam hydropicus erat ante illum. Et respondens Iesus, dixit ad legisperitos & pharisæos dicens. An licet sabbato sanare? At illi tacuerunt. Ipse uero apprehensum sanauit eum ac dimisit. Et respondens ad illos dixit. Cuius uestrum asinus aut bos in puteum cadet, & non continuo extrahet illum die sabbati? Et non poterant ad hæc respondere illi. Dicebat autem & ad inuitatos parabolam, intendens quomodo primos accubitus eligeret, dicens ad illos. Cum inuitatus fueris ad nuptias non discumbas in primo loco, ne forte honoratior te sit inuitatus ab illo, & ueniens is qui te & illum uocauit, dicat tibi, da huic locum, & tunc incipias cum rubore nouissimum locum tenere. Sed cum uocatus fueris, uade recumbe in nouissimo loco, ut cum uenerit qui te inuitauit dicat tibi. Amice ascende superius. Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus, quia omnis qui se exultat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur. Dicebat autem & eis qui se inuitauerat. Cum facis prandium, aut cenam, noli uocare amicos tuos, neque fratres tuos, neque cognatos, neque uicinos, neque diuites, ne quando & ipsi te reinuitent, & fiat tibi retributio. Sed cum facis conuiuium, uoca pauperes, debiles, claudos, cæcos, & beatus eris, quia non possunt retribuere tibi. Retribuet enim tibi in resurrectione iustorum. Hæc cum audisset quidam de simul discumbentibus, dixit illi. Beatus qui manducat panem in regno dei.

Ad inuitatos parabolam. non discumbes in primo loco,

Ad principem phariseorum, cum facis prandium aut cenam, uoca pauperes.

σι λεία τῷ θεοῦ. Ὁ δὲ εἶπερ αὐτῷ. Ἀνθρωπος
 τίς ἐποίκησεν δ' ἔπινομ μέγα, καὶ ἐκάλεσεν
 πολλοὺς, καὶ ἀπέστειλεν τὸν δούλον αὐτοῦ
 τῆ ὥρᾳ τῷ δειπνῶν, ἐπέμ τῶς κεκλημένοις,
 ἔρχεσθε, ὅτι ἦδη ἔτοιμά ὄσιν πάντα, καὶ ἦρ-
 ξάντο ἀπὸ μιᾶς παρατησῶν πάντες, ὁ πρῶ-
 τος εἶπερ αὐτῷ. ἄγροδ ἠγόρᾳσα, καὶ ἔχω
 ἀνάγκη λθῆν καὶ ἰδεῖν αὐτὸν, ἔρωτῶ σε
 ἔχε με παρατημένομ, καὶ ἔτερε εἶπερ, ζεύγη
 βοῶν ἠγόρᾳσα πέντε, καὶ πορεύομαι δοκι-
 μάσαι αὐτά. ἔρωτῶ σε ἔχε με παρατημέ-
 νον, καὶ ἔτερε εἶπερ. γυναικα ἔγνημα καὶ
 διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἰλθῆν, καὶ παραγε-
 νόμενος ὁ δούλος, ἀπήγαγεν τῷ κυρίῳ αὐτῷ
 ταῦτα. τότε ὁρῶντες οἱ δοκιδεσῶντες εἶπερ τῷ
 δούλῳ αὐτῷ. ἔξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας
 καὶ ῥύμα τὰ πόλεως, καὶ τὴν πτωχῶν καὶ ἀναπή-
 ρων καὶ χωλῶν καὶ τυφλῶν, εἰσάγαγε ὧδε, καὶ εἶ-
 περ ὁ δούλος, κύριε, γέρονε ὡς ἐπέταξας, καὶ
 ἔτι τόπος ὄσιν, καὶ εἶπερ ὁ κύριος πρὸς τὸν δού-
 λον. ἔξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς, καὶ
 ἀνάγκασον εἰσελθῆν, ἵνα γεμισθῇ ὁ οἶκος
 μου. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀδελφῶν
 ἐκείνων τῶν κεκλημένων γέυσεται μου τοῦ
 δειπνῶν. σωπεροῦστο δὲ αὐτῷ ὄχλοι
 πολλοὶ, καὶ ἔραφει εἶπερ πρὸς αὐτοὺς, εἰ τις
 ἔρχεται πρὸς με, καὶ οὐ μισθῶ τὸν πατέρα
 αὐτοῦ, καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ
 τέκνα, καὶ τὸν ἀδελφόν, καὶ τὰς ἀδελφάς,
 ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, οὐ δύναται με
 μαθητὴς εἶναι, καὶ ὅς τις οὐ βασάζει τὸν σῶ-
 ζόν αὐτῷ καὶ ἔρχεται ὀπίσω με, οὐ δύναται με
 εἶναι μαθητὴς, τίς γὰρ θέλει ὑμῶν δέλωρ πύρ-
 γον δοκοδομῆσαι, οὐχὶ πρῶτον καθίσας θε-
 θεῖται πλὴν δ' ἀπάνω, εἰ ἔχει τὰ πρὸς ἀπαρτισ-
 μόμ, ἵνα μή ποτε δέντω αὐτῷ θεμέλιον, καὶ μή
 ἰχθυόντες ἐκπέσῃ αἱ πάντες οἱ θεμελιῶντες ἄρ-
 ξων ἡεμπαίξῃ αὐτῷ λέγοντες, ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρω-
 πος ἠρξάτο δοκοδομῆν καὶ οὐκ ἰχυσῆ ἐκπέσῃ.

Η ΤΙΣ

gno dei. At ipse dixit ei. Homo quida
 fecit cenam magnam, & uocauit mul-
 tos, & misit seruum suū hora cenæ ut
 diceret inuitatis, uenite, quia iam pa-
 rata sunt omnia. Et cœperūt simul om-
 nes recusare. Primus dixit ei. Villam
 emi, & necesse habeo exire & uidere il-
 lam. Rogo te, habe me excusatum. Et
 al ter dixit. Iuga bouum emi quinque, &
 eo probatū illa. Rogo te, habe me ex-
 cu fatum. Et alius dixit. Vxorem duxi,
 & ideo non possum uenire. Et reuerfus
 seruus nunciauit hæc domino suo.
 Tunc iratus paterfamilias, dixit seruo
 suo. Exi cito in plateas & uicos ciui-
 tatis, & pauperes, ac debiles, & cæcos
 & claudos introduc huc. Et ait seruus
 Domine factum est ut imperasti, & ad
 huc locus est. Et ait dominus seruo. Exi
 in uias & sepes & compelle intrare, ut
 impleatur domus mea. Dico autem
 uobis, quod nemo uirorum illorum, qui
 uocati sunt gustabit cenam meam.
 Ibant autem turbæ multæ cum eo.
 & conuersus dixit ad illos. Si quis ue-
 nit ad me, & non odit patrem suum
 & matrem, & uxorem, & filios, & fra-
 tres, & sorores, præterea autem & ani-
 mam suam, non potest meus esse di-
 scipulus. Et quisquis non baiulat crucē
 suam, & uenit post me, non potest
 meus esse discipulus. Quis enim ex
 uobis uolens turrim ædificare, nonne
 prius sedens computat sumptus, an
 habeat ad perficiendum, ne postquam
 posuerit fundamentum, & non po-
 tuerit perficere, omnes qui uident, incipi-
 ant illudere ei dicentes, hic homo cœ-
 pit ædificare & nō potuit cōsummare?

O 4 Aut quis

De hoie q̄ fecit cenā magnā
et uocauit multos, parabl.

Odine patre, matre, uxore,
& adhuc et animam suam.

Parabola uolētis turrim
ædificare.

Cap. 14. 15.

Alia, regis volētis remittē bellum.

De sale.

Ad pharisaeos & scribas m...
mirantes qd cu pccatoribus i...
surgatur. Parabolā tē...
tū omniū.

parabolā iēt de drachma

Parabolā iēt de filio pro...
digo,

ἢ τις βασιλεὺς πορθήσωντος συμβαλεῖν ἐπέ
ρω βασιλεῖ εἰς πόλεμον, οὐκ ἰκαθίσας πρῶτον
βουλευέσθαι, εἰ δὴ αὐτὸς ὄσιν ἐν δέκα χιλιάσιν
ἀποσπῆσαι τῷ μετὰ ἑικοσὶ χιλιάδων ἐρ
χομλίῳ ἐπ' αὐτόν; εἰ δὲ μήγε, ἐτι αὐτὸς ὄσιν
ὄμτος, πρὸς εἰρήνην ἀποσείλας ἐρωτᾷ τὰ πρὸς
ἐξιδίωλον, οὕτως ὁὖν πᾶς ὁ ἐξ ὑμῶν, ὅς οὐκ ἀπο
τάσσεται πᾶσιν τῶν ἐαυτοῦ ἢ ἀρχουσιν, οὐ
δύναται μου εἶναι μαθητής, καλὸν τὸ ἄλλας
εἶναι δὲ τὸ ἄλλας μωρανοῦν, ἐν τίνι ἀρεθισθήσεται;
οὕτως εἰς γλῶσσαν, οὕτως εἰς κοπρῆσιν ἐνδετόν ὄσιν,
ἐξω βάλλουσιν αὐτὸν, ὃ ἔχωμ ὅσα ἀκούειν, ἀ
κουέτω, ἡσασιν δὲ ἐγγίζοντες αὐτῷ πάντες οἱ
πελῶμαι καὶ οἱ ἀμαρτωλοὶ ἀκούοντες αὐτῶ.
ἢ διεγρόμυτον οἱ φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμμα
τεῖς λέγοντες, ὅτι οὗτος ἀμαρτωλοὺς προσδέ
χεται, ἢ σωεοδίῳ αὐτῶν, εἰπερ ἢ πρὸς αὐτοὺς
πλὴν παραβολῶν ταύτων λέγων, τίς ἀνθρώπων
ὄσιν ὑμῶν ἔχωμ ἑκατὸν πρόβατα καὶ ἀπλήσας
εἰρ δὲ αὐτῶ, οὐ καταλείπει τὰ ἐνεκκονταενέα
ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλός
ἕως εὑρη αὐτόν, ἢ εὐρῶν ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοῦ
ὄμτος εἰ αὐτῶ χαίρων, καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον
συγκαλεῖ τὸν φίλον καὶ τὸν γείτονα λέγων
αὐτῶν, συγχάρητέ μοι ὅτι εὐρον τὸ πρόβα
τόν μου τὸ ἀπολωλός, λέγω ὑμῖν, ὅτι οὕτως
χαρὰ ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτωλῷ
μετανοοῦντι, ἢ ἐπὶ ἐνεκκονταενέα δικαί
οις οἱ ἄγγελοι οὐρανοῦ ἔχουσι μετάνοιας, ἢ τίς
γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, εἰ μὴ ἀπολέσῃ
δραχμὴν μίαν, οὐκ ἂν ἠψήλυνον, ἢ σαροῦ
πλὴν οἰκίαν, καὶ ζητᾷ ἐπιμελῶς ἕως ὅτε εὑροί,
καὶ εὐρῶσα συγκαλεῖ τὰς φίλας καὶ τὰς γεί
τονας λέγουσα, συγχάρητέ μοι, ὅτι εὐρον τὴν
δραχμὴν ἢ ἀπώλεσα, οὕτως λέγω ὑμῖν, χα
ρὰ γίνεται ἐνώπιον τοῦ ἀγγέλου τοῦ θεοῦ ἐπὶ
ἐνὶ ἀμαρτωλῷ μετανοοῦντι, εἰπερ ἢ, ἀνθρώπου
ὄσιν εἰχ δύο υἱούς, καὶ εἰπὶ ὁ νεώτερος αὐτῶ πα
τὴρ, πᾶτες δὲ μοι εἰς ἐπιβάλλον μέρος τὸ οὐσίας
καὶ δι

Aut qs rex itur9 cōmittere bellū aduer
sus aliū regē, nonne sedēs prius cogitat
si possit cū decē milib9 occurrere ei, q cū
uiginti milibus uenit ad se? Alioqn ad
huc illo lōge agēte, legationē mittēs ro
gat ea q pacis sūt, Sic ergo oīs ex uobis
q nō renūciat oibus q possidet nō pōt
meus esse discipulus. Bonū est sal, si ue
ro sal infatuatū fuerit, in quo condiet?
Neq; i terrā neq; in sterq;liniū utile est,
foras, pñciūt illud. Qui habet aures au
diēdi audiat. Erāt autē apppinquātes XV
ei oēs publicani & pccōres, ut audirēt il
lū. Et murmurabant pharisaei & scribae
dicētes. Hic pccōres recipit & māducat
cū illis. Dicebat autē ad illos parabolam
istā dicēs. Quis ex uobis homo qui ha
bet centū oues, & si perdidit unā ex il
lis, nōne dimittit nonagintanouē in de
ferro & uadit ad illā q perierat donec
inueniat eā? Et cū iuenerit eā, imponit
in humeros suos gaudēs & ueniēs do
mū cōuocat amicos & uicinos dicēs il
lis. Cōgratulamini mihi, qa inueni ouē
meā q perierat. Dico uobis, q; ita gau
diū erit i caelo sup uno peccatore pccni
tentiā agente, q; super nonagintanouē
iustis q nō indigēt pccnitētiā. Aut quae
mulier habēs drachmas decē, si pdide
rit drachmā unā, nōne accēdit lucernā,
& uerrit domū & qrit diligenter donec
inueniat? Et cū inuenierit, cōuocat ami
cas & uicinas, dicēs. Cōgratulamini mi
hi, qa inueni drachmā quā pdideram.
Ita dico uobis, gaudiū erit corā āgelis
dei sup uno peccatore resipiscente. Ait
autē. Homo qdā habuit duos filios, &
dixit adolescētior illoz patri. Pater, da
mihi portionē substātiae q me cōtingit.
Et diuisit

καὶ διῆλθον αὐτοῖς τὸν βίον, καὶ μετῴον πολλὰς ἡμέρας σωμαγωγῶν ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς, ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακρὰν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρησεν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζωῶν ἀσώτως. Δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὸς κατὰ τὴν χώραν ἐκεῖνῃ, καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι. καὶ προσέθηκε ἐκολλῆθῃ ἐν ἑνὶ τῶν πολλῶν τῶν χωρῶν ἐκείνης, καὶ ἐπέμφθη αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγρούς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους, καὶ ἐπεθύμει γεμίσει τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κορῶν τῶν ἡθίων οἰ χοίρων, καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ, εἰς αὐτὸν δὲ ἐλθὼν εἶπε. πόσοι μίθιοι πατρὸς μου περιεσύνουσιν ἄρτους, ἐγὼ δὲ λιμῶν ἀπόλλυμαι. ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ ἐρωτήσω αὐτῶν. πάτερ ἡμαρτυρῆν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκ ἔτι εἰμι ἄξιος κληθῆναι υἱὸς σου, ποίησόν με ὡς εἶνα τῶν μισθίων σου. καὶ ἀναστὰς, ἤλθεν πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ. ἔτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος, εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἔωλα γαλήνην, καὶ δραμὼν ἐπέσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ κατεκύλισεν αὐτόν. ἔπειτα αὐτὸν ὁ υἱὸς, πάτερ ἡμαρτυρῆν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου. οὐκ ἔτι εἰμι ἄξιος κληθῆναι υἱὸς σου. εἶπε δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ. Διεγγκατε τὴν σὸλὴν τὴν πρώτην, καὶ ἐκδέξατε αὐτὸν, καὶ δότε ἀκτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας, καὶ ἐκείθητε τὸν μόνον τὸν σιτὸν τὸν δύσατε, καὶ φαγόντες ἐσφρανεσθε, ὅτι οὗτος ὁ υἱὸς μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησεν, καὶ ἀπολωλὼς ἦν, καὶ εὗρέθη, καὶ ἤρξαντο ἐσφρανεσθαι. ἡ δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ προσεχύτερος ἐν ἀγροῖς, καὶ ὡς ἐρχόμην ἠγγίσεν τῶν οἰκίων, ἠκούσεν συμφωνίας καὶ χορῶν, καὶ προσκαλέσαμένον ἕνα τῶν παίδων αὐτοῦ, ἐπιώδανετο τί ἐκ ταῦτα, ὃ δὲ εἶπε αὐτῷ, ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἦκει, καὶ ἔδυσεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὸν μόνον

Et diuisit illis substantiam. Et post non multos dies, congregatis omnibus adolescentior filius peregre profectus est in regionem longinquā, & ibi dissipauit substantiam suam uiuendo luxuriose. Et postquā omnia cōsumpsisset, facta est fames ualida in regione illa, & ipse cepit egere. Et abiit & adhæsit uni ciuium regionis illius, & misit illum in uillam suā ut pasceret porcos. Et cupiebat implere uentrem suū de filiquis quas porci manducabant, & nemo illi dabat. In se autem reuersus dixit. Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereō. Surgam & ibo ad patrem meum & dicā eī. Pater peccauī in cœlum & corā te, iam non sum dignus uocari filius tuus, fac me sicut unum de mercennarijs tuis. Et surgens uenit ad patrem suum. Cum autem adhuc lōge esset, uidit illū pater ipsius, & misericordia motus est, & accurrens ruit in collum eius, & osculatus est eum. Dixitq; ei filius. Pater, peccauī in cœlum & coram te, iam non sum dignus uocari filius tuus. Dixit autem pater ad seruos suos. Proferte stolam primam, & induite illum, & date annulum in manū eius, & calciamenta in pedes eius. Et adducite uitulū saginatū & imolate, & manducemus & epulemur, quia hic filius meus mortuus erat, & reuixit, perierat & inuētus est. Et cœperunt epulari. Erat autē filius eius senior in agro. Et cum ueniret & appropinquaret domui, audiuit symphoniā & choreas, & uocauit unū de seruis suis & interrogauit qd essent illa. Isq; dixit illi. Frater tuus uenit, & occidit pater tuus uitulū

...cōtinere bella
...conne sedis pro
...milib' occurre
...uenit ad se. Ab
...legationē mī
...Si ergo oīs er
...pollidet nō
...Bonū est sal
...in quo coadue
...ut de
...Quā habes aures
...appropin
...ut auā
...phatistai & c
...reque & mī
...ad illos para
...homo q
...am
...in
...dit ad illā q̄ petierat don
...Et cū uenerit eam p
...s suos gaudēs & ueniēs
...a amicos & uicinos dicit
...ulami mibi, q̄a inuē
...ierat. Dico uobis, q̄ nō
...celo sup uno peccatore
...gente, q̄ super non ag
...nō indiget pœnitentiā. Si
...habēs drachmas decem
...tmā unā nōne accēdit
...domū & q̄rit diligē
...ar. Et cū inueniret u
...uicinas, dicit. Cognate
...inueni drachmā quā
...lico uobis, quoscuq; p
...sup uno peccatore p
...Homō qdā habuit d
...it adolēscētiōis p
...ni pontificis (substantiā q̄

τὸν μὲν ὄχρον τὸν σιτυτῆρα, ὅτι ὑγιαινοντα αὐ-
τῆρ ἀπέλαβεν, ὡς γινώσκεις ἡθελον εἰς
ελθεῖν. ὁ δὲ πατήρ αὐτοῦ διελεθῶν πᾶσαν ἅλα
αὐτόν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπερ τῷ πατρί. ἰδού
ᾠσαυτα ἔτη δουλεύω σοι, καὶ οὐδὲ ποτε ἔν
φιλίῳ σου παρεῆλθον, καὶ ἐμοὶ οὐδέ ποτε ἔδω-
κας ἔριφορ, ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφραν-
θῶ. ὅπερ δὲ ὁ υἱὸς σου οὗτος ὁ καταφαγῶν σου
τὸν βίον μετὰ πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸ
μόχρον τῆρ σιτυτῆρ. ὁ δὲ εἶπερ αὐτῷ. τέκνον
σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμά
σὰ ὄξιν, εὐφρανθήσονται δὲ καὶ χαρηῖναί σου, ὅτι
ὁ ἀδελφός σου οὗτος, νεκρός ἦν ὁ ἀνεζησεμ,
καὶ ἀπολωλώς ἦν, καὶ ἐνερέθη.

Ad suos. De Villis
parabolis.

ελεγε δὲ ὁ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ,
ἀνθρωπος τις ἦν πολὺσι θυ, ὃς εἶχεμ οἰκονό-
μον, καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ, ὡς διασκορ-
πίσῃ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. καὶ φωνήσας αὐ-
τὸν, εἶπερ αὐτῷ. τί τοῦτ ἀκούω περὶ σοῦ;
ἀπόδος τῆρ λόγον φιλ ὁικονομίας σου, οὐ γὰρ
δυνάσκεις ἐπι οἰκονομεῖν. εἶπερ δὲ ἑν ἑαυτῷ ὁ
οἰκονόμος, τί ποιήσω ὅτι ὁ κύριός μου ἀφα-
ρεῖται πλῆν ὁικονομίας ἀπ' ἐμοῦ, σκάπτῃρ οὐκ
ἰσχύω, ἐπαυτῆρ ἀχάνομαι, ἔγνωμ τί ποιή-
σω, ἵνα ὅτ' ἀρ μετασθῶ φιλ ὁικονομίας δέ-
ξωνταί με εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ προσκα-
λεσάμεν ἕνα ἕκαστον τῶν χωφιλῶν τ
κυρίου αὐτοῦ ἔλεγετ τῷ πρώτῳ. πόσον δ
φείλας τῷ κυρίῳ μου. ὁ δὲ εἶπερ, ἕκατῆρ βάττος
ἐλαίου. καὶ εἶπερ αὐτῷ. δεξά σου τὸ χρᾶμι
μα. καὶ καθίσας ταχέως χρᾶφορ πενήκον-
τα, ἔπειτα ἐτίετ εἶπερ. σὺ ἂν πόσον δφείλας; ὁ
δὲ εἶπερ, ἕκατῆρ κόρτος σίτου. ὁ λέγει αὐτῷ.
δεξά σου τὸ χρᾶμμα ὁ χρᾶφορ ὀγδοήκον-
τα. ὁ ἐπῆνεσεμ ὁ κύριος τῆρ οἰκονόμον τ ἄδι-
κίας, ὅτι φρονίμως ἐποίησεμ, ὅτι οἱ υἱοὶ τῆρ αἰ-
ῶνος τῶν φρονιμώτεροι ὑπερ τὸν υἱόν τοῦ
φωτός εἰς πλῆν γενεᾶν πλῆν ἐαυτῶν εἰσίμ. καὶ
γὰρ ἡμῆρ λέγω. ποιήσατε ἑαυτῶν φίλους ἐκ
τοῦ μαμωνᾶ

facite vob' amicos de ma-
mona iniquitatis.

uitulum saginatū, quod saluū illū rece-
pit. Indignatus est autem & nolebat in-
troire. Pater ergo illius egressus roga-
bat illū. At ille respondens dixit patri,
Ecce tot annis seruío tibi, & nunquam
mandatum tuū præteríui, & nunq̄ de-
disti mihi hædum ut cum amicis meis
epularer, sed postq̄ filius tuus hic qui
deuorauit substantiā suam cum mere-
tricibus uenit, occidisti illi uitulum sagi-
natum. At ipse dixit illi. Fili, tu semper
mecum es, & omnia mea tua sunt. Epu-
lari aūt & gaudere oportebat, quia fra-
ter tuus hic mortuus erat & reuixit, &
perierat & inuentus est.

XVI

Dicebat aūt & ad discipulos suos. Ho-
mo quidā erat diues qui habebat uilli-
cum, & hic delatus est apud illū, quasi
dissiparet bona illius. Et uocauit illum,
& ait illi. Quid hoc audio de te? Redde
rationē uillicationis tuæ. Non poteris
posthac uillicare. Ait aūt uillic⁹ itra se.
Quid faciā, quia dñs meus aufert a me
uillicationē? Fodere nō ualeo, mendica-
re erubesco. Scio quid faciā, ut cū amo-
tus fuero a uillicatione, recipiant me in
domos suas. Conuocatis itaq; singulis
debitorib⁹ dñi sui, dicebat primo. Quā-
tum debes dño meo? At ille dixit. Cen-
tum batos olei. Dixitq; illi. Accipe cau-
tionē tuā, & sede cito & scribe quinquā-
ginta. Deinde alio dixit. Tu uero quan-
tum debes? Qui ait centum coros tri-
tici. Ait illi. Accipe cautionē tuā, & scri-
be octoginta. Et laudauit dominus uil-
licum iniquitatis quod prudenter fecis-
set, quia filij huius sæculi prudentiores
filijs lucis in generatione sua sunt. Et
ego uobis dico. Facite uobis amicos de
mammona

τοῦ μαμωνᾶ

mammona

το μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅτ' αὐρ' ἐκλίπη +
 τε, δ' ἐξώνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς.
 Ο πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ, καὶ ἐν πολλῷ πιστὸς
 ὅστις, καὶ ὁ ἐν ὀλίγῳ ἀδίκος, καὶ ἐν πολ-
 λῷ ἀδίκος ὅστις. εἰ ὅσω ἐν τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾶ
 ἢ πιστοὶ οὐκ ἐγγύεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς ὑμῶν
 πιστεύσει, καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοθίῳ πιστοὶ οὐκ ἐ-
 γγύεσθε, δ' ὑμέτερον τίς ὑμῶν δώσει, οὐδεὶς οὐ-
 κέ τις δώαται δυοῖν κυρίοις, δουλεύειν. ἢ ἢ
 τὸν ἓνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ
 ἐνὸς ἀνθέξεται, καὶ τὸν ἕτερον καταφρονή-
 σει. οὐ δώασθε δεῖτε δουλεύειν καὶ μαμωνᾶ.
 ἤκουον δὲ ταῦτα πάντα Ἐοὶ φαρισαῖοι καὶ
 λέγευροι ὑπάρχοντες ἰζημευκτῆριζον αὐτῶν.
 καὶ εἶπερ' αὐτοῖς, ὑμεῖς ἐσεὶ οὐ δικαιοῦντες
 ἑαυτοὺς ἐνώπιον τοῦ ἀνθρώπου. ὁ δὲ δεὸς
 γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν, ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώ-
 ποις ὑψηλὸν, βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ
 ἐστίν, ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται ἕως ἰωάννου, ἀπὸ
 τότε ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἐναγγελίσθη, Ἐπᾶς
 εἰς ἀντὶν βιάσθη, ἐνοκώτερον δὲ ὅστις τὸν
 δευρανὸν καὶ τὴν γλῶσσαν παρὰ τὸν νόμον
 μίαν κροτάρα πεσεῖν, πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν
 γυνᾶκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἕτερον, μοιχεύει.
 Ἐπᾶς ὁ ἀπληθυνόμενος ἀπὸ ἀνδρῶν γαμῶν,
 μοιχεύει. ἀνθρώπος δὲ τίς ἢ πλούσιος καὶ ἐν
 ἐδιδύσκετο πορφύρα καὶ βύσσον, εὐφρανό-
 μῃος καθήμερος λαμπρῶς, πῶχός δὲ τίς
 ἢ ὀνόματι λάζαρος, ὃς ἐβέβηκε πρὸς τὴν
 λῶνα αὐτοῦ ἡλωκωμένος, καὶ ἐπιθυμῶν χορ-
 ταθῆναι ἀπὸ τῶν ψυχίων αὐτοῦ πρὸς τὸν
 ἑδὶ τραπεζῆς τοῦ πλουσίου, ἀλλὰ καὶ οἱ κύ-
 νες ἐρχόμενοι ἀπέλθορον τὰ ἔλκη αὐτοῦ.
 ἐγγύετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πῶχόν καὶ ἀ-
 πενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν
 κόλπον ἀβραάμ. ἀπέθανεν δὲ καὶ ὁ πλούσι-
 ος, καὶ ἐτάφη, καὶ ἐν τῷ ἀδὴ ἐπάρας τοὺς
 ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις ὁ-
 ρᾶ τὸν ἀβραάμ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ λάζαρον
 ἐν τῷ

mammona iniquitatis, ut cum defeceri-
 tis, recipiant uos in aeterna tabernacu-
 la. Qui fidelis est in minimo, & in mul-
 to fidelis est, & qui in pusillo iniquus
 est, is & in multo iniquus est. Si ergo in
 iniquo mammona fideles non fuistis,
 quod uerum est, quis credet uobis? Et
 si in alieno fideles non fuistis, quod ue-
 strum est quis dabit uobis? Nemo ser-
 uus potest duobus dominis seruire. Aut
 enim unum odiet, & alterum diliget, aut
 uni adhaerebit, & alterum contemnet. Non
 potestis deo seruire & mammonae. Au-
 diebant autem haec omnia & pharisaei qui
 erant auari, deridebant illum. Et ait il-
 lis. Vos estis qui iustificatis uos ipsos
 coram hominibus, deus autem nouit cor-
 da uestra. Quia quod hominibus excelsum
 est, abominatio est ante deum. Lex &
 propheta usque ad Ioannem, ab eo tem-
 pore regnum dei euangelizatur, & qui-
 uis in illud uim facit. Facilius est autem
 caelum & terram praeterire, quam de lege
 unum apicem cadere. Omnis qui dimit-
 tit uxorem suam, & alteram ducit, moe-
 chatur, & qui dimissa a uiro ducit, moe-
 chatur. Homo quidam erat diues, qui
 induebatur purpura & bysso, & epula-
 batur quotidie splendide. Erat autem qui-
 dam mendicus nomine Lazarus, qui
 iacebat ad ianuam eius huiusmodi,
 cupiens saturari de micis quae cade-
 bant de mensa diuitis. Sed & canes ueni-
 ebant, & lingebant ulcera eius. Factum est
 autem ut moreretur medicus, & deportaretur
 ab angelis in sinum Abrahamae. Mortuus est
 autem & diues, ac sepultus est, & in infer-
 no sublati oculis suis, cum esset in tor-
 mentis, uidet Abrahamam & Lazarum
 in sinu

Nemo potest duobus dominis seruire.

Ad pharisaeos auaros deri-
dentes eum. deus nouit corda

De apice legis.

De diuite epulose et lazaro.

... quod solum illi
 ... est autem & nobis
 ... ego illius egredien-
 ... respondens dixit
 ... tibi, & non
 ... & non
 ... ut cum amicis
 ... filius tuus
 ... cum me
 ... illi uisum
 ... tu
 ... tua sunt
 ... quia
 ... et reu-
 ... est
 ... ad discipulos
 ... habebat
 ... illi
 ... uocauit
 ... de
 ... Red-
 ... Non pot-
 ... licare. At
 ... uero
 ... a
 ... recipiant
 ... meo
 ... meo
 ... & sede
 ... Deinde
 ... Qui ait
 ... accipe
 ... Et
 ... in
 ... quia
 ... s
 ... uobis
 ...

Cap. 10. 11.

ἔν τῷ τῷ κόλποις αὐτοῦ, Ἐάντε φωνήσας εἶπερ, πατήρ ἄβραάμ, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ἐν τῷ ὕδατι, καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσί μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. Εἶπερ δὲ ἄβραάμ, τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ λάζαρος ὁμοίως τὰ κακὰ, καὶ ὡς ὁδὲ παρὰ καλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνῶσαι, καὶ ἐπὶ πᾶσι τῶν μετὰ τὴν ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστὶ κρητήρ, ὅπως διδόντες διαβλώσῃς ἑαυτοὺς ἕως πρὸς ὑμᾶς, μὴ δάμνωται, μὴ ἢ οἱ ἐκῆθερ πρὸς ὑμᾶς διαπύσῃ. Εἶπερ δὲ, ἐρωτῶ ὅπως πατήρ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκόν μου, ἵνα ἴδωμαι, ἔχω δὲ πέντε ἀδελφοὺς, ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἐλθῶσιν εἰς τὸν τόπον τῆς βασιλείας τῶν ἀβραάμ, ἔχουσιν μωσέα καὶ ἄρνας προφήτας, ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. Οὐδὲ εἶπερ, οὐχὶ πάντες ἄβραάμ, ἀλλ' ἄρ τις ἀπὸ νεκρῶν πορεύσῃ πρὸς ὑμᾶς, μετανοήσῃ. Εἶπερ δὲ αὐτῶν. Εἰ μωσέως καὶ ἄρ προφητῶν οὐκ ἀκούσῃ, οὐδὲ ἄρ τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ, πειθήσονται.

Ad discipulos, de scandalo.

Εἶπερ ἢ πρὸς τῶν μαθητῶν, ἀνένδεκτόν ἐστιν, μὴ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα, οὐαὶ δὲ δίδου ἔρχεται, λυσίτελε εἰ αὐτῶν ἐν μύλῳ ὀνιχὸς πρίκεται περὶ τὸν ἄχλορον αὐτοῦ, καὶ ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ ἵνα σκάνδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων. προσέχετε ἑαυτοῖς, ἔαρ ἢ ἁμαρτήρ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον αὐτῶν, καὶ ἔαρ μετανοήσῃ, ἀφες αὐτῶν. καὶ ἔαρ ἐπὶ ἅκισ τῆς ἡμέρας ἁμαρτήρ εἰς σὲ, Ἐπὶ ἅκισ τῆς ἡμέρας ἐπιστρέψῃ, ἐπὶ σὲ λέω, μετανοῶ, ἀφής αὐτῶν. καὶ εἰ πομ δι' ἀπόστολοι τῶν κυρίων. πρὸ ὁδοῦ ἡμῶν ὁπίσιν. Εἶπερ δὲ ὁ κύριος, εἰ ἔχετε ὁπίσιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐλέγετε ἄρ τῇ συναμίνω ταύτῃ ἐκρίζωσθαι καὶ φυτεῖσθαι ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ ὑπὸ κισσοῦ ἄρ ὑμῶν. τίς ἢ ὅς ἡμῶν δόλορ ἔχωρ ἀρωγρῶν

De correptione fraterna. Septies in die dimittenda.

Si habueritis fidem sicut granum sinapis.

in sinu eius, & ipse clamans dixit. Pater Abraham miserere mei, & mitte Lazarum ut intingat extremum digiti sui in aquam, ut refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Dixit autem Abraham. Fili, recordare, quod recepisti bona tua in uita tua, & Lazarus similiter mala. Nunc autem hic consolatur, tu uero cruciaris. Et in his omnibus inter nos & uos hiatus magnus firmatus est, ut hi qui uolunt hinc transire ad uos non possint, neque inde huc transire. Et ait. Rogo ergo te pater, ut mittas eum in domum patris mei. Habeo enim quinq; fratres, ut testes illis ne & ipsi ueniant in hunc locum tormetorum. Ait illi Abraham. Habent Moysen & prophetas, audiant illos. At ille dixit. Non pater Abraham, sed si quis ex mortuis ierit ad eos, poenitentiam agent, Ait autem illi. Si Moysen & prophetas non audiunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit credent.

Et ait ad discipulos. Impossibile est ut non ueniant scandala. Vae autem illi per quem ueniunt. Expedi illi si mola asinaria ponatur circa collum eius, & proiectus fuerit in mare, quousque ut scandalizet unum de pusillis istis. Attendite uobis. Si peccauerit in te frater tuus, increpa illum, & si poenitentiam egerit dimitte illi. Et si septies in die peccauerit in te, & septies in die conuersus fuerit ad te dicens. Poenitet me, dimittes illi. Et dixerunt apostoli domino. Adauge nobis fidem. Dixit autem dominus. Si habueritis fidem sicut granum sinapis dixissetis huic arbori moro, eradicare & transplantare in mare, & obedisset uobis. Quis autem uestrum habens seruum, arantem

XVII

ἀροτριῶντα ἢ ποιούμενοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐκ
 τῆς ἀγροῦ ἐρεῖ εὐθέως παρελθῶν ἀνάπεσαι, ἀλ-
 λ' οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ. εἰ τοίμασον τι δεσπότης
 καὶ περιζωσάμενος διακόριμοι ἐσφάσω
 καὶ πίω καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσθαι καὶ πίει-
 σαι σὺ, μή χάρις ἔχα τοῦ δούλου ἐκείνου, ὅτι
 ἐποίησα τὰ διαταχθέντα αὐτοῦ; ὃν δόκω.
 οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅτι ἀμ ποιήσητε πάντα τὰ
 διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε, ὅτι δούλοι ἀχαρῆ-
 οἶ ἐσμεν, ὅτι ὁ θεὸς εἰλομεν ποιῆσαι πεποιή-
 καμεν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὸν
 εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ αὐτὸς διήρχετο διὰ μέ-
 σου σαμαρείας καὶ γαλιλαίας, καὶ εἰσερχομέ-
 νου αὐτοῦ εἰς τινὰ κώμην ἀσηκῆσθαι αὐτοῦ
 δέκα λεπτοὶ ἄνδρες, οἱ ἐποίησαν πόρον αὐ-
 τοῦ ἔξω φωνῶν λέγοντες, Ἰησοῦ ἐπιστά-
 τα ἐλέησον ἡμᾶς, καὶ ἰδὼν εἶπερ αὐτοῖς.
 πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦ-
 σιν, καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοῦ εἰς
 θαρσῖν, εἰς τὴν δὲ αὐτοῦ ἰδὼν, ὅτι ἰάθη ὑπέ-
 σρεψεν μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν
 θεόν, καὶ ἔπεσε ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς
 πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ. Ὁ αὐτὸς ἦν
 σαμαρίτης, ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπερ, οὐ-
 χὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ ἢ ἐννέα πῶ; ὃν
 χὶ εὐερίσθησαν ὑποστρέφαντες δὲ ἑνα δόξαν τῷ
 θεῷ, εἰ μὴ ὁ ἄλλο γένος οὗτος, καὶ εἶπερ αὐ-
 τοῦ ἀνασῶν πορεύου, ἢ πίστις σου σέσωκέν σε,
 ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν φαρισαίων πότε ἔρ-
 χετῆς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ἀπεκρίθη αὐτοῖς καὶ
 εἶπερ, οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ μετὰ
 παρακλήσεως, ὃν δὲ ἐροῦσιν ἰδοὺ ὠδὲ, ἢ ἰδοὺ
 ἐκεῖ. ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ὑ-
 μῶν ἐσιν. εἶπερ δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς, ἐλεύ-
 συνται ἡμέραι ὅτε ἐπιθυμήσετε μίαν τῶν ἡ-
 μερῶν τοῦ ἔσθ' ἄνθρώπου ἰδεῖν. Ὁ δὲ οὐκ ὤφε-
 δτε, καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν. ἰδοὺ ὠδὲ, ἰδοὺ ἐκεῖ.
 μὴ ἀπέλθῃτε μὴ ἢ διώξητε, ὡς περὶ τῆς ἀσραπῆς
 ἢ ἀσραπῆς ἔκ τ' ὑποῦρανόντες τὸ ὑποῦρανόν
 λάμψα

arantem aut pascētem qui regresso de
 agro dicat illi statim transi & recūbe &
 nō dicat illi, para quod cœnē, & precin-
 ge te & ministra mihi donec mandu-
 cem & bibam, & post hæc māduca &
 bibe tu? Nunquid gratiā habet seruo
 illi, quia fecit q̄ sibi impata fuerāt? Nō
 puto. Sic & uos cū feceritis omnia quæ
 p̄cepta sunt uobis, dicite, serui inutiles
 sumus. Quod debemus facere, fecimus.
 Et factū est dū iret Hierusalem, & ipse
 transibat per mediam Samariā & Gali-
 læam. Et cum ingrederetur quoddam
 castellum occurrerunt ei decē uiri lepro-
 si. Qui steterūt a lōge, & ipsi leuauerūt
 uocē dicētes. Iesu p̄ceptor, miserere no-
 stri. Quos ut uidit, dixit illis. Ite ostendi
 te uos sacerdotibus. Et factum est dū
 irent, mūdatis sunt. Unus autē ex illis ut
 uidit quod mūdatus esset, regressus est
 cū magna uoce glorificās deū, & p̄cidit
 in faciem ad pedes eius, gratias agens
 ei. Et hic erat samaritanus. Respon-
 dens autem Iesus dixit. Nonne decem
 mundati sunt? Et nouem ubi sunt?
 Non sunt reperti redisse, ut darent
 gloriam deo, nisi hic alienigena. Et ait
 illi. Surge uade, quia fides tua te sal-
 uum fecit. Interrogatus autem a phari-
 sæis quando ueniret regnū dei, respon-
 dit eis & dixit. Non ueniet regnum dei
 cum obseruatione, neq; dicent ecce hic
 aut ecce illic. Ecce enim regnum dei in-
 tra uos est. Et ait ad discipulos suos.
 Veniēt dies quādo desyderabitis uide-
 re unū diē filij hoīs & nō uidebitis. Et
 dicent uobis. Ecce hic, ecce illic. Nolite
 ire, neq; sectemini. Nā sicut fulgur coru-
 scās e regiōe sup̄cœlesti i ea q̄ sub cœlo ē
 P fulget

Dicite serui inutiles sumus.

De leprosis mūdatis.

Pharisæis, r̄ndit, Regnū dei intra uos est.

Forā p̄dicat discip' de serpo.

Cap. 11. 18.

De die Iudicij.

Semp orandū.
Parabola.
De iudice iūquo et vidua.

λάμπα, οὕτως ἔσαι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν
τῇ ἡμέρᾳ αὐτῇ. πρῶτον δὲ δεῖ αὐτόν πολλὰ
παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῆς γενε-
ᾶς ταύτης, καὶ καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις
τῆς ρῶης, οὕτως ἔσαι καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἡσυχίας
τοῦ ἀνθρώπου. ἡδονή, ἔπινομ, ἐπάμου, καὶ ἐγα-
μίζοντο, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθον νῶε εἰς τὴν
κιβωτὸν, καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς, ἐπὶ ἀπώ-
λεσεν ἅπαντας, ὁμοίως ἔως ἐγένετο ἐν τῇ
ἡμέρᾳς λῶτ. ἡδονή, ἔπινομ, ἡ γόραζο, ἐπώ-
λω, ἐφύτευο, ἠκοδόμησεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἐξῆλ-
θεν λῶτ ἀπὸ σοδόμων ἔβρεξε πῦρ καὶ θείον
ἄπὸ οὐρανοῦ, καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας, κατὰ
ταῦτα ἔσαι, ἡ ἡμέρα ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀ-
ποκαλύψεται. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὅς ἔσαι
ἐπὶ τοῦ σώματος, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ
δικίᾳ, μὴ καταβάτω ἄρα αὐτά, καὶ ὁ ἐν τῷ
ἀγρῷ ὁμοίως, μὴ ἐπιστρέψατω εἰς τὰ ὀπί-
σω, μνημονεύετε φθιγγαίκοις λῶτ. ὅς ἔαρ
ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σώσασθαι, ἀπολέσεται
αὐτήν, καὶ ὅς ἐὰν ἀπολέσῃ αὐτήν, ζωγονήσεται
αὐτήν. λέγω ὑμῖν ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἔσονται
δύο ἐπὶ κλίβανῳ μίαν, ὁ εἷς παραληφθήσε-
ται, καὶ ὁ ἕτερος ἀφιδήσεται. δύο ἔσονται
ἀλήθουσαι ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ, ἡ μία παραληφθήσε-
ται, καὶ ἡ ἕτέρα ἀφιδήσεται. καὶ ἀποκρι-
θέντες λέγουσιν αὐτῷ, ποῦ κύριε; ὁ δὲ εἶ-
πεν αὐτοῖς, ὅπως δὲ σῶμα, ἐκείνη σωμαχθήσονται
οἱ οἱ αἰετοί. ἐλεγεν δὲ ἐπὶ τῶν ἀποστόλων αὐτοῖς
πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσεύχεσθαι, καὶ μὴ ἐκ-
καθίμην, λέγωμ. κριτὴς τις ἦν ἐν τινὶ πόλει,
καὶ θεὸν μὴ φοβέμεν, ἐπὶ ἀνθρώπων μὴ ἐν τῷ
κόσμῳ. χήρα δὲ εἷς ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ καὶ ἤρ-
χετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα. ἐκδίκησόν με ἀ-
πὸ τοῦ ἀντιδίκου μου. καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἐπι-
χρῆσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα ἔειπεν ἐν ἑαυτῷ. εἰ καὶ
θεὸν οὐ φοβέμαι, ἐπὶ ἀνθρώπων οὐκ ἐνέει-
μαι, διὰ τὸ δὲ πρὸς ἐμὸν κόπον τὴν χήραν ταύ-
την, ἐκδικήσω αὐτήν, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχο-
μέμην

fulget, ita erit filius hominis in die sua. Primū autē oportet illum multa pati, & reprobari a generatione hac. Et sicut factum est in diebus Noe, ita erit & in diebus filij hominis. Edebāt, bibebāt, uxores ducebant, & dabāt ad nuptias, usq; in die quo intrauit Noe in arcam, & uenit diluuiū & perdidit om̄s. Similiter & sicut factū est in diebus Lot. Edebant bibebant, emebant, uendebant, planta- bant, ædificabāt, quo die autē exiit Lot a Sodomis, pluit ignē & sulphur de celo, & omnes perdidit. Secūdū hac erit quo die filius hominis reuelat̄. In illo die qui fuerit in tecto & uasa eius in domo, ne descēdat tollere illa, & qui in agro, similiter non redeat retro. Memores estote uxoris Lot. Quicūq; quiescit animā suā saluā facere perdet illā. Et quicūq; perdidit illam, uiuificabit eam. Dico uobis, in illa nocte erūt duo in lecto uno, unus assumetur & alter relinquetur. Duæ erunt molentes in unū una assumeat̄ & altera relinquet̄. Et respondentes dicunt illi. Vbi dñe? Qui dixit illis. Vbi cūq; fuerit cadauer, illuc congregabuntur & aquilæ.

¶ Dicebat autē & parabolam ad illos, quoniam oportet semper orare & non deficere, dicens. Iudex quidam erat in quadam ciuitate, qui deū nō timebat, & hominē nō reuerbatur. Vidua autē quædam erat in ciuitate illa, & ueniebat ad eum dicens. Vindica me de aduersario meo. Et nolebat ad tempus. Post hæc autem dixit intra se. Etsi deū non timeo nec hominem reuereor, tamen quia molesta est mihi hæc uidua uindicabo illam, ne in nouissimo ueni-
ens

XVIII

μείκ ὑποπιάζει με. ἔπειτα δὲ ὁ κύριος, ἀκούσατε τί ὁ κριτὴς φησὶ ἀδικίας λέγει, ὁ δὲ θεὸς οὐ μὴ ποιήσῃ πλὴν ἐκδίκησιν ἢ ἔλεγκτῶν αὐτοῦ ἢ βουόντων πρὸς αὐτὸν ἡμέρας καὶ νυκτὸς, Ἐμακροθυμῶν ἐπαυρῆς; λέγω ὑμῖν, ὅτι ποιήσει πλὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν ἑντάχα. πάλιν δὲ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν ἄρα ἐν ῥήσῃ πλὴν κρίσιν ἐπὶ τῷ γῆς. ἔπειτα δὲ καὶ πρὸς Ζηνας τῆς πεποιθότας ἐφ' ἐαυτῆς, ὅτι ἐσὶν δίκαιοι. Ἐζηουθενῶντας τῆς λοιποῦς τῆς παρὰ βολῆς ταύτης. Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, ὁ εἰς φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. ὁ φαρισαῖος σταθεῖς πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσήχητο. ὁ θεὸς ἐυχαρισῶσσι, ὅτι οὐκ εἰμι ὡσπερ οἱ λοιποὶ ἢ ἀνθρώπων. ἄρπαγες, ἄδικιοι, μοιχοὶ, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης, κενεὸν δὲ τῷ σαββάτῳ, ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι, καὶ ὁ τελώνης μακρόθερον ἔσωσεν, οὐκ ἠθέληεν ὀνδρὲς ὀφθαλμοῦς εἰς τὸ θυραῖον ἄραι, ἀλλ' ἐτυπήεν εἰς τὸ σῆδος αὐτοῦ λέγων, ὁ θεὸς ἰλάσθητί μοι τοῦτο ἁμαρτωλῶ. λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν δίκον αὐτοῦ, ἢ ἐκείνος, ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. προσέφηρον ἡ αὐτῶν καὶ τὰ ἐρξέφα, ἵνα αὐτῶν ἄψῃ. Ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτῆς, ὁ ὃς ἸΗΣΟΥΣ προσκαλεσάμενος αὐτὰ ἔπειτα, ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρὸς με, Ἐμὴ κωλύετε αὐτὰ, τῶν γὰρ τῶν τῶν ὄσιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ἀμήν λέγω ὑμῖν, ὅς ἐάν μὴ δέξῃται πλὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσελθῇ εἰς αὐτὸν. καὶ ἐπεκρώτησέν τις ἄρχων αὐτὸν λέγων, διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; ἔπειτα ἡ αὐτῶν ἸΗΣΟΥΣ. τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθός, εἰ μὴ εἰς ὁ θεός. τὰς ἐντολάς δὲ οὐκ ἔγνω, μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύσῃς, μὴ κλέψῃς, μὴ ψευδομαρτυρήσῃς, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ὁ δὲ ἔειπεν. ταῦτα ὡς ἔτε

ens fugillet me. Ait autē dñs. Audite qd iudex iniquitatis dicit. De⁹ autē nō faciet uindictā electorū suorū clamantiū ad se die ac nocte, & longanimis sup illis? Dico uobis qd faciet uindictā illoꝝ cito. Verumtamē filius hoīs cū uenerit, putas iueniet fidē in terra? Dixit autem & ad quosdā qui in se confidebant tanq̃ iusti & aspernabant ceteros, parabolam istam. Duo homines ascende-
bant in templū ut orarent, unus pharisaeus & alter publicanus. Pharisaeus stans, hac apud se orabat. Deus gratias ago tibi, quia nō sum sicut ceteri homines, raptores, iniusti, adulteri, uelut etiam hic publicanus. Ieiuno bis in sab-
bato, decimas do oium quæ possideo. Et publicanus a lōge stans nolebat nec oculos ad cœlū leuare, sed percutiebat pectus suū dicēs. Deus propitius esto mihi peccatori. Dico uobis, descendit hic iustificatus in domum suam magis q̃ ille, quia omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur. Afferebant autem ad eum & infantes, ut eos tangeret. Quod cum uiderent discipuli increpabāt illos. Iesus autē ad se uocans illos dixit. Sinite pueros uenire ad me, & nolite uetare eos. Talium est em̄ regnū dei. Amē dico uobis, quicunq; nō accepit regnū dei sicut puer, nō intrabit in illud. Et interrogauit eū quidā princeps dicēs. Magister bone, qd faciēs uitā æternā possidebo? Dixit autem ei Iesus. Quid me dicis bonū? Nemo bon⁹ nisi solus deus. Mandata nosti. Nō occides, nō mœchaberis, non furtū facies, non falsum testimonium dicēs, honora patrē tuū & matrē tuā. Qui ait. Hac

Parabola de pharisaeo et publicano in templo orantibus.

Ad discipulos, sinite paruulos uenire ad me.

Ut quidam princeps interrogat Iesum Magister quid faciēs uitā æternā possidebo?

P 2 omnia

πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. ἀκού-
 σας δὲ ταῦτα ὁ ἸΗΣΟΥΣ ἔειπεν αὐτῷ. ἔτι
 ἐμ σοὶ λείπει, πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον.
 καὶ δίαδος πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν
 ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολουθήσει μοι.
 ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα, περίλυπος ἐγένετο,
 ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα. ἰδὼν δὲ αὐτὸν
 ὁ ἸΗΣΟΥΣ περίλυπον γενόμενον, ἔειπεν.
 πῶς δύσκολος οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰσ-
 ελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. ἐυ-
 κολώτερον γὰρ εἰμι κάμηλον διὰ τρυμα-
 λιάσραφίδος εἰσελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν
 βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. ἔειπον δὲ οἱ ἀ-
 κούσαντες, καὶ τίς δύναται σωθῆναι; ὁ δὲ ἔειπεν,
 τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις, δυνατὰ εἰσι
 παρὰ τοῦ θεοῦ. εἶπεν ἢ ὁ πῆρρος, ἰδοὺ ἡμεῖς ἀ-
 φήκαμεν πάντα καὶ ἠκολυθησάμεν σοι. ὁ δὲ
 ἔειπεν αὐτοῖς, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς
 εἰσι οὗτος ἀφήκει οἰκίαν, ἢ γονάς, ἢ ἀδελφούς, ἢ
 γυναῖκα, ἢ τέκνα ἕνεκεν τῆ βασιλείας τοῦ θεοῦ, ὅς
 δυνατὸν ἔσται πᾶσι πλάσσειν ἐν τῷ καιρῷ τῷ
 τῷ καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένου ζῶναι αἰώνιον.
 παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα ἔειπεν πρὸς
 αὐτούς, ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱερουσόλυμα
 καὶ τελεοθήσεται πάντα τὰ γεγραμμένα διὰ
 τοῦ προφητῆ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου, παραδο-
 θήσεται ἢ τοῖς ἔθνεσιν, καὶ ἐμπαυχθήσεται.
 καὶ ὑβρισθήσεται, καὶ ἐμπυυθήσεται, καὶ
 μασιγώσαντες ἀποκτενεῦσιν αὐτὸν, καὶ τῇ
 ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀναστήσεται, καὶ αὐτοὶ οὐδὲν
 τούτων σῶσιν, καὶ ἦν τὸ ρῆμα τοῦτο κε-
 κρυμμένον ἀπὸ αὐτῶν καὶ οὐκ ἐγίνωσκον τὰ
 λεγόμενα. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίζεσθαι
 αὐτὸν εἰς Ἱεριχὼν. τυφλὸς τις ἐκάθητο παρὰ
 τὴν ὁδὸν προσαιτῶν. ἀκούσας δὲ ὄχλου
 διαπορευομένου, ἐπυθάνετο τί ἔστι τοῦτο.
 ἀπήγγελαν δὲ αὐτῷ, ὅτι ἸΗΣΟΥΣ ὁ ναζω-
 ραῖος παρέρχεται. καὶ ἐβόησε λέγων. ἸΗΣΟΥΣ
 ἦ ὁ δαυὶδ ἐλέησόν με. καὶ οἱ προάγοντες
 ἔπειμῶν

omnia seruaui a iuuentute mea. Quo
 audito Iesus, ait ei. Adhuc unū tibi des
 est. Omnia quaecumq; habes uende &
 distribue pauperibus, & habebis the-
 saurū in cœlo, & ueni sequere me. His il-
 le auditis contristatus est, quia diues
 erat ualde. Videns aut̄ Iesus illum tri-
 stem factū, dixit. Quz difficile qui pecu-
 nias habent in regnum dei intrabunt.
 Facilius est enim camelum per foramē
 acus transire, q̄ diuitem intrare in re-
 gnum dei. Et dixerunt qui audierant.
 Et qs potest salu⁹ fieri? At ille ait. Quæ
 impossibilia sunt apud homines, possi-
 bilia sunt apud deum. Ait aut̄ Petrus.
 Ecce nos dimisimus omnia & secuti su-
 mus te. Qui dixit eis. Amē dico uobis,
 nemo est qui reliquit domū aut paren-
 tes, aut fratres, aut uxore, aut liberos p-
 pter regnum dei, qui nō recipiat multo
 plura in hoc tempore, & in saculo futu-
 ro uitam æternā. Assumpsit autem Ie-
 sus duodecim, & ait illis. Ecce ascendi-
 mus Hierosolymam, & cōsummabun-
 tur omnia quæ scripta sunt per pph-
 etas de filio hominis. Tradetur em̄ gen-
 tibus, & illudetur, & contumelijs afficie-
 tur, & conspuetur, & postq; flagellaue-
 rint occidēt eum, & die tertia resurget.
 Et ipsi nihil horū intellexerunt. Et erat
 uerbum istud absconditum ab eis, &
 non intelligebant quæ dicebantur. Fa-
 ctum est autem cum appropinquaret
 Hiericho, cæcus quidam sedebat secus
 uiam mendicans. Et cum audiret tur-
 bam prateruentem, interrogabat quid
 hoc esset. Dixerūt aut̄ ei. q̄ Iesus naza-
 renus transiret. Et clamauit dicens. Iesu
 fili Dauid miserere mei. Et q̄ praibant
 increpabant

Difficile diuitem intrare in regnum dei.

Remuneratio illorum qui dimittunt omnia sua pro deo.

Christus apud passionem suam moritur.

De Cæco sedente secus uiam ante Hiericho illuato.

ἔπειτα μὲν ἀνέβη, ἵνα σωθῆσθαι αὐτὸς δὲ πρὸς
 λαὸν μάλλον ἔκτραψεν. ἢ ἐδραβὶδ' ἐλέησόν με.
 σαθεὶς δὲ ὁ ἸΗΣΟΥΣ ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι
 πρὸς αὐτὸν. ἐγγίσαντος ἰδὼν αὐτὸν ἔκρη-
 νώτησεν αὐτὸν λέγων. τί σοι θέλεις ποιῆσω.
 ὁ δὲ ἔειπεν, κύριε, ἵνα ἀναβλέψω. καὶ ὁ ἸΗΣΟΥΣ
 ἔειπεν αὐτῷ, ἀνάβλεψον, ἡ πίστις σου
 σέσωκέν σε, καὶ παρὰ χρῆμα ἀνέβλεψεν καὶ
 ἠκολούθη αὐτῷ δὲ οὐκ ἔλαβεν τὸν θεῶν. καὶ πᾶς
 ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν ἄνοιον τῷ θεῷ. καὶ εἰσελ-
 θὼν διήρχετο πρὸς Ἱεριχὼν. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὄνομα
 ματι καλούμενος Ζακχαῖος. καὶ αὐτὸς ἦν
 ἐρχιτελώνης. καὶ οὗτος ἦν πολυσίτος, καὶ ἐ-
 ζήτησεν ἰδεῖν τὸν ἸΗΣΟΥΣ τίς ἐστιν. καὶ οὐκ ἠδύ-
 νατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῆς ἡλικίας μικρὸς
 ἦν. Ἐπεὶ δὲ προδραμῶν ἔμπροσθεν, ἀνέβη ἐπιση-
 κομορατᾶν, ἵνα ἴδῃ αὐτὸν, ὅτι δι' ἐκείνης ἡμελ-
 λεν διέρχεσθαι. ἢ ὡς ἤλθεν ἐπὶ τὸν τόπον
 ἀναβλέψας, ὁ ἸΗΣΟΥΣ εἶδεν αὐτὸν, καὶ ἔειπεν
 πρὸς αὐτὸν, Ζακχαῖε ἀπέβησθε κατὰ βῆθιν, σὴ
 μερομ γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μένειν.
 καὶ ἀπέβησθε κατὰ βῆθιν καὶ ἔπειθ' ἔβη αὐτὸν
 χαίρων. καὶ ἰδοὺ ὁρῶντες ἅπαντες διετόγγυ-
 ζον λέγοντες, ὅτι παρὰ ἀμαρτωλῶν ἀνι-
 στρέψομεν καταλύσαι. σαθεὶς δὲ Ζακχαῖος
 ἔειπεν πρὸς τὸν κύριον. ἰδοὺ τὰ ἡμίση
 ἧν ὑπαρχόντων μου κύριε δίδωμι τοῖς
 πτωχοῖς. καὶ ἔτι μισθὸν τί ἐστυχοφάρμη-
 σα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. ἔειπεν δὲ
 πρὸς αὐτὸν ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ὅτι σήμερον σωτηρία
 ἔσται οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο. καθότι καὶ αὐ-
 τὸς ἦν ἀβραάμ ἐστιν, ἠλλοίμην γὰρ ὁ ἦδ' ὅς
 τῳ ἀμνηστῶν ζητήσῃ καὶ σῶσῃ τὸ ἀπο-
 λωλὸς, ἀκούοντων δὲ αὐτῶν ταῦτα
 προσθεὶς ἔειπεν παραβολῶν. διὰ τὸ ἐγγυῖς
 αὐτῷ εἶναι ἰερὸν ἀλάμ, καὶ δοκίμην αὐτοῦ, ὅτι πρὸς
 χρῆμα μέλλει ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀμαφαίμε-
 ῖς, ἔειπεν οὖν ἀμνηστῶν τις εὐφηνὴς ἐπορεύθη
 εἰς χώραν μακρὰν λαβὼν ἐαυτῷ βασιλείαν.
 καὶ ὑποστρέψας

increpabant eum ut taceret. Ipse uero
 multo magis clamabat, fili Dauid, mi-
 serere mei. Stans autē Iesus iussit illum
 adduci ad se. Et cum appropinquasset,
 interrogauit illum dicens. Quid tibi uis
 faciam? At ille dixit. Domine ut uisum
 recipiam. Et Iesus dixit ei. Aspice. Fides
 tua te saluum fecit. Et confestim uisum
 accepit. & sequebatur illū, magnificans
 eum. Et omnis plebs ut uidit, dedit
 laudem deo.

XIX
De Zachæo conuerso.

Et ingressus perambulabat Hiericho.
 Et ecce uir nomine Zacchæus, & hic prin-
 ceptus erat publicanorum, & ipse diues.
 Et quærebat uidere Iesum quis esset, &
 non poterat præ turba, quia statura pu-
 fillus erat. Et præcurrens ascendit in ar-
 borem sycomorum ut uideret eū, nam
 illac erat transiturus. Et cū uenisset ad
 locum, suspiciens Iesus uidit illum, & di-
 xit ad eum. Zacchæe festinans descen-
 de, quia hodie in domo tua oportet me
 manere. Et festinans descendit, & exce-
 pit illum gaudens. Et cum uiderent om-
 nes murmurabant dicētes, quod ad homi-
 nem peccatorē diuertisset. Stans autē
 Zacchæus dixit ad Iesum. Ecce dimidiū
 bonorum meorum do pauperibus, & si
 quid aliquē defraudaui, reddo quadru-
 plum. Ait Iesus ad eum. hodie salus
 domui huic facta est, eo quod & ipse filius
 sit Abrahæ. Venit enim filius hominis
 quærere & saluū facere quod perierat.
 Hæc illis audientibus adiiciens dixit pa-
 rabolam, eo quod esset prope Hierusalem,
 Et quia existimabant quod confestim re-
 gnum dei manifestaretur. Dixit ergo
 Homo quidam nobilis abiit in regio-
 nem longinquā ut acciperet sibi regnū.

*Parabola de hoīe nobili
 q̄ abiit ī regionē longinquā
 et uocat⁹ seruis s. dedit illis
 .x. minas.*

καὶ ὑποσρέψαι, καλέσασθαι δέκα δούλους ἑα-
 τῶν δόκων αὐτοῖς δέκα μνάς, καὶ εἶπερ
 πρὸς αὐτοὺς, πραγματεύσαθε ἕως ἔρχομαι
 οἱ δὲ πολίται αὐτῶν ἐμίσησαν αὐτὸν, καὶ ἀπέ-
 σαλαρ πρεσβείαν ὁπίσω αὐτοῖς λέγοντες, οὐ
 θέλομεν τοῦτο βασιλεῦσαι ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐξέ-
 νετο ὃν ὁ ἐπανεληθὲν αὐτὸν λαβόντα πλὴν
 βασιλείαν, ὅτι εἶπερ φωνηθῆναι αὐτῶν τοὺς δού-
 λους τούτους οἷς ἔδωκεν τὸ ἀργύριον, ἵνα
 γνῶντες, τί διεπραγματεύσατο. παρεγένε-
 το δὲ ὁ πρῶτος λέγων, κύριε ἡ μνά σου προ-
 σφραγίσασατο δέκα μνάς, καὶ εἶπερ αὐτῶν, εὖ
 ἀγαθὲ δούλε, ὅτι ἐν ἐλαχίστῳ πιστὸς ἐγένου,
 ὅτι θηουσίαν ἔχωρ ἐπάνω δέκα πόλων. καὶ
 ἔθηκεν ὁ δεύτερος λέγων, κύριε ἡ μνά σου ἐποί-
 κησεν πέντε μνάς, εἶπερ ἢ καὶ τούτῳ. καὶ συνέ-
 νησεν ἐπάνω πέντε πόλων. καὶ ἕτερος ἦλθεν λέγ-
 ον, κύριε, ἰδοὺ ἡ μνά σου ἢν ἔιχωρ ἀποκειμένη
 ἐν σουδαρίῳ, ἐφοβούμην γάρ σε, ὅτι ἄνθρω-
 πος ἀυσκρὸς εἶ ἄριστος ὅνκ ἔδικασεν, καὶ θερίζεις
 ὅνκ ἔσπασας. λέγει αὐτῶν, ἐκ τῆς σόματος
 σου κρινῶ σε πονηρὸν δούλε, ἡ δὲ οἷς, ὅτι ἐγὼ ἄν-
 θρωπος ἀυσκρὸς εἰμι ἄριστος ὅνκ ἔδικασεν καὶ
 θερίζω ὅνκ ἔσπασα. ὅτι διὰ τί ὅνκ ἔδωκας
 τὸ ἀργύριόν μου ἐπὶ ἔραπείαν καὶ ἐγὼ ἐλθὼν
 σου τὸ κῶλον ἔπραξα αὐτὸ, καὶ τοῖς παρεσῶ-
 σιμ εἶπερ, ἄρατε ἀπ' αὐτοῦ πλὴν μνάμ, καὶ ὅτι
 ὁ τὰς δέκα μνάς ἔχοντι, καὶ εἶπορ αὐτῶν, κύ-
 ριε ἔχει δέκα μνάς, λέγω ἡ ὑμῖν, ὅτι παντὶ
 ὁ ἔχοντι δοθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντ
 καὶ ὁ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ, πλὴν τοὺς ἐχ-
 θρούς μου ἐκείνους, τοὺς μὴ θελήσαντάς με
 βασιλεῦσαι ἐπ' αὐτούς ἀγάγετε ὧδε, ὅτι κατὰ
 σφάρακα ἔμπροσθεν μου, ὅτι ἐπιπὼν ταῦτα, ἐπ-
 ρένετο ἔμπροσθεν ἀναβαίων εἰς ἱερουσόλυμα
 καὶ ἐγένετο ὡς ἡγγισεν εἰς βηθφαγήν
 καὶ βηθαρίαν πρὸς τὸ ὄρεον τὸ καλοῦν
 ἰμβρομ ἐλαιῶν, ἀπέστειλε δύο ἡνῶμαθ
 καὶ αὐτῶν εἰπὼν, ἠνώγετε εἰς πλὴν κατέ-
 νεντι

*Ve Jesus venit hierosolym in
 asina.*

& reverti. Vocatis autem decem servis
 suis, dedit eis decem minas, & ait ad illos,
 Negociamini dum venio. Civēs autē
 eius oderant eum, & miserunt legatio-
 nem post illū dicentes. Nolumus hunc
 regnare super nos. Et factū est ut redi-
 ret accepto regno, & iussit uocari illos
 seruos ad se quibus dedit pecuniam, ut
 sciret quantū quisq; negociatus esset.
 Venit autē prim⁹ dicēs. Domine, mina
 tua decem minas acquisiuit. Et ait illi.
 Euge bone serue, quia in modico fuisti
 fidelis, eris potest atē habens super de-
 cem ciuitates. Et alter uenit dicēs. Dñe
 mina tua fecit quicq; minas, & huic ait.
 Et tu esto super quinq; ciuitates. Et al-
 ter uenit dicēs. Dñe, ecce mina tua quā
 habui repositam in sudario, timui em̄
 te, quia homo austerus es, tollis quod
 nō posuisti, & metis qd' non seminasti.
 Dixit ei. De ore tuo te iudicabo serue
 nequā. Sciebas q; ego homo austerus
 sum, tollens quod nō posui, & metens
 quod non seminavi. Et quare non de-
 disti pecuniam meam ad mensam, &
 ego ueniens, cū usuris utiq; exegissem
 illud? Et astantibus dixit. Auferte ab il-
 lo minam, & date illi q decem minas ha-
 bet. Et dixerunt ei. Domine, habet dei-
 cem minas. Dico enim uobis, qd' om-
 ni habenti dabitur, ab eo autē qui non
 habet, & quod habet auferetur ab eo.
 Vextñ inimicos meos illos q noluerūt
 me regnare sup se adducite huc, & in-
 terficite ante me. Et his dictis, pcedebat
 ascendēs Hierosolymā. Et factū est cū
 appropinquaret ad Bethphage & Betha-
 niā, iuxta motē qui uocat oliueti, misit
 duos discipulos suos dicēs. Ite in castel-
 lum quod

μαρτι κώμην. ἔν ἢ εἰσπορευόμενοι εὐρη-
 σετε πῶλον δεδεμέμον ἐφ' ὃν ὄνδεις πῶ-
 ποτε ἀρθρώπων ἐκάθισεν, λύσαρτες αὐ-
 τὸν ἀγάγετε. καὶ ἐὰν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ
 διὰ τί λύτετε, οὕτως ἐρᾷτε αὐτοῖς, ὅτι ὁ κύ-
 ριος αὐτοῦ χρεῖαν ἔχει. ἀπελθόντες δὲ
 οἱ ἄπεσαλμῶν εὐρομ καθῶς εἶπερ αὐ-
 τοῖς. λούρτων δὲ αὐτῶν τὸν πῶλον, εἶ-
 πομ οἱ κύριοι αὐτοῦ πρὸς αὐτοῦς. τί
 λύτετε τὸν πῶλον; οἱ δὲ εἶπομ, ὁ κύ-
 ριος αὐτοῦ χρεῖαν ἔχει, καὶ ἡγαγομ αὐ-
 τὸν πρὸς τὸν ἸΗΣΟΥΝ. καὶ ἐπερίψαμ-
 τεσ ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον,
 ἐπεβίβασαμ τὸν ἸΗΣΟΥΝ. πορευο-
 μῶν δὲ αὐτοῦ ὑπερῶμνον τὰ ἱμά-
 τια αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ. ἐγγίζομτος δὲ
 αὐτοῦ ἦδη πρὸς τὴν καταβάσα τοῦ ὄρουσ
 τῶν ἐλαιῶν, ἤξαμτο ἅπαμ τὸ πλῆθος
 τῶν μαθητῶν χαίρομτες αἰρεῖν τὸν δε-
 ὶν φωνῇ μεγάλῃ περὶ πασῶν ὧν εἶδομ
 δωάμεωμ λέγομτες. εὐλογκημῶ ὁ εἶς
 χόμην βασιλεὺς ἐν ὀνόματι κυρίου.
 εἰρήμη ἐν ὄνραμῷ, καὶ δόξα ἐν ὑψίσοις.
 καὶ τιμεισ τῶν φαρισαίων ἀπὸ τοῦ
 ὄχλου εἶπομ πρὸς αὐτοῦ. διδάσκαλε,
 ἐπιτίμκομ τοῖς μαθηταῖς σου. καὶ ἀ-
 ποκριθεῖς εἶπεμ αὐτοῖς. λέγω ὑμῖν, ὅ-
 τι ἐὰν οὗτοι σιωπήσωσιμ οἱ λίθοι κερᾷ-
 ζομται. καὶ ὡς ἡγγισεμ ἰδῶμ πλὴν πό-
 λιμ, ἐκλαυσεμ ἐπ' αὐτῇ λέγωμ, ὅτι εἰ ἔ-
 γρωσ καὶ σύ. καὶ γε ἐν τῇ ἡμέρᾳ σου ταύ-
 τη τὰ πρὸς εἰρήμη σου, μὴ δὲ ἐκέρβη
 ἐπὶ ὀφθαλμῶν σου. ὅτι ἤξουσιμ ἡμέραι
 ἐπὶ σε. καὶ περιβαλοῦσιμ οἱ ἐχθροί σου,
 χάρακά σοι. καὶ περικυκλώσουσίμ σε, καὶ
 σωέξουσίμ σε πάντοδεμ, καὶ ἐδαφιοῦσίμ
 σε, καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοί. καὶ οὐκ ἀφήσο-
 σιμ ἐν σοί λίθον ἐπὶ λίθον, ἀνθῶν οὐκ ἔνωσ ἢ
 καὶ τ' ἐπισκοπῆς σου. καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν
 ἤρξατο

lum quod contra uos est. In quod in-
 troeuntes, inuenietis pullum asinae al-
 ligatum, cui nemo unquam hominum in-
 fedit, soluite illum & adducite. Et si quis
 uos interrogauerit, quare soluitis, sic
 dicetis ei, quia dominus operam eius
 desyderat. Abierunt autem qui missi
 erant, & inuenerunt sicut dixit illis stan-
 tem pullum. Soluentibus autem illis
 pullum, dixerunt domini eius ad illos.
 Quid soluitis pullum? At illi dixerunt,
 Quia dominus eius operam desyde-
 rat. Et duxerunt illum ad Iesum. Et
 iniectis uestimentis suis super pullum,
 imposuerunt Iesum. Eunte autem illo
 substernebant uestimenta sua in uia.
 Et cum appropinquaret iam ad de-
 scensum montis oliueti, ceperunt om-
 nis multitudo discipulorum, gauden-
 tes laudare deum uoce magna super
 omnibus quas uiderant uirtutibus di-
 centes. Benedictus qui uenit rex in no-
 mine dñi, pax in caelo, & gloria in altis-
 simis. Et quidam pharisaeorum de turbis
 dixerunt ad illum. Magister increpa disci-
 pulos tuos. Quibus ipse ait. Dico uobis.
 quod si hi tacuerint, mox lapides clama-
 bunt. Et ut appropinquauit, uidens ci-
 uitatem fleuit super illam dicens. Quia
 si cognouisses & tu. Et quidem in hac
 die tua quae ad pacem tibi, nunc autem
 abscondita sunt ab oculis tuis. Quia ue-
 nient dies in te, & circumdabunt te ini-
 mici tui uallo, & cingent te, & coan-
 gustabunt te undique, & solo aequa-
 bunt te, & filios tuos qui in te sunt.
 Et non relinquent in te lapidem super
 lapidem, eo quod non cognoueris tempus
 uisitacionis tuae. Et ingressus in templum

Ut turba dicitur cepit uoce magna laudare deum.

*Ad phariseos talia egre-
 rentes a discipulis.*

*Fleuit Iesus super ciuitate. &
 dixit destructores eius.*

Cap. 20.

Ve eiecit vendentes & ementes de templo.

ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας ἐν τῷ ἁγίῳ καὶ ἀγοράζοντας, λέγων αὐτοῖς, γέγραπται, ὅτι ὁ οἶκος μου οἶκος προσευχῆς ἔσται. ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον λησῶν. καὶ ἡμεῖς διδάσκωμεν τὸ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἁγίῳ. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐζήτησαν αὐτὸν ἀπολέσαι, καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ λαοῦ, καὶ οὐχ' ἐνερίσκον τὸ τί ποιήσωσιν. ὁ λαὸς γὰρ ἄπας ἤκουε τῆς φωνῆς αὐτοῦ.

Interrogatur iesu, i qua potestate haec facis.

καὶ ἐρῶν αὐτῷ, ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, διδάσκοντες αὐτὸν τὸν λαόν ἐν τῷ ἁγίῳ, καὶ ἐυαγγελίζομενοι, ἐπέσκαρον οἱ ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ ἔπεισαν αὐτὸν λέγοντες, εἰπὼν ἡμῖν ἐν ποίᾳ δυνασίᾳ ταῦτα ποιεῖς; ἡ τίς ἐστὶν ὁ δυνάστης σου τῆς δυνάσεως ταύτης; ἀπεκρίθη δὲ εἰπὼν πρὸς αὐτούς, ἐρωτήσω ὑμᾶς καὶ γὰρ ἓνα λόγον καὶ εἰπατέ μοι, τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ οὐρανόθεν ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ σιωποῦντες πρὸς αὐτοὺς λέγουσιν, ὅτι ἐὰν ἐπωμῶμεν ἐξ οὐρανόθεν, τίς ἐρεῖ, διὰ τί οὐκ ἐπίσεισάτε αὐτῷ; ἐὰν δὲ ἐπωμῶμεν ἐξ ἀνθρώπων, πᾶς ὁ λαὸς καταλιθάσει ἡμᾶς. ἀπεφώνησαν οὖν οἱ ἄρχιερες καὶ οἱ γραμματεῖς, καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι ποῦ ἐστιν. ὁ ἰησοῦς εἰπὼν αὐτοῖς, οὐδέ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ δυνασίᾳ ταῦτα ποιεῖτε, ἤρξατο δὲ πρὸς τὸν λαόν, λέγων τὴν παραβολὴν ταύτην. ἀνθρώπος ἐξέφυττον σπέρμα ἀμπελῶνα καὶ ἐξέδωκε αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπέδραμον αὐτοὺς ἰκανοὺς. καὶ ἐν καιρῷ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωργούς, δύο δούλους, ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος δώσωσιν αὐτοῖς. οἱ δὲ γεωργοὶ δειξάντες αὐτῷ, ἔλαβον τὸν ἀμπελῶνα καὶ προσέειπον, τίς ἐστὶν ὁ κύριος τῆς ἀμπελῶνος; τί ποιήσω, πῶς ἐμφοίτην;

Rndie iesu eos respiciens tu qstios de baptysmatis.

Parabola de hoie q plantavit vinea locavit ea agricolis.

καὶ ἐρῶν αὐτῷ, ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, διδάσκοντες αὐτὸν τὸν λαόν ἐν τῷ ἁγίῳ, καὶ ἐυαγγελίζομενοι, ἐπέσκαρον οἱ ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ ἔπεισαν αὐτὸν λέγοντες, εἰπὼν ἡμῖν ἐν ποίᾳ δυνασίᾳ ταῦτα ποιεῖς; ἡ τίς ἐστὶν ὁ δυνάστης σου τῆς δυνάσεως ταύτης; ἀπεκρίθη δὲ εἰπὼν πρὸς αὐτούς, ἐρωτήσω ὑμᾶς καὶ γὰρ ἓνα λόγον καὶ εἰπατέ μοι, τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ οὐρανόθεν ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ σιωποῦντες πρὸς αὐτοὺς λέγουσιν, ὅτι ἐὰν ἐπωμῶμεν ἐξ οὐρανόθεν, τίς ἐρεῖ, διὰ τί οὐκ ἐπίσεισάτε αὐτῷ; ἐὰν δὲ ἐπωμῶμεν ἐξ ἀνθρώπων, πᾶς ὁ λαὸς καταλιθάσει ἡμᾶς. ἀπεφώνησαν οὖν οἱ ἄρχιερες καὶ οἱ γραμματεῖς, καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι ποῦ ἐστιν. ὁ ἰησοῦς εἰπὼν αὐτοῖς, οὐδέ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ δυνασίᾳ ταῦτα ποιεῖτε, ἤρξατο δὲ πρὸς τὸν λαόν, λέγων τὴν παραβολὴν ταύτην. ἀνθρώπος ἐξέφυττον σπέρμα ἀμπελῶνα καὶ ἐξέδωκε αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπέδραμον αὐτοὺς ἰκανοὺς. καὶ ἐν καιρῷ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωργούς, δύο δούλους, ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος δώσωσιν αὐτοῖς. οἱ δὲ γεωργοὶ δειξάντες αὐτῷ, ἔλαβον τὸν ἀμπελῶνα καὶ προσέειπον, τίς ἐστὶν ὁ κύριος τῆς ἀμπελῶνος; τί ποιήσω, πῶς ἐμφοίτην;

cepit eijcere uendentes in illo & ementes, dicens illis. Scriptum est, quia domus mea domus orationis est. Vos autem fecistis illam speluncam latronum. Et erat docens cottidie in templo. Principes autem sacerdotum, & scribae, & primores plebis querebant illum perdere, & non inueniebant quid facerent. Omnis enim populus suspensus erat audiens illum.

XX

Et factum est in una dierum docente illo populum in templo & euangelizante. conuenerunt principes sacerdotum, & scribae cum senioribus, & aiunt ad illum dicentes. Dic nobis in qua potestate haec facis? Aut quis est qui dedit tibi hanc potestatem, Respondens autem Iesus dixit ad illos. Interrogabo uos & ego unum uerbum. Respondete & mihi. Baptismum Iohannis de caelo erat, an ex hominibus? At illi cogitabant intra se dicentes. Quia si dixerimus de caelo, dicet. Quare ergo non credidistis illi? Si autem dixerimus ex hominibus, plebs uniuersa lapidabit nos. Certi sunt enim Ioannem prophetam esse. Et responderunt se nescire unde esset. Et Iesus ait illis. Neque ego dico uobis in qua potestate haec facio. Coepit autem dicere ad plebem parabolam hanc. Homo quidam plantauit uineam & locauit eam colonis, & ipse peregre fuit multis temporibus. Et in tempore illo misit ad cultores seruum, ut de fructu uinae darent illi. Qui casum dimiserunt eum inanem. Et addidit etiam alterum seruum mittere, Illi autem hunc quoque caedentes, & afficientes contumelia, dimiserunt inanem. Et addidit mittere tertium, qui & illum uulnerantes eiecerunt. Dixit autem dominus uinae. Quid faciam? Mittam

πῆμ. τὸν ἰὸ μὲν τὸν ἀγαπῶν, ἴσως τῶ
 τὸν ἰδόντες ἐντραπήσσονται. ἰδόντες δὲ αὐ
 τὸν οἱ γεωργοὶ διελογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς
 λέγοντες, οὗτός ἐστι ὁ κληρονόμος, δεῦτε
 ἀποκτείνωμεν αὐτόν, ἵνα ἡμῶν γένηται ἡ
 κληρονομία καὶ ἐκβαλόντες αὐτὸν ἐξω
 τῷ ἀμπελῶνος ἀπέκταναμ. τί οὖν ποιήσῃ
 ὁ κύριος τῷ ἀμπελῶνος, ἐλεύσεται καὶ ἀπο
 λήσει τοὺς γεωροὺς τούτους, καὶ δώσει τὸν
 ἀμπελῶνα ἄλλοις. ἀκούσαντες ἡ ἔπιπορ. μὴ
 γένοιτο. ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς, εἶπε. τί οὖν
 ἐσὶν ἡ γερραμμένον τῶ τολίθον ὃν ἀπεδοκίμα
 σαν οἱ οἰκοδομοῦντες οὗτ' ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν
 γωνίας, πᾶς ὁ πεσὼν ἐπέκλινον τὸ λίθον συνθλα
 σθήσεται, ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ λικμήσ' αὐτ'. καὶ ἐξή
 τησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐπιβαλὲν
 ἐπ' αὐτὸ τὰς χεῖρας ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, ὅτι ἐφωβήθη
 σάν τ' ἡ λαὸν, ἐβασαν ἔδ' ἵτι πρὸς αὐτοὺς πλὴν
 πῶρολοῖν τὰν τῆν εἶπε. καὶ πῶρολοῖν τῆν ἴσασαντες, ἀ
 πώσεσθαι ἐκθετοῦς ὑποκρινόμενος ἑαυτοὺς
 δίκαιους εἶναι, ἵνα ἐπιλάβωμ' αὐτ' ἰδόντες
 ἐπ' αὐτοῖς αὐτὸν τῇ ἀρχῇ ὅτι τῆ ἐξουσίᾳ ἔ
 ἡγεμόνος. ὅτι ἐπερωτήσαν αὐτὸν λέγοντες, δι
 δάκαλε, οἶδαμεν, ὅτι ὁρθῶς λέγεις ὅτι διδάσ
 κης, ὅτι ὁ λαμβάνεις πρὸς ὄπλον, ἀλλ' ἐπ' ἀλη
 θείας τὴν ὁδὸν ἔθεσ' διδάσκεις, ἔξῃσιν ἡμῖν καί
 σαρι φόρον δοῦναι ἢ οὐκ; κατανόησας ἡ αὐτῶν
 πλὴν πανουργίαν, εἶπεν πρὸς αὐτοὺς. τί με πη
 ράζετε; ἐπιδείξατέ μοι δηνάριον, τίνος ἐ
 χεῖ ἐικόνα καὶ ἐπιγραφῶν; ἀποκριθέντες
 εἶπορ, καίσαρ. ὁ δὲ εἶπερ αὐτοῖς. ἀπό
 δοτε τὸν μὲν τὰ καίσαρ καίσαρι, καὶ
 τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. καὶ οὐκ ἴχυσαν ἐπι
 λάβεσθαι αὐτ' ἐν ἡμέρας ἐναντίον τ' λαῶν. καὶ
 θανατάσαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτ', ἐσίτησαν.
 προσελθόντες δ' ἑτινες αὐτῶ σαδδουκαίων οἱ
 ἀντιλέγοντες ἀνάσασιν μὴ εἶναι, ἐπερωτή
 σαν αὐτ' λέγοντες. διδάκαλε, μωσῆς ἐγρα
 ψεν ἡμῖν, ἐάν τις ἀδελφὸς ἀποθάνῃ ἔχωμ
 γυναικα

Mittā filiū meū dilectū, forsitā cū hūc
 uiderint uerebūt. Quē cū uidissent co
 loni, cogitauerunt intra se dicētes. Hic ē
 haeres, uenite occidamus illū, ut nostra
 fiat haereditas, & eiecūt illū extra uinea
 occiderunt. Quid ergo faciet illis dñs ui
 nea? Veniet & perdet colonos istos &
 dabit uinea alijs. Quo audito dixerunt
 Absit. Ille autem intuitus eos ait.
 Quid est ergo hoc quod scriptum est,
 lapidem quem reprobauerunt aedificā
 tes hic factus est in caput anguli? Om
 nis qui ceciderit super illum lapidē con
 quassabitur, super quem aut ceciderit,
 cōminuet illum. Et quærebant princi
 pes sacerdotū & scribæ iniicere in illū
 manus, illa hora, & timuerunt populū.
 Cognouerūt enim quod ad se dixerat
 similitudinem hanc. Et obseruantes mi
 serunt insidiatores qui se iustos simula
 rent, ut caperent eum in sermone, & tra
 derent illū principatui & potestati p̄si
 dis. Et interrogauerūt eū dicentes. Ma
 gister, scimus, quod recte dicis & doces
 & nō respicis personā, sed uia dei in ue
 ritate doces. Licet nobis tributū dare
 Caesari, an nō? Intellecta aut illorum
 uerfugia dixit ad eos. Quid me tenta
 tis? Ostendite mihi denarium. Cuius
 habet imaginem & inscriptionem? Re
 spondentes dixerunt. Caesaris. Et ait il
 lis, Reddite ergo quæ sunt Caesaris Cæ
 sari, & quæ sunt dei deo. Et non potue
 runt uerbum eius reprehendere coram
 plebe, & mirati in responso eius, tacue
 runt. Accesserūt aut qdā sadducaorū, q
 negāt esse resurrectionē, & interrogaue
 rūt eū dicētes. Magister, Moses scripsit
 nobis, si frater alicui mortu⁹ fuerit hñs
 uxorem

Ut tentaret Jesum Scribe:
 Detributo dādo cesari

Ut Sadducy tentaret eū de
 muliere septēuira

EVANGELIUM
 uendentes in illo
 Scriptum est, qui
 orationis est. Ven
 speluncam latro
 in templo. Et scribe
 quærebant illum pe
 non memebant quid fac
 nis enim populus suspen
 ms illum.
 illu
 um est in una die
 quā in templo & euangeli
 cebant principes sacerdotū
 eum in iudicio. Et aiunt ad
 eum. Dic nobis in qua potest
 acis? Aut quis est qui docet
 restate, Rndes aut Iesus de
 interrogauit eos & ego uita
 dete & mihi. Baptisma de
 lo erat an ex hominibus?
 bant intra se dicētes. Quia
 de celo dicit. Quare exp
 illi? Si aut dixerimus
 plebs uniuersa lapidat
 ant enim Ioannem pro
 responderunt se nescire
 Iesus ait illis. Neque ego
 qua potestate hæc hæc
 cere ad plebē parabola
 didā plārauit uinea
 s, & ipse peregre fuit
 Et in tpe illo misit
 ut de fructu uinea
 sū dimiserunt eū
 tiā alterū serū
 noq; cardēs, & afflicto
 miserūt in anem. Et ad
 tiū, qui & illum
 Dixit aut dñs uita

Cap. 20.

γυναικα, ὁ δὲ ἄτεκνος ἀποθάνει, ἵνα λά-
 βῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ πλὴν γυναικα, ὁ δὲ ἀνα-
 στήσῃ ἀπὲρ ματῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. ἐπὶ αὐτῷ δὲ ἀδελ-
 φοὶ ἦσαν, ὁ δὲ πρῶτος λαβὼν γυναικα, ἀπέ-
 θανε ἄτεκνος. ὁ ἕλαβεν ὁ δεύτερος πλὴν γυ-
 ναϊκα, ὁ δὲ ἄτεκνος ἀπέθανε, καὶ ὁ τρί-
 τος ἕλαβεν αὐτὴν, ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἑπτά καὶ
 ὁ ὀκτῆς ἐλίπομ τέκνα, καὶ ἀπέθανε. ὕστερον
 πάντων ἀπέθανε καὶ ἡ γυνή, ὅτι ὁ ὄμιλος ἀνα-
 στήσῃ τίνος αὐτῶν γίνεται γυνή; οἱ γὰρ ἐπὶ αὐ-
 τῶν ἀπέθανε γυναικα. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπερ
 αὐτοῖς ὁ ἸΗΣΟΥΣ, οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου γα-
 μούσιμ καὶ ἐκγαμίσκονται, οἱ δὲ καταξιωθέν-
 τες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖσιν, ὁ δὲ ἀνασά-
 σεως ὁ δὲ ἐκ νεκρῶν, οὔτε γαμύσιμ, οὔτε ἐκγα-
 μίσκονται, οὔτε γὰρ ἀποθανεῖσιν ἕτι δάνατη.
 Ἰσάγγελοι γὰρ εἰσιμ καὶ οἱ υἱοὶ εἰσιμ τοῦ θεοῦ,
 ὁ δὲ ἀνασάσεως υἱοὶ ὄντες, οἳ δὲ ἐγείρονται οἱ
 νεκροὶ καὶ μωσαῖος ἐμίλωνσεμ ἐπὶ ὁ δὲ βάρου, ὡς
 λέγει κύριος τῷ θεῷ ἀβραάμ καὶ τῷ θεῷ
 ἰσαάκ καὶ τῷ θεῷ ἰακώβ, θεὸς δὲ οὐκ εἰσιμ νε-
 κρῶν, ἀλλὰ ζώντων, πάντες γὰρ αὐτῶν ζώσιμ.
 ἀποκριθέντες δὲ ἄνεσ τῶν γραμματέων ἐ-
 πομ, διδάσκαλε καλῶς εἶπας, οὐκ ἔτι δὲ ἐ-
 τόλμων ἐπερωτᾶμ αὐτόν οὐδέμ. εἶπερ δὲ
 πρὸς αὐτούς, πῶς λέγουσιμ τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ
 υἱὸν δαβὶδ εἶναι, καὶ αὐτὸς δαβὶδ λέγει
 ἐν βίβλῳ ψαλμῶν. εἶπερ ὁ κύριος τῷ κυρίῳ
 μου κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἄρτι ὅτου ἐχ-
 θροὶ σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου; δαβὶδ
 ὄμιλος κύριος αὐτοῦ καλεῖ, καὶ πῶς ἡδὲ αὐτοῦ ὄμιλος;
 ἀκούοντες ἡ πάντες τοῦ λαοῦ, εἶπερ τῆς μαθη-
 τῶν. προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θεολό-
 γων πρὸς ἑαυτοὺς ὅτι σοφῶν, καὶ ἐκλιθέντων ἀ-
 πασμοῦν ἐν ταῖς ἀγοραῖς, ὁ δὲ πρῶτος καθεδρί-
 ας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ πρῶτος κλισίας ἐν
 ταῖς δειπνοῖς, οἱ κατεδίουσιμ τὰς δικίας τῶν
 κληρῶν, καὶ προσφάσιμ μακροῦ προσέυχον-
 ται, ὅντι λαβόνται περισσότερον κτίμα.

ἀναβλέψας

uxore, & hic sine liberis mortuus fuerit,
 ut accipiat frater eius uxorem, & susci-
 tet semē fratri suo. Septē ergo frēs erāt,
 & primus accepit uxore & mortuus est
 sine liberis. Et accepit secūd⁹ illā, & ipse
 mortuus est sine liberis. Et tertius accepit
 illam, similiter & cœteri septē, & nō reli-
 querunt liberos, & mortui sunt. Noviss-
 sime omniū mortua est & mulier. In re-
 surrectione ergo cuius eorū erit uxor?
 Siquidem septem habuerūt eam uxo-
 rem. Et ait illis Iesus. Filij huius sæculi
 ducunt uxores & nubunt, illi uero qui
 digni habebuntur sæculo illo, & resur-
 rectione ex mortuis, neq; ducunt uxo-
 res, neq; nubunt, neq; ultra mori pos-
 sunt. Equales enim angelis sunt, & filij
 sunt dei, cum sint filij resurrectionis.
 Quod uero resurgāt mortui, & Moses
 ostēdit secus rubū, sicut dicit dñm deū
 Abrahā & deum Isaac & deum Iacob.
 Deus autē non est mortuor, sed uiuor.
 Oēs em̄ illi uiuunt. Respondētes autē
 quidam scribarū dixerūt. Magister bn̄
 dixisti. Et amplius nō audebant eum
 quicūq; interrogare. Dixit autē ad illos,
 Quomodo dicūt Christū filiū esse Da-
 uid, & ipse Dauid dicit i libro psalmoz
 Dixit dñs dño meo sede a dextris meis
 donec ponā inimicos tuos scabellū pe-
 dum tuor; Dauid ergo dñm illū uo-
 cat, & quomodo filius ei⁹ est? Audiēte
 autē omni populo dixit discipulis suis.
 Attendite a scribis qui uolunt ambula-
 re in stolis, & amant salutationes in fo-
 ro & primas cathedras in synagogis, &
 primos discubit⁹ in cōuiujs. Qui deuo-
 rāt domos uiduaz, simulātes lōgā ora-
 tionē. Hi accipient dānationē maiore.

Respiciens

Ve interrogat iesus eos Quomodo dicunt christum filium esse dauid

Attendite a scribis, qui amant salutationes in foro, et primos discubitus in conuiujs

Αναβλέψας δὲ εἶδεν τοὺς βάλλοντας τὰ δῶ
 ρα αὐτῶν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον πλοσίσσης. εἶ-
 δερ δὲ τίνα καὶ χήρα μὴ πενήτην ἐβλάψαν ἐ-
 κείνην λέγει. καὶ εἶπεν. ἀληθῶς λέγω ὑμῖν,
 ὅτι ἡ χήρα ἢ πτωχὴ αὐτῆς πλεῖον πάντων ἐ-
 βάλεν. ἅπαντες γὰρ οὗτοι ἐκ τῆς περιουσίας
 αὐτοῦ ἐβάλεον εἰς τὰ δῶρα τῆς θεῆς. αὐτὴ δὲ ἐκ τῆς
 ὑπερήματος ἀουδῆς, ἅπαντα τὸν εἶον, ὃν εἶχε
 ἐβάλεν, καὶ τιμὴν λεγόντων περὶ τοῦ ἱεροῦ,
 ὅτι λίθοις καλοῖς καὶ ἀναθήμασιν κεκόσμηται,
 εἶπερ, ταῦτα ἅ θεωρεῖτε, ἐλεύσονται ἡμέ-
 ραι ἐν αἷσιν ἀφιδήσεται λίθος ἐπὶ λίθω
 ὃς οὐ καταλυθήσεται. ἐπρωτόκλησεν δὲ αὐτὸν
 λέγοντες. διδάσκαλε, πότε οὖν ταῦτα ἐ-
 σαι; καὶ τί τὸ σημεῖον ὅτι ἂν μέλλῃ ταῦτα
 γίνεσθαι, ὃ δὲ εἶπερ. βλέπετε μὴ πλα-
 κηθῆτε. πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τοῦ
 ὀνόματός μου λέγοντες, ὅτι ἐγὼ εἰμι, καὶ και-
 ρὸς ἤγγικεν, μὴ οὖν πορευθῆτε ὁπίσω αὐτῶν.
 ὅτι ἂν δὲ ἀκούσκητε πολέμου ἢ ἀκαταστα-
 σίας, μὴ πτοηθῆτε. διὲ γὰρ ταῦτα γενέσθαι
 πρῶτον, ἀλλ' οὐκ ἐυθέως τὸ τέλος. τό-
 τε ἔλεγεν αὐτοῖς, ἐγγεθήσεται ἔθνος ἐπὶ
 ἔθνῳ καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείᾳ, σεισμοί
 τε μεγάλοι κατὰ τόπους, καὶ λιμοί, καὶ
 λοιμοί ἔσονται, φόβησάτε καὶ σημεῖα
 ἀπ' οὐρανοῦ μεγάλα ἔσονται. πρὸ δὲ τούτων
 πάντων ἐπιβαλλέσθαι ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐ-
 τῶν, καὶ διώξουσιν ἄσπιδόνητες εἰς σινοδάκας
 φυλακὰς ἀγομένους ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγε-
 μόνας, ἐνεκεν τοῦ ὀνόματός μου. ἀποβή-
 σεται δὲ ὑμῖν εἰς μαρτύριον, διέδτε οὖν εἰς
 τὰς καρδίας ὑμῶν, μὴ προμελετᾶν ἀπο-
 λογηθῆναι. ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν σώμα καὶ
 σοφίαν, ἧ ὅτι δυνήσονται ἀρταπεῖν, ὅτι δὲ
 ἀντισηναί πάντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν. πα-
 ρεσθῆσθε δὲ καὶ ὑπὸ γορέω καὶ ἀδελ-
 φῶν καὶ συγγενῶν καὶ φίλων καὶ θανατό-
 σσιν ἐξ ὑμῶν. καὶ ἐπεὶ μισούμενοι ὑπὸ πάν-
 τῶν διὰ τὸ ὄνομα

Respiciens autē uidit eos qui mitte-
 bāt munera sua in gazophylaciū diui-
 tes. Vidit autē & quandā uiduam pau-
 perculā mittētē illo ara minuta duo.
 Et dixit. Vere dico uobis, quod uidua
 hæc pauper plusq̄ omnes misit. Nam
 oēs hi ex eo qd' ipsis exuberat miserūt
 in munera dei, hæc autem ex penuria
 sua omnem uictum quem habuit mi-
 sit. Et quibusdā dicentibus de tēplo, q̄
 pulchris lapidibus & donis ornatum
 esset, dixit. Hæc quæ uidetis, uenient di-
 es in quibus non relinquetur lapis su-
 per lapidem qui nō destruat. Interro-
 gauerunt autē illum dicētes. Præceptor
 qñ hæc erūt, & qd' signū cū hæc fieri in-
 cipiēt? Qui dixit. Videte, ne seducami-
 ni. Multi enim uenient in nomine meo
 dicētes, ego sum, & tēpus appropinq̄-
 uit. Nolite ire post eos. Cū autē audieri-
 tis bella & seditiōes, nolite terreri. oportet
 enim primū hæc fieri, sed nōdū sta-
 tim finis. Tunc dicebat illis. Surget gēs
 contra gentem & regnum aduersus re-
 gnum, & terremotus magni erunt per
 loca, & fames, & pestilentia, terroresq̄
 & signa de cælo magna erūt. Sed ante
 hæc omnia inijctent uobis manus suas,
 & persequentur tradētes in synagogas
 & carceres, trahentes ad reges & præ-
 sides propter nomen meum. Cōtinget
 autē uobis i testimoniū. Ponite ergo in
 cordibus uestris non p̄meditari quæ ad-
 modū respōdeatis. Ego enim dabo uo-
 bis os & sapiētia, cui nō poterūt resiste-
 re neq̄ cōtradocere oēs q̄ aduersabūtur
 uobis. Trademini autē etiā a parētibus &
 fratribus & cognatis & amicis, & morte
 afficient ex uobis. Et eritis odio oibus
 propter

XXI
*De paupe uidua q̄ mitte-
 bat in gazophylaciū,*

De tēplo et ois destructōe.

*De Signis nouissis et de
 uenitū autē die iudicij.*

*Præmonitō de p̄stātia ad
 martyriū τ'*

ANGELIVM
 sine liberis mortu
 ater eius uxorem, &
 suo. Septē ergo frē
 uxore & mortu
 accepit secūd? illa &
 liberis. Et tert? am
 ortu sunt. No
 mortu est & mulier. In
 erit uxor.
 eam uxo
 sac
 & tē
 uxor.
 uxor
 sunt & h
 resurre
 & Mo
 dei
 & deum Isaac.
 sed uiu
 Responde
 Magist
 no audebam
 rogare. Dixit autē ad
 filii
 libro p̄
 sede a dext
 inimicos tuos lab
 : David ergo d
 modo filius ei? et
 i populo dixit d
 te a scribis qui uolunt
 & amant laborare
 timas cathedras in
 s discubite? in cōu
 mos uidua? similes
 accipient dicitur
 Rōm

Cap. 27.

De Capillo, et patientia.

De ciuitate hierosolym.

De fuga ad montes.

De pressura magna tunc.

De signa erunt in sole ac luna

De iudicio extremo

De fici exeplo

Cauete a crapula et ebrietate.

διὰ τὸ ὄνομα μου. καὶ δεξιὴ ἐκ φθι κεφαλῆς
 ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόλλυται, ἥν τῆ ὑπομονῆ ὑμῶν
 κτήσαθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν. ὅτ' ἄρ' ἴδ' ητε κυ
 κλουμύλω ὑπὲρ στρατοπέδων πλὴν ἰερουσα
 λῆμ, τότε γινώπε, ὅτι ἡ γίκερ ἡ ἐρήμωσις αὐ
 τῆς. τότε οἱ ἐν τῆ ἰουδαίᾳ φθι γέτωσαμ εἰς τὰ
 ὄρη, ὅι ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκχωρεῖτωσαμ, καὶ
 οἱ ἐν ταῖς χώραις, μὴ ἐσερχέδωσαμ εἰς αὐ
 τλῶ, ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὐταί εἰσιμ, τῶ
 κλοθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα. οὐαὶ δὲ
 ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχοῦσαις, ὅ ταῖς διλαζόσαις
 ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, ἔσαι γ' ἀνάγκη με
 γάλη ἐπὶ φθι γῆς, καὶ ὄρη ἐν τῷ λαῷ του
 τῶ. ὅ πεσοῦνται σόματι μαχαίρας, ὅ αἰ
 χμαλωδιθήσονται εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ὅ ἰε
 ρουσαλήμ ἔσαι πατρίδα ὑπὸ ἐδνῶν ἄχρι
 κληρωθῶσι καιροὶ ἐδνῶν, καὶ ἔσαι σημεῖα ἐν
 ἡλίῳ καὶ σελῶν καὶ ἀστῆραις, καὶ ἐπὶ φθι γῆς συ
 νοχῆ ἐδνῶν, ἐν ἀπορία ἡχόσης θαλάσσης καὶ
 σάλου, ἀποψυχόντων ἀνθρώπων, ἀπὸ φόβου
 καὶ προσδοκίας, ὅτ' ἐπὶ χρομύλων τῆ οἰκου
 μῆν, αἱ γῆς δωάμεες ὅτ' οὐρανῶν σαλευθή
 σονται, καὶ τότε ὀφόνται τὸν ἡὸρ τῶ ἀνθρώ
 που ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ μετὰ δωάμεως,
 ὅ δόξης πολλῆς, ἀρχομύλων δὲ τῶ τῶν γί
 νεοται, ἀνακύνφατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς
 ὑμῶν. διὸ ἡ ἐγγίσει ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν, καὶ
 εἶπεμ ἡραβολῶν αὐτῆς, ἴδετε πλὴν συνῆμ καὶ
 πάντα τὰ δένδρα, ὅτ' ἄρ' προσβάλωσιμ ἡδ' η,
 βλέποντες ἀφ' ἑαυτῶν, γινώσκετε ὅτι ἡδ' η ἐγ
 γῆς ὁ δέρος ἐσίμ. οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅτ' ἄρ' ἴδ' ητε
 ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ὄζειμ
 ἡ βασιλεία τῶ θεοῦ. ἀλλὰ λέγω ὑμῖν, ὅτ' ἴ
 οὐ μὴ παρελθῆ ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἄρ' πάντα
 γῆκη, ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, ὅι ἡ λό
 γος οὐ μὴ πῶ ἐλθωσιμ. προσέχετε ἡ ἑαυτῆς,
 μὴ ἡτε βαρυνθῶσιμ ὑμῖν αἱ καρδίαι ἐμ κραι
 πάλῃ καὶ μεθῆ καὶ μερίμναις βιωτικαῖς. ὅ αἰ
 φνίδιος ἐφ' ὑμῶν ἐπισῆ ἡ ἡμέρα ἐκείνη, ὅς πα
 ρα
 γίς γῆς

propter nomen meū. Et capillus de ca
 pite uestro non perit. In patientia ue
 stra possidete animas uestras. Cū aut
 uideritis circūdari ab exercitibus Hier
 rusalem, tūc scitote quod appropinqua
 uit desolatio eius. Tunc qui in Iudæa
 sunt fugiāt ad montes, & qui in medio
 eius discedant, & qui in regionibus, nō
 intrent in eā, quia dies ultionis hi sunt,
 ut impleantur omnia quæ scripta sunt.
 Væ autē pregnantibus & lactantibus
 in illis diebus. Erit em̄ pressura magna
 super terram, & ira in populo hoc. Et ca
 dent ore gladij, & captiui ducentur in
 omnes gentes. Et Hierusalem calcabi
 tur a gentibus donec impleantur tem
 pora nationum. Et erūt signa in sole &
 luna & stellis, & in terris pressura gētiū
 in despatione, resonāte mari & fluctu,
 arescentibus hominibus p̄ timore & ex
 pectatione eorū q̄ supueniēt orbī terra
 rū. Nā uirtutes celoꝝ mouebūt. Et tūc
 uidebunt filiū hominis ueniētem in nu
 be cum potestate & maiestate magna.
 His autem fieri incipientibus, suspicite
 & leuate capita uestra, qm̄ apppinquat
 redemptio uestra. Et dixit illis simili
 tudinem. Videte ficum & omnes arbores
 cum producunt iam ex se fructum, sci
 tis quod prope est æstas. Ita & uos cum
 uideritis hæc fieri, scitote quod pro
 pe est regnum dei. Amen dico uobis,
 non prateribit generatio hæc, donec
 omnia fiant. Cælum & terra transi
 bunt, uerba autem mea non transi
 bunt. Attendite autem uobis, ne for
 te grauentur corda uestra in crapula
 & ebrietate & curis huius uitæ, & su
 bitus uobis ingruat dies illa. Tanq̄ lau
 queus

Cap. 21. 22.

Vigilad oī tpe orantes.

γῆς γὰρ ἐπελεύσεται ἐπὶ πάντας τοὺς καρ-
 θημλῆους ἐπὶ πρόσωπῳ πάσης γῆς. ἀγρυ-
 πνεῖτε ὅτι παντὶ καιρῷ δεόμενοι, ἵνα κα-
 ταξιώθῃτε ἐκφυγᾶν ταῦτα πάντα τὰ μέλλον-
 τα. Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἐν ᾗ ἱερῶς διδά-
 σκων, τὰς δὲ νύκτας διδραχόμενος ἠυλίζε-
 ῖς τὸ ὄρθρῳ καλύμμονομ ἐλαῶν, καὶ πᾶς
 ὁ λαὸς ὠρῆριζε πρὸς αὐτὸν ἐν ᾗ ἱερῶς ἀκού-
 οντων. ἠγύριε δὲ ἡ ἐορτὴ τῆν ἀζύμων
 λεγόμενη πάχα, καὶ ἐξήτωσαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ
 οἱ γραμματεῖς τὸ πῶς ἀνέλωσιν αὐτὸν. ἐφο-
 βώοντο γὰρ τὸν λαόν, εἰσῆλθον δὲ σατανὰς
 εἰς ἰούδαρ τὸν ἐπικαλέζοντο ἰσκαριώτῳ,
 ὄντα ἐκ τῶν ἀρεθμοῦ τῆν δώδεκα, καὶ ἄπελ-
 θῶμ σωελάλησεν τοῖς ἀρχιερεῦσιν. Ἐστῶ-
 κτησθε, τὸ πῶς αὐτὸν παρὰ δῶ αὐτοῖς, Ἐχά-
 ρησαμ, Ἐσωέθεντο αὐτῷ ἀργύριον δένον,
 καὶ διδραμολόγησεν καὶ ἐζήτηε ευκαιρίαν τὸ πα-
 ραδοῦναι αὐτὸν αὐτοῖς, ἄτερ ὄχλου. ἠλθεν
 δὲ ἡ ἡμέρα τῆν ἀζύμων ἐν ἡ ἡεθα δύεσθαι τὸ
 πάχα, καὶ ἄπεσελεμ πέρτωρ καὶ ἰωάννῳ
 ἐιπῶμ, παρδθεντες ἔτοιμάσατε ἡμῖν τὸ πά-
 χα, ἵνα φάγωμῳ. οἱ δὲ ἔιπον αὐτῷ, πῶ θέ-
 λας ἔτοιμάσωμῳ; ὁ δὲ ἔιπερ αὐτοῖς, ἰδοὺ
 εἰσελθόντωρ ὑμῶμ εἰς τιλὸν πόλιμ, σωματῆ-
 σα ὑμῖν ἀνθρωπος κεράμιον ὑδάτοε βαβά-
 ζωμ, ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τιλὸν δικίαν, ὅ-
 οισπορεύεται, καὶ ἐρεῖτε ᾗ οἰκοδεσπότῆ τῶ
 δικίας, λέγε σοι ὁ διδάσκαλῶ, ποῦ ὄστῳ
 τὸ κατάλυμα ὅπου δὲ πάχα μετὰ τῆν μα-
 θητῶμ μου φάγωμ; καὶ ἐν ᾗ ὑμῖν δεῖξαι ἀνώ-
 γεομ μέγα ἔστωμένομ, ἐκᾗ ἔτοιμάσατε.
 Ἀπελθόντες δὲ, ἔυρομ καθῶς εἱρηκερ αὐτοῖς,
 καὶ ἤτοιμάσαν τὸ πάχα, καὶ ὅτε ἐγύρετο ἡ
 ὤρα, ἀνέπεσεμ, καὶ οἱ δώδεκα ἀπόστολοι σῶν
 αὐτῷ. καὶ ἔιπερ πρὸς αὐτοῖς, ἐπιθυμίᾳ ἐπε-
 δίμησα τοῦτο τὸ πάχα φαγῶμ μετ ὑμῶμ
 πρὸ τῶ με παθῶμ. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι ὄουκ
 ἐτί ὄου μᾶ

queus enim superueniet in omnes qui
 sedent super faciem omnis terræ. Vigi-
 late itaq; omni tempore orantes, ut di-
 gni habeamini fugere ista omnia quæ
 futura sunt, & stare ante filiū hominis.
 Erat aut̃ diebus docens in templo, no-
 ctibus uero exiens morabatur in mon-
 te q uocat̃ oliueti. Et oīs pp̃lus diluculo
 ueniebat ad eū ut in tēplo audiret eū.

C Appropinquabat autē dies festus
 azymorū quæ dicitur pascha. Et quare-
 bant principes sacerdotū & scribæ quo-
 modo Iesum interficerent, timebāt ue-
 ro plebem. Intrauit aut̃ satanas in Iu-
 dam q cognominabat̃ Iscariotes, qui
 erat unus e numero duodecim, & abiit
 & locutus est cū principibus sacerdotū
 & magistratibus, quē ad modū illū tra-
 deret eis. Et gauisi sunt, & pacti sunt pe-
 cuniā illi dare. Et spondit. Et q̃rebat
 oportunitatem, ut traderet illū illis sine
 turba. Venit aut̃ dies azymoz, in q̃ ne-
 cesse erat imolari pascha. Et misit Petrū
 & Ioannē dicens. Euntes parate nobis
 pascha, ut manducemus. At illi dixerunt
 ei. Vbi uis paremus? Et dixit ad eos. Ec-
 ce introeuntibus uobis in ciuitatem oc-
 curret uobis homo quidā amphoram
 aquæ portans, seq̃mini eū in domū in-
 quā intrat, & dicetis patrifamilias do-
 mus. Dicit tibi magister. Vbi est diuer-
 foriū ubi pascha cū discipulis meis man-
 ducē. Et ipse ostendit uobis cenaculū ma-
 gnū stratum, ibi parate. Euntes aut̃ in-
 uenerūt sicut dixit illis, & parauerūt pa-
 scha. Et cū facta eēt hora discubuit, & du-
 odecim apl̃i cū eo. Et ait illis. Desyde-
 rio desyderauī hoc pascha māducare uo-
 biscū añq; patiar. Dico em̃ uobis post

XXII
Incipit Passio dñi.

Judas abiit ad p̃n. facev;

De parāda pascha diuazjōe

Cena dñi.

Q hæ non

Cap. 22.

De sacra^{nto} eucharistie.

ἔτι οὐ μὴ φάγω θ̅ζ̅ αὐτοῦ ἕως ὅτου πλῆρω
 θ̅η̅ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. καὶ δεξιᾶ μὲν
 ποτήριον, ευχαριστήσας ἔειπε. Λαβετε τοῦ
 το, καὶ διὰ μὲν ἴσατε εἰς ἑαυτοὺς. λέγω ἡ̅ ὑμῖν,
 ὅτι οὐ μὴ πῶ ἀπὸ τῆ γεννήματ^{ος} φ̅δι ἀμ
 πέλου, ἕως ὅτου ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἔλθῃ.
 καὶ λαβὼν ἄρτον, ευχαριστήσας, ἔκλασεν αὐ
 τὸν ἔδωκεν αὐτοῖς, λέγων. τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά
 μου ὃ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον, τοῦτο ποιεῖτε
 εἰς τιὸν ἐμὸν ἀνάμνησιν. ὡσαύτως καὶ τὸ πο
 τήριον μετὰ τὸ διαπῆσαι λέγων. τοῦτο τὸ
 πότηριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματι μου
 ὃ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυθὲν. πλὴν ἰδοὺ ἡ
 χεὶρ τοῦ παραδιδόντος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ φ̅δι
 τραπέζης, καὶ ὁ μὸν ἴσῃς τοῦ ἀνθρώπου πορθε
 ἔτη κατὰ τὸ ὄρισμῶν. πλὴν ὁὐαὶ τῶ ἀνθρώ
 πῳ ἐκείνῳ δὲ οὐ παραδίδομαι. καὶ αὐτὸς ἤρ
 ξαντ^{ος} συζητῆν πρὸς ἑαυτοὺς, τὸ, τίς ἄρα εἶη ἐξ
 αὐτῶν, ὃ τοῦτο μέλλω πράσσειν. ἐγμῆτο δὲ
 καὶ θιλονφκία ἐν αὐτοῖς, τὸ, τίς αὐτῶν δο
 κῆ εἶναι μείζων. οὐδὲ ἔειπε αὐτοῖς. οἱ βασι
 λεῖς τῶν ἐθνῶν, κυριεύουσι αὐτῶν, καὶ δι
 δουλοῦντες αὐτῶν, ἐσθλὴν ἔτα καλοῦν
 ται. ὑμεῖς δὲ οὐχ' οὕτως, ἀλλ' ὁ μείζων ἐν
 ὑμῖν, γενέσθω ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγού
 μιν ὡς ὁ διακονῶν. τίς γὰρ μείζων ὁ ἀνα
 κείμενος; ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνακείμε
 νος; ἐγὼ δὲ εἰμὶ ἐν μέσῳ ὑμῶν, ὡς ὁ δια
 κονῶν, ὑμεῖς δὲ ἐσε, οἱ διαμεμυνηότες
 μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς περασμοῖς μου. καὶ γὰρ δια
 τίθεμαι ὑμῖν, καθὼς διέθετό μοι ὁ πατήρ
 μου βασιλείαν, ἵνα ἐδώκῃτε καὶ πίνῃτε ἐπὶ τῆ
 πέτρῃ μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ καθίσκητε ἐπὶ
 θρόνων κρινόντες τὰς δώδεκα φυλὰς τῆ Ἰσρα
 ἡλ. εἶπερ ἡ ὁ κύριος, Σίμων σίμων, ἰδοὺ ὁ σα
 τανὰς ζητήσασα ὑμᾶς, τὸ σωτῆρά σου ὡς τὸ
 σίτομα. ἐγὼ δὲ ἐδήλωσα περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλεί
 πῃ ἡ πίστις σου. καὶ σὺ ποτε ἐπιστρέψας, σὴ
 ριξοῖς τὸν ἀδελφόν σου. ὃ ἡ ἔειπε αὐτῷ, κύριε
 μετὰ σὺ

hac nō manducabo ultra ex illo donec
 impleatur in regno dei. Et accepto ca
 lice gratias egit & dixit. Accipite hunc
 & diuidite inter uos. Dico enim uobis,
 q̅ non bibam de fructu uitis, donec re
 gnium dei ueniat. Et accepto pane cum
 gratias egisset fregit & dedit eis dicens.
 Hoc est corpus meū, quod pro uobis
 datur. Hoc facite in meam cōmemora
 tionem. Similiter & calicem postq̅ ce
 nauit dicens. Hic calix, nouum testa
 mentum in sanguine meo, qui pro uo
 bis effunditur. Verūtamen ecce manus
 tradentis me, mecū est in mensa. Et fili
 us quidem hominis secūdū quod desi
 nitum est, uadit. Verūtamen uā homi
 ni illi per quē traditur. Et ipsi cœperūt
 quærere inter se, q̅s esset ex eis qui hoc
 facturū esset. Facta est aut̅ & contētio
 inter eos, quis eorum uideretur esse ma
 ior. Dixit autem eis. Reges gentiū do
 minantur eis, & qui potestātē habent
 super eas benefici uocantur. Vos autē
 non sic. Sed qui maior est in uobis, fiat
 sicut iunior. & qui princeps est, sicut mi
 nistrator. Nam uter maior est qui accū
 bit, an qui ministrat? Nonne qui accū
 bit? At ego in medio uestrū sum sicut
 qui ministrat. Vos autē estis qui permā
 sistis mecū in tētationibus meis. Et ego
 dispono uobis sicut disposuit mihi pa
 ter meus regnū, ut edatis & bibatis sup
 mensam meā in regno meo, & sedeat
 super thronos, iudicantes duodecim tri
 bus Israel. Ait autē dñs. Simon Simon
 ecce satanas expetiuit uos, ut cribraret
 sicut triticū. Ego autē rogauī p̅ te, ut nō
 deficiat fides tua. Et tu aliqñ conuersus
 cōfirma fr̅es tuos. At ille dixit ei. Dñe,
 tecum

Vt notat traditorē suū.

Vt sedat ceteros discipulos
I cena, q̅s eorum uidebatur esse
maiores ī regno celoz,

Vt ait ad eos, Vos estis qui p̅
mansistis mecum in tētationibus

Ad petrū Simō Simō ecce sa
tanās expetiuit uos,

Presumptio petri.

μετὰ σοῦ ἔτι μὲν εἰμι ἢ εἰς φυλακὴν ἢ εἰς
 θάνατον πορεύεσθαι. ὁ δὲ εἶπερ. λέγω σοι πέ
 τρε, ὅτι μὴ φωνήσῃ σήμερον ἀλεκτωρ, πρὶν ἢ
 τῆς ἀπαρνήσῃ μὴ εἶδέναι με. καὶ εἶπερ αὐ
 τῆς. ὅτι ἀπέβαλα ὑμᾶς ἄτερ βαλαωνίᾳ καὶ
 πήρας καὶ ὑποδημάτων, μὴ ἱνὸς ὑσερήσαι
 τε. οἱ δὲ εἶπορ. ὀυδενός. εἶπερ οὖν αὐτοῖς.
 ἀλλὰ νῦν, ὃ ἔχωρ βαλάντιον, ἀράτω, ὁμοίως
 ἢ πήρα, ἢ ὃ μὴ ἔχωρ, πωλησάτω ἡμάτιον
 αὐτῆς, ἢ ἀγορασάτω μάχαιρα. λέγω ἔτι ὑμῖν,
 ὅτι ἔτι τοῦτο εἰ γεγραμμένον εἶτελεσθη
 ταῦτά ἐν ἐμοί, ὅτι μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη. Ἐ
 γὰρ τὰ πρὶν ἐμοῦ, τέλος ἔχε. οἱ δὲ εἶπερ. κνί
 ρι, ἰδοὺ μάχαιρα ὡς δύο. ὁ δὲ εἶπερ αὐ
 τῆς. ἰκανόν ἐστι καὶ ἐλθῶν ἐπορεύθη κα
 τὰ τὸ ἔδος εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαῶν. ηκολονί
 θισαί δὲ αὐτῶ καὶ οἱ μαθηταί. γενόμενος
 δὲ ἐπὶ τὸ τόπον, εἶπερ αὐτῆς. προσεύχεσθε,
 μὴ ἐσελθῆν εἰς πειρασμόν, καὶ αὐτὸς ἀπεσπά
 σθη ὡς αὐτῶ ὡσεὶ λίθου βολῆς. καὶ εἶπε τὰ
 γονάτια προσήχηρ λέγω. πάτερ, εἰ βέλη, πα
 ρεναγκῆν τὸ ποτήριον τῶν ἀπομῶν, πλὴν
 μὴ εἰ θέλημά μου, ἀλλὰ τὸ σὸν γίνεσθω, ὡφθη
 δὲ αὐτῶ ἄγγελος ἀπὸ οὐρανοῦ ἐν ἰσχύει αὐ
 τῆς. καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ, ἐκπνεύσασθαι
 προσήχητο. ἐγγύς ἦ ὁ ἰδρῶς αὐτῶ ὡσεὶ θρόμ
 βοὶ ἁίματος καταβαίνοντες ἐπὶ τῶν γλῶ
 τῶν. ἄνασας ἀπὸ τῆ προσήχη. ἐλθῶν πρὸς τὸν
 μαθητῆς αὐτῶ, ἔνευρε αὐτῶν κοιμωμένους ἀπὸ
 τῆ λύπης. Ἐἶπερ αὐτῆς. τί καθεύθετε; ἀνα
 σάντες προσεύχεσθε, ἵνα μὴ ἐσελθῆτε εἰς πει
 ρασμόν. ἔτι ἢ αὐτῶ λαλοῦντες, ἰδοὺ ὄχλος
 καὶ ὁ λεγόμενος ἰούδας εἰς τῶν δωδεκα προ
 ἤρχητῶν αὐτῶν, καὶ ἠγγίσθη τῷ ἸΗΣΟΥ ἰλι
 σαι αὐτὸν. ὁ δὲ ἸΗΣΟΥΣ εἶπερ αὐτῶ. ἰούδα,
 κλημάτι τὸν ἦόν τῶ ἀνθρώπου παραδί
 σως; ἰδόντες δὲ οἱ περὶ αὐτῶ τὸ ἔσόμενον,
 εἶπωρ αὐτῶ. κύριε, εἰ πατάξομεν ἐν μα
 χαιρᾷ; καὶ ἐπάταξεν εἰς τὸν εἶς αὐτῶν τὸν
 δοῦλον

tecum paratus sum & in carcerem & in
 mortē ire. At ille dixit. Dico tibi Petre,
 nō cantabit hodie gallus, donec te ab
 neges te nosse me. Et dixit eis. Quādo
 mihi uos sine sacculo & pera & calcia
 mentis, num quid defuit uobis? At illi
 dixerūt. Nihil. Dixit ergo eis. Sed nūc
 q̄ habet sacculū tollat, similiter & perā.
 Et q̄ nō habet, uēdat tunicā suā & emat
 gladiū. Dico em̄ uobis, qm̄ adhuc hoc
 quod scriptū est oportet impleri in me
 & cū iniquis deputat⁹ est. Etenim ea q̄
 sunt de me, finē habēt. At illi dixerunt.
 Dñe, ecce duo gladij hic. At ille dixit
 eis. Satis est. Et egressus ibat secūdū cō
 suetudinē in montē oliuarū. Secuti sunt
 aut̄ illū & discipuli. Et cū puenisset ad
 locū, dixit illis. Orate, ne intretis in ten
 tationē. Et ipse auulsus est ab eis quan
 tum iactus est lapidis, & positis genib⁹
 orabat dicens. Pater, si uis, transfer cali
 cem istū a me. Verūtamen nō mea uo
 luntas, sed tua fiat. Apparuit aut̄ illi an
 gelus de cœlo cōfortans eū. Et fact⁹ in
 agonia prolixius orabat. Et factus est
 sudor ei⁹ sicut guttæ sanguinis decurrē
 tis in terrā. Et cū surrexisset ab oratiōe
 & uenisset ad discipulos suos, reperit
 eos dormiētes præ tristitia. Et ait illis.
 Quid dormitis? Surgite & orate, ne in
 tretis in tērationē. Adhuc aut̄ eo loquē
 te ecce turba, & q̄ uocabat⁹ Iudas unus
 de duodecim antecedebat eos, & ap
 propinquauit Iesu, ut oscularetur eum.
 Iesus autem dixit illi. Iuda, osculo fili
 um hominis tradis? Videntes autē hi
 qui circa ipsum erant quod futurum
 erat, dixerūt ei. Domine, percutiemus
 ne in gladio? Et percussit unus ex illis
 seruum

Petro p̄dicat negatōes sua

De sacculo & pera tollēda,

De duob⁹ gladijs.

Exiit i montē oliuarū.

Orat i hortō.

Ut tradit⁹ a Iuda,

Ut petrus ap̄p̄ta⁹ auriculā suo.

Q 2 seruum

EVANGELIUM

nducabo ultra ex illo bo
 in regno dei. Eracpe
 regi & dixit. Accipite
 uos. Dico enim uob
 de fractu uitis, donec
 ueniat. Ex accepto pane
 & dedit eis dicens
 primum, quod pro uob
 facite in meam comemo
 rāte & cibum postq̄ co
 s. Hic calix, nouum testa
 mentum meo, qui pro uo
 b. Verūtamen ecce man
 s me. meca est in memia. Et
 m hominis locū quod
 i. uacat. Verūtamen ue
 uē traditur. Ex ip̄o capite
 er se, q̄s esset ex eis qui
 t. facta est aut̄ & comēti
 eorum uideretur esse ma
 m eis. Reges gentiū do
 & qui potestate habent
 efici uocantur. Vos aut̄
 i qui maior est in uobis
 i qui princeps est, sicut
 am uter maior est, qui
 ministrat? Nonne qui
 o in medio uestriū sicut
 rat. Vos aut̄ estis qui
 in tērationibus me
 obis sicut discipuli
 egniū, ut edatis & bib
 meā in regno meo. Et
 ronos, iudicantes dicit
 el. Ait aut̄ dñs. Sicut
 anas expetuit uos, et
 nicū. Ego aut̄ rogau
 t fides tua. Et tu alio
 a frēs uos. At ille dicit

Cap. 22.

δούλου το αρχιερέως η αφ' ελεμ αυτ' ο ους
 το δεξιόν. Αποκριθείς δ' ο ΙΗΣΟΥΣ, ειπε, εω
 πε εως τούτου. και αφ' αμυλος το ωτίου αυ
 τω, ιάσατο αυτόν. ειπεμ δε ο ΙΗΣΟΥΣ προς
 τους παραγενομλνους επ' αυτὸν αρχιερές η
 στραγκους το ιερου και πρεσβυτέρους, ως επι
 λησιών εξελκλνδατε μετ' α μαχαίρων και εν
 λωμ, και η μέρα μου μετ' ημῶν εν τῷ
 ιερῷ, ουκ θητείνετε τὰς χεῖρας επ' ἐμέ, αλλ'
 αυτη ημῶν ὄσιν η ώρα, και η θρονσία του
 σκότους. συλλαβόντες δε αυτὸν ηγαγον, και
 εισήγαγον αυτὸν εις τὸν δικον το αρχιερέι
 ως. ο δε πέτρος ηκολούθη μακρόθεν. αφ' αν
 τωμ δε πῦρ εν μέσῳ φω αυλης, και συγκα
 θίσάντων αυτῶν, εκάθητο ο πέτρος εν μέ
 σῳ αυτῶν. ιδούσα δε αυτὸν παιδίσκη τις κα
 θήμλουμ προς τὸ φῶς, και απενίσασα αυτῶ
 ειπεμ. και ουτ' σὺ αυτῶ ημ. ο δε ηρηήσα
 το αυτὸν λέγωμ. γὰρ ουκ οίδα αυτόν. και
 μετ' α βραχὺ ἔτερον ιδὼν αυτὸν, εφη. και
 συθξ αυτῶν εἰ. ο δε πέτρ' ειπεμ. ἄνθρω
 πε, ουκ εἰμί. και διασάσκε ὡσει ὡρας μετ' ας,
 ἄλλος τις δι' ἰσχυρίξειτο λέγωμ. επ' αληθείας,
 και ουτος μετ' αυτου ημ, και γὰρ γαλιλαί
 ὄς ὄσιν. ειπεμ δε ο πέτρ' ἄνθρωπε, ουκ οί
 δα ο λέγας, και παραχθῆμα ετι λαλοῦντος
 αυτω, εφώνησεμ ἀλέκτωρ. και σφαιείς ο κύ
 ριος ενέβλεψεν τῷ πέτρῳ. και υπεμνήθη ο
 πέτρος το λόγου το κυρίου, ως ειπεμ αυτῶ,
 ὅτι ηρην ἀλέκτορα φωνῆσαι, ἀπαρηήση με
 τρις. και εξελθὼν ἔξω ο πέτρος εκλαυσεμ πι
 κρῶς. οἱ δι' ανδρες δι' σωέχοντες τ' ΙΗΣΟΥΣ
 ενέπαιζον αυτῶν δέροντες, και περικαλύφαντες
 αυτὸν, ετυπῆον αυτω ὃ πρόσωπον, οἱ πεκρώ
 τωμ αυτὸν λέγοντες. προφήτυσον, τίς ὄσιν
 ο παίσις σε. και ἔτερα πολλὰ βλασφημοῦν
 τες ἔλεγον εις αυτὸν. και ὡς ἐγγύετο η μέ
 ρα, σωήχθητ πρεσβυτέριον το λαου' αρχιε
 ρῆς και γραμματέας, και ἀνήγαγον αυτὸν
 εις τὸ συνέδριον

Ad turbā aut. tanq̄ ad latine

Ducit ad domū Caiphæ

De negotiō petri trīma.

Illudit iēsū et creditur.

Mane conciliū agitur.

servum principis sacerdotū. & amputa
 vit auriculam eius dextrā. Respondēs
 aut Iesus ait. Sinite usq; huc. Et cum te
 tigisset auriculam eius, sanavit eum. Di
 xit autem Iesus ad eos qui venerāt ad
 se principes sacerdotū & magistratus
 templi & seniores. Quasi ad latronem
 existis cum gladijs & fustibus, cum co
 tidie vobiscum fuerim in templo, non
 extēdistis man⁹ in me. Sed hæc est ho
 ra illa uestra, & potestas tenebrarū. Cō
 phensum aut eū, duxerūt & induxerūt
 in domū principis sacerdotum, Petrus
 uero sequebat eum a lōge. Accēso aut
 igne in medio atrij, & circumsedētibus
 illis, erat Petrus in medio eorum. Quē
 cum uidisset ancilla quædā sedentem
 ad lumen, & fixis in illum oculis dixit.
 Et hic cū illo erat. At ille abnegavit eū,
 dicens. Mulier, non novi illum. Et post
 pusillum alius uidens eum dixit. Et tu
 de illis es. Petras uero ait. Homo non
 sum. Et interuallo facto fere horæ uni⁹
 alius quidā affirmabat dicens. Vere &
 hic cū illo erat, nam & Galilæus est. Et
 ait Petrus, Homo, nescio quid dicis. Et
 continuo adhuc illo loquente cantavit
 gallus. Et cōuersus dñs aspexit Petrum
 Et recordatus est Petrus uerbi dñi quō
 dixerat, qd priusq; gallus cantet, ter me
 negabis. Et egressus foras Petrus fleuit
 amare. Et uiri qni tenebāt illum, illude
 bant ei cædentes, & uelauerunt eum, &
 percutiebant faciem eius, & interroga
 uerunt eū dicētes. Prophetiza. Quis est
 qui te percussit? Et alia multa blasphe
 mātēs dicebāt in eū. Et ut factus est di
 es, cōuenerūt seniores plebis & princi
 pes sacerdotū & scribæ, & duxerūt illū
 in conciliū

εις τὸ σωτήριο αὐτῶν λέγοντες. εἰ σὺ εἶ ὁ
 ΧΡΙΣΤΟΣ, εἰπέ ἡμῖν. εἶπερ δὲ αὐτοῖς, εἰ μὴ ὑ/
 μῖν εἶπω, οὐ μὴ πισεύσετε. εἰ μὴ δὲ ἐρωτή/
 σω, οὐ μὴ ἀποκριθῆτέ μοι ἢ ἀπολύσετε. ἀπὸ
 τοῦ νῦν ἔσται ὁ ἦρὸς τοῦ ἀνδρώπουν καθήμιμος
 ἐκ δεξιῶν φησὶ δυνάμεως τοῦ θεοῦ. εἶπορ δὲ
 πάντες. σὺ ὅσω εἶ ὁ ἦρὸς τοῦ θεοῦ; ὁ ἦ πρὸς ἀν/
 τὸν εἶφκ. ἡμᾶς λέγετε, ὅτι ἐγὼ εἶμι. οἱ ἦ εἶ/
 πορ. τί ἐτι χεῖρα ἔχομεν μαρτυρίας; αὐτοὶ
 γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ σώματος αὐτοῦ.

καὶ ἀναστὰς ἄπαρ τὸ πλῆθος αὐτῶν, ἦγα
 γορ αὐτὸν ἐπὶ τὸ πλάτρω. ἤρξατο δὲ κατη/
 γορεῖν αὐτὸν λέγοντες, τοῦτον εὐρομεν δια/
 σφρόντα τὸ ἔδνθ, ἢ κωλονότα καίσαρι φό/
 ρουε διδόναι, λέγοντα εἰ αὐτὸν ΧΡΙΣΤΟΝ βα/
 σιλέα εἶνα. οὐδὲ πλάτωρ ἐπερώτησερ αὐ/
 τὸν λέγων, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων;
 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ εἶφκ. σὺ λέγας, ὁ ἦ πῶ/
 λῆτος εἶπερ πρὸς τὸν ἀρχιερεῖς ἢ τὸν ὄχ/
 λουε, οὐδὲμ ἐυρίσκω αἴτιον ἐν τῷ ἀνδρώπω
 τούτῳ. οἱ ἦ ἐπίχουμ λέγοντες, ὅτι ἀνασεῖα τὸ
 λαὸν διδάσκωρ καθ' ὅλην φησὶ ἰουδαίαν ἀρ/
 ξάμιμος ἀπὸ φησὶ γαλιλαίας ἕως ὧδε, πλά/
 τωρ ἦ ἀκούσας γαλιλαίαν, ἐπερώτησερ εἰ ὁ
 ἀνθρωπῶ γαλιλαῖός ἐστι. καὶ ἐπιγνοὺς,
 ὅτι ἐκ φησὶ ἱεροσάμ ἠρώδου ἐστίν, ἀνέπεμψε
 αὐτὸν πρὸς ἠρώδην ὄντα καὶ αὐτὸν ἐν ἱεροσο/
 λύμοις, ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις, ὁ δὲ ἠρώδης
 ἰδὼν τὸν ἸΗΣΟΥΝ, ἐχάρη λίαν. ἦρ γὰρ θέ/
 λωμ ἐξ ἱκανοῦ ἰδέσθαι αὐτὸν διὰ τὸ ἀκούεμ
 πολλὰ περὶ αὐτοῦ, καὶ ἠλπιζέμ τι σημεῖον
 ἰδέσθαι ὑπὸ αὐτῷ γινόμενον. ἐπερώτησερ δὲ αὐ/
 τὸν ἐμ λόγοις ἱκανοῖς, αὐτὸς δὲ οὐδὲμ ἀπεκρί/
 ναρ αὐτῷ. εἰσηήσεσάμ δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
 γραμματεῖς ἐυτόως κατηγοροῦντες αὐτοῦ.
 ἐξουθενήσας ἦ αὐτὸν ὁ ἠρώδης σὺ τῶς στρα/
 τεύμασι αὐτοῦ καὶ ἐμπαίξας, περιβαλὼν
 αὐτὸν ἐδύτη λαμπρῶν, ἀνέπεμψε αὐτὸν
 πλάτρω. ἐγένοντο ἦ φίλοι, ὅτε πλάτωρ
 καὶ ὁ ἠρώδης

in conciliū suum, dicētes. Si tu es Chri/
 stus, dic nobis. Et ait illis. Si uobis dixe
 ro non credetis, si autē & interrogaue
 ro nō respōdebitis mihi, neq; dimitte
 tis. Ex hoc tpe autē erit filius hominis
 sedens a dextris uirtutis dei. Dixerunt
 autē omnes. Tu ergo es filius dei? Qui
 ait. Vos dicitis me esse. At illi dixerunt.
 Quid adhuc desyderam? testimoniū? Ipse
 enim audiuius de ore ipsius.

Et surgens omnis multitudo eorum
 duxerunt illū ad Pilatū. Cœperunt au
 tem illū accusare dicētes. Hūc dephēdi
 mus subuertentē gentē, & prohibentē
 tributa dare Cæsari, dicentem se Chri
 stum regem esse. Pilatus autem interro
 gavit eum dicens. Tu es rex iudeorū?
 At ille respondens illi ait. Tu dicis. Ait
 autē Pilatus ad principes sacerdotum
 & turbas. Nihil inuenio causæ in hoc
 homine. At illi inualescebant dicentes.
 Cōmouet populum docēs per uniuersam
 Iudæam exorsus a Galilæa usq; hūc locū.
 Pilatus autē audiens galilæā, interrogauit
 nū homo galilæus esset. Et ut cognouit qd
 de Herodis potestate es
 set remisit eū ad Herodē, q & ipse Hie
 rosolymis erat illis diebus. Herodes autē
 uiso Iesu, gauisus est ualde. Erat em̄ cu
 piens ex multo tempore uidere eū, eo
 qd audiret multa de eo, & sperabat si
 gnum aliquod uidere ab eo fieri. Inter
 rogabat autē eum multis sermonibus.
 At ipse nihil illi rñdebat. Stabant autē
 principes sacerdotū & scribæ acriter ac
 cusantes eū. Spreuit autē illū Herodes
 cū exercitibus suis, & illudit indutū ue
 ste splendida, & remisit ad Pilatum. Et
 facti sunt amici Pilatus & Herodes

XXIII
 Duxit ad pilatū,
 et accusatur coram eo.

Misit ad Herodem,

Spreuit ab herode remitti
 ad pilatū,

Q 3 in ipsa

Cap. 23.

*Ve pilatus iesu corā pñci-
pib9 sacer. & excofuit.*

καὶ Ἡρώδης ἐν αὐτῇ ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων, πρὸς
 ὑπάρχον γὰρ ἐν ἔχθρᾳ ὄντες πρὸς ἑαυτούς.
 Πιλάτῳ δὲ συγκαλεσάμενοι τοὺς ἀρχιε-
 ρεῖς, καὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ τὸν λαόν, εἶπερ
 πρὸς αὐτούς. Προσιλέγκατέ μοι τὸν ἄνθρω-
 πον τούτον, ὃς ἀποστέφοντα τὸν λαόν. καὶ
 ἰδοὺ ἐγὼ ἐνώπιόν ὑμῶν ἀνακρίνας, οὐδέ μ'
 ἔβρομ' ἐν τῷ ἄνθρωπῳ τούτῳ αἴτιον, ὡρ κα-
 τήγορᾶτε κατ' αὐτοῦ. ἀλλ' οὐδέ Ἡρώδης, ἀνέ-
 पेμφα γὰρ ὑμᾶς πρὸς αὐτόν, καὶ ἰδοὺ οὐδὲν
 ἄξιον θανάτου ὅσιν πεπραγμένον αὐτῷ, πα-
 δεύσας ὄω αὐτόν, ἀπολύσω. ἀνάγκη δὲ
 εἶχεν ἀπολύειν αὐτοῖς κατὰ ἑορτὴν ἓνα, ἀνέ-
 κραξάμ δὲ παμπληθεὶ λέγοντες, ἄρει τοῦ-
 τομ, ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν βαρραββάρ, ὃς τις ἦν
 διὰ σάσιν τινὰ γενομένη ἐν τῇ πόλει, καὶ
 φόνομ βεβλημένος εἰς φυλακίαν. πάλιν ὄω
 ὁ πιλάτῳ προσιφώνησεν δέλωρ ἀπολύ-
 σαι τὸν ἸΗΣΟΥΝ, ὃι δὲ ἐφώνουω λέγοντες.
 Σταύρωσον σαύρωσον αὐτόν. ὁ δὲ τρί-
 τομ εἶπερ πρὸς αὐτούς. τί γὰρ κακὸν εἶ-
 ποίκατε οὗτος; οὐδὲν αἴτιον θανάτου ἔβ-
 ρομ ἐν αὐτῷ, παδεύσας ὄω αὐτόν ἀπολύ-
 σω, ὃι δὲ ἐπέκεντο φωναῖς μεγάλας αἰ-
 τοῦ μὲν αὐτόν σαυρωδίωαι, καὶ κατήχου-
 ορ αἰφωναὶ αὐτῶν καὶ τῶν ἀρχιερέων. ὁ δὲ
 πιλάτος ἐπέκρινεν γενέσθαι τὸ αἴτημα
 αὐτῶν. ἀπέλυσεν δὲ τὸν διὰ σάσιν καὶ
 φόνομ βεβλημένον εἰς τὴν φυλακίαν ὃν ἦν
 τοῦτο, τὸν δὲ ἸΗΣΟΥΝ παρέδωκεν τῷ
 δελημάτι αὐτῶν. καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐ-
 τόμ, ἐπιλαβόμενοι σίμωνος τίνος κυρη-
 ναίου ἐρχομένου ἀπαρχοῦ ἐπέδκαμ αὐτῷ
 τὸν σαυρόμ φέρεμ ὅπιοθ' ἐμ τοῦ ἸΗΣΟΥ. ἠκο-
 λούδα δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ,
 καὶ γυναικῶν, αἱ καὶ ἐκόπνοντο, καὶ ἐ-
 δεύουμ αὐτόμ. στραφεὶς δὲ πρὸς αὐτάς ὁ
 ἸΗΣΟΥΣ εἶπερ. θυγατέρες ἱερουσαλήμ μὴ
 κλαίετε ἐπέμ' ἐμ, πλὴν ἐφ' ἑαυτάς κλαίετε
 καὶ ἐπὶ

Barabbas dimittit.

Clamat Crucifige eum,

Adiudicatur,

Ducit ad affigendum,

*Iesu ad mulieres post se
plagentes,*

in ipsa die, nam antea inimici erant in-
 ter se. Pilatus autem conuocatis princi-
 pibus sacerdotum & magistratibus, &
 plebe dixit ad illos. Obtulistis mihi
 hunc hominem, quasi auertentē popu-
 lum, & ecce ego corā uobis interrogans
 nullum crimen inuenio in homine isto
 ex his de quib9 accusatis eū. Sed neq;
 Herodes, nā remisi uos ad illum, & ec-
 ce nihil dignū morte actum est ei. Emē
 datum ergo illum dimittā. Neceffe au-
 tem habebat dimittere eis per diem fe-
 stum unum. Exclamauit autē simul uni-
 uersa turba dicens. Tolle hūc, & dimit-
 te nobis Barabban, qui erat propter se-
 ditionem quandam factam in ciuitate
 & homicidium missus in carcerem. Ite-
 rum autem Pilatus locutus est ad eos,
 uolens dimittere Iesum. At illi clama-
 bant dicens. Crucifige crucifige eum.
 Ille autem tertio dixit ad illos. Quid
 enim mali fecit iste? Nullam causam
 mortis inuenio in eo. Corripiam ergo
 illū & dimittam. At illi instabant uoci-
 bus magnis postulantes ut crucifigere-
 tur, & inualefcebant uoces eorum, & lum-
 morum sacerdotū. Et pilatus adiudica-
 uit fieri petitionē eorum. Dimisit autē illis
 eum qui propter homicidiū & seditio-
 nem missus fuerat in carcerē quem pe-
 tebant. Iesum uero tradidit uoluntati
 eorum. Et cū ducerent eū, apprehenderunt
 Simonē quendam Cyrenēsem uenientē
 de uilla, & iposuerūt illi crucē ut porta-
 ret post Iesū. Sequebat autē illū multa
 turba populi & mulier, q̄ plangebant
 & lamentabant eum. Cōuersus autē ad
 illas Iesus dixit. Filiae Hierusalē, nolite
 flere super me, sed super uos ipsas flere,
 & super

καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν, ὅτι ἰδοὺ ἔρχονται
 ἡμέραι ἐν αἷς ἐροῦσιν, μακάριαι αἱ εἶρα
 κοιλίαι αἱ ὅνκ ἐγγύνησαν, καὶ μασοὶ οἱ ὄνκ
 ἐθήλασαν. τότε ἄρξονται λέγειν τοῖς ὄρε-
 σιν, πέσετε ἐφ' ὑμᾶς, καὶ τοῖς βουνοῖς κα-
 λυψάτε ἡμᾶς, ὅτι ἐν τῷ ἕρῳ ἐβύλω ταῦ-
 τα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ἕρῳ τί γήνηται, ἡ γον-
 ῆ δὲ καὶ ἕτεροι δύο κακοῦργοι σὺν αὐτῷ ἀνα-
 ρεθῶν. καὶ ὅτε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸν τόπον τὸ
 καλὸν κρημνισμὸν κρημνισμὸν, ἐκείθεν ἔσπευσαν αὐτὸν
 τὸν κακοῦργον, ὃν μὲν ἐκ δεξιῶν, ὃν δὲ ἀ-
 ἀριστερῶν. ὁ δὲ ἸΗΣΟΥΣ ἔλεγεν. Πάτερ, ἄφε-
 συ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ὅτι οὐκ οἶδα σὶν τί ποιῶσιν. Διαμε-
 ρίζομενοι δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἔβαλλον κλί-
 βρον. καὶ εἰς κείνους λαοὺς διεσπάρη. Ἰερουσαλὴμ
 ἰερουσαλὴμ καὶ οἱ ἄρχοντες σὺν αὐτοῖς λέγοντες,
 ἄλλοις ἔσωσεν, σὺ σάτω ἑαυτὸν, εἰ δούλος ὄνκ
 ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ ὁ τοῦ θεοῦ ἐκλεκτός. ἐν ἐπιπέδῳ ἔ-
 αὐτῶν καὶ οἱ στρατιῶται τροσφρόμοιοι καὶ
 ὄρεσ προσφέροντες αὐτῶν, καὶ λέγοντες, εἰ σὺ
 εἶ ὁ βασιλεὺς τῆς ἰουδαίας, σῶσον σεαυτὸν.
 ἡμὲν δὲ καὶ ἐπιγραφὴν γεγραμμένην ἐπ' αὐτῶν,
 ἑβραϊστικῶς καὶ ἑλληνιστικῶς καὶ ῥωμαϊστικῶς,
 ἐβραϊστικῶς, οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς ἰουδαίας
 ὄνκ. εἰς δὲ τῆς κρημασθέντων κακοῦργων ἐ-
 βλασφήμησεν αὐτὸν λέγων, εἰ σὺ εἶ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ
 σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἔπε-
 ρος ἐπετίμα αὐτῶν λέγων. Οὐδέ φοβῆ σὺ τὸν
 θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῶν κρίματι εἶ. καὶ ἡμεῖς
 μὲν, δικαίως ἄξια ὄνκ ἐπραξαμεν ἀπολαμ-
 βάνομεν, οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἐπραξεν.
 καὶ ἔλεγεν τῷ ἸΗΣΟΥ. Μνήσθητί μου κύριε
 ὅτ' ἄν ἐλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. καὶ εἶπερ
 αὐτῶν ὁ ἸΗΣΟΥΣ. Ἀμὲν λέγω σοι, σήμερον μετ'
 ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. ἡμὲν δὲ ὥσπερ ὥρα
 ἔκταν, καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην πλὴν γλῶ-
 ἔως ὥρας ἑνάτης, καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος, καὶ
 ἐσχίσθη τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέ-
 σον, καὶ φωνήσας φωνῆ μεγάλης ὁ ἸΗΣΟΥΣ,
 εἶπερ.

& super filios uestros. Qm̄ ecce ueniēt
 dies in quibus dicent. Beatæ steriles, &
 uentres qui non genuerunt, & ubera q̄
 nō lactauerunt. Tunc incipient dicere
 montibus, cadite super nos, & collibus
 operite nos. Quia si in humido ligno
 hæc faciunt, in arido quid fiet? Duce-
 bantur aut̄ & aliῖ duo facinorosi cū eo,
 ut interficerentur. Et postq̄ uenerūt in
 locū qui uocatur Caluaria, ibi crucifixe-
 runt eum, & facinorosos unū a dextris
 alterū a sinistris. Iesus aut̄ dicebat. Pa-
 ter, remitte illis, non em̄ sciunt quid fa-
 ciunt. Diuidentes uero uestimēta eius
 miserunt sortes. Et stabat populus spe-
 ctans, & deridebant eum principes
 cū eis dicentes. Alios saluos fecit, se sal-
 uū faciat, si hic est Christus dei electus.
 Illudebāt aut̄ ei & milites accedētes, &
 acetū offerētes ei & dicētes. Si tu es rex
 iudæorū, saluū te fac. Erat aut̄ & inscri-
 ptio scripta sup̄ eū litteris græcis, & la-
 tinis, & hæbraicis, hic est rex Iudæorū.
 Vnus aut̄ de his q̄ pendebant latroni-
 bus blasphemabat eū dicens. Si tu es
 Christus, saluū fac teipsum & nos. Re-
 spondens aut̄ alter increpabat eum di-
 cens. Neq̄ tu times deū, qui in eadem
 damnatione es. Et nos quidem iu-
 ste digna factis recipimus. Hic uero
 nihil mali gessit. Et dicebat ad Iesum.
 Domine, memento mei cum ueneris
 in regnum tuum. Et dixit illi Iesus.
 Amen dico tibi, hodie mecum eris in
 paradiso. Erat autem fere hora sexta,
 & tenebræ factæ sunt, in uniuersam
 terram usq̄ in horam nonā. Et obscu-
 ratus est sol, & uelum templi scissum est
 mediū. Et clamans uoce magna Iesus

Ducunt et duo latrones.

Crucifigitur iesus

Iridet in cruce.

Blasphematur et a latrone.

Ut tenebre facte sunt.

Q 4 ait

Cap. 23. 24.

Moritur iesus.

Vt Centurio et turba iudæes portā glorificabāt deum.

A Joseph ab Arimathia deponitur iesus et sepelitur.

ἔειπε, πάτερ εἰς χεῖράς σου παραδίδωμαι
 τὸ πνεῦμά μου, καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἔθηκεν
 σπῆναι. ἰδοὺ δὲ ὁ ἑκατόνταρχος ἐγενόμενος,
 ἐδοξάσατο τὸν δεῖν λέγων, ὄντως ὁ ἄνθρωπος
 οὗτος δίκαιος ἦν, καὶ πάντες οἱ συμπά-
 ρα γενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τῷ δευτέρῳ ταύ-
 τῳ, θεωροῦντες τὰ γενόμενα τῷ ἵπποντες ἐαν-
 ῆν τὰ σήθη ὑπέσχετο, εἰσῆκτοσα ἢ πάν-
 τες οἱ γνωστοὶ αὐτοῦ μακρόθεν, καὶ γυναικες
 αἱ συνακολουθήσασαι αὐτῷ ἀπὸ γαλι-
 λαίας, ὄρωσαι ταῦτα, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι
 Ἰωσήφ βουλῆτης, ὑπάρχων ἀνὴρ ἀγαθὸς
 καὶ δίκαιος, οὗτος οὐκ ἦν συγκατατεθηκνύσας
 τῆ βουλῆ καὶ τῆ πράξε αὐτῶν, ἀπὸ ἀριμαθαίας
 πόλεως ἧν Ἰουδαίωμος, καὶ προσεδέ-
 χετο καὶ αὐτὸς τὸν βασιλείῳ τῷ δεοῦ, οὗ-
 τος προσελθὼν τῷ πιλᾶτῳ, ἠτήσατο τὸ σῶ-
 μα τῷ ἸΗΣΟΥ, καὶ κατελὼν αὐτὸ ἐνετύλιξεν
 αὐτὸ σίνδονι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν μνήματι λα-
 ξιδνῶ, οὐδὲ ἦν, οὐδέ ποτε οὐδέ τις κείμην
 καὶ ἡμέρα ἦν παρασκηνή, καὶ σάββατον ἐπέφω-
 σκεν, κατακολουθήσασα ἢ γυναικες αἱ ἴ-
 νες ἦσαν σκεκληθυῖαι αὐτῷ ἐκ γαλι-
 λαίας, ἐδιάσαντο τὸ μνημεῖον, καὶ ὡς ἐτέθη
 τὸ σῶμα αὐτοῦ. ὑποσφρασσαι δὲ, ἠτοίμα-
 σαρ ἀρώματα καὶ μύρα, καὶ τὸ μὴ σάββα-
 τῷ ἠσύχασα κατὰ πλὴν ἐντολίῳ.

τῆ δὲ μετὰ τῶν σαββάτων, ὄρθρου βαδέ-
 ος ἦλθον ἐπὶ τὸ μνημα φέρονσαι ἀκτῆμα-
 σαρ ἀρώματα, καὶ τίνες σὺν αὐταῖς. ἔυρον
 δὲ τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ
 μνημείου, καὶ εἰσελθοῦσαι εὐρον τὸ σῶ-
 μα τῷ κυρίῳ ἸΗΣΟΥ, καὶ ἐγγύετο ἐν τῷ δι-
 ἀπορεῖσθαι αὐτὰς περὶ τούτου, καὶ ἰδοὺ δύο
 ἄνδρες ἐπέσκησαν αὐταῖς, ἐν ἑορταστικῇ
 ἰσχύει. Ἐκφοβῶν δὲ γενόμενων αὐτῶν,
 καὶ κλίνουσῶν τὸ πρόσωπον εἰς τὸν γῆν,
 εἶπον πρὸς αὐτὰς. τί ζητεῖτε, τὸν ζῶντα
 μετὰ τῶν νεκρῶν; οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλ'
 ἠγέρθη.

ait. Pater, in manus tuas comendo spi-
 ritum meum. Et hæc cum dixisset expi-
 ravit. Videns autem Centurio, quod
 factum fuerat, glorificavit deum dicēs:
 Vere hic homo iustus erat. Et omnis
 turba eorum qui simul aderant ad spe-
 ctaculum istud, & uidebant quæ fiebāt
 percutientes pectora sua reuerteban-
 tur. Stabant autem omnes notī eius a
 longe, & mulieres quæ secutæ eū erant
 a Galilæa hæc uidentes. Et ecce uir no-
 mine Ioseph, decurio qui erat uir bo-
 nus & iustus, hic nō cōsenserat consilio
 & actib⁹ eor⁹, oriūdu ab Arimathæa
 ciuitate Iudæorū, qui expectabat & ip-
 se regnum dei. Hic accessit ad Pilatum
 & petijt corpus Iesu, & depositum in-
 uoluit in sindone, & posuit illud in mo-
 numento exciso, in quo nondū quisq⁹
 positus fuerat. Et dies erat parasceue
 & sabbatum illucescebat. Subsecutæ
 autem mulieres quæ cum eo uenerant
 de Galilæa uiderunt monumentum,
 & quemadmodum positum erat cor-
 pus ei⁹, Reuertētes aut̄ parauerūt aro-
 mata & unguenta, & sabbato quidem
 quieuerunt secundum mandatum.

XXIII
 Una autem sabbati profundo crepu-
 sculo uenerunt ad monumentum por-
 tates q̄ parauerāt aromata, & nonnullæ
 cum illis, & inuenerunt lapidem reuo-
 lutum a monumento, & ingressæ non
 inuenerunt corpus domini Iesu. Et fa-
 ctum est dum mente consternatæ es-
 sent de isto, ecce duo uiri steterunt se-
 cus illas in uestibus fulgentibus. Cum
 timerent autem & declinarent uultum
 in terram, dixerunt ad illas. Quid quæ-
 ritis uiuētē cū mortuis? Nō est hic, sed
 surrexit

Vt resurrexit.

Vt mulieres ueniūt ad monumentū iesu ungt.

Vt ab angelis solatūtur.

ἠγέρθη, κνήθηκ' ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν, ἔτι
 ὦν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ λέγων, ὅτι δεῖ τὸν
 υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παρ' ὀφθαλμῶν εἰς χεῖρας ἀν-
 θρώπων ἀμαρτωλῶν, ἑσταυρωθῆναι, ἃ τῇ
 τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι, καὶ ἐμνηθεῖσθαι ἔξ
 μάτων αὐτοῦ, ἃ ὑποσχετάσθαι ἀπὸ τοῦ μνημεί-
 ου, ἀπὸ τῆς ἑσπέρης πάντα ταῦτα ἑξήδεκα, καὶ
 παρ' ὀφθαλμῶν τοῦ ἑσπέρου, ἢ ἢ μαρτυρηθῆναι
 ἑξήδεκα, ἃ ἰωάννα, ἃ μαρτίᾳ ἰακώβου, καὶ αἱ λοι-
 πὰ σὺν αὐταῖς, ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀποστό-
 λους ταῦτα, καὶ ἐφάνησεν ἐνώπιον αὐτῶν
 ὡσεὶ λῆρος τὰ ῥήματα αὐτῶν, καὶ ἠπίστωσαν
 αὐταῖς, ὁ δὲ ἐπέσειπεν ἑξήδεκα ἑσπέρου ἐπὶ
 τὸ μνημεῖον, καὶ παρὰ κλειδοῦ, βλέπει τὰ ὀ-
 φθαλμοὺς κλειδοῦ μόνα, καὶ ἀπῆλθεν πρὸς ἑαυ-
 τὸν θανάτῳ τῷ γενομένῳ, καὶ ἰδοὺ δύο ἄν-
 ῳ αὐτῶν ἦσαν παρεσθόντες ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέ-
 ρᾳ εἰς κώμην ἀπέχουσαν σαδέιους ἑξήκοντα
 ἀπὸ ἱερουσαλήμ, ἢ ὄνομα ἐμμαουὺς, καὶ αὐτοὶ
 ὀνόματι πρὸς ἀλλήλους περὶ πάντων τῶν
 συμβεβηκότων τούτων, καὶ ἐγγύεον ἐν τῷ ὄμι-
 λῳ αὐτοῦ καὶ συζητεῖν, καὶ αὐτοὺς ὁ ἰη-
 σοῦς ἐγγίσας σιωποῦντες αὐτοῖς, οἱ δὲ
 ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκράταον τὸ μὴ ἐπινοῦ-
 σθαι αὐτόν, εἶπερ δὲ πρὸς αὐτοὺς, τίνες οἱ λό-
 γοι οὗτοι, οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους πε-
 ρισωτοῦσθε, καὶ ἐσεὶ σκυθρωποὶ; ἀποκρί-
 νεις δὲ εἰς, ὃ ὄνομα κλεόπας, εἶπερ πρὸς αὐ-
 τὸν, σὺ μόνος παροικεῖς ἱερουσαλήμ, καὶ
 οὐκ ἔγνωσ τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡ-
 μέραις ταύταις; καὶ εἶπερ αὐτοῖς, ποῖα; οἱ
 δὲ εἶπον αὐτῷ, τὰ περὶ ἰησοῦ τοῦ ναζα-
 ράου, ὃς ἐγγύεον ἀνὴρ προφήτης, δυνατὸς
 ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ, ἐναντίον τοῦ θεοῦ, καὶ
 πάντες τοῦ λαοῦ, ὅπως τὸ παρεδωκαμ
 αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ ἀρχόντες ἡ-
 μῶν εἰς κρίμα θανάτου, καὶ ἐσάνθρωσαν
 αὐτόν, ὑμεῖς δὲ ἠλπίζομεν, ὅτι αὐτὸς ὄξει
 ὁ μέλλων λυτρωθῆναι τὸν Ἰσραὴλ.

ἀλλάγε

surrexit. Recordamini qualiter locu-
 tus est vobis, cum adhuc in Galilæa esset
 dicens. Quod oportuerit filiū hoīs tra-
 di in manus hominū peccatorū, & cru-
 cifigi, & die tertia resurgere. Et recorda-
 tæ sunt uerborū eius, & regressæ a mo-
 numento nunciauerūt hæc omnia illis
 undecim, & cæteris omnibus. Erat autē
 Maria magdalene & Ioanna & Maria
 Iacobi, & cæteræ quæ cū eis erant, quæ
 dicebāt ad apostolos hæc. Et uisa sunt
 ante illos ceu deliramentū uerba illa-
 rum, & non crediderūt illis. Petrus autē
 surgens cucurrit ad monumentū, & p-
 spiciens uidit lintamina sola posita,
 & abiit apud semetipsum mirās quod
 acciderat. Et ecce duo ex illis ibāt eodē
 die in castellū quod aberat spatio sta-
 diorum sexaginta ab Hierusalem noīe
 Emaus, & ipsi cōfabulabantur inter se,
 de his oibus quæ acciderāt. Et factum
 est dū confabularent & secū q̄rerent,
 & ipse Iesus appropinquans ibat cum
 illis. Cæteræ oculi illorum tenebantur,
 ne eum agnoscerent. Et ait ad illos.
 Qui sunt hi sermone quos cōfertis in-
 ter uos ambulantes, & estis tristes? Et
 respondens unus cui nomen Cleopas,
 dixit ei. Tu solus peregrinus es in Hier-
 rusalem, & non cognouisti quæ facta
 sunt in illa his diebus? Quibus ille dī-
 xit. Quæ? Et dixerunt. De Iesu Naza-
 reno, qui fuit uir propheta, potens in
 opere & sermone, coram deo & toto
 populo. Et quomodo eum tradide-
 runt summi Sacerdotes, & Principes
 nostri in damnationem mortis, & cru-
 cifixerunt eum. Nos autē sperabamus,
 eū esse illū qui redēpturus esset Israel.

Et nunc

Ut nūciauerūt h' discipul'

Ut petrus iuit videre h'

De duob' discipul' eūti-
b' in Emaus.

manus tuas comendo
 Er hæc cum dixisset
 autem Centurio, quæ
 glorificauit deum
 istus erat. Et om-
 simul adierant ad
 uidebant quæ facta
 prius sua reuerteban-
 omnes uocati eius
 que factæ erant
 uidemes. Et ecce uia
 qui erat uia
 uisus hic uisus
 ad Antiochiam
 qui exprobat
 ad Phari-
 & deponit
 & politus illud in
 in quo nondū quæ
 Et dies erat paralytice
 Subsecuta
 cum eo uenerunt
 uiderunt monumentum
 positum erat
 aut parauerunt
 & sabbato quæ
 secundum mandatum
 profundum
 monumentum
 aromata
 & inuenit lapidatum
 monumento, & inuenit
 corpus domini
 dum mente considerant
 ecce duo uiri
 in uestibus fulgentibus
 & decernunt
 am, dixerunt ad illos
 uisus ei mortis

Cap. 29.

Ἀλλά γε σὺ πάσι τούτοις εἶπες ταῦτα
 ἡμέρας ἄγα σήμερον ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγγύον-
 το. Ἀλλὰ καὶ γυναῖκες ἄνερ θύη μῶν θύεση
 σαμ ἡμᾶς, γενόμενα ὄρθηται ἐπὶ τὸ μνη-
 μέομ. καὶ μὴ εὐροῦσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ, ἢ λ-
 δομ λέγουσα, καὶ ὁ πᾶσι αὐτῶν ἀγγέλωμ ἔωρα
 κέναι, οἱ λέγουσι αὐτὸν ζῶν. καὶ ἀπῆλθομ
 ἄνερ τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημέομ, καὶ εὐ-
 ρομ ὄντως, καθὼς καὶ αἱ γυναῖκες εἶπομ, αὐτῶν
 ἢ οὐκ εἶδομ. καὶ αὐτὸς εἶπερ πρὸς αὐτῶν, ὅτι ἀ-
 νόκτοι καὶ βραδύαι τῆ καρδία τῶ πεισέμ ἐπὶ
 πᾶσι, οἱ ἐλάλησαμ οἱ προφητῶν, οὐχὶ ταῦ-
 τα εἶδῃ παθεῖν τὸν Χριστόν, Ἐισελθεῖμ εἰς
 πλὴν δόξαμ αὐτῶν, καὶ ἀξέμωμ ἀπ' μωσέωσ
 Ἐ ἀπ' πάντων τῶν προφητῶν, διημῶνδεν
 αὐτῶν ἐν πάσαισ ταῖσ γραφαῖσ τὰ περὶ αὐ-
 τῶν. καὶ ἠγισαμ εἰς πλὴν κώμωμ οὐ ἐπορεύον-
 τ, καὶ αὐτὸς προσεποῖετ πορρωτέρω πορεύ-
 εῖσθαι. καὶ παρεβίασαντ αὐτὸν λέγοντε, μῆ-
 νομ μετ' ἡμῶν, ὅτε πρὸς ἑσπέραμ ὄσθμ, Ἐ κεί-
 μεν ἡμεῖσ, καὶ εἰσῆλθεμ τῶ μεῖναι σὺν
 αὐτῶν, καὶ ἐγγύετο ἐν τῶ κατακλιθῆναι αὐ-
 τὸν μετ' αὐτῶν λαβῶν τὸν ἄρτον εὐλόγησεν
 καὶ κλάσα, ἐπέδιδου αὐτοῖσ, αὐτῶν δὲ δ' ἰ-
 κροίχθησαμ οἱ ὀφθαλμοὶ Ἐ ἐπέγνωσαμ αὐ-
 τὸν. καὶ αὐτὸς ἄφαντος ἐγγύετο ἀπ' αὐτῶν.
 καὶ εἶπομ πρὸς ἀλλήλοισ, οὐχὶ ἡ καρδία ἡ-
 μῶν καλομῶν ἡμῶν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλάλα ἡμῖν
 ἐν τῆ δόξῃ, καὶ ὡς διήνοιγεμ ἡμῖν τὰσ γρα-
 φὰσ, καὶ ἀνασάντεσ αὐτῆ τῆ ὥρα, ὑπέστρεψαμ
 εἰς ἱερουσαλήμ, Ἐ εὐρομ σωθηροισμῶν τῶν
 ἐνδεκα, Ἐ τῶσ σὺν αὐτῶν λέγοντασ, ὅτι ἠγέρ-
 θη ὁ κύριος ὄντως, καὶ ὤφθη σίμωνι. καὶ αὐτοὶ
 θύηγοῦντο τὰ ἐν τῆ δόξῃ, καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐ-
 τοῖσ, ἐν τῆ κλάσῃ τῶ ἄρτου. ταῦτα δὲ αὐτῶν
 λαλούντων, αὐτὸς ὁ Ἰησοῦσ ἔση ἐν μέσῳ αὐ-
 τῶν, καὶ λέγα αὐτοῖσ, εἰρήνη ὑμῖν. πτοκθέν-
 τεσ δὲ καὶ ἐμφοβοὶ γενόμενοι ἐδόκουσ
 πνεῦμα θεωρεῖν. καὶ εἶπερ αὐτοῖσ.

τί τεταρτ

Et nūc super hæc omnia tertio dies est
 hodie, q̄ hæc facta sunt. Sed & mulie-
 res quædam ex nostris terruerunt nos,
 quæ ante lucē fuerunt ad monumentū
 & nō inuento corpore eius, uenerūt di-
 centes, se etiam uisionem angelorū ui-
 disse, qui dicunt eum uiuere. Et abierūt
 quidam ex nostris ad monumentū, &
 ita inuenerunt sicut mulieres dixerunt,
 ipsum uero non inuenerunt. Et ipse di-
 xit ad eos. O stulti & tardi corde ad cre-
 dendum in omnibus quæ locuti sunt
 prophetæ. Nōne hæc oportuit pati Chri-
 stum, & intrare in gloriam suam? Et in-
 cipiens a Mose & omnibus prophetis,
 interpretabatur illis in omnibus scriptu-
 ris quæ de ipso erant. Et appropinqua-
 uerunt castello quo ibant, & ipse p̄sefe-
 rebat se lōgius ire. Et coegerunt illū di-
 cētes. Mane nobiscū, qm̄ aduerspascit,
 & inclinat⁹ ē dies, & itrauit ut maneret
 cū illis. Et factū est dū recūberet cū eis,
 accepit panem & benedixit ac fregit, &
 porrigebat illis. Et aperti sūt oculi eorū,
 & cognouerunt eum, & ipse euauit ex
 oculis eorū. Et dixerunt inter se. Nōne
 cor nostrū ardens erat in nobis, dū loq̄-
 retur nobis in uia, & aperiret nobis scri-
 pturas? Et surgentes eadem hora re-
 gressi sunt in Hierusalem & inuenerūt
 congregatos undecim, & eos qui cum
 illis erant dicentes. Surrexit dominus
 uere, & apparuit Simoni. Et ipsi nar-
 rabant quæ gesta erant in uia, & quo-
 modo cognitus fuisset sibi in fractione
 panis. Dum autem hæc loquuntur, ste-
 tit Iesus in medio eorum & dixit. Pax
 uobis. Cōturbati uero & conterriti, exi-
 stimabant se spiritū uidere. Et dixit eis
 Quid

Vt ij discipuli regressi i hieruzalem narrauerunt ea alijs

Interim iesus apparuit se eis stat i medio eorum

τί ταραγμῶν ἐστέ, καὶ διὰ τί διαλογίζεσθε
 ἀναβαίνουσιν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; ἴδετε
 τὰς χεῖρας μου καὶ τοὺς πόδας μου, ὅτι αὐτὸς
 ἐγὼ εἰμὶ. καὶ λαφύσαστέ με καὶ ἴδετε, ὅτι πνεῦ
 μα σάρκα ἐστὶν ὅσα οὐκ ἔχουσιν, καθὼς ἐμὲ θεω
 ρεῖτε ἔχοντα. καὶ τοῦτο εἰπὼν, ἐπέδραξεν αὐ
 τοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. ἔτι δὲ ἀπι
 σοῦντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς χαρᾶς ἐθαυμάζον
 τινες, εἰπερ αὐτοῖς, ἔχετέ τι βρώσιμον ἐνθά
 δε; οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῶν ἰχθύου ὀπίου μέ
 ρος, καὶ ἀπὸ μελισσίου κηρίου. καὶ λαβὼν
 ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν. εἰπερ δὲ αὐτοῖς, οὗτοι
 οἱ λόγοι οὗτοι ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὅμ
 ὄμι, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμ
 μένα ἐν τῷ νόμῳ μωσέως καὶ προφήταις καὶ
 ψαλμοῖς περὶ ἐμοῦ. τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸ
 νοῦν τοῦ σωθῆναι τὰς γραφάς, καὶ εἰπερ αὐ
 τοῖς, ὅτι οὕτως γέγραπται, καὶ οὕτως ἔδει
 παθεῖν τὸν Χριστόν, καὶ ἀναστῆναι ἐκ νε
 κρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ
 ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρ
 τιῶν ἐν παντί τὰ ἔθνη, ἀρχάμενον ἀπὸ ἱε
 ρουσαλήμ. ὑμεῖς δὲ ἐστέ μάρτυρες τούτων.
 καὶ ἰδὼν ἐγὼ ἀποσέλω πλὴν ἐπαγγελίᾳ ἡ
 πατρὸς μου ἐφ' ὑμᾶς, ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν
 τῇ πόλει ἱερουσαλήμ, ἕως ὅτου εὐδοήσῃ
 ἡμῖν ὁ κύριος, ἀρχάμενον δὲ αὐτοῦ ἐξ
 οὗτου ἐως ἐκείνου ἡμέρας, καὶ ἐπ' ἄρας τὰς
 χεῖρας αὐτοῦ ἐν
 λόγῳ αὐτοῦ, καὶ ἐγύετο ἐν τῷ εὐλογεῖν
 αὐτὸν αὐτοῦ, διέσκη ἀπὸ αὐτῶν, καὶ ἀνεφέ
 ρετο εἰς τὸ οὐρανόν. καὶ αὐτοὶ προσκυνήσαντες αὐ
 τόν, ὑπέστρεψαν εἰς ἱερουσαλήμ μετὰ
 χαρᾶς
 μεγάλης, καὶ ἤσαν διαπαντός ἐν τῷ
 ἰσθμῷ, ἀνοῦτες ἐν εὐλογώσιν
 τὸν δεῖον ἁμῶν.

Quid turbati estis, & cogitationes ascen
 dunt in corda uestra? Videte manus
 meas & pedes, quia ego ipse sum. Palpa
 te & uide, quia spiritus carnem & ossa
 non habet, sicut me uidetis habere.
 Et cum hæc dixisset, ostendit eis ma
 nus & pedes. Adhuc autem illis nõ cre
 dentibus p̄ gaudio & miratibus dixit.
 Habetis hic aliquid, quod manducetis? *Vt i conspectu eorum comedit,*
 At illi obtulerunt ei partem piscis assi,
 & fauum mellis. Et accepit, & in conspe
 ctu illorum comedit. Et dixit ad eos. Hæc
 sunt uerba quæ locutus sum ad uos cum
 adhuc essem uobiscum, quoniã necesse
 est impleri omnia quæ scripta sunt in
 lege Mosi & prophetis & psalmis de me.
 Tunc aperuit illorum mentem, ut in
 telligerent scripturas, & dixit eis. *Aperuit illi mentem ut intelli
 gent scripturas,*
 Sic scriptum est, & sic oportebat Chri
 stum pati, & resurgere a mortuis ter
 tio die, & prædicare in nomine eius
 pœnitentiam & remissionem peccato
 rum in omnes gentes, initio facto ab
 Hierusalem. Vos autem estis testes ho
 rum. Et ecce ego mitto promissum pa
 tris mei in uos, uos autem sedete in ciui
 tate Hierusalem, quoad usque induami
 ni uirtute ex alto. Eduxit autem eos fo
 ras usque in Bethaniam, & eleuatis ma
 nibus suis benedixit eis. Et factum est
 dum benediceret illis recessit ab eis, &
 ferebatur in cœlum. Et ipsi adorato eo
 regressi sunt in Hierusalem cum gau
 dio magno, & erant semper in templo
 laudantes & benedicentes deũ. Amen.

Palpādū se p̄buit eis.

Vt i conspectu eorum comedit,

*Aperuit illi mentem ut intelli
 gent scripturas,*

De Ascensione dñi i celū,

ΤΕΛΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ
ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ.

Euangelij secundum
Lucam finis.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΤΑ
ΙΩΑΝΝΗΝ.

EVANGELIVM SECVNDVM
IOANNEM.

Cap. 1.
De diuina uerbi gnatioe,

ΕΝ ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, ὃς ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν. πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν, ὃ γέγονεν. ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. ἐγένετο ἄνθρωπος ὁ ἀπεκαλεῖσθαι παρὰ θεοῦ, ὄνομα αὐτοῦ ἰωάννης, οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσιν δι' αὐτοῦ, οὐκ ἦν ἐκ αὐτοῦ τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος οὐκ ἔγνω. δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος οὐκ ἔγνω. εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον, ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς δυνάμειν τέκνα θεοῦ γενέσθαι τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν. καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα πλὴν δόξης αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦ πατρὸς πατρὸς, πληρῆς χάριτος καὶ ἀληθείας. ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ ὅτι κέκραγεν λέγων, οὗτος ἦν ὃν εἶπον ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἐμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. ὁ

De predicatioe Johannis in deserto,

IN principio erat uerbum, & uerbum erat apud deū, & deus erat uerbum. Hoc erat in principio apud deum. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, quod factum est. In ipso uita erat, & uita erat lux hominum, & lux in tenebris lucet, & tenebrae eam non comprehenderunt. Fuit homo missus a deo, cui nomen erat Ioannes. Hic uenit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine, ut oēs crederent per illū. Non erat ille lux, sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux uera, quae illuminat oēm hominem uenientem in hunc mundū. In mundo erat, & mundus per ipsum factus est, & mundus eū nō cognouit. In propria uenit, & sui eum nō receperūt. Quotquot autē receperunt eū, dedit eis potestatem filios dei fieri his qui credūt in nomine eius. Qui non ex sanguinibus, neq; ex uoluntate carnis, neq; ex uoluntate uiri, sed ex deo nati sunt. Et uerbum caro factū est, & habitauit in nobis, & uidimus gloriam eius gloriam uelut unigeniti a patre, plenum gratiae & ueritatis. Ioannes testimonium perhibet de ipso, & clamauit dicens. Hic erat de quo dicebā, qui post me uenturus est, prior me cepit esse, quia prior me erat.

ἦν. καὶ ἐκ τῶ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάρις ἀντὶ χάριτος, ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. θεὸς ὁμοῦ ἐώρακεν πῶποτε. ὁ μονογενὴς υἱὸς, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς ἐκείνου, θεὸς ὁμοῦ ἦν μετὰ τὸν πατέρα, καὶ ἡ ἀληθεια ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ ἰωάννου, ὅτι ἠκούσαμεν τὸν ἰωάννην λέγοντα, ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτὸν. σὺ τίς εἶ. καὶ ὡμολόγησεν καὶ οὐκ ἠρνήσατο. καὶ ὡμολόγησεν, ὅτι οὐκ εἰμι ἐγὼ ὁ Χριστός. καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν. τί οὖν, ἡλίᾳς εἶ σὺ; καὶ λέγει. οὐκ εἰμι, ὁ προφήτης εἶ σὺ; καὶ ἀπεκρίθη, οὐ. εἶπορ οὖν αὐτῷ. τίς εἶ, ἵνα ἀποκρισὶμ ὁμοῦ τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς. τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ; ἔφη, ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν ἐρήμῳ, εὐθύνατε τὴν ὁδὸν κυρίου, καθὼς εἶπερ ἠσαία ὁ προφήτης. Ὅτι ἀπεσαλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν φαρισαίων, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν καὶ εἶπορ αὐτῷ. τί οὖν βαπτίζεις εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ Χριστός, οὐτε ἡλίᾳς, οὐτε προφήτης; ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἰωάννης λέγων. ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι, μέσσοις δὲ ὑμῶν ἕστηκεν ὁρὴν ὑμῶν οὐκ οἶδατε, ἀντὶς ἐστὶν ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, ὃς ἐμπροθέμῳ μου γέγονεν, ὃς ἐγὼ οὐκ εἰμι ἀξίος, ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάτιον ταῦτο ὑποδήματός. ταῦτα ἐν βηθαβαρᾷ ἐγένετο πέραν τοῦ ἰορδάνου ὅπου ἦν ἰωάννης βαπτίζων. Τῇ ἐπαύριον ἐλέωσα ὁ ἰωάννης τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν, καὶ λέγει. ἰδὲ ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ, ὁ αἶρων πλὴν ἁμαρτίαν τῷ κόσμῳ, οὗτος ἐστὶν περὶ ὃν ἐγὼ εἶπορ. ὁπίσω μου ἐρχεσθάνη ὃς ἐμπροθέμῳ μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. καὶ γὰρ οὐκ ἤδρα αὐτὸν, ἀλλ' ἵνα φανερωθῆ. τῷ ἰσραὴλ, διὰ τοῦτο ἔλθω ἐγὼ ἐν τῷ ὕδατι βαπτίζων. καὶ ἐμαρτύρησεν ἰωάννης λέγων, ὅτι τεθέαμαι τὸ πνεῦμα καταβαίνον ὡσεὶ περισσεῖον ἐξ οὐρανό, καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐ

erat. Et de plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia, quia lex per Moysen data est, gratia & ueritas per Iesum Christum facta est. Deum nemo uidit unquam. Unigenitus filius qui est in sinu patris, ipse enarrauit. Et hoc est testimonium Ioannis, quando miserunt Iudaei ab Hierosolymis sacerdotes & leuitas, ut interrogarent eum. Tu quis es? Et confessus est, & non negauit. Et confessus est, non sum ego Christus. Et interrogauerunt eum. Quid ergo? Helias es tu? Et dicit. Non sum. Propheta es tu? Et respondit. Non, Dixerunt ergo ei. Quis es, ut responsum demus his qui miserunt nos? Quid dicis de teipso? Ait. Ego uox clamantis in deserto, dirigite uiam domini, sicut dixit Esaias propheta. Et qui missi fuerant, erant ex pharisaeis. Et interrogauerunt eum, & dixerunt ei. Quid ergo baptizas, si tu non es Christus, neque Helias, neque propheta? Respondit eis Ioannes dicens, Ego baptizo in aqua, medius autem uenturum stetit quem uos nescitis, Ipse est qui post me uenturus est, qui ante me factus est, cuius ego non sum dignus ut sol uiam eius cortigiam calciameti. Haec in Bethabara facta sunt trans Iordanem, ubi erat Ioannes baptizans. Postero die uidet Ioannes Iesum uenientem ad se, & ait. Ecce agnus dei, qui tollit peccatum mundi. Hic est de quo dicebam. Post me uenit uir qui ante me factus est, quia prior me erat, & ego nesciebam eum. Sed ut manifestetur Israeli, propterea ueni ego in aqua baptizans. Et testimonium perhibuit Ioannes dicens. Vidi spiritum descendentem quasi columbam de caelo, & man

Iohannis testio de seipso, Ego uox clamantis in deserto.

Ad interrogantes de eis baptizans;

Iohannes testio de iesu, du uidit eu uenientem ad se,

R sit super

ANGELVM SECVNDVM IOANNEM.

Principio erat uerbum
 et uerbum erat apud deum
 et deus erat uerbum. Et
 erat in principio apud
 deum facta sunt omnia
 et uerbum est uitalis, quod factum
 est in ipso uita erat, et uita erat lux
 et lux in tenebris luce, et
 non comprehendere. Ius
 deo, cui nomen erat
 uenit in testimonium, ut
 perhiberet de lumine, ut
 per illud. Non erat ille lux, uerum
 niam perhiberet de lumine
 et, quae illuminat omnem
 uentem in hunc mundum
 et, et mundus per ipsum
 et mundus cum non cognouit
 uenit, et sui eum non receperunt
 et autem receperunt eum
 et filios dei fieri. his qui
 ne eius. Qui non ex
 et ex uoluntate carnis
 et uiri, sed ex deo nati
 in caro facti est, et
 et uidimus gloria eius
 et uenit a patre, plenus
 etis. Ioannes testimonium
 et ipso, et clamant dicens
 eto dicens, qui post me
 etior me accipit, et

νεμ ἐπ' αὐτὸν· καὶ γὰρ οὐκ ἤδερ' αὐτὸν, ἀλλὰ
πέμφας, με βαπτίζην ἐν τῷ ὕδατι, ἐκεῖνος μοι
ἔειπεν, ἐφ' ὃν ἄμ, ἰδοὺ τὸ πνεῦμα καταβαί-
νομ καὶ μένομ ἐπ' αὐτὸν, οὗτος ἐσὶν ὁ βαπτί-
ζων ἐν πνεύματι ἁγίῳ. καὶ γὰρ ἑώρακα καὶ
μεμαρτύρηκα, ὅτι οὗτος ἐσὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.

De vocatōe Andree et petri

τῆ ἑπ' αὐριου πάλιμ εἰσήκει ὁ ἰωάννης, καὶ
ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο, καὶ ἐμβλέψας τῶν
ἸΗΣΟΥ περιπατοῦντι λέγει. Ἰδοὺ ἄμρὸς τῆ
θεοῦ, καὶ ἠκουσαμ αὐτοῦ δι' δύο μαθηταίλα
λοῦντ' ὅ, καὶ ἠκολούθησαμ τῶν ἸΗΣΟΥ. εἰσα-
φείε ἡ ὁ ἸΗΣΟΥΣ καὶ διεσάμει αὐτοῦσ
ἀκολουθοῦντας, λέγει αὐτοῖα. τί ζητεῖτε;
δι' εἰπωμ αὐτῶν. εἰσβείδ' λέγεται ἐρμην-
νεόμενον διδάσκαλε, ποῦ μένας; λέγει αὐ-
τοῖσ, ἐρχεσθε καὶ ἴδετε. ἦλθον καὶ εἰδομ πῶσ μέν-
καὶ παρ' αὐτῶν ἔμεναμ πῶσ ἡμεῖσαμ ἐκείνημ.
ὥσα δε ἡμ ὡσ δεκάτη, ἡμ ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς
σίμωνος πέτρου, εἰς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκροσάμ-
των παρὰ ἰωάννου καὶ ἀκολοθησάντων αὐ-
τῶν. εὐρίσκει οὗτος πρῶτος τὸν ἀδελφὸν τὸν
ἰδοὺ σίμωνα, καὶ λέγει αὐτῶν, εὐρήκαμεν τὸν
μεσίαν, ὁ ἐσὶν μετερμηνεόμενον ΧΡΙΣΤΟΣ.
καὶ ἠγάθεν αὐτὸν πρὸς τὸ ἸΗΣΟΥΝ, ἐμβλέψας αὐ-
τῶν ὁ ἸΗΣΟΥΣ, εἶπεν, σὺ εἰ σίμων ὁ υἱὸς ἰωάν-
να, σὺ κληθήσκη κηφᾶς, ὁ ἐρμηνεύεται πέτρος.

De vocatōe iee philippi et
Nathanahel.

τῆ ἑπ' αὐριου ἠθέλωσαμ ὁ ἸΗΣΟΥΣ ἐξελεῖν εἰς
πῶσ γαλιλαίαμ, καὶ εὐρίσκει φίλιππον, ὃ λέ-
γει αὐτῶν. ἀκολούθη μοι. ἡμ δε ὁ φίλιππος
ἀπὸ βηθσαϊδά ἐκ πόλεωσ ἀνδρέου καὶ
πέτρου. εὐρίσκει φίλιππος τὸν μαθαρα-
νήλ, καὶ λέγει αὐτῶν, ὃν ἔγραψεν μωσῆς ἐν
τῶν νόμῳ, ὃ οἱ προφήται, εὐρίκαμεν ἸΗΣΟΥΝ
τὸν υἱὸν τοῦ ἰωσήφ παρὰ ναζαρέθ, καὶ εἶπεν
αὐτῶν ναθαμανήλ. ἐκ ναζαρέθ δ' ἴσθαι τι
ἀγαθὸν εἶμαι. λέγει αὐτῶν φίλιππος, ἔρ-
χου καὶ ἴδε. εἶδ' ἐμ ὁ ἸΗΣΟΥΣ τὸν ναθανανήλ ἐρ-
χόμενον πρὸς αὐτὸν, καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν, ἰδοὺ ἀληθῶσ
ἰσραηλίτης, ἐν ᾧ ὁ ὄλος οὐκ ἐσὶν, λέγει αὐτῶν να-
θανανήλ

fit super eū, & ego nesciebam eū, sed q
misit me ut baptizarem in aqua, ille mi
hi dixit. Super quē uideris Spiritū de-
scendentem & manentē super eum, hic
est q baptizat in spiritu sancto. Et ego
uidi & testimoniū perhibui quod hic
est filius dei. Postero die iterū stabat
Ioannes & ex discipulis eius duo. Et in-
tuitus Iesum ambulātē dicit. Ecce agn⁹
dei. Et audierunt eum duo discipuli lo-
quentem, & secuti sunt Iesum. Conuer-
sus aut Iesus & uidens eos sequētes se,
dicit eis. Quid quæritis? Qui dixerunt
ei. Rabbi, quod dicitur interpretatum
magister, ubi habitas? Dicit eis. Venite
& uidete. Venerunt & uiderūt ubi ma-
neret, & apud eum manserunt die il-
lo. Hora autem erat fere decima. Erat
Andreas frater Simonis Petri, unus ex
duobus qui audierāt a Ioanne. & secu-
ti fuerant eum, Reperit hic prior fratē
suū Simonē, & dicit ei. Inuenimus mes-
siam, quod est interpretatum Christus.
Et adduxit eum ad Iesum. Intuitus
eum Iesus dixit. Tu es Simon filius Io-
anna, tu uocaberis cephias, quod inter-
pretatur Petrus. Postero die uoluit Ie-
sus exire in galiliam, & reperit Philip-
pum, & dicit ei. Sequere me. Erat autē
Philipp⁹ a Bethsaida ciuitate Andree
& Petri. Reperit Philippus Nathana-
hel, & dicit ei. De quo scripsit Moses
in lege & prophetæ, inuenimus Iesum
filiū Ioseph nazarenum, & dixit ei Na-
thanahel. A Nazareth potest aliquid
boni esse. Dicit ei Philippus. Veni &
uide. Vidit Iesus Nathanael uenien-
tem ad se, & dicit de eo. Ecce uere Israe-
lita, in quo dolus non est. Dicit ei Na-
thanahel

θανηλ. ποθεν με γνωσκεις. απεκριθη ο ιη-
 σοις, και ειπερ αυτω. προ τω σε φιλιππυ
 φωνησαι οντα υπο πλυ σικλυ ειδομ σε. αψε
 κριθη ναθανηλ, και λεγει αυτω. ρα ββει, συ ει
 ο υιος τω θεου, συ ει ο βασιλευς τω ισραηλ.
 απεκριθη ιησοις και ειπερ αυτω, ουτι ει-
 πομ σοι ειδομ σε υπο κατω φλι σικλης, πισευ
 εις, μειζω τουτωμ οφθ. Ο λεγει αυτω. αμυν
 αμυν λεγω υμιν. απωρτι οφειθε τμ ουρανον
 ανωροτα, και τους αγγελουε τω θεου ανα
 βαινονταε και καταβαινονταε επι τον υιον
 τω ανθρωπου, και τη ημερα τη τριτη, γα
 μθ εγενετο εν κανα φλι γαλιλιαε. και
 ην η μητηρ τω ιησοι εκει. εκληθη δε και ο
 ιησοι και οι μαθηται αυτου εις τον γα-
 μομ. και υσεησαντθ οινου, λεγει η μητηρ
 τω ιησοι προε αυτον. οινου ουκ εχουσιμ.
 λεγει αυτη ο ιησοις, τι μοι και σοι γαωαι,
 ουπω ηκα η ωρα μου. λεγει η μητηρ αυτου
 τοιε διακονοιε, οτι αν λεθει υμιν ποιησατε.
 ησαν δε εκει υδριαι λιθιναι εε κειμεναι κατα
 τον καθαρισμομ τ' ιουδαιωμ, χωρουσαι ανα
 μετηταε δυο, η τρειε. λεγει αυτοιε ο ιη-
 σοις. γεμησατε ταε υδριαε υδατθ.
 και εγεμησαν αυταε εωσανω, και λεγει αυ-
 τοιε. αντησατε μυν και φερετε τω αρχι-
 τρικλινω. και ηνεγαμ. ωε δε εγευσατο
 ο αρχιτρικλιθ τδ υδωε οινου γεγεμημε-
 νομ, και ουκ ηδεω ποδωμ εσημ. οι δε διακονοι
 ηδεσαν οι ηντληκοτεε τδ υδωε, φωνε τον
 νυμφιομ ο αρχιτρικλιμθ και λεγει αυτω.
 παε αμτωπθ πρωτομ τον καλομ οινου
 τιθησιμ και οτ' αν μεδυοθωσιμ, τοτε τμ ελα-
 σω. ουτε τηρηκαε τον καλομ οινου εωε αρχι-
 τι. ταυτω εωοικσεμ πλυ αρχλυ αν σημει-
 ωμ ο ιησοις εν κανα φλι γαλιλιαε.
 και εφαμερωσεμ πλυ δωξαμ αυτου. και ει-
 πεισεσαμ ειε αυτον οι μαθηται αυτ. μετα τ'
 το κατεβη ειε καπερναουμ αυτεε ην η μητηρ
 αυτου

thanahel. Vnde me noscis: Respondit
 Iesus, & dixit ei. Priusq; te Philippus
 uocaret cum esses sub ficu uidi te. Re-
 spondit Nathanahel, & ait. Rabbi,
 tu es filius dei, tu es rex Israel. Respon-
 dit Iesus & dixit ei. Quia dixi tibi uidi
 te sub ficu, credis, maiora his uidebis. Et
 dicit ei. Amē amen dico uobis, posthac
 uidebitis cœlū apertum, & angelos dei
 ascendentes & descendentes super fi-
 lium hominis.

Et die tertia nuptiæ factæ sunt in Π
 Chana Galilææ, & erat mater Iesu ibi.
 Vocatus est autem Iesus & discipuli
 eius ad nuptias. Et deficiente uino, di-
 cit mater Iesu ad eum. Vinum non ha-
 bent. Et dicit ei Iesus. Quid mihi tecū
 est mulier? Nondum uenit hora mea.
 Dicit mater eius ministris. Quodcūq;
 dixerit uobis facite. Erant autem ibi la-
 pideæ hydriæ sex positæ secundum pu-
 rificationem iudæorum, capientes sin-
 gulæ metretas binas uel ternas. Dicit
 ei Iesus. Implete hydrias aqua. Et im-
 pleuerunt eas usq; ad summum. Et di-
 cit eis Haurite nunc, & ferte architri-
 clino. Et tulerunt. Vt autem gustauit
 architridinus aquam uinū factum, &
 non sciebat unde esset, ministri autem
 sciebant qui hauserāt aquā, uocat spon-
 sum architriclinus, & dicit ei. Omnis
 homo primum bonum uinum ponit,
 & cum inebriati fuerint, tunc id quod
 deterius est. Tu seruasti bonum ui-
 num usq; huc. Hoc fecit initium si-
 gnorum Iesus in chana galilææ, & ma-
 nifestauit gloriam suam, & credide-
 runt in eum discipuli eius. Post hæc
 descendit Capernaum ipse & mater

*De miraclo p' iesu aque
 mutate i uino.*

*Vt iesu descendit Caperna-
 nau cum suis et mansit ibi.*

R 2 eius

Cap. 2. 3.

Ve Iesū ascendit hierosolymā et eiecit vīd. 1. et c. 8. et c. 10.

αυτου, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτου, καὶ οἱ μαθη-
 ται αὐτου, καὶ ἐκεῖ ἔμεναν ὄν πολλὰς ἡ /
 μέρας. καὶ ἐγγύς ἦν τὸ πᾶσα ἡ ἰου-
 δαίωμ. καὶ ἀμέβη εἰς ἱεροσόλυμα ὁ ἸΗ-
 ΣΟΥΣ. καὶ ἔφερεν ἐν ᾧ ἔφευ τούε πω-
 λοῦντας τούε βόας καὶ πρόβατα καὶ πε-
 ρισεράς, καὶ τούε κερματισὰς καθήμε-
 ρους. καὶ ποιήσας φραγγέλιον ἐκ χοινί /
 ωμ πάντας θξέβαλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ. τὰ τε
 πρόβατα καὶ τούε βόας. καὶ τῆν κολ-
 λυβισῶν θξέχεε τὸ κέρμα. καὶ τὰς τρια-
 πέζας ἀνέσρεψε, καὶ τοῖς τὰς περσειεράς
 πωλοῦσιν ἔειπε, ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν
 Ἐ μὴ ποιῆτε τὸν ὄικον τοῦ πατρὸς μου ὁ /
 ἰκορ ἐμπορίου. ἐμνήθησαμ δὲ οἱ μαθηταὶ
 αὐτου, ὅτι γεγραμμέον ἐστίν, ὁ ζῆλ^{ος}
 τοῦ ὄικου σου κατέφαγέ με. ἀπεκρίθησαν
 οὖν οἱ ἰουδαῖοι καὶ ἔειπον αὐτῷ, τί σημεῖ^{ον} /
 ορ δακνύας ἡμῖν, ὅτι ταῦτα ποιῆς; ἀπεκρί-
 θη δὲ ἸΗΣΟΥΣ καὶ ἔειπε αὐτοῖς. λύσατε ἡ να-
 ὄν τοῦτομ καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερεῖ αὐτῶμ
 ἔειπον οὖν οἱ ἰουδαῖοι, τεσσαράκοντα ἔξ ἔ- /
 τεισιν ὠκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος, Ἐ σὺ ἐν τρι-
 σὶν ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτῶμ; ἐκεῖνος δὲ ἔλεγεν
 περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτου. ὅτε οὖν
 ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, ἐμνήθησαμ οἱ μαθηταὶ
 αὐτου, ὅτι τοῦτο ἔλεγεν, Ἐ ἐπίσεισαμ τῆ γρα-
 φῆ Ἐ τῷ λόγῳ ᾧ ἔειπε ὁ ἸΗΣΟΥΣ. ὡς δὲ
 ἦν ἐν ἱεροσολύμοις ἐν τῷ πᾶσα ἐν τῆ ἑορ-
 τῆ πολλοὶ ἐπίσεισαμ εἰς τὸ ὄνομα αὐτου, θει-
 ωροῦντες αὐτω τὰ σημεῖα ἃ ἐποίησεν. αὐτὸς δὲ
 ὁ ἸΗΣΟΥΣ ὄνκ ἐπίσεισεμ ἐαυτῶν αὐτοῖς, διὰ
 τὸ αὐτὸμ γινώσκων πάντας, Ἐ ὅτι ὄν χρειαν
 ἔειχεμ, ἵνά τις μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου.
 αὐτὸς γὰρ ἐγίνωσκεμ τί ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.
 ἦν δὲ ἀνθρώπος ἐκ τῶν φαρισαίων νικηδόκ-
 μοσ ὄνομα ἄρχων ἡ ἰουδαίωμ. οὗτος ἦλ-
 θεμ πρὸς τὸ ἸΗΣΟΥΝ νυκτὸς, καὶ ἔειπεν αὐτῷ. ῥαβ-
 βεί, οἶδαμεμ, ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐλήλυθας διδά-
 σκαλ^{ος}

Ad iudeos. Soluite templū h.

Ve multi crediderūt i Iesū cū esset hierosol i die festo.

De Nicodemo ut veniret ad iesū nocte.

cuius & fratres eius & discipuli eius, & ibi
 manserunt non multis diebus. Et pro-
 pe erat pasca iudæorum, & ascendit Ie-
 sus Hierosolymam, & inuenit in tem-
 plo uendentes oues & boues & colum-
 bas, & nummularios sedentes. Et cum
 fecisset flagellum de funiculis, omnes
 eiecit de templo, oues & boues, & num-
 mulariorum effudit æs, & mensas sub-
 uertit. Et his qui columbas uendebant
 dixit. Auferte ista hinc, & nolite face-
 re domum patris mei domum merca-
 tus. Recordati sunt uero discipuli eius
 quod scriptū est, zelus domus tuæ co-
 medit me. Responderunt ergo iudæi,
 & dixerunt ei. Quod signum ostendis
 nobis, quia hæc facis? Respondit Iesus
 & dixit eis. Soluite templum hoc, &
 in tribus diebus excitabo illud. Dixe-
 runt ergo iudæi. Quadraginta & sex
 annis ædificatum est templum hoc, &
 tu in tribus diebus excitabis illud? Ille
 autē dicebat de templo corporis sui. Cū
 ergo resurrexisset a mortuis, recordati
 sunt discipuli eius quod hoc dixisset, &
 crediderūt scripturæ & sermoni quem
 dixerat Iesus. Cum autem esset Hiero-
 solymis in pasca in die festo, multi ce-
 diderunt in nomine eius uidentes si-
 gna eius quæ faciebat. Ipse autem Ie-
 sus non credebat semetipsum eis, eo quod
 ipse nosset omnes, & quod opus non
 haberet, ut quisquā testimonium per-
 hiberet de homine. Ipse enim sciebat,
 quid esset in homine.

¶ Erat autem homo ex pharisæis Ni-
 codemus nomine, princeps iudæorum. Hic
 uenit ad Iesum nocte, & dixit ei. Rabbi,
 scimus quod a deo ueneris magister

III

σκαλος, ουδεις εδ ταυτα τα σημεα δωαται
 ποιειν, α συ ποιεις, εαμ μη η ο θεος μεταυτ,
 απεκριθη ο ΙΗΣΟΥΣ και ειπερ αυτω, αμω ε
 μω λεγω σοι. εαμ μη τις γεννηθη ανωθεμ
 ου δυναται ιδειν τω βασιλειαμ του θεου.
 λεγει προς αυτον ο νικοδημο. πως δυ
 νηται ανθρωπω γεννηθηναι γερω ωμ; μη
 δωαται εις τω κοιλιαμ φη μητροσ αυτω
 δευτερομ εισελθειν και γεννηθηναι; απεκρι
 θη ο ΙΗΣΟΥΣ, αμω λεγω σοι. εαμ μη
 τις γεννηθη εσ υδατοσ και πνευματοσ, ου
 δωαται εισελθειν εις τω βασιλειαν του θεου.
 το γεγεννημενομ εκ τ σαρκοσ, σαξ εσιμ. ο
 το γεγεννημενομ εκ του πνευματοσ, πνευμα
 εσιμ, μη θαυμασθω, οτι ειπω σοι, οτι δε υ
 μασ γεννηθηναι ανωθεμ, το πνευμα οπου θε
 λει πεμει, και τω φωνω αυτω ακουεσ,
 αλλ ουκ οιδασ ποθεμ ερχεται, και π ουπα
 γα. ουτωσ εσιμ πασ, ο γεγεννημενοσ εκ του
 πνευματοσ. απεκριθη νικοδημοσ και ειπερ
 αυτω. πως δωαται ταυτα γενεσθωσ, απεκρι
 θη ΙΗΣΟΥΣ και ειπερ αυτω, συ ει ο διδασκα
 λοσ του Ισραηλ ο ταυτα ου γινωσκασ; αμω
 λεγω σοι, οτι ο οιδασ μεμ λαδμεμ, και
 ο εωρακα μεμ μαρτυρομεμ, και τω μαρτυριαν
 ημων, ου λαμβανετε, ει τα εωραγα ειπομ υ
 μιμ, και ουκ επιστευσατε, πως εαμ ειπω τα ε
 πουρανια πισευσατε; ο ουδεις αναβεικεμ
 εις του ουρανου ει μη ο εκ του ουρανου καταβας
 ο υιοσ του ανθρωπου, ο ων εν τω ουρανω, και καθωσ
 μωσησ υψωσεμ τ σφιμ εν τη ερημω, ουτωσ υψω
 θηναι δε τ υδω του ανθρωπου, ινα πασ ο πισευ
 ωμ εις αυτωμ μη αποληη, αλλ εχη ζωην αι
 ωνιομ. ουτωσ δε ηγαπισαμ ο θεοσ τ κοσμομ
 ωσ του υδω αυτ εμ μονογενη εδωκεμ, ινα πασ
 ο πισευωμ εις αυτωμ, μη αποληη, αλλ εχη
 ζωην αιωνιομ. ου ε απεσφλεν ο θεοσ τ υδω αυτ
 εσ τ κοσμομ, ινα κρινη του κοσμομ, αλλ ινα
 σωθη ο κοσμοσ δι αυτ, ο πισευ εις αυτ ου κρινετ
 ο δε

gister. Nemo enim potest hæc signa fa
 cere quæ tu facis, nisi fuerit deus cū eo.
 Respondit Iesus, & dixit ei. Amen amē
 dico tibi, nisi quis renatus fuerit denuo
 non potest uiderere regnū dei. Dicit ad
 eū Nicodemus. Quomodo potest ho
 mo nasci cum sit senex? Nū potest ho
 mo in uentrē matris suæ iterato introi
 re & renasci? Respondit Iesus. Amen
 amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit
 ex aqua & spiritu, non potest introi
 re in regnum dei. Quod natum est
 ex carne, caro est, & quod natum est ex
 spiritu, spiritus est. Nō mireris, quod di
 xi tibi, oportet uos nasci denuo. Spirit
 us ubi uult spirat, & uocem eius audis
 sed nescis unde ueniat, & quo uadat.
 Sic est omnis qui natus est ex spiritu.
 Respondit Nicodemus & dixit ei. Quo
 modo possunt hæc fieri? Respondit Ie
 sus, & dixit ei. Tu es ille magister Israel
 & hæc ignoras? Amen amen dico tibi,
 quod scimus loquimur, & quod uidi
 mus testamur, & testimonium nostrū
 non accipitis. Si terrena dixi uobis, &
 non credidistis, quomodo si dixero uo
 bis cœlestia credetis? Et nemo ascendit
 in cælū nisi qui descendit de cælo, filius
 hominis qui est in cælo. Et sicut Moses
 exaltauit serpentem in deserto, ita exal
 tari oportet filiū hominis, ut omnis q
 credit in ipso non pereat, sed habeat ui
 tam æternā. Sic enim deus dilexit mū
 dum, ut filium suū unigenitum daret,
 ut omnis qui credit in eum non pereat,
 sed habeat uitam æternā. Non em̄ mi
 sit deus filium suū in mūdū ut iudicet
 mundū, sed ut saluetur mundus per ip
 sum. Qui credit in eum, non iudicatur,
 R 3 Qui autem

Sermo iesu ad Nicodemū.

... eius & discipulis
 ... multis diebus. Et
 ... uiderunt in
 ... boues & colu
 ... sedentes. Et
 ... de fomiculis, om
 ... boues, & me
 ... mentas sub
 ... uendebant
 ... hinc, & nolite fac
 ... domum patris
 ... uero discipuli
 ... domus tua
 ... me. Responderunt ergo
 ... Quod signum
 ... Responde
 ... hoc
 ... illud. Dim
 ... & fa
 ... hoc
 ... illud. Il
 ... suis
 ... in die festo
 ... in nomine eius
 ... quæ faciebat. Iple
 ... credebatur
 ... et, & quæ
 ... ur quisquā
 ... de homine. Iple
 ... esset in homine.
 ... homo ex
 ... emus nomine
 ... uenit ad Iesum
 ... Iesum
 ... Iesum

Cap. 3.

ὅ δε μή πιστεύωμ ἔσθ κέκριται, ὅτι μή πεπί-
 στευκεμ εἰς τὸ ὄνομα ἑ μονογενοῦς ἡοῦ τω θε-
 οῦ. αὐτη δέ ἐστιμ ἡ κρίσις, ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυ-
 θεμ εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἡγάπησαμ οἱ ἄνθρω-
 ποι μᾶλλον τὸ σκότῳ, ἢ τὸ φῶς. ἢ γὰρ
 πονηρὰ αὐτῶν τὰ ἔργα. πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα
 πράσων, μισεῖ τὸ φῶς, καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς
 τὸ φῶς, ἵνα μή ἐλεγχθῆ αὐτὸ τὰ ἔργα, ὁ δε
 ποιῶν πλὴν ἀληθεαμ, ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς
 ἵνα φανερωθῆ αὐτὸ τὰ ἔργα, ὅτι ἐν θεῷ ἐσμ
 εἰργασμένα, μετὰ ταῦτα ἦλθεμ ὁ ἸΗΣΟΥΣ
 καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς πλὴν Ἰουδαίαν γλῶ,
 καὶ ἐκεῖ διέτριβεμ μετ' αὐτῶν καὶ ἐβάπτιζेम,
 ἢμ δε καὶ Ἰωάννης βαπτίζωμ ἐν αἰνῶν ἐγγυῆ
 τῷ σαλείμ, ὅτι ὕδατα πολλὰ ἦμ ἐκεῖ, καὶ πα-
 ρεγίνοντο καὶ ἐβαπτιζοντο. οὐπω γὰρ ἦμ εἰ-
 βλημένῳ εἰς πλὴν φυλακῶν ὁ Ἰωάννης, ἐγέ-
 νετο οὖν ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου με-
 τὰ Ἰουδαίων περὶ καθαρισμοῦ, καὶ ἦλθομ πρὸς
 τὸν Ἰωάννημ, καὶ εἶπομ αὐτῷ, ῥα εἰεὶ, ὅς ἦμ
 μετὰ σου πέραμ τῷ Ἰουδαίου, ὅ σὺ μεμαρτύ-
 ρηκαε, ἴδε ὁυτοε βαπτίζε καὶ πάντεε ἔρχον-
 ται πρὸς αὐτῶμ, ἀπεκρίθη Ἰωάννης καὶ εἶπεν,
 ὅν δάωαται ἄμθρωποε λαμβάνεμ ὀυδέμ, ἐὰν
 μή ἡ δειδομένομ αὐτῷ ἐκ τῷ οὐρανοῦ, αὐτοὶ
 ὕμειε μαρτυρεῖτε, ὅτι ἔπωμ, οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ
 ΧΡΙΣΤΟε, ἀλλ' ὅτι ἀπισαλμένοε εἰμὶ ἐμ-
 προθεμ ἐκείνου, ὁ ἔχων πλὴν ἰνυμφίε ἰνυμφίε
 εἰε, ὁ δε φίλοε τῷ ἰνυμφίου ὁ ἐσκηῶε. Ἐἰκού-
 ωμ αὐτῷ, χαρὰ χαίρει δὶα πλὴν φωνῶν τῷ ἰνυ-
 μφίου, αὐτη οὖν ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπωλήρωται, ἐ-
 κῆνον δ' εἰ ἀυξάνει, ἐμὲ ἡ ἐλατῶει. ὁ ἄνωθεμ
 ἐρχόμενοε, ἐπάνω πάντων εἰε, ὁ ὦν ἐκ τῆε,
 ἐκ τῆε εἰε, καὶ ἐκ τῆε λαλεῖ, ὁ ἐκ τῆε οὐρανοῦ
 ἐρχόμενοε, ἐπάνω πάντων εἰε, καὶ ὁ ἐώρακεμ
 καὶ ἠκασεμ, τῶτο μαρτυρεῖ, καὶ τῆε μαρτυρίαν αὐ-
 τῷ οὐδεὶε λαμβάνα, ὁ λαβῶμ αὐτῷ πλὴν μαρ-
 τυρίαν [εἰσφράγισεμ, ὅτι ὁ θεὸε ἀληθίε εἰεμ.
 ὅμ γὰρ ἀπίεφλεμ ὁ θεὸε, τὰ ῥήματα τῷ θεοῦ
 λαλεῖ.

Iesus in Iudaea cum discipulis baptizabat.

Iohannes bap. discipulis suis in eo baptizabat.

Qui aut non credit iam iudicatus est, quia non credidit in nomine unigeniti filii dei. Hoc est aut iudicium, quod lux uenit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras quam lucem. Erant enim eorum mala opera. Omnis enim qui mala agit, odit lucem, & non uenit ad lucem ne arguantur opera eius. Qui aut facit ueritatem uenit ad lucem, ut manifestetur opera eius, quod in deo sunt facta. Post haec uenit Iesus & discipuli eius in terram Iudaeam, & illic morabatur cum eis & baptizabat. Erat aut & Ioannes baptizans in Aennone iuxta Salim, quia aquae multae erant illic, & ueniebant & baptizabantur. Nondum enim coniectus fuerat Ioannes in carcerem. Facta est aut questio ex discipulis Ioannis cum Iudaeis de purificatione. Et uenerunt ad Ioannem & dixerunt ei. Rabbi, qui erat tecum trans Iordanem, cui tu testimonium perhibuisti, ecce hic baptizat, & omnes ueniunt ad eum. Respondit Ioannes & dixit. Non potest homo accipere quicquam, nisi fuerit ei datum de caelo. Ipsi uos testimonium perhibetis, quod dixerim, non sum ego Christus, sed missus sum ante illum. Qui habet sponsam, sponsus est, amicus aut sponsi qui stat & audit eum, gaudio gaudet propter uocem sponsi. Hoc ergo gaudium meum impletum est. Illud oportet crescere, me aut minui. Qui de caelo uenit supra omnes est. Qui de terra est de terra est, & de terra loquitur, qui de caelo uenit supra omnes est, & quod uident & audiunt hoc testatur, & testimonium eius nemo accipit. Qui accepit is eius testimonium obsignauit, quod deus uerax sit. Quae enim misit deus, uerba dei loquitur

[Marginal notes in Greek script, partially illegible]

λαλῶν, ὃν ἔκ μετρου δίδωσι μὲν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα, ὁ πατὴρ ἀπ' αὐτῶν τῶν ἡδὼν, Ἐ πάντα δίδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς τὸν ἡδὼν, ἔχει ζωὴν αἰώνιον, ὃς ἀποθνήσκει τῷ ἡδὼν, οὐκ ὀφείτῃ ζωὴν, ἀλλ' ὁργὴν τῷ θεῷ μένει ἐπ' αὐτὸν. ὡς οὖν ἐγνώσθη ὁ κύριος, ὅτι ἤκουσαν οἱ φαρισαῖοι, ὅτι ἸΗΣΟΥΣ πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννης, καὶ τοιγαυθὶ ἸΗΣΟΥΣ αὐτὸς οὐκ εἰς βάπτισμα, ἀλλ' οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἀφῆκεν πλὴν Ἰουδαίας, καὶ ἀπεθνήσκει πάλιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ἔδρα δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς Σαμαρίας. ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν φθισαμαρίας λεγομένην συχάρ πλησίον τῶν χωρίων ὅ, ἔδρακεν ἰακώβ ἰωσήφ πατρὸς αὐτοῦ. ἦν δὲ ἐκεῖ πηγή τῆς ἰακώβ. ὁ οὖν ἸΗΣΟΥΣ κεκοπιηκώς ἐκ τῆς ὁδοῦ πορείας ἐκαθίστητο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ. ὡς ἦν ὡσεὶ ἐκτὴν. ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρίας ἀντλησάμενη ὕδωρ. λέγει αὐτῷ ὁ ἸΗΣΟΥΣ, δός μοι πιεῖν. οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεκλήθησαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσιν. λέγει οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρίτις. πῶς σὺ Ἰουδαῖος εἶ, καὶ παρ' ἐμοῦ πιεῖς; αὐτὸς οὖν κεν γυναικὸς Σαμαρίτιδος; ὃν γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρίταις, ἀπεκρίθη ἸΗΣΟΥΣ καὶ εἶπερ αὐτῇ, εἰ ἤδρα πλὴν ὕδωρ ἄνωθεν τοῦ θεοῦ καὶ τίς ἐστιμὸν λέγω σοι δός μοι πιεῖν, σὺ ἄμῃ ἤτκασα αὐτὸν, καὶ ἔδρακεν ἄρ σοι ὕδωρ ζῶν, λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ, κύριε, οὐκ ἔχω πηγήν, καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶ βαθύ, πῶς οὖν ἔχωσ τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; μή σὺ μείζων εἶ τῶν πατρῶος ἡμῶν ἰακώβ; ὃς ἔδρακεν ἡμῖν τὸ φρέαρ καὶ αὐτὸς ἔζη αὐτὸν ἔπιε, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ δρέμματα αὐτοῦ. ἀπεκρίθη ὁ ἸΗΣΟΥΣ καὶ εἶπερ αὐτῇ. πᾶς ὁ πῖνῶν ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν. ὃς δὲ ἄρ πῖνῃ ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα. ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὃ δώσω αὐτῷ γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγήν ὕδατος ἄλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ. κύριε

loquitur. Nō enim ad mensuram dat deus spm̄. Pater diligit filiū, & omnia dedit in manu eius. Qui credit in filiū, habet uitam æternam, qui aut̄ incredulus est filio, non uidebit uitam, sed ira dei manet super eum.

Ut ergo cognouit dominus, audisse pharisæos, q̄ Iesus plures discipulos faceret & baptizaret c̄p̄ Ioānes, c̄p̄c̄p̄ Ies̄ ipse nō baptizaret sed discipuli eius, reliquit Iudæam & abiit iterum in Galilæam. Oportebat aut̄ eum transire per mediam Samariā. Venit ergo in ciuitatem Samariæ quæ dicitur Sychar. iuxta pdium quod dedit Iacob Ioseph filio suo. Erat autē ibi fons Iacob. Iesus ergo fatigatus ex itinere, sedebat sic super fontem. Hora erat ferme sexta. Venit mulier Samaria ut hauriret aquā. Dicit ei Iesus. Da mihi bibere. Nam discipuli eius abierant in ciuitatem ut cibos emerēt. Dicit ergo ei mulier illa Samaritana. Quō tu iudæus cū sis, bibere a me poscis q̄ sū mulier Samaritana? Nō em̄ cōmertiu Iudæi cū samaritais. Rñdit Iesus, & dixit ei. Si scires donū dei, & quis sit qui dicit tibi, da mihi bibere, tu petisses ab eo, & dedisset tibi aquam uiuā. Dicit ei mulier. Dñe, neq̄ quo haurias habes, & puteus altus est. Vnde ergo habes aquam illam uiuā? Nū tu maior es patre nostro Iacob, q̄ dedit nobis puteū, & ipse ex eo bibit, & filij eius & pecora eius? Rñdit Iesus & dixit ei. Omnis qui bibit ex aqua hac, sitiet iterū, Quisq̄ aut̄ biberit ex aq̄ quā ego dabo ei, nō sitiet in æternū, sed aq̄ quā ego dabo ei, fiet in eo fons aq̄ salientis in uitā æternā. Dicit ad eū mulier

III
 Ut isq̄ secessit iterū i Galil.
 De muliere Samaritana.

R 4 Dñe

Cap 4.

Κύριε, δός μοι τοῦτο δ' ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ,
 μὴ δὲ ἔρχωμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν. λέγει αὐτῇ
 ὁ ἸΗΣΟΥΣ. Ὑπάγε φώνησον τῷ ἀνδρῶ σου ἵνα
 ἐλθῆ ἐνθάδε. ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ εἶπερ αὐ
 τῷ. ὅκ ἔχω ἀνδρᾶ. λέγει αὐτῇ ὁ ἸΗΣΟΥΣ.
 καλῶς εἶπας ὅτι ἀνδρᾶ ὅκ ἔχω, πέντε γάρ
 ἀνδρᾶς ἔχεις, καὶ νῦν ὅμ ἔχεις ὅκ ἐστὶν σου ὁ
 ἀνὴρ, ἵνα ἀληθεὺς εἴρηκας. λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ.
 Κύριε θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ. οἱ πατέρες
 ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνουσιν, καὶ
 ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ὄζειν ὁ τό
 πος ὅπου δὲ προσκυνεῖ. λέγει αὐτῇ ὁ ἸΗ
 ΣΟΥΣ. Γύναι, κρίνον σοι, ὅτι ἔρχεται ὥρα
 ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ, οὔτε ἐν Ἱεροσω
 λύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρὶ, ὑμεῖς προ
 σκυνεῖτε ὅκ οἶδατε, ἡμεῖς προσκυνῶμεν
 ὅ οἶδαμεν, ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων
 ὄζειν, ἀλλ' ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ὄζειν, ὅτε οἱ
 ἀληθινοὶ προσκυνῶνται προσκυνήσουσιν τῷ
 πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ. καὶ γὰρ ὁ
 πατήρ, τοιοῦτους ζητεῖ τοὺς προσκυνῶντας
 αὐτόν, πνεῦμα ὁ δεῖς, καὶ τοὺς προσκυνῶν
 τας αὐτῷ ἐν πνεύματι. Ἐκ τῆς ἀληθείας δὲ προ
 σκυνεῖ. λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ. οἶδα ὅτι μεσία
 ἔρχεται ὁ λεγόμενος Χριστός, ὅτ' ἂν ἐλθῆ
 ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν ἅπαντα. λέγει αὐτῇ
 ὁ ἸΗΣΟΥΣ. ἐγὼ εἰμι ὁ λαλῶν σοι. καὶ ἐπί τῶ
 τω. ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτῷ καὶ ἐθαύμασαν, ὅτι
 μετὰ γυναικὸς ἐλάλει. οὐδεὶς μὲντοι εἶπερ
 τί ζητεῖς ἢ τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς; ἀφῆκεν ὁ
 πλὴν ὕδρα ἅμα αὐτῆς ἡ γυνὴ καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν
 πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνδρῶσιν. Δεῦτε
 ἴδετε ἀνδρωπομ, ὃς εἶπερ μοι πάντα ὅσα
 ἐποίησα, μὴ ἵ δουτός ὄζειν ὁ Χριστός; ἤλι
 πον ὁμοῦ ἐκ ἐνὶ πόλει καὶ ἔρχοντο πρὸς αὐ
 τόν. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ ἡρώτων αὐτῶν οἱ μα
 θηταὶ λέγοντες, ἔραβει φάγε. Ὁ δὲ εἶπερ αὐ
 τοῖς. ἐγὼ βρωσὶν ἔχω φαγεῖν ἢ ὑμεῖς ὅκ
 οἶδατε, ἔλεπον ὁμοῦ οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους.
 μή τις

Ad hos rogantes Rabbi manduca

Dñe da mihi hanc aquam ut non sitiā,
 neq; ueniā huc haurire. Dicit ei Iesus.
 Vade uoca uirū tuū, & ueni huc. Rñ/
 dit mulier & dixit ei. Non habeo uirū.
 Dicit ei Iesus. Bene dixisti, nō habeo ui
 rum. Quinq; em̄ uiros habuisti, & nūc
 quem habes nō est tuus uir. Hoc uere
 dixisti. Dicit ei mulier. Dñe uideo qđ
 propheta es tu. Patres nostri in monte
 hoc adorauerunt, & uos dicitis, quod
 Hierosolymis est locus, ubi adorare
 oportet. Dicit ei Iesus. Mulier crede mi
 hi, uenit hora quādo neq; in mōte hoc,
 neq; i Hierosolymis adorabitis patrē.
 Vos adoratis quod nescitis, nos adora
 mus quod scimus, quia salus ex Iuda
 is est. Sed uenit hora & nunc est, quan
 do ueri adoratores adorabunt patrem
 in spiritu & ueritate. Nā & pater tales
 quærit qui adorent se. Spiritus est de
 us, & eos qui adorant eum in spiritu &
 ueritate oportet adorare. Dicit ei mu
 lier. Scio quod Messias ueniet qui dici
 tur Christus. Cum ergo uenerit, ille no
 bis nūciabit omnia. Dicit ei Iesus, ego
 sum qui loquor tibi. Et continuo uene
 runt discipuli eius, & mirabantur quid
 cum muliere loqueretur. Nemo tamē
 dixit quid quæris, aut qđ loqueris cum
 ea? Reliquit ergo hydriam suam muli
 er, & abiit in ciuitatem, & dicit illis ho
 minibus. Venite uidete hominem qui
 dixit mihi omnia quæcūq; feci. Nūqđ
 hic est ille Christus? Exierūt ergo de ci
 uitate & ueniebāt ad eū. Interea roga
 bant eum discipuli, dicentes. Rabbi,
 manduca. Ille autem dixit eis. Ego ci
 bum habeo māducare quem uos ne
 scitis. Dicebant ergo discipuli inter se.
 Num

EVANGELIUM

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ

SECUNDVM IOANNEM

201
Cap. 4.

μή τις ἠνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; λέγει αὐ-
 τοῖς ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ἐμὸν βρώμα ἐστίν, ἵνα ποιῶ
 τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου, καὶ τελώσω
 αὐτῷ τὸ ἔργον. οὐχ ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἔτι τε
 ἔξιμι μῶν ἐστὶν ἡ θέρσιμος ἐρχεται; ἰδοὺ λέ-
 γω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν
 καὶ θεάσαθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαὶ ἐστὶν
 πρὸς θερισμὸν ἡ δὴ καὶ ὁ θερισμὸν μιθῶν λαμ-
 βάνει, καὶ σπῆλαι καὶ σπῆλαι εἰς ζωὴν αἰώνιον,
 ἵνα καὶ ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρει καὶ θερίζων,
 ἦν γὰρ τούτων ὁ λόγος ἐστὶν ὁ ἀληθινὸς ὅτι
 ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων καὶ ἄλλος ὁ θερίζων,
 ἐγὼ ἄσπῆλαι ὑμᾶς θερίζω, ὁ οὐχ ὑμεῖς κε-
 κοπιᾶκατε. ἄλλοι κεκοπιᾶκασι, καὶ ὑμεῖς
 εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε. ἐκ δὲ
 φθι πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίσεισαν εἰς
 αὐτὸν τῶν σαμαριτῶν διὰ τὸν λόγον φθι
 ἡνωαίκοις μαρτυροῦντος, εἶπερ μοι πάντα
 ὅσα ἐποίησα, ὡς ὅτε ἦλθον πρὸς αὐτοὺς ὁ σα-
 μαριτῆς ἠρώτῃ αὐτὸν μῆναι παρὰ αὐτοῖς ἢ μῆνεν
 ἐκ τῶν δύο ἡμέρας, ἢ πᾶσι πλείους ἐπίσεισαν
 διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ, τῆ τε γυναικὶ ἔλεγον, ὅτι
 οὐκ ἔτι διὰ πλὴν ὁμιλίαν πιστεύομεν. αὐ-
 τοὶ δὲ ἀκκηδόαμεν ἢ ὁ δὲ αὐτοῦ, ὅτι οὐτός ἐστιν
 ἀληθῶς ὁ σωτὴς ὁ κόσμου ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ, μετὰ
 τῶν δύο ἡμέρας δὲ ἦλθεν ἐκθερ, ἢ ἀπῆλθεν
 εἰς πλὴν γαλιλαίαν, αὐτὸς γὰρ ἸΗΣΟΥΣ ἐμαρ-
 τύρκεν, ὅτι προφήτης ἦν τῆ ἰσραήλ πατρίδι τι-
 μῆν οὐκ ἔχει, ὅτε ὅτε ἦλθεν εἰς πλὴν γαλιλαί-
 αν ἐδέξατο αὐτὸν οἱ γαλιλαῖοι πάντα ἑώρα
 κότες ἢ ἐποίησαν ἦν ἱεροσολύμοις ἦν τῆ ἑορ-
 τῆ καὶ αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς πλὴν ἑορτῆν.
 ἦλθεν δὲ ὁ ἸΗΣΟΥΣ πάλιν εἰς πλὴν καρᾶ
 φθι γαλιλαίας ὅπου ἐποίησαν τὸ ὕδωρ οἴ-
 νον. καὶ ἦν τις εσσηλικὸς οὗ ὁ ἦν
 ἠδένει ἦν καπερναοῦμ. οὗτος ἀκούσας, ὅ-
 τι ἸΗΣΟΥΣ ἦκε ἐκ φθι ἰουδαίας εἰς πλὴν γα-
 λιλαίαν, ἀπῆλθεν πρὸς αὐτὸν καὶ ἠρώτα
 αὐτὸν, ἵνα καταβῆ καὶ ἰάσκη αὐτῷ τὸν υἱόν,
 ἡμελλεν

Num quis attulit ei manducare? Di-
 cit eis Iesus, Meus cibus est, ut faciam
 uoluntatē eius qui misit me ut perficiā
 opus eius. Nonne uos dicitis q̄ adhuc
 quatuor menses sunt & messis uenit?
 Ecce dico uobis, leuate oculos uestros,
 & uidete regiones, quod albæ sint iam
 ad messem. Et qui metit, mercedem ac-
 cipit, & cōgregat fructū in uitā aternā,
 ut & qui seminat simul gaudeat & qui
 metit. In hoc em̄ est uerbū uerū, quod
 alius est qui seminat, & alius est q̄ me-
 tit. Ego misi uos metere quod uos non
 laborastis. Alij laborauerunt, & uos in
 labores eoꝝ itroistis. Ex ciuitate aut̄ il-
 la multi crediderūt in eū samaritanoꝝ
 p̄pter uerbū mulieris testimoniū per-
 hibentis, dixit mihi omnia quæcūq̄ fe-
 ci. Cum uenissent ergo ad illū Samari-
 tani rogauerunt eum ut ibi maneret, &
 mansit ibi duos dies. Et multo plures
 crediderunt propter sermonem ipsius.
 Et mulieri dicebant, nō propter tuam
 loquelam credimus. Ipsi enim audiui-
 mus & scimus, qd̄ hic est uere saluator
 mūdi Christus. Post duos aut̄ dies ex-
 iit inde, & abiit in Galilæam. Ipse enim
 Iesus testimoniū perhibuit quod pro-
 pheta in sua patria honorē nō habet.
 Cū ergo uenisset in Galilæam exceperunt
 eū Galilæi, cū oīa uidissent q̄ fece-
 rat Hierosolymis i die festo. Et ipsi em̄
 uenerāt ad diē festū. Venit ergo Iesus
 iteꝝ i Cana Galilææ ubi fecit ex aqua
 uinū. Et erat quidam regulus cuius fi-
 lius infirmabatur Capernaum. Hic cū
 audisset q̄ Iesus aduenisset a Iudæa
 in Galilæam, abiit ad eum, & rogabat
 eum ut descēderet & sanaret filiū eius,
 incipiebat

Mansit iesu ibi duos dies.

Post hoc abiit i Galileam

De reguli filio a morbo zozafato

ἡμελλερ γὰρ ἀποθνήσκειμ. εἶπερ ὅω ὁ Ἰη-
 σοῦς πρὸς αὐτῆμ. ἐὰν μὴ σημεῖα καὶ τέρατα
 ἴδῃτε οὐ μὴ πισεύετε. λέγει πρὸς αὐτῆμ ὁ βα-
 σιλικὸς. κύριε, κατέβηθι πρὶμ ἀποθανεῖμ τὸ
 παιδίον μου. λέγει αὐτῶ ὁ Ἰησοῦς. πορεύ-
 ου ὁ υἱὸς σου ζῆ. καὶ ἐπίθυσεν ὁ ἄνθρωπος τῶ
 λόγῳ ὅ εἶπερ αὐτῶ ὁ Ἰησοῦς καὶ ἐπορεύε-
 το. ἦδὲν δὲ αὐτῶ καταβαίνοντος, οἱ δούλοι
 αὐτῶ ἀπλύτησαν αὐτῶ, καὶ ἀπήγαλαμ λέ-
 γοντες, ὅτι ὁ παῖς σου ζῆ, ἐπέθετο ὅω παῖς
 αὐτῶ πλὴν ὥραμ, ἐν ἧ κομψότερον ἔχεμ, καὶ
 εἶπομ αὐτῶ, ὅτι χθὲς ὥραμ ἐβδόμῳ ἀφῆ-
 κερ αὐτῶ ὁ πυρετός. ἔγνω ὅω ὁ πατήρ, ὅτι ἐν
 ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐν ἧ εἶπερ αὐτῶ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι
 ὁ υἱὸς σου ζῆ, καὶ ἐπίθυσεν αὐτὸς, καὶ ἡ οἰκία
 αὐτῶ ὅλη ἴσθητο πάλιμ δεύτερον σημεῖον ἐ-
 ποίκεν ὁ Ἰησοῦς ἐλθὼν ἐκ τῆς ἰουδαίας εἰς
 πλὴν γαλιλαίαν. μετὰ ταῦτα ἦμ ἑορτῆ
 τῶμ ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς ἱεροσό-
 λυμα. ἐστὶν δὲ ἐν τῆς ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ
 προβατικῇ κολυμβήθρα, ἡ λεγομένη ἑβραϊσὶ
 βηθσάδὰ, πέντε σῶα ἐχούσα, ἐν ταύταις κα-
 τέκατ πληθος πολὺ ἦν ἀδενουάτων, τυ-
 φλῶν, χωλῶν, ξηρῶν, ἐκδεχομένων πλὴν τοῦ
 ὕδατος κίνησιμ. ἄγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν
 κατέβαινεμ ἐν τῇ κολυμβήθρα καὶ ἐταράσσε
 το τὸ ὕδωρ, ὃ ὅω πρῶτῳ ἐμβὰς μετὰ πλὴν
 ταραχῆμ τοῦ ὕδατῶ ὑγιὴς ἐγίνετο, ὅ δὲ ἴ-
 ποτε κατείχετο σήματι, ἦμ δὲ ἕως ἀνθρώπου
 ἐκεῖ, τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη ἔχωμ ἐν τῇ
 ἀδενίᾳ. τούτῳ ἰδὼμ ὁ Ἰησοῦς κατακείμε-
 νομ, καὶ γνοῦς ὅτι πολὺμ ἦδὲν χρόνον ἔχεμ λέ-
 γει αὐτῶ. θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; ἀπεκρίθη
 αὐτῶ ὁ ἀδενῶν. κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω,
 ἵνα ὅτῳμ ταραχθῆ τὸ ὕδωρ βάλλῃ με εἰς τὴν
 κολυμβήθρα, ἐν ᾧ δὲ ἐρχομαι ἐγὼ, ἄλλομ
 πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. λέγει αὐτῶ ὁ Ἰησοῦς.
 ἔγειρε, ἄρον τὸν κράβατόμ σ, καὶ περιπάτη,
 καὶ εὐθέως ἐγίνετο ὑγιὴς ὁ ἄνθρωπῶ, καὶ
 ἦρε τὸν

De probatica piscina

Incipiebat em̄ mori. Dixit ergo Iesus
 ad eum. Nisi signa & prodigia uideri-
 tis nō creditis. Dicit ad eum Regulus.
 Dñe, descende priusq̄ moriatur filius
 meus. Dicit ei Iesus. Vade, filius tu⁹ ui-
 uit. Credidit homo sermoni quē dixit
 ei Iesus, & ibat. Iam aut̄ eo descenden-
 te serui occurrerunt ei, & nunciauerunt
 dicētes. Filius tuus uiuit. Interrogabat
 ergo horam ab eis in qua melius habu-
 isset. Et dixerunt ei, heri hora septima
 reliquit eum febris. Cognouit ergo pa-
 ter. qd̄ illa hora erat in qua dixit ei Ie-
 sus filius tu⁹ uiuit, & credidit ipse & do-
 mus ei⁹ tota. Hoc itez secūdū signū fe-
 cit Iesus cū uenisset a Iudæa i Galilæā.

V Post hæc erat dies festus iudæoz, &
 ascēdit Iesus Hierosolymā. Est aut̄ Hie-
 rosolymis ad pbaticā piscina quæ no-
 minat̄ hebraicæ bethesda quinq; por-
 ticus habens, in his iacebat multitudo
 magna languentium cæcorū, daudoz,
 aridorz, expectatiū aquæ motū. Ange-
 lus autem descēdebat secundum tem-
 pus in piscinā, & turbabatur aqua. Et
 qui primus descendisset in piscinā post
 turbationem aquæ, sanus fiebat a quo-
 cumq; detinebatur morbo. Erat autē
 quidam homo ibi triginta & octo an-
 nos habens in infirmitate. Hunc cum
 uidisset Iesus iacentem, & cognouisset,
 quod iam multū tempus haberet, dicit
 ei. Vis sanus fieri? Respondit ei languī-
 dus. Domine, hominem non habeo,
 ut cum turbata fuerit aqua mittat me
 in piscinam. Dum uenio enim ego, ali-
 us ante me descēdit. Dicit ei Iesus. Sur-
 ge, tolle grabatum tuum & ambula.
 Et statim sanus factus est homo ille, &
 sustulit

Handwritten marginal notes in a smaller script, likely a commentary or continuation of the text, partially obscured by the binding.

ἦρε δὲ γράββατον αὐτοῦ, καὶ περιεπάτα. ἦν
 δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ἔλεγον
 οὖν Ἰουδαῖοι τῷ Τεθεραπνευμένῳ, σάββατόν
 ἐσὶν, οὐκ ἔξεστί σοι ἄραι τὸν γράββατον, ἀ-
 πεκρίθη αὐτοῖς, ὁ ποιήσας με ὅτι ἐκεῖνός μοι
 ἔπερ, ἄρα τὸν γράββατόν σου καὶ περιπά-
 τα. κρώτκα οὖν αὐτοῦ. τίς ἐσὶν ὁ ἄνθρω-
 πος ὁ ἐπὶ σοί, ἄρα τὸν γράββατόν σου,
 καὶ περιπάτα; ὁ δὲ ἰαθεῖς οὐκ ἠδ' αὖτις ἐσὶν, ὁ
 γὰρ Ἰησοῦς θ' ἐνευσεν ἄλλου ὄντος ἐν τῷ
 τόπῳ, μετὰ ταῦτα εὐρίσκει αὐτόν ὁ Ἰησοῦς
 ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ ἔειπεν αὐτῷ, ἴδε ὁ ἄνθρωπος γέγο-
 νας μικροῦ ἁμάρταν, ἵνα μὴ χεῖρόν σοι τί-
 γένῃ. ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀνήγγαλεν
 τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι Ἰησοῦς ἐσὶν ὁ ποιήσας
 αὐτόν ὁ ἄνθρωπος, καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκεν τὸν Ἰη-
 σοῦν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἐζήτησαν αὐτὸν ἀπο-
 κτεῖναι, ὅτι ταῦτα ἔποιε ἐν σαββάτῳ. ὁ Ἰη-
 σοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς, ὁ πατήρ μου ἕως
 ἄρτι ἐργάζεται καὶ ἐγὼ ἐργάζομαι. διὰ τοῦ-
 το οὖν μᾶλλον ἐζήτησαν αὐτόν οἱ Ἰουδαῖοι
 ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ μόνον ἔλευνε τὸ σάββατον
 ἀλλὰ καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγεν τὸν θεόν,
 ἴσον ἑαυτῷ ποῖν τῷ θεῷ. ἀπεκρίνατο
 οὖν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔειπεν αὐτοῖς. ἀμὴν ἀ-
 μὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δάναται ὁ υἱὸς ποῖν
 ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδὲν, ἐὰν μὴ τι βλεῖται τὸν πα-
 τέρα ποιοῦντα. ἀ γὰρ ἅμ' ἐκεῖ ὅτι ποῖ,
 τὰντα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποῖ. ὁ γὰρ πατήρ
 φιλεῖ τὸν υἱόν, καὶ πάντα δίδουσιν αὐτῷ,
 ἃ αὐτὸς ποῖ, καὶ μείζονα τούτων δίδουσιν
 αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς θανατῆσθε, ὡσπερ
 γὰρ ὁ πατήρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς, καὶ ζωο-
 ποιῇ, ὅπως εἶ ὁ υἱὸς, οὗς δέλω ζωοποιῇ.
 οὐ δὲ γὰρ ὁ πατήρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ
 πῶν κρίσιν πᾶσαν δέδωκεν τῷ υἱῷ, ἵνα
 πάντες τιμῶσιν τὸν υἱόν, καθὼς τιμῶσιν
 τὸν πατέρα. ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱόν οὐ τιμᾷ τὸν πατέ-
 ρα τὸν πέμψαντά αὐτὸν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
 ὁ τὸν

sustulit grabatū suum, & ambulabat.
 Erat autē sabbatum in die illo. Dicebāt
 ergo Iudæi illi qui sanatus fuerat. Sab-
 batum est, non licet tibi tollere graba-
 tum. Respondit eis. Qui me sanum fe-
 cit, ille mihi dixit, tolle grabatū tuum
 & ambula. Interrogauerunt ergo eum.
 Quis est ille homo qui dixit tibi, tolle
 grabatum tuum & ambula? Is autē qui
 sanus fuerat effectus nesciebat quis es-
 set. Iesus enim declinavit a turba con-
 stituta in loco. Postea invenit eū Iesus
 in templo & dixit illi Ecce sanus factus
 es, ne posthac pecces, ne deterius tibi ali-
 quid contingat. Abiit ille homo, & nū-
 ciauit Iudæis, quia Iesus esset qui fecit
 eum sanum. Propterea persequēban-
 tur Iudæi Iesum, quia hæc faciebat in
 sabbato. Iesus autem respondit eis. Pa-
 ter meus usq; modo operatur, & ego
 operor. Propterea ergo magis quære-
 bant eum Iudæi interficere, quia nō so-
 lum soluebat sabbatum, sed & patrem
 suū dicebat deum æqualem se faciens
 deo. Respondit itaq; Iesus & dixit eis,
 Amen amen dico uobis, non potest fi-
 lius a se facere quicquid, nisi quod uiderit
 patrem facientem. Quæcumq; enim il-
 le fecerit, hæc & filius similiter facit. Pa-
 ter enim diligit filium, & omnia de mō-
 strat ei q̄ ipse facit, & maiora his demō-
 strabit ei opera, ut uos miremini. Sicut
 em̄ pater suscitatur mortuos & uiuificat,
 sic & filius quos uult uiuificat. Neq; em̄
 pater iudicat quenquē, sed omne iudiciū
 dedit filio, ut oēs honorificent filium si-
 cut honorificant patrē. Qui nō hono-
 rificat filium, non honorificat patrem
 qui misit illū. Amen amen dico uobis,
 qui uerbu

*Alcivatio iudeorum cu hoie sa-
 nato, nō licz tibi tolle graba-
 tum*

Vt ob h' persequerentur iudei iesu

Rndit iesu iudeis plima,

ANGELVM
 moti. Dixit ergo
 & prodigia uide
 Dicit ad eum Regi
 moriatur filius
 Vade, filius tuus
 homo sermoni que
 descende
 & nunciauerunt
 Interrogaba
 quæ me habebat
 hanc hora sepe
 Cognovit ergo
 hora etia in qua dixit
 is ad uos. & accidit ipse
 tota. Hoc nec locuti
 ai uellet a Iudæa i Galilæa
 hac erat dies festus iudæo-
 rum Hierosolyma. Est autem
 iudæa pascua quæ
 aice beufesda quinta
 in his iacebat multitudine
 nemum cæcorū, claudorū,
 etianū aquæ motū. Aq̄
 descendebat secundum
 nā, & turbabatur aqua,
 descendisset in piscina
 em aqua, sanus fiebat
 tinebatur morbo. Erat
 homo ibi triginta & octo
 ns in infirmitate. Hic
 esus iacentem, & quæ
 n multū tempus
 anus fieri? Respon-
 omine, hominem
 turbata fuerit aqua
 inam. Dum uenio
 te me descendit. Dixit
 olle grabatum tuum &
 am sanus factus est

Cap. 5.

ὁ ὅτι λόγος μου ἀκούω καὶ πιστεύω ὅτι
 πέμφαντί με, ἔχει ζωὴν αἰώνιον, ὅτι εἰς κρί-
 σιν οὐκ ἔρχεται, ἀλλὰ μετατέθηκεν ἐκ τοῦ
 θανάτου εἰς τὴν ζωὴν. ἀλλὰ ἄρτι λέγω ὑ-
 μῖν, ὅτι ἔρχεται ὥρα ὅτι ἡμεῖς, ὅτε οἱ νε-
 κροὶ ἀκούσονται φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ,
 καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσονται. ὡς γὰρ πα-
 τὴρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως ἔδωκεν καὶ
 τῷ υἱῷ ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, ὅτι ὁ θεὸς ἔ-
 δωκεν αὐτῷ ὅτι κρίσιμ ποιῆσιν, ὅτι ἡσθε
 ποιῶντες, μὴ θαυμάζετε τούτο, ὅτι ἔρχεται
 ὥρα, ἐν ἧ ἡμέρᾳ οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκού-
 σονται φωνῆς αὐτοῦ, καὶ ἐκπορεύσονται οἱ
 τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες, εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ
 δὲ τὰ φάσμα ποιήσαντες, εἰς ἀνάστασιν κρίσι-
 ως. οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιῆσαι ἅπαντα ἑαυτοῦ
 ἑμῶν, καὶ ὡς ἀκούω κρίνω, καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δι-
 καία ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν,
 ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμφαντός με πατρός.
 Ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἑμαυτοῦ, ἡ μαρτυ-
 ρία μου οὐκ ἔστι ἀληθής, ἀλλὰ ὅτι μαρ-
 τυρῶ περὶ ἐμοῦ, ὅτι οἶδα ὅτι ἀληθὴς ὅτι ἡ
 μαρτυρία ἡ ἐμὴ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ, ὅτι ἡ
 κατεψηφίσθη ἡ ἐμὴ μαρτυρία, καὶ μεμαρτύρηκεν τῇ
 ἀληθείᾳ. ἐγὼ δὲ οὐ παρὰ ἀνθρώπου πλὴν
 μαρτυρίαν λαμβάνω, ἀλλὰ ταῦτα λέγω,
 ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε. ἐκεῖ ἡμεῖς οὐκ ἔχου-
 μεν καὶ φάνωμεν, ὑμεῖς δὲ ἠδελήσα-
 τε ἀλλήλοισιν περὶ ὧν ἔγραψα ἐν τῷ φωτι
 αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ἔχω πλὴν μαρτυρίαν μετὰ
 τοῦ ἰωάννου. τὰ γὰρ ἔργα ἃ ἔδωκέ μοι ὁ
 πατήρ, ἵνα τελειώσω αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα
 ἃ ἐγὼ ποίω, μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ, ὅτι ὁ πα-
 τὴρ με ἀπέσταλκεν. καὶ ὁ πέμφας με πα-
 τὴρ, αὐτὸς μεμαρτύρηκεν περὶ ἐμοῦ, ὅτι φωνὴν
 αὐτοῦ ἀκηκόατε ὡς ποτε, οὐτε εἶδ' αὐ-
 τοῦ ἑώρακάτε, καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχει-
 τε μνῶντα ἐν ὑμῖν, ὅτι ὁρᾶτε ἀπέσταλκεν ἐκ
 ἐμοῦ, τούτου ἕνεκα οὐ πιστεύετε. ἐρῶντες τὰς
 γραφὰς

qui uerbū meū audit & credit ei qui mi-
 sit me, habet uitam æternam. & in iudi-
 cium non ueniet, sed transiit a morte
 in uitam. Amen amē dico uobis quod
 ueniet hora & nunc est, quādo mortui
 audiēt uocem filij dei, & qui audierint
 uiuent. Sicut enim pater habet uitā in se-
 metipso, sic dedit & filio habere uitam
 in semetipso. & potestātē dedit ei iudi-
 cium faciendi, quia filius hominis est. No-
 lite mirari hoc, quia ueniet hora i qua
 omnes qui in monumentis sunt audi-
 ent uocē eius, & procedent qui bona fe-
 cerunt, in resurrectionē uitæ, qui uero
 mala egerunt, in resurrectionē iudicij.
 Non possum ego a meipso facere quic-
 quid. Sicut audio iudico, & iudiciū meū
 iustū est, quia non quæro uoluntatem
 meā, sed uolūtātē eius qui misit me pa-
 tris. Si ego testimoniū perhibeo de me
 ipso, testimoniū meum nō est uerum.
 Alius est qui testimoniū perhibet de
 me, & scio quod uerū est testimonium
 quod perhibet de me. Vos misistis ad
 Ioannem, & testimoniū perhibuit ue-
 ritati. Ego autē non ab homine testimo-
 nium accipio, sed hæc dico ut uos salui
 sitis. Ille erat lucerna ardens & lucens,
 uos autē uoluistis ad horā exultare in
 luce eius. Ego autē habeo testimonium
 maius Ioanne. Opera enim quæ dedit
 mihi pater ut perficiam ea, ipsa opera
 quæ ego facio testimonium perhibēt de
 me, quod pater miserit me. Et qui misit
 me pater ipse testimonium perhibuit de
 me. Neque uocē eius unquam audistis, neque
 speciem eius uidistis, & uerbū eius non
 habetis in uobis manens, quia quē mi-
 sit ille, huic uos nō creditis. Scrutamini
 scripturas

γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐτοῖς ζωὴν αἰ
 ὄντων ἔχειν, καὶ ἐκείναι εἰσι μὲν μαρτυροῦσαι
 πρὸς ἕμᾶς, καὶ οὐδέποτε ἐλθεῖν πρὸς με, ἵνα ζω
 ῶν ἔχητε. Δόξα μὲν πρὸς ἀνθρώπων οὐ λαμβά
 νω, ἀλλ' ἐγνωκὰ ὑμᾶς, ὅτι πλὴν ἀγάπῃ τῷ
 θεῷ οὐκ ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς, ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ
 ὀνόματι τοῦ πατρὸς μου, καὶ οὐ λαμβάνετε με·
 εἰ μὴ ἄλλος ἐλθὼν ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ ἰδίου ἐκεῖ
 νομ λήψεται, πῶς δάνασθε ὑμῖς πισεῖνσα,
 δόξα μὲν πρὸς ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ πλὴν
 δόξα μὲν πλὴν πρὸς τῷ μόνου θεοῦ οὐ ζητεῖτε, μὴ
 δοκεῖτε, ὅτι ἐγὼ κατ' ἁγορεύσω ὑμῶν πρὸς τὸν
 πατέρα, ἔστιν ὁ καταγορεύων ὑμῶν μωσῆς, εἰς
 ὃν ὑμεῖς ἠλπικατε, εἰ γὰρ ἐπιστεύετε μωσῆ,
 ἐπιστεύετε καὶ ἐμοί. Πρὸς γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖν
 ἔγραψεν, εἰ δὲ τῶς ἐκείνου γράμμασιν οὐ πι
 σεύετε, πῶς τῶς ἐμοῖς ἐρήμασιν πισεύετε;
 μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ ἸΗΣΟΥΣ Πέραν τῆς
 θαλάσσης ἐπὶ γαλιλαίας ἐπὶ τῆ βεθσαϊδάδος, καὶ
 ἠκολούθη αὐτῷ ὄχλος πολὺς, ὅτι ἐώρων αὐ
 τὸν τὰ σημεῖα, ἃ ἐποίησεν ἐπὶ τῷ ὄρει Ἰνών. Ἀπῆλ
 θεν ἢ εἰς τὸ ὄρος ὁ ἸΗΣΟΥΣ, καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο
 μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἢ μὴ ἔγγυς τὸ πά
 ρα ἢ ἑωρτῆ τῶν ἰουδαίων. Ἐπάρας δὲ οὗτος ὁ ἸΗ
 ΣΟΥΣ, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐθεασάμενος, ὅτι
 πολλὸς ὄχλος ἐρχεται πρὸς αὐτὸν, λέγει πρὸς
 τὸν Φίλιππον, πόθεν ἀρξάσω μου ἄρτους,
 ἵνα φάγωσιν οὗτοι; τούτῳ ἢ ἔλεγεν περὶ αὐτῶν
 αὐτὸν, αὐτὸς γὰρ ἴδεν τι ἤμελλον ποιῆν. ἀπε
 κρίθη αὐτῷ Φίλιππος, Διακοσίω δηναρῶν
 ἄρτων οὐκ ἀρκουσίμιν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστος αὐτῶν
 βραχὺ τί λάβῃ. λέγει αὐτῷ εἰς ἐκ τῶν μαθη
 τῶν αὐτῷ ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς σίμωνος πέτρος,
 ἔστιν παυδάριον ἐμῶν ὃ δ' ἔχει πέντε ἄρτους
 κριθίνους, καὶ οὗτο ὁ φάρις, ἀλλὰ ταῦτα τί ὄσιν
 εἰς τοσούτους. εἶπερ δὲ ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ποιήσατε
 τῶν ἀνθρώπων ἀναπεσεῖν, ἢ μὴ δὲ χορτος πο
 λυῖς ἐν τῷ τόπῳ. ἀνέπεσον οὖν οἱ ἀνδρες τὸν
 ἀριθμὸν ὡσεὶ πεντακισχίλιοι. ἔλαβεν δὲ τοὺς
 ἄρτους

scripturas, quia uos putatis in ipsis ui
 tam æternam habere. Et illæ sunt, quæ
 testimoniũ perhibet de me, & nõ uul
 tis uenire ad me ut uitã habeatis. Glo
 riam ab hoibus nõ accipio, sed cogno
 ui uos, qd' dilectionẽ dei non habeatis
 in uobis. Ego ueni in noie patris mei, &
 nõ accipitis me. Si alius uenerit in noie
 suo, illum accipietis. Quõ uos potestis
 credere qui gloriã a uobis inuicẽ accipi
 tis, & gloriã quæ a solo deo est nõ qua
 ritis? Nolite putare quod ego accusatu
 rus sim uos apud patrẽ. Est qui accusat
 uos Moses in quo uos speratis. Si em̄
 creditis Mosi, creditis & mihi. De me
 enim ille scripsit. Si autem illius litteris
 non creditis, quõ uerbis meis credetis?

Post hæc abiit Iesus trans mare Ga
 lilææ qd' est Tyberiadis, & sequebat eũ
 multitudo magna, qd' uidebãt ei signa
 q̄ faciebat sup̄ his qui infirmabãt. Su
 biit aut̄ in motẽ Iesus, & ibi sedebat cũ
 discipulis suis. Erat aut̄ proximũ pascha
 dies festus Iudæorũ. Cũ subleuasset er
 go oculos Iesus, & uidisset quod multa
 turba ueniret ad se, dicit ad Philippũ.
 Unde ememus panes ut manducet hi?
 Hoc autem dicebat tentans eum. Ipse
 enim sciebat quid esset factururus. Re
 spondit ei Philippus. Ducentorum de
 nariorum panes non sufficiunt eis, ut
 unusquisq; modicum quid accipiat. Di
 cit ei un⁹ ex discipulis ei⁹ Andreas fra
 ter Simois Petri. Est puer un⁹ hic q̄ ha
 bet quinq; panes ordeaceos & duos pi
 fces, sed hæc qd' sũt iter tãtos? Dixit at̄
 Iesus. Facite hoies discubere. Erat autẽ
 scœnũ multũ in loco. Discubuerũt ergo
 uiri nõero fere quinq; milia. Accepit ergo
 S panes

VI
 De u. panibus et ij piscibus
 quibus mil' uirorum saturati.

Eua ngelium
 uita audit & ardeat
 eternam & in
 amice, sed transiit am
 amē dico uobis q
 amice est, quado mo
 om hie dei, & qui audie
 Sicut pater habet uitã in
 se, sic deus filio habere ui
 tã. Si pater dedit ei ui
 tã, quia filius hominis est. No
 n hoc, quia uenit hora i qua
 qui in motum sunt uo
 eus, & procedent qui boni
 t, in reuocacione uita, qui
 regnum in reuocacione uo
 uita ego a meo pater
 a uita uita, & iudiciu
 quia non quato uolunt
 uita eius qui misit me
 testimoniũ perhibeo de me
 uita meum nõ est uerum
 ni testimoniũ perhibeo
 uod uerũ est testimoniũ
 de me. Vos misistis
 & testimoniũ perhibeo
 aut non ab homine te
 pto, sed hæc dico ut uo
 erat lucerna ardens. Si
 uoluitis ad hora
 Ego aut habeo testi
 anne. Opera enim
 ter ut perhiam ea
 o facio testimoniũ
 o d pater miserime
 at ipse testimoniũ
 de q uocẽ eius unq
 em eius uidistis & uocẽ
 etis in uobis manens, uo
 e, huc uos nõ ardeat

ἄρτους ὃ Ἰησοῦς, καὶ εὐχαριστήσας διέδωκεν τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ πρὸς ἄνακτα μύριοις, ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ἰσθμίων ὅσοι ἤθελεν. ὡς δὲ ἐνεπλήθησαν, λέγει πρὸς μαθηταῖς αὐτοῦ. σωμαγάγετε τὰ περισσεύοντα κλάσματα, ἵνα μὴ ἕσθω ἀπόλοιται. σωμαγάγον οὖν καὶ ἐγένεον κλάσματα ἑξήκοντα ἑπτὰ. ἰσθμίων κλάσματων, ἐκ τῶν πεντήκοντα ἑπτὰ κριθίνων, ἀπερίσσευσεν πρὸς βιβρωκόσμον. οἱ δὲ ἄνθρωποι ἰδόντες ὃ ἐποίησεν σημεῖον ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγον, ὅτι οὗτος ὄζει ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον. Ἰησοῦς οὖν γινούς, ὅτι μέλλουσι ἐρχομέναι, καὶ ἀρπάξουσιν αὐτὸν, ἵνα ποιήσῃ αὐτὸν βασιλέα ἀνεχώρητον εἰς τὸ ὄρος αὐτοῦ, ὡς δὲ ὄψα ἐγγύτη κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ἐμεθῆτες εἰς τὸ πλοῖον, ἤρχοντο πέραν φθιθαλάσσης εἰς καπερναούμ, καὶ σκοτία ἦδη ἐγγύονα. Ἐὖν ἐληλύθη πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς ἤτε θάλασσα ἀνέμου μεγάλου πνεύματος διηγείρετο. ἔληλακότες οὖν ὡς σαδίου εἰκοσὶ πέντε ἢ τριάκοντα διωροῦσι τὸν Ἰησοῦν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐγγύετοῦ πλοίου γινόμενον, καὶ ἐφοβήθησαν. ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς. Εἰμὶ ἐγὼ μὴ φοβέσθε, ἦθελον οὖν λαθεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐνδύεως τὸ πλοῖον ἐγγύετο ἐπὶ φθιγῆς εἰς ἡμῶν ὑπὸ ἡγῶν. τῆ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἐσθκὼς πέραν φθιθαλάσσης, ἰδὼν ὅτι πλοῖον ἄλλο οὐκ ἦν ἐκεῖ ἐμὴ ἐμ, ἐκῆνο εἰς ὃ ἐνέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ὅτι οὐ σωθεῖσθαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ πλοῖον, ἀλλὰ μοῖνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον. ἀλλὰ δὲ ἦλθεν πλοῖον ἐκ τῆς βεργιάδος ἐγγύετοῦ τὸ Ἰππου, ὅπου ἔφαγον τὸν ἄρτον, εὐχαριστήσαντες τῷ κυρίῳ. ὅτε οὖν εἶδεν ὁ ὄχλος, ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστι ἐκεῖ, οὐδὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐπέβησαν καὶ αὐτοὶ εἰς τὰ πλοῖα, καὶ ἦλθον εἰς καπερναούμ, ζητοῦντες τὸν Ἰησοῦν. καὶ ἐυρόντες

panes Iesus, & cū gratias egisset, distribuit discipulis, discipuli autē discubebat. Similiter & ex piscibus quātū uolebat. Vt autē impleti sūt, dicit discipulis suis. Colligite quae sup fuerint fragmenta ne pereāt. Collegerūt ergo, & impleuerūt duodecim cophinos fragmentorum ex quibus panibus ordeaceis & duobus piscibus, quae sup fuerant his qui manducauerāt. Illi ergo homines cum uidissent quod Iesus fecerat signum, dicebant. Quia hic est uere propheta qui uenturus est in mundum. Iesus ergo cum cognouisset quod uenturi essent ut raperent eum & facerent eū regem, secessit iterū in montem ipse solus. Vt autē sero factum est, descenderunt discipuli eius ad mare. Et cum ascendissent nauim, uenerūt trans mare in Capernaum. Et tenebrae iam factae erant, & non uenerat ad eos Iesus. Mare autē uento magno flante exurgebat. Cū remigassent ergo ferme stadia uiginti quinque aut triginta, uidēt Iesum ambulante supra mare, & proximi nū naui fieri & timuerūt. Ille autē dicit eis. Ego sum, nolite timere. Voluerūt ergo accipere eū in nauim, & statim nauis fuit ad terrā quā ibant. Postero die turba quae stabat trans mare ut uidit, quod nauicula alia non esset ibi nisi una illa in qua ingressi fuerāt discipuli eius, & quod non introisset cū discipulis suis Iesus in nauim, sed soli discipuli eius abissent. Aliae uero superuenerunt naues a Tyberia iuxta locum ubi manducauerāt panem, gratias agente dño. Cum ergo uidisset turba quod Iesus non esset ibi neque discipuli eius, ascēderūt & ipsi in nauiculas & uenerunt Capernaū quārentes Iesum, & cum

Iesus secessit solus a turba ne raperent & facerent eū regē

Sup mac abulas uent iqs ad d' los nauigantibz tes.

Vt turba nō inuēto iesu seruta ē eū i Capernaū.

ευρόντες αὐτὸν πέραν τῆ θαλάσσης, ἔπειθον αὐτὸν
 ἵνα ἔσθῃ, ὡς ὅτε ὤδε γέγονας; ἀπεκρίθη αὐ-
 τῷ ὁ ἸΗΣΟΥΣ ἔπειθον. ἀλλὰ λέγω ὑ-
 μῖν, ζητεῖτέ με, οὐχ ὅτι εἰδότε σημεῖα, ἀλλ'
 ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῆ ἄρτου ἃ ἐχορτάσθητε.
 ἐργάζεσθε μὴ τῷ βρωσῆσιν τῷ ἀπολλυμένῳ,
 ἀλλὰ τῷ μὴ φθίσαι εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἢ ὃς
 ἔσθ' ἀνθρώπων ὑμῶν δώσῃ, τοῦτον δὲ ὁ πατὴρ ἐ-
 σφράσισεν ὁ θεός. εἴπω ὅσα πρὸς αὐτὸν, τί πι-
 οῦμεν, ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ; ἀπε-
 κρίθη ὁ ἸΗΣΟΥΣ ἔπειθον αὐτῶν. τὸ ὄριον τῆ
 ἔργου τῶ θεοῦ, ἵνα πιστεύητε εἰς ὃν ἀπέσταλην
 ἐκ οὐρανόθεν. εἴπω ὅσα αὐτῶν, τί ὄσα ποιῆσιν ὑ-
 μῶν, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν σοι; τί ἐστὶν
 ἔργον; οἱ πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἐφαγον ἐν τῇ ἐ-
 ῤήμῳ, καθὼς ὄριον γεγραμμένον, ἄρτον ἐκ τοῦ
 οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν. εἴπω ὅσα αὐ-
 τῶν, ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ἀλλὰ λέγω ὑμῖν, ὃν μω-
 σῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ,
 ἀλλ' ὁ πατὴρ μου δίδωμι ὑμῖν τὸν ἄρτον
 ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἀληθινόν. ὁ ἄρτος τοῦ θεοῦ
 ὄριον ὁ καταβαίνων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ὃς ζωὴν δίδ-
 ούς τῷ κόσμῳ. εἴπω ὅσα πρὸς αὐτὸν. κύ-
 ριε πάντες δὲ ὑμῖν τὸν ἄρτον τῶν ἡμε-
 ρῶν αὐτῶν ὁ ἸΗΣΟΥΣ. ἐγὼ εἰμὶ τὸ ἄρτος τῆ ζωῆς,
 ὃς ἐρχόμενος πρὸς με οὐ μὴ πεινῆσῃ, ὃς πι-
 στεύσῃ εἰς ἐμὲ οὐ μὴ διψήσῃ ὡποτε. ἀλλ' εἴ-
 πομ ὑμῖν, ὅτι ἔσθ' ἀνάκατέ με καὶ οὐ πιστεύ-
 ητε. ὡς ὅς δ' εἰδὼσίν μοι ὁ πατὴρ πρὸς ἐμὲ ἦν.
 ὃς ἐρχόμενος πρὸς με, οὐ μὴ ἐκβάλλω ἐ-
 ξω, ὅτι καταβέβηκα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, οὐχ ἵνα πι-
 τῶ τὸ θέλημα τῶ ἐμοῦ, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέ-
 φαντός με πατρὸς, ἵνα ὡς ὅς δ' εἰδὼκέμ μοι
 μὴ ἀπολέσω ὃς αὐτῶν, ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸν τῆ
 ἑσχάτη ἡμέρα. τὸ δ' ἐστὶν τὸ θέλημα τοῦ
 πέφαντός με, ἵνα ὡς ὅς ὁ θεωρῶν τὸν ἴδον
 καὶ πιστεύσῃ εἰς αὐτὸν, ἔσθ' ζωὴν αἰώνιον,
 καὶ ἀναστήσῃ αὐτὸν ἐγὼ τῆ ἑσχάτη ἡμέρα.

Εὐλόγησον

cum inuenissent eum trans mare, dixe-
 runt ei. Rabbi, quando huc uenisti? Re-
 spōdit eis Iesus & dixit. Amen amē di-
 co uobis, quæritis me, nō quia uidistis
 signa, sed quia māducastis ex panibus,
 & saturati estis. Operemini nō cibum
 qui perit, sed qui permanet in uitā æter-
 nam, quem filius hominis dabit uobis
 Hunc enim pater signauit deus. Dixe-
 runt ergo ad eū. Quid facimus ut ope-
 remur opera dei? Rñdit Iesus, & dixit
 eis. Hoc est opus dei ut credatis in eū
 quem misit ille. Dixerūt ergo ei. Quod
 ergo tu facis signū, ut uideamus & cre-
 damus tibi? Quid operaris? Patres no-
 stri manducauerunt manna in deserto
 sicut scriptum est. Panem de cælo de-
 dit eis manducare. Dixit ergo eis Iesus
 Amen amen dico uobis, nō Moses de-
 dit uobis panē de cælo sed pater meus
 dat uobis panē de cælo uerum. Panis
 enim dei est qui de cælo descendit, &
 dat uitam mundo. Dixerunt ergo ad
 eū. Dñe semper da nobis panē hunc.
 Dixit autē eis Iesus. Ego sū panis uitæ.
 Qui uenit ad me, nō esuriet; & qui cre-
 dit in me non sitiet unquam. Sed dixi
 uobis, quia & uidistis me & non credi-
 tis. Omne quod dat mihi pater ad
 me ueniet, & eū qui uenit ad me nō eij-
 cio foras; quia descendi de cælo, non
 ut faciā uoluntatē meā, sed uoluntatē
 eius qui misit me. Hæc est autē uolūtas
 eius qui misit me patris, ut omne qđ de-
 dit mihi nō perdā ex eo, sed resuscitē il-
 lud in nouissimo die. Hæc est autē uolū-
 tas eius qđ misit me, ut oīs qđ uidet filiū
 & credit in eū habeat uitā æternam, &
 ego resuscitabo eum in nouissimo die.

Turbis eū querēti rñdit; de pane loquēs celesti.

S 2 Murmu

Murmurabant ergo Iudaei de illo, qui dicit se panem uiuū dicit.

Εγόγγυζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι
 εἶπερ, ὅτι ἐγὼ εἰμὶ ὁ ἄρτος ὁ καταβάς ἐκ τοῦ
 οὐρανοῦ, καὶ ἔλεγον, οὐχὶ οὗτος ὄστις Ἰησοῦς
 ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἶδα μὲν τὸν πατέρα καὶ
 πλὴν μητέρας, πῶς οὖν λέγει οὗτος, ὅτι ἐκ τοῦ οὐ-
 ρανοῦ καταβέβηκα. Ἀπεκρίθη οὖν ὁ Ἰησοῦς,
 καὶ εἶπερ, ἀντὶς, μὴ γογγύζετε μετ' ἀλλήλων,
 οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρὸς ἐμὲ, ἐὰν μὴ ὁ πα-
 τὴρ ὁ πέμψας με ἐκλύσῃ αὐτὸν, καὶ ἐγὼ ἀνα-
 σήσω αὐτὸν ἐν τῇ ἑσχάτῃ ἡμέρᾳ. ἔστιν γεγραμ-
 μένιον ἐν τοῖς προφήταις, καὶ ἔσονται πάντες
 διδασκῆται τοῦ θεοῦ, πᾶς ὃς ἀκούσας παρὰ τοῦ
 πατρὸς ἐμαθῶν, ἔρχεται πρὸς με, οὐχ ὅτι τοῦ
 πατρὸς τίς ἐώρακεν, ἐμὴ δὲ ὡς παρὰ τοῦ θεοῦ.
 οὗτος ἐώρακεν τὸν πατέρα, ἀλλ' ἂν μὴ λέγω
 ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἔχει ζωὴν αἰώνιον.
 ἐγὼ εἰμὶ ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, ὁ πατέρες ὑ-
 μῶν ἔφαγον τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐπέ-
 λθανον, οὗτος ὄστις ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
 καταβάς, ἵνα τίς φάγῃ ἐμὴν καὶ
 ποθάνῃ. ἐγὼ εἰμὶ ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, ὁ ἐκ τοῦ ου-
 ρανοῦ καταβάς, ἐὰν τις φάγῃ ἐκ τούτου ἄρ-
 του, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ ἄρτος ὁ ἐμ-
 ἐγὼ δώσω, ἡ σὰρξ μου ὄστις, ἢ ἐγὼ δώσω ὑ-
 πὲρ τοῦ κόσμου ζωῆς, ἔμαχοντο δὲ οὗτοι πρὸς
 ἀλλήλους, οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες, πῶς δύναται
 οὗτος ἡμεῖς δοῦναι πλὴν σάρκα φαγεῖν, εἶ-
 περ, ὃς αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς. ἀμὴρ ἀμὴρ λέγω
 ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε πλὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ
 ἀνθρώπου, καὶ πίετε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε
 ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς, ὁ ἔσθω μου πλὴν σάρκα, καὶ
 πίνω μου τὸ αἷμα, ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ
 ἐγὼ ἀνασῆσω αὐτὸν τῇ ἑσχάτῃ ἡμέρᾳ. ἢ γὰρ
 σὰρξ μου ἀληθῶς ὄστις βρωσίς, καὶ τὸ αἷμα
 μου ἀληθῶς ὄστις πόσις, ὁ τρώγων μου πλὴν
 σάρκα καὶ πίνω μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μέ-
 νει καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ, καθὼς ἀπέσταλέν με ὁ
 πατήρ, καὶ ἐγὼ ζῶ διὰ τὸν πατέρα, καὶ
 ὁ τρώγων με, καὶ κείνῳ ζήσεται δι' ἐμέ.
 οὗτος ἔστιν

Ego si panis uiuus.

Murmurabant ergo Iudaei de illo, qui
 dixisset, ego sum panis uiuus qui de cae-
 lo descendi. Et dicebant. Nonne hic est
 filius Ioseph, cuius nos nouimus patrē
 & matrē? Quomodo ergo dicit hic, de
 caelo descendi? Respondit ergo Iesus,
 & dixit eis. Nolite murmurare iter uos
 Nemo potest uenire ad me nisi pater,
 qui misit me, traxerit eum, & ego resu-
 scitabo eum in nouissimo die. Est scrip-
 tum in prophetis, & erunt omnes doci-
 biles dei. Ois ergo q̄ audiuit a patre &
 didicit, uenit ad me, nō quod patrem ui-
 derit quisq̄, nisi is q̄ est a deo, hic uidit
 patrē. Amen amen dico uobis, qui cre-
 dit in me, habet uitā aternā. Ego sum
 panis uitae. Patres uestri māducauerūt
 manna in deserto, & mortui sunt. Hic
 est panis de caelo descēdens, ut ex ipso
 māducaret aliquis, & nō moriat̄. Ego
 sum panis uiuus qui de caelo descendi.
 Si quis manducauerit ex hoc pane, ui-
 uet i aternū. Et panis quē ego dabo, ca-
 ro mea est, quā ego dabo p̄ mūdi uita.
 Litigabāt ergo Iudaei inter se dicentes.
 Quō potest hic nobis carnem suā da-
 re ad manducandū? Dixit ergo eis Ie-
 sus. Amen amen dico uobis, nisi mādu-
 caueritis carnem filij hominis, & biberi-
 tis eius sanguinē, nō habetis uitā in uo-
 bis. Qui manducat meā carnē & bibit
 meū sanguinē, habet uitā aternam, &
 ego resuscitabo eum in nouissimo die.
 Caro em̄ mea uere est cibus, & sanguis
 meus uere est potus. Qui māducat meā
 carnē & bibit meū sanguinē, in me ma-
 net & ego in illo. Sicut misit me uiuēs
 pater, ita & ego uiuo propter patrē, &
 q̄ māducat me, & ipse uiuet p̄pter me.
 Hic est

208
 Murmurabant ergo Iudaei de illo, qui dicit se panem uiuū dicit.
 Εγόγγυζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι εἶπερ, ὅτι ἐγὼ εἰμὶ ὁ ἄρτος ὁ καταβάς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔλεγον, οὐχὶ οὗτος ὄστις Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἶδα μὲν τὸν πατέρα καὶ πλὴν μητέρας, πῶς οὖν λέγει οὗτος, ὅτι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβέβηκα. Ἀπεκρίθη οὖν ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπερ, ἀντὶς, μὴ γογγύζετε μετ' ἀλλήλων, οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρὸς ἐμὲ, ἐὰν μὴ ὁ πατήρ ὁ πέμψας με ἐκλύσῃ αὐτὸν, καὶ ἐγὼ ἀνασῆσω αὐτὸν ἐν τῇ ἑσχάτῃ ἡμέρᾳ. ἔστιν γεγραμμένιον ἐν τοῖς προφήταις, καὶ ἔσονται πάντες διδασκῆται τοῦ θεοῦ, πᾶς ὃς ἀκούσας παρὰ τοῦ πατρὸς ἐμαθῶν, ἔρχεται πρὸς με, οὐχ ὅτι τοῦ πατρὸς τίς ἐώρακεν, ἐμὴ δὲ ὡς παρὰ τοῦ θεοῦ. οὗτος ἐώρακεν τὸν πατέρα, ἀλλ' ἂν μὴ λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἔχει ζωὴν αἰώνιον. ἐγὼ εἰμὶ ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, ὁ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐπέλθανον, οὗτος ὄστις ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ἵνα τίς φάγῃ ἐμὴν καὶ ποθάνῃ. ἐγὼ εἰμὶ ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ἐὰν τις φάγῃ ἐκ τούτου ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ ἄρτος ὁ ἐμ-ἐγὼ δώσω, ἡ σὰρξ μου ὄστις, ἢ ἐγὼ δώσω ὑπὲρ τοῦ κόσμου ζωῆς, ἔμαχοντο δὲ οὗτοι πρὸς ἀλλήλους, οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες, πῶς δύναται οὗτος ἡμεῖς δοῦναι πλὴν σάρκα φαγεῖν, εἶπερ, ὃς αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς. ἀμὴρ ἀμὴρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε πλὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίετε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς, ὁ ἔσθω μου πλὴν σάρκα, καὶ πίνω μου τὸ αἷμα, ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἐγὼ ἀνασῆσω αὐτὸν τῇ ἑσχάτῃ ἡμέρᾳ. ἢ γὰρ σὰρξ μου ἀληθῶς ὄστις βρωσίς, καὶ τὸ αἷμα μου ἀληθῶς ὄστις πόσις, ὁ τρώγων μου πλὴν σάρκα καὶ πίνω μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ, καθὼς ἀπέσταλέν με ὁ πατήρ, καὶ ἐγὼ ζῶ διὰ τὸν πατέρα, καὶ ὁ τρώγων με, καὶ κείνῳ ζήσεται δι' ἐμέ. οὗτος ἔστιν

Οὗτος ἐστὶν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατὰ
 βάε, ὃν καθὼς ἔφαγον οἱ πατέρες ὑμῶν τὸ
 μάννα καὶ ἀπέθωρον. ὁ ἔσθωρ τὸ ἄρ-
 τος, ζήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. Ταῦτα ἔειπε μὲν ἐν συνα-
 γῇ διδάσκων ἐν καπερναύμ. πολλοὶ οὖν
 ἀκούοντες ἐκ τῆς μαθητῶν αὐτοῦ ἔιπον·
 σκληρὸς ἐστὶν ὁ λόγος τῶν δάωταται ἐν
 τῷ ἀκρόθμ. εἰδὼς δὲ ὁ ἸΗΣΟΥΣ ἐν ἑαυτῷ, ὅτι
 γογγύζουσι περὶ τούτου οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶ-
 περ αὐτοῖς, τοῦτο ὑμεῖς σκωδάλιζα, ἐὰν οὖν
 θεωρεῖτε τὸν ἦδον τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα
 ὅπου ἢ τὸ πρῶτον, τὸ πνεῦμά ἐστιν τὸ ζωο-
 ποιῶν. ἢ σὰρξ ὅσα ὀφελᾶ ὀφείμ. τὰ ξήματα
 ἀ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν, πνεῦμά ἐστιν ὁ ζωὴ ἐστιν,
 ἀλλ' ἐστὶν ὅτι ὑμῶν ἡνὲς οἱ οὐ πισεύσασι, ἢ ἡ δὲ
 γὰρ ὁ ἀρχὴς ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ἡνὲς ἐστὶν οἱ μὴ πι-
 σεύοντες, καὶ τίς ἐστιν ὁ παραδώσω αὐτόν,
 καὶ ἔλεγε μ. Διὰ τοῦτο εἰρηκα ὑμῖν, ὅτι οὐ
 δεῖς δάωταται ἔλθεῖν πρὸς με, ἐὰν μὴ ἢ δειδο-
 μλίον αὐτῷ ἐκ τῆ πατρὸς μου, ἐκ τούτου πολλοὶ
 ἀπῆλθον τῆς μαθητῶν αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω,
 καὶ οὐκ ἔτι μετ' αὐτῷ ἦσαν. ἔειπε οὖν
 ὁ ἸΗΣΟΥΣ τοῖς δώδεκα. Μὴ ἢ ὑμεῖς θέλετε
 ὑπάγειν; ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ σίμων πέτρος,
 κύριε, πρὸς τίνα ἀπελεύσομεθα; ξήματα ζωῆς
 αἰώνιου ἔχας, ὅτι ἢ πνεῦμα πνεύκα μου ὅτι ἐνώ-
 κα μου, ὅτι ἐν τῷ ΧΡΙΣΤΩ ὁ ἦδον τῆ ζωῆς
 πος. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ὅσα ἐγὼ ὑμῶν
 τῶν δώδεκα ὁ δὲ ἐλεξάμην; καὶ ὅτι ὑμῶν εἰς δι-
 ἀβολός ἐστιν; ἔλεγε μ. ἢ τὸν ἰουδαίον σίμων
 ἰσκαριώτῳ, οὗτος ἔ ἢ μελλῶν αὐτόν προδιδό-
 να, εἰς ὧν ἐκ τῆ δώδεκα. καὶ προεπάτα ὁ
 ἸΗΣΟΥΣ μετὰ ταῦτα ἐν τῇ γαλιλαίᾳ. οὐ γὰρ
 ἢ δειλεμ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ περὶ πατέρω, ὅτι ἐζητήσθ
 αὐτόν οἱ ἰουδαῖοι ἀποκτενεῖναι, ἢ δὲ ἐγγὺς ἢ
 εὐρητῆ τῶ ἰουδαίω ἢ σκλωποπηγία. ἔειπε οὖν
 πρὸς αὐτόν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, μετ' ἐσθὶν ἐντεῦ-
 δεμ καὶ ὑπάγε εἰς πλὴν ἰουδαίᾳ, ἵνα ἢ οἱ μα-
 θηταὶ σου θεωρήσωσιν τὰ ἔργα σου ὅσα ποιεῖς.
 οὐδεὶς

Hic est panis qui de caelo descendit.
 Non sicut manducaverunt patres ue-
 stri manna, & mortui sunt. Qui man-
 ducat hunc panem uiuet in æternum.
 Hac dixit in synagoga docens in Ca-
 pernaum. Multi ergo audientes ex
 discipulis eius dixerunt. Durus est hic
 sermo. Et quis potest eum audire? Sci-
 ens aut Iesus apud semetipsum quod
 murmurarent de hoc discipuli eius, di-
 xit eis. Hoc uos offendit? Si ergo uide-
 ritis filiū hominis ascendente ubi erat
 prius? Spiritus est qui uiuificat, caro nō
 potest quiescere. Verba quæ ego locutus
 sū uobis spiritus & uita sunt. Sed sunt
 quidam ex uobis qui nō credunt. Scie-
 bat enim ab initio Iesus qui essent cre-
 dentes, & quis traditurus esset se. Et di-
 cebat. Propterea dixi uobis, quod ne-
 mo potest uenire ad me, nisi fuerit ei
 datum a patre meo. Ex hoc multi disci-
 pulorum eius abierunt retro, & iam nō
 cū illo ambulabāt. Dixit ergo Iesus ad
 duodecim. Nunquid & uos uultis abire?
 Respondit ergo ei Simō Petr⁹. Dñe ad quē
 ibim⁹? uerba uitæ eternæ habes, & nos
 credim⁹ & cognouim⁹ quia tu es Christi⁹
 fili⁹ dei uiuī. Respondit eis Iesus. Nōne ego
 uos duodecim elegi, & ex uobis unus dia-
 bolus est? Dicebat aut de Iuda Simo-
 nis Iscariotha. Hic enim erat traditu-
 rus eū cū esset unus ex duodecim.

VI
 Ambulabat Iesus post hæc in Galilæ-
 am, nō enim uolebat in Iudæa ambula-
 re, quia quærebāt eū Iudæi interficere.
 Erat aut in pximo dies festus Iudæoz
 scenopegiæ. Dixerūt aut ad eū fratres
 eius. T rasī hinc, & uade in Iudæā, ut &
 discipuli tui uideant opera tua quæ facis.
 S 3 Nemo

Ut multi ex discipulis eius
 murmurarent, et abierunt
 retro.

Iesu unū ex xij. discipulū nouit.

In scenopegiā ascendunt
 ad diē festū discipuli, et ex
 sus solg.

EVANGELIUM

manducant ergo Iudæi de
 celis panis uiuī quē
 dicitur dicebant. Nonne
 nos nouimus
 Quomodo ergo dicit
 Respondit ergo Ie-
 sus. Multum murmure inter
 me. Nonne ad me uenit
 cum in nouissimo die. Est scriptura
 et erunt omnes do-
 cina. Quis ergo quædit a patre
 meo? Nisi quis a deo hunc
 uerbum, nisi is qui a deo hunc
 Amen amen dico uobis, qui
 me habet uitā eternā. Ergo
 uer. Patres uestri madau-
 in deserto, & mortui sunt.
 de celo descendens, ut ex-
 aliquis, & nō moriatur. Ego
 uis qui de celo descendens
 manducavit ex hoc pane.
 Et panis quē ego dabo
 quā ego dabo p mūdū
 ergo Iudæi inter se dice-
 et hic nobis carnem
 nducandū? Dixit ergo
 en amen dico uobis
 carnem filij hominis
 anguinē. nō habetis
 i manducat meā
 nguinē, habet uitā
 ulcāto cum in nouis-
 em mea uere est
 ere est panis. Qui mandu-
 & bibit meū sanguinē
 ego in illo. Sicut mūdū
 ita & ego uis
 aduac me. & ipse

Cap. A.

οὐδεις γαρ εν κρυπτῳ τι ποιει ηδη ζητει αυτον εν παρησια ειναι. ει ταυτα ποιεις, φανερωσομ σε αυτον τῳ κοσμῳ. ουδε ροι αδελφοι αυτου επισθουμ εις αυτον. λεγει ουν ανηρ τις ο ΙΗΣΟΥΣ. ο καιρος ο εμὸς ουνπω παρεισιμ. ο δε καιρος ο υμετερος, παντοτε εσιμ ετοιμος, ου δωατα ο κοσμος μισει υμας. εμε δε μισει, οτι εγω μαρτυρω περὶ αυτου, οτι τα εργα αυτου ποικρα εσιμ, υμας αναθετε εις πτω εορτων ταυτων. εγω ουνπω καταβαινω εις πτω εορτων ταυτων, οτι ο καιρος ο εμὸς ουνπω πεληρωτη. ταυτα η επιρω ανηρτε, εμανημ εν τη γαλιλαια. ωσ η ανεθεσαμ οι αδελφοι αυτου, τοτε η αυτου ανεθε εις πτω εορτων, ου φανερως, αλλ ωσ εν κρυπτῳ, ο ουν Ιουδαοι, εζητω αυτον εν τη εορτη, ελεγομ. παεισιμ εκεινοσ. ηδη γογυσμοσ πολυσ περὶ αυτου εν τισ οχλοισ, οι μὴ ελεγομ, οτι καθοσ εσιμ, αλλοι δε ελεγομ, ου, αλλα πλανα τρω οχλον. ουδεις μλιτωι παρησια ελαλη περὶ αυτου δια τρω φοβομ τῳ Ιουδαωμ, ηδη δε φλι εορτησ μεσουσθεσ, ανεθε ο ΙΗΣΟΥΣ εις τ εορμ εδιδασκεμ, εθαυμαζομ οι Ιουδαοι λεγοντες. πως ουτοσ γραμματα οιδεμ μη μεμαδικωσ; απεκριθη αυτοις ο ΙΗΣΟΥΣ ηδη επιπερ. η εμη διδαχη, ουκ εσιμ, εμη, αλλα του επιμφαντοσ με, εαρ τισ θελει τ θελημα αυτου ποιει γνωσεται περὶ φλι διδαχης, ποτε ερομ εκ του θεου εστιμ, η εγω απεμαντ λαλω. ο αφ εαυτου λαλωμ, πτω δόξαμ πτω ιδιαρ ζητει. ο δε ζητωμ πτω δόξαμ τω επιμφαντοσ αυτου, ουτοσ αληθης εστιμ, ηδη αδικια εν αυτω ουκ εστιν. ου μωσθσ δεδωκεμ υμτω τω νομομ, ηδη ουδεις εζη υμωμ ποιει τω νομομ; τι με ζητετε αποκτενα. απεκριθη ο οχλοσ, ηδη επιπερ. Δαμονιομ εχεισ, τισ σε ζητει αποκτενα; απεκριθη ο ΙΗΣΟΥΣ ηδη επιπερ αυτοις. εμ ερομ επιοισα ηδη παντισ δαμαζετε. δια τουτο μωσθσ δεδωκεμ υμτω πτω περιτομω

Nemo quippe in occulto quod facit, & quirit ipse palam esse. Si haec facis, manifesta te ipsum mundo. Neque enim fratres eius credebant in eum. Dicit ergo eis Iesus. Tempus meum non dum adest, tempus autem vestrum semper est paratum. Non potest mundus odisse uos, me autem odit, quia ego testimonium perhibeo de illo, quod opera eius mala sint. Vos ascendite ad diem festum hunc. Ego nondum ascendo ad diem festum istum, quia meum tempus nondum impletum est. Haec autem cum dixisset illis mansit in Galilaea. Ut autem ascenderunt fratres eius, tunc & ipse ascendit ad diem festum non manifeste, sed uelut in occulto. Iudaei ergo quaerebant eum in die festo, & dicebant. Vbi est ille? Et murmur multus erat in turba de eo. Quidam enim dicebant bonus est, alij autem dicebant non, sed seducit turbam. Nemo tamen palam loquebatur de illo propter metum Iudaeorum. Cum autem iam dimidium festi pactum esset, ascendit Iesus in templum & docebat. Et mirabantur Iudaei dicentes. Quomodo hic litteras scit, cum non didicerit? Respondit eis Iesus & dixit. Mea doctrina non est mea, sed eius qui misit me. Si quis uoluerit uoluntatem eius facere, cognoscat de doctrina, utrum ex deo sit, an ego a me ipso loquar. Qui a semetipso loquitur, gloriae propriam quaerit. Qui autem quaerit gloriam eius qui misit eum, hic uerax est, & in iusticia in illo non est. Nonne Moses dedit uobis legem? & nemo ex uobis facit legem. Quid me quaeritis interficere? Respondit turba & dixit. Daemonium habes. Quis te quaerit interficere? Respondit Iesus & dixit eis. Unum opus feci & omnes miramini. Propterea Moses dedit uobis circumcisionem

Ut a iudaeis iesus quaerebat in die festo & murmur multum erat in populo.

Ut dimidio festi iesus palam docuit in templo.

Turba de iesu, demonium habes, et iesus respondit.

περιτομῶν, οὐχ ὅτι ἐκ τῆ μωσέως ὄβριμ, ἀλλ' ἐκ τῆ πατέρω, καὶ ἐν σαββάτῳ πηγίτε μνετε ἀνθρωπομ, ἐι περιτομῶν λαμβάνει ἀνθρωπος ἐν σαββάτῳ, ἵνα μὴ λυθῆ ὁ νόμος μωσέως, ἐι μοι χολᾶτε, ὅτι ὅλον ἀνθρώπομ ὑγίῆ ἔποιησα ἐν σαββάτῳ, μὴ κρινετε κατ' ὄψιμ, ἀλλὰ τῆ δικαίαν κρίσιμ κρίνατε. ἔλεγγμ ὅω ἱνεε, ἐκ τῆ ἱεροσολυμιτῶμ, οὐχ οὗτός ὄβριμ ὁμ ζητοῦσιμ ἀποκτεῖναι, καὶ ἴδε παρρησία λαλεῖ, καὶ οὐδὲμ αὐτῶ λέγουσιμ, μήποτε ἀλθῶεε ἔγνωσαμ οἱ ἀρχοιτε, ὅτι οὗτός ὄβριμ ἀλθῶεε ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ, ἀλλὰ τῆμ οἶδαμου πόθεμ ὄβριμ. ὁ δὲ ΧΡΙΣΤΟΣ ὅτ' αὐμ ἔρχηκτ, οὐδεὶε ἰνώσκτ πόθεμ ὄβριμ. ἐκρᾶξεμ ὅω ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἐν τῶ ἱερῶ διδάσκωμ καὶ λέγωμ, καὶ με οἶδατε καὶ οἶδατε πόθεμ ἐμί. ὁ ἀπ' ἐμαυτῆ οὐκ ἐλθῶεε, ἀλλ' ἐσιμ ἀλθινὸε ὁ πῆμ με, ὁμ ὑμᾶε οὐκ οἶδατε. ἐγὼ οἶδα αὐτῆμ, ὅτι παρ' αὐτῆ ἐμί, καὶ κᾶνοε με ἀπέσφλεμ. ἐζήτῆμ οὐ αὐτῆμ πιάσαμ, καὶ οὐδεὶε ἐπέβαλεμ ἐπ' αὐτῆμ τὰε χῆρεε, ὅτι οὐπω ἐλκλύθη ἡ ὥρα αὐτῆ. πολλοὶ ἦ ἐκ τῆ ὄχλου ἐπίσθησαμ εἰε αὐτῆμ, καὶ ἔλεγγμ, ὅτι ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ ὅτ' αὐμ ἔλθη, μὴ ἂ πλείονα σκμῆα τούτῶμ ποιήσαωμ οὐτεε ἐποίησεμ, ἢ κᾶσ' οἱ φαρισαῖοι τῆ ὄχλα γογγύζοντεε πρὶ αὐτῆ Ταῦτα. καὶ ἀπέσφλαμ οἱ φαρισαῖοι ὁ οἱ ἀρχιερεε ὁ πηρέετ', ἵνα πιάσωσιμ αὐτῆ. ἐπ' ὅω αὐτῆε ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ἐτι μικρόμ χρόνον μεθ' ὑμῶμ ἐμί, καὶ ὑπάτω πρὸε τῆμ πέμψαμτά με. ζητήσετε με καὶ οὐχ εὐρήσετε, καὶ ὅπω ἐμί ἐγὼ, ὑμῶ οὐ δῶσατε ἐλθῆμ. ἐιπομ ὅω οἱ ἰσδαῖοι πρὸε εαυτῶε. πῶ οὐτεε μέλλεα πορευέοθ, ὅτι ἡμᾶε οὐχ ἐν ῥήσωμῶ αὐτόμ, μὴ εἰε πῶ διασωρεᾶμ τῆ ἐλλῶωμ μέλλεα πορευέοθ, ὁ διδάσκαμ τῶε ἐλλῶωε, τίε ὄβριμ οὗτοε ὁ λόγῶ ὁμ εἶπωμ. ζητήσετε με καὶ οὐχ εὐρήσετε, καὶ ὅπου εἶμι ἐγὼ, ὑμᾶε οὐ δῶσατε ἐλθῆμ. ἐμ δὲ τῆ ἐχάτη ἡμέρα τῆ μεγάλῆ ἡ εορτῆε, εἰσηκᾶ ὁ ΙΗΣΟΥΣ καὶ ἐκρᾶξεμ λέγωμ, ἐάμ ἂε διψᾶ ἐρχέοθω

circūcisionem, nō quia ex Mose est sed ex patribus. Et in sabbato circūciditis hoīem. Si circūcisionē accipit homo in sabbato ut nō soluat lex Mosi, mihi in dignamini, quia totū hoīem sanū feci in sabbato. Nolite iudicare secūdū aspectum, sed iustū iudiciū iudicate. Dicebant ergo quidā ex Hierosolymitanis. Nōne hic est quē q̄runt interficere? Ecce palā loquit̄, & nihil ei dicunt. Nū uere cognouerunt principes hunc esse uere Christū. Sed hunc scimus unde sit, Christus aut̄ cū uenerit, nemo scit unde sit. Clamabat ergo Iesus in templo docēs & dicēs. Et me scitis, & unde sim scitis, & a meipso nō ueni, sed est uerax qui misit me, quē uos nescitis. Ego scio eum, quia ab ipso sum, & ille me misit. Quærebant ergo eū ap̄phendere, & nemo misit in illū manus, quia nōdū uenerat hora eius. De turba aut̄ multi crederunt in eū, & dicebāt. Christus cū uenerit, nuuquid signa plura faciet ijs q̄ hic fecit? Audierunt pharisæi turbā

ut principes & pharisæi ministri ad apprehendendū iesū.

ut nouissio die festi iesu clamabat, si q̄s sciret etc.

S 4 ueniat

Cap. 8.

ἔρχέσθω πρὸς με καὶ πίνετω, ὁ πισεύων εἰς ἐμὲ καθὼς ἔειπεν ἡ γραφή, ὡταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ξενύσουσι μὴ ὕδατος ξῶντος. τὸ τοῦ δὲ ἔειπεν περὶ τοῦ πνεύματος οὗ ἡμελλομεν λαμβάνειν οἱ πισεύοντες εἰς αὐτὸν. οὐπω γὰρ ἤμιν πνεῦμα ἄγιον, ὅτι ὁ ἸΗΣΟΥΣ οὐδέπω ἐδοξάσθη, ὡλλοὶ δὲ αὐτὸν ἐκ τοῦ ὄχλου ἀκούσαντες τὸν λόγον ἔλεγον, οὗτος ἐσὶν ἀληθῶς προφήτης. ἄλλοι ἔλεγον, οὗτος ἐσὶν ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ. ἄλλοι δὲ ἔλεγον, μὴ γὰρ ἐκ τοῦ γαλιλαίας ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ ἔρχεται; οὐχὶ ἡ γραφή ἔειπεν, ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαβὶδ καὶ ἀπὸ βηθλεὲμ οὗ κώμης οὗ ἦν Δαβὶδ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ ἔρχεται; σχίσμα δὲ αὐτῶν ὅτι ὁ ὄχλος ἐγχετο εἰς αὐτὸν, ἄλλοι δὲ ἠθέλοντο εἰς αὐτὸν πιάσαι αὐτὸν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας. ἦλθον οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ φαρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκείνοι. διατί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέται. οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος. ἀπεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ φαρισαῖοι, μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνηκατε; μὴ ἴσως ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστυσεν εἰς αὐτόν, ἢ ἐκ τῶν φαρισαίων; ἀλλ' ὁ ὄχλος οὗτος ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον, ἐπικατάρατοί εἰσι. λέγει νικόδημος πρὸς αὐτούς ὁ ἐλθὼν νυκτὸς πρὸς αὐτόν, εἰς ὥσπερ εἰς αὐτὸν, μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον, εἰ μὴ ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ πρότερον, ἵνα γινώσκῃ τί ποιῆ; ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτοῖς. μὴ καὶ σὺ ἐκ τοῦ γαλιλαίας εἶ; ἐρεύνησον ἵνα ἴδῃς ὅτι προφήτης ἐκ τοῦ γαλιλαίας, οὐκ ἐγήγερται, καὶ ἐπορεύθη ἕκαστος εἰς τὸν οἶκόν αὐτοῦ. ἸΗΣΟΥΣ δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. ὅσπερ ἦν πάλιν πᾶρεγγύετο εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ πάλιν ὁ λαὸς ἔρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ καθίσασκεν ἐδιδάσκειν αὐτούς, φέροντες δὲ οἱ ἑραμίαι καὶ οἱ φαρισαῖοι πρὸς αὐτόν, σαβαίτικα ἑμιμοιχεῖα καταλιφθεῖσσαν, καὶ σήσαντες αὐτὸν ἵνα μέσση, λέγουσιν αὐτοῖς.

Διδάσκαλε

ueniat ad me & bibat. Qui credit i me sicut dicit scriptura, flumina de uentre eius fluent aquae uiuae. Hoc aut dixit de spiritu quem accepturi erant credentes in eum. Nondū enim erat spūs sanctus, quia Iesus nōdū erat glorificatus. Multi ergo ex illa turba cū audissent hos sermones eius dicebāt. Hic est uere ppheta. Alii dicebāt. Hic est Christus. Quidam aut dicebant. Nūquid a Galilaea uenit Christus? Nonne scriptura dicit quod ex semine Dauid & de Bethleē castello ubi erat Dauid uenit Christus? Dissensio itaq; facta est in turba propter eum. Quidā aut ex ipsis uolebant apprehendere eum, sed nemo misit super eū manus. Venerunt ergo ministri ad pontifices & pharisaeos, & dixerunt eis illi. Quare non adduxistis illum? Responderunt ministri. Nunq̄ sic locutus est homo, sicut hic loquitur. Responderunt ergo eis pharisaei. Nū & uos seducti estis? Nunquis ex principibus credidit i eū, aut ex pharisaeis? Sed turba haec quae non nouit legē, maledicti sunt. Dixit Nicodemus ad eos, ille q uenit ad eū nocte, qui un⁹ erat ex ipsis. Num lex nostra iudicat hoīem, nisi prius audierit ab ipso & cognouerit qd faciat? Rñderunt, & dixerunt ei. Nū & tu Galilaeus es? Scrutare scripturas & uide, qd a galilaea ppheta nō surrexit. & pfect⁹ ē unusq; i domū suā. **U**es aut perrexit in montem oliueti, & diluculo iterū uenit in tēplū, & oīs populus uenit ad eū, & sedens docebat eos. Adducunt aut scribae & pharisaei mulierē in adulterio deprehensam, & statuerunt eam in medio, & dixerūt ei. Magister

VIII

Diuisa opio ouit i turba de chio, et cotetio,

Ve facta esten o' mistros Nicodemū & pontifices i

De muliere adultera,

Διδάσκαλε, αὐτὴ ἡ γυνὴ κατήχηθη ἐπ' αὐ-
 τοφώρῳ μοιχοῦ ἢ ἄλλου. Ἐν δὲ τῷ νόμῳ Μωσῆς
 ἡμῶν ἐνετείλατο τὰς τοιαύτας λιθοβολῆ-
 θαι. σὺ δὲ ἴδω τί λέγεις, τοῦτο δὲ ἔλεγον πρὸς αὐ-
 τόν, ἵνα ἔχωσιν κατηγωρεῖν αὐτόν.
 Ὁ δὲ Ἰησοῦς κατακύψας, τῷ δακτύλῳ κα-
 τέγραφεν εἰς τὴν γῆν. ὡς δὲ ἐπέμεινον ἐρω-
 τῶντες αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνακύψασιν, εἶπερ, πρὸς αὐ-
 τοὺς. Ὁ ἀναμάρτυτος ἡμῶν πρῶτος τὸν λί-
 θον ἐπ' αὐτὴν βάλλετω. καὶ πάλιν κατακύ-
 ψας ἐγραφεν εἰς τὴν γῆν. οἱ δὲ ἀκούον-
 τες θιζήροντο εἰς καρδίαις, ἀρξάμενοι ἀπὸ
 τῆς πρεσβυτερώου, καὶ κατελείφθη μόνος ὁ
 Ἰησοῦς, καὶ ἡ γυνὴ ἔν μέρῳ ἐσώσα. ἀνα-
 κύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς καὶ μεθένα θεασάμε-
 νος τὴν φωνὴν τῶν ἀκούοντων, εἶπερ αὐτῇ. ἡ γυ-
 νὴ, ποῦ εἰσὶν ἐκείνοι οἱ κατήγοροί σου; οὐ-
 δείς σε κατέκρινε; ἢ δὲ εἶπερ. οὐδείς κύ-
 ρισ. εἶπερ δὲ ὁ Ἰησοῦς. οὐδὲ ἐγὼ σε κα-
 τήκρινω. πορεύου καὶ μηκέτι ἀμάρτανε.
 πάλιν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀντίς ἐλάλησεν λέγων.
 ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τῆς κοσμοῦ. ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ
 οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἐξί τὸ φῶς
 τῆς ζωῆς. εἶπορ δὲ αὐτῷ οἱ φαρισαῖοι. σὺ πει-
 σεαυτὸν μαρτυρεῖς, ἢ μαρτυρία σοῦ οὐκ ἐστὶν ἀ-
 ληθής. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπερ αὐτοῖς. καὶ
 ἐγὼ μαρτυρῶ πρὸς ἐμὲ αὐτὸν, ἀληθής ἐστὶν ἡ μαρ-
 τυρία μου, ὅτι οἶδα πόθεν ἦλθον καὶ ποῦ ἵνα
 ἵδω. ἡμεῖς δὲ οὐκ οἶδατε πόθεν ἔρχομαι, καὶ
 ποῦ ἵνα ἵδω. ἡμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε,
 ἐγὼ δὲ οὐ κρίνω οὐδένα, καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγὼ
 ἢ κρίσις ἢ ἐμὴ ἀληθής ἐστὶν. ὅτι μόνος οὐκ
 εἰμι, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ μου με πατήρ, καὶ
 ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ἡμετέρῳ γέγραπται, ὅτι
 δύο ἄνθρωποι ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστὶν. ἐγὼ
 εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, ὁ μαρτυρεῖ πε-
 ρὶ ἐμοῦ ὁ πατήρ μου. ἔλεγον δὲ οὐκ αὐ-
 τῷ. ὅτι ἐστὶν ὁ πατήρ σου; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς. οὐ-
 τε ἐμὲ οἶδατε, οὐτε τὸν πατέρα μου, εἰ ἐμὲ ἴδωτε
 καὶ τὸν

Magister, hæc mulier deprehensa est in
 ipso adulterio. In lege aut̄ Moses mā-
 dauit nobis huiusmodi lapidare. Tu
 ergo quid dicis? Hoc aut̄ dicebant ten-
 tantes eum, ut possent accusare eum. Ie-
 sus autem inclinans se deorsum, digito
 scribebat in terrā. Cum ergo perseuera-
 rent interrogantes, erexit se, & dixit eis.
 Qui sine peccato est uesterū, primus in
 illā lapidē mittat. Et iterū se inclinans
 scribebat in terra. Audiētes aut̄ hæc un⁹
 post unū exhibant, incipientes a seniori-
 bus, & remāsit solus Iesus, & mulier in
 medio stans. Erigens aut̄ se Iesus, & ne-
 minem uidens p̄ter mulierem dixit ei.
 Mulier, ubi sunt illi tui accusatores?
 Nemo te condēnauit? Quæ dixit. Ne-
 mo dñe. Dixit aut̄ Iesus. Nec ego te cō-
 demno. Vade & iam amplius noli pec-
 care. Iterū ergo Iesus locutus est eis di-
 cens. Ego sum lux mūdi. Qui sequitur
 me nō ambulabit in tenebris, sed habe-
 bit lumen uitæ. Dixerunt ergo ei phari-
 sæi. Tu de teipso testimoniū perhibes,
 testimoniū tuū nō est uerū. Rñdit Ie-
 sus & dixit eis. Et si ego testimonium
 phibeā de meipso, uerū est testimoniū
 meū, q̄a scio unde ueni, & quo uado,
 uos aut̄ nescitis unde uenio & quo ua-
 do. Vos secūdū carnē iudicatis, ego nō
 iudico quēcūq; porro & si iudicem ego,
 iudiciū meū uerū ē, q̄a solus nō sū, sed
 ego & q̄ misit me pater. Quin & i legē
 uestra scriptū ē, qd' duo x̄hoīm testimo-
 niū uex̄ ē. Ego sū q̄ testimoniū phibeo
 de meipso, & testimoniū phibet de me
 q̄ misit me pater. Dicebāt ergo ei. Vbi
 est pater tu⁹? Rñdit Iesus. Neq; me sci-
 tis neq; patrem meū. Si me nouissetis,
 & patrem

*Vt dixit ius iudicis. Ego
 sum lux mundi.*

*Interrogatus Iesus ubi sit pa-
 ter eius: respondet et*

Ὁ τὸν πατέρα μου ἠδῆατε ἄμ. ταῦτα τὰ ῥή-
 ματα ἐλάλησεν ὁ ἸΗΣΟΥΣ ἐν τῷ γαζοφυλα-
 κίῳ, διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ. καὶ οὐδεὶς ἐπίαι-
 σεν αὐτὸν, ὅτι οὐπω ἐκλήθη ἡ ὥρα αὐτοῦ, ἐπι-
 περ οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ἐγὼ ὑπά-
 γω ἐζητήσατέ με, ἐν τῇ ἁμαρτία ὑμῶν
 ἀποθανῆθε, ὅπου ἐγὼ ὑπάγω, ὑμεῖς οὐ δύνα-
 σθε ἐλθεῖν. ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, μή τι ἀπ-
 κτενῆ ἑαυτῶν, ὅτι λέγει, ὅτι ὅπου ἐγὼ ὑπά-
 γω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν, καὶ ἐπερ αὐτοῖς.
 ὑμεῖς ἐκ τῆς γῆς κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῆς ἄνω εἰμί.
 ὑμεῖς ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐστέ, ἐγὼ οὐκ
 εἰμί ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, ἐπιπορ οὖν ὑμῶν,
 ὅτι ἀποθανῆθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. ἰάν
 γὰρ μὴ πιστεύσκετε, ὅτι ἐγὼ εἰμί, ἀποθανῆ-
 σθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. ἔλεγον οὖν αὐ-
 τοῖς. Σὺ τίς εἶ; καὶ ἐπερ αὐτοῖς ὁ ἸΗΣΟΥΣ.
 πλὴν ἀρχὴν ὅτι ἐλάλῳ ὑμῶν, πολλὰ ἔχω
 περὶ ὑμῶν λαλεῖν, ἀλλ' ὁ πέμψας
 με ἀληθῆς ὄζειν, καὶ γὰρ ἂν ἤκουσα παρ' αὐτοῦ
 ταῦτα λέγω εἰς τὸν κόσμον, οὐκ ἔγνωσα ὅτι
 τὸν πατέρα αὐτοῦ ἔλεγον. ἐπερ οὖν αὐτοῖς ὁ
 ἸΗΣΟΥΣ, ὅτι ἂν ὑπόσκη τὸν ἦον τῆ ἀνθρώπου,
 τότε γνώσεσθε, ὅτι ἐγὼ εἰμί, ἐπερ αὐτοῖς
 ποιοῦν οὐδὲν, ἀλλὰ καθὼς ἐδίδαξέν με ὁ πα-
 τέρ μου ταῦτα λαλῶ, ἐπερ ἐπέμψεν με ἐμὲ
 ὄζειν. οὐκ ἀφῆκέν με μόνον ὁ πατήρ, ὅτι ἐγὼ
 τὰ ἀρετὰ αὐτοῦ ποιοῦν πάντοτε. ταῦτα αὐτὸν λα-
 λῶντες πολλοὶ ἐπίσθυσαν εἰς αὐτόν. ἔλεγον οὖν
 ὁ ἸΗΣΟΥΣ, πρὸς τὴν πεπισθούσαν αὐτοῦ ἰσ-
 τίασθε, ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῶ ἐμοῦ,
 ἀληθῶς μαθηταὶ μου ἐστέ, ἐπερ γνώσεσθε τὴν ἀλή-
 θειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς. ἀπεκρίθη-
 σαν αὐτοῖς, πῶς ἔμελλεν εἰσελθεῖν, καὶ οὐδὲν
 εἰδὲν ἐλευθεροῦν ἑαυτοῖς, πῶς οὐ λέγει, ὅτι
 ἐλευθεροὶ γενήσεσθε; ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἸΗΣΟΥΣ.
 ἀμὲν ἀμὲν λέγω ὑμῶν, ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν
 τὴν ἁμαρτίαν, οὐ δύνασθε εἶναι ἐκ τῆς ἁμαρτίας, ὁ
 δὲ δούλος οὐ μὴν ἐν τῇ δικίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα.
 ὁ ἦος

& patrem meum nouissetis. Hæc uerba
 locutus est Iesus in gazophylatio, do-
 cens in tēplo. Et nemo apphēdit eū, q̄a
 nō dū uenerat hora ei⁹. Dixit ergo itez
 eis Iesus. Ego uado & q̄retis me, & in
 peccato uestro moriemini. quo ego ua-
 do uos non potestis uenire. Dicebant
 ergo Iudæi. Nunquid interficiet semet-
 ipsum, quia dicit, quo ego uado uos nō
 potestis uenire. Et dicebat eis. Vos de
 deorsū estis, ego de supernis sum. Vos
 de mūdo hoc estis, ego nō sum de hoc
 mundo. Dixi ergo uobis, quod morie-
 mini in peccatis uestris. Si enim non
 credideritis quod ego sum, moriemini
 in peccatis uestris. Dicebant ergo ei.
 Tu quis es? Et dicit eis Iesus, Principiū
 qui & loquor uobis. Multa habeo quæ
 de uobis loquar & iudicem, sed qui me
 misit uerax ē, & ego quæ audiui ab eo,
 hæc loquor in mundo. Non cogno-
 uerunt, quid patrem eis diceret. Di-
 xit ergo eis Iesus. Cum exaltaueritis fi-
 lium hoīs, tunc cognoscetis quod ego
 sim, & a me ipso facio nihil. sed sicut do-
 cuit me pater hæc loquor. Et qui me mi-
 sit mecum est. Non reliquit me solum
 pater, q̄a ego quæ placita sunt ei facio
 semper. Hæc illo loquente multi credi-
 derunt in eum. Dicebat ergo Iesus ad
 eos qui crediderunt ei Iudæos. Si uos
 māseritis in sermone meo, uerediscipu-
 li mei eritis, & cognoscetis ueritatē, &
 ueritas liberos reddet uos. Rñderūt ei.
 Semen Abrahæ sum⁹, & nemini serui
 uimus unq̄b. Quō tu dicis, liberi redde-
 mini? Rñdit eis Iesus. Amen amē dico
 uobis, qđ oīs q̄ facit pctm̄, seru⁹ ē pcti.
 Seru⁹ aut̄ nō manet i domo i æternū.
 Filius

Inrogaty a iudæis. tu q̄s es, zndet. p̄ncipiū q̄ et loqz no,

Ies⁹ ad iudæos ei credētes.

Judei dicūt ei. Semen abrahæ sum⁹, & nemini serui uimus unq̄b.

ο υιος μωυ εις τον αιωνα. εαμ οω ο υιος υμω
 ελθουδεωσκη, οντως ελευθεροι εσε. υιδου οτι
 απεσμα αβρααμ εσε, αλλα ζητετε με απο
 κτηνα, οτι ο λοιος ο εμοσ, ου χωρε εν υμω.
 εγω ο εωρακα παρα του πατρι μου λαω,
 η υμωσ οω ο εωρακατε παρα του πατρι υμωσ
 ποιετε. απεκριθησαρ και ειπομ αυτω. ο πα
 τηρ υμωσ αβρααμ εστιμ. λεγει αυτωσ ο ιη
 σοισ. ει τεκνα του αβρααμ ητε, τα εργα τω
 αβρααμ εποιετε. νυν δε ζητετε με αποκτη
 να, ανθρωπομ, οσ πω αληθαμ υμωμ λελα
 ληκα, ημ ηκουσα παρα του θεου. τουτ αβρααμ
 ουκ εποικισμ. υμωσ ποιετε τα εργα του πα
 τρω υμωσ. ειπομ οω αυτω. ημωσ εκ πορνει
 ασ ου γεγεννημεθα, ενα πατερα εχομ μη του
 θεου. ειπεμ αυτωσ ο ιησοισ. ει ο θεοσ πατηρ
 υμωσ ημ, ηγαπατε αμ εμε. εγω γαρ εκ του
 θεου εζηλωμ. ουδε γαρ απεματουσ
 εληλυθα, αλλα εκενος με απεσιλημ. δια τι τω
 λαλωμ πω εμω ου γινωσκετε, οτι ου δυνα
 ναθε ακουερ τον λογομ του εμομ, υμωσ εκ
 του πατρωσ του διαβολου εσε. και τασ επι
 θυμιασ του πατρωσ υμωσ θελετε ποιειν.
 εκανθ ανθρωποκτονημ απαρχησ. και
 εν τη αληθεια ουχ εσηκεμ, οτι ουκ εσιμ αλη
 θασ εν αυτω, οταμ λαλω το ψευθε, εκ των
 ιδιωμ λαλω, οτι ψευθεσ εστιμ και ο πατηρ αυ
 του. εγω δε οτι πω αληθαμ λεγω ου πο
 σευετε μοι. τισ δε υμωσ ελεγχει με περι αν
 μαρτιασ. ει δε αληθαμ λεγω, δια τι υμωσ
 ου πισυετε μοι; οω εκ του θεου, τα ρημα
 τα του θεου ακουε, δια τουτο υμωσ ουκ ακυ
 ετε, οτι εκ του θεου ουκ εσε. απεκριθησαρ οω
 οι ιουδαιοι και ειπομ αυτω. ου καλωσ λεγο
 μω υμωσ, οτι σαμαριτικη ει συ, και διαμολ
 νιομ εχασ; απεκριθη ιησοισ. εγω δαμολ
 νιομ ουκ εχω αλλα τιμω τον πατερα μου. ο
 υμωσ ητιμασατε με, εγω δε ου ζητω πω
 οξιαμ μου. εστιμ ο ζητωμ και κρινωμ.

Αμην

Filius manet in æternū. Si ergo uos fili
 us liberos fecerit, uere liberi eritis. Scio
 quod filij Abrahæ sitis, sed q̄ritis me in
 terficere, quia sermo meus nō habet lo
 cū in uobis. Ego quod uidi apud patrē
 meū loquor, & uos q̄ uidistis apud pa
 trem uestrū, facitis. R̄nderūt & dixerūt
 ei. Pater noster Abrahā est. Dicit ei Ie
 sus. Si filij Abrahæ effletis, opa Abrahæ
 faceretis. Nūc aut̄ q̄ritis me interficere
 hoīem qui ueritatē uobis locut⁹ sum,
 quā audiui a deo. Hoc Abraham non
 fecit. Vos facitis opera patris uestri. Di
 xerunt itaq; ei. Nos ex fornicatione nō
 sumus nati. Vnum patrem habemus
 deū. Dixit eis Iesus. Si deus pater ue
 ster esset, diligeretis utiq; me. Ego em̄
 ex deo processi & ueni. Neq; em̄ a me
 ipso ueni, sed ille me misit. Quare loq̄
 lam meā nō cognoscitis? quia nō po
 testis audire sermonē meū. Vos ex pa
 tre diabolo estis, & desyderia patris ue
 stri uultis facere. Ille homicida erat ab
 initio, & in ueritate non stetit, quia non
 est ueritas in eo. Cum loquitur mēdax
 cium, ex proprijs loquitur, quia mēdax
 est & pater eius. Ego autem si ueritatē
 dico, non creditis mihi. Quis ex uobis
 arguit me de peccato? Si ueritatem di
 co, quare uos non creditis mihi? Qui
 ex deo est, uerba dei audit. Propterea
 uos nō auditis, quia ex deo nō estis. R̄n
 derunt ergo iudæi, & dixerūt ei. Nōne
 bene dicimus nos, quod samaritanus
 es tu, & dæmonium habes? Respon
 dit Iesus. Ego dæmonium non habeo,
 sed honorifico patrem meum, & uos
 inhonorastis me. Ego aut̄ non quæro
 gloriā meam, est qui quærat & iudicet.

Amen

Altera iudeorū cū iesu.

Dicit iesu samaritanū, & dæmoniu h̄ce.

Cap. 8. 9.

Αμήν ἀμήν λέγω ὑμῖν, ἐάν τις τὸν λόγον
 τὸν ἐμὸν τήρησῃ, θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς
 αἰῶνα. Εἶπορ ὅω ἀυτῶ οἱ ἰουδαῖοι, κἀὼ ἐνώ
 καμῶ, ὅτι δαμόνιον ἔχεις. ἀβραάμ ἀπέθα
 νεμ, καὶ οἱ προφῆται, καὶ σὺ λέγεις, ἐάν τις
 τὸν λόγον μου τηρήσῃ, οὐ μὴ γένεταί θανά
 του εἰς τὸν αἰῶνα. μή σὺ μείζων εἶ τῶ πατρὸς
 ἡμῶν ἀβραάμ, ὅς τις ἀπέθωκεν; οἱ προφῆ
 ται ἀπέθωκαν, τίνα σε αὐτὸν σὺ ποιεῖς; ἀπε
 κρίθη ἸΗΣΟΥΣ. ἐάν ἐγὼ δοξάζω ἐμαυτὸν, ἢ
 δοξάζω μου οὐδ' ἐμ ὄζειν. ἐσιμ ὁ πατήρ μου ὁ δοι
 ξάζω με, ὃν ὑμεῖς λέγετε, ὅτι θεὸς ὑμῶν
 ὄζειν, καὶ οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν, ἐγὼ δὲ οἶδα
 αὐτόν, καὶ ἐάν εἶπω, ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσο
 μα ὁμοιος ὑμῶν ψεύστης, ἀλλ' οἶδα αὐτόν. ὁ
 τὸν λόγον αὐτῶ τηρῶ. ἀβραάμ ὁ πατήρ ὑμῶν
 ἦ γαλιλάσας, ἵνα ἴδῃ τὸν ἡμέραν πλὴν ἐμῆν,
 καὶ εἶδεν ὁ ἐχάραξ. Εἶπορ ὅω οἱ ἰουδαῖοι πρὸς
 αὐτόν, πεντήκοιτα ἔτη οὐπω ἔχεις, καὶ ἀβρα
 ἄμ ἐώρκαας; εἶπερ αὐτῖς ὁ ἸΗΣΟΥΣ. ἀμήν
 ἀμήν λέγω ὑμῖν. πρὶν ἀβραάμ γενέσθαι ἐγὼ
 εἶμι. ἤραμ ὅω λίθους, ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτόν.
 ἸΗΣΟΥΣ δὲ ἐκρύβη καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ.
 διελθὼν διὰ μέσων αὐτῶν, καὶ παρήγγειλε οὕτως.
 καὶ πρῶτον ὁ ἸΗΣΟΥΣ, εἶδεν ἀνθρώπου τυ
 φλοῦ ἐκ γενετῆς, καὶ ἠρώτησεν αὐτόν οἱ μα
 θηταὶ αὐτῶ λέγοντες, εἰ ἀβελί, τίς ἡμαρτεμ, ὅω
 φε ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῆ; ἀπε
 κρίθη ὁ ἸΗΣΟΥΣ. οὐτε ὅω φε ἡμαρτεμ, οὐτε οἱ
 γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλ' ἵνα φανερωθῆ τὰ ἔργα τοῦ
 θεοῦ ἐν αὐτῶ. ἐμε δ' εἰ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ
 πέμψαντός με, ἕως ἡμέρας ὄζειν. ἐρχεται νύξ
 ὅπκ οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι, ὅτ' ἂν ἐν τῷ
 κόσμῳ ὦ φῶς εἰμι τῶ κόσμου. ταῦτα εἰπὼν.
 ἐπίσεν χαμά. καὶ ἐποίησεν πηλὸν ἐκ τοῦ
 πύσματος, καὶ ἐπέχρισεν τὸν τυφλὸν ἐπι
 φῶς ὀφθαλμοῦς τοῦ τυφλοῦ, καὶ εἶπερ αὐτῶ.
 ὕπαγε νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραμ τοῦ σίλω
 ἢ μὲ ὅ ἐρημιένεται ἀπεσαλμῶν. ἀπῆλθεν
 ὅω καὶ ἐνί

Tulerūt iudi lapides ut iacerent
 Cecū a natiuitate cecus

Abrahā IX

Amen amen dico uobis, si quis sermo
 nē meū seruauerit, mortē nō uidebit in
 æternū. Dixerūt ergo illi iudæi. Nūc co
 gnouimus qđ dæmoniū habes. Abra
 ham mortuus est & propheta, & tu di
 cis, si quis sermonē meū seruauerit, nō
 gustabit mortē in æternū. Nunquid tu
 maior es patre nostro Abrahā q mor
 tuus est? Et ppheta mortui sunt. Quē
 teipsū tu facis? Rñdit Iesus. Si ego glo
 rifico meipsum, gloria mea nihil est. Est
 pater meus qui glorificat me, quē uos
 dicitis deum uestrū esse, & non cognou
 istis eum, ego aut noui eum. Et si dixero,
 quod nō scio eum, ero similis uobis
 mēdax. sed scio eum, & sermonem eius
 seruo. Abraham pater uester exultauit
 ut uideret diē meū, & uidit & gauisus
 est. Dixerūt ergo iudæi ad eum. Quin
 quaginta annos nondū habes & Abra
 ham uidisti? Dixit eis Iesus. Amē amē
 dico uobis, antequam esset ego sum.
 Tulerūt ergo lapides, ut iacerent in eū.
 Iesus aut abscondit se, & exiuit de tēplo
 transiens per mediū illoꝝ & p̄terijt sic.
 Et p̄teriens Iesus uidit hominem cæ
 cū a natiuitate, & interrogauerūt eū di
 scipuli eius dicētes. Rabbi, qđ peccauit,
 hic aut parētes eius, ut cæcus nasceret?
 Rñdit Iesus. Neq; hic peccauit neq; pa
 rentes eius, sed ut manifestentur opera
 dei in illo. Me oportet operari opera
 eius qui misit me donec dies est. Venit
 nox quando nemo potest operari. Qz
 diu fuero in mūdo, lux sum mūdi. Hoc
 cum dixisset expuit in terram, & fecit lu
 tū ex sputo, & illeuit lutū super oculos
 cæci, & dixit ei. Vade laua in natoria
 Syloe, quod interpretat' missus. Abijt
 ergo &

οὐκ ἐνίψατο, καὶ ἄλλοι βλέπωσι. οὐκ γὰρ
 τινες καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν εἶπρον
 ὅτι τυφλὸς ἦν, ἔλεγον δὲ οὗτος ἐστὶν ὁ καθ' ἡ
 μένος, ὁ προσαιτῶν; ἄλλοι ἔλεγον, ὅτι οὗτος
 ἐστὶν. ἄλλοι δὲ, ὅτι ὁμοίος αὐτῷ ἐστὶν. ἐκεῖνος
 ἔλεγε, ὅτι ἐγὼ εἶμι. ἔλεγον δὲ αὐτῷ, πῶς ἦνε
 ὄψακα σου οἱ ὀφθαλμοί, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος
 καὶ εἶπεν. ἄνθρωπος λεγόμενος Ἰησοῦς πη
 λὸν ἐποίησεν, καὶ ἐπέχρισέ μου τοὺς ὀφθαλ
 μούς, καὶ εἶπε μοι. ὕπαγε εἰς πλὴν κολυμ
 βήθερα τῆ σιλωὰμ καὶ νίψαι. ἀπελθὼν δὲ
 καὶ νιψάμενος ἀνέβλεψα. εἶπον οὖν αὐτῷ.
 ποῦ ἐστὶν ἐκεῖνος; λέγει, οὐκ οἶδα. ἄκουσιν
 αὐτὸν πρὸς τοὺς φαρισαίους τὸν ποτε τυ
 φλόν. ἦν δὲ σάββατον, ὅτε τὸν πηλὸν ἐποίη
 σεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀπέχευεν αὐτὸν τοὺς ὀφθαλ
 μούς. πάλιν δὲν ἠρώτων αὐτὸν καὶ οἱ φαρι
 σαῖοι, πῶς ἀνέβλεψεν. ὁ δὲ εἶπε αὐτοῖς, πη
 λὸν ἐπέθηκέ μοι ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς καὶ
 ἐνίψαμ καὶ βλέπω. ἔλεγον δὲν ἐκ τῶν φαρι
 σαίων τινες, οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἐστὶν πα
 ρά θεοῦ, ὅτι σάββατον οὐ τηρεῖ. ἄλλοι ἕ
 λεγον, πῶς δὴ ἄνηθρωπος ἄμαρτωλὸς τοῖ
 αὐτὰ σημεῖα ποιεῖ; καὶ ἰσχυρὸν ἦν αὐτοῖς. λέ
 γουσιν οὖν τυφλὸς πάλιν, σὺ τί λέγεις πρὸς αὐτὸν,
 ὅτι ἠνοξέ μου τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ εἶπε, ὅ
 τι προφήτης ἐστὶν. οὐκ ἐπίστευσαν δὲ οἱ ἰου
 δαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι τυφλὸς ἦν καὶ ἀνέβλε
 ψεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ
 τῷ ἀναβλέψαντι. καὶ ἠρώτησαν αὐτοὺς
 λέγοντες. οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν, ὃν ἡμεῖς
 λέγομεν, ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; πῶς δὲ αὐτὸν
 βλέπει. ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς οἱ γονεῖς αὐ
 τῷ καὶ εἶπον. οἶδαμεν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς
 ἡμῶν, καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη, πῶς δὲ μῶν
 βλέπει οὐκ οἶδαμεν, ἢ τίς ἠνοξέ μου αὐτὸν
 ὀφθαλμούς, ἡμεῖς οὐκ οἶδαμεν, αὐτὸς ἢ λι
 κίαμ ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε, αὐτὸς πρὸς αὐτὸν
 λαλήσει. τὰντα εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβήθη
 τοὺς ἰουδαίους

ergo & lauit, & uenit uidens. Ita q; uici
 ni & qui uiderant eum prius quod cæ
 cus esset, dicebant. Nōne hic est qui se
 debat & mēdicabat? Alij dicebant hic
 est, aliḡ autem similis est eius. Ille di
 cebat, ego sum. Dicebant ergo ei. Quo
 modo aperti sunt tibi oculi? Respōdit,
 ille & dixit. Ille homo qui dicitur Iesus
 lutū fecit, & inunxit oculos meos, & di
 xit mihi. Vade ad natatoriā Syloā, &
 laua. Et ab ἡ & laui, & uisū recepi. Dixe
 rūt ergo ei. Vbi est ille? Ait. nescio. Ad
 ducunt eum ad pharisæos qui dudum
 cæcus fuerat. Erat autē sabbatū quando
 lutum fecit Iesus, & aperuit oculos eius.
 Iterum ergo interrogabāt eū & phari
 sæi quomodo uisum recepisset. Ille autē
 dixit eis. Lutū mihi imposuit sup̄ ocu
 los, & laui & uideo. Dicebant ergo ex
 pharisæis quidam. Nō est hic homo a
 deo, quia sabbatum non custodit. Aliḡ
 autē dicebāt. Quomodo potest homo
 peccator hæc signa facere? Et dissensio
 erat inter eos. Dicunt cæco iterum. Tu
 qd dicis de illo qui aperuit tibi oculos
 tuos. Ille autē dixit. Propheta est. Non
 crediderunt ergo Iudæi de illo, quia cæ
 cus fuisset & uidisset, donec uocauerūt
 parentes eius qui uisum receperat, & in
 terrogauerunt eos dicentes. Hic est fili
 uester quē uos dicitis cæcum natū esse.
 Quomodo ergo nunc uidet? Respon
 derunt eis parentes eius, & dixerūt. Sci
 mus quod hic est filius noster, & quod
 cæcus natus est, quomodo autē nunc ui
 deat, nescim⁹, aut quis eius aperuit ocu
 los nos nescimus. Ipse atatē habet, ip
 sum interrogate, de se loquet⁹. Hæc di
 xerunt parentes eius, quoniā timebant
 T Iudæos

† ipse

Cap. 9.

τοὺς Ἰουδαίους. ἦδ' ἔτι σωετέθεντο οἱ Ἰσρα-
 ῥαῖται, ἵνα ἐὰν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ ΧΡΙΣΤΟΝ,
 ἀποσωάγωγος γένηται. διὰ τὸ τοῦ οἰστοῦ
 αὐτοῦ εἶπον, ὅτι ἡλικία μ' ἔχει, ἀνδρὶ ἔρω-
 τήσατε. ἐφώνησαν οὖν ἐκ δευτέρου ὁ ἄνθρω-
 πος, ὃς ἦν τυφλός, καὶ εἶπον αὐτῷ. Δὲ δὲ ὅ-
 ξαμ ὡς θεῶ, ἡμεῖς οἰδαμεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος
 ἐντος ἁμαρτωλός ἐστιμ. ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος
 καὶ εἶπεμ. εἰ ἁμαρτωλός ἐστιμ οὐκ οἶδα. ἐμ οἶ-
 δα, ὅτι τυφλὸς ὡμ ἄρτι βλέπω. εἶπον οὖν
 αὐτῷ πάλιμ, τί ἐποίησέμ σοι, πῶς ἠνοιξέμ
 σου τοὺς ὀφθαλμούς; ἀπεκρίθη αὐτοῖς, εἶ-
 πον ὑμῖμ ἦδ' ἔτι οὐκ ἠκούσατε, τί πάλιμ
 θέλετε ἀκούεμ; μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτῷ
 μαθηταὶ γενέσθαι; ἐλοιδόρησαν οὖν αὐτὸν
 καὶ εἶπον, σὺ εἰ μαθητὴς ἐκείμον. ἡμεῖς
 δὲ τοῦ μωσέως ἐσμὲμ μαθητοὶ, ἡμεῖς οἶ-
 δαμεμ, ὅτι μωσὴ ἐλάλησεν ὁ θεός, τοῦτο
 δὲ οὐκ οἶδαμεμ πόθεν ἐσίν. ἀπεκρίθη ὁ ἄν-
 θρωπος καὶ εἶπεμ αὐτοῖς, ὅτι τὸ τῶν θαυμα-
 σῶν ἐσίν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἶδατε πόθεν ἐσίν,
 καὶ ἀνέφεξέμ μου τοὺς ὀφθαλμούς. οἶδαμεμ
 δὲ, ὅτι ἁμαρτωλῶν ὁ θεός οὐκ ἀκούει. ἀλ-
 λ' ἐὰν τις θεοσεβῆς ἦ, τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῆ
 τούτου ἀκούει. ἐκ τῆ ἀϊωῖος οὐκ ἠκούθη, ὅτι ἦ-
 νοιξέμ τισ ὀφθαλμῶν τυφλοῦ γεγεννημέ-
 νου. εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ θεοῦ, οὐκ ἠδύνατο
 ποιῆν ὅνδ' ἐμ. ἀπεκρίθησαν αὐτῷ, ὅτι
 ἁμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὅλος, εἰ σὺ διδά-
 σκας ἡμᾶς; εἰ δὲ ἐβαλον αὐτὸν ἔξω. ἠκούσεμ
 ὁ ἸΗΣΟΥΣ ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, εἰς ὧμ
 αὐτὸν εἶπεμ αὐτῷ, σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ
 θεοῦ; ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν, καὶ τίς ἐσίν κύριε,
 ἵνα πισεύω εἰς αὐτόμ. εἶπεν ἡ αὐτῷ ὁ ἸΗΣΟΥΣ
 εἰ ἠώρακας αὐτόμ, εἰ δὲ λαλῶμ μετὰ σου ἐκί-
 νός ἐστιμ. ὁ δὲ ἔφη, πισεύω κύριε, εἰ προσεκί-
 νησέμ αὐτῷ. καὶ εἶπεμ ὁ ἸΗΣΟΥΣ. εἰς κρῖμα
 ἐστὼ εἰς τὸ κόσμον ἕτομ ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέ-
 ποντες βλέπωσιν εἰ δὲ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται
 καὶ ἠκούσασιν

Iudæos. Iam enim conspirauerant Iu-
 dæi, ut si quis eū confiteretur esse Chri-
 stum, extra synagogam fieret. Propte-
 rea parentes eius dixerunt, etat m
 habet, ipsum interrogate. Vocauerunt
 ergo rursum hominem, qui fuerat cæ-
 cus. & dixerunt ei. Da gloriā deo. Nos
 scim⁹, quod hic homo peccator est. Re-
 spondit ergo ille & dixit. An peccator
 sit nescio, unū scio qd cæcus cū essem
 modo uideo. Dixerunt ergo illi iterū.
 Quid fecit tibi? Quō aperuit tibi ocu-
 los? Respōdit eis. Dixi uobis, iā & nō
 audistis. Quid iterū uultis audire? Nū
 & uos uultis discipuli eius fieri? Male-
 dixerunt ergo ei. & dixerunt ei. Tu di-
 scipulus illius sis, nos autē Mosi discipu-
 li sumus. Nos scimus quod Mosi locu-
 tus est deus, hunc autē nescim⁹ unde sit.
 Respōdit ille homo, & dixit eis. In hoc
 enim mirabile est, quia uos nescitis un-
 de sit, & aperuit meos oculos. Scimus
 autē quod peccatores de⁹ nō audit, sed
 si quis dei cultor est & uolūtatem eius
 facit, hunc exaudit. A sæculo nō est au-
 ditū, quod quis aperuit oculos cæci na-
 ti. Nisi esset hic a deo, nō poterat face-
 re quicquid, Responderunt & dixerūt ei.
 In peccatis natus es totus, & tu doces
 nos? Et eiecerunt eū foras. Audiuit Ie-
 sus quod eiecissent eū foras, & cum in-
 uenisset eum, dixit ei. Tu credis in filiū
 dei? Respōdit ille & dixit. Quis est do-
 mine ut credam in eum? Et dixit ei Ie-
 sus. Et uidisti eum, & qui loquitur tecū
 ipse est. At ille ait. Credo dñe. Et ado-
 rauit eum. Et dixit ei Iesus. In iudicium
 ego in hunc mundum ueni, ut qui non
 uident uideant, & qui uident, cæci fiant.
 Et audierunt

καὶ ἤκουσαν ἐκ τῶν φαρισαίων ταῦτα οἱ ὄν-
 τες μετ' αὐτῶν, ἔειπον αὐτῶν, μή ἑμῶν τυ-
 φλοὶ ἐσμὲν, εἴπωμεν αὐτοῖς ὁ ἸΗΣΟΥΣ. εἰ τυ-
 φλοὶ ἦτε, ὅνκ ἂν εἶχετε ἁμαρτίαν. καὶ ἡ λέ-
 γετε, ὅτι βλέπομεν, ἡ ὄν ἁμαρτία ὑμῶν
 μὴ εἴη. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμε-
 νος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν ἀνλήν τῶν προβά-
 των, ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλὰ χόθην ἐκίνος κλέ-
 πῆς εἰσὶν ἔλθῃς, ὁ ἡ εἰσερχόμενος διὰ τῆς
 θύρας ποιμὴν ὄξει τῶν προβάτων. τὸ τῶν θυ-
 ρῶν ἀνοίξῃ, καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτῶν ἀκού-
 σι, ἔλθῃ ἰδίᾳ τὰ πρόβατα καλῆ καὶ ὄνομα, καὶ ἐξά-
 γῃ αὐτὰ, καὶ ὅτι τὰ ἰδίᾳ τὰ πρόβατα ἐκβάλλῃ, ἐμ-
 προσημῶν αὐτῶν πορεύεται. καὶ τὰ πρόβατα αὐτῶν
 ἀκολουθεῖ, ὅτι ὄξισι τὴν φωνὴν αὐτῶν. ἀλλοί-
 τῳ ἡ, ὅν μὴ ἀκολουθεῖ τὸν ποιμῆν, ἀλλὰ φεύγοντες
 ἀπ' αὐτῶν, ὅτι ὄξισι τῶν ἀλλοτρίων τὴν φω-
 νήν. ταύτην τὴν ποιμίαν εἶπερ αὐτοῖς ὁ ἸΗ-
 ΣΟΥΣ. ἐκίνος δὲ ὄνκ ἔγνωσαν, τίνα ἦν ὁ ἐλάλα
 αὐτοῖς. εἶπερ ὄνκ πάλιν αὐτοῖς ὁ ἸΗΣΟΥΣ.
 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα τῆς
 προβάτων, πάντες ὅσοι περὶ ἐμῶν ἔλθουσιν, κλέ-
 πῆς εἰσὶν ἔλθῃς, ἀλλ' ὄνκ ἠκούσαν αὐτῶν
 τὰ πρόβατα. ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα, δὴ ἐμῶν ἔάν τις εἰ-
 σέλθῃ σωθήσεται, καὶ εἰσελεύσεται, καὶ ἐξελύσεται,
 καὶ νομὴν εὐρήσεται, ὁ κλέπτης ὄνκ ἐρχεται,
 εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ τὰ πρόβατα, ἔλθῃ ἵνα ἀπολέσῃ. ἐγὼ ἔλ-
 θω, ἵνα ζωὴν ἔχωσιν, καὶ περὶ ὄνκ ἔχωσιν.
 ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, ὁ ποιμὴν ὁ κα-
 λός, τὴν ψυχὴν αὐτῶν τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβά-
 των. ὁ μισθωτὸς δὲ ὄνκ ἂν ποιμὴν, ὅν ὄνκ
 εἰσὶν τὰ πρόβατα ἰδίᾳ, θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρ-
 χόμενον, ἔλασιν τὰ πρόβατα ἔφυγεν,
 καὶ ὁ λύκος ἀρπάξει αὐτὰ, καὶ σκορπίσει τὰ
 πρόβατα. ὁ δὲ μισθωτὸς φεύγει, ὅτι μισθωτὸς
 ὄξισι, καὶ ὄν μὲλει αὐτῶν περὶ τῶν προβάτων.
 ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, καὶ γινώσκω τὰ
 ἐμὰ, καὶ γινώσκωμαι ὑπὲρ τῶν ἐμῶν, καὶ ὄξισι
 γινώσκει με ὁ πατήρ, καὶ γὼ γινώσκω τὸν πα-
 τῆρα

Et audierunt qdā ex pharisæis hæc qui cum ipso erant, & dixerunt ei. Num & nos cæci sumus? Dixit eis Iesus. Si cæci essetis, non haberetis peccatū. Nunc uero dicitis, uidem⁹, pctm̄ ergo uestrū manet. Amen amen dico uobis, qui non intrat per ostium in ouile ouium, sed ascendit aliunde, ille fur est & latro. Qui aut̄ intrat per ostiū, pastor est ouium. Huic ostiarius aperit, & oues uocē eius audiunt. Et proprias oues uocat nominatim, & educit eas. Et cum proprias oues emiserit, ante eas uadit, & oues illum sequuntur, quia sciūt uocem eius. Alienū aut̄ non sequuntur sed efugient ab eo, quia non nouerunt uocem alienorū. Hoc prouerbiū dixit eis Iesus, Illi aut̄ nō cognouerūt q̄ esset quæ loqueretur eis. Dixit ergo eis iterum Iesus. Amen amē dico uobis, ego sū ostiū ouīū. Oēs quotquot ante me uenerunt fures sunt & latrones, sed nō audierunt eos oues. Ego sum ostium, per me si quis introierit saluabitur, & ingredietur & egredietur, & pascua inueniet. Fur non uenit nisi ut furetur & mactet & perdat. Ego ueni ut uitam habeant, & abundantius habeāt. Ego sum pastor bonus, bonus pastor animam suam dat pro ouibus. Mercennarius autem, & qui non est pastor, cuius non sunt oues propriæ, uidet lupum uenientem & dimittit oues & fugit, & lupus rapit & dispergit oues. Mercennarius autem fugit, quia mercennarius est, & non est illi curæ de ouibus. Ego sum pastor bonus, & cognosco oues meas, & cognoscor a meis. Sic ut nouit me pater, & ego agnosco patrem

Qui nō intrat i ouile p ostiū ē

Ego sū ostiū.

Ego sū pastor bonus.

12 trem

Cap. 10.

Τέτρα, κη πλὴ ψυχῶ μου τίθημι ὑπὲρ ἧν προ
 εἶπα. καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἀδὸν ἔσιμ
 ἐκ φθι ἀυλῆς ταύτης, καὶ κενά με δεῖ ἀγαθῆν,
 καὶ φθι φωνῆς μου ἀκούσωσιν, καὶ γενήσεται
 μία ποίμνη, εἰς ποιμῶν. Διὰ τοῦτο ὁ πατήρ
 με ἀγαπᾷ, ὅτι ἐγὼ τίθημι πλὴ ψυχῶ μου
 ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν. οὐδεὶς ἄρρα ἀντιῶ
 ἀπὸ ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ τίθημι ἀντιῶ ἀπὸ ἐμοῦ /
 τῷ θεῷ. Ἐγὼ ἔχω δεῖνα ἀντιῶ, καὶ θεοῦ /
 σίαν ἔχω πάλιν λαβῆν ἀντιῶ. ταύτην πλὴ
 ἐντολῶν ἔλαβον παρὰ τῷ πατρὶ μου. καὶ /
 σμα οὐ πάλιν ἐγγύετο ἐν τοῖς ἰουδαίοις
 διὰ τοὺς λόγους τούτους. Ἐλεγον δὲ πολ
 λοὶ θεῖ ἀντιῶ. Δαμονίον ἔχει καὶ μαίνεται
 τί αὐτοῦ ἀκούετε; Ἄλλοι ἔλεγον. ταῦτα τὰ
 ῥήματα ὁκ ἔσιμ δαμονιζομένου. μή δα /
 μόνιον δαῦνται τυφλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοί
 γειν; ἐγγύετο δὲ τὰ ἐγκαίνια ἐν ἱεροσολύ /
 μοις, καὶ χαμῶν ἡμ. καὶ περιεπάτη ὁ ἸΗ /
 ΣΟΥΣ ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ σοῦ σολομῶν. /
 ἐκύκλωσαν οὐ αὐτῶν οἱ ἰουδαῖοι, ὅτι ἔλεγον
 αὐτῷ. ἔως πότε πλὴ ψυχῆν ἡμῶν ἀίρει; εἰ
 σὺ εἶ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ, εἰπέ ἡμῖν παρρησίαν. ἀπε
 κριθὴν αὐτῶν ὁ ἸΗΣΟΥΣ. εἰπομ ἡμῖν καὶ οὐ πι
 στεύετε. τὰ ἔργα ἀ ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι
 τῷ πατρὶ μου, ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ.
 ἀλλ' ὑμεῖς οὐ πιστεύετε, ὅτι ὁκ ἐσεῖ ἐκ τῶν
 προβάτων ἧν ἐμῶν, καθὼς εἰπομ ἡμῖν. τὰ
 πρόβατα τὰ ἐμά φθι φωνῆς μου ἀκούει, καὶ /
 γὼ γινώσκω αὐτὰ, καὶ ἀκολουθεῖσιν μοι, καὶ
 γὼ ζωὴν αἰώνιον δίδωμι αὐτοῖς, καὶ οὐ μὴ
 ἀπολῶνται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐκ ἄρρα ἴσασιν
 τίς αὐτὰ ἐκ τῷ χερσὶ μου. ὁ πατήρ μου δεῖ
 δωκέρ με μείζων πάντων ἐσῖμ, καὶ οὐδεὶς δεῖ
 νᾶ ἀρρα ἄρει ἐκ τῷ χερσὶ τῷ πατρὶ μου. ἐπὶ
 καὶ ὁ πατήρ ἐν ἐσμῶν. ἐβάσαν οὐ πάλιν λί
 θος οἱ ἰουδαῖοι; ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν. ἀπεκρί
 θη αὐτῶν ὁ ἸΗΣΟΥΣ, πλὴ καλὰ ἔργα ἔδξα ἡ
 μῖν ἐκ τῷ πατρὶ μου, διὰ πῖον αὐτῷ ἔργων λι
 θάζετε ἀπε

trem, & animam meam pono pro oui
 bus. Et alias oues habeo, quæ non
 sunt ex hoc ouili, & illas oportet me ad
 ducere, & uocem meam audient, & fi
 at unum ouile & unus pastor. Propte
 rea me pater diligit, quia ego pono
 animam meam ut iterū sumam eam.
 Nemo tollit eā a me, sed ego pono eā a
 meipso. Potestatē habeo ponendi eā.
 & potestatē habeo denuo sumendi eā.
 Hoc mandatum accepi a patre meo.
 Dissensio iterū facta est inter Iudæos,
 propter sermones hos. Dicebant autē
 multi ex ipsis. Dæmonium habet & in
 fanit. Quid eum auditis? Alij dicebant
 Hæc uerba non sunt dæmoniū haben
 tis. Nūquid dæmonium potest cæcor
 oculos aperire? Facta sunt autē encænia
 in Hierosolymis, & hyems erat. Et am
 bulabat Iesus in templo in porticu Sa
 lomonis. Circūdederunt ergo eum Iu
 dæi, & dicebant ei. Quousq; animam
 nostrā tollis? Si tu es Christus dic no
 bis palam? Respōdit ei Iesus. Loquor
 uobis & non creditis. Opera quæ ego
 facio in nomine patris mei, hæc testi
 monium perhibent de me. Sed uos nō
 creditis, quia non estis ex ouibus meis.
 Oues meæ uocē meā audiūt, & ego co
 gnosco eas, & sequunt me, & ego uitā
 æternā do eis, & nō peribūt in æternū,
 & nō rapiet eas quisq; de manu mea.
 Pater meus qui dedit mihi maior om
 nibus est, & nemo potest rapere de ma
 nu patris mei. Ego & pater unū sum⁹.
 Sustulerunt ergo lapides Iudæi ut lapī
 darent eū. Respondit eis Iesus. Multa
 bona opera ostēdi uobis ex patre meo
 Propter quod eorum opus me lapida
 tis. Respon

Dissensio iterū facta est inter Iudæos de Iesu.

Iesu ambulabat in porticu templi ierosolymitan. Si tu es christus.

Ut et uoluerit eis lapidare: et dicit eis.

Cap. 11.

καὶ πάλιν ὑπάγαγε ἐκεῖ· ἀπεκρίθη δὲ Ἰησοῦς·
 οὐχὶ δώδεκα εἰσὶν ὥραι φθιῆμερας· εἴ μὲν τις
 περιπατῆ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπη, ὅτι τὸ
 φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει. εἴ μὲν δὲ τις
 περιπατῆ ἐν τῇ νυκτὶ, προσκόπη, ὅτι τὸ
 φῶς οὐκ ἔστι ἐν αὐτῷ. ταῦτα εἶπερ, καὶ μετὰ
 τὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς, λέξας· ὁ θίλθ
 ἡμῶν κεκοίμηται, ἀλλὰ πορεύομαι, ἵνα θύξω
 ὑπνήσω αὐτὸν. εἶπορ οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ·
 κύριε, εἰ κεκοίμηται, σωθήσεται. εἰρήκη δὲ ὁ
 Ἰησοῦς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἐκῆνοι δὲ
 ἔδοξαν, ὅτι περὶ φθιότησεως τοῦ ὕπνου λέ-
 γει. τότε οὖν εἶπερ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παρρη-
 σία, λέξας ἀπέθαν', καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς, ἵνα
 πισεύσητε, ὅτι οὐκ ἦμιν ἐκεῖ, ἀλλ' ἄγωμεν
 πρὸς αὐτὸν. εἶπερ οὖν θωμᾶς ὁ λεγόμενος
 δίδυμος τοῖς μαθηταῖς, ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς
 ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ. ελθὼν οὖν ὁ
 Ἰησοῦς, εἴρερ αὐτὸν τέσσαρας ἡμέρας ἦδ' ἔ-
 χοντα ἐν τῷ μνημείῳ. ἦν δὲ ἡ βηθανία ἐν
 γυῖ πρὸς ἱεροσολύμων ὡς ἀπ' σαδίων δεκα-
 πέντε, καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν ἰουδαίων ἐλκλν-
 θισαμ, πρὸς τὰς περὶ μάρθαμ καὶ μαρίαμ,
 ἵνα παραμυθησόντη αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ
 αὐτῶν. ἡ οὖν μάρθα, ὡς ἠκουσιν, ὅτι ὁ Ἰη-
 σοῦς ἔρχεται ὑπνήτησιν αὐτῶν. μαρία δὲ ἐν
 τῷ οἴκῳ ἐκαθέζετο. εἶπερ οὖν ἡ μάρθα πρὸς
 τὸν Ἰησοῦν· κύριε, εἰ ἦς ὧδε, ὁ ἀδελφός μου
 οὐκ ἂν ἐτεθνήκει, ἀλλὰ ἐν νῦν ὀίδα, ὅτι ὅσα ἂν
 ἀτήση τὸν θεόν, δώσει σοι ὁ θεός, λέγει αὐτῇ ὁ
 Ἰησοῦς· ἀναστήσει ὁ ἀδελφός σου. λέγει αὐ-
 τῷ μάρθα, ὀίδα ὅτι ἀναστήσει ἐν τῇ ἀναστά-
 σι ἐν τῇ ἑχάτῃ ἡμέρᾳ. εἶπερ αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς·
 εἰ ὧ εἶμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ, ὁ πισεύων εἰς ἐ-
 μέ, κἂρ ἀποθάνη ζήσεται. ἐπὶ ὧδε ὁ ζῶν ἐπι-
 στεύων εἰς ἐμέ, οὐ μὴ ἀποθάνη εἰς τὸν αἰῶνα·
 πισεύεις τῷ τῷ· λέγει αὐτῷ· ναὶ κύριε, ἐγὼ πε-
 πηκα, ὅτι σὺ εἶ ὁ χριστός ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ εἰστὸς
 κόσμου ἐρχόμενος. ἐταῦτα εἰπὼσα, ἀπῆλ-
 θερ ἐν τῷ οἴκῳ·

& iterum uadis illuc· Rñdit Iesus. Non
 ne duodecim sunt horæ diei? Si quis
 ambulauerit in die, non offendit, quia
 lucē huius mūdī uidet. Si autē qs ambu-
 lauerit in nocte offendit, quia lux non
 est in eo. Hæc ait, & post hæc dicit eis·
 Lazarus amicus noster dormit, sed ua-
 do ut a somno excitem eum. Dixerunt
 ergo discipuli eius. Domine, si dormit,
 salu⁹ erit. Dixerat autem Iesus de mor-
 te eius, illi autem putauerunt quod de
 dormitione somni diceret. Tunc ergo
 Iesus dixit eis manifeste. Lazarus mor-
 tuus est, & gaudeo propter uos ut cre-
 datis, quod non fuerim ibi. Sed eam-
 us ad eū. Dixit ergo Thomas qui dī-
 citur didymus ad discipulos. Eamus
 & nos & moriamur cū eo. Venit itaq;
 Iesus, & inuenit eū quatuor dies iam in
 monumento habentē. Erat autē Betha-
 nia iuxta Hierosolymā fere stadijs quī-
 decim. Multi autē ex Iudæis uenerāt ad
 Marthā & Mariam ut consolarentur
 eas de fratre suo. Martha ergo ut audi-
 uit quod Iesus uenit occurrit illi. Maria
 autē domi sedebat. Dixit ergo Martha
 ad Iesum. Dñe si fuisses hic, frater meus
 nō fuisset mortuus. Sed & nunc scio, ga-
 quæcunq; poposceris a deo, dabit tibi
 deus. Dicit illi Iesus. Resurget frater tu-
 us. Dicit ei Martha. Scio qd' resurget
 in resurrectione in nouissimo die. Dicit
 ei Iesus. Ego sū resurrectio & uita, Qui
 credit in me, etiam si mortuus fuerit ui-
 uet, & omnis qui uiuit & credit in me,
 non morietur in aternū. Credis hoc?
 Ait illi. Vtiq; domine. Ego credidi, ga-
 tu es Christus filius dei qui in hūc mū-
 dum uenisti. Et cum hæc dixisset, abiit
 & uocauit

θεμ καὶ ἐφώνησεν μαρία πλὴν ἀδελφῆν αὐ-
 πῆς λάβρα εἰπούσα. ὁ δὲ δάσκαλος πᾶρ ὄζειν,
 καὶ φωνῆ σε. ἐκεῖν ὡς ἤκουσεν ἐγείρεται τα-
 χύ, καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν. ὕπνω δὲ ἔληλυ-
 θῆ ὁ ἸΗΣΟΥΣ εἰς πλὴν κώμῳ, ἀλλ' ἦν ἐν τῷ
 τόπῳ, ὅπου ὑπῆνθησεν αὐτῷ ἡ μάρθα. οἱ
 οὖν ἰουδαῖοι οἱ ὄντες μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ
 καὶ παραμυθούμενοι αὐτῶν ἰδόντες τὴν μα-
 ρίαν, ὅτι ταχέως ἀνέστη, καὶ ἦλθεν, ἠκολού-
 θησαν αὐτῇ λέγοντες, ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνη-
 μέον, ἵνα κλαύσῃ ἐκεῖ. ἡ οὖν μαρία ὡς ἤλ-
 θεμ ὅπου ἦν ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ἰδούσα αὐτὸν, ἔπεσεν
 αὐτῷ πρὸς τοὺς πόδας λέγουσα αὐτῷ. κύριε,
 εἰ ἦς ὡς δε, οὐκ ἂν ἀπέθανέμ μου ὁ ἀδελφός.
 ἸΗΣΟΥΣ οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίονσαν, καὶ
 τῆς σωελθόντας αὐτῇ ἰουδαίους κλαίοντας
 ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι, καὶ ἐτάραξεν
 ἑαυτὸν, καὶ εἶπε. ποῦ τέθηκατε αὐτὸν; Δέ-
 γουσίν αὐτῷ. κύριε, ἔρχου καὶ ἴδε. ἐδάκρυ-
 σεν ὁ ἸΗΣΟΥΣ. ἐλεγεν οὖν ἰουδαῖοι. ἴδε πῶς
 ἐθίλει αὐτόν. τινὲς δὲ εἶπον αὐτῷ εἶπον. οὐκ
 ἠδῶατο οὗτος ὁ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς
 τοῦ τυφλοῦ ποιῆσαι, ἵνα κἢ οὗτος μὴ ἀποθά-
 νῃ; ἸΗΣΟΥΣ οὖν πάλιν ἐμβριμώμενος ἐν εἰ-
 κυτῷ ἔρχεται εἰς τὸ μνημέον. ἦν δὲ σπη-
 λαιον, καὶ λίθος ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ. λέγει
 ὁ ἸΗΣΟΥΣ. ἄρατε τὸν λίθον. λέγει αὐτῷ ἡ
 ἀδελφὴ τῷ τεθνηκότος μάρθα. κύριε, ἦδη ὁ-
 ζε, τέσσαρτος γὰρ ὄζειν. λέγει αὐτῇ ὁ ἸΗΣΟΥΣ.
 οὐκ εἶπον σοι, ὅτι ἐὰν πισεύσῃς ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ
 υἱὸς τοῦ θεοῦ; ἔγραμ οὖν τὸν λίθον οὗ ἦν ὁ τε-
 θνηκὼς καὶ μέμος, ὁ δὲ ἸΗΣΟΥΣ ἤρεμ τοὺς ὀφ-
 θαλμοὺς ἄνω, καὶ εἶπε. Πάτερ, ἐυχρισθῶ
 σοι, ὅτι ἤκουσάς μου. ἐγὼ δὲ ἦδαμ, ὅτι
 πάντοτέ μου ἀκούεις, ἀλλὰ διὰ τὸν ὄ-
 χλον τὸν ἡρώδῃα εἶπον, ἵνα πισεύσω-
 σίν, ὅτι σύ με ἀπέστλας.

καὶ ταῦτα εἰπὼν, φωνῆ μεγάλη ἐκραύασεν.
 Λάζαρε

& uocauit Mariam sororem suam si-
 lentio dicens. Magister adest, & uocat
 te. Illa ut audiuit surrexit cito, & uenit
 ad eum. Nondum autē uenerat Iesus
 in castellum, sed erat in illo loco ubi oc-
 curerat ei Martha. Iudæi ergo q̄ erant
 cum ea in domo & cōsolabantur eam,
 cum uidissent Mariam quod cito sur-
 rexisset & exisset, secuti sunt eam dicen-
 tes, Vadit ad monumentum ut ploret
 ibi. Maria ergo cum uenisset, ubi erat
 Iesus, uidens eum cecidit ad pedes eius
 & dixit ei. Domine, si fuisses hic, non
 esset mortuus frater meus. Iesus ergo
 ut uidit eam plorantem, & Iudæos qui
 uenerant cum ea plorantes, infremuit
 spiritu & turbauit seip̄s & dixit. Vbi
 posuistis eum? Dicunt ei. Domine, ue-
 ni & uide. Lachrymatus est Iesus. Di-
 xerūt ergo Iudæi. Ecce quomodo ama-
 bat eum. Quidam autē ex ipsis dixerūt:
 Non poterat hic qui aperuit oculos cæ-
 ci facere ut hic non moreretur. Iesus er-
 go rursus fremens in semetipso, uenit
 ad monumentum. Erat autem spelun-
 ca, & lapis suppositus erat ei. Ait Iesus.
 Tollite lapidem. Dicit ei Martha so-
 ror eius qui mortuus fuerat. Domine
 iam olet, quatruiduanus est enim. Dicit
 ei Iesus. Nonne dixi tibi, quod si cre-
 dideris uisura esses gloriā dei. Sustule-
 rūt ergo lapidē, ubi is q̄ mortu⁹ fuerat
 erat positus. Iesus autē eleuatis sursum
 oculis dixit. Pater gratias ago tibi, qm̄
 audisti me, Ego autē sciebam quod sem-
 per me audis, sed propter turbā q̄ circū-
 stat dixi, ut credant qd' tu me miseris.
 Hæc cū dixisset, uoce magna clamauit.

T 4 Lazare

Cap. 11.

Congregauerūt pōtīfices & pharisai. c. 11. v. 47.

Λάζαρος δ' εὖρο ἔξω, καὶ δὴ κληθεὶς ὁ τεθνηκώς
 δεδεδυμένος τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας κα-
 ρίαις, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδε-
 το. λέγει αὐτοῖς ὁ ἸΗΣΟΥΣ, λύσατε αὐτὸν, ἵνα
 ἔσθω ὑπάγαμ. πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων
 οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν μαριάμ, καὶ δεασάμε-
 νοὶ ἔποιήσαν ὁ ἸΗΣΟΥΣ ἐπίθεσσαν εἰς αὐ-
 τὸν. τινὲς δὲ δὴ αὐτῶν ἀπήλθον πρὸς τοὺς
 φαρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἃ ἐποίησεν ὁ
 ἸΗΣΟΥΣ, σωτήρα γὰρ αὐτῶν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
 φαρισαῖοι σowedριον, ἵνα ἐλεγοῦν, τί ποιεῖ μὲν
 ὅτι ἔντος ὁ ἄνθρωπος, πῶς ἀσκῆσαι ποιεῖ,
 ἵνα ἀφῶμεν αὐτὸν οὕτως, πάντες πισεύσου-
 σιν εἰς αὐτόν, καὶ ἐλεύσονται οἱ ῥωμαῖοι ἵνα
 ἀρῶσιν ἡμῶν ἢ τὸν τόπον ἢ τὸ ἔθνος. εἰς
 δὲ τὴν αὐτῶν κατ' ἄφασιν ἀρχιερέων ὡς τοῦ
 ἑνιαυτοῦ ἐκείνου, ἐπερ' αὐτοῖς, ἡμεῖς οὐκ οἶ-
 δατε οὐδέμ, οὐδὲ διαλογίζεσθε, ὅτι συμ-
 φέροι ἡμῖν, ἵνα εἰς ἄνθρωπον ἀποθάνῃ ὡς
 τὸ λαοῦ, καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται.
 τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ ἀρχιε-
 ρεῦς ὡς τὸ ἑνιαυτοῦ ἐκείνου προσφήθυσεν,
 ὅτι ἡμελλεὶ ὁ ἸΗΣΟΥΣ ἀποθνήσκειν ὑπὲρ
 τοῦ ἔθνους, καὶ οὐχ ὡς τὸ ἔθνος μόνον,
 ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ τὰ διεσκο-
 ρισμένα συναγάγῃ εἰς ἑμ. ἀπ' ἐκείνης οὖν
 ἡμέρας σκευάζοντες ἑαυτοὺς, ἵνα ἀποκτεί-
 νωσιν αὐτόν. ἸΗΣΟΥΣ οὖν οὐκ ἔτι παρέστη
 ἐκεῖ, ἀλλὰ ἀπέβη εἰς τὴν χώραν ἔρημου εἰς
 βηθαίμα λεγομένην πύλιν, καὶ ἐκείνην ἡμέραν
 μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ἤρθη ἔρχεσθαι
 τὰ Ἰουδαίῳ, ἵνα ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς ἱεροσό-
 λυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ τῆς πάσχα, ἵνα ἁγιά-
 σωσιν ἑαυτούς. ἐξήρθη οὖν τὸν ἸΗΣΟΥΣ, καὶ
 ἔλειπον μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἔσκησες. τί δὲ
 καὶ ἡμῖν, ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν, ἵνα
 δεδωκεῖται ἡμῖν ἡμεῖς οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
 φαρισαῖοι ἐντολήν, ἵνα ἵνα

Lazare ueni foras, & prodiit qui fuerat
 mortuus ligatus manus & pedes insti-
 tis. & facies illius sudario erat circumli-
 gata. Dicit eis Iesus. Soluite eum, & finite
 abire. Multi ergo ex iudæis qui uene-
 rant ad Mariā & uiderant quæ fecisset
 Iesus, crediderunt in eum. Quidam autē
 ex ipsis abierunt ad pharisæos, & dixe-
 runt eis quæ fecisset Iesus. Congrega-
 uerunt ergo pontifices & pharisæi con-
 cilium, & dicebant. Quid facimus? quia
 hic homo multa signa facit. Si dimitti-
 mus eum sic, omnes credent in eum. Et
 ueniēt Romani, & tollent nostrū & lo-
 cum & gentem. Unus autē ex ipsis Ca-
 phas nomine, cum esset pontifex anni
 illius dixit eis. Vos nescitis quicquid, nec
 cogitatis, quia expedit uobis, ut unus
 homo moriatur pro populo, & non tota
 gens pereat. Hoc autē a semetipso non
 dixit, sed cum esset pontifex anni illius
 prophetauit quod Iesus moriturus erat
 pro gente. Et non tantum pro gente, sed
 ut filios dei qui erant dispersi congre-
 garet in unum. Ab illo ergo die cogi-
 tauerunt ut interficerent eum, Iesus er-
 go iam non palam ambulabat apud
 Iudæos, sed abiit in regionem iuxta
 desertum in ciuitatem quæ dicitur E-
 bethaim, & ibi morabatur cum discipulis
 suis. In propinquo autem erat pascha
 iudæorum, & ascenderunt multi Hie-
 rosolymam de regione ante pascha, ut
 sanctificarent seipsos. Quærebant er-
 go Iesum, & colloquebantur inter se
 in templo stantes. Quid uideretur uo-
 bis quod non uenit ad diem festū. Dede-
 rant autē pōtīfices & pharisæi mādatū,
 ut si quis

Veniens abiit in ciuitatem Ebbethaim.

Veniens abiit in pascha,

Handwritten marginal notes in the right margin of the page.

ἵνα ἐὰν τις γινῶ ποῦ ἔστι μὴν ὁσὼς, ὅπως πιάσῃ αὐτόν.

Ὁ οὖν ἸΗΣΟΥΣ πρὸ ἑξήκοντα ἡμερῶν τοῦ πάχα ἦλθεν εἰς βηθαθαίαν, ὅπου ἦν λάζαρος. ὁ τε ἰθνηκῶς, ὃς ἦν γέρων ἐκ νεκρῶν ὁ ἸΗΣΟΥΣ. ἐποίησάν τινες αὐτῷ δ᾿ ἄπνομον ἐκείνῃ, ἡ μάρθα δὲ κήρυξε. ὁ δὲ λάζαρος εἰς ἡμέρας ἑπτὰ ἀνακεκλιμένον ἦν αὐτῷ. ἡ οὖν μαρτίαν λαβῶσα λίτραν μύρου νάρδου πωτικῆς πολυτίμου, ἠλείψεν τοὺς πόδας τοῦ ἸΗΣΟΥ, καὶ διεμάζεμεν τὰς δριξίμους αὐτῆς τοὺς πόδας αὐτῶν, ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ οἴου ὁσμῆς τοῦ μύρου. λέγει οὖν εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἰουδαίου Ἰσκαριώτης, ὁ μέλλων αὐτὸν πρὸς ἀδιδόνα. διὰ τί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίω δηνάρίω, καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; εἶπερ δὲ τὸτο, οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν ἐμελερᾷ αὐτῷ, ἀλλ' ὅτι κλέπτης ἦν, ὅτι τὸ γλωσσόκομον ἔιχε, ὅτι τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζε. εἶπερ οὖν ὁ ἸΗΣΟΥΣ. ἀφ᾿ αὐτῆς, εἰς πῶς ἡμέρας τοῦ ἑνταφιασμοῦ μου τετήρηκερ αὐτό. τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντες ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντες ἔχετε. ἐγὼ οὖν ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν ἰουδαίων, ὅτι ἐκεῖ ἐσίμην, καὶ ἦλθον οὐ διὰ τὸν ἸΗΣΟΥΝ μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν λάζαρον ἴδωσι, ὃς ἦν γέρων ἐκ νεκρῶν. βουλεύσονται δὲ οἱ ἀρχιερεῖς, ἵνα καὶ τὸν λάζαρον ἀποκτείνωσι, ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν ὑπήγαγον τῶν ἰουδαίων, καὶ ἐπίσθουον εἰς τὸν ἸΗΣΟΥΝ. τῆς ἑπαύριος ὁ ἄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτὴν ἀκούσαντες, ὅτι ἔρχεται ὁ ἸΗΣΟΥΣ εἰς ἱεροσόλυμα, ἔλαβον τὰ βαΐα τῶν φοινίκων, καὶ διεῖλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ καὶ ἔκραζον. ὡς ἀννα, ἐυλογημένη ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου ὁ βασιλεὺς τοῦ ἰσραήλ. ἐν τῷ ὄνοματι ἸΗΣΟΥΣ ὀνάριον ἐκάθισεν ἐπ' αὐτό, καθὼς ἔστι γεγραμμένον. μὴ φοβοῦ δύγατες σῶν, ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται καθ' ἡμῶν. ἐπὶ πῶλον ὄνου. ταῦτα δὲ οὐκ ἔγνωσαν οἱ μαθηταί

ut si quis cognoverit ubi sit indicet, ut apprehendant eum.

Iesus ergo ante sex dies paschæ venit Bethaniam ubi Lazarus fuerat mortuus, quem suscitavit Iesus. Fecerunt autem ei cenam ibi, & Martha ministrabat. Lazarus uero unus erat ex discumbentibus cū eo. Maria ergo accepit libram unguenti nardi pisticæ preciosæ, & unxit pedes Iesu, & extersit pedes eius capillis suis, & domus impleta est ex odore unguenti. Dixit ergo unus ex discipulis eius Iudas Iscariotes, qui erat eū traditurus. Quare hoc unguentū non uenit trecentis denarijs & datū est egenis? Dixit autem hoc, non quod pauperes illi curæ essent, sed quia fur erat, & loculos habens ea quæ mittebātur portabat. Dixit ergo Iesus. Sine illam, in diē sepulturæ meæ seruauit illud. Pauperes enim semper habetis uobiscum, me autem non semper habetis. Cognouit ergo turba multa ex Iudæis quod illic esset, & uenerunt non propter Iesum tantum, sed ut Lazarum uiderent, quē suscitauerat a mortuis. Consultabant autem principes sacerdotum, ut & Lazarum interficeret, quia multi propter illum abibant ex Iudæis, & credebant in Iesum. Postero die turba multa quæ uenerat ad diem festum, cum audissent quod uenit Iesus Hierosolymam, acceperunt ramos palmarū, & processerunt obuiam ei & clamabant. Hos anna, benedictus qui uenit in nomine domini rex Israel. Nactus autem Iesus asellū sedit super eū, sicut scriptum est. Noli timere filia Sion, ecce rex tuus uenit sedēs super pullū asinæ. Hæc autem non cognouerunt discipuli

XII

Ut maria mag. unxit pedes iesu & extersit capill.

Murm. Juds.

Ut cogitabat & lazaru interficere.

Ut turba ostendit iesu ueni in hierosolymaz i asello.

...foras & prodigi... manus & pedes... soluite eum... ex iudæis qui... uiderant quæ... soluite eum... congreg... pharisei... quæ facias... congreg... pharisei... quæ facias... congreg... pharisei... quæ facias...

Cap. 12.

μαθηταὶ αὐτοῦ τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη
 ἸΗΣΟΥΣ τότε ἐμνημόνευσεν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπὶ
 αὐτῷ γεγραμμένα, καὶ ταῦτα ἐποίησεν
 αὐτῷ. Ἐμαρτύρησεν οὖν ὁ ὄχλος ὅτι ὡς μετ' αὐ-
 τοῦ, ὅτε τὸν λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνη-
 μείου, καὶ ἠγάγερον αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. Διὰ τοῦ-
 το καὶ ὑψώθησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος, ὅτι ἤκουσεν
 τοῦτο αὐτὸν πεποιθέναι τὸ σημεῖον. οἱ
 οὖν φαρισαῖοι εἶπον πρὸς ἑαυτούς. Θεωροῦ-
 τε, ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε ὁσέμ; Ἰδε ὁ κόσμος
 ὁπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν. ἦσαν δὲ τῖνες ἐλ-
 λῶες ἐκ τῶν ἀναβαινόντων, ἵνα προσκυνήσω-
 σιν ἐν τῇ ἑορτῇ. οὗτοι οὖν προσήλθον εὐ-
 λίπῳ ᾧ ἀπὸ βηθσαϊδᾶ ἐν γαλιλαίᾳ,
 καὶ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες, κύριε, θέλομεν
 τὸν ἸΗΣΟΥΝ ἰδεῖν. ἐρχεται εὐλίπῳ
 λέγει ᾧ ἀνδρέα, καὶ πάλιν ἀνδρέας καὶ
 εὐλίπῳ λέγουσιν ᾧ ἸΗΣΟΥ. ὁ δὲ Ἰ-
 ΗΣΟΥΣ ἀπεκρίνατο αὐτοῖς λέγων, ἐλήλυθεν
 ἡ ὥρα, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. ἀμὴν
 λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σί-
 του πεσῶν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ αὐτὸς μό-
 νοσ μὴ εἴ, ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρπὸν
 φέρει. ὁ εὐλίπῳ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἀπολέσει
 αὐτὴν, καὶ ὁ μισθὸν τὴν ψυχῆς αὐτοῦ ἐν τῷ
 κόσμῳ τούτῳ, εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐ-
 τὴν. ἐὰν ἐμοὶ διακονῆτε, ἐμοὶ ἀκολουθεῖ-
 τω, καὶ ὅπου ἐγὼ εἶμι ἐγὼ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος
 ὁ ἐμὸς ἔσται, καὶ ἐὰν τις ἐμοὶ διακονῇ τιμή-
 σα αὐτὸν ὁ πατήρ. καὶ ἡ ψυχὴ μου τετάρα-
 κται. τί εἶπω. πατέρες σώσατέ με ἐκ φιλώ-
 ρας ταύτης; ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς
 τὴν ὥραν ταύτην, πατέρες δοξάσατέ μου τὸ
 ὄνομα. ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ
 ἐδοξάσα καὶ πάλιν δοξάσω. ὁ οὖν ὄχλος
 ὁ ἑσῶς, καὶ ἀκούσας ἔλεγεν, βροντὴν γε-
 γονέναι, ἄλλοι ἔλεγον, ἄγγελος αὐτῷ λε-
 λάληκεν. ἀπεκρίθη ὁ ἸΗΣΟΥΣ, καὶ εἶπεν.
 οὐδὲν ἐμὲ αὕτη ἡ φωνὴ γέγονεν, ἀλλὰ δι-
 ὑμᾶς.

*Vt quidam iudei greci peti-
uerunt a philippo iesu uide.*

*Iesu dicit, nisi granum frumēti
caidens in terram mortuum fuerit ipsum solum manet.*

Ite, nunc anima mea turbata est.

Pater gloria nomē tuū.

Vt turba dixit toties nū frumēti.

discipuli eius primū, sed qñ glorificatus
 est Iesus, tunc recordati sunt, qd' hæc ef-
 sent scripta de eo, & hæc fecissent ei. Te-
 stimoniū ergo perhibebat turba, quæ
 erat cum eo quādo Lazarum uocauit
 de monumēto, & suscitauit eum a mor-
 tuis, Propterea & obuīam uenit ei tur-
 ba, quod audierant eum fecisse hoc si-
 gnum. Pharisei ergo dixerunt inter
 se. Videtis quod nihil proficitis? Ecce
 mundus post eum abiit. Erant autem
 quidam Græci ex his qui ascenderant
 ut adorarent in die festo. Hi ergo ac-
 cesserūt ad Philippum qui erat a Beth-
 saida galilææ, & rogabant eū dicentes.
 Dñe uolum⁹ Iesum uidere. Venit Phi-
 lippus & dicit Andream. Andreas rursum
 & Philippus dixerūt Iesu. Iesus autē re-
 spondit eis dicēs. Venit hora ut clarifi-
 cetur filius hoīs. Amē amē dico uobis,
 nisi granum frumēti cadens in terram
 mortuum fuerit ipsum solum manet.
 Si uero mortuum fuerit, multū fructū
 affert. Qui amat animā suā, perdet eā.
 Et qui odit animā suam in hoc mūdo,
 in uitā æternā custodiet eā. Si quis mi-
 hi ministrat, me sequatur. Et ubi sum
 ego, illic & minister meus erit. Si quis
 mihi ministrauerit, honorificabit eum
 pater meus. Nunc anima mea turbata
 est. Et quid dicam? Pater saluifica me
 ex hora hac. Sed propterea ueni in ho-
 ram hanc. Pater gloria nomen tuū.
 Venit ergo uox de cælo dicens. Et clari-
 ficauit, & iterū clarificabo. Turba ergo
 q̄ stabat & audierat, dicebat tonitruū
 esse factū. Alij autē dicebant. Angelus
 ei locutus est. Rñdit Iesus & dixit. Nō
 propter me hæc uox uenit sed propter
 uos.

ὑμᾶς. μὴ κρίνεις ἐστὶν τῷ κόσμῳ τούτῳ. μὴ δ' ἄρχωμ τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω. καὶ γὰρ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ γῆς πάντας ἐλκύνσω πρὸς ἑμαυτὸν. τοῦτο δὲ εἶπε λέγειν σημαίνωμ πρὸς θανάτῳ ἡμελλεμ ἀποθνῄσκειν. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ὄχλος. ἡμεῖς ἠκούσαμεμ ἐκ τῷ νόμου, ὅτι ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ μένει εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ πῶς σὺ λέγεις δὲ ὑψωθῆναι ἢ ἵδόν τ' ἀνθρώπου; τίς ἐστὶ οὗτος ὁ ἢς τ' ἀνθρώπου; εἶπε δὲ αὐτοῖς ὁ ἸΗΣΟΥΣ. εἴτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς μεθ' ὑμῶν ἐστίν. περὶ παρτίτε ἔως δὲ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ. ὁ περὶ πατῶν ἢ τῆ σκοτία, οὐκ οἶδεν πῶς ὑπάσθῃ, ἔως δὲ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα ἦοι φῶς ἐν ἡμῶν. ταῦτα ἐλάλησεν ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ὁ ἀπελθὼν ἐκρούσθη ἀπ' αὐτῶν. Ἦσαν αὐτὰ ἢ αὐτὸν σημεῖα πεποικηκότος ἔμπεροδερ αὐτῶν, οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτὸν, ἵνα ὁ λόγος ἠσαίετο τῷ προφήτῃ πληρωθῆ ὅμπερ. κύριε τίς ἐπίστευσει τῆ ἀκοῇ ὑμῶν; ὁ βραχίωμ κυρίου τίς ἀπεκαλύφθη; διὰ τὸ οὐκ ἠδῶσαντο πιστεύειν, ὅτι πάλιν εἶπεμ ἠσαίετο, τετάρτω κεμ αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὁ πεπώρωκεμ αὐτῶν τὴ καρδίαν, ἵνα μὴ ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ νοήσωσιν τῆ καρδίαν, καὶ ἐπιστραφῶσιν, καὶ ἰάσωμαι αὐτοὺς. ταῦτα εἶπεμ ἠσαίετο ὅτι ἴδεν πλὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ ἐλάλησεν περὶ αὐτοῦ. ὁ μωσ μέμτοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ διὰ τοὺς φαρισαίους οὐχ ὡμολόγηον, ἵνα μὴ ἀποσωμάγωιο γίνωνται. ἠγάπησεν γὰρ πλὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μάλλον ἢ πλὴν δόξαν τ' θεοῦ. ἸΗΣΟΥΣ ἢ ἔκραξεν ὁ εἶπεμ. ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, οὐ πιστεύει εἰς ἐμὲ, ἀλλὰ εἰς τὸ πέμψαντά με. καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ, θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με, ἐὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, ἐν τῆ σκοτία μὴ μένη. καὶ ἐάν τις μὴ ἀκούσῃ τ' ῥημάτ', καὶ μὴ πιστεύῃ, ἐὼ οὐ κρίνω αὐτόν, οὐδὲ ἄλλον, ἵνα

κρίνω

uos. Nunc iudiciū est mūdi huius. Nūc princeps mundi huius eicietur foras. Et ego si exaltatus fuero a terra, omnes traham ad meipsum. Hoc autē dicebat significans qua morte esset moriturus. Rndit ei turba. Nos audiūimus ex lege quod Christus manet in aternū. Et quomodo tu dicis, oportet exaltari filium hominis? Quis est iste filius hominis? Dixit ergo eis Iesus. Adhuc exiguuo tēpore lumen uobiscū est. Ambulate donec lucē habetis, ne uos tenebræ comphendant. Et qui ambulat in tenebris, nescit quo uadat. Dū lucem habetis, credite in lucē, ut filij lucis sitis. Hæc locutus est Iesus, & abiit. & abscondit se ab eis. Cum autē tanta signa fecisset coram eis, nō credebant in eum, ut sermo Esaiæ pphetae impleret quē dixit. Dñe qs credidit auditui nostro, & brachiū domini cui reuelatū est? Propterea nō poterant credere, quod iterū dixit Esaias. Excæcauit oculos eorū & indurauit cor eorum ne uideant oculis, & ne intellegant corde, & conuertantur & sanem eos. Hæc dixit Esaias quādo uidit gloriam eius, & locutus est de eo. Verum tamen & ex principibus multi crediderunt in eum, sed propter pharisæos nō confitebantur, ne de synagoga eicerentur. Dilexerunt enim gloriam hominum magis q̄ gloriam dei. Iesus autem clamauit & dixit. Qui credit in me nō credit in me, sed in eū qui misit me. Et qui uidet me, uidet eum qui misit me. Ego lux in mūdū ueni, ut oīs q̄ credit in me, in tenebris nō maneat. Et si qs audierit uerba mea, & non crediderit, ego non iudico eū. Non enim ueni ut iudicem

Ut isq̄ abiit et abscondit se a turba.

Ut ex principibus multi crediderunt in eum, sed propter pharisæos nō confitebantur.

Iesus clamat. Qui credit in me

... sed quod gloria
... cordati sunt quod
... et hæc fecissent ei
... turbam
... Lazarum uocauit
... cum a turba
... uenit ei tan
... fecisse hoc
... dixerunt in
... proficiat? Ecce
... hoc
... descendere
... in hoc mundo
... qui erat a deo
... eam dicit
... Iesum uidere. Venit
... dicit Andreas. Andreas
... Iesum
... dicit. Venit hora ut
... dico uobis
... in terram
... manentem
... multam
... animam suam
... in hoc mundo
... Si quis
... me sequatur
... erit
... honorificatus
... Nunc anima mea
... dicam. Pater
... Sed propter
... Pater gloria
... ergo uox de celo
... & iterū clamabo. Tur
... & audietur. Tur
... actū. Alii autē dicunt
... cum est. Rndit Iesus
... me hæc uocant

Cap. 12. 13.

κρινώ τ' κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον.
 Ο ἔδειξέ μου ἐμὲ καὶ μὴ λαμβάνωμ τὰ ἔθημα
 τά μου ἔχῃ τὸν κρινόντα αὐτόν. Ο λόγος
 ὁμ' ἐλάλησα, ἐκένος κρινεῖ αὐτὸν ἐν τῇ ἑσχάτῃ
 ἡμέρᾳ, ὅτι ἐγὼ θ' ἐμαυτῷ οὐκ ἐλάλησα, ἀλλ'
 ὁ πατέρας με πατρὸς αὐτοῦ μοι ἐντολὴν ἔδωκεν
 τί εἶπω καὶ τί λαλήσω, καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἐντολή
 ἡ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐστίν, καὶ αὐτὸ λαλῶ εἰς κα
 θὼς εἰρηκέρ μοι ὁ πατὴρ ὅπως λαλήσω. πρὸ ἧ
 ἐδοξασθε τὸ πάχος. εἰδὼς ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ὅτι ἐ
 λήλυθεμ αὐτῷ ἡ ὥρα, ἵνα μεταβῆ ἐκ τοῦ κόσμου
 τούτου πρὸς τὸν πατέρα, ἀγαπήσας τὸν
 ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ἠγάπη
 σεν αὐτούς, καὶ εἰπὸν γερομλίου τοῦ δ' ἰα
 βόλου ἠδὲ βεληκότος εἰς τὴν καρδίαν ἰού
 δ' ασίμων Ἰσκαριώτου, ἵνα αὐτὸν παρα
 δώ. εἰδὼς ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ὅτι πάντα δέδωκεν
 αὐτῷ ὁ πατὴρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ἅπ' αὐτοῦ
 θ' ἔλαβεν, ἔπειθ' ὁ πρὸς τὸν θεὸν ὑπάγει, ἐγείρεται
 ἐκ τοῦ δειπνοῦ καὶ τίθησιν τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν
 λέντιον, διεζώσεν αὐτὸν, ἔπειθ' ἐβάλλει ὕδωρ
 εἰς τὸν νιπτήρα, καὶ ἤρξατο νίπην τὸν πόδας
 αὐτοῦ μαθητῶν, καὶ ἐκμάσεν τὸν λέντιον ὑπὲρ τοῦ
 ζωσμηλίου. ἔρχεται οὖν πρὸς σίμωνα πέτρον,
 καὶ λέγει αὐτῷ ἐκένος, κύριε, σὺ μου νίπης τὸν
 πόδας; ἀπεκρίθη ἸΗΣΟΥΣ καὶ εἶπεν αὐτῷ. Οὐκ
 ποῖω, σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γινώσκῃς μετὰ ταῦτα.
 λέγει αὐτῷ πῶς εἶπες. οὐ μὴ νίπης τὸν πόδας μου
 εἰς τὸν αἰῶνα. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἸΗΣΟΥΣ. εἰ μὴ
 μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχῃς μέρος μετ' ἐμοῦ. λέγει αὐ
 τῷ σίμων πέτρος, κύριε, μὴ τὸν πόδας μου
 μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸ κεφάλιν. λέγει
 αὐτῷ ὁ ἸΗΣΟΥΣ. οὐκ ἔλαβεν τὸν πόδα σου ἢ
 τὸν πόδα νίψασθαι. ἀλλ' ἐστὶν καθαρός ὅλος
 ἔτι μᾶλλον καθαροὶ ἐστέ, ἀλλ' οὐχὶ πάντες. ἠδὲ
 γὰρ τὸν πατέρα δόντα αὐτόν, διὰ τούτου εἶπε
 οὐχὶ πάντες καθαροὶ ἐστέ. ὅτε ζω ἐν τῷ
 πόδι σου αὐτοῦ, καὶ ἔλαβεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ
 ἕνα πρὸς ἕνα ἀλλήμ' εἶπεν αὐτοῖς. γινώσκετε
 τί ποιῶκα

Lectio de cena dñi.

De lotione pedu.

Ut iterum recubentibus dicit Scit qd fecerim vobis etc

iudicē mūdū, sed ut saluificē mūdū. qui
 spernit me, & nō accipit uerba mea, ha
 bet q iudicet eū. Sermo quē locutus sū
 ille iudicabit eū in nouissimo die, quia
 ego ex meipso nō sum locut⁹, sed q mi
 sit me pater, ipse mihi mandatū dedit,
 qd dicā, & qd loquar. Et scio qd māda
 tū eius uita aeterna est. Quæ ergo ego
 loquor sicut dixit mihi pater sic loqr.
 Ante diem autē festū paschæ sciens Ie
 sus quod uenisset hora eius ut trāfīret
 ex hoc mūdo ad patrē cū dilexisset su
 os q erāt in mūdo usq; ad finē dilexit
 eos. Et cœna facta cū diabolus iam mi
 sisset i cor Iudæ Simōis, ut traderet eū
 Iscariotes, sciēs Iesus qd oīa dedisset ei
 pater in man⁹, & quod a deo exiuisset,
 & ad deū iret, surgit a cœna, & ponit ue
 stimenta, & cū accepisset linteū, præ
 cinxit se. Deinde misit aquā in peluim,
 & cœpit lauare pedes discipulorū, & ex
 tergere linteo quo erat præcinctus. Ve
 nit ergo ad Simonē Petrum. Et dicit ei
 Petrus. Domine tu mihi lauas pedes?
 Respondit Iesus & dixit ei. Quod ego
 facio tu nescis nunc, scies autem postea
 Dicit ei Petr⁹. Nō lauabis meos pedes
 in æternum. Respondit ei Iesus. Si nō
 lauero te, non habebis partem mecum,
 Dicit ei Simon Petrus. Domine nō tā
 tum pedes meos, sed & man⁹ & caput.
 Dicit ei Iesus. Qui lotus est, non indi
 get nisi ut pedes lauat, sed est mundus
 totus. Et uos mundi estis, sed non om
 nes. Sciebat enim, quis nam esset qui
 traderet se, propterea dixit, non estis
 mundi omnes. Postq; ergo lauit pe
 des eorū, & accepit uestimenta sua, &
 cum recubisset iterum dixit eis. Scitis
 quid fecerim

XIII

τί πεποίηκα ὑμῖν, ὑμεῖς φωνεῖτέ με ὁ διδάσκαλος καὶ κύριος, ὃ καλῶς λέγετε, εἰ μὴ εἴδω ἐγὼ ἐν ἑαυτῶν τούσ πόδας ὁ κύριος ἢ ὁ διδάσκαλος, ἢ ὑμεῖς οὐ φείλετε ἀλλήλων νίπην τῶν ποδῶν, ὑπόδηγμα γὰρ ἔδωκα ὑμῖν, ἵνα καθῶς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν, ἢ ὑμεῖς ποιῆτε. ἀμὲν ἀμὲν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστι δόξα μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, ὃν δεῖ ἀπόσολομείζωμ τοῦ πέμψαντος αὐτόν. εἰ ταῦτα οἱ δαπε, μακάριοι ἐσὲ εἰς αὐτὰ. οὐ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω. ἐγὼ οἶδα ὅσους θέλω λαμβάνω, ἀλλ' ἵνα ἡ χάρις ἡ πληρωθῆ, ὁ τῶν γων μετ' ἐμοῦ τὸν ἄρτον, ἐπὶ ἕρην ἐπὶ ἐμὲ πλὴν ἔρην αὐτοῦ. ἀπῶρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τούτου γενέσθαι, ἵνα οἱ ἄνθρωποι πιστεύσῃ, ὅτι ἐγὼ εἰμι. ἀμὲν ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ἐὰν ἕνα πέμψω, ἐμὲ λαμβάνει. ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων, λαμβάνει τὸν ἀποσείλαντά με. ταῦτα εἰπὼν ὁ ἸΗΣΟΥΣ ἔταράχθη τῷ πνεύματι, καὶ ἐμαρτύρησεν ἡσυχίᾳ. ἀμὲν ἢ ἢ μὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰς θεῶν ὑμῶν παρὰ ὅσα με, ἐβλεπομ ὅσω εἰς ἀλλήλους, οἱ μαθηταὶ ἀπορούμενοι περὶ τίνος λέγει. ἢ δὲ ἀνακείμενος εἰς τὸν μαθητῶν αὐτοῦ ἔν τῷ κόλπῳ τοῦ ἸΗΣΟΥΣ, ὃν ἠγάπα ὁ ἸΗΣΟΥΣ. νεῦα ὅσω τούτων σίμων πέτρος πυνθέσθαι τίς ἄν εἴη περὶ οὗ λέγει, ἐπιπεσὼν δὲ ἐκείνος ἐπὶ τὸ σῆθος τοῦ ἸΗΣΟΥΣ λέγει αὐτῷ. κύριε, τίς ἐστίς; ἀποκρίνεται ὁ ἸΗΣΟΥΣ. ἐκείνος ὅστις ἐγὼ βάρβας τὸ ψωμίον ἐπιδώσω, ἡσυχίᾳ ἐμβάψας τὸ ψωμίον, δίδωσι τὸν ἰουδαίον σίμωνος Ἰσκαριώτη, ἡσυχίᾳ μετὰ τὸ ψωμίον, τότε εἰσῆλθον εἰς ἐκείνον ὁ σατανᾶς. λέγει ὅσω αὐτῷ ὁ ἸΗΣΟΥΣ. ὁ ποιεῖς, ποίησον τάχιον. τοῦτο δὲ, οὐδεὶς ἐγνώσκει ἢ ἀνακείμενῳ, πρὸς τί εἶπερ αὐτῷ. ἕνεκεν γὰρ ἐδόκω ἐπειτὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεμ ὁ ἰουδαίος, ὅτι λέγει αὐτῷ ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ἀγόρασον, ὃν χρῆμα ἔχομεν εἰς πλὴν ἕρην, ἢ τοῖς πῶχτοῖς ἵνα τι δῶ. λαβὼν ὅσω τὸ ψωμίον

quid fecerim uobis? Vos uocatis me magister & dñe, & bene dicitis, sum etenim. Si ergo ego laui pedes uestros dominus & magister, & uos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplū em̄ dedi uobis, ut quemadmodum ego feci uobis, ita & uos faciatis. Amē amen dico uobis, non est seruus maior dño suo, necq; apostolus maior est eo qui misit illum. Si hæc scitis, beati estis si feceritis ea. Non de omnibus uobis dico. Ego scio quos elegerim. Sed ut adimpleat̄ scriptura. Qui manducat mecum panē, leuauit contra me calcaneū suū. Amodo dico uobis priusq; fiat, ut cum factū fuerit credatis, quia ego sū. Amen amē dico uobis, qui accipit si quē misero, me accipit. Qui aut̄ me accipit, accipit eum qui me misit. Cū hæc dixisset Iesus turbatus est spiritu, & prestat̄ est & dixit. Amen amen dico uobis, quia unus ex uobis tradet me. Aspiciēbāt ergo se inuicem discipuli, hæsitantes de quo diceret. Erat ergo recubēs unus ex discipulis eius in sinu Iesu, quem diligebat Iesus. Innuīt ergo huic Simō Petr̄, ut sciscitaret̄, q̄s esset de quo loq̄ret̄. Itaq; cū recubūisset ille supra pectus Iesu, dicit ei. Dñe, quis est? Respondit Iesus. Ille est cui ego intinctū panem porrexero. Et cū intinxisset panem, dedit Iudæ Simonis Ischariote. Et post buccellā introiuit in eum satanas. Et dicit ei Iesus. Quod facis fac citius. Hoc autē nemo sciuit discumbentiū ad quid dixerit ei. Quidam enim putabant, quia oculos habebat Iudas, q̄ dixisset ei Iesus, eme ea q̄ opus sunt nobis ad diē festū, aut egenis ut aliquid daret. Cū ergo accepisset

Iesg tbatg spū dicit de traditore.

Sciscitāt petrg & iohes q̄s q̄s;

Iesus Iudæ qd fac fac citius.

V pisset

De exitu iude dicit. Nunc clarificatus est fil. hoīs.

φωμίον εκέν, ευθώς ζήληθ. ημ ζ νύξ, οτε δω
 ζήληθεμ, λέγει ο ΙΗΣΟΥΣ. νῦν ἐδοξάσθη ο υἱ
 ος τῷ ἀνδρώπου, καὶ ὁ θεός ἐδοξάσθη ἐν αὐ-
 τῷ, εἰ ὁ θεός ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ, Ἐὶ θεός δο-
 ξάσθη αὐτόν ἐν αὐτῷ. καὶ ἐνθὺς δοξάσθη αὐ-
 τόμ. τεκνία, ἔτι μικρόν μετ' ὑμῶν εἰμί. ζή /
 τήσεται με, καὶ καθὼς εἶπωμ ῥίε ἰουδαίοις
 ὅτι ὅπου ὑπάγω ἐγὼ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε εἰλ
 θεῖν. καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι, ἦτολήμ καινήμ
 δίδωμί ὑμῖν, ἵνα ἀγαπάτε ἀλλήλους, κα /
 θὼς ἠγάπησα ὑμᾶς, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπάτε
 ἀλλήλους, ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες, ὅτι
 ἐμοὶ μαθηταὶ ἔσε, ἐὰν ἀγάπῃ ἔχετε ἐν
 ἀλλήλοις. λέγει αὐτῷ σίμων πέτρος. κύριε,
 ποῦ ὑπάγεις; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ.
 ὅπου ὑπάγω, οὐ δύνασαι μοι νῦν ἀκολου /
 θῆσαι, ὕστερον δὲ ἀκολουθήσεις μοι. λέγει αὐ /
 τῷ ὁ πέτρος. κύριε, διὰ τί οὐ δύναμαι σοὶ ἀ-
 κολουθῆσαι ἄρτι; τίς ψυχῷ μου ὑπὲρ σου
 θήσω. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. τί ψυχῷ
 σου ὑπὲρ ἐμοῦ θήσας; ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι,
 οὐ μὴ ἀλέκτωρ φωνήσῃ, ἕως οὗ ἄπαρνήσῃ με
 τρίς. καὶ εἶπεμ ῥίε μαθηταῖς αὐτοῦ. μὴ
 ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία. πιστεύετε εἰς τὸν
 θεόν, καὶ εἰς ἐμέ πιστεύετε. ἐμ τῆ ὀικίᾳ τῷ πα-
 τέρει μου μοι αἰ πολλαὶ εἰσιμ. εἰ δὲ μὴ, εἶπομ
 ἄρ ὑμῖν, πορεύομαι ἐπιμάσαι τὸ πομ ὑμῖν.
 καὶ ἐὰν πορευθῶ ἐπιμάσω ὑμῖν τὸ πομ, πά-
 λιμ ἔρχομαι καὶ πάλι φομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμ
 αὐτόμ, ἵνα ὅπου εἰμί ἐγὼ Ἐὶ ὑμεῖς ἦτε. καὶ
 ὅπου ὑπάγω, οἶδατε, καὶ τίς ὁ δὲ οἶδατε.
 λέγει αὐτῷ θωμάς. κύριε, οὐκ οἶδα μου ποῦ
 ὑπάγεις, Ἐὶ πῶς δύναμεθα τίς ὁ δὲ εἶδ /
 και; λέγει αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ἐγὼ εἰμί ἡ ὁδὸς καὶ
 ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή. οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πα-
 τέρα, εἰ μὴ δι' ἐμοῦ. εἰ ἐγνώκατέ με, καὶ τὸν πατέρα
 ἔραμα ἐγνώκατε ἄρ. Ἐὶ ἀπ' ἄρτι γινώσκετε αὐ-
 τὸμ, καὶ ἐώρακατε αὐτόμ. λέγει αὐτῷ φίλιπ-
 πος. κύριε, δεῖξομ ἡμῖν τὸν πατέρα καὶ ἀρῆν
 ἡμῖν.

Mandatū d dilectorū dat eis.

Petro dicit nō cantabit gallus.

Incipit Sermo dñi post cenā, ab hñc vsq ad c. 18.
Nō turbat cor. viij.

pisset ille buccellā, exiuit continuo. Erat
 autē nox. Cum ergo exisset, dixit Iesus.
 Nunc clarificatus est filius hominis, &
 deus clarificatus est in eo. Si deus clari-
 ficatus est in eo, & deus clarificabit eū
 in semetipso, & cōtinuo clarificabit eū.
 Filioli, adhuc paulisper uobiscū sum.
 Quæretis me, & sicut dixi Iudæis, quo
 ego uado uos non potestis uenire. Et
 uobis dico modo. Mandatū nouū do
 uobis, ut diligatis inuicem sicut dilexi
 uos, ut & uos diligatis inuicem. In hoc
 cognoscent omnes quod discipuli mei
 sitis, si dilectionē habueritis inter uos.
 Dicit ei Simō Petrus. Dñe quo uadis?
 Rñdit ei Iesus, quo ego uado, nō potes
 me modo sequi, sequeris autē postea.
 Dicit ei Petrus. Quare nō possum te se-
 qui modo? Animā meam pro te po-
 nam. Respondit ei Iesus. Animā tuam
 pro me pones? Amen amen dico tibi,
 nō cantabit gallus donec ter me neges.
 Et ait discipulis suis. Non turbetur
 cor uestrum. Creditis in deum, & in me
 credite. In domo patris mei mansiones
 multæ sunt. Si quo minus, dixissem uo-
 bis, uado parare uobis locū. Et si abie-
 ro & preparauero uobis locum, iterum
 uenio & accipiam uos ad meipsum, ut
 ubi sum ego & uos sitis, Et quo ego ua-
 do scitis & uia scitis. Dicit ei Thomas.
 Dñe nescimus quo uadis. Et quomo-
 do possumus uiam scire? Dicit ei Iesus.
 Ego sum uia, & ueritas, & uita. Nemo
 uenit ad patrem nisi per me. Si cogno-
 uissetis me, & patrem meum utiq; co-
 gnouissetis. Et a modo cognoscitis eū,
 & uidistis eum. Dicit ei Philippus. Do-
 mine ostende nobis patrem, & sufficit
 nobis

XIII

ἡμῶν. λέγει αὐτῷ ὁ ἸΗΣΟΥΣ. τοσοῦτον ἄξι-
 νομ μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ οὐκ ἔγνωκάς με; φί-
 λιππε, ὁ ἑώρακώς ἐμέ ἑώρακεν τὸν πατέρα
 ἔρα. καὶ πῶς σὺ λέγεις, δὲ ἔξορ ἡμῶν τὸν πα-
 τέρα; οὐ πισεύεις, ὅτι ἐγὼ ἐν πατρὶ, καὶ ὁ
 πατὴρ ἐν ἐμοὶ ὄζει; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λα-
 λῶ ὑμῶν, ἀπὸ ἐμῶν οὐ λαλῶ, ὁ δὲ πατὴρ ὁ
 ἐν ἐμοὶ μένων, αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα, οὐ πι-
 σεύετε μοι, ὅτι ἐγὼ ἐν πατρὶ καὶ ὁ πα-
 τὴρ ἐν ἐμοὶ ὄζει; εἰ δὲ μὴ διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πῶς
 εἰσενέτε μοι. ἀλλὰ ἡμῶν λέγω ὑμῶν, ὁ πισεύ-
 ων εἰς ἐμέ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ, καὶ κενὸς ποι-
 ῆσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει, ὅτι ἐγὼ
 πρὸς τὸν πατέρα μου πορεύομαι. καὶ ὁ ἐὰν
 ἀτήσῃ ἐν πατρὶ ὀνόματί μου τοῦτο ποιή-
 σω, ἵνα δοξασθῇ ὁ πατὴρ ἐν πατρὶ ἡσ. ἐὰν ἂν
 ἀτήσῃ με ἐν πατρὶ ὀνόματί μου ἐγὼ ποιή-
 σω, ἐὰν ἀγαπήτε με τὰς ἐντολάς τὰς ἐμὰς
 τηρήσατε. καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα, καὶ
 ἄλλον παρακλητόν δώσει ὑμῶν, ἵνα μένη
 μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, τὸ πνεῦμα ὁ
 ληθείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι
 οὐ θεωρεῖ αὐτό, οὐ δὲ γινώσκει αὐτό. ὑμεῖς δὲ
 γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ' ὑμῶν μένει, καὶ ἐν ὑμῶν
 ἔσται, οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς, ἔρχομαι
 πρὸς ὑμᾶς. ἔτι μικρὸν ἔτι ὁ κόσμος με οὐκ
 ἔτι θεωρεῖ, ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ με, ὅτι ἐγὼ ζῶ
 καὶ ὑμεῖς ζήσετε, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, γινώ-
 σετε ὑμεῖς, ὅτι ἐγὼ ἐν πατρὶ μου, καὶ
 ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ, καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῶν. ὁ ἔχω
 τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶ αὐτάς, ἐκένος
 ὄζει ὁ ἀγαπῶν με. ὁ δὲ ἀγαπῶν με, ἀγα-
 πηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου, καὶ ἐγὼ
 ἀγαπήσω αὐτόν, καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμ-
 αὐτόν. λέγει αὐτῷ Ἰούδας, οὐχ ὁ Ἰσκαριώ-
 της, κύριε, τί γέγονεν, ὅτι ἡμῶν μέλλεις ἐμ-
 φανίσαι σεαυτὸν, καὶ οὐχὶ παρ' ὁ κόσμος. ἀπε-
 κρίθη ὁ ἸΗΣΟΥΣ καὶ εἶπερ αὐτῷ, ἐὰν τις ἀγα-
 πᾷ με τὸ λόγον μου τηρήσει, ἔτι πατὴρ με ἀγα-
 πήσει αὐτόν

nobis. Dicit ei Iesus. Tanto tempore uo-
 biscum sum & nō cognouisti me? Phi-
 lippe, qui uidit me, uidit patrem. Quo-
 modo tu dicis ostende nobis patrem?
 Non credis, quod ego in patre, & pater
 in me est? Verba quæ ego loquor uo-
 bis, a meipso nō loquor. Pater autē i me
 manens ipse facit opera. Non creditis
 mihi, quod ego in patre & pater in me
 est? Alioquin ppter opera ipsa credite
 mihi. Amen amē dico uobis, qui credit
 in me, opera quæ ego facio, & ipse faci-
 et, & maiora horum faciet, quia ego ad
 patrem uado. Et quodcumq; petierit-
 is in nomine meo hoc faciam, ut glo-
 rificetur pater in filio. Si quid petieritis
 in nomine meo, ego faciam. Si diligitis
 me, mandata mea seruate. Et ego roga-
 bo patrem & alium paradetū dabit uo-
 bis, ut maneat uobiscū in æternū, spm
 ueritatis quem mundus nō potest acci-
 pere, quia nō uidet eū, nec scit eū. Vos
 autem cognoscitis eum, quia apud uos
 manet, & in uobis erit. Non relinquam
 uos orphanos, ueniam ad uos. Adhuc
 pusillū, & mundus me iam non uidet.
 Vos autē uidebitis me, quod ego uiuo, &
 uos uiuetis. In illo die uos cognoscetis
 quod ego sum in patre meo, & uos in
 me, & ego in uobis. Qui habet manda-
 ta mea & seruat ea, ille est q diligit me.
 Qui autem diligit me, diligetur a patre
 meo, & ego diligam eum, & manife-
 stabo ei meipsum. Dicit ei Iudas, non
 ille Ischariotes. Domine quid factum
 est quod manifestaturus es nobis teip-
 sum, & non mundo? Respondit Ie-
 sus & dixit ei. Si quis diligit me, sermo-
 nem meum seruabit, & pater meus di-
 liget eū

Si diligit me mandata mea

Si quis diligit me.

V 2 liget eū

πήσα αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔλθουσόμεθα, Ἐ-
μονήμ παρ' αὐτοῦ ποιήσομεν. ὁ μὴ ἀγαπῶν
με τοὺς λόγους μου οὐ τηρεῖ, καὶ ὁ λόγος
ὃν ἀκούετε, οὐκ ἔστι ἐμὸς, ἀλλὰ τοῦ πατρὸς
ἡμετέρου, με πατρός. ταῦτα λελάληκα ὑ-
μῖν παρ' ὑμῖν μένων. ὁ δὲ παράκλητος τὸ
πνεῦμα ἁγίου, ὃ πατρὸς ἐστὶν ἡμετέ-
ρου ὀνόματι μου, ἐκείνός ἐστιν ὃς διδάξει πάντα
καὶ ὑπενμίσησάμενος πάντας ἁμαρτίας ὑμῶν.
εἰρήνην ἀφήμι ὑμῖν, εἰρηλίω πλὴν ἐμῆν δίδω-
μι ὑμῖν, ὅτι καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν, ἐγὼ
δίδωμι ὑμῖν. μὴ ταρασσέτω ὑμῶν ἡ καρ-
δία, μηδὲ δαλιάτω. ἠκούσατε, ὅτι ἐγὼ ἐπι-
πορῶ ὑμῖν, ὑπάγω καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς.
εἰ ἠγαπήσατέ με, ἐχάρητε ἅμ, ὅτι ἐπιπορ-
ρεύομαι πρὸς τὸν πατέρα, ὅτι ὁ πατήρ
μείζων μου ὄσιν. καὶ νῦν ἔρχομαι ὑμῖν πρὶν
γενέσθαι, ἵνα ὅτ' ἅμ γλήκηται πιστεύσατε, οὐκ
ἔστι πολλὰ λαλήσω μεθ' ὑμῶν. ἔρχεται γὰρ
ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἄρχων, ἢ ἐμοὶ οὐκ ἔχει
ουδέν, ἀλλ' ἵνα γνώῃ ὁ κόσμος, ὅτι ἁμαρτίας
πατέρου, ἢ καθὼς ἐνετείλατό μοι ὁ πατήρ,
οὕτως ποιῶ. ἐγείρεσθε ἀγαπᾶτε ἑαυτοῦς.

Ego sū uitis uera.

Εγὼ εἰμι ἡ ἀμπελὶς ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ
πατήρ μου ὁ γεωργὸς ὄσιν. πᾶν κλήμα ὃ
ἐμοὶ μὴ φέροισιν καρπὸν ἄρει αὐτό, καὶ πᾶν
τὸ καρπὸν φέροισιν, καθαιρεῖ αὐτό, ἵνα κλεί-
σῃ καρπὸν φέρειν, ἢ ὅτι ὑμεῖς καθαροὶ ἔσε-
τε, διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα ὑμῖν. μένετε
ἐν ἐμοί, καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν, καθὼς τὸ κλήμα οὐ
δύναται καρπὸν φέρεσθαι ἄφ' ἑαυτοῦ, ἐὰν μὴ
μείνῃ ἐν τῇ ἀμπελῶ, οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς ἐὰν
μὴ ἐν ἐμοί μείνητε. Εγὼ εἰμι ἡ ἀμπελὶς,
ὑμεῖς τὰ κλήματα. ὁ μένων ἐν ἐμοί, καὶ ἐγὼ
ἐν αὐτοῦ, οὕτως φέρει καρπὸν πολλόν, ὅτι χω-
ρεῖ ἐμῶ, οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. ἐὰν μὴ τις
μείνῃ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλήμα, ἢ ἐξ-
εάνθη, ἢ σαράγουσιν αὐτὸ, καὶ εἰς πῦρ βάλη-
θῆσιν, καὶ καίεται. ἐὰν μείνητε ἐν ἐμοί, καὶ
τὰ κλήματα

liget eum, & ad eum ueniamus, & man-
sionem apud eum faciemus. Qui non
diliget me, sermones meos non seruat,
& sermonem quem auditis nō est mei
us, sed eius qui misit me patris. Hęc lo-
cutus sum uobis apud uos manēs. Pa-
racles autē spiritus sanctus, quē mit-
tet pater in nomine meo, ille uos doce-
bit oīa, & suggeret uobis omnia quae-
cūq; dixero uobis. Pacem relinquo uo-
bis, pacem meam do uobis. Non quom-
modo mundus dat, ego do uobis. Nō
turbetur cor uestrū neq; formidet. Au-
distis quod ego dixi uobis, uado & ue-
nio ad uos. Si diligeretis me gaudere-
tis utiq; quia uado ad patrem, quia pa-
ter maior me est. Et nūc dixi uobis pri-
usq; fiat, ut cum factū fuerit credatis.
Iam non multa loquar uobiscum. Ve-
nit enim princeps mundi huius, & in
me nō habet quicq;. Sed ut cognoscat
mundus, qd' diligo patrē, & sicut mā-
datum dedit mihi pater, sic facio. Sur-
gite eamus hinc.

Ego sum uitis uera, & pater me⁹ agri XV
cola est. Oēm palmitem in me nō feren-
tem fructū tollet eū, & oēm q fert fru-
ctū purgabit eū, ut fructū plus afferat.
Iam uos mundi estis propter sermonē
quē locutus sum uobis. Manete in me,
& ego in uobis. Sicut palmes non pōt
ferre fructū a semetipso nisi māserit in
uite, sic nec uos, nisi in me manseritis.
Ego sū uitis, uos palmites. Qui manet
in me & ego i eo, hic fert fructū multū,
quia sine me nihil potestis facere. Si q^s
in me nō māserit, mittet foras sicut pal-
mes & arefcet, & colligunt ea, & in ignē
mittūt & ardent. Si manseritis in me &
uerba

τὰ ζήματα μου ἐν ὑμῖν μείνη. ὃ ἐὰν θέλητε
 αὐτήσθε, καὶ γενήσεται ὑμῖν. Ἐρ τούτων
 ἐδοξάσθη ὁ πατήρ μου, ἵνα καρπὸν πολλὸν
 φέρητε, καὶ γενήσθε ἐμοὶ μαθηταί. καθὼς
 ἠγάπησέ με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ ἠγάπησα ὑμῶν.
 μείνατε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῆ ἐμῆ. ἐὰν τὰς ἐντο-
 λὰς μου τηρήσκητε, μὴ μῶτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου
 καθὼς ἐγὼ τὰς ἐντολὰς τοῦ πατρὸς μου τε-
 τηρήκα, ὅτι μὴ ἂν τὸ ἐν τῇ ἀγάπῃ ταῦτα
 λέλασκα ὑμῖν, ἵνα ἡ χάρις ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν
 μείνη, καὶ ἡ χάρις ἡ ἐμὴ ὡς ἡ χάρις ἡ ἐμὴ
 ἐν τῇ ἐμῇ, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς
 ἠγάπησα ὑμᾶς, μείζονα ταύτης ἀγάπῃ ὅτι
 οὐκ ἔχει, ἵνα τίς πλὴν ψυχῆς αὐτοῦ δῆ ὑπὲρ
 φίλων αὐτοῦ, ὅτι φίλοι μου ἐστέ, ἐὰν ποιῆτε
 ὅσα ἐγὼ ἐκέλευσα ὑμῖν, ὅτι ἐν ὑμῶν λέ-
 γω δούλους, ὅτι ὁ δούλος οὐκ οἶδεν τί ποιῆ-
 ἂν τοῦ κυρίου. ὑμᾶς δὲ εἶρηκα φίλους, ὅτι πάν-
 τα ἃ ἠκούσα παρὰ τοῦ πατρὸς μου ἐνώρι-
 σα ὑμῖν, οὐχ ὑμᾶς με διελέξαθε, ἀλλ' ἐγὼ
 διελέξαμιν ὑμᾶς, ὅτι ἐθῆκα ὑμᾶς, ἵνα ὑμᾶς
 ὑπάγητε, ὅτι καρπὸν φέρητε, καὶ ὁ καρπὸς
 ὑμῶν μὴν, ἵνα ὅτι ἂν αὐτήσκητε τὸν πατέρα
 ἐν τῷ ὀνόματί μου δῶ ὑμῖν. ταῦτα ἐκέ-
 λευσα ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. εἰ
 ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, ἠνώσκητε ὅτι ἐμὴ πρῶ-
 τῃ ὑμῶν μεμίσηκεν, εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε,
 ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐμίση, ὅτι ἐκ τοῦ κό-
 σμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγὼ διελέξαμιν ὑμᾶς ἐκ
 τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος.
 μνημονεύετε τοῦ λόγου ὃν ἐγὼ εἶπον ὑμῖν.
 οὐκ ἔστι δούλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ.
 εἰ ἐμὴ ἐδίωξαν καὶ ὑμᾶς διώξουσιν. εἰ τὸν
 λόγον μου ἐτήρησα, καὶ τὸν ὑμῶν μετέθετον τη-
 ρήσουσιν. ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν ὑ-
 μῖν διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἶδασιν τὸν
 πέμψοντά με, ἐμὴ ἠλάστον καὶ ἐλάλησα αὐ-
 τοῖς, ἀμαρτίαν οὐκ ἔιχον. νῦν δὲ πρόφα-
 σιν, οὐκ ἔχουσιν περὶ τῆς ἀμαρτίας αὐ-
 τῶν.

uerba mea in uobis manserint, quod-
 cūq; uolueritis petetis, & fiet uobis. In
 hoc clarificatus est pater me⁹ ut fructū
 plurimū afferatis, & efficiamini mei di-
 scipuli. Sicut dilexit me pater, & ego di-
 lexi uos. Manete in dilectione mea. Si
 p̄cepta mea seruaueritis, manebitis in
 dilectione mea, sicut & ego patris mei
 p̄cepta seruauī, & maneo in ei⁹ dilectio-
 ne. Hæc locutus sum uobis, ut gaudiū
 meū i uobis maneat, & gaudiū uestrū
 impleat. Hoc est p̄ceptū meū, ut diliga-
 tis uos inuicem sicut dilexi uos. Maio-
 rem hac dilectionem nemo habet, quā
 ut animā suā ponat quis p̄ amicis suis.
 Vos amici mei estis, si feceritis q̄cunq;
 ego p̄cipio uobis. Nō post hac uos di-
 co seruos, quia seruus nescit quid faciat
 dñs ei⁹. Vos aut̄ dixi amicos, q̄a oīa q̄
 cūq; audiui a patre meo nota feci uobis
 Nō uos me elegistis, sed ego elegi uos,
 & posui uos, ut eatis & fructū afferatis,
 & fruct⁹ uester maneat, ut qd̄cūq; peti-
 eritis patrē in noīe meo det uobis. Hæc
 m̄do uobis ut diligatis inuicē. Si mū-
 dus uos odit, scitis quod me priorē uo-
 bis odio habuit. Si de mundo fuissetis
 mūdus quod suū erat diligeret. Quia
 uero de mundo non estis, sed ego ele-
 gi uos de mundo, propterea odit uos
 mundus. Mementote sermonis mei,
 quem ego dixi uobis. Non est seruus
 maior dño suo. Si me persecuti sunt, &
 uos p̄sequent. Si sermonē meū seruau-
 erunt, & uestrū seruabūt. Sed hæc oīa
 faciēt uobis p̄pter nomē meū, quia ne-
 sciunt eū q̄ misit me. Si nō uenisset &
 locutus fuisset eis, peccatū nō haberēt.
 Nūc aut̄ excusationē nō habēt de pctō
 V 3 suo

Hoc est p̄ceptū meū ut dil.

Hec m̄do uobis

EVANGELIUM
 ad eum uenimus. Quia
 uerba mea non feci
 quem auditis nō est
 qui misit me patris. Hæc
 uobis apud uos manebit
 sanctus, quē
 in nomine meo, ille uos dicit
 uobis omnia quæ
 uobis. Pacem relinquo uo-
 bis. Non quæ
 datur ego uobis. Nō
 uobis neq; formidet
 ego dicit uobis, uado
 ad patrem quem
 uobis. Et nūc dixi uobis
 factū fuerit creaturam
 loquar uobiscum. Vobis
 mundi huius, & in
 uobis. Sed ut cognoscatis
 diligo patre, & sicut pater
 mihi facio, sic facio. Si
 uobis uera, & pater me⁹
 in me nō
 tollit eū, & oēm q̄
 uobis ut fructū plus
 uobis. Manete
 uobis. Sicut palmeti
 a semetipso nihil
 uobis, nisi in me
 uobis, uos palmite. Quia
 ego i eo, hic fert fructū
 e me nihil potestis
 malent, mittet foras
 uobis, & colligunt ea
 ardent. Si manentis

Cap. 17. 16.

ἦν. ὃ ἐμὲ μισῶν, καὶ τὸν πατέρα μου μὴ
 σέβει τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς ἀ' οὐδεὶς
 ἄλλος πεποίηκεν, ἁμαρτία μ' οὐκ ἔιχον. καὶ
 δὲ καὶ ἐωράκασι μὴ μεμισήκασι μ, καὶ ἐμὲ
 καὶ τὸν πατέρα μου. ἀλλ' ἵνα πληρωθῆ ὁ λό-
 γος, ὃ γεγραμμένος ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν, ὅτι
 ἐμισήσαμ με θ' ὠρεάμ, ὅτ' ἂν δὲ ἔλθῃ ὁ παρὰ-
 κλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν πρὸς τὸν πατέρα
 τὸ πνεῦμα φθι ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς
 ἐκπορεύεται, ἐκείνος μαρτυρήσει πρὸς ἐμοῦ. καὶ
 ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ
 ἐστέ. ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα μὴ σκοπῶ
 δαλιθῆτε, ἀποσυναγώγους ποιήσῃσι ὑμῶν.
 ἀλλ' ἔρχεται ὥρα, ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνων ὑ-
 μᾶς, δ' ὅξῃ λατρεία μ προσφέρῃ τῷ θεῷ. Ἐ-
 ταῦτα ποιεῖσθε ὑμῖν, ὅτι οὐκ ἔγνωσα μ' ἢ
 πατέρα οὐδὲ ἐμὲ, ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν
 ἵνα ὅτ' ἂν ἔλθῃ ἡ ὥρα, μνημονεύετε αὐτῶν, ὅτι
 ἐγὼ ἔειπον ὑμῖν. ταῦτα δὲ ὑμῖν εἶπε ἀρχὴς
 οὐκ εἶπωμ, ὅτι μετ' ὑμῶν ἦμην. καὶ δὲ ὑπὸ
 γω πρὸς τὸν πέμψαντά με, καὶ οὐδεὶς εἶ-
 ὑμῶν ἐρωτᾷ με ποῦ ὑπάγας, ἀλλ' ὅτι ταῦ-
 τα λελάληκα ὑμῖν, ἡ λύπη πεπλήρωκεν ὑ-
 μῶν πλὴν καρδίας μ. ἀλλ' ἐγὼ πλὴν ἀλήθειαν
 λέγω ὑμῖν, συμφέρεσ ὑμῖν, ἵνα ἐγὼ ἀπέλ-
 θω. εἴ μὴ γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ παρὰ κλη-
 τος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς, εἴ μὴ δὲ πορευθῶ
 πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἔλθωμ ἐκεί-
 νος, ἐλέγξει τὸν κόσμον πρὸς ἁμαρτίας, Ἐπρὸς
 δικαιοσύνης, καὶ πρὸς κρίσεως. περὶ ἁμαρτίας
 μόν, ὅτι οὐ πισεύσασι εἰς ἐμὲ. περὶ δικαιοσύ-
 νης δὲ, ὅτι πρὸς τὸν πατέρα ὑπάγω, καὶ
 οὐκ ἔτι θεωρεῖτέ με. περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ
 ἀρχὼν τοῦ κόσμου τούτου κέκριται. ἐγὼ
 πολλαῖς ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε
 βασάζειν ἄρτι. ὅτ' ἂν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος τὸ
 πνεῦμα φθι ἀληθείας, ὃ δηγήσει ὑμᾶς εἰς
 πᾶσα μ πλὴν ἀλήθειαν. οὐ γὰρ λαλήσει ἅψ
 ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα ἂν ἀκούσῃ λαλήσει. καὶ
 τὰ ἐρχόμενα

Cū at uenerit paracletus.

Vado ad eū q̄ misit me.

suo. Qui me odit, & patrē meū odit. Si
 opa nō fecissem inter eos q̄ nemo alius
 fecit, peccatū nō haberent. Nunc autē &
 uiderunt & oderūt, & me & patrē meū
 Sed ut adimpleatur sermo, qui in lege
 eoz scriptus est, odio habuerūt me gra-
 tis. Cū autē uenerit paracletus, quē ego
 mittā uobis a patre, spm̄ ueritatis qui a
 patre procedit, ille testimoniū perhibe-
 bit de me. Et uos testimoniū perhibe-
 bitis, quia ab initio mecum estis.

VXI

Hæc locutus sum uobis ut non scan-
 dalizemini. Alienos a synagogis faciet
 uos. Sed ueniet hora, ut om̄is qui inter-
 ficit uos, uideatur cultū exhibere deo.
 Et hæc facient uobis, quia nō nouerūt
 patrem neq; me. Sed hæc locutus sum
 uobis, ut cū uenerit tempus, reminisca-
 mini eorū, qd' ego dixerim uobis. Hæc
 autē uobis ab initio non dixi, quia uobi-
 scum eram. Et nunc uado ad eū qui mi-
 sit me, & nemo ex uobis interrogat me
 quo uadis. Sed quia hæc locutus sum
 uobis, tristitia impleuit cor uestrū. Sed
 ego ueritatē dico uobis, expedit uobis,
 ut ego uadam. Si enim nō abiero, para-
 cletus nō ueniet ad uos. Sin autē abiero
 mittam eum ad uos. Et cum uenerit il-
 le, arguet mundum de peccato, & de iu-
 sticia, & de iudicio. De peccato qui-
 dem, quia non credunt in me. De iusti-
 cia uero, quia ad patrem uado, & iam
 non uidebitis me. De iudicio autē, quia
 princeps huius mundi iam iudicatus
 est. Ad hæc multa habeo uobis dicere,
 sed nō potestis portare modo. Cū autē
 uenerit ille spiritus ueritatis, ducet uos
 in omnē ueritatē. Nō em̄ loquetur a se-
 metipso, sed q̄cūq; audierit loquet. Et
 quia futura

τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. ἐκεῖνος ἐμὲ δο
 ξάσα, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήφεται καὶ ἀναγγε
 λεῖ ὑμῖν, πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατήρ ἐμὰ ὄψιν.
 διὰ τοῦτο εἶπον, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήφεται καὶ
 ἀναγγελεῖ ὑμῖν. μικρὸν κἢ οὐ θεωρεῖτε με, κἢ
 πάλιν μικρὸν κἢ ὄψεσθε με, ὅτι ὑπάγω πρὸς
 τὸν πατέρα. εἶπον οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν ἀν
 τὴν πρὸς ἀλλήλους, τί ὄψιν τοῦτο ὃ λέγει ἡ
 μῖν, μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν
 μικρὸν καὶ ὄψεσθε με, καὶ ὅτι ἐγὼ ὑπάγω
 πρὸς τὸν πατέρα. εἰλεγχομαι οὖν, τοῦτο τί ὄψιν
 ὃ λέγει, ὃ μικροῦς; οὐκ οἶδα μὲν τί λαλεῖ.
 ἐγὼ οὖν ὁ ἸΗΣΟΥΣ ὅτι ἤθελον αὐτὸν ἐρωτῆ
 σαι, καὶ εἶπερ αὐτοῖς. περὶ τοῦτου ζητεῖτε
 μετὰλλήλων, ὅτι εἶπον μικρὸν καὶ οὐ θεω
 ρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθε με;
 ἀμὲν ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι κλαύσετε καὶ
 θρηνήσετε ὑμεῖς, ὃ δὲ κόσμος χαρήσεται. ὑ
 μῖς δὲ λυπηθήσεσθε, ἀλλὰ ἡ λύπη ὑμῶν εἰς
 χαρὰν γενήσεται. ἡ γυνὴ ὅταν τίκτη λυ
 πῶν ἔχει, ὅτι ἤλθει ἡ ὥρα αὐτῆς, ὅταν δὲ
 γενήσῃ τὸ παῖδ' ἄνθρωπον, οὐκ ἔτι μνημονεύει
 τῆς λύπης, διὰ τὴν χαρὰν, ὅτι ἐγενήθη ὁ
 ἄνθρωπος. οὕτως ὡς τὸν κόσμον. καὶ ὑμεῖς
 οὖν λύπῳ μὲν νῦν ἔχετε, πάλιν δὲ ὄφο
 ρμα ὑμῶν, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία,
 καὶ πῶν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἶσα ἀφ' ὑ
 μῶν. καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρω
 τήσετε οὐδέμ. ἀμὲν ἀμὲν λέγω ὑμῖν,
 ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ
 ὀνόματί μου, δώσει ὑμῖν. εὖ εἰς ἄρτι οὐκ ἠ
 τήσατε οὐδέμ, ἐν τῷ ὀνόματί μου. αἰτῆ
 τε καὶ λήψετε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ἦ πε
 πωλημένη. ταῦτα ἐν παροιμίᾳς λε
 γάληκα ὑμῖν, ἕρχεται ὥρα, ὅτε οὐκ ἔ
 τί ἐν παροιμίᾳς λαλήσω ὑμῖν, ἀλλὰ
 παρρησίᾳ περὶ τοῦ πατρὸς ἀναγγελεῖ ὑ
 μῖν. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόμα
 τί μου αἰτήσεσθε, καὶ οὐ λέγω ὑμῖν,
 ὅτι ἐγὼ

quæ futura sunt annūciabit uobis. Ille
 me glorificabit, quia de meo accipiet,
 & annūciabit uobis. Omnia quæcūq;
 habet pater, mea sunt. Propterea dixi,
 quod de meo accipiet & annūciabit uo
 bis. Pusillum, & non uidebitis me, & iterū
 pusillū, & uidebitis me, quia uado ad
 patrem. Dixerunt ergo ex discipu
 lis eius inter se. Quid est hoc, quod di
 cit nobis, pusillum & non uidebitis me, &
 rursus pusillum & uidebitis me, & qa
 uado ad patrem? Dicebāt ergo. Quid
 est hoc quod dicit pusillum. Nescimus
 quid loquatur. Cognouit autem Ie
 sus quod uellent se interrogare, & di
 xit eis. De hoc quæritis inter uos, quod
 dixi, pusillum & nō uidebitis me, & itez
 pusillum & uidebitis me. Amen amen
 dico uobis, qa plorabitis & flebitis uos,
 mundus autem gaudebit, Vos autem
 contristabimini, sed tristitia uestra uer
 tetur in gaudium. Mulier cū parit do
 lorem habet, quia uenit hora eius. Cū
 autē pepererit puerū, iam nō meminit
 pressuræ propter gaudium, quia natus
 est homo in mundū. Et uos igitur nūc
 quidē tristitiā habetis se. Sed iterū ui
 debo uos, & gaudebit cor uestrum, &
 gaudiū uestrū nemo tollit a uobis. Et
 ī illo die me nō iterrogabitis qcq;. Amē
 amen dico uobis, si quid petieritis pa
 trem in nomine meo dabit uobis. Ha
 ctenus non petistis quicq; in nomine
 meo. Petite & accipietis, ut gaudium
 uestrum sit impletū. Hæc ī prouerbij
 locutus sum uobis. Venit hora cū iā nō
 in prouerbij loquar uobis, sed palā de
 patre meo annūciabo uobis. In illo die
 in noīe meo petetis. Et nō dico uobis,
 V 4 quod

Modicum & non uidebitis me.

Amen a dico uob. si qd peti
 eritis patre etc

Cap. 16. 1A.

ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν. αὐ-
 τὸς γὰρ ὁ πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ
 πεφιλήκατε, καὶ πεπιστεύκατε, ὅτι ἐγὼ πα-
 ρὰ τοῦ θεοῦ ἦλθον, ἐξῆλθον παρὰ τοῦ πα-
 τρός, καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, πάλιν ἀ-
 φίσκμι τὸν κόσμον, ἵνα πορευόμην πρὸς τὸν πα-
 τέρα. λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ἴδε νῦν
 παρῆκσία λαλεῖς, καὶ πῶς οἰμίαν οὐδέ μίαν λέ-
 γεις, νῦν οἶδα μὲν, ὅτι οἶδας πάντα, καὶ οὐ χρεί-
 αμ ἔχεις, ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ. ἔν τῷ τῶ πνεύματι
 ἔλεγε, ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἦλθες. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ
 ἸΗΣΟΥΣ. ἄρτι πιστεύετε. ἰδοὺ ἐρχεται ὥρα καὶ
 νῦν ἐλήλυθε, ἵνα σκορπίσθῃτε ἕκαστος εἰς τὰ
 ἴδια, καὶ ἐμὲ μόνον ἀφήτε, καὶ οὐκ εἰμι μόνος,
 ὅτι ὁ πατὴρ μετ' ἐμοῦ ὄζει. ταῦτα λελάλη-
 κα ὑμῖν, ἵνα ἔν μοι ἐβλύθῃ ἔχητε. ἔν τῷ κό-
 σμῳ θλίψιμ ἔχετε, ἀλλὰ θαρσατε, ἐγὼ νενίκη-
 κα τὸν κόσμον. ταῦτα ἐλάλησεν ὁ ἸΗΣΟΥΣ,
 καὶ ἐπῆρε τὸς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν,
 καὶ εἶπε. πατέρ, ἐλήλυθε ἡ ὥρα, δόξα σοί
 σου τὸν ἥδον, ἵνα καὶ ὁ ἥδός σου δοξάσῃ σε. κα-
 θὼς ἐδωκας αὐτῷ δυνάμειν πάσης σαρκός,
 ἵνα πάντα ὁ ἐδωκας αὐτῷ, δώσῃ αὐτοῖς ζωὴν
 αἰώνιον, ἅτις δὲ ὄζει ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γίν-
 ωσκωσιν σε τὸν μόνον ἀληθινὸν θεόν, ἵνα ὁ
 ἀπέσταλτος ἸΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ. ἐγὼ σε ἐδό-
 ξασα ἐπὶ γῆς, τὸ ἔργον ἐτελείωσα, ὃ δὲ
 δώκας μοι, ἵνα ποιήσω. ἔν νῦν δόξα σοί με σὺ
 πάτερ πρὸς σεαυτὸν τῆ δόξης ἣ ἔιχον πρὸ τῶ
 κόσμου εἶναι παρὰ σοί. ἐφανέρωσά σου τὸ
 ὄνομα τῶ ἀνθρώποις, ὃς δὲ δώκας μοι ἐκ-
 τὸν κόσμῳ, σοὶ ἦσαν καὶ ἐμοὶ αὐτοῖς δέδωκ', ἵνα
 τὸν λόγον σου τετηνῆσιν. νῦν ἔγνωκαμ,
 ὅτι πάντα ὅσα δέδωκας μοι πρὸς σου ἐσίμ.
 ὅτι τὰ ῥήματα ἃ δέδωκας μοι, δέδωκα αὐ-
 τοῖς, καὶ αὐτοὶ ἔλαβον καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς, ὅτι
 πρὸς σὺ ἦλθον, καὶ ἐπίσθυσ', ὅτι σὺ με ἀπέ-
 στάλας. ἐγὼ πρὸς αὐτοὺς ἐρωτῶ, ὅτι περὶ τοῦ κό-
 σμου ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκας μοι,
 ὅτι σὺ

Subleuatis oculis in caelum

quod ego rogabo patrem de uobis.
 Ipse enim pater amat uos, quia uos me
 amastis, & credidistis, quod a deo exiui.
 Exiui a patre & ueni in mundum, iterum
 relinquo mundum, & uado ad patrem. Di-
 cunt ei discipuli eius. Ecce nunc palam lo-
 queris, & puerbum nullum dicis. Nunc sci-
 mus, quia scis omnia, & non opus est ti-
 bi, ut quis te interroget. In hoc credimus
 quod a deo existis. Respondit eis Iesus. Mo-
 do creditis. Ecce uenit hora, & iam uenit,
 ut dispergamini unusquisque in propria,
 & me solum relinquatis, & non sum solus,
 quia pater mecum est. Haec locutus sum
 uobis, ut in me pacem habeatis. In mun-
 do pressuram habetis, sed confidite, ego
 uici mundum. Haec locutus est Iesus,
 & subleuatis oculis in caelum dixit, Pater
 uenit hora, clarifica filium tuum, ut & filius
 tuus clarificet te. Sicut dedisti ei pote-
 statem omnis carnis, ut omne quod de-
 disti ei, det eis uitam aeternam. Haec est
 autem uita aeterna ut cognoscant te so-
 lum deum uerum, & quem misisti Iesum
 Christum. Ego te glorificaui super terram,
 opus consummaui, quod dedisti mihi
 ut faciam. Et nunc glorifica me tu pater
 apud te ipsum gloria quam habui,
 priusquam hic mundus esset apud te. Mani-
 festauit nomen tuum hominibus, quos
 dedisti mihi de mundo. Tui erant, &
 mihi eos dedisti, & sermonem tuum ser-
 uauerunt. Nunc cognouerunt quod omnia
 quaecumque dedisti mihi abs te sunt. Quia
 uerba quae dedisti mihi, dedi eis, & ipsi
 acceperunt & cognouerunt uere quod a
 te exiui, & crediderunt quod tu me misi-
 sti. Ego pro eis rogo. Non pro mun-
 do, sed pro his, quos dedisti mihi,
 rogo quia tui

XVII

ὅτι σοὶ εἶσιμ, καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σὰ ὄσιμ, καὶ
τὰ σὰ ἐμὰ, καὶ δέδοξαί με ἐν αὐτοῖς, καὶ
δουκ ἔτι εἶμι ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὗτοι ἐν τῷ κό
σμῳ εἶσιμ, καὶ ἐγὼ πρὸς σὲ ἔρχομαι. πᾶτερ
ἄγιε, τίησόν με αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου, ὅς σε δέ
δωκάς μοι, ἵνα ὄσιμ ἐν καθώς ἡμεῖς. ὅτε ἡ
μῶν μετ' αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ ἐτήρῳ αὐ
τοῦς ἐν τῷ ὀνόματί σου, ὅς σε δέδωκάς μοι ἐ
φύλαξαι, ὅ ὀνομαῖς, ὅς αὐτῶν ἀπόλωε εἰ μὴ ὁ υἱὸς
τοῦ ἀπολείας, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῆ. νῦν δὲ
πρὸς σὲ ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κό
σμῳ, ἵνα ἔχωσιμ πλὴν χαρᾶν πλὴν ἐμῶν, πε
πληρωμένῳν ἐν αὐτοῖς. ἐγὼ δὲ δώκα αὐτοῖς
τὸν λόγον σου, καὶ ὁ κόσμος ἐμίσησεν με, ὅτι
δουκ εἶσιμ ἐκ τοῦ κόσμου, καθώς ἐγὼ δουκ εἶμι ἐκ
τοῦ κόσμου. δουκ ἐρωτῶ, ἵνα ἀρῆς αὐτοὺς ἐκ τοῦ
κόσμου, ἀλλ' ἵνα τίησῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονη
ροῦ. ἐκ τοῦ κόσμου δουκ εἶσιμ, καθώς ἐγὼ ἐκ τοῦ
κόσμου δουκ εἶμι. Ἀγίασόν με αὐτοὺς ἐν τῇ ἀλη
θείᾳ σου, ὃ λόγος ὁ σὸς ἀλήθεια ὄσιμ. καθώς
ἐμὲ ἀπέσφλας εἰς τὸν κόσμον, καὶ ὡς ἀπέσφ
λα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον, ὅ ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ
ἀγάξω ἐμ' αὐτοὺς, ἵνα καὶ αὐτοὶ ὄσιμ ἡγιασμέ
νοι ἐν ἀληθείᾳ. ὅ ὑπὲρ τῶν ἐρωτῶ ἄλλο, ὅ
ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν πισθυσόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτοῦ
εἰς ἐμὲ, ἵνα πᾶτες ἐμὲ ὄσιμ, καθώς σὺ πᾶτες
ἐμὲ μοι, καὶ ἐγὼ ἐμὲ σοὶ, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐμὲ ἡμῶν ἐμ
ὄσιμ, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ, ὅτι σὺ με ἀπέ
σφλας. ὅ ἐγὼ πλὴν δόξα μὴ δέδωκάς μοι,
δέδωκάς αὐτοῖς, ἵνα ὄσιμ ἐμ, καθώς ἡμεῖς ἐμ
ἔσμεν. ἐγὼ ἐμ αὐτοῖς, καὶ σὺ ἐμ ἐμοί, ἵνα ὄσιμ
πεπληρωμένοι εἰς ἐμ, καὶ ἵνα γινώσκῃ ὁ κόσμος
ὅτι σὺ με ἀπέσφλας, καὶ ἡγάπησας αὐτοὺς
καθώς ἐμὲ ἡγάπησας. πᾶτερ, ὅς σε δέδωκάς
μοι, θέλω ἵνα ὅπου εἶμι ἐγὼ, καὶ κενὸν ὄσιμ
μετ' ἐμοῦ, ἵνα θεωρῶσιμ πλὴν δόξα μὴ πλὴν ἐμῆ
ἡ δέδωκάς μοι, ὅτι ἡγάπησας με πρὸ κατα
βολῆς κόσμου. πᾶτερ δέδικαί με, καὶ ὁ κόσμος σε
δουκ ἔγνω, ἐγὼ δὲ σε ἔγνω, ὅ ὄντι ἔγνωσάν
με ὅτι σὺ

quia tui sunt. Et mea omnia tua sunt,
& tua mea sunt, & glorificatus sum in
eis. Et iam non sum in mundo, & hi in
mundo sunt, & ego ad te uenio. Pater
sancte, serua eos i nomine tuo, quos de
disti mihi, ut sint unū, sicut & nos. Cū
effem cū eis, ego seruabā eos in nomi
ne tuo. Quos dedisti mihi, ego custodi
ui, & nemo ex eis periit nisi filius perdi
tionis, ut scriptura impleatur. Nūc autē
ad te uenio, & hæc loquor in mundo,
ut habeant gaudiū meū impletū in se
metipsis. Ego dedi eis sermonem tuū,
& mundus eos odio habuit, quia non
sunt de mundo, sicut & ego nō sum de
mundo. Nō rogo ut tollas eos de mun
do, sed ut serues eos a malo. De mūdo
nō sunt, sicut & ego nō sum de mundo
Sanctifica eos in ueritate. Sermo tuus
ueritas est. Sicut tu me misisti in mun
dum, ita & ego misi eos in mundū, & p
eis ego sanctifico meipsum, ut sint & ipsi
sanctificati in ueritate. Nō pro eis autē
rogo tantū, sed & pro eis qui credituri
sunt per uerbū eorū in me, ut oēs unū
sint, sicut tu pater in me & ego i te, ut &
ipsi in nobis unū sint, ut credat mūdos
quod tu me misisti. & ego gloriā quā
dedisti mihi, dedi eis, ut sint unū, sicut
& nos unum sumus. Ego in eis & tu in
me, ut sint consummati in unū, & ut co
gnoscat mundus, quia tu me misisti, &
dilexisti eos, sicut & me dilexisti. Pater
quos dedisti mihi uolo, ut ubi sum
ego, & illi sint mecum, ut uideant glo
riam meā quam dedisti mihi, quia dile
xisti me ante constitutionē mundi. Pa
ter iuste, & mundus te non cognouit,
ego autē te cognoui. & hi cognouerunt,
quod tu

Pater serua eos.

rogo patrem de
amat uos, quia
deditis, quod a deo
ueni in mundum
uado ad patrem
Eccē nūc pater
nūc illi dicit. Nūc
na lōs omnia, & nō opus est
is ut utroque. In hoc credidit
lo exiit. Nūc dicit eis. Mo
is. Ecce uenit nota, & iā ueni
roganti uos, quod in prope
na uenit, quod nō sum
pater meū est. Hæc locuti
ut in me pater habens
sua habens, sed sed
nō. Hæc locutus est
ais oculis in calti dicit. Pa
difica filiū tuū, ut
ere. Sicut dedit ei pro
is carnis ut omne quod
is uitam æternam. Hæc
eterna ut cognoscat
rum, & quæ misisti
go te glorificasti super
ummani, quod dedit
Et nūc glorifica me
nephiam gloria quam
ic mūdus esset apud
omen tuum hominū
nūc de mundo. Tu
s dediti, & sermo
t. Nūc cognoscat
p dediti mihi abs
quæ dediti mihi, de
trunt & cognoscat
ti, & crediderunt
go pro eis rogo. Nō
ed pro his, quis dedit

Cap. 18.

Finis Sermoꝝ dñi.

Egredit̃ ier̃s̃ cū h̃l̃ trās̃ toꝝ

Jud̃s et cohortē dī; Quē q̃rit̃

Petr̃s percussit p̃t̃ific̃ s̃c̃r̃m̃.

Ducit̃ ier̃s̃ ad Annā p̃m̃ū.

Seq̃bat̃ ier̃s̃ p̃t̃r̃ & ioh̃ñs

ὅτι σὺ με ἀπέσταλας. Ἐγνώρισά αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου. καὶ γνωρίσω, ἵνα ἢ ἀγάσῃ ἡμ̃ ἢ ἀπιστάσῃ με ὡς αὐτοῖς ἢ, καὶ γὰρ ὡς αὐτοῖς.

ταῦτα εἰπὼν ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ἀβήθημεν σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτ̃ πέραν τοῦ χαμαῖζρου τῷ κέδρω, ὅπου ἦν κήπος, εἰς ὃν εἰσῆλθον αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ἦδ' αὖτε καὶ ἰουδαῖοι παρεδίδουσαν αὐτὸν τὸν τόπον, ὅτι πολλὰ

κῆς συνήχθη ὁ ἸΗΣΟΥΣ ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ὁ δὲ ἰουδαῖος λαβὼν τὴν σάβρα, καὶ ἐκ τῆς ἀρχιερέων καὶ φαρισαίων ὑπηρέτας, ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν ἑλαμπάδων καὶ ὀπλῶν. ἸΗΣΟΥΣ δὲ ὄντων ἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ' αὐτὸν, ἐξελθὼν, εἶπερ

αὐτοῖς, τίνα ζητεῖτε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ, ἸΗΣΟΥΣ τὸν ναζωραῖον. λέγει αὐτῷ ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ἐγὼ εἰμῖ. εἰσῆκε δὲ καὶ ἰουδαῖος ὁ παρεδιδούς αὐτὸν μετ' αὐτῶν. ὡς δὲ εἶπερ αὐτοῖς, ὅτι ἐγὼ εἰμι, ἀπήλθον εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ἔπεσον χαμαί.

πάλιν δὲ αὐτοὺς ἐπερώτησεν, τίνα ζητεῖτε. οἱ δὲ εἶπον, ἸΗΣΟΥΣ τὸν ναζωραῖον, ἀπεκρίθη ὁ ἸΗΣΟΥΣ, εἶπον ἡμῖν ὅτι ἐγὼ εἰμι. εἰ δὲ ὡς ἐμὲ ζητεῖτε, ἀφετε τούτους. ὑπάγαγε, ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπερ, ὅτι οὗς, δέδωκάς μοι, οὐκ ἀπώλεσα, ἵνα ἂν ἴδω ἑνὸς ἐκ τῶν ὄντων ὅτι ἐπεσε μὲν τὸν πέτρον ἔχωρμάχαζ ἠλκυσεν αὐτῷ, ἔπεσε μὲν τὸν ἀρχιερέως δόλον, ἔπεσε κοίτην αὐτῷ ὡς τὸν δειλὸν, ἢ ἢ ὄνομα τῷ δόλῳ μάχαζος. εἶπ' ὁ δὲ ἸΗΣΟΥΣ τῷ πέτρῳ, βάλε τὴν μάχαζάν σου εἰς τὴν θάλασσαν. τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέ μοι ὁ πατήρ, οὐ μὴ πίω

αὐτό; ἢ ὡς σείρα ἑὸ χιλιάρχος καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν ἰουδαίων συνέλαβον τὸν ἸΗΣΟΥΣ, καὶ ἔδησαν αὐτὸν, ἔπεισαν αὐτὸν πρὸς ἄννα πρῶτον, ἢ πρὸς πενθορὸν τὸν καϊάφα, ὃς ἦν ἀρχιερεὺς τῶν ἱουδαίων ἐκείνου, ἢ πρὸς καϊάφα ὁ συμβουλευσας τοῖς ἰουδαίοις, ὅτι συμφέρεινα ἄνθρωπον ἀπολέσθαι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, ἢ κολούθει ἡ τῶν ἸΗΣΟΥΣ ὁμίωρ πέτρος, καὶ ἄλλοι

μαθηταίς

quod tu me misisti, Et notū feci eis nomen tuū, & notū faciā, ut dilectio qua dilexisti me, in ipsis sit, & ego in ipsis.

Hæc cū dixisset Iesus, egressus est cū discipulis suis trans torrentem cedrorū, ubi erat hortus in quem introiuit ipse & discipuli eius. Sciebat autē & Iudas q̃ tradebat eum locum, quia frequēter Iesus conuenerat illuc cū discipulis suis. Iudas ergo cū accepisset cohortem & a pontificibus & pharisæis ministros, uenit illuc cum laternis & facibus & armis. Iesus itaq; sciens omnia quæ uentura erant super se, p̃cessit & dixit eis. Quem quæritis? R̃nderūt ei. Iesum nazarenū. Dicit eis Iesus. Ego sum. Stabat autē & Iudas qui tradebat eum cū ipsis. Ut ergo dixit eis, ego sum, abierunt retrorsum & ceciderunt in terram. Iterū ergo interrogauit eos. Quē q̃ritis Illi autē dixerunt. Iesum nazarenū. R̃ndit Iesus. Dixi uobis, quod ego sum. Si ergo me q̃ritis, finite hos abire, ut impletur sermo quē dixerat, quos dedisti mihi nō perdidisti ex eis quēcūq;. Simō ergo Petrus habens gladiū eduxit eū, & percussit pontificis seruū, & abscidit auriculam eius dexterā. Erat autē nomen seruo Malchus. Dicit ergo Iesus Petro. Mitte gladiū tuū i uaginā, Calicē quē dedit mihi pater, an non bibā illum? Cohors autē & tribunus & ministri iudæorū cōphenderūt Iesum, & ligauerunt eū & abduxerunt eū ad Annā primū. Erat em̃ socer Cayphæ q̃ erat p̃t̃ifex anni illius. Erat autē Cayphas qui cōsiliū dederat Iudæis quod expediret unū hominē mori pro populo. Seq̃batur autē Iesum Simō Petrus, & alius discipulus

XVII

μαθητής. ὁ δὲ μαθητής ἐκῆν ἢ ἢ γνωσὸς
 τῷ ἀρχιερεῖ. ὁ σωφροσύνην τῷ ἸΗΣΟΥ εἰς
 πλὴν αὐτῶν τῶν ἀρχιερέων. ὁ δὲ πέτρος ἐσηκί
 πρὸς τῆς θύρας ἔξω, ὅτε ἦλθεν οὐκ ὁ μαθητής ὁ ἄλ
 λος ὁ δὲ ἢ ἢ γνωσὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ εἶπε τῆς θυ
 ρῶν, καὶ εἰσῆγαγε τὸν πέτρον. λέγει οὐκ
 ἢ παρὰ δίσκην ἢ θυρωρὸς τῷ πέτρω, μή καὶ σὺ
 ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τῶ ἀνθρώπου τούτου; λέ
 γει ἐκῆνος, οὐκ εἰμί. εἰσηκίσαμε δὲ οἱ διού
 λοι καὶ οἱ ὑπηρετῆ ἀνθηρακίαι πεποικότες, ὅτι
 ἦνχος ἢ καὶ ἐθρομαίνοντο. ἢ ἢ μετ' αὐτῶν ὁ πέ
 τρος εἰσῶς καὶ θυρωμανόμονος. ὁ οὐκ ἀρχιερεὺς
 ἠρώτησε τὸν ἸΗΣΟΥΝ πρὸς τῶν μαθητῶν αὐ
 τῶν καὶ πρὸς τῶν διδασκῶν αὐτῶν. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ
 ἸΗΣΟΥΣ, ἐγὼ παρρησία ἐλάλησα τῶ κόσμῳ.
 ἐγὼ πάντες ἐδίδαξα ὅτι ἢ σωασι, καὶ ὅτι
 ἰσχυρὸς ὅπου πάντες οἱ ἰσδαῖοι σωέρον. ὁ
 ὅτι κρυπτῶ ἐλάλησα οὐδέ μιν, τί με ἐπύωτῶς; ἐ
 πύωτῶσιν ἢ ἢ ἀκκοότας τί ἐλάλησα αὐ
 τοῖς, ἴδε οὐκ οἱ δασίμ' ἀεῖ πομ' ἐγὼ. ταῦτα
 δὲ αὐτῶν ἐπόντος, εἰς τῶν ὑπηρετῶν πρῶτος,
 ἔδωκεν ῥάπισμα τῷ ἸΗΣΟΥ εἰπὼν. οὕτως
 ἀποκρίθη τῷ ἀρχιερεῖ; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἸΗ
 ΣΟΥΣ. εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον πρὸς τῶ
 κακοῦ, εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρε; ἀπέσαλε μιν
 αὐτὸν ὁ ἄναξ δειδωμένον πρὸς καϊάφην τὸν
 ἀρχιερέα. ἢ ἢ σίμων πέτρος εἰσῶς καὶ θυρωμα
 νόμος, εἶπον οὐκ αὐτῶν, μή καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν
 αὐτοῦ εἶ; ἠρνήσατο ἐκῆνος καὶ εἶπε. οὐκ εἰ
 μί. λέγει εἰς ἐκ τῶν δούλων τῶ ἀρχιερέως συ
 γενῆς ὡς οὐκ ἀπέκομ' ἐμ πέτρος τὸ ὄτιον. οὐκ
 ἐγὼ σε εἶδον ὅτι τῷ κήρω μετ' αὐτοῦ; πάλιν
 οὐκ ἠρνήσατο ὁ πέτρος, καὶ εὐθέως ἀλέκτως ἐ
 φώνησε. ἀγοσιν οὐκ τὸν ἸΗΣΟΥΝ ἀπ' τῶ κα
 ιάφης εἰς τὸ πραιτώριον, ἢ ἢ πρῶτα, καὶ αὐτοὶ
 οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶ
 σιν, ἀλλ' ἵνα φάωσιν τὸ πάχος. ἐξῆλθ' οὐκ ὁ
 πιλάτ' πρὸς αὐτοὺς ἔξω καὶ εἶπ' ἵνα κατηγορίαν
 φέρετε τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. ἀπεκρίθη καὶ εἶπε
 αὐτῶν

discipulus. Discipulus aut ille erat notus
 pontifici, & introiuit cum Iesu in atrium ponti
 ficis. Petrus aut stabat ad ostium foris. Exi
 uit ergo discipulus ille alter qui erat notus
 pontifici, & dixit ostiariae, & introduxit
 Petrum. Dixit ergo Petro ancilla ostiaria
 Numquid & tu ex discipulis es hominis istius?
 Dicit ille. Non sum. Stabant aut serui & mi
 nistri, qui prunas cogesserant quia frigerat,
 & calefaciebant se. Erat aut cum eis &
 Petrus stans & calefaciens se. Pontifex
 ergo interrogauit Iesum de discipulis
 suis & de doctrina eius. Respondit ei Iesus.
 Ego palam locutus sum mundo, Ego
 semper docui in synagoga & in templo
 quo omnes Iudaei conueniunt, & in oc
 culto locutus sum nihil. Quid me inter
 rogas? Interroga eos qui audierunt quod
 locutus sum ipsis, ecce hi sciunt quae di
 xerim ego. Haec aut cum dixisset, unus as
 sistens ministro dedit alampam Iesu di
 cens. Sic respondes pontifici? Respondit ei
 Iesus. Si male locutus sum, testimonium
 perhibe de malo, si autem bene, quid me
 caedis? Et misit eum Annas ligatum ad
 Caypham pontificem. Erat aut Simon Petrus
 stans & calefaciens se, dixerunt ergo ei. Num
 quid & tu ex discipulis eius es? Negauit
 ille & dixit. Non sum. Dicit ei unus ex ser
 uis pontificis cognatus eius cuius abscidit
 Petrus auriculam. Nonne ego te uidi in hor
 to cum illo? Iterum ergo negauit Petrus, &
 statim gallus cantauit. Adducunt ergo Ie
 sum a Caypha in praetorium. Erat aut ma
 gne, & ipsi non introierunt in praetorium ut non
 contaminarentur, sed ut manducaret pa
 sca. Exiuit ergo Pilatus ad eos foras, &
 dixit. Quam accusationem affertis aduer
 sus hominem hunc? Responderunt & dixerunt
 ei. Si

Negatio petri p^a

Interrogatio Iesu de doctrina eius

Cedit a ministro alapa.

Dicit ligatus ad Caypham

Negatio petri altera.

Negatio eius tertia.

Dicit Iesu in praetorio.

EVANGELIUM

... misisti. Et non fecisti
 ... notu facia. ut dicitur
 ... in ipso sic. & ego
 ... Iesus, egredis
 ... trans torrentem
 ... in quem introiit
 ... Sabab aut & Iacob
 ... quia frequen
 ... discipulis
 ... ministris
 ... factibus
 ... omnia quae
 ... dicitur
 ... Iesus. Ego sum
 ... Iudas qui traiecit
 ... ego sum
 ... in terra
 ... Quae
 ... Iesum nazarenu
 ... quod ego sum
 ... hos abire
 ... quae dixerat, quos
 ... ex eis quoniam
 ... habens gladiu eduxi
 ... feru. & abo
 ... dextera. Erat aut
 ... Iachus. Dicit ergo
 ... tuu i uagina
 ... pater, an non
 ... & tribus
 ... phenderit Iesum
 ... & abduxerunt eu
 ... loce Caypha
 ... Erat aut Cay
 ... dederat Iudaeis
 ... homine mo
 ... Iesum Simon Petrus

Cap. 18. 19.

αυτῶ. εἰ μὴ ἤμ' ὄντες κακοῦριδες, οὐκ ἄρ' σοι πα
 ρεδώκαμεν αὐτόν. εἶπερ ὅω ἀντὶς ὁ πιλά
 τος. λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς, Ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν
 κρίνατε αὐτόν. εἶπορ οὖν αὐτῶ οἱ ἰουδαῖοι.
 ἡμῖν οὐκ ἔξεσιμ' ἀποκτεῖναι οὐδένα, ἵνα ὁ λό
 γος ᾧ ἸΗΣΟΥ πληρωθῆ, ὃν εἶπερ, σκμαίνωμ
 ποίω θανάτῳ ἡμελλερ ἀποθνήσκαμ. εἰσῆλ
 θερ οὖν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν ὁ πιλάτος
 Ἐφώνησερ τὸν ἸΗΣΟΥΝ, Ἐἶπερ αὐτῶ. σὺ
 εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων; ἀπεκρίθη ὁ ἸΗ
 ΣΟΥΣ. ἀφ' ἐαυτοῦ τὸν λέγει, ἢ ἄλλος σοι εἶ
 περ πρὶ ἐμοῦ; ἀπεκρίθη ὁ πιλάτος. μή τι ἐγὼ
 ἰουδαῖός εἰμι; τὸ ἔθνος τὸ σὸν Ἐοὶ ἀρχιερεῖς
 παρέδωκάμ σε ἐμοί, τί ἐποίησας; ἀπεκρίθη ὁ
 ἸΗΣΟΥΣ. Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἐσιν ἐκ τῆ κο
 σμου τούτου, εἶ ἐκ τοῦ κόσμου ἡμῆ ἢ βα
 σιλεία ἡ ἐμὴ, οἱ ὑπκρέτα ἄρ' οἱ ἐμοὶ ἠγωνί
 ζοντ, ἵνα μὴ παραδοθῶ τῶν ἰουδαίωις. καὶ
 δε ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ, οὐκ ἐσιν ἤντεῦθεμ. εἶ
 περ οὖν αὐτῶ ὁ πιλάτος. οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ
 σὺ; ἀπεκρίθη ὁ ἸΗΣΟΥΣ. σὺ λέγας, ὅτι βασι
 λεὺς εἰμι ἐγώ. ἐγὼ εἰς τὸν Γεργύνημα κῆ εἰς
 τὸν ἐλθῆθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρῆσω τῆ
 ἀληθεία. πᾶς ὁ ὧμ ἐκ τῆ ἀληθείας, ἀκούετ
 φωνῆς. λέγει αὐτῶ ὁ πιλάτος. τί ἐσὶν ἀλήθεια;
 Ἐ τὸτ ἐπὶ ὧμ, πάλιν δεῖλθεμ πρὸς τὸν ἰου
 δαίωις κῆ λέγει αὐτῶις. ἐγὼ οὐδεμίαν αἰτίαν ἐν
 ρίσκω ἤν αὐτῶ. ἐσιν ἡ σωθήθα ὑμῖν, ἵνα ἕνα
 ὑμῖν ἀπλύσω ἤν τῶ πάχα. βόλεθε οὖν ὑ
 μῖν ἀπλύσω τὸν βασιλέα τῶ ἰουδαίων; ἐκρά
 νασ οὖν πάλιν πάντες λέγοντε, μὴ τῶν, ἀλ
 λά τὸν βαρραββάρ. ἡμ' ἡ ὁ βαρραββάρ ληστής. τότε
 ὅω ἔλαβερ ὁ πιλάτος τὸν ἸΗΣΟΥΝ κῆ ἐμασί
 τωσεμ. κῆ οἱ στραῖωιη πλέξαντες σέφανομ ἐξ ἄ
 κανθῶμ, ἐπέδηκαμ αὐτὸν τῆ κεφαλῆ, κῆ ἰμά
 τῖομ πορφυροῦ περιέβαλομ αὐτόν, κῆ
 ἔλεγομ. καῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων. καὶ
 ἐδίδου αὐτῶ ξαπίσματα. δεῖλθεμ οὖν πᾶ
 λῖν ἐξω ὁ πιλάτος κῆ λέγει αὐτῶ, ἴδε
 ἄγω

Interrogat iesh a pilato.

Barabbā dimittit clamāt

Iesus flagellatur, corōt
et illuditur,

ei. Si nō esset hic malefactor. nō tibi tra
 didissemus eum. Dicit ergo eis Pilatus.
 Accipite eū uos. & secundum legem ue
 stram iudicate eum. Dixerunt ergo ei
 Iudæi. Nobis nō licet interficere quēcūq;
 Vt sermo Iesu impleretur quē dixit. si
 gnificans qua morte esset moriturus.
 Introiuit ergo itez in p̄torium Pilatus
 & uocauit Iesū, & dixit ei. Tu es rex Iu
 dæoz. Rñdit Iesus. A temipso tu hoc
 dicis, an aliḡ dixerūt tibi de me? Rñdit
 Pilatus. Num ego Iudæus sum? Gens
 tua & pontifices tradiderunt te mihi.
 Quid fecisti? Rñdit Iesus. Regnū meū
 non est de hoc mundo, si ex hoc mūdo
 esset regnum meū, ministri mei utiq;
 decertarēt, ut nō traderer Iudæis. Nūc
 aut regnū meū nō est hinc. Dixit itaq;
 ei Pilatus. Ergo rex es tu? Rñdit Ie
 sus. Tu dicis, quod rex sum ego. Ego in
 hoc natus sum, & ad hoc ueni in mun
 dum, ut testimonium perhibeam ueri
 tati. Omnis q est ex ueritate, audit uo
 cem meā. Dicit ei Pilatus. Quid est ue
 ritas? Et cum hoc dixisset iterum exiuit
 ad Iudæos & dicit eis. Ego nullā inue
 nio in eo causam. Est aut consuetudo
 uobis ut unū dimittā uobis in pasca.
 Vultis ergo dimittam uobis regem Iu
 dæozū? Clamauerunt rursus omnes
 dicentes. Non hunc sed Barabbā. Erat
 autem Barabbas latro.
 Tunc ergo apphēdit Pilatus Iesum,
 & flagellauit. Et milites plectentes co
 ronā de spinis imposuerunt capiti eius
 & ueste purpurea circūdederunt eum.
 Et ueniebatur ad eum & dicebant. Aue
 rex Iudæoz. Et dabant ei alapas. Exi
 uit iterū Pilatus foras & dicit eis. Ecce
 adduco

XIX

ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα γινώτε, ὅτι ἐν αὐτῷ
 οὐδὲμίαν αἰτίαν εὐρίσκω. ΕΞῆλθεν οὖν ὁ ΙΗ
 ΣΟΥΣ ἔξω, φορῶν τὸν ἀκάνθινον σέφανον,
 καὶ τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον. καὶ λέγει αὐτοῖς.
 Ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος. ὅτε δὴ εἶδον αὐτὸν οἱ ἄρ
 χιερεῖς καὶ οἱ ὑπηρέται ἐκραύγασαν λέγον
 τες. Σταύρωσον σαύρωσον. λέγει αὐτοῖς ὁ
 πιλάτος. λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σαυρώ
 σατε. ἐγὼ γὰρ οὐχ εὐρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτί
 ἰαν. ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι. ἡμεῖς νό
 μον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ἡμῶν ὁ
 φεῖται ἀποθάνειν, ὅτι εἰ αὐτὸν ἢ ἡδὲ θεοῦ
 εἰποισμεν, ὅτε δὴ ἤκουσεν ὁ πιλάτος τοῦτου
 τῆν λόγον μάλλον ἐφοβήθη. καὶ εἰσῆλθεν εἰς
 τὸ πραιτώριον πάλιν, καὶ λέγει τῷ ΙΗΣΟΥ.
 πόθεν εἶ σύ; ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ ἀπόκρισιν οὐκ ἔ
 δωκεν αὐτῷ. λέγει οὖν αὐτῷ ὁ πιλάτος. ἐμοὶ
 οὐ λαλῆς; οὐκ οἶδας ὅτι θηροσίαν ἔχω σαυ
 ρῶσαί σε, καὶ θηροσίαν ἔχω ἀπολύσαι σε;
 ἀπεκρίθη ὁ ΙΗΣΟΥΣ. οὐκ ἔιχεθ θηροσίαν οὐ
 δὲ μίαν κατ' ἐμοῦ, εἰ μὴ ἢ μοι δεδωμένον ἄ
 νωθεν. διὰ τοῦτο ὁ παρὰ τοῦ σῶσμε σοι μείζο
 να ἁμαρτίαν ἔχεις. ἐκ τούτου ἐξήτα ὁ πιλάτος
 ἀπολύσαι αὐτόν, οἱ Ἰουδαῖοι ἐκραύζον λέ
 γοντες. ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς, οὐκ εἶ φίλος
 τοῦ καίσαρος. πᾶς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ποιῶν,
 ἀντιλέγει τῷ καίσαρι. ὁ δὴ πιλάτος ἀκρό
 σασ τούτου τὸν λόγον, ἠγάγετο ἔξω τὸν ΙΗ
 ΣΟΥΝ, ὃ ἐκάθισεν ἐπὶ τῷ βήματι εἰς τό
 πον λεγόμενον λιθόστρωτον, ἕβραϊσὶ δὲ γὰ
 ρα βάθαι, ἢ δὲ παρασκευῆ τ' ἀράχα, ὡρα ἡ ὥσει
 ἕκτη, καὶ λέγει τῷ Ἰουδαίῳ. ἴδε ὁ βασιλεὺς ὁ
 ὑμῶν, οἱ Ἰουδαῖοι ἐκραύγασαν, ἄρον ἄρον σαύρωσον
 αὐτόν. λέγει αὐτοῖς ὁ πιλάτος. τὸν βασιλεὺς
 ὑμῶν σαυρώσω; ἀπεκρίθησαν οἱ ἄρχιερεῖς.
 οὐκ ἔχομεν βασιλεῖα, εἰ μὴ καίσαρα. τότε δὴ
 παρὰ τὸν αὐτῶν, ἵνα σαυρωθῆ. παρελάθον
 ἡ ἸΗΣΟΥΝ, καὶ ἀπήγαγον, καὶ βασάζον τ' σαυ
 ρῶν αὐτῶν, ἔλθον εἰς τὸν λεγόμενον κρηναίου
 τόπον

adduco vobis eum foras, ut cognosca
 tis qd nullā inuenio in eo causam. Exi
 uit ergo Iesus foras portans spineā co
 ronam, & purpureū uestimentū, & di
 cit eis. Ecce homo. Cum ergo uidissent
 eum pontifices & ministri clamabant, *Clamabāt- Crucifige,*
 dicentes. Crucifige crucifige. Dicit eis
 Pilatus. Accipite eū uos & crucifigite.
 Ego enim non inuenio in eo causam.
 Rñderūt ei Iudaei. Nos legē habem⁹,
 & secundū legē nostrā debet mori, qd
 filiū dei se fecit. Cum ergo audisset Pi
 latus hunc sermonem magis timuit. Et *Inuocat Ἰουδαίους ἀπὸ πλάγ*
 ingressus est p̄toriiū iterum, & dicit ad
 Iesum. Vnde es tu? Iesus aut̄ rñsum nō
 dedit ei. Dicit ergo ei Pilatus. Mihi nō
 loqr̄is? nescis qd ptātē habeo crucifigē
 di te & ptātem habeo absoluēdi te? Rñ
 dit Iesus. Nō haberes potestatē aduer
 sum me ullam, nisi tibi datū esset desu
 per. Propterea qui me tradidit tibi, ma
 ius peccatū habet. Et exinde quærebat
 Pilatus dimittere eū. Iudaei aut̄ clama
 bant dicentes. Si hunc dimiseris, nō es
 amicus Cæsaris. Omnis qui se regem
 facit, contradicit cæsari. Pilatus autem
 cū audisset hos sermones, adduxit fo
 ras Iesum, & sedit pro tribunali in lo
 co qui dicit̄ lithostrotos, hæbraice aut̄
 gabatha. Erat aut̄ parasceue paschæ ho
 ra quasi sexta, & dicit Iudæis. Ecce rex
 uester. Illi aut̄ clamabāt. Tolle, tolle cru
 cifige eū. Dicit eis Pilatus, Regem ue
 strum crucifigam? Responderunt pō
 tifices. Non habemus regem nisi Cæsa
 rem. Tunc ergo tradidit eū illis, ut cru
 cifigeretur. Susceperunt autem Iesum, *Educit̄ ἰστοῦ Caluaris.*
 & eduxerunt, & baiulans sibi crucem
 exiuit in eum (qui dicitur Caluaris)
 X locum

Cap. 19.

Crucifigetur iesus
Titulus apponitur ei.

τό πορ. ὡς λέγεται ἑβραϊσὶ γολγοθᾶ, ὅπου
 αὐτὸν ἐσαύρωσαμ. καὶ μετ' αὐτῷ ἄλλους δύο
 συντεῦθεν. Ἐ συντεῦθεν, μέσορ δὲ ἦ ἸΗΣΟΥΣ.
 ἔγραψεν δὲ καὶ τίτλορ ὁ πιλάτορ, Ἐ ἔθηκεν
 ἐπὶ τῷ σανροῦ. ἢ δὲ ἰεραμμένον. ἸΗΣΟΥΣ
 ὁ ναζωραῖορ ὁ βασιλεὺρ ἦν Ἰουδαίωρ. τοῦ
 τρωδῶ τὸν τίτλορ πολλοὶ ἀνέγνωσαμ τῶν
 Ἰουδαίωρ, ὅτι ἐστὶν ἢ τὸ πόλει δὲ Ἰόπρε, ὅπου
 ἐσαυρώθη ὁ ἸΗΣΟΥΣ. καὶ ἢ γεγραμμένον
 ἑβραϊσὶ, ἑλληνισί, ἑσμαῖσί. ἔλεγορ οὖν τῶ
 πιλάτω οἱ ἀρχιερεῖ ἦν Ἰουδαίωρ, μὴ γρά
 φει ὁ βασιλεὺρ ἦν Ἰουδαίωρ, ἀλλ' ὅτι ἐκ
 ηὐτοῦ ἐπιπερ βασιλεὺρ ἐμι ἦν Ἰουδαίωρ, ἀπε
 κριθὸν ὁ πιλάτωρ. ὁ γέγραφα γέγραφα. οἱ οὖν
 στρατιῶτα οὔτε ἐσαύρωσαμ τὸν ἸΗΣΟΥΣ, ἔλα
 βωμ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐποίησαμ τέσσαρα
 μέρη, ἐκάστω στρατιῶτη μέρος, καὶ τὸν χιτῶ
 να. ἢ ὁ χιτῶν ἄραφορ ἐκ ἦν ἄνωθεν ὑφαν
 τὸρ δὲ ὄλου. ἔισωρ οὖν πρὸρ ἀλλήλους, μὴ
 χιτώμων αὐτόρ, ἀλλὰ λάχωμον πρὶ αὐτοῦ
 τίνος ἔσαι, ἵνα ἢ γραφὴ πληρωθῇ ἢ λέγου
 σα, διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς,
 καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόρ μου ἔβαλλον κλῆ
 ρορ. οἱ οὖν στρατιῶτα ταῦτα ἐποίησαμ. εἰς ἴ
 κησαμ δὲ παρὰ τῶ σανροῦ τῷ ἸΗΣΟΥ ἢ μη
 τῆρ αὐτῆ ἢ ἀδελφῆ τῆ μητρὸρ αὐτῆ μαρία ἢ
 κλωπᾶ, Ἐ μαρία ἢ μαρδαλιῆ. ἸΗΣΟΥ οὖν ἰ
 δὼρ τῆ μητέρα ἢ τὸν μαθητῶν παρῆσῶτα, ὁρ
 κίσῶσα, λέγει τῆ μητρί αὐτοῦ, γάωαι, ἰδοὺ ὁ ἦὸρ
 σου. εἶτα λέγει τῶ μαθητῆ. ἰδοὺ ἢ μητῆρ σου.
 καὶ ἀπ' ἐκείνηρ ἦ ὥραρ ἔλαβερ ὁ μαθητῆρ
 αὐτῶ ἐν τὰ ἰδία, μετὰ τοῦτο ἰδὼρ ὁ Ἰ
 ΗΣΟΥΣ ὅτι πάντα ἦδὴ τετέλεσαι, ἵνα τελα
 ωθῆ ἢ γραφὴ, λέγει. Διψῶ. σκεῦθ οὖν ἔκα
 το ὄζωρ μέσορ. οἱ δὲ πλήσσωτερ ἀπόστορο ὀ
 ζωρ, καὶ ὑσώπω, περὶ θέντερ, προσώρεγαμ
 αὐτοῦ τῶ σόματι. ὅτε οὖν ἔλαβερ τ' ὄξθ ὁ
 ἸΗΣΟΥΣ, εἶπερ. τετέλεσαι. καὶ κλίνας πλῶ
 κεφαλήμ παρῆσῶρεμ τὸ πνεῦμα. οἱ οὖν
 Ἰουδαῖοι,

Dividit ei vestimenta.

Mulieres stabant.

Maria mater discipuli
datur.

Iesus dicit Sitio.

Dicit Consummatum est.

Tradit spiritum.

locum, hebraice autem golgatha. ubi cruci
 fixerunt eum, & cum eo alios duos hinc
 & hinc, medium autem Iesum. Scripsit autem
 & titulum Pilatus, & posuit super cru
 cem. Erat autem scriptum. Iesus naza
 renus rex Iudaeorum. Hunc ergo titulum
 multi Iudaeorum legerunt, quia prope
 civitatem erat locus ubi crucifixus est
 Iesus. Et erat scriptum hebraice & grae
 ce, & latine. Dicebant ergo pilato pon
 tifices iudaeorum. Noli scribere rex iu
 daeorum, sed quod ille dixerit, rex sum iu
 daeorum. Respondit Pilatus. Quod scri
 psi, scripsi. Milites ergo cum crucifixissent
 Iesum, acceperunt uestimenta eius, & fe
 cerunt quatuor partes, unicuique militi
 partem, & tunicam. Erat autem tunica
 incosutilis, a summo contexta per totum.
 Dixerunt ergo inter se. Non scindamus
 eam, sed fortiamur de illa cuius sit. Ut
 scriptura impleretur dicens. Partiti sunt
 uestimenta mea sibi, & in uestem meam
 miserunt sortem. Et milites quidem haec
 fecerunt. Stabant autem iuxta crucem Iesu
 mater eius, & soror matris eius Maria
 uxor Cleophae, & Maria magdalene.
 Cum uidisset ergo Iesus matrem & disci
 pulum astantem quem diligebat dicit
 matri suae. Mulier, ecce filius tuus. Dein
 de dicit discipulo. Ecce mater tua. Et ex
 illa hora accepit eam discipulus in sua.
 Postea sciens Iesus, quod omnia iam
 consummata essent, ut consummaretur
 scriptura, dicit. Sitio. Vas igitur erat po
 situm aceto plenum. Illi uero impleuerunt
 spogiam aceto & hyssopo, & iponetes ad
 mouerunt ori eius. Cum ergo accepisset
 Iesus acetum, dixit. Consummatum est. & in
 clinato capite tradidit spiritum. Iudaei ergo
 quoniam

ἰουδαῖοι, ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν, ἵνα μὴ μείνῃ ἐν
 πικρῶν τοῦ σώματος ἐν τῷ σαββάτῳ.
 ἦν γὰρ μεγάλη ἡμέρα ἐκείνη τοῦ σαββάτου,
 ἡρώτησαν δὲ τὸν πιλάτῳ, ἵνα κατεργασθῶσι
 αὐτοῦ τὰ σκέλη, καὶ ἀρθῶσι. ἠλθοῦν οὖν οἱ στρα-
 τῶται, καὶ τοῦ πρώτου κατέεξαν σκέ-
 λη, καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ συσυνρωθέντος αὐτοῦ.
 ἐπὶ δὲ τῷ ἸΗΣΟΥ ἔλθόντες, ὡς εἶδον αὐτὸν
 ἥδη τεθνῆκότα, οὐ κατέεξαν αὐτοῦ τὰ σκέ-
 λη, ἀλλ' εἰς τὴν στρατιωτικὴν λόγχην αὐτοῦ πλῆ-
 κθοντες ἐνυξερὸν καὶ ἐνδύς, ἔβηθη αἶμα ἐκ
 ὑψώσεως, καὶ ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρηκεν, ὅτι ἀλη-
 θῆν ἔδειξεν ἡ μαρτυρία. καὶ οὐκ εἶδεν
 ὅτι ἀληθῆ λέγει, ἵνα καὶ ὑμεῖς πισεύσητε. Εἰ γὰρ
 γὰρ ταῦτα, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῆ. Ὅσοι
 οὖν σιωπήσεται αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἐτέρα γρα-
 φὴ λέγει, ὅτι οὐκ εἶδον αὐτὸν.
 μετὰ δὲ ταῦτα ἡρώτησε τὸν πιλάτῳ ὁ ἰωσήφ
 ὁ ἀπὸ ἀριμαθαίας ὄν μαθητὴς τοῦ ἸΗΣΟΥ,
 κεραιμμένον δὲ, διὰ τὸν φόβον τοῦ ἰου-
 δαίου, ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα τοῦ ἸΗΣΟΥ, καὶ ἐπι-
 τρεψῆναι τὸν πιλάτῳ. ἠλθεν δὲ καὶ निकόδη-
 μος, ὁ ἐλθὼν πρὸς τὸν ἸΗΣΟΥΝ νυκτὸς τὸ
 πρῶτον, φέρων μίγμα μύρρης καὶ ἀλνῆς,
 ὡς ἵνα λίθους ἐκατόν. ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τοῦ
 ἸΗΣΟΥ, καὶ ἐθήσαν αὐτὸ ὀδονίοις μετὰ τῶν
 ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος ὄσιν τοῖς ἰουδαίοις
 ἐνταφιάζαν. ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ἔσαι-
 ρῆθη, κήπος, ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καὶ
 κενόν, ἐν ᾧ οὐδ' ἔπαυον οὐδεὶς ἐτέθη. ἐκεῖ οὖν διὰ
 πλὴν παρασκευῶν τῶν ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν
 τὸ μνημεῖον, ἔθηκαν τὸν ἸΗΣΟΥΝ. τῆ δὲ μετὰ τῶν
 σαββάτων μαρτίαν ἡ μαγδαλὴν ἐρχεται
 πρῶτον, σκοτείας ἐτι ὄυστος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ
 εἰς τὸν λίθον ἠρμένον ἐκ τοῦ μνημείου.
 τρέχει ὄψω καὶ ἐρχεται πρὸς σίμωνα πέ-
 τρον, καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν ὃν ἐμί-
 λεθ ἸΗΣΟΥΣ, καὶ λέγει αὐτοῖς. ἤρασαν ἔμ-
 βον ἐκ τοῦ μνημείου, ὅτι οὐκ εἶδον αὐτὸν
 καμ' αὐτὸν

qm̄ parasceue erat, ut nō remanerēt in
 cruce corpora sabbato. Erat enim ma-
 gnus dies ille sabbati, rogauerunt Pila-
 tum, ut frangerentur eoz crura, & tolle-
 rentur. Venerunt ergo milites, & primi
 quidem frugerunt crura, & alterius qui
 crucifixus est cū eo. Ad Iesum autē cū ue-
 nissent, ut uiderunt eū iam mortuum
 non frugerunt eius crura, sed unus mili-
 tum lancea latus eius fodit, & continuo
 exiuit sanguis & aqua. Et qui uidit testi-
 moniū phibuit, & uerū est testimoniū
 eius. Et ille scit qd̄ uera dicit, ut & uos
 credatis. Facta sūt em̄ hæc ut scriptura
 ipleret̄. Os nō cōminuetis ex eo. Et ite-
 rū alia scriptura dicit. Videbūt in quē
 transfixerunt. Post hæc autē rogauit Pi-
 latum Ioseph ab Arimathæa q̄ erat di-
 scipulus Iesu, sed occult⁹ propter metū
 Iudæoz, ut tolleret corpus Iesu, & p̄mi-
 sit Pilat⁹. Venit autē & Nicodemus qui
 uenerat ad Iesum nocte primū, ferens
 mixturā myrrhæ & aloes ferme libras
 centū. Acceperūt ergo corp⁹ Iesu, & ob-
 uinxerunt illud linteis cū aromatibus,
 sicut mos ē Iudæis sepelire. Erat autē in
 loco ubi crucifixus est, hortus, & in hor-
 to monumentum nouum in quo non
 dum quisquam positus erat. Ibi ergo
 propter parasceuen Iudæorum, quod
 in propinquo esset monumentum, po-
 suerunt Iesum.
XX.
R. Resurrectio dñi.
V. Maria mgd̄, uisitat se-
 pulchru.

Frangerunt crura latini.

Iesu latus lancea foditur.

Ioseph de Arimathæa rogat tollere corpus Iesu.

Sepelitur corpus Iesu.

XX. Resurrectio dñi. V. Maria mgd̄, uisitat sepulchru.

EVANGELIUM
 hebraice aut gologatha ubi
 crucifixus est Iesus. Scriptura
 in illius, & posuit supra
 eum scriptum. Iesus rex
 iudeorum. Hinc ergo ueni-
 erunt legentes, quia prop-
 ter ea uox ubi crucifixus
 erat scriptum hebraice & gre-
 ce. Dubitans ergo pilatus pos-
 tulerunt. Noli scire tex-
 tum quod ille dixit rex iudeo-
 rum. Respondit Pilatus. Quod si-
 scripsit. Nilus ergo cū crucifixe-
 rentur uelimenta eius, ut
 quatuor partes, uniuersaq̄
 & tunicam. Erat autem tuni-
 ca, a summitate iuxta per
 ergo inter se. Nō scindam
 tunicam de illa cuius sit. V-
 pleretur dicit. Parua tunicam
 mea sibi, & in uestem me-
 am. Et milites quidem he-
 abant aut iuxta cruce
 & soror matris eius Ma-
 phæ, & Maria magdale-
 na ergo Iesus matrem &
 tantem quem diligebat
 Mulier, ecce filius tuus
 discipulo. Ecce mater
 accepit eam discipulo
 sciens Iesus, quod ma-
 mara essent. ut colum-
 ba, dicit. Sitio. Vas igni
 eto plenum. Illi uero impo-
 i aceto & hyssopo, & propo-
 runt ori eius. Cui ergo
 aceti dicit. Columba
 capite tradidit p̄m.

Cap. 20.

Ve Petrus et iohannes intravit ad sepulchrum.

καρ' αὐτόμ. ἐξήλθεμ οὐδ' ὁ πέτρος ἑ ἄλλος
μαθητῆς, καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον. ἔτρι-
χον δὲ δι' ἑνὸς ὁμοῦ, ἑ ἄλλος μαθητῆς προ-
έδραμον τάχιον τοῦ πέτρου, καὶ ἤλθεμ προ-
τος εἰς τὸ μνημεῖον. καὶ παρακύψας βλέ-
πε κείμενα τὰ ὀδόνια, ὃν μύητοι εἰσηλθόντες
ἔρχεται οὐδ' ὁ πέτρος ἀκολουθῶν ἄν-
τῶ, καὶ εἰσηλθὲν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ
τὰ ὀδόνια κείμενα, καὶ τὸ σουδάριον ὃ
ἦν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ, ὃν μετὰ τῶν ὀ-
θειῶν κείμενον. ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλι-
γμῶν εἰς ἓνα τόπον. τότε οὐδ' εἰσηλ-
θεμ ἑ ἄλλος μαθητῆς ὁ ἑλθὼν πρότερος εἰς τὸ
μνημεῖον ἑ εἶδεν ἑ ἐπίθουσεμ, ὃν εἶπω ὅτι
ἦθεσσαν πλὴν γραφῶν, ὅτι εἶ ἄντ' ἐκ νεκρῶν
ἀναστῶναι. ἀπεήλθον οὐδ' ὁ πέτρος πρὸς ἑαυτοῦς
οἱ μαθηταί, μαρία δὲ εἰσήκα πρὸς τὸ μνη-
μεῖον κλαύουσα ἔξω, ὡς οὐδ' ἔκλαυεμ, παρακί-
ψεν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ ἑνὸς ἀγγέλου
ἐν λουκοῖς, καθεζομῶν εἰς ἓνα πρὸς τῇ κεφα-
λῇ, καὶ ἓνα πρὸς τοῖς ποσίμ, ὃπου ἔθηκεμ τὸ
σῶμα τοῦ ἸΗΣΟΥ, καὶ λέγουσιμ αὐτῇ ἐκίνοι-
γῶναι, τί κλαίεις; λέγει αὐτοῖς, ὅτι ἦραμ τὸν
κύριόν μου, καὶ ὃνκ ὄϊδα ποῦ ἔθηκεμ αὐτόν.
καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω.
καὶ θεωρεῖ τὸν ἸΗΣΟΥ ἐστῶτα, καὶ ὃνκ ἦ-
δ' ὅτι ὁ ἸΗΣΟΥΣ ὄζειμ, λέγει αὐτῇ ὁ ἸΗΣΟΥΣ.
Γῶναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἐκείνη δοκῶσα ὅτι
ὁ κηπουρὸς ὄζειμ, λέγει αὐτῶ, κύριε, εἰ σὺ ἐβά-
σασα αὐτόμ, εἰπέ μοι ποῦ αὐτόμ ἔθηκεσ, καὶ
γὼ αὐτόμ ἀρῶ. λέγει αὐτῇ ὁ ἸΗΣΟΥΣ. μαρία,
στραφεῖσα ἐκείνη, λέγει αὐτῶ, ῥαββουαί, ὃ λέ-
γεται διδάσκαλε. λέγει αὐτῇ ὁ ἸΗΣΟΥΣ. μή
μου ἀπῆου, ὃνπω ῥ' ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πα-
τέρα μου, πορεύεσ ἡ πρὸς τοῦς ἀδελφοῦς μου ἑ
εἰπέ αὐτοῖς. ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου ἑ
πατέρα ὑμῶν, καὶ θεόν μου καὶ θεὸν ὑμῶν. ἔρχεσ
μαρία ἡ μαγδαλινη, ἀναγγέλλουσα τοῖς μαθη-
ταῖς, ὅτι εἶδρακεμ τὸν κύριον, καὶ ταῦτα εἶπ' αὐτῇ
οὔσης

Ve Marie mag. duo angeli ap-
paruerūt, et postea iesus.

fuerint eū. Exiit ergo Petrus & ille alius
discipulus, & uenerūt ad monumentū.
Currebāt autē duo simul, & ille alius di-
scipulus praeuerrit citius Petro, & ue-
nit prior ad monumentum. Et cū se in-
clinasset uidit posita linteamina, nō tñ
introiuit. Venit ergo Simon Petrus se-
quens eū, & introiuit in monumentū.
Et uidit linteamina posita, & sudariū
quod fuerat super caput eius nō cū lin-
teaminibus positū, sed separatim inuo-
lutum in unū locū. Tūc ergo introiuit
& ille discipulus qui uenerat prior ad
monumentū, & uidit & credidit. Nōdū
enī nouerūt scripturā, qd' oportuit eū
a mortuis resurgere. Abierūt ergo iterē
discipuli ad semetipsos, Maria autē sta-
bat ad monumentū foris plorans. Dū
ergo fleret inclinauit se, & respexit i mo-
numētū. Et uidet duos āgelos amictos
in albis sedentes, unū ad caput, & unū
ad pedes, ubi posuerant corp⁹ Iesu. Di-
cunt ei illi. Mulier qd' ploras? Dicit eis.
Tulerūt dñm meū, & nescio ubi posue-
runt eum. Hæc cū dixisset, conuersa est
retrorsum, & uidit Iesum stantē, & nō
sciebat qd' Iesus esset. Dicit ei Iesus. Mu-
lier quid ploras? Quem qris? Illa existi-
mans qd' hortulanus esset, dicit ei. Dñe
si tu asportasti eū dicito mihi ubi posui-
sti eū, & ego eū tollam. Dicit ei Iesus.
Maria. Couersa illa dicit ei. Rabboni,
quod dicit magister. Dicit ei Iesus. No-
li me tangere. Nōdū enī ascendi ad pa-
trē meū. Vade autē ad frēs meos, & dic
eis. Ascēdo ad patrē meū & patrem ue-
strū, deū meū & deū uestrū. Venit Ma-
ria magdalene, annuncians discipulis
quod uidisset dñm, & ea dixisset sibi.
Cū ergo

ουσκε οω οφίας τη ημερα εκεινη τη μιξ η σαββατω, η η αν θυρω κελασμυω, ο που ησαμ οι μαθηται σωνηγυμιοι δια τον φοβον ην ιουδαωμ, ηλθε ο ΙΗΣΟΥΣ, ο εση εις το μεσομ, η λεγα αυριε. ειρηνη υμιν, και τωτο ειπωμ, εδφεμ αυριε, ταε χεραε ηη τω πλνυραμ αυτ. ΕΧαρησαμ οω οι μαθηται, ιδοντιε η κηριου. ειπεμ οω αυριε ο ΙΗΣΟΥΣ παλιμ. ειρηνη υμιν, καθωε απεσαλκεν με ο πατηε, κηγω πεμπω υμαε. ο τωτ ειπωμ, ενεφυσσεμ, ο λεγι αυριε, λαβετε πνευμα αγιομ, αντωνμ αφητε ταε αμαρτιαε, αφινη αυριε, αντωνμ κρατητε, κερεατην. Θωμαε η ηε εκ η δωδεκα, ο λεσ ομνοσ διδυμοσ, ουκ ημ μετ αυτ οτε ηλθε ο ΙΗΣΟΥΣ. ελεισμ οω αυτω οι αλλοι μαθηται, εωρακαμεν τον κηριου, ο η ειπεμ αυριε, εαμ μη ιδω εν ταε χερισμ αυτ η τυπομ η λωμ, ο βαλω τον δακτυλομ μου εις τον τυπομ τον η λωμ, ο βαλω τω χεραμ μου εις τω πλνυραμ αυτ, ου μη πισευσω. ο μεθ ημεραε οκτω παλιμ ησαμ εσω οι μαθηται αυτ, ο θωμαε μετ αυτην. ερχετα ο ΙΗΣΟΥΣ ην θυρω κελασμυω, η ηση εις το μεσομ ο ειπεμ. ειρηνη υμιν. ειτα λεγα τω θωμα. φερε τον δακτυλομ σου ωδε, η ιδε ταε χεραε με, η φερε τω χερα σου, η βαλε εις τω πλνυραμ μου, ο μη γινου απισοσ, αλλα πισοεσ απεκεθη ο θωμαε, κη ειπεμ αυτω. ο κηριοσ με η ο θεοσ με. λεγι αυτω ο ΙΗΣΟΥΣ. οτι εωρακαε με θωμα, πεπισυκαε, μακαριοι οι μη ιδοντεε η πισευσαντεε. πολλα μεν οω και αλλα σημια εποικσεμ ο ΙΗΣΟΥΣ ενωπιουμ η μαθητ αυτ, α ουκ εσιμ γεγραμμενα εν τω βιβλιο τωτω. ταυτα η εγεγραφη, ινα πισευσκε οτι ο ΙΗΣΟΥΣ εσιμ ο χριστοσ ο υιοσ ηθεε, η ινα πισευοντεε ζωω εχητε εν τω ονοματι αυτ. μετ ταυτα εφανερωσ εαυτ παλιν ο ΙΗΣΟΥΣ επι τ θαλασσεε η βερεαδιοε. εφανερωσεμ η ουτωε, ησαμ ομσ σιμων πετροσ ο θωμαε

Cū ergo uespa esset die illo q̄ erat un⁹ sabbatoꝝ. & fores essēt clausæ. ubi erāt discipuli congregati propter metū Iudæorū, uenit Iesus, & stetit in medio, & dicit eis. Pax uobis. Et cū hæc dixisset, ostēdit eis manus & latus suū. Gauisi sunt ergo discipuli, uiso dño. Dixit ergo eis iterū. Pax uobis. Sicut misit me pater, & ego mitto uos. Hæc cū dixisset, insufflauit, & dicit eis. Accipite sp̄m sanctū. Quorum remisistis peccata, remittuntur eis, & quorū retinueritis retenta sunt. Thomas aut̄ unus ex duodecim qui dicitur didymus nō erat cū eis quando uenit Iesus. Dixerunt ergo ei alij discipuli. Vidimus dñm. Ille aut̄ dixit eis. Nisi uidero in manibus eius figuram clauorū, & mittam digitū meū in figurā clauorū, & mittam manū meam in latus eius, non credam. Et post dies octo iteꝝ erant discipuli eius intus & Thomas cum eis. Venit Iesus ianuis clausis, & stetit i medio, & dicit eis. Pax uobis. Deinde dicit Thomæ. Infer digitum tuū huc, & uide man⁹ meas, & ad moue manū tuā & mitte i latus meū, & noli esse incredul⁹ sed fidelis. Respondit Thomas & dixit. Dñs me⁹ & deus meus. Dicit ei Iesus. Quia uidisti me Thoma credidisti; beati qui non uiderunt & crediderūt. Multa quidē & alia signa fecit Iesus in conspectu discipulorum suorū quæ nō sunt scripta in libro hoc. Hæc autē scripta sunt ut credatis qd̄ Iesus est Christus filius dei, & ut credētes uitam habeatis in nomine eius.

¶ Postea manifestauit se iterum Iesus ad mare tyberiadis. Manifestauit autem sic. Erant simul Simon Petrus X 3 & Tho-

Ve uespi apparuit dñs ianuis clausis.

Iesu insufflas dedisti sp̄m sanctū.

Ve thomas hesitauit.

Ve octo apparuit eis iesus p̄m. Lee thoma.

XXI

Ve apparuit eis ad mare.

X 3 & Tho-

Cap. 21.

κη θωμάς ὁ λεγόμενος δίδυμος, κη ναθανάηλ
 ὁ ἀπὸ κανὰ τῆ γαλιλαίας, Ἐοὶ τῆ ζεβεδαίου, Ἐ
 ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο. λέγει αὐτοῖς
 σίμων πέτρος, ὕψατω ἀλιεύειν. λέγουσιν αὐ
 τῷ. ἐρχόμεθα Ἐ ἡμεῖς σάω σοι. δεξιῆθον Ἐ
 ἀνέβησαν εἰς τὸ πλοῖον ἐυδύς, καὶ ἐν ἐκείνῃ
 τῇ νυκτι, ἐπιάσαν ὁ δέμ. πρωίας δὲ ἦδη γι
 νομένης, ἔση ὁ ἸΗΣΟΥΣ εἰς τὸν ἀγιαλόμ, ὅυ
 μέντοι ἠδύσαν οἱ μαθηταὶ ὅτι ἸΗΣΟΥΣ ἔση.
 λέγει αὐτοῖς ὁ ἸΗΣΟΥΣ. παρὰ τίμητι προσφά
 γιον ἔχετε; ἀπεκριθασαμ αὐτῷ. ὅυ. ὁ δὲ ἔπεμ
 αυτοῖς. βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τῆ πλοίου τὸ
 δίκτυον κη ἐνρήστε. Ἐβαλον αὐτῷ, κη οὐκ ἔτι αὐ
 τὸ ἐλκύσαι ἰχυσασαμ, ἀπὸ τῆ πλοῖου τῶν ἰχθύ
 ων. λέγει δὲ αὐτῷ ὁ μαθητῆς ἐκεῖνος, ὅμ ἡ γὰρ αὐ
 ἸΗΣΟΥΣ τῷ πέτρῳ. ὁ κύριός ἐσιμ. σίμων ὅυ
 πέτρος ἀκούσασα, ὅτι ὁ κύριός ἐσιμ, τῆμ ἐπενδύ
 τω διεξώσασα. ἦμ ἔ γυμνός, κη ἔβαλεμ ἐαυτῶν
 εἰς τὴν θάλασσαν. οἱ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ
 πλοιαρίῳ ἦλθον. ὅυ γὰρ ἦσαν μακρὰμ ἀπὸ φλι
 γῆς, ἀλλ ὡς ἀπὸ πηχῶν διακοσίωμ, σύροντες
 τὸ δίκτυον τῶν ἰχθύων. ὡς ὅυ ἀπέβησαν
 εἰς τὴν γῆν βλέποντες ἀνθηρακίαν κημένω,
 καὶ ὀφάριον ἐπωκείμενον καὶ ἄστρον. λέγει
 αὐτοῖς ὁ ἸΗΣΟΥΣ. ἀνέγκαστε τὸ ὀφάριον
 ὅυ ἐπιάσατε νῦν. ἀνέβη σίμων πέτρος, καὶ
 ἔλκυσεν τὸ δίκτυον ἐπὶ φλι γῆς, μετὸν ἰχ
 θύων μεγάλων, ἐκατῆμ πεντήκοντα τριῶν. Ἐ
 τοσούτων ὄντων, οὐκ ἔχιδεν τὸ δίκτυον.
 λέγει αὐτοῖς ὁ ἸΗΣΟΥΣ, δεῦτε ἀρισθήσατε. ὅυ
 δεῖς δὲ ἐτόλμα τῶν μαθητῶν δεξασα ἀνι
 τὸν σὺ τίς εἶς. εἰδότες ὅτι ὁ κύριός ἐσιμ, ἐρ
 χεται ὅυ ὁ ἸΗΣΟΥΣ Ἐ λαμβάμε τῆμ ἄστρον,
 Ἐ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀφάριον ὁμοίως.
 τοῦτ ἦδη τρίτον, ἐφανερῶθη ὁ ἸΗΣΟΥΣ τοῖς
 μαθηταῖς αὐτοῖς, ἐγεθεις ἐκ νεκρῶν. ὅτε ὅυ
 κηρίσασαμ. λέγει τῷ σίμωνι πέτρῳ ὁ ἸΗΣΟΥΣ.
 σίμων ἰωάννα ἀγαπάς με πλεον τούτων;
 λέγει αὐτῷ. Νὰ κύριε, σὺ οἶδῃ ὅτι φιλοσελέ
 γα αὐτῷ

& Thomas qui dicitur didymus & Na
 thanahel qui erat a Chana Galilææ, &
 filij Zebedæi, & alij ex discipulis eius
 duo. Dicit eis Simon Petrus. Vado pi
 scatum. Dicunt ei. Venimus & nos te
 cum, Exierunt & ascenderunt in na
 uim statim, & illa nocte nihil prendide
 runt. Mane autē iā facto stetit Iesus in
 litore, non tamen cognouerunt disci
 puli quod Iesus esset. Dicit eis Iesus.
 Pueri, nunquid opsonā habetis? R̄ n̄ de
 runt ei. Nō. At ille dicit eis. Mittite i de
 xterā nauigij partē rete, & inuenietis.
 Miserūt ergo, & iam nō ualebant illud
 trahere præ multitudine pisciū. Dicit
 ergo discipulus ille quē diligebat Iesus
 Petro. Dñs est. Simon ergo Petrus cū
 audisset quod dñs esset, tunica succin
 xit se (erat em̄ nudus) & misit se in ma
 re. Alij autē discipuli nauigiolo uenerūt,
 nō em̄ lōge aberant a terra, sed arcter
 cubitis ducentis trahentes rete pisciū.
 Vt ergo descenderunt in terrā, uiderūt
 prunas positas, & piscem suppositū, &
 panem. Dicit eis Iesus. Afferte de pisci
 bus quos prendidistis nunc. Ascendit
 Simon Petrus, & traxit rete in terram,
 plenū magnis piscibus centū quinqu
 gintatribus. Et cū tot essent, nō est scis
 sum rete. Dicit eis Iesus. Venite pran
 dete. Et nemo audebat discubentiū in
 terrogare eū, tu quis es, sciētes qd̄ dñs
 esset. Et uenit Iesus & accepit panem &
 dat eis, & piscem similiter. Hoc iam ter
 tio manifestatus est Iesus discipulis su
 is cū resurrexisset a mortuis. Cū ergo
 prandissent dixit Simoni Petro Iesus.
 Simon Ioannis diligis me plus his? Di
 cit ei. Etiam dñe, tu scis qd̄ amē te. Di
 cit ei

Vt dixit petro. cer. pasce oves meas.

γα αὐτῶ. βόσκει τὰ ἀρνία μου. λέγει αὐτῶ πᾶ
 λιμ δεύτερον. Σίμων ἰωάννα ἀγαπᾷς με; λέ
 γει αὐτῶ. καὶ κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλοῦ σε. λέ
 γει αὐτῶ. ποίμηνε τὰ πρόβατά μου. λέγει αὐ
 τῶ τὸ τρίτον. Σίμων ἰωάννα φιλοῦς με; ἐλυ
 πήθη ὁ πῆτρος, ὅτι ἔειπερ αὐτῶ τὸ τρίτον, φι
 λοῦς με, καὶ ἔειπερ αὐτῶ. κύριε, σὺ πάντα οἶ
 das, σὺ γινώσκεις ὅτι φιλοῦ σε. λέγει αὐτῶ ὁ
 ἸΗΣΟΥΣ. βόσκει τὰ πρόβατά μου. ἀμὲν ἀμὲν
 λέγω σοι, ὅτι ἢς νεώτερος, ἐζώνηεις σεαυτὸν,
 Ἐπιπέπτες ὅπου ἤθελες, ὅτ' ἄμ' ἢ γηράσῃς,
 ἐκτενῆς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος σε ζώσῃ.
 Ἐπίσει ὅπου οὐ θέλεις, τοῦτο δὲ ἔειπερ, σὺ
 μάνωμ ποίω θανάτω δοξάσει τὸν θεόν. καὶ
 τοῦτο εἰπὼν, λέγει αὐτῶ. ἀκολούθει μοι. ἐπι
 σραφεῖς δὲ ὁ πῆτρος, βλεπέτω τὸν μαθητῶν
 ὃν ἠγάπα ὁ ἸΗΣΟΥΣ ἀκολουθοῦντα, ὃς καὶ
 ἀνέπεσερ ἐν τῷ δειπνῶ ἐπὶ τὸ σῆθ' αὐτῶ
 καὶ ἔειπερ. κύριε, τίς ὄζει ὁ παρὰ τοὺς; τῶ
 τὸν ἰδῶν ὁ πῆτρος, λέγει τῷ ἸΗΣΟΥ. κύ
 ριε, ὄντος δὲ τί; λέγει αὐτῶ ὁ ἸΗΣΟΥΣ. εἰ
 αὐτὸν θέλω μὴ ἔως ἔρχομαι, τί πρὸς σε;
 σὺ ἀκολούθει μοι. ἐξῆλθερ οὖν ὁ λόγος οὗ
 τος εἰς τοὺς ἀδελφοὺς, ὅτι ὁ μαθητῆς ἐκεί
 νος ὃν ἀποθνήσκει. καὶ ὃν ἔειπερ αὐτῶ ὁ
 ἸΗΣΟΥΣ, ὅτι ὃν ἀποθνήσκει, ἀλλ' εἰ αὐτὸν
 θέλω μὴ ἔως ἔρχομαι, τί πρὸς σε; οὗτος
 ὄζει ὁ μαθητῆς, ὁ μαρτυρῶν περὶ τῶτων, Ἐ
 γράψας ταῦτα, καὶ οἶδα μὲν, ὅτι ἀληθὴς ἐστὶν
 ἡ μαρτυρία αὐτοῦ. ἐστὶν δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ
 ὅσα ἐποίησερ ὁ ἸΗΣΟΥΣ, ἅτινα εἰ μὴ
 γράψῃ καὶ ἐμ, οὐκ ἂν τὸν ὄμιμα
 τὸν κόσμον χωρῆ
 σαί τὰ γραφόμενα βιβλία.

cit ei. Pasce agnos meos. Dicit ei rursus
 iterū . Simon Ioannis diligis me? Ait
 illi. Etiam dñe tu scis quod amē te. Di
 cit ei iterum. Pasce oues meas. Dicit ei
 tertio. Simon Ioannis amas me? Con
 tristatus est Petrus , quod dixisset sibi
 tertio amas me, & dixit ei. Dñe, tu om
 nia nosti , tu scis qd' amem te. Dicit ei
 Iesus. Pasce oues meas. Amen amen di
 co tibi, cū esses iunior cingebas te & am
 bulabas ubi uolebas, cum autē senueris
 extendes manus tuas, & alius te cinget
 & ducet quo nō uis. Hoc autem dixit si
 gnificās qua morte glorificaturus esset
 deum. Et cū hoc dixisset, dicit ei. Seque
 re me. Conuersus Petrus uidit illum di
 scipulum quem diligebat Iesus sequen
 tem, qui & recubuit in cœna super pe
 ctus eius, & dixit . Dñe quis est ille qui
 tradit? Hunc ergo cum uidisset Petrus
 dicit Iesu. Domine, hic autē quid? Dicit
 ei Iesus. Si eū uelim manere donec ue
 niam , quid ad te, tu me sequere . Exiit
 ergo sermo iste inter fratres/ quod disci
 pulus ille nō moreret' . Et nō dixerat ei
 Iesus, nō moritur, sed si eum uelim ma
 nere donec ueniam, quid ad te? Hic est
 discipulus ille qui testimonium perhi
 bet de his, & scripsit hæc. Et scimus qd'
 uerum est testimonium eius. Sunt autē
 & alia multa quæ fecit Iesus, quæ si scri
 bantur per singula, nec ipsum arbitror
 mundum capere posse eos qui scriben
 di sint libros .

Ve isch dicit petro Seque me
 et de ioane si eu ueli manere.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΚΑΤΑ
 ΙΩΑΝΝΗΝ.

Euangelij secundum Io
 annem finis .

X 4

ACTA APOSTOLORVM.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟ/
ΣΤΟΛΩΝ.

ΤΟΝ μὲν πρῶτον λόγον ἔποι-
ησάμην πρὸ πάντων ᾧ θεῷ/
Φιλεῶν ἤρξατο ὁ ἸΗΣΟΥΣ
ποιῆσαι καὶ διδασκῆσαι, ἄχρι
ἧς ἡμέρας, ἐν τελευτῇ τοῖς ἀποστόλοις,
διὰ πνεύματος ἁγίου, οὗς ἐξελέξατο ἀνε-
λήφθαι, οὓς καὶ παρέσκεμεν ἑαυτὸν ζῶντα
μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν, ἐν πολλοῖς τεκμη-
ρίοις, δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα ὀπίσθιό με-
νος αὐτοῖς, καὶ λέγων τὰ περὶ τοῦ βασι-
λείας τοῦ θεοῦ, καὶ σωαλιζόμενοι πα-
ρηγγελεῖν αὐτοῖς, ἀπὸ ἰεροσολύμων μὴ χω-
ρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν πλὴν ἐπαγγελίαν
τοῦ πατρὸς, ἣν ἠκούσατέ μου, ὅτι ἰωάν-
νης μὲν ἐβάπτισεν ὑμᾶς, ὑμεῖς δὲ βαπτί-
σθησθε ἐν πνεύματι ἁγίῳ οὐ μετὰ πολ-
λὰς ταύτας ἡμέρας. οἱ μὲν δὲ ὄντες σωελθόν-
τες ἐπεκράτωσαν αὐτὸν λέγοντες, κύριε, εἰ ἐν
τοῦ χρόνου τούτου ἀποκαθίσταναι πλὴν βασι-
λείαν τοῦ Ἰσραὴλ, εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς, οὐχ
ὑμῶν ἐστὶ γινῶσθαι χρόνους ἢ καιροὺς, οὓς ὁ πα-
τήρ ἔδειξε ἐν τῇ ἰδίᾳ δεξιᾷ, ἀλλὰ λήψο-
μαι δυνάμιν ἐπελθόντων τοῦ ἁγίου πνεύ-
ματος ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε μοι μάρτυρες
ἐν τῇ ἰερουσαλὴμ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ ἰουδαίᾳ,
καὶ σαμαρείᾳ, καὶ ἕως ἑσχάτου τοῦ γῆς, καὶ
ταῦτα ἐπὶ ὧν, βλέπόντων αὐτῶν ἐπὶ ἧς
δοξῆς, καὶ νεφέλῃ ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς
ὄψεως αὐτῶν, καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦ-
σαν εἰς τὸν οὐρανὸν πορευομένου αὐτοῦ.
καὶ ἰδοὺ

SVperiori quidem volumi-
ne diximus Theophile,
de omnibus, quæ cepit Ie-
sus tū facere tū docere, ad
eū usq; diem, quo postq; impartitus
in hoc ipsum spiritum sanctum, man-
dasset Apostolis quos delegerat, sur-
sum assumptus est, quibus etiam seip-
sum exhibuerat uiuentē, posteaq; sup-
plicio fuisset affectus, idq; cōpluribus
argumentis, dū per dies quadraginta
conspicitur ab illis, & loquitur eis de re-
gno dei, & congregans illos in idē loci,
pcepit eis, ne discederēt Hierosolymis,
sed ut expectarent promissum patris,
de quo (inquit) audistis ex me, quoniā
Ioannes baptizauit quidem aqua, uos
autem baptizabimini in spiritu sancto
post dies hosce nō multos. Illi igitur,
ubi conuenissent percontabantur illū
dicentes. Dñe, nū in tēpore hoc restitu-
is regnū ipsi Israel? Dixit autē ad illos.
Non est uestrū nosse tēpora & articu-
los, quos pater in sua ipsi cōstituit po-
testate, sed accipietis uirtutē, posteaq;
spiritus sanctus aduenerit super uos,
& eritis mihi testes, nō solū in Hierusa-
lem, uex etiā in uniuersa Iudæa, Sama-
riaq; deniq; usq; ad extrema terræ. At-
q; hæc locutus, uidētibus ἡσδὲ sublatus
ē, & nubes subduxit illū ab oculis eorū,
cūq; esset defixis i cælū oculis dū iret ille
Et ecce

καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο παρεθήκασαν ὑμῶν ἐν
 ἰσραὴλ καὶ καὶ ἔτι ἄνδρες γαλιλαῖοι,
 τί ἔσηκατε ἐμελέποντες εἰς τὸν οὐρανόν;
 οὗτος δὲ ἸΗΣΟΥΣ, ὁ ἀναλήφθας ἀφ' ὑμῶν εἰς
 τὸν οὐρανόν, οὕτως ἐλεύσεται ὑμῶν τὸν τρόπον
 καὶ δεῖσάσθε αὐτὸν πορευθὲς εἰς τὸν οὐρανόν.
 τότε ὑπέστρεψαν εἰς ἱερουσαλήμ ἀπὸ ἰε-
 ρουσολύμου ἐλαῶντες, ὅδε μὲν ἐγγὺς
 ἱερουσαλήμ σαββάτου ἔχον ὁδόν, καὶ ὅτε εἰς
 ἄλθρον ἀνέβησαν εἰς τὸ ὑπερώϊον οὐκ ἴσαν κα-
 ταμύοντες, ὅτε πέτρος καὶ ἰάκωβος καὶ ἰωάν-
 νης καὶ ἄνδρες, θίλιππος καὶ θωμάς, βαρθολο-
 μαῖος καὶ ματθαῖος, ἰάκωβος ἀλφάις, καὶ σί-
 μων ὁ ζηλωτής, καὶ ἰούδας ἰακώβου, οὗτοι πάν-
 τες ἦσαν προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν τῇ προ-
 σβλήτῃ καὶ τῇ δειξίᾳ, σὺν γαμαλίη καὶ μαρίᾳ τῇ
 μητρὶ ἸΗΣΟΥ, καὶ σὺν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.
 καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις, ἀναστὰς πέτρος
 ἐν μέσῳ τῶν μαθητῶν, εἶπερ. ἦμ τε ὁ ἄλλος ὄνο-
 μάτωμ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὡς ἐκατὸν ἑικοσιμ. ἄνδρες
 ἀδελφοὶ, εἶδετε πλερωθῆναι τὴν γραφὴν ταύ-
 τιν, ἦμ προσῆκετε πνεύμα καὶ λόγον διὰ τό-
 ματος δαβὶδ περὶ ἰούδα καὶ γενουμῶν ὁδὸν γὰρ
 τοῖς συλλαβῶσι τῶν ἸΗΣΟΥΝ, ὅτι κατὰ κριθὸν κη-
 νος ἦμ σὺν ἡμῖν, καὶ ἔλαχε τὸν κληθῆναι τὸ χωρίον
 ἀκουσίας ταύτης, οὗτος μὲν ἐκτίσασα χωρίον
 ἐκ τῆς μεσοῦς τῆς ἀδικίας, καὶ πρὸς γενόμενος
 ἐλάκασε μέσος, καὶ ὄρεχθύθη πάντα τὰ σπλά-
 χνα αὐτῆς, καὶ γνωσθὲν ἐγγύς πάνσι τοῖς κατοί-
 κησιμ ἱερουσαλήμ, ὡς τε κληθῆναι τὸ χωρίον
 ἐκείνο τῆς ἰδίας διαλέκτου αὐτῆς ἀκελδαμά, τὸ ἐ-
 σὶ χωρίον αὐμάτος, γέγραπται δὲ ἐν βίβλῳ ἰα-
 μῶν, γενεθῆτω ἡ ἑπαυλις αὐτῆς ἐρημῆ, καὶ μὴ ἔσω-
 ὀ κατὰ ἰσραὴλ ἐν αὐτῇ, καὶ τὸ ἐπισκοπῶν αὐτῆς λά-
 βοι ἔπερος, δὲ εἰ τὸ σωελθόντων ἡμῶν ἀνδρῶν
 ἐν παντὶ χρόνῳ, ἐν ᾧ εἰσῆλθε, καὶ ἐξῆλθεμ ἐφ' ὑ-
 μῶν ὁ κύριος ἸΗΣΟΥΣ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς βαπτίσμα-
 τος ἰωάννου, ἕως τῆς ἡμέρας ἧς ἀνελήφθη ἀφ' ἡμῶν
 μαρτυρεῖται

Et ecce uiri duo astiterunt illis amicti
 uestibus albis qui & dixerunt. Viri Ga-
 lilæi, quid statis intuentes in cœlū? Hic
 Iesus qui assumptus est a uobis in cœ-
 lum sic ueniet, quemadmodum uidi-
 stis eum euntem in cœlum. Tunc re-
 uersi sunt Hierosolymam a monte qui
 uocatur Oliueti, qui abest a Hierusa-
 lem iter sabbati. Et cum introissent,
 ascenderūt in cœnaculum ubi mansita-
 bant & Petrus & Iacobus, & Ioānes, &
 Andreas, Philippus, & Thomas, Bar-
 tholomæus, & Matthæus. Iacobus Al-
 phæi, & Simon zelotes, & Iudas Iaco-
 bi filius. Hi oēs perseuerabāt unanimi-
 ter in oratione ac deprecatione, cū mulie-
 ribus & Maria matre Iesu, cūq; fratri-
 bus illius. In diebus illis exurgēs Petr⁹
 in medio discipulorū dixit (Erat aut tur-
 ba nominū simul fere centū uiginti) Vi-
 ri fratres, oportuit impleri scripturā hāc,
 quā pdixit spūs sanctus per os Dauid
 de Iuda q fuit dux, ijs qui comphende-
 runt Iesum, quia cōnumeratus erat no-
 biscū, & sortit⁹ est sortē ministerij hui⁹.
 Et hicquidē possedit agrū de mercede
 iniquitatis, & suspensus crepuit medi⁹,
 & diffusa sūt omnia uiscera eius. Et no-
 tum factū est oibus habitantibus Hie-
 rusalem, ita ut appellaretur ager ille lin-
 gua illis uernacula Acheldemach, hoc ē
 ager sanguinis. Scriptū est em̄ in libro
 psalmore. Fiat cōmoratio eius deserta,
 & nō sit q inhabitet in ea. Et epātū eius
 accipiat alter. Oportet ut ex his uiris q
 nobiscū uersati sunt toto tpe, quo Iesus
 ppetuā uitā cōsuetudinē egit nobiscū
 ad eum usq; diem, quo receptus est a
 nobis, unus quispiam constituatur, qui
 sit una

ACTA APOSTOLORVM.

Uicini quidem uolunt
 Theophile,
 de omnibus que cepit Ie-
 sus uti facere tu docere ad
 uentum quo postquam impetrat
 spiritum sanctum, me-
 morabilis quos delegata
 illius est, quibus etiam
 tribuatur uicini, postquam
 fuerit affectus, idcirco copiosius
 nō per dies quadraginta
 in illis, & loquitur eis de
 congregans illos in iudea
 e dilecti Hierosolymam
 etare promissura patris
 uicini auditis ex me, quoni-
 am quidam aqua, nō
 tribuimini in spiritu sancto
 nosce nō multos. Illi
 missent percontabantur
 Dñe nū in tēpore hoc
 ipsi Israel: Dixit autē
 uelstrū nosse tēpora
 pater in sua ipsi
 ed accipietis uirtutē
 sanctus aduenient
 mihi testes, nō solum
 etia in uniuersa iudea
 leniq; usq; ad extrema
 locus uidēbus
 ubes subducat illi
 Net definis iactis

μάρτυρα φηι ἀναστάσεως αὐτοῦ γενέσθαι σὺν
 ἡμῖν ἕνα τούτων. καὶ ἐξήσαμ δ' ὄνομα Ἰωσήφ τὸν
 καλούμενον Βαρσαβᾶν, ὃς ἐπεκλήθη ἰούσος,
 καὶ μαθίαν, καὶ προσθεξάμην, ἔειπομ. σὺ
 κύριε καρδιογνώστα πάντων, ἀνάδεξομ ὃν
 θέλεις ἐκ τούτων δύο, ἕνα λαβῆν τὸν κλη-
 ροῦν φηι διακονίας ταύτης καὶ ἀποστολῆς, ἐξ
 ἧς παρήβη ἰουδαία προθυβῶν εἰς τὸν τό-
 πον τὸν ἰδίον. καὶ ἔδωκα κληροῦς αὐτῶν
 καὶ ἔπεσε ὁ κληρὸς ἐπὶ μαθίαν, καὶ συ-
 κατεψήφισθη μετὰ τῶν ἑνδεκά ἀποστόλων.
 καὶ ὅτε συμπληροῦντο τῶν ἡμερῶν τῆς
 πεντηκοστῆς, ἦσαν ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν ἐν
 τῷ αὐτῷ, καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
 ἄχος, ὡσπερ φορομῆνης πνοῆς βιβαίας, καὶ
 ἐπλήρωσε ὅλον τὸν οἶκον, οὗ ἦσαν καθήμε-
 νοι. καὶ ὠφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμενα
 γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός, ἐκάθισέ τε ἐφ' ἕνα ἕ-
 κασον αὐτῶν, καὶ ἐπλήθησαν ἅπαντες
 πνεύματι ἁγίῳ, καὶ ἤρξατο λαλῆν ἐτέ-
 ραις γλώσσαις, καθὼς δὲ πνεῦμα ἐδίδου ἀν-
 τοῖς ἀποφθέγγεσθαι. ἦσαν δὲ ὅτι ἱεροσολι-
 τῶν κατοικοῦντες ἰουδαῖοι, ἄνδρες ἑυλαβεῖς
 ἀπὸ παντὸς ἔθνους ἧν ὑπὸ τὸν οὐρανόμ. γελ-
 νομῆνης ἢ τῶν φωνῶν ταύτης, σωθῆναι τὸ πλῆ-
 θος, ἔσπευον, ὅτι ἠκούον εἰς ἕκασον τῆν
 ἰδίαν διαλέκτων λαλοῦντων αὐτῶν. ἤρξαντο δὲ
 πάντες ἐθαύμαζον λέγοντες πρὸς ἀλλήλους.
 οὐκ ἴδου πάντες οὗτοί ἐσιν οἱ λαλοῦντες γα-
 λιλαῖοι; καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκασον τῆν
 ἰδίαν διαλέκτων ἡμῶν ὅτι ἠγενήθημεν, πάρε-
 θοι ἢ μῆδοι ἢ ἐλαμίται, ἢ οἱ καπυκοῦντες τῆν
 μεσοποταμίαν, ἢ ἰσραήλ τῆν καππαδοκίαν,
 ἢ πόντον ἢ τὴν ἰσσίαν, φρυγίαν τῆν παμφυ-
 λίαν, αἰγυπτόν, ἢ τὰ μέρη τῆν λιβύης τῆν κυ-
 ρέναιον, ἢ οἱ ἐπιδημῶντες ξωματοῖ, ἢ ἰσραήλ τῆν
 ἢ προσήλυτοι, κρητες ἢ ἄραβες, ἀκούομεν λα-
 λόντων αὐτῶν τῶν ἡμετέρων γλῶσσων τὰ μεγαλῆα τῶν
 θεῶν. ἤρξαντο ἢ πάντες, καὶ δὲ ἰκτόρον ἄλλος πρὸς
 ἄλλον λέγειν

sit una nobiscū testis resurrectionis eius.
 Et statuerunt duos, Ioseph q̄ uocatur
 Barfabas, qui cognominatus est iustus,
 & Mathiā. Et oratione facta dixerunt.
 Tu dñe qui corda nosti oīum, ostende
 utrū elegeris ex his duobus, ut accipiat
 sortē ministerij hui⁹ & apostolatus, de
 quo p̄uaricat⁹ est Iudas, ut abiret in lo-
 cum suū. Et dederunt sortes eoz, & cecidit
 fors super Mathiam, & cooptatus
 est in numerū undecim apostolorum.

Et cū cōpleretur dies pentecostes, II
 erant oēs unanimiter i eodē loco. Et fa-
 ctus est repente de cælo sonitus tanq̄
 impetu uenientis flatus uehementis, &
 repleuit totā domū, ubi erant sedentes
 Et uisæ sunt illis dissectæ linguæ sicut
 igneæ, seditq; super singulos eorum, &
 repleti sunt oēs spiritu sancto, & cœ-
 perunt loqui alijs linguis prout spiri-
 tus dabat eloqui illis. Erant autem in
 Hierusalem habitantes Iudæi, uiri reli-
 giosi ex omni natione, quæ sub cælo
 est. Facta autē hac uoce, conuenit mul-
 titudo & cōfusa est, quod audiret unus
 quisq; lingua sua illos loquentes. Stu-
 pebant autem omnes, & mirabantur,
 dicentes inter se. Nōne ecce omnes isti
 qui loquuntur Galilæi sunt? Et quo-
 modo nos audimus sua quisq; lingua
 qua nati sumus? Parthi & Medi & Ela-
 mitæ, & habitatores mesopotamiæ, Iu-
 dæiq; & Cappadociæ, Ponti, & Asia,
 Phrygiæ, & Pamphylia, ægypti, & par-
 tium Libyæ, q̄ est finitima Cyrenæ, &
 aduenæ Romani, Iudæiq; & Profelyti.
 Cretes, & Arabes, audimus eos loquē-
 tes nostris linguis magnalia dei. Stu-
 pebant aut omnes, & mirabātur inter
 se dicentes.

ἄλλοι λέγοντες, τί ἄν θέλοι τὸ τῶν εἶναι; ἔπει-
 ροὶ δὲ χλευάζοντες ἔλεγον, ὅτι γλεύκουσ με-
 μεσωμένοι εἰσίν. Σταθεῖς δὲ πέτρος σὺν τοῖς
 ἑνδεκά ἐπέφη πλὴν φωνῶν αὐτοῦ, Ἐπέφθεγ-
 ξατὸ αὐτοῖς, ἄνδρες Ἰουδαῖοι, καὶ οἱ κατοί-
 κῶντες Ἱερουσαλὴμ ἅπαντες, τῆτο ἡμῖν ἔγνω-
 σὸν ἔσω, καὶ ἐνώτισατε τὰ ῥήματά μου. οὐ
 γὰρ ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε οὗτοι μεθύουσιν.
 εἰσι γὰρ ὡρα τρίτην ἡμέραν, ἀλλὰ τὸ
 τό ὅτι τὸ εἰρημένον διὰ προφήτου Ἰωήλ. καὶ
 ἔσαι ἐν ταῖς ἑξήταις ἡμέραις λέγει ὁ θεός,
 ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν
 σάρκα, καὶ προφητεύσουσιν οἱ ἴσοι ὑμῶν, καὶ αἰ-
 θυιάτερες ὑμῶν, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὄρασις
 ὄψονται, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνώπιον
 ἐνώπιον αὐθίσοντες, καὶ ἐπὶ τοῖς δούλοισ
 καὶ ἐπὶ τοῖς δούλοισ μου ἐν ταῖς ἡμέραις
 ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου καὶ προφητεύσου-
 σι, καὶ δώσω τέρατα ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἄνω, καὶ σημεῖα
 ἐπὶ τῆ γῆς κάτω, αἷμα καὶ πῦρ, Ἐμίθρα καὶ
 πνῆσ, ὃ ἥλιος μετὰσφαιρήσεται εἰς σκότος, καὶ ἡ σελήνη
 εἰς αἷμα, πρὶν ἢ ἔλθῃ τὴ ἡμέραν κυρίου
 πλὴν μεγάλῃ καὶ ἐπιφανῇ, καὶ ἔσαι πᾶς ὁσ
 εἰς ἐπικαλέσεται τὸ ὄνομα κυρίου, σωθήσεται
 ταῖς ἄνδρες Ἰσραηλῖται ἀκούσατε τοῦ λόγου
 τούτου, ἸΗΣΟΥΝ τὸν ναζωραῖον, ἄνδρα ἀπο-
 τῆ διου ἀποδείχθαι ἡμῶν εἰς ὑμᾶς, διωάμε-
 σι καὶ τέρασι καὶ σημείοις, οἷς ἐποίησε δι' αὐ-
 τῆ ὁ θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς ἔαυτὸν οἶδα-
 τε, τοῦ τῆ ὡρισμένη βουλῆ καὶ προγνώσει
 τοῦ θεοῦ ἐκδοτομ λαβόντες διὰ χερῶν ἁνο-
 μων προσήξαντες ἀνείλετε, ὃν ὁ θεὸς ἀνέσκ-
 σε, λύνσας τὰς δεξιὰς τῆ θανάτου, καθότι οὐκ ἦν
 δυνατὸν κρατῆσαι αὐτὸν ὑπ' αὐτῆ. δ' αὖτις ἔλεγει
 εἰς αὐτόν, προωρώμην τὸν κύριον ἐνώπιόν
 μου διὰ πάντες, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ὄξην, ἵνα
 μὴ σαλευθῶ, διὰ τοῦτο ἐυφράνθη ἡ καρδία
 μου, καὶ ἠγαλλιάσασθ ἡ γλῶσσά μου. ἔτι δὲ
 καὶ ἡ σάρξ μου κατασκηνώσεται ἐπ' ἐλπίδι,
 ὅτι οὐκ

se, dicentes. Quid nā uult hoc esse? Alij
 aut irridentes dicebant, Musto expleti
 sunt isti. Stans aut Petrus cū undecim
 eleuauit uocem suā, & locut⁹ est eis. Vi-
 ri Iudæi & qui habitatis Hierusalē uni-
 uersi, hoc uobis notū sit, & auribus per-
 cipite uerba mea. Nō enim sicut uos exi-
 stimatis hi ebrii sunt, cum sit hora diei
 tertia. Sed hoc est quod dictū est p p/
 phetam Iohel. Et erit in nouissimis die-
 bus dicit deus, effundā de spiritu meo
 super oēm carnem. Et prophetabunt fi-
 lij uestri & filia uestra, iuuenes uestri
 uisiones uidebūt, & seniores uestri so-
 nia somniabunt. Et quidē super seruos
 meos & super ancillas meas in diebus
 illis effundā de spiritu meo & prophe-
 tabunt, & dabo pdigia in caelo sursum,
 & signa in terra deorsum, sanguinē &
 ignem & uaporem fumi. Sol conuerte-
 tur in tenebras & luna in sanguinē, an-
 teq̄ ueniat dies ille domini magnus &
 manifestus. Et erit, omnis quicumq; in-
 uocauerit nomen dñi, saluus erit. Viri
 Israelitæ, audite uerba hæc. Iesum Na-
 zarenum uirum exhibitum a deo erga
 uos uirtutibus & pdigijs & signis quæ
 fecit per illum ^{deus} in medio uestri, sicut &
 ipsi scitis, hunc definito consilio & præ-
 scientia dei traditum cum accepisse
 tis, per manus iniquorum, affigentes
 interemistis. Quem deus suscitauit so-
 lutis doloribus mortis, quatenus im-
 possibile erat teneri illum ab ea. David
 em̄ dicit de eo. Prouidebam dominū
 coram me semper, quoniam a dextris
 est mihi ne cōmouear. Propter hoc le-
 tatum est cor meū, & exultauit lingua
 mea, in sup & caro mea req̄scet in spe.
 Quoniam

ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψας τὴν ψυχὴν μου
 εἰς ἄδου, οὐδὲ δώσας τὸν ὄσιόν σου ἰδὲν
 διαφθοράν. Ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς,
 πληρώσας με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προ-
 σώπου σου. Ἄνδρες ἀδελφοί, ὅτε ἐπεμ-
 μετὰ πατριάρχου πρὸς ὑμᾶς, περὶ τοῦ πα-
 τριάρχου δαβὶδ, ὅτι καὶ ἐτελεύτησε, καὶ εἰά-
 φηκε, καὶ τὸ μνημα αὐτοῦ, ἐστὶν ἐν ἡμῶν ἄχρι
 οἱ ἡμέρας ταύτης. προφήτης οὖν ὑπά-
 ρχωμ, καὶ εἰδὼς, ὅτι ὕψω ὡμοσεμ αὐτῷ
 ὁ θεὸς ἐκ καρποῦ οἱ ὀσφύο αὐτοῦ,
 κατίσαι ἐπὶ τὸ θρόνον αὐτοῦ, προῖδὼς ἐ-
 λάλησε περὶ μὲν ἀναστάσεως τοῦ ΧΡΙ-
 ΣΤΟΥ, ὅτι οὐκ ἐγκατελήφθη ἡ ψυχὴ αὐ-
 τοῦ εἰς ἄδου, οὐδὲ ἡ σὰρξ αὐτοῦ εἶδε δι-
 αφθοράν. τοῦτομ τὸμ ἸΗΣΟΥΝ ἀνέστ-
 σεμ ὁ θεὸς, οὗ πάντες ἡμᾶς ἐσμὲν μάρ-
 τυροι. τῆ δ' ἐξῆς οὖν τὸ θεοῦ ὑψώθηκε, τὴν τε
 ἐπαγγελίαν τοῦ ἁγίου πνεύματος λαβὼν
 ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ πατρὸς, ὅτι ἔχει τὸ ὄνομα ὑμῶν ἐλέ-
 πειτε ὁ ἀκούετε. οὐ γὰρ δαβὶδ ἀνέβη εἰς τὸν
 οὐρανοῦς. λέγει ἡ αὐτοῦ. εἶπεμ ὁ κύριος ὁ
 κυρίου μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἄρ θῶ τοὺς
 ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶ ποδῶν σου. ἀσφα-
 λῶς οὖν γινώσκω ὅτι οὗ δικος Ἰσραὴλ, ὅτι καὶ
 κύριον καὶ ΧΡΙΣΤΟΝ, αὐτὸν ὁ θεὸς ἐποίησε, ὅ-
 τμ τὸμ ἸΗΣΟΥΝ ὃμ ἡμᾶς ἐσαυρώσατε. ἀκῶ-
 σωτες δὲ κατενόησαμ τῆ καρδίᾳ, εἰπόντε
 πρὸς τὸμ πέτρον ὁ τὸν λοιποὺς ἀποστό-
 λους. τί ποιήσομεν ἀνδρες ἀδελφοί; περὶ
 ἔφη πρὸς αὐτούς, μετάνοήσατε, καὶ βαπτισθήτω
 ἕκαστος ὑμῶν, ἐπὶ τῷ ὀνόματι ἸΗΣΟΥ ΧΡΙ-
 ΣΤΟΥ, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ λήψετε τὸ
 δῶρον τοῦ ἁγίου πνεύματος. ἡμῶν γὰρ ὅτιμ ἡ
 ἐπαγγελία καὶ τῶν τέκνων ὑμῶν, καὶ πᾶσι τῶν
 εἰς μακράν, ὅσοις ἄρ προσκαλέσκητμ κύριος
 ὁ θεὸς ἡμῶν. εἴτεροι τε λόγιοι, πλείοσι διε-
 μαρτύρητο καὶ ἡμεῖς ἀκούσαμεν. Σώθητε ἀπὸ τῆ
 γενεᾶς τῆ σκοτεινῆς ταύτης, ὅτι μὲν οὖν ἁσμεν
 ἀποδέξαμεν

Quoniam nō derelinques animā meā
 in inferno, nec dabis sanctū tuū, ut ui-
 deat corruptionem. Notas mihi fecisti
 vias vitæ, replebis me iocunditate cū fa-
 cie tua. Viri fratres, liceat libere dicere
 apud vos de patriarcha David, qđ &
 defunctus est & sepultus est, & sepul-
 chrum eius est apud nos usq; in hodi-
 ernum diem. Propheta igitur cū esset,
 & sciret quod iureiurando iurasset sibi
 deus, futurū, ut aliquis de fructu lumbi
 ipsius sederet super sedē eius, præsci-
 us locutus est de resurrectiōe Christi, qđ
 non derelicta sit in inferno anima ei⁹,
 neq; caro ei⁹ uiderit corruptionē. Hūc
 Iesum suscitavit deus, cuius oēs nos su-
 mus testes. Dexterā igit' dei exaltatus,
 & promissiōe spūs sancti accepta a pa-
 tre, effudit hoc quod nunc uos uidetis
 & auditis. Nō enim David ascendit in
 cælos, sed dicit ipse. Dixit dñs domino
 meo sede a dextris meis, donec ponam
 inimicos tuos scabellū pedū tuor. Cer-
 to sciat ergo tota dom⁹ Israel quod &
 dñm eū & Christū fecerit deus, hunc Ie-
 sum quē uos crucifixistis. His aut' audi-
 tis cōpuncti sunt corde, & dixerunt ad
 Petrū & reliquos apostolos. Quid faci-
 emus uiri fratres? Petrus ait ad illos,
 pœnitentiā agite, & baptizef unusq; q;e
 uestrū in nomine Iesu Christi i remis-
 sionem peccatorum, & accipietis donū
 spiritus sancti. Vobis enim facta est
 repromissio & filijs uestris, & omnibus
 qui longe sunt, quos cunq; aduocauerit
 dominus deus noster. Alijs etiam uer-
 bis plurimis testificatus & exhortatus
 est eos dicens. Saluamini a genera-
 tione ista praua. Qui ergo libenter
 acceperūt

ἀποδείξάμενοι τὸν λόγον αὐτοῦ ἐβαπτίσθησαν, καὶ προσετέθησαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχὰς ὡσεὶ τρισχίλια. ἧσαν δὲ προσκαρτεροῦντες τῇ διδασκίᾳ τῶν ἀποστόλων, καὶ τῇ κοινωνίᾳ, καὶ τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου, καὶ ταῖς προσευχαῖς. ἐγένετο δὲ πάση ψυχῇ φόβος, πολλά τε τέρατα καὶ σημεῖα διὰ τῶν ἀποστόλων ἐγένετο. πάντες δὲ οἱ πιστεύοντες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ ἔχον ἅπαντα κοινά, καὶ τὰ κτήματα, καὶ τὰς ὑπάρξεις ἐπίπρασκον καὶ διέμεριζον αὐτὰ πᾶσι, καθότι ἅντις χρεῖαν εἶχε. καθ' ἡμέραν τε προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ, κλῶντες τε κατ' ὄικον ἄρτον μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἁλληλοῖς, καὶ ἀφελότητι καρδίας, αἰνοῦντες τὸν δεῶν, καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν. ὁ δὲ κύριος προσετίθει τοὺς σωζομένους καθ' ἡμέραν τῇ ἐκκλησίᾳ. ἐπὶ τὸ αὐτὸ δὲ πέτρῳ καὶ ἰωάννῃς ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερὸν, ἐπὶ πλὴν ὥραν ἡμέρας προσεβήκει πλὴν ἑνῆς ἡμέρας, καὶ τῆς ἑσπέρης, χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων, ἐβασάζετο, ὃν ἐτίθει καθ' ἡμέραν πρὸς πλὴν ἡμέραν τῷ ἱερῷ πλὴν λεγομένων ὥρων τῶν αὐτῶν ἐλεημοσύνων παρὰ τῶν εἰς προσκομιζόμενων εἰς τὸ ἱερὸν, ὃς ἰδὼν πῆρτον καὶ ἰωάννην μέλλοντας εἰσθῆναι εἰς τὸ ἱερὸν, ἠρώτα ἐλεημοσύνων. ἀτενίσας δὲ πέτρῳ εἰς αὐτὸν σὺ τῷ ἰωάννῃ, εἰπε βλεψόμενος εἰς ἡμᾶς. ὁ δὲ ἐπέχευ αὐτοῖς, προσδοκῶν τι παρ' αὐτῶν λαβῆναι. εἶπε δὲ πέτρῳ. ἀργύριον καὶ χρυσίον, οὐκ ἔχω, ἀλλ' ἔχω, τοῦτο σοὶ δίδωμι. ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζαρενοῦ, ἔγειρα καὶ περιπάτησεν, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἐξείλας χερός, ἦγειρε. παραχρῆμα δὲ ἐσερεώθησαν αὐτοῦ αἱ βάσεις καὶ τὰ σφυριά, καὶ ὄρθων ἔστη καὶ περιπατεῖ, καὶ ἔισθη μετὰ αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερὸν περιπατῶν, καὶ ἀλλομύθη καὶ αἰνῶν τὸν δεῶν. καὶ εἶδεν αὐτὸν πᾶς

acceperunt sermone eius baptizati sunt, & appositæ sunt in die illo animæ circiter ter mille. Erant autem perseverantes in doctrina apostolorum, & cōmunicatiōe, & fractione panis, & orationibus. Fiebat autem omni animæ timor, multaq; prodigia & signa per aplos fiebant. Oēs autem qui credebant erant coniuncti, & habebant omnia cōmunia. Possessionesq; & substantias uedebant, & diuidebant illa omnibus, prout cuiq; opus erat. Et cotidie perdurantes unanimiter in templo, & frangentes per singulas domos panem, inuicem sumebant cibū, cū exultatione & simplicitate cordis, laudantes deum & habentes gratiā apud omnem plebem. Dominus autem addebat qui salui fiebant cotidie congregationi.

III
 Simul autem Petrus & Ioannes ascende-
 debant in templū, ad horam orationis
 nonā. Et quidā uir qui erat claudus ex
 utero matris suæ baiulabat, quē pone-
 bant cotidie ad portā templi quæ dicitur
 speciosa ut peteret eleemosynā ab in-
 troeuntibus in templū. Is cū uidisset Pe-
 trum & Ioannē ingressuros in templū,
 rogabat eleemosynā. Defixis autem in eū
 oculis Petrus cū Ioanne, dixit. Aspice
 in nos. At ille intendebat in eos, sperās
 se aliquid accepturū ab eis. Petrus autē
 dixit. Argentū & aurū nō est mihi, quod
 aut habeo hoc tibi do. In nomine Iesu
 Christi Nazareni surge & ambula. Et
 apprehensa manu eius dextera erexit eū.
 Protinus autem cōsolidatæ sunt bases eius
 & plantæ. Et exiliens stetit & ambula-
 bat, & intrauit cū illis in templū ambulans
 & saliens ac laudans deū. Et uidit
 Y eum

notum nō derelinques...
 dabis sanctū...
 compassionem. Notas...
 iocunditatem...
 libere...
 patriarcha David...
 sepultus est...
 apud nos usq; in...
 Propetia igitur...
 iurasset...
 de fructu...
 super sedē eius...
 reuocet...
 in inferno...
 uidet...
 deus...
 dicitur...
 non enim David...
 dixit...
 donec ponat...
 pedū tuorū...
 Israel...
 fecerit...
 crucifixus...
 sunt corde...
 reliquos...
 Petrus...
 baptizati...
 in nomine Iesu...
 peccatorum...
 sancti...
 Vobis...
 uelitis...
 longe sunt...
 deus...
 plurimis...
 eos dicens...
 ista praua...

αὐτὸν πᾶς ὁ λαὸς ᾤπισατο αὐτὰ ἐκ τῆς ἀνομι-
 ας τῶν θεῶν, ἐπεγίνωσκόντες αὐτὸν, ὅτι οὗτος
 ἦν ὁ πρὸς πλὴν ἐλεημοσύνη καθήμιμος ἐπὶ
 τῆς ὤρας ἀπὸ τῆς πόλεως ἱεροῦ. καὶ ἐπλήθυνον
 δάμους, καὶ ἐκείσεως ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι
 αὐτῷ, κρατοῦντες δὲ τῶν ἰαθέντων χωλοῦ τὸν
 πέτρον καὶ ἰωάννην, σιωέδραμε πρὸς αὐτοὺς
 πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ τῆς σοφῆς καλουμένης σολο-
 μῶνος ἐκθάμβουσι. Ἰδὼν δὲ πῶς ἔτροσε, ἀπεκρίνα-
 νατο πρὸς τὸν λαόν, ἀνδρες ἰσραηλῖται τί θαυ-
 μάζετε ἐπὶ τούτῳ, ἢ ἡμῖν τί ἀτενίζετε, ὡς
 ἰδίᾳ δυνάμει ἢ ἐυσεβείᾳ πεποιηκόσοι ἢ πε-
 ριπατεῖν αὐτόν. Ὁ θεὸς ἀβραάμ. Ἐἰσαὰκ. Ἐ-
 ἰσαὰκ, ὁ δεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ἐδόξασε
 τὸν πατέρα αὐτοῦ ἸΗΣΟΥΝ, ὃν ἡμεῖς παρε-
 δώκατε καὶ ἠρνήσαοτε αὐτόν κατὰ πρόσω-
 πον πιλάτου, κρίναντες ἐκείνου ἀπολύειν.
 ἡμεῖς δὲ τὸν ἄγιον καὶ δίκαιον ἠρνήσαοτε,
 Ἐἰτήσαοτε ἄνδρα φονέα χαρτοδύνα ἡμῖν,
 ὃν δὲ ἀρχηγὸν φησὶ ζωῆς ἀπεκτείνετε, ὃν ὁ
 δεὸς ἠγάγετο ἐκ νεκρῶν, ὃν ἡμεῖς μάρτυρες ἐσ-
 μὲν, καὶ ἐπὶ τῆς κρίσεως τῶν ὀνόματος αὐτοῦ τῶν
 τῶν ὃν θεωρεῖτε καὶ οἴδατε ἐσερέωσε τὸ ὄνο-
 μα αὐτοῦ, καὶ ἡ πίσις ἡ δὲ αὐτοῦ, ἐδώκεν αὐ-
 τῷ πλὴν ὀλοκληρίαν ταύτην ἀπέναντι πάν-
 των ἡμῶν. καὶ νῦν ἀδελφοὶ οἴδατε, ὅτι κατὰ
 ἄγνοιαν ἐπράξατε, ὡσπὺρ καὶ οἱ ἄρχοντες ἡ-
 μῶν, ὁ δὲ θεὸς ἀπροκατήγαλε διὰ σόματος
 πάντων τῶν προφητῶν αὐτοῦ παθεῖν τὸν
 ΧΡΙΣΤΟΝ ἐπληρώσειν οὕτως. μετανοήσατε
 οὖν ἐπιστρέψατε εἰς τὸν θεόν ἀφ' ἡμῶν
 τὰς ἀμαρτίας, ὅπως ἂν ἔλθωσι καιροὶ ἀνα-
 ψύξεως ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου, καὶ ἀπεστείλῃ
 τὸν προκεκηρυγμένον ἡμῖν ἸΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ
 ὃν δεῖ δεῦραν ἡμῶν ἀπὸ τῆς ἀνομίας ἀπο-
 καταστάσεως πάντων ἡμῶν ἐλάλησ' ὁ θεὸς διὰ
 σόματος πάντων ἀγίων αὐτοῦ προφητῶν ἀπ' αἰῶ-
 νος. καὶ οὕτως μὲν εἶπεν πρὸς τοὺς πατέρας εἰσπε-
 ρνῶν, ὅτι προφήτης ἡμῖν ἀνασῆσθαι κύριος ὁ θεὸς ἡ-
 μῶν ἐκ

eum totus populus ambulante & lau-
 dantem deū. Agnoueruntque illū, quod ipse
 esset qui ad eleemosynā sedebat ad spe-
 ciosam portam templi. Et impleti sunt
 stupore & extasi, in eo quod contigerat
 illi. Cum teneret autē qui sanatus fue-
 rat claudus Petrū & Ioannem, cucurrit
 totus populus ad eos in porticum quæ
 appellatur Salomonis stupētes. Quo
 uiso Petrus, respondit ad populū. Viri
 Israelitæ quid miramini in hoc, aut nos
 quid intuemini, quasi nostra uirtute
 aut potestate fecerimus hunc ambu-
 lare? Deus Abraham, & Isaac, & Ia-
 cob, deus patrum nostrorum gloria-
 uit filiū suū Iesum, quem uos quidē tra-
 didistis & negastis in conspectu Pilati
 cū ille iudicasset esse absoluentū. Vos
 autē sanctū & iustū negastis, & postula-
 stis ut uirū homicidam donaret uobis,
 autorem uero uitæ interfecistis, quæ de-
 us suscitauit a mortuis, cuius nos testes
 sumus, & in fide nominis eius hūc quæ
 uos uidetis & nostis, cōfirmavit nomē
 suū, & fides quæ per eū est dedit ei inte-
 gram sanitatē istam in cōspectu oīum
 uestrū. Et nunc fratres scio, quod per igno-
 rātiā fecistis, sicut & principes uestri.
 Deus autē qui p̄nunciauerat p̄ os om-
 nium prophetarum suorū Christum
 passurū, impleuit sic. Pœniteat uos igit̄ &
 cōuertamini ut deleant̄ peccata uestra,
 ut cū uenerint t̄ra refrigerij a cōspectu
 dñi, & miserit eū quod añ p̄dicat̄ ē uobis
 Iesum Christū, quæ oportet quod cælū
 suscipite, usque in t̄ra restitutionis oīum,
 quæ locutus est deus p̄ os sanctorū suorū
 a sæculo prophetaꝝ. Moses quod dixit.
 Prophetā suscitabit uobis dñs deus ue-
 ster de

μῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμὲ ἀντὶ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃ πρὸς ὑμᾶς, ἔσται δὲ πᾶσα ψυχὴ ἥτις ἂν μὴ ἀκούσῃ τῷ προφήτῳ ἐκείνου, ὁλοθροῦς θνήσκειται ἐκ τοῦ λαοῦ. καὶ πάντες ἃ οἱ προφῆται ἀπὸ σαμουὴλ, καὶ κατ' ἐξῆς ὅσοι ἐλάλησαν, ἐκατήσθησαν ἡμέρας ταύτας, ὑμεῖς ἐσὲ ἡμεῖς τῶν προφητῶν, καὶ τῆς διαθήκης ἧς δίδετο ὁ θεὸς πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, λέγων πρὸς ἄβραάμ, ὅτι ἐν τῷ σπέρματί σου ἐυλογηθήσονται πᾶσαι αἱ πατρίαι τῆς γῆς. ὑμῖν πρῶτον ὁ θεὸς ἀναστήσας τὸν παῖδα αὐτοῦ ἸΗΣΟΥΝ ἀπέστειλεν αὐτὸν ἐυλογῶντα ὑμᾶς ἐν τῷ ἁποστρέφειν ἕκαστον ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν.

Ἀλαλώτων δὲ αὐτῶν πρὸς τὸν λαὸν ἐπέειπεν αὐτοῖς οἱ ἱερεῖς, καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ, ὅτι σαδδουκαῖοι διαπονούμενοι διὰ τὸ διδάσκειν αὐτοὺς τὸν λαόν, ἐκατάγειν ἐλάλησαν ἐν τῷ ἱεροῦ ἸΗΣΟΥ τὴν ἀνάστασιν τῆς ἐκ νεκρῶν, ἐπέειλον αὐτοῖς τὰς χεῖρας, ἔθεντο εἰς τήρησιν εἰς τὴν ἄνοιον. ἦν δὲ ἑσπέρας ἡδὴ πολλοὶ δὲ τῶν ἀκουσάντων τὸν λόγον ἐπίσθυσαν, καὶ ἐγενήθη ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνδρῶν ὡσεὶ χίλια, καὶ πέντε ἑξήκοντα καὶ ἑπτὰ ἄνοιον σωμαχόλαι αὐτῶν τὴν ἀρχόντων, καὶ πρεσβυτέρων, καὶ γραμματέων εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἄννα ἡ ἀρχιερεὶς, καὶ καϊάφας, καὶ ἰωάννης καὶ ἀλέξανδρος, καὶ ὅσοι ἦσαν ἐκ τῶν ἀρχιερατικῶν. ὅσων τε αὐτῶν ἐν τῷ μέσῳ ἐπιώσαντο ἐν τοῖς ἡμέραις, ἃ ἐν ποίῳ ὀνόματι ἐποιήσατε τὸ τοῦ ὑμῶν; τότε πέντε καὶ ἑξήκοντα ἄνοιον ἀγίως, εἶπε πρὸς αὐτούς, ἀρχοντες καὶ λαὸς καὶ πρεσβύτεροι τῆς ἰσραήλ, εἰ ἡμεῖς σήμερον ἀνακρινόμεθα ἐπὶ ἐυθυσίᾳ ἀνθρώπου ἀδενδῶς, ἐν τίνι ὄντες σεύσασθαι, γινώσκοντες ὅτι ὑμεῖς ἡμεῖς, καὶ πᾶσι τῶν λαῶν ἰσραήλ, ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ τῆς ναζαρεθῶν, ὃν ὑμεῖς ἐσαυρώσατε, ὃν ὁ θεὸς ἠέγειρεν ἐκ νεκρῶν, ἐν τῷ ἁπλοῦς ἡμεῖς ἔβλεπον ἐνώπιον ὑμῶν ὑγιῆς, ὃς τὸν λίθος ὁ ὁλοθροῦς θνήσκει, ὑμεῖς

ster de fratribus uestris, tāc̄ me ipsū au dietis iuxta oīa q̄cūq; locutus fuerit uo bis. Erit aut, ut ois aia q̄ nō audierit p phetā illū exterminet de plebe. Quin & oēs pphetā a Samuel & deinceps q̄t q̄t locuti sūt & annūciauerūt dies istos, Vos estis filij prophetarū & testamēti, quod disposuit de⁹ ad patres nostros dicens ad Abrahā. Et in semine tuo be nedicetur oēs familiæ terræ Vobis pri mū deus cū suscitasset filiū suū Iesum misit eū benedictē uos, ut conuertat se unusquisq; a malicijs uestris.

III

Loquentibus aut illis ad pp̄m, sup uenerūt sacerdotes & magistratus tēpli & sadducaei moleste ferētes, q, docerēt pp̄m, & annūciarēt in noīe Iesu resur rectionē ex mortuis, & iniecerūt eis ma nus, & posuerūt eos in custodiā in po stera die. Erat aut iam uespera, multi aut eoz q audierant sermonē crediderunt, & fact⁹ est numer⁹ uiroz circiter quinq; milia. Factū est aut ī postero die ut cō gregarentur principes eoz & seniores & scribæ in Hierusalem, & Annas prin ceps sacerdotū, & Cayphas, & Ioannes & Alexāder, & quotquot erāt de gene re pōtificio. Et cū statuisent eos in me dio interrogabāt. In qua uirtute, aut in quo noīe fecistis hoc uos? Tūc Petr⁹ re pletus spū sc̄to, dixit ad eos. Principes pp̄i & seniores Israel, si nos hodie diu dica mur de eo qd' bñ fecerim⁹ hominī infirmo, in quo iste salu⁹ fact⁹ est: no tum sit oibus uobis & omī plebi Israel, qd' in noīe Iesu Christi nazareni, quē uos crucifixistis quem deus suscitauit a mortuis in hoc iste astat corā uobis sa nus. Hic est lapis, qui reprobatus est a

Y 2 uobis

ἡμῶν ἢ οἰκοδομοῦντων, ὃ γενόμενος εἰς κε-
 φαλῶν γωνίας. Ἐν οὐκ ἔστιμ ἄλλω οὐδενὶ ἡ-
 σωτηρία, οὔτε γὰρ ὄνομά ὄζειμ ἔπεσον ἢ δεδοί-
 μῳ οὐδ' ἀνθρώποις ἢ ὅτι δ' ἔσωθῆναι ἡμᾶς.
 θεωροῦντες δὲ πῶς ἦ πέρου παρρησίαν ἢ ἰω-
 ἀντος, καὶ καταλαβόμενοι, ὅτι ἄνθρωποι ἀγράμ-
 ματοὶ εἰσι καὶ ἰδιῶται, ἐθαύμαζον ἐπεγίνω-
 σκόντες αὐτούς, ὅτι σὺν τῷ ἸΗΣΟΥ ἦσαν, τὸν
 δὲ ἄνθρωπον βλέποντες σὺν αὐτοῖς, ἐσῶτα ἦ-
 τε θεραπευόμενοι. οὐδὲμ ἔιχον ἀνταπεῖν, κε-
 λεύσαντες δὲ αὐτούς ἔξω ἦσαν ἐξ αὐτοῦ
 οὐδ' ἔβησαν πρὸς ἀλλήλους, λέγοντες.
 τί ποιήσομεν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις, ὅτι
 μὴ ἔγνωσάν τε σκηῖον γέγονε δι' αὐτῶν, πᾶ-
 σι τοῖς κατοικοῦσι Ἱερουσαλήμ φανερόν, καὶ
 οὐδ' ὁ δωάμεθα ἀρνήσασθαι, ἀλλ' ἵνα μὴ ἐπι-
 πλεῖον διανεμηθῆ ἕως τὸν λαόν, ἀπειλῆ ἄπα-
 λκώμεθα αὐτοῖς, μηκέτι λαλῆμ ἐπὶ τῷ ὀ-
 νόματι τούτῳ μηδενὶ ἀνθρώπων, καὶ καλέ-
 σαντες αὐτούς, πᾶσι φησὶ αὐτοῖς τὸ καθόλου
 μὴ φθέγγεσθε μηδὲ διδάσκετε ἐπὶ τῷ ὀνόμα-
 τι ἸΗΣΟΥ. ὃ ἦ πέτρος Ἐὐαγγέλιον ἀποκριθεῖς
 τὸν πρὸς αὐτούς, ἔειπεν. εἰ δίκαιόν ὄζειμ ἢ ἰω-
 αννοῦ ἢ θεοῦ, ἡμῶν ἀκούεμ μᾶλλον ἢ τοῦ θεοῦ,
 κρίνατε. οὐδ' ὁ δωάμεθα ἢ ἡμᾶς ἢ ἰδιομεν καὶ
 ἡκούσαμεν μὴ λαλῆμ. οἱ ἦ προσαπελησάμε-
 νοι, ἀπέλυσαν αὐτούς, μηδὲμ ἐνείσκοντες τὸ
 πῶς κολάσοντο αὐτούς διὰ τὸν λαόν, ὅτι πάν-
 τες ἰδοῦσάν τε τὸν δεῖον ἐπὶ τῷ γεγονότι. ἐ-
 πὶ τῷ ἦν ἡμῶν πλειόνων τεσαρτάκοντα ὁ ἀνθρώπων
 ἐφ' ὃν ἐγεγόνε ἡ σκηῖον τῆτο φθὶ ἰάσεως.
 ἀπολυθέντες δὲ, ἦλθον πρὸς τοὺς ἰδίους, καὶ
 ἀπήγγελλον ὅσα πρὸς αὐτούς οἱ ἑρχισθεῖς ἔ-
 οι πρεσβύτεροι ἔειπον. οἱ ἦ ἀκούσαντες ἡμοθυ-
 μαδῶν ἦσαν φωνῶν πρὸς τὸν δεῖον Ἐὐαγγέλιον.
 Δέσποντα οὐδ' ὁ δεῖος, ὃ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ
 πῶν γῆν καὶ πῶν θάλασσαν, Ἐὐαγγέλιον τὰ ἢ ἄν-
 τοῖς, ὃ διὰ ἐσώματος δαδὶδ' πατρός σου ἰπὼν
 ἵνα τί ἐφρῆξάμ ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν
 κεῖθ'

uobis ædificantibus, q̄ factus est in ca-
 put anguli, & nō est ī alio quoq̄ salus.
 Nec enim aliud nomen est sub cœlo cæ-
 tū hoibus, in quo oporteat nos saluos
 fieri. Vidētes aut̄ Petri libertatē & Ioā-
 nis, & cōperto q̄ hoies essent illiterati &
 idiotæ, admirabant̄, & agnoscebāt eos
 quod cū Iesu fuissent, hoiem quoq̄ ui-
 dentes stantē cū eis qui sanatus fuerat,
 nihil poterant contradicere. Iussis aut̄
 illis e consilio discedere, cōferebāt inter
 sese dicētes. Quid faciem⁹ hoibus istis?
 Qm̄ quidē notū signū factū est p̄ eos
 oibus habitantibus Hierusalē. Manife-
 stum est, & nō possum⁹ negare. Sed ne
 amplius diuulget̄ in populum, cōmine-
 mur eis ne ultra loquant̄ in noie hoc
 ulli hoim. Et accersitis illis denunciaue-
 runt ne omnino loquerent̄, neq̄ doce-
 rent in noie Iesu. Petrus uero & Ioan-
 nes r̄ndentes, dixerunt ad eos, an iustū
 sit in conspectu dei uos potius audire,
 q̄ deū, iudicate. Nō em̄ possumus q̄ ui-
 dimus & audiui⁹ nō loqui. At illi ad-
 ditis minis dimiserūt eos, nihil inueniē-
 tes quō punirent eos propter pplm, q̄
 oēs glorificabant deum super eo quod
 acciderat. Annorū enim erat amplius
 quadraginta homo, in quo factum fue-
 rat signū istud sanitatis. Dimissi aut̄ ue-
 nerunt ad suos, & annunciauerunt eis
 q̄cunq̄ sibi principes sacerdotū & seni-
 ores dixerant. Qui cū audissent, unani-
 miter leuauerunt uocem ad deum, & di-
 xerunt. Domine tu deus qui fecisti cœ-
 lum & terram mare, & omnia quæ in
 eis sunt, qui per os patris nostri Da-
 uīd pueri tui dixisti. Quare fremue-
 runt gentes, & populi meditati sunt
 inania.

κενά, παρήκασαν οἱ βασιλεῖς ἔτι γῆς καὶ οἱ
 ἄρχοντες σωθήκασαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ τῷ κυ
 ρίου, καὶ τῷ ΧΡΙΣΤῷ αὐτῷ. Σωθήκασαν δὲ
 ἐπ' ἀληθείας ἐπὶ τῷ ἁγίῳ πατρὶ Ἰη
 σοῦ, ὃν ἔχρισας, ἠρώδης τε καὶ Πόντιος πῆ
 λατος, σὺν ἔθνεσι καὶ λαοῖς Ἰσραὴλ, ποιή
 σα ὅσα ἡ χεὶρ σου, καὶ ἡ βουλή σου προώρ
 ησεν, καὶ τὰ νῦν κύριε ἐπίδ' ἐπὶ τὰς ἀπει
 λὰς αὐτῶν, καὶ ὁ δὲ τῶν δούλων σου μετὰ πα
 ρήσιας πάσκι λαλῶν τῷ λόγῳ σου ἐν τῷ πλῆ
 χῆρά σου ἐκτείνε σε εἰς ἴαση, καὶ σημεῖα καὶ
 τέρατα γινέσθ' διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἁγίου
 πατρὸς σου Ἰησοῦ, καὶ δεηθέντων αὐτῶν, ἔσα
 λην ὁ τόπος ἐν ᾧ ἦσαν συνηγμένοι, καὶ ἐ
 πωλήθησαν ἅπαντες, πνεύματε ἁγίου, καὶ
 ἐλάλησεν τῷ λόγῳ τοῦ δεῖξ' μετὰ παρήσιας.
 τοῦ δὲ πλῆθους τῶν πισθυσάντων ἦν ἡ καρδία
 καὶ ἡ ψυχὴ μία, καὶ οὐδὲ εἰς τί ἄλλ' ὑπαρχόν
 των αὐτῶν, ἔλεγεν ἰδίῳ εἶνα, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς
 ἅπαντα κοινά, καὶ μεγάλη δωμάμα ἀπεδί
 δ'ον τὸ μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι ἐπὶ ἀναστά
 σεως τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, χάρις τε μεγάλη ἦν
 ἐπὶ πάντας αὐτούς, οὐδὲ ἔτι δὲ εἰς τις ὑπῆρ
 χεν ἐν αὐτοῖς, ὅσοι γὰρ κήρυξεν χωρίων ἢ οἱ
 κῆρυξον, πωλῶντες ἑφῆρον τὰς τιμὰς
 τῶν περιπρασκομῶν, καὶ ἐτίθειν πρὸς τοὺς πό
 δας τῶν ἀποστόλων. διεδίδου δὲ ἕκαστος καθ'
 ὅτι ἄντις χεῖρα ἔιχεν. Ἰωσῆς δὲ ὁ ἐπικληθεὶς
 βαρναβᾶς ἀπὸ τῶν ἀποστόλων, ὃς ἦν ἡδὲ πρὸς
 κλήσεως λβνίτης, κύριος τῶν ἁγίων, ὑπάρ
 χοντος αὐτῷ ἀγροῦ, πωλήσας λιγυρὸν τὸ χεῖ
 μα καὶ ἔθηκε πρὸς τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων.
 Ἄνις δὲ τῶν ἀνωμῶν ὀνόματι σαῦ σαφείρης
 τῆ γυναικὶ αὐτῆ ἐπώλησε κτήμα καὶ ἔνοση
 σατ ἀπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ τῆ γυναικὸς
 αὐτῆ, καὶ ἐνέγκας μέρος τὴν ἀρὰ τοῦ πό
 δας τῶν ἀποστόλων ἔθηκεν. εἶπε δὲ πέτρος.
 Ἀνανία διὰ τί ἐπλήρωσεν ὁ σατανᾶς τὴν καρ
 δίαν σου, ψεύσασθαι σε δὲ πνεῦμα τὸ ἁγίον,
 καὶ νοσήσει

inania. Astiterunt reges terræ, & princi
 pes cōuenerunt in unū aduersus dñm,
 & aduersus Christū eius. Cōuenerūt
 enim uere aduersus sanctum puerum
 tuū Iesum quem unxeras, Herodes si
 mul & pōtius Pilatus cū gētibus & po
 pulis israel, ad faciēdū q̄cūq; man⁹ tua
 & consiliū tuum prius decreuerat ut fie
 rent. Et nunc dñe aspice in minas corū
 & da seruis tuis cū omni fiducia loqui
 uerbū tuū, manū tuam porrigendo in
 hoc ut sanatio & signa & p̄digia fiāt p
 nomē sancti filij tui Iesu. Et cū orassent
 illi, mot⁹ est locus i quo erāt cōgregati,
 & repleti sunt oēs spū sancto, & loque
 bantur uerbū dei cū fiducia. Multitudi
 nis autē credētīū erat cor unū & anima
 una, nec quisq; eorū q̄ possidebat aliqd
 suū esse dicebat, sed erant illis oia coia.
 Et uirtute magna reddebāt apostoli te
 stimonium resurrectionis domini Ie
 su, & gratia magna erat super omnes il
 los. Neq; enim quisq; egens erat inter
 illos. Quotquot em̄ possessores agroꝝ
 aut domoꝝ erant, uēdentes afferebāt
 precia eorū q̄ uendita fuerant, & pone
 bāt añ pedes ap̄toꝝ. Distribuebat autē
 singulis prout cuiq; op⁹ erat. Ioses autē
 q̄ cognoiat⁹ est Barnabas ab aplis, qd̄
 est fili⁹ cōsolatiōis, leuites cyprius gene
 re, cū haberet agrū uēdidit eū, & attulit
 preciū & posuit ad pedes apostolorū.
 Vir autē qdā noīe Ananias cū Sapphi
 ra uxore sua uendiderat possessionē &
 sepofuerat de p̄cio, conscia etiā uxore
 sua, & afferens partem quandā, ad pe
 des apostolorum posuit. Dixit autem
 Petrus Anania. Cur impleuit Satanas
 cor tuum, ut mentireris spiritui sancto,
 Y 3 & fraudare

Ἐνοσθίσαοδαί σε ἀπὸ φιλίᾳ μὴ τῷ χωρίου
 δουχί μίσιον σοι ἐμίλει, Ἐπραθὲν ἔν τῇ σῆ δὲ
 σοία ὑπῆρχε; τί ὅτι ἔθου ἔν τῇ καρδίᾳ σε τὸ
 πρᾶγμα τοῦτ; οὐκ ἐφύσω ἀνθρώποις, ἀλλὰ
 τοῖ θεῷ. ἀκούωμ δὲ ἀνανίας τοὺς λόγους τῶ
 τουε, πεισώμ δὲ ἐξέφυξε, καὶ ἐγλύετο φόβῳ μέ
 γαε ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα.
 ἀνασάντες δὲ οἱ νεώτεροι, σωέσφλαμ αὐτόμ
 καὶ δὲνέγκαντες ἔθαψαμ. ἐγλύετο δὲ ὡε
 ὡρῶμ τριῶμ διάσκημα, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ μὴ
 εἰδῶια τὸ γεγονός, εἰσῆλθεμ. ἀπεκρίθη δὲ
 αὐτῇ ὁ πῆτρῳ. εἰπέ μοι, εἰ τοσοῦτου τὸ
 χωρίον ἀπέδοδε. ἡ δὲ εἶπε, καὶ τοσοῦτου.
 ὁ δὲ πῆτρῳ εἶπε πρὸς αὐτῶν. τί ὅτι σωει
 φωνήθη ὑμῖν περᾶσαι τὸ πνεῦμα κυρίου;
 ἰδοὺ οἱ πόδες τῶ θαψάντων τὸμ ἀνδρα σε,
 ἐπὶ τῇ θύρᾳ, Ἐδὲοῖσουσί σε, ἐπέσε δὲ παρα
 χεῖμα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ δὲξέφυξεν.
 εἰσελθόντες δὲ οἱ νεανίσκοι, ἔυρομ αὐτῶν νε
 κρᾶμ, Ἐδὲνέγκαντες ἔθαψαμ πρὸς τὸμ ἀν
 δρα αὐτῶ, καὶ ἐγλύετο φόβῳ μέγαε ἐφ' ὅ
 λλω τῶ ἐκκλησίᾳ, Ἐπὶ πάντας τοὺς ἀ
 κούοντας ταῦτα. Διὰ δὲ τῶν χειρῶμ τῶν αὐ
 ποσόλων ἐγίνετο σημεῖα καὶ τέρατα ἔν
 τοῖ λαῷ πολλά, καὶ ἦσαμ ὁμοθυμαδὸμ ἅ
 παντες ἔν τῇ σοᾶ Σολομῶνι. τῶν δὲ λοι
 πῶμ οὐδεὶε ἐτόλμα κολλᾶοδαί αὐτῶ, ἀλλ
 ἐμεγάλωεμ αὐτοὺς ὁ λαός. μάλλον δὲ
 προσετίθοντο πιστεύοντες τοῖ κυρίῳ πλῆ
 θη, ἀνδρῶμ τε καὶ γυναικῶμ, ὡε τε κατὰ τὰς
 πλατείας ἐκφέρειμ τοὺς ἀοθενεῖε, καὶ τιθέ
 ναι ἐπὶ κλινῶμ καὶ κραβάτων, ἵνα ἐρ
 χομλίου πῆτρου, καὶ ἡ σκιά ἐπισκιάση ἰ
 νί αὐτῶμ, σωήρχετο δὲ καὶ τὸ πλῆθῳ τῶ
 πῆτρε πόλειμ εἰς ἱερουσαλήμ, φέροντες
 ἀοθενεῖε καὶ ὀχλουμίλους ὑπὸ πονημάτων
 ἀκαθάρτων, οἱ ἄνεε ἐθεραπεύοντο ἅπαντες.
 ἀνασὰς δὲ ὁ ἀρχιερεὺε καὶ πάντες οἱ σω
 δυτῶ, ἡ ὄσα ἄρεσίε τῶμ σαδδουκαίων
 ἐπλήθησαμ

& fraudates de precio agri? Nonne
 manens tibi manebat, & uenundatum
 in tua erat potestate? Quare posuisti
 in corde tuo rem istā? Non es menti
 tus hominibus sed deo. Audiens au
 tem Ananias hæc uerba, collapsus ex
 pirauit. Et factus est timor magnus su
 per omnes qui audierunt hæc. Surgen
 tes autem iuuenes amouerunt eum, &
 elatum sepelierunt. Factum est aut fer
 me horarū triū interuallū, & uxor ipsi
 nesciēs quod factū fuerat introiuit. Re
 spondet aut ei Petrus. Dic mihi, Num
 tantī agrū uēdidisti? At illa dixit. Etiā
 tantī. Petrus aut ad eam. Cur conspira
 stis inter uos ut tentaretis spm̄ dñi? Ec
 ce pedes eorū qui sepelierunt uirū tuū
 ad ostiū adsunt & efferēt te. Cōfestim
 aut cecidit ad pedes ei⁹, & expirauit. In
 gressi aut iuuenes repererunt illā mor
 tuam, & extulerunt ac sepelierūt iuxta
 uirū suum. Et factus est timor magnus
 in uniuersā cōgregationē, & in oēs q̄ au
 diebāt hæc. Per manus aut apostolorū
 fiebant signa & prodigia multa in ple
 be. Et erant unanimiter oēs in portici
 Salomonis. Cæterorū aut nemo aude
 bat se cōiungere illis, sed magnificabat
 eos populus. Magis aut accrescebat cre
 dentiū dño multitudo uirorūq; ac mu
 lierum, ita ut in plateas exportarent in
 firmos, & ponerent in lectulis ac graba
 tis, ut ueniētis Petri uel umbra obūbra
 ret aliquem illoꝝ. Conueniebat autē &
 multitudo uicinarū ciuitatū Hierusalē,
 afferētes agros & uexatos a spiritibus
 immundis, q̄ sanabantur omnes. Exi
 gens aut princeps sacerdotū & omnes
 qui cum illo erant, quæ est factio saddu
 ceorum

ἐπλήθησαν ζήλου, καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖ-
 ρας αὐτῶν ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους, ἔθεντο αὐ-
 τοὺς ἐν τῆρσιν δημοσίαις. Ἄγγελος δὲ κυρίου
 διὰ ᾧ νυκτὸς ἴωσιζε τὰς θύρας, ᾧ φυλα-
 κῆς, ἠγαγὼν τὸ αὐτὸς εἶπε. πορεύεσθε κῆ-
 σαθένης λαλῆτε ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ πάν-
 τα τὰ ῥήματα ᾧ ζωῆς ταύτης. ἀκούσωτες ἢ
 εἰσηλθόντες ὑπὲρ ὅρου εἰς τὸ ἱερὸν καὶ ἐδί-
 δασκομ. παραγενόμενος δὲ ὁ ἀρχιερεὺς ἔ-
 δι σὺ αὐτῶ σωκεάλεσαμ ὁ σωέδριον καὶ
 πᾶσαμ πλὴν γεροσίαιμ ἢ ἡμῶν ἰσραήλ, καὶ
 ἀπέσελαμ εἰς τὸ δεσμοτήριον ἀχθῶσα αὐ-
 τοὺς. οἱ δὲ ὑπκρέταμ παραγενόμενοι, οὐχ
 ἔυρον αὐτὸς ἐν τῇ φυλακῇ, ἀναστρέψαντες δὲ
 ἀπήγγελαμ λέγοντες, ὅτι τὸ μὲν δεσμοτή-
 ριον εὐρομεμ κεκλεισμένων ἐν πάσῃ ἀσφα-
 λείᾳ, καὶ τοὺς φύλακας ἔσω ἔσωτας προ-
 τῶν θυρῶν. ἀνοίξαντες δὲ, ἔσω θυρῆνα ἐν-
 ρομῆ. ὡς δὲ ἤκουσαμ τοὺς λόγους τού-
 τος, ὅτε ἱερὸς καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ,
 καὶ οἱ ἀρχιερεῖς διήκωροσω περὶ αὐτῶν,
 τί ἂν γῆροιο τοῦτο, παραγενόμενος δὲ
 τις ἀπήγγελεμ αὐτοῖς, ὅτι ἰδοὺ οἱ ἄνδρες
 οὐκ ἔδεσθε ἐν τῇ φυλακῇ, εἰσὶν ἐν τῷ ἱερῷ
 ἔσωτες καὶ διδάσκοντες τὸν λαόν. τότε ἀ-
 πειλῶν ὁ στρατηγὸς σὺ τοῖς ὑπκρέταις
 ἤγαγεμ αὐτοὺς οὐ μετὰ βίας. ἐφοβοῦντο
 το γὰρ τὸν λαόν, ἵνα μὴ λίθαδῶσιμ. ἄ-
 γαγόντες δὲ αὐτοὺς ἔεσσαμ ἐν τῷ σω-
 ἐδίῳ, καὶ ἐπκρώτσαμ αὐτοὺς ὁ ἀρχιε-
 ρεὺς λέγων. οὐ παραγγείλαμ παραγγείλα-
 μεμ ὑμῖν, μὴ διδάσκαμ ἐπὶ τὸ ὄνομα τῆ
 τούτῳ; καὶ ἰδοὺ πεκλήρωκατε πλὴν ἱε-
 ρουσαλήμ τῆς διδάχῆς ὑμῶν, καὶ βοῦ-
 λεσθε ἐπαγαγῆμ ἐφ ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ
 ἀνθρώπου τούτου. ἀποκριθεῖς δὲ ὁ πῆ-
 τρος καὶ οἱ ἀπόστολοι, εἶπον. παδαρχῆμ
 δὲ δεῶ μᾶλλον, ἢ ἀνθρώποις. ὁ δεδῶ-
 τῶν πατέρων ἡμῶν, ἤγαγεμ ἸΗΣΟΥΝ,
 ὃν ὑμεῖς

eorum repleti sunt zelo, & iniecerunt
 manus in apostolos, & posuerunt eos
 in custodia publica. Angelus autē domi-
 ni per noctem aperuit ianuas carceris,
 Et eductis illis dixit. Ite, & stātes loqui
 mini in templo plebi omnia uerba ui-
 tae huius. Qui cū audissent intrauerunt
 diluculo in templum & docebant. Ad-
 ueniens autem princeps sacerdotum &
 qui cum eo erant, conuocauerunt conci-
 lium & uniuersum seniorum ordinē fi-
 liorum Israel & miserunt ad carcerem,
 qui adducerent eos. Cum autem ue-
 nissent ministri, & nō inuenissent illos,
 reuersi nunciauerunt dicentes. Carcerē
 quidem inuenimus clausum cum omni
 diligentia, & custodes foris stantes ante
 ianuas. Cum aperuissemus autem, ne-
 minem intus inuenimus. Vt autē audie-
 rūt hos sermones & sacerdos & magi-
 stratus tēpli & principes sacerdotū, am-
 bigebant de illis qd nā hoc futuz esset.
 Adueniens autē quidam nunciauit eis.
 Ecce uiri quos posueratis in carcerē, sūt
 in templo stantes, & docentes popu-
 lum. Tunc abiit magistratus cum mi-
 nistris, & adduxit illos sine uī. Time-
 bant enim populum, ne lapidarentur.
 Et cum adduxissent illos, statuerunt in
 concilio. Et interrogauit eos princeps
 sacerdotum, dicens. Nonne praecipien-
 do praecipimus uobis, ne doceretis in
 nomine isto? Et ecce replestis Hierusa-
 lem doctrina uestra, & uultis induce-
 re super nos sanguinem hominis istius.
 Respondens autem Petrus & apo-
 stoli dixerunt. Obedire oportet deo
 magis quam hominibus. Deus pa-
 trum nostrorum suscitauit Iesum,

Y 4 quem

ὅμνῃ διεχίρῃσαοθε κρεμάσασαυτες ἐπὶ ζύλῳ.
 τοῦτομ ὁ θεὸς ἀρχηγὸμ κη σωτῆρα ὑψωσε τῆ
 δεξιᾷ αὐτοῦ, δοῦσα μετάνοιαν τοῦ Ἰσρα-
 ῆλ, καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶμ, καὶ ἡμᾶς ἐσμῆν
 αὐτοῦ μάρτυρες τῶν ἰσχυμάτων τούτων, ὅτι
 πνεῦμα δὲ τὸ ἅγιον, ὃ ἐδωκεμ ὁ θεὸς τοῖς
 παθεσασίμ αὐτῶ. οἱ δὲ ἄκρόσαντες διεπρί-
 οντο καὶ ἐβουλεύοντο ἀνελεῖν αὐτούς, ἀνα-
 σᾶς δ' ἐτίς ἐν τοῦ σωεδρίῳ φαρισαῖος ὀνό-
 ματι γαμαλιήλ, νομοδιδάσκαλος τίμιος
 παντὶ τοῦ λαῶ, ἐκέλευσε ἕξω βραχῦτι τοὺς
 ἀποστόλους ποιῆσαι. εἶπε τε πρὸς αὐτούς, ἀν-
 δρες Ἰσραηλίται προσέχετε ἑαυτοῖς ἐπὶ τῆς
 ἀνθρώποις τῶν τοῖς, τί μέλλετε πράσασθαι, πρὸ
 γὰρ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀνέστη θουδᾶς λέ-
 γων ἵνα ἑαυτῶν, ὡς προσεκολληθῆ ἀριθμὸς
 ἀνδρῶν ὡσεὶ τετρακοσίωμ, ὃς ἀνθρώπων κη πάν-
 τες ὅσοι ἐπεῖθοντο αὐτῶ, διελύθησαν κη ἐξ-
 ἔροντο εἰς οὐδέμ, μετὰ τοῦτομ ἀνέστη Ἰουδαῖος
 ὁ γαλιλαῖος ἐν ταῖς ἡμέραις ἐν ἀπογραφῆ
 φῆς, καὶ ἀπέσχε λαὸν ἰκανὸν ὀπίσω αὐτῶ.
 καὶ κῆν ἀπώλετο, καὶ πάντες ὅσοι ἐπέ-
 θον αὐτῶ, διεσκορπίθησαν. καὶ τὰ νῦν λέ-
 γω ὑμῖν, ἀπόστητε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τού-
 των, καὶ εἰσαταε αὐτούς, ὅτι ἑὰρ ἡμεῖς ἀνθρώ-
 πων ἢ βουλή, ἢ τὸ ἔργον τοῦτο, καταλυθήσε-
 ται; εἰ δὲ ἐκ θεοῦ ἔστι, οὐ δύναοθε καταλυ-
 σαι αὐτό, μήποτε καὶ θεομάχοι ἐυρεθῆτε.
 ἐπεὶ ὀθισαμ δὲ αὐτῶ καὶ προσκαλεσάμενοι
 τοὺς ἀποστόλους, εἶραντες παρήγαλαμ μὴ
 λαλεῖν ἐπὶ τοῦ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἀπέ-
 λυσαμ αὐτούς, οἱ μὲν οὖν ἐπορεύοντο χαίρον-
 τες ἀπὸ προσώπου τοῦ σωεδρίου, ὅτι ὑπῆρ-
 τῶ ὀνόματι αὐτοῦ κατηξιώθησαν ἀτιμα-
 σθῆναι, πᾶσαμ τε ἡμέρῃ ἐν τοῦ Ἰσραῆ, κη κατ' ὁ-
 κορδουκ ἐπαύοντο διδάσκοντες, καὶ εὐαγ-
 γελίζόμενοι Ἰησοῖν τὸν Χριστόν.

Ἐμ δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις πληθυσά-
 των τῶμ μαθητῶν, ἐγένετο γογγυσμὸς τῶμ
 ἑλλιωσῶμ

quē uos interemistis suspendentes in li-
 gno. Hunc principē & saluatorem deus
 exaltauit dextera sua ad dandā pœni-
 tentiam Israel & remissionē peccatorū,
 & nos sumus ei testes horū uerboꝝ. In
 sup aut & spūs sctūs, quē dedit deo obe-
 diētibus illi. Hæc aut cū audissent disse-
 cabantur, & consultabant ut interfice-
 rent illos. Surgens autem quidā in con-
 cilio pharisæꝝ nomine Gamaliel legis
 doctor honorabilis uniuersæ plebi, ius-
 sit ut paulisper secederent foras aposto-
 li. Dixitq; ad illos. Viri Israelitæ atten-
 dite uobis super hominibus istis, quid
 acturi sitis. Ante hos enim dies extitit
 theudas dicens se esse aliquem, cui con-
 sensit numerus uirorū circiter quadrin-
 gentorum, qui occisus est, & omnes qui
 credebāt ei dissipati sunt, & redacti ad
 nihilum. Post hunc extitit Iudas Gali-
 læus in diebus p̄fessionis, & auertit po-
 pulum post se. Et ipse periit, & omnes
 quotquot cōsenserant ei dispersi sunt.
 Et nunc dico uobis, abstinete ab homi-
 nibus istis, & sinite illos. Qm̄ si ē ex ho-
 nibus consiliū aut opus hoc, dissoluēt,
 si uero ex deo est, nō potestis dissolue-
 re, ne quādo & deo repugnare reperia-
 mini. Consenserunt aut illi, & cū aduo-
 cassent apostolos cæsis denūciauerunt,
 ne omnino loquerent̄ in nomine Iesu,
 & dimiserunt eos. Et illi quidem ibant
 gaudentes a conspectu cōcilij, quod di-
 gni habitū essent ut p̄ nomine eius con-
 tumeliam pateretur. Et cotidie in tem-
 plo & circa domos nō cessabant docere
 & euangelizare Iesum Christum.

In diebus autem illis crescente nume-
 ro discipulorum, ortum est murmur
 grecorū

ἑλλήνων πρὸς τοὺς ἑβραῖους, ὅτι παρέβω-
 ροῦτο ἐν τῇ διακονίᾳ τῆ καθήμενῆς αἰχλί-
 ρου αὐτῆς, προσκαλεσάμενοι δὲ οἱ δώδεκα
 τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν, ἔειπον, οὐκ ἄριστόν
 ἔστιν ἡμᾶς καταλείψοντας τὸν λόγον τοῦ
 θεοῦ, διακονεῖν τραπέζαις. ἐπισκέψαθε οὖν
 ἀδελφοὶ ἀνδρας ὅτι ἡμῶν μαρτυροῦμενος
 ἐστὶν ἀπὸ πλήθους πνεύματος ἁγίου, καὶ σοφίας
 ὅπως καταστήσωμεν ἐπὶ τῆς κλίσιας ταύτης. ἡ
 μῆς δὲ τῆ προσοχῆς, καὶ τῆ διακονίας τοῦ λό-
 γου προσκαρτερήσωμεν, καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος
 ἐνώπιον πάντων τοῦ πλήθους, καὶ ἐξελέξαν-
 το σέβαστον, ἄνδρα πλήρη πίστεως, καὶ πνεύ-
 ματος ἁγίου, καὶ εὐλιπίου, καὶ πρόχορον
 καὶ νικάνορα, καὶ τίμωνα, καὶ παρμενᾶν, καὶ
 νικόλαον προσκλήτορα ἀντιόχεια, ὃς ἐστὶν
 σαρκενῶν ἁποστόλων, καὶ προσοβιά-
 μωιοι, ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας. ὁ δὲ λό-
 γος τοῦ θεοῦ ἠθάρων, καὶ ἐπλαθύνετο ὁ ἀρι-
 θμὸς τῶν μαθητῶν ἐν ἱερουσαλήμ σφόδρα,
 πολλοὶ τε ὄχλοι τῶν ἑβραίων ὑπέκκοον τῆ πί-
 σε. στέφανος δὲ πλήρης χάριτος καὶ δυνά-
 μεις, ἐποίησεν τέρατα καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν
 τῷ λαῷ. ἀνέστησαν δὲ ἱσραηλῆται ἐκ τῆς
 κυρηναῖας, καὶ ἀλεξανδρείας, καὶ τῆς ἀπὸ κίλικί-
 ας, καὶ ἀσίας, συζητοῦντες τῷ σέφῳ, καὶ
 οὐκ ἔχοντες ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ, ὁ δὲ πνεύ-
 ματι ᾧ ἐλάλει, τότε ὑπέελαρον ἄνδρας λέ-
 γοντας, ὅτι ἀκκήροαμεν αὐτὸν λαλοῦντα
 ῥήματα βλάσφημα εἰς μωσῆν καὶ τὸν θεόν.
 συνεκίνησαν τε τὸν λαόν καὶ τοὺς πρεσβυτέ-
 ρους, ὁ τὸν γραμματεῖς, καὶ ἐπισάντες, συ-
 νέψασαν αὐτόν, καὶ ἤγαγον εἰς τὸ συνέ-
 δριον, ἔσκασαν τε μάρτυρας Ἰουδαῖοι, λέγον-
 τας, ὁ ἄνθρωπος οὗτος ὃν παύεται ῥήματα
 βλάσφημα λαλῶν κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁ-
 γίου τούτου καὶ τοῦ νόμου. ἀκκήροαμεν γὰρ
 αὐτὸν λέγοντος, ὅτι ὁ ἰησοῦς ὁ ναζαρεῖος,
 οὗτος κατὰ

græcorum aduersus hebræos. eo q̄ de-
 spercerentur in ministerio cotidiano ui-
 duæ eor̄. Aduocata autem duodecim
 multitudine discipulor̄ dixerunt. Nō
 est æquū, ut derelicto sermone dei mi-
 nistremus mēsis. Cōsiderate ergo fr̄es
 uiros ex uobis boni testimonij septē,
 plenos spiritu sancto & sapiētia, quos
 constituamus in hunc usum. Nos uerō
 orationi & ministerio uerbi instantes
 erimus. Et placuit sermo coram omni
 multitudine. Et elegerunt Stephanum
 uirum plenum fide & spiritu sancto, &
 Philippū, & Prochorū, & Nicanorē, &
 Timonem, & Parmenam, & Nicolaū
 aduenam Antiochenū. Hos statuerūt
 in conspectu apostolorum, & cū ora-
 sent imposuerunt eis manus. Et uerbū
 domini crescebat, & multiplicabat̄ nu-
 merus discipulor̄ in Hierusalē ualde.
 Multa etiam turba sacerdotū obedie-
 bat fidei. Stephanus aut̄ plenus gratia
 & fortitudine faciebat p̄digia & signa
 magna in populo. Surrexerūt aut̄ qui-
 dam de synagoga quæ appellatur liber-
 tinorum, & Cyrenensiū, & Alexandri-
 norum, & eor̄ q̄ erant a Cilicia & Asia
 disputantes cū Stephano, & non pote-
 rant resistere sapientiæ & sp̄ui qui loq̄-
 batur. Tunc summiserunt uiros qui di-
 cerent, Audiuimus eum dicentem uer-
 ba blasphemix in Mosen & deum. Cō-
 moueruntq; plebem & seniores & scri-
 bas, & inuadentes corripuerunt eum,
 & adduxerunt in concilium, & statue-
 runt falsos testes qui dicerent. Homo
 iste non cessat loqui uerba aduersus lo-
 cum sanctū hūc & legem. Audiuimus
 enim eum dicentem, Iesus Nazarenus
 hic destruit

blasphemat

οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τῶν υἱῶν, καὶ ἀλλά-
 ξει τὰ ἔθνη ἃ ἐπέδωκεν ἡμῖν Μωϋσῆς, καὶ ἀ-
 τενίσαντες εἰς αὐτὸν ἅπαντες οἱ καθιζόμενοι
 ἐν τῷ σωεδρίῳ, εἶδον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ
 ὡς εἰ πρόσωπον ἀγγέλου. εἶπε δὲ ὁ ἀρχι-
 ερεύς, εἰ ἄρα ταῦτα οὕτως ἔχει, ὃ δὲ ἔφη, ἄν-
 δρες ἀδελφοί, Ἐπαύσατε, ἀκούσατε. ὁ θεὸς
 ἐν δόξῃ ὡφθη τῷ πατρὶ ὑμῶν Ἀβραάμ, ὅμ-
 νη ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ, πρὶν ἢ κατοικῆσαι
 αὐτὸν ἐν Χαρρᾷ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, ἔξ-
 ελθε ἐκ γῆς σου, Ἐκ γῆς σουγενεῖας σου,
 καὶ δεῦρο εἰς γῆν ἣν ἄρ σοι δείξω. τότε ἔβη
 ἐκ γῆς Χαλδαίων, κατέκκσερ ἐν Χαρ-
 ρᾷ, κακῶθεν μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν πατέ-
 ρα αὐτοῦ, μετέκκσερ αὐτὸν εἰς τὴν γῆν Ταύ-
 τιν, εἰς ἣν ὑμεῖς νῦν κατοικεῖτε, καὶ οὐκ εἶδω-
 κερ αὐτῷ κληρονομίαν ἐν αὐτῇ, οὐδὲ βῆμα
 ποδός, Ἐπέκειλατο αὐτῷ δουλα εἰς κα-
 τάχεσιν αὐτῶν, Ἐτῷ ἀνέματι αὐτῷ μετὰ
 τὸν, οὐκ ὄντες αὐτῷ τέκνου, ἐλάλησε ὁ θεὸς
 ὁ θεὸς, ὅτι ἔσα τὸ ἀνέμα αὐτῷ πάροικον ἐν
 γῇ ἄλλοθί, Ἐδουλώσουσι αὐτὸν, καὶ κακῶ-
 σουσι, ἔτη πενήκοντα, Ἐτὸ ἔθνος ὃ ἐὰν δου-
 λώσωσι, κρινῶ ἐγὼ, εἶπερ ὁ θεός, καὶ μετὰ ταῦ-
 τα ἔβη ἐκ τῆς γῆς Ταύτης, καὶ λατρεύσουσι μοι
 ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ εἶδωκερ αὐτῷ διαθήκην
 περὶ τοῦ τόπου, Ἐοὗτος ἐγγήνησε τὸν Ἰσαάκ, καὶ
 περὶ ἑπταμερῶν αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, καὶ
 ὁ Ἰσαάκ τὸν Ἰακώβ, καὶ ὁ Ἰακώβ, τὸν δώδε-
 κα πατριάρχας, Ἐοἱ πατριάρχαι ζηλώσαντες
 τὸν Ἰωσήφ, ἀπέδοντο εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἦν ὁ θε-
 ος μετὰ αὐτῶν, Ἐστέλειτο αὐτὸν ἐκ πασῶν τῶν
 θλίψεων αὐτῶν, Ἐεἶδωκερ αὐτῷ χάρισμα καὶ σοφί-
 αμα ἐναντίον φαραὼ βασιλέως Αἰγύπτου, Ἐκα-
 τέκκσερ αὐτὸν ἡγούμενον ἐπὶ Αἰγύπτου,
 καὶ ὅλον τὸν οἶκον αὐτῶν. ἦλθε δὲ λιμὸς ἐφ' ὅ-
 λην τὴν Αἰγύπτου, Ἐχαμαί, καὶ Βελίφισ με-
 γάλη, Ἐοὐχ' ἐνρισκομ χορτάσματα οἱ πατέ-
 ρες ἡμῶν, ἀκός ἢ Ἰακώβ ὄντα σίτα ἐν Αἰγύπτῳ
 εἰσέλαε

hic destruit locū hūc, & mutabit tradi-
 tiōes quas tradidit nobis Moses. Et in-
 tuētes eum oēs q̄ sedebant in cōcilio, ui-
 derunt faciem eius tanq̄ faciē angeli.

Dixit autē princeps sacerdotū, num
 hac ita se habent. Qui ait, Viri fratres
 & patres audite. Deus gloriæ apparuit
 patri nostro Abraham cū esset in Meso-
 potamia, priusq̄ moraret̄ in Charrā,
 & dixit ad illū. Exi de terra tua & de co-
 gnatiōe tua, & ueni i terrā quācūq̄ mō-
 strauero tibi. Tunc exiit de terra Chal-
 daeorum, & habitauit in Charrā. Et in-
 de postq̄ mortuus est pater eius tran-
 tulit illum in terram hanc, in qua nunc
 uos habitatis. Et non dedit illi haredi-
 tatē in ea, nec uestigiū pedis, & repmi-
 sit illi eā se datur in possessionē, & se-
 mini eius post ipsū, cū nō haberet filiū
 Locut⁹ est autē ei de⁹ qd futurz esset se-
 mē ei⁹ inquilinū in terra aliena, & serui-
 tuti illud subiecturi essent, & male tra-
 ctaturi annis quadringētis, & gentē cui
 cūq̄ seruiert iudicabo ego dicit dñs.
 Et post hæc exhibunt & seruiēt mihi in
 loco isto. Et dedit illi testamentū circū-
 cisionis, & hic genuit Isaac, & circūcidit
 eum in die octauo. & Isaac Iacob, & Ia-
 cob duodecim patriarchas. Et patriar-
 chæ emulantes Ioseph uendiderunt in
 ægyptū, & erat deus cū eo, & eripuit eū
 ex oibus tribulationibus eius, & dedit
 ei gratiā & sapiētīā in cōspectu Pharao-
 nis regis ægyptiorū, & cōstituit eū p̄fei-
 ctū sup ægyptū & sup totā domū suā.
 Venit autē fames in uniuersā terrā ægy-
 pti & Chanaan, & tribulatio magna, &
 nō inueniebāt cibos patres nostri. Cū
 audisset at̄ Iacob eē frumēta i ægypto,

VII

milit

Ζηαπέσλε τοὺς πατέρας ἡμῶν πρῶτον, ὅ
 ἐν τῷ θῷ δυντέω, ἀνεγνωρίσθη ἰωσήφ τοῖς ἀ-
 δελφοῖς αὐτοῦ, καὶ φαίετο ἐγγύετο τῷ φα-
 ραῶ, δὲ γῆθῃ τῷ ἰωσήφ. Αποσείλας δὲ ἰω-
 σήφ, μετεκαλέσατο τὸν πατέρα αὐτοῦ ἰα-
 κώβ, καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν ἐν ψυχῆς
 ἐβδόμενοντα πέντε. Κατέβη δὲ ἰακώβ εἰς αἴ-
 γυπτον, καὶ ἐτελεύτησεν αὐτὸς καὶ οἱ πατέ-
 ρες ἡμῶν, καὶ μετετέθησαν εἰς σὺνχέμ, ὅ ἐτε-
 θησαν ἐν τῷ μνήματι, ὃ ὠνήσατο ἀβραάμ
 Ζιμῆς ἀργυρίου, παρὰ τῷ ἰωῶν ἐμὸς τοῦ συ-
 χέμ. καθὼς δὲ ἠγγίζετο ὁ χρόνος τοῦ ἐπαγγε-
 λίας, ἦς ὠμοσεμ ὁ δεὸς τῷ ἀβραάμ, ἤνεκσεμ
 ἡ λαὸς καὶ ἐπληθύνθη ἐν αἰγύπτῳ, ἀχρῆς
 οὐ ἀνέσθη βασιλεὺς ἐτεροῦ, ὃς οὐκ ἴδεν τὸν
 ἰωσήφ, οὐτὶ κατασοφισάμην τὸ γένος
 ἡμῶν, ἐκάκωσε τοὺς πατέρας ἡμῶν τῷ ποι-
 ἔμ ἐκδετα τὰ βρέφη αὐτῶν εἰς τὸ μὴ ζωο-
 γοῦναι, ἐν τῷ καιρῷ ἐγεννήθη μωυσῆς, καὶ
 ἦν ἀσθεῖς τῷ δεῶ, ὃς ἀνετράφη μίλλας ἔξῃς
 ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς, ἐκτεθέντα δὲ αὐ-
 τὸν, ἀνείλετο αὐτὸν ἡ θυγάτηρ φαράω, καὶ
 ἀνετρέψατο αὐτὸν ἐαυτῇ εἰς ἡὸν, καὶ ἐπα-
 δεύθη μούσῃς πάση σοφίᾳ αἰγυπτίῳ.
 Ἡ δὲ δωατὸς ἐν ἔργοις καὶ ἐν λόγοις,
 ὃς δὲ ἐπληροῦτο αὐτῷ τεσσαρακονταετῆς
 χρόνος, ἀνέβη ἐπὶ πλὴν καρδίᾳ αὐτοῦ,
 ἐπισκέψασθαι τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ, τοὺς
 ἰούς ἰσραήλ, καὶ ἰδῶν τῖνα ἀδίκουμονον,
 ἡμῶατο, καὶ ἐποίησεμ ἐκδίκησιν τῷ
 καταπονουμλίῳ, πατάξας τὸν αἰγύ-
 πτιον. ἐνόμιζε δὲ σωτένας τοὺς ἀδελ-
 φούς αὐτοῦ, ὅτι ὁ δεὸς διὰ χάριτος αὐτοῦ δί-
 δωσιμ αὐτοῖς σωτηρίαν. οἱ δὲ οὐ σωῆκαμ,
 τῆ τε ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ὥφθη αὐτοῖς μαχο-
 μένοις, καὶ σωήλασεμ αὐτοὺς εἰς εἰρήνην,
 ἐπωῶν. ἄνδρες ἀδελφοί ἐσε ὑμεῖς, ἵνα τί
 ἀδικεῖτε ἀλλήλους; ὁ δὲ ἀδίκων τὸν πλη-
 σίον, ἀπώσατο αὐτὸν, ἐπωῶν.

Τίς σε κατέσκημ

misit patres nostros primū, & cū iterū
 uenisset agnit⁹ ē Ioseph a fratrib⁹ suis,
 & manifestatū est Pharaoni genus Io-
 seph, Misso autē nūcio Ioseph accersiuīt
 iacob patrē suū, & oēm cognationē suā
 in animabus septuagintaquin⁹. Et de-
 scendit Iacob in ægyptū, & defunctus
 est ipse & patres nostri. Et trāslati sunt
 in sychē, & positi sunt in sepulchro qd̄
 emit Abrahā p̄cio argenti a filijs Emor
 filij Sychem. Cū autē appropinquaret
 tempus promissionis quam iurauerat
 deus Abrabæ, creuit populus & multi-
 plicatus est in ægypto, quoadulq; sur-
 rexit alius rex, qui non nouit Ioseph.
 Hic circumueniens genus nostrum, af-
 flixit patres nostros, ut exponerent in-
 fātes suos ne foetus essent uitales. Eodē
 tpe natus est Moses, & fuit gratus deo
 qui nutritus est tribus mensibus in do-
 mo patris. Expositum autē illum sustu-
 lit cum filia Pharaonis, & nutriuit eum
 sibi in filium. Et eruditus est Moses
 omni sapientia Aegyptiorum, & erat
 potens in factis & in dictis. Cum au-
 tem impleretur ei quadraginta anno-
 rum tempus, ascendit in cor eius ut in-
 uiseret fratres suos filios Israel. Et cum
 uidisset quendam iniuria affici, uindi-
 cavit illum, & fecit ultionem, ei qui af-
 fligebatur percusso ægyptio. Existima-
 bat autē intelligere fratres suos, quod
 deus per manum ipsius daret salutem
 illis. At illi nō intellexerunt. Et sequēti
 die uisus est illis litigantibus, & recon-
 ciliabat eos in pacem, dicēs. Viri, frēs
 estis. Cur uos inuicē leditis? Qui autē in-
 iuriā faciebat pximo, repulit eū dicēs.
 Quis

τίς σε κατέσκηψε ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ'
 ὑμᾶς; μή ἀνελεῖρ με σὺ θεέλας, ὃν ἔξωπορ ἀ-
 νεῖλες χθὲς ὅμ' αἰγυπῆσι; ἐφυγε δὲ μωσῆς ἐν
 τῷ λόγῳ τῷτῳ, ἔρχεται πάροικος ἐν γῆ
 μαδιῖάμ, ὃν ἐγγύνησε μὴ οὐκ ἔτι πωλῆσι
 θέντων ἐτῶν τεσσαράκοντα, ὡφθη αὐτῷ ἐν τῇ
 ἐρήμῳ τῷ ὄρει σὶνᾶ, ἄγγελος κυρίου ἐν φλο-
 γί πυρός βάρου, ὃ δὲ μωσῆς ἰδὼν ἐθαύμα-
 ζε τὸ ὄραμα. προσερχομένου δὲ αὐτῷ κατανοῆ-
 σαι, ἐγγύησε φωνὴ κυρίου πρὸς αὐτὸν. ἐγὼ ὁ θε-
 ὸς πάντων πατέρων σου, ὁ θεὸς ἀβραάμ, καὶ ὁ θεὸς
 ἰσαὰκ, καὶ ὁ θεὸς ἰακώβ. ἐντρομος δὲ γενόμε-
 νος μωσῆς, οὐκ ἐτόλμα κατανοῆσαι. εἶπε δὲ
 αὐτῷ ὁ κύριος, λύσον τὸ ὑπόδημα τὸ ἐπὶ πο-
 δῶν σου, ὅτι γὰρ τόπος ἐστὶ ἅγιος γῆ ἁγία
 ἐστίν. ἰδὼν δὲ ἰδὼν τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ σου
 ἐν αἰγυπῆσι, καὶ τὸν σιναγμοῦ αὐτῶν ἴκου-
 σα, ἐκατέστη δὲ ἐλεῖν αὐτούς. καὶ νῦν
 δεῦρο καὶ ἀποσελῶ σε εἰς αἰγυπῆσιν. τοῦτο γὰρ
 μωσῆς, ὃν ἠρνήσαντο εἰπόντες, τίς σε κατέ-
 σκηψε ἄρχοντα καὶ δικαστὴν, τοῦτο γὰρ ὁ θεὸς
 ἄρχοντα καὶ λυτρωτὴν ἀπέβαλεν ἐν χει-
 ρὶ αἰγύπτου τοῦ φθέντος αὐτῷ ἐν τῇ βάρῳ. οὐ-
 τοὺς δὲ ἐγγύησε αὐτούς, ποιήσας τέρατα καὶ
 σημεῖα ἐν τῇ αἰγυπῆσι, καὶ ἐν ἐρυθρᾷ θαλάσ-
 σῃ, καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη τεσσαράκοντα. οὗτος
 ἔστι ὁ μωσῆς, ὃν ἐπὶ τῶν ἡμετέρων ἰσραήλ. προ-
 φητῶν ἡμῶν ἀνασῆσα κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, ἐκ τῶν
 ἀδελφῶν ἡμῶν, ὡς ἐμὲ αὐτὸς ἀκούσει. οὗτος
 ἔστι ὁ γενόμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ ἐρήμῳ,
 μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν λαλοῦντων αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει
 σινᾶ, καὶ πάντων πατέρων ἡμῶν, ὃς ἐδέξατο λό-
 γον ζῶντα δοῦναι ἡμῖν. ὃν οὐκ ἠθέλησαν ὑ-
 πηκοοὶ γενέσθαι οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλὰ ἀ-
 πώσαντο. ἐξέσφακσαν τὴν καρδίαν αὐτῶν εἰς
 αἰγυπῆσιν, ἐπιόντες τῷ ἀερώμ. ποιήσαντο ἡμῖν
 θεοὺς, οἱ προπορεύσαντα ἡμῶν. ὁ γὰρ μωσῆς
 οὗτος ὃς ἐγγύησε ἡμᾶς ἐκ τῆς αἰγυπῆσιν, οὐκ
 οἶδαμεν τί γέγονε αὐτῷ, καὶ ἐμοχοπίκασα ἐν
 ταῖς ἡμέραις

Quis te constituit principem & iudicē
 super nos? Nunquid interficere me tu
 uis, quē admodū interfecisti heri ægyp-
 tium? Fugit autē Moses i uerbo isto, &
 factus est aduena in terra Madian, ubi
 generauit filios duos. Et expletis annis
 quadraginta, appuit illi in deserto mō-
 tis Sina angelus dñi in flāma ignis ru-
 bi. Moses autē uidēs admirat⁹ est uisū.
 Et accedente illo ut consyderaret, facta
 est ad eum uox dñi. Ego sum deus pa-
 trum tuorum, deus Abrahā, deus Isaac, &
 deus Iacob. Tremefactus autē Moses,
 nō audebat consyderare. Dixit autē illi
 deus. Solue calciamentū pedū tuorum.
 Locus em̄ in quo stas terra sancta est.
 Vidēs uidi afflictionē populi mei qui
 est in ægypto, & gemitū eorum audiui, &
 descendi ut eruā eos. Nunc ueni, & mit-
 tam te in ægyptū. Hunc Mosen quē ne-
 gauerunt dicentes, quōs te constituit prin-
 cipem & iudicē, hūc deus principē & re-
 demptorē misit in manu angeli qui ap-
 paruit illi in rubo. Hic eduxit illos faci-
 ens prodigia & signa in Aegypto & in
 rubro mari, & in deserto annis qua-
 draginta. Hic est Moses qui dixit filiis
 Israel. Prophetā suscitabit uobis deus
 de fratribus uestris, tanquā me ipsum au-
 dietis. Hic est qui fuit in ecclesia in soli-
 tudine cū angelo qui loquebatur ei in
 monte Sina, & cū patribus nostris, qui
 accepit sermonē uiuum ut daret nobis.
 Cui noluerunt obedire patres nostri,
 sed repulerunt & auersi sunt corde suo
 in ægyptum, dicētes ad Aaron. Fac noi-
 bis deos qui p̄cedāt nos. Mosi em̄ huic
 quod eduxit nos de terra ægypti, nescimus
 quid acciderit sit ei. Et uitulū fecerūt in
 diebus

ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἀνήγαγον θυσίαν
 τοῦ εἰδώλου, καὶ εὐφραίνοντο ἐν τοῖς ἔργοις
 αὐτῶν χειρῶν αὐτῶν. Ἔσπερε δὲ ὁ θεός, καὶ πα-
 ρέδωκεν αὐτοὺς λατρεύειν τῇ στρατιᾷ τοῦ
 οὐρανοῦ, καθὼς γέγραπται ἐν βίβλῳ τῶν
 προφητῶν, μὴ σφάγια καὶ θυσίαις προσώνεις
 κατέ μοι ἔτη τεοσαράκοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ ὀϊ-
 κος Ἰσραὴλ, καὶ ἀνελάβετε πλὴν σκηνῶν τοῦ
 μολὸχ, καὶ δ' ἄστρον τοῦ θεοῦ ὑμῶν ῥεμφάρ,
 τοὺς τύπους οὗς ἐποιήσατε προσκυνῶν ἀνι-
 τοῖς, καὶ μετοικῶ ὑμᾶς ἐπέκενα βαβυλῶ-
 νος, ἢ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου ἡμῶν τοῖς πατέρας
 ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς διετάξατο ὁ λα-
 ῶν τοῦ μωσῆ ποιῆσαι αὐτῶν κατὰ τὸν τύ-
 πον ὃν ἑώρακα. ἡμῶν καὶ εἰσήγαγον διαδεξά-
 μνοι οἱ πατέρες ἡμῶν μετὰ ἰησοῦ ἐν τῇ
 καταχέσει αὐτῶν ἐδυνάμην, ὡς ἔξωσεν ὁ θεὸς ἀπὸ
 προσώπου αὐτῶν πατέρας ἡμῶν, ἕως αὐτῶν ἡμε-
 ρῶν δαυὶδ, ὃς ἔθηκε χάρισμα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ,
 καὶ ἠτήσατο εὐρεῖν σκηνώματα τοῦ θεοῦ ἰάκωβ,
 σολομῶν δὲ ἔκοδόμησεν αὐτῶν οἶκον, ἀλλ'
 οὐκ ὁ ὑψιστος ἐν χειρῶν ποιητοῖς ναοὺς κατοί-
 κει, καθὼς ὁ προφήτης λέγει, ὁ οὐρανός μοι
 θρόνος, ἢ δὲ γῆ ὑποπόδιον αὐτοῦ ποδῶν μου.
 ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετε μοι, λέγει κύρι-
 ος, ἢ τίς τόπος φθι καταπαύσεώς μου, οὐκ ἔ-
 σται μοι ἐπίκαιρα ταῦτα πάντα, σκληροῦ ἔ-
 χηλοι καὶ ἀπειθήματα τῆ καρδίας καὶ τῆ ὀπί-
 ὑμῶν αἰεὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου ἀντιπί-
 πτετε, ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς. τίνα τῶν
 προφητῶν οὐκ εἰδὼς οἱ πατέρες ὑμῶν, ὅτι
 ἀπέκτεναν τὸν προκαταγγεῖλαντα πρὸς
 εἰρήνην τοῦ δικαίου, ὃν ἰαὼ ὑμεῖς προσό-
 κτετε καὶ φονεῖς γεγῆκατε, οἱ ζῆτες ἐλάβετε
 τὸν νόμον εἰς διατάξαις ἀγγέλων, καὶ οὐκ
 ἐφυλάξατε, ἀκούοντες δὲ ταῦτα, διεπρίον-
 το ταῖς καρδίαις αὐτῶν, καὶ ἔβρυχον τοὺς
 ὀφθαλμοὺς ἐπ' αὐτόν. ὑπάρχων δὲ πλήρης
 πνεύματος ἁγίου, ἀτεινίσας εἰς τὸ οὐρανὸν
 εἶδε δό-

diebus illis, & obtulerunt hostiā simu-
 lacro, & letabātur in operibus manuū
 suar. Conuertit se autē deus, & tradidit
 eos, ut seruirent militiæ cœli, sicut scrip-
 tum est in libro prophetar. Nūquid ui-
 ctimas & hostias obtulistis mihi an-
 nis quadraginta in deserto, domus Isra-
 el? Et suscepistis tabernaculū Moloch,
 & sidus dei uestri Rempham, figuras
 quas fecistis ad adorādū eas, & trāfferā
 uos in Babylonem. Tabernaculum te-
 stimonij fuit patribus uestris in deser-
 to, sicut disposuit illis, loquens ad Mo-
 sen, ut faceret illud secundū formā quā
 uiderat. Qd & induxerunt qui successerunt
 patres nostri cū Iesu in possessio-
 nem gentiū, quas expulit deus a facie
 patrū nostror usq; ad dies Dauid, qui
 inuenit gratiā ante deū, & petijt ut in-
 ueniret tabernaculū deo Iacob, Salo-
 mon autē ædificauit illi domū, sed non
 is est excelsissimus qui in manufactis
 templis habitat, sicut ppheta dicit. Cœ-
 lū mihi sedes est, terra autē scabellū pe-
 dum meor. Quā domum ædificabitis
 mihi dicit dñs, aut quis locus quietio-
 nis meæ est? Nonne manus mea fecit
 hæc omnia? Dura ceruice & incircūcisi
 corde & auribus, uos semp spiritui san-
 cto restitistis, sicut patres uestri, ita &
 uos. Quē prophetar nō sunt persecuti
 patres uestri? Et occiderunt eos, qui p-
 nunciabant de aduentu iusti, cuius uos
 nunc pditores & homicidæ fuistis, qui
 accepistis legem p dispositiones ange-
 lorum, & nō custodistis. Audientes autē
 hæc dissecabantur cordibus suis, & stri-
 debāt dētibus in eū. Cū autē esset plen⁹
 spiritu sancto, intentis in cœlum oculis
 Z uidit

ἔιδε δὲ ὄραμ θεοῦ, Ἐἶπεν ἰδοὺ θεωρῶ τὴν οὐρανὸν ἀνεωγμένον, καὶ ἔπιπερτοῦ θεοῦ τὴν οὐρανὸν ἀνεωγμένον, Ἐπὶ ἡὸν ἄνθρωπον ἐκ δεξιῶν ἰσῶτα τῷ θεῷ, κρᾶξαντες δὲ φωνῇ μεγάλῃ, συνέχοντά ὧτα αὐτῶν, καὶ ὥρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ' αὐτόν, καὶ ἐκβαλόντες ἔξω φθιπέως ἐλιθοβόλου, καὶ οἱ μάρτυρες ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια παρὰ τοὺς πόδας νεανίου καλουμένου σαύλου, καὶ ἐλιθοβόλωσαν τὸν σέφανον ἐπικαλούμενον καὶ λέγοντα, κύριε ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου. οἱ δὲ τὰ γόνατα, ἐκραξε φωνῇ μεγάλῃ, κύριε, μὴ σέσκῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. καὶ τοῦτο εἰπὼν, ἐκοιμήθη.

Σαῦλ δὲ ἦν σαβουδοκῶν τῆ ἀναρίστη αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διωγμὸς μέγας ἐπὶ τῷ ἐκκλησίᾳ τῶν ἐν ἱεροσολύμοις, πάντες δὲ διεσπάρησαν κατὰ τὰς χώρας φθιπέως καὶ σαμαρείας, πλὴν ἁπὸ ἀποσόλων. Σαβεκόμισαν δὲ τὸν σέφανον ἄνδρες ἐυλαβεῖς, καὶ ἐποίησαντο κοίτην ἐπὶ τὸν μέγαρον ἐπ' αὐτῶν. Σαῦλ δὲ ἐλυμᾶνετο τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ τοὺς οἴκους εἰσπορεύόμενος, σὺν τῷ τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν παρὰ τοῦ θεοῦ εἰς φυλακίαν. οἱ μὲν οὖν διεσπάρησαν, δι' ἄλλοθεν εὐαγγελίζοντες τὸν λόγον. Φίλιππος δὲ κατεβῶν εἰς πόλιν φθιπέως σαμαρείας, ἐκήρυσεν αὐτοῖς τὸν Χριστόν. προσέχοντες τὸν ὄχλον τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τοῦ οὐλίου οὐμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἀκούειν αὐτοῦ, καὶ βλέπειν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίησεν. πολλῶν γὰρ τῶν ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα βοῶντα μεγάλη φωνῇ ἔζηρχετο. πολλοὶ δὲ παραλελυτοὶ καὶ χωλοὶ ἐπερᾶσθαι. καὶ ἐγένετο χαρὰ μεγάλη ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ. Ἄνθρωπος δὲ τις ὀνόματι σίμων, προῦπῆρχεν ἐν τῇ πόλει, μαγείων καὶ ἔζηρχων τὸ ἔθνος φθιπέως σαμαρείας, λέγων. ἴναί τίνα ἑαυτὸν μέγαρον

uidit gloriā dei, & Iesum stantem a dextris dei. Et ait. Ecce uideo caelos apertos & filium hominis stantem a dextris dei. Exclamantes autem uoce magna continuerunt aures suas, & impetū fecerunt unanimiter in eū. Et eiectū eū e ciuitate lapidabant, & testes deposuerunt uestimenta sua secus pedes adolescentis, qui uocabatur Saulus. Et lapidabant Stephanum inuocātem & dicentem, Dñe Iesu suscipe spiritū meum. Positis autem genibus, clamauit uoce magna. Dñe, ne statuas illis peccatum hoc. Et cum hoc dixisset, obdormiuit.

Saulus autem erat consentiens nequiti eius. Facta est autem in illa die persecutio magna aduersus ecclesiam quae erat Hierosolymis, & omnes dispersi sunt per regiones Iudaeae & Samariae praeter apostolos. Curauerunt autem Stephanum uiri timorati, & fecerunt planctum magnum super eum. Saulus uero deuastabat ecclesiam per domos intrans & trahens uiros ac mulieres tradabat in custodiam. Igitur qui dispersi erant pertransibant, euangelizantes uerbum dei. Philippus autem descendens in ciuitatem Samariae, praedicabat illis Christum. Intendebant autem turbae his quae a Philippo dicebantur unanimiter audientes, & uidentes signa quae faciebat. Spiritus enim multis qui ab illis tenebantur, clamantes uoce magna exhibebat. Multi autem paralytici & claudii curati sunt. Et factum est gaudium magnum in illa ciuitate. Vir autem quidam nomine Simon qui ante fuerat in ciuitate, arte exercens magicam, & seducens gentem Samariae, dicens se esse quēpiam magnum

VIII

imūdi

μέγαρον, ἢ προσέχορον ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, λέγοντες, οὗτος ὄσιον ἢ δάμαμις τῷ θεοῦ ἢ μεγάλη προσέχορον δὲ αὐτῷ, διὰ τὸ ἰκανῶς χρόνον ταῖς μαγείαις θύεσθαι κέναι αὐτὸς, ὅτε δὲ ἐπίσθυσαν τῷ Φιλίππῳ, εὐαγγελιζομένῳ τὰ περὶ τοῦ βασιλείας τοῦ θεοῦ, καὶ τῷ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἔβαπτιζοντο ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, ὁ δὲ Σίμων καὶ αὐτὸς ἐπίσθυσεν, καὶ βαπτισθεὶς ἦν προσκαρτερῶν τῷ Φιλίππῳ, θεωρῶν τὴν δυνάμει καὶ σημεῖα γινόμενα θύεσθαι. Ἀκούσαντες δὲ οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις ἀπόστολοι, ὅτι δέδεικται ἡ σάμαρα τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς τὸν πέτρον καὶ Ἰωάννην, οἱ ἄνευ καταβάντες, προσήεσαντο περὶ αὐτῶν, ὅπως λάβωσι πνεῦμα ἅγιον. ὅπου γὰρ ἦν ἐπὶ οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπέπνωκός, μόνον δὲ βεβαπισμένοι ὑπῆρχον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ. τότε ἐπετίθουν τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐλάμβανον πνεῦμα ἅγιον. Θεασάμενος δὲ ὁ Σίμων, ὅτι διὰ τοῦ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν αὐτῶν ἀποδόλωμα, δίδοι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, προσήεγεν αὐτοῖς χεῖρας, λέγων. Δότε καὶ μοι τὴν θύεσθαι ταύτην, ἵνα ὡς ἐὰν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας, λαμβάνη πνεῦμα ἅγιον. Πέτρος δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν. τὸ ἀργύριόν σου σὺ σοι εἶναι εἰς ἀπόλωμα, ὅτι πλὴν δωρεᾶς τοῦ θεοῦ οὐδὲν ἔστιν ἐν χερσίν σου. οὐκ ἔστι σοι μερίξ οὐδὲ κλήξ. Ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ. ἡ καρδίᾳ σου οὐκ ἔστιν ἐνδία ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. μετανόησον οὖν ἀπὸ τοῦ κακίαι σου ταύτης, καὶ δέηθι τοῦ θεοῦ, εἰ ἄρα ἀφεθήσεται σοι ἡ ἐπίνοια τοῦ καρδίαι σου. εἰς γὰρ πολλὰ πικρίας καὶ σῶδ' εσμορ ἀδικίας ὄρωσε ὄντα. ἀποκρίθεις δὲ ὁ Σίμων, εἶπε. Δείδητε ὑμεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν κύριον, ὅπως μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμέ ὡς εἰρήκατε. οἱ μὲν οὖν διαμαρτυροῦμενοι καὶ λαλήσαντες τὸν λόγον τοῦ κυρίου, ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ, πολλὰς τε

magnum, cui auscultabant a minimo usq; ad maximū, dicentes. Hic est uirtus dei quæ uocatur magna. Auscultabant aut̄ ei, propterea quod multo tempore magicis artibus demētasset eos. Cū uero credidissent Philippo euangelizātī de regno dei, & noīe Iesu Christi baptizabāt uiri simul ac mulieres. Tūc Simon & ipse credidit, & cum baptizatus esset adhærebat Philippo. Vidensq; signa & uirtutes fieri, stupens ammirabatur. Cū aut̄ audissent apostoli qui erant Hierosolymis, quod recepisset Samaria uerbū dei, miserūt ad eos Petrum & Ioannē. Qui cū uenissent orauerunt pro ipsis, ut acciperent spiritum sanctū. Nondū enim in quēdam illorū illapsus fuerat, sed baptizati tantū erāt in noīe Christi Iesu. Tūc imponebant manus super illos, & accipiebant spiritum sanctū. Cū uidisset aut̄ Simon quod per impositionē manus apostolorū daretur spūs sanctus, obtulit eis pecunias dicens. Date & mihi hanc potestatem, ut cuiusq; imposuero manus accipiat spm̄ sanctū. Petrus aut̄ dixit ad eum. Pecunia tua tecū sit in perditionē, quā donū dei existimasti per pecuniā parari. Non est em̄ tibi pars neq; fors in ratione hac. Cor enim tuū nō est rectum coram deo. Resipisce igitur ab hac malicia tua, & roga deum si forte remittat tibi cogitatio cordis tui. In felle enim amaritudinis & obligatiōe iniquitatis uideo te esse. Respondens aut̄ Simon, dixit. Precamini uos pro me ad dñm, ne quid ueniat super me horū quæ dixistis. Et illi quidem testificantes & locuti uerbum dei, redibāt Hierosolymā.

Z 2 & multis

ACTA
 idigle dei, & Iesum stantem
 tis dicitur. Ecce uideo uobis
 s & Iesum hominis stantem
 is dicitur. Iudicantes autem
 na commouit aures suas, & im
 certum uenit in eū. Ex eie
 ciuitate lapidabant, & restes dep
 me uertitua sua Iesus pedes au
 ptis, qui uocabat Saulus. Et Iesu
 pt. Sicut enim inuocatum & dicit
 n. Dicit Iesu Iulape Ippinā tunc
 olus autem genibus, clamauit
 naga. Dicit ne stans illis prece
 io. Ex cum hoc dicitur, obdorm
 Saulus autem erat confitens
 us. Facta est autem in illa die
 magna aduersus ecclesiam qu
 tolymā, & omnes dispersi
 egiones Iudææ & Samariæ
 stolos. Curauerunt autem
 m uini timorē, & fecerunt qd
 magnum super eum. Saulus
 altabat ecclesiam per domo
 trahens uiros ac muliere
 in custodia. Igitur qui di
 pertrantibāt, euangelizant
 dei. Philippus autem de
 ciuitatem Samariæ, prædi
 istum. Intendebant aut
 pax a Philippo dicebant
 r audientes, & uidentis
 ebat. Spiritus enim
 tenebantur, clamantes
 a exhibat. Multi aut̄ parati
 curati sunt. Et factum est
 agnum in illa ciuitate. V
 omine Simon qui ante
 te, arte exercebat magiam, d
 entem Samariæ, dicitur & dicitur

πολλὰς τε κώμας τῶν σαμαρειτῶν ἐευγγελί-
σαντο. Ἄγγελος δὲ κυρίου ἐλάλησε πρὸς Φί-
λιππον, λέγων. Ἀνάστη καὶ πορεύου κατὰ
μεσημβρίαν ἐπὶ τὴν ὁδὸν πλὴν καταβαίνου ἰ-
σαρὰ πρὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς γάζαν, ἅυτη ὁδὸς ἐ-
στίν. καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ
αἰθίοπος, εὐνοῦχος, δυνάστης κανδακῆς φιλίβα
σιλίου, ἀδιόπων, ὃς ἦν ἐπὶ πάσης φιλίβα
ζῆς αὐτοῦ, ὃς ἐκλήθη προσκυκώσω εἰς Ἱε-
ρουσαλὴμ, ἦν τε ὑποστρέφων καὶ καθήμενος
ἐπὶ τοῦ ἄρματός αὐτοῦ, καὶ ἀνεγίνωσκε τὸ
προφήτῳ ἠσαΐαν. εἶπε δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ θε-
οῦ φιλίππῳ. πρόσσελθε, καὶ κολλήθητι τῷ ἄρματι τῷ
του. προσδραμῶν ὃς φιλίππος, ἠκουσεν αὐτὸν
ἀναστίνωσκοντα τὸν προφήτῳ ἠσαΐαν, καὶ εἶπε.
ἀρά γε γινώσκεις ἀναστίνωσκες; ὃς εἶπε.
πῶς ἔγωγε δυνάμις, ἔγωγε μὴ τις ὁδὸν ἠσκη-
σάμενος ἐκάλεισέ με τὸν φιλίππον ἀναβαίνειν καθί-
σαι πρὸς αὐτόν, ἢ τὸν πῦροχὸν τὸν γραφῆς ἦν ἀνεγί-
νωσκεν, ἦν αὐτὸς. ὡς πρόβατον ἐπὶ σφα-
γῆν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἑνωτίον τοῦ κεί-
ροντος αὐτὸν ἀφῶνος, οὕτως οὐκ ἠνοίγη τὸ
στόμα αὐτοῦ, ὥστε τῆ ταπεινώσει αὐτοῦ ἡ κρί-
σις αὐτοῦ ἦν. πλὴν δὲ γενεὰν αὐτοῦ τίς
δικησεται; ὅτι ἄρεται ἀπὸ φιλίβης ἡ ζωὴ
αὐτοῦ. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εὐνοῦχος τοῦ φιλίπ-
που, εἶπε. δέομαι σοὶ περὶ τίνος ὁ προφήτης
λέγει τούτου, περὶ ἐαυτοῦ, ἢ περὶ ἑτέρου τινός; ἀνοί-
ξας ὁ φιλίππος τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἀρχόμενος
ἀπὸ τῆς γραφῆς ταύτης, ἐκτελίσατο αὐτῷ τὸ ἰη-
σοῦν. ὡς ὃ ἐπρεῦοντο κατὰ τὴν ὁδὸν, ἦλθον ἐπὶ
τινὶ ὕδατι, καὶ φησὶν ὁ εὐνοῦχος. ἰδοὺ ὕδωρ. τί κω-
λύει με βαπτισθῆναι; εἶπε ὁ φιλίππος. εἰ πι-
σεύεις ἐξ ὅλης καρδίας, ἔξεσιμ. ἀπεκριθεὶς δὲ
εἶπε. πισεύω τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ εἶναι τὸν ἰησοῦν
χριστόν. καὶ ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ ἄρμα, κα-
τέβησαν ἀμφότεροι εἰς τὸ ὕδωρ, ὅτε φιλίππος
καὶ ὁ εὐνοῦχος, καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν. ὅτε ὃ ἀνέβη
ἐκ τοῦ ὕδατος, πνεῦμα κυρίου ἔρπασε τὸν φιλίπ-
πον, καὶ οὐκ

& multis regionibus Samaritanorum
euangelizabant. Angelus autē dñi locu-
tus est ad Philippū, dicens. Surge & ua-
de contra meridianū ad uiam quā descen-
dit ab Hierusalem in Gazā, hæc est de-
serta. Et surgēs abijt, & ecce uir æthiops
eunuch⁹ p̄fectus Cādaces reginæ æthi-
opum quē p̄fecerat uniuersæ gazæ suæ
uenerat adoraturus in Hierusalē, & re-
uertebat sedēs super currū suū, legēs q̄
Esaïam p̄phetam. Dixit autē spūs Phi-
lippo. Accede, & adiunge te ad currum
istum. Accurrens autē Philippus, audi-
uit eum legentē Esaïā prophetā, & di-
xit. Intelligis ne quæ legis? Qui ait. Et
quō possum, nisi aliquis dux uiaē mihi
fuerit? Rogauit q̄ Philippū ut ascēde-
ret, & sederet secū. Argumentū autē scri-
pturæ quod legebat erat hoc. Tanq̄ ouis
ad occisionē ductus est, & sicut agnus
coram tōdente se mutus, sic nō aperuit
os suum. In humilitate ipsius iudicium
eius sublatū est. Generationem autē ei⁹
quis enarrabit? Quā tollitur de terra
uita eius. Respondens autē eunuchus
Philippo, dixit. Obsecro te, de quo p̄-
pheta dicit hoc, de se an de alio aliquo?
Aperiens autē Philippus os suū, & inci-
piens a scriptura ista euangelizauit illi
Iesum. Et dum irent per uiam, uenerūt
ad quandam aquam. Et ait eunuchus.
Ecce aqua. Quid uetat quo min⁹ bap-
tizet? Dixit autē Philippus. Si credis ex
toto corde. licet. Et respondens ait. Cre-
do filium dei esse Iesum Christum: Et
iussit sisti currū. Et descēderunt ambo
in aquā Philipp⁹ simul & eunuchus, &
baptizauit eū. Cum autē ascendisset de
aqua, spiritus domini rapuit Philippū
& amplius

πορ, Ἐδὲ ἐίδε μ' αὐτὸν δὲ κέτι ὁ εὐνοῦχος.
 Εὐκορνετο γὰρ πλὴν ὁ δὲ αὐτὸν χαίρων. Φί-
 λιππος δὲ εὐρέθη εἰς ἄζωτον, καὶ διερχόμε-
 νος, εὐκηγελλίζετο τὰς πόλεις παύσας, ἕως ἤ
 ἔλθε μ' αὐτὸν εἰς καισάρειαν.

Ο δὲ σαῦλος ἔτι ἐμωνέων ἀποφθῆς καὶ
 φόβου εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ κυρίου, προσελ-
 θὼν τῷ ἀρχιερεῖ, ἠτήσατο παρ' αὐτοῦ ἐπι-
 σολὰς εἰς δαμασκὸν πρὸς τὰς σωμαγω-
 γὰς, ὅπως ἐὰν τινὰς εὕρη φιλῶ δ' οὐ ὄντας ἄν-
 δρας τὸ καὶ γυναικας διεδεδυμένους ἀγάγῃ
 εἰς ἱερουσαλήμ, ἔν δὲ τῷ πορνεύειν, ἐγγύε-
 το αὐτὸν ἐγγίξαι τῇ δαμασκῷ, καὶ ἐξαί-
 φνης περιήσφαξεν αὐτὸν φῶς ἀπὸ τοῦ οὐρα-
 νοῦ, Ἐπεσὼν ἐπὶ πλὴν γῆρ, ἠκούσε φωνῆν λέ-
 γουσαν αὐτῷ, σαουλ σαουλ τί με διώκεις; ἔ-
 πε δὲ τίς εἶ κύριε; ὁ δὲ κύριος ἔπεμ, ἐγὼ εἶ-
 μι Ἰησοῦς, ὃν σὺ διώκεις. Σικληρόμ σοι πρὸς
 κέντρα λακτίζωμ, τρέμων τε καὶ δαμῶν
 ἔπεμ, κύριε, τί με δέλεις ποιεῖσαι; καὶ ὁ κύ-
 ριος πρὸς αὐτὸν, ἀνάστη, καὶ ἔσελθε εἰς πλὴν
 πόλιν, καὶ λαλήσεις αὐ σοι, τί σε δεῖ ποι-
 ἔμ, οἱ δὲ ἄνδρες οἱ σωμαδιῶντες αὐτῷ, εἰσῆ-
 κσαν ἐνεοὶ, ἀκούοντες μὲν φιλῶ φωνῆς, μη-
 δ' ἐνα δὲ θεωροῦντες, ἠγέρθη δὲ ὁ σαῦλος ἀπὸ
 φιλῶ γῆς, ἀνεωγμῶν τε τῶν ὀφθαλμῶν
 αὐτοῦ, ὁ δὲ ἐνα ἔβλεπε. χερσαγωγῶντες δὲ
 αὐτὸν, εἰσῆγαγον εἰς δαμασκὸν, καὶ ἦρ ἡ-
 μέρας τρεῖς μὴ βλέπων, καὶ οὐκ ἔφαγε μ,
 οὐδὲ ἔπιε μ ἦρ δὲ τις μαθητὴς ἐν δαμα-
 σκῷ, ὄνόματι ἀνανίας, καὶ ἔπε πρὸς αὐ-
 τὸν ὁ κύριος ἐν ὄραματι, ἀνανία, ὁ δὲ ἔει-
 πεμ, ἰδοὺ ἐγὼ κύριε, ὁ δὲ κύριος πρὸς αὐ-
 τὸν, ἀνασῶς, πορεύθητι ἐπὶ πλὴν ἔν μιν πλὴν
 καλούμενη ευθείαμ, Ἐζήτησον ἐν οἰκίᾳ ἰού-
 δα, σαῦλον ὄνόματι ταρσέα, ἰδοὺ γὰρ προ-
 σεύχεται, Ἐἶδε μ' ἐν ὄραματι ἄνδρα ὄνομα-
 τι ἀνανίαμ, ἐσελθόντα καὶ ἐπιτιθέντα αὐ-
 τῷ χεῖρα

& amplius nō uidit eū eunuchus. Ibat
 eū p̄ uia suā gaudēs. Philippus aut̄ in-
 uētus est i Azoto, & p̄trāsies euāgeliza-
 bat ciuitatib⁹ cūctis donec ueniret Cae-
 sarea. Saul⁹ aut̄ adhuc spirās minas

IX

& cedē i discipulos dñi, accessit ad prin-
 cipē sacerdotū, & petijt ab eo eplās in
 Damascū ad synagogas, ut si q̄s inue-
 nisset ei⁹ uia seu uiros seu mulieres, uin-
 ctos duceret in Hierusalē. Et cū iter fa-
 ceret, cōtigijt ut app̄pin̄ret Damasco.
 Et subito circūfulgurauit eū lux de cœ-
 lo, & cadēs in terrā. audiuit uocē dicētē
 sibi. Saul Saul quid me p̄sequeris? Di-
 xit aut̄. Quis es dñe? Dominus aut̄ di-
 xit. Ego sum Iesus quem tu p̄seque-
 ris. Durum est tibi cōtra stimulos cal-
 citrare. Et tremens ac stupēs dixit. Do-
 mine, quid me uis facere? Et dominus
 ad eum. Surge, & ingredere ciuitatem,
 & ibi dicetur tibi quid te oporteat face-
 re. Viri autem illi qui erant illi comites
 itineris stabant stupefacti, audientes
 quidem uocem, neminem autem uidē-
 tes. Surrexit autē Saulus de terra, aper-
 tisq; oculis nihil uidebat. Manu autem
 ducentes illum, introduxerunt Da-
 mascum. Et erat tribus diebus non ui-
 dens, & non manducauit neq; bibit.
 Erat autem quidam discipulus Dama-
 sci, nomine Ananias. Et dixit ad illum
 in uisu dominus. Anania. Et ille ait.
 Ecce ego domine. Et dominus ad eum
 Surge & uade in uicum qui uocatur re-
 ctus, & quare in domo iudæ, Saulum
 nomine, Tharsensem. Ecce enim orat.
 Et uidit per uisum uirum Ananiam no-
 mine introeuntem, & imponentem si-

Z 3 bi ma-

τῶν χεῖρας, ὅπως ἀναβλέψῃ, ἀπεκρίθη δὲ ἀ-
 νανίας, κύριε, ἀκήκοα ἀπὸ πολλῶν περὶ τοῦ
 ἀνδρὸς τούτου, ὅσα κακὰ ἐποίησε τοῖς ἁγίοις
 σου ἐν Ἱερουσαλήμ. Ἐὖδ' ἔχει δζουσίαν πα-
 ρὰ τῶν ἀρχιερέων, δῆσαι πάντας τοὺς ἐπι-
 καλουμένους τὸ ὄνομά σου. εἶπε δὲ πρὸς αὐ-
 τὸν ὁ κύριος. πορεύου ὅτι σκεῦθ' ἐκλογῆς
 μοι ὄζειν ὅυτος, ἔβασάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώ-
 πιον ἐθνῶν καὶ βασιλέων, ἡῶν τὴν Ἰσραήλ.
 ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ, ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑ-
 πὲρ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν, ἀπῆλθε ἡ ἀνα-
 νίας καὶ εἰσῆλθε ἐν τῷ οἴκῳ, καὶ ἐπιθεῖς
 ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας, εἶπε, σαουλ ἀδελφε. ὁ
 κύριος ἀπέσαλέ μέ, ὁ ὀφθείσσι σοι ἐν τῇ ὁ-
 δῷ ἡ ἴερου, ὅπως ἀναβλέψῃ, καὶ πλοκῆς
 πνεύματος ἁγίου, ἔβουθ' ἀπέπεσον ἀπὸ
 τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὡσεὶ λεπίδες, ἀνέβλε-
 ψέ τε, καὶ ἀνασῆς ἐσαπίδῃ, καὶ λαβῶν τρο-
 φῶν ἐνίχυσεν, ἐγγύετο δὲ ὁ σαῦλος μετὰ τῶν
 ἐν δαμασκῷ μαθητῶν ἡμέρας τινάς, καὶ ἐν-
 δέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς, ἐκήρυσσε τὸν ΧΡΙ-
 ΣΤΟΝ, ὅτι ὁυτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, δζίζω-
 το δε πάντες οἱ ἀκούοντες, καὶ ἔλεγον. οὐχ
 εὔτος ὄζειν ὁ πορθήσας ἐν Ἱερουσαλήμ, τοὺς
 ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τοῦτο, καὶ εἰς
 τοῦτο ἐλήλυθε, ἵνα δεδεμένους αὐτοὺς ἀ-
 γάγῃ ἐπὶ τοὺς ἀρχιερεῖς, σαῦλος ἡ μάχου
 ἐνεδύαμοῦτο, καὶ σινέχουε τοὺς ἰουδαί-
 ους, τοὺς κατοικοῦντας ἐν δαμασκῷ, σινε-
 βάζωρ ὅτι ὁυτός ἐστιν ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ, ὡς δε ἐπλη-
 ροῦντο ἡμέρας ἱκαναί, σινεβουλεύσαντο οἱ
 ἰουδαῖοι ἀνελεῖν αὐτόν, ἐγνώθη δε τῶν σαῦ-
 λος ἡ ἐπιβουλὴ αὐτῶν, παρετήρωσιν τε ταῖς πύ-
 λαις ἡμέρας τε ἔβουθ' ὅπως αὐτὸν ἀνέ-
 λωσι, λαβόντες δε αὐτόν οἱ μαθηταὶ νυκτὸς,
 καθῆκάν δια τοῦ τείχους, χελάσαντες ἐν
 παυρίδι, παραγενόμενος δε ὁ σαῦλος ἐν Ἱε-
 ρουσαλήμ, ἐπερῆτο κολλᾶσθαι τοῖς μαθη-
 ταῖς

bi manum, ut uisum recipiat. Respōdit
 aut̄ Ananias. Dñe, audiui ex multis de
 uiro hoc, quāta mala fecerit factis tuis
 in Hierusalē. Et hic habet potestatē a
 principibus sacerdotū, uinciēdi omnes
 qui inuocant nomen tuū. Dixit aut̄ ad
 eum dñs. Vade, qm̄ uas electionis est
 mihi iste, ut portet nomen meū coram
 gentibus & regibus & filijs Israel. Ego
 enim ostendā illi, quanta oporteat eū
 p nomine meo pati. Et abiit Ananias,
 & introiuit in domū, & imponēs ei ma-
 nus dixit. Saul frater, dñs misit me qui
 apparuit tibi in uia qua ueniebas, ut ui-
 sum recipias & implearis spū sancto.
 Et confestim deciderunt ab oculis eius
 tanq̄ squamæ, & uisum recepit. Et sur-
 gens baptizat⁹ est, & cū accepisset cibū,
 confortatus est. Fuit aut̄ Saulus cū di-
 scipulis qui erant Damasci per dies ali-
 quot. Et continuo ingressus in Synago-
 gam p̄dicabat Iesum quod hic esset fi-
 lius dei. Stupebāt aut̄ oēs qui eum au-
 diebant, & dicebant. Nōne hic est q̄ ex-
 pugnat in Hierusalē eos qui inuoca-
 bant nomē istud? Et huc ad hoc uenit,
 ut uinctos illos duceret ad principes sa-
 cerdotum. Saulus aut̄ multo magis cō-
 ualescebat & confundebat Iudæos qui
 habitabāt Damasci, affirmās qm̄ hic ē
 Christus. Cū aut̄ implerent⁹ dies multi
 cōsiliū fecerunt in unū Iudæi ut eū in-
 terficerent. Notæ aut̄ factæ sunt Saulo
 insidiæ eorum. Custodiebātq; portas
 die & nocte, ut eū interficerēt. Accipien-
 tes aut̄ eū discipuli nocte p̄ mur̄ dimi-
 serūt eū, sūmittētes i sporta. Cū aut̄ ue-
 nisset i hierusalē tētabat se iūgere disci-
 pulis

ταῖς, καὶ πάντες ἐφοβοῦντο αὐτὸν, μὴ πι-
 σεύοντες, ὅτι ὄσι μαθητῆς. Βαρνάβας δὲ
 ἐπιλαβόμενος αὐτὸν, ἤγαγε πρὸς τοὺς
 ἀποστόλους, καὶ διήγησατο αὐτοῖς, πῶς ἦν
 τῆ ὁδοῦ εἶδε τὸν κύριον, καὶ ὅτι ἐλάλησεν
 αὐτῷ, καὶ πῶς ἦν δαμασκῶ ἐπαρεκκιστῆσατο
 τοῦ ἑσθ' ὀνόματι τοῦ ἸΗΣΟΥ. καὶ ἦν μετ'
 αὐτῶν εἰσπορευόμενος εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ
 παρῆσιν ἀπόστολοις ἦν ἑσθ' ὀνόματι τοῦ κυ-
 ρίου ἸΗΣΟΥ. ἐλάλη τὸ καὶ σωεζήθη πρὸς
 τοὺς ἑλλωιστάς. οἱ δὲ ἐπεχείρησαν αὐτὸν ἀνε-
 λθῆναι. ἐπιπρόντες δὲ οἱ ἀδελφοί, κατήγαγον
 αὐτὸν εἰς καισάρεα, καὶ ἔξαπέστειλαν αὐ-
 τὸν εἰς ταρσόμ. αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι καθό-
 λης Ἰουδαίας καὶ γαλιλαίας, καὶ σαμα-
 ρείας, ἔχοντες εἰρήνην, διοικοδομοῦντες καὶ πο-
 ρευόμενοι ἑσθ' φόβῳ τοῦ κυρίου, καὶ τῆ πα-
 ρακλήσει τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπληθύνον-
 ται. ἐγένετο δὲ πῆρρον δισχυρόμενον διὰ πάν-
 των, κατελθὼν καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους τοὺς
 κατοικοῦντας λυδδαμ. ἔυρε δὲ ἐκεῖ ἄνθρω-
 πον τινα ἀνάαιμ ὀνόματι, ἔτι ἑτῶν ὀκτὼ κα-
 τακείμενον ἐπὶ κρεβάτῳ, ὃς ἦν παραλελυ-
 μένος, καὶ ἐπερ αὐτῷ ὁ πῆρρος, ἀνάαιμ, ἔτα-
 σε ὁ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΣ, ἀνάστηθι καὶ στήσον σε-
 αὐτῷ. καὶ εὐθέως ἀνέστη, καὶ εἶδον αὐτὸν πάντες,
 οἱ κατοικοῦντες λυδδαμ, καὶ ἦσαν ἄσάξονα, οἱ
 ζῆτες ἐπέσειν ἐπὶ τὸν κύριον. ἐν ἰόππῃ δὲ
 τις ἦν μαθητῆρα ὀνόματι ταβιθά. ἡ δὲ διε-
 μνηθόμην λέγεται διορκά. αὕτη ἦν πλή-
 ρης ἀγαθῶν ἔργων καὶ ἐλεημοσυνῶν ὡς
 ἐποίησεν. ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις
 ἀδενήσασα αὐτῶν ἀποθανῆναι. λούσαν-
 τες δὲ αὐτῶν, ἔθηκαν ἐν ὑπερώῳ, ἐγγὺς
 δὲ οὐσῆς λυδδαμ τῆ ἰόππῃ. οἱ μαθηταὶ αἰ-
 κούσαντες, ὅτι πῆρρος ὄσι ἐν αὐτῇ, ἀ-
 πέστειλαν πρὸς αὐτὸν παρακαλοῦντες,
 μὴ ὀκνήσαι διελθῆναι ἕως αὐτῶν. ἀναστὰς
 δὲ πῆρρος

pulis & omnes timebant eum, non cre-
 dentes quod esset discipulus. Barnabas au-
 tem apprehensum illum duxit ad apo-
 stolos, & narrauit illis quomodo in uia
 uidisset dñm, & quod locutus esset ei, & quod
 modo in Damasco fiducialiter egerit in
 nomine Iesu. Et erat cum illis intras &
 exiens in Hierusalem, fiducialiter agens
 in nomine domini. Loquebaturque & di-
 sputabat cum Græcis, illi autem quærebant
 occidere eum. Quod cum cognouissent
 fratres, deduxerunt eum Cæsaream, &
 emiserunt Tarsum. Ecclesiæ quidem
 per totam Iudæam & Galilæam & Sa-
 mariam habebant pacem & ædificabā-
 tur ambulantes in timore domini, & cō-
 solatione sancti spiritus multiplicaban-
 tur. Factū est autem, ut Petrus dum tran-
 sisset uniuersos deueniret ad sanctos, qui
 habitabant Lydda. Inuenit autem ibi
 hominē quendam nomine Aenæam,
 ab annis octo iacētem in grabato, qui
 erat paralyticus. Et ait illi Petrus. Aenæa
 sanet te dñs Iesus Christus. Surge, &
 sterne tibi. Et continuo surrexit, Et ui-
 derunt eum omnes qui habitabant Lyd-
 dæ & Assarone, qui conuersi sunt ad do-
 minum. In Ioppe autem fuit quædam di-
 scipula nomine Tabitha, quæ interpra-
 ta dicitur Dorcas. Hæc erat plena ope-
 ribus bonis & elemosynis quas facie-
 bat. Factū est autem in diebus illis, ut in-
 firmata moreretur. Quam cum lauissent
 posuerunt eam in cœnaculo. Cum autem
 uicina esset Lydda Ioppæ, & discipuli
 audissent quod Petrus esset in ea, mise-
 runt duos uiros ad eum, rogantes, ne
 grauaretur uenire usque ad se. Exurgens
 Z 4 autem

ἢ πένθος, σωήλιδεμ ἀνθρώπων, ὅμ πρῶτα γενόμενον ἀνήγαγον εἰς τὸ ὑπερώϊον, καὶ παρέσκαμον αὐτῶν πᾶσαι αἱ χιτῶνες καὶ ἱμάτια, ὅσα ἐποίησεν μετ' αὐτῶν ὅσα ἢ δορκάς, ἐκβαλὼν ἢ ἔξω πάντας ὁ πῶτρος, θείας τὰ γόνατα προσκύνεσθαι. καὶ ἐπιστρέψας πρὸς τὸ σῶμα, εἶπε. Ταβита, ἀνάστηθι. ἢ δὲ ἴωοιξε τοὺς ἐφθαλμούς αὐτῆς, καὶ ἰδούσα τὸν πῶτρον, ἀνεκάλυψε. Δοὺς ἢ αὐτῆς χεῖρας, ἀνέσκησεν αὐτῶν, φωνήσας δὲ τοὺς ἁγίους καὶ τὰς χήρας, παρέσκαμον αὐτῶν ζωσάμ, γνωσὸν δὲ ἐγγύετο κατ' ὅλης φθι ἰόππης, καὶ πολλοὶ ἐπίσθυσαν ἐπί τῷ κυρίῳ. Ἐγγύετ ἢ ἡμέρας ἱκανὰς μένει αὐτῶν ἐν ἰόππῃ, παρὰ τινι σίμωνι βυρσῆ.

Ἀνὴρ δὲ τις ἦν ἐν Καισαρείᾳ, ὀνόματι κορνήλιος ἑκατοντάρχης, ἐκ αἰρείνης φθι καλουμένης ἰταλικῆς, εὐσεβὴς καὶ φοβούμενος τὸν θεόν, σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. ποιῶν τε ἐλεημοσύνας πολλὰς τῷ λαῷ, ἐδέσμευεν τὸν θεοῦ διαπαντός. εἶδεν ἢ ὀράματι φανερῶς, ὡσεὶ ὄραμ ἐννάτιον φθι ἢ ἡμέρας, ἄγγελος τῷ θεοῦ ἐισελθὼντα πρὸς αὐτόν, καὶ εἰπὼντα αὐτῷ, κορνήλιε, ὁ δὲ ἀπενίσσας αὐτῷ καὶ ἐμφοβῶν γενόμενος, εἶπε. τί ἐσι κύριε; εἶπε δὲ αὐτῷ. αἱ προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου, ἀνέβησαν εἰς μνημόσωνον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ νῦν πέμψω εἰς ἰόππην ἄνδρας, καὶ μετὰ σπειψαί σίμωνα τὸν ἐπικαλούμενον πῶτρον. ὅντος ξενίζεται παρὰ τινι σίμωνι βυρσῆ, ὃ ἔστιν οἰκία παρὰ θάλασσαν. ἐντος λαλήσει σοι τί σε δεῖ ποιεῖν. ὡς δὲ ἀπῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν τῷ κορνήλιῳ φωνήσας δὲ ὅτι οἰκετῶν αὐτοῦ, καὶ στρατιώτῳ εὐσεβῆ τῶν προσκαρτεροῦντων αὐτῷ, καὶ διηγησάμενος αὐτοῖς ἅπαντα, ἀπέπελεμ αὐτοὺς εἰς τὴν ἰόππην.

τῆ δὲ ἐπαύρι

autem Petrus, uenit cum illis. Et cū aduenisset, duxerunt illum in cenaculum & circumsteterunt illum omnes uiduæ flentes & ostendentes ei tunicas & uestes, quas faciebat cū esset secū dorcas. Eiecit autē oibus foras, Petrus prostratus orauit, & cōuersus ad corpus dixit. Tabita, surge. At illa aperuit oculos, & uiso Petro refedit. Data autem illi manu erexit eam, & cum uocasset sanctos & uiduas exhibuit eam uiuam. Notū autem factum est per uniuersam Ioppen, & crediderūt multi in domino. Factum est autem ut dies multos moraretur in Ioppe apud Simonem quendam coriarium.

Vir autē quidam erat in Caesarea nomine Cornelius Cēturio cohortis quæ dicitur Italica, religiosus & timens deū cū omni domo sua, faciēs elemosynas multas plebi, & deprecans deum semper. Is uidit in uisu manifeste quasi hora diei nona angelum dei introentem ad se & dicentē sibi. Corneli. At ille intuitēs eū, ac timore correptus dixit. Quid est domine? Dixit autē illi. Orationes tuæ & elemosynæ tuæ ascenderunt in memoriā in conspectu dei. Et nūc mitte uiros in Ioppen, & accerse Simonē qui cognominatur Petrus. Hic hospitatur apud Simonem quendam coriarium, cuius est domus iuxta mare. Hic dicet tibi, quid te oporteat facere. Et cum discessisset angelus qui loquebatur illi, uocauit duos domesticos suos, & militem religiosum ex his qui sibi cohærebant. Quibus cum narrasset omnia, misit illos in Ioppen.

Postero

τῆ δὲ ἐπαύριον ὁδοιπορούντων ἐκείνων καὶ
 τῆ πόλι ἐγγιζόντων, ἀνέβη πῆτρος ἐπὶ τὸ
 δῶμα προσεύξασθαι, περὶ ὧρα μὲν ἐκτῶ. Εἰ
 γένοιτο ὃ πρόςπαντος, καὶ ἠθέλη γυνάσασθαι, πα
 ρασκευαζόντων δὲ ἐκείνων, ἐπέπεσε μὲν ἐπ' αὐ
 τὸν ἕκστασις. Ἐπειρῆ τὸν ὄνσαν ὁρᾶν ἀνεωγμέ
 νον, καὶ καταβοᾶνον ἐπ' αὐτὸν σκεῦθ' ἵπ
 ὡς ὁ θόνκρ μεγάλην, τίσασασι ἀρχαῖς, διδεί
 μνιον, καὶ καθιέρωνον ἐπὶ φθὶ γῆς, ἐν ᾧ ὁ
 πῆρχε πάντα τὰ τετράποδα φθὶ γῆς, καὶ
 τὰ θηρία καὶ τὰ ἔρπετα, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ
 οὐρανοῦ, καὶ ἔρχετο φωνὴ πρὸς αὐτόν. ἀνα
 σὰς πῆτρος, θύσον καὶ φάγε. ὁ δὲ πῆτρος εἶ
 πεμκδαμῶς κῆρι, ὅτι οὐδέποτε ἔφαγον
 πᾶν κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον. καὶ φωνὴ πάλιν
 ἐκ θουτέρου πρὸς αὐτόν. ὁ θεὸς ἑκαθάρισε,
 σὺ μὴ κοίνου. τοῦτο δὲ ἔρχετο ἐπὶ τρεῖς, καὶ
 πάλιν ἀνελήφθη τὸ σκεῦος εἰς τὸν οὐρανόν.
 ὡς δὲ ἐν αὐτῷ διηπόρα ὁ πῆτρος, τί ἄρ' εἶη
 τὸ ὄραμα ὃ εἶδε, Ἐἶδον οὖν ἄνδρες ὁ ἄπεισα
 μῖνοι ἀπὸ τοῦ κορηκίου, διερωτήσαντες πῶ
 ὀκίᾳ μὲν σίμωνος, ἐπέσησαν ἐπὶ τὸν πυλῶ
 να. καὶ φωνήσαντες ἐπιώθάνοντο εἰ σίμων ὁ
 ἐπικαλούμενος πῆτρος ἐνθάδε ἐξενίξειται.
 τοῦ δὲ πῆτρον ἐνθυμουμένου περὶ τοῦ ὄρα
 ματος, εἶπε μὲν αὐτῷ τὸ πνεῦμα, ἰδοὺ ἄνδρες
 ζητοῦσίν σε, ἀλλὰ ἀνασὰς κατάβηθι καὶ πο
 ρεῖον σὺν αὐτοῖς, μὴ δὲ διακρινόμενος, δι
 ὅτι ἐγὼ ἀπέσαλκα αὐτούς. καταβὰς δὲ
 πῆτρος πρὸς τοὺς ἄνδρας, εἶπε μὲν, ἰδοὺ ἐγὼ
 εἰμι ὃν ζητεῖτε. τίς ἢ αἰτία, δι' ἣν πᾶρισε; δι
 ἃ εἶπομ. κορηκίος ἑκατοντάρχης, ἀνὴρ δὲ
 καιὸς καὶ φοβούμενος τὸν δεόν, καὶ μαρ
 τυρούμενος τε ὑπὸ ὄλου τοῦ ἔθνους τῶν
 ἰουδαίων, ἐχηματίσθη ὑπὸ ἀγγέλου ἁ
 γίου μεταπέμψασθαι σε εἰς τὸν οἶκον αὐ
 τοῦ, καὶ ἀκοῦσαι ῥήματα παρὰ σου. εἰσκα
 λεσάμενος σὺν αὐτοῖς, ἔξενισε. τῆ δὲ ἐπαύ
 ριον ὁ πῆτρος, ἔξῆλθε σὺν αὐτοῖς, καὶ
 ἔ.

ἔνεσ τῶν

Postero autem die iter illis facientibus
 & appropinquantibus ciuitati, ascendit
 Petrus in supiora ut oraret circa horā
 sextam. Et cū esuriret uoluit gustare.
 Parantibus autē illis, cecidit super eum
 mentis excessus. Et uidit cælum aper
 tum, & descēdens uas quoddam uelut
 linteum magnum quatuor initijs sum
 mitti de cælo in terrā, in quo erant om
 nia quadrupedia & serpētia terræ, &
 uolatilia cæli. Et facta est uox ad eum.
 Surge Petre, occide & māduca. Ait au
 tem Petrus. Absit domine, quia nunq̄
 manducaui omne cōmune & immun
 dum. Et uox iterum secundo ad eum.
 Quæ de⁹ purificauit, tu cōmunia ne di
 xeris. Hoc autē factū ē tertio. Et statim
 receptum est uas in cælum, Et dum in
 tra se hæsitaret Petrus, que nam esset
 uisio quam uidisset, ecce uiri qui missi
 erant a Cornelio, percontati de domo
 Simonis, astiterunt ad ianuā. Et euoca
 to quopiam, interrogabāt an Simon q̄
 cognominatur Petrus illic haberet ho
 spitium. Petro autē cogitante de uisio
 ne, dixit spiritus ei. Ecce uiri tres quæ
 runt te. Surge itaq; & descende, & ua
 de cum eis nihil dubitās, quia ego misi
 illos. Descēdens autem Petrus ad ui
 ros, dixit, Ecce ego sum quem queritis.
 Quæ causa est propter quā uenistis?
 Qui dixerunt. Cornelius Centurio uir
 iustus & timens deum, & testimonium
 habens ab uniuersa gente Iudæoz, ora
 culo admonit⁹ est ab angelo sc̄to ut ac
 cerferet te in domū suā, & audiret uer
 ba abs te. Introducens ergo eos, rece
 pit hospitio. Sequenti autem die sur
 gens profectus est cum illis, & quidam
 ex fratribus

Yalligatū

ἄντες πρὸ ἀδελφῶν ἦν ἀπὸ ἰόππης σωῦλ-
 θορ αὐτῶ. καὶ τῆ ἑπαύριον εἰσῆλθον εἰς τὴν
 καισάρεα. ὁ δὲ κορνήλιος ἦν προσδοκῶν
 αὐτούς, συγκαλεσάμενος τοὺς συγγενεῖς αὐ-
 τοῦ καὶ τοὺς ἀναγκαίους φίλους, καὶ δεῖξεν
 αὐτοῖς τὸν εἰσελθῆν τὸν πέτρον, συναστήσας
 αὐτῶ ὁ κορνήλιος, πεσὼν ἐπὶ τοὺς πόδας,
 προσεκύκωσε. ὁ δὲ πέτρος αὐτὸν ἤγειρε, λέγων.
 ἀνάστη, κἀγὼ ἀντὶς ἄνθρωπος εἰμὶ. καὶ σω-
 μιλωμ αὐτῶ, εἰσῆλθε, καὶ εὗρίσκει σωτηρί-
 λυθότατος πολλοῦς, ἔφη τὸ πρὸς αὐτούς, ἡμῖς
 ἐπίστασθε ὡς ἀθέμιτόν ἐστιν ἀνδρὶ ἰουδαίῳ
 κολλᾶσθαι, ἢ προσέρχεσθαι ἀλλοφύλῳ, καὶ
 ἐμοὶ ὁ θεὸς ἐδείξε, μηδένα κοινόν ἢ ἀκάθαρ-
 τον λέγειν ἄνθρωπον, διότι ἀναυτιξήτω
 ἦλθον, μεταπεμφθεῖς, παυθάνομαι οὖν, τί-
 λόγω μετεπέμφσαδέ με; καὶ ὁ κορνήλιος ἔ-
 φη, ἀπὸ τετάρτης ἡμέρας μέχρι ταύτης τῆς
 ὥρας, ἡμίω νησεύω, καὶ τὴν ἑνάτην ὥραν
 προσευχόμενος ἐν τῷ οἴκῳ μου, καὶ ἰδοὺ
 ἀνὴρ ἔστη ἐνώπιόν μου ἐν ἑσθῆτι λαμπρᾷ καὶ
 φησὶ, κορνήλιε, εἰσηκούσθαι σου ἢ προσυχή, καὶ
 αἰ ἐλεημοσύνη σου ἐμνήσθην ἐνώπιον
 τοῦ θεοῦ. πέμφω οὖν εἰς ἰόππην, καὶ με-
 τακάλεσαι σίμωνα, ὃς ἐπικαλεῖται πέ-
 τρος, ὅντος ξενίζεται ἐν οἰκίᾳ σίμωνος εὐ-
 σέως, παρὰ θάλασσαν. ὃς παραγεγνημένος
 λαλήσει σοι. Ἔξαυτῆς οὖν ἔπεμψα πρὸς σε,
 ὅτε καλῶς ἐποίησας παραγεγνημένον.
 νῦν οὖν πάντες ἡμεῖς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ
 πάρασμον, ἀκοῦσαι πάντα τὰ προστε-
 ταγμένα σοι ὑπὸ τοῦ θεοῦ. ἀνοίξας ἡ πέτρος
 τὸ στόμα ἔειπεν, ἑπ' ἀληθείας καταλαμβάνο-
 μαι, ὅτι οὐκ ἔστι προσωπολήπτης ὁ θεός, ἀλλ'
 ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος αὐτὸν, καὶ ἐργαζό-
 μενος δικαιοσύνην, δικτὸς αὐτῶ ἐστίν, τὸν λό-
 γον ὃν ἀπέφλε τῆς ἡοῖς ἰσραήλ, ἐναγγελίζό-
 μιν ἐξ ἑλπίου διὰ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὅντος ἐστὶ
 πάντ' κύριος. ἡμεῖς οὐδ' ἀπὸ τῶ γενόμενον ἤμα
 καὶ ὅλης

ex fratribus ab Ioppe comitati sunt eum.
 Post uero introierunt caesaream. Cor-
 nelius uero expectabat illos, conuoca-
 tis cognatis suis & necessarijs amicis.
 Et factum est cum introiret Petrus, obuius
 uenit ei Cornelius, & procidens ad pe-
 des eius adorauit eum. Petrus uero eleua-
 uit eum, dicens. Surge, & ego ipse homo
 sum. Et colloquens cum illo intrauit, & inue-
 nit multos qui conuenerant, dixitque ad
 illos. Vos scitis quomodo abominatum
 sit uiro Iudaeo coniungi aut accedere ad
 alienigenam. Sed mihi ostendit deus ne
 quem comunem aut imundum dicerem
 hominem, quod propter & sine contra-
 dictione ueni accersitus. Interrogo ergo,
 quam ob causam accersistis me? Et Cornelius
 ait. Ab hinc quarto die usque ad hanc horam
 iunans eram & hora nona orans in domo
 mea, & ecce uir stetit ante me in ueste splen-
 da, & ait. Corneli, exaudita est oratio
 tua, & elemosynae tuae in memoria ha-
 bitae sunt in conspectu dei. Mitte ergo
 in Ioppen & accersis Simonem qui co-
 gnominatur Petrus, hic hospitatur in
 domo Simonis coriarij iuxta mare.
 Confestim ergo misi ad te, & tu bene
 fecisti ueniendo. Nunc ergo omnes nos
 in conspectu dei adsumus, ut audia-
 mus omnia, quaecumque tibi praecpta
 sunt a domino. Aperiens autem Pe-
 trus os suum, dixit. In ueritate conperio
 quod non sit personarum respectus
 apud deum, sed in quauis gente, qui
 timet eum & operatur iusticiam, ac-
 ceptus est illi. Sermo quem misit deus fi-
 lijs Israel, annuncians pacem per Ie-
 sum Christum, hic est omnium dominus.
 Ipsi nostis, quod fama diuulgatum fuit
 in tota

καὶ ὅλησιν Ἰουδαίαις, ἀρεξάμενον ἅπ' ἡ Γαλιλαίας, μετὰ δὲ βαπτίσμα ὃ ἐκήρυξε Ἰωάννης, ἸΗΣΟΥΣ ἦν ἅπ' ἡ Ναζαρεθ, ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ θεὸς πνεύματι ἁγίῳ καὶ δυνάμει, ὃς διήλθε ἰεργετῶν Ἐλισσαίου, πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὲρ τοῦ διαβόλου, ὅτι ὁ θεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἡμεῖς ἐσμὸν μαρτυροῦντες πάντων ὧν ἐποίησεν ἕν τε τῇ χώρα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ, ὅν ἀνέλεον, κρεμάσαντες ἐπέβυλον, τοῦτον ὁ θεὸς ἠγάπησεν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἐδωκεν αὐτὸν ἐμφανῆ ἑσθλα ἃ οὐ πάντῃ τῷ λαῷ, ἀλλὰ μαρτυροῦσι τοῖς προκεχειροτονημένοις ὑπὲρ τοῦ θεοῦ ἡμεῖς, οἱ ἡμεῖς σωφάγομεν Ἐσωπέομεν αὐτῶν, μετὰ τὸ ἀναστῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, Ἐπιβύβλην ἡμεῖς κηρύξαμεν τῷ λαῷ καὶ διαμαρτυροῦμεν, ὅτι αὐτὸς ἔστι ὁ ὄντως υἱὸς τοῦ θεοῦ κλητὸς ζώντων καὶ νεκρῶν. Τότε πάντες οἱ προσφῆται μαρτυροῦσιν, ἀφ' ἑσθλα ἡμεῖς λαβὴν διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ πάντας τοὺς πιστεύοντα εἰς αὐτὸν, ἐτι λαλοῦντες τῷ πέτρῳ τὰ ῥήματα ταῦτα ἐπέειπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας τὸν λόγον. Ἐξέστη οὖν ἡ ἐκκλησία ὡς ἴσους, ὅσοι σωμαθλοῦν τῷ πέτρῳ, ὅτι καὶ ἐπὶ ταῖς ἔθνεσιν ἡ δόξα τῷ ἁγίῳ πνεύματι ἐκκέχυται, ἡκοσμον γὰρ αὐτῷ λαλούντων ἐλώσαις, καὶ μεταλωπόντων τὸν θεόν. τότε ἀπεκρίθη ὁ πέτρος, μή ἂν ὁ ὕψος κωλύσει δυνάστα ἰσὺς τῆ μη βαπτισθῆναι Ἰσραήλ, οἱ ἡμεῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔλαβον, καθὼς καὶ ἡμεῖς, προσέταξέ τε αὐτὸν βαπτισθῆναι ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου, τότε ἠρώτησεν αὐτὸν ἐπιμένειν ἡμέρας τινάς.

ἠκούσαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ ὅτι ἔντες ἡμεῖς Ἰουδαίαις, ὅτι Ἐπὶ τὰ ἔθνη ἐδέξασθε τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, Ἐπε ἀνέβη πέτρος εἰς Ἱεροσόλυμα διεκρίνοντο πρὸς αὐτὸν οἱ ἐκ τῆς ἐκκλησίας λέγοντες, ὅτι πρὸς ἄνδρας ἀκροβυσίας ἔχοντας ἰσραήλ καὶ σωμαθλοῦσιν αὐτοῖς.

ἀρεξάμενος

in tota Iudæa rumore primū orto a galilæa, post baptismum quod predicabat Ioannes, ut Iesum nazarenum unxerit deus spiritu sancto & uirtute q̄ pertrāsiſit beneficiendo & sanādo omnes oppressos a diabolo, qm̄ deus erat cum illo. Et nos testes sumus omniū, quæ fecit in regione Iudæorū & in Hierusalē, quem occiderunt suspensum in ligno. Hunc deus suscitauit tertio die, & exhibuit eum, ut manifestus fieret nō omni populo, sed testibus p̄ordinatis a deo, nobis qui manducauimus & bibimus cum illo postq̄ resurrexit a mortuis. Et præcepit nobis predicare populo & testificari quod ipse sit ille, qui constitutus erat a deo iudex uiuorum & mortuorum. Huic oēs prophetæ testimonium perhibent quod remissionē peccatorum acceptur⁹ sit per nomen eius, oīs qui crediderit in eum. Adhuc loquēte Petro uerba hæc, cecidit spūs sanctus super oēs qui audiebant uerbū. Et obstupuerunt hi qui erant ex circūcisione fideles quotquot uenerāt cū Petro, qd̄ & in gētes donū spūs facti effusū esset. Audiebant em̄ illos loquentes linguis & magnificantes deū. Tunc respondit Petrus. Nūqs phibere pōt, quominus aqua baptizent⁹ hi qui spm̄ sc̄tm̄ acceperunt sicut & nos? Et iussit eos baptizari in noīe Iesu Christi. Tunc rogauerunt eum, ut maneret aliquot dies.

¶ Audierūt autē apli & frēs q̄ erāt in Iudæa, qd̄ & gētes recepissent uerbū dei. Cū autē ascendisset Petr⁹ Hierosolymā disceptabāt aduersus illū q̄ erāt ex circūcisione dicētes. Quare introisti ad uiros p̄putiū habentes, & māducasti cū illis.

Petrus

XI

ἀρξάμεν ὁ δὲ πῆτερ, διέτιθετο αὐτοῖς
 καθεστῆς, λέγων, ἐγὼ ἦμῶν ἐν πόλει ἰόππῃ
 προσβυχόμενος, καὶ εἶδον ἐν ἐκείνῃ ὄρα-
 μα, καταβαῖνον σκεῦος τι ὡς ὀθόνην μεγά-
 λην, τῆσασσι ἀρχαῖς καθιερωμένη ἐκ τοῦ οὐ-
 ρανοῦ, καὶ ἦλθεν ἄχρις ἐμοῦ, εἰς ἡμᾶς ἀτενίσας,
 κατενόων, καὶ εἶδον τὰ τετραπόδα φησὶς
 καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἔρπετά, καὶ τὰ πεταναῖα
 τοῦ οὐρανοῦ, ἤκουσα δὲ φωνῆς λεγούσης μοι,
 ἀνασῶς πῆτερ, θύσον καὶ φάγε. εἶπον δὲ, μή
 δαμῶς κύριε, ὅτι πᾶν κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον,
 οὐδέποτε εἰσῆλθον εἰς τὸ σῶμα μου. ἀπεκρί-
 θη δὲ μοι φωνὴ ἐκ δεξιῶν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ὅ
 θεός ἐκαθάρισέ, σὺ μὴ κοίνου, τοῦτο δὲ ἐγγύε-
 το ἐπὶ τρίς, καὶ πάλιν ἀνεπαύσατο ἅπαντα
 εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ ἰδοὺ ἑαυτῆς τρεῖς ἄν-
 δρες ἐπέσκαρον ἐπὶ τῷ οἴκῳ ἐν ᾧ ἦμῶν,
 ἀπεσαλμένοι ἀπὸ Καισαρείας πρὸς με. εἶπε
 δὲ μοι τὸ πνεῦμα, συναελθῆν αὐτοῖς μηδὲν
 διακρίνομενον. ἦλθον δὲ σὺν ἐμοί, καὶ οἱ ἐξ
 ἀδελφοῦ ἐντοί, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν οἶ-
 κον τοῦ ἀνδρός, ἀπήγγαλέ τε ἡμῖν. πῶς
 εἶδε τὸν ἄγγελον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, σαθέν-
 τα καὶ ἐπόντα αὐτῶν, ἀπόσταλον εἰς ἰώπ-
 πην ἀνδρας, καὶ μετὰ πεμφθῆσιν ἡμῶν, τὸν
 ἐπικαλούμενον πῆτρον, ὃς λαλήσει ῥήμα-
 τα πρὸς σε, ἐν οἷς σωθήσῃ σὺ, καὶ πᾶς ὁ οἶ-
 κός σου. ἐν δὲ τῷ ἄρξασθαι με λαλῆν, ἐπέ-
 πεσε δὲ πνεῦμα δὲ ἅγιον ἐπ' αὐτούς, ὡσπερ
 ἐφ' ἡμᾶς ἐν ἀρχῇ, ἐμνήσθη δὲ τοῦ ῥήμα-
 τος κυρίου ὡς ἔλεγε. ἰωάννης μὲν ἐβάπτισ-
 σεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν πνεύ-
 ματι ἁγίῳ. εἰ οὖν πλὴν ἴσως δωρεὰν ἔδω-
 κεν αὐτοῖς ὁ θεός, ὡς καὶ ἡμῖν πισεύ-
 σασιν ἐπὶ τὸν κύριον ἸΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ.
 ἐγὼ δὲ τίς ἦμῶν δυνατὸς κωλύσαι τὸν
 θεόν. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα, ἠσύχασαν,
 καὶ ἐδόξαζον τὸν θεόν λέγοντες, ἄραγε
 καὶ τοῖς ἔθνεσιν ὁ θεός πλὴν μετένοιαρ
 ἔδωκεν

Petrus autē rem ab initio repetēs expo-
 suit illis ordine, dicens. Ego eram in ci-
 uitate Ioppe orans, & uidi raptus extra
 me uisionē, descendere uas quoddā ue-
 lut linteum magnum quattuor initijs
 emissum e caelo, & uenit usq; ad me. In-
 quid cū intendissem oculos, aiaduerti &
 uidi quādrupedia terrae & feras & reptilia
 & uolatilia caeli. Audiui autē & uocē di-
 centē mihi. Surge Petre macta & uesce-
 re. Dicebā autē. Nequē dñe, quā cōe aut
 imūdū nihil unquē introiuit in os meū.
 Rñdit at mihi uox rursum e caelo, quā de-
 mūdauit, tu ne cōia feceris. Idquē accidit
 tertio, & rursum omnia subducta sunt
 in caelū. Et ecce ex templo tres uiri pre-
 sto aderant in aedibus in quibus eram,
 e Caesarea missi ad me. Dixerat autē mi-
 hi spiritus, ut congregeder cū illis, nihil
 addubitans. Porro comitati me sunt &
 sex fratres isti. Et ingressi sumus in do-
 mum uiri, isquē retulit nobis, ut uidisset
 angelū domi suae, qui astitisset ac dixisset
 sibi. Emitte uiros aliquos Ioppen, &
 accersi Simonem, cognomento Petrū,
 qui tibi ea dicturus est, per quae saluus
 fias, & tu & uniuersa domus tua. Cum
 autē exorsus essem sermonē, illapsus est
 spiritus sanctus in illos, quemadmodū
 & i nos fuerat illapsus initio. Veniebat
 autē in mentē quod dixerat dñs. Ioan-
 nes quidē baptizauit aqua, coetex uos
 baptizabimini spiritu sancto. Proinde
 si par donū dedit illis deus, quemadmo-
 dū & nobis, cū credidissem⁹ in dñm Ie-
 sum Christū, ego porro quis eram, qui
 possem obfistere deo? His autē auditis
 obticuerunt, & glorificauerunt deū di-
 centes, Igitur & gētibus, deus pœnitenti-
 tiam con-

ἔδωκεν εἰς ζωὴν καὶ οἱ μὲν οὖν διασπαρένι
 πρὸς ἀπὸ φιλίππου φιλίππου γενεομύνης ἐπὶ σεφά
 νου διήλθοσαν ἕως φοινίκης καὶ κύπρου, ἐπι
 τιοχίας, μηδὲν λαλοῦντες τὸν λόγον, εἰ μὴ
 μόνον ἰουδαίοις, ἥσαν δὲ ἄνευ ἑξ ἑαυτῶν ἄν
 ἄρες κύπριοι καὶ κυρηνῶσι, οἱ ἄνευ εἰσελθόν
 τες εἰς ἀντιόχεια ἐλάλοον πρὸς τοὺς ἑλλη
 νιστάς, εὐαγγελίζοντες τὸν κύριον ἸΗΣΟΥΝ.
 καὶ ἦν χεῖρ κυρίου μετ' αὐτῶν, πολὺς τε ἀριθ
 μὸς πισυνάσας, ἐπέσρεψεν ἐπὶ τὸν κύριον. ἠκού
 σθη δὲ ὁ λόγος εἰς Ἰαώτα φιλίππου ἐκκλησίας φιλί
 ππου ἱεροσολύμοις περὶ αὐτῶν, καὶ ἤγαγεν εἰς φλαμ
 βαρνάσταν διελθὲν ἕως ἀντιοχείας, ὅς παρ
 γνόμενος, καὶ ἰδὼν πλὴν χάριμ τῷ θεῷ, ἐ
 χάρη, καὶ παρεκάλεσεν πάντας τῆ προθέσει τῆ
 καρδίας προσμύσασθαι κυρίῳ, ὅτι ἦν ἀνήρ
 ἀγαθός, ἐπιπλήρης πνεύματος ἁγίου, ἐπι
 σεως, ἐπιπροσετέθη ὄχι καὶ ἰκανὸς τῷ κυρίῳ.
 ἤλθε δὲ εἰς ταρσόμ ὁ βαρνάστας, ἀναζητή
 σαι σαῦλον, ἐν τῷ ἀνδρὶ, ἠγαγεν αὐτὸν εἰς
 ἀντιόχεια, ἐγγύετο δὲ αὐτοὺς ἐν αὐτῷ ὄλον
 σωμαθῆναι τῆ ἐκκλησίᾳ, καὶ διδάξαι ὄχι
 λον ἰκανόν, χρηματίσαι τε πρῶτον ἐν ἀντι
 οχίᾳ τοὺς μαθητὰς χριστιανούς, ἐν ταύταις
 δὲ ἰαῖς ἡμέραις κατήλθοσαν ἅπαντες ἱεροσολύμων
 προσφῆται εἰς ἀντιόχεια, ἀναστάς δὲ εἰς ἑξ
 αὐτῶν ὀνόματι ἄγαθος, ἐσήμανε διὰ τοῦ
 πνεύματος λιμὸν μέγα μείλλειν ἔσεσθαι ἐφ'
 ὅλῳ πλὴν οἰκουμένην, ὅς ἦν καὶ ἐγγύετο ἐπι
 κλαυθίου καίσαρος, τῶν δὲ μαθητῶν καθῶς
 ἠν πορῆτό τις, ὡρίσασθαι ἕκαστος αὐτῶν εἰς δι
 ἀκονίαν πέμψαι τοῖς κατ' οἰκοῦσιν ἐν τῇ ἰσ
 θιάᾳ ἀδελφοῖς, ὁ καὶ ἐποίησεν, ἀποστείλαν
 τες πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους, διὰ χειρὸς βαρ
 νάστα ἐπι σαύλου.

καὶ ἐκείνου ἡ δὲ καιρὸν ἐπέβαλεν ἠρώδης
 ὁ βασιλεὺς τὰς χεῖρας κακῶσαι ἄνευ τῆ ἀπὸ
 φιλί ἐκκλησίας, ἀπέλε δὲ ἰάκωβον τὸν ἀδελ
 φὸν ἰωάννου μαχαίρας, ἐπιδὼν ὅτι ἀρεσὸν
 ἔστι τῷ ἰου

tiam concessit ad uitā. Et illi quidē qui
 dispersi fuerant a tribulatione quæ fa
 cta fuerat sub Stephano, perambulaue
 runt usq; Phœnicen & Cyprū & An
 tiochiam, nemini loquentes uerbū nisi
 solis Iudæis. Erant autē quidā ex eis ui
 ri Cyprii & Cyrenæi, qui cū introissent
 Antiochiā loquebant ad Græcos euā
 gelizantes dñm Iesum. Et erat manus
 dñi cū eis, multusq; numerus credentiū
 conuersus est ad dñm. Peruenit autē ser
 mo ad aures ecclesiæ quæ erat Hieroso
 lymis super istis, & miserunt Barnabā
 usq; ad Antiochiā. Qui cū peruenisset
 & uidisset gratiā dei, gauisus est & hor
 tabatur oēs ut proposito cordis pseue
 rent adherere dño, quæ erat uir bon⁹ &
 plenus spiritu sc̄to & fide, & addita est
 multa turba dño. Profect⁹ est autē Bar
 nabas Tharsum, ut q̄reret Saulū, quē
 cū inuenisset perduxit Antiochiā. Et
 annū totum conuersati sunt cū ecclesia
 & docuerunt turbam multā, ita ut cog
 nominarentur primū Antiochiæ disci
 puli Christiani. In his autē diebus super
 uenerunt ab Hierosolymis pphetæ an
 tiochiam, & surgens unus ex eis nomi
 ne Agabus significabat per spiritū, fa
 mem magnā futurā in uniuerso orbe
 terrarū, quæ facta est sub Claudio Cæ
 sare. Discipuli autē prout cuiq; suppe
 tebat, proposuerunt in ministeriū mit
 tere habitantibus in Iudæa fratribus,
 quod & fecerunt mittentes ad seniores
 per manus Barnabæ & Sauli.

¶ Eodem autē tēpore iniecit Herodes
 rex manus, ut affligeret quosdam de ec
 clesia. Occidit autē Iacobū fratrem Io
 annis gladio, uidens autē quod placeret
 AA Iudæis

XII

AA Iudæis

ἔτι τοῖς Ἰουδαίοις προσέθετο συνλαβεῖν καὶ
 πέντρον. ἦσαν δὲ ἡμέραι τῶν ἀζύμων, ὃν καὶ
 πιάσαι, ἔθετο εἰς φυλακὴν, παραδούς τέσ-
 σαρσι τετραδίοις στρατιωτῶν, φυλάσσειν αὐ-
 τόν, βουλόμενος μετὰ τὸ πάχα ἀναγαγεῖν
 αὐτὸν τοῦ λαοῦ, ὃ μὲν αὖ πέντρος ἐκρεῖται ἐν
 τῇ φυλακῇ. προσβύχη δὲ ἦν ἐκτενὴς γινομένη
 ἐν ὑπὲρ τοῦ ἐκκλησίας πρὸς τὸν θεὸν ὑπὲρ αὐτῶν.
 ὅτε δὲ ἐμελλεν αὐτὸν προάγειν ὁ ἡρώδης, τῇ
 νυκτὶ ἐκείνῃ ἦν ὁ πέντρος κοιμώμενος μετα-
 ξὺ δύο στρατιωτῶν, δεδεμμένος ἀλύσει δυνά-
 μιν. Φύλακός τε πρὸ τοῦ θυρῶν ἐτήρου πλὴν φυ-
 λακῆν. καὶ ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου ἐπέσκη, καὶ
 φῶς ἔλαμψεν ἐν τοῦ θυρῶν. κατὰ ἔξω δὲ
 πλὴν πάλιν αὐτὸν πρὸ πέντρον, ἠγάγειν αὐτὸν, λέ-
 γων. ἀνάστα ἐν τάχα, καὶ ἐξέπετο αὐτὸν ἄ-
 λύνσας ἐκ τῶν χειρῶν. εἰπέ τε ὁ ἄγγελος πρὸς
 αὐτόν. περιζώσασθαι, καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλια
 σου. ἐποίησε δὲ οὕτως. καὶ λέγει αὐτῷ. περι-
 βαλοῦ τὸ ἱμάτιόν σου, καὶ ἀκολούθη μοι. ὣς ἐξ-
 ελθὼν ἠκολούθη αὐτῷ, καὶ οὐκ ἔδειξε ὅτι ἀληθὴς
 ἔστι τὸ σινομένον διὰ τῶν ἀγγέλων. εἰδὸς δὲ ἡ ὄραμα
 βλέπειν. Διελθόντες δὲ πρῶτον φυλακῶν καὶ
 δευτέρων, ἦλθον ἐπὶ πλὴν πύλιν πλὴν σιδε-
 ρῶν, πλὴν φέρουσαν εἰς πλὴν πόλιν, ἥτις αὐτο-
 μάτην ἠνοίχθη αὐτοῖς, καὶ ἔξελθόντες, προσήλ-
 θον εὐμύμω μίαν, καὶ ἐνθάδε ἀπέσκη ὁ ἄγγελος
 ἀπ' αὐτῶν. ὁ δὲ πέντρος γενόμενος ἐν αὐτῷ, εἶ-
 πε. καὶ οὐκ ἔδειξε ὅτι ἐξαπέσταλε κύριος
 τῷ ἄγγελῳ αὐτῶν, ὅτι ἐξήλειτό με ἐκ χειρῶν ἡρώ-
 δης, καὶ πάσης τῆς προσδοκίας τῶν λαῶν τῶν Ἰουδαί-
 ων. Σιωπῶν τε ἦλθον ἐπὶ πλὴν οἰκίαν μαρ-
 τῶν, τὸν μῆτρον Ἰωάννου τῶν ἐπικαλυμμένων μαρ-
 τῶν. ἦσαν ἱκανοὶ σωληροισμῶν καὶ προσβύχο-
 μενοι. κρῖστος δὲ τῶν πέντρον πλὴν θυρῶν τῶν
 πυλῶν προσήλθε παρδίσκη ὑπακοῦσαι,
 ὀνόματι ῥόδη, καὶ ἐπιγνοῦσα πλὴν φω-
 νῶν τοῦ πέντρον, ἀπὸ τοῦ θυρῶν οὐκ ἔδειξε
 τὸν πυλῶνα, εἰσδραμοῦσα δὲ, ἀπήγαγεν
 εἰς αἶθρα

Iudæis apposuit cōprehēdere & Petrus.
 Erant autē dies azymorū. Quē cū etiā
 apprehendisset posuit in carcerem, tradēs
 quatuor quaternionibus militū ad cu-
 stodiendū, uolēs post pasca producere
 eū p̄p̄o. Et Petrus qdē seruabatur in
 carcere. oratio autē fiebat sinie n̄termissi
 one ab ecc̄l̄a ad deū p̄ eo. Cū autē pdu-
 cturus eū esset Herodes, in ipsa nocte
 erat Petrus dormiens inter duos mili-
 tes uinctus cathenis duab⁹, & custodes
 ante ostium custodiebant carcerem. Et
 ecce angelus dñi astitit, & lumen reful-
 sit in habitaculo, percussosq; latere Petri
 excitauit eum dicens. Surge uelociter.
 Et ceciderūt cathenæ de manibus eius.
 Dixit autē angelus ad eum. Præcingere
 & subliga soleas tuas. Et fecit sic. Et di-
 cit illi. Circūda tibi uestimētū tuū, & se-
 quere me. Et exiens sequebat eū, & nei-
 sciebat, quod uex esset, qd̄ fiebat p̄ an-
 gelum, sed putabat se uisum uidere. Cū
 autē p̄terissent primā & secundā custo-
 diam, uenerunt ad portam ferreā q̄ du-
 cit in ciuitatem, q̄ ultro aperta est eis. Et
 exeuntes processerunt uicū unū, & con-
 tinuo discessit angelus ab eo. Et Petrus
 ad se reuersus, dixit. Nunc scio uere, qd̄
 miserit dñs angelum suū, & eripuerit
 me de manu Herodis & de omni expei-
 ctatione plebis Iudæorū. rec̄p̄ perpen-
 sa uenit ad domum Mariæ matris Ioan-
 nis qui cognominatus est Marcus, ubi
 erant multi congregati & orantes. Cū
 pulsasset autem Petrus ad ostium ue-
 stibuli processit puella ut subausculta-
 ret nomine Rhode. Et ut agnouit uo-
 cem Petri præ gaudio non aperuit ue-
 stibulum, sed introcurrens renunciauit
 stare

ἔσαν αὖτ' ἑτέροις πρὸς τὸν πολὺν ὄμιλον ἡ πρὸς
 αὐτὸν ἑπιπορευόντων. καὶ δὲ δὴ ἔρχετο οὕτως ἔ-
 χαρῆς. οἱ δὲ ἔλεγον. ὁ ἄγγελος αὐτὸν ἔειπε. ὁ δὲ
 ἑτέρος ἐπέμεινε κρούων, ἀνοίξαντες ἡ ἔιδον
 αὐτὸν καὶ θύξασαν. κατὰ σείσας ἡ ἀντιφάσις τῆς χι-
 τῆς αὐτοῦ, δὴ κήσασαν αὐτοῦ, ὡς ὁ κύριος αὐτὸν
 θύξασαν ἐκ τῆς φυλακῆς. εἶπε δὲ ἀπαγγελῆσα
 τε ἰακώβω & τοῖς ἀδελφοῖς ταῦτα. καὶ θύξασαν
 ὡς ἐπορεύθη εἰς ἑτέρον τόπον. γενόμενος ἡ ἡ-
 μέρας, ἡμὲς τὰς ἡμέρας οὐκ ὀλίγας ἐν τοῖς ἑσπέραι-
 ταις, τί ἄρα ὁ ἑτέρος ἐγγύς. ἡρώδης ἡ ἐπιση-
 μήσας αὐτὸν, καὶ μὴ ἐξέρωμαι, ἀνακρίνας τοὺς
 φύλακας, ἐκέλευσε ἀπαχθῆναι, καὶ κατελ-
 θὼν ἀπὸ τοῦ ἰουδαίας εἰς πύλιν καὶ σάραμ
 διέτριβεν. ἡμὲς δὲ ὁ ἡρώδης θυμομαχῶν τυρί-
 οισὶν καὶ σιδωνίοις, ὁμοθυμαδὸν ἡ παρεῖσθ' πρὸς
 αὐτόν, καὶ πείσαντες βλασφῆμίας τὸν ἐπὶ τὸν
 κοιτῶνα τὸ βασιλέως, ἡ τοῦ ἐπισημῶν, διὰ τὸ
 τρέφειν αὐτὸν πύλιν χάρακον ἀπὸ τοῦ βα-
 σιλικῆς. τακτῆ δὲ ἡμέρας ὁ ἡρώδης ἐνδεδυ-
 μένος ἐδῆτα βασιλικῶν, καὶ καθίσας ἐπι-
 τοβήματ' ἡ ἐδῆκα γόρρα πρὸς αὐτοὺς. ὁ δὲ
 δῆμος ἐπεφώνησεν, φωνὴ θεοῦ, καὶ οὐκ ἀνδρῶν
 πού. παραχρῆμα δὲ ἐπάταξεν αὐτὸν ἄγγελ-
 ος κυρίου, ἐνδεδυμένον οὐκ ἐδῆκα δόξαμ ὡς
 θεῶν, καὶ γενόμενος σκωληκώδους, ἐξέφυ-
 ζεν. ὁ δὲ λόγος τοῦ θεοῦ ἡνεύανε καὶ ἐπληθαί-
 το. βαρναβᾶς δὲ καὶ σαῦλος ἡπέστρεψαν εἰς
 ἱερουσαλήμ, πλῆρωσαντες πύλιν διακονίαν,
 συμπαραλαβόντες καὶ ἰωάννην, ὅν ἐπικλη-
 θέντα μάρκον.

Ἦσαν δὲ τινες ἐν ἀντιοχείᾳ κατὰ πύλιν
 οὖσαν ἐκκλησίαν προφῆται καὶ διδάσκα-
 λοι, ὅτε βαρναβᾶς καὶ σίμων καλούμενος
 νίγες, καὶ λούκιος ὁ κυρηνάιος, μαθανῆ-
 τε ἡρώδου τοῦ τετραρχοῦ σώτηρος, καὶ
 σαῦλος. λεπορευομένων δὲ ἀντὶ τοῦ κυ-
 ρίου, καὶ κερθόντων εἶπε τὸ πνεῦμα τὸ
 ἄγιον. ἀφορίσατε δῆμοι τὸν βαρναβᾶν,
 καὶ σμ

stare Petrū ante uestibulū. At illi dixe-
 runt ad eam. Insanis. Illa autē affirma-
 bat sic se habere. At illi dicebant. An-
 gelus eius est. Petrus autē perseuerabat
 pulsās. Cū autē apuissent, uiderūt eū &
 obstupuerūt. Innuēs autē eis mota ma-
 nu ut tacerent, narrauit illis, quō dñs
 eduxisset se de carcere. Dixit autē. Nū-
 ciate Iacobo & fratribus hæc. Et egres-
 sus abiit in alium locum. Facta autē die
 erat turbatio non parua inter milites,
 quid nā accidisset Petro. Herodes autē
 cū requisisset eū & nō inuenisset, inq̄siti-
 one facta de custodibus iussit eos duci,
 descendensq; a Iudæa in Cæsareā, ibi
 cōmoratus est. Erat autē iratus Tyrijs &
 Sidonijs. At illi unanimes uenerūt ad
 eum, & persuaso Blaſto qui p̄erat cubi-
 culo regis postulabant pacē, eo q̄ alere-
 tur regio ipsoꝝ annona regia. Statuto
 autē die Herodes uestitus ueste regia se-
 dit pro tribunali, & concionabatur ad
 eos. Populus autē acclamabat uox dei,
 & non hominis. Confestim autē percusit
 eum angelus dñi, eo q̄ non dedisset
 gloriam deo, & cōsumptus a uermibus
 expirauit. Verbum autē domini cresce-
 bat & multiplicabatur. Barnabas autē
 & Paulus reuersi sunt Hierosolymam
 expleto ministerio, assumpto & Ioan-
 ne qui cognominatus est Marcus.

Erant autem quidam in ecclesia quæ
 erat Antiochiæ prophetæ & doctores,
 & Barnabas & Simon qui uocabatur
 Niger, & Lucius Cyrenensis & Mana-
 hen qui erat Herodis tetrarchæ collac-
 taneus, & Saulus. Minifrantibus au-
 tem illis domino & ieiunantibus, dixit
 spiritus sanctus. Segregate mihi Bar-
 nabam

XIII

AA 2 nabam

κρη τὸν σαυλομ εἰς τὸ ἔργον ὃ προσκέ-
 κλημαι αὐτοῦσ. τότε κησεύσαντες κη προσευ-
 ζάμενοι, ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἀ-
 πώλευσαμ. οὗτοι μὲν οὖν ἐκπεμφθέντες ὑπὸ
 τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, κατήλθομ εἰς τὴν
 σιλεύκιαν, καὶ κἄθεν δὲ ἐπὶ πλευσαν εἰς τὴν
 κύπρον, κη γενόμενοι ἐν σαλαμίνι, κατήγε-
 λομ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἐν ταῖς συναγωγαῖς τοῦ
 Ἰουδαίου, εἶχομ δὲ κη ἰωάννημ ὑπηρέτημ. δι-
 ελθόντες δὲ τὴν νῆσομ ἄχρι πάφου, εὗρομ τινὰ
 μάγομ ψευδοπροφήτημ Ἰουδαίου ὃν ὄνομα
 βαρισσαῦ, ὃς ἦν σὺν τοῦ ἀνθύπατω σερ-
 γίῳ παύλῳ ἀνδρὶ συνετώ, οὗτο προσκαλε-
 σάμενοσ βαριάβαμ κρη σαυλομ, ἐπεζήτη-
 σιμ ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. ἀντίστατο
 δὲ αὐτοῖς ἐλύμασ ὁ μάγοσ, οὕτωσ γὰρ
 μεθερμηνεύεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ζήτησ δὲ
 φαι τὸν ἀνθύπατομ ἀπὸ τοῦ πίσεωσ, σαυλοσ
 δὲ ὁ κρη παῦλοσ πληκθεὶσ πνεύματος ἁγί-
 ου, κρη ἀτενίσασ εἰσ ἀντὶμ, εἶπεμ, ὃ πλήρησ
 παντοῦσ δόλου, κρη πάσης ξαδιστηγίας, ἡ
 διαβόλου, ἐχθερὲσ πάσης δικαιοσύνησ, οὐ πάν-
 σκ δὲ ἔφερωμ τὰσ δόλουσ κυρίου τὰσ εὐθείασ
 κρη νῦν ἰδοῦ χριστὸν κυρίσ ἐπί σε, κρη ἔσκ τυ-
 φλοσ μὴ βλέπωμ τὸν ἥλιομ ἄχρι καιροῦ.
 παραχρημα δὲ ἐπέπεσεμ ἐπὶ αὐτοῦ ἀχλύσ
 καὶ σκότοσ κρη περιάγωμ, ἐζήτησ χερσγω-
 γούσ. τότε ἰδὼμ ὁ ἀνθύπατοσ ὃ γεγονόσ ἐ-
 πίσεισεμ, ἐκπλασόμενοσ ἐπὶ τῇ διδαχῇ τοῦ
 κυρίου ἀναχθέντεσ δὲ ἀπὸ τοῦ πάφου δι περὶ
 τὸν παυλομ, ἦλθομ εἰσ πέργλυ φη παμφυ-
 λίας. ἰωάννησ δὲ ἀποχωρήσασ ἀπὸ αὐτῶν.
 ὑπέστρεψεμ εἰσ ἱεροσόλυμα, αὐτοὶ δὲ διελθόν-
 τεσ ἀπὸ τοῦ πέργλησ παρεγένεμοτ εἰσ ἀμ-
 τιόχεαμ φη πισιδίας κρη ἐισελθόντεσ εἰσ
 τὴν συναγωγὴν τῆ ἡμέρα τοῦ σαββάτου, ἐκάθισαμ
 μετὰ δὲ τῶν ἀνάγνωσιμ τοῦ νόμου κρη τῶν
 προφητῶν. ἀπέσπλαμ οἱ ἀρχισυναγῶγοι πρὸσ
 αὐτοῦσ λέγοντεσ, ἀνδρες ἀδελφοί, εἰ ἐστὶ λόγοσ
 ἐν ὑμῖν

nabam & Saulum in opus ad quod ac-
 ceruui eos. Cūq; ieiunassent & orassent
 & imposuissent eis manus, dimiserunt
 Et ipsi quidem emissi a spiritu sancto
 abierunt Seleuciam, & inde nauigaue-
 runt in Cyprum. Et cū uenissent Sala-
 minam, annunciauerūt uerbū dei in sy-
 nagogis Iudæorū. Habebant autem &
 Ioannem ministrum. Et cum perambulassent
 insulam usq; ad Paphum in-
 uenerunt quendam magum pseudo-
 prophetam Iudæū, cui nomē erat Bar-
 iesu, qui erat cū proconsule Sergio Pau-
 lo uiro prudente. Hic accersitis Barna-
 ba & Paulo, desyderabat audire uerbū
 dei. Resistebat aut̄ illis Elymas magus,
 sic enim interpretatur nomen eius, que-
 rens auertere proconsulem a fide. Sau-
 lus aut̄ qui & Paulus repletus spū san-
 cto intuens in eū, dixit. O plene omni-
 dolo & omni fallacia fili diaboli, inimi-
 ce omnis iusticiæ, nō desinis subuerte-
 re uias domini rectas. Et nunc ecce ma-
 nus dñi super te, & eris cæcus nō uidens
 solem usq; ad tempus. Et confestim ce-
 cidit in eum caligo & tenebræ, & circum-
 iens quærebat qui se manu ducerent.
 Tunc proconsul cum uidisset factū cre-
 didit, ammirans super doctrina domi-
 ni. Cum autem a Papho soluissent ij
 qui cum Paulo erant, uenerunt Per-
 gen Pamphylia. Ioannes aut̄ discedēs
 ab eis, reuersus est Hierosolymam. Illi
 uero pertransuentes Pergen, uenerunt
 Antiochiā Pisidiæ, & ingressi synago-
 gam die sabbatorum federunt. Post lei-
 ctionem autem legis & prophetarum,
 miserunt principes synagogæ ad eos,
 dicentes. Viri fratres, si quis est in uo-
 bis sermo

οὗ ἡμῶν παρακλήσεως πρὸς τὸν λαόν, λέγε-
 τε. Λησάζετε δὲ πᾶσι καὶ κατασείσατε τῆς χε-
 ρὸς, ἔπιπετε. ἄνδρες Ἰσραηλῖται καὶ οἱ φοβούμε-
 νοι τοῦ θεοῦ, ἀκούσατε, ὁ θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου
 ἐξελέξατο τοὺς πατέρας ἡμῶν, καὶ τὸν λα-
 ον ὑψώσατο ἐν τῇ παροικίᾳ, ἐν γῆ αἰγυπτῶν, καὶ
 μετὰ ἐραχίουνοσ ὑψώσατο ἐξ αἰγυπτῶν αὐτοὺς
 ἐξ αἰγυπτῶν, καὶ ὡς τεσσαράκοντα ἐτὴν χρόνον
 ἐτροποφόρησε αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ κα-
 θελώσθη ἔθνη ἐπὶ αὐτοὺς ἐν γῆ χαναάν, καὶ ἐκκληρο-
 νόμησε αὐτοῖς τὴν γῆν αἰγυπτῶν, καὶ μετὰ ταῦ-
 τα ὡς ἑξήκοντα ἐτὴν καὶ πενήκοντα,
 ἔδωκεν κριτὰς, ἕως σαμουὴλ τοῦ προφήτου,
 καὶ ἐκείθεν ἠτήσαντο βασιλέα, καὶ ἔδωκεν αὐ-
 τοῖς ὁ θεὸς τὸν σαούλ υἱὸν κίς, ἄνδρα ἐκ φυ-
 λῆς βενιαμὴν ἑξήκοντα ἐτὴν καὶ πενήκοντα, καὶ μετὰ
 ἐξήκοντα ἐτὴν ἠγάγετο αὐτοῖς δαβὶδ υἱὸς βα-
 σιλέα, ὃς καὶ ἔπιπετο μαρτυρήσας, ἕνα δαβὶδ
 τὸν ἔκασαι ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου,
 ὃς ποιήσεται πάντα τὰ θελήματά μου, τούτου
 ὁ θεὸς ἀπὸ τῆς σπέρματος κατ' ἐπαγγελίαν,
 ἠγάγετο τὸν Ἰσραὴλ σωτῆρα ἸΗΣΟΥΣΝ, προκυρή-
 ξαντος ἰωάννου πρὸ προσώπου τῆς εἰσοδῶν αὐ-
 τῷ βάπτισμα μετανοίας τῷ Ἰσραὴλ. ὅσο δὲ ἐ-
 πλήρου ὁ ἰωάννης τὸ δρόμον ἔλεγε, τίνα με-
 ὑπονοεῖτε εἶναι, οὐκ εἰμι ἐγὼ, ἀλλ' ἰδοὺ ἐρχο-
 μεταί με, οὐδ' οὐκ εἰμι ἄξιος τὸ ὑπόδημα
 ποδῶν λύσαι, ἄνδρες ἀδελφοί, ἡοὶ γένος
 ἀβραάμ καὶ οἱ ἐν ἡμῶν φοβούμενοι τὸν θεόν
 ἡμῶν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ταύτης ἀπέσπασ-
 δι γὰρ κατοικοῦντες ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ οἱ ἄρ-
 χοντες αὐτῶν τούτων ἀγνοήσαντες, καὶ τὰς
 φωνὰς τῶν προφητῶν τὰς κατὰ πᾶν σάββα-
 τον ἀναδινωσκομένας, κρίναντες ἐπλήρωσαν,
 καὶ μηδὲ μίαν αἰτίαν θανάτου εὐρόντες, ἠτή-
 σαντο πιλᾶτον ἀναιρεθῆναι αὐτόν. ὡς δὲ
 ἐτέλεισεν ἅπαντα τὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμέ-
 ναι, κατελόμην ἀπὸ τοῦ ξύλου, ἔθηκαμ εἰς
 μνημεῖον. ὁ δὲ θεὸς ἠγάγετο αὐτὸν ἐκ νεκρῶν
 ὃς ὠφθη

bis sermo exhortationis ad plebem, di-
 cite. Surgens autem Paulus & manu si-
 lentio indicto, ait. Viri Israelitæ, & qui
 timetis deum audite. Deus populi hu-
 ius elegit patres nostros, & populū ex-
 altavit, cum essent incolæ in terra aegy-
 pti, & in brachio excelso eduxit eos ex
 ea, & per quadraginta annoꝝ tempus
 mores eorū sustinuit in deserto. Et dele-
 tis gentibus septem in terra Chanaan,
 sorte distribuit eis terram eorū, & post
 hæc annis circiter quadringentis quin-
 quaginta dedit iudices usq; ad Samuel
 prophetam. Et exinde postulauerunt re-
 gem, & dedit illis deus Saul filium Cis-
 uirū de tribu Benjamin annis quadra-
 ginta. Et amoto illo suscitauit illis Da-
 uid in regem, cui testimoniū perhibens
 dixit. Inueni Dauid filiū Iesæ uirū se-
 cundum cor meū, qui faciet omnes uo-
 luntates meas. Huius e semine deus iu-
 xta pmissum adduxit Israel saluatore
 Iesū, cū añ p̄dicasset Ioannes ante faciē
 aduentus eius baptismum p̄nitentiæ
 Israeli. Cum aut̄ impleisset Ioannes cur-
 sum, dixit. Quem me arbitramini esse,
 non sum ego, sed ecce uenit post me, cu-
 ius nō sum dignus calciamenta pedum
 soluere. Viri fr̄es, filij generis Abrahā,
 & q̄ in uobis timēt deū, uobis uerbū sa-
 lutis hui⁹ missū est. Qui em̄ habitabāt
 Hierusalē, & principes eorū cū ignora-
 rēt illū, & uoces p̄phetarū q̄ p̄ om̄e sab-
 batū legūt̄ iudicātes impleuerūt, & nulla
 cā mortis inuēta ī eo, petierūt a Pilato
 ut interficeret eū. Cūq; cōsummāssent
 omnia quæ de eo scripta erant, depōsi-
 tum de ligno posuerūt in monumēto.
 Deus autem suscitauit eum a mortuis,
 AA 3 qui uisus

ὅς ὤφθη ἐπὶ ἡμέρας πλείους τοῖς σιωναβά-
 σιμ ἂν ᾤσθ' ἀπὸ οὐρα γαλιλαίας εἰς ἱερουσα-
 λήμ. οἱ τινὲς εἰσι μάρτυρες αὐτοῦ πρὸς τὸν
 λαόν, καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς ἐναγγελιζόμεθα
 πλὴν πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίαν ἰστέ-
 νομένω, ὅτι ταύτην ὁ θεὸς ἐκπεπλήρωκε
 τοῖς τέκνοις αὐτοῦ ἡμῖν, ἀναστήσας ἸΗΣΟΥΝ
 ὡς καὶ ἐν ᾧ ᾠδῇ ψαλμῶν ᾧ πρῶτῳ γε-
 γραπῆα. ἡ ὄσ μου εἰ σύ, ἐγὼ σήμερον γε-
 γέρμηκά σε, ὅτι δὲ ἀνέσκησεν αὐτὸν ἐκ νε-
 κρῶν, μηκέτι μέλλοντα ὑποσφραῖν εἰς δια-
 φθοράν, οὕτως ἐίρηκεν, ὅτι δώσω ὑμῖν τὰ
 ὅσια δαβὶδ τὰ πισά. διὸ καὶ ἐν ἑτέρῳ λέ-
 γεται, δὸς δώσας τὸν ὄσιόν σου ἰδὲμ διαφθοράν.
 δαβὶδ μου γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ ὑπεκρέτισας,
 τῆ τῷ θεοῦ βουλή ἐκοιμήθη, καὶ προσετί-
 δη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ, καὶ εἶδε
 διαφθοράν. ὃν δὲ ὁ θεὸς ἠγάπησεν, οὐκ εἶδε
 διαφθοράν, γνωστὸν οὖν ἔσω ὑμῖν ἄνδρες
 ἀδελφοί, ὅτι διὰ τούτου ὑμῖν ἀφαισίστα
 μαρτυρίῳ καταγγέλλεται. καὶ ἀπὸ πάν-
 των ὧν οὐκ ἠδυνήθητε ἐν ᾧ νόμῳ μου
 σέως δικαιοσύνην, ἐν τούτῳ πᾶσι ὁ πι-
 σεύων δικαιοσύνην. βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθῃ ἐφ' ὑ-
 μᾶς, τὸ ἐιρημνίον ἐν τοῖς προφήταις. ἴδετε οἱ
 καταφρονήται, καὶ θαυμάσατε, καὶ ἀφανίσθητε,
 ὅτι ἔργον ἐστὶν ἐξάξομαι ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν
 ὅτι οὐ μὴ πεισυνήτε, ἐὰν τις ἐκδησῆται ὑμῖν. διὸ
 ὄντων ἢ ἐκ τῆ σιναϊτικῆς τῶν ἰουδαίων, παρ-
 ρεκάλομαι τὰ ἔθνη εἰς τὸ μεταξὺ σάββατον, λα-
 ληθῆναι αὐτοῖς τὰ ῥήματα. λυθείσης ἢ τῆ σινα-
 γωγῆς, ἠκολούθησαν πολλοὶ τῶν ἰου-
 δαίων καὶ τῶν σεβομνίων προσκλήτων
 ᾧ πάλῳ καὶ ᾧ βαρναβᾶ. οἱ τινὲς
 προσλαλοῦντες, ἔπειθον αὐτοὺς ἐπιμνήν-
 ται χάριτι τῷ θεοῦ. τῶν ἐρχομῶν σαββά-
 τῳ χεῖρ οὐ πᾶσα ἢ πόλις σιναϊτικῆ ἀκοῦσαι
 τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἰδόντες ἢ οἱ ἰουδαῖοι τοὺς
 ὄχλους, ἐπλήθησαν ζήλου καὶ ἀντίλεγον τοῖς
 ὑπὸ τοῦ

qui uisus est per dies multos his qui si-
 mul ascenderant cum eo de galilæa in
 Hierusalem, qui sunt testes eius ad ple-
 bem. Et nos uobis annunciamus eam,
 quæ ad patres repromissio facta est,
 quod hanc deus adimpleuit filijs illo-
 rum nobis resuscitato Iesu, sicut & in psal-
 mo primo scriptum est. Filius meus es
 tu, ego hodie genui te. Quæ aut suscita-
 uit eum a mortuis, iam non amplius re-
 uersurum in corruptionem, ita dixit. Da-
 bo uobis sancta David fidelia. Ideo &
 alias dicit, Non dabis sanctum tuum uide-
 re corruptionem, nam David quidem cum suæ
 generationi ministrasset, uoluntate dei
 dormiuit & appositus est ad patres suos
 & uidit corruptionem. Quem uero de-
 us suscitauit, non uidit corruptionem.
 Notum igitur sit uobis uiri fratres, quod
 per hunc uobis remissio peccatorum an-
 nunciatur & ab omnibus a quibus non
 potuistis in lege mosi iustificari, in hoc
 omnis qui credit iustificatur. Videte ex
 go ne superueniat uobis quod dictum
 est in prophetis. Videte contempto-
 res, & ammiramini, & disperdimini,
 quia opus operor ego in diebus ue-
 stris, opus quod non credetis si quis
 enarrauerit uobis. Egressis autem e cæ-
 tu Iudæis, rogabant gentes, ut sequen-
 ti sabbato loquerentur sibi uerba hæc.
 Soluta autem cætu, secuti sunt multi
 Iudæi & religiosi aduenæ Paulum &
 Barnabam, qui alloquentes suade-
 bant eis ut permanerent in gratia dei.
 Sequenti uero sabbato pene uniuersa
 Ciuitas conuenit audire uerbum
 dei. Videntes autem turbas Iudæi, re-
 pleti sunt zelo, & contradicebant his
 quæ a

ὑπὸ τοῦ πάλου λεγομένοις ἀντιλέ-
 γομτες καὶ βλασφημοῦντες. παρησι-
 ασάμενοι δὲ ὁ πᾶυλ καὶ ὁ βαρνάβας,
 εἰπομ. ἡμῖν ἢ ἀναγκάσιμ πρῶτομ λαλῆσῃ-
 να τὸμ λόγωμ τοῦ θεοῦ. ἐπειδὴ ἀπαθεῖθε
 αὐτὸμ, καὶ οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς φη-
 αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ σρεφόμεθα εἰς τὰ ἔ-
 ρηκ, οὕτως γὰρ ἐντέταλατ ἡμῖν ὁ κύριος.
 τέθηκά σε εἰς φῶς ἐθνῶν, τοῦ εἰναῖ σε εἰς σω-
 τηρίαν, ἕως ἐχάτε τὴν γῆν. ἀκούοντα δὲ τὰ
 ἔθνη, ἔχαρε, καὶ ἐδέξαζομ τὸμ λόγωμ τῆ κυ-
 ρίου, καὶ ἐπίσεισαμ ὅσοι ἦσαμ περὶ μένοι εἰς
 ζωὴν αἰώνιον. διεφέρετο δὲ ὁ λόγος τοῦ κυ-
 ρίου δι' ὅλην φη χώραν. οἱ δὲ ἰουδαῖοι παρῶ
 ἔσαν τὰς σεβομένας ἰουδαϊκας καὶ τὰς ἐν-
 χήμονας, καὶ τοὺς πρῶτους φη πόλειως.
 καὶ ἐπήγαγαμ διωγμὸν ἐπὶ τὸμ πᾶυ-
 λωμ καὶ τὸμ βαρνάβαμ. καὶ ἐξέβαλομ
 αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ἑρῆμ αὐτῆς. οἱ δὲ ἐκτι-
 ναξάμενοι τὸμ κοινοστὸμ τῆς ποδῶν αὐ-
 τῶν ἐπ' αὐτοὺς, ἦλθομ εἰς ἰκονίον. οἱ δὲ
 μαθηταὶ ἐπληροῦντο χαρῆς καὶ πνεύ-
 ματῶ ἀγίου. ἐγένετο δὲ ἐν ἰκονίῳ καὶ
 τὰ τὸ αὐτὸ ἐσελθεῖν αὐτοὺς εἰς πλὴν συ-
 μαγωγίῳ τῆς ἰουδαϊαμ, καὶ λαλῆσαι
 οὕτως, ὥστε πισεῦσαι ἰουδαῖοιμ τὸ καὶ
 ἑλλήνων πολὺ πλῆθος. οἱ δὲ ἀπαθεῖμι-
 τες ἰουδαῖοι, ἐπήγαγαμ καὶ ἐκάκωσαμ
 τὰς ψυχὰς τῶν ἐθνῶν κατὰ τῶν ἀδελ-
 φῶν. ἰκανὸν μὲν οὖν χρόνον διέτρι-
 ψαμ παρησιαζόμενοι ἐπὶ τῶ κυρίῳ, τῶ
 μαρτυροῦντι τῶ λόγῳ φη χάριτῶ αὐ-
 τοῦ, διδόντι σημεῖα καὶ τέρατα γίνε-
 οθα διὰ τῶν χειρῶν αὐτῶν. ἐχίθη δὲ τὸ
 πλῆθος φη πόλειως. καὶ οἱ μὲν ἦσαμ
 σὺν τοῖς ἰουδαῖοις, οἱ δὲ σὺν τοῖς ἀπο-
 σόλοις, ὡς δὲ ἐγένετο ὁρμη τῶν ἐθνῶν τὸ
 ἰουδαῖοιμ, σὺν τοῖς ἀρχουσιμ αὐτῶν ὑβρίσαι
 λαδοβολῆσαι

quæ a Paulo dicebantur contradicen-
 tes & blasphemantes. Tunc supra fidu-
 cia Paulus & Barnabas dixerunt. Vo-
 bis oportebat primum loqui uerbum
 dei, sed quoniam repellitis illud, & in-
 dignos uos iudicatis æterna uita, ecce
 conuertimur ad gentes. Sic em̄ nobis
 præcepit dominus. Posui te in lucem
 gentium, ut sis in salutem usq; ad extre-
 mum terræ. Audientes autem gentes,
 gauisæ sunt, & glorificabāt uerbum do-
 mini, & crediderunt quotquot erant
 ordinati ad uitam æternam, Dissemin-
 nabatur autem uerbū domini per uniu-
 uersam regionem. Iudæi autē concita-
 uerunt mulieres religiosas & honestas,
 & primos ciuitatis, & excitauerunt per-
 secutionem in Paulum & Barnabam,
 & eiecerunt eos de finibus suis. At ille
 excusso puluere pedum in eos uenerūt
 in Iconiū. Discipuli quoq; replebantur
 gaudio & spiritu sancto.

Factum est autem in Iconio ut si-
 mul introirent synagogam Iudeorum
 & loquerentur sic, ut crederet Iudæo-
 rum simul & Græcorum copiosa mul-
 tudo. Qui uero increduli fuerunt Iu-
 dæi, concitauerunt & corruerunt ani-
 mos gentium aduersus fratres. Multo
 igitur tempore demorati sunt fiducia-
 ter agentes in domino, qui testimoniū
 perhibebat uerbo gratiæ suæ, dabat si-
 gna & prodigia fieri per manus eo-
 rum. Diuisa est autē multitudo ciuitatis
 & quidā quidē erāt cum Iudæis, quidā
 uero cū apostolis. Cū autē factus esset
 ipetus Gentiliū pariter & Iudæorū cū
 principibus suis, ut cōtumelijs afficerēt
 AA 4 & lapida

XIII

λιθοβολήσασα αὐτούς, σωϊδόντες κατέφυ-
 γομ εἰς τὰς πόλεις φιλυκαονίας, λύστραμ
 ἐν δὲ βίβλω, καὶ πλὴν περιχώρομ. καὶ κἄν ἦσαν
 εὐαγγελιζόμενοι. καὶ τις ἀνὴρ ἐν λύστροις ἀ-
 δάματος τοῖς ποσίμ ἐκάθητο, χωλὸς ἐκ κοι-
 λίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων, ὃς ὀνόματι
 περιπεπατήκει. ὄντος ἤκουε τὸ παύλου λα-
 λῶντος, ὃς ἀτεινίσας αὐτῶ, καὶ ἰδὼμ, ὅτι πί-
 σιμ ἔχει τοῦ σωθῆναι, ἔειπε μεγάλη τῆ φωνῆ.
 ἤκουσθη ἐπὶ τοὺς πόδας σου ὀρθόμ, καὶ
 ἤλλετο καὶ περιεπάτα. οἱ δὲ ὄχλοι ἰδόντες
 ὁ ἐποίησεν ὁ παύλομ, ἐπῆσαν πλὴν φωνῶν
 αὐτῶμ λυκαονισί, λέγοντες. οἱ θεοὶ ὁμοιωθέν-
 τες ἀνθρώποις, κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς. ἐκὰ-
 λουω τέ τὸμ μὸν βαρνάβασ, δία, τὸμ δὲ παῦ-
 λομ ἐρμῶ, ἐπεδὴ αὐτὸς ἦμ ὁ ἡγούμενος τὸ
 λόγου. οὗ δὲ ἱερεὺς τὸ διὸς τῶ ὄντος πρὸ φιλ-
 πόλεως αὐτῶν, ταύρους καὶ σέμματα ἐπι-
 τοὺς πυλῶνας ἐνέγκας, σὺν τοῖς ὄχλοις ἤ-
 δελομ θύμ. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀπόστολοι βαρ-
 νάβασ καὶ παῦλομ, διαξήξαυτες τὰ ἰμά-
 τια αὐτῶμ, εἰσεπήδησαν εἰς τὸμ ὄχλομ, κη-
 ζοντες καὶ λέγοντες. ἀνδρες, τί ταῦτα ποι-
 εῖτε; καὶ ἡμῆς ὁμοιοπαθεῖς ἐσμῶμ ὑμῖμ ἀν-
 θρώποι, εὐαγγελιζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ τῶν
 ἔματῶμ ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸμ δεὸμ τὸ ζῶν-
 τα, ὃς ἐποίησε τὸμ οὐρανὸμ καὶ πλὴν γῆν καὶ
 πλὴν θάλασσαν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, ὃς
 ἐν ταῖς παρρηκμηλίαις γενεαῖς, εἰασε πάν-
 τα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶμ,
 καὶ τοῖς γε οὐκ ἀμάρτυρομ ἐαυτὸν ἀφήκεμ ἄσ-
 βοητῶμ, ὀνομασθέντες ὑμῖμ ἕτεροις διδούμ, ἐ-
 καιροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶμ τροφῆς καὶ εὐ-
 φροσύνης τὰς καρδίαις ἡμῶμ. ἐταῦτα λέπον-
 τες, μόλις κατέπαυσαν τὸν ὄχλομ τὸ μὴ θύ-
 εμ αὐτοῖς. ἐπῆλθομ ἡ ἀπὸ ἀντιοχείας ἢ ἰκονί-
 ου ἰουδαῖοι, ἢ πείσαντες τὸν ὄχλομ, ἢ λιθά-
 σαντες τὸ παῦλομ, ἔσυρομ ἔξω, τῆς πόλεως.
 νομίσαντες

lapidarent eos, intelligentes confuge-
 runt ad ciuitates Lycaoniae Lystram &
 Derben & uniuersam in circuitu regio-
 nem. & ibi euangelizantes erant. Et qui-
 dam uir Lystris debilis pedibus fede-
 bat claud⁹ ex utero matris suae, q nūq̄
 ambulauerat. Hic audiuit Paulū loquē-
 tem. Qui intuitus eum & uidens quod
 fidem haberet ut saluus fieret, dixit ma-
 gna uoce. Surge sup pedes tuos rectus
 Et exiliuit, & ambulabat. Turbae autē
 cum uidissent quod fecerat Paulus, le-
 uauerunt uocem suam Lycaonice, di-
 centes. Dñi similes facti hominibus de-
 scenderunt ad nos. Et uocabant Barna-
 bam Iouem, Paulū uero Mercurium,
 quoniā ipse erat dux uerbi. Sacerdos
 quoq; Iouis qui erat ante ciuitatem illo-
 rum, tauros & coronas ante ianuas af-
 ferens cum turbis uolebat sacrificare.
 Quod ubi audierunt apostoli Barna-
 bas & Paulus concissis tunicis suis exi-
 lierunt in turbas. clamantes & dicētes.
 Viri, quid hæc facitis? Et nos mortales
 sum⁹ similes uobis hoies annūciātes ut
 ab his uanis cōuerta mini ad deū uiuū,
 qui fecit cœlū & terram & mare, & oīa
 quæ in eis sunt, qui in præteritis gene-
 rationibus sinebat omnes gētes ingre-
 di uis suis. Quanc̄ non expertem te-
 stimonij seipsum sinebat bene faciēdo,
 de cœlo dans pluuias & tempora fru-
 ctifera, implens cibo & leticia corda
 nostra. Et hæc dicentes uix compe-
 scerunt turbas ne sibi imolarēt. Superue-
 nerunt autē quidam ab Antiochia &
 Iconio Iudæi, & persuasis turbis ac lapi-
 dato Paulo extraxerunt eum e ciuitate
 existimātes

νομίσαντες αὐτὸν πεθάναι. κυκλωσάντων
 δὲ αὐτὸν ἑπτὰ μαθητῶν, ἀναστὰς εἰσῆλθεν εἰς τὴν
 πόλιν. καὶ τῆ ἑπαύριον ᾗ ἦλθε σὺν τῷ βαρ-
 νάβᾳ εἰς δέρβην. εὐαγγελισάμενοί τε τὴν
 πόλιν ἐκείνην, καὶ μαθητεύσαντες ἱκανοὺς,
 ἦν ἔσπευον εἰς τὴν λύστραν καὶ ἰκόνιον καὶ ἀν-
 τιοχείαν, ἐπισκερρίζοντες τὰς ψυχὰς τῶν μα-
 θητῶν, καὶ παρακαλοῦντες ἐμμένειν τῇ πίστει, καὶ ὅτι
 διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς
 τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. χαροτονήσαντες ἃ αὐ-
 τοῖς προσευτέρους κατέκκλησίαν, προσευξά-
 μενοι μετὰ νηστειῶν, παρεθέμετο αὐτοὺς τῷ
 κυρίῳ εἰς ὃν πεπιστεύκασαν. καὶ διελθόν-
 τεσ τὴν πεισιεύκασαν, ἦλθεμ εἰς παμφυλίαν.
 καὶ λαλήσαντες ἐν πέργῃ τὸν λόγον, κα-
 τέβηκαμ εἰς ἀτάλφην. καὶ ἐκεῖθεν ἀπέπλευ-
 σαμ εἰς ἀμτιόχεαν, ὅθεν ἦσαμ παραδίδο-
 μένοι τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ εἰς τὸ ἔργον ὃ
 ἐπολήρωσαμ. παραγενόμενοι δὲ καὶ συνα-
 γόντες τὴν ἐκκλησίαν, ἀνήγαγαμ ὅσα
 ἐποίησαμ ὁ θεὸς μετ' αὐτῶν. καὶ ὅτι ἠνοήθη
 τοῖς ἔθνεσι θύραμ πίστεως, διέτριβον δὲ ἐκ
 χρόνου οὐκ ὀλίγον σὺν τοῖς μαθηταῖς.
 καὶ τινες κατελθόντες ἀπὸ τῆ ἰουδαίας
 ἐδίδασκον τοὺς ἀδελφοὺς, ὅτι ἐὰν μὴ περι-
 τέμνηθε τῷ ἔθει μωσαίου, οὐ δύνασθε σωθῆ-
 ναι. γνησόμενος οὖν σάσωε καὶ συζητήσωε
 οὐκ ὀλίγη τῷ παύλῳ καὶ τῷ βαρναβᾶ
 πρὸς αὐτοὺς, ἔταξαμ ἀναβαίνειν πᾶντο
 καὶ βαρναβᾶν, καὶ τινὰς ἄλλοις ᾗ αὐτῶν,
 πρὸς τοὺς ἀποστόλους καὶ πρεσβυτέρους
 εἰς ἱερουσαλήμ, περὶ τοῦ ζητήματ' οὗ-
 του. οἱ μὲν οὖν προπεμφθέντες ὑπὸ τῆ ἐκ-
 κλησίας, διήρχοντο τὴν φοινίκην καὶ σαμᾶ-
 ρίαν ἐκδιηγόμενοι τῆ ἐπιστροφῆν τῶν ἐθνῶν. καὶ
 ἐπίσω χαρὰν μετ' ἄλλω πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς
 παραγενόμενοι ἃ εἰς ἱερουσαλήμ, ἀπεδέχθησαν
 ὑπὲρ τῆ ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων
 ἀνέστησαν τε ὅσα ὁ θεὸς ἐποίησε μετ' αὐτῶν
 ᾗ ἀνέστησαν

existimantes eum mortuum esse. Circūdan-
 tibus autē cum discipulis, surgens intra-
 uit civitatem, & postero die profectus
 est cū Barnaba in Derben. Cūq; euan-
 gelizassent civitati illi, & docuisset mul-
 tos, reuersi sunt Lystrā & Iconiū & An-
 tiochiam, denuo confirmantes animas
 discipulorū, exhortantesq; ut permaner-
 ent in fide, & quod per multas tribula-
 tiones oporteat nos intrare in regnum
 dei. Et cum suffragijs creassent illis per
 singulas ecclesias presbyteros & orassent
 cū ieiunationibus, cōmendauerūt eos
 dño in quem crediderant. Peragrataq;
 Pisidia uenerunt Pamphylia, & cū locu-
 ti essent uerbum Pergæ, descenderunt
 in Attaliam & inde soluerunt Antio-
 chiam, unde erant traditi gratiæ dei in
 opus quod cōpleuerunt. Cum autē ue-
 nissent & congregassent ecclesiam, retu-
 lerunt quanta fecisset deus secū, & quod
 aperuisset gentibus ostium fidei. Mo-
 rati sunt autē tempus nō modicū cum
 discipulis. **Et** quidā qui descenderant
 a Iudæa docebant fratres, nisi circūcida
 mini secundū morem Moysi non pote-
 stis saluari. Facta ergo seditione & di-
 sceptatione nō exigua cū Paulo & Bar-
 naba aduersus illos, statuerūt, ut ascen-
 derent Paulus & Barnabas & quidam
 alij ex illis ad apostolos & presbyteros
 in Hierusalem, super hac questione. Il-
 li ergo deducti ab ecclesia pertransibāt
 Phoenicem & Samariam narrantes cō-
 uersionem gentiū, & gignebāt gaudiū
 magnum omnibus fratribus. Cū autē
 uenissent Hierosolymam, suscepti sunt
 ab ecclesia & ab aplis & senioribus an-
 nūciauerūtq; quicquid deus fecisset cū illis.
 Surrexerūt

XV

ΕΞΑΜΕΣΗΣΑΜ ΔΕ ἄνθρωποι ἀπὸ φηραιοῦ ἀειρέσεως ἦν
 φαρισαῖοι ἦν πεπιστευκότων, λέγοντες, ὅτι
 εἴ ποτε ἐμνήσθημεν αὐτοῦ, πρὸς ἀγάλλασθαι τὴν τὸν
 νόμον Μωσέως, συνήχθησαν ἡ δὲ ἀπόστολοι
 οἱ πρεσβύτεροι ἰδὲν περὶ τοῦ λόγου τούτου.
 πολλοὶ δὲ συζητήσεως γενόμενης, ἀναστὰς
 πέτρος εἶπε πρὸς αὐτούς. Ἄνδρες ἀδελφοί, ἡμεῖς
 ἐπίστασθε, ὅτι ἀπὸ ἡμερῶν ἀρχαίων ὁ θεὸς
 ἐν ἡμῖν ἐπέλεξε διὰ τοῦ στόματός μου,
 ἀκούσασθε τὰ ἔθνη ὅτι λόγος τοῦ εὐαγγελίου, ἐπι-
 πιστεύσατε. καὶ ὁ καρδιογνώσκων θεὸς ἐμαρτύ-
 ρησεν αὐτοῖς, δόντες αὐτοῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον,
 καθὼς καὶ ἡμῖν, καὶ οὐδὲν διέκρινε μετὰ ἡμῶν
 πικρὰ καὶ ἡμῶν, τῆς πίστεως καθαρῆς τῆς καὶ
 δίας αὐτῶν. καὶ οὐκ ἔτι περιάζετε τὸν θεὸν ἐπι-
 δέναι ζυγὸν ἐπὶ τὸν τράχηλον ἡμῶν μαθηταί,
 ὅτι οὐτε οἱ πατέρες ἡμῶν, οὐτε ἡμεῖς ἰχθύσαι
 μὴ βασάσαι, ἀλλὰ διὰ φηραιοῦ χάριτος ἔκτισεν
 ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΠΙΣΤΕΥΟΜΕΝΟΝ ΣΩΘΙΣΘΕΝ ΚΑΘΩΣ
 ΤΡΟΤΟΝ ΚΑΚΕἶΝΟΙ. ἐσίγησεν δὲ πᾶς ὁ πλῆθος,
 καὶ ἠκούσαν βαρνάβαν καὶ παύλον, ἐξηγουμένους
 ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς σήματα καὶ τέρατα ἐν τοῖς
 ἔθνεσι διὰ αὐτῶν. μετὰ δὲ ὅτι σιγήσασκε αὐτοῦ,
 ἀπεκρίθη ἰάκωβος, λέγων. Ἄνδρες ἀδελφοί,
 ἀκούσατέ μου. συμεῶν ἐξηγήσατο, καθὼς παρῶ-
 ρον ὁ θεὸς ἐπεσκέψατο λαοῦς ἐθῶν λαόν
 ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, ἐτόπω συμφωνῶσιν
 οἱ λόγοι ἔτι προσφῆται, καθὼς γέγραπται. μετὰ
 ταῦτα ἀναστρέψω καὶ ἀνοικοδομήσω τὸ σκηνώ-
 σαι, τὸ πεπρωκῶσιν, καὶ τὰ κατεσκαμμένα
 αὐτῶν ἀνοικοδομήσω, καὶ ἀνορθώσω αὐτῶν, ὅπως
 ἅμα ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων
 τὴν κύριον, καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐφ' οὓς ἐπικέκληται
 ὁ ὄνομά μου ἐπ' αὐτούς, λέγει κύριος, ὁ ποιῶν
 ταῦτα πάντα, γνωστὰ ἀπὸ αἰῶνος ὅτι τῷ θεῷ,
 πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ. διὸ ἐγὼ κρίνω, μὴ παρενο-
 χλῆσαι τῶν ἔθνων ἐπιστρέψασιν ἐπὶ τὸν θεόν,
 ἀλλὰ ἐπιστῆλαι αὐτοῖς, ἵνα πέχουσιν ἀπὸ τῶν ἁλίσ-
 κημάτων τῶν εἰδώλων, καὶ τῶν ἡρηνείων, καὶ τῶν
 ἁμαρτιῶν

Surrexerūt autē qdā de factione phari-
 saeorū, q̄ crediderāt dicētes, qd̄ opteret
 circūcidere eos, p̄cipere quoq; seruare
 legem Mosi. Conueneruntq; apostoli
 & seniores uidere de uerbo hoc. Cū autē
 magna disceptatio fieret, surgens Petr⁹
 dixit ad eos. Viri fratres, uos scitis qd̄
 ab antiquis dieb⁹ deus in nobis elegit
 per os meū, ut audirent gentes uerbū
 euāgelij & crederēt. Et qui nouit corda
 deus, testimoniū p̄hibuit illis, dās illis
 sp̄m sc̄tm̄ sicut & nobis, & nihil discre-
 uit iter nos & illos, cū fide purificauerit
 corda illoꝝ. Nūc ergo quid tētatis deū,
 ut imponatur iugū super ceruices disci-
 pulorum, quod neq; patres nostri neq;
 nos portare potuimus? Sed per gra-
 tiam dñi Iesu Christi credimus nos sal-
 uos futuros quemadmodum & illi. Ta-
 cuit autem tota multitudo & audiebāt
 Barnabā & Paulū narrantes quāta de-
 us fecisset signa & prodigia inter gētes
 p̄ ipsos. Et postq̄ cōticuissent, r̄ndit Ia-
 cobus dicēs. Viri frēs audite me. Simō
 narrauit quēadmodū primū deus uisi-
 tauit ut sumeret ex gētibus populū in
 noie suo, & huic cōsonant uerba pphe-
 tarum sicut scriptū est. Post hæc reuer-
 tar & reādicabo tabernaculū David,
 quod collapsum est, & diruta eius reā-
 dificabo, & erigā illud, ut requirant qui
 reliq; sunt hoies dñm, & oēs gentes sup
 quos inuocatū est nomē meū sup eos
 dicit dñs, q̄ facit hæc oia. Nota a saculo
 sunt deo oia hæc opa sua. Propter qd̄
 ego iudico nō obturbādū esse illis q̄ ex
 gētib⁹ cōuertūt ad deū, sed scribēdū ad
 eos ut abstineant se ab inq̄namentis si-
 mulacroꝝ, & fornicatiōe & suffocato &
 sanguine

ἑμαυτοῦ, μωσῆς γὰρ ἐν γενεῶν ἀρχαῖω καὶ
 τὰ πόλιμ τοῦς κηρύσσοντας αὐτὸν ἔχε ἐν
 ταῖς συναγωγαῖς κατὰ πᾶν σάββατον ἀνα
 γινωσκόμεν. τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις
 καὶ τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ,
 ἐκλεξαμένους ἀνδρας διὰ αὐτῶν πέμψαι εἰς
 ἀντιόχειαν σὺν παύλῳ Ἐβερνάβῳ, ἰούδαμ
 τὸν ἐπικαλούμενον βαρσαβᾶν, καὶ σίλαμ,
 ἀνδρας ἡγουμένους ἐν τοῖς ἀδελφοῖς, γρά
 ψαντες διὰ χειρὸς αὐτῶν τάδε. οἱ ἀπόστο
 λοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἀδελφοί, τοῖς
 κατὰ πλὴν ἀντιόχειαν καὶ συρίαν καὶ κιλικί
 αμ ἀδελφοῖς τοῖς διὰ ἐθνῶν, χαίρειν. ἐπεδὴ
 ἠκούσαμεν ὅτι ἰνέες διὰ ἡμῶν διελθόντες,
 ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγῳ ἀνασκυθίζοντες τὰς
 ψυχὰς ὑμῶν, λέγοντες περὶ τέμνεσθαι, καὶ
 τηρεῖν τὸν νόμον, οἷς οὐ διεψλάμεθα, ἔδο
 ξε ἡμῖν γενομένοις δημοθυμαδὸν, ἐκλεξα
 μένους ἀνδρας, ἐπέμψαι πρὸς ὑμᾶς, σὺν τοῖς
 ἀγαπητοῖς ἡμῶν βαρνάβῳ καὶ παύλῳ, ἀν
 θρώποις παρὰ ἐδωκόσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν,
 ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ
 ΧΡΙΣΤΟΥ. ἀπετάλαμεν οὖν ἰούδαμ Ἐσί
 λαμ, καὶ αὐτοὺς διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας
 τὰ αὐτά. ἔδοξε γὰρ τοῦ ἁγίου πνεύματι Ἐ
 ἡμῖν, μηδεὶν πλέον ἐπιτίθειν ὑμῖν βάρος,
 πλὴν τῆς ἐπάναγκης τούτων, ἀπέχεσθαι εἰ
 σωλοθύτων, καὶ αἵματος, καὶ πορνικῶν, καὶ
 πορνείας, διὰ ὧν διατηροῦντες ἑαυτοὺς, ἔυ
 πράξετε, ἔξσωθε. οἱ μὲν οὖν ἀπολυθέντες,
 ἦλθον εἰς ἀντιόχειαν, καὶ συναγαγόντες τὸ
 πλῆθος, ἐπέδωκαν πλὴν ἐπιστολῶν. ἀνα
 γνόντες δὲ, ἐχάρησαν ἐπὶ τῇ παρακλή
 σει, ἰούδα τε καὶ σίλας, καὶ αὐτοὶ προφή
 ται ὄντες, διὰ λόγου πολλοῦ παρεκάλε
 σαν τοὺς ἀδελφούς, καὶ ἐπεσείξαμεν. ποι
 ῆσαντες δὲ χρόνον, ἀπελύθησαν μετ' ἐι
 ρῆνης ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν πρὸς τοὺς ἀπο
 στόλους. ἔδοξε δὲ τῷ σίλα ἐπιμῆναι αὐτοῦ
 παύλος

sanguine. Moses enim a temporibus an
 tiquis in singulis ciuitatibus habet, qui
 se prædicet in synagogis, ubi per omne
 sabbatū legitur. Tūc placuit apostolis
 & senioribus cum tota ecclesia, ut dele
 ctos ex sese uiros mitteret Antiochiam
 cū Paulo & Barnaba, Iudā qui cogno
 minabatur Barsabas & Sylā, uiros pri
 marios inter fratres, missis litteris i hāc
 sententiā, per manus eorum. Apostoli
 & seniores & frēs, his q sūt Antiochiæ
 & in Syria, & in Cilicia fratribus q sunt
 ex gentibus, salutem. Qm̄ audiuimus,
 quod quidam ex nobis egressi turbaue
 runt uos uerbis euertentes animas ue
 stras, iubētes uos circūcidi & seruare le
 gem, quibus nō mādaueramus, uisum
 est nobis unanimiter congregatis dele
 ctos uiros mittere ad uos, cum dilectis
 nostris Barnaba & Paulo, hominibus
 qui tradiderunt animas suas pro noīe
 dñi nostri Iesu Christi. Misimus ergo
 Iudam & Sylam, qui & ipsi uobis uer
 bis referet eadem. Visum est enim spi
 ritui sancto & nobis, ne quid amplius
 imponeremus uobis oneris q̄ hęc ne
 cessaria, ut abstinēatis ab his quæ sunt
 imolata simulacris, & sanguine, & suffo
 cato, & fornicatione, a quibus si conser
 uaueritis uos ipsos, benefacietis. Valete
 Illi ergo dimissi uenerunt Antiochiā, &
 cōgregata multitudine reddiderūt epi
 stolam. Quā cū legissent, gauisi sunt su
 per cōsolatione. Iudas aut̄ & Sylas cū
 essent & ipsi p̄phetæ sermone copioso
 adhortati sunt fratres, & cōfirmauerūt
 Cōmorati aut̄ illic aliquantū temporis
 dimissi sunt cū pace a fratribus ad apo
 stolos. Visū est aut̄ Syle manere ibidē
 Paulus

παῦλος ἢ ἢ βαρνάβας διέτριβον ἐν ἀντιόχειας, διδάσκοντες καὶ ἐναγγελίζοντες μετὰ καὶ ἑτέρων πολλῶν τῶν λόγων τοῦ κυρίου. μετὰ δὲ ἡμερῶν ἡμερῶν εἶπε παῦλος πρὸς βαρνάβαν. ἐπιστρέψωμεν δὴ ἐπισκεψώμεθα τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν κατὰ πᾶσαν πόλιν, ἐν αἷς κατηγγέιλαν τὸν λόγον τοῦ κυρίου, ὡς ἔχουσι. βαρνάβας ἢ ἐβουλόσατο συμπεραλαβεῖν τὸν ἰωάννην, τὸν καλούμενον μαρκον. παῦλος δὲ ἠξίου τὸν ἀποστόλον ἀποστῆναι ἀπὸ παμφυλίας, καὶ μὴ συνελθόντα αὐτοῖς εἰς τὸ ἔργον, μὴ συμπαραλαβεῖν τοῦτον. ἐγγύει τὸ οὖν παρενόησεν, ὡς τὸ ἀποχωρισθῆναι αὐτοὺς ἀπὸ ἀλλήλων, τὸν τε βαρνάβαν παράλαβόντα τὸν μαρκον, ἐκπελεύσαι εἰς κύπρον. παῦλος δὲ ἐπιλεξάμενος σίλαν, ὃς ἦλθε παρὰ θεοῦ τῆ χάριτι τοῦ θεοῦ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν. διήρχετο δὲ πρὸς συρίαν καὶ κιλικίαν ἐπισκίζων τὰς ἐκκλησίας.

κατήλθκει δὲ εἰς δερβην καὶ λύστραν, καὶ ἰδοὺ μαθητὴς τις ἦν ἐκεῖ, ὀνόματι τιμόθεος, ἦδὲ γυναικὸς ἡγουσῆς ἰουδαίας πιστῆς. πατρὸς δὲ ἑλλῆνος, ὃς ἐμαρτυροῦντο ὑπὸ τῶν ἐν λύστροις ἑκκονίω ἀδελφῶν. τούτου ἠθέλησεν ὁ παῦλος σὺν αὐτῷ διελθεῖν, καὶ λαβὼν περιεπέμψεν αὐτὸν διὰ τοὺς ἰουδαίους, τοὺς οὖτως ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις. ἠδὲσσαν γὰρ ἅπαντες τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὅτι ἑλλῆν ὑπῆρχεν, ὡς δὲ διεπορεύοντο τὰς πόλεις παρεδίδοσαν αὐτοῖς φυλάσσειν τὰ δόγματα τὰ κεκριμμένα ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων τῶν ἐν ἱερουσαλήμ. αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι ἐσεροῦντο τῇ πίστει, καὶ ἐπερίσθοντο ἕως ἀριθμῶν καὶ ἡμερῶν. διελθόντες δὲ πρὸς φρυγίαν καὶ πρὸς γαλατικὴν χώραν, κωλυθέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος λαβῆσαι τὸν λόγον ἐν τῇ ἀσίᾳ. ἐλθόντες κατὰ πρὸς μυσίαν, ἐπέειραζον κατὰ πρὸς βιθυνίαν πορεύεσθαι, ἵνα οὐκ εἰσασιν αὐτοὺς εἰς πνεῦμα, πρὸς ἐλθόντες ἢ πρὸς μυσίαν

Paulus autē & Barnabas demorabantur Antiochiæ, docētes & euāgelizantes cū alijs etiā plurib⁹ uerbū dñi. Post aliq̄t autē dies dixit ad Barnabā Paulus. Reuerſi iam uisitemus fratres nostros per omnes ciuitates in quibus annunciauimus uerbū dñi, quomodo se habeant. Barnabas autē consulebat ut assumerēt & Ioannem, qui cognominabatur Marcus. Paul⁹ autē nolebat, ut qui defecisset ab ipsis ex Pamphylia & nō isset cū eis in opus hic adiūgeretur. Tam acris autē fuit inter eos disceptatio, ut alter ab altero seiungeretur, & Barnabas quidem assumpto Marco nauigaret in Cyprū. Paulus uero allecto Sylla profectus est traditus gratiæ dei a fratribus. Perambulabat autē Syriam & Ciliciam confirmandus ecclesias.

Peruenit autē Derben & Lystram, & XVI
 ecce discipulus quidam erat ibi nomine Timotheus, filius mulieris cuiusdā Iudææ fidelis, cæterū patre gentili. Huic testimoniū bonū reddebant qui in Lystris erant & Iconio fratres. Hunc uoluit Paulus secū proficisci & assumptū circumcidit eū propter Iudæos qui erant in illis locis. Sciebant enim oēs q̄ pater eius erat gentilis. Cū autē pertransirent ciuitates, tradebant eis custodire dogmata quæ erant decreta ab apostolis & senioribus q̄ erant Hierosolymis. Itaq̄ ecclesiæ confirmabantur fide, & abundabant numero cotidie. Cum pertransissent autē Phrygiā & Galaticā regionem, uetiti sunt a spiritu sancto loqui uerbū in Asia. Cū uenissent autē in Mysiam tentabant ire in Bithyniam, & nō permisit eos spūs. Cū autē pertransissent Mysiam

μουσίαν, κατέβησαν εἰς τρωάδα, καὶ ὄραμα
 διὰ φηι νυκτὸς ὠφθη τῷ παύλῳ. ἀνήρ τις ἦν
 μακεδὼν ἐσὼς, πρὸς ἀκαλῶν ἀνδρῶν ἐλέγωμ.
 διαβάς εἰς μακεδονίαν, βοήθησεν ἡμῖν, ὡς δὲ
 τὸ ὄραμα εἶδεν, εὐθέως ἐζητήσαμεν θζελθεῖν
 εἰς τὴν μακεδονίαν. συμειθεάζοντες, ὅτι πρὸς
 κέκληται ἡμᾶς ὁ κύριος εὐαγγελισαῶν ἡμῶν.
 ἀναχθέντες οὖν ἀπὸ τῆς τρωάδος, εὐθυδροί
 μήσαμεν εἰς σαμοθράκην, τῆ τε ἐπιδήσῃ, εἰς
 νεάπολιν, ἐκῆθεν τὴν εἰς φιλίππους, ἣτις ἐστὶ
 πρώτη φηι μερίδος φηι μακεδονίας πόλις
 κολώνια. ἡμερ δὲ ἐν αὐτῇ τῆ πόλις διατρί
 βοντες ἡμέρας ἑνάς, τῆ τε ἡμέρᾳ τῆ σαββά
 τω θζελθομεν ἐξω φηι πόλεως παρὰ πο
 ταμόν, ὃν ἐνομίζετο προσοχὴ εἶναι, ἐκα
 θίσαντες, ἐλαλοῦμεν ταῖς σωεληθούσαις γυ
 ναισί. καὶ ἕως γυνὴ ὀνόματι λυδία πορφυροί
 πωλις πόλεως θυακίρωμ, σεβομένη τὸν θεόν,
 ἠκουσεν, ἣς ὁ κύριος διήνοιξε τὴ καρδίαν, πρὸ
 σέχευεν τῆς λαλουμένων ὑπὲρ τοῦ παύλου. ὡς
 δὲ ἐδοκίμησεν, ἡ δὲ οἶκος αὐτῆς, πρὸς ἐκάλεσε λέ
 γουσα, εἰ κερίκατέ με πιστῶν τῷ κυρίῳ εἶ
 ναι, εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκόν μου μένατε, ἐ
 πρὸς ἐβάστα ἡμᾶς. ἐγγύετό δὲ πορθομένων ἡ
 μῶν εἰς προσοχὴν, παρὰ τὴν ἑλθόντων ἡμῶν
 πνεῦμα πύθωνος, ἀπαυτῆσαι ἡμῖν, ἣτις ἐρ
 γασίαν πολλῶν πρὸς ἔχει τῆς κυρίῳ αὐτῶν, μαν
 τήνομήν, αὐτὴ κατὰ κολοθησασα τῷ πάν
 λῳ ἐπὶ ἡμῖν, ἐκράζε λέγουσα, ὅτι οἱ ἀνθρώ
 ποι, δοῦλοι τοῦ θεοῦ τῆ ὑψίστου εἰσὶν, οἱ τινες
 κατὰ γέλλουσι ἡμῖν ὁ δὲ σωτηρίας. τὸτο
 δὲ ἐποίησεν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, διαπονηθεὶς δὲ
 ὁ παύλος ἐπίσειψας τῷ πνεύματι, εἶπε
 πρὸς ἀγγέλω σοι ἐν τῷ ὀνόματι ἰησοῦ χρι
 στοῦ θζελθεῖν ἀπὸ αὐτῆς, ἐξῆλθεν αὐτῇ τῆ
 ὥρα. ἰδόντες δὲ οἱ κύριοι αὐτῆς, ὅτι ἐξῆλθεν ἡ
 ἑλπίς φηι ἐργασίας αὐτῆς, ἐπιλαβόμενοι τὸν
 παῦλον ἐπὶ τὴν σίλαμ, εἰλκυσαν εἰς τὴν ἀγορὰν
 ἐπὶ τῆς ἀρχοντίας, ἢ πρὸς ἀγαθόντες αὐτῶν

τῆς σφραγ

Mysiam descenderunt Troadem, & uisio per noctem paulo uisa est. Vir Macedo quidam erat, stans & deprecans eum & dicens. Transies in Macedonia, adiuua nos. Ut aut uisum uidit, statim quaesiuimus perficere in Macedonia, certi facti quod uocasset nos deus ad euangelizandum eis. Cum soluissetur igitur a Troade recto cursu uenimus in Samothracen, & postero die Neapolim, & inde Philippos, quae est prima partis Macedoniae ciuitas colonia. Eramus autem in eadem urbe diebus aliquot diuersantes, & die sabbatorum egressi sumus e ciuitate iuxta flumen ubi solebat oratio esse, & sedentes loquebamur mulieribus quae conuenerant, & quaedam mulier nomine Lydia purpuraria ciuitatis Thyathirae colens deum audiuit, cuius dominus aperuit cor ut intenderet his quae dicebantur a Paulo. Cum autem baptizata esset & domus eius, deprecata est dicens. Si iudicatis me fidelem domino esse, introite in domum meam & manete. Et coegit nos. Factum est autem euntibus nobis ad orationem ut puella quaedam habens spiritum pythonis, occurreret nobis, quae questum magnum praestabat dominis suis diuinando. Haec subsecuta Paulum & nos clamabat dicens. Isti homines serui dei excelsissimi sunt qui annunciant nobis uiam salutis. Hoc autem faciebat multos dies. Teditio autem affectus Paulus, & conuersus spiritui dixit. Praecipio tibi in nomine Iesu Christi ut exeas ab ea. Et exiit eadem hora. Videntes autem domini eius quod abisset spes christus sui, apprehensum Paulum & Syllam traxerunt in forum ad principes, & offerentes eos

BB magistra

τῶν στρατηγῶν, εἶπορ. οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἐκ
 ταράσουσι μῶν πλὴν πόλιμ, ἰουδαῖοι ὑ-
 πάρχοντες, ἑ κατὰς ἐλλουσι μ ἔθν, ἀ ὄνκ ἔξε-
 σιμ ἡμῖμ πρὸς ἐχέσθαι, οὐδὲ ποιᾶμ, ξωμά-
 ρις οὖσι, καὶ σωπεῖσθ ὁ ὄχλος κατ' αὐτῶν.
 καὶ οἱ στρατηγοὶ περιεξήσαντες αὐτ' τὰ ἱμά-
 τια, ἐκέλευον ξαβδίξην, πολλαῖς τε ἐπιθέντες
 αὐτοῖς πλῆγὰς, ἔβαλον εἰς φυλακίω, παρὰ
 γείλωντες τῷ δεσμοφύλακί, ἀσφαλῶς τῆ
 ξῆμ αὐτοῖς. Οὗ πρὸς ἀγγελίαν τοιαύτῃ ἐλη-
 φῶς, ἔβαλερ αὐτοὺς εἰς πλὴν ἐσωτέρω φυλα-
 κίμ, καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν ἠσφαλίσατο εἰς
 τὸ ξύλωμ. κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον παῦλον
 καὶ σίλας προσεχόμονοι ὕμνου τὸν θεὸν
 ἐπικροῶντο δὲ αὐτῶν οἱ δέσμοιοι. ἄφνω ἡ σφ-
 μὸς ἐγέρτο μέγας, ὥς τε σαλυθῆναι τὰ θε-
 μέλια τῷ δεσμοφύλακί, ἀνεώχθησάν τε πα-
 ραχρηῆμα αἱ θύραι πάντων, καὶ πάντων τὰ
 δεσμὰ ἀνέθη. ἔξυπνος ἡ γενόμηνος ὁ δεσμο-
 φύλαξ, καὶ ἰδὼν ἀνωγυρίας τὰς θύρας ἐπι-
 φυλακῆς, πασάμηνος μάχαρμ, ἐμελλει-
 εἶναι ἀναξ, νομίζωμ ἐκπεφθηνῆσθαι τοὺς δεσ-
 μίους. ἐφώνησε ἡ φωνὴ μεγάλη ὁ παῦλον, λέ-
 γων. μηδὲμ πρᾶξῆς σεαυτῶ κακόμ, ἄπαντες
 γάρ εσμεμ ἐνθάδε, ἀπίστας δὲ φῶτα, εἰσεπή-
 δικσε. καὶ ἐνθόμος γενόμενος, προσέπεσε τῷ
 παύλω καὶ τῷ σίλα. ἑ προαγαγῶμ αὐτοὺς
 ἔξω, ἐφ. κύριοι, τί με δὲ ποιᾶμ, ἵνα σωθῶ. οἱ
 ἡ εἶπορ. πίσεισομ ἐπὶ τῷ κύριον ἸΗΣΟΥΝ,
 καὶ σωθήσθ σὺ καὶ ὁ δίκός σου. ἑ ἐλάλησ' αὐτῶ
 τ' λόγον τ' κυρίου, καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐ-
 τοῦ, καὶ παραλαβῶμ αὐτοὺς ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥ-
 ρᾳ ἐπι νυκτὸς, ἔλουσεμ ἀπὸ τῶν πλῆγῶν, καὶ
 ἐβαπτίσθη αὐτοῖς, καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες, παρὰ
 χρηῆμα, ἀναγαγόντες αὐτοὺς εἰς τὸν δίκον αὐ-
 τοῦ. παρῆθηκε τράπεζα, καὶ ἡγαλλιάτ' πα-
 νοικί, πεπισθυκῶς τῷ θεῷ. ἡμέρας δὲ γενο-
 μῆνης, ἀπέσελαρ οἱ στρατηγοὶ τοὺς ξαβδού-
 χους λεγόντες. ἀπόλυσομ τοὺς ἀνθρώπους
 ἐκείνους

magistratibus dixerūt. Hi homines cō-
 turbant ciuitatem nostrā cū sint Iudaei
 & annunciant morem quē nō licet no-
 bis suscipere neq; facere, cū sim⁹ Roma-
 ni. Et cōcurrit plebs aduersus eos, & ma-
 gistratus scissis tunicis suis, iusserūt eos
 uirgis caedi. Et cū multas plagas eis im-
 posuissent, cōiecerūt eos in carcerē, p̄ci-
 pientes custodi ut diligenter custodiret
 eos. Qui cū tale p̄ceptū accepisset cō-
 iecit eos in interiorem carcerē. & pedes
 eorum strinxit ligno. Media autē nocte
 Paulus & Sylas orantes laudabāt deū,
 & exaudiebant eos, qui uincti erant.
 Subito uero terramotus factus est ma-
 gnus, ita ut concuterentur fundamen-
 ta carceris. Et statim aperta sunt omnia
 ostia, & omnium uincula soluta sunt.
 Experrectus autē custos carceris, cū uide-
 ret ianuas apertas carceris, euaginato
 gladio, erat seipsum interfecturus, exi-
 stimās aufugisse uinctos. Clamauit au-
 tem Paulus uoce magna, dicēs. Ne qd
 feceris tibi ipsi mali. Vniuersi em̄ hic su-
 mus. Postulatoq; lumine irrupit, & tre-
 mefactus accidit Paulo & Sylae ad pe-
 des, & productis illis foras ait. Dñi, qd
 me oportet facere ut saluus fiam? At il-
 li dixerunt. Crede in dñm Iesum, & sal-
 uus eris tu & domus tua. Et locuti sunt
 ei uerbum dñi, & omnibus qui erāt in
 domo eius. Et adsumptos illos in illa ho-
 ra noctis lauit plagas eorum, & bap-
 tizatus est ipse & omnes familiares illi⁹
 cōtinuo. Cūq; perduxisset eos in domū
 suā apposuit eis mensam, & exultauit
 cum uniuersa domo sua qd credidisset
 deo. Et cū dies factus esset miserūt ma-
 gistrat⁹ uiatores dicētes. Dimitte hoies
 illos

ἐκείνους. Απὴν γὰρ δὲ ὁ δεσμοφύλαξ τοὺς λόγους τούτους πρὸς τὸν παῦλον, ὅτι ἄπεσάλκασιν οἱ στρατηγοί, ἵνα ἀπολυθῆτε, μὴ οὐκ ἐλθόντες, πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ. Ὁ δὲ παῦλος ἔφη πρὸς αὐτούς, δείραντες ἡμᾶς δημοσίᾳ, ἀκατακρίτους ἀνθρώπους, ῥωμαῖοις ὑπάρχοντας, ἔβαλον εἰς φυλακὴν, καὶ νῦν λάθρα ἡμᾶς ἐκβάλλουσιν, ὅν γὰρ, ἀλλὰ ἐλθόντες αὐτοὶ διαγαγέτωσάν. ἀνήγαλαμ δὲ τοῖς στρατηγοῖς διξασθε οὐχοὶ τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ ἐφοβήθησαν, καὶ οὐκ ἔσποντες ὅτι ῥωμαῖοί εἰσι. Ἐλθόντες, παρεκάλεσάν αὐτούς, ἵνα διαγαγόντες, ἡρώτων ἐλθεῖν ἐφὶ πόλεως, ἐλθόντες δὲ ἐκ ἐφὶ φυλακῆς, εἰσῆλθον εἰς τὴν λυδίαμ, καὶ ἰδόντες τοὺς ἀδελφοὺς, παρεκάλεσάν αὐτούς, καὶ ἐξῆλθον.

Διοδεύσαντες δὲ τὴν ἀμφίπολιν καὶ ἀπολλωνίαν, ἦλθον εἰς θεσσαλονίκην, ὅπου ἦν ἡ συναγωγὴ τῶν ἰουδαίων. κατὰ δὲ τὸ εἶωθε παῦλος, εἰσῆλθε πρὸς αὐτούς, καὶ ἐπίσάβεατα τρία, διελέγετο αὐτοῖς ἀπὸ τῶν γραφῶν διανοίγων καὶ παρατιθέμενος, ὅτι τὸν Χριστὸν ἔδει παθεῖν, καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν, καὶ ὅτι οὗτος ὁ Χριστὸς Ἰησοῦς, ὃν ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. καὶ οὐκ ἔβουλεν ἐπιδοκῆσαι, καὶ προσεκληρώθησάν τινες παῦλον καὶ σίλα, τῶν τε σεβομένων ἑλλήνων πολὺ πλῆθος, γυναικῶν τε τῶν πρώτων οὐκ ὀλίγα. ζηλώσαντες δὲ οἱ ἀπειθοῦντες ἰουδαῖοι, καὶ προσλαβόμενοι τῶν ἀγροταίων τινῶν, ἀνδρας πονηροὺς, καὶ ὀχλοποιήσαντες, ἐθορύβοον τὴν πόλιν, ἐπισάντες τὴν οἰκίαν Ἰάσονος, ἐζήτησαν αὐτοὺς ἀγαγεῖν εἰς τὴν δῆμον, μὴ εὐρόντες δὲ αὐτούς, ἐσχυροτομ Ἰάσονα καὶ τινὰς ἀδελφοὺς, ἐπὶ τῶν πολιτάρχων βοῶντες, ὅτι οἱ τὴν οἰκουμένην ἀνασάτωσαν, οὗτοι, καὶ ἐνθάδε πάρεσιμον ὑποδέκτω Ἰάσονα. καὶ οὗτοι πάντες ἐπέβαιον τῶν δογμάτων καίσαρος πράσσειν, βασιλεία

illos. Nunciauit autē custos carceris uerba hæc Paulo, miserunt magistratus ut dimittamini. Nunc igitur exeuntes ite in pace. Paulus autem dixit eis. Cæsus nos publice indicta causa, cū sim⁹ Romani, coniecerunt in carcerem, & nunc occulte nos eijciunt? Non certe, sed ueniant ipsi ac nos educant. Nūciauerūt autem magistratibus uiatores uerba hæc. Timuerūtq; audito quod Romani essent, & ueniētes deprecati sunt eos, & eductos rogabant ut egrederentur e ciuitate. Egredi autē de carcere, introierunt ad Lydiam, & uisis fratribus confolati sunt eos, & profecti sunt.

Cum autē iter fecissent per Amphipolim & Apolloniam, uenerunt Thessalonicam, ubi erat synagoga Iudæorum. Secundū consuetudinem autem Paulus introiuit ad eos, & per sabbata tria differebat eis e scripturis adaperiens, & allegans, qd' Christū oportuisset pati & resurgere a mortuis, & quod hic esset Iesus Christus quē ego (inquit) annūcio uobis. Et quidā ex eis crediderūt & adiuncti sunt Paulo & Sylæ, & religiosorum græcorū multitudo magna, mulieresq; primariæ non pauca. Zelo autē cōmoti Iudæi nō credētes, & assumptis quibusdam circumforaneis uiris malis & turba coacta concitauerunt ciuitatem, & urgentes domum Iasonis quærebant eos producere in populum. Et cum non inuenissent eos trahebant Iasonem & quosdam fratres ad principes ciuitatis, clamantes. Hi qui terrarum orbem concitarunt, huc quoq; uenerunt. Quos excepit Iason, & hi omnes contra decreta Cæsaris faciunt,

XVII

BB 2 regem

σι, βασιλεία λέγοντες ἔπερον εἶναι ἸΗΣΟΥΣ.
 ἑτάραξαμ δὲ τὸν ὄχλον ἢ τοὺς πολιτάρχας
 ἀκρόντας ταῦτα, ἢ λαβόντες τὸ ἴκανον πα
 ρὰ τοῦ ἰάσονος ἢ τῶν λοιπῶν, ἀπέλυσαν ἀνι
 τούς. οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως διὰ φθὶ νυκτὸς, ὅτε
 ἐπεμφαμ τόντε παῦλον. **Ε**ὐ σίλαμ εἰς βέρ
 ροίαν, οἱ ἄλλοι παρὰ τὸν ἴσον παρὰ τὸν
 γαγγλὼν ἀπέπεσαν τῶν ἰουδαίων, οὗτοι ἃ ἦσαν
 εὐγενέστεροι ἢ τῶν δεσσαλονίκης, οἱ ἄλλοι δὲ ἴ
 ξαντο τὸν λόγον μετὰ πάσης προθυμίας, καὶ
 καθ' ἡμέραν ἀνακρίνοντες τὰς γραφὰς, εἰ ἔχ
 ταῦτα οὕτως. πολλοὶ μὲν οὖν ἐκ τῶν ἐπι
 σθησαμ, καὶ τῶν ἐκ τῶν γαλακῶν τῶν
 εὐσχημόνων, καὶ ἄνδρων οὐκ ὀλίγοι. οὗτοι δὲ
 ἔγνωσαν οἱ ἀπὸ φθὶ δεσσαλονίκης ἰουδαῖοι,
 ὅτι καὶ τῶν βέρροισι κατηγγέλη ὑπὸ τοῦ παύ
 λου ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, ἦλθον καὶ ἐκείνοι, σαλεύον
 τες τοὺς ὄχλους. εὐθέως δὲ τότε τὸν παῦ
 λον ὅτε ἀπέσφλαμ οἱ ἀδελφοὶ πορεύεσθαι
 ὡς ἐπὶ τὴν θάλασσαν. ὑπέμελλον δὲ ὅτε σί
 λας καὶ ὁ τιμοθεὺς ἐκείνους. οἱ δὲ κατισθῶντες
 τὸν παῦλον, ἤγαγον αὐτὸν ἕως ἁθλιῶν. **Ε**
 λαβόντες ἐντολὴν πρὸς τὸν σίλαμ καὶ τι
 μόθεον, ἵνα ὡς τάχιστα ἔλθωσι πρὸς αὐτόν.
 ὅτε ἦσαν. ἐμ δὲ ταῖς ἀδελφάσι ἐκδεχομένου
 αὐτοῦ τῶν παύλου, παραξύνετο τὸ πνεῦμα
 αὐτοῦ ἐν αὐτῶν, θεωροῦντι κατείδωλον οὐ
 σαμ τὴν πόλιν. διελέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ συ
 ναγωγῇ τοῖς ἰουδαίοις καὶ τοῖς σεβομένοις
 καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ πάντα ἡμέραν, πρὸς
 τοὺς παρατυγχάνοντας. ἄλλοι δὲ ἐπι
 κουρείων καὶ τῶν στωϊκῶν φιλοσόφων, σαυεί
 βαλον αὐτόν. καὶ ἄλλοι ἔλεγον. τί ἄν δέ
 λαὸς ὁ αὐτομολόπος οὗτος λέγῃ; οἱ δὲ ἔξενον δαι
 μονίων δοκῆ καταγγελεὺς εἶναι, ὅτι ἦ ἸΗ
 ΣΟΥΣ καὶ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ εὐηγγελίζε
 το. ἐπιλασθέντες οὖν αὐτόν, ἐπὶ τὸν ἄραρον πά
 γον ἤγαγον, λέγοντες. Δυνάμεθα γινῶναι,
 τίς ἢ καινὴ ἀλήθεια ἢ ὑπὲρ σοῦ λαλοῦμένη διδάχῃ;
 ξενίζοντα

regem alium dicentes esse Iesum. Con
 citauerunt aut turbam & magistratus
 ciuitatis audientes hæc. Et accepta satis
 factione a Iasone & a cæteris, dimise
 runt eos. Fratres uero cõfestim per no
 ctem demiserunt & Paulum & Sylam in
 Beream. Qui cū aduenissent abierunt
 in synagogam Iudæorum. Hi aut erāt
 summo genere nati inter eos qui erant
 Thessalonicæ, qui susceperant uerbum
 cum omni animi promptitudine coti
 die scrutantes scripturas an hæc ita se
 haberent. Et multi quidem crediderunt
 ex eis, & Græcæ mulieres honestæ, & ui
 ri non pauci. Cū autem cognouissent
 Thessalonicæ Iudæi quod & Bereæ
 annunciatum esset a Paulo uerbū dei
 uenerunt & illic commouentes turbas.
 Statimq; tunc Paulum emiserunt fra
 tres, ut iret usq; ad mare. Syllas autem
 & Timotheus remanserunt ibi. Qui aut
 deducebant Paulū deduxerunt eū usq;
 ad Athenas; & accepto mādato ab eo
 ad Syllam & Timotheū, ut c̄q; celerrime
 uenirent ad se profecti sunt, Paulus au
 tem cū Athenis eos expectaret, incide
 scebat spiritus eius in ipso, cum uideret
 idololatriæ deditā ciuitatē. Disputabat
 igitur in synagoga cū Iudæis & religio
 sis, & in foro cotidie ad eos qui aderāt.
 Quidam autem Epicurei & Stoici phi
 losophi conflictabantur cum eo, & qui
 dam dicebāt. Quid uult uerbifator hic
 dicere? Alij uero, nouorum dæmonio
 rum uidetur annunciator esse, quod Ie
 sum & resurrectionem annūciaret eis.
 Er ap̄hensum eum ad Martium uicū
 duxerunt dicētes. Possum⁹ ne scire quæ
 sit hæc noua quæ a te dicitur doctrina?
 Noua

ξενίζοντα γὰρ ἵνα εἰσφέρῃς εἰς τὰς ἀκοὰς
 ἡμῶν. βουλόμεθα οὖν γινῶναι, τί ἂν θέλοι
 ταῦτα εἶναι, ἀθλιωαῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδη-
 μοῦντες ξένοι, εἰς οὐδὲν ἕτερον ἐυκαιροῦν, ἢ
 λέγειν τί καὶ ἀκούειν καινότητων. σταθεῖς δὲ
 ὁ παῦλος ἐν μέσῳ τῷ ἀγρίου πάγου, ἔφη, ἄν-
 θρες ἀθλιωαῖοι, κατὰ πάντα ὡς θεοσίδαμοι
 ἐσεέρους ἡμᾶς θεωρεῖ. διερχόμενοι γὰρ
 καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ἡμῶν, ἐν-
 ρομὴ καὶ βωμὸν ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο. ἀγνώ-
 στω θεῷ, ὃν οὐκ ἀγνοοῦντες ἐσεθεῖτε, τοῦτο
 ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. ὁ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν
 κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐρα-
 νοῦ καὶ γῆς ὁ κύριος ὑπάρχων, οὐκ ἐν χεί-
 ροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ, οὐδὲ ὑπὲρ χιτῶν ἄν-
 θρώπων θροῦσθαι, προσδέμενος ἰνός, ἄν-
 τὸς διδούς πᾶσι ζωὴν καὶ κινήσειν πᾶσι
 ταῖς ἐποικίαις ἐν ἐνὸς ἁίματος πᾶν ἔθνος
 ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ πᾶν τὸ πρῶτον
 πορὸν γῆς, ὁρίσας προῖτα γένεον καὶ
 ἰουδαίους, καὶ τὰς ὁρθοθεσίας ἐν κατωκίαις ἀνθρώ-
 νων, καὶ τὸν κύριον, εἰ ἄρα γε φησὶν ἡμεῖς
 καὶ εὐροίμεν, καὶ γὰρ οὐ μακρὰν ἀπὸ ἐνὸς ἐκά-
 σου ἡμῶν ὑπάρχοντα. ἐν αὐτῷ γὰρ ζωὴ καὶ
 κίνησις καὶ εὐλογία, ὡς καὶ ἴνεος τῶν
 κατὰ ἡμᾶς ποιητῶν εἰρήνησιν. τὸ γὰρ καὶ γέ-
 νος ἐσμὲν. τῆς ἐνὸς οὐκ ὑπάρχοντες τῷ θεῷ, οὐκ
 ὀφείλομεν νομίζεμεν χρυσῶν, ἢ ἀργύρων, ἢ λίθων,
 χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμησέως ἀνθρώ-
 πων, τὸ θεῶν εἶναι ὁμοίον. τοὺς μὲν οὖν χρῶ-
 νους τὸ ἀγνοίας ὑπεριδῶν ὁ θεὸς, τὰ νῦν πα-
 ρατὲρ ἔλλειπτι ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ με-
 τανοεῖν, διὸ ἡμεῖς ἡμέραν, ἐν ἣ μέλλει κρι-
 νῆναι πᾶν ὁ κόσμος ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρῶν
 ᾧ ὡρίσει, πᾶσι μὲν παραχρῶν πᾶσι, ἀνάστασας
 αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. ἀκούσαντες δὲ ἀνάστασιν νε-
 κρῶν, οἱ μὲν ἐχλεύαζον, οἱ δὲ ἔειπον, ἀκουσόμεθα
 σου πάλιν περὶ τούτου. καὶ οὕτως ὁ
 παῦλος ἐξῆλθεν ἐκ μέσσο ἀνθρώπων. ἴνεος δὲ ἄν-
 θρες

Noua enim q̄dā infers aurib⁹ nostris.
 Volumus ergo scire quid nā uelint hæc
 esse. Athenienses aut omnes & qui illic
 uersabant hospites ad nihil aliud uaca-
 bāt, nisi aut dicēdū aut audiēdū aliqd
 noui. Stans aut Paulus in medio Mar-
 tij uici ait. Viri Athenienses, per omnia
 fere superstitiones uos uideo. Præter-
 riens enim & uidens simulacra uestra,
 inueni & arā i qua inscriptū erat. Igno-
 to deo. Quē ergo ignorātes colitis, hūc
 ego annūcio uobis. Deus qui fecit mū-
 dum & omnia quæ in eo sunt, hic cœli
 & terræ cū sit dñs, nō in manufactis tē-
 plis habitat, nec manibus humanis colitur
 indigens aliquo, cum ipse det om-
 nibus uitam & halitum per omnia, fe-
 citq; ex uno sanguine omne genus ho-
 minum, ut inhabitaret sup uniuersam
 faciē terræ, definitis p̄stitutis t̄pibus &
 p̄fixis terminis habitationis eorum, ut
 q̄rerent deū, si forte palpentur eum aut
 inueniant, q̄uis non longe sit ab uno
 quoq; nostrū. In ipso enim uiuimus &
 mouemur & sum⁹, sicut & qdā uestra-
 tiū poetarū dixerūt. Huius em̄ & genus
 sum⁹. Genus ergo cū sim⁹ dei, nō debe-
 mus existimare auro aut argēto aut la-
 pidi arte sculpto & iuēto hoīs numē eē
 simile. Et t̄pa quidē huius ignoratiæ cū
 dissimulasset deus, nūc annūciat hoīb⁹,
 ut oēs ubiq; resipiscāt, eo q̄ statuit diē
 in quo iudicatur⁹ est orbē terrarū in iu-
 sticia, in eo uiro in quo statuerat, fide p̄-
 stita oibus, excitato illo a mortuis. Cū
 audissent aut resurrectionē mortuorū,
 aliq̄ quidē irridebant, aliq̄ uero dixerūt.
 Audiemus te de hoc iterū. Sic Paulus
 exiuit de medio eorū. Quidam uero ui-
 BB 3 ri adhæ

dicentes esse...
 turbam & magis...
 hanc. Ex accipit...
 a lone & a carceris...
 frans uero cofestum...
 Paulum & Silu...
 Quoi adueniffem...
 ludæorum. Hi...
 inter eos...
 qui susceperant...
 prompti...
 an...
 quidem...
 Graec...
 Cui autem...
 quod...
 Paulo...
 comuouentes...
 Paulum...
 ad mare. Syllas...
 remanserunt...
 Quoi...
 Pauli...
 accepto...
 timotheū...
 egressi...
 profecti...
 Pauli...
 eos...
 in ipso...
 ciuitate. Dis...
 agoga...
 cotidie...
 ad eos...
 Epicuri...
 conflictabantur...
 cebat. Quid...
 Alij uero...
 idetur...
 resurrectionem...
 ad Man...
 dices. Polli...
 noua...

δρες κολληθέντες αὐτῷ, ἐπίσθυσαν, ἣν εἶς
καὶ δῖονύσιος ὁ ἀρειοπαγίτης, ἢ γὰρ ὄνο
ματι δάμαρις, καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς.

μετὰ δὲ ταῦτα χωρισθεὶς ὁ παῦλος ἐκ
τῶν ἀθλιῶν, ἦλθεν εἰς κόρινθον, καὶ εὐρών τι
να ἰουδαῖον, ὄνοματι ἀκύλαμ ποντικὸν τῶν
γενεῶν, προσφάτως ἐκκληθὲν ἀπὸ φιλίταλι
ας, καὶ πρίσκιλλαν γυναικα αὐτοῦ, διὰ τὸ δι
ατεταχέναι κλαύδιον χωρίζεσθαι πάντας
τοὺς ἰουδαίους ἐκ φιλίταλις, προσῆλθεν αὐ
τοῖς, καὶ διὰ τὸ ὁμοτέχνητον εἶναι, ἐμίμνε παρ
αὐτοῖς ἢ ἐργάζετο. ἦσαν γὰρ σκίωποιοὶ
πλὴν τέχνων. διελέγετο δὲ ἐν τῇ συναγωγῇ
κατὰ πᾶν σάββατον, ἐπιθέμενος ἰουδαίους καὶ
ἑλλήνας, οἳ δὲ κατήλθον ἀπὸ φιλίταλις
μακεδονί
ας, ὅτε σίλας καὶ τῆμοθεὸς συνείχετο τῶν
πνεύματι ὁ παῦλος, διαμαρτυρόμενος τοῖς
ἰουδαίοις τὸν Χριστὸν Ἰησοῦσιν. ἀντίτασ
σομλίων δὲ αὐτῶν καὶ βλασφημιῶν, ἐκ ἕνα
ξάμενος τὰ ἱμάτια, εἶπε πρὸς αὐτούς, τὸ αἷμα
ὑμῶν ἐπὶ τῶν κεφαλῶν ὑμῶν, καθαρὸς ἐγώ,
ἀπὸ τῶν νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύσομαι, καὶ μετα
εἰς ἐκῆσθεμ, ἦλθεν εἰς οἰκίαν ἑνὸς, ὄνοματι ἰού
σου σεβομλίου τὸν δεῖον, ὃν ἡ δικία ἦν σωμα
μορῶσα τῇ συναγωγῇ. κριτῶς ἡ δὲ ἀρχισυνά
γωγος ἐπίσθυσεν τῷ κυρίῳ, σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ
αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τῶν κορινθίων ἀκούοντες,
ἐπίσθυσαν καὶ ἐβαπτίζοντο. εἶπε δὲ ὁ κύριος
δὲ ὁράματος ἐν νυκτὶ τῷ παύλῳ, μὴ φοβοῦ,
ἀλλὰ λάλε, καὶ μὴ σιωπήσῃς, διότι ἐγώ εἰ
μι μετὰ σοῦ, καὶ οὐδεὶς ἐπιθήσεται σοὶ τοῦ
κακῶσαι σε, διότι λαὸς ἐστὶ μοι πολὺς ἐν
τῇ πόλει ταύτῃ. ἐκάθισέ τε ἐν αὐτῷ ἢ μῆ
νας ἕξ, διδάσκων αὐτοὺς τὸν λόγον τοῦ
θεοῦ. γαλλίωνος δὲ ἀνθυπατέοντος φιλί
ταλίαις, κατεπέσεισαν ὁμοθυμαδὸν οἱ ἰου
δαῖοι τῷ παύλῳ, καὶ ἠγάγον αὐτὸν ἐπὶ
τὸ βῆμα, λέγοντες, ὅτι πρὸς τὸν νόμον ὄντας
ἐναπίθει τὴν ἀνθρώπων σέβειν τὸ θεῖον, μέλ
λοντος

ri adherentes ei crediderunt, in quibus
& Dionysius Ariopagita & mulier no
mine Damaris, & alij cum eis.

Post hæc digressus Paulus ab Athenis
uenit Corinthum, & nocte quædam Iudæum
nomine Aquilam ponticum genere, qui
nuper uenerat ab Italia, & Priscillam uxore
eius, eo quod præcepisset Claudius disce
dere omnes Iudæos a Roma, accessit ad
eos, & quia eiusdem erat artificij mane
bat apud eos & operabatur. Erat autem
ars illorum texere aulæa. Disputabat
autem in synagoga per omne sabbatum,
suadebatque Iudæis & Græcis. Cum ue
nissent autem de Macedonia Syllas & Ti
motheus, coartabatur spiritu Paulus te
stificans Iudæis Christum Iesum. Contra
dicentibus autem eis & blasphemanti
bus, excussis uestimentis, dixit ad eos.
Sanguis uester super caput uestrum.
Mundus ego posthac ad gentes uadam.
Et migrans inde, intrauit in domum cui
iusdam nomine Iusti colētis deum, cui
ius domus erat cōtigua synagoga. Cris
pus autem archisynagogus credidit do
mino cum tota domo sua, & multi Co
rinthiorum audientes credebant & bap
tizabantur. Dixit autem dominus in
nocte per uisionem Paulo. Noli time
re, sed loquere & ne taceas, propterea
quod ego sum tecum, & nemo adorietur
te ut affligat te, quoniam populus est
mihi multus in hac ciuitate. Sedit autem
ibi annum & sex menses. docens eos uer
bum dei, Gallione autem proconsule
Achaïæ insurrexerunt uno animo Iu
dæi in Paulum, & adduxerunt eum ad
tribunal dicentes, contra legem hic per
suadet hominibus colere deum. Inci
piente

λοντες η τω παυλε ανοιγει το στομα. επιπερ
 ο γαλλιωμ προς τους ιουδαίους, ει μη ο αυτος
 δικημάτι η ξαδιζρημα πουνησεν ο ιουδαίος
 κατ' αλοισμ αν ηνεχόμενω υμωμ, ει η ζητημα
 ζει προ λογω η νομοάτωμ, ο νόμου τω κατ'
 υμας, ο φεοτε αυτι. κριτις γρ' εγω τ' εστωμ ου
 βουλομαι ειναι. ηδη απήλασεμ αυτους απ' ε
 βήματς, επιλαβόμενοι δε πάντες οι ελλη /
 νες σωθεντω τ' αρχισυνάγωγωμ, ετυπωμ εμ
 προδερ η βήματς, ο δουδ'εμ τ' εστωμ τ' εσθ' γαλ
 λιώνι εμελεμ. ο η παυλος ετι προσμείνας η
 μερας ικανα, τ' ε αδελφοις αποταξάμε /
 νος, εζηεπλα εις πλω συρίαμ, ο σω αυτ'ω προ /
 σκιλλα, ο ακύλας, κηράμενος πλω κεφαλιω
 εν κερσεατς, ειχε γω ευχηρ. κατήνισε δε εις ε /
 φεσομ, ο κεινονος κατέλιπεμ αυτ'. αυτ'ς η εις
 ελθωμ εις πλω σωματων, διελέχθη τ' ες ι /
 δαίοις. ερωτώντων η αυτ'ω επι πλείονα χρο /
 νομ μιναι παρ αυτ'ς, ουκ επένδυσεμ, αλλα α /
 πετάξατ αυτ'ς, ει πωμ. δε με πάντως πλω ε /
 ορπλω πλω ερχομδύλω ποιησαι εις ιεροσόλυ /
 μα, πάλι η ανακάμψω προς υμας, η δεου
 θέλοντς, ο ανήχθη απ' εθι εφεσου. ηδη κατε
 λθωμ εις κασάρταμ, αναβάς ο απασάμενος
 τ' εκκλησίαμ, κατέβη εις αντιόχειαμ. και ποι
 ησας χρονομ εν α. εζηεθε διορχόμενος καθε /
 ξης πλω γαλατικω χώραμ ο φρυγίαμ, επι
 σφριζωμ πάντας τους μαθητάς. ιουδαίος δε υς
 απολλωσ ονόματι αλεξανδρευς τ' ε γγύς, α /
 νηρ λογιος, κατήντησεμ εις εφεσομ, δυνατ'ος
 ωρ εν τατς γραφατς. ουτς ημ κατηχημδύος τ' ε
 οδ'ομ η κρις, η ζέωμ τ'ω πνεύματι ελάλη κατ'
 εδιδασκεμ ακριβ'ως τα προ η κρις, επισημέ
 νος μόνον τ' ε απήσιμα ιωάννη, ουτς τε ηξεατ'
 παρ' εσσιάζεαδς εν τ'η σωματων, ακόσωνπε η
 αυτ' ακύλας η προσκιλλα, προσελάβοντ αυ /
 τόμ, η ακριβ'εσορομ αυτ'ω εζηεθεντ πλω τω θε'ε
 οδ'ομ. βουλομδύου δε αυτ' διελθ'εμ εις πλω α /
 χαίαμ προτρεψάμενοι οι αδελφοι, εγραψαμ
 τ' ες μαθητάς

piente autem Paulo aperire os, dixit
 Gallio ad Iudæos si qua iniuria esset
 aut facin⁹ malū, o Iudæi merito uos su
 stinerē, si uero quæstiones sunt de uer
 bo & noib⁹ & lege uestrate, uosipsi uī
 deritis. Iudex enim ego horū nolo esse.
 Et abegit eos a tribunali. Apphensum
 autem omnes græci Sosthenem prin
 cipem synagogæ percutiebant ante
 tribunal, & nihil eorum Gallioni curæ
 erat. Paulus uero deinde commoratus
 dies multos, ualedicto fratribus ab /
 nauigauit in Syriam, comitantibus eū
 Priscilla & Aquila, capite raso in cen
 chreis. Habebat eū uotum. Deuenitq;
 Ephesum, & illos ibi reliquit. Ipse uero
 ingressus synagogam disputabat cum
 Iudæis. Rogantibus autē eis ut tpe am
 pliori maneret apud se nō annuit, sed
 ualedixit illis dicens. Oportet omnino
 me festū quod instat agere Hierosoly /
 mis, iterū autē reuertar ad uos deo uolē
 te, & soluit Epheso. Et cum peruenisset
 Cæsaream, ascēdissetq; & salutasset ec
 desiam, descendit Antiochiam. Et com
 moratus illic aliquantū temporis pro /
 fectus est pambulans ex ordine Gala
 ticam regionē & Phrygiā, confirmans
 oēs discipulos. Iudæus autē quidā Apo
 los noie, Alexandrinus genere, uir elo
 quēs deuenit Ephesū, potens in scriptu
 ris. Hic erat institutus in uia dñi, & fer
 uens spū loquebat & docebat diligēter
 ea q̄ sunt dñi, sciēs tantū baptisma Ioā
 nis. Et hic cœpit libere loqui in synago
 ga. Quē cū audissent Priscilla & Aqui
 la assumpserunt eum, & diligentius ex
 posuerūt ei uiam dei. Cū aut uellet ire
 Achaiam exhortati fratres scripserunt
 BB 4 discipulis

2

τῆς μαθηταῖς ἀποδέξασθαι αὐτόν. ὃς πα-
 ραγενόμενος, σωεβάλετο πολὺ τοῖς περὶ
 εὐνοίᾳ διὰ τοῦ χάριτος. ἐτόμως γὰρ τῆς
 ἰουδαίῳ διακατηλέγχετο, δημοσίᾳ, ἐπιδὲ
 κινῆς διὰ τῶν γραφῶν, εἶναι τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ ΙΗΣΟΥΣ.
 Εἰργύετο δὲ ἐν τῷ τὸν ἀπολλῶν εἰ-
 ναὶ ἐν κορίνθῳ, παύλου διελοῦντα τὰ ἀνωτε-
 ρικὰ μέρη ἐλθεῖν εἰς ἔφεσον, καὶ ἐν τῷ Ἰνῶς
 μαθητῶν, εἶπε πρὸς αὐτούς, εἰ πνεῦμα ἅγιον
 ἔλάβετε πισεύσαντες, οἱ δὲ εἶπον πρὸς αὐ-
 τόν, ἀλλ' οὐδὲ εἰ πνεῦμα ἅγιον ὅσον ἠκούσαμεν,
 εἶπε τὸ πρὸς αὐτούς. εἰς τί οὖν ἐβαπτί-
 σθητε, οἱ δὲ εἶπον, εἰς Ἰωάννου βάπτισμα.
 εἶπε δὲ παῦλος, ἰωάννης μὲν ἐβάπτισε βάπτι-
 σμα μετανοίας, τῷ λαῷ λέγων, εἰς τὸν ἕρ-
 χό μου μετάνοιαν, ἵνα πισεύσωσι, ἵνα εἴσιν,
 εἰς τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ ΙΗΣΟΥΣ. ἀκούσαντες δὲ ἐ-
 βαπτίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ΙΗΣΟΥ.
 καὶ ἐπιθέντες αὐτοῖς τὸ παύλου τὰς χεῖρας,
 ἦλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπάνω αὐτῶν, ἐλάλουν
 τε γλώσσῃ, καὶ προσεφάθοντο, ἦσαν ἡ οἱ πάν-
 τες ἄνδρες ὡσεὶ δεκάδύο. εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν
 συναγωγὴν, ἐπαρξήσιν αὐτῶν ἐπὶ μῶνας ἑξῆς,
 διαλεγόμενος ἐπὶ τῶν περὶ τοῦ βασι-
 λείας τῶν θεῶν. ὃς δὲ Ἰνῶς ἐσκληρώοντο καὶ ἠπι-
 θου, κακολογοῦντες πλὴν οὐδὲ ἐνώπιον τοῦ
 πλήθους, ἀποσῶν ἀπάνω, ἀφώρισε τὸς μαθη-
 τὰς, καὶ ἡμέραν διαλεγόμενος ἐν τῇ σχολῇ
 τυράννου Ἰνῶς, τοῦτ' εἰργύετο ἐπὶ ἕτη δύο.
 ὡς τε πάντας τοὺς κατοικοῦντας πλὴν ἁ-
 σίαν, ἀκούσαι τὸν λόγον τοῦ κυρίου ΙΗΣΟΥ,
 ἰουδαίους τε καὶ ἑλλήνας. Δυνάμεις τε οὐ-
 τὰς τυχοῦσας ἐποίησεν ὁ θεὸς διὰ τῶν χειρῶν
 παύλου, ὡς τε καὶ ἐπὶ τοὺς ἀδενούντας ἐπι-
 φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ σουδάριον,
 ἢ σιμικίνθιον, καὶ ἀπαλλάσσεσθαι ἀπὸ
 τῶν τὰς νόσους, τότε πνεύματα τὰ πο-
 υκρὰ ἄρξεν χεῖρας ἀπὸ αὐτῶν. ἐπεχείρη-
 σεν δὲ τίνες ἀπὸ τῶν περιτομῶν
 ἰσδαίων

discipulis ut susciperent eum. Qui cum ue-
 nisset contulit multum his qui credide-
 runt per gratiam. Vehementer enim Iu-
 daeos reuincebat, publice ostendens per
 scripturas esse Christum Iesum.

Factum est autem cum Apollo esset Co-
 rinthi, ut Paulus peragratis superiori-
 bus partibus ueniret Ephesum, & inue-
 niret quosdam discipulos, dixitque ad eos.
 Num spiritum sanctum accepistis cum crede-
 tis? At illi dixerunt ad eum. Imo neque
 sit ne spiritus sanctus audiuius, & ait
 ad illos. In quo ergo baptizati estis?
 Qui dixerunt, In Iohannis baptisate.
 Dixit autem Paulus. Iohannes quidem baptiza-
 uit baptisate poenitentiae, propeo dicens,
 in eum qui uenturus esset post se ut cre-
 derent, hoc est in Christum Iesum. His
 auditis baptizati sunt in nomine domini Iesu.
 Et cum imposuisset illis manus Paulus,
 uenit spiritus sanctus super eos, & loque-
 bantur linguis, & prophetabant. Erant
 autem omnes uiri fere duodecim. Intro-
 gressus autem synagogam libere loqueba-
 tur ad tres menses, disputans & suades
 de regno dei. Cum autem quidam indura-
 rentur & non crederent male loquentes
 de uia domini coram multitudinem, digressus
 ab illis segregauit discipulos, cotidie di-
 sputans in schola tyranni cuiusdam. Hoc
 autem factum est per biennium, ita ut
 omnes qui habitabant in Asia audiret
 uerbum domini Iudaei simul & Graeci. Vir
 tutesque non uulgares faciebat deus per
 manus Pauli, ita ut etiam super infirmos
 deferrentur a corpore eius sudaria & se-
 micinctia, & recederent ab eis morbi
 & spiritus mali egrederentur. Tentauerunt
 autem quidam de circumeuntibus
 Iudaeis

Ἰουδαίωμ θρονοῦ κισῶν, ὀνομάζον ἐπὶ τοῖς ἐπι-
 χοντας τὰ πνεύματα τὰ πονηρὰ, τὸ ὄνομα
 τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, λέγοντες, ὁρκίζομεν ὑμᾶς
 τὸν Ἰησοῖον, ὃν ὁ παῦλος κηρύσσει. ἡσάμ δ' ἔ-
 λυνες υἱοὶ σκηνᾶς, Ἰουδαίου ἀρχιερέως ἐπ' αὐτῷ, ὅ-
 τοῦτο ποιοῦντες, ἀποκρίθη δὲ τὸ πνεῦμα τὸ
 πονηρὸν, εἶπε, τὸν Ἰησοῖον γινώσκω, εἰ τὸν
 παῦλον ἐπίσασμαι, ὑμεῖς ἕτινες ἐσέ, καὶ ἐφαλ-
 λόμενος ἐπ' αὐτοῦς ὁ ἄνθρωπος ἦν ὃς ἐν τῷ
 πνεύμα τὸ πονηρὸν, καὶ κατακρυψάσας αὐ-
 τῷ, ἴχουσε κατ' αὐτῷ, ὡς τε γυμνοῦς καὶ τε-
 θραυματισμένους ἐκ φυγῆς ἐκ τοῦ οἴκου ἐκεῖ-
 νου. τῶν δὲ ἐγγύετο γνωστὸν πᾶσι τοῖς Ἰουδαίοις
 τὸ καὶ ἕλκετο τῶν κατ' ἰκοῦσι πλὴν ἐφεσορ, εἰ
 ἐπέπεσε φόβος ἐπὶ πάντας αὐτούς, καὶ ἔμε-
 γαλῶν τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, πολλοὶ
 τὸ ἦν πεπισκυκότων, ἤρχοντο θρονοῦ λογί-
 μοι. εἰ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν.
 ἰκανοὶ δὲ ἦν τὰ περὶ τὰς πράξεων σω-
 τεργάντων τὰς βίβλους, κατέκαον ἑνώπι-
 ον πάντων, εἰ σωεψήμισα τὰς ἡμᾶς ἀν-
 τῷ, εἰ ἔσπον ἀργυρίου μυριάδας πέντε, οὕτως
 κατακράτος ὁ λόγος τὸ κυρίου ἠύσασε. εἰ ἴχου-
 ερ. ὡς δὲ ἐπληρώθη ταῦτα ἔθετο ὁ παῦλος
 ἑνὶ πνεύματι, διελθὼν πλὴν μακεδονίαν
 καὶ ἀχαίαν, πορεύεσθαι εἰς ἱερουσαλήμ, εἰ-
 πῶν, ὅτι μετὰ τὸ γενέσθαι με ἐκεῖ, δεῖ με καὶ εἰς
 ἰερουσαλήμ, ἀποσείλας δὲ εἰς πλὴν μακεδονί-
 αμ δύο ἦν διακονόντων αὐτῷ, ἡμόθεον εἰ-
 ἔρασον, αὐτὸς ἐπέχετο χρονοῦ εἰς πλὴν ἀσίαν.
 ἐγγύετο δὲ ἦν τὸν κάρδον ἐκείνον, τὰς ἄραχος
 οὐκ ὀλίγους πρὸς τὸ δόξον. δὴ μήτριος γὰρ ἦν ὁ νό-
 ματι ἀργυροκόπος, ποιῶν ναοὺς ἀργυροῦς ἀρ-
 τέμιδος, πρὸς ἕτερον τῶν τεχνίτων ἐργασίαν
 οὐκ ὀλίγην, ὅντι σωμαθείσας καὶ τὸν πρὸς τὰ
 ριαῦτα ἐργάτας, εἶπερ. ἄνδρες ἐπίσασθε
 ὅτι ἐκ ταύτης ἐργασίας ἡ εὐπορία ἡ-
 μῶν ὄσιν. καὶ θεωρεῖτε καὶ ἀκούετε, ὅτι οὐ
 μόνον ἐφέσων, ἀλλὰ σχεδὸν πάντες τῆς
 Ἰασίας

Iudæis exorcistis inuocare sup eos qui
 habebant spiritus malos nomen domi-
 ni Iesu, dicentes. Adiuro uos per Iesum
 quem Paulus prædicat. Erant aut qui-
 dā filij Sceuæ Iudæi principis sacerdo-
 tum septem qui hoc faciebant. Respon-
 dens aut spiritus malus dixit eis, Iesum
 noui, & Paulum scio. Vos aut q estis?
 Et infiliēs in eos homo in quo erat dæ-
 monium malum, & dominatum eis in-
 ualuit contra eos, ita ut nudī & uulne-
 rati effugerent de domo illa. Hoc autē
 notū factū est omnibus Iudæis simul
 & Græcis qui habitabant Ephesi, & ce-
 cidit timor super omnes illos, & magni-
 ficabatur nomen domini Iesu. Multiq;
 credentiū ueniebāt confitētes & annū-
 ciantes facta sua. Multi aut ex eis, qui
 curiosas artes exercuerant comportatos
 libros exusserūt coram oibus, & suppu-
 tatis precijs illorū repererunt pecuniæ
 quinquies decem milia. Ita fortiter cre-
 scebat uerbum dei & confirmabatur.
 His aut expletis proposuit Paulus in
 spiritu transita Macedonia & Achaia
 ire Hierosolymam, dicens, postq̄ fue-
 ro ibi, oportet me & Romā uidere. Mis-
 sis autem in Macedoniam duobus ex
 ministrantibus sibi Timotheo & Era-
 sto, ipse remansit ad tempus in Asia.
 Facta est autem illo tempore turbatio
 non exigua de uia. Demetrius em̄ qui-
 dam noīe aurifaber faciens delubra ar-
 gentea Dianæ, prestabat artificibus nō
 exiguū quæstum, quibus conuocatis &
 ijs qui similitum rerum erant opifices,
 dixit. Viri scitis, quod de hoc opificio
 quæstus nobis est, & uidetis & auditis,
 quod non solū Ephesi, sed pene totius
 Asiæ

Ἀπίας δὲ Παῦλος οὗτος πείσας, μετέσκημ
 ἰκανὸν ὄχλον, λέγων· ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί, οἱ
 διὰ χειρῶν γινόμενοι, οὐ μόνον δὲ τοῦτο κιν
 διωεῖα ἡμῖν τὸ μέγῃ εἰς ἀπελεγμὸν ἐλ
 δεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ φθὶ μεγάλης θεᾶς ἀρτέμι
 δος ἱερὸν, εἰς οὐδὲν λογιδιῶναι, μέλλειν δὲ
 ἡμεῖς καθαιρεῖσθαι πῶν μεγαλοῦτητα αὐτῆς,
 ἢ ὅλη ἡ Ἀσία καὶ ἡ οἰκουμένη σέβεται. ἀκού
 σάντες δὲ καὶ γενόμενοι πλήρεις θυμοῦ, ἔκρα
 ζον λέγοντες, μεγάλη ἡ ἄρτεμις ἐφεσίωρ, καὶ
 ἐπιλήθην ἡ πόλις ὅλη φθὶ συγχύσεως, ὡρμη
 σάμ τε ὁμοθυμαδὸν εἰς τὸ θέατρον, σωαζ
 πάσωντες γάστον καὶ ἀξιέσραχον μακεδόν
 νας, σωκεδόνιους τῶν Παύλου, τοῦ δὲ Παύ
 λου βουλομένου εἰσελθεῖν εἰς τὸν δῆμον,
 οὐκ εἰωμ αὐτὸν οἱ μαθηταί. τινὲς δὲ καὶ τῶν
 Ἀσιαρχῶν, ὄντες αὐτῶ φίλοι, πῆμψαντες
 πρὸς αὐτὸν, παρεκάλουν, μὴ δοῦναι ἑαυτὸν
 εἰς τὸ θέατρον, ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλο τι ἔκρα
 ζον, ἢ γὰρ ἡ ἐκκλησία συγκεχυμένη, καὶ οἱ
 πλείους οὐκ ἔδεισαν τίνῃ ἔνεκεν σωελκ
 λυθεῖσαν. ἐκ δὲ τῶν ὄχλου προεβίβασαν ἄ
 λέξανδρον, προβαλόντων αὐτὸν ἢ ἰσθῆ
 ῶν, ὃ δὲ ἀλέξανδρος κατασείσας πῶν χεῖ
 ρα, ἠθέλην ἀπολογεῖσθαι τῷ δήμῳ, ἐπι
 γνόντες δὲ ὅτι ἰουδαῖοι ὄσι, φωνὴ ἐγγύετο
 μία ἐκ πάντων, ὡς ἐπὶ ὥρας δύο, κρᾶζόν
 των, μεγάλη ἡ ἄρτεμις ἐφεσίωρ. κατασεί
 λας δὲ ὁ γραμματεὺς τὸν ὄχλον, φησὶν, ἄν
 δρες ἐφεσίοι τίς γὰρ ὄστιν ἄνθρωπος, ὃς οὐ γι
 νώσκει πῶν ἐφεσίωρ πόλις, νεωκόρον οὖσαν
 φθὶ μεγάλης θεᾶς ἀρτέμιδος καὶ τοῦ διοπε
 τοῦς. ἀναντιρρήτων ὄντων ἵδῶν, δέον
 ὄστιν ἡμᾶς κατεσαλμῆσθαι ὑπάρχων, καὶ μη
 δεῖν προπετεῖς πράσασθαι. ἡγάγετε γὰρ τοὺς
 ἄνδρας τούτους, οὔτε ἰεροσύλους, οὔτε βλασ
 φημοῦντας πῶν θεῶν ἡμῶν. εἰ μὲν οὖν
 ἐκμήτησθαι καὶ οἱ σαῶ αὐτῶ τεχνῖται πρὸς
 τίνα λόγον ἔχουσιν, ἀγορεύοι ἄγονται
 καὶ ἀνθύπα

Asia Paulus hic persuasit & auertit mul
 tam turbam dicens, quod non sunt dii
 qui manibus fiunt. Non solū autē hæc
 pars nobis periclitatur, ne reprobetur
 uerū etiam ne magnæ deæ Dianæ tem
 plum pro nihilo habeatur, futurumq;
 sit ut etiā destruatür maiestas eius quā
 tota Asia & orbis colit. His auditis re
 pleti sunt ira & exclamauerūt dicentes,
 Magna Diana Ephesiorū. Et impleta
 est ciuitas tota confusione, & impetum
 fecerunt uno animo in theatrū correp
 to Gaio & Aristarcho Macedonibus
 comitibus Pauli. Paulo autē uolente in
 trare ad populū, nō permiserunt disci
 puli. Quidam autē & ex Asia primori
 bus qui erant amici eius miserūt ad eū,
 rogantes ne se daret in theatrum. Alij
 quidē aliud clamabant. Erat enim con
 cio cōfusa, & pleriq; nesciebant qua ex
 causa conuenissent. De turba autē pra
 xerunt Alexandrū, propellentibus eū
 Iudæis, Alexander autē manu silentio
 postulato, uolebat rationē reddere po
 pulo. Quem ut cognouerunt Iudæum
 esse, uox facta est una omniū ferme ad
 horas duas clamantiū. Magna Diana
 Ephesiorū. Cum autē sedasset scriba tur
 bam, dixit. Viri Ephesij, quis em̄ est ho
 minum qui nesciat Ephesiorum ciuita
 tem cultricem esse magnæ Dianæ, Io
 uisq; prolis? Cum ergo his contradici
 non possit, oportet uos sedatos esse,
 & nihil præcipitanter agere. Adduxi
 stis enim homines istos, neq; facile
 gos neq; blasphemantes deam uestrā.
 Quod si Demetrius & qui cū eo sunt
 artifices habent aduersus aliquem
 causam, conuentus forenses aguntur,
 & pconsules

καὶ ἀνθύπατοί ἐστὶν, ἐγκαλείτωσάμ ὁλλή-
 λοις, εἰ δὲ ἂν πρὶ ἑτέρων ἐπιζητῆτε, ἢ τῆ ἑν
 νόμῳ ἐκκλησία ἐπιλυθῆσεται. καὶ γὰρ κίμ-
 ῶν ἐμῶν ἐγκαλεῖσθαι σάσας, πρὶ φη σῆ-
 μερομ, μὴ ἐνός αὐτίου ὑπάρχοντες, πρὶ οὐ δὲ
 νησόμεθα δέναι λόγῳ φη συσροφῆς ταν /
 της, καὶ ταῦτα ἐπωώμ, ἀπέλυσε πλὴν ἐκκλη-
 σίαν. μετὰ δὲ δὲ παύσασι τὸν θόρυβον, προ-
 σκαλεσάμενος ὁ παῦλος τοὺς μαθητάς, καὶ
 διασάσας αὐτοὺς, ἐξῆλθε πορθνῶσαι εἰς τὴν μα-
 κεδονίαν. διελθὼν δὲ τὰ μέρη ἐκῆνα, ἢ πα /
 ρκαλέσας αὐτοὺς λόγῳ πολλῷ, ἦλθεμ εἰς
 πλὴν ἑλλάδα. ποιήσας τε μιλῶν τρεῖς γενόμε-
 νος αὐτῷ ἐπιβουλῆς ὑπὸ τῶν ἰουδαίων, μέλ-
 λοντι ἀνάγειν εἰς πλὴν συρία. ἐγγύτω γνώ-
 μη τῷ ὑποσρέφειν διὰ μακεδονίας, σιωπείπε-
 το δὲ αὐτῷ ἄχρι φη ἁσίας, σὺ πατρὸς βεβί-
 ροι αὐτῷ. θεσσαλονικέων δὲ, ἀξίσερχος καὶ
 σκεοῦνδος, καὶ γάιος, δροβαίος, Ἐλιμύθεος,
 Ασιανδοὶ δὲ, τυχινοὶ ἢ τρέφιμος, οὗτοι προσ-
 ελθόντες, ἐμῶν ἡμᾶς ἢ τρωάδι, ἡμᾶς δὲ
 ἔξεωλεν σάμ μετὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἄζυ-
 μων, ἀπὸ οὐλίππων, καὶ ἦλθομεν πρὸς αὐ-
 τοὺς εἰς πλὴν τρωάδα, ἄχρι ἡμερῶν πέντε, οὐ
 διετρίψαμεν ἡμέρας ἐπὶ ἅ. ἐμ δὲ τῆ μιᾶ ἡμέ-
 ρα σάββατον, σιωπήμενων ἡμῶν μαθητῶν κλάσας
 ἄριστον, ὁ παῦλος διελέγετο αὐτοῖς, μέλλων
 ἔξιναι τῆ ἐπαύριον, πρὶ ἐτανε τε τὸ λόγῳ με-
 χρι μεσονυκτίου, ἡσάμ ἢ λαμπάδες ἰκαναὶ ἑν
 τῷ ὑπνώω ὅν ἡσάμ σιωπήμενοι. καθήμενος
 δὲ εἰς νεανίας ὀνόματι εὐτυχοῦς ἐπὶ τῆς θυ-
 ρίδος, καταφρόμενος ὑπνω βαθεῖα, διαλεγο-
 μένου τῷ παύλῳ, ἐπὶ πλεῖον κατενεχθεῖς
 ὑπὸ τῷ ὑπνου, ἐπεσεμ ἀπὸ τῷ τριέγῳ κάτω.
 Ἐβῆθη νεκρός, καταβάς δὲ ὁ παῦλος, ἐπέ-
 πεσεμ αὐτῷ, καὶ συμπεριλαβὼν, εἶπε.
 μή δορυβεῖσθε. ἢ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἑν αὐτῷ ὄσιν.
 ἀναβάς δὲ κλάσας ἄριστον Ἐγθυσάμενος, ἐφ-
 ἰκωὸν τε ὁμιλήσας ἄχρι αὐτῆς, οὕτως ἐξῆλ-
 θεμ, ἢ γαρομ

& p̄cōsules sūt, accusēt iuicē. Siqud aūt al-
 teri⁹ rei q̄ritis, i legitima ecclīa dirimet̄.
 Nā periditāmur, ne feditiōis hodiernae
 rei fiamus, cū nullus in culpa sit, de quo
 poterim⁹ reddere rationē cōkursus istī-
 us. Et cū hāc dixisset, dimisit cōcionē.

XX

Postq̄ aūt cessauit tumultus, uoca-
 tis ad se Paulus discipulis, & salutatis il-
 lis profectus est, ut iret in Macedoniā.
 Cum aūt perambulasset partes illas &
 exhortatus eos fuisset multo sermone,
 uenit in Grāciam, & ibi peractis men-
 sibus tribus, cum fierent illi insidiā a Iu-
 daeis soluturo in Syriā, habebat in ani-
 mo, ut reuerterent̄ per Macedoniā. Co-
 mitatus est aūt eū usq; ad Asiā Sopar-
 ter Berceensis, Thessalonicensium uero
 Aristarchus & Secūdus & Gaius Der-
 baus & Timotheus, Asiani uero Tychi-
 cus & Trophimus. Hi cū p̄cessissent ex-
 pectarunt nos Troade, nos uero nauī
 gauimus post dies azymorū a Philip-
 pīs, & uenimus ad eos Troadem intra
 dies quinq; ubi demorati sumus dieb⁹
 septē. Vna aūt sabbatoꝝ cū cōuenisset
 discipuli ad frangendū panē, Paulus di-
 sputabat cū eis, p̄fecturus postridie, p̄-
 traxitq; sermonē usq; in mediā noctē.
 Erant aūt lucernae multae in cenaculo
 ubi eramus cōgregati. Sedens aūt qdā
 adolescēs noīe Eutychnus in fenestra, cū
 mergeret̄ sōno p̄fundo, disputante diu
 paulo, dep̄sus sōno cecidit ex tertia cō-
 tignatiōe deorsū, & sublatus ē mortu⁹.
 Cū descēdisset aūt Paul⁹ incubuit sup
 eū, & cōplex⁹ dixit. Nolite turbari, Aīa
 em̄ eius i ipso est. Cū ascēdisset aūt fre-
 gissetq; panē & degustasset diu colloca-
 tus usq; ad diluculū ita demū p̄fect⁹ ē.
 Adduxerūt

Paulus hic psualit & uocauit
 discipulos suos. Non solum
 nobis periclitatur, ne feditionis
 hodiernae rei fiamus, cum
 nullus in culpa sit, de quo
 poterimus reddere rationem
 huiusmodi. Et cum haec dixisset,
 dimisit concionem. Postquam
 autem cessauit tumultus,
 uocatis ad se Paulus discipulis,
 & salutatis illis profectus est,
 ut iret in Macedonia. Cum
 autem perambulasset partes
 illas & exhortatus eos fuisset
 multo sermone, uenit in Graeciam,
 & ibi peractis mensibus
 tribus, cum fierent illi insidiae
 a Iudeis soluturo in Syriam,
 habebat in animo, ut reuerterentur
 per Macedonia. Comitatus est
 autem eum usque ad Asiam
 super Beroeam, Thessalonicensium
 uero Aristarchus & Secundus
 & Gaius Derbaeus & Timotheus,
 Asiani uero Tychicus & Trophimus.
 Hi cum praecessissent expectarunt
 nos Troade, nos uero nauigauimus
 post dies azymorum a Philippis,
 & uenimus ad eos Troadem
 intra dies quinque, ubi demorati
 sumus diebus septem. Una autem
 sabbato cum conuenisset discipuli
 ad frangendum panem, Paulus
 disputabat cum eis, profecturus
 postridie, pertraxitque sermonem
 usque in mediam noctem. Erant
 autem lucernae multae in cenaculo
 ubi eramus congregati. Sedens
 autem quidam adolescens nomine
 Eutychnus in fenestra, cum
 mergeret sono profundo,
 disputante diu paulo, depressus
 sono cecidit ex tertia contignatione
 deorsum, & sublatus est mortuus.
 Cum descendisset autem Paulus
 incubuit super eum, & complexus
 dixit. Nolite turbari, anima enim
 eius in ipso est. Cum ascendisset
 autem fregissetque panem &
 degustasset diu collocatus usque
 ad diluculum ita demum profectus est.

θεμ, ἢ γὰρ ἡ τὸν παῖδα ζῶντα, Ἐκεκλήθησαν δὲ μετρίως. Ἡμεῖς δὲ προσελθόντες ἐπὶ δ' ὁλοτομ, ἀνήχθημεν εἰς τὴν ἄσορ, ἐκῆθερ μέλλοντες ἀναλαμβάνειν τὸν παῦλον. οὕτως γὰρ ἡμ' διατεταγμένους, μέλλωρ ἀντὸς περὶ ζεύειν. ὡς δὲ σωβέβαλερ ἡμῖν εἰς τὴν ἄσορ, ἀναλαβόντες αὐτὸν, ἦλθομερ εἰς μιτυλίων. καὶ ἐθερ ἀρπλέυσαντε, τῆ ἐπιούσῃ κατὴν τῆσάμερ ἀντίκρου χίου. τῆ δὲ ἑτέρας πρεβάλομερ εἰς σάμορ, Ἐ μείνωτερ ἐν τρωγυλλίω, τῆ ἐχομλίῃ ἦλθομερ εἰς μίλητον. Ἐκρίνε γὰρ ὁ παῦλορ πρεπλεύσαι τὴν ἑφεσορ, ὅπως μὴ γῆνται αὐτῷ χρονοτριβῆσαι ἐν τῇ ἁσίῃ. Ἐσθὸν δὲ γὰρ εἰ δ' ὡσατὸρ ἡμ' αὐτῷ, τὴν ἡμέραμ φηπενήκοσῃε, γενέσθαι εἰς ἱεροσόλυμα. ἀπὸ δὲ φηπμιλήτεσ πέμψαι, εἰς ἑφεσορ, μετεκαλέσατο τοὺε πρεσβυτέρουε φηπ ἐκκλησίαιε, ὡς δὲ πρεγῆοντο πρὸε αὐτὸρ, εἰπερ αὐτῆε, ἡμεῖε ἐπίσθαδε ἀπὸ πρῶτικε ἡμέρεε, ἀφ' ἧε ἐπέβλω εἰε τὴν ἁσίαν, πῶε μετ' ἡμῶν τὸρ πάντα χρονορ ἐγενόμην, δουλεύωρ θεῷ κυρίω μετὰ πάσκε ταπῆνοφροσύνε, καὶ πολλῶν διακρύωρ καὶ περὶ ἡμῶν, ἢ ἢ συμβαίνοντίω μοι ἐν τῇ ἐπιβουλίῃ ἢ ἢ ἰουδαίωρ. ὡε οὐδὲρ ὑπεσφάμλω ἢ ἢ συμφερόντωρ, τῷ μὴ ἀναγῆλαε ἡμῖν, καὶ δ' ἰδέσθαι ἡμῶε, δημοσίῃ Ἐ κατ' οἰκουε, διαμαρτυρομένοε ἰουδαίοιε τε καὶ ἔλλησοι, τῷ εἰε τὸρ θεὸρ μετάνοιαμ, Ἐ πίσιμ, τῷ εἰε τὸρ κύριορ ἡμῶν ἸΗΣΟΥ. καὶ νῦν ἰδοὺ ἐργῶ δ' ἐδεμλίωε θεῷ πνεύματι, πορεύομαι εἰε ἱεροουσαλήμ, τὸ ἐν αὐτῇ σωωντήσονται μοι μὴ εἰδῶε. πολλὴν ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιορ ἢ ἢ πόλιμ διαμαρτύρεται, λέγορ. ὅτι δεσμά με καὶ θλίψαιε μώνουσιμ, ἀλλ' οὐδ' ἐνός λόπορ ποιούμαι, οὐδὲ ἔχω ἢ ἢ ψυχῶ μου ἡμίαμ ἐμαυθεῷ, ὡε τελευτῶσαι τὸρ δρόμορ μου μετὰ χαρῶε, καὶ τὴν διακονίαμ ἡμ' ἔλαβορ πρὸ ἀπὸ κύριε ἸΗΣΟΥ, διαμαρτύρεσθαι δὲ εὐαγγέλιορ τὸ χάριτεσ τῷ θεῷ. καὶ νῦν ἰδοὺ ἐργῶ εἰδῶ, ὅτι οὐκέτι

Adduxerunt autē puerū uiuentē, & consolati sunt non mediocriter. Nos autē conscensa naui soluimus in Asson, inde excepturi Paulum. Sic enim dispo fuerat, ipse per terram iter facturus. Cum autem conuenissemus in Asson recepto eo uenimus in Mitylenē. Et inde nauigantes sequēti die uenimus contra Chiū. Altero autē die appulim⁹ Samū & comorati Trogyllio pximo die uenim⁹ i Miletū. pro fuerat em Paul⁹ pternauigare Ephesū, ne q̄ mora illi fieret in Asia. Festinabat enim, si possibile sibi esset, ut diem pentecosten ageret hierosolymis. A mileto autem missis Ephesum nuncijs, accersiu it seniores ecclesiae, qui cum peruenissent ad se, dixit eis. Vos scitis a primo die quo ingressus sum in Asiam quō uobiscū per omne tēpus fuerim seruiēs dño cū omni animi humilitate & multis lacrymis & tentationibus quae mihi acciderunt ex insidijs Iudaeorū, quō nihil subtraxerim uobis eorū quae essent in rē uestrā, quo minus annunciarē uobis & docerem uos publice & domestice, testificās Iudaeis simul & Graecis eā q̄ in deū est pccnitentiam & fidem, quae est, in dominum nostrum Iesum. Et nunc ecce ego alligatus spiritu, uado in Hierusalem, quae in ea obuētura sūt mihi ignorans, nisi qd' spūs sanctus per singulas ciuitates testificat, dicēs. qd' uinacula & tribulatiōes me manēt. Verū nihil me mouet, neq; uita mea chara est mihi ipsi, ut cōsummē cursum meū cū gaudio, & ministeriū quod accepi a domino Iesu ad testificandū euangeliū gratiae dei. Et nunc ecce ego scio, quod posthac

οὐκ ἐτι ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου, ὑμεῖς πάν-
 τες. Ἐν οἷς διήλθομ κερύσσω τὴν βασιλεί-
 αμ τοῦ θεοῦ. διότι μαρτύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σή-
 μερον ἡμέρᾳ, ὅτι καθαροὺς ἐγὼ ἀπὸ ἅιμα-
 τος πάντων. οὐ γὰρ ὑπεσθλάμην ὑμῖν τοῦ
 μὴ ἀναστῆλαι πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ.
 προσέχετε οὖν ἐαυτοῖς ἢ παντὶ τῷ ποιμνίῳ.
 ἐν ᾧ ὑμεῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔδετο
 ἐπισκόπους ποιμαίνων τὴν ἐκκλησίαν
 τοῦ θεοῦ ἢμ περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου
 ἅιματός. ἐγὼ γὰρ οἶδα τοῦτο, ὅτι ἐσελεύ-
 σονται μετὰ τὴν ἀφίξιμόν μου, λῆκοι βαρῆς
 εἰς ὑμᾶς, μὴ φερόμενοι τοῦ ποιμνίου, καὶ
 εἰς ὑμῶν ἀντὶ τῶ ἀνασίστομαι ἄνδρες, λαλοῦν-
 τες διεσφραμμένα, τοῦ ἀποσῶν τοὺς μαθητὰς
 ὀπίσω ἀντὶ τῶ. διὸ γρηγορεῖτε, μνημονεύοντες
 ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἔπαυ-
 σάμην μετὰ δακρύων, νοθετῶν ἕνα ἕκασον,
 καὶ τὰ ναῦ παρατίθημι ὑμᾶς ἀδελφοί τοῦ
 θεοῦ, καὶ τοῦ λόγου τοῦ χάριτός. αὐτοῦ τοῦ
 δωσαμένου ἐποικοδομησάμενος ἡμῖν
 κληρονομίαν ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πᾶσι.
 ἀργυρίου, ἢ χρυσίου, ἢ ἱματισμοῦ οὐθενὸς ἐ-
 πεθύμησα, αὐτοὶ δὲ γινώσκετε, ὅτι ταῖς χρεῖ-
 ας μου καὶ τοῖς ὄσι μετ' ἐμὲ ὑπεκρίθησα
 ἐν χεῖρας αὐταί. πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν, ὅτι
 εὐταξ κοπιῶντας, δι' ἀντιλαμβάνεσθαι ἅσδε
 βούντων, μνημονεύειν τέ τῶν λόγων τοῦ κυρίου
 ἸΗΣΟΥ, ὅτι αὐτὸς εἶπε, μακάριόν ἐστι διδόν-
 να μᾶλλον, ἢ λαμβάνειν. καὶ ταῦτα εἰπὼν
 διείς τὰ γόνατα αὐτοῦ σὺν πᾶσι αὐτοῖς προ-
 σκύετο. Ἰκανὸς δὲ ἐγένετο κλαυθμὸς πάν-
 των, καὶ ἐπιπεσόντες ἐπὶ τῶ τράχηλον τοῦ πάυ-
 λου, κατεφίλουσ αὐτὸν, ὁδωόμενοι μάλισ-
 τὰ ἐπὶ τοῦ λόγου, ᾧ εἰρήκει, ὅτι οὐκέτι μέλλου-
 σι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεωρεῖν. προσέπεμψεν ἢ αὐτὸν
 εἰς τὸ πλοῖον. ὡς ἢ ἐγένετο ἀναχθῆναι ἡμᾶς
 ἀπὸ αὐτοῦ ἐν τῶ πλοῖον. εὐθυδρομήσαντες, ἦλθο-
 μεν εἰς τὴν κῆ

posthac non uidebitis faciem meā, uos
 omnes per quos transiui prædicans, re-
 gnum dei. Quapropter contestor uos
 hodierno die, quod mundus ego sum
 a sanguine omnium. Non enim subter
 fugi quo minus annunciarē omne con-
 filium dei uobis. Attēdite uobis & uni-
 uerso gregi, in quo uos spūs sanct⁹ po-
 suit Episcopus ad regendñ ecclesiā dei,
 quam acquisiuit sanguine suo. Ego em̄
 noui hæc, q̄ ingressuri sunt post disces-
 sum meum lupi graues in uos, nō par-
 centes gregi. Et ex uobis ipsi exurgent
 uiri loquentes peruersa, ut abducant di-
 scipulos post se. Propter quod uigilate
 memores quod per triennium nocte &
 die nō cessauerim cū lachrymis monēs
 unumquemq̄. Et nunc cōmendo uos
 frēs deo & uerbo gratiæ ipsius, qui po-
 tens est supstruere & dare uobis hare-
 ditatē inter sanctificatos omnes. Argē-
 tum & aurum aut uestem nullius con-
 cupiui, sed ipsi scitis, q̄ necessitatibus
 meis & his qui mecum sunt suppedita
 uerunt manus hæ. Oīa ostendi uobis,
 qđ sic laborātes oportet suscipere infir-
 mos ac meminisse uerbi dñi Iesu, quod
 ipse dixit. Beatum est potius dare q̄
 accipere. Et cum hæc dixisset, positus ge-
 nibus suis orāuit cū omnibus illis. Ma-
 gnus autem fletus factus est omnium,
 & ruentes in collum Pauli osculaban-
 tur eum dolentes, maxime in uerbo,
 quod dixerat, quod amplius faciem ei-
 us non essent uisuri. Et deducebant eū
 ad nauem.

Cum autem factum esset ut soluisse-
 mus abstracti ab eis, recto cursu ueni-
 mus Chou

XXIX

CC mus Chou

μεν εἰς τὴν κώ, τῆς ἡμέρας εἰς τὴν ῥόδον, καὶ κει-
 θεν εἰς πάταρα, καὶ ἐνυδόντες πολλοὶν διαπερῶν
 εἰς φοινίκων, ἐπιβάτες ἀνήχθημεν, ἀναφάναν
 τὸς δὲ τὴν κύπρον καὶ καταλιπόντες αὐτὴν ἐν ὄ-
 νυμον, ἐπλέομεν εἰς συρίαν, καὶ κατήχθη-
 μεν εἰς τύρον, ἐκεῖ σε γὰρ ἦν τὸ πλοῖον ἀπο-
 φορτιζόμενον ὅμ ῥόμον, καὶ ἀνευρόντες
 μαθητὰς, ἐπεμείναμεν αὐτῷ ἡμέρας ἐπὶ ἅ-
 οῖτινες ἔσθ' παύλιον ἔλεγον διὰ τὸ πνεῦμα /
 τῷ, μὴ ἀναβαίνειν εἰς ἱερουσαλήμ, ὅτε δὲ ἐγένε-
 νετο ἡμᾶς ἡμερῶν τὰς ἡμέρας, ἐξεληθόντες
 ἐπορευόμεθα προπεμπόντων ἡμᾶς πάντων
 σὺ γυναιξὶ καὶ τέκνοις, ἕως ἕξω φη πόλει
 ὡς καὶ δέντες τὰ ῥόνατα ἐπὶ ὅμ αἰγια-
 λὸν προσενξάμεθα, καὶ ἀσπασάμενοι ἀλλή-
 λους, ἐπέβημεν εἰς τὸ πλοῖον, ἐκεῖνοι δὲ ὑπὸ
 σφραγῆς εἰς τὰ ἴδια, ἡμεῖς δὲ ὅμ πλοῦν δια-
 νύσαντες ὑπὸ τύρου, κατήκνησάμεν εἰς πη-
 λεμαίδια, καὶ ἀσπασάμενοι τοὺς ἀδελφοὺς
 ἐμείναμεν ἡμέρας μίαν σὺν αὐτοῖς, τῆ δὲ
 ἐπ' αὐριον ἐξεληθόντες οἱ πρὸς τὸ παύλον ἦλθον
 εἰς καισάρφην, καὶ ἐισελθόντες εἰς τὸν οἶκον φι-
 λίππου τῆς εὐαγγελιστῆς ὄντος ἐκ τῆς ἐπὶ ἡμῶν
 μεν παρ' αὐτῷ, τούτῳ ἡσαν θυγατέρες πρὸς
 νοὶ τέσσαρες, προφητεύουσαι, ἐπιμενόντων ἡ
 ἡμῶν ἡμέρας πλείους, κατήλθεν τις ἀπὸ τῆς
 δαίρας προφήτης, ὀνόματι ἄγαβος, ὃς ἐλ-
 θὼν πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἄρας πλὴν ζώνην τῆς παύ-
 λου, δῆσας τὴν αὐτῆς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας
 εἶπε, τὰ ἡμέρας τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸν ἄνδρα
 οὗ εἰμι ἡ ζώνη αὐτῆς, οὕτως δῆσουσιν ἡμεῖς /
 σαλήμ ἰσραῖοι, ὃς πρὸς ἡμᾶς εἰς χεῖρας ἐθ-
 νῶν, ὡς ἡ ἡμεῖς ἀμερταῦτα, πρὸς ἀλλήλους ἡμεῖς
 τὴ καὶ οἱ ἑσθ' οἱ πῆσοι, τῆ μὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν εἰς
 ἱερουσαλήμ, ἀπεκρίθη τὸς παύλος, τί ποιῶτε,
 κλαίοντες καὶ σωθρύνοντες με πλὴν καρδίας;
 ἐγὼ εἶ οὐ μόνον δεθῆμαι, ἀλλὰ καὶ ἀπο-
 θανῆν εἰς ἱερουσαλήμ ἐτοιμῶς ἔχω ὑπὲρ
 τῷ ὀνόματι

mus Coum, & sequenti die Rhodum
 & inde Pataram. Et nacti nauem quæ
 trañceret in Phœnicen, ea conscensa sol
 uimus, Cū cœpisset nobis apparere Cy
 prus, relicta ea ad sinistram, nauigau
 mus in Syriam, & uenimus Tyrū. Ibi
 enim nauis exponebat onus. Inuentis
 aūt discipulis māsimus ibidem diebus
 septem. Qui Paulo dicebant per spiri
 tum, ne ascenderet Hierosolymā. Et ex
 pletis diebus pfecti ibamus, deducen
 tibus nos oibus una cum uxoribus & fi
 lijs donec exissemus ciuitatem, & posi
 tis genibus in litore orauimus. Et con
 salutatis nobis inuicē, cōscendimus na
 uem, illi aūt redierunt ad sua. Nos uero
 nauigatione explicita a Tyro descendi
 mus Ptolemaidam, & salutatis fratrib⁹
 mansimus diem unū cum illis. Postri
 die uero nos qui eramus cū Paulo ue
 nimus Cæsaream. Et ingressi domum
 Philippi euangelistæ qui erat unus de
 septem, māsimus apud eum. Huic aūt
 erāt quatuor filix uirgines prophetan
 tes. Et cum permaneremus dies cōplu
 res, aduenit quidam a Iudæa propheta
 nomine Agabus. Is cū uenisset ad nos
 tulit zonam Pauli, & alligans illius pe
 des & manus dicit. Hæc dixit spiritus
 sanctus. Virum cuius est zona hæc, sic
 alligabunt in Hierusalem Iudæi, & tra
 dent in manus gentium. Cum aūt au
 dissemus hæc rogabamus & nos & cæ
 teri q loci illius erāt, ne ascēderet Hiero
 solymā. Tunc respōdit Paulus, & dixit.
 Quid facitis flentes & affligentes cor
 meum? Ego uero nō solum uinciri, sed
 & mori in Hierusalē paratus sum pro
 nomine

τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. μὴ πείθομαι
 νοῦ δὲ αὐτῶν, ἢ συχάσασθαι, εἰπόντες, τὸ δέ-
 λημα τοῦ κυρίου γενέσθω. μετὰ δὲ τὰς ἡμέ-
 ρας ταύτας ἀποσκευασάμενοι, ἀνεβαίνομεν
 εἰς Ἱερουσαλήμ. συνηλθομεν ἡμεῖς ἅμα
 ἀπὸ Καισαρείας σὺν ἡμῖν, ἄγοντες παρ' ἑξεν-
 τῶν, μνάσωπτινι κυπρίῳ, ἀρχαίῳ μαθη-
 τῆ. γενομένων δὲ ἡμῶν εἰς Ἱερουσόλυμα ἄσ-
 μένων ἐδέξαντο ἡμᾶς οἱ ἀδελφοί. τῇ δὲ ἐπι-
 ούσῃ εἰσήκε ὁ πᾶσι σὺν ἡμῖν πρὸς ἰά-
 κωβον. πάντες τὲ παρευέγοντο οἱ πρεσβύτε-
 ροι. καὶ ἀπασάμεν αὐτοὺς ἐξηγῆτο
 καθ' ἕνα ἕνα, ὡς ἐποίησεν ὁ θεὸς ἐν
 τούτοις ἔθνεσι, διὰ τοῦ διακονίᾳς αὐτῶν. οἱ δὲ
 ἀκούσαντες, ἐδόξαζον τὸν κύριον, εἰπόντες
 αὐτῶν, θεοῦ ἡμεῖς ἀδελφοί, πόσαι μυριάδες εἰσὶν
 Ἰουδαίων ἧν πεπιστευκότων; καὶ πάντες
 ἠκλωταὶ τοῦ νόμου ὑπάρχουσι, κατηχήθη-
 σαν δὲ περὶ σοῦ, ὅτι ἀποασάμεν διδάσκατος
 ἀπὸ μωσέως, τοὺς κατὰ τὰ ἔθνη πάντας ἰσ-
 διάτους, λέγων, μὴ περιτέμνηται αὐτοὺς τὰ
 τέκνα, μὴ δὲ τοῖς ἔθνεσι περιπατῆν. τί οὖν
 ἐστὶν πάντως εἰς πλῆθος σιωνεσθῶν, ἀκού-
 σονται γὰρ ὅτι ἐλήλυθας, τοῦτο οὖν ποί-
 ησον, ὅ σοι λέγομεν. εἰσὶν ἡμῖν ἄνδρες τέ-
 τωρες εὐχλῶν ἔχοντες ἐφ' ἑαυτῶν, τούτους
 παραλαβόντες, ἀνίστασθαι σὺν αὐτοῖς, ἢ διαπά-
 νησον ἐπ' αὐτοῖς, ἵνα ξυνήσωμαι πλὴν κεφα-
 λῶν. καὶ γινώσκει πάντες, ὅτι ὡς κατήχη-
 ται περὶ σοῦ, οὐδέ ἐστιν, ἀλλὰ σοι χάρις
 καὶ αὐτὸς τὸν νόμον φυλάσσειν. περὶ
 δὲ ἧν πεπιστευκότων ἐθῶν ἡμεῖς ἐπε-
 σείλαμεν κρίναμεν, μηδὲν τοιοῦτον
 τρεῖς αὐτούς, εἰ μὴ φυλάσσειν αὐτοὺς,
 τό τε εἰδωλόθυτον καὶ τὸ αἷμα, καὶ πο-
 κτόν, καὶ πορνείαν. τότε ὁ πᾶν-
 λος παραλαβὼν τοὺς ἄνδρας, τῆν ἔχομένην ἡ-
 μέραν σὺν αὐτοῖς ἀνίσθαι, εἰσήκε εἰς τὸ Ἱερόν. δι-
 αγγέλλων

nomine dñi Iesu. Cū uero illi non per-
 suaderet, quieuius dicētes. Dñi uolū-
 tas fiat. Post dies aut̄ istos sublatis far-
 cinis ascēdebam⁹ in Hierusalē. Cōuene-
 runt aut̄ quidam ex discipulis a Cæsa-
 rea nobiscum, adducētes secum apud
 quem hospitaremur Mnasonē quēdā
 Cypriū antiquum discipulū. Et cū ue-
 nissemus Hierosolymā, libēter excepe-
 runt nos fratres. Postero aut̄ die, introi-
 bat Paulus nobiscum ad Iacobum, om-
 nesq; conuenerunt seniores. Quos cū
 salutasset, narrabat per singula quæ de-
 us fecisset in gentibus per ministerium
 ipsius. At illi cū audissent magnificabāt
 dñm dixerūtq; ei. Vides frater quot mi-
 lia sunt Iudæorū qui crediderūt, & oēs
 æmulatores sunt legis. Audierunt autē
 de te, quod defectionem doceas a Mo-
 se eorum, qui in gētibus sunt Iudæos,
 dicens non debere eos circumcidere fi-
 lios suos, neq; secundū consuetudines
 ambulare. Quid est ergo? oīno oportet
 conuenire multitudinem. Audient em̄
 te uenisse. Hoc ergo fac quod tibi dici-
 mus. Sunt nobis uiri quatuor uotū ha-
 bentes super se. His assumptis sanctifi-
 ca te cum illis & impende in illis, ut ra-
 dant capita: & scient omnes quod quæ
 de te audierunt falsa sunt, sed ambulas
 & ipse custodiens legem. De his autem
 qui crediderunt ex gentibus nos scripsi-
 mus, decernentes ne quid huiusmodi
 obseruent, nisi ut caueāt & ab his quæ
 sunt imolata simulacris, & a sanguine,
 & suffocato & fornicatione. Tunc Pau-
 lus assumptis uiris postero die purifica-
 tus cum illis intrauit in templum, an-

oēs

αγγέλλωμ πῶς ἐμπλήρωσιν ἡμερῶν
 τῷ ἀγνισμοῦ, ἕως οὗ προσήνεχθη ὑπὲρ ἐνός
 ἐκάστου αὐτῶν ἢ προσφορά. ὡς δὲ ἐμελλομ
 αἰετῆς ἡμέραι σωτελεῖσθαι, οἱ ἀπὸ φρι
 δασίας Ἰουδαῖοι δεασάμενοι αὐτόμ ἐν τῷ ἱε
 ρῶ, συνέχεομ πάντα τὸμ ὄχλομ καὶ ἐπέ
 βαλομ τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτόμ, κρίζοντες, ἅμ
 δρες Ἰσραηλίται, βουδῆτε. οὗτ' ἐσίμ ὁ
 ἀνθρωπ' ὁ κατὰ τῷ λαοῦ καὶ τῷ νόμου
 καὶ τῷ τόπου τούτου πάντας πανταχοῦ
 διδάσκωμ. ἔτι τὲ καὶ ἔλλημασ ἐισήγαγεμ
 εἰς τὸ ἱερόμ, καὶ κεκοίνωκε τῷ ἁγίωμ τόπον
 τοῦτομ. ἥσαμ γὰρ ἕως ακότες τρέφωμομ τὸμ
 ἐφέσομ ἐν τῇ πόλει σὺν αὐτῷ, ὃμ ἐνόμι
 ζομ, ὅτι εἰς τὸ ἱερόμ ἐισήγαγεμ ὁ πᾶυλ' ἑ
 κινῆθη τὲ ἢ πόλις ὅλη. καὶ ἐγένετο σω
 δρομὴ τῷ λαοῦ. καὶ ἐπιλαβόμενοι τῷ πᾶυ
 λου. ἔειλομ αὐτόμ ἐξω τῷ ἱεροῦ, καὶ ἐυθέ
 ως ἐκλείδωσαμ αἰδύραι. κητοῶτων δὲ αὐ
 τὸμ ἀποκτεῖναι ἀνέβη φάσις τῷ χιλίαρχω
 τ' ἀπίρησ, ὅτι ὅλη συγκέχυται ἱερουσαλήμ
 δε θ' αὐτοῦ παραλαβὼν στρατιώτας καὶ ἐ
 κατοντάρχους, κατέδραμεμ ἐπ' αὐτούς. οἱ
 ἰδόντες τὸμ χιλίαρχομ καὶ τοὺς στρατιώ
 τας, ἐπαύσαντο τύπνοντες τὸμ παῦλομ.
 ἐγγίσας δὲ ὁ χιλίαρχ' ἐπιλάβετο αὐ
 τὸν καὶ ἐκέλευσε δεθῆναι ἀλύσει διυσίμ καὶ ἔπω
 θάνετ τίς ἄμ εἶη καὶ τί ἐσίμ πεποικκῶς. ἄλλοι
 ἤ ἄλλο τι ἐβόων ἐν τῷ ὄχλω, μὴ δ' ἠθέλωμ
 ἢ γινῶναι τὸ ἀσφαλὲς διὰ τὸ φόρουσον ἐκέλευσεμ
 ἀγεῖσθαι αὐτόμ εἰς τὸν πρεμβολήμ. ὅτε ἢ ἐγένετο
 ἐπὶ τοῦ ἀναβαθμοῦ, συνέβη βασάζεωδ' αὐτ
 ὄντ' ἑ στρατιωτῶν, διὰ πῶς βίαμ τ' ὄχλω, ἠκο
 λούδα γὰρ τὸ πλῆθος τῷ λαοῦ, κρίζομ. ἔι
 ρε αὐτόμ. μέλλωντὲ ἐισάγεσθαι εἰς πῶς παρεμ
 βολῶν ὁ πᾶυλοσ, λέγε τῷ χιλίαρχω. εἰ ἔ
 ξεσί μοι ἐπιπέμ πρόσ σε, ὁ δὲ ἔφη. ἔλλημισί
 γινώσκας; ἔνεκ ἄρα σὺ εἶ ὁ αἰγύπτιοσ, ὁ πρό
 τούτωμ

nunciāns expletionem dierum purifi
 cationis donec offerretur p unoquoq;
 eorum oblatio. Dum aut septem dies
 iam pene essent expleti, hi qui de Asia
 erāt Iudaei cum uidissent eum in tem
 plo confuderunt oēm populum, & in
 iecerunt ei manus clamātes. Viri Israe
 litae succurrite. Hic est ille homo q ad
 uersus populū & legē & locū hunc oēs
 ubiq; docet, insuper & Graecos indu
 xit in templū, & pphanauit sanctū lo
 cum istum. Viderant enim Trophimū
 Ephesium in ciuitate cū ipso, quē existi
 mauerunt, quod in templum introdu
 xisset Paulus. Cōmotaq; est ciuitas to
 ta, & fact⁹ est concursus populū. Et ap
 prehensum Paulum, protrahebant e
 templo, & statim clausæ sunt ianuae.
 Querentibus aut illis eū occidere, nun
 ciatum est tribuno cohortis, quod tota
 cōfunderet Hierosolyma. Qui statim
 assūptis militibus & centurionibus de
 cucurrit ad illos. Qui cum uidissent tri
 bunum & milites, cessauerunt percutere
 Paulum. Tunc accedēs tribunus ap
 prehendit eum & iussit alligari cate
 nis duabus, & interrogabat quis nam
 esset, & quid fecisset. Alij autē aliud cla
 mabant in turba. Et cum non posset
 certum cognoscere prae tumultu, iussit
 duci eum in castra. Et cum uenisset ad
 gradus, contigit ut portaretur a militi
 bus propter uiolentiam turbæ. Seque
 batur enim multitudo populū clamans
 tolle eum. Et cum cœpisset induci in ca
 stra Paulus, dicit tribuno. Licet ne mihi
 loqui ad te? Qui dixit ei. Graece no
 sti? Nonne tu es ille aegyptius qui ante
 hos dies

τούτων ἧν ἡμεῶν ἀνασταύσας καὶ θῆα /
 γαγῶν εἰς πλὴν ἑξήκοντα τοὺς τετρακιχίλι /
 να ἄνδρας τῶν σικαρίων; εἶπε δὲ ὁ παῦλος /
 ἐγὼ ἄνθρωπος μὲν εἰμι Ἰουδαῖος ταρσενὸς /
 ἐκ τῆς κιλικίας, οὐκ ἀσέμου πόλεως πολίτης, /
 δέομαι σου, ἐπίτρεψέ μοι λαλῆσαι πρὸς /
 τὸ λαόν, ἐπιτρέψαντος δὲ αὐτοῦ, ὁ παῦλος /
 ἔσως ἐπὶ ἧν ἀναβαθμῶν, κατέσασε τῆς χα /
 ρὸς τοῦ λαοῦ. πολλὰς δὲ σίγῃς γενομένης.

προσεφώνη τῆς ἑβραϊδὶ διαλέκτῳ, λέγων, /
 ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατέ /
 μου ἢ πρὸς ἡμᾶς μὴ ἀπολογίας, ἀκούσαντες /
 ἧ, ὅτι ἑβραϊδὶ διαλέκτῳ προσεφώνη αὐτοῖς, /
 μᾶλλον ἤχρον ἢ νεώτερον. καὶ φησιν, ἐγὼ μὲν εἰ /
 μι ἀνὴρ Ἰουδαῖος, γεννηθεὶς ἐν ταρσοῦ τῆς κιλικί /
 ας, ἀναθεράμμενος ἦν τῆς πόλεως ταύτης, παρὰ /
 τοὺς πόδας Γαμαλιήλ, πεπαιδευμένος κατὰ /
 ἀκριβῆσαν τῆς πατρῴου νόμου, ζηλωτὴς ὑπάρχειν /
 τοῦ θεοῦ, καθὼς πάντες ἡμεῖς ἐσὲ σήμερον, οὗς ταῦ /
 τῆν πλὴν ὁ δὸρ ἐδίωξα ἄχρι θανάτου, δεσι /
 μύων καὶ παραδιδόντες εἰς φυλακὰς ἄνδρας /
 τε καὶ γυναῖκας, ὡς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς μαρτυ /
 ρεῖ μοι, καὶ πάντες τὸ πρεσβυτέριον, παρῶν /
 καὶ ἐπιστολὰς δεξαμένους πρὸς τοὺς ἀ /
 δελφούς εἰς δαμασκόν ἐπορευόμενον, ἄξωμ /
 καὶ τοὺς ἐκείσε ὄντας δεδεμένους εἰς ἱε /
 ρουσαλήμ, ἵνα τιμωρηθῶσι. ἐγένετο δὲ μοι /
 πορευομένου καὶ ἐγγίζοντι τῆς δαμασκῆς /
 περὶ μεσημέριον θῆαι φῶς ἐκ τοῦ οὐρα /
 νοῦ περιεσφάλα φῶς ἵκαρόμ περὶ ἐμὲ, /
 ἔπεσά τε εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ ἤκουσα /
 φωνῆς λεγούσης μοι, σαούλ σαούλ /
 τί με διώκεις; ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην, τίς εἰ /
 κύριε; εἶπέ τε πρὸς με, ἐγὼ εἰμι Ἰη /
 σοῦς ὁ μαζωραῖος, ὃν σὺ διώκεις, οἱ δὲ /
 σὺ εἰ μοι ὄντας τὸ μὴ φῶς εἰδέασατο /
 καὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο, πλὴν δὲ φωνὴν /
 οὐκ ἤκουσαμ τῷ λαλοῦντός μοι. εἶπον /
 δὲ, τί

hos dies tumultum concitasti, & eduxi /
 sti in desertum quatuor milia uirorum /
 ficariorum? Et dixit ad eum Paulus. /
 Ego sum homo quidē Iudaeus Tharsen /
 sis Ciliciæ nō obscuræ ciuitatis ciuis. Ro /
 go autē te, permitte mihi loqui ad po /
 pulum. Et cum ille permisisset, Paulus /
 stans in gradibus annuit manu ad ple /
 bem, & magno silentio facto, allocutus /
 est lingua hebræa, dicens.

Viri fratres & patres, audite quā ad /
 uos nunc reddo rationem. Cum audis /
 sent autem quod hebræa lingua loque /
 retur sibi, magis prestiterunt silentium /
 Et dicit, Ego quidem sum uir Iudæus /
 natus Tharsi Ciliciæ, & educatus in ^{hac} ci /
 uitate secus pedes Gamalielis institu /
 tus accurate in paterna lege, æmulator /
 dei sicut & uos omnes estis hodie, qui /
 hanc uiam persecutus sum usq; ad mor /
 tem alligans & tradens in carceres ui /
 ros pariter ac mulieres, sicut ^{et} princeps sa /
 cerdotum mihi testimonium reddit, & /
 totus p̄sbyterorū ordo, a quibus etiā /
 epistolis ad fr̄es acceptis Damascū p̄ge /
 bam, adducturus etiā illos q̄ illic essent /
 uinctos Hierusalem ut punirentur. Ac /
 cidit autem mihi iter facienti & appro /
 pinquanti Damasco circiter meridiem, /
 ut subito de cælo circumfulguraret me /
 lux multa, cecidiq; in solum & audiui /
 uocem dicentem mihi, Saul saul. Quid /
 me persequeris? Ego autem respondi. /
 Quis es domine? Dixitq; ad me. Ego /
 sum Iesus ille Nazarenus, quem tu per /
 sequeris. Et q̄ mecū erant, lumen quidē /
 uiderunt, & exterriti sunt, uocē autē nō /
 audierūt ei, q̄ loquebat̄ mecū. Dicebā

XXII

¶ ceteris

δὲ τί ποιήσω κύριε; ὁ δὲ κύριος πρὸς με·
 ἀνασὰς πορεύου εἰς δαμασκὸν, καὶ κἄν σοι
 λαληθήσεται περὶ πάντων ὧν τέτακται
 σοι ποιῆσαι. ὡς δὲ οὐκ ἐνέβλεπον ἀπὸ τοῦ
 δόξης τοῦ φωτὸς ἐκείνου, χαρᾶ γινόμενος
 ὑπὸ τῶν συνοόντων μοι, ἦλθον εἰς δαμασκὸν
 Ἀνανίας δὲ τις ἀνὴρ ἰουδαῖος, κατὰ τὸν νό-
 μον μαρτυρούμενος ὑπὸ πάντων τῶν κα-
 τοικοῦντων ἰουδαίαν, ἐλθὼν πρὸς με καὶ
 ἑπιστὰς, εἶπέ μοι, σαουλ ἀδελφε ἀνάβλε-
 ψον. καὶ γὰρ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀνέβλεψα εἰς αὐ-
 τόν, ὁ δὲ εἶπε μοι, ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, προ-
 εχειρήσατό σε γινῶναι τὸ θέλημα αὐτοῦ,
 καὶ ἰδεῖν τὸ δίκαιον, καὶ ἀκοῦσαι φω-
 νῶν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, ὅτι ἔσθι μάρτυς
 αὐτοῦ πρὸς πάντας ἀνθρώπους, ὧν ἐώρα-
 κας, καὶ ἤκουσας. καὶ μὴν τί μέλλεις; ἀνα-
 σὰς, βάπτισαι καὶ ἀπόλουσαι τὰς ἁμαρ-
 τίας σου, ἐπικαλεσάμενος τὸ ὄνομα τοῦ κυ-
 ρίου. ἐγένετο δὲ μοι ὑποσρέψαντι εἰς ἱερου-
 σαλήμ, καὶ προσευχομένῳ μου ὧν ἔβλε-
 γενόσθαι με ὧν ἐκείσθαι, καὶ ἰδεῖν αὐτὸν λέ-
 γοντά μοι, πεῦσον καὶ ἔξελθε ὧν τάχιστα
 εἰς ἱερουσαλήμ, διότι οὐ παραδέξονται σοι
 πλὴν μαρτυρίαν περὶ ἐμοῦ, καὶ γὰρ εἶπομ, κύ-
 ριε, αὐτοὶ ἐπίσαντα, ὅτι ἐγὼ ἤμην φυλακί-
 ζων καὶ δέρον κατὰ τὰς συναγωγὰς τοῦς
 πιστεύοντας ἐπὶ σε, καὶ ὅτε διεσχέτο τὸ αἷμα
 στεφάνου τοῦ μάρτυρος σου, καὶ αὐτὸς ἡ-
 μῶν ἐφεσῶς καὶ στυγερόν τῃ ἀναίρεσθαι
 αὐτόν. φυλάσσω τὰ ἱμάτια τῶν ἀνοιζούν-
 των αὐτόν. καὶ εἶπε πρὸς με, πορεύου, ὅτι
 ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν διαποσελῶ σε. ἤκου-
 ον δὲ αὐτοῦ, ἄχρι τούτου τοῦ λόγου καὶ ἐ-
 πήραμ πλὴν φωνῶν ἀντῶν λέγοντες. ἄρ-
 ἀποδοθῆναι τὸν τοιοῦτον, ὃν ἔχει καθῆκεν
 αὐτὸν ζῆν. κρᾶζόντων δὲ ἀντῶν καὶ ῥιπῶν
 των τὰ ἱμάτια, καὶ κονιορτὸν βαλλόντων
 ἐς τὸν αἴρα

autē Quid faciam domine? Dominus
 autē dixit ad me. Surgens uade Dama-
 scum, & ibi tibi dicet de omnibus quæ
 te oporteat facere. Et cum nō uiderem
 præ gloria luminis illius, ad manū de-
 ductus a comitibus qui erant mecum,
 ueni Damascū. Ananias autē quidam
 uir pius secundum legem testimoniū
 habens ab omnibus habitantibus Iu-
 dæam, ueniēs ad me & astans dixit mi-
 hi. Saul frater, recipe uisum. Et ego ea-
 dem hora recepto uisu uidi illum. At
 ille dixit. Deus patrum nostrorū præor-
 dinauit te, ut cognosceres uoluntatem
 suā, & uideres iustū & audires uocem
 ex ore eius, quia eris testis illi apud oēs
 homines, eorum quæ uidisti & audisti.
 Et nūc quid contraris? Exurge & bap-
 tizare & ablue peccata tua inuocato no-
 mine domini. Factum est autē cū essem
 reuersus Hierusalem & orarem in tem-
 plo ut raperer extra me & uiderē eū di-
 centem mihi. Festina & exi uelociter ex
 Hierusalem, quoniam non recipient te
 stimonium tuū de me. Et ego dixi. Do-
 mine, ipsi sciunt quod ego eram condu-
 dens in carcerem, & cedens per synago-
 gas eos qui credebant in te, Et cum fun-
 deret sanguis Stephani testis tui ego
 quoq; afflictebā & assentiebar morti il-
 lius, & custodiebam uestimenta interfu-
 cientium illū. Et dixit ad me. Vade, quā
 ego ad gentes longe mittam te. Audie-
 bāt autē eū usq; ad hoc uerbū, & leuaue-
 runt uocē suam, dicentes. Tolle de terra
 huiusmodi. Nō enim phas est eum ui-
 uere. Vociferantibus autē eis & ῥιπῶν
 bus uestimēta sua, & puluerē iactātibus
 in aerem

ἔειπεν τὸν ἀέρα, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ χιλιάρχος
ἀγεῖσθαι εἰς πλὴν παρεμβολῶν, ἐπὶ ὧν,
μασίξιμ ἀνετάξεσθαι αὐτὸν, ἵνα ἐπιγνώ-
σῃ ἡμῖν αἰτίαν οὕτως ἐπεφώρουν αὐτῷ.

Ὡς δὲ πρότερον αὐτὸν τοῖς ἰμάσιμ
ἔειπε πρὸς τὸν ἐσωτὰ ἑκατόνταρχον ὁ παῦ-
λος· εἰ ἀνδρωπομ ξωμαῖον καὶ ἀκατά-
κριτον ἔξειμι ἡμῖν μασίξιμ, ἀκούσας δὲ
ὁ ἑκατόνταρχος προσελθὼν ἀπήγγα-
λε τῷ χιλιάρχῳ λέγων, ὕρα, τί μέλλ-
λας ποιεῖν; ὁ γὰρ ἀνδρωπομ οὗτος ξω-
μαῖός ἐστι. προσελθὼν δὲ ὁ χιλιάρχος
ἔειπεν αὐτῷ· λέγε μοι, εἰ σὺ ξωμαῖός
εἶ. ὁ δὲ ἔφη· οὐκ. ἀπεκρίθη τὸ ὁ χιλι-
άρχος· ἐγὼ πολλοῦ κεφαλαίου πλὴν πο-
λιτείαν ταύτην ἐκτησάμην. ὁ δὲ παῦ-
λος ἔφη· ἐγὼ δὲ καὶ γεγέννημαι. ἐν-
δέως οὖν ἀπέσκησα ἀπ' αὐτοῦ, οἱ μέλλον-
τες αὐτὸν ἀνετάξω. καὶ ὁ χιλιάρχος
δὲ ἐφοβήθη, ἐπιγνοὺς, ὅτι ξωμαῖός ἐστι.
καὶ ὅτι ἡμῖν αὐτὸν δεδεδώς. τῆ δὲ ἐ-
παύριον βουλόμενος γνῶναι τὸ ἀσφαλές
τὸ τί κατηγορεῖται παρὰ τῶν Ἰουδαίων, ἔλυ-
σεν αὐτὸν ἀπ' ἑσμῶν. ἐκέλευσεν ἑλθῆναι
τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ ἔλθον τὸ σωεδριον αὐτῷ.
καὶ καταγαγὼν τὸν παῦλον, ἔσκησεν εἰς αὐ-
τοὺς. ἀτενίσας δὲ ὁ παῦλος τῷ σωεδριῳ
ἔειπεν· ἀνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ πάσῃ σωφρο-
συνη ἀγαθῆ πεπολίτευμαι τῷ θεῷ, ἄχρι ταύτης
ἡμέρας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἀνανίας ἐπέταξε
τοῖς παρεσῶσιμ αὐτῷ, τύπῃσιν αὐτοῦ τὸ
σῶμα. τότε ὁ παῦλος πρὸς αὐτὸν ἔι-
πε· τύπῃσιν σε μέλλα ὁ θεὸς τοῖς κεκοι-
νιαμένε. καὶ σὺ κάθη κρίνω με κατὰ τὸν
νόμον, ἐπεὶ παρανομῶν κελεύεις με τύπῃσιν;
οἱ δὲ παρεσῶτες ἔειπον· τὸν ἀρχιερεῖα τῶν θεῶν
λοιδορεῖς, ἔφη τὸ ὁ παῦλος, οὐκ ἴδεν ἄλλο-
φοί, ὅτι ἐσιμ ἀρχιερεὺς. γέγραπται γὰρ ἄρχον
τα τῶν λαῶν

in aerem, iussit tribunus induci eum in
castra & imperavit eū flagris examina-
ri, ut sciret propter quam causam sic ac-
clamarent ei. Et cū astrinxisset eum lo-
ris dixit astanti sibi Centurioni Paulus
Num hominem Rhomanum & indē-
natum licet vobis flagellare? Quo au-
dito Centurio accessit ad tribunum, &
nunciauit ei, dicens. Quid factururus es?
Hic enim homo Romanus est. Acce-
dens autē tribunus dixit illi, Dic mihi,
nū tu Rhomanus es? At ille dixit. Etiā
Et respondit tribunus. Ego multa sum-
ma ciuilitatem hanc consecutus sum. Et
Paulus ait. Ego autem & natus sum.
Protinus ergo discesserunt ab illo qui
eum torturi erant, Tribunus quoque ti-
muit postquam rescivit, quod Romanus
esset, & quod uinxisset eū. Postero autē
die uolens scire certū qua ex causa accu-
saretur a Iudæis, soluit eum a uinculis,
& iussit pontifices conuenire & omne
concilium, & deductum Paulum siste-
bat coram illis.

XXIII

Intentis autem oculis in concilium
Paulus ait. Viri fratres, ego omni con-
scientia bona conuersatus sum ante de-
um usque in hodiernum diem. Princeps
autem sacerdotum Ananias praecepit
astantibus sibi, ut percuterent os eius.
Tūc Paulus dixit ad eum. Percutiet te
deus paries dealbate. Et tu sedens iudi-
cas me secundum legem, & contra le-
gem iubes me percuti? Et qui asta-
bant dixerunt. Summum sacerdotem
dei maledicis? Dixit autem Paulus.
Nesciebam fratres, quod pontifex
esset. Scriptum est enim. Principi
populi

τα τῶ λαοῦ σου, ὅτι ἐξ ἑσῶ κακῶς, γυνὸς δ' ἐὶ ὁ
 παῦλος ὅτι ἐν μέσσοις ὄσι σαδδουκαίων, ὅ
 δ' ἕτερον φαρισαίων, ἐκράξεν ἐν τῷ σωε /
 δρίῳ. Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ φαρισαῖός εἰμι,
 υἱὸς φαρισαίου, περὶ ἐλπίδος καὶ ἀναστάσεως
 νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι. τοῦτ' αὖτ' αὐτῶ λαλή-
 σαντος, ἐγγύετο σάσις τῶν φαρισαίων, καὶ
 τῶν σαδδουκαίων, καὶ ἐχίθην ἐπὶ πλῆθος. σαδ-
 δουκαῖοι μὴ γὰρ λέγουσι, μὴ εἶναι ἀνάστα-
 σιν, μηδὲ ἄγγελον, μηδὲ πνεῦμα. φαρισαῖοι
 ἔδομολογοῦσι τὰ ἀμφοτέρω. ἐγγύετο ἡ κραυ-
 γὴ μεγάλη, καὶ ἀνασάντες ἡραμματαῖς τῶ
 μέσσοις τῶν φαρισαίων, διεμάχοντο, λέγον-
 τες, ὅτι ἐν κακῶν ἐνρίσκομην ἐν τῷ ἀνδρῶ /
 πρὸ τούτῳ. εἰ ἡ πνεῦμα ἐλάλησεν αὐτῷ ἢ ἄ-
 γελοσ, μὴ διεμαχῶμεν; πλὴν ἡ γενομένης
 σάσεως, ἐνλαβθεῖς ὁ χιλιάρχος μὴ διασπα-
 σθῆ ὁ παῦλος ὑπὸ αὐτῶν, ἐκέλευσε ὁ στρατῶ-
 μα καταβῆναι καὶ ἀρπάσαι αὐτὸν ἐκ μέ-
 σου αὐτῶν, ἀγῆν τε εἰς πλὴν παρεμβολήν, τῆ
 δ' ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐπιστὰς αὐτῷ ὁ κύριος, εἶ-
 πε. Θάρσει παῦλε, ὡς γὰρ διεμαρτύρω τὰ πε-
 ρὶ ἐμοῦ εἰς ἱερὸς σαλήν, οὕτως σε δ' εἶ καὶ εἰς ῥώ-
 μιν μαρτυρήσαι. γενομένης δ' ἡμέρας, ποιή-
 σαντες τινες τῶν Ἰουδαίων συστροφίῳ, ἀνεθε-
 μάτισαμ ἑαυτοῦς, λέγοντες, μὴ τε φαγῆμ,
 μὴ τε πιῆμ, ἕως ὅτου ἀποκτείνωσι τὸν παῦ-
 λον. ἦσαν δ' ἐπλείους τεσσαράκοντα, οἱ τὰν /
 πλὴν πλὴν σωμοσσίαν πεποιηκότες, οἱ ἄνε-
 ηροσελθόντες τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς πρεσ-
 βυτέροις εἰπομ. ἀναθέματα ἀνεθεματίσαμεν
 ἑαυτοῦς, μὴ δ' ἐνὸς γεύσασθαι, ἕως ὅτου ἀποκτεί-
 νωμεν τὸν παῦλον. καὶ οὕτως ἡμεῖς ἐμφανί-
 σατε τῷ χιλιάρχῳ καὶ τῷ σωεδρίῳ, ὅπως
 ἀνείρομ αὐτὸν καταγάγῃ πρὸς ἡμᾶς, ὡς
 μέλλοντες διαγινώσκαμ ἀκρίβεσσομ,
 τὰ περὶ αὐτοῦ. ἡμεῖς δ' ἐπρὸ τοῦ ἐγγί-
 σθαι αὐτὸν, ἔτι μοι ἴσμεν τὸ ἀνελεῖν αὐτόν.

Ἀκρόσας

populi tui nō maledices. Sciens autem
 Paulus qd' una pars esset Sadducæorū,
 & altera pharisæorū exclamavit in con-
 cilio. Viri frēs, ego pharisæus sum, fili⁹
 pharisæi. De spe & resurrectione mor-
 tuorū ego iudicor. Et cū hac dixisset fa-
 cta est dissensio inter pharisæos & sad-
 duceos, & dissecta est multitudo. Nam
 sadducæi quidem dicunt nō esse resur-
 rectionem, neq; angelum, neq; spiritū,
 pharisæi autē utraq; cōfitentur. Factus
 est autē clamor magnus, & cum surre-
 xissent scribæ de factione pharisæorū,
 depugnabāt dicētes. Nihil mali inveni-
 mus in homine isto. Quod si spirit⁹ lo-
 cutus est ei aut angelū, nū repugnemus
 deo? Et cum magna seditio facta esset
 ueritus tribunus ne discerperetur Pau-
 lus ab ipsis, iussit milites descēdere & ra-
 pere eum de medio eorum, ac deduce-
 re eum in castra. Sequenti autem no-
 cte assistens ei dominus, ait. Bono ani-
 mo esto Paule. Ut em̄ testificatus es de
 me in Hierusalem, sic te oportet & Ro-
 mæ testificari. Facto autē die collegerūt
 se quidam ex Iudæis, & deuouerunt se
 dicentes, neq; manducatuos neq; bibi-
 tuos, donec occiderent Paulum. Erant
 autē plus q̄ quadraginta uiri qui hanc
 coniurationem fecerant, qui accefferūt
 ad principes sacerdotū & seniores & di-
 xerunt. Deuotione deuouimus nosip-
 sos nihil gustatuos, donec occidamus
 Paulum. Nunc ergo uos notum facite
 tribuno cum consilio, ut cras producat
 illū ad nos tanq̄ aliquid certius cogni-
 tuos de eo. Nos uero priusq̄ appropi-
 et parati sumus interficere illum. Cum
 autem

autem

ἀκούσας ὁ υἱὸς τῆ ἀδελφῆς πάντως τὸ ἔνεδρον
 παραβέβηκε καὶ ἠσέλθων εἰς τὴν παρεμβολὴν
 ἀπήγαγε τὸν πάντων προσκαλεσάμενος ὁ
 πάντων ἕνα ἑκατοντάρχῃ ἔφη. Ἦν νεανίαν τὸν
 ἀπάγαγε πρὸς τὸν χιλιάρχον. ἔχθη γὰρ τὸ
 παρὰ τὴν αὐτῶν ὁ μὲν οὖν παραλαβὼν αὐτὸν
 ἦγαγε πρὸς τὸν χιλιάρχον. Ἐφασκεν δὲ ἑσ-
 μίος πάντως προσκαλεσάμενός με, ἠρώτη-
 σε τοῦτον ἢ νεανίαν ἀπάγειν πρὸς σε ἔχοντά τι
 λαλήσαι σοι. ἐπιλαβόμενος ὁ χερσὶν αὐτῆ
 ὁ χιλιάρχος. ἢ ἀναχωρήσας κατ' ἰδίαν, ἐκ-
 θάνετο, τί ἐστιν ὃ ἔχθη ἀπαγγεῖλαι μοι, εἴπω-
 ῃ, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι συνέθεντο ἔρωτησαί σε, ὅ-
 πως ἄριστον εἶς τὸ σωεῖδρον κατασάξῃς τὸν
 πάντων, ὡς μέλλοντες τί ἀκρίβειον πωθάνε-
 σθαι περὶ αὐτοῦ, σὺ μὴ παθῆς αὐτοῖς,
 ἐνεδρεύουσι γὰρ αὐτῶν ἕξ αὐτῶν ἄνδρες
 πλείους τεσσαράκοντα. οἱ τιμὴν ἀμελε-
 μάτισαμ ἑαυτοῦς μήτε φαγῶν μήτε πιῶν
 ἕως οὗ ἀνέλωσιμ αὐτῶν. καὶ μὴ ἔτοιμοί εἰ-
 σι προσδεχόμενοι πλὴν ἀπὸ σὺ ἐπαγγε-
 λίαμ, ὃ μὴ οὖν χιλιάρχῳ ἀπέλυσε τὸν
 νεανίαν, παραγγείλας, μηδὲν ἐκλαλήσαι,
 ὅτι τὰντα ἐνεφάρτισας πρὸς με, καὶ προσ-
 καλεσάμενος δύο τινὰς τῶν ἑκατοντάρχων
 εἶπεν, εἴτοιμάσατε στρατιώτας διακοσίους, ὅ-
 πως πορευθῶσιν ἕως Καισαρείας, καὶ ἵππους ἐξ
 ὁμοῦ καὶ καὶ δεξιοτάτους διακοσίους, ἀπὸ τῆς
 τῆς ὥρας τῆς νυκτός, κτήνη τὲ πρᾶσσάτω, ἵνα ἐπι-
 θιθῶσαντες τὸν πάντων διασώσωσι πρὸς φέλι-
 καν ἢ ἡμεῶνα γράψας ἐπιστολὴν ἧξι ἐχούσαν
 τὸν τύπον τοῦτον. κλαύδιος λυσίας τῷ κρατίστῳ
 ἡγεμόνι φέλικι χάρισαμ. Ἦν ἄνδρα τὸν συλλή-
 φθέντα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, ὃν μέλλοντα ἀναρῆσαι
 ὑπ' αὐτῶν, ἐπιστὰς σὺν τῷ στρατεύματι ἐξελθόμενος
 αὐτὸν, μαθὼν ὅτι ῥωμαῖος ἐστὶ, βουλόμενος
 ἢ γινῶναι πλὴν ἀπίαν, δὲ ἢ ἐκάλου αὐτῶν
 κατ' ἕνα γὰρ αὐτὸν εἰς τὸ σωεῖδρον αὐτῶν
 ὁμ

autem audisset filius sororis Pauli insi-
 dias, uenit & intrauit in castra. nuncia-
 uitq; Paulo, Accersito autem Pau-
 lus ad se uno ex centurionibus ait.
 Adolescentem hunc abduc ad tribunū
 Habet enim quod renunciēt illi. Et ille
 quidem assumens eum, duxit ad tribu-
 num, & ait. Vincētus Paulus accersitum
 me rogauit, ut hunc adolescentem per-
 ducerem ad te, habētē aliquid quod
 loqueretur tibi. Apprehensa autem tri-
 bunus manu illius secessit cum eo seor-
 sum, & percontatus est illum. Quid est
 qd habes significādū mihi? Ille autē di-
 xit. Iudæi conspirarūt ut rogarēt te, uti
 crastino die educeres Paulum in conci-
 lium, quasi aliquid certius inquisituri
 sint de illo, tu uero ne morem gesseris
 illis. Insidiantur enim ei ex eis uiri plu-
 res quadraginta, q seipfos deuouerūt
 ne uel edant uel bibant donec interfi-
 ciant eum, & nunc parati sunt expectā-
 tes promissum tuū. Tribunus igitur di-
 misit adolescētē, præcipiens ei, ne cui
 effutias quod hæc indicaueris mihi. Et
 accersitis duobus centurionibus, dixit. *quibusdaz*
 Parate milites ducētos, ut eant usq; ad
 Cæsareā, & equites septuaginta, & lan-
 cearios ducentos a tertia hora noctis,
 & iumēta præbete ut impositum Pau-
 lum, saluum perducant ad Felicem p-
 fidem, scriptis literis in hanc formam,
 Claudius Lysias, optimo præsidī Felici
 salutē. Virū hunc comprehensum a Iu-
 dæis cū iā esset interficiēdus ab eis, sup-
 ueniens cū exercitu, eripui, cognito qd
 Romanus esset, uolensq; scire cām quā
 obijciebat illi deduxi eū in cōciliū eorū.
 Quem

ὁρ ἔυρορ ἐγκαλῶ μὲν περὶ ζητημάτων τοῦ νόμου αὐτῶν, μηδὲν ἄξιον θανάτου, ἢ δεισμῶν ἔγκλημα ἔχοντα, μὴ οὐθείσης δ' ἐμοὶ ἐπιβουλῆς εἰς τὸν ἄνδρα μέλλειν εἶσθαι ὑπὸ τῶν ἰσθαιῶν, ὅθεν αὐτῆς ἐπέμψα πρὸς σε, παραγγείλας ἢ τῆς κατηγορίας λέγειν τὰ πρὸς αὐτὸν ἐπὶ σοῦ ἔργου. οἱ μὲν αὖ ἐρατιῶται καὶ τὰ τὸ διαπταγμῶν αὐτῶν, ἀναλαβόντες τὸν παῦλον, ἡγαγόν διὰ φθὴν κτῆσιν εἰς πλὴν ἀντιπατρῖδα, τῆ δὲ ἐπαύριον ἐάσαντες τοὺς ἰππεῖς πορεύεσθαι σὺν αὐτῷ, ὑπέσχεσαν εἰς πλὴν παρεμβολῶν. οἱ ἄλλοι εἰσελθόντες εἰς πλὴν καισάρειαν, καὶ ἀναδόντες πλὴν ἐπιστολῶν τῶν ἡγεμόνι, παρέσχον καὶ τὸν παῦλον αὐτῷ. ἀναγνούς δὲ ὁ ἡγεμὼν καὶ ἐπερωτήσας ἐκ ποίας ἐπαρχίας ὄζει, καὶ πυθόμενος ὅτι ἀπὸ κιλικίας, διακούσομαι σου ἔφη, ὅτ' αὐτὸν καὶ οἱ κληῖροι σου παραγγύνονται, ἐκέλευσέ τε αὐτὸν ἐν τῷ πραιτωρίῳ ἡρώδου φυλάσσεσθαι.

Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας, κατέβη ὁ ἀρχιερεὺς ἀνανίας μετὰ τῶν πρεσβυτέρων, Ἐρῆτος τε περὶ πύλλου ἄνδρος, οἱ ἄλλοι ἐμφάνισαν τῶν ἡγεμόνι κατὰ τὸν παῦλον, κληθέντι δὲ αὐτῷ, ἤρξατο κατηγορεῖν ὁ τέρτυλλος, λέγων, πολλῆς εἰρήνης τυχεροὺς διὰ σου, καὶ καρπεθωμάτων γίνουσι τῶν ἔθνη τούτων διὰ φθὴν σῆς προνοίας παντί τε καὶ πανταχοῦ ἀποδεχόμεθα κρᾶτισε φῆλξ μετὰ πάσης εὐχαριστίας, ἵνα δὲ μὴ ἐπὶ πλῆθι σε ἐγκόπῃ, παρακαλῶ ἀκοῦσαί σε ἡμῶν σωτῆρος τῆς ἐπισημίας. εὐρόντες γὰρ ἄνδρα τοῦτον λοιμὸν, καὶ κινούντα σάσιμ πάντων τοῖς ἰουδαίοις τοῖς κατὰ πλὴν οἰκουμένην, πρωτοστάτην τὴν φθὴν ναζωραίων αἰρέσεως, ὅς καὶ ἰσθῶν ἐπειράσει βεβηλῶσαι, ὁρ καὶ ἐκρατήσαμεν, καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἠθελήσαμεν κρίναι, παρελθὼν δὲ λυσίας

Quē cōperi accusari de quaestionibus legis ipsorū, nullū dignum morte aut uinculis habentem crimen. Et cum indicatum esset mihi de insidijs quas parauerant illi Iudæi, protinus misi eum ad te, præcepto dato etiā accusatoribus, ut quæ habent aduersus eum dicāt apud te. Valet. Milites uero iuxta quod sibi iniūctum erat, receptum Paulū duxerunt per noctem in antipatridem, Postero autē die dimissis equitibus ut cum eo irent, reuersi sunt in castra. Qui cum uenissent Cæsaream & tradidissent epistolam Præsidi, statuerunt ante illū & Paulum. Cum legisset autē præses, & interrogasset de qua puincia esset, & cognouisset quod de Cilicia, audiā te inquit cum accusatores quoq; tui aduenierint. Iussitq; in pratorio Herodis custodiri eum.

Post quinque autē dies descendit princeps sacerdotum Ananias cum senioribus & Tertullo quodam oratore, qui significauerant Præsidi de Paulo. Et citato Paulo, cœpit accusare Tertullus dicens. Cum in multa pace agamus per te, & multa recte gerant in populo hoc per tuam prouidentiam, & semper & ubiq; suscipimus optime felix cum omni gratiarū actione. Sed ne diutius te detineam, oro te, ut audias nos paucis pro tua humanitate. Nacti enim sumus uirum hunc pestiferum & cōcitantem seditionē omnibus Iudæis in uniuerso orbe & autorē seditionis sectæ nazarenorum, qui etiā templū uiolare conatus est, quē & apprehensum uoluimus secundum legē nostrā iudicare. Supueniens autem

δε λυσίας ὁ χιλιάρχος μετὰ πολλῆς βίας
 ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήγαγεν, κεύωρ
 τοὺς κατηγοροὺς αὐτῷ ἔρχεσθαι ἐπὶ σε, παρῶν
 δυνήσκει αὐτὸς ἀνακρίνας περὶ πάντων τού-
 των ἐπιγινῶναι, ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐτῷ.
 σωθέντες δὲ καὶ οἱ ἰουδαῖοι, φάσκοντες ταῦ-
 τὰ οὕτως ἔχειν, ἀπεκρίθη δὲ ὁ παῦλος νεύ-
 σοντες αὐτῷ τῷ ἡγεμόνι λέγων, ἐκ πολ-
 λῶν ἐτῶν ὄντα σε κριτῶν τῶν ἔθνων τοῦτο ἐ-
 πιστάμενος εὐδυνότερον τὰ περὶ ἐμὴν
 τοῦ ἀπολογουμένου, διαμαμέρι σου γινώ-
 ρμαι, ὅτι οὐ πλείους ἐσίγη μοι ἡμέραι ἢ δε-
 κατῆ, ἀφ' ἧς ἀρέβλω προσκυρήσω ἐν
 ἱερουσαλήμ καὶ ὅτε ἐν τῶν ἱερῶν ἔυρον με
 πρὸς τινα διαλεγόμενον, ἢ ἐπιστάσῃ
 ποιούμενα ὄχλου, ὅτε ἐν ταῖς σωμα-
 γωγαῖς, ὅτε κατὰ πόλιν, ὅτε πα-
 ραῖσθα με δυνάμει, περὶ ὧν κατηγο-
 ροῦσίν μου, ὁμολογῶ δὲ τοῦτ' σοι, ὅτι κατὰ
 πλῆθος ἢν λέγουσιν ἄριστον, οὕτως λα-
 τρέω τῶν πατρῶν τῶν δεῶν, πιστεύω πάν-
 τῶν κατὰ τὴν νόμον καὶ τῶν προφῆταις γε-
 γραμμένοις, ἐλπίζω ἔχωρ εἰς τὸν θεόν ἢν
 καὶ αὐτοὶ οὗτοι προσδέχονται, ἀνάστασιν μέλ-
 λου ἐσεοῦ νεκρῶν, δικαίωρ τε καὶ ἀδίκων.
 ἐν τούτῳ δὲ αὐτὸς ἀσκή, ἀπρόσκοπον συνεί-
 δικον ἔχειν πρὸς τὸν θεόν καὶ τοὺς ἀνθρώπων
 διαπαντός, δι' ἐτῶν καὶ πλόνων παρεγενό-
 μιν, ἐλεημοσύνας ποιήσων εἰς τὸ ἔθνος μου καὶ
 προσφορὰς, ἐν δὲ ἔυρον με ἡγνισμένον ἐν τῶν
 ἱερῶν, ὅν μετὰ ὄχλου, ὅν δὲ μετὰ θυροῦ βου, τι-
 νες καὶ ἀπὸ τῆς ἰουδαίας ἰουδαῖοι, οὗς δεῖ ἐπὶ σοῦ
 παρῆναι καὶ κατηγορεῖν, εἰ τι ἔχοιεν πρὸς
 με. ἢ αὐτοὶ οὗτοι ἐπώτασαν εἰ τι ἔυρον ἐν
 ἐμοὶ ἀδίκημα, σάρτι μου ἐπὶ τοῦ
 σωθέντι. ἢ πρὶ μίας ταύτης φωνῆς ἧς ἐκέκρα-
 ξα ἔσως ἐν αὐτοῖς, ὅτι πρὶ ἀναστάσεως νεκρῶν
 ἐγὼ κρίνομαι σήμερον ὑφ' ὑμῶν.

Ἀκούσας δὲ

autem tribunus Lyfias cum magna ui-
 eripuit cum de manibus nostris iubēs
 accusatores eius ad te uenire, a quo po-
 teris ipse inquisitione facta de omnibus
 istis cognoscere, de quibus nos accusa-
 mus eū. Adiecerunt autē & Iudaei, dicē-
 tes haec ita se habere. Rndit autē Paul⁹,
 annuente sibi p̄side ut diceret, Ex mul-
 tis annis te esse iudicē fuisse genti huic
 cū sciā aequiore animo p̄ me respōdeo,
 qui possis cognoscere, quod non plus
 sūt mihi dies q̄ duodecim ex quo ascē-
 di, adoraturus in Hierusalē, & neq; in
 templo compererunt me cū aliquo di-
 sputantem, aut concursum facientē tur-
 bae, neq; in synagogis, neq; in ciuitate,
 neq; pbare possunt ea de quibus nunc
 me accusant. Confiteor autē hoc tibi, q̄
 iuxta uiam quā uocant haeresim, sic ser-
 uio patrio deo, credēs omnibus quae in
 lege & prophetis scripta sunt, spem ha-
 bens in deum quam & hi ipsi expectāt
 resurrectionem futurā iustorū simul &
 iniustorū. In hoc autē & ipse studeo sine
 offendiculo cōscientiā habere erga deū
 & erga hoies semp. Post annos autē plu-
 res accersi eleemosynas factur⁹ in gētē
 meam, & oblationes in quibus compe-
 rerūt me purificatum in templo, haud
 cum turba, neq; cum tumultu. Quidā
 autem ex Asia Iudaei quos oportebat
 apud te presto esse & accusare, si quid
 haberent aduersum me, aut hi ipsi di-
 cant si quid deprehenderunt in me ini-
 quitatis, cum stem in cōcilio, nisi de una
 hac solūmodo uoce qua damaui inter
 eos stans, de resurrectione mortuo-
 rum ego iudicor hodie a uobis. Au-
 ditis autē

ditis autē

ἀκούσας δὲ τὰ ὕτα ὁ φῆλιξ, ἀνέβαλε αὐτὸν ἐν
 ἀκριβέστερον εἰδὼς τὰ περὶ τοῦ ὁδοῦ, ἐπιώμ-
 ὄτ' ἄρ' λυσίας ὁ χιλιάρχος κατάβηθ' διαγνώ-
 σθαι τὰ κατὰ ὑμᾶς, διαταξάμενός τε τῷ
 ἑκατοντάρχῳ τηρεῖσθαι τὸν παῦλον, ἔχον-
 τέ αὐτον, καὶ μηδ' ἕνα κωλύειν τῶν ἰουδαί-
 ων αὐτοῦ ὑπακούειν, ἢ προσέρχεσθαι αὐτῷ.
 κατὰ δὲ ἡμέρας τινὰς παραγενόμενος ὁ φῆ-
 λιξ σὺν θρουσίλλῃ τῇ γυναικί αὐτοῦ οὕσῃ ἰσ-
 ραίᾳ, μετέπεμψατο τὸν παῦλον, καὶ ἔκαστον αὐ-
 τοῦ περὶ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως, διαλεγο-
 μένου ἢ αὐτοῦ περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐγκρα-
 τείας, καὶ τοῦ κήματος τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι,
 ἔμβοτος γενόμενος ὁ φῆλιξ, ἀπεκρίθη τὸ
 ναῦ ἔχον, πορεύου, καὶ ὁ δὲ μεταλαβὼν,
 μετὰ καλέσμαι σε, ἅμα δὲ ἐλπίζω, ὅτι
 χρήματα δοθήσεται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ παύλου,
 ὅπως λύσῃ αὐτόν, διὸ ἐπικνότερον αὐτόν
 μετὰπεμψόμενος ὡμίλει αὐτῷ. Διετίας δὲ
 πληρωθείσης ἔλαβε διάδοχον ὁ φῆλιξ, πόρ-
 κιον φῆσον, δέλωμ τὸ χάριτας καταδέδωκε
 τοῖς ἰουδαίοις ὁ φῆλιξ, κατέλιπε δὲ τὸν παῦλον
 δεδεμμένον. φῆσον οὖν ἐπιβὰς τῆ ἐπιπέλας,
 μετὰ τρεῖς ἡμέρας, ἀνέβη εἰς ἱεροσόλυμα εἰς
 καισαρείαν, ἐνεφάνισα δὲ αὐτῷ ὁ ἀρχιερεὺς
 καὶ οἱ πρῶτοι τῶν ἰουδαίων, καὶ τὸν παῦλον,
 ἐπὶ τῷ κλάσῳ αὐτῶν, ἀτόμενοι χάριμ κατ' αὐ-
 τῶν, ὅπως μετὰπέμψῃται αὐτῶν εἰς ἱερουσα-
 λήμ, ἐνεδραμ ποιεῖντες ἀνελεῖν αὐτῶν καὶ τὸ
 ὁδοῦ. ὁ μὲν οὖν φῆσον ἀπεκρίθη τηρεῖσθαι τὸν
 παῦλον ἐν καισαρείᾳ. αὐτῶν ἢ μέλλειν ἐν τά-
 χῃ ἐκπορεύεσθαι, οἱ οὖν δυνάτοί ἐν ἡμέτρῳ φη-
 σίσιν καταβάνασ, εἰ τί ἕστιν ἐν τῷ ἀνδρὶ τὸ
 τῶν, κατηγγρεύσασα αὐτῶν. διατρίψας ἢ ἐν αὐ-
 τῶν ἡμέρας πλείους ἢ δέκα, κατὰβάς εἰς και-
 σάρεα, τῆ ἐπαύριον καθίσας ἐπὶ τῷ βήμα-
 τῶν, ἐκέλευσε τὸν παῦλον ἀχθῆναι. παραγενό-
 μένου ἢ αὐτῶν, προσέσκαμ οἱ ἀπὸ ἱεροσολύμων
 καταβεβηκότες

ditis autem his Felix, distulit illos cer-
 tissime sciens de uia hac, dicens. Cum
 tribunus Lysias descenderit audiā uos
 Iussitq; Centurioni custodire Paulum,
 & habere requiem, & neq; Iudæis suis
 prohiberet subministrare ei, aut adire
 eum. Post aliquot aut̄ dies cum adue-
 nisset Felix cū Drusilla uxore sua, quæ
 erat Iudæa accersuit Paulū, & audiuit
 ab eo fidem quæ est in Christū Iesum.
 Disputante autē illo de iusticia & tem-
 perantia & de iudicio futuro, tremefa-
 ctus Felix respondit. In presentia abi-
 oportunitatē aut̄ nactus accersam te, si
 mul & sperās fore ut pecunia sibi dare-
 tur a Paulo, ppter qd̄ & frequēter accer-
 sens eum loquebatur cum eo. Biennio
 autē expleto, accepit successorem Felix
 Porcium Festum, Volens aut̄ gratiam
 prestare Iudæis Felix, reliquit Paulum
 uinctum. Festus ergo suscepta pro-
 uincia post triduum ascendit Hieroso-
 lymam a Cæsarea. Audieruntq; cum
 principes sacerdotum, & primates Iu-
 dæorum aduersus Paulum, & rogabāt
 eū postulātes fauorem aduersus eū, ut
 reijceret eum in Hierusalē, insidias ten-
 dentes ut interficerent eum in uia. Fe-
 stus autem respondit ut seruaretur qui-
 dem Paulus in Cæsarea, se autem bre-
 uī profecturum. Qui ergo inter uos in-
 quit potentes sunt descendentes simul,
 si quod est in uiro crimen, accusent eū.
 Demoratus autem inter eos dies am-
 plius q̄ decem, descendit Cæsaream, &
 postero die sedit pro tribunali, & iussit
 Paulū adduci. Qui cū perductus esset,
 circūsteterūt eum qui ab Hierosolyma
 descende rāt

καταβιβηκότες ἰουδαῖοι, πολλὰ καὶ βαρῆα αἰτιήματα φέροντες κατὰ τὸ πάλαιον, ἃ οὐκ ἔχουσιν ἀποδείξει, ἀπολογουμένου αὐτοῦ, ὅτι οὐτε εἰς τὸ νόμον τῆς ἰουδαίας, οὐτε εἰς τὸ ἱερόν, οὐτε εἰς αἰσασαὶ ἢ ἡμαρτορ. ο φῆσος δὲ τοῖς ἰουδαίοις θέλωμ χάριμ καταθέσθαι, ἀποκριθεὶς τῷ πάλαιον, εἶπε. θέλας εἰς ἱεροσόλυμα ἀναβαῖν, ἐκὼ πρὸς τούτων κρίνεισθαι ἐπέμω, εἶπε δὲ ὁ πάλαιον, ἐπὶ τῷ βήματος αἰσασος ἐσῶς εἰμὶ, ὅμ με δὲ κρίνεισθαι, ἰουδαίους οὐδὲμ ἠδίκησα, ὡς καὶ σὺ κάλλιον ἐπιγινώσκεις, εἰ μὲν ἢ ἀδικῶ ἢ ἄξιον θανάτου πέπραχάτι, ὅμ παρατοῦμαι τὸ ἀποθῶναι, εἰ δὲ οὐδὲμ ὅστιμ ὡμ ὄντοι κατῆγορῶσι μοι, οὐδὲ εἰς με δῶνάται αὐτοῖς χάρισασθαι, αἰσασα ἐπικαλοῦμαι. τότε ὁ φῆσος συλλαλήσας μετὰ τῷ συμβουλίου, ἀπεκρίθη, καὶ ἰσασα ἐπικέκλησας, ἐπὶ αἰσασα πορεύσθαι. ἡμερῶν δὲ διαγενομένων ἡνῶν, ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς καὶ βερνίκη κατήντησαν εἰς αἰσασα, ἀσασοῦ μωοι τῆ φῆσος. ὡς δὲ πλείους ἡμέρας διέτριβεν ἐκεῖ ὁ φῆσος, τῷ βασιλεῖ ἀνέθετο τὰ κατὰ τὸμ παῦλον, λέγων. ἄνθρωπος ὅστι κατὰλεαμμῶς ὑπὸ φίλικος δέσμιος, περὶ ὅμ γενομένου μου εἰς ἱεροσόλυμα, ἐνεφάνισαμ ὁ ἀρχιερεῖς καὶ ὁ πρεσβύτεροι τῆς ἰουδαίας, αὐτοῦ μωοι κατὰ αὐτῷ δίκῳ, πρὸς ὅμ ἀπεκρίθη, ὅτι οὐκ εἰμ ἐδῶ ἔσμοις χάριζεσθαι ἄνα, ἀνθρώπων εἰς ἀπώλεσασ, πρὶμ ἢ ὁ κατῆγορῶμενος ἢ ἡ πρόσωπων ἔχε τὸς κατῆγορους, τόπομ τε ἀπολογίας λάσοι περὶ τῆς κλήματος. Σωελθόντων οὖν αὐτῶν ἐνθάδε, ἀναβολῶν μηδὲ μίαν ποισάμω, τῆ ἔξῃς καθίσας ἐπὶ τῷ βήματος, ἐκέλευσα ἀχθῶναι τὸμ ἄνδρα, περὶ ὅμ σαθένις ὁ κατῆγοροι, οὐδὲ μίαν αἰτίαν ἐπέφερομ ὅμ ὑπενόσω ἐγῶ. Ζητήματα δὲ ἄνα πρὸς ὅμ ἰθίας δὲ σιδαιμονίας εἶχομ πρὸς αὐτῶν, καὶ περὶ τινος

descenderant Iudæi, multa & grauia crimina, intendentes aduersus Paulum quæ non poterant probare, Paulo pro se respondente, quod neq; in legem Iudæorum, neq; in templum, neq; in Cæsarem quicquid peccasset. Festus aut uolens rem gratam facere Iudæis, rñdens Paulo dixit. Vis Hierosolymã ascendere. & ibi de his iudicari apud me? Dixit autē Paulus. Ad tribunal Cæsaris sto ubi me oportet iudicari. Iudæis nullam iniuriam feci, sicut & tu melius nosti. Si enim nocui aut dignum morte aliquid feci, nõ recuso mori. Si uero nihil est eorum de quib; hi accusat me, nemo pot me illis donare. Cæsarem appello. Tũc Festus cū consilio collocutus respõdit. Cæsarem appellasti, ad Cæsarem ibis. Et cū dies aliq; transacti essent, Agrippa rex & Bernice descenderũt Cæsareã salutaturi Festum. Et cū dies cõplures ibi morarentur, Festus regi retulit causam Pauli dicens. Vir quidam est relictus a Felice uinctus, de quo cū uenissẽm Hierosolymã adierũt me principes sacerdotũ & seniores Iudæoz, postulãtes aduersus illũ cognitionẽ. Ad quos respondi. Non est Romanis consuetudo donare aliquẽ hominẽ ut pereat, priusq; is qui accusatur presentes habeat accusatores, locũq; defendendi accipiat de crimine. Cũ ergo huc cõuenissent, sine ulla dilatione sequenti die sedens p tribunali iussi adduci uirũ. De quo cū stetissent accusatores nullũ crimẽ intabant sup hisce reb; de quibus ego suspicabar, sed q̃stiones quasdã de sua superstitione habebãt aduersus eũ, & de DD quodã

περὶ ἄνθρωπος Ἰησοῦς κτηνηκότος, ὃν ἔφασκεν ὁ
 παῦλος ζῆν. Απορούμενος δὲ ἐγὼ τίλῳ περὶ
 τούτου ζήτησιμ, ἔλεγον, εἰ βούλοιο πορεύει/
 οῦμαι εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ κἄν κρίνεσθαι πρὸς τὸ
 τωμ. τῷ ἧ παῦλος ἐπικαλεσαμένου τῆς κηθῆ/
 ναι αὐτῶν εἰς τίλῳ τῆ σιβασοῦ διάγνωσιμ, ἐκέ/
 λθουσα κηθῆσθαι αὐτῶν, ἕως ὅτου πέμψω αὐτὸν
 πρὸς καίσαρα. Ἀγρίππας ἡ πρὸς τὸν φῆσομ
 ἔφη, ἐβουλόμην ἔσθαι αὐτὸν τῷ ἀνδρώπου ἀκῶ/
 σαι. ὁ ἧ, ἄριστομ φησὶν ἀκῶσθαι αὐτῶν. τῆ οὖν εἰ/
 πάνριστομ ἐλθόντος τῷ ἀγρίππα ἔφθι βερνί/
 κης μετὰ πολλῆς φωνασίας. καὶ εἰσελθόν/
 τωμ εἰς δὲ ἀκροατήριον, σάω τε τοῖς χιλιάρ/
 χοῖς καὶ ἀνδράσι τοῖς κατεξοχλῶ ὄνσι φθι πό/
 λιος, καὶ κελύσαντες τῆ φῆσομ, ἦρχθη ὁ παῦ/
 λος, καὶ φησὶν ὁ φῆσομ. Ἀγρίππα βασιλεῦς,
 ἔσθαι πάντες οἱ συμπαρόντες ἡμῖν ἄνδρες, δε/
 ωρεῖτε τοῦτον, περὶ ὃν πᾶμ τὸ πλῆθος τῶν ἰου/
 δαίων ἐνέτυχόν μοι, ἕμ τε ἱεροσολύμοις ἔσθαι
 ἐνθάδε, ἐπιβουόντες μὴ δῆμ ζῆν αὐτῶν μνηέ/
 τι. ἐγὼ δὲ καταλαβόμενος μηδὲν ἄξιον θανά/
 του αὐτῶν πεπραχέναι, καὶ αὐτῶν δὲ τούτου
 ἐπικαλεσαμένου τῶν σιβασῶν, ἔκρινα πέμ/
 ψην αὐτῶν. περὶ ὃν ἀσφαλές ἔσθαι γράψαι ἔσθαι
 κυρίῳ οὐκ ἔχω, διὸ προήγαγον αὐτῶν ἐφ' ἡ/
 μῶν, καὶ μάλιστ' ἐπὶ σῶ βασιλεῦ ἀγρίππα,
 ὅπως φθι ἀνακρίσεως γενομένης, ἔσθαι τί γρά/
 ψαι. ἄλογομ γάρ μοι δοκῆσθαι πέμποντα δέσ/
 μῖον, μὴ ἔσθαι τὰς καὶ αὐτῶν αἰτίας σημεῖναι.
 Ἀγρίππας ἡ πρὸς τὸν παῦλον ἔφη, ἐπιτρέ/
 πεταί σοι ἡ πρὸς σεαυτῆ λέγειν. τότε ὁ παῦ/
 λος ἀπελογεῖσθαι ἐκτείνας τῆ χεῖρα. πρὸς πάν/
 τωμ ὅμ ἐγκαλεῖσθαι ἡπὲρ ἰουδαίων βασιλεῦ
 ἀγρίππα, ἦρχμαι ἔσθαι αὐτῶν μακάριστομ, μέλλων
 ἀπολογεῖσθαι ἐπὶ σοῦ σήμερομ, μάλιστ' ἰνώ/
 σκρ ὄντα σε πάντων τῶν ἡπὲρ ἰουδαίους ἡθῶν
 τε καὶ ἡπὲρ ζήτημάτων. διὸ δέομαι σου, μακρο/
 θύμως ἀκῶσθαι μου, τίλῳ μὲν οὖν βίωσίμ μῶ
 τίλῳ ἐκ

quodam Iesu defuncto quem affirma-
 bat Paulus uiuere. Hæsitans autē ego
 de huiusmodi quæstione dicebam, nū
 uellet ire Hierosolymā, & ibi iudicari
 sup istis Paul⁹ aut cū appellasset ut ser-
 uaret Augusti cognitioni, iussi seruari
 eū donec mitterē eū ad Cæsarē. Agrip-
 pa autem dixit ad Festum. Volebā &
 ipse hominem audire. Cras inquit au-
 dies eum. Postero autē die cum uenisset
 Agrippa & Bernice cū multo appara-
 tu, & introissent in auditorium cum tri-
 bunis & uiris principalibus ciuitatis, iu-
 bente Festo adductus est Paulus. Et di-
 cit Festus Agrippa rex & omnes qui si-
 mul adestis nobiscum uiri, uidetis hūc
 hominem de quo omnis multitudo Iu-
 daorum interpellauit me & Hierosoly-
 mis & hic acclamantes, nō oportere eū
 uiuere amplius. Ego uero comperi ni-
 hil dignum morte eum admisisse. Ipse
 aut hoc appellante Augustum, iudica-
 ui mittere eū. De quo quid certū scribā
 dño nō habeo. Propter qd' pduxī eū
 ad uos, & maxime apud te rex Agrip-
 pa, ut interrogatiōe facta habeā quod
 scribā. Iniquū em̄ mihi uidef mittere
 uinctū, & causas eius non significare.

Agrippa uero ad Paulū ait. Permitti-
 tur tibi loqui pro temetipso. Tunc Pau-
 lus extenta manu cœpit pro se dicere.
 super oibus de quib⁹ accusor a Iudæis
 rex Agrippa existimo me beatum qui
 causam dicturus sim apud te hodie. cū
 tu maxime sis gnarus earū quæ apud
 Iudæos sunt & cōsuetudinū & quæstio-
 nū, ppter qd' obsecro, ut patiēter me
 audias. Itaq; uita qdē meā quā egi ab
 adolescentia

πλὴν ἐκ νεότητος, πλὴν ἀπαρχῆς γενομένην ἐν Ἱερουσαλήμοις, ἴσασι πάντες οἱ Ἰουδαῖοι, προγινώσκοντές με ἄνωθεν, ἐὰν θέλωσι μαρτυρεῖν, ὅτι καὶ πλὴν ἀκριβοῦς ἐστίν ἡμετέρας θεοσκῆπας, ἐξ ἡμετέρας φαρισαῖς, καὶ νῦν ἐπιελπίδι ἐν πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίας, γενομένης ὑπὲρ τοῦ θεοῦ ἐσκηκῆς κρινόμενος, εἰς ἡμῶν τὸ δωδεκάφυλλον ἡμῶν ἐκτενεῖα νύκτα καὶ ἡμέραν λατρεύον, ἐλπίζον κατακτείνῃ, καὶ ἐλπίδος ἐγκαλοῦμαι βασιλεῦ ἀγαθὴ πᾶσα, ὑπὲρ ἡμῶν Ἰουδαίων, τί ἄπιστον κρίνεται παρ' ἡμῶν, εἰ ὁ θεὸς νεκροὺς ἐγείρει; Ἐγὼ μὲν οὖν εἶδον ἐμὴν καὶ πρὸς τὸ ὄνομα Ἰησοῦ τοῦ ναζωραίου δεῖν πολλαὶ ἐναντία πρᾶξιαι, ὅτι ἐποίησα ἐν Ἱερουσαλήμοις, καὶ πολλοὺς ἡμῶν ἀγίων ἐγὼ φυλάκων κατέκλεισα, πλὴν παρὰ ἡμῶν ἀρχιερέων θρῠσίου λαβῶν, ἀναρουμένην τε αὐτῶν κατέκλεισα καὶ ἡμῶν, κατὰ πάσας τὰς συναγωγὰς πολλάκις ἠμωσῶν αὐτοῦ, ἡνίαγκαζον βλασφημεῖν, περιωσῶς τε ἐμμανιόμενος αὐτοῖς, ἐδίωκον ἕως ἐν εἰς τὰς ἕξ πόλεις, ἐν οἷς καὶ πορευόμενος εἰς πλὴν δαμασκόν, μεθ' ἡμετέρας ἐπιτροπῆς ἐν παρὰ ἡμῶν ἀρχιερέων, ἡμετέρας μέσης βασιλεῦ κατὰ τὴν ὁδὸν εἶδον ὄντα ὄντα, ὑπὲρ πλὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου περιλάμψαν με φῶς, καὶ τοὺς σὺν ἐμοὶ πορευόμενους, πάντων δὲ καταπεσόντων ἡμῶν εἰς τὴν γῆν, ἤκουσα φωνὴν λαλοῦσαν πρὸς με, ἐλέγξασα με τῆς ἐξ ἐξ ἰδιότητος ἀλέκτω, σαουλ σαουλ, τί με διώκεις; σκληρὸν σοὶ πρὸς κέντρα λακίζω, ἐγὼ ἢ εἶπορ τίς εἰ κύριε, ὁ δὲ εἶπερ, ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς, ὁ συνδιώκεις, ἀλλὰ ἀνάστηθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου, εἰς τὸ γὰρ ὄφθλιω σοὶ, προχρηρίσασθαι σε ὑπὲρ ἐπὶ καὶ μαρτυρεῖν, ὡς τὸ εἶδες, ὡς τε ὁφθίσω σοὶ, θρῠσίου μενός σε ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς νῦν σε ἀποπέμψω,

adolescentia quæ ab initio fuit in gente mea in Hierosolymis nouerūt omnes Iudæi qui prius nouerant me ab initio si uelint testimoniū perhibere, quod secundum certissimam sectam nostræ religionis uixerim pharisæus. Et nunc in spe repromissionis quæ ad patres nostros facta est a deo, isto iudicio subiectus, ad quam duodecim tribus nostræ nocte & die seruiētes sperant se puenturas. De qua spe accusor rex Agrippa a Iudæis. Cur incredibile iudicat apud uos si de mortuos suscitatur? Et ego quæ existimabam me aduersus nomē Iesu nazareni multa contraria agere, quod & feci Hierosolymis. Et multos sanctorum ego carceribus inclusi, a principibus sacerdotū potestate accepta, & cū occiderentur, retuli sententiā. Et per omnes synagogas frequenter puniens eos, compellebam blasphemare, & amplius infans in eos, persequebar & usque in exteras ciuitates. In quibus dum irem Damascum cū potestate & permissu principū sacerdotū, die medio rex in uia uidi e cælo supra splendorem solis circumfulsisse me lumē eos & quæ mecum faciebāt iter, Cū autē oēs nos decidissemus in terrā, audiui uocē loquentē ad me hebraica lingua, Saul saul, quod me persequeris? Durum est tibi contra stimulos calcitrare. Ego autē dixi. Quis es dñe? At ille dixit. Ego sum Iesus quæ tu persequeris. Sed exurge & sta in pedibus tuis. Ad hoc enim apparui tibi, ut constituam te ministrum & testem & eorum quæ uidiisti, & eorum in quibus apparebo tibi, eripiens te de populis & gentibus in quas nunc

DD 2 te mitto

ἀποσέλω, ἀνοίξαι ὀφθαλμούς αὐτῶν, ἵνα ἴδωσι
 σφέται ἀπὸ σκοτόυς εἰς φῶς, καὶ ἐκ τῆς ἄνοι-
 ας ἴσαται, ἐπὶ τὸν δεῖον, τὸ λαβεῖν ἀν-
 τὸν ἄφρονα ἀμαρτιῶν, καὶ κληροῦν τοῖς
 ἡγιασμένοις πίστιν τῆς εἰς ἐμέ, ὅθεν βασιλεῦ
 ἀγρίππα, οὐκ ἐγενόμην ἀπὸ τῆς ἰουδαίας
 ὁπῆσας, ἀλλὰ τοῖς ἐν δαμασκῷ πρώτον, καὶ
 ἱεροσολύμοις, εἰς πᾶσαν τὴν χώραν ἐκ
 ἰουδαίας, καὶ τοῖς ἔθνεσι ἀπαγγέλλων μεῖα
 νοεῖν, καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν θεόν, ἵνα
 μετάνοιας ἔργα πράξουσιν, ἐνεκα τούτων με-
 τοῖς ἰουδαίοις συλλαβόμενοι ἐν τῷ ἱερῷ, ἐπερὶ
 τοῦ διαχαρίσασθαι ἐπικουρίας οὐκ ἔχοντες
 παρὰ τοῦ θεοῦ, ἄχρι ἐκείνης τῆς ἡμέρας
 καὶ μαρτυροῦμεν ὅτι ἐκείνη ἡμέρα ἐγένετο
 ἡμεῖς ἐκείνην λέγων, ὅτι προφηταὶ ἐλάλη-
 σάν μελλόντων γίνεσθαι, ὅτι μωυσῆς, ἐπι-
 θεὸς ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ, ἐστὶν ἀναστήσειν νε-
 κρῶν φῶς, μέλλει καὶ ἀγγέλλειν τοῖς λαοῖς καὶ
 τοῖς ἔθνεσι, ταῦτα ἅπαντα ἀπολογηθέντος, ὅ-
 φησος ἐγένετο τῆς φωνῆς ἐφῆκε, μαίνῃ παῦλε,
 τὰ πολλὰ σε ψάμματα εἰς μανίαν περιτρέ-
 πεῖ, ὅθεν μαίνομαι φησὶ κράτιστε φῆσε, ἀλ-
 λά ἀληθείας καὶ σωφροσύνης ῥήματα ἀπρόφθ-
 γομαι, ἐπίσταται γὰρ περὶ τούτων ὁ βασι-
 λεύς, πρὸς ὃν ὁ παρρησιαζόμενος λαῶν,
 λαοθάλην γὰρ αὐτὸν τί τούτων, ὅν κείνομαι
 οὐδέ μιν, ὅν γὰρ ἴδην ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον
 τὸ πρὸς πιστεύειν βασιλεῦ ἀγρίππα τοῖς προφη-
 ταῖς, οἷδα, ὅτι πιστεύεις, ὅς ἐστιν ἀγρίππας πρὸς
 τὸν παῦλον ἐφῆκε, ἐν ὀλίγῳ με πείθεις χριστι-
 αὐτὸν γενέσθαι, ὅς ἐστιν παῦλος ἐστὶν ἐν ἐμοί, ἐν
 τῷ δεῖν, ὅς ἐστιν ὀλίγῳ καὶ ἐν πολλῷ, ὅν μόνον
 σε, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀκούοντάς μου σήμε-
 ρον, γενέσθαι τοιούτους, ὅπως καὶ γὰρ ἐγώ, ἐ-
 παρὸντος αὐτοῦ, ἀνέστη ὁ βασιλεὺς ὅς ἐστιν ἡγεμῶν,
 καὶ βερενίκη, ὅς ἐστιν συγκαθήμενοι αὐτοῖς, καὶ
 ἀναχωρήσωμεν

te mitto ut aperiantur oculi eorum,
 ut conuertantur a tenebris ad lucem,
 & de potestate satanæ ad deum, ut ac-
 cipiant remissionem peccatorum & for-
 tem inter eos qui sanctificati sunt per fi-
 dem quæ est in me. Vnde rex Agrippa
 non fui inobediens cœlesti uisioni, sed
 his qui sunt Damasci primû & Hiero-
 solymis & per omnem regionē Iudææ
 & gentibus annunciabam, ut pœniten-
 tiam agerent, & conuerterentur ad deū
 digna pœnitentiæ opera faciētes. Hac
 ex causa Iudæi me in templo cōprehen-
 so tentauerunt iniicere manus. Auxili-
 um igitur nactus dei usq; in hodiernū
 diem sto testificans & paruo & ma-
 gno, nihil præterea dicens, quæ ea quæ p-
 phetæ prædixerant futura esse, & Mo-
 ses, an passibilis Christus, an primus ex
 resurrectione mortuorum lumen annun-
 ciaturus sit populo & gentibus. Hæc au-
 tem cum pro se diceret, Festus magna
 uoce ait. Insanis Paule, Multa te litteræ
 ad insaniam conuertunt. Et Paulus, nō
 insanio inquit optime Feste, sed uerita-
 tis & sobrietatis uerba eloquor. Scit
 enim de his rex ad quem & libere lo-
 quor. Latere enim eum nihil horum ar-
 bitror. Neque enim in angulo quicquam
 horum gestum est. Credis rex Agrippa
 prophetis? Scio quod credis. Agrippa
 autem ad Paulum ait. In modico sua-
 des me christianū fieri. Et Paulus. Op-
 tarim deo & i modico & in magno nō
 tantum te, sed etiā oēs qui audiunt hodie
 fieri tales qualis ego sum, exceptis uin-
 culis his. Et hæc eo locuto surrexit rex
 & berces, & Bernice & qui assidebant eis. Et
 cum

ἀναχωρήσαντες, ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες, ὅτι οὐδὲμ θανάτου ἄξιον ἢ δεσμῶν πρῶτα ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ἀγρίππας ἢ τῷ φήσῃ ἔφη, ἀπλέλουδ' ἐδάματο ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ἕμιμ ἐπικέκλητο καίσαρα. Ὡς δὲ ἐκρίθη ἔ αποπλεῖμ ἡμᾶς εἰς τὴν ἰταλίαν, ἤξειδίδου τὸμ τε παῦλον καὶ ἱνας ἐτέρους δεσμώτας, ἕκατοντάρχῃ, ὀνόματι ἰουλίῳ, ἀείρης σεβα / σῆς, ἐπιβάντες ἢ πλοίῳ ἀδραμυτίνῳ μέλλου / τες πλεῖμ πρὸς κῆ / τὴν Ἰταλίαν τόπους, ἀρχ / θημι, ὄντος σὺν ἡμῖν ἀριστάρχου μακεδόνο / ς δεσπολικῆς, τῆ τε ἐτέρῃ, κατήχθημον εἰς / σιδῶνα, ὠλανθρώπως τὸ ἰούλιος ἔφ' ἡμῶν / λη χριστῶν, ἐπέτρεψε πρὸς τοὺς φίλους / πορθυθέντα, ἐπιμελείας τυχεῖμ, κακῶν ἀ / ναχθέντες, ὑπεπλεύσαμεν πρὸς κῆ / τὴν ἰταλίαν, ἀνέμους εἶνα ἔνωτιους, τότε πέλα / γος ὁ κατὰ πρὸς κηλικίαν καὶ παμφυλίαν / διαπελεύσαντες, κατήλθομεν εἰς μύρα τῆ / κίας, κακῶν ἔνθα ὁ ἕκατόνταρχος πλοῖον / ἀλεξωνδρινόν, πλεῖμ εἰς πρὸς ἰταλίαν, ἔνε / βίσασεμ ἡμᾶς εἰς αὐτό, ἐμ ἰκανῶς δὲ ἡμέ / ραις βραδύπλοῦτες, καὶ μόλις γενόμενοι / κατὰ πρὸς κηλικίαν, μὴ προσεῶντος ἡμᾶς τοῦ / ἀνέμου, ὑπεπλεύσαμεν πρὸς κηλικίαν καὶ / μῶνιν, μόλις τε παραλεγόμενοι αὐτῶν, ἡλ / θομεν εἰς τόπον ἱνα, καλούμενον καλοῦς / λιμνίας, ἔφ' ἡμῶν πρὸς ἰταλία, ἰκανῶς ἢ / ρθόνου διαγενομένου, καὶ ὄντος ἡδὲ ἐπισφα / λοῦς τοῦ πλοῦ, διὰ τὸ κῆ τῆ νησίαν ἡδὲ πρὸ / ελκλυθῆναι, παρήναι ὁ παῦλος λέειμ ἀνρῆς, / ἀνρῆς δεωρῶ ὅτι μετὰ ὑβρεως καὶ πολλῆς ζη / μίας, ὁ μόνον το φέρτον κῆ το πλοίου, ἀλ / λά ὅτι τῶν ψυχῶν ἡμῶν μέλλῃμ ἔσεσθαι τὸμ / πλοῦ, ὁ δὲ ἕκατόνταρχος ἔφ' ἡμῶν κῆ / τῶν ναυκλήρων ἐπείθετο μάλλον, ἢ τοῖς ὑπὸ / το παύλου λεγομένοις, ἀνδρῆς τοῦ δὲ το λι / μνίας ὑπάρχοντος πρὸς παραχημασίαν, δι /

πλείους

cum secessissent, loquebatur inter se di / cētes, nihil morte aut uinculis dignum / facit homo iste. Agrippa autē Festo di / xit. Dimitti poterat homo hic, si non / appellasset Caesarem.

XXVIII

Vt autē decretum est nobis nauigare in Italiam, tradiderunt & Paulū & quof / dam alios carcerarios Centurioni noie / Julio cohortis Augustae. Cōscensa autē / naue adramyttina nauigaturi ad lo / ca Asiae soluimus, p̄seuerante nobiscū / Aristarcho Macedone Thessalonicen / si. Sequenti autē die appulimus Sido / nē. Et Iulius humaniter tractato Pau / lo p̄misit ut ad amicos p̄fectus ab illis / curaret. Et inde cū soluissemus, subna / uigauimus Cyprū, propterea q̄ essent / uenti cōtrarij. Et pelag⁹ Ciliciae & Pam / phyliae emensi peruenimus Myram, / quae est Lyciae. & ibi inueniens Centu / rio nauem Alexandrinā nauigātem in / Italiā, transposuit nos in eā. Et cū mul / tis diebus tarde nauigarem, & uix de / uissemus contra Gnidū, prohiben / te nos uēto, ad nauigauimus Cretae, iu / xta Salmonē. Et uix p̄terlegentes il / lā puenimus in locū quendā, qui uocat̄ / pulchri port⁹, cui uicina erat ciuitas La / saea. Multo autē tpe pacto, & cū iam nō / esset tuta nauigatio, etiam q̄ ieiunium / iam p̄terisset, admonebat eos Paul⁹ / dicens eis. Viri, uideo quod cum iniu / ria & multo damno, nō solū oneris & / nauis, sed etiā animarū nostrarū futura / sit nauigatio. Centurio autem guber / natori & Naudero magis credebat, q̄ / his quae a Paulo dicebantur. Et cum a / ptus portus non esset ad hyemandum

DD 3 cōplures

πλείους ἔθεντο βουλήν ἀναχθῆναι καὶ κἄν /
 θερμ. εἰ πως δάσαντ κατὰ τήσωντες εἰς φοί-
 νικα παραχαμάσαι, λιμνία φθι κρήτης, βλέ-
 ποντα κατὰ λίβα ἢ κατὰ χῶρον. ὑποπνεύ-
 σαντος δὲ νότου, δόξαντες φθι προθέσεως κε-
 κρατηκέναι, ἄραντες ἄσασιν, παρελέγοντ ἵνα
 κρήτην, μετ' οὐ πολὺ δὲ ἔβαλε κατ' αὐτῆς ἀνε-
 μος τυφονικός, ὃ καλούμενος ἐνροκλύδωρ. /
 σωμαρπαδέντος δὲ τοῦ πλοίου, ἢ μὴ δυνά-
 μιδίου ἀντοφθαλμῶν ἔθ' ἀνέμω, ἐπιδόντες
 ἐφερόμεθα. κησίου δ' ἔ' ὑποδραμόντες, κα-
 λούμενον κλαύδην, μόλις ἰχύσαμεν περὶ
 κρατῆς γενέσθαι φθι σκάφης, ἢν ἄραντες.
 βοκθίαις ἐχρῶντο ὑποζωνιάτες τὸ πλοῖον
 φοβούμενοί τε μὴ εἰς πλὴν σύς τινος ἐκπίσω-
 σι, χαλάσαντες τ' σκεῦθ', οὕτως ἐφέροντο.
 σφοδρῶς δὲ χαμαζομνίω ἡμῶν, τῆς ἐξῆς ἐκ
 βολῆν ἐποιούωτο, καὶ τῆς τρίτης ἀντόχερες
 πλὴν σκεδῆν τοῦ πλοίου ἐξήϊψαμεν. μὴ τε δὲ
 ἡλίου, μὴ τε ἄστρον ἐπίφανόντων ἐπὶ πλεί-
 ονας ἡμέρας, χαμῶν τ' οὐκ ὀλίγου ἐπι-
 κερμῶν, λοιπὸν περὶ κρήτης πᾶσα ἐλπὶς τοῦ
 σώζεσθαι ἡμᾶς. πολλῆς δὲ ἀσιτίας ὑπάρ-
 χούσης, τότε σαθεὶς ὁ παῦλος ἐν μέσῳ αὐ-
 τῶν, εἶπε. εἶθε μὲν ἄνδρες παθαρχήσαν-
 τὰς μοι, μὴ ἀνάγεισθε ἀπὸ φθι κρήτης, κερ-
 δῆσαι τε πλὴν ὑβέρην ταύτην καὶ πλὴν ζυμῆ-
 ας. καὶ τὰ νῦν παραινῶ ὑμᾶς ἐνδυμῆν. ἀπὸ
 βολῆς γὰρ ψυχῆς οὐδὲ μία ἔσται ἐξ ὑμῶν,
 πλὴν τοῦ πλοίου. παρέσθαι γὰρ μοι τῆς νυκτὸς
 ταύτης ἀγγελῶν τοῦ θεοῦ ὅτι εἰμὶ, καὶ καὶ λα-
 τρένω, λέγωμ, μὴ φοβοῦ παῦλε. καὶ σαρσί σε
 δὲ παρὰ σπῆλαι. καὶ ἰδοὺ κεχαρισταί σοι ὁ θε-
 ὸς, πάντας τοὺς πλείοντας μετὰ σου. διὸ ἐν-
 θυμῆτε ἄνδρες. πιστεύω γὰρ ἔθ' ἰδοὺ, ὅτι οὐ-
 τως ἔσται, κατ' οὐ τρέπομ λελάληται μοι. εἰς
 νῆσον δὲ ἕνα δὲ ἡμᾶς ἐκπεσεῖν. ὡς δὲ τρι-
 σαρσεκαίδεκάτη νύξ ἐγγίετο, διαφερομνίωρ
 ἡμῶν ἐν

cōplures statuerūt cōsiliū soluedi illinc,
 si quo modo possēt peruecti phœnicē
 illic hyemare, Is ē port⁹ Cretæ spectās
 ad Africū & ad Chorū. Aspirante autē
 austro, rati se ppositi cōpotes, cū soluis-
 sent Asson, praterlegebant Cretā. Nō
 post multū autē misit se cōtra ipsam uē-
 tus typhonicus, qui uocatur euroaqui-
 lo. Cūq; correpta esset nauis, & non
 posset conari in uentum, data nauē fla-
 tibus, ferebamur. In insululā autē quā-
 dam deuecti quæ uocatur Claudia, uix
 potuimus obtinere scapham. Qua
 sublata adiutorijs utebātur, subcingen-
 tes nauem, timentes ne in Syrtim inci-
 derent, summissio uase, sic ferebantur.
 Cū autē uehementi tempestate iactare
 mur, sequenti die iactū fecerunt, & ter-
 tia die suis manibus armamenta nauis
 proiecerunt. Porro neq; sole neq; syde-
 ribus apparētibus ad cōplures dies, &
 tēpestate nō exigua iminēte, iā ablata
 erat spes ois salutis nostræ. Et cū multa
 iā esset inedia, tūc stās Paul⁹ in medio
 eorū dixit. oportebat qdē o uiri audito
 me nō soluere a Creta, at lucrifacere in-
 iuriā hanc & iacturā. Et nunc hortor ut
 bono aio sitis. Amissio enim aīæ nulla
 erit ex nobis, ptercē nauis, Astitit em̄
 mihi hac nocte angel⁹ dei, cui⁹ sum ego
 & cui seruiō dicēs. Ne timeas Paule, Cæ-
 sari te oportet sisti. Et ecce donauit tibi
 deus oēs q nauigāt tecum. Propter qd
 bono animo estote uiri. Credo em̄ deo
 quod ficerit quemadmodum dictum
 est mihi. In insulam autem quandam
 oportet nos eijci. Sed posteaq; quarta
 decima nox superuenit, nauigantibus
 nobis in

ἡμῶν ἐν τῷ ἀδριακῷ κατὰ μέσον φησὶ νυκτὸς
 ὑπὲρ ὧν οἱ ναῦται προσάγαμ' ἕνα ἀνθρώπον χῶ-
 ραμ, καὶ βολίσαντες, ἕνα ὄργανον εἰκοσιν,
 βραχὺ δὲ διασχίσαντες, καὶ πάλιν βολίσαν-
 τες, ἕνα ὄργανον δεκάπεντε, φοβούμενοί τε
 μήπως εἰς τραχῆς τόπους ἐκπέσωσιν, ἐκ
 πρὸς ἡμέρας εἴψαντες ἀγκύρας τῆσάρων, ἵκοντο
 τὸ ἡμέραν γενέσθαι. τῶν δὲ ναυτῶν ζητούν-
 των φυγῆν ἐκ τοῦ πλοίου, καὶ χαλασάν-
 των πλῆθ' ἐκείνων εἰς πλὴν θάλασσαν, προ-
 φάσει ὡς ἐκ πρῶτας μελλόντων ἀγκύρας ἐκ-
 τίνειν. εἶπερ ὁ παῦλος τῷ ἑκατοντάρχῳ
 καὶ τοῖς στρατιώταις, εἰ μὴ οὗτοι μείνωσιν
 ἐν τῷ πλοίῳ, ὑμεῖς σωθήσθε οὐ δύνασθε. τότε
 οἱ στρατιῶται ἀπέκοψαν τὰ χοινία τῆς
 σκάφης, καὶ εἰσάσαν ἀπὸ τῆς ἐκπέσῃς. ἔχρη-
 σεν δὲ οὗ ἐμελλεν ἡμέρα γίνεσθαι παρακάλα οὗ
 παῦλος ἅπαντας μεταλαβῆν τροφῆς,
 λέγων. τῆσάρων σκαφῶν σήμερον ἡμέραν
 προσδοκῶντες ἄσπι διατρίβετε, μηδὲν προς-
 λαβόμενοι, διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς προσλα-
 βῆν τροφῆς. τοῦτο γὰρ πρὸς φησὶ ὑμετέ-
 ρας σωτηρίας ὑπάρχει. οὐδένος γὰρ ὑμῶν
 ἀρῆξ ἐκ φησὶ κεφαλῆς πεσῆται. εἰσὼν δὲ ταῦ-
 τα, καὶ λαβῶν ἄριστον, εὐχαρίστησε τῷ θεῷ
 ἐνώπιον πάντων, καὶ κλάσας, ἤρξατο ἐ-
 δίσθαι. ἑυθυμοὶ δὲ γενόμενοι πάντες, καὶ
 αὐτοὶ προσελάβοντο τροφῆς, ἡμέρ δὲ ἐν
 τῷ πλοίῳ αἱ πᾶσαι ψυχαί, διακρίσιναι
 ἐβδόμηκοντα ἕξ. κορεθέντες δὲ τροφῆς,
 ἐκούριζον τὸ πλοῖον, ἐμβαλλόμενοι τὸν
 σῖτον εἰς πλὴν θάλασσαν. ὅτε δὲ ἡμέρα
 ἐγένετο, πλὴν γῆρ οὐκ ἐπεγίνωσκον, κόλ-
 πον δὲ τίνα κατενόων ἔχοντα ἀγία-
 λον, εἰς ὃν ἐβουλεύσαντο εἰ δωατόν,
 θρῆσθαι τὸ πλοῖον, καὶ τὰς ἀγκύρας
 περιελόντες, εἰσὼν εἰς πλὴν θάλασσαν,
 ἡμᾶ ἀνέντες τὰς βόρην καὶ πρὸς ἀπὸ
 καὶ ἐπὶ ἄρ

nobis in Hadria circa medium noctis
 suspicabantur nauæ apparere sibi ali-
 quam regionem. Qui & summissa bo-
 lide, reppererunt passus uiginti, & pu-
 sillum inde digressi, & rursus iacta
 bolide inuenerunt passus quindecim.
 Timentesq; ne in aspera loca incide-
 rent de puppi iactis ancoris quatuor,
 optabant diem fieri. Nautis uero quaerentibus fugere de nauí, cum submississent scapham in mare sub prætextu uelut e prora ancoras extensuri, dixit Paulus Centurioni & militibus. Nisi hi in nauí manserint, uos salui fieri non potestis. Tunc absciderunt milites funes scaphæ, & passi sunt eam excidere. Et cum lux inciperet fieri, hortabatur Paulus omnes sumere cibum, dicens. Quartodecimo die hodie expectantes ieiuni permanetis, nihil accipientes. Propter quod hortor uos, ut sumatis cibum, hoc enim ad salutem nostram pertinet, quia nullius uestrum capillus de capite cadet. Et cum hæc dixisset, sumpto pane gratias egit deo in conspectu omnium, & cum fregisset, cepit manducare. Animæ quiore autem facti omnes, & ipsi sumperunt cibum. Eramus uero uniuersæ animæ in nauí ducentæ septuaginta sex. Et facti cibo alleuiabant nauem eiciens triticum in mare. Cum autem dies factus esset, terram nõ agnoscebant, sinum uero quendam animaduertērunt habentem litus in quem cogitabant si possent, ipellere nauē. Et cū ancoras sustulissent, comittebant se mari simul laxati iuncturis gubernaculo
 DD 4 rum &

καὶ ἐπάραντες τὸν ἀρτεμόνα, τῆς πνεύσεως καὶ τῆς αἰγυαλίας, περιπέσοντες ἢ εἰς τόπον διθάλασσον, ἐπὶ κλάμ πλῆναι, ἢ ἢ μὲν πρῶτα ἐρείσασα, ἔμεινε ἀσάλευτος. ἢ δὲ πρῶτα ἐλνέτο ὑπὲρ τῆς βίας τῶν κυμάτων. τῶν δὲ στρατιωτῶν βουλὴ ἐγγύετο, ἵνα τοὺς δεσμώτας ἀποκτείνωσι, μή τις ἐκκολυμβήσας διαφύγοι. ὃ δὲ ἑκατόνταρχος ἐβλόμενος διασῶσαι τὸν πᾶνλον, ἐκώλυσε αὐτοὺς τοῦ βουλήματος, ἐκέλευσε τε τοὺς διωκτικούς κολυμβᾶν, ἀποξείψαντας πρῶτους ἐπὶ πλῆν γῆν θέναι, ἢ τοὺς λοιποὺς, οὓς μὲν ἐπὶ σάνισιμ, οὓς δὲ ἐπὶ ἰανωμ τῶν ἀπὸ τοῦ πλοίου, καὶ οὕτως ἐγγύετο πάντας διασωθῆναι ἐπὶ πλῆν γῆν.

καὶ διασωθέντες, τότε ἐπέγνωσαν, ὅτι μελίτη ἢ νῆσος καλεῖται. οἱ δὲ βάρβαροι παρ᾽ ἑχομ οὐ πλῆν τυχοῦσαν εὐλαίθροισιν ἡμῶν, ἀνάψαντες γὰρ πυρᾶν, προσελάβοντο πάντας ἡμᾶς, διαζῆν ὑπὸ τῆς ἐφεσῶτα, καὶ διὰ τὸ φόβος, συσρέψαντες ἢ τοῦ πᾶνλου φρυγάνωμ πλῆν, καὶ ἐπιδέντ ἐπὶ πλῆν πυρᾶν, ἐχθίνα ἐκ φθὶ δέξμεθ θζελθοῦσα, καθίψε φθὶ χερὸς αὐτοῦ. ὧς δὲ εἶδον οἱ βάρβαροι κρεμμάμενον τὸ δηρίον ἐκ φθὶ χερὸς ἀντιπῶ, ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, πάντως φονεύεθζην ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὃν διασωθέντα ἐκ τῆς θαλάσσης, ἢ δίκην ζῆν οὐκ εἶασεμ. ὁ μὲν οὖν ἀποτινάξας τὸ δηρίον εἰς τὸ πῦρ, ἐπαδεμ ὃν δὲμ κακόμ, οἱ δὲ, προσεδόκωμ αὐτὸν μέλεμ πῶραδαι, ἢ καταπίψην ἀφνω νεκρόμ, ἐπὶ πολὺ δὲ αὐτῶν προσδοκόντων, ἢ πτωροῦτων μὴ δὲμ ἄτοπον εἰς αὐτὸν γινόμενον, μεταβαλλόμενοι ἔλεγον θεὸν αὐτὸν εἶναι, εἴ δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκᾶνον, ἢ πῶραχε χωρία τῶν πρῶτων φθὶ νήσου, διόματι ποπλίω, ὃς ἀνὰ δέξμεν ἡμᾶς τρεῖς ἡμέρας, εὐλοφρόνως θζενίσεμ.

ἐγγύετο δὲ

rum, & sublato artemone, secundum auræ flatum tendebāt ad litus. Et cum incidissemus in locum Bimarem impegerunt nauem, & prora quidem fixa manebat immobilis, puppis uero soluebatur a uindarū. Militum autē consilium erat ut carcerarios occiderent, ne quis cum enataisset effugeret. Centurio autem uolens seruare Paulum, compescuit eos a consilio. Iussitque eos qui possent natate, ut abicerent se primos, & in terrā euaderēt, ut & ceteri partim in tabulis partim in quibusdam nauis fragmentis. Et sic factum est, ut omnes incolomes euaderent ad terram.

Et cum euasisent, tunc cognouerunt, quod Melite insula uocaretur. Barbari uero prestabant non uulgare humanitatem nobis. Accensa enim pyra recipiebāt nos omnes propter hymbrem qui imminēbat & propter frigus. Cum congregasset autem Paulus samentorum multitudinem & imposuisset in ignem, uipera a calore cū processisset, inuasit manum eius. Ut uero uiderunt Barbari pendente bestiam de manu eius inter sese dicebāt. Omnino homicida est homo hic, quem seruatum e mari ultio nō sinit uiuere. Et ille quidem excussa uipera in ignem, mali nihil passus est. At illi existimabant futurum ut incenderetur, aut concideret repente mortuus. Diu autem illis expectantibus & uidentibus, nihil mali in eū fieri, conuertentes se dicebāt eū esse deum. In locis autē illis erāt prædia primati insulæ nomine Publio, qui nos ex ceptos, triduo benigne hospitatus est.

Contigit

XXV
III

Εγγύς δὲ τὸν πατέρα τὸν ποπλίου, πυρετῶν καὶ
 δυσεντερίᾳ σωμαχομύου κατακείμενος, πρὸς ὃν
 ὁ παῦλος εἰσελθὼν καὶ προσθιζόμενος, ἐπιθεὶς
 τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ἰάσατο αὐτὸν. Τότε οὖν γενόμενος
 καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἔχοντες ἀσθενείας, ἐν τῇ νήσῳ
 προσήρχοντο καὶ ἐθεράπευοντο, οἱ καὶ ποπλίους καὶ
 μαῖας ἐτίμησαν ἡμῶν, καὶ ἀναγομύοις ἐπέθεντο
 τὰ πρὸς τὴν χρείαν. μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας, ἀνήχθη
 μερὲν ἐν πλοίῳ παρακεχαιμακότεν ἐν τῇ νήσῳ,
 ἀλεξανδρίνα, πρὸς ἡμῶν διοσκύροισι, καὶ κατα-
 χθέντες εἰς συρακῶν ἐπεμείναν ἡμεῖς τρεῖς,
 ὅθεν προελθόντες, κατὰ τὴν ἡσάμερ εἰς ἑβίον, Ἐ-
 μετὰ μίαν ἡμέραν ἐπιγενομύσας νότου, διουκί-
 ρατοὶ ἠλθομὲν εἰς ἠτιόλους, οὓς εὐρόντες ἀδελ-
 φοὺς, πρὸς κλήθημι ἐπὶ αὐτοῖς ἐπιμείναν ἡμέρας
 ἐπτά, Ἐὐτὼς εἰς τὴν ῥώμην ἠλθομεν. κακῶς
 οἱ ἀδελφοὶ ἀκούσαντες τὰ πρὸς ἡμῶν, ἐξ ἠλθομ
 εἰς ἀπάντησίν ἡμῶν, ἀχρεῖς ἀπίου φόρου, καὶ
 τριῶν ταβερνῶν, οὓς ἰδὼν ὁ παῦλος ἐνχαριστή-
 σας τῷ θεῷ, ἔλαβε δάσσοσ. ὅτε δὲ ἠλθομεν, εἰς
 ῥώμην ὁ ἐκατόνταρχος πρὸς ἔδωκε τὴν δεσμί-
 ουσ τῶν στρατοπέδων ἀρχῆν. τῶν δὲ παύλου ἐπε-
 τράπη μένεν κατὰ αὐτόν, σὺν τῶν φυλάσων
 τι αὐτὸν στρατιώτη. Εγγύς δὲ μετὰ ἡμέρας
 τρεῖς, συγκατέσασθα τὸν παῦλον τοὺς ὄν-
 τας ἠνῶν ἰουδαίων πρώτους, σωμαθόντων δὲ
 αὐτῶν, ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς. Ἄνδρες ἀδελφοί,
 ἐγὼ οὐδέμ ἐναντίον ποιήσας τῶν λαῶν ἢ
 τῶν ἔθεσιν οἷς πατέροισι, δέσμιος ἐξ ἱεροσολύ-
 μων παρεδόθην εἰς τὰς χεῖρας ἠνῶν ῥωμαί-
 ων, οἱ ἄνευ ἀνακρίνωσ με, ἐβούλοντο ἀπο-
 λύσασ, διὰ τὸ μηδὲ μίαν αἰτίαν θανάτου ἢ
 πάσχημ ἐν ἐμοί. ἀντιλεγόντων δὲ ἠνῶν ἰου-
 δαίων, ἠναγκάμην ἐπικατέσασθαι καίσα-
 ρα, οὐχ ὡς τῶν ἔθουσ μου ἔχωμ τί κακῶσ ἡ-
 σα, διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν παρεκέλευ-
 σα ὑμᾶς, ἰδεῖν καὶ προσλαλήσασ, ἐνεκεμ ἐγὼ ἐλ-
 πίδος τῆς ἰσραήλ τῆς ἄλυσιν ταύτην προέκλειμαι.
οἱ δὲ

Contigit autē patrē publii febribus &
 dysenteria uexatum iacere. Ad quem
 Paulus intrauit. & cum orasset & impo-
 suisset ei manus, sanauit eū. Hoc igit facto
 & ceteri qui habebāt infirmitates in
 insula accedebāt & sanabāt, qui etiā mul-
 tis honoribus nos honorauerūt, & sol-
 uentibus imposuerūt quae necessaria erāt
 Post mēses autē tres nauigauim⁹ in na-
 ui Alexandrina, quae in insula hyemauerat,
 cui erat insigne castor & Pollux. Et
 cum uenissēmus Syracusas mansimus
 triduo. Inde circumlegētes deuenimus
 Rhegium, & post unum diem afflante
 austro altero die uenim⁹ Puteolos ubi
 repertis fratribus rogati sum⁹ manere
 apud eos dies septē, & sic uenim⁹ Rho-
 mā. Et inde cū audissent fratres de no-
 bis perierunt in occursum nobis usque ad
 Appii forum & tres tabernas. Quos cū ui-
 disse Paul⁹, gratijs actis deo supersit fi-
 duciā. Cū autē uenissēmus Rhomā, Cētu-
 rio tradidit uictos Principi exercit⁹. Per-
 missū est autē Paulo, ut maneret sol⁹, cū
 custodiēte se milite. Post tertiū autē diē
 conuocauit Paulus Iudaeorum primores.
 Cunctique uenissent, dicebat eis. Ego ui-
 ri fratres cū nihil fecerim aduersus ple-
 bē, aut instituta maiorum, uinctus ab hie-
 rosolymis traditus sum in manus Rho-
 manorum, qui cū interrogationē de me
 habuissent, uoluerunt me dimittere, eo-
 que nulla esset causa mortis in me. Cōtra-
 dicētib⁹ autē Iudaeis coactus sū appel-
 lare Caesarem, nō tāquam habēs in quo gētē
 meā accusarē. Propter hanc igit causam ad-
 uocaui uos, ut uiderē & alloquerer, propter
 spem enim Israel catena hac circumdatus sū.
At illi

οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν εἶπον· ἡμεῖς οὔτε ἤξαμμεν
 τα περὶ σου ἐδέξαμεθα ἀπὸ τοῦ Ἰουδαίας, οὔτε
 παραγενόμενος τις ἦν ἀδελφῶν ἀπήγα-
 λην ἢ ἐλάλησέ τι περὶ σου πονηρόν· ἀξιῶμεν
 δὲ παρὰ σου ἀκοῦσαι ἃ φρονεῖς, περὶ μὲν δὲ
 τοῦ αἰρέσεως ταύτης, γνωσὸν ὅτι ἡμεῖς, ὅτι
 πανταχοῦ ἀντιλέγεται· ταξάμενοι δὲ αὐ-
 τῶν ἡμερῶν, ἤκομεν πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν ξενίαν
 πλείονες, οἷς διετίθετο διαμαρτυροῦμεν
 τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, πείθωμεν τὸν αὐτοῦ
 τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἀπὸ τοῦ νόμου μωσέως ἕως
 τῶν προφητῶν ἀπὸ πρώτου ἕως ἑσπέρας, καὶ οἱ
 μὲν ἐπέθοντο τοῖς λεγομένοις, οἱ δὲ ἠπίσταντο,
 ἀσύμφωνοι δὲ ὄντες πρὸς ἀλλήλους, ἀπελύ-
 οντο· εἰπόντες τὸ πάλαι ἔφημα ἕμ, ὅτι κα-
 λῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλάλησε διὰ ἡσάϊας
 τοῦ προφήτου πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, λέ-
 γον· πορεύθητι πρὸς τὸν λαόν τοῦτον, καὶ εἰ-
 πὲ· ἀκοῦτε ἀκούσατε, καὶ οὐ μὴ σωθῆτε, καὶ
 βλέποντες βλέψετε, ὅτι οὐ μὴ ἴδῃτε, ἐπαχῶ-
 σθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τῶν ὠσὶ
 βαρέως ἤκουσε, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν
 ἐκάλμυσαν, μήποτε ἴδωσι τῶν ὀφθαλμοῦν,
 καὶ τῶν ὠσὶν ἀκούσωσι, ὅτι τῆς καρδίας σωθῶ-
 σι, καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσωμαι αὐτούς, γνωσὸν
 οὖν ἔσω ἡμεῖς, ὅτι τῶν ἔθνεσιν ἀπεσάλη τὸ
 σωτήριον τοῦ θεοῦ, αὐτῶν καὶ ἀκέραια, ὅτι ταῦ-
 τα αὐτῶν εἰπόντες, ἀπῆλθον οἱ Ἰουδαῖοι πολ-
 λῶν ἔχοντες ἐν αὐτοῖς συζητήσιν· ἔμενε δὲ
 ὁ παῦλος δι᾽ ἑτάραν ὅλως ἐν ἰδίῳ μίσθῳ μα-
 ρτι, ὅτι ἀπέδεχετο πάντας τοὺς ἐισπορευομέ-
 νους πρὸς αὐτὸν, κηρύσσων τὴν βασιλεί-
 αμ τοῦ θεοῦ, ὅτι διδάσκων τὰ πρὸς
 τὸν κυρίου Ἰησοῦ μετὰ πά-
 ρης παρρησίας ἀ-
 κώλυτως.

πράξεις τῶν ἀποστόλων εὐτυχῶς
 σωπετελεσμένοι.

At illi dixerunt ad eum. Nos neque lit-
 teras accepimus de te a Iudæa, neque ad-
 ueniens aliquis fratrum nunciauit aut
 locutus est quid de te malum. Volumus
 autem a te audire quæ sentis. Nam de se-
 cta hac notum est nobis, quod ubique ei
 contradicitur. Cum constituissem autem illi
 diem, uenerunt ad eum in hospitium com-
 plures, quibus exponebat testificans re-
 gnum dei, suadensque eis de Iesu ex lege
 Mosi & prophetis, a mane usque ad ue-
 speram. Et quidam credebant his quæ
 dicebantur, quidam uero non credebant.
 Cumque inter se non essent concordēs, disce-
 debant dicente Paulo unum uerbum.
 Bene spiritus sanctus locutus est per
 Esaiam prophetam ad patres nostros,
 dicens. Vade ad populū istū & dic. Audi-
 tū audietis, & non intelligetis, & uiden-
 tes uidebitis & non perspicietis. Infrac-
 satum est enim cor populi huius & au-
 ribus grauius audierunt, & oculos suos
 cōpresserunt, ne quando uideant oculis,
 & auribus audiāt, & corde intelligāt, &
 cōuertant & sanem eos. Notū ergo sit
 uobis quod gentibus missum est hoc saluta-
 re dei, & ipsi audient. Et cum hæc dixisset,
 exierunt ab eo Iudæi, multā habentes
 inter se disceptationē. Mansit autem Pau-
 lus biennio toto in suo conducto, & su-
 scipiebāt omnes qui ingrediebātur ad
 eū, prædicans regnum dei, & docēs
 quæ sunt de domino Iesu, cum
 omni fiducia, nemine
 prohibente.

ACTA APOSTOLORVM FELI-
 CITER ABSOLVTA.

Μαρκία Καρυνοῦτος
ἐπί
Ρώμῃ
ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ.
ἸΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

Τ

ΑΥΤΗΝ ἐπισέλλα ἀπὸ κορίνθου, μήπω μὲν ἔωρακώς ἔρωμάου, ἀκούων δὲ πρὶ αὐ-
τῷ, καὶ ἐπιποθῶν αὐτοὺς ἰδέσθαι, καὶ πρῶτον μὲν ἀποδέχεται τὴν πίσιν αὐτῷ κα-
ταγγελιομνύων ὁρῶν πωταχοῦ. ἔπατα σημαίνει πολλάκις, ἐαυτὸν προθέμενον
ἰλθεῖν, διὰ δὲ εἰς αὐτοὺς πόθον καὶ τῆς μὴ δεδιωθῆναι, Ἐλοιπὸν διδασκαλικῶν
πλὴν ἐπιστολῶν ποιῆται, περὶ κλήσεως ἐθνῶν, καὶ ὅτι ἡ πρῆστομῆ, ἔως καιροῦ ἦν, καὶ νῦν πέπαυται, καὶ
ὅτι διὰ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ λέλυται τὸ πρῶτον πᾶσι τῶν ἀδελφῶν, καὶ ἡ σκία τοῦ νόμου παρεῖλθε. πλὴν μὲν οὖν
κλήσι μὲν ἔθνῶν, ἀκολουθῶν γεγενῆσθαι κατὰ σκηνάζα, ὅπως ἀποδείκνυσιν πᾶσι ἀνθρώποις ἐμφε-
ρῶν εἶναι δὲ νόμον, καὶ πάντας ἀδιδάκτω τῆ φύσε, καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆ φύσεως δῶνασθαι γινώσκων
τὸν θεόν, διὸ ἔϊκότως οὐκ ἴσθαι πρῶτον ἐλλύνας, ὡς τὸ μὲν θεοῦ φωνηθέντος αὐτοῖς ἐκ τῆ ποιη-
μάτων αὐτοῦ τοῦ κόσμου, πλὴν πρὶ αὐτοῦ γινώσκων, καὶ φησὶ αὐτοῦ δῶνάμεως αὐτοῦ, ἐν ᾧ καὶ δι' οὗ τὰ
πάντα πεποιήκεν. αὐτοὺς δὲ ἐγνωκέναι μὲν ἐκ τῶν κτισμάτων, εἶναι θεὸν τὸν τούτων δημιουργόν,
τὰ δὲ ποιήματα θεοποιήσαντας, καὶ τῆ κτίσι μαῖλλον, ἢ αὐτῶ λατρεύσαντας. Αἰτιῶται δὲ καὶ ἰου-
δαίους, ὡς μὴ φυλάξαντας τὸν νόμον, ἀλλὰ μαῖλλον διὰ φησὶ παραβάσεως τοῦ νόμου, δὲ θεὸν ἀτιμά-
σκοντας, καὶ οὕτως ἀμφοτέρω τὰ μέγιστα, ἰουδαίους τὴν ἐλλύνας συγκλείει, καὶ ἐλέγχει ἐπὶ τῆ πα-
ρανομίᾳ, ἵνα δείξῃ, ὅτι ἴσοι γενόμενοι πάντες, ἐπίσοις οἱ πάντες ὡς ὑπεύθωοι, τοῦ λυτρουμνίου δέ-
ονται. φησὶ δὲ χάριτος καὶ λυτρώσεως ἐπίσης τοῖς ἰουδαίοις γενομένης Ἐπὶ τὰ ἔθνη, εἰκότως καὶ ἡ
κλήσις γέγονε τῶν ἐθνῶν τῆ κλήσεως τῶν ἐθνῶν γενομένης, ὅτι ἀνάγκη πέπαυται ἡ περῆστομῆ, καὶ ἡ ἐν
τῷ νόμῳ σκία. ὁ γὰρ ἄβραάμ φησὶν, ὅτι ἐν περιτομῇ, ἀλλὰ πρὸς φησὶ περῆστομῆς δίκαιωθῆναι, μετῶνο-
μάσθαι μὲν ἄβραάμ, ὅτι πατὴρ πολλῶν ἐθνῶν ἐμελλεῖν εἶναι. κατὰ πλὴν ἐν τῇ ἀκροβυσσίᾳ πίσι μ.
ἔλαβε δὲ μετὰ τὸ δίκαιωθῆναι Ἐπὶ πλὴν περιτομῆν ἐν σαρκί, ἵνα σημεῖον ἦ τοῖς κατὰ σάρκα γενωμνύοις
ὅτι αὐτοῦ. παύσασθαι ποτὲ πλὴν περιτομῆν, ὅτι ἄμ τὰ ἔθνη γήνηται τέκνα τοῦ ἄβραάμ, ἀρξάμενα πο-
λιτεύεσθαι κατὰ πλὴν πίσι μ. τῶν ἄβραάμ, ἐν ἡ δίκαιωθῆναι, ὅτι ἦν ἀκροβυσσία. τούτων γὰρ χάρι μὴ
μετῶνομάσθαι ἄβραάμ. ἀνάγκη δὲ ἐλθόντων, παύσασθαι τὸ σημαίνον μόνον. εἰ μὲν οὖν τὰ ἔθνη ἀνα-
κάζουσι περῆτέμεναι, πανέτωσαμ Ἐπὶ τὸ ὄνομα τῆ ἄβραάμ, Ἐπὶ καλεῖσθαι ἄβραάμ. εἰ δὲ ἄβραάμ πα-
ρὰ θεοῦ ὠνομάσθαι, οὐδὲ περῆτέμεναι τὰ ἔθνη, ἀλλ' οὐδ' αὐτοὺς ἔτι τοὺς κατὰ σάρκα ἰουδαί-
ους, ἵνα ἡ τὸ ὄνομα βέβαιον, καὶ πατὴρ πολλῶν ἐθνῶν παλῆται. καὶ γὰρ οὐ χρεῖα μ' ἔχει
τίς λοιπὸν περῆτέμεναι, ἀκούμεν μὲν τῆ πίσι μ. τῶν ἄβραάμ, οὐδὲ φησὶ ἄλλης δὲ τῆς ἐν τῷ
νόμῳ σκιάς. οὐ γὰρ ἐκ τούτων, ἀλλ' ἐκ πίσεως δικαιοῦνται τίς, κατὰ τὴν καὶ ἄβραάμ.

ταῦτα

ταῦτα οὕτως κατασκιδνάσας, ἀποδείκνυσί πάλιν, ὅτι ἄλλως οὐκ ἂν γλύοιτο λύτρωσις καὶ χάρις τῶ
 ἰσραήλ, καὶ τοῖς ἔθνεσι, εἰ μὴ διαλυθῆ ἡ ἀρχαία ἁμαρτία τοῦ ἀδάμ, ἢ εἰς πάντας γενομένη,
 εἰ ἄλλου δὲ μὴ δάωσθαι αὐτῶν ἐλαφθῆναι φησὶν, ἢ διὰ ΧΡΙΣΤΟΥ τοῦ θεοῦ. οὐ γὰρ δύ-
 νατὶ μὴ ἄλλοι μῦσαι τὸ παράπωμα, εἰ αὐτοὶ γὰρ καὶ ἐξ ἀρχῆς ἢ κατάρα γέγο-
 νεμ. εἶτα γράφει ὅτι ἄλλως τοῦτο οὐ μὴ γλύκται, εἰ μὴ σῶμα φορέσει ὁ ἴσος
 τοῦ θεοῦ, καὶ γλύκται ἄνθρωπος, ἵνα ἴσος προσενέγκας ὑπὲρ πάντων,
 τοὺς πάντας ἐλυθωρώσῃ ἀπὸ τοῦ θανάτου, καὶ ὡσαύτως εἰ ἐνὸς
 ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸ κόσμον ἐσθλήθη, οὕτως καὶ
 εἰ ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ χάρις γλύκται, καὶ λοιπὸν
 ὡς καλὸς οἰκονόμος, τὸ μὲν ἰσθλαίους πρῶτα μυθεῖται. ὅτι οὐ
 πρῶτα ἀβάται γίνεσθε τοῦ νόμου, εἰ μὴ εἰς ΧΡΙΣΤΟΝ πιστεύσητε. τοῖς δὲ
 ἀπὸ πάντων ἔθνων παρεγγυᾷ μὴ ἐπαίρεσθαι κατὰ τοῦ ἰσραήλ, ἀλλὰ γινώσκων
 ὅτι ὡς κλάδοι ἐπέκείνου, ὡς ἐπὶ τῶν ῥίζων ἐνεκεν τῆς ἰσθλαίας. μετὰ δὲ ταῦτα παρα-
 νετικὸς λόγος εἰς τὰ ἔθνη διδάσκει, τελασθῆναι ἐπιβολῶν.

ARGUMENTVM

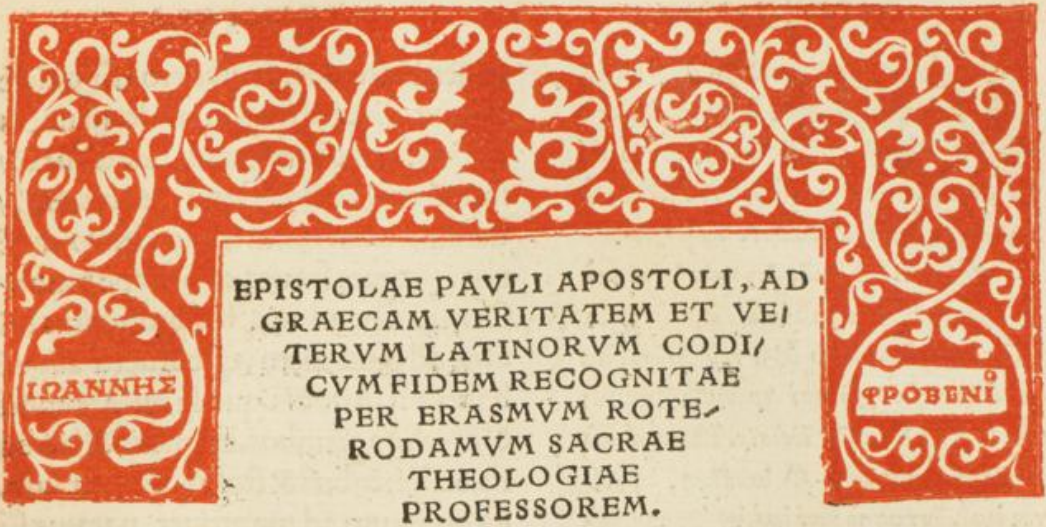
Romani sunt partis Italiae. Hi praeventi sunt a falsis apostolis, & sub nomine domini nostri Iesu Christi in legem & prophetas erant inducti. Hos reuocat apostolus ad ueram & euangelicam fidem, scribens eis a Corintho.

Ordo & nūm̄s Epistolā paulinā, cū figurā paginā.

1	Ep̄la ad Rhomanos	.1.	.411.
2	Ep̄la p̄ma ad Corinthios	.30.	.455.
3	Ep̄la sc̄da ad Corinthios	.17.	.483.
4	Ep̄la ad Galatas	.75.	.109.
5	Ep̄la ad Ephesios	.84.	.122.
6	Ep̄la ad philippenses	.95.	.135.
7	Ep̄la ad Colossenses	.102.	.142.
8	Ep̄la p̄ma ad Thessalonicenses	.109.	.151.
9	Ep̄la sc̄da ad Thessalonicenses	.116.	.159.
10	Ep̄la p̄ma ad Timotheū	.119.	.163.
11	Ep̄la sc̄da ad Timotheū	.127.	.173.
12	Ep̄la ad Titum.	.133.	.178.
13	Ep̄la ad Philemonem	.136.	.183.
14	Ep̄la ad Hebræos	.139.	.184.

Pagina textus,

Pagina annotationū,

EPISTOLAE PAULI APOSTOLI, AD
 GRAECAM VERITATEM ET VEI
 TERVM LATINORVM CODI/
 CVM FIDEM RECOGNITAE
 PER ERASMV M ROTE/
 RODAMVM SACRAE
 THEOLOGIAE
 PROFESSOREM.

ΙΩΑΝΝΗΣ

ΦΡΟΒΕΝΙ

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η
 ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

EPISTOLA PAULI APOI
 STOLI AD ROMANOS.

ΑΥΛΟΣ Δ'ΥΧΟΣ ΙΗ
 ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ΚΛΗ/
 ΤΟΣ ΑΠΟΣΟΛΟΣ, ΑΦΩ/
 ΡΙΣΜΕΝΟΣ ΕΙΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙ/
 ΟΜ ΘΕΟΣ, Ο ΠΡΟΣΕΠΗΓΓΕΙ/
 ΛΑΤ ΔΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΦΗ/
 ΤΩΝ ΑΥΤ' ΕΝ ΓΡΑΦΑΙΣ ΑΙ/
 ΓΙΑΙΣ, ΠΕΡΙ Τ' ΗΘΟΥ ΑΥΤ',

AVLVS SERVVS
 Iesu Christi, uocat⁹
 ap^ls, segregatus in
 euāgeliū dei, quod
 ante promiserat
 per pphetas suos,
 in scripturis sanctis

Τ' ΓΕΝΟΜΕΝΟΣ ΕΚ ΣΠΕΡΜΑΤΟΣ ΔΑΒΙΔ, ΚΑΤΑ ΣΑΡΚΑ,
 Τ' ΟΡΙΘΕΝΤΟΣ ΗΘΟΥ ΔΕΘ, ΕΜ ΔΥΩΔΜΩ, ΚΑΤΑ ΠΝΕΥ/
 ΜΑ ΑΓΙΩΣΑΝΘΩ, ΕΞ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΝΕΚΡΩΝ, ΙΗΣΟΥ
 ΧΡΙΣΤΟΥ Τ' ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ, ΔΙ' ΟΥ ΕΛΑΒΟΜΕΝ ΧΑ/
 ΡΙΜ ΚΑΙ ΑΠΟΣΟΛΩΝ, ΕΙΣ ΥΠΑΚΟΛΩΝ ΠΙΣΤΕΩΣ ΕΝ
 ΠΑΣΙ ΤΙΣ ΕΘΝΕΣΙΜ, ΥΠΕΡ ΤΗ ΟΝΟΜΑΤΙΟΥ ΑΥΤ',
 ΕΝ ΟΙΣ ΕΣΕ ΚΑΙ ΥΜΕΙΣ, ΚΛΗΤΗ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ,
 ΠΑΣΙ ΤΙΣ ΟΥΣΙΝ ΕΝ ΡΩΜΗ, ΑΓΑΠΗΤΙΣ ΔΕΘ, ΚΛΗ/
 ΤΙΣ ΑΓΙΟΙΣ. ΧΑΡΙΣ ΥΜΙΝ ΚΗ ΕΙΡΛΩΝ ΑΠΕ ΘΕΘ
 ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ, ΚΗ ΚΥΡΙΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.

de filio suo, q genit⁹ fuit ex femine Da
 uid, secūdū carnē, qui declarat⁹ fuit fili⁹
 dei, in potētia, secūdū spiritū sanctifica
 tiōis, ex eo q resurrexit a mortuis Iesus
 christus dñs noster, per quē accepim⁹
 gratiā & muneris ap^lici functionē, ut
 obediat fidei inter oēs gentes, sup ipsi
 us noie, quorū de numero estis & uos,
 uocati Iesu Christi, omnib⁹ qui Romæ
 estis, dilectis dei, uocatis factis, Gratia
 uobis & pax a deo patre nostro, & dño
 Iesu Christo. Primū qdē gratias ago
 deo meo, p Iesum Christū, super oibus
 uobis, quod fides uestra annunciat in
 toto mundo. Testis enī meus est deus,
 cui seruiō in spiritu meo, in euāgelio fi
 lij sui, quod indefinenter mentionē ue
 stri facio, semp in orationibus meis de
 precans, si quo modo tandem aliquā/
 do, prosperū iter cōtingat uolente deo,

ΠΡΩΤΟΜ ΜΟΝ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΤΩ ΔΕΘ ΜΕ, ΔΙΑ ΙΗ
 ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ΥΠΕΡ ΠΑΝΤΩΝ ΗΜΩΝ, ΟΤΙ Η ΠΙ/
 ΣΙΣ ΗΜΩΝ ΚΑΤΑΓΕΛΛΕΤΑΙ ΕΝ ΟΛΩ ΤΩ ΚΟΣΜΩ.
 ΜΑΡΤΥΣ ΓΑΡ ΜΟΝ ΟΥΣΙΜ Ο ΔΕΘ, Ω ΛΑΤΡΕΥΩ ΕΝ ΤΩ
 ΠΝΕΥΜΑΤΙ ΜΕ, ΕΝ ΤΩ ΕΥΑΓΓΕΛΙΩ Τ' ΗΘΟΥ ΑΥΤ',
 ΩΣ ΑΔ' ΙΑΛΕΙ ΠΩΣ ΜΝΕΑΜ ΗΜΩΝ ΠΙΣΤΗΜΑΙ ΠΑΝΤ
 ΤΕ ΕΠΙ Τ' ΠΡΟΣΟΧΩΜ ΜΕ, ΔΕΘ ΜΕΛΛΟΣ, ΕΙ ΠΩΣ ΗΘΗ
 ΠΟΤΕ ΕΝΟΔΩΘΗΣΤΕ ΜΑΙ ΕΜ ΤΩ ΔΕΛΗΜΑΙ Τ' ΔΕΘ
 ΕΛΘΗΜ

a ut ueniā

411.
 457.
 483.
 509.
 522.
 535.
 542.
 551.
 559.
 563.
 573.
 578.
 583.
 584.
 590.

ἐλθῆναι πρὸς ὑμᾶς. ἐπιποθῶ γὰρ ἰδεῖν ὑμᾶς,
ἵνα τί μεταδῶ χάρισμα ὑμῖν πνευματι-
κόν, εἰς ὃ σκετὴ δυνάμει ὑμᾶς, τοῦτο δὲ
ἐστὶ συμπαρακληθῆναι ἐν ὑμῖν, διὰ τῆς ἐν
ἀλλήλοις πίστεως, ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ.

οὐ δέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν ἀδελφοί,
ὅτι πολλὰ κίς προεδέμην ἐλθεῖν πρὸς
ὑμᾶς, καὶ ἐκωλύθη ἄξι τοῦ δεῦρο, ἵνα
καρπὸν τίνα ἦω καὶ ἐν ὑμῖν, καθὼς
καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν. Ἑλλήσι τε καὶ
βαρβάροις, σοφοῖς τε ἁνοήτοις, ὀφθαλ-
μοῖς ἐμῖς. οὕτως τὸ κατ' ἐμὲ, πρόθυμόν, καὶ
ὑμῖν τοῖς ἐν ἐρώσει εὐαγγελίσασθαι. οὐ
γὰρ ἐπαιχάζομαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ
Χριστοῦ. δυνάμεις γὰρ θεοῦ ἐστὶν εἰς σω-
τηρίαν παντὶ τῶν πιστεύοντι, ἰουδαίῳ τε πρῶ-
τον καὶ Ἑλληνί. Δίκαιοσύνη γὰρ θεοῦ ἐν ἀνι-
πῶ ἀποκαλύπτεται, ἐκ πίστεως εἰς πίσιν.
καθὼς γέγραπται. ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως
ζήσεται.

Ἀποκαλύπτει δὲ ὁργὴ θεοῦ ἀπὸ οὐρανῶν, ἐπὶ
πᾶσιν ἀσεβείαις, καὶ ἀδικίαις ἀνθρώπων, ἧς τὴν
ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατέχοντων. διὸ τὶ τὸ γνο-
σθὲν τὸ θεοῦ, φανερόν ἐστὶν ἐν αὐτοῖς, ὃ δὲ θεὸς
αὐτοῖς ἐφανερώσεται, ἵνα ἡ ἀόρατα αὐτῶν, ἀπὸ κτί-
σεως κόσμου, τοῖς ποιήμασιν νοούμενα καθο-
ρᾶται, ἢ τε ἀίτιος αὐτῶν δυνάμεις καὶ θεό-
της, εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογητούς,
διὸ τὶ γνόντες τὸν θεόν, οὐχ ὡς θεὸν ἐδόξα-
σαν ἢ εὐχαρίστησαν, ἀλλ' ἐματαιώθησαν ἐν
φῆς διλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη
ἡ ἀσάνετος αὐτῶν καρδία. φάσκοντες εἶναι
σοφοί, ἐμωράθησαν, καὶ ἠλλαξάντων δό-
ξαν τοῦ ἀφθάρτου θεοῦ, ἐν ὁμοιωμάτι ἐικό-
νος φθαρέντων ἀνθρώπων, καὶ πετρίων καὶ τετρα-
πόδων ἢ ἐρπετῶν. διὸ καὶ παρέδωκεν αὐ-
τοῖς ὁ θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐ-
τῶν, εἰς ἀκαθαρσίαν, τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ
σώματα αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς, οἳ τίνες μετήλ-
λαξαν

ut ueniā ad uos. Desydero em̄ uidere
uos, ut aliquod impertiar donū uobis
spirituale, ut cōfirmemini, hoc est ut cō-
munē capiā cōsolationē, per mutuā fi-
dem, uestram simul & meā. Nolo autē
uos ignorare fratres, quod sepe propo-
fuerā uenire ad uos, sed prohibitus fui
usq; ad hunc diem, quo fructū aliqūē
haberem in uobis quoq; quē admodū
& in reliq; gentibus. Et græcis & barba-
ris, & sapiētibus & stultis, debitor sum.
ita quantum ad me attinet, paratus sū
uobis quoq; qui Romæ estis euan-
gelizare. Non em̄ me pudet euange-
lij Christi. Potentia siquē est dei, ad sa-
lutē om̄i credēti, Iudæo primū simul &
græco. Iusticia em̄ dei manifestat̄ ex fi-
de i fidē. Sicuti scriptū est. Iust⁹ aut̄ ex
fide uictur⁹ est. Manifestat̄ em̄ ira dei
de cœlo, aduersus oēm impietatē, & iniu-
sticiā hominū, q̄ ueritatē i iniusticia de-
tinēt, p̄pterea qđ de deo cognobile est,
id manifestū est in illis. Deus em̄ illis
manifestauit, siquidē quæ sunt inuisibi-
lia illi⁹, ex creatiōe mūdi, dū p̄ opera in-
telligūtur, p̄ uident̄, ipsa q; æterna eius
diuinitas, in hoc, ut sint inexcusabiles,
p̄pterea quod cū deū cognouerint, nō
ut deū glorificauerunt, neq; grati fue-
rūt, sed uanifac̄ti sunt in cogitatiōibus
suis, & obtenebratū est insciēs cor eorū.
Cū se crederēt esse sapiētes, stulti facti
sunt, & mutauerunt gloriā incorrupti-
bilis dei, in assimilatione imaginis cor-
ruptibilis hominis, & uolatiliū & qua-
drupedū & reptiliū. Quapropter tra-
didit illos deus in desyderijs cordiū su-
orū, in imunditiā, ut ignominia afficiāt
corpora sua, inter seipsos, qui cōmuta-
runt

& venerati sūt

λαβειν πλὴν ἀλήθειαν αὐτῶν ἐν τῷ φερόμενῳ, καὶ
 ἐσεβάσθησαν. Ἐλάτρωθισαν τῆς κτίσεως, πα
 ρὰ τὸν κτίσαντα, ὃς ὄψιμ' εὐλογητὸς εἰς τοὺς
 αἰῶνας, ἀμήν. Διὰ τοῦτο παρέδωκεν
 αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας. αἱ τε γὰρ
 θήλαι αὐτῶν μετήλλαξαν πλὴν φυσικῶν χη
 σιμ τῆς θηλείας, εἰς τὴν παρὰ φύσιν. ὁμοίως
 τὲ καὶ οἱ ἄρσενες, ἀφέντες πλὴν φυσικῶν χη
 σιμ τῆς θηλείας, ἐξέκαυθησαν ἐν τῇ ὀρέ
 ρει αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἄρσενες ἐν ἄρσεσι
 πλὴν ἀχρημοσύνης κατεργασόμενοι, ἢ πλὴν
 ἀντιμιθίας ἢ ἐδὲ τῆς πλάνης αὐτῶν, ἧ
 εἰς αὐτοὺς ἀπολαμβάνοντες. καὶ κα
 θώς οὐκ ἐδοκίμασαν τὸν θεὸν ἔχον ἧ
 ἐπίγνωσιν, ἧ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς ἀδόκι
 μον νοῦν, ποιῆσαι τὰ μὴ καθήκοντα, πε
 πληρωμῆς πάσης ἀδίκιας, πορνείας, πο
 νηρίας, πλεονεξίας, κακίας, μεσοῦς φθόνου,
 φθόνου, ἐριδίας, δόλου, κακοηθείας, ψευδισίας,
 καταλάλας, θεοσυγίας, ὑβρισίας, ὑπερηφάνειας,
 ἀλαζόνειας, ἐφθρησίας κακῶν, γυνῆσιμ ἂν ψ
 θεῖς, ἀσωτέτους, ἀσωθέτους, ἀσώργους,
 ἀποπόνοους, ἀνελεήμονας. οἳ τίνες τὸ δίκαιον
 ματῶν θεῶν ἐπίγνωτες, ὅτι οἱ τὰ ραῦτα πράσσον
 τες, ἄξιοι θανάτου εἰσιν, ὃν μόνον αὐτὰ ποιεῖ
 σιν, ἀλλὰ καὶ σωρευοῦσιν τῆς πράξεως.

Διὸ ἀναπολόγητος εἶ ὁ ἄνθρωπος, ὡς ὁ
 κρίνωμ. ἐν ᾧ ἂν κρίνεις ἢ ἕτερον, σεαυτὸν κα
 τακρίνεις, τὰ ἃ αὐτὰ πράσσεις ὁ κρίνωμ. οἶδα
 μεν ἢ ὅτι τὸ κριμα τῷ θεῷ ὄσι κατὰ ἀλήθει
 ἐπὶ τοὺς τὰ ραῦτα πράσσοντας. λογίζη δὲ
 τοῦτο ὁ ἄνθρωπος; ὁ κρίνωμ τοὺς τὰ τοιαῦτα
 πράσσοντας, ἢ ποιωῦν αὐτὰ, ὅτι σὺ ἐκφύνη τὸ
 κριμα τῷ θεῷ; ἢ τῷ πλούτου τὸ χησότητος
 αὐτοῦ, καὶ τὸ ἀνοχῆς, ἢ τῆς μακροθυμίας κα
 ταφρομῆς; ἀγνοῶμ, ὅτι τὸ χησὸν τῷ θεῷ
 εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; κατὰ δὲ πλὴν σκληρό
 τητάσων, καὶ ἀμετανόητον καρδίαν, θησαυρί
 ζεις σεαυτῷ ὀργῶν, ἧ ἡμέρας ὀργῆς, ἢ ἀπο
 κάλυψωσ

rūt ueritatē eius in mendacijs & colue
 runt ea quæ condita sunt, supra eū qui
 condidit, qui est laudandus in sæcula
 amē. Propter hoc tradidit eos deus, in
 cupiditates ignominiosas. Nam & fœ
 minæ illoꝝ mutauerūt naturalē usum
 fœminæ, in eum qui est præter naturā.
 Sicutq; & masculi, relicto naturali usu
 fœminæ, exarserunt in appetentia sui,
 alius in alium, masculi in masculos fœ
 ditatē ppetrâtes, & pmiū qđ oportuit
 erroris sui, in seipos recipientes. Et quē
 admodū non pbauerunt, ut deum ha
 berēt in cognitione, ita tradidit eos de
 us in reprobam mentē, ut facerent quæ
 nō cōueniebat, repleti omni iniusticia,
 fornicatione, auaricia, malicia, pleni in
 uidiā, cede, cōtentione, dolo, malis præ
 diti moribus, susurrone, oblocutores,
 dei ofores, contumeliosi, elati, gloriosi,
 inuentores malorū, parentibus imori
 geri, expertes intelligentiæ, incōpositi,
 alieni a charitatis affectu, nescij fœde
 ris, imifericordes. Qui cū dei iusticiam
 nouerint, nēpe, quod ἢ qui talia faciūt,
 digni sint morte, non solū ea faciūt. ue
 rumetiam assentiuntur ἢς, qui faciunt.

uersutia

Quappter iexcusabilis es o hō, qđ
 es q iudicas. Nā in hoc qđ iudicas alte
 rū, teipm cōdenas. Scimus aut, q iudi
 ciū dei est secūdū ueritatē, aduersus e
 os q talia agūt. Cogitas aut hoc o hō,
 qui iudicas eos q talia faciūt, et facis ea
 dē, quod tu suffugies iudiciū dei? Aut
 diuitias bonitatis illi, & tolerantia, &
 lōganimitatis contēnis? Ignorās, q bo
 nitas dei ad pœnitētiā te inuitat. Sed
 iuxta duriciā tuam, & cor pœnitere ne
 sciū, colligis tibi ipsi irā i die iræ & reue
 a. * ἢ latioris,

II

u ueniat uos. Desiderat
 uos, admodum imperat
 spiritus uos firmamentum
 tuum uos consolatione
 dem uos firmam & me
 uos uos uos uos, quod
 fuerit uos, sed pro
 uis, ad hanc diem, quo
 habet uos uos uos, q
 & in rebus genibus. Et
 ris, & sapientibus & stultis, ob
 ita quantum ad me am
 uobis quos qui Romæ
 gelicet. Non enim me
 in Christi. Potentia
 lunt omni credent. In
 grauo. Iusticia enim
 de iude. Sciam scriptu
 de uicariis. Manifestat
 uolo, aduersus omni
 a hominū q ueritate
 i ppetra qđ de deo cogno
 manifestū est in illis. Deus
 manifestat. Siquidē
 illi ex creatioe mundi
 uisus, uident. Ista
 uitas in hoc, ut sit
 ppetra quod cū deū
 e dei gloriuauerunt,
 ū, sed uanitati sunt
 is, & obtrebrati est
 Cū se crederet esse
 sunt, & mutauerunt
 bilis dei, in assimilato
 ruptibilis hominis, &
 d rupidū & repali. Qu
 didit illos deus in
 orū, in imundicia
 corpora sua, inter

καλὴ φεωσ, καὶ δικαιοκρίσιασ τοῦ θεῶ, ὅς ἀπο
 δώσα ἐκάσω καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ τὴν καλὴν πο/
 μόνην ἔργα ἀγαθοῦ, δόξα καὶ τιμὴν, καὶ ἀφθαρ
 σία καὶ ζωὴν αἰώνιον. καὶ ἡ δὲ ἐξουσία, καὶ
 ἀπαθοῦσι καὶ τῆ ἀληθείας, παθομένοις δὲ τῆ
 ἀδικίας, θυμῶ, καὶ ὀργῆ, θλίψις, καὶ στενοχωρία, ἐπι
 πᾶσα καὶ ψυχῶν ἀνθρώπων καὶ κατεργαζομένων τὸ
 κακόν, ἰσοδύναμα τὸ πρῶτον καὶ ἑλλῆνος, δόξα καὶ
 καὶ τιμὴ, καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἔργαζομένῳ τὸ ἀγα
 θόν, ἰσοδύναμα τὸ πρῶτον καὶ ἑλλῆνος, οὐδὲν ἔστι προ
 σωπολιφία καὶ τῷ θεῷ. ὅσοι γὰρ ἀνόμως
 ἤμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται, καὶ ὅσοι ἐν νό
 μῳ ἤμαρτον, διὰ νόμον κηρῖθήσονται. ὅτι γὰρ οἱ
 ἐκροταί τὸ νόμον δίκαιοι καὶ τῷ θεῷ, ἀλλὰ
 οἱ ποιῶνται τὸ νόμον δικαιοθήσονται. ὅταν γὰρ
 ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα, φύσιν τὰ τὸ νόμον πε
 ρὶ ὅτων νόμον μὴ ἔχοντες, ἑαυτοῖς εἰσι νόμος, οἱ
 ζῶντες ἐν δεικνωτῇ τὸ ἔργον τὸ νόμον ἡραπῶν, ἐν
 ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συναρτυροῦσιν ἑαυ
 τῶν τῆς συνειδήσεως, ὅτι μεταξὺ ἀλλήλων καὶ
 λογισμῶν κατηγοροῦσιν, καὶ ἀπολογουμέ
 νων, ἐν ἑαυτοῖς ὅτι κηρῖν ὁ θεὸς τὰ κηρῖν ἑαυ
 τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὸ ἕνα γέλιόν μου διὰ Ἰη
 σοῦ Χριστοῦ, ἰδὲ σὺ ἰσοδύναμος ἐπονομάζει, καὶ
 ἑωαναπάνη τῷ νόμῳ, ὅτι κανχᾶσαι ἐν θεῷ,
 καὶ γινώσκεις τὸ θέλημα, καὶ ἠδοκίμαζεις τὰ
 διαφέροντα, καὶ κηρῖνόμενος ἐκ τὸ νόμου, πέ
 ποιθᾶς τε σεαυτὸν ὅτι ἔθνη εἶναι τυφλῶν, φῶς
 ἔθνη ἐν σκότει, παιδοντῆν ἀφρόνων, διδάσι
 καλομνηπίων, ἔχοντα τὴν μόρφωσιν τῆς
 γνώσεως, καὶ τὴν ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ. ὁ
 θεὸς διδάσκων ἕτερον, σεαυτὸν ὅτι διδάσκεις,
 ὁ κηρῖνόμενος μὴ κηρῖν, κηρῖν. ὁ λέγων
 μὴ μοι χένει, μοι χένει, ὁ δὲ ἐλυσομένους τὰ εἰ
 δωλα, ἱεροσυλίας. ὅς ἐν νόμῳ κανχᾶσαι, διὰ
 τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν θεὸν ἀτί
 μάζεις. τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ θεοῦ δι' ὑμᾶς βλασι
 φημῖται ἐν τοῖς ἔθνεσι. καθὼς γέγραπται.
 πῶς μὴ μερὶ γὰρ ὠφελεῖ, ἐὰν νόμον παράσι
 σης, ἐὰν

lationis, & iusti iudicij dei, q̄ redditur
 ē unicuiq; iuxta facta sua, his quidē q̄
 iuxta tolerantiā boni opis, gloriā & ho
 norē & imortalitatē q̄runt uitā aeternā.
 ijs uero q̄ sūt cōtētiosi, q̄q; nō obtēpāt
 q̄ dē ueritati, obtēperāt aut̄ iniusticiā, i
 dignatio, & ira, afflictio, & anxietas, ad
 uersus oēm aiām hoīs p̄petrātis malū,
 & Iudaei primū & graeci. Gl̄ia x̄o & ho
 nor & pax, oī operanti bonū, & Iudaeo
 primū & graeco. Nō em̄ est p̄sonarū re
 spect⁹ ap̄d deū. Quicūq; em̄ sine lege
 peccauerūt, sine lege & p̄ibūt, & q̄cūq; i
 lege peccauerūt, p̄ legē iudicabūt. Nō
 em̄ auditores legis iusti sūt apud deū,
 sedq; legē ope seruāt, iustificabunt. Nā
 cū gētes q̄ legē n̄ h̄nt, natura q̄ legis sūt
 fecerint, ἢ legē nō habētes, sibi ijs sūt
 lex, q̄ oñdūt op⁹ legis scriptū i cordib⁹
 suis, s̄p̄ testificāte illoz cōsciētia, & cogi
 tatiōib⁹ in se, accusantib⁹, aut etiā excu
 santib⁹, i die, cū iudicabit dñs occulta
 hoīm, iuxta euangeliū meum p̄ Iesum
 Christū. Ecce tu Iudae⁹ cognominaris,
 & acquiescis in lege, & gl̄iaris in deo, &
 nosti uolūtatem, & p̄bas eximia, insti
 tut⁹ ex lege, cōfidisq; te ipsum ducē esse
 caecorum, lumē in tenebris uersantium,
 eruditorē insipientiū, doctorē stultoz,
 habēte formā cognitionis & ueritatis
 in lege. Qui igit̄ doces aliū, teipsū non
 doces. q̄ praedicas non furandū, furaris.
 q̄ dicis nō adulterandū, adulteriū com
 mittis. q̄ execraris simulacra, sacrilegiū
 admittis. q̄ in lege gl̄iaris, p̄ legis trāf
 gressiōnē, deū dehonestas. Nā nomē
 dei p̄pter uos male audit inter gentes.
 Quemadmodū scriptum est. Nam cir
 cumcisio quidem prodest, si legem ser
 uaris.

σας, ἔαμ δὲ παραβάτης νόμου ἢς, ἢ πῦρ τοῦ
 μὴ σου ἀκροβυσία γέγονεμ. Εἰ μὲν οὖν ἢ ἀκρο
 βυσία τὰ δικαιώματα τοῦ νόμου φυλάσ
 σῃ, οὐχὶ ἢ ἀκροβυσία αὐτῶν εἰς περιτομῶν
 λογιώδησται; καὶ κρίνῃ ἢ ἐκ φύσεως ἢ
 κροβυσία, τὸν νόμον τελούσα, σὲ, τὸν διὰ
 ἡσάμματ' καὶ περιτομῆς παραβάτω
 νόμου; οὐ γὰρ ὁ ἦν ἔφ' φανεροῦ ἰουδαῖο
 εἶμι, οὐδὲ ἢ ἦν ἔφ' φανεροῦ ἦν σαρκὶ πε
 ριτομῆ, ἀλλ' ὁ ἦν ἔφ' κρυπτῶ ἰουδαῖο,
 Ἐπιτομῆ καρδίας, ἦν πνεύματι, οὐ ἡσάμ
 ματι. οὐδ' ἔπαυτο οὐκ εἰς ἀνθρώπων,
 ἀλλ' ἐκ τοῦ θεοῦ.

Ζ Τί οὖν τὸ περιεῖς ὁ τοῦ ἰουδαίου, ἢ τίς ἢ
 ὠφέλιμα ἐστὶν περιτομῆς; πολλὰ κατὰ πάν
 τα τρόπον. πρῶτον μὲν γὰρ, ὅτι ἐπι
 σεύθησαν τὰ λόγια, τοῦ θεοῦ. τί γὰρ, εἰ
 ἢ πείσασάν τινες; μὴ ἢ ἀπίστια αὐτῶν πῶ
 πάλιν τοῦ θεοῦ καταργήσῃ; μὴ ἡσίοι. γί
 νέθω δὲ ὁ θεὸς ἀληθής, πῶς δὲ ἄνθρω
 π' φέυσας. καθὼς γέγραπται, ὅπως ἄμ
 δικαιώθῃς ἦν τίς λόγους σου, καὶ νικίση
 ἦν ἔφ' κρίνεσθαι σε.

Η Εἰ ἢ ἢ ἀδικία ἡμῶν, δεῖ δίκαιοσάντων συ
 νίσκῃ, τί ἐροῦμεν; μὴ ἀδικ' ὁ θεός, ὁ ὡν
 φέρωμ πῶν ὄργων; κατὰ ἄνθρωπον λέγω. μὴ
 ἡσίοι. ἐπεὶ πῶς κρίνῃ ὁ θεός τὸν νόσον; εἰ
 γὰρ ἢ ἀληθὲς ἦ θεοῦ ἦν ἔφ' ἐμῶ φέυσματι
 ἐπερίσθυσεν, εἰς πῶν δόξαμ αὐτοῦ, τί ἐτίως
 ἀμαρτωλὸς ἐγὼ κρίνομαι; καὶ μὴ καθὼς
 βλασφημούμεθα, Ἐ καθὼς φασὶ ἄνεσ ἡμῶς,
 λέγῃμ. ὅτι ποιήσωμ τὰ κακά, ἵνα ἔλθῃ
 τὰ ἀγαθά, ὡν ὁ κρῖμα ἐνδίκον ὄσι.

Θ Τί οὖν; προσεχόμεθα; οὐ πάντως, προσητῖα
 σάμεθα ἢ ἰουδαίος τὲ ἢ ἑλληνας πάντας ὑφ'
 ἁμαρτίαν εἶναι, καθὼς γέγραπ' οὐκ ἐστὶ δίκαι
 ος, οὐδὲ εἰς, οὐκ ἐστὶ ὁ σωτῆρ, οὐκ ἐστὶ ὁ ἐκλύ
 τ' ἢ θε. πάντες εἰς ἐκλίναμ. ἅμα ἢ ἡσίοισαμ,
 οὐκ ἐστὶ πρῶν ἡσίοισαμ, οὐκ ἐστὶ ἕως ἐνός, τὰ
 φος

uaris. Quod si transgressor legis fueris, circūcisio tua præputium facta est. Ergo si præputiū iustificatiōes legis serua uerit, nōne præputiū illius p circūcisio ne imputabit? Et iudicabit quod est ex natura præputiū, legē pficiēs, te, q p li terā & circūcisionē transgressor es legis? Nō is qui in manifesto Iudæus sit, Iudæus est, nec ea quæ in manifestō sit car nis circūcisio, circūcisio est, sed qui in oc culto Iudæus, & circūcisio cordis in spi ritu, nō littera. Cuius laus, nō ex homi nibus, sed ex deo. Quid igit' habet in q præcellat Iudæus, aut quæ utilitas circūcisionis? Multū p oēm modū. Nā primū quidē illud, quod illis cōmissa sunt eloquia dei. Quid em si qdam fu erunt increduli? Num incredulitas illo rū fidem dei faciet irritā? Absit. Sit ue ro deus uerax, ois aut hō mēdax. Quē admodū scriptū ē. Vt iustificeris in ser monib' tuis, & uincas cū iudicaris. Qd si iniusticia nostra, dei iusticiā cōstituit, qd dicem? Nū iniust' deus, q inducit irā? Secundū hoīem loquor. Absit. Nā quō iudicabit deus mūdū? Etem si ue ritas dei, in meo mendacio excelluit, in gloriā ipsius, qd post hac & ego ueluti pctōr iudicor? Ac nō quemadmodū de nobis male loquunt', & sicut qdā aiunt nos dicere. Faciam' mala, ut ueniāt bo na. Quoꝝ dānatio iusta ē. Quid igit' præcellim' eos? Nullo modo. Nā ante causas reddidim' & iudæos & græcos oēs, pctō eē obnoxios, sicut scriptū est. Nō est iustus, ne un' qdē, nō est q itelli gat, nō ē q exgrat deū, oēs deflexerūt, simul inutiles facti sunt, nō est q faciat bonitatē, non est usq; ad unum. Sepul

III

a. A ij chrum

φορ ἀνεφ' ἑαυτοῦ ὁ λάφυρος αὐτῶν, ταῖς γλώσσαις
 αὐτῶν ἐδολιχίσασαμ. ἰδὲ ἀπὸ ἰδῶν ὑπὸ τὰ χεῖλη
 αὐτῶν. ὡμ τὸ σῶμα ἀρᾶς ἢ πικρίας γέμα, ὁρῶν
 οἱ πόδες αὐτῶν, ἐκχέου αἷμα, σάντριμμα,
 καὶ τάλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, καὶ
 ὁδὸν ἐριώης οὐκ ἐγνωσαμ. οὐκ ἐσι φόβῳ
 θεοῦ ἀπέναντι ἦν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

οἱ δὲ αὖτε, ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει, τῆς
 ἐν τῷ νόμῳ λαλῆ, ἵνα πᾶν σῶμα φραγῆ, ἢ
 ὑποδῖκῶν γένηται πᾶς ὁ κόσμος τῷ θεῷ.
 ἵνα ὅτι ἐξ ἑρῶν νόμου οὐ δικαιοθήσεται πᾶς
 ἄνθρωπος ἐνώπιον αὐτοῦ. διὰ γὰρ νόμου ἐπί
 γνώσις ἁμαρτίας, νόμος δὲ χωρὶς νόμου δίκαι
 οσάνθαι θεοῦ πεφανερωται, μαρτυροῦμένη ὑπὲρ
 τοῦ νόμου ἐν τῷ προφητῶν. δικαιοσύνη δὲ
 δεῖξ, διὰ πίσεως ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, εἰς πάν
 τας, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς πιστεύοντας. οὐ
 γὰρ ὅτι διὰ σολῆ, πάντες γὰρ ἡμαρτη, καὶ
 ὑπεροῦνται ἐν τῷ θεῷ. δικαιοσύμει
 ποὶ δωρεᾶμ, τῆ αὐτοῦ χάριτι, διὰ ἐν τῷ ἀπολυ
 τῶσιν τῷ ΧΡΙΣΤῷ ἸΗΣΟΥ. ὁμ προέθετο ὁ
 θεὸς ἰλασῆσθαι, διὰ ἐν τῷ πίσεως ἐν τῷ αὐτοῦ
 αἵματι, εἰς ἐνδεξιμ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ,
 διὰ πῶν ἁρῆσιν ἦν προγεγονότωμ ἁμαρ
 τημάτων, ἐν τῇ ἀνοχη τῷ θεῷ, πρὸς ἐνδεξιμ τῆ
 δικαιοσύνης αὐτοῦ, ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ
 εἶναι αὐτὸν δίκαιομ, καὶ δικαιοῦντα, τὸν ἐκ
 πίσεως ἸΗΣΟΥ.

Ποῦ οὖν ἡ καύχησις; ἐκ κλεισθῆ, διὰ ποίσι
 νόμοι; ἢ ἐξ ἑρῶν; οὐχί, ἀλλὰ διὰ νόμου πίσεως, λο
 γίζόμεθα οὖν πίσθ' ἵνα δικαιώσθαι ἄνθρωπον χω
 ρὶς ἐρῶν νόμου. ἢ ἰσλαίωμ ὁ θεὸς μόνον; οὐ
 χί δὲ ἢ ἐθνῶν; ναί, ἢ ἐθνῶν. ἐπεὶ πρὸς εἰς ὁ θεὸς, ὅς
 δικαιώσθαι πρὸς μὲν ἐκ πίσεως, ἢ ἀκροβυστίαμ
 διὰ ἐν τῷ πίσεως, νόμον οὖν καταργῆσθαι διὰ
 ἐν τῷ πίσεως, μὴ γένοιτο. ἀλλὰ νόμον ἰσῶμν.
 τί οὖν ἐροῦμεν, ἄβραάμ τὸν πατέρα ἡμῶν
 εὐρηκέναι κατὰ σάρκα; εἰ γὰρ ἄβραάμ ἐξ
 ἑρῶν ἐδικαιώθη, ἔχῃ καύχημα, ἀλλ' οὐ
 πρὸς τὸν

chrū aptū guttur eoz, liguis suis ad do
 lū usi sunt, uenenū aspidū sub labijs eo
 rū. Quorū os execratiōe & amarulētia
 plenū est, ueloces pedes illorū ad effu
 dendū sanguinē. Cōtritio & calamitas
 in uijs eoz, & uia pacis nō cognouerūt.
 Non est timor dei corā oculis eoz. Sci
 mus aut, q, quæcunq; lex dicit, his q in
 lege sunt dicat, ut omne os obturet, &
 obnoxius fiat totus mundus deo. Pro
 pterea q; ex opibus legis nō iustificabi
 tur omnis caro in cōspectu eius. Per le
 gē enim agnitio peccati. Nūc uero absq;
 q; lege, iusticia dei manifesta est, cōpro
 bata testimonio legis & pphetarū. Iu
 sticia uero dei p fidem Iesu Christi in
 omnes, & sup oēs eos qui credunt. Nō
 em̄ est distinctio. Oēs em̄ peccauerūt
 & destituunt gloria dei. Iustificant aut
 gratis, p illius gratiā, p redēptionē quæ
 est in Christo Iesu, quē pposuit de⁹ re
 cōciliatorē, p fidē in ipsius sanguine, ad
 ostensionē iusticiæ suæ, propter remis
 sionē præteritorū peccatorū, in patien
 tia dei, ad ostētionē iusticiæ suæ, in præ
 senti tempore, in hoc, ut ipse sit iustus,
 & iustificās eum, q est ex fide Iesu. Vbi
 igit' gl'atio? Exclusa est. Per quā legē?
 Operū? Non, sed p legē fidei. Arbitra
 mur igit' fide iustificari hominē absq;
 opibus legis. An Iudæorū deus tantū?
 An nō & gentiū? Certe & gentiū. Quā
 doqdē unus deus, q iustificabit circūci
 sionē ex fide, & præpuciū p fidē. Legē
 igit' irritam facimus p fidē. Absit. Imo
 legē cōstituiimus. Quid igit' dicem⁹, III
 Abraham patrē nostrum inuenisse se
 cūdū carnē? Nā si Abrahā ex opib⁹ iu
 stificatus fuit, habet gloriatiōnē, ar nō
 apud

ἡμερῶν τῶν δεδρ. τί γὰρ ἢ γραφὴ λέγει, ἐπι-
 σθυσε δὲ ἄβραάμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη ἀν-
 τῷ θεῷ εἰς δικαιοσύνην. τῷ δὲ ἐργαζομένῳ
 ἡμερῶν, ὁ μισθὸς οὐ λογίζεται κατὰ χάριμ, ἀλλ'
 κατὰ τὸ ὀφείλημα. τῷ δὲ μὴ ἐργαζομένῳ
 ἡμερῶν, πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιοῦντα τὸν
 ἄσπετον, λογίζεται ἡ πίστις αὐτοῦ εἰς δι-
 καιοσύνην, κατὰ τὸν καὶ δαβὶδ λέγει, τὸν
 μακαρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου, ὃν ὁ θεὸς λογί-
 ζεται δικαιοσύνην χωρὶς ἔργων, μακάριοι ὡν
 ἀφ' ἐδυσσεύσασιν αἱ ἀνομίαι, καὶ ὡν ἐπεκαλύφθη
 σαρὰ αἱ ἁμαρτίαι. μακάριος ὁ ἀνὴρ, ὃν οὐ μὴ
 λογίσκῃαι κύριος ἁμαρτίαι. ὁ μακαρισμὸς
 οὗτος ἐστὶν ἐπὶ τὴν πίστιν, ἢ ἐπὶ τὴν
 ἀκροβυσσίαν; λέγωμεν γὰρ, ὅτι ἐλογίσθη
 τῷ ἄβραάμ ἡ πίστις εἰς δικαιοσύνην. ὡς
 οὗτος ἐλογίσθη, ἐν περιτομῇ ὄντι, ἢ ἐν ἀκρο-
 βυσσίᾳ; οὐκ ἐν περιτομῇ, ἀλλ' ἐν ἀκροβυσσίᾳ,
 καὶ σημεῖον ἔλαβε περιτομῆς σφραγίδος τῆς
 δικαιοσύνης, τῆς πίστεως, τῆς ἐν τῇ ἀκροβυσσίᾳ,
 εἰς τὸ εἶναι πατέρα πάντων τῶν πισθόν-
 των δι' ἀκροβυσσίας, εἰς τὸ λογισθῆναι καὶ
 ἀντὶ τῆς πίστεως δικαιοσύνην, καὶ πατέρα περι-
 τομῆς τῆς οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνου, ἀλλὰ ἐκ
 τῆς σοιχοῦσι τῆς ἰχνησί φθι πίστεως, τῆς ἐν
 ἀκροβυσσίᾳ τοῦ πατρὸς ἡμῶν ἄβραάμ.
 οὐδὲ διὰ νόμου ἢ ἐπαγγελίας τῷ ἄβραάμ,
 ἢ τῷ πνεύματι αὐτοῦ, ἀλλὰ κληρονομίαν αὐτὸν
 εἶναι τοῦ κόσμου, ἀλλὰ διὰ δικαιοσύνης πί-
 στεως, εἰς ὃν ἐκ νόμου κληρονόμοι, ἐκκεκένω-
 θαι ἢ πίστις, καὶ κληρονομήσονται ἢ ἐπαγγελίας. ὁ
 νόμος δουλοῦ καταργάσει, οὐδ' οὐκ ἐστὶ νό-
 μος, οὐδὲ παράβασις. διὰ τοῦτο ἐκ πίστεως,
 ἵνα καὶ χάριμ, εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν ἐπαγ-
 γελίαν παντὶ τῷ πνεύματι, οὐ τῷ ἐκ τοῦ
 νόμου μόνου, ἀλλὰ ἐκ τῷ πνεύματι ἐκ πίστεως ἄβρα-
 αμ, ὃς ἐστὶ πατὴρ πάντων ἡμῶν. κατὰ τὸ γέ-
 γραπταί, ὅτι πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθει-
 κά σε, κατ' ἐναντίον, ὃν ἐπίσθυσε θεοῦ, τοῦ ζωο-
 ποιού

apud deū. Quid enim scriptura dicit?
 Credidit autē Abraham deo, & impu-
 tatū est ei ad iusticiā. Ei uero qui opa-
 tur, merces nō imputat̄ secundum gra-
 tiam, sed secundū debitū. Porro ei qui
 non operat̄, credit autē in eum qui iu-
 stificat impiū, imputat̄ fides sua ad iu-
 sticiam. Quēadmodū & David dicit,
 beatificationem hominis, cui deus im-
 putat iusticiam, absq; operibus. Beati-
 quorū remissæ sunt iniquitates, & quo-
 rū obiecta sunt peccata. Beatus uir, cui
 non imputarit dominus peccatum. Be-
 atificatio igitur hæc, in præpucium, an
 in circūcisionem? Dicimus enim quod
 imputata fuerit Abrahæ fides, ad iusti-
 ficationē. Quomodo ergo imputata ē,
 cum esset in circūcisione, an cū esset in
 præpucio? Nō in circūcisione, sed in
 præpucio. Et signū accepit circūcisiōis,
 obsignaculū iusticiæ fidei, quæ erat in
 præpucio, ut esset pater oim credentiū
 p præpuciū, ut imputaret̄ & illis iusti-
 cia, pater inq; circūcisiōis, ijs q nō solū
 essent ex circūcisiōe, sed etiā ingrederē-
 tur uestigijs fidei, quæ fuit in præputio
 patris nostri Abrahæ. Nō enī p legē p-
 missio cōtigit Abrahæ, aut semini eius,
 illū hæredē fore mūdi, sed p iusticiā fi-
 dei. Etenī si ijs q ex lege sūt, hæredes sūt
 inanis facta est fides, & irrita facta est
 pmissio. Nā lex irā opatur. Sigdē ubi
 nō est lex, ibi nec trāsgressio. Idcirco ex
 fide, ut secundū gratiā, ut firma esset p-
 missio uniuerso semini, non solū ei, qd̄
 est ex lege, uezetia ei, qd̄ ē ex fide Abra-
 hæ, q est pater omniū nostrū. Sicut scri-
 ptū est. Patrē multarū gentiū constitui-
 te. Ad exēplū dei cui crediderat, qui ui-
 uificat

A iij uificat

ποιοῦν τὸν νεκρὸν, καὶ καλοῦν τὰ μὴ ὄντα, ὡς ὄντα, ὅς παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι ἐπίσθυσεν, εἰς τὸ γενέσθαι ἀντὶ πατέρα πολλῶν ἐθνῶν, κατὰ δ' εἰρημνίον, οὕτως ἔσαι δ' ἀπέρμα σου, Ἐ μὴ ἀδενήσας τῆ πίσεα, ὃν κατενόησε δ' ἑαυτῷ σῶμα ἡδὴ νεκρωμνίον, ἕκαπταέτης που ὑπάρχων, καὶ πλὴν νέκρωσιν τῆς μήτρας, σάρρα, εἰς δὲ πλὴν ἐπαγγελίᾳ τῷ θεοῦ ὃν διεκρίθη τῆ ἀπισίᾳ, ἀλλ' ἐνεδωσάμην τῆ πίσεα, δούε δόξα μ' ἑσθ' ἀπὸ καὶ πληροφορηθεῖς, ὅτι ὁ ἐπαγγέλλεται, δωατός ὅτι καὶ ποιῆσαι, διὸ καὶ ἐλογίσθη ἀντὸς εἰς δικαιοσύνην, οὐκ ἐγρέφα δὲ δι' αὐτὸν μόνον, ὅτι ἐλογίσθη ἀντὸς, ἀλλὰ Ἐ δι' ἡμᾶς, οἷς μέλλει λογιζέσθαι, τῆς πιστεύουσι ἐπὶ τῷ εἰρημνίῳ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ τὸν κύριον ἡμῶν ἐκ νεκρῶν, ὅς παρὰ δόξαν διὰ τὰ παραπτώματα ἡμῶν, καὶ ἡτέρον διὰ τὴν δικαιοσύνην ἡμῶν.

I A

Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίσεως, ἐιρήνῃ ἔχομεν πρὸς τὸν θεόν, διὰ τὸ κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, διὸ καὶ τῷ προσώπῳ ἔχῃ καμνί τῆ πίσεως, εἰς τὴ χάριμ ταύτην, ἐμῆ ἐσῆκαμον καὶ καυχώμεθα, ἐπ' ἐλπίδι τ' δόξης τ' θεοῦ, οὐ μόνον ἡ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσι, εἰδότες, ὅτι ἡ θλίψις ὑπομονὴν καταργάζεται, ἡ ἡ ὑπομονὴ δοκιμὴν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλπίς οὐ καταχίνα, ὅτι ἡ ἀγάπη τ' θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, διὰ πνεύματος ἁγίου, τ' θεοῦ ἡμῶν.

I B

Ἐτὶ δὲ ΧΡΙΣΤΟΣ, ὄντως ἡμῶν ἀδενῶν ἡμῶν καιρῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε. μολίς γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις ἀποθανεῖται, ὑπὲρ δὲ τοῦ ἀγαθοῦ τάχα τις καὶ τολμᾷ ἀποθανεῖν. Σωίσκοι δὲ πλὴν ἑαυτῶ ἀγάπῃ εἰς ἡμᾶς, ὁ θεός, ὅτι ἔτι ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν, ΧΡΙΣΤΟΣ ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε. πολλῶν οὖν μάλλον δικαιοθέντες νῦν ἐπ' ἑσθ' ἁμαρτιαν ἡμῶν, σωθῆσόμεθα δι' αὐτοῦ, ἀπ' ἐσθ' ὀργῆς. εἰ γὰρ

uificat mortuos, & uocat ea quæ nō sūt tāc̄s̄ sint, q̄ prater spem in spe credidit, se fore patrē multarū gentium, iuxta id quod dictū est, Sic erit semē tuū. ac nō infirmatus fide, haud cōfyderauit suū ipsius corpus, iā emortuū, cū centū fere nat⁹ esset ānos, nec emortuā uuluā Sara, uerū ad p̄missionē dei, nō h̄sitabat incredulitate, sed robustus factus est fide, dans gloriā deo. certa p̄suasione accepta, quod is q̄ promiserat, potēs esset & p̄stare. Quapropter teiā imputatū est illi ad iusticiā. Non scriptū est autē, p̄pter illū tantū, imputatū fuisse illi, sed etiā p̄pter nos, q̄bus imputabit, credentibus in eū, q̄ excitauit Iesum dñm nostrū a mortuis, q̄ traditus fuit p̄pter pctā nostra, & excitatus est p̄pter iustificationē nostri. Iustificati igit̄ ex fide, pacē habemus erga deum, p̄ dñm nostrū Iesum Christū, p̄ quē & contigit nobis, ut fide p̄duceremur i gratiā h̄ac, in qua stamus & gloriamur, in spe gloriæ dei. Nec id solū, uerū etiā gloriamur in afflictionibus, scientes q̄ afflictio patientiā pariat, patientia uero p̄bationē, p̄batio autē spem. Spes autē nō pudefacit, q̄ dilectio dei effusa sit i cordibus nostris, p̄ spiritū sc̄tm̄ q̄ datus est nobis. Christus em̄ cū adhuc essemus infirmi, iuxta temporis rationē, pro impijs mortuus ē. Nā uix pro iusto q̄s̄ morietur. Siquidem p̄ bono forsitan aliquis etiam mori sustinet. Commendat autem suam charitatem erga nos deus, q̄ cum adhuc essemus peccatores, Christus pro nobis mortuus fuit. Multo igitur magis iustificati, nunc in sanguine eius seruabimur p̄ eū ab ira. Nam si

V

Nam si

Εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες, κατηλλάγημεν θεῷ
 θεῷ, διὰ τὸ θανάτου τοῦ ἰοῦ αὐτοῦ, πολλοὶ μᾶλ-
 λον καταλλαγέντες σωθῆσόμεθα ἐν τῇ ζωῇ
 αὐτοῦ, οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι ἐν
 θεῷ θεῷ διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙ-
 ΣΤΟΥ, δι' οὗ ἡμῶν πῶς καταλλάξωμεν ἑλάβο-
 μεν. Διὰ τοῦτο, ὡς πρὶν δι' ἐνός ἀνθρώπου ἢ
 ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθε, καὶ διὰ
 πῶς ἁμαρτία ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάν-
 τας ἀνθρώπους ὁ θάνατος εἰσῆλθε, ἐφ' ᾧ πάν-
 τες ἥμαρτον. Ἄξι γὰρ νόμου ἁμαρτία ἦν ἐν
 κόσμῳ, ἁμαρτία δὲ οὐκ ἐλλογέται, μὴ ὄν-
 τος νόμου.

Γ ΑΛΛ' ἡ βασιλεία τοῦ θανάτου ἀπὸ ἀδάμ
 μέχρι μωσέως, καὶ ἐπὶ τοῖς μὴ ἁμαρτήσαν-
 τας ἐπὶ θεῷ ὁμοιωματι φησὶ παραβάσεως

Δ ἀδάμ, ὅς ἐστι τὸ πῶς τὸ μέλλον τῶν. ΑΛΛ'
 οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα, οὕτως καὶ τὸ χάρι-
 σμα. Εἰ γὰρ θεῷ τῶν ἐνός παραπτώματι ὅτι
 πολλοὶ ἀπέθανον, πολλοὶ μᾶλλον ἢ χάρις ἔ-
 θεῶν, καὶ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι, τῶν ἐνός ἀνθρώπου
 ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσ-
 σόνσε, καὶ ὅτι ὡς δι' ἐνός ἁμαρτήσαντος, τὸ
 δῶρημα, τὸ μὴ ἐκ κριμα δὲ ἐνός εἰς κατά-
 κριμα, τὸ δὲ χάρισμα ἐκ πολλῶν παραπτώ-
 μάτων εἰς δικαίωμα. Εἰ γὰρ τῶν ἐνός
 παραπτώματι, ὁ θάνατος ἐβασιλεύσε διὰ τὸ
 ἐνός, πολλοὶ μᾶλλον ὅτι τὸ πρῶτον εἰς χά-
 ρις, καὶ φησὶ δωρεὰς φησὶ δικαιοσύνης λαμ-
 βάνοντες ἐν ζωῇ βασιλείουσι, διὰ τὸ ἐνός
 ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. Ἄρα οὕτως δι' ἐνός παρα-
 πτώματι εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς κατά-
 κριμα, οὕτως ἐπὶ ἐνός δικαίωματι, εἰς
 πάντας ἀνθρώπους, εἰς δικαιοσύνην ζωῆς. ὡς πρὶν
 γὰρ διὰ φησὶ παρακοῆς τῶν ἐνός ἀνθρώπου
 ἁμαρτωλοὶ καθεσάθημεν οἱ πολλοί, οὕτως
 ἐπὶ διὰ τὸ ὑπακοῆς τῶν ἐνός δίκαιοι κατασα-
 θήσονται οἱ πολλοί. Νόμος δὲ παρεσῆλθε, ἵ-
 να πλεονάσῃ τὸ παράπτωμα, οὗ ἔ-
 πλεονή-
 σασιμ ἢ

Nam si cum inimici essemus, reconcilia-
 ti fuimus deo, per mortē filij eius, multo
 magis recōciliati seruabimur in uita ip-
 sius. Non solū autē hoc, uerū etiā gloriā/
 tes, in deo, per dominū nostrum Iesum
 Christum, per quem nunc reconciliatio-
 nē affecti sumus. Propterea, quēadmo-
 dū ppter unū hoīem, peccatū in mūdū
 introijt, & propter peccatū mors, & sic
 in omnes homines mors peruasit, in eo
 quod omnes peccauimus. Usq; ad legē
 enim peccatum erat in mundo, porro
 peccatum non imputatur, cum non est
 lex. Imo regnauit mors ab Adam, usq;
 ad Moysen, in eos quoq; qui nō pecca-
 uerant, in similitudine transgressionis
 Adam, qui est forma futuri. At non ut
 peccatum, ita & donum. Nam si unius
 delicto, multi mortui sunt, multo magis
 gratia dei, & donum in gratia, quæ fuit
 unius hominis Iesu Christi, in multos
 exuberauit. Et non sicut per unum qui
 peccauerat, uenerat mors, ita donum.
 Nam iudicium quidem ex uno in con-
 demnationem, donum autem ex mul-
 tis delictis in iustificationem. Etenim si
 per unius delictum, mors regnauit per
 unum, multo magis ἢ, qui exuperantiā
 gratiæ & doni iusticiæ accipiunt, in uita
 regnant per unum Iesum Christū. Itaq;
 sicut p unius delictū, in oēs hoīes, ad cō-
 demnationem, ita & per unius iustifica-
 tionem, in omnes homines ad iustifica-
 tionem uitæ. Quemadmodū enim per
 inobedientiam unius hominis, pec-
 catores constituti fuimus multi, ita per
 obedientiam unius, iusti constituen-
 tur multi. Cæterum lex obiter subijt,
 ut abundaret delictū. Vbi uero exube-
 rauit

νασέμ ἡ ἁμαρτία, ὑπερπερείσθησέν ἡ χάρις,
 ἵνα ὡσπερ ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θανάτῳ,
 οὕτως καὶ ἡ χάρις βασιλεύσῃ διὰ δικαιοσύνης
 εἰς ζωὴν αἰώνιον, διὰ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

I E Τί οὖν ἐροῦμεν, ἐπιμενόμεν τῇ ἁμαρτίᾳ,
 ἵνα ἡ χάρις πλεονάσῃ; μὴ γάρ οἳ. οἵτινες ἀπεθάνονμεν τῇ ἁμαρτίᾳ, πῶς ἔτι ζήσομεν ἐν αὐτῇ;
 Ἡ ἀγνοήτε, ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς ΧΡΙΣΤΟΝ ἸΗΣΟΥΝ εἰς τὸ θάνατον αὐτοῦ, ἐβαπτίσθημεν, σωεῖσθαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ἁμαρτιώδη σώματος, ἵνα ὡσπερ ἡ γέρουσα ΧΡΙΣΤΟΣ ἐκ νεκρῶν, διὰ τὸ δόξης τοῦ πατρὸς, οὕτως καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς προσπαθίσωμεν. εἰ δὲ σύμφυτοι γεινόμεθα τῷ ὁμοιωματι τῷ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ οὐ φθίνομεν ἀνάσσειν ὡς ἐσόμεθα. τοῦτο γινώσκοντες, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος ἐσυνεστυγνίσθη, ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μὴ ἐπιδοῦν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ. οὐ γὰρ ἀποθανόντες, δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. εἰ δὲ ἀπεθάνομεν σὺν ΧΡΙΣΤΩ, πῶς ζήσομεν, ὅτι καὶ συζήσομεν αὐτῷ. εἰδότες, ὅτι ΧΡΙΣΤΟΣ ἔγερθη ἐκ νεκρῶν, οὐκ ἔτι ἀποθνήσκει, θάνατος αὐτοῦ οὐκ ἔτι κυριεύει. ὁ γὰρ ἀπέθανε, τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀπέθανε ἐφ' ἅπασι, ἀλλὰ οὐκ ἔτι ἔστι τῷ θεῷ. οὕτως καὶ ἡμεῖς λογίζομε ἐαυτοὺς, νεκροὺς μὲν εἶναι τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῶντας δὲ τῷ θεῷ, ἐν ΧΡΙΣΤΩ ἸΗΣΩ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

I 5 μὴ οὖν βασιλευέτω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ἡμῶν σώματι, εἰς τὸ ὑπακούειν αὐτῇ ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτῆς, μηδὲ παραδάνετε τὰ μέλη ἡμῶν, ὅπλα ἀδικίας τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ παραστήσατε ἑαυτοὺς τῷ θεῷ, ὡς ἐκ νεκρῶν ζῶντας, καὶ τὰ μέλη ἡμῶν, ὅπλα δικαιοσύνης τῷ θεῷ. ἁμαρτία γὰρ ἡμῶν οὐ κυριεύσει. οὐ γὰρ ἐστέ ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν. τί οὖν; ἁμαρτησομεν, ὅτι οὐκ ἐσμὲν ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν; μὴ γάρ οἳ. οὐκ οἶδατε, ὅτι ὃ παραδάνετε ἑαυτοὺς δούλους, εἰς ὑπα

rauit peccatū. ibi magis exuberavit gratia, ut quemadmodū regnauerat peccatū in morte, sic & gratia regnaret p iusticiā in uitam aeternam, per Iesum Christum.

VI Quid igit dicem⁹. Manebim⁹ in peccato, ut gratia abundet. Absit. Qui mortui sum⁹ pctō, quō post hac uiuimus in eo. An ignoratis. q̄ quicumq; baptizati sumus in Christo Iesu, in morte eius baptizati sumus. Sepulti igitur sumus una cū illo p̄ bap̄tisma, in morte, ut quemadmodū excitat⁹ est Christ⁹ ex mortuis, p̄ gloriā patris, ita & nos in nouitate uitae ambulemus. Nā si in sititij facti sum⁹ illi, p̄ similitudinē mortis ei⁹, nimirū & resurrectionis erimus, illud sciētes, quod uetus ille noster homo cū illo crucifixus est, ut aboleretur corpus peccati. ut post hac nō seruiamus peccato. Et em̄ q mortuus est, iustificatus est a peccato. Qz si mortui sumus cum Christo, credimus, q̄ & uiuimus cū illo. Sciētes, q̄ Christ⁹ excitatus a mortuis, non amplius moritur, mors illi nō ampli⁹ dominat. Nā qd mortu⁹ fuit pctō, mortu⁹ fuit semel, qd aut̄ uiuit, uiuit deo. Ita & uos exiſtimate uos ipsos, mortuos quidē esse pctō, uiuētes aut̄ deo, in Christo Iesu dño nostro. Ne regnet igitur peccatū in mortali uestro corpore, ut obediatis illi, in cupiditate tibus eius, neq; accommodetis mēbra uestra, arma iniusticiā peccato, sed accommodetis uosmetipſos deo, uelut ex mortuis uiuētes, & membra uestra arma iusticiā deo. Peccatū em̄ uobis nō dominabit. Nō em̄ estis sub lege, sed sub gratia. Quid igit? Peccabimus, q̄ non sumus sub lege, sed sub gratia. Absit. An nescitis, q̄ cui accommodatis uos ipsos seruos ad obediēti-

εἰς ὑπακοῶν, δούλοι ἐσεῖ, ὧ ὑπακούετε, ἢ τῆ
 ἀμαρτίας, εἰς θάνατον, ἢ ὑπακοῆς εἰς δικαιο
 σωσίω; χάρις δὲ τοῦ θεοῦ, ὅτι ἦτε δούλοι
 τοῦ ἁμαρτίας, ὑπακούσατε δὲ ἐκ καρδίας, εἰς
 τὸν παρὰ δόθητε τύπον διδασχῆς, ἐλευθέρω
 θέντες δὲ ἀπὸ τοῦ ἁμαρτίας, ἐδουλώθητε τῆ
 δικαιοσύνης. ἀνθρώπινον λέγω, διὰ τὴν ἀ
 σθένειαν τοῦ σαρκὸς ὑμῶν. ὡσαύτως γὰρ πα
 ρεσήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δουλά τῆ ἀκαθαρ
 σίας, καὶ τῆ ἀνομίας, εἰς τὴν ἀνομίαν, οὕτως
 καὶ νῦν παρεσήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δού
 λα τῆ δικαιοσύνης, εἰς ἀγίασμόν. ὅτι γὰρ
 δούλοι ἦτε τοῦ ἁμαρτίας, ἐλευθῆροι ἦτε τῆ
 δικαιοσύνης. τίνα οὖν καρπὸν εἶχετε τότε,
 ἐφ' οἷς νῦν ἐπαιχάζεσθε, τὸ ἵ ἐλθὲ ἐκεί
 νων θάνατος, κινῶ δὲ ἐλευθέρωθέντες ἀπὸ
 τοῦ ἁμαρτίας, δουλωθέντες δὲ τοῦ θεοῦ, ἔχε
 τε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἀγίασμόν, τὸ δὲ
 τέλος, ζωὴν αἰώνιον. τὰ γὰρ ὀφύοντα τῆς
 ἀμαρτίας θάνατος, τὸ δὲ χάρισμα τοῦ θεοῦ, ζωὴ
 αἰώνιος, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ κυρίῳ ἡμῶν.
 Ἡ δὲ νοεῖτε ἀδελφοί, ἰδιώσκουσι ἢ νόμον
 λαλῶν, ὅτι ὁ νόμος κυριεύει τοῦ ἀνθρώπου,
 ἐφ' ὅσον χρόνον ζῆ; ἢ γὰρ ὑπανδρὸς γυνῆ,
 τοῦ ζῶντι ἀνδρὶ δέεται νόμος, ἐὰν δὲ
 ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, κατήρηται ἀπὸ τοῦ νόμου
 τὸ ἀνδρὸς. Ἄρα οὖν ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς, μοι
 χαλίς χρηματίζου, ἐὰν γήνηται ἀνδρὶ ἐτέ
 ρω, ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρη ὄσιν ἀπὸ
 τοῦ νόμου, ἢ μὴ εἶναι ἀντιῶ μοιχαλίδα, γε
 νομνίῳ ἀνδρὶ ἐτέρω. ὡς τε ἀδελφοί μου καὶ
 ὑμεῖς ἐθανατώθητε τοῦ νόμου, διὰ τὸ σῶμα
 τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ γενέσθαι
 ὑμᾶς ἐτέρω, τοῦ ἐκ νεκρῶν ἐγεσθέντι, ἵνα
 καρποφορήσωμεν τοῦ θεοῦ. ὅτι ὡς ἡμερ ἐν
 τῆ σαρκί, τὰ παθήματα τῶν ἁμαρτιῶν, τὰ
 διὰ τὸν νόμον ἐνεργήθη ἐν ἡμῖν μέλεσι ἡμῶν,
 εἰς τὸ καρποφορήσωμεν τοῦ θανάτου. κινῶ δὲ
 κατηρηθῆμεν ἀπὸ τοῦ νόμου, ἀποθανόν
 τες ἐν

ad obedientiam, eius serui estis, cui obe
 ditis, siue peccati in mortem, siue obedi
 entia in iusticia. Gratia autē deo, quod
 fuistis serui peccati, sed obedistis ex cor
 de, in eā in quā traducti estis formā do
 ctrinae. Caeterū liberati a pctō, serui fa
 cti estis iusticiae. Humanū quiddā dico, p
 pter infirmitatē carnis uestrae. Quemad
 modum enim praebuistis mēbra uestra,
 serua immundiciae & iniquitati, in iniq
 tatem, sic & nunc praebete mēbra uestra
 iusticiae, in sanctificationem. Cum enim
 serui essetis peccati, liberi eratis iusticiae.
 Quem igitur fructum habebatis tūc in
 his, de quibus nūc erubescitis? Nam fin is
 illorū mors. Nūc ὅ liberi facti a pecca
 to, serui autē facti deo, habetis fructū ue
 strum, in sanctificationem, fructum au
 tem uitam aeternam. Etenim ^{in peccato} a
 menta peccati, mors, donum autem dei,
 uita aeterna, in Christo Iesu domino
 nostro.

VII

An ignoratis fratres (Sciētibus enim
 legem loquor) quod lex dominetur ho
 mini, quā diu uiuit? Nam uiro obnoxia
 mulier, uiuenti uiro alligata est per le
 gem, quod si mortuus fuerit uir, liberata
 est a lege uiri. Proinde uiuente uiro, ad
 altera iudicabitur, si cœperit altero uiro
 iungi. Sin autem mortuus fuerit uir, libe
 ra est a lege uiri, ut non sit adultera, si iū
 cta fuerit alteri uiro. Itaq; fratres mei,
 uos quoq; mortificati estis legi, per cor
 pus Christi, ut iungeremini alteri, ei qui
 a mortuis surrexit, ut fructificem⁹ deo.
 Cum enim essemus in carne, affectus
 peccatorū, q sunt p legē, operabantur in
 membris nostris ad fructificādū morti.
 Nunc autem liberati sumus a lege mor
 tui in

Epistola
 ratiōnem sibi magis
 in mente & gratia
 in uita uiam per
 Quid dicit? Mand
 cato uerū abundet
 tuū sicut quō post
 eor. An ignoratis q
 in uita in Christo Iesu, in
 baptizati sumus. Sepul
 crum in illo p baptizati in
 ad mortem cruciat⁹ est
 is p qd a patris, ita & nos
 aite ab obitu. Nā si
 m⁹ illi p iudicāte mortis ei
 re iudicāte mortis ei
 uetus ille noster homo cū illo
 est, ut aboleretur corpus pecc
 hac nō seruiamus peccato. Eten
 im est iustificatus est a peccat
 to in uita cum Christo, sicut
 & uiuimus cū illo. Sciētibus q
 catus a mortuis, non ampli
 uos illi nō ampli⁹ domini
 uos sicut peccatō, mortu⁹ fuit
 iū uita, uiuit deo. Ita & uos
 uos ipsos mortuos quidē er
 tes autē deo in Christo Iesu
 Ne ignetis igitur peccatū in
 stro corpore ut obediatis il
 libus eius, ne qd accomodat
 stra, arma iniusticiae pecc
 modetis uos in ipsis do
 uis uiuētis, & membra i
 sticiae deo. Peccatū em cū
 bit⁹. Nō em estis sub legē
 Quid igitur? Peccatū q
 sub lege, sed sub gratia
 tis, q cū uiuimus in

τις ἢ ὡς καθήχόμεθα, ὡς τε δούλευμεν ὑμᾶς
 ἐν κοινότητι πνεύματος, ἢ ὡς παλαιότητι
 ἡρώματων. τί οὐκ ἐροῦμεν, ὁ νόμος ἁ-
 μαρτία, μὴ ἡγοίτο. ἀλλὰ πλὴν ἁμαρτίαν
 οὐκ ἔγνωμεν, εἰ μὴ διὰ νόμου. τίς τε γὰρ ἐπί-
 θυμίαν οὐκ ἔδειξεν, εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγε, οὐκ
 ἐπιθυμήσα. ἀφορμὴν δὲ λαβοῦσα, ἡ ἁμαρ-
 τία διὰ τὸ ἐντολῆς, κατεργάσατο ἐν ἐμοὶ
 πᾶσαν ἐπιθυμίαν. χωρὶς γὰρ νόμου, ἁμαρ-
 τία νεκρά. ἐγὼ δὲ ἔζω χωρὶς νόμου ποτέ.
 ἐλθούσης δὲ τοῦ ἐντολῆς, ἡ ἁμαρτία ἀνέ-
 ζησεν, ἐγὼ δὲ ἀπέθανον. καὶ ἐνεβλήθη μοι τὸ
 ἐντολὴν ἢ εἰς ζωὴν, ἀπὸ τῆς θανάτου. ἡ δὲ ἁμαρ-
 τία ἀφορμὴν λαβοῦσα διὰ τὸ ἐντολῆς, ἔζη-
 κτισέ με, ὡς δὲ ἀπέθανον. ὡς τε ὁ μὲν
 νόμος ἁγίος, ὡς ἡ ἐντολή, ἁγία καὶ δι-
 καία καὶ ἁγία. τὸ οὐκ ἀγαθόν, ἐμοὶ γένοι-
 νε θάνατος, μὴ ἡγοίτο. ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία
 ἵνα φανῇ ἁμαρτία, διὰ τὸ ἀγαθὸν μοι, κα-
 τεργάζομένη θάνατον, ἵνα ἡγοίτο κατὰ
 ὑπερβολὴν ἁμαρτωλὸς ἡ ἁμαρτία, διὰ τοῦ
 ἐντολῆς. οἶδα μὲν γὰρ, ὅτι ὁ νόμος πνευ-
 ματικός ἐστίν. ἐγὼ δὲ σαρκικός εἰμι, πεπρα-
 μένος ὑπὲρ πλὴν ἁμαρτίαν. ὁ γὰρ κατεργά-
 ζομαι, οὐ γινώσκω. οὐ γὰρ ὁ θέλω, τοῦτο
 πράσσω, ἀλλ' ὁ μῖσθω, τοῦτο ποίω. εἰ δὲ ὁ οὐ
 θέλω, ἵστω πρὸς, σύμφημι τῷ νόμῳ, ὅτι κα-
 λός. κινῶ δὲ οὐκ ἔτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐ-
 τὸ, ἀλλ' ἡ οἰκίσσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. οἶδα δὲ,
 ὅτι οὐκ οἰκῶ ἐν ἐμοὶ, τουτέστι ἐν τῇ σαρκί
 μου, ἀγαθόν. τὸ γὰρ θέλω παράκατά μοι.
 τὸ δὲ κατεργάζεσθαι τὸ καλόν, οὐκ εὐρίσκω.
 οὐ γὰρ ὁ θέλω ποίω ἀγαθόν, ἀλλ' ὁ οὐ θέ-
 λω κακόν, τοῦτο πράσσω. εἰ δὲ ὁ οὐ θέλω
 ἐγὼ, τοῦτο ποίω, οὐκ ἔτι ἐγὼ κατεργάζο-
 μαί αὐτὸ, ἀλλ' ἡ οἰκίσσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία.
 εὐρίσκω ἄρα τὸν νόμον τὸ θέλωντι ἐμοὶ
 παρῆναι τὸ καλόν, ὅτι ἐμοὶ δὲ κακόν παράκα-
 ται. σιωπῶ γὰρ τῷ νόμῳ τῷ θεοῦ κατὰ
 τὸν ἔσω

tui in q̄ detinebamur, ut seruiam⁹ in no-
 uitate spiritus, & non uetustate litterarū.
 Quid ergo dicemus? Lex peccatum est?
 Absit. Sed peccatum non cognoui, nisi
 per legem. Nam & concupiscentiam nō
 nouissem, nisi lex dixisset, non concupi-
 sces. Sed occasione accepta, peccatū per
 præceptum, genuit in me omnē cōcupi-
 scentiā. Siq̄dē absq; lege, pctm̄ erat mor-
 tuū. Ego autē uiuebā sine lege quondā.
 Porro ueniēte mādato, peccatū reuixit,
 ego ὕο mortu⁹ sum. Et reptū ē, mādātū
 qđ institutū erat ad uitā, id mihi esse ad
 mortē. Nā pctm̄ occasiōe accepta p̄ præ-
 ceptū, decepit me, & p̄ illd' occidit. Itaq;
 lex ipsa qđ sancta, & mandatū sanctū
 & iustū & bonū. Ergo quod bonū erat,
 mihi factū est mors? Absit. Imo peccatū.
 Vt appareret peccatū, p̄ id, quod erat
 bonū, mihi gignere mortē, ut fieret ma-
 iorem in modū peccaminosum peccatū
 per præceptū. Scimus enim, qđ lex spiri-
 tualis est. Ego autem carnalis sum, uen-
 ditus sub peccatū. Quod enim ago, nō
 probo. Nō enim quod uolo, hoc facio,
 sed qđ odi, hoc ago. Si uero qđ non uo-
 lo, hoc facio, consentio legi, quod bona
 est. Nunc autem nō iam ego facio illud,
 sed inhabitās in me peccatū. Noui em̄,
 quod non habitat in me, hoc est in car-
 ne mea bonum. Nam uelle adest mihi,
 at facere bonum non reperio. Nō enim
 quod uolo, facio bonū, sed qđ non uolo
 malum, hoc ago. Porro si quod non uo-
 lo ego, hoc facio, non iam ego operor il-
 lud, sed inhabitans in me peccatum. Re-
 perio igitur legem uolenti mihi face-
 re bonum, qđ mihi malum adiunctum
 est. Delectat enim me lex dei, secundū
 internū

ἄνθρωπον. βλέπω δὲ ἔτρονον νόμου
 ἐν ᾧ ἦν μέλεσί μου, ἀντίτραχυνόμενον ἑ
 ἑσώ μου, καὶ αἰχμαλωτίζοντά
 με ἑσώ μου ἢ ἁμαρτίας, ἑσώ ὄντι ἐν τοῖς
 μέλεσί μου. ταλάσσωμαι ἐγὼ ἄνθρωπος,
 τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος ἢ θανά
 τος τούτου; εὐχαριστῶ τῷ θεῷ, διὰ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙ
 ΣΤΟΥ ἢ κυρίου ἡμῶν, ἅρα ὅω ἀντὶς ἐγὼ ἑσώ
 ἄμαρτίας. οὐδὲ ἅρα ὑμῶν κατὰ κριμα
 ῖας ἐν ΧΡΙΣΤῳ ἸΗΣΩ, μὴ κατὰ σάρκα πε
 ριπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα. οὐ γὰρ νό
 μος ἢ πνεύματος ἐστὶ ζωὴς ἐν ΧΡΙΣΤῳ ἸΗ
 ΣΟΥ ἡλυθέρωσέ με ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρ
 τίας, καὶ τοῦ θανάτου. τὸ γὰρ ἀδάνατον
 τοῦ νόμου ἐν ᾧ ἦ ἡδύναει διὰ ἑσώ σαρκὸς, ὁ θε
 ὸς τὸν ἑαυτοῦ ἢ ὁρῶμεν ἐν ὁμοιώματι
 σαρκὸς ἁμαρτίας, καὶ περὶ ἁμαρτίας, κα
 τέργινε πλὴν ἁμαρτίας, ἐν τῇ σαρκί, ἵνα τὸ δι
 καίωμα τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ὑμῖν, τοῖς
 μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ
 πνεῦμα. οἱ γὰρ κατὰ σάρκα ὄντες, τὰ τῆς
 σαρκὸς φρονοῦσιν. οἱ δὲ κατὰ πνεῦμα, τὰ ἢ
 πνεύματος. τὸ γὰρ φρόνημα ἐστὶν σαρ
 κὸς, θάνατος. τὸ ἢ φρόνημα ἢ πνεύματος,
 ζωὴ καὶ εἰρήνη. διότι τὸ φρόνημα ἐστὶν σαρκὸς
 ἔχθρα εἰς θεόν. τὸ γὰρ νόμος τοῦ θεοῦ ὄνχ
 ὑποτάσσεται, ὅν δὲ γὰρ δάναται. οἱ δὲ ἐν
 σαρκὶ ὄντες, δεῖ ἄρεσαι ὅν δάναται. ἡμεῖς
 δὲ οὐκ ἐστέ ἐν σαρκί, ἀλλὰ ἐν πνεύματι, εἴπερ
 πνεῦμα θεοῦ ὀικᾷ ἐν ὑμῖν. εἰδέτε πνεῦ
 μα ΧΡΙΣΤΟΥ ὄνχ ἔχα, οὐτὸ οὐκ ἐστὶ ἀν
 τὸ. εἰ δὲ ΧΡΙΣΤΟΣ ἐν ὑμῖν, τὸ μὴ σῶμα
 νεκρῶν διὰ ἁμαρτίας, τὸ δὲ πνεῦμα ζωὴς,
 διὰ δικαιοσύνης. εἰ δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐγγί
 ραντος ἸΗΣΟΥ ἐκ νεκρῶν ὀικᾷ ἐν ὑμῖν, ὁ
 ἐγείρας τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ ἐκ νεκρῶν, ζωοποι
 ἠσῆ καὶ τὰ θνητὰ σώματα ὑμῶν, διὰ τὸ ἐνοί
 κω ἄντῳ πνεῦμα ἐν ὑμῖν. ἅρα ὅω
 ἑδελφοί

internū hominem. Sed uideo aliam le
 gem in membris meis, rebellantem legi
 mētis meae, & captiuū reddentē me legi
 pcti. quæ est in mēbrismeis. Miser ego
 homo, quis me liberabit ex corpe mor
 tis hoc? Gratias ago deo, p̄ Iesum Chri
 stum dominū nostrum. Itaq; idem ego
 mente quidem seruius legi dei, carne ue
 ro legi peccati. Nulla igitur nunc con
 demnatio, his qui sunt in Christo Iesu,
 qui non iuxta carnem ambulant, sed iu
 xta sp̄ritū. Nam lex sp̄s uitæ in Chri
 sto Iesu, liberum me reddidit a iure pec
 cati & mortis. Etenim quod lex præsta
 re nō poterat, in quo imbecillis erat per
 carnem, deus proprio filio missio, in assi
 mulatione carnis peccati, & de peccato
 condemnauit peccatum, in carne, ut iu
 stificatio legis impleretur in nobis, qui
 non secundum carnem ambulamus, sed
 secundum spiritum. Nam qui carnales
 sunt, quæ carnis sunt cogitāt. Atqui spi
 rituales, quæ spiritus sunt. Nam pruden
 tia carnis, mors. prudentia uero spiritus,
 uita & pax. Propterea q; prudentia car
 nis, inimicitia est aduersus deū. nam le
 gi dei non subdit, siquidē ne potest qui
 dem. Qui uero in carne sunt, deo place
 re non possunt. Vos autem non estis in
 carne, sed in spiritu, siquidem sp̄it⁹ dei
 habitat in uobis. Q; si q; sp̄ritū Chri
 sti nō habet, hic nō est eius. Q; si Chri
 stus in uobis, corpus quidem mortuū
 est, propter pctm, sp̄s autē uita, propter
 iustificationē. Q; si sp̄s eius qui excita
 uit Iesum a mortuis, habitat in uobis, q
 excitauit Christū ex mortuis, uiuificabit
 & mortalia corpa uestra, propter inha
 bitantē ipsius sp̄ritū in uobis. Proinde
 b fratres

VIII

in iē...
 uitat...
 Quib...
 Ab...
 per leg...
 nouit...
 les. Sol...
 peccat...
 kema...
 nu. Ego...
 P...
 ego...
 qd...
 moti...
 cepi...
 lex...
 &...
 mihi...
 nu. Ve...
 boni...
 orum...
 et...
 ralis...
 lras...
 rodo...
 sed...
 bo...
 est...
 sed...
 quod...
 ne...
 at...
 quod...
 malum...
 lo...
 lud...
 perio...
 te...
 est.

ἀδελφοὶ ὀφφλέτη ἴσμεν, ὅτι τῆ σαρκί, τῷ κτλ
 σάρκα ζῶν. εἰ δὲ κτλ σάρκα ζῆτε, μέλλετε ἀπ
 θνήσκειν, εἰ δὲ πνεύματι τὰς πράξεις τῆ σώμα
 τος θανατῶτε, ζήσεθε. Ὅσοι δὲ πνεύματι δεῖ
 ἄγονται, οὗτοι εἰσι υἱοὶ δεῦ. οὐ δὲ ἐλάβετε πνεῦ
 μα δουλείας πάλιν εἰς φόβον, ἀλλ' ἐλάβετε
 πνεῦμα υἱοθεσίας, ᾧ ὡς κρίζομεν, ἀββὰ ὁ
 πατήρ. Αὐτὸ τὸ πνεῦμα συμμαρτυροῖ τῷ
 πνεύματι ἡμῶν, ὅτι ἴσμεν τέκνα δεῦ. εἰ δὲ
 τέκνα, καὶ κληρονόμοι. κληρονόμοι μὲν δεῦ,
 συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ, ἕπερ συμ
 πάχομεν, ἵνα καὶ σωθῶμεθα. λογίζο
 μαί γὰρ, ὅτι οὐκ ἔστι τὰ παθήματα τοῦ
 νῦν καιρῶ, πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξην ἀπ
 καλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. ἢ γὰρ ἀποκαταδο
 κία τῆ κτίσεως, τὴν ἀποκαλύψιμ τῶν ἡμῶν
 τῷ θεῷ ἀπεικάζεται. τῆ γὰρ ματαιότητι
 ἡ κτίσις ὑπετάθη, οὐκ ἐκούσα, ἀλλὰ διὰ τὸν
 ὑποτάξαντά ἐπ' ἐλπίδι. ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ
 κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ φθι δουλείας
 φθι φθορᾶς, εἰς τὴν ἐλευθερίαν φθι δόξης τῶν
 τέκνων τοῦ θεοῦ. οἶδα μὲν γὰρ, ὅτι πᾶ
 σα ἡ κτίσις συσενάξει καὶ σωθῆναι ἄρτι τοῦ
 νῦν, οὐ μόνον δε, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπαρ
 χὴν τοῦ πνεύματος ἔχοντες, καὶ ἡμεῖς
 αὐτοὶ ᾧ ἑαυτῶν σενάζομεν, ἡγοθεσίαν ἀπεκ
 δεχόμενοι, τὴν ἀπολύτρωσιν τῆ σώματος
 ἡμῶν. τῆ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν. ἐλπίς
 δὲ ἐλεπομένη οὐκ ἔστι ἐλπίς. ὁ γὰρ βλέ
 πει τὸ, τί καὶ ἐλπίζει, εἰδὲ ὅτι βλέπωμεν, ἐλ
 πίζομεν, δι' ὑπομονῆς ἀπεικδεχόμεθα.
 Ὡσαύτως ἡ δὲ τὸ πνεῦμα συναντίλαμβά
 νεται τὰς ἀδενείαις ἡμῶν. τὸ γὰρ τί προ
 σβιζόμεθα καθὸ δεῦ, οὐκ οἶδα μὲν, ἀλλ' αὐ
 τὸ δὲ πνεῦμα ὑπὲρ τῶν χάριτων ὑπὲρ ἡμῶν,
 σεναγμοῖς ἀλαλήτοις. ὁ δὲ ἐρθινῶν τὰς καρ
 δίας, εἰδὲ τί δὲ φρόνημα τῷ πνεύματος, ὅτι
 κτλ θεὸν ἐν τῶν χάριτων ὑπὲρ ἡμῶν, οἶδα μὲν ἡ,
 ὅτι τὸς ἀπαῶσι τὸν θεὸν πάντα σωεσθῆναι εἰς
 ἀγαθόν,
 bonum

fratres. debitores sumus, nō carnī, ut se
 cundū carnē uiuamus. Nā si secundum
 carnē uiixeritis, moriemini. Q. si spiritu
 facta corporis mortificatis, uiuetis. Ete
 nim quicūq; spiritu dei ducunt, hi sunt
 filij dei. Nō em̄ accepistis spiritū seruitu
 tis itez ad timorē, sed accepistis spiritū
 adoptiōis, in q̄ clamamus, abba pater.
 Idē spūs testimoniū phibet una cū spū
 ritu nostro, q; simus filij dei. Q. si filij,
 igit' & hæredes. Hæredes quidē dei, co
 hæredes autē Christi. Siquidē sū cū eo pa
 timur, ut & una cū illo glorificemur. Nā
 reputo, nō esse pares afflictioēs p̄sentis
 t̄pis, ad gloriā quæ reuelabit in nos. Ete
 nim sollicita creaturæ expectatio, reue
 lationē filiorū dei expectat. Quippe ua
 nitati creatura subiacet, nō uolēs, sed p
 pter eū, q; subiecit illā in spe. Qm̄ & ipsa
 creatura liberabit a seruitute corruptio
 nis, in libertatē gl̄iæ filiorū dei. Scimus
 em̄, q; oīs creatura congemiscit, simulq;
 nobiscū parturit, usq; ad hoc tēpus. Nō
 solū autē illa, sed & ipsi, q; primitias spūs
 habēt, & nos ip̄i in nobis ipsis gemim⁹,
 adoptionē expectātes, redēptionē cor
 poris nostri. Siquidē spe seruati sumus,
 porro spes si uideat, non est spes. Eteni
 qd̄ uidit aliq; ut quid etiā sperat. Si ue
 ro, qd̄ nō uidem⁹, speramus, p̄ patiētā
 expectam⁹. Cōsimiliter autē & spūs au
 xiliat infirmitatibus nostris. Siquidem
 hoc ip̄m, qd̄ oraturi sim⁹, ut oportet, nō
 nouim⁹, uez ipse spūs intercedit p̄ no
 bis, gemitib⁹ inenarrabilib⁹. At ille qui
 scrutat corda, nouit quis sit sensus spiri
 tus, quoniā secundum deum intercedit
 pro sanctis. Scimus autem, q; his qui di
 ligunt deum, oīa simul adiūmēto sūt in
 bonum

ἀγαθόν, τῆς κατὰ πρόθεσιν κλητοῦς οὐσίμ.
ὅτι οὗτος προέγνω, καὶ προώρισε, συμμόρφως
ἐν εἰκόνι τοῦ ἰησοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν
πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς.

κ β

οὗτος δὲ προώρισε, τούτους καὶ ἐκάλεσε,
καὶ οὗτος ἐκάλεσε, τούτους καὶ ἐδικαίωσε,
οὗτος δὲ ἐδικαίωσε, τούτους καὶ ἐδόξασε. τί ὁ
ἔροῦμι πρὸς ταῦτα; εἰ δὲ θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν,
τίς κατ' ἡμῶν; ὅσγε τοῦ ἰδίου ἰησοῦ οὐκ ἐφεί-
σατ', ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρεδωκεν
αὐτόν, ὥστε οὐχὶ καὶ σὺ αὐτοῦ τὰ πάντα
ἡμῖν χαρίζεται; τίς ἐγκαλέσει κατὰ
ἐλεκτῶν θεοῦ; θεὸς ὁ δικαίων, τίς ὁ κατὰ
κρίνων; ΧΡΙΣΤΟΣ ὁ ἀποθανὼν, μᾶλλον δὲ
καὶ ἐγερθεὶς, ὅς ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, ὅς
καὶ ἑντυγχάνα ὑπὲρ ἡμῶν; τίς ἡμᾶς χω-
ρίσει ἀπὸ τοῦ ἀγαπῆσαι τοῦ θεοῦ; ὀλίγη; ἢ
σενωχωρία; ἢ δίωγμός; ἢ λιμός; ἢ γυμνό-
της; ἢ κίνδυνος; ἢ μάχη; καὶ ὡς γέ-
γραπτα, ὅτι ἕνεκά σου θανατούμεθα ὅλην
τὴν ἡμέραν, ἐλογίζομεθα ὡς πρόσβατα σφα-
γῆς. ἀλλ' ἐν τούτοις πάνσιν ὑπερνηκώμεν,
διὰ τὸ ἀγαπήσασθαι ἡμᾶς, πέπεσμαι ἢ,
ὅτι οὐτε θάνατος, οὐτε ζωὴ, οὐτε ἄγγελοι, οὐ-
τε ἀρχαί, οὐτε δυνάμεις, οὐτε ἑνεστώτα, οὐτε
μέλλοντα, οὐτε ὑψώματα, οὐτε βάθος, οὐτέ τις
κτίσις ἐτέρα, δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ
τοῦ ἀγαπῆσαι τοῦ θεοῦ, καὶ ἐν ΧΡΙΣΤῳ ἸΗΣῳ
τοῦ κυρίου ἡμῶν. ἀλήθειαν λέγω ἐν ΧΡΙ-
ΣΤῳ, ὃν φέυδομαι, συμμαρτυροῦσός μοι ἐν
σωτηρίᾳ μου, ἐν πνεύματι ἁγίῳ, ὅτι
λύπημοι ὄσι μεγάλα, καὶ ἀδιάλαπτος ὁ δού-
νη τῆς καρδίας μου. ἠυχόμενος γὰρ αὐτὸς ἐπὶ
ἀνάδεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ ὑπὲρ πάντων
ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν μου, κατὰ
σάρκα, οἱ τινὲς εἰσὶν Ἰσραηλῖται, ὧν ἡ ἵσθησις
καὶ ἡ δόξα, καὶ αἱ διαθήκαι, καὶ ἡ νό-
μοθεσία, καὶ ἡ λατρεία, καὶ ἡ ἐπαγγελία,
ὧν οἱ πατέρες, καὶ ὅς ὧν ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ, τὸ κῆ-
σάρκα, ὁ

bonū, his qui iuxta propositum uocati
sunt. Quoniā quos præsciuit, eosdē &
prædefiniuit, conformes imaginis filij
sui, ut ipse sit primogenitus inter multos
fratres. Porro quos prædefinierat, eosdē
& uocauit. Et quos uocauit, eos & iustifi-
cavit. Quos autē iustificauit, hos & glori-
ficauit. Quid igit dicem⁹ ad hæc? Si de⁹
pro nobis, q̄s cōtra nos? Qui proprio fi-
lio nō pepercit, sed pro nobis oībus tra-
didit illū, q̄ fieri potest, ut nō & cū eodē
oīa nobis donet? Quis intentabit crimi-
na aduersus electos dei? Deus est q̄ iu-
dicat. Quis ille, q̄ cōdēnet? Nū Christ⁹,
q̄ mortuus est, imo q̄ & suscitatus est, q̄
etiā est in dextera dei, qui etiā intercedit
pro nobis? Quis nos separabit a dilecti-
one dei? Num afflictio? num angustia?
num p̄secutio? num fames? num nudita-
s? num periculū? num gladius? Quē
admodū scriptū est, Propter te mortifi-
camur tota die, habiti sumus uelut oues
mactationis. Verū in his oībus superin-
cimus, p̄ eū q̄ dilexit nos. Nā mihi p̄sua-
sum habeo, q̄ neq; mors, neq; uita, ne-
q; angeli, neq; principat⁹, neq; potesta-
tes, neq; instātia, neq; futura, neq; altitu-
do, neq; profunditas, neq; ulla creatura
alia, poterit nos separe a dilectione dei,
quæ ē in Christo Iesu dño nostro. Ve
ritatē dico in Christo, nō mētor, attestā
te cōscientia mea, in spū sancto, q̄ dolor
mihi est magn⁹, & assidu⁹ cruciat⁹ cordi
meo. Optarim em̄ ego ipse, anathema
esse a Christo, p̄ fratribus meis, q̄ sūt co-
gnatī mei sc̄dm carnē, q̄ sūt Ἰσραηλιτᾶ, q̄
rū ē adoptio & gl̄ia, & testamēta, & legis
cōstitutio, & cult⁹ & p̄missiōes, q̄z sūt pa-
tres, & ἡ ex q̄b⁹ ē Christ⁹, c̄p̄tū attinet ad
b 2 carnem

IX

fratres dilectos sumus nōnes
candide uocamus. Nā in
carpe uiam moriemini. Qu
facta corpore mortificatis uo
nim quia ipse dei dicitur
filij dei. Nō enim accepit
tis neq; ad mortē. sed accepit
adorationē q̄ damamus, ab
Ide ipse religioniā p̄hibet
tū nos. q̄ sumus filij dei.
ip̄s & uocatus. Heredes qu
fratres autē Christi. Si q̄s illi
timuimus. Una cū illis gloriā
reputo. nō est p̄p̄s afflictio
tris, ad gloriā que reuoluit
nū sollicita creatur expecta
latione filio dei expectat. Qu
nitati creatur libere nō uolū
ter eū, q̄ habet illū in sp̄e. Qu
tatur liberatē a seruitute cor
in libertatē gl̄ia filio dei. Sc̄
q̄ oīs creatura congregat, sum
tū p̄manet, ut q̄ ad hoc tēp̄s
ū aut illa. sed & ip̄s, q̄ primiti
deus. Nō ip̄s in nobis ip̄s ge
uentione expectat, redēp̄o
oris nobis. Si quidē sp̄e serua
orro ip̄s si uideat. non est ip̄
q̄ uidet alios, ut quid etiā ip̄
o. q̄d nō uidem⁹. Speramus
expectam⁹. Cōsimiliter autē
uiliat infirmitatibus nostris
hoc ip̄m, q̄d oraturū sum⁹, ut
nouim⁹. neq; ip̄s ip̄s inter
bis gemitib⁹ inenarrabilib⁹
seruat. corda nouit quidē
tus, quoniā seruantiam dēp̄o
pro sanctis. Sumus autē q̄
ligunt deum. oīs sumus autē

σάρκα, ὃ ὦν ἐπὶ πάντων θεὸς ἐυλογητὸς
 εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν. οὐχ οἶον δὲ, ὅτι
 κ ε ἐκπέπρωκεν ὁ λόγιος ἔθεός. οὐδὲ πάντες οἱ
 ἐξ Ἰσραὴλ, οὐδὲ Ἰσραὴλ, οὐδὲ ὅτι εἰσὶ σπέρμα
 Ἀβραάμ, πάντες τέκνα, ἀλλὰ ὡς Ἰσαὰκ κλη-
 θήσεσθαι σοὶ σπέρμα, ἵστέσιμ, οὐτὰ τέκνα τῆς
 σαρκὸς, ταῦτα τέκνα ἔθεός, ἀλλὰ τὰ τέκνα
 φθὶ ἐπαγγελίας, λογιζέτη εἰς σπέρμα, ἐπα-
 γγελίας γὰρ ὁ λόγος οὗτος, κατὰ τὸν και-
 ρὸν τοῦτο ἑλεύσομαι, ἔσται τῆ σάρρα ἡός,
 οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ἐξέκκαθ' ἐνός κοί-
 τῃ ἐχούσα, Ἰσαὰκ ἔσται πατὴρ ἡμῶν. μήπω
 γὰρ γεννηθέντων, μή δὲ πραζάντων τ' ἴσθα-
 δὸς ἢ κακός, ἢ κατ' ἐκλογὴν, τῷ θεῷ
 πρόσθετος μὲν, οὐκ ἐξ ἔργων, ἀλλ' ἐκ τῆ κα-
 λοῦτος, ἐρρήθη αὐτῆ, ὅτι ὁ μείζων, ἀσλέυ-
 σα τῷ ἐλάσσονι. καθὼς γέγραπται, τὸν ἰα-
 κώβ ἠγάπησα, τὸν δὲ Ἰσαὺ ἐμίσησα.

κ 5 τί οὐκ ἐροῦμεν; μή ἀδικία παρὰ τῷ
 θεῷ; μή γλύσιον, τὸ γὰρ μωσῆ λέγει, ἐλεήσω ὁμ-
 ἄμ ἐλεῶ, καὶ οἰκτιρήσω ὁμ ἄμ οἰκτίρω. Ἄρα
 οὐκ, οὐ ἔθέλοντος, οὐδὲ ἔχοντος, ἀλλὰ ἔ-
 ἔλεούτος θεός. λέγει δὲ ἡ γραφή τῷ φαραῶν.
 ὅτι εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγαγόν σε, ὅπως εἰ-
 ξωμαι ἐν σοὶ πλὴν δυνάμει μου, καὶ ὅπως δι-
 αγγελῆ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῆ.

κ 3 Ἄρα οὐκ, ὁμ θέλει ἐλεῶ, ὁμ δὲ θέλει σκλη-
 ρῶσαι. ἐρῶ οὐκ μοι. τί ἐτί μέμφεται; τῷ
 γὰρ βουλήματι αὐτοῦ, τίς ἀνθέσκει; μενοῦν-
 γε ἢ ἀνθρώπων, σὺ τίς εἶ, ὃ ἀνταποκρινό-
 μενος τῷ θεῷ; μή ἐρεῖ τὸ πλάσμα, τῷ πλά-
 σαντι, τί με ἐποίησας οὕτως; ἢ οὐκ ἔχει
 ἐξουσίαν ὁ κρῶμενος τῷ πλοῦ, ἐκ τῷ αὐ-
 τοῦ φεράματι ποιῆσαι, ὃ μὲν εἰς τιμὴν
 σκεῦος, ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν; εἰ δὲ θέλω ὁ θε-
 ὸς εἰδείξασθαι πλὴν ὀργῆν, ἔγνωσται τὸ
 δυνατὸν αὐτοῦ, ἢνεγκεν ἐν πολλῇ μακροθυ-
 μίᾳ, σκενὴ ὀργῆς κατῆρτίσμενά εἰς ἀπόλη-
 αμ, καὶ ἵνα γνωρίσῃ τὸν πλοῦτον φθὶ ἀσέ-
 αὐτοῦ ἐπι-

carnem, qui est in omnibus deus laudan-
 dus in secula amen. Non autē tanquā ex-
 ciderit sermo dei. Non enim omnes qui
 sunt ex Israel, ἢ sūt Israel, neq; quod sūt
 semen Abraham, omnes filij, sed in Isaac
 nominabit tibi semē, hoc est, nō qui filij
 carnis, ἢ filij dei, sed qui sunt filij p̄mis-
 sionis, recensentur in semē. Promissio-
 nis enim sermo hic est. In tempore hoc
 ueniam, & erit Sarai filius. Non solum
 aut hoc, sed & Rebecca ex uno concepe-
 rat, Isaac patre nostro, nondū em̄ natis
 pueris, cum neq; boni quippiam fecis-
 sent, neq; mali, ut secundum electionem
 propositum dei maneret, non ex opib⁹,
 sed ex uocante, dictū est illi. Maior serui
 et minori. Sicut scriptū est. Iacob dilexi,
 Esau uero odio habui. Quid igitur di-
 cemus? Num iniusticia est apud deū?
 Absit. Nam Moysi dicit. Miserebor, cui-
 uscunq; misereor, & cōmiserabor, quem-
 cunq; cōmiseror. Itaq; non uolentis est,
 neq; currentis, sed miserentis dei. Dicit
 em̄ scriptura Pharaoni. In hoc ipsum te
 excitauī, ut ostendā in te potentiā meā,
 & ut annūciēt nomē meū in tota terra,
 Itaq; cui uult miseretur, quē aut uult in-
 durat. Dices ergo mihi. Quid adhuc cō-
 querit? Nā uolūtati illius quis restitit?
 Atq; o homo, tu quis es, qui ex aduerso
 respondes deo? Nū dicet figmentum, ei
 qui se finxit, Cur me finxisti ad hūc mo-
 dū? An nō habet potestātē figulus luti,
 ut ex eadē massa, fingat aliud qdē uas
 in honorem, aliud uero in ignominiā?
 Quod si deus uolēs ostendere irā, & no-
 tam facere potentiam suam, tulit in mul-
 ta lōganimitate, uasa iræ, apparatus in in-
 teritū, & ut notas faceret diuicias gloriae
 suae

δυντω, ἐπὶ σκευὴν ἐλέους, ἃ προητοίμασεν εἰς
 Λόξᾱμ, οὗς καὶ ἐκάλεσεν ἡμᾶς, οὐ μόνον Ἰσ
 ραῖαίμ, ἀλλὰ καὶ ἡ Ἰσραήλ. ὡς καὶ ἔφαθ' ὡς κέ
 λέγει, καλέσω ἃ οὐ λαὸν μου, λαὸν μου, καὶ τὸ
 οὐκ ἠγαπήμην, ἠγαπήμην. καὶ ἔσται ἐν
 τῷ Τόπῳ, οὗ ἐρεθήκη ἄνθρωποι, οὐ λαὸς μου ἕμεις,
 ἐκεῖ κληθήσονται ἡοὶ θεοῦ ζῶντος.

κ θ Ησαίας δὲ κρᾶζει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραήλ. Εὐὲρ ἢ ὁ
 ἀριθμὸς τῶν ἡμῶν Ἰσραήλ, ὡς ἡ ἄμμος τῆς
 θαλάσσης, ὅ κατὰ λέμματα σωθήσεται. Λόγος
 γὰρ σωτελεῶν καὶ σωτέμωνων ἐν δίκαιο
 σῶσιν, ὅτι λόγος σωτετεμκκλύορ ποίησα κύ
 ριος ἐπὶ τῇ γῆς, καὶ καθὼς προείρηκεν ἡσα
 ίας, εἰ μὴ κύριος σταβῶν ἐξ κατέλιπερ ἡμῶν
 ἀνθρώπων, ὡς σόδομα ἃμ ἐγενήθηκον, καὶ ὡς
 γόμορρα ἃμ ὠμοιωθήμην. τί οὖν ἐροῦμεν;
 ὅτι ἔθνη τὰ μὴ δίκαιοκοντα δίκαιοσῶν, καὶ
 τέλαβε δίκαιοσῶν, δίκαιοσῶν δὲ τῶν ἐκ
 πίσεως, Ἰσραήλ ἢ δίκαιοκον νόμορ δίκαιοσύ
 νης, εἰς νόμορ δίκαιοσῶν οὐκ ἔφθασε. Διὰ
 τί, ὅτι οὐκ ἐκ πίσεως, ἀλλ' ὡς ἔφωρ νό
 μου. Προσέκοψαμ ἢ τῷ λίθῳ τοῦ προσκόμι
 ματος. καθὼς γέγραπται, ἰδοὺ τίθημι ἐν
 σὶν λίθον προσκόμιματος, καὶ πέτρα σκάν
 δάλου, καὶ πᾶς ὁ πίσειων ἐπ' αὐτῷ, οὐ κα
 ταιχιωθήσεται. Αδελφοί, ἡ μὲν ἐνδο
 κία τῆς ἐμῆς καρδίας, καὶ ἡ δ' ἐκείνη ἢ πρὸς
 τὸν θεόν, ἢ πρὸς τοῦ Ἰσραήλ ὅστις, εἰς σωτηρίαν.
 μαρτυρῶ γὰρ ἄνθρωποι, ὅτι ζῆλον θεοῦ ἔχουσι,
 ἀλλ' οὐκ κατ' ἐπίγνωσιν. Αγνοοῦντες γὰρ
 τὴν τοῦ θεοῦ δίκαιοσῶν, ἐπιπέταγμα δ' ἰ
 καιοσῶν ζητοῦντες εἶναι, τῆ δίκαιοσῶν
 τοῦ θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν. Τέλος γὰρ νό
 μου ΧΡΙΣΤΟΣ εἰς δίκαιοσῶν παντὶ τῷ
 πίσεινόντι. Μωσῆς ἄρχαφῆ, τὴν δίκαι
 οσῶν τὴν ἐκ τοῦ νόμου, ὅτι ὁ ποιήσας αὐ
 τὰ ἄνθρωπος, ζήσεται ἐν ἄνθρωποις, ἢ δὲ ἐκ πί
 σεως δίκαιοσῶν, οὕτως λέγει. Μὴ ἔπιπης ἐν
 τῇ καρδίᾳ σου, τίς ἀναθήσεται εἰς τὸ οὐρανόν;
 τουτίς

fuæ, in uasa misericordiæ, quæ præpara
 uerat in gloriam. Quos & uocauit nos,
 nō solū ex Iudæis, uerū etiam ex genti
 bus. Quēadmodū & Osee dicit. Voca
 bo populū qui me nō erat, ppfm meū,
 & eā quæ dilecta nō erat, dilectā. Et erit
 in loco, ubi dictū fuerat eis. Non popu
 lus meus uos, ibi uocabuntur filiī dei ui
 uentis. Esaias autem damat super Isra
 el. Si fuerit numerus filiorum Israel, ut
 arena maris, reliquiæ saluæ erunt. Ser
 monem enim perficiens & abbrevians
 in iusticia, quoniam uerbum abbrevia
 tū faciet dominus in terra. Et quemad
 modū p̄dixit Esaias. Nisi dñs Sabaoth
 reliquisset nobis semē, ut Sodoma facti
 fuissēmus, & Gomorra assimilati fuissē
 mus. Quid igit' dicem⁹? Qd' gētes q̄ nō
 sectabant' iusticiā, ap̄hēderūt iusticiā,
 iusticiā aut' eā q̄ est ex fide. Cōtra Isrl', q
 sectabat' legē iusticiæ, ad legem iusticiæ
 nō puenit. Prop̄ qd' Quia non ex fide,
 sed ex opib⁹ legis. Impegerūt em̄ in lapi
 dē offēdiculi. Quēadmodū scriptū est.
 Ecce pono in Sion lapidē offēdiculi, &
 petrā offēsiōis, et ois q̄ credit in eo, nō
 pudefiet. Fratres, Prop̄ efa quidē uolū
 tas cordis mei, & deprecatio quæ fit ad
 deū, pro Israel, est ad salutem. Testimo
 nium enim illis perhibeo, quod studiū
 dei habēt, sed nō sc̄dm sciētīā. Nā igno
 rātes dei iusticiā, & ppriā iusticiā querē
 tes cōstituere, iusticiæ dei nō fuerūt sub
 diti. Finis em̄ legis Christus, ad iustifica
 tionem omni credenti. Moses enim scri
 bit iusticiam quæ est ex lege, q̄ qui fece
 rit ea homo, uiuet in illis. Ceterum quæ
 ex fide est iusticia, ea sic loquitur. Ne di
 xeris in corde tuo. Quis ascēdet in celū?
 b 3 hoc est

X

carum in omnibus
 das in iusticiam. Non autem
 ad erit iusticia. Non enim
 sunt ex iusticiā. Non enim
 semen habet. omnes filii
 nominati in semē. hoc est
 camis in iusticiā, sed qui sunt
 iusticiā. et in semē. In
 semē enim iusticiā est. In
 ueniam. & Sarai filius. &
 aut hoc est & Rebecca ex
 rei. Isaac pater nostro. non
 puenit. cum pater boni pater
 sem. non pater. ut secundum
 propolitam dei manet. non
 sed ex uocante dicitur est illi. Ma
 et in iusticiā. Sic scriptū est. Isaac
 Isaac uero odio habuit. Quid dicit
 amus. Nam iusticia est ap̄
 bilit. Nam Moysi dicit. Miserebo
 iusticiā. Miserebo. Miserebo. q̄
 q̄ iusticiā. Isaac non uoluit
 q̄ ueniam. sed misericordis dei.
 iusticiā. In hoc in
 ai, ut ostendā in te potest
 ut amicitia nōmē meū in
 ca q̄ uult miseretur. quē
 burat. Dico ergo mihi. Quid
 querit? Nā uoluitati illius
 Atq̄ o homo, tu quis es. quē
 respondes deo? Nā dicit
 qui se habet. Cur me habet
 diu. An nō habet potestatem
 ut ex eadē massa. fingat
 in honorem. alind ueniam
 Quod si deus uolens ostendat
 tam facere potestatem
 ta loganimitate. uult ea q̄
 teritū, & ut notas faciat

τουτέσι Χριστον κατάγαγεμ, ἢ τίς καὶ
 ταθήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον; τουτέσι Χριστον
 ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεμ. ἀλλὰ τί λέγει; ἐγγύσ
 σου ἐξ ἡμᾶ ὄζει ἐν τῷ σωματί σου. Ἐν τῇ
 καρδίᾳ σου. τουτέσι τὸ ζῆμα ἐστὶ πίσιως, ὁ
 κηρύσσων. ὅτι ἐὰν ὁμολογήσῃς ἐν τῷ
 σωματί σου κύριον Ἰησοῦν, καὶ πισεύσῃς
 ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸν ἠγάγεμ
 ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ. καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται
 εἰς δικαιοσύνην, σωματί δὲ ὁμολογῆται εἰς
 σωτηρίαν. λέγει ἡ γραφή, πᾶς ὁ πισεύων
 ἐπὶ αὐτῷ, οὐ καταιχιωθήσεται. οὐ γὰρ ὄζει δια
 σολὴ ἰουδαίου τὸ ἔθνος, ὁ γὰρ αὐτὸς κύ
 ριος πάντων, πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπι
 καλουμένους αὐτόν. πᾶς γὰρ ὁ ἐπινοῶν
 λέσκαται τὸ ὄνομα κυρίου, σωθήσεται.

λ γ πῶς οὖν ἐπινοῶνται, εἰς ὃν οὐκ ἐπί
 σθυσαν; πῶς δὲ πισεύσουσι, ὅν οὐκ ἤκουσαν;
 πῶς δὲ ἀκούσουσι χωρὶς κηρύσσοντος; πῶς δὲ
 κηρύξουσιν, ἐὰν μὴ ἀποσταλλῶσι; καθὼς γέ
 γραφή. ὡς ἠκούσθη ὁ πόδις τῶν ἑναγγελι
 ζομένων εἰρηλῶν, τῶν ἑναγγελιζομένων τὰ
 ἄσπερα. ἀλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ ἑνα
 γελίῳ. ἠσαίας γὰρ λέγει, κύριε τίς ἐπίσθυσε
 τῇ ἀκοῇ ἡμῶν. ἀρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς. ἢ δὲ
 ἀκοὴ διὰ ζήματός θεοῦ. ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ
 ἤκουσαν; μενοῦνγε, εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξ
 ἤλθε ὁ φθόγγος αὐτῶν, Ἐἰς τὰ πέρατα τῆ
 οἰκουμένης τὰ ζήματα αὐτῶν. ἀλλὰ λέγω, μὴ
 οὐκ ἔγνω Ἰσραὴλ; πρῶτος μωσῆς λέγει. Εἰ
 παραζηλώσω ὑμᾶς ἐπὶ οὐκ ἔδνα, ἐπὶ ἔθνε
 ἀσυνέτω παροργισθῆναι ὑμᾶς, ἠσαίας δὲ ἀπο
 τολμα, καὶ λέγει. Ευρέθη τῶν ἐμῶν μὴ ζήσαντων,
 ἐμφανῆς ἐν ὀφθαλμοῖς τοῖς ἐμῶν μὴ ἐπερωτῶσι.
 πρὸς δὲ τὸν Ἰσραὴλ λέγει. Ὀλλω τὴν ἡμέραν
 ἐξέπετασα τὰς χεῖρας μου πρὸς λαὸν ἀπί
 στῶντα καὶ ἀντιλέγοντα. λέγω οὖν, μὴ
 ἀπόστατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτῶν; μὴ γένοιτο.
 καὶ γὰρ ἐγὼ Ἰσραηλίτης εἰμί, ἐκ σπέρματος
 ἀβραάμ

Hoc est Christū ex alto deducere. Aut
 quis descēdet in abyssum? Hoc est Chri
 stum ex mortuis subducere. Sed quid
 dicit? Prope te uerbum est, in ore tuo, &
 in corde tuo. Hoc est, uerbū fidei, quod
 prædicamus. Nempe si confessus fueris
 in ore tuo, dominū Iesum, & credideris
 in corde tuo, q̄, deus illū excitauit a mor
 tuis, saluus eris. Corde enim creditur ad
 iusticiā, ore autē cōfessio fit ad salutē. Di
 cit em̄ scriptura. Omnis q̄ credit in illo,
 nō pudefiet. Nō em̄ est distinctio uel lu
 dai, uel Græci. Nam idē; dominus om
 niū, diues in oēs inuocantes se. Omnis
 enim qui inuocauerit nomē domini, sal
 uabitur. Quomō igit̄ inuocabūt eū, in
 quē nō crediderūt? Quō autē credēt ei,
 de q̄ nō audierunt? Quō autē audiet̄ ab
 q̄ prædicat̄? Quō autē prædicabūt, nisi
 missi fuerint? Sicut scriptū est. Quæ speci
 osi, pedes annunciantīū pacem, annun
 tiantīū bona. At nō oēs obedierūt euā
 gelio. Esaias em̄ dicit. Dñe, quis credidit
 auditis nobis? Ergo fides ex auditu est,
 auditus autē p̄ uerbum dei. Sed dico, an
 nō audierunt? Atqui in omnē terrā exi
 uit sonus eorū, & in fines orbis terrarū
 uerba illorū. Sed dico. Nunquid non co
 gnouit israhel? Prim⁹ Moses dicit. Ego
 ad æmulationem prouocabo uos in nō
 gēte, in gente stulta ad iram cōmouebo
 uos. Esaias autē post hunc audet, & dicit.
 Inuentus fui his, q̄ me nō quærebāt, con
 spicius factus sum his, q̄ de me non in
 terrogabāt. Ad Israhel autē dicit. Toto
 die expandi man⁹ meas ad populū nō
 credentē, & cōtraditentē. Dico igitur. XI
 Num repulit deus populū suum? Ab
 sit. Nam & ego israhelita sum, ex semine
 Abrahæ

ἀβραάμ, φυλῆς βενιαμίν. οὐκ ἀπόστατο ὁ
 θεὸς τὸν λαὸν αὐτῶν, ὃν προέγνω. ἢ οὐκ οἶδα
 πρὶν ἡλίαν τί λέγῃ ἢ γράψῃ; ὡς ἐντυγχάνει
 τῷ θεῷ κατὰ τοῦ ἱσραήλ λέγωμ. κύριε, τοὺς
 προσφύτας σου ἀπέκταναν, καὶ τὰ θυσιαστή-
 ριά σου κατέσκαψαν, καὶ ὡς ὑπέλειφθῆναι μό-
 νος, καὶ ζῆτοῦσίν τι τὸ ψυχλὸν μου. ἀλλὰ τί λέ-
 γει αὐτῷ ὁ ἱερομάντιμος; κατέλιπον ἔμαυ
 τῷ ἐπιχειρήσει ἀνδρα, οἵτινες οὐκ ἔκαμ-
 ψαν γόνυ τῆ βαάλ. ὅπως οὐκ εἶν τῷ θεῷ νῦν
 καιρῷ, λῆμμα κατ' ἐκλογὴν χάριτος γέγρα-
 νεν. εἰ δὲ χάριτι, οὐκ ἐστὶ δὲ ἔργον, ἔπειδὴ ἡ χά-
 ρις, οὐκ ἐστὶ γίνεσθαι χάρις. εἰ δὲ δὲ ἔργον, οὐκ
 ἐστὶ ὄσι χάρις. ἔπειδὴ δὲ ἔργον, οὐκ ἐστὶ ὄσι ἔργον.
 τί οὖν; ὁ ἐπιζητῶ ἱσραήλ, ἴσθι οὐκ ἐπέτυ-
 χεν, ἡ δὲ ἐκλογὴ ἐπέτυχεν, οἱ δὲ λοιποὶ
 ἐπωρώθησαν. καθὼς γέγραπται. ἔδωκεν αὐ-
 τοῖς ὁ θεὸς πνεῦμα κατανύξεως, ὁφθαλμοὺς
 τοῦ μὴ βλέπεσθαι, καὶ ὥτα τοῦ μὴ ἀκούειν, ἕως
 φη σήμερον ἡμέρας, καὶ δαβὶδ λέγει. γεννη-
 θήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν εἰς παγίδα, καὶ εἰς
 θήραν, εἰς σκάνδαλον, καὶ εἰς ἀνταπόδο-
 μα αὐτοῖς, σκοτιοθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐ-
 τῶν τοῦ μὴ βλέπεσθαι, καὶ τὸ ἦν αὐτῶν δια-
 σωτὴς σύκαμψον. λέγει οὖν, μὴ ἐπίσταν
 ἵνα πείσωσι, μὴ γλύψωσι. ἀλλὰ τῷ αὐτῶν πα-
 ραπώματι ἡ σωτηρία τοῖς ἔθνεσι, εἰς δὲ πα-
 ρακλήσασα αὐτοὺς. εἰ δὲ τὸ παράπωμα αὐ-
 τῶν πλοῦτος κόσμου, καὶ τὸ ἦν αὐτῶν
 πλοῦτος ἐθνῶν, πόσῳ μᾶλλον τὸ πλήρω-
 μα αὐτῶν. ἡμῶν γὰρ λέγει τοῖς ἔθνεσι,
 ἐφ' ὅσον μὲν εἰμι ἐπὶ ἐθνῶν ἀπόστολος, πλὴν
 διακονία μου ὁδοῦ ζωῆς, εἴπως παρακλήσω,
 καὶ πλὴν σώσει, καὶ σώσω ἑαυτὸν δὲ αὐτῶν. εἰ δὲ
 ἡ ἀποβολὴ αὐτῶν καταλλαγὴν κόσμου, τίς ἢ
 πρόσκλησις, εἰ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν; εἰ δὲ ἡ ἀπὸ
 χη ἀγία, καὶ τὸ φύραμα, καὶ εἰ ἡ εἰς ἀγία,
 καὶ οἱ κλάδοι. εἰδὲ τινες ἦν κλάδων δὲ
 ἐκλάσασθαι, σὶ δὲ ἀρχιέλαιον ὡς ἐνεκεν-
 τρισθῆκε

Abrahæ, tribus Beniamin. Non repulit
 deus populū suū, quē ante cognouerat.
 An nescitis in Elia, quid dicat scriptura?
 Quō interpellat apud deū, aduersus Is-
 rahel, dicens: Dñe, prophetas tuos occi-
 derunt, & altaria tua subruerunt, & ego
 relictus fui solus, & quærūt animā meā.
 Sed quid dicit ei diuinū respōsum? Re-
 liqui mihi ipsi septē milia uirorū, q non
 inflexerunt genu imagini Baal. Sic igi-
 tur & in hoc tēpore, reliquiæ secundum
 electionē gratiæ fuerūt. Q si p gratiā,
 nō iā ex opibus. Quandoquidē gratia,
 iam nō est gratia. Sin ex opibus, non iā
 est gratia. Quādoquē op⁹, iā nō ē op⁹.
 Quid igit? Qd quærīt Israhel, hoc nō af-
 secut⁹ est. Sed electio cōsecuta est. Reliq
 x⁹o excæcati sunt. Quēadmodū scriptū
 est. Dedit eis deus spiritū cōpunctiōis,
 oculos ut nō uideāt, & aures ut nō audi-
 ant, usq; ad hodiernū diē. Et Dauid di-
 cit. Fiat mēsa illorū in laqueū, & in capti-
 onē, & in offendiculū, & in retributionē
 ipsis. Obtenebrent⁹ oculi eorū, ut nō ui-
 deant, & tergū illoꝝ semp incurua. Dico
 igit. Num sic lapsi sūt, ut cōciderint? Ab-
 sit. Sed p illorū delictū, sal⁹ gētib⁹, i hoc
 ut eos ad æmulādū puocaret. Q si deli-
 ctū illorū, diuitiæ sunt mūdi, & diminu-
 tio illoꝝ, diuitiæ gētīū, qnto magis pleni-
 tudo illoꝝ. Vobis em̄ dico gētib⁹, qten⁹
 ego qdē sū apłs gentiū, ministeriū meū
 glifico, si q mō ad æmulandū puocē, car-
 nē meā, & saluos reddā nōnullos ex il-
 lis. Nā si reiectio illoꝝ, ē recōciliatio mū-
 di, q erit assūptio, nisi uita ex mortuis?
 Q si primitiæ sctæ, sctā ē & massa. Et si
 radix sctā, scti erūt & rami. Q si nōnul-
 li rami defracti sūt, tuꝝo cū eēs oleaster,
 b 4 infitus

Hoc est dicitur ex alio deo
 quis dicitur in abyssum
 sum et natus subdare
 dicitur: Propter uerbum est
 in corde uolūto est, uerbo
 praxianus: tempe si confit
 in ore tuo domini Iesum, & i
 in corde tuo dicit illū e
 uis saluans. Corde enim
 iustitia ore autē cōfessio fit ad
 eū est scriptura. Omnis q
 nō uolūto. Nō est est dicit
 dicit ut Corca. Nam idē dicit
 nū dicit in oēs inuocans
 enim qm̄ inuocauerit nō est
 uolūto. Quomō igit inuocā
 que nō crediderit? Quomō
 de q nō audierit? Quomō autē
 praxianus: Quomō autē praxian
 illi fuerit: Sicut scriptū est. Q
 pōdes annuntiaui pacem an
 nū bona. At nō oēs obedierūt
 lo. Elias em̄ dicit. Dñe, quis o
 dicit nobis? Ergo fides ex aūt
 dicit autē q uerbum dei. Sed
 audierunt: At qui in omnē
 in bonis eorū. & in fines orb
 uerba illorū. Sed dico. Num
 quomō israhel: Prim⁹ Moisi
 ad æmulationem prouocabo
 gēt. in gente stulta ad im
 uos. Elias autē post hunc au
 Inuenis tui his, q me nō p
 spicuas factus sum his, q
 interrogabāt. Ad Israhel autē
 die expandi man⁹ mea: ut
 credente, & cōtradicente.
 Num repulit deus populū
 sit. Nam & ego uolūto

τριόδης ἢ ἀντις, καὶ συγκοινωνός φησὶ
 ζῆς καὶ φησὶ πῶς ἴσραηλ ἐλάϊα ἐγγύου.
 μή κατακαυχῶ ἢ κλάδωμ. εἰ δὲ κατακαυ
 χᾶσαι, οὐ σὺ πλὴν ῥίζαμ βασάνας, ἀλλ' ἡ ῥίζα
 σέ. Εἰς οὗ, δὲ κλάδωμ κλάδοι, ἵνα ἐγὼ
 ἐγκεντρίθω, καλῶς, τῆ ἀπιστίας δὲ κλάδωμ
 σαμ, σὺ δὲ πῶς ἐσκασ, μὴ ὑφλοφρόνα, ἀλ
 λά φοβοῦ. εἰ δ' ὁ θεὸς ἢ κατὰ φύσιν κλά
 δωμ οὐκ ἐφείσατ, μή πως οὐδὲ σὺ φείσεται.
 ἴδε οὗ ἡκρότητα καὶ ἀποτομίαμ θεοῦ, ἐπὶ
 μὲν τοὺς περόνας, ἀποτομίαμ, ἐπὶ δὲ σέ,
 ἡκρότητα, ἐὰν ἐπιμένῃς τῆ ἡκρότητι. ἐπει
 καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ, καὶ ἐκέννοι δὲ, ἐὰν μὴ ἐπι
 μένωσι τῆ ἀπιστίας, ἐγκεντρίθουσιν. Δυνα
 τὸς ἢ ὁ θεὸς πάλιν ἐκεντρίσαι αὐτούς.
 εἰ ἢ σὺ ἐκ τῆ κατὰ φύσιν δὲ κρόπος ἀχρη
 λαίου, ἢ παρὰ φύσιν ἐνεκεντρίδης εἰς καλι
 λιέλαιον, πόσω μάλλον οὗτοι κατὰ φύσιν
 ἐγκεντρίθουσιν τῆ ἰδία ἐλαία; οὐ γὰρ
 δέλω ὑμᾶς ἀγνωστῶν ἀδελφοὶ τὸ μυστήριον
 τοῦτο, ἵνα μὴ ἦτε παρ' ἐαυτοῖς φρόνιμοι, ὅτι
 πῶρως ἀπὸ μέρους τοῦ ἰσραὴλ γέγονεν,
 ἄχρη δὲ πλὴν ἡμῶν ἐθνῶν εἰσέλθη, καὶ
 οὕτως πᾶς ἰσραὴλ σιωπήσει. καθὼς γέγρα
 πῆσται. ἢ ἐκ σίμων ὁ ἐνόμωμ, ἢ ἀποστρέ
 ψαι ἀσεβείας ἀπὸ ἰακώβ, καὶ αὐτὴ αὐτοῖς ἢ
 παρ' ἐμοῦ δὲ ἀθήκη, ὅτ' ἀμ' ἀφέλωμα τὰς
 ἁμαρτίας αὐτῶν. κατὰ μὲν δὲ ἐναγγέλιον ἐχ
 θροὶ εἰ ὑμᾶς, κατὰ δὲ ἐκλογὴν, ἀγαπητοὶ
 διὰ τοῦ πατρός. ἀμεταμέλητα γὰρ τὰ χα
 ρίσματα, καὶ ἢ κλήσις τοῦ θεοῦ. ὡς γὰρ
 καὶ ὑμεῖς ποτε, ἠπαθήσατε τοῦ θεοῦ, νῦν δὲ
 ἠλεήθητε τῆ τούτων ἀπαθείας, οὕτως ἢ οὐ
 τοὶ νῦν ἠπαθήσατε τοῦ θεοῦ ὑμετέρω ἐλέει,
 ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐλεηθῶσι. Σωκέλασε γὰρ ὁ
 θεὸς τοὺς πάντας εἰς ἀπειθίαν, ἵνα τοὺς
 πάντας ἐλεήσῃ. Ὁ βάθος πλούτου
 καὶ σοφίας καὶ γνώσεως θεοῦ, ὡς ἀνεξερῆ
 νητα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνία
 σοὶ αὐτοῦ

insit⁹ fuisti illis, & confors radicis, & prin
 guedinis oleæ fact⁹ es, ne glieris aduer
 sus ramos, q^d si gliaris, non tu radicē por
 tas, sed radix te. Dices igit^r, defracti sunt
 rami, ut ego insererer. Bene dicis, p^r incre
 dilitatē defracti sūt, tu uero fide cōstiti
 sti. Ne efferaris animo, sed timeas. Nā
 si deus naturalib⁹ ramis non pepcit. Vi
 de ne q̄ fiat, ut nec tibi parcat. Ecce igitur
 bonitatē & s̄aueritatē dei, in eos qdē, q
 ceciderunt, s̄aueritatē, in te uero bonita
 tem, si permāseris in bonitate. Quoniā
 & tu excideris, & illi porro, si nō pmanse
 rint in incredulitate, inserent. Potest em̄
 deus denuo inserere illos. Etem̄ si ex na
 turali exect⁹ es oleastro, & præter natu
 rā insit⁹ es in uerā oleam, quāto magis
 hi, qui naturales sunt, inserent^r propriæ
 oleæ. Nō em̄ uolo uos ignorare fratres
 mysteriū hoc, ut non sitis apud uosmet
 ipsos prudentes, quod excacatio ex par
 te, Israheli accidit, donec plenitudo gen
 tiū aduenerit, & sic tot⁹ Israhel saluabit.
 Sicut scriptū est. Adueniet ex Sion is q
 liberat, & auertet impietates a Iacob. Et
 hoc illis a me, pfectū testamētū, cū ab
 tulero pctā illorū. Secūdū euāgeliū qdē,
 inimici propter uos, secūdū electionē
 aūt, dilecti ppter patres. Nā dona qdē
 & uocatio dei, eiusmodi sūt, ut eorū illū
 pœnitere nō possit. Quēadmodū em̄ &
 uos qndā increduli fuistis deo, nūc autē
 misericordiā estis cōsecuti, p illorū incre
 dilitatē, sic & isti nūc increduli facti sūt,
 p uestri misericordiā, ut & ipsi misERICOR
 diā cōsequant^r. Cōclūdit em̄ deus oēs in
 icredulitatē, ut oīm misereret. O pfūdi
 tatē diuitiarū, & sapiæ, & cognitiois dei.
 Q^d inscrutabilia sūt iudicia ei⁹, & imp
 uestigabiles

σο. αὐτὸ δὲ αὐτῶν. τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου; ἢ τίς σύμβουλος αὐτῶν ἐγένετο; ἢ τίς προέδωκεν αὐτῶν, ἵνα ἀνταποδοθῆσεται αὐτῶν; ὅτι ἦν αὐτῶν, ἵνα αὐτοῦ, ἵνα εἰς αὐτὸν τὰ πάντα. αὐτῶν ἢ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμὴν.

μ παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἀδελφοί, διὰ τῶν δεκτικῶν τοῦ θεοῦ, παραστῆσαι τὰ σώματα ὑμῶν, θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, ἐυάρεσον τοῦ θεοῦ, πλὴν λογικῶν λατρίων ὑμῶν. ἵνα μὴ σχηματίζετε τοῦ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνακαίνωσιν τοῦ νοῦ ὑμῶν, εἰς τὴν δοκιμάζην ὑμᾶς, τίς θέλημα ἔχει τοῦ θεοῦ, ἵνα εὐάρεσον καὶ τέλει.

μ α λέγω γὰρ διὰ τοῦ χάριτος τοῦ θεοῦ, ἵνα ἁπλοῦς ὡσιν, πάντι τοῦ ὄντι ἐν ὑμῖν, μὴ ὑπερφρονεῖν, παρὰ τὸ θεοῦ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν, εἰς τὸ σωφρονεῖν, ἐκαστῶς ὃς θεοῦ, ἐμέρισε μέτρον κρίσεως.

μ β καθάπερ γὰρ ἐν ἐνὶ σώματι μέλη πολλά ἔχομεν, τὰ δὲ μέλη πάντα οὐ πλὴν αὐτῶν ἔχει προῖξιν, οὕτως οἱ πολλοὶ ἐν σώματι ἐσμὲν ἐν Χριστῷ, ὃ δὲ καθεὶς, ἀλλήλων μέλη. ἔχοντες δὲ χάρισμα κατὰ τὴν χάριν τὴν δωρηθεῖσάν ἡμῖν διάφορα, εἴτε προφητεία, κατὰ τὴν ἀναλογία τοῦ πνεύματος, εἴτε διακονία, ἐν τῇ διακονίᾳ, εἴτε δὲ διδασκαλία, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, εἴτε δὲ παρακαλῶν, ἐν τῇ παρακλησίᾳ, ὃ μεταδιδόντες, ἐν ἀσπότητι, ὃ προτίθεσθαι ἐν αὐτοῦ, ὃ ἐλεῶν ἐν ἰλαρότητι, ἢ ἀγάπῃ ἀνθρώπων, ἵνα ἀποσυνοῦντες τὸ πονηρὸν, κολλώμενοι τοῦ ἀγαθοῦ, τῇ φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φιλόσοργοι, τῇ τιμῇ ἀλλήλους προκείμενοι, τῇ αὐτοῦ μὴ ὀκνηροί, τῷ πνεύματι ζέοντες, κυρία δὲ λεύοντες, τῇ ἐλπίδι χαίροντες, τῇ θλίψει ὑπομένοντες, τῇ προσβολῇ προσκαρτεροῦντες, ταῖς χρείαις ἄλλων κοινωνοῦντες, τὴν φιλοζηνίαν διώκοντες, εὐλογεῖτε τὸν δῶκοντα ὑμᾶς, ἐυλογεῖτε καὶ μὴ καταρᾶσθε. χαίρετε μετὰ χαίρόντων

uestigabiles uia eius. Quis em̄ cognouit mentē dñi? Aut quis illius cōsiliij particeps fuit? Aut qs prior dedit illi, & retribuet ei? Quoniā ex illo, & p̄ illū, & in illū oīa. Ipsi gloria, in saec̄la saec̄lorū amē.

XII

Adhortor aut̄ uos fratres, p̄ misericordias dei, ut praebeat̄is corpa uestra, hostiā uiuentē, sanctā, acceptā deo, rationalem cultū uestrū. Et ne configuremini saeculo huic, sed transformemini p̄ renouationē mēt̄is uestrae, ut p̄bet̄is quae sit uolūtas dei, & accepta, & p̄fecta. Dico aut̄ p̄ gratiā, quae data est mihi, cui libet uersanti inter uos, ne qs arroganter de se sentiat, supra quē oportet de se sentire, sed ita sentiat, ut modestus sit & sobrius, unicuiq; ut deus partitus est mensurā fidei. Quēadmodū em̄ in uno corpore mēbra multa habem⁹, mēbra uero oīa, nō eūdē habēt actū, sic multi unū corpus sum⁹ in Christo, singuli aut̄, aliq̄ aliorū mēbra. Sed habentes dona iuxta gratiā datā nobis uaria. Siue p̄phetiā, iuxta portionē fidei. Siue ministeriū, in ministerio. Siue qui docet, in doctrina. Siue q̄ exhortat̄, in exhortatiōe. Qui impertit, in simplicitate. Qui praest, in diligētia. Qui miseretur, in hilaritate. Dilectio nō simulata, odio p̄sequētes quod malū est, adhærentes ei, quod bonū est, per fraternam charitatē, ad mutuo uos diligendos propensi, honore alius aliū praeccedentes, diligētia non pigri, spiritu feruēt̄es, domino seruiētes, spe gaudēt̄es, per tribulationem patientes, oratiōi instantes, necessitatibus sanctorū cōmunicantes, hospitalitatē sectantes. Bñ loq̄mini de ijs, q̄ uos insectant̄, bñ loq̄mini in quib⁹, & ne male precemini. Gaudete cū gaudentibus

ΕΠΙΣΤΟΛΗ
in illius illis & coloribus
gubernat fact? es ne p̄
ius rami, si glans, non
tas, locutione. Dico igit̄
rami, ut referret. Bene
dulciter dicitur, ut uer
fi. Ne cōstans animo, sed
si deus uoluerit, rami non
de ne q̄ fuerit, nec ubi p̄
bonitate. Si fecerit de
causam, seu ueritate in
tam in p̄malis in bonitate.
& in ueritate, & illi p̄
tine in inuoluntate, in
deus de uo m̄tere illis. Est
turali exet? es oleum, & p̄
tā in illis? es in ueritate, quā
hi, qui ueritatem sunt, in
pleat. Nō em̄ uos ignorat
uoluntate, ut non sit apud
los prudentes, quod euacuat
Virgili accidet, donec p̄
aduenit & sic tot⁹ Virgili
in scriptis est. Aduenit ex
era. & auertit impietates a
e illis a me p̄fectū testamē
leto p̄ illis. Secū dū euē
nima propter uos, secundū
aut̄, dicit propter patres. Nō
& uocatio dei, eiusmodi sit
p̄mittit nō possit. Quē
nos q̄ndā increduli fuiss
miserentia estis cōsolan
dulcitate, sic & illi nō
p̄ uel in miserentia, ut
dū cōsequant. Cōsolan
incredulitate, ut oīm
tate diuinitate, & sapie
Q̄ in scriptis ab illis

χαρδόντων, καὶ κλαίει μετὰ κλαόντων, τὸ
 αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονεῖντες, μὴ τὰ ὑψιλὰ
 φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς σωμαπα
 γόμνοι, μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς,
 μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακῶ ἀποδοῦντες, προ
 νοοῦμενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώ
 πων. εἰ δὲ αὐτὸν τὸ εἶναι ὑμῶν, μετὰ πάντων
 ἀνθρώπων εἰρηνέοντες, μὴ ἑαυτοὺς ἐκδι
 κοῦντες ἀγαπῆτοί, ἀλλὰ διότι τόσον τῆ ὄρ
 γῆ. γέγραπται δὲ. ἐμοὶ ἐκδίκησθε, ἐγὼ ἀν
 ταποδώσω, λέγει κύριος, εἰ μὴ ὅτι οὐκ ἔχ
 θρῶς σου, φώμιζε αὐτόν. τὸ τοῦ γὰρ ποιοῦν, ἀν
 θρακας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τῆ κεφαλῇ αὐτοῦ.
 μὴ νικῶ ὑπὲρ τῶ κακῶ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγα
 θῷ, τὸ κακὸν. Πᾶσα ψυχὴ θηροσίσαισ
 ὑπερχούσαισ ὑποτασσέσθω, οὐ γὰρ ὅτι θη
 ουσία, εἰ μὴ ἀπὸ θεοῦ, αἱ δὲ ὄνται θηροσίαι,
 ὑπὸ θεοῦ τεταγμέναι ἰσχύως ὁ ἀντίτα
 σόμονος τῆ θηροσία, τῆ τῶ θεοῦ δὲ ἀγαθῆ
 ἀνθέσκηκε. οἱ δὲ ἀνθεσκότες, ἑαυτοῖς κρι
 μα λήφονται. οἱ δὲ ἀρχόντες, οὐκ εἰσὶ φόβος
 τῶ ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ τῶ κακῶν. θέ
 λας δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν θηροσίαν, τὸ ἀγα
 θὸν ποιεῖ, καὶ ἔξῃς ἔπανον εἶναι αὐτῆς. θεὸς δὲ
 διάκονος ἐστὶ σοι, εἰς τὸ ἀγαθόν. εἰ μὴ δὲ τὸ κα
 κὸν ποιῆς, φοβῶ. οὐ γὰρ εἰκὴ τὴν μάχαιραν
 φορεῖ. θεὸς γὰρ διάκονός ἐστιν, ἐκδίκος εἰς ὅς
 εἰ μὴ τῶ τὸ κακὸν πράσσοντι, διὸ ἀνάγκη ὑπο
 τάσασθαι, οὐ μόνον διὰ τὴν ὄργην, ἀλλὰ καὶ
 διὰ τὴν σωείδησιν. διατῶ το δὲ καὶ φόβος
 τελῶτε. λήθησθε γὰρ θεὸς εἰσὶν, εἰς αὐτὸ τῶ
 προσκαρτεροῦντες. ἀπόδοτε οὖν πᾶ
 σίτας ὀφθαλάς. τῶ τὸν φόβον, τὸν φό
 βον. τῶ τὸ τέλος. τῶ τὸν φόβον, τὸν
 φόβον. τῶ τὴν τιμὴν, τὴν τιμὴν. μηδενὶ μη
 δὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους.
 εἰ γὰρ ἀγαπᾶν τὸν ἕτερον, νόμον πεπλήρω
 κεν. τὸ δὲ οὐ μοιχέυσθαι, οὐ φονεύσθαι, οὐ κλέ
 ψασθαι, οὐ ψευδομαρτυρήσθαι, οὐκ ἐπιιδυμήσθαι,
 καὶ εἰ

μ γ

μ δ

gaudentibus, & flete cū flentibus, eodē
 animo aliī in alios affecti, nō arrogāter
 de uobis ip̄is sentiētes, sed hūilibus uos
 accōmodantes. Ne sitis prudētes, apud
 uosmetipsos, nemini malū p̄ malo red
 dentes. Prouide parātes honesta in cō
 spectu omniū hominū. si fieri pōt, quan
 tū in uobis est, cū oibus hoibus in pa
 ce uiuentes, nō uosmetipsos ulciscētes di
 lecti, sed date locū irāe. Scriptū est em̄,
 Mihi ultio, ego rependam, dicit dñs. Si
 igit̄ esurit inimicus tuus, pasce illū. Hoc
 enim si feceris, carbones ignis coacerua
 bis in caput illius. Ne uincaris a malo,
 imo uince in bono malū. Ois anima
 ptātib⁹ excellētib⁹ subdita sit. Nō em̄ ē
 ptās, nisi a deo, q̄ uero sūt ptātes, a deo
 ordinatæ sūt. Itaq; q̄squis resistit ptāti,
 dei ordinatiōi resistit. Qui aut̄ restiterit,
 sibiipsis iudiciū accipiēt. Nā principes,
 nō terrori sūt bñ agētib⁹, sed male. Vis
 aut̄ non timere potestātē? Quod bonū
 est facito, & habebis laudem ex illa. Dei
 em̄ minister est tibi in bonū. Qd̄ si fece
 ris, id quod malū est, time. Non em̄ fru
 stra gladiū gestat. Nā dei minister est,
 tibi ultor ad irā, ei q̄ qd̄ malū est fecerit.
 Quapropter oportet esse subditū, non
 solū propter irā, uerū etiā propter con
 scientiam. Propter hoc em̄ & uectigalia
 soluitis. Siquidē ministri dei sūt, in hoc
 ipsum incubentes. Reddite igit̄ oibus,
 quod debetur. cui uectigal, uectigal. cui
 tributū, tributū. cui timorem, timorem.
 cui honorē, honorē. Nemini qcq; debe
 atis, nisi hoc, ut inuicē diligatis. Nā q̄ di
 ligit alterū, legē expleuit. Si qd̄ illa, Nō
 adulteraberis, nō occides, nō furaberis,
 nō falsū testimoniū dices, nō cōcupisces,
 & si qd̄

XIII

καὶ εἴ τις ἐτέρα ἐντολή, ἢ τούτων θεὸς λό-
 γος ἀνακεφαλαιοῦται, ἢ θεὸς ἀγαπήσεις
 τὸν πλησίον σου ὡς ἐαυτόν. ἢ ἀγάπη θεὸς
 πλησίον κακὸν ὄνκ ἐξάγει. πλήρωμα οὖν
 νόμου ἢ ἀγάπη. καὶ τοῦτο εἶδότες τὸν καιρὸν,
 ὅτι ὥρα ἡμᾶς ἡδὴ ἔστι ὑπνοῦ ἐγρηθῆναι.
 καὶ γὰρ ἐγγύτρην ἡμῶν ἡ σωτηρία, ἢ ὅτε
 ἐπιτεύσαμεν. ἢ νῦν προέκοψεν, ἢ δὲ ἡμέρα
 ἡγήκεν. ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκο-
 τοῦ, καὶ ἐνδυσώμεθα τὰ ὄπλα τοῦ φωτός.
 ὡς ἢ ἡμέρα ἐυχνημόνως περὶ πατρίσωμεν
 μὴ κώμοις, ἢ μέθαις, μὴ κοίταις καὶ ἀσελ-
 γείαις, μὴ ἐρίδι ἢ ζήλῳ, ἀλλ' ἐνδύσασθε
 τὸν κνέριον ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.

καὶ ἐν σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιᾶτε
 εἰς ἐπιθυμίαν, τὸν δὲ ἀδενούωτα τῆ πίσε,
 προσλαμβάνετε, μὴ εἰς διακρίσεις διαλο-
 γισμῶν. οὐ μὲν πίσεια φαγῶν πάντα, ὃ
 ἢ ἀδενῶν, λάχανα ἐδίει. ὃ ἐδίωμ, τὸν μὴ
 ἐδίοντα μὴ ζουθενείτω, καὶ ὃ μὴ ἐδίωμ,
 τὸν ἐδίοντα μὴ κρινέτω. ὃ δεὸς γὰρ ἐν-
 τὸν προσελάβετο. σὺ τίς εἶ, ὃ κρινῶν ἀλλο-
 τριῶν οἰκέτω, τῷ ἰδίῳ κυρίῳ σῆκε, ἢ πί-
 πει, σαθήσειαι δέ. Δυνατὸς γὰρ ἐστὶν ὃ δεὸς
 εἶσαι αὐτόμ. οὐ μὲν κρίνει ἡμέραμ παρ' ἡμέ-
 ραμ, οὐ δὲ κρίνει πᾶσαρ ἡμέραμ. εἰ καὶ ἢ
 θεὸς ἰδίῳ νοὶ πληροφρείδω. ὃ φρονῶν πῶ
 ἡμέραμ, κυρίῳ φρονῶ. ἢ ὃ μὴ φρονῶν τῷ ἡμέ-
 ραμ, κυρίῳ οὐ φρονῶ. ὃ ἐδίωμ κυρίῳ ἐδίει, ἐν
 χαρισί, καὶ θεῷ. ἢ ὃ μὴ ἐδίωμ, κυρίῳ οὐκ
 ἐδίει, καὶ ἐνχαρισεῖ θεῷ θεῷ. οὐδεὶς γὰρ
 ἡμῶν ἐαν θεῷ ζῆ, ἢ οὐδεὶς ἐαυτῷ ἀποθνήσκει.

εἴαντε γὰρ ζῶμεν, θεὸς κυρίῳ ζῶμεν, εἴαντε
 ἀποθνήσκωμεν, θεὸς κυρίῳ ἀποθνήσκωμεν.
 εἴαντε οὖν ζῶμεν, εἴαντε ἀποθνήσκωμεν, τῷ
 κυρίῳ ἐσμεν. εἰς τοῦτο γὰρ ΧΡΙΣΤΟΣ καὶ
 ἀπέθανε, ἢ ἀνέστη, καὶ ἀνέζησε, ἵνα καὶ νε-
 κρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ. σὺ δὲ τί κρίνεις
 τὸν ἀδελφόν σου, ἢ καὶ σὺ, τί ζουθενεῖς τὸν
 ἀδελφόν

& si quod aliud præceptū, in hoc sermo-
 ne sūmatim cōprehendit. Nempe dili-
 ges proxīmū tuū sicut teipsum. Dilectio,
 proximo, malum nō operat. Plenitudo
 itaq; legis, dilectio. Et hoc cū sciatis tem-
 pus, quod tempestiuū est, nos iā a som-
 no expergisci. Nunc em̄ pprius adest no-
 bis salus, q̄ tum, cū credebamus. Nox
 pgressa est, dies aut̄ appropinquat. Ab-
 ijciam⁹ igit̄ opa tenebrarū, & induamur
 arma lucis. tanq̄ in die cōposite ambu-
 lem⁹. nō comestationib⁹ & ebrietatib⁹,
 nō cubilib⁹ ac lasciujijs, nō cōtentione &
 æmulatione, sed induamini dñm Iesum
 Christū, & carnis curā ne agatis ad con-
 cupiscētijs. Porro eū q̄ infirmat̄ fide,
 assumite, nō ad dijudicatiōes disceptati-
 onū. Ali⁹ qd̄ credit uescendū esse q̄bus
 libet. Alius aut̄ q̄ infirm⁹ est, holerib⁹ ue-
 scit. Qui uescit, nō uescētē ne despiciat.
 Et q̄ nō uescit, uescētē ne iudicet. Deus
 em̄ illū assumpsit. Tu qs es, q̄ iudicas de
 alieno famulo? Proprio dño, stat aut̄ ca-
 dit. fulciat̄ aut̄ ut stet. Potēs em̄ ē de⁹ ef-
 ficere ut stet. Ali⁹ qd̄ iudicat diē ad diē,
 alius aut̄ iudicat oēm diē. Vnicuiq; sua
 mēs satisfaciāt. Qui curat diē, dño curat.
 Et q̄ nō curat diē, dño nō curat. Qui ue-
 scit, dño uescit, gratias enim agit deo, &
 q̄ nō uescit, dño non uescitur, & gratias
 agit deo. Null⁹ em̄ nostrū sibi ipsi uiuit,
 & nullus sibi ipsi morit̄. Nam & si uiui-
 mus, domiño uiuimus, & si morimur,
 domiño morimur. Siue igitur uiuamus,
 siue moriamur, domini sumus. In hoc
 enim Christus & mortuus est, & resurre-
 xit, & reuixit, ut mortuis & uiuentibus
 dominetur. Tu uero cur iudicas fra-
 trem tuum? Aut etiam tu, cur despicias
 fratrem

XIII

gandens. Et sic cum hinc
 animo de alios affecti, in
 de uobis in caritate sed in
 accionibus. Ne sitis p
 uo sumis in malis p
 dentes. Tunc parates homi
 spectu omni hominu. si fieri
 in uobis. in uobis h
 e uentes in uobis p
 etu sed die uo ite. Scri
 Mitin alio ego rependam
 qd̄ est in uobis tuus, p
 enim in heris carbonis igni
 bis in caput illis. Ne uincas
 in uo uincas in bono mali. Q
 reuicib⁹ excellētib⁹ subde
 rās nisi a deo, q̄ uo sit p
 uincas sit. Itaq; q̄ quis relin
 orationu relin. Qui aut̄
 uobis in uo uincas. Na p
 ston sit in agētib⁹, sed mak
 on timere possit. Quod
 ito, & habebis laudem ex
 miter est tibi in bonū. Q
 quod mali est, time. No
 gladiū gestat. Na dei mi
 uitor in tā, ei q̄ qd̄ mali
 ppter oportet esse sibi
 u ppter itā, uerū etiā p
 emam. Propter hoc em̄ d
 latus. Siquidē in uobis d
 nam in uobis. Redde
 uod debetur, cui uectig
 tributu, tributu, cui timor
 cui honorē, honorē. Nam
 tis, nisi hoc an uobis d
 ligit alteri lege explere.
 adulterabis, nō occides
 nō fallis, testimoniu dōsai

ἀδελφόν σου; πάντες γὰρ παρασυσόμεθα τῷ
βήματι τοῦ χριστοῦ. γέγραπται ἦ. ζῶ ἐγὼ
λέγει κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψα πᾶν γόνυ. Ἐ
πᾶσα γλῶσσα δὴζομολογήσεται τῷ θεῷ.
Ἄρα οὐκ ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ λόγον δώ/
σαι τῷ θεῷ. μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν,
ἀλλὰ ἑαυτοὺς κρίνατε μᾶλλον, τὸ μὴ τιθέναι
προδοκίμα τῷ ἀδελφῷ, ἢ σκανδαλοῦ.

οἶδα Ἐπέπισμαι ἐν κυρίῳ ἸΗΣΟΥ,
ὅτι οὐδὲν κοινὸν δὴ αὐτοῦ, ἐμὴ τῷ λογιζο
μένῳ τί κοινὸν εἶναι, ἐκείνου κοινόν.

Εἰ δὲ διὰ βρώμα ὁ ἀδελφός σου λυπεῖ
ται, οὐκ ἐστὶ κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς, μὴ
τῷ βρώματί σου ἐκένου ἀπόλλυε, ὅπερ ὁ
ΧΡΙΣΤΟΣ ἀπέθανε. μὴ βλασφημῆσω οὐκ
ἡμῶν τὸ ἀγαθόν. οὐ γὰρ ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ
θεοῦ βρωσὶς καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη
καὶ εἰρήνη καὶ χάρις, ἐν πνεύματι ἁγίῳ. ὁ
γὰρ ἐν τούτοις δουλεύει τῷ ΧΡΙΣΤΩ, ἐνά
ρξος τῷ θεῷ, καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις.
Ἄρα οὐκ τὰ τῆς εἰρήνης δίκωμεν, καὶ τὰ τῆ
δοκίμοις, τῆς εἰς ἀλλήλους. μὴ ἐνεκεν βρώ
ματος κατάλυε τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ. πάντα
μὴ καθαρά, ἀλλὰ κακόν τῷ ἀνθρώπῳ, τῷ
διὰ προσκόμματος, ἐδίοντι. καλὸν τὸ μὴ
φαγεῖν κρέα, μηδὲ πίεσθαι οἶνον, μηδὲ ἐμῶ δ
ἀδελφός σου προσκόπη, ἢ σκανδαλίζεσθαι
ἢ ἀδενεῖ. σὺ τίς τῶν ἔχων; κατὰ σαυτὸν ἔχε
ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. μακάριος ὁ μὴ κρίνων
ἑαυτὸν, ἐμῶ δόκιμάς. ὁ δὲ διὰ κρινόμενος
ἐὰν φάγη, κατακείρεται, ὅτι οὐκ ἐκ πίσε
ως, πᾶν δὲ οὐκ ἐκ πίσεως, ἁμαρτία ἐστίν.
οφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δωατοὶ, τὰ ἀδενεῖ/
ματα ἢ τὰ ἀδωάτων βασάζειν, καὶ μὴ ἑαυ
τοῖς ἀρέσκειν. ἕκαστος δὲ ἡμῶν τῷ πλησίον
ἀρεσκέτω, εἰς τὸ ἀγαθὸν πρὸς ἀλλήλους.
καὶ γὰρ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ οὐχ ἑαυτῷ ἠρέσεν. ἀλλ
καθὼς γέγραπται. οἱ ὄνθε ἴσμοι ἢ ὄνθ
δίζόντων σε, ἐπέπισον ἐπ' ἐμέ. ὅσα γὰρ
προεγράφη.

fratrem tuum? Omnes enim statuemur apud
tribunal Christi. Scriptum est enim. Vivo
ego dicit dominus, Mihi flectet omne genu,
& omnis lingua confitebitur deo. Igitur
unusquisque nostrum de seipso ratione red
det deo. Ne post hac igitur alius alium iu
dicemus, uerum illud iudicate magis, ne of
fendiculum ponatur fratri, aut lapsus occa
sio. Noui siquidem, & persuasum habeo, in
domino Iesu, nihil esse commune pro se, nisi ei qui
existimat aliquid esse commune, illi commune
est. Quod si propter esum frater tuus contri
stat, non iam secundum charitatem ambulas.
Ne esu tuo illum perdas, pro quo Christus
mortuus est. Ne uestrum igitur bonum, homi
num maledictionis sit obnoxium. Non enim est
regnum dei, esus & potus, sed iusticia, &
pax, & gaudium, in spiritu sancto. Etenim
qui in his seruit Christo, acceptus est deo,
& probatus hominibus. Itaque quae pacis sunt,
sectemur, & quae aedificationis, alius erga
alium. Ne cibi causa, destruas opus dei. Omnia
quidem pura, sed malum est homini, qui pro
offendiculum uescit. Bonum est non edere car
nes, neque bibere uinum, neque quicquid, in quo
frater tuus incipit, aut offendit, aut in
firmat. Tu fidem habes? Apud te ipsum
habe coram deo. Beatus qui non iudicat seipsum,
in eo quod probat. At qui diiudicat, si ede
rit, condemnatus est, quoniam non edit ex
fide. Porro quicquid ex fide non est, pec
catum est. Debemus autem nos qui XV
potentes sumus, infirmitates impoten
tium portare, ac non placere nobis ipsis.
Nam unusquisque nostrum proximo pla
ceat, in bonum, ad aedificationem. Etenim
Christus non placuit sibi ipsi, sed quem
admodum scriptum est. Opprobria oppro
bratum tibi, inciderunt in me. Nam quaecumque
ante

μ προεγράφη, εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν προεγράφη, ἵνα διὰ τοῦ ὑπομονῆς, καὶ τοῦ παρακλήσεως τῶν γραφῶν τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν. ὁ δὲ θεὸς τοῦ ὑπομονῆς, καὶ τοῦ παρακλήσεως, διὸν ἡμῶν τὸ αὐτὸ φρονηθῆν ἐν ἀλλήλοις κατὰ Χριστὸν Ἰησοῦν, ἵνα ὁμοθυμαδὸν ἐν εἰς σῶματι δοξάζητε τὸν θεόν, καὶ πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. διὸ προσλαμβάνετε ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς προσελάβετο ἡμᾶς, εἰς δόξαν θεῶ. λέγω δὲ Χριστὸν Ἰησοῦν Διάκονον γενεῆσθε περιτομῆς ὑπὲρ ἀληθείας θεοῦ, εἰς τὸ βεβαιῶσαι τὰς ἐπαγγελίας, ἧς ἦν πατέρων, τὰ δὲ ἔδωκε ὑπὲρ ἐλείους, δοξάσαι τὸν θεόν, καθὼς γέγραπται. διὰ τοῦτο ὁμομολογήσομαι σοὶ ἐν ἔθνεσι, καὶ τοῦ θεοῦ ὀνόματι σου ψάλλω. καὶ πάλιν λέγει· ευφράνθητε ἔθνη μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ πάλιν· ἀνῆτε τὸν κύριον πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐπαινέσατε αὐτὸν πάντες οἱ λαοί, καὶ πάλιν Ἠσαΐας λέγει· ἔσα ἡ ῥίζα τοῦ Ἰεσοῦ, καὶ ὁ ἀνίσταμενος ἄρχων ἐθνῶν, ἐπ' αὐτοῦ ἔθνη ἐλπίουσιν. ὁ δὲ θεὸς τοῦ ἐλπίδος, πληρώσας ἡμᾶς πάσης χάριτος καὶ ἐπιβουλῆς, ἐν τοῦ πνεύματος εἰς τὸ πρῶτον ἡμᾶς ἐν τῇ ἐλπίδι, ἐν δωάματι πνεύματος ἁγίου. ἐπέψισμαι δὲ ἀδελφοί μου, καὶ αὐτὸς ἐγὼ περιεῖ ἡμῶν, ὅτι ἐὰν αὐτοὶ μεσοὶ ἐσὲ θεοδοσίους, πεπληρωμένοι πάσης γνώσεως. Δωάμενοι καὶ ἄλλοις νοουθετήμ. τολμηρότερον δὲ ἔγραψα ἡμῶν ἀδελφοί ἀπὸ μέγιστος, ὡς ἐπειναμίμνησκω ἡμᾶς, διὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι ὑπὸ τοῦ θεοῦ, εἰς εἶνα μὲ λειτουργῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὰ ἔθνη, ἵερωστροῦντα δὲ ἐναγγέλιον τοῦ θεοῦ, ἵνα γένηται ἡ προσφορὰ ἡμῶν εὐπροσδεκτῆ, ἡ γὰρ ἀσπλύν ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

Ἐχω οὖν καύχησιν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τὰ πρὸς τὸν θεόν. οὐ γὰρ τολμήσω λαλῆναι τί ἔωμ

ante sunt scripta, in nostram doctrinā praescripta sunt, ut per patientiā & consolationem scripturarum spem habeamus. Deus autem patientiā & consolationis, det vobis idem mutuo inter vos sentire, secundū Iesum Christum, ut unanimiter, in uno ore, glorificetis deū, & patrē domini nostri Iesu Christi. Quapropter assumite vos inuicem, quemadmodum & Christus assumpsit nos, in gloriā dei. Dico autem Iesum Christum, ministrū fuisse circumcisionis, pro veritate dei, ad confirmandas promissiones patrum, In hoc autem, ut gentes pro misericordia glorificēt deum. Sicut scriptum est. Propter hoc confitebor tibi in gentibus, & nomini tuo psallam. Et rursus dicit. Gaudete gentes cum populo eius. Et rursus. Laudate dominū omnes gentes, & collaudate cum omnes populi. Et rursus Esaias dicit. Erit radix Iesse, & qui exurgit ad imperandum gentibus, in eo gentes sperabunt. Deus autē spei, impleat vos omni gaudio & pace, in credendo in hoc, ut exuberetis in spe, in potentia spiritus sancti. Persuasum enim habeo fratres mei, & ipse ego de vobis, & ipsi pleni estis bonitate, impleti omni scientia, ualentes & alios admonere. Audacius autem scripsi vobis fratres, ex parte ueluti commonefaciens uos, propter gratiam quæ data est mihi a deo, in hoc ut sim minister Christi in gentes, ad ministrans euangelium dei, ut fiat oblatio gentium acceptabilis, sanctificata in spiritu sancto. Habeo igitur gloriationem in Christo Iesu, in his quæ ad deum pertinent. Nō enim ausim loqui

c quicquid

fratres in omnes gentes
 epistolam scripsi
 ego dico. Mihi flectit
 & omnia ista confirmavit
 uelut scriptura de seipso
 det deo in hoc hac ipse
 dicitur. uelut iudicare
 sententiam prout frater
 suo. Noui uero, & spiritualiter
 dno Iesu nullo esse communi
 euilium aliqd esse commune
 est. Quia prope eum frater
 fiat. non in locum dū dicitur
 Ne eliuo illi p̄das pro
 momo. Et Ne uelut ipse
 ai male dicitur sit obnoxia
 regnum dei eius & potus
 & gaudium in spiritu sancto
 in his locis. Camilo acceptus
 uoluntas hominis. Itaq̄ que
 tenet & que edificatio. alio
 Ne ubi causa destruas op̄
 de p̄na. sed malū est homo
 uolū uelut. Bonū est tō
 neq̄ bibere uinū. neq̄ que
 neq̄ uelut uelut aut offit
 mat. Tu ubi habes? A
 abe cura deo. Būis q̄ nō
 ne eo quod p̄bat. Et qui
 ne condempnatus est, quoniam
 fide. Porro quicquid ex
 carum est. Debemus
 potentes sumus, infirmum
 tum portare. ac non p̄
 Nam unusquisque pro
 ceat. in bonū. ad edificatio
 Christus non p̄bat
 admodū scriptura. et
 bratiū tibi uelut dicitur.

Ἰὼν ὁ κατ' ἑσπεράσας ΧΡΙΣΤΟΣ Δι' ἐμοῦ, εἰς
 ὑπακοὴν ἔθνῶν, λόγῳ ἢ ἔργῳ, ἐν δυνάμει ση-
 μείων ἢ τεράτων, ἐν δυνάμει πνεύματος,
 θεοῦ, ὡς με ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ ἢ κύκλου μέγισ-
 τῆ Ἰλλυρικῆ, πεπληρωκέναι τὸ εὐαγγέλιον ἔ-
 ΧΡΙΣΤΟΥ. οὕτως ἡ ^{πορῶ} οὐλοτιμύμονον εὐαγγελί-
 λίζου, οὐχ ὅπου ὠνομάσθη ΧΡΙΣΤΟΣ, ἵνα
 μὴ ἐπ' ἄλλότριστον θεμέλιον οἰκοδομῶ, ἀλλὰ
 καθὼς γέγραπται, οἱ οὐκ ἀνηγγέλκοντες ἄνθρωποι,
 ὄφροντες, οἱ οὐκ ἀκηκόασιν σωήσους, διὸ ἐ-
 νεκοπήσω τὰ πολλὰ τῶν ἐλθῶν πρὸς ὑμᾶς.
 νῦν δὲ μικρὸν τόπον ἔχω, ἐν τῆς κλίμα-
 σί τούτοις, ἐπιποθίαν δὲ ἔχω, τῶν ἐλθῶν
 πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, ὡς ἐὰν ποι-
 ρένωμαι, εἰς τὴν πατρίαν, ἐλεήσει με πρὸς
 ὑμᾶς, ἐλπίζω γὰρ Δία πορθήσασθαι, θεάσασθαι
 ὑμᾶς, καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι
 ἐκεῖ, ἐὰν ὑμῶν πρῶτον ἀπὸ μέρους ἐμπλη-
 ρῶ. νῦν δὲ πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλὴμ Δια-
 κονῶν τοῖς ἀγίοις. ἐυδοκῶ γὰρ μακε-
 δονία ἐν Ἀχαΐα, κοινῶν ἵνα ποιήσασθαι
 εἰς τοὺς πτωχοὺς τῶν ἀγίων τῶν ἐν Ἱερου-
 σαλὴμ. ἐυδοκῶ γὰρ ἢ ὀφείλεται αὐτῶν
 εἰσὶν. εἰ γὰρ τῶν πνευματικῶν αὐτῶν ἐκοι-
 νῶνται τὰ ἔθνη, ὀφείλουσι ἐν τοῖς σαρκι-
 κῶν λυτῶν γῆσαι αὐτοῖς, τοῦτο οὐκ ἐπι-
 τελέσας, καὶ σφραγίσάμεν αὐτοῖς τὸν
 καρπὸν τοῦτο, ἀπελεήσει με δι' ὑμῶν εἰς
 τὴν πατρίαν. διὸ δὲ, ὅτι ἐρχόμενος πρὸς
 ὑμᾶς, ἐν πληρώματι εὐλογίας τοῦ εὐαγγελί-
 ού τῶν ΧΡΙΣΤΟΥ ἐλεύσομαι. παρακα-
 λῶ δὲ ὑμᾶς ἀδελφοί. διὰ τὸ κυρίου ἡμῶν
 ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ
 πνεύματος, συναγωνίσασθαι μοι ἐν ταῖς
 προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ, πρὸς τὸν θεόν, ἵνα
 εὐδοῶ ἀπὸ τῶν ἀποστόλων ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ,
 καὶ ἵνα ἡ Διάκονία μου ἢ Ἱερουσαλὴμ ἐν
 πρόσδεκτος γίνῃται τοῖς ἀγίοις, ἵνα ἐν
 χάριτι ἔλθω πρὸς ὑμᾶς, διὰ θελήματος
 θεοῦ

ἰεὺς

quicquid eorum, quae non effecit Christus pro
 me, in obedientia gentium, uerbo & facto,
 in potentia signorum & prodigiorum, in potentia
 spiritus dei, ut ab Hierusalē & in circumiacen-
 tibus regionibus, usque ad Illyricum impleuerim
 euangelium Christi, ita, uentus praedicare
 euangelium, non ubi nominatus erat Christus, ut
 ne super alienum fundamentum aedificarem, sed
 quemadmodum scriptum est. Quibus non
 est annuntiatum de eo, uidebunt, & qui
 non audierant, intelligent. Quapropter
 & impeditus sum saepe, quo minus ueni-
 rem ad uos. Nunc uero cum non amplius
 habeam locum in regionibus his, desiderium
 autem habeam ueniendi ad uos, multis iam
 annis, quando cum fuero profectus in Hi-
 spaniam, ueniam ad uos. Spero enim fore,
 ut istac iter faciens, uideam uos, & a uobis
 producar illuc, si uestra consuetudine prius
 ex parte fuero expletus. Nunc autem pro-
 ficiscor Hierusalem, ministrans sanctis.
 Visum est enim Macedoniae & Achaiae,
 communicationem aliquam facere, in paupe-
 res sanctos, qui sunt Hierusalem. Nam
 ita uisum est illis, & debitores illorum sunt.
 Etenim si spiritualia sua communicauerunt
 gentibus, debet & haec in carnalibus mi-
 nistrare illis. Hoc igitur ubi perfecero, &
 obsignauiero illis fructum hunc, reuertar
 per uos in Hispaniam. Scio namque, quod
 ubi uenero ad uos, in plenitudine bene-
 dictionis euangelij Christi uenturus sum.
 Obsecro autem uos fratres, per dominum
 nostrum Iesum Christum, & per dilectionem
 spiritus, ut me laborantē adiuuetis, in orati-
 onibus pro me ad deum, ut liberer ab incre-
 dulis in Iudaea, & ut ministerium meum, quod
 exhibebo in hierusalē, acceptum sit sanctis, ut
 in gaudio ueniam ad uos, per uoluntatem
 dei

θεοῦ, καὶ συναναπαύσωμαι ὑμῶν. ὁ δὲ θεὸς
ἐν εἰρήνῃ, μετὰ πάντων ὑμῶν, ἀμήν.

σωίσαι δὲ ὑμῶν φοίβην, πλὴν ἀδελφῶν
ἡμῶν, ὄντων δι' ἀκονορ ἐν ἐκκλησίᾳ
αὐτῆς ἐν κενχρεαῖς, ἵνα αὐτῶν προσδέξῃ
ὅτε ἐν κυρίῳ, ἀξίως πᾶν ἄγιον, καὶ παρὰ
σῆτε αὐτῇ ἐν ᾧ ἄν ὑμῶν ᾄξῃ πρὸς ματῖ.
καὶ ἡ αὕτη προσάτις πολλῶν ἐγενήθη,
καὶ αὐτοῦ ἔμοῦ.

Ἀσάσα δὲ πρίσκην καὶ ἀκύλαν, τοὺς
σωτηρογούσους ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, οἵτινες
ὑπὲρ ἐν ψυχῆς μου τὸν εαυτῶν ἔραχλον
ὑπέθηκαν. οἷς οὐκ ἐγὼ μόνον εὐχαριστῶ,
ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι πᾶν ἔθνος,
πλὴν κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίαν. Ἀσάσα
δὲ ἐπανετὸν τὸν ἀγαπκτόν μου, ὃς ἔστι
ἀπαρχὴ ἐν εἰρήνῃ, ἐν Χριστῷ. Ἀσάσα
δὲ μαριὰμ, ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν εἰς ἡ-
μᾶς. Ἀσάσα δὲ ἀνδρόνικον καὶ ἰουνίαν,
τοὺς συγγενῆς μου, καὶ συναρχμαλώτους
μου, οἵτινες εἰσὶν ἐπίσημοι ἐν τοῖς ἀποστό-
λοις, οἱ καὶ πρὸ ἔμοῦ γεγονῆσαν ἐν Χρι-
στῷ. Ἀσάσα δὲ ἀμπλίαν τὸν ἀγαπκτόν
μου ἐν κυρίῳ. Ἀσάσα δὲ οὐβεαντόν, τὸν συ-
νηγόρον ἡμῶν ἐν Χριστῷ, καὶ σάχων τὸν
ἀγαπκτόν μου. Ἀσάσα δὲ ἀπειλλῶν, τὸν
λόγιμον ἐν Χριστῷ. Ἀσάσα δὲ τοὺς ἐκ
πᾶν Ἀριστοβούλου. Ἀσάσα δὲ ἡρωδίουαν τὸν
συγγενῆ μου, Ἀσάσα δὲ τοὺς ἐκ πᾶν ναρ-
κίσις τοὺς ὄντας ἐν κυρίῳ. Ἀσάσα δὲ τρυ-
φανῆν ἐν εὐφῶσάν, τὰς κοπιώσας ἐν κυ-
ρίῳ. Ἀσάσα δὲ περσίδα πλὴν ἀγαπκτιῶν, ἡ-
τις πολλὰ ἐκοπίασεν ἐν κυρίῳ. Ἀσάσα δὲ
ξούφορ τὸν ἐκλεκτόν ἐν κυρίῳ, ἡ τῆς μητέρας
αὐτοῦ καὶ ἔμοῦ. Ἀσάσα δὲ ἀσύγκριτον,
φλέγοντα, ἐρμᾶν, παρῆσαρ, ἐρμῶν, καὶ τοὺς
σὺν αὐτοῖς ἀδελφούς. Ἀσάσα δὲ φιλό-
λογον, καὶ ἰουλίαν, νιρέαν, πλὴν ἀδελφῶν
αὐτοῦ, καὶ ὀλυμπᾶν, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς
πάντας

dei unaque uobiscum refocillet. Deus autem
pacis, sit cum omnibus uobis. Amen.

Cōmendo autem uobis Phœben, so-
rorem nostram, quæ est ministra eccle-
siæ Cenchreenfis, ut illam suscipiatis in
Christo, ita ut decet factos, & adfitis ei,
in quocumque uobis eguerit negocio. Nā
& hæc multis adfuit, & mihi ipsi. Salu-
tate Priscam & Aquilam, adiutores me-
os in Christo Iesu, qui pro anima mea
suam ipsorum ceruicem supposuerunt.
Quibus non ego solus gratias ago, sed
& omnes ecclesiæ gentium, item quæ in
domo illorum est congregationem. Sa-
lutate Epænetum dilectum meum, qui
est primitiæ Achaiæ in Christo. Saluta-
te Mariam, quæ multum laborauit er-
ga nos. Salutate Andronicum, & Iuniā,
cognatos meos, & concaptiuos meos, qui
sunt insignes inter apostolos, qui etiā an-
te me fuerunt in Christo. Salutate Am-
pliā dilectum meū in dño. Salutate Vr-
banum, adiutorem meum in Christo,
& Stachyn dilectum meum. Salutate
Apellem, probatum in Christo. Saluta-
te eos qui sunt ex Aristobuli familiaribus.
Salutate Herodionem, cognatum
meum. Salutate eos qui sunt ex Nar-
cissi familiaribus, hos qui sunt in Chri-
sto. Salutate Tryphænam & Trypho-
sam, quæ laborant in domino. Saluta-
te Persidem dilectam, quæ multum la-
borauit in domino. Salutate Rufum,
electū in domino, & matrē illius ac meā.
Salutate Asyncritum Phlegontem, Er-
mam, Patrobam, Mercurium, & qui
cum his sunt fratres. Salutate Philolo-
gum, & Iuliam, Nereum & sororem
eius, & Olympam, & qui cum his sunt

et omnes

XVI

et omnes

πάντας ἁγίους . ἀπαύσασθε ἀλλήλους, ἐν
φιλήματι ἀγάπης ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκ
κλήσεις τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ .

παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς ἀδελφοί, σκοπεῖν τοὺς
τὰς διχομασίας, καὶ τὰ σκάνδαλα, παρὰ
τὴν διδασχίαν, ἢ ὑμεῖς ἐμάθετε, ποιουῦντας,
ἐκκλινάτε ἀπ' αὐτῶν. οἱ γὰρ τοιοῦτοι, ἔρ-
κυσίω ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ οὐ δουλεύουσιν, ἀλλὰ
τῇ ἐκείνῃ κοιλίᾳ, καὶ διὰ φιλορησολογίας, καὶ
εὐλογίας, ἔξαπατῶσι τὰς καρδίας τῶν ἀκά-
κων. ἡ γὰρ ὑμῶν ὑπακοὴ εἰς πάντας ἀεί-
κετο . χαίρω οὖν ἔφ' ὑμῖν . θέλω δὲ ὑμᾶς
σοφοὺς μὲν εἶναι εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀκράτους
δὲ εἰς τὸ κακόν . οὗ θεὸς φιλίειρήνης σωσί-
μα τὸν σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν, ἐν
τάχει . ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙ-
ΣΤΟΥ, μετ' ὑμῶν . ἀσπάζονται ὑμᾶς τιμὸς
θεοῦ ὁ σωτὴρ μου, καὶ λούκιος, καὶ ἰά-
σωμ, ἐσωσίπατρος, οἱ συγγενεῖς μου . ἀσπάζ-
ομαι ὑμᾶς ἐγὼ τέρεστιος, ὁ χάριτας τὴν
ἐπιστολὴν ἐν κυρίῳ . ἀσπάζεται ὑμᾶς γάιος
ὁ ξένος μου, ἐφίληκ κλήσιας ὅλης . ἀσπάζ-
εται ὑμᾶς ἔρασμος, ὁ οἰκονόμος φιλίπο-
λεως, ἐκούαρτος ὁ ἀδελφός . ἡ χάρις τοῦ
κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ μετὰ πάν-
των ὑμῶν, ἀμήν .

τῷ δὲ Λουκῶν ἡμᾶς ἐκρίξα κατὰ τὸ
εὐαγγέλιόν μου, καὶ τὸ κήρυγμα ἸΗΣΟΥ ΧΡΙ-
ΣΤΟΥ, κατὰ ἀποκάλυψιν μυστηρίου, χρόνοις
αἰώνιοις σεσηγημένου, φανερωθέντος δὲ
νῦν, διὰ τῶν προφητικῶν, κατ' ἐπι-
ταγὴν τοῦ αἰωνίου θεοῦ, εἰς ὑπακοὴν πί-
σεως, εἰς πάντα τὰ ἔθνη γνωρισθέντος, μό-
νον σοφῶς δεῖν, διὰ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ᾧ ἡ δό-
ξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν .

Πρὸς τοὺς ῥωμαίους .

Ἐγράφη ἀπὸ κορίνθου διὰ φοβῆς φιλίππου
κόντος φιλίππου κερκεαῖς ἐκκλησίας .

omnes sanctos. Salutate uos inuicē, in
osculo sancto. Salutāt uos ecclesiae Chri-
sti. Obsecro autem uos fratres, ut consy-
deretis eos, qui dissidia & offensas, con-
tra doctrinam, quam uos didicistis gi-
gnunt, & declinetis ab illis. Nam q̄ eius-
modi sunt, domino Iesu Christo nō ser-
uiunt, sed suo uentri, & p̄ blandiloquen-
tiam, ac benedictiam, decipiunt corda
simplicium. Vestra enim obedientia ad
omnes permanuit. Gaudeo igitur sa-
ne de uobis. Sed uolo uos sapientes q̄-
dem esse ad bonū, synceros autē ad ma-
lum. Deus autē pacis conteret satanam
sub pedes uestros, breui. Gratia domini
nostri Iesu Christi, sit cum omnibus uo-
bis. Salutant uos Timotheus, coopera-
rius meus, & Lucius, & Iason, & Sosipa-
ter, cognati mei. Saluto uos ego Teren-
tius, qui scripsi epistolā in domino. Sa-
lutat uos Gaius hospes meus, & eccle-
siae totius. Salutat uos Erastus, questor
ararius ciuitatis, & Quartus frater. Gra-
tia domini nostri iesu Christi, sit cū om-
nibus uobis, Amen.

Ei autē qui potens est nos cōfirmare se-
cundum Euangelium meum, & preco-
nium Iesu Christi, iuxta reuelationem
mysterij, temporibus aeternis taciti, ma-
nifestati uero nunc, & per scripturas p̄-
pheticas iuxta delegationē aeterni dei,
in obedientiam fidei, in omnes notifica-
ti, Soli sapienti deo, per Iesum Christū,
cui gloria in saecula, Amen.

Ad Romanos.

Missā fuit a Corintho per Phebē mi-
nistram Cechreensis ecclesiae.

Μαρκία ad Κορινθίους πρώτος εφθς.
ΠΡΟΒΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

ΑΥΤΗΝ ἐπισέλλα ἀπ' ἐφέσου φιλίας, ἑωρακῶς αὐτοὺς ἦδη Ἐλιδάξας, ὑπομίμνησκωμ δὲ ὅμως διὰ φιλίᾶς ἐπιστολῆς ταύτης. Ἡ δὲ πρόφασις φιλίᾶς ἐπιστολῆς αὐτῆς κορινθίοι ἐκ φιλονεικίας σωματόμονοι, ἐχίζοντο ταῖς γνώμασι, Ἐλοιπὲρ ἢ ἐν ἀντιθέσιματά. καὶ ὄντων χρισμάτων, παρελέποντο τὸν λαβόντα πλὴν μητηγὰμ, ἄλλοι ἢ ἠθελομ καταλιμπάνειν τὰς ἰδίαις γυναικίαις, προφάσι φιλίᾶς ἐγκρατείας, τινὲς ἢ καὶ ἐν εἰδωλείοις ἠσδιον, ὡς ἀδιαφόρων ὄντων ἢ εἰδωλοθύτων, ἄλλοι ἢ τὴν μου ἄλλες ζήουδένουμ, τοὺς ἢ λαλόντας γλώσαις ἐδάμαζον, Ἐτέλθ, ἠπάτιντο Ἐίς τὸ περὶ ἀναστάσεως μυθήριον, λέγοντες, μὴ ἐγείρεθι πλὴν σάρκα ταύτην. τούτων πάντων ἢ κορινθίω κινουμδύωμ, γράφουσι οἱ λαοὶ τῷ ἀπὸ σόλω, Ἐλοιπὸμ πρὸς πάντα ἀντιγρᾶφα, καὶ πρῶτον μὲν μαρτυρεῖ αὐτοῖς ἐν φρονήσει καὶ γνώσει. οὐκ ἀποδέχεται αὐτοὺς ποιοῦντας τὰ χρισμάτα, ἀλλὰ Ἐ συμβουλεύει μὴ ἐν λόγῳ πλὴν ἀρετῶν, ἀλλ' ἐν ἔργῳ καὶ δυνάμει ἢ γῆδθ, ἐπὶ τὰ ἐπιτιμίας τῷ πλὴν μητηγὰμ λαβόντι, καὶ παραινέσας μὴ ἔχειν κρίματα πρὸς αὐτοὺς. λοιπὸμ περὶ ὧν ἔγραψαμ ἀποκρινέται. πρὶ μὲν Ἐ γάμου διδάσκωμ ἀξέγκτομ εἶναι πλὴν συζυγίαν, καὶ ἐν καιρῷ μόνῳ χωλᾶζειν διὰ πλὴν ἐυχίω, διὰ ἢ τὸ ἀσαπᾶρ αὐτοὺς πλὴν ἐγκράτειαμ. γράφει περὶ παρθενίας, ὅτι οὐ κατὰ ἀνάγκην, ἀλλὰ παθεῖν τοῦτο γινέσθω. εἶτα περὶ ἢ εἰδωλοθύτων, ἵνα μὴ καταχρῶνται τῇ γνώσει, ἀλλὰ τῇ ἐργάσῃ πολίτευνται, κωλύει οὖν τὰ ἐν εἰδωλείῳ συμποσίαι, ἵνα μὴ σκανδαλίζωνται οἱ μικροί. εἶτα περὶ ἢ πνευματικῶν χρισμάτων γράφει, ἵνα μὴ διαφέρωνται ἐν τοῖς χρισμασί, μὴ ἢ προερίνωσι τὸν ἔχοντα χάρισμα τὸ ἴδιον, τὸ ἔχοντ' Ἐ τὸδε πάντα ἔσθ τῷ αὐτοῦ πνεύματος εἶναι λέγει. καὶ λοιπὸμ περὶ ἀναστάσεως διδάσκει, ὅτι ἢ σὰρξ ἐγείρεται, ἀποθνήσκουσα μὲν φθαρή, ἐγέρμελὴν ἢ ἀφθαρήτ' κατὰ πλὴν τῷ θεοῦ χάριμ, πλὴν ἢ ἀνάστασιμ, ἀπὸ τῷ ἐκγεγῆθαι τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ σωίσησι. Ἐτέλθ, παραινετικὸς λόγους εἰς τὰ ἦθη γράφει, καὶ περὶ λογίας φιλίᾶς εἰς τὴν ἀγίους παραγγέλλει, Ἐ ὕτως τελεθεῖ πλὴν ἐπιστολῶν.

ARGUMENTVM.

Orinthij sunt Ahaici, & hi similiter ab Apostolo audierunt uerbū ueritatis, & subuersi sunt multifarie a falsis apostolis. Quidā a philosophiā uerbosa eloquentia, alij secta legis Iudaicæ inducti sunt; Hos reuocat Apostolus ad ueram fidem, & euangelicam sapientiā, scribens eis ab Epheso per Timotheum discipulum suum.

omnes saluos. Saluati uos in
ofculo saluo. Saluati uos in
fi. Obsecro uos fratres
decreuit enim illud & ostendit
tra doctum quam uos dicit
guant & dicitur ab illis. Nam
modi sunt domo Iesu Christi
uam sedulo uari, & p biam
tam ac benedictam decrip
simplicium. Vltra enim obed
omnes permant. Gaudet
ne de uobis. Sed uolo uos
dem esse ad bonū. Ignoratis
lum, Deus aut pacis contra
sub pedes nostros dicit. Gratia
nostri Iesu Christi. Sic cum omni
bis. Saluati uos Timotheus
is meus, & Lucius, & Lafo, &
corinthi mei. Saluati uos ego
qui scripsi epistolā in dominū
uos Galus hospes meus, &
uobis. Saluati uos Erastus, q
uis uocatus, & Quartus frat
mini nostri Iesu Christi. In
is uobis. Amen.

autē qui potens est nos cōser
idum Euāgelium meum, &
um Iesu Christi, iuxta modū
yfter, temporibus aternis
hēstari uero nunc, & per lō
bitas iuxta delegatiōē
n obedientiam fidei in om
i. Solū sapienti deo, per lō
ni gloria in saecula. Amen.

Ad Romanos

Missa fuit a Corinto per
ultram Cerealis

ΑΥΛΟΣ κλητὸς ἀπόστολος
ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, διὰ θελή
ματος θεοῦ, καὶ σωθένης ὁ
ἀδελφός, τῆ ἐκκλησίᾳ τοῦ
θεοῦ τῆ ὁδοῦ ἐν κορίνθῳ, ἡγί/
ασμύνοις ἐν ΧΡΙΣΤῳ ΙΗΣΟΥ, κλητῆς ἁγί/
οις, καὶ πάνσι τοῖς ἐπικαλυμμένοις τὸ ὄνο/
μα τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἐν παν/
τί τόπω, ἀντὶ τῆς ἡμῶν, χάριτος ὑμῶν καὶ
εἰρήνης ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου ΙΗΣΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥ. Εὐχαριστῶ ὑμῶν πάντοτε
ἐν κυρίῳ ἡμῶν, ἐπὶ τῇ χάριτι τῷ θεῷ, τῇ δοθῆ/
σῃ ὑμῖν ἐν ΧΡΙΣΤῳ ΙΗΣΟΥ, ὅτι ἐν παντί
ἐπληροῦσθε ἐν αὐτῷ, ἐν παντί λόγῳ, καὶ
πάσῃ γνώσει, καθὼς ὁ μαρτυροῦμαι τῷ ΧΡΙ/
ΣΤῳ ἐβεβαιώθη ἐν ὑμῖν, ὥστε ὑμᾶς μὴ ὑσε/
ρεῖσθε ἐν μηδενὶ χαρίσματι, ἀπεκδέχομέ/
νες πῶς ἀποκαλύψῃ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ΙΗ/
ΣΟΥ ΧΡΙΣΤῳ, ὅς ἐβεβαιώσῃ ὑμᾶς ἕως τέ/
λους, ἀνεκλήτους, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν
ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. πιστὸς ὁ θεός, δι' οὗ
ἐκλήθητε εἰς κοινωνίαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ΙΗΣΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥ, τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

β Παρακαλῶ ὑμᾶς ἀδελφοί, διὰ τὸ ὄνο/
μα τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἵνα οὐ
αὐτὸ λέγητε πάντες, καὶ μὴ ἢ ἐν ὑμῖν χίσι/
ματά, ἢ τὴ κατηρητισμύνοι ἐν τῷ αὐτῷ νοί,
καὶ ἐν τῇ αὐτῇ γνώσει. ἐδηλώθη γάρ μοι πρὸς
ὑμῶν ἀδελφοί μου, ὑπὸ τῷ χλόκῃ, ὅτι ἐρί/
δες ἐν ὑμῖν εἰσί. Δέω ἡ τῆς, ὅτι ἕκαστος
ὑμῶν λέγει, ἐγὼ μὲν εἰμὶ παῦλος, ἐγὼ ἡ ἀπολ/
λῶ, ἐγὼ ἡ κηφᾶ, ἐγὼ ἡ χριστός. μεμείρισται ὁ
ΧΡΙΣΤΟΣ, μὴ παῦλος ἐσαυρώθη ὑπὲρ ἡμῶν,
ἢ εἰς ὄνομα παύλου ἐβαπτίσθη; εὐχαρι/
στῶ ὑμῶν θεῷ, ὅτι οὐδένα ὑμῶν ἐβάπτισα, εἰ μὴ
κρίσπομ καὶ γάιομ, ἵνα μὴ ἕως εἴπω, ὅτι εἰς τὸ
ἑμὸν ὄνομα ἐβάπτισα. ἐβάπτισα ἡ καὶ ἡ στεφᾶ/
να ὀκομ

ἡ στέφανος.

Aulus uocatus apostolus Iesu Christi, per uoluntate dei, & Sosthenes frater, ecclesiae dei quae est Corinthi, sanctificatis in Christo Iesu, uocatis sanctis, una cum omnibus qui inuocant nomen domini nostri Iesu Christi, in quouis loco, uel suo, uel nostro. Gratia uobis & pax a deo patre nostro, & domino Iesu Christo. Gratias ago deo meo semper pro uobis, de gratia dei, quae data est uobis in Christo Iesu, quae in oibus ditati estis in illo, in omni sermone, & omni cognitione (quibus rebus testimoniū Iesu Christi confirmatum fuit in uobis) adeo, ut non destituerimini in ullo dono, expectantes reuelationem domini nostri Iesu Christi, qui & confirmabit uos usque ad finem, inculpatos, in die domini nostri Iesu Christi. Fidelis deus, per quem uocati estis in consortiū filij ipsius Iesu Christi domini nostri.

Adhortor autē uos fratres, per nomen domini nostri Iesu Christi, ut idem loquamini omnes, & non sint inter uos dissidia, sed sitis integrum corpus, in eadem mente, & in eadem sententia. Significatum est enim mihi de uobis fratres mei, a familiaribus Chloae, quae contentiones sint inter uos. Dico autē illud, quod unusquisque uestrum dicit. Ego quidem sum Pauli, ego uero Apollos, ego uero Cephae, ego uero Christi. Diuisus est Christus? Num Paulus crucifixus est pro uobis? Aut in nomine Pauli baptizati fuistis? Gratias ago deo, quod neminem uestrum baptizauerim, nisi Crispum & Gaium, ne quis dicat, quod in meo nomine baptizauerim. Baptizauī autē & Stephanam familiam.

ὡς οἶκον. λοιπὸν οὐκ οἶδα, εἴτινα ἄλλομὲν βάλῃ
πῖσα. οὐ γὰρ ἀπέσελέμε ΧΡΙΣΤΟΣ βαπτίζῃ,
ἀλλ' εὐαγγελίζεσθαι, οὐκ ἐν σοφίᾳ λόγου,
ἵνα μὴ κενωθῇ ἡ σαυρὸς τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ.

1 Ο λόγος γὰρ ὁ τοῦ σαυροῦ, τῆς μὲν
ἀπολλυμένων, μωρία ἐστὶ, τῆς δὲ σωζομένων
5 νοῦς ἡμῶν, δάναμις θεοῦ ἐστὶ. γέγραπται
γὰρ. Απολῶ τὴν σοφίαν τῆν σοφῶν, καὶ
τὴν σώσειμ' ἧ' σωετῶν ἀθεήσω, ποῦ σοφός
φός; ποῦ γραμματέυς; ποῦ συζητήτης
τοῦ αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώσανεμ ὁ θεὸς τὴν
σοφίαν τοῦ κόσμου τούτου; ἐπεδὴ γὰρ ἐν
τῇ σοφίᾳ τοῦ θεοῦ, οὐκ ἔγνω ὁ κόσμος. διὰ
ἐν σοφίᾳ τοῦ θεοῦ, ἐδόκησεν ὁ θεός, διὰ
ἐν μωρίας τοῦ κηρύγματός, σώσει τοὺς
πιστεύοντας. ἐπεδὴ ἡ ἰσχυροὶ σημεῖον αἰ
τῶσι, καὶ ἔλλωες σοφίαν ζητήσιν. ἡμεῖς ἡ
κηρύσομεν ΧΡΙΣΤΟΝ ἐσαυρωμένον, ἰσχυροῦ
οἰς μὲν σκάνδαλον, ἔλλωσι δὲ μωρίαν. Ἀν
τῆς δὲ τῆς κλητῆς, ἰσχυροῦ τὴν ἔλλωσι,
ΧΡΙΣΤΟΝ θεοῦ δάναμις, ἡ θεὸς σοφίαν.

3 ΟΤΙ τὸ μωρὸν τῆ θεοῦ, σοφώτερον ἧ' ἀν
θρώπων ἐστὶ, καὶ ἡ ἀδυνάτης τοῦ θεοῦ, ἰσχυρό
τερον ἧ' ἀνθρώπων ἐστὶ.

Βλέπετε γὰρ τὴν κλήσιν ἡμῶν ἀδελ
φοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ
πολλοὶ δυνατοί, οὐ πολλοὶ ἐν γενεῇ, ἀλλὰ
τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεός, ἵνα
κατασχῶν τὰ ἰσχυρά, καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ
κόσμου, καὶ τὰ ἐξυθενημένα, ἐξελέξατο ὁ θεός
καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ. ὅπως
μὴ καυχῶσθαι πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ.
ἐξ αὐτῆ δὲ ἡμεῖς ἐσὲ, ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, ὃς
ἐγενήθη ἡμῶν σοφία ἀπὸ θεοῦ, δικαιοσύνη τε
καὶ ἁγίασμα, καὶ ἀπολύτωση, ἵνα καθὼς εἶ
ρησάμεθα. ὁ καυχώμενος, ἐν κυρίῳ καυ
χάσθω. καὶ γὰρ ἔλαθον πρὸς ἡμᾶς
ἀδελφοί, ἦλθον οὐ κατ' ὑπεροχὴν λό
γου ἡ σοφίας, καταγγέλλω ἡμῶν τὸ
μαρτύριον

næ familiã. Præterea haud scio, nũ quẽ
alium baptizarim. Non enim misit me
Christus ut baptizare, sed ut euãgeliza
rẽ. Nõ in eruditione sermonis, ne inanis
reddat' crux Christi. Nã sermo crucis, ihs
qdẽ q̃ peunt, stulticia est, at nobis q̃ salu
tẽ cõseqmur, potẽtia dei est. Scriptũ est
em. Perdã sapienciã sapienciũ, & intelli
gentiã intelligentiũ reñciã. Vbi sapiẽs?
ubi scriba? ubi disputator sæculi huius?
Nõne infatuauit deus sapienciã mundi
huius? Nã postq̃ in sapienciã dei, nõ co
gnouit mũdus p̃ sapienciã deũ, uisum est
deo, p̃ stulticiã prædicationis saluos fa
cere credẽtes. Quandoquidẽ & Iudæi si
gnũ postulant, & Græci sapienciã quæ
runt. Nos aut' prædicam' Christũ cru
cifixũ, Iudæis quidẽ offendiculum, Græ
cis uero stulticiã. Sed ihsdem uocatis, Iu
dæis pariter & Græcis, Christũ dei potẽ
tiã, ac dei sapienciã. Quoniã stulticia dei,
sapiẽtiõr ẽ hoib', & imbecillitas dei, ro
bustior est hoibus. Videtis em̃ uocati
onẽ uestrã fratres, q̃ nõ multi sapientes
secundũ carnẽ, nõ multi potẽtes, nõ mul
ti claro genere nati, uerũ quæ stulta erãt
secũdũ mundũ delegit de', ut pudeface
ret ea, quæ sunt sapiẽtia, & quæ erãt im
becillia in mũdo delegit de', ut pudefa
ceret ea, quæ sunt robusta, & quæ igno
bilia erãt i mũdo cõtẽptaq̃, delegit de'.
& ea quæ nõ erãt, ut ea q̃ sunt oblittera
ret, ut ne gl̃iaref' ois caro corã ip̃o. Ex eo
dẽ aut' uos estis, in Christo Iesu, q̃ fact' 9
fuit nobis sapia a deo, iusticiaq̃ & scifi
catio, & redẽptio, Vt quemadmodũ scri
ptũ est. Qui gl̃iat, in dño gl̃iet. Et ego
cũ uenirẽ ad uos frẽs, nõ ueniebã in emi
nẽtia sermonis aut sapiã. añuciãs uobis
c 4 testimonium

II

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ ΑΠΟστολῆ
ΑΔ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΠΡΩΤΗ
Paulus uocatus apud
Christi, per uos
Softhenes fratres
qui est Corin
thias in Christo Iesu. uocatus
una cu omnijs qui in uocati
mini nostri Iesu Christi, in q̃
uel suo uel nostro. Gratia a
a deo patre nostro & dño Iesu
Christo deo deo meo sempit
er de gratia dei, quæ data est
sto Iesu q̃ in uobis dicitur
omni sermone. & omni cogit
bus rebus testimonij Iesu Chri
mati fuit in uobis) adeo ut
tini in illo dno, expectamus
sã dñi nostri Iesu Christi, qui
mabi uos usq̃ ad finẽ in celis
dñi nostri Iesu Christi. Et uobis
quæ uocati estis in cõfortiũ
i Christi domini nostri.
obor uos fratres, p̃
dñi Iesu Christi, ut idem
is. & nõ sint in uos dñi
tegrum corpus, in eadem
eadẽ imẽtia. Significãti ẽ
uobis fratres mei, a familiã
q̃ cõtentiones sint in uos
illud quod unusquisq̃ uestr
quidẽ sicut Pauli, ego uero
uero Cepha, ego uero Chri
est Christus. Nam Paulus
pro uobis. Aut in nomi
zati fuistis. Gratia a deo
uestrũ baptizati in nomĩ
ium, ne quis dicat, quæ
p̃tati in baptizati

μαρτύριον τοῦ θεοῦ. οὐ γὰρ ἔκρινά τοῦ εἶ-
δέναι τί ἐν ὑμῖν, εἰ μὴ ἸΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΝ
ἢ τοῦτο ἐσαυρωμένον. Ἐγὼ ἐν ἀδυναμίᾳ,
καὶ ἐν φόβῳ, καὶ ἐν τρόμῳ πολλῷ ἐγενό-
μην πρὸς ἡμᾶς, καὶ ὁ λόγος μου, καὶ τὸ κή-
ρυγμα μὲν, οὐκ ἐν παρολίᾳ ἀνθρωπίνης σοφί-
ας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος ἢ
δυνάμεως, ἵνα ἢ πῖσις ὑμῶν μὴ ᾖ ἐν σο-
φίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν δυνάμει θεοῦ.

Θ σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελεί-
οις, σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου οὐ
δὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου. τῶν
καταργουμένων, ἀλλὰ λαλοῦμεν σοφίαν
θεοῦ ἐν μυστηρίῳ τῆς ἀποκεκρυμμένης, ἣν
προώρισεν ὁ θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων, εἰς δό-
ξαν ἡμῶν, ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων ἢ αἰῶ-
νος τούτου ἔγνωκεν. εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ
ἔμετρον κύριον φθιθῆκεν ἐσαυρωσάν. ἀλλὰ
καθὼς γέγραπται. ὃ φθαλμὸς οὐκ εἶδε,
καὶ οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίᾳ ἀνθρώ-
που οὐκ ἀνέβη, ἀπὸ τοῦ αἰῶνος ἕως
τῆς ἡμέρας αὐτοῦ. ἡμῖν δὲ ὁ θεὸς ἀπε-
κάλυψε, διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ. τὸ ἄκ-
ρῳ πνεῦμα πάντα ἕρηνά, καὶ τὰ βάθη τοῦ θεοῦ.
τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων, τὰ τῶν ἀνθρώπων,
εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ;
οὕτως καὶ τὰ τοῦ θεοῦ, οὐδεὶς οἶδεν, εἰ μὴ τὸ
πνεῦμα τοῦ θεοῦ. ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦ-
μα τοῦ κόσμου ἐλάβομεν, ἀλλὰ τὸ πνεῦ-
μα τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ, ἵνα ἐδῶμεν τὰ ὑπὸ τῆς
καρτίᾳ ἡμῶν, ἀλλ' ἐν λαλοῦμεν, οὐκ ἐν
διδασκαλίᾳ ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ'
ἐν διδασκαλίᾳ πνεύματος ἀγίου, πνευματι-
κοῖς πνευματικῶς συγκρίνοντες. ψυχικὸς
δὲ ἄνθρωπος, οὐ δύναται τὰ τοῦ πνεύμα-
τος τοῦ θεοῦ, μωρία γὰρ αὐτῷ ὄσιν, καὶ οὐ δύ-
ναται γινῶναι, ὅτι πνευματικῶς ἀνακρίνε-
ται. ὃ δὲ πνευματικὸς, ἀνακρίνεται μὲν πάν-
τα, ἀντὶς δὲ ὁ ἑαυτοῦ ἀνακρίνεται.

τίς γὰρ

testimoniū dei. Non enim me iudicavi
quicquid scire inter uos, nisi Iesum Chri-
stū, & hūc crucifixū. Et ego in infirmita-
te, & in timore, & i tremore multo apud
uos uersatus sum, & sermo meus, & predi-
catio mea, nō erat in persuasorijs huma-
næ sapiētiae uerbis, sed in ostensioe spi-
ritus & potētiae, ut fides uestra nō sit in sa-
piētia hominū, sed in potentia dei. Por-
ro sapiētiam loquimur inter perfectos,
sapiētiam autē, non seculi huius, neque
principū seculi huius, qui abolerentur, sed
loquimur sapiētiam dei in mysterio
reconditā, quam præfinierat deus ante
secula, in gloriam nostram, quam nemo
principum seculi huius cognouit. Nam
si cognouissent, haudquaquam dominum
gloriæ crucifixissent. Sed quemadmodū
scriptū est. Quæ oculus nō uidit, & au-
ris non audiuit, & in cor hominis non
ascenderunt, quæ præparauit deus dili-
gentibus se. Nobis autē deus reuelauit
per spiritum suū. Spiritus enim omnia
scrutatur, etiam profunditates dei. Quis
enim hominū nouit ea, quæ sunt homi-
nis, nisi spiritus hominis qui est in eo? Sic
& ea quæ sunt dei, nemo nouit, nisi spi-
ritus dei. Nos uero non spiritum mun-
di accepimus, sed spiritū qui est ex deo,
ut sciamus, quæ a Christo donata sint
nobis, quæ & loquimur, non in uerbis
ad docendum humanam sapiētiam
appositis, sed in appositis ad docendū
spiritū sanctū, spiritualibus spiritualia cō-
parantes. Animalis autē homo, non acci-
pit ea quæ sunt spiritus dei, stulticia siquid-
em est illi, & nō pot cognoscere, id quod
spūaliter diiudicat. At spiritualis diiudi-
cat quod omnia, ipse scilicet a nemine diiudicat

Quis enim

τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου, ὃς συμβεβῆσθα
αὐτόν; ἡμεῖς δὲ νοῦν ΧΡΙΣΤΟΥ ἔχομεν.

καὶ ἐγὼ ἀδελφοί, οὐκ ἠδυνήθην λα
λῆσαι ὑμῖν, ὡς πνευματικοῖς, ἀλλ' ὡς σαρκί
κοῖς, ὡς νηπίοις ἐν ΧΡΙΣΤΩ. γὰρ ἡμεῖς
ἐπὶ τίσι, καὶ οὐ βρωῖμα. οὐπω γὰρ ἐδάδατε,
ἀλλ' οὔτε ἐτι νῦν δάδατε. ἐτι γὰρ σαρκίκοί
ἐσε, ὁ πού γὰρ ἐν ὑμῖν ἦλος καὶ ἔρις, καὶ
δι' ἰχνοσασίαι, οὐ σαρκίκοί ἐσε, καὶ κατὰ ἀν
θρώπων περιπατεῖτε; ὅταν γὰρ λέγη τις
ἐγὼ μὲν εἰμι πᾶνλου, ἕτις δὲ ἐγὼ ἀπολ
λῶ, οὐκ ἴσαρκίκοί εἰ; τίς οὖν ἐστὶ πᾶνλος;
τίς δὲ ἀπολλῶς; ἀλλ' ἢ διάκονοι, δ' ἴσμεν ἐπι
σέυσαστε; καὶ ἐκάστω ὁ κύριος ἐδώκεν. ἐγὼ
ἐφύτευσα, ἀπολλῶς ἐπότισεν, ἀλλ' ὁ θεὸς
ἤξανε, ὡς ὅτε ὁ φυτέων ἐστὶ τί, ὅτε ὁ πο
τίζων, ἀλλ' ὁ ἀνέων θεός. ὁ φυτέων δὲ, καὶ
ὁ ποτίζων, ἐμ' εἰσὶν. ἕκαστος δὲ τὸν ἴδιον μῖ
σθὸν λήψεται, κατὰ τὸν ἴδιον κόπον.

θεοῦ γὰρ ἔσμεν σωεργοί, θεοῦ γε
ωργίον, θεοῦ οἰκοδομή ἐσε. κατὰ τὴν χάρισμα
τοῦ θεοῦ, πῶς θεοθέσασθε μοι. ὡς σοφὸς ἀρχι
τέκτων, θεμέλιον τέθεικα, ἄλλος δὲ ἐποικο
δομῆ, ἕκαστος δὲ ἐλεπέτω πῶς ἐποικοδομῆ.
θεμέλιον γὰρ ἄλλομ οὐδεὶς δάδαται θε
να, παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙ
ΣΤΟΣ. ἐιδέτις ἐποικοδομῆ ἐπὶ τὸν θεμέ
λιον τοῦτον, χρυσόν, ἄργυρον, λίθους, τιμί
ους, ξύλα, χόρτον, καλάμην, ἕκαστος τὸ ἔργ
ον φανερόν γενήσεται. ἢ γὰρ ἡμέρα δη
λώσει, ὅτι ἐμ' πυρὶ ἀποκαλύψεται, καὶ ἕκά
στου τὸ ἔργον ὁ ποίῳ ἐστὶ, τὸ πῦρ δοκιμάσει.
εἴ τις τὸ ἔργον μένη, ὃ ἐποικοδόμησε, μι
σθὸν λήψεται, εἴ τις τὸ ἔργον κατακαίσεται,
ζημιώθησεται, αὐτὸς δὲ σωθήσεται, ὅπως
δὲ, ὡς διὰ πυρός. οὐκ οἶδατε, ὅτι να
ὸς θεοῦ ἐσε, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ οἰκῆ
ἐν ὑμῖν; ἕτις τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ φθείρει,
φθερεῖ τούτον ὁ θεός. ὁ γὰρ ναὸς τοῦ θεοῦ
ἀγιός ἐστιν,

Quis em̄ cognouit mentē dñi, qui con/
filiū daturus sit illi? Nos autē mentem
christi tenem⁹. Et ego fratres, nō potui
loqui uobis, ut spiritalibus, sed ut carna/
libus, ut infantib⁹ in Christo. Lactis po
tu uos alui, non cibo. Nōdū em̄ potera
tis, imo ne nunc quidē adhuc potestis.
Nā adhuc carnales estis, siqđ cū in uo
bis sit æmulatio & cōtentio, & factiōes,
nōne carnales estis, & scđm hominē am
bulatis? Eteṃ cū dicat aliquis, ego qđ
sū Pauli, alter uero ego apollo, nonne
carnales estis? Quis igitur est Paulus?
Quis autē Apollo? nisi ministri, p quos
credidistis, & unicuiq; ut dñs dedit. Ego
plantauī, Apollo rigauit, sed deus dedit
inremētū. Itaq; neq; qui plātat, est ali
quid, neq; qui rigat, sed q dat inremētū
de⁹. Ceterū is qui plantat, & is qui rigat
unū sūt, sed unusq; suā mercedē acci
piet, iuxta suū laborē. Eteṃ dei sum⁹ co
oparij, dei agricolatō, dei ædificatō estis
Iuxta gratiā dei, q̄ data est mihi, ut sapi
ens architect⁹, sūdāmētū posui, ali⁹ autē
sup illd' ædificat. Porro q; q; uideat quō
sup ædificet. Nā sūdāmētū aliud nemo
pōt ponere, pter hoc qđ positū est, quod
est christ⁹ Ies⁹. Q; si qs sup ædificat sup
sūdāmētū hoc, aurū, argētū, lapides p̄ci
ofos, ligna, fenū, stipulā, uni⁹ cuiusq; op⁹
manifestum fiet. Dies enim declarabit,
quod in igne reuelat, & cuiusq; op⁹ q̄le
sit, ignis, pbabit. Si cui⁹ op⁹ māserit, qđ
superædificauit, mercedem accipiet, si
cuius opus exustū fuerit, damnum pa
tiet, ip̄e uero saluabit, sed sic tanq; p ig
nē. An nescitis, q; tēplū dei estis, & spūs
dei habitat in uobis? Si quis tēplū dei
pphanat, hūc pdet deus. Nā tēplū dei
sanctum est,

III

Non enim mentem
domini cognouit, qui
daturus sit illi filium
christi tenemus. Et ego
fratres, non potui
loqui uobis, ut
spiritalibus, sed ut
carnalibus, ut
infantibus in christo.
Lactis potum
uobis alui, non
cibo. Nondum enim
poteratis, imo ne
nunc quidem adhuc
potestis. Nam
adhuc carnales
estis, siquidem cum
in uobis sit
emulatio et contentio,
et factiones,
nonne carnales
estis, et secundum
hominem ambulatis?
Etenim cum dicat
aliquis, ego quod
sum pauli, alter uero
ego apollo, nonne
carnales estis? Quis
igitur est paulus?
Quis autem apollo?
nisi ministri, per quos
credidistis, et
unicuique ut dominus
dedit. Ego
plantavi, apollo
rigauit, sed deus
dedit incrementum.
Itaque neque qui
plantat, est aliquid,
neque qui rigat,
sed qui dat
incrementum deo.
Ceterum is qui
plantat, et is qui
rigat, unum sunt,
sed unusquisque
suam mercedem
accipiet, iuxta
suum laborem.
Etenim dei
sumus cooperarii,
dei agricolatores,
dei aedificatores.
Iuxta gratiam dei,
quae data est mihi,
ut sapiens
architectus,
super fundamentum
posui, alius autem
super illud aedificat.
Porro quisquis
uideat quomodo
super aedificet.
Nam super
fundamentum aliud
nemo potest
ponere, propter
hoc quod positum
est, quod est
christus iesus.
Quia si quis
super aedificat
super fundamentum
hoc, aurum,
argentum, lapides
preciosos, ligna,
fenum, stipulam,
unuscuiusque
opus manifestum
fiet. Dies enim
deklarabit, quod
in igne reuelabitur,
et cuiusque
opus quale sit,
ignis probabit.
Si cuius opus
manserit, quod
super aedificauit,
mercedem accipiet,
si cuius opus
exustum fuerit,
damnum
patietur, ipse
uero saluabitur,
sed sic tanquam
per ignem.
An nescitis,
quod templum
dei estis, et
spiritus dei
habitabit in
uobis? Si quis
templum dei
profanauerit,
deus prophanat
eum, quia templum
dei sanctum est,

ἅγιός ἐστιμ, οἱ τῖνες, ἐσὲ ὑμεῖς

1 ε μὴδεῖς ἑαυτὸν ἕξαπατάτω. εἰ τις
δοκᾷ σοφὸς εἶναι ἐν ὑμῖν, ἐν τῷ αἰῶνι τῷ
τῷ, μωρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός. ἢ ἂν
σοφία τοῦ κόσμου τούτου, μωρία παρὰ τῷ
θεῷ ἐστὶ. γέγραπται γάρ. Ὁ δρασόμυθος τῷ
σοφουὸς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτοῦ, καὶ πάλιν.
κύριος γινώσκῃ τοὺς διαλογισμοὺς τῶν σο-
φῶν, ὅτι ἐστὶ μάταιοι.

15 Ὡσε μὴδεῖς καυχᾶσθαι ἐν ἀνθρώποις.
πάντα ἢ ὑμῶν ἐστὶν, ἢ περὶ πάντων, ἢ περὶ ἀπλ-
λῶν, ἢ περὶ κληρῶν, ἢ περὶ κόσμου, ἢ περὶ ζωῆς, ἢ περὶ
θάνατος, ἢ περὶ ἐνεσῶτα, ἢ περὶ μέλλοντα, πάν-
τα ὑμῶν ἐστὶν, ὑμεῖς δὲ ΧΡΙΣΤΟΥ, ΧΡΙΣ-
2 ΤΟΥ ΔΕ ΘΕΟΥ. οὕτως ἡμεῖς λογίζε-
3 σθω ἀνθρώπος, ὡς ὑπερέτας ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ
οἰκονόμους μυστηρίων θεοῦ. ὃ δὲ λοιπὸν ζή-
τῆται, ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πῖσός τις ἐν-
ρεθῇ. Ἐμοὶ δὲ εἰς ἐλάχιστόν ἐστιμ, ἵνα ὑφ' ὑμῶν
ἀνακηρῖθῶ, ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας, ἀλλ'
οὐδὲ ἑμαυτὸν ἀνακηρίνω. οὐδὲ γὰρ ἑμαυ-
τῷ σύννοσθα, ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ δεδ' ἰκαίω-
μαι. ὃ ἡ ἀνακηρίνω με, κύριός ἐστιμ.

18 Ὡστε μὴ πρὸ καιροῦ τί κήνεται, ἕως ἄρ' ἔλ-
θη ὁ κύριος, ὃς καὶ φωτίσει τὰ κρυπτά τοῦ
σκοπτοῦ, καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν κερ-
δῶν, καὶ τότε ὁ ἔπαινος γενήσεται ἐκ ἑσῶν
20 ἀπὸ τοῦ θεοῦ. ταῦτα ἡ ἀδελφοὶ
μετεσχημάτισα ἐς ἑμαυτὸν, καὶ ἀπολλῶ,
δὲ ὑμᾶς, ἵνα ἐν ἡμῖν μάθητε, τὸ μὴ ὑπὲρ ὃ
γέγραπται φρονεῖν, ἵνα μὴ, εἰς ὑπὲρ τῶ ἐνδὸς
μὴ φυσιοῦσθε κατὰ τοῦ ἑτέρου. τίς γὰρ σε
διακρίνει; τί δὲ ἔχεις, ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ
ἔλαβες, τί καυχᾶσαι, ὡς μὴ λαβῶν; ἢ ἂν κε-
κορησμένοι ἐσέ, ἢ ἂν ἐπλουτήσατε, χωρὶς
ἡμῶν βασιλεύσατε, καὶ ἄφελόν γε ἐβασί-
λέυσατε, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑμῖν συμβασιλεύσω-
10 μου. Δοκῶ γὰρ ὅτι ὁ θεός ἡμᾶς
τοὺς ἀποστόλους, ἐχάτονε, ἀπέδειξεν, ὡς
ἐπιθανατίους

sanctum est, quod estis uos. Ne quis se
ipsum fallat. Si quis sibi uideat sapiens esse
inter uos, in saeculo hoc, stultus fiat, ut sit
sapiens. Etenim sapiētia mundi huius,
stultitia est apud deū. Scriptū est enim.
Qui comprehendit sapientes in astutia
sua. Et rursus. Dominus nouit cogita-
tiones sapientiū, quae sint uanae. Itaque ne
quis gloriatur in hominibus. Oīa nāque
uestra sunt, siue Paulus, siue Apollos, si-
ue Cephas, siue mundus, siue uita, siue
mors, siue praesentia, siue futura, oīa uestra
sunt, uos autē Christi, Christus autē dei.
Sic nos estimet homo, ut mistros Chri-
11 sti, & dispensatores mysteriorū dei. Quod
superest autē, illud requirit in dispensatorib⁹
ut fidus aliq⁹ repiat. Mihi uero pro mini-
mo est, ut a uobis diiudicet, aut ab hū-
ano die, imo nec meipsum diiudico. Nulli⁹
enim rei mihi conscius sum, sed non in
hoc iustificatus sum. Ceterū qui me iu-
dicat, dominus est. Proinde ne ante tem-
pus quicquid iudicetis, donec uenerit dñs,
qui & illustraturus est, occulta tenebra-
rū, & manifestaturus est cōsilia cordiū,
ac tunc laus erit unicuique a deo. Hoc autē
fratres per figurā transtuli in meipsum,
& in Apollo, propter uos, ut in nobis di-
sceretis, ne quis supra id quod scriptum
est, de se sentiat, ut ne, hic illius, ille huius
nomine inflemini, alius aduersus aliū.
Quis enim te diiudicat? Quid autē ha-
bes, quod nō accepisti? Quod si etiā acce-
pisti, quid gloriaris, quasi nō acceperis?
Iam saturati estis, iam ditati estis, absque
nobis regnum adepti estis, atque utinam
sitis, ut & nos simul uobiscum regne-
mus. Arbitror enim quod deus nos, qui
sumus apostoli postremi, ostēderit, tāquam
morti

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΠΡΩΤΗ.

ἐπιθανατίους. ὅτι δέαξομ ἐγενήθημεν θεοῦ
κόσμῳ, καὶ ἀγγέλοις, καὶ ἀνθρώποις, ἡμεῖς
μωροὶ διὰ Χριστόν, ὑμεῖς δὲ φρόνιμοι ἐν
Χριστῷ. ἡμεῖς ἄσθενεῖς, ὑμεῖς δὲ ἰσχυροί.
ὑμεῖς ἐνδοξοὶ, ἡμεῖς δὲ ἄτιμοι. ἄρτι ἄρ-
τι ἄρα, καὶ πενῶμεν, καὶ λιψῶμεν, καὶ γυμ-
νητεύομεν, καὶ κολαυζόμεθα, καὶ ἀσα-
τοῦμεν, καὶ κοπιῶμεν ἐργαζόμενοι ταῖς
ἰδίαις χερσίν. λοιδορούμενοι, εὐλογοῦ-
μεν. Διωκόμενοι, ἀνεχόμεθα. βλασφη-
μοῦμενοι, παρακαλοῦμεν. ὡς περὶ καθάρ-
ματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν, πάντων
περίφημα ἕως ἄρτι. οὐκ ἐντρέπωμ ὑμᾶς
χράσασθαι ταῦτα, ἀλλ' ὡς τέκνα μου ἀγα-
πικὰ νοθεύω.

Ἐγὼ γὰρ μυρίους παιδαγωγοὺς ἔχη-
τε ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλοὺς πατέρας.
ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τῆς εὐαγγελίου
ἐγὼ ὑμᾶς ἐγγήνηκα, παρακαλῶ ὡς ὑμᾶς,
μιμηταί μου γίνεσθε.

Διὰ τοῦτο ἔπεμψα ὑμῖν Τιμόθεον, ὃς
ἔστι τέκνον μου ἀγαπητόν καὶ πιστόν ἐν
κύριῳ. ὃς ὑμᾶς ἀναμνήσει τὰς ἐπιτάξεις μου,
τὰς ἐν Χριστῷ. καθὼς πανταχοῦ ἐν πά-
σῃ ἐκκλησίᾳ διδάσκω. ὡς μὴ ἐρχομένου
δέ μου πρὸς ὑμᾶς, ἐφυσιώθησάν τινας.
εὐευστομαὶ δὲ ταχέως πρὸς ὑμᾶς, ἔαμ ὁ
κύριος Δελίση, καὶ γνώσομαι ὅν τὸν λό-
γον τῶν πεφυσιωμένων, ἀλλὰ πλὴν ἀνι-
σταμίμ. ὅν γὰρ ἐν λόγῳ ἡ βασιλεία τοῦ
θεοῦ, ἐλλ' ἐν δουλείᾳ. τί θέλετε; ἐν χάρι-
τι ἔλθω πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἐν ἀγάπῃ πνεύ-
ματι τε πραότητος.

Ὅπως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ
τοιάντη πορνεία, ἣτις οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθ-
νεσιμ ὀνομάζεται, ὥσε γυναικὰ τῶν τοῦ
πατρὸς ἔχειμ. καὶ ὑμᾶς πεφυσιωμένοι
ἔσε, καὶ οὐχι μᾶλλον ἐπειθήσατε, ἵνα
ἔσχαθῆ ἐκ μέσου ὑμῶν, ὃ τὸ ἔργον
τοῦτο

AD CORINTHIOS PRIMA: 35

mortu obnoxios. Quoniam spectacu-
lum facti sumus mundo, & angelis, &
hominibus. Nos stulti propter Chri-
stum, uos autem prudentes in Christo.
nos imbecilles, uos autem ualidi. uos cla-
ri, nos contempti. Ad hoc usq; tempus,
& esurimus. & sitimus, & nudi sumus, &
colaphis cedimur, & incertis uagamur
sedibus, & laboramus operantes proprijs
manibus, male audientes, benedicimus,
persecutionē patientes, sustinemus, con-
uicijs affecti, obsecramus, ueluti excre-
menta mundi facti sumus, omnium re-
iectamentum usq; ad hunc diem. Non
quo uos pudore suffūdā hęc scribo,
sed ut filios meos dilectos admonēo.
Nam etiāsi innumeros pædagogos ha-
beatis, in Christo non multos tamen pa-
tres. Siquidem in Christo Iesu, per euan-
gelium ego uos genui. Adhortor itaq;
uos, ut imitatores mei sitis. Hac de cau-
sa misi uobis Timotheū, q est filius me-
us dilectus, & fidelis in domino, qui uo-
bis in memoriā reducet, uias meas, quæ
sunt in Christo, quemadmodum ubiq;
in omni ecclesia doceo. Perinde quasi
non sim uenturus ad uos, inflati sunt
quidam. Sed ueniam breui ad uos, si do-
minus uoluerit, & cognoscā non ser-
monem eorum qui inflati sunt, sed po-
tentiam. Nō enim in sermone regnum
est dei, sed in potentia. Quid uultis?
In uirga uenio ad uos, an in charitate,
& spiritulēnitatis? Omnino auditur in-
ter uos fornicatio, & huiusmodi fornica-
tio, quæ nec inter gentes nominatur,
ut aliquis uxorem patris habeat. Et
uos inflati estis, ac non potius luxistis,
ut tolleretur de medio uestrū, qui factū
hoc

τούτ ποιήσας. Εγὼ μὲν γὰρ, ὡς
 κ γ ἀπὸ σώματι, παρὼν δὲ τοῦ πνεύμα-
 τι, ἢ ὅτι κέκεϊκα ὡς παρὼν, τὸν ὄντως τοῦ
 το κατὰ γὰρ ἀσάμβυον, ἐν τοῦ ὀνόματι τοῦ
 κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, συναχθέν-
 των ἡμῶν καὶ τοῦ ἐμοῦ πνεύματος, σὺ τῆ
 δωάμα τῆ κυρίου ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, παρὰ
 δοῦμαι τὸν τριούτον τοῦ σατανᾶ, εἰς ὅλε-
 θρον τοῦ σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῆ ἐν τῆ
 ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου ἸΗΣΟΥ.

οὐ καλὸν τὸ καύχημα ἡμῶν, οὐκ οἴ-
 κ δ ἴδατε, ὅτι μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα /
 μα ζυμοῖ; ἐκκαθάρατε οὖν πῶν παλαιὰν
 ζύμην, ἵνα ἦτε νέον φύραμα, καθὼς ἐστὶ
 ἄζυμοι. καὶ γὰρ τὸ πάχος ἡμῶν ὑπὲρ
 ἡμῶν ἐπύθη ΧΡΙΣΤΟΣ, ὡς ἐσθλάζωμην,
 μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ, μηδὲ ἐν ζύμῃ κα-
 κίας καὶ πονηρίας, ἀλλ' ἐν ἄζυμοις εἰλι-
 κρεινείας καὶ ἀληθείας.

Ἐγραφα ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ, μὴ σανα-
 κ ε μίγνυσθαι πόρνοις, ὅτι πάντως τῆς πόρ-
 νοις τοῦ κόσμου τούτου, ἢ τοῖς πλεονέκ-
 ταις, ἢ ἄρπαξι, ἢ εἰδωλολάτραις. ἐπεὶ
 ὁφείλετε ἄρα ἐκ τοῦ κόσμου ἐξελεῖσθαι. νῦν
 δὲ ἔγραφα ὑμῖν, μὴ σαναμίγνυσθαι.
 εἴτε ἡμεῖς ἀδελφὸς ὀνομαζόμενοι, ἢ πόρνος,
 ἢ πλεονέκτης, ἢ εἰδωλολάτρης, ἢ λοιδορῶν,
 ἢ μέθυσοῦν, ἢ ἄρπαξ, τοῦ τοιούτου μη-
 δὲ σιωπῆσαι. τί γὰρ μοι καὶ τοὺς ἕξω
 κρίναι; οὐχὶ τοὺς ἕσω ἡμεῖς κρίνεται;
 τοὺς δὲ ἕξω, ὁ θεὸς κρίνει, καὶ θρασυ-
 τὸν πονηρὸν, δεῖ ἡμῶν αὐτῶν.

πολυὰ τις ἡμῶν πρᾶγμα ἔχωμ πρὸς
 κ ε τὸν ἔθρον, κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων,
 καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἀγίων; οὐκ οἴδατε, ὅτι
 οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον κρινούσι; καὶ εἰ ἐν ἡ-
 μῖν κρίνεται ὁ κόσμος, ἀνάξιοι ἔσε κρι-
 τήριον ἐλαχίστων; οὐκ οἴδατε, ὅτι ἅγι-
 γέλου κρινούμεν, μήτιγε, βίωτικά;
 βίωτικά

hoc perpetrasset. Nam ego quidem,
 ut absens corpore, praesens autem spiri-
 tu, iam decreui tanquam praesens, ut is qui
 sic hoc patrauit, in nomine domini no-
 stri Iesu Christi, congregatis uobis &
 meo spiritu, una cum potestate domi-
 ni nostri Iesu Christi, tradatur fata-
 nae ad interitum carnis, quo spiritus sal-
 uus sit, in die domini nostri Iesu. Non est
 bona gloriatio uestra. An nescitis, quod pau-
 lulum fermenti, totam conspersione fer-
 mentat? Expurgate itaque uetus fermen-
 tum, ut sitis noua conspersio, sic ut estis in-
 fermentati. Nam & pascha nostrum pro
 nobis immolatus est Christus. Itaque festum
 celebremus, non in fermento ueteri, nec in
 fermento maliciae, & uersutiae, sed in pani-
 bus fermento carentibus, hoc est, synceri-
 tate & ueritate. Scripsi uobis in episto-
 la, Ne denuo commisceremini cum fornicari-
 is, ac non utique cum fornicariis mundi hu-
 ius, aut cum auaris, aut cum rapacibus, aut
 simulachrorum cultoribus. Quandoquidem
 debetis uidelicet e mundo exisse. Nunc au-
 tem scripsi uobis, ne commisceamini. Si quis
 cum frater appelletur, fuerit fornicarius, aut
 auarus, aut simulachrorum cultor, aut coui-
 tiator, aut ebriosus, aut rapax, cum eius-
 modi, ne cibum quidem capiat. Quid enim ad
 me attinet, etiam de his quae foris sunt iudica-
 re? Nonne de his quae intus sunt iudicatis? Eos
 uero quae foris sunt, deus iudicat. Et sustol-
 lite eum quae malus est ex uobis ipsis. Sustin-
 VI
 et aliquis uestrum negocium habet cum alte-
 ro, iudicari sub iniustis, & non sub factis?
 An nescitis, quod facti mundum iudicabunt? Et
 si intus uos iudicat mundus, indigni estis mi-
 nimis iudicari? An nescitis, quod angelos iu-
 dicabimus, ne dum ea quae ad uictum pertinent.
 Proinde

βιωτικά μὲν οὖν κριτήρια ἔαμ' ἔχητε, τοὺς
 ζυθοεικλήτους ἢ τῆ ἐκκλησίας, τούτους
 καθίζετε. πρὸς ἡἰρεσιώδῃ ἡμῶν λέγω. οὕτως
 οὐκ ἔστιν ἢ ἡμῶν σοφός, οὐδέ τις, οὐδὲ δυνάστη
 ταῖς διακρίσεις ἀναμέσοι τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν
 τῶν, ἀλλὰ ἀδελφὸς μετὰ ἀδελφοῦ κρίνεται,
 καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀπίστωι, ἢ δὲ μὲν οὖν ὅλως
 ἡγήμασθε ἡμῶν ἐσὶν, ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ' ἑαυ
 τῶν, διὰ τὸ ἴδιον μᾶλλον ἀδικεῖσθε, διὰ τὸ
 οὐκ ἰσχυρῶς ἀποσεβᾶσθε, ἀλλὰ ἡμεῖς ἀδίκ
 κῆτε, καὶ ἀποσεβᾶτε, καὶ ταῦτα ἀδελφόνες,

ἢ οὐκ οἴδατε, ὅτι ἀδίκοι βασι
 λείαμ θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι, μὴ πλατῶ
 δε, οὐτε πόρνοι, οὐτε εἰδωλόλατραι, οὐτε
 μοιχοί, οὐτε μαλακοί, οὐτε ἄρσινικοῖται,
 οὐτε κλέπται, οὐτε πλεονέκται, οὐτε μέθυ
 σοι, οὐ λοῖδοροί, οὐ χάρπαγες, βασιλείαμ
 θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι. καὶ ταῦτά τινες
 ἔτε, ἀλλὰ ἀπελούσασθε, ἀλλὰ ἡγιάσθητε,
 ἀλλὰ ἐδικαιώθητε ἢ τῷ ὀνόματι τοῦ κυ
 ρίου ἰησοῦ, καὶ ἢ τῷ πνεύματι τοῦ θεοῦ
 ἡμῶν. πάντα μοι ἔξεσιμ, ἀλλ' οὐκ

πάντα συμφέρα. πάντα μοι ἔξεσιμ, ἀλλ' οὐκ
 ἢ ἐγὼ ζυθοεικλήσομαι, ἢ ὑπό τίνος. τὰ
 βρώματα τῆ κοιλίας, καὶ ἢ κοιλία τοῖς βρώ
 μασίμ. ὁ δὲ θεὸς καὶ ταῦτα κα
 ταρτήσεται. τὸ δὲ σῶμα, οὐ τῆ πορνείας, ἀλλὰ
 τῷ κυρίῳ, καὶ ὁ κύριος τῷ σῶματι. ὁ δὲ
 θεὸς καὶ τὸν κύριον ἡγήσεται, καὶ ἡμεῖς ζυθε
 γῆσθαι διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. οὐκ
 οἴδατε, ὅτι τὰ σῶματα ἡμῶν μέλη χρισ
 τοῦ ἐσὶμ; ἄρα οὖν τὰ μέλη τοῦ χριστοῦ,
 ποιήσω πόρνης μέλη, μὴ γένοιτο. ἢ οὐκ οἴδα
 τε, ὅτι ὁ κολλώμενος τῆ πόρνη, ἢ σῶμα
 ἐσὶμ; ἔσονται γὰρ, φησὶν, δι' ἑνὸς εἰς σάρκα
 μία. ὁ δὲ κολλώμενος τῷ κυρίῳ, ἢ πνεῦ
 μα ἐσὶ.

φεύγετε πλὴν πορνείαν.
 πᾶν ἡμᾶς τῆμα ὃ ἔαμ ποιήσῃ ἄνθρωπος,
 ἐκτὸς τοῦ σώματος ὄσθμ, ὁ δὲ πορνέωμ, εἰς
 τὸ ἴδιον

Proinde uictualia quidem iudicia si ha
 bueritis, qui contempti sunt in ecclesia,
 eos constituite. Ad crubescenciam ue
 stram dico. Adeo non est inter uos, sa
 piens? Ne unus quidem? qui possit di
 iudicare, inter fratrem suum? Sed frater
 cum fratre litigat atq; id sub infidelibus?
 Itaq; iam quidem omnino delictum in
 uobis est, quod lites habetis inter uos
 ipsos. Cur non potius iniuriam patimi
 ni? cur non potius damnum accipitis?
 Imo uos iniuriā facitis, & dāno afficitis,
 idq; fratres? An nescitis, quod iniusti re
 gni dei hæreditatē nō consequentur? Ne
 erretis. Neq; fornicatores, neq; cultores
 idolorū, neq; adulteri, neq; molles, neq;
 masculoz concubitores, neq; fures, neq;
 auari, neq; ebriosi, neq; maledici, neq; ra
 paces, regni dei hæreditatē accipiēt. Atq;
 hoc cratis quidā, sed abluti estis, sed san
 ctificati estis, sed iustificati estis in nōmi
 ne dñi Iesu, & in spiritu dei nostri. Oia
 mihi licent, at non omnia conducunt.
 Omniū mihi potestas est, at ego nō redi
 gar sub ullius potestatē. Escæ uētri, & uē
 ter escis, deus aut & hunc & illas abole
 bit. Corpus uero, non fornicationi, sed
 domino, & dominus corpori. Deus au
 tem & dominum suscitauit, & nos suscita
 bit per potentiam suā. An nescitis, quod
 corpora uestra membra sunt Christi?
 Num igitur tollens membra Christi, fa
 ciam scorti mēbra? Absit. An nescitis,
 quod qui adglutinator scorto, unum cor
 pus est? Erunt enim, inquit, duo in car
 nem unam. At qui adglutinator dño,
 unus spiritus est. Fugite fornicationem.
 Omne peccatū, quodcūq; fecerit homo,
 extra corpus est. Sed qui fornicatur in
 d proprium

τὸ ἴδιον σῶμα ἡμαρτάνει. ἢ οὐκ οἴδατε,
ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν, ναὸς τοῦ ἁγίου
πνεύματος ἐστίν, ὃν ἔχετε ἀπὸ θεοῦ, καὶ οὐκ
ἐστὶ ἐαυτῶν; ἠγαθήκατε γὰρ τὴν ἡμέραν.

Λοξάσατε δὲ τὸν θεὸν ἐν τῷ σώματι
ὑμῶν, καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, ἅτινά
λ β ἐστὶ τοῦ θεοῦ. Περὶ δὲ ὧν ἐγράφατέ
μοι, καλὸν ἀνθρώπων, βιωαίος μὴ ἀπείθεσθαι.
διὰ τὴν πόρνευσιν, ἕκαστος τῆν ἑαυτοῦ γυ
ναῖκα ἔχειτω, ὡς ἑκάστος τὸν ἴδιον ἄνδρα ἔχει
τω. τῆ βιωαίῳ ὁ ἀνὴρ τὴν ὀφθαλμὸν ἑννοί
αυρ ἀποδιδότω. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ
ἀνδρὶ. ἡ γυνὴ τῷ ἴδιῳ σώματι, οὐκ ἑξου
σίαι, ἀλλ' ὁ ἀνὴρ. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ
ἴδιου σώματος οὐκ ἑξουσίαι, ἀλλ' ἡ γυνὴ.
μὴ ἀποσερῆτε ἀλλήλους, εἰ μὴ τι ἐὰν ἐκ
συμφώνου πρὸς καιρόν, ἵνα ἡχολάζητε τῆν
ἐκείνην, καὶ τῆ προσευχῆ, καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ
σωερχοσθε, ἵνα μὴ περιῶν ὑμᾶς ὁ σατα
κ γ νᾶς, διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. τὸ δὲ λέγω
κατὰ συνγνώμην, ὃν κατέπιτα γλύ, θείω
γὰρ πάντα ἀνθρώπους εἶναι, ὡς καὶ ἐμαυ
τῶν. ἀλλ' ἕκαστος ἴδιον χάρισμα ἔχει ἐκ θεοῦ,
λ δ ὃς μὴ οὕτως, ὅς ἡ οὕτως. λέγω ἡ
τοῖς ἀγάμοις, καὶ ταῖς χήραις, καλὸν ἀν
τοῖς ἐστίν, ἐὰν μείνωσιν ὡς καὶ ἐγώ. εἰ ἡ οὐκ ἐπι
κρατέονται, γαμήσασθαι. κερῶσιν γὰρ
λ ε ὅτι γαμήσασθαι, ἢ πυρῶσθαι. τοῖς δὲ γε
γαμηκόσι παρὰ γέλλω οὐκ ἐγώ, ἀλλὰ κύ
ριος, γυναικὰ ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ χωριθῆναι.
ἐὰν δὲ καὶ χωριθῆ, μενέτω ἄγαμος, ἢ τῷ
ἀνδρὶ καταλλαγήτω. καὶ ἄνδρα, γυναικὰ
μὴ ἀφιέναι. τοῖς δὲ λοιποῖς ἐγὼ λέγω, οὐχ
λ ς ὁ κύριος. εἴ τις ἀδελφὸς γυναικὰ
ἔχει ἄπιστον, καὶ αὐτὴν σαρκενὴν οἰκῆν με
ταυτῆς, μὴ ἀφιέντω αὐτήν, καὶ ἡ γυνὴ ἡτις ἔχει ἄν
δρα ἄπιστον, καὶ αὐτὸς σαρκενὴν οἰκῆν με
ταυτῆς, μὴ ἀφιέντω αὐτόν. ἡγίαςαι
λ ζ γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος, ἐν τῇ βιωαίῳ, καὶ
ἡγιασθαι

ppriū corpus peccat. An nescitis, quod
corpora uestra, templum eius, qui est in
uobis spiritus sancti est, quem habetis a
deo, & nō estis ipsi uestri iuris? Nā em
pti estis precio. Glorificate iam deum in
corpore uestro, & in spiritu uestro, quæ
sunt dei. Ceterū de quibus scripsistis
mihī, bonum est homini, uxorem nō at
tingere. Attamen ppter fornicationes,
unusquisq; suam uxore habeat, & una
quæq; uirum suū habeat. Vxori uir de
bitam beniuolentiam reddat. Similiter
aūt & uxor uiro. Vxor proprii corporis
potestatem non habet, sed maritus. Si
militer & maritus proprii corporis ius nō
habet, sed uxor. Ne fraudetis uos inui
cem, nisi si quid ex consensu, pro tem
pore, ut uaceticis ieiunio & oratiōi, & rur
sum ad idipsum conueniatis, ne tentet
uos satanas, propter intemperantiā ue
stram. Hoc aūt dico iuxta ignoscētiā,
non iuxta preceptū. Nam uelim oēs ho
mines esse, ut & ipse sum. Sed unusquisq;
propriū donum habet ex deo, alius
quidem sic, alius autem sic. Dico autem
innuptis & uiduis, bonum eis est, si man
ferint, ut & ego. Quod si intemperan
tes sunt, nubant. Nam satius est nubere,
q̄z uri. At coniugatis dico, non ego, imo
dominus, uxor a uiro ne separetur.
Quod si separata fuerit, maneat innu
pta, aut marito reconcilietur. Et maritus
uxorem ne amittat. Reliquis aūt ego di
co, non dominus. Si quis frater uxorem
habet infidelem, & hæc assentit ut habi
tet cū illo, ne amittat eam, & mulier, quæ
habet maritū infidelem, & is assentit ut
habitetur cū ea, ne amittat illū. Sanctifica
tus est em̄ maritus infidelis, in uxore, &
sanctificata

ἡ γίγασαι ἢ γυνὴ ἡ ἀπίστος, ἣν ὁ ἀνδρὶς, ἐπι
 ἄρα τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀκάθαρτά ὄντι, ναῦ
 δὲ ἅγια ὄντι. εἰ δὲ ὁ ἀπίστος χωρίζεται, χω
 ρίζέσθω, οὐ δεδούλωται ὁ ἀδελφός ἢ ἡ ἀδελ
 φὴ ἣν τοῖς τοιούτοις, ἣν δὲ ἐβρώη κέκλη
 κεν ἡ μάς ὁ θεός. τί γὰρ διδασγώα, εἰ
 τὸν ἀνδρα σώσας; ἢ τί διδασάνες, εἰ πλὴν
 σωαῖκα σώσας, εἰ μὴ, ἐκάσθω ὡς ἐμερίσεμ ὁ
 θεός, ἐκάσθω ὡς κέκληκεν ὁ κύριος, οὕτως
 περιπατεῖτω, καὶ οὕτως ἣν ταῖς ἐκκλησί
 αῖς πάσαις διατάσσομαι. περιτέμνημι
 τίς ἐκλήθη, μὴ ἐπισπάζω. ἣν ἀκροβυσία
 τίς ἐκλήθη, μὴ περιτεμένεσθω. ἢ περιτομή
 οὐδέ ἐστι, ἢ ἡ ἀκροβυσία οὐδέ ἐστι, ἀλλὰ
 τῆρσις ἣν τοῦ ἡμεῶν θεοῦ. Ἐκάσθω ἣν
 τῆ κλήσει, ἢ ἐκλήθη, ἣν τάντη μενέτω. δι
 λος ἐκλήθη, μὴ σοι μελέτω, ἀλλ' εἰ κὴ δάνα
 σαι ἐλεύθερος γενέσθαι μάλλον χηῖσαι. ὁ
 γὰρ ἣν κυρίω κληθεῖς δοῦλος, ἀπελευθε
 ρῶ κυρίου ἐσίμ. ὁμοίως καὶ ὁ ἐλεύθερος
 κληθεῖς, δοῦλός ἐστι χριστοῦ. τίμῃς ἢ
 γοράσθη, μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων.
 Ἐκάσθω ἣν ἡ ἐκλήθη ἀδελφοί, ἣν τούτω με
 νέτω παρὰ θεῶ. Περι δὲ ὁ ἡμεῶν παρ
 θένω ἐπιταγῶν κυρίου οὐκ ἔχω, γνώμῃ
 δὲ δίδωμι, ὡς ἡλεκμύθ ὑπὸ κυρίου πῆ
 σός ἐναι. νομίζω ὅσω τούτω καλὸν ὑπάρ
 χεν διὰ πλὴν ἐνεῶσα ἀνάγκη. ὅτι καὶ
 λὸν ἀνθρώπων, τὸ οὕτως ἐναι. δέδεσα γυ
 ναικί, μὴ ζῆται λύσιμ. λέλυσαι ἀπὸ γυναι
 κός, μὴ ζῆται γυναικί. εἰ δὲ καὶ γήμησ,
 οὐ χῆμαρτεσ. καὶ εἰ γήμη ἢ παρθένοσ, οὐχ
 ἡμαρτεμ, θλίψιμ δὲ τῆ σαρκί ἐξουσιμ οἱ τοι
 οὔτοι. ἐγὼ δὲ ὑμῶν φείδομαι. τοῦτω δὲ
 φημί, ἀδελφοί, ὁ καιρὸσ σωεσ αλμῆνοσ, τὸ
 λοιπὸμ ἐσίμ, ἵνα καὶ οἱ ἔχοντεσ γυναικίασ,
 ὡσ μὴ ἔχοντεσ ὄσι, ἢ οἱ κλάιοντεσ, ὡσ μὴ κλαί
 οντεσ, ἢ οἱ χαίροντεσ, ὡσ μὴ χαίροντεσ, ἢ οἱ
 ἀγοράζοντεσ, ὡσ μὴ κατέχοντεσ, καὶ οἱ χεῶ
 μονοί ὄσι

sanctificata est uxor infidelis, in marito,
 Alioqui filij uestri imundi sunt, nunc autē
 sc̄ti sunt. Quod si infidelis disc̄dit, disc̄e
 dat. Nō est seruituti subiectus frater aut
 soror in huiusmodi, sed in pace uocauit
 nos de⁹. Qui nāq; sc̄is mulier, an maritū
 sis seruatura? Aut q sc̄is uir, an uxorē sis
 seruaturus? Vt cunq; fuerit, unusquisq;
 ut illē partitus est deus, unusq; ut illū
 uocauit dominus, ita ambulet. & sic in
 ecclesijs omnibus ordino. Circumc̄sus
 aliquis uocatus est, ne accersat preputiū.
 In preputio aliquis uocatus est, ne circū
 cidatur. Circumcisio nihil est, & prepu
 tium nihil est, sed obseruatio mandato
 rum dei. Vnusquisq; in uocatiōe in qua
 uocatus fuit, in hac maneat. Seruus uo
 catus es, ne sit tibi curā. Quinetiam si po
 tes liber fieri, potius utere. Etenim qui in
 domino uocatus est seruus, libertus do
 mini est. Similiter & qui liber uocatus
 fuit, seruus est Christi. Pretio empti fui
 stis. Ne fiatis serui hominū. Vnusquisq;
 in quo uocatus fuit fratres, in eo maneat
 apud deū. De uirginibus autē præceptū
 dñi non habeo, consilium tamen do,
 tāq; misericordiā cōsecutus a dño in hoc
 ut sim fidelis. Puto igit hoc bonū esse, p
 pter p̄sentē necessitatē. Nam bonū est
 hoī sic esse. Alligatus es uxori, ne quere
 solutionē. Solut⁹ es ab uxore, ne queras
 uxorē. Qd si duxeris uxorē, nō peccasti.
 Et si nupserit uirgo, nō peccauit. Attñ af
 flictionem in carne habituri sunt hm̄oi.
 Ego uero uobis parco, Hoc autē dico fr̄s
 tēpus contractū est, supest, ut q habent
 uxores, sint tāq; nō habeāt, & q plorant
 tāq; nō plorēt, & q gaudēt, tāq; nō gau
 deāt, & q emūt tāq; nō teneāt, & q utun
 d 2 tur

λ 3

λ 4

μυοι τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὡς μὴ καταχθώ-
μονοι, πᾶσα γὰρ τὸ χῆμα τοῦ κόσμου
τούτου. θέλω δὲ ὑμᾶς ἀμερίμνους
εἶναι, ὁ ἄγαμος, μερίμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου,
πῶς ἀρέσει τῷ κυρίῳ. ὁ δὲ γαμήσατο, μερίμ-
νᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῇ γυναικί.
μεμέρισται ἡ γυνὴ ἢ παρθένῳ. ἡ ἄγα-
μῳ, μερίμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου, ἵνα ἡ ἄγία ἐ-
σώματι καὶ πνεύματι. ἡ δὲ γαμήσατο, με-
ρίμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῷ ἀν-
δρί. τοῦτο δὲ πρὸς τὸ ὑμῶν αὐτῶν συμ-
φῆρον λέγω, οὐχ ἵνα βερόχομ ὑμῶν ἐπιβά-
λω, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἔυχνομ καὶ εὐπρόσει-
δρον τῷ κυρίῳ, ἀπεριπάσσω.

λθ εἰδέτις ἀχμονεῖν ἐπὶ πλὴν παρθέ-
νομ αὐτοῦ νομίζει, ἐὰν ἢ ἡ ὑπέραμῳ, ἢ
οὕτως ὀφείλῃ γίνεσθαι, ὁ δὲ λει ποιεῖτω,
δουχάμαρτάνει, γαμείτωσαμ. ὁ δὲ ἐσκεμ
ἐδραῖῳ ἐν τῇ καρδίᾳ, μὴ ἔχωμ ἀνάγκη,
θῆουσίαν δὲ ἔχει πρὸς τοῦ ἰδίου δελήμα-
τος, καὶ τοῦτο κέκρικεμ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐ-
τοῦ, ἢ τῆσ πλὴν αὐτοῦ παρθένομ, καλῶς
ποιεῖ. ὡσεὶ ὁ ἐκγαμίζωμ, καλῶς ποιεῖ,
ὁ δὲ μὴ ἐκγαμίζωμ κρεῖσσομ ποιεῖ.

μ γυνὴ δέδεεται νόμῳ, ἐφόσομ χθόνομ
ζῆ ὁ ἀνήρ αὐτῆσ, ἐὰμ δὲ καὶ κοιμηθῆ ὁ ἀνήρ
αὐτῆσ, ἐλευθέρα ἐσίμ, ὡ δὲ λει γαμηθῆναι,
μόνομ ἐν κυρίῳ. μακαρίωτέρα δὲ ἐσίμ, ἐὰμ
οὕτως μέινη, κατὰ πλὴν ἐμὴν γνώμην. Δο-
κῶ δὲ καγῶ πνεῦμα θεοῦ ἔχειμ.

περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων, οἰδαμν
ὅτι πάντες γινώσκωμ ἔχομν. ἡ γινώσις φυσί-
οῦ, ἡ δὲ ἀγάπη διοκοδομεῖ. εἰδέτις δοκεῖ ἐ-
δέναι τι, οὐδέπω οὐδέμ ἔγνωκεμ, καθὼς δεῖ
γινῶναι. εἰδέτις ἀγαπᾷ τὸμ θεομ, οὕτως
ἔγνωσαι ὑπ᾽ αὐτοῦ. περὶ οὗ βρώσε-
ωσ οὗ τῶν εἰδωλοθύτων, οἰδαμν ὅτι οὐ-
δέμ εἰδωλομ ἐν κόσμῳ, ἢ ὅτι οὐδέισ θε-
ὸς ἔτερεῳ, ἢ μὴ εἶς, καὶ γὰρ εἰπερ εἰσί, λε-
γόμενοι θεοί

tur mundo hoc, tanē non utantur, pre-
terit enim habitus huius mundi. Velim
aut uos absq; sollicitudine esse. Qui cœ-
lebs est, curat ea quæ sunt domini, quo-
modo placiturus sit dño. At qui duxit
uxorem, sollicitus est de his, q̄ sunt mun-
di, quomodo placitur⁹ sit uxori. Diuisa
sunt hæc duo, mulier & uirgo. Innupta
curat ea, quæ sunt domini, ut sit sancta &
corpore & spiritu. cōtra, quæ nupta est,
curat ea quæ sunt mūdi, quomodo pla-
citura sit uiro. Hoc autē ad id qđ uobis
cōducibile est dico, nō uti laqueum uo-
bis inīciam, sed ut quod honestū ac de-
corū est sequamini, & adhæreatis dño,
absq; ulla distractione. Quod si quis in
decorum uirgini suæ putat, si p̄treat nu-
bendi tempus, & sic oportet fieri, quod
uult faciat, nō peccat, iūgantur matrimo-
nio. Ceterū qui stat firmus in corde, non
habens necessitatē, sed potestatē habet
pprie uoluntatis, & hoc decreuit in cor-
de suo, ut seruet suā uirginem, bene facit
At q nō elocat nuptū, meli⁹ facit. Vxor
aut alligata est matrimonio, quā diu ui-
uit maritus eius. Quod si dormierit ma-
ritus illius, libera est, ad cui uult nubēdū,
modo in dño. Attñ beatior est, si sic ma-
neat, iuxta meā sentētiā. Videor aut mi-
hi & ipse sp̄m dei habere. Ceter⁹ de ijs
q̄ simulacris imolant, scim⁹ qđ oēs scien-
tiam habem⁹. Sciētia inflat, charitas ue-
ro ædificat, Qđ si quis sibi uidet aliquid
scire, nondū quicq; nouit, quēadmodū
oporteat scire. At si quis diligit deū, hic
cognitus est ab illo. De esu igitur eor⁹ q̄
simulacris imolātur, scimus quod nullū
est simulacrū in mundo, & quod null⁹ sit
deus alius nisi unns. Nā etiā si sunt q di-
cantur

γόρωμοι θεοί, ἔτε ἐν οὐρανῷ, ἔτε ἐπὶ γῆς, ὡσπερ ἐσὶ θεοὶ πολλοί, καὶ κύριοι πολλοί, ἀλλ' ἡμῖν εἷς θεός, ὁ πατήρ, ὃς ἐν τὰ πάντα, καὶ ἡμῖν εἷς κύριος ἸΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ, ὃς ἐν τὰ πάντα, καὶ ἡμῖν εἷς δὲ αὐτοῦ. ἀλλ' ὅτι ἐν πάσι ἡ γυνώσις. τινὲς δὲ τῆ σαυνείδησε τοῦ εἰδώλου ἕως ἄρτι, ὡς εἰδωλόθυτοι ἐδίδουσι, καὶ ἡ σαυνείδησε αὐτῶν, ἀδυνάτου ὄντων, μολύνεται. βρωμα δὲ, ἡμῶν οὐ παρίσκει τῷ θεῷ δεῶν, οὔτε γὰρ φάγωμεν, περιστένομεν, οὔτε ἐὰν μὴ φάγωμεν, ὑπερούμεθα. βλέπετε δὲ μή πως ἡ θύουσία ἡμῶν αὐτῶν, προσκομμάγεται, τοῖς ἀδελφοῖσι. ἐὰν γὰρ τίς ἴδῃ σε, τὸν ἔχοντα γνῶσις, ἐν εἰδωλείῳ κατακείμενον, οὐχὶ ἡ σαυνείδησε αὐτοῦ ἀδυνάτου ὄντος ὀικοδομηθήσεται, εἰς τὸ τὰ εἰδωλόθυτα ἐδίδου; ἀπολείται ὁ ἀδυνάτου ἀδελφός, ἐπὶ τῆ σῆ γνῶσι, δὲ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ ἀπέθανεν. οὕτως δὲ ἀμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφούς, καὶ τύπτοντες αὐτῶν τὴν σαυνείδησε ἀδυνάτουσα, εἰς ΧΡΙΣΤΟΝ ἀμαρτάνετε. ὡσπερ εἰ βρωμα σκανδαλίσει τὸν ἀδελφόν μου, οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίξω. οὐκ εἰμι ἀπόστολος, οὐκ εἰμι ἐλεύθερος, οὐχὶ ἸΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ἡμῶν κύριος, οὐ τὸ ἔργον μου ἡμῶν εἰς ἐν κύριον; εἰ ἄλλοις οὐκ εἰμι ἀπόστολος, ἀλλ' ἄγε ἡμῖν εἰμι. ἢ ἡ σφραγίς τῆς ἐμῆς ἀποστολῆς, ἡμῶν εἰς ἐν κύριον. ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσιν αὐτῶν εἰς, μὴ οὐκ ἔχομεν θύουσίαν φάγην καὶ πιῶν; μὴ οὐκ ἔχομεν θύουσίαν ἀδελφῶν γυναικῶν περιέργων; ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι, καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ κυρίου, καὶ κηφᾶς; ἢ ὁ μόνος ἐγὼ καὶ βαρνάβας οὐκ ἔχομεν θύουσίαν ἢ μὴ ἐργάσασθαι; τίς στρατεύεται ἰδίῳ ὀφώνῳ ποτέ; τίς φυτεύει ἀμιλιῶνα, καὶ ἐκ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ οὐκ ἐδίδου; ἢ τίς

cantur dii, siue in caelo, siue in terra, quē admodū sunt dii multi, & dñi multi, nobis tamen unus est deus, qui est pater ille, ex quo omnia, & nos in illum, & unus dñs iesus Christus, per quē oīa, & nos p illū, sed nō in omnibus est scientia. Nonnulli uero cum conscientia simulacri usq; ad hoc tempus, ut simulacris immolatum edunt, & conscientia illorum, infirma cum sit, polluitur. Atqui esca, nos nō cōmēdat deo, neq; si comedamus, aliqd nobis superest, neq; si non comedamus, quicq; nobis deest. Sed uidete ne quomodo facultas ista uestra, offēdiculo sit, ijs qui infirmi sunt. Etenim si quis cōspexerit te, q habes scientiā, in epulo simulacrorum accūbentē, nōne cōscientia eius q infirmus est, ædificabit, ad edendū ea q sunt simulacris immolata? Et peribit frater, q infirmus est, in tua scientia, propter quē Christus fuit mortuus. Sic autē peccantes in fratres, & uulnerantes illos cōscientiā infirmā, i Christū peccatis. Quapropter si esca offendit fratrem meū, non comedo carnes in æternū, ne fratri meo sim offēdiculo. An nō sum apostolus? An nō sum liber? An nō Iesū Christū dñm nostrū uidi? An nō opus meū uos estis in dño? Si cæteris nō sum apostolus, at sane uobis sum. Siquidē sigillū apostolatus mei, uos estis in domino. Mea respōsio apud eos qui me interrogāt hæc est. An non habemus prātem edēdi ac bibēdi? An nō habem⁹ prātem, sororē, mulierē circūducēdi? quē admodū & cæteri ap̄lī, & fratres dñi, & Cephas? An solus ego & Barnabas, nō habem⁹ prātem hoc faciēdi? Quis militat suis stipendijs unq;? qs plātat uincā, & de fructu ei⁹ nō edit?

d 3 Aut qs

tur modus, tanq; p...
 terit enim huiusmodi...
 aut uos siq; fallaciter...
 lebs est, ea que sunt...
 modo plures sit dño. Et...
 ukorem solus est de his...
 di, quomodo placuit sit...
 sunt hæc dñi, mulier & uirg...
 aut ea que sunt domini...
 corpore & spiritū. cōtra, que...
 aut ea que sunt mōdi, quom...
 aut in uirō. Hoc autē ad...
 cōducibile est dico, nō ut...
 bis inuicem, sed ut quod bonū...
 corū est sequamini, & ab...
 absq; ulla distrāctione. Quod...
 decorum arguit, siue p...
 bendi tempus, & sic oportet...
 ul' faciat, nō poterit arguitur...
 o, Ceteri qui stat firmus in cor...
 dens necessitate, sed potest...
 the uoluntatis, & hoc decreuit...
 suo in seruet iūā uirginem...
 q; nō elocet purpū, meli⁹...
 it allegata est matrimonio, quā...
 it manus eius. Quod si domi...
 nus illius libera est, ad cui u...
 modo in dño. Autē beatorū...
 neat, uita meā lenetia. Vide...
 ti & ipse spm dei habere. Ce...
 q; simulacris imolant. Scitā...
 tiam habem⁹. Sciētā infir...
 to adificat. Qd si quis sim...
 scire, nondū quicq; potest...
 oporteat scire. Ac si quis...
 cognitus est ab illo. De...
 simulacris imolant, firmus...
 est simulacri in modis...
 deus alius nō uis. Nō...

IX

ἢ τίς ποιμαίνει ποιμίω, καὶ ἐκ τῆ γέλακτος
 τῆς ποιμνῆς οὐκ ἐδίψη; καὶ κατὰ ἀνθρώπων τῶν
 ταλαλώ; ἢ οὐχὶ καὶ ὁ νόμος ταῦτα λέγει; ἔν
 ἅ τῶ μωσέως νόμῳ γέγραπται. οὐ φημώσεε
 ἐσὼν ἀλοῶντα, μὴ πῶν βοῶν μέλα τῶν δειψῶ;
 ἢ δ' ἡμᾶς πάντ' ἀπέχεσθαι; δ' ἡμᾶς γὰρ ἐχθράκη,
 ὅτι ἐπέλπίδι ὀφείλει ὁ ἀροτριῶν, ἀροτριῶν,
 καὶ ὁ ἀλωῶν, φθὶ ἐλπίδος αὐτῶ μετέχευ
 ἐπέλπίδι. εἰ ἡμᾶς ἡμῖν τὰ πνευματικὰ
 ἐσπεύραμεν, μέγα, εἰ ἡμᾶς ἡμῶν τὰ σαρκί
 καὶ θερίσομεν; εἰ ἄλλοι τῆς ἐξουσίας ἡμῶν με
 τέχευσι, οὐ μᾶλλον ἡμᾶς; ἀλλ' οὐκ ἐχθρά
 μετὰ τῆ θηροσύνης ταύτης, ἀλλὰ πάντα σέγο
 μιν, ἵνα μὴ ἐσκοπῶ τίνα εἶδ' ἡμῶν τῶν ἐναγ
 γελίω τῶ ΧΡΙΣΤΟΥ. οὐκ οἶδατε, ὅτι οἱ
 τὰ ἱερά ἐργαζόμενοι, ἐκ τῶ ἱερῶ ἐδίψουσι;
 εἰ τῶ θυσιασκήνῳ προσιδέουσι, τῶ θυσι
 ασκήνῳ συμμερίζονται; οὕτως καὶ ὁ κύριος δι
 ἐταξεν, ἵνα τὸ ἐναγγέλιον κατὰγγέλλουσι,
 ἐκ τοῦ ἐναγγελίω ζῆν. ἐγὼ δὲ οὐδενὶ ἐχθρά
 μιν τούτων. οὐκ ἐχθρά δὲ ταῦτα, ἵνα οὐ
 πως γένηται ἐν ἐμοί, καλὸν γὰρ μοι μᾶλ
 λον ἀποθανεῖν, ἢ τὸ κἀνέχεσθαι μὴ ἵνα τις κε
 νώσῃ, ἐὰν γὰρ ἐναγγελλίζωμαι, οὐκ ἐσι μοι
 κἀνέχεσθαι, ἀνάγκη γὰρ μοι ἐπίκεται. ἐναί
 δέ μοι ἐσίμ, ἐὰν μὴ ἐναγγελλίζωμαι, εἰ γὰρ
 ἐκὼν τοῦτο πράσω, μισθὸν ἔχω, εἰ δὲ ἄκων,
 δικονομία πεπίσειμαι. τίς ἔστω μοι ὄψιμ
 ὁ μισθός; ἵνα ἐναγγελλίζομαι, ἀδ' ἀπανομ
 θήσω τὸ ἐναγγέλιον τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ. εἰς τὸ, μὴ
 καταχθῆσασθαι τῆ θηροσύνης μου ἐν τῶ ἐνα
 μ Β γελίω. ἐλεύθερος ἔσμ ἐκ πάντων, πᾶσιν
 ἐμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοῦς πλείονας κερ
 θήσω, καὶ ἐγενόμην τῶ ἰουδαίοις, ὡς ἰουδαῖος
 ἵνα ἰουδαῖοις κερθῆσω, τοῖς ὑπὸ νόμον, ὡς
 ὑπὸ νόμον, ἵνα τοῦς ὑπὸ νόμον κερθῆσω.
 τοῖς ἀνόμοις, ὡς ἄνομος, μὴ ὡν ἄνομος θεῶν,
 ἀλλ' ἐμνομος ΧΡΙΣΤΟΥ, ἵνα κερθῆσω ἀνό
 μους. ἐγενόμην τοῖς ἀδενέσιμ, ὡς ἀδενής
 ἵνα τοῦς

Aut quis pascit gregē, & de lacte gregis
 nō edit? Num secundū hominē hæc di
 co? An nō & lex eadē dicit? Etcū i Moy
 si lege scriptū est. Non obligabis os bo
 ui trituranti. Num boues cura sunt deo?
 An hoc propter nos omnino dicit? Pro
 pter nos em hoc scriptum est, qd sub spe,
 debeat is q arat arare, & qui triturat sub
 spe, spei suæ particeps esse debet. Si nos
 uebis spiritualia seminauim⁹, magnū est,
 si nos uestra carnalia mesuerimus? Sic
 terti potestatis uestræ participes sunt, cur
 nō potius nos? Atqui nō uli fuimus po
 testate ista, sed oīa sufferim⁹, ne qd offen
 diculum de mus euāgelio Christi. An ne
 scitis quod ii qui in sacris operantur, ex sa
 crificio uiuunt? Qui sacrario assistūt, una
 cum sacrario partē accipiunt? Sic & dñs
 ordinauit, ut qui euāgelium annunciant,
 ex euāgelio uiuant. Ego tñ nullo horū
 usus fui. Quāq; nō scripsi hæc, ut ita fiat
 in me. Nam bonū est mihi mori potius,
 q; ut gloriacionem meam aliquis inanē
 reddat. Etcū si euāgelizauero, nō est qd
 glorier. Necessitas em mihi incūbit. Vt
 aut mihi est, nisi euāgelizauero. Nā si uo
 lens hoc faciā, p̄miū habeo, sin inuit⁹, di
 spēsatio cōmissa est mihi. Quod igit mi
 hi est p̄miū? Vt cū euāgelizē, gratuitū
 efficiam euāgelium Christi, in hoc, ne ab
 utar potestate mea in euāgelio. Etenim
 cū liber sim ab oibus, oibus me ipsum ser
 uum feci, quo plureis lucri facerē, & fact⁹
 sum iudæis, tāq; iudæus, ut iudæos lucri
 faciā, ihs q sub lege sūt, tāq; esū sub lege,
 ut eos q sub lege sūt, lucri faciā, his q sine
 lege sūt, tāq; esū sine lege, cū nō sim sine
 lege deo, s; i lege Christi, ut lucri faciā, eos
 q sūt sine lege. Fact⁹ sū infirm⁹, tāq; infirm⁹
 ut infirm⁹

πφρασμοδς ὑμᾶς, οὐκ ἐιλκφεμ, ἐιμὴ ἀνθρώπι
 μ κ νος. Πισὸς δ' ἐὶ θεὸς, οὐκ ἐάσθ' ὑμᾶς
 περαδιῶσαι, ὑπὲρ ὃ δάωαδε, ἀλλὰ ποιήσθ'
 σωτῆρ' πφρασμῶν, ἢ πλὴν ἐκβασιμ' ἔδωα
 δαι ὑμᾶς, ὑπερενεγκῆμ. διόπως ἀγαπητοί
 μ θ ζφενύγετε ἀπ' φθι ἐιδωλολατρίας, ὡς φρο
 νίμοις λέγω, κρῖνατε ὑμῆς ὁ φημί. τὸ
 ποτήριον φθι ἐυλογίας, ὃ ἐυλογουμένον, οὐ
 χι κοινωνία ἔσται αἵματος ἔχριστου ἐστί, τὸν
 ἄρτον ὃν κλώμεν, οὐχὶ κοινωνία τῷ σώμα
 τος τοῦ χριστοῦ ἐστί, ὅτι εἷς ἄρτος, ἐν σώ
 ματι πολλοὶ ἐσμεν. οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ
 ὀ ἐνὸς ἄρτου μετέχομεν. βλέπετε
 τὸν ἰσραὴλ κατὰ εἰκόνα. οὐχὶ οἱ ἐδιόντες
 τὰς θυσίας, κοινωνοὶ ἔσταν θεοσχετίου ἐστί, τί
 οὐ φημι, ὅτι ἐιδωλὸν τι ἐστί, ἢ ὅτι ἐιδωλὸ
 θυτὸν τι ἐστί, ἀλλ' ὅτι ἀθύρτὰ ἔθνη, δαιμο
 νίους θύει, ἢ οὐ θεῶν. οὐ δέλω δ' ἐμᾶς κοι
 νωνοὺς ἔσταν δαιμόνων γίνεσθαι. οὐ δάωαδε
 ποτήριον κυρίου πίνεμ, ἢ ποτήριον δαιμο
 νίωμ, οὐ δάωαδε τραπέζης κυρίου μετέχεν
 ἢ ἔσταν ἐξκοινωνίωμ. ἢ πρὸς ἀκλῶμεν τὸν
 κύριον, μὴ ἰσχυρότεροι αὐτῷ ἐσμεν, πάντα μοι
 ἐξέσιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρεσθαι. πάντα μοι ἐξ
 εσιν, ἀλλ' οὐ πάντα ὀκοδοῦμαι. μηδὲς δ' εἰ αὐτῷ
 ζῆτεῖτω, ἀλλὰ δ' ἔτι εἰς ἕκαστος. πᾶν δ' ἐν
 μακείλῳ πωλόμενον ἐδίετε, μηδὲν ἀνακρί
 νοντες, διὰ πλὴν σωείδῃσιν. τὸ γὰρ κυρίου ἢ γὰρ
 ἢ τὸ πλήρωμα αὐτῷ. εἰδ' εἰς καλεῖ ὑμᾶς
 τῶν ἀπίστων ἢ θέλετε πορεύεσθαι, πᾶν δ' πρὸς
 τὴν θέμενον ὑμῖν, ἐδίετε, μηδὲν ἀνακρίνον
 τες διὰ πλὴν σωείδῃσιν. εἰ δ' ἐτις ὑμῖν
 εἰπῆ, τοῦτο ἐιδωλὸθυτὸν ὄστι, μὴ ἐδίετε, δι
 ἐκείνον τὸν μωύσαντᾶ, ἢ πλὴν σωείδῃσιν.
 τὸ γὰρ κυρίου ἢ γὰρ, ἢ τὸ πλήρωμα αὐτῷ. συν
 νείδῃσιν ἢ λέγω, οὐχὶ πλὴν εἰ αὐτῷ, ἀλλὰ πλὴν ἔ
 ἔτι εἰς, ἵνα τί ἢ ἢ ἐλευθερία μὴ κρῖνεται ὑπὸ
 ἀλλῆς σωείδῃσιν, εἰ δ' ἐγὼ χάριτι μετέ
 χω, τί βλασφημοῦμαι, ὑπὲρ ὃ ἐγὼ ἐυ
 χριστῷ

Tentatio uos nō cepit, nisi humana, sed
 fidelis est deus, qui nō sinet uos tentari,
 supra id qd' potestis, imo faciet una cum
 tētatione, exitum, quo possitis sufferre.
 Quapropter dilecti mei, fugite ab simu
 lachroz cultu, ut prudentibus loquor, iu
 dicare uos quod dico. Poculū bñdictio
 nis, cui benedicimus, nōne cōmunicatio
 sanguinis Christi est? Panis quē frangi
 mus, nonne cōmunicatio corporis Chri
 sti est? Qm̄ unus panis, unū corp⁹ multi
 sum⁹. Nā oēs ex eodē pane p̄cipamus.
 Videte israel iuxta carnē. Nōne q̄ edunt
 uictimas, p̄cipites altarij sūt? Quid ergo
 dico, qd' simulacrū aliqd est? aut quod si
 mulacris imolatū aliquid est? Nō, uerū
 illud dico, quod q̄ imolant gētes, dæmo
 nijs imolant, & nō deo. Noli aut uos cō
 sortes dæmoniorū esse. Nō potestis po
 culū dñi bibere, & poculū dæmoniorū.
 Nō potestis mēsa dñi participes esse, &
 mēsa dæmoniorū. An puocamus dñm?
 Num fortiores illo sumus? Oīa mihi li
 cent, at nō oīa cōducunt. Oīa mihi licēt,
 sed nō oīa ædificant. Nemo qd' suum est
 querat, sed qd' alteri⁹ est unusq̄sq̄. Om̄e
 qd' in macello uendit' edite, nihil interro
 gantes, p̄pter cōscientiā. Dñi siquidē est
 terra, & plenitudo eius. Quod si quis uo
 cat uos ifideliū, & uultis ire, omne qd' ap
 ponitur uobis, edite, nihil interrogātes p̄
 pter cōscientiā. Qd' si quis uobis dixerit,
 hoc simulacris imolatū est, ne edatis, p̄
 pter illū q̄ indicauit, & propter cōsciētā.
 Dñi siquidē est terra, & plenitudo ei⁹. Por
 ro cōscientiā dico, nō tuā, sed illius alteri
 us. Cur em̄ libertas mea iudicat ab alia
 cōscientia? Qd' si ego cū gratia participo,
 cur ob id mihi male dicit? p̄ quo ego gra
 tias ago

γ χαρισῶν, εἴτε οὖν ἐδίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τι
 ποιᾶτε, πάντα εἰς δόξαν θεῶ ποιᾶτε. καὶ πρὸ
 σκοποὶ γίνεσθε, καὶ Ἰουδαίοις, καὶ Ἕλλησι,
 καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ, καθὼς καὶ γὰρ πά-
 ντα πᾶσι ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἐμαυτοῦ
 συμφέρον, ἀλλὰ τὸ ἵν' πολλῶν, ἵνα σω-
 θῶσι, μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς καὶ γὰρ ΧΡΙ-
 ΣΤΟΥ. Επαινῶ δὲ ὑμᾶς ἀδελφοί,
 ὅτι πάντα μὲν ἡμέμνηθε, καθὼς παρεδῶ-
 κα ὑμῖν, τὰς παραδόσεις, κατέχετε. Θέ-
 λω δὲ ὑμᾶς εἰδέναί, ὅτι παντὸς ἀνδρός ἡ
 κεφαλὴ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ ἔστι, κεφαλὴ δὲ γυναι-
 κός, ὁ ἀνὴρ, κεφαλὴ δὲ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὁ θεός.
 πᾶς ἀνὴρ προσευχομένης, ἢ προφητεύου-
 κατὰ κεφαλῆς ἔχωμ, κατὰ ἡμῶν πλὴν κεφα-
 λῶν αὐτοῦ. πᾶσα δὲ γυνή, προσευχομένη ἢ
 προφητεύουσα ἀκατακαλύπτῃ τῆ κεφαλῆ,
 κατὰ ἡμῶν πλὴν κεφαλῶν αὐτῆς. ἐν γὰρ
 ἔστι καὶ τὸ αὐτὸ τῆ θεοκρατίας, εἰ γὰρ οὐκαί
 κατακαλύπτεται γυνή, καὶ κείρασθαι, εἰ δὲ ἀ-
 χροῦν γυναικὶ τὸ κείρασθαι, ἢ ξυράσθαι καί
 κατακαλύπτεσθαι τῆ κεφαλῶν, εἰκὼν ἡ δό-
 ξα θεῶ ὑπάρχων, γυνὴ δὲ δόξα ἀνδρός ἐστίν.
 οὐ γὰρ ἐστὶν ἀνὴρ ἐκ γυναικός, ἀλλὰ γυνή
 ἐκ ἀνδρός. καὶ ὡς οὐκ ἐκτίθη ἀνὴρ
 διὰ τῶν γυναικῶν, ἀλλὰ γυνὴ διὰ τὸν ἄν-
 δρα, διὰ τοῦτο ὀφείλει ἡ γυνὴ θεουσίαν
 ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, διὰ τοὺς ἀγγέλους,
 πλὴν ὅτε ἀνὴρ χωρὶς γυναικός, ὅτε γυνὴ
 χωρὶς ἀνδρός ἔν κυρίῳ. ὡς περὶ ὡς ἡ γυνὴ ἐκ
 τοῦ ἀνδρός, ὅντως καὶ ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς γυ-
 ναικός, τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ. ἔν ὑμῖν
 αὐτοῖς κρίνατε, πρὸς ἑσὶ γυναικῶν ἀκα-
 τακαλύπτῃ τῶ θεῶ προσεύχεσθαι, ἢ οὐδὲ
 αὐτὴ ἢ φύσιν διδάσκει ὑμᾶς, ὅτι ἀνὴρ
 μὲν ἔστω κομᾶ, ἀτιμία αὐτοῦ ἔστι, γυνὴ
 δὲ ἔστω κομᾶ, δόξα αὐτῆς ἔστι, ὅτι ἡ κόμη, ἀμ-
 τί τῆς ἰσολαίης δέσται, εἰ δὲ τίς δοκῆ φιλόνη.
 κορ ἔστω

tias ago. Siue igitur editis, siue bibitis,
 siue quid facitis, omnia in gloria dei fa-
 cite. Tales estote, ut nullū p̄beatis offen-
 diculum, neq; Iudæis, neq; Græcis, neq;
 ecclesiæ dei, quemadmodū ego per oīa
 omnibus placco, non querens meā ipsi⁹
 utilitatē, sed multoꝝ, ut salui fiār. Imi-
 tatores mei estote, sicut & ego Christi. XI
 Collaudo aut̄ uos fratres, quod omnia
 mea memoria tenetis, & quemadmodū
 tradidi uobis, traditiōes tenetis. Sed uo-
 lo uos scire, quod omnis uiri caput Chri-
 stus est, caput aut̄ mulieris, uir. Caput
 uero Christi deus. Omnis uir orans, aut
 p̄phetās, quicquā habens in capite, pro-
 bro afficit caput suum. Omnis uero mu-
 lier, orans aut prophetans, nō uelato ca-
 pite, dehonestat caput suū. Nam id per-
 inde est profus, ac si rasa esset. Etenim
 si nō uelatur mulier, etiā tōdeat̄. Quod
 si fœdum est mulieri tōderi, aut radi, ue-
 letur. Vir quidem nō debet uelare caput
 cum is imago sit & gloria dei. At mulier
 gloria uiri est. Non enim est uir ex mu-
 liere, sed mulier ex uiro. Neq; em̄ condi-
 tus est uir propter mulierē, sed mulier pro-
 pter uirū. Propter hoc debet mulier po-
 testatē habere in capite suo, propter an-
 gelos, alioq; neq; uir absq; muliere, neq;
 mulier absq; uiro in domino. Nam quē
 admodum mulier ex uiro est, ita & uir
 per mulierem, omnia uero ex deo. Inter
 uos ipsos iudicate, num decorū est, mu-
 lierem non uelatā, deū orare? An ne na-
 tura quidem ipsa hoc docet uos, quod
 uir quidem si comatus fuerit, probro sit
 ipsi? Contra mulier si comata fuerit,
 gloriæ sit illi, quod coma, pro uelamine
 data sit. Ceterū si quis uidetur cōtentio-
 sus esse,

Tenentis uero cepit. nihil tenet
 fidelis est anima qui non tenet
 supra id quod tenet, imo facit
 tenentis enim. quo possit
 Quapropter dicitur meo. huius
 lachrymæ aut uidentibus
 dicat uos quod dico. Poenitentia
 nis aut uidentibus. nonne com-
 mutatio est? Panis qui
 mutus nonne communicatio corporis
 est? Omnis panis uisus
 sum. Nā oēs ex eodē pane
 Videte uero iuxta carnem. Nonne
 uicinas principes ab ipso
 dico, quod simulacrum aliud est
 mulieris imolati aliquid est? Non
 illud dico quod imolant gentes
 imolant, sed uos deo. Noli aut
 res demoniorum esse. Nō potest
 u aut dicit, et potest demon
 potest mēte aut participes e-
 re demoniorum. An procatu-
 in huiusmodi illo sumus. Oia
 in uos oia uolunt. Oia in
 uos oia uolunt. Nemo quod
 uerit, sed quod alienum est uolunt
 in malo uolunt edere, nihil
 gignit, propter conscientiam. Dicit
 terra et plenitudo eius. Quod
 car uos in delictis et uultis uos
 rogamus uobis, edere, nihil
 propter conscientiam. Quod si quis
 hoc simulacrum imolati est
 propter illud quod indicat, et propter
 Dicit si quod est terra et plenitudo
 ro conscientiam dico non uolunt
 us. Cur enim libertas in
 conscientiam? Quod ego aut
 aut ob id mihi male dicitur

κος ειναι. ημεις τοιαυτω συνηθεαμ ουκ εχο
 μω, ουδε αι εκκλησιαι τῷ θεῷ. τῶτο δε
 παραγγελωμ ουκ επαυω, οτι ουκ εις το
 κρητηρον, αλλ εις το ητηρον συνερχεσθε. πρω
 τον μου δε συνερχομωμ υμων εν τῇ εκκλη
 σια, ακονω χρισματα εν υμιν υπαρχει, μη
 μέρος τι πισενω. δε δε μη αρεσεισ εν υμιν
 ειναι, ινα οι δοκιμοι, φανεροι γενωνται εν
 υμιν. συνερχομωμ οω υμων επι το
 αυτω, ουκ εστι κυριακομ δεπνομ φαγεν. εκα
 σος γαρ το ιδιομ δεπνομ προσλαμβανα εν
 τῷ φαγεμ. και δε μου πινα, δε δε μεθνε.
 μη γαρ οικιασ ουκ εχετε εις το εδισμ και
 πινμ, η φη εκκλησιασ του θεου καταφρο
 νητε, και καταχωνετε τουσ μη εχοντασ,
 τι υμιν ειπω, επαινεσω υμασ, εν τῶτω ουκ
 επαυω. Εγω γω δελαβομ απο του
 κυριου, ο και δεδωκα υμιν, ο η ο κυριος ΙΗ
 ΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ εν τῇ νυκτι η παρεδιδото,
 ελαβεμ αρετον, και ευχαρισησασ, εκλασε, μη
 ειπε, λαβετε, φαγετε, τουτο μου εστι το σω
 μα, το οπωρ υμων κλωμωμ. τουτο ποιει
 τε εις πλω εμωμ αναμνησμ. ωσαυτωσ και
 το ποτηριον μετα το δεπνισαι λεγωμ, τῶτο
 το ποτηριον, η καινη διαθηκη δεσμ, εν τῷ εμω
 αιματι. τῶτο ποιητε, οσακιε δεμ πινητε, εις την
 εμνη αναμνησμ. οσακιε δεμ εδιντε τον αε
 ρην τουτμ, μη το ποτηριον τουτμ πινητε, τον θα
 νατομ του κυριου καταγγελλετε, αχισ δε αν
 ελθην. ωσε δε δεμ εδιν τον αρετον τῶτον, η πι
 νη το ποτηριον του κυριου αναξίωσ, ενο
 χωσ εσαι του σωματοσ και αιματοσ
 του κυριου. Δοκιμαζειτω
 δε ανθρωπωσ εαυτομ, και ουτωσ εκ του
 αρετου εδιτω, και εκ του ποτηριου πι
 νετω. Ο γαρ εδισμ και πινωμ αναξίωσ,
 κρημα εαν τῷ εδισμ και πινωμ, μη διακρι
 νωμ το σωμα τ κυριου, δια τῶτο εν υμιν πολ
 λοι αθενησ μη αρετωσ, μη κοιμωνται ικανοι.
 ει γαρ εαυτουσ

fus esse, nos huiusmodi consuetudinem
 non habemus, neq; ecclesiae dei. Illud ta
 men precipiens non laudo, quod non in
 melius, sed in deterius conuenitis. Nam
 primū quidem, cū conuenitis in ecclesia,
 audio dissidia in uobis esse, & aliqua ex
 parte credo. Oportet enim & sectas in
 uobis esse, quo qui probati sunt, manife
 sti fiant inter uos. Igitur cum conueni
 tis in eundem locum, non licet dominicā
 cenam edere, quod unusquisq; propriā
 cenam occupat in edendo. Et hic qui
 dem esurit, ille uero ebrius est. Num sa
 ne domos non habetis ad edendum &
 bibendum? An ecclesiam dei contemni
 tis, & pudfacitis eos qui non habent?
 Quid uobis dicā? Laudabo uos? In hoc
 non laudo. Ego enim accepi a domino,
 quod & tradidi uobis, quod dominus
 Iesus in ea nocte qua traditus est, acce
 pit panem, & postq; gratias egisset, fre
 git, & dixit. Accipite, Edite, Hoc meum
 est corpus, quod pro uobis frāgitur, hoc
 facite in mei cōmemorationem. Ad eun
 dem modum & poculū, peracta cena,
 dicens, hoc poculum nouum testamen
 tum est, in meo sāguine, hoc facite, quo
 tienscunq; biberitis, in mei cōmemora
 tionem. Quotiescunq; enim comederi
 tis panem hunc, & poculū hoc biberitis,
 mortem domini annuntiatis, donec ue
 nerit. Itaq; quisquis ederit panem hunc,
 aut biberit poculū domini indigne, reus
 erit corporis & sanguinis domini. Pro
 bet aut homo seipsū, & sic de pane edat,
 & de calice bibat. Nā qui edat aut bibit
 idigne, iudiciū sibi ipsi edat & bibit, nō di
 iudicās corp⁹ dñi. Propter hoc inter uos
 multi ibecilles & iualidi, & dormiūt mlti.
 Etenim

εἰ γὰρ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα. κρινόμενοι δὲ ὑπὸ κυρίου παυθούμεθα, ἵνα μὴ σὺν ᾧ κόσμῳ κατακριθῶμεν.

Ξ Ὅστε ἀδελφοί μου συνερχόμενοι, εἰς τὸ φαγεῖν, ἀλλήλους ἐκδέχεσθε. εἰς ἐτίαν πᾶν, ὅν οἶκός ἐστι ἐτίαν, ἵνα μὴ εἰς κριμα συνέρχησθε. τὰ δὲ λοιπὰ, ὡς ἂν ἔλθω, διατάξομαι.

Ξα περὶ δὲ τῶν πνευματικῶν ἀδελφοί, οὐ δεῖ λωυμάς ἀγνοεῖν, οἷς δατέ ὅτι ἔθνη ἦτε πρὸς τὰ ἰδωλὰ τὰ ἄφωνα, ὡς ἂν ἤγεσθε ἀπαθόμονοι, διὸ γνωρίζω ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς ἔν πνεύματι δεῖ λαλῶν, λέγει ἀνάθεμα Ἰησοῦν, ἢ οὐδεὶς δάσεται ἐπιφῆν κυρίου Ἰησοῦν, εἰ μὴ ἐν πνεύματι ἀγίῳ. Διακρίσεις δὲ χαρισμάτων εἰσὶ, τὸ δὲ αὐτὸ πνεῦμα, ἢ διακρίσεις διακονιῶν εἰσὶ, καὶ ὁ αὐτὸς κύριος. καὶ διακρίσεις ἑνεργημάτων εἰσὶν, ὁ δὲ αὐτὸς ἐστὶ θεός, ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσι. Ἐκάσῳ δὲ δίδεται ἢ φανέρωσις τῷ πνεύματος, πρὸς τὸ συμφέρον. ἢ μὲν γὰρ διὰ τῷ πνεύματος δίδεται λόγος σοφίας, ἄλλω δὲ λόγος γνώσεως, κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, ἐτέρω ἢ πίσις, ἢ ᾧ αὐτῷ πνεύματι, ἄλλω δὲ χαρίσματα ἰαμάτων, ἢ ᾧ αὐτῷ πνεύματι ἄλλω ἢ ἐνεργήματα δυνάμεων, ἄλλω δὲ προφητεία, ἄλλω δὲ διακρίσεις πνευματικῶν, ἐτέρω δὲ γέννη γλωσσῶν, ἄλλω δὲ ἐρμηνεία γλωσσῶν, πάντα δὲ τὰῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἐν κὴ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, διακροῦν ἰδίᾳ ἐκάσῳ, καθὼς βούλεται. καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἐμεῖς, ἢ μέλη ἔχου πολλὰ πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ ἐνός, πολλὰ ὄντα, ἐν ᾧ σῶμα, οὕτω καὶ ὁ Χριστός, καὶ γὰρ ἔν ἐν πνεύματι ἡμεῖς πάντες, εἰς ἐν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, εἴτε Ἰουδαῖοι, εἴτε Ἕλληνες, εἴτε δούλοι, εἴτε ἐλεύθεροι, ἢ πάντες εἰς ἐν πνεῦμα ἐπὶ τὸ ὄνομα, ἢ τὸ σῶμα οὐκ ἐσμὲν ἐν μέλῳ, ἀλλὰ πολλὰ, ἑὰρ ἐπιφῆν ὁ πῶς, ὅτι οὐκ ἐμὶ χεῖρ, οὐκ ἐμὶ ἐκ τῷ σώματος, οὐ πῶς

Etenim si nos ipsos diiudicassemus, haud quatenus iudicati fuissetemus. At cum iudicamur, a domino, corripimur, ne cum mundo condemnemur. Itaque fratres mei, cum convenitis ad comedendum, alius alium expectate. Quod si quis esurit, domi edat, ne ad iudicium conveniatis. Cetera uero cum uenero disponam. Porro de spiritualibus fratres. nolo uos ignorare, scitis quod gentes fuistis, & ad simulacra muta, ut cum ducebami abducebamini. Quapropter notum uobis facio, quod nullus in spiritu dei loquens dicit anathema Iesu, & nemo potest dicere domini uesum, nisi in spiritu sancto. Diuisiones autem donorum sunt, sed idem spiritus, & diuisiones ministeriorum sunt, & idem dominus, & diuisiones operationum sunt, sed idem est deus operans omnia in omnibus. Unicuique uero datur manifestatio spiritus, ad id quod expediat. Nam huic quidem per spiritum datur sermo sapientiae. Alii uero sermo scientiae, secundum eundem spiritum. Alii uero dona sanationum in eodem spiritu. Alii uero efficaciae potentiarum, alii uero prophetia, alii uero discretiones spirituum, alii uero genera linguarum, alii uero interpretatio linguarum, sed omnia haec operatur unus ille & idem spiritus, diuidens peculiariter unicuique sicuti uult. Quemadmodum enim corpus unum est, & membra habet multa, omnia uero membra corporis unius, multa cum sint, unum sunt corpus, sic & Christus. Etenim in uno spiritu nos omnes, in unum corpus baptizati sumus, siue Iudaei, siue Graeci, siue serui, siue liberi, & omnes in unum spiritum potati sumus. Etenim corpus non est unum membrum, sed multa. Si dicat pes, non sum manus, non sum de corpore, num

XII

τοῦτο

idcirco

τοῦτο οὐκ ἔστιμ ἐκ τῶ σώματος, κἢ ἐὰν εἴπω
 ὅτι οὐκ εἰμί οφθαλμὸς, οὐκ εἰμί ἐκ τῶ
 σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιμ ἐκ τοῦ
 σώματος, εἰ ὅλον τὸ σῶμα οφθαλμὸς, ποῦ ἢ
 ἀκοή, εἰ ὅλον ἀκοή. ὡς ἢ ὀσφρησῆς, μὴ δὲ
 ὁ θεὸς ἔθετο τὰ μέλη ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν
 ἐν τῷ σώματι, καθὼς ἠθέλησεν, εἰ δὲ ἢ τὰ
 πάντα ἐν μέλῳ, ποῦ τὸ σῶμα, καὶ ἢ ὅλη
 λα μὴ μὲν, ἐν δὲ σῶμα. οὐ δῶνται δὲ
 ὁ οφθαλμὸς ἐπιθεῖν τῇ χειρὶ, χεῖρα σου οὐκ
 ἔχω, ἢ πάλιν ἢ κεφαλὴ τοῖς ποσὶ, χεῖρα
 ἢ μῶν οὐκ ἔχω, ἀλλὰ πολλῶ μάλλον τὰ
 δοκοῦντα μέλη τοῦ σώματος, ἀδενέστερα
 ὑπάρχει ἀναγκαῖα εἶναι, κἢ ἀδοκοῦντα ὅτι
 μότερα εἶναι τοῦ σώματος, τούτοις τιμῶν
 περισσοτέρων προτιθέμεν, καὶ τὰ ἀχίμοι
 να ἢ μῶν, εὐχημοσύνῃν περισσοτέρων ἔχει, τὰ
 ἢ εὐχημόνα ἢ μῶν, οὐ χεῖρα ἔχει, ἀλλ' ὁ θεὸς
 συνεκέραισε τὸ σῶμα, ὅπως ὑπεροῦντι περισσο
 τέραν δὴν τιμῶν, ἵνα μὴ ἢ χίσμα ἐν τῷ
 σώματι, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων
 μεριμνῶσι τὰ μέλη, κἢ εἴτε πάχα ἐν μέλῳ,
 συμπάχα πάντα τὰ μέλη. εἴτε δοξάζεται
 ἐν μέλῳ, συγχαίρει πάντα τὰ μέλη, καὶ
 ἢ ἐσὲ σῶμα ΧΡΙΣΤΟΙ, κἢ μέλη ἐκ μέσος ὅ
 οὐκ οὐκ ἔθετο ὁ θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, πρῶτον
 ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον
 διδασκάλους, ἔπειτα δυνάμεις, ἔπειτα χα
 ρίσματα ἰαμάτων, ἀντιλήψισ, κυβερνήσεις,
 γένη γλωσσῶν. μὴ πάντες ἀπόστολοι, μὴ
 πάντες προφῆται, μὴ πάντες διδασκαλοί,
 μὴ πάντες δυνάμεις, μὴ πάντες χαρίσματα
 ἔχουσι ἰαμάτων, μὴ πάντες γλώσσαις λα
 λοῦσι, μὴ πάντες διερμηνεύουσι, καὶ οὐκ ἔτι
 τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα. καὶ ἔτι καθ' ὑ
 περολίῳ ὁ δὲ ἢ μῶν δέικνυμι. ἐὰν τὰς γλώ
 σσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ, κἢ τῶν ἀστέρων,
 ἀγάπην ἢ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἢ ἡχῶν,
 ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον, καὶ ἐὰν ἔχω προ
 φητεῖαν κἢ

idcirco nō est de corpore? Et si dicat au
 ris, non sum oculus, nō sum de corpore,
 num ideo nō est de corpore? Si totū cor
 pus oculus, ubi auditus? Si totum audi
 tus, ubi olfactus? Nunc autē deus posuit
 mēbra, unū quodq; singillatim, in corpe,
 quē admodū uoluit. Quod si essent oīa
 unū mēbrū, ubi corpus? Nunc autē mul
 ta quidē mēbra, unū uero corpus. At nō
 potest oculus dicere manui, nō est mihi
 opus te, aut rursus caput pedibus, non
 est mihi opus uobis, imo multo potius,
 quæ uident mēbra corporis imbecilliora
 esse, necessaria sunt, & quæ putamus mi
 nus honesta esse corpis, his honorē ube
 riorē apponimus, & indecora nostri, co
 piofiorem decorē habent. Ceterū quæ
 decora sunt nostri, nō indigent, sed deus,
 simul temperauit corpus, ei cui deerat, co
 piofiore addens honorē, ne sit dissidium
 in corpore, sed inuicē alia pro alijs eandē
 sollicitudinē gerant mēbra. Et siue patit
 unū mēbrū, cōpatiuntur oīa mēbra,
 siue glorificatur unū membrum, congau
 dent omnia mēbra. Vos autē estis
 corpus Christi, & mēbra ex parte, &
 alios quidem posuit deus in ecclesia, pri
 mum quidē apostolos, deinde prophe
 tas, tertio doctores, deinde potestates, de
 inde dona sanationū, subsidia, guberna
 tiones, genera linguarum. Num oēs apo
 stoli? Nū oēs prophetæ? Nū oēs docto
 res? nū oēs potestates? nū oēs dona ha
 bēt sanationū? nū oēs linguis loquunt
 nū oēs interpretant? Sectemini uero do
 na potiora, & adhuc excellētē uīā uobis
 oñdo. Si linguis hoīm loquar & angeloz,
 charitatē aut nō habeā, factus sum æs re
 sonās, aut cymbalū tinniēs. Et si habeā p
 phetiam,

φκτείαν, & εἶδὼ τὰ μυστήρια πάντα, ἢ πᾶσαν πλὴν γνώσιν, & ἔαρ ἔχω πᾶσαν πλὴν πίσιν, ὡς εἶρη μεθ' ἑαυτοῦ, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐθὲρ εἶμι, ἢ ἔαρ φωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, ἢ ἔαρ παραδῶ τὸ σῶμά μου, ἵνα καθήσωμαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδέ μ' ὠφελοῦμαι. ἢ ἀγάπη μακροθυμῆ, ἢ ἡμεῖς εὐέλπῃ. ἢ ἀγάπη οὐ ζηλοῦ. ἢ ἀγάπη οὐ περιπρῶνεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἄχρημονε, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογιζέται τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγκαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ, πάντα ἐργα, πάντα πισύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομύει, ἢ ἀγάπη, οὐδέποτε ἐκώπησα.

εἴτε δὲ προφητεῖαι καταργηθήσονται, εἴτε γλώσσα πάντων, εἴτε γνώσις καταργηθήσεται. Ἐκ μέρους γινώσκωμεν, ἢ ἐκ μέρους προφητεύομεν. ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλος, τότε τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται.

ὅτε ἡμεῖς νήπιος, ὡς νήπιος ἐλάλησεν, ὡς νήπιος ἐφρόνουν, ὡς νήπιος ἐλογίζομεθα, ὅτε δὲ γέγονα ἄνθρωποι, κατήργηκα τὸ νηπιού. βλεπομένη γὰρ ἄξι δι' ἐσόπῃρου ἐν αἰνίματι, τότε δὲ, πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, ἄξι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι, καθὼς ἢ ἐπεγνωδίω. κινῶ δὲ μένει πίσις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα, μείζων ἢ τούτων ἢ ἀγάπη. Διόκετε τὴν ἀγάπην, ζηλοῦτε δὲ τὰ πνευματικά, μάλλον δὲ ἵνα προφητεύητε, ὡς λαλῶν γλώσσῃ, οὐκ ἐκ θυρώποιοι λαλεῖ, ἀλλὰ ἐκ τοῦ θεοῦ. οὐδεὶς γὰρ ἀκούει, πνεύματι δὲ λαλεῖ μυστήρια. ὃ ἢ προφητεύωμ, ἀνθρώποις λαλεῖ, ὁικοδομῶν, ἢ παρὰ κλησιν, καὶ παρά μυστήριον. ὁ λαλῶν γλώσσῃ, ἑαυτὸν ὁικοδομεῖ, ὁ δὲ προφητεύωμ, ἐκκλησίαν ὁικοδομεῖ. θέλω ἢ πάντας ὑμᾶς λαλεῖν γλώσσαις, μάλλον ἢ ἵνα προφητεύητε. μείζων ἢ ὁ προφητεύωμ, ἢ ὁ λαλῶν γλώσσαις, ἐκτός ἐμῆ διερμηνεύη, ἵνα ἢ ἐκκλησία

phetiam, & nouerim mysteria omnia, & omnem scientiam, & si habeam fidem, adeo ut montes loco dimouea. charitatem autem non habeam, nihil sum. Et si infumam in alimoniā omnes facultates meas, & si tradam corpus meū, ut cōburar, charitatem autē non habeam, nihil uti litatis capio. Charitas loganimis est, benigna est, charitas non inuidet. charitas non est procax, non inflatur, non est fastidiosa, non querit quae sua sunt, non irritatur, non cogitat malū, non gaudet de iniusticia, sed cōgaudet ueritati, oīa suffert, oīa credit, oīa sperat, omnia sustinet. Charitas nūq̄ excidit. Siue pphetiā abolebunt, siue linguā cessabunt, siue scientia abolebitur. Ex parte autē cognoscimus, & ex parte pphetamus. Ast ubi uenerit quod perfectū est, tunc quod ex parte est abolebitur. Cum essem puer, ut puer loquebar, ut puer sentieba, ut puer cogitaba, At ubi factus sum uir, aboleui puerilia. Cernimus em̄ nunc per speculū in aenigmate, tunc autē faciē ad faciē, nunc cognosco ex parte, tunc uero cognosca, quē admodū & cognitus sum. Nūc autē manet fides, spes, charitas, tria hec, sed maior horū charitas. Sectemī charitatē, & uel lemini spiritalia, magis tñ, ut prophete- tis. Nam qui loquitur lingua, non hoibus loquitur, sed deo. Nullus em̄ audit. Spū uero loquit' mysteria. Ceterū qui pphetat, hoibus loquitur, edificationem, & exhortationē, & cōsolationem. Qui loquitur lingua, seipsum edificat, at qui prophetat, ecclesiam edificat. Volo autem oēs uos loqui linguis, magis autē ut prophetetis. Maior em̄ qui prophetat, q̄ loquitur linguis, nisi interpretetur, ut

XIII

e ecclesia

ἡ ἐκκλησία οἰκοδομῶν λάβει . κινῶ δὲ
 ἀδελφοί, ἕαμ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς γλώσσαις
 λαλῶν, τί ὑμᾶς ὠφελήσω, ἕαμ μὴ ὑμῖν λα-
 λήσω, ἢ ἐν ἀποκαλύψει, ἢ ἐν γνώσει, ἢ ἐν
 προφητεία, ἢ ἐν διδασχῇ; ὁμοίως τὰ ἄφουχα
 φωνῶν διδόντα, εἴτε ἀνλός, εἴτε κιθάρα, ἕαμ
 διασολῶν τοῖς φθόγγοις μὴ δῶ, πῶς γνω-
 θήσεται, τὸ ἀνλούμυρον, ἢ τὸ κιθαρίζόμε-
 νομ; καὶ γὰρ ἕαμ ἄδελον φωνῶν σάλπιγγι
 δῶ, τίς παρασκηθάσεται εἰς πόλεμον; ὄν-
 τως καὶ ὑμεῖς διὰ φη γλώσσης ἕαμ μὴ ἔν-
 σκμον λόγον δῶτε, πῶς γνωθῆσεται τὸ
 λαλούμυρον; ἔσοθε γὰρ εἰς ἄερα λαλοῦν-
 τε, τοιαῦτα, εἰ τύχοι, ἡφῶ φωνῶν ὄσιν ἐν
 κόσμῳ, καὶ οὐδὲμ ἀντῖν ἄφωνομ. ἕαμ οὖν
 μὴ εἰ δῶ πῶν δάμαμι φη φωνῆς, ἔσομα
 θεῷ λαλοῦντι βάρβαρος, καὶ ὁ λαλῶν ἐν
 ἐμοὶ βάρβαρος. ὄντως ἐν ὑμῖν, ἐπεὶ ζήλω-
 ταί ἐσε πνευμάτων, πρὸς πῶν οἰκοδομῶν τῆ
 ἐκκλησίας ζητεῖτε, ἵνα πρῶσεύητε . Διόπερ ὁ
 λαλῶν γλώσση, προσοχέδω, ἵνα διορμη-
 νεύη. ἕαμ ἂν πρ σέχωμαι γλώσση, τὸ πνεῦ-
 μά μου προτεύχεται, ὁ δὲ νοῦς μου ἄκασι-
 πός ὄσιν. τί οὖν ὄσιν, προσεύξομαι θεῷ πνεῦμα
 τί, προσεύξομαι δὲ καὶ θεῷ νοί. ταλῶ θεῷ πνεύ-
 ματι, φαλῶ ἢ καὶ θεῷ νοί. ἐπεὶ ἕαμ ἐνλογί-
 σης, ὁ ἀναπληρῶν τὸν τόπον τοῦ ἰδιώ-
 του, πῶς ἐρεῖ τὸ ἀμῶν, ἐπὶ τῇ σῇ ἔνχα-
 ρισία; ἐπεὶ δὲ τί λέγεις οὐκ οἶδε, σὺ μὲν ἡ
 καλῶς ἐνχαρισεῖς, ἀλλὰ ὁ ἕπερ οὐκ οἰκο-
 δομεῖται. ἐνχαρισῶ θεῷ δεῶ μου, πάντων
 ὑμῶν μάλλον γλώσσαις λαλῶν . ἀλλ ἐν
 ἐκκλησία θέλω πέντε λόγους, διὰ τῶ νοός
 μου λαλῆσαι, ἵνα ἑἄλλους κατήκῃσω, ἢ μνη-
 ρίους λόγους ἐν γλώσση . Ἀδελφοί, μὴ
 παιδία γίνεθε ταῖς φρεσίμ, ἀλλὰ τῇ κακία
 ἠηπιάζετε, ταῖς δὲ φρεσί, τέλει γίνεθε,
 ἐν θεῷ νόμῳ γέγραπτα. ὅτι ἐν ἑτέρω γλώσ-
 σοις καὶ ἐν χεῖλεσιμ ἑτέροις, λαλήσω θεῷ λαῶ
 τούτῳ.

ecclesia ædificationē accipiat . Nunc autē
 fratres, si ueniā ad uos linguis loquens,
 quid uobis prodero ? nisi uobis loquar,
 aut in reuelatione, aut in scientia, aut in
 prophetia, aut in doctrina? Quin & in-
 anima, uocē reddentia, siue tibia, siue ci-
 thara, nisi distinctionē sonis dederint,
 quomodo cognosceť, quod tibia canieť,
 aut cithara ? Etenim si incertam uocem
 tuba dederit, q̄s apparabitur ad bellū?
 Sic & uos per linguā uisi significantem
 sermonem dederitis, quomodo intelli-
 getur, quod dicitur ? Eritis em̄ in aerem
 loquentes. Tam multa, uerbi gratia ge-
 nera uocum sunt, in mundo, & nihil ho-
 rum mutum. Itaq; si nesciero uim uocis,
 ero ei qui loquitur barbarus, & qui lo-
 quitur in me barbarus . Itaq; & uos,
 quandoquidem sectatores estis spiritui-
 um, ad ædificationē ecclesiæ querite, ut
 excellatis. Quapropter qui loquitur lin-
 gua, oret, ut interpretetur . Nam si orem
 lingua, spiritus meus orat, at mens mea
 fructu uacat . Quid igit̄ est ? Orabo spi-
 ritu, sed orabo & mente. Canam spiritu,
 sed canam & mente . Alioqui si benedi-
 xeris, is qui implet locum indocti, quo-
 modo diciturus est Amen, ad tuam gra-
 tiarum actionem ? Quandoquidē quid
 dicas nescit . nā tu quidem bene gratias
 agis, uerum alius nō ædificatur. Gratias
 ago deo meo, quod magis q̄s oēs uos,
 linguis loquor. Sed in ecclesia uolo quin-
 q; uerba, per mētē meā loqui, ut & alios
 instituā, potius q̄s decē milia uerborū in
 lingua . Fratres, ne sitis pueri sensibus,
 sed malicia pueri sitis, sensibus uero per-
 fecti sitis. In lege scriptū est. In uarijs lin-
 guis & in labijs uarijs loquar populo
 huic,

τούτω, κὴ ὄνδ' ὄντως εἰσακχόντοῦ μόν λεί
 γα κύριος. Ὡς τε αἱ γλώσσα εἰς σημεῖον εἰ
 σίμ, ὄν τῆς πισεύσειμ, ἀλλὰ τῆς ἀπίσει. ἢ
 δὲ προφητεία ὄν τῆς ἀπίσει, ἀλλὰ τῆς πῖ
 σεύσειμ. Εἰ μὲν οὖν σωέλθη ἡ ἐκκλησία ὅλη ἐ/
 πιτοαντὸ κὴ πάντες γλώσαις λαλώσιμ, εἰ
 σέλθωσι δὲ ἰδιώτῃ ἢ ἀπιστοι, ὄν ἐρῶσιμ, ὅτι
 μάνεθε; Εἰ μὲν ἢ πάντες προφητεύωσι, εἰσέλ
 θη δ' εἶτε ἀπιστος ἢ ἰδιώτης, εἰλέχεται ὑπὲρ πάν
 τωμ, ἀνακρίνετῃ ὑπὲρ πάντων, κὴ ὄντως ἰὰ κρυ
 πῆα τὴ καρδίας αὐτὴ φανερά γίνετῃ, κὴ ὄντως
 πεισῶμ ἐπὶ προσώπομ, προσκυκῶσι τῷ θεῷ,
 ἀπαγγέλλωμ, ὅτι ὁ θεὸς ὄντως ἐν ὑμῖν ἐσί.
 τί οὖν ἐσίμ ἀδελφοί; ὅταμ σωέρχησθε, ἕκα
 σος ὑμῶμ ψαλμὸμ ἔχθ, διδάχῶμ ἔχθ, γλώσ
 σαμ ἔχθ, ἀποκόλυψιμ ἔχθ, ἐρμηνείαμ ἔχθ.
 πάντα πρὸς οἰκοδομῶν γινέσθω, εἴτε γλώση
 τίς λαλέῃ, ἢ ἰδύο, ἢ τὸ πλῆσομ τῆς, ἢ ἀνὰ
 μέρος, ἢ εἰς διδραμῶν θέτω. Εἰ μὲν δὲ μὴ ἢ δι
 ερμηνεύσῃ σὶ ἅλω ἐν ἐκκλησίᾳ, αὐτῷ ἢ λα
 λέτω ἢ τῷ θεῷ. προφητῶτα δὲ δύο ἢ τρεῖς
 λαλέτωσαμ, κὴ οἱ ἄλλοι διακρίνετωσαμ.
 εἰ μὲν δὲ ἄλλω ἀποκαλυφθῇ καθημεῖω, ὁ πρῶ
 τος σιγάτω. Δύω αὖτε γὰρ καθένα πάντες
 προφητεύημ, ἵνα πάντες μαθηθῶσι, κὴ πάν
 τες παρακαλῶνται, κὴ πνεύματα προφη
 τῆν προφήταις ὑποτάσσεται. ὄν γὰρ ὄσιμ
 ἀκατασάσιος ὁ θεός, ἀλλ' ἐρημῆς, ὡς ἐν
 πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις ἢ ἁγίωμ.

ξ ε Αἰ γυναικες ὑμῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σι
 γάτωσαμ. ὄν γὰρ ἐπιτέτραπῆμε αὐταῖς
 λαλέμ, ἀλλ' ὑποτάσθε. καθὼς ἢ ὁ νό
 μος λέγα. εἰ δ' ἐτι μαθεῖμ θέλουσιμ, ἐν οἱ
 κω τοὺς ἰδίους ἀνδρας ἐρωτῶτάτωσαμ.
 Αἰχρὸμ γὰρ ὄσιμ αἰζιμ ἐν ἐκκλησίᾳ λαλέν.
 ἢ ἀφ' ὑμῶν ὁ λόγος τὸ θεοῦ δὲ ἡλθε; ἢ εἰς
 ὑμᾶς μόνους κατῴκησεν; εἴ τις δοκῆ προ/
 φῆτης εἶνα, ἢ πνευματικός, ἐπιγινώσκέτω
 ἢ γράφω ὑμῖν, ὅτι κυρίου εἰσίμ ἐντολαί. εἰ
 δ' ἐτις

huic, & ne sic quidē audiēt me dicit dñs,
 Itaq; linguæ in signū sunt, nō credenti
 bus, sed incredulis. contra pphetia, non
 incredulis, sed credentibus. Ergo si cōue
 nerit ecclesia tota, in idem, & oēs linguis
 loquantur. ingrediātur autē indocti, aut
 infideles, nōne dicent, quod insaniatis.
 Quod si oēs prophetetis, ingrediātur autē
 ifidelis aut indoctus, coarguit ab oibus,
 diiudicat ab oibus, & sic occulta cordis
 ei⁹ manifesta fiūt, atq; ita procidens in
 faciē, adorabit deū, annuncians, qđ deus
 reuera in uobis sit. Quid igitur est fra
 tres? Quoties cōuenitis, unusquisq; ue
 strum psalmū habet, doctrinā habet, lin
 guam habet, reuelationē habet. omnia
 ad ædificationem fiant, siue lingua quis
 loquit, iuxta duos, aut ut plurimū tres,
 idq; uicissim, & unus interpretetur. Qu
 si nō sit interpretes, taceat in ecclesia, cæte
 rum sibi ipsi loquat & deo. Prophetæ ue
 ro, duo aut tres loquantur, & cæteri diu
 dicent. Porro si alij fuerit reuelatū, assi
 deti, prior taceat. Potestis enim singilla
 tim omnes prophetare, ut omnes di
 scant, & omnes consolationem accipiāt,
 & spiritus prophetarum prophetis su
 biiciuntur. Nō enim est confusionis de
 us, sed pacis, ut in omnibus ecclesijs sanctorū.
 etis. Mulieres uestræ in ecclesijs fileant,
 Nec enim mandatum est illis ut loquan
 tur, sed ut subditæ sint. Quemadmodū
 & lex dicit, Quod si quid discere uolunt,
 domi suos uiros interrogent. Nam tur
 pe est mulieribus in ecclesia loqui. An a
 uobis sermo dei pfectus est? An in uos
 solos incidit? Si quis uidetur prophe
 ta esse, aut spiritualis, agnoscat que scribo
 uobis, quod domini sint præcepta, cæ
 e z tertium

ecclesia tribuuntur uobis. In
 fratres. Quia ad uos loquitur
 quid uobis dicitur? nōne
 aut in ecclesia. aut in
 prophetarum doctrina. Quia
 anima uobis tribuuntur. In
 thara. nōne dicitur uobis
 quod uobis dicitur. Quia
 aut cetera. Et enim in ecclesia
 uobis dicitur. Quia apparet
 Sic. Nos per linguam uobis
 sermo dicitur. Quia
 getur, quod dicitur. Et enim
 loquentes. Tam multa uobis
 nera uocantur in ecclesia.
 rum mutam. Itaq; si uobis
 sto ei qui loquitur barbarus.
 ruit in me barbarus. Itaq;
 uobis quidem lectatōes estis
 n. ad ædificationē ecclesie qui
 ratis. Quapropter qui loquit
 a. oret, ut interpretetur. Nam
 qui spiritus meus orat, et non
 ita uacat. Quid igitur est? Qu
 tu, sed uerbo & mente. Ceter
 ed canam & mente. Alio qui
 nis, is qui implet locum modo
 modo dicitur est Amen. Quia
 tiam actionem. Quia
 dicitur. nā tu quidem
 agis, utrum alius nō edicit
 ago deo meo, quod magis
 linguis loquitur. Sed in ecclesia
 q; uerba, per mētem meam
 infirma potius q; dicitur
 lingua. Fratres, nōne uobis
 sed malicia puenit in ecclesia
 facti sunt. In lege scriptum est
 quis & in labijs uobis

δ' εἰς ἀγνοεῖ, ἀγνοεῖτω. ὡσεὶ ἀδελφοί, ζη-
λοῦτε τὸ προφικτεῖναι, ἢ τὸ λαλεῖν γλώσ-
σαι, μὴ κωλύετε πάντα εὐχκμότως, ἢ κα-
τὰ τὰ ἴξιν γινέσθω.

Ξ 5 Γνωρίζω δὲ ὑμῖν ἀδελφοί τὸ εὐαγγέ-
λιον, ὃ εὐγγελισάμην ὑμῖν, ὃ καὶ πα-
ρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἐσῆκατε, δι' οὗ καὶ
σώζεσθε, τίνι λόγῳ εὐγγελισάμην ὑμῖν,
εἰ κατέχετε, ἐκ τῶν ἐμῶν ἐκ τῆς ἐπισεύσατε. Πα-
ρεδῶκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις, ὃ καὶ παρε-
λαβον, ὅτι ΧΡΙΣΤΟΣ ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν
ἁμαρτιῶν ἡμῶν, κατὰ τὰς γραφάς, καὶ
ὅτι ἐτάφη, ὅτι ἐγήγερται τῇ τρίτῃ ἡμέ-
ρᾳ κατὰ τὰς γραφάς, καὶ ὅτι ὤφθη κηφᾶ,
ἔτα τῆς δωδέκα, ἔπειτα ὤφθη ἐπὶ πάντων πεν-
τακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφ' ἅπασι. Ἐξ ὧν οἱ πλεί-
ους μένουσι ἕως ἄρτι. Τινὲς δὲ ἐκοιμήθη-
σαν, ἔπειτα ὤφθη ἰακώβῳ, ἔτα τῆς ἀπο-
στόλοις πάνσι. Ἐχᾶτον δὲ πάντων, ὡς παρ-
εἶπεν τῷ ἐκτρώματι ὡφθη καμοί. Εγὼ γὰρ ἐμὶ
ἐλάχις εἰς ἡμῶν ἀποστόλων, ὃς οὐκ ἐμὶ ἰκα-
νὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα πλὴν
ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ. χάριτι δὲ θεοῦ, εἰμὶ ὃ
εἰμὶ, καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμὲ, οὐ κενὴ ἐγε-
νήθη, ἀλλὰ περισσότερον ἀντὶ πάντων ἐκο-
πίασα. οὐκ ἐγὼ δὲ, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ θεοῦ,
ἡ σωτήριός ἐστιν ὑμῶν, εἴτε ἐκ ἐμοῦ, οὕτως
κηρύσσουσιν, καὶ οὕτως ἐπισεύσατε.

Εἰ δὲ ΧΡΙΣΤΟΣ κηρύσσεται, ὅτι ἐκ νεκρῶν
ἐγήγερται, πῶς λέγουσιν ἄλλοι, ἐν ὑμῖν, ὅτι
ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἐστίν; εἰ δὲ ἀνάστασις
νεκρῶν οὐκ ἐστίν, οὐδὲ ΧΡΙΣΤΟΣ ἐγήγερται.
εἰ δὲ ΧΡΙΣΤΟΣ οὐκ ἐγήγερται, κενὸν ἄρα
τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ δὲ ἡ πίστις ὑμῶν.
ἐυρισκόμεθα δὲ καὶ ψευδομαρτυροῦντες τοῦ θεοῦ,
ὅτι ἐμαρτυρήσαμεν κατὰ τοῦ θεοῦ, ὅτι ἤγα-
γε τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ, ὃν οὐκ ἤγαγε, εἴπερ ἄρα
νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται. εἰ γὰρ νεκροὶ οὐκ ἐ-
γείρονται, οὐδὲ ΧΡΙΣΤΟΣ ἐγήγερται. εἰ δὲ

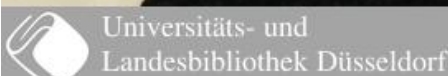
ΧΡΙΣΤΟΣ

terum si quis ignorat, ignoret. Proinde fra-
tres, ad id enitamini, ut prophetetis, & loq-
linguis ne phibeatis. Oia deceter, & secu-
du ordinē fiant. Notū aut uobis facio XV
fratres euangeliū, qd euangelizauī uobis,
qd & accepistis, in quo & statis, per qd &
salui estis, quo pacto annūciarim uobis,
si tenetis, nisi frustra credidistis. Tradidi
em uobis in primis, quod & accepistis,
qd Christus mortuus fuerit pro peccatis
nostris, secundū scripturas, & qd sepult⁹
fit, & qd resurrexerit tertio die, secū dum
scripturas, & qd uisus sit Cephae, deinde
duodecim, postea uisus ē plusq; quingē-
tis fratribus semel. Ex quibus plures man-
nent usq; ad hunc diē. Quidā aut & dor-
micūt. Deinde uisus ē Iacobo, post apo-
stolis omnibus. Postremo uero omniū,
uelut ab ortuo uisus ē & mihi. Ego em sū
minimus apostolorū, qui nō idoneus, ut
dicar apostolus, propterea quod perfec-
tus sim ecclesiā dei, sed gratia dei, sum
id quod sum, & gratia eius quae perfecta
est in me, non fuit inanis, sed copiosius
q; illi omnes laborauī. Non ego tamen,
sed gratia dei, quae mihi adest. Siue igit
ego, siue illi, sic p̄dicam⁹, & sic credidistis.
Qd si Christus p̄dicatur, a mortuis resur-
rexisse, quomodo dicunt quidā inter uos
qd resurrectio mortuorū nō est? Porro
si resurrectio mortuorū nō est, ne Christ⁹
qdē resurrexit. Qd si Christ⁹ nō resurre-
xit, inanis uidelicet est p̄dicatio nostra, in-
anis aut est & fides uestra. Repimur aut
& falsi testes dei, qm̄ testificati sumus de
deo, quod excitauerit Christū, quē non
excitauit, siquidem mortui non resur-
gunt. Etenim si mortui non resurgunt,
ne Christus quidem resurrexit. Quod si
Christus

ΧΡΙΣΤΟΣ οὐκ ἐγήγερται, ματαία ἢ πίσις
 ὑμῶν. ἐπὶ ἐσὲ ἐν ταῖς ἀμαρτίαις ὑμῶν, ἄρα
 οἱ κοίμηθέντες ἐν Χριστῷ, ἀπόλωντο. εἰ
 ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἠλπικότες ἐσμὲν ἐν Χρι-
 στῷ μόνον, ἐλεητότεροι πάντων ἀνθρώπων
 ἐσμὲν. νῦν δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νε-
 κρῶν, ἀπαρχὴ τῆς κοίτης, ἡμεῖς ἐνεστῶτες. ἐπι-
 δή γὰρ δι' ἀνθρώπου ὁ θάνατος, καὶ δι' ἀνθρώ-
 που ἡ ἀνάστασις νεκρῶν. ὡς γὰρ ἅς ἐν τῷ ἀδάμ
 πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτως ἐν τῷ Χρι-
 στῷ πάντες ζωοποιήσονται, ἕκαστος δὲ ἐν τῷ
 ἴδιῳ τάγματι. ἀπαρχὴ Χριστὸς. ἔπειτα οἱ
 τῷ Χριστῷ ἐν τῇ παρυσίᾳ ἄντ', εἶτα τὸ
 τέλος, ὅταν ᾤξασθὴ πλὴν βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ
 καὶ πατρὸς, ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν ἀρ-
 χὴν, ἐπὶ πᾶσαν δυνάμινα ἐδουλεύσῃ. Δεῖ δὲ
 αὐτὸν βασιλεύειν ἄχρις οὗ ἂν θῇ πάντας τοὺς
 ἐχθρούς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ἕχαστος ἐχθρὸς
 καταργεῖται ὁ θάνατος, πάντα γὰρ ὑπέτα-
 ξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ὅταν δὲ εἴπῃ, ὅτι
 πάντα ὑποτάσσεται, δηλονότι ἐκτὸς τοῦ
 ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ πάντα. ὅταν ᾖ ὑπὸ
 ταῖς αὐτοῦ ταῖς πόδας, τότε ἐπὶ αὐτοῦ ὁ ἦρ
 ὑποτασσέται, ὡς ὑποτάσσονται αὐτῷ τὰ
 πάντα, ἢ ὡς ὁ θεὸς τὰ πάντα ἐν ᾧ ᾤσθη.
 Ἐπειδὴ τὴν πίσσιν οἱ βαπτισθέντες ὑπὲρ ἰῶν
 νεκρῶν, εἰ ὅπως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, τί καὶ
 βαπτισθῆναι ὑπὲρ ἰῶν νεκρῶν, τί καὶ ἡμεῖς
 κινδυνεύομεν πᾶσαν ὥραν, καθ' ἡμέραν ἀ-
 ποθνήσκω, καὶ πλὴν ἡμετέρων καύχουσι, ἢ μὴ
 ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν. εἰ
 κατὰ ἀνθρώπου ἐδικησάμεθα ἐν τῷ φέσει,
 τί μοι ὄφελος, εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται;
 φάγωμεν καὶ πίωμεν, ἀφροσύνην ἔσται ἀποθνή-
 σκομεν, μὴ πλανᾶσθε, φθειροσιν ἢ ἢν γνη-
 σάομιλία κακὰ. ἐκνήψατε δικαίως, καὶ μὴ
 ἀμαρτάνετε. ἀγνωσία γὰρ θεοῦ ἡμεῖς ἔχου-
 σι, πρὸς ἐντροπῶν ὑμῶν λέγω. ἀλλ' ἐρεῖ τις,
 πῶς ἐγείρονται οἱ νεκροί; ὡς δὲ σῶματι
 ἐσχηκέναι; ἀφροσύνη, σὺ δὲ ἀπίστευες οὐ ζωοποιεῖ-
 ται. ἐὰν

Christus nō resurrexit, superuacanea est
 fides uestra. Adhuc estis in peccatis ue-
 stris. Igitur & qui dormierunt in Christo, pe-
 rierunt. Si in uita hac spem in Christo
 tantū fixā habemus, miserabiliores om-
 nibus hoibus sumus. Nunc autē Christus
 surrexit a mortuis, primitiæ eorū qui dor-
 mierunt, fuit. Postquē em̄ per hoīem mors,
 etiā per hominē resurrectio mortuorū.
 Quēadmodū em̄ in Adā oēs moriunt̄,
 ita & in Christo oēs uiuificabunt̄. unus-
 quisq; autē in p̄prio ordine, primitiæ Chri-
 stus. Deinde ij qui sunt Christi, in aduen-
 tu illius, deinde finis, cum tradiderit re-
 gnū deo & patri, cū aboleuerit omnem
 principatū & oēm potestatē, & uirtutē.
 Nā oportet eū regnare, donec posuerit
 oēs inimicos sub pedes suos. Nouissim⁹
 hostis abolet̄, mors. Nā oīa subiecit sub
 pedes illius. Atqui cū dicat, quod omnia
 subiecta sint, p̄ alam est, quod præter eū
 qui subijcit illi omnia. Cum autem subie-
 cta fuerint illi omnia, tunc & ipse filius
 subijcietur, ei qui illi subiecit omnia, ut sit
 deus oīa in omnibus. Alioqui quid fa-
 cient ij qui baptizantur p̄ mortuis, si om-
 nino mortui nō resurgunt. Quid & nos
 periditatur omni tempore? Indies mo-
 rior, per nostrā gloriatiōnē, quā habeo ī
 Christo Iesu domino nostro. Si secundū
 hominē, cum bestijs depugnaui Ephesi,
 quæ mihi utilitas, si mortui non resur-
 gunt? Edamus & bibamus, cras enim
 morimur. Ne decipiāmi, mores bonos,
 colloquia corrumpunt mala. Expergisci
 mini iuste, & ne peccetis. Nam ignoran-
 tiam dei nonnulli habent. Ad pudorem
 uobis loquor. At dicet aliquis. Quomo-
 do resurgēt mortui? Quali autē corpore
 uenient? Stulte. Tu quod feminas nō ui-
 uificatur

Cur & baptizatur
 pro illis?

τολ, εἰ μὴ ἀποθανῆ, καὶ ὁ ἀπειρεσί, οὐ τὸ σῶμα
 τὸ γεννησὸ μὲν ἀπειρεσί, ἀλλὰ γυμνὸν κόνιο, κόνιο,
 εἰ τύχοι σίτου, ἢ λινοῦ, ἢ λοιπῶν, ὃ ἡ θεὸς αὐτῷ
 δίδωσι σῶμα, καθὼς ἠθέλησεν, καὶ ἐκείνου ἢ ἀπὸ
 μᾶλλον ἢ ἰδίου σώματος, οὐ πᾶσα σὰρξ, ἢ αὐτὴ σὰρξ,
 ἀλλὰ ἄλλη μὲν σὰρξ ἀνθρώπων, ἄλλη ἡ σὰρξ
 κτηνῶν, ἄλλη ἡ ἰχθύων, ἄλλη ἡ πτηνῶν, καὶ σῶ
 ματα ἐποτρυνία, καὶ σώματα ἐπίφια, ἀλλ' ἐτέ
 ρα ἢ ἢ πῶν ἐποτρυνίων δόξα, ἐτέρα ἢ ἢ ἐπι
 γείω, ἄλλη δόξα ἢ ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελή
 νης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων, ἀστὴρ δὲ ἀστὴρ δὲ
 φέρει ἢ δόξα, οὕτως καὶ ἢ ἀνάστασις πῶν νεκρῶν,
 ἀπειρεσί ἢ φθορᾶ, ἐίρεσι ἢ ἀφθαρσίᾳ. ἀπει
 ρεσί ἢ ἀτιμία, ἐίρεσι ἢ δόξα. ἀπειρεσί ἢ
 ἀθηνία, ἐίρεσι ἢ δυνάμη. ἀπειρεσί σῶμα
 ψυχικόν, ἐίρεσι σῶμα πνευματικόν. ἔστι
 σῶμα ψυχικόν, καὶ ἔστι σῶμα πνευματικόν, οὗτ' ἔ
 στι ἢ γένηται. ἐγγύτω ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἀ
 δάμ εἰς ψυχὴν ζῶσαν, ὃ ἔχατος ἀδάμ εἰς
 πνεῦμα ζωοποιῶν, ἀλλ' οὐ πρῶτον τὸ πνεῦ
 ματικόν, ἀλλὰ τὸ ψυχικόν, ἔπειτα τὸ πνεῦμα
 τικόν. ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεῦ
 τερος ἄνθρωπος, ὁ κύριος ἔξ ουρανῶν, θεὸς ὁ χοϊ
 κός, τῆς γῆς ἢ οἱ χοϊκοί, καὶ οἷος ὁ ἐποτρυνίος, τῆ
 ἔστι ἢ οἱ ἐποτρυνίοι, καὶ καθὼς ἐφορέσαμεν τῆ
 εἰκόνα ἢ χοϊκῶν, φορέσαμεν καὶ τῆ εἰκόνα ἢ
 ἐποτρυνίως. τῆ δὲ φημι ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ
 αἷμα βασιλείαν θεῶν κληρονομήσα οὐ δύναν
 τη, οὐ ἢ φθορᾶ πῶν ἀφθαρσίαν κληρονομή
 ἰδού μουσῆριον ἢ μῆτι λέγω, πάντες ἢ οὐ κοιμη
 θησόμεθα, πάντες ἢ ἀλλοτρώμεθα, ἢ ἀτόμω
 ἢ ἔστι ἢ φθαλμῶν ἢ τῆ ἔχάτῃ σάλπιγγι.
 σαλπῆς δὲ, ὅτι νεκροὶ ἐξεθνήσκον τῆ ἀφθαρσί,
 καὶ ἢ μῆς ἀλλοτρώμεθα, δὲ δὲ τῆ φθαρτῆ τῆ
 ἢ δύνανται ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνήσκῃ τῆ ἢ δύν
 ασαυ ἀθανασίαν, ὅταν δὲ τὸ φθαρτῆ τῆ
 ἢ δύνανται ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνήσκῃ τῆ ἢ δύν
 σκη ἀθανασίαν, τότε γενήσεται ὁ λόγος, ὃ γε
 γραμμύτος, κατεπότη ὁ θάνατος εἰς νίκος,
 πῶς ὁ θάνατος ὁ κέντρον, πῶς ὁ ἄδῃ τὸ νίκος,
 τὸ ἢ κέντρον ἢ θανάτου, ἢ ἀμαρτία, ἢ ἢ δάμῃ

uificat, nisi mortuū fuerit. Et hoc qd' se
 mias, nō corp⁹, qd' nascet semias, s; nudū
 granū, exēpli causa tritici, aut alicui⁹ ex cae
 teris. Sed de⁹ illud dat corp⁹, ut uoluit &
 unicuiq; seminū, suū corp⁹. Nō ois caro
 eadē caro, s; alia qdē caro hoīm, alia ὕο
 caro pecoz, alia ὕο pisciū, alia ὕο uolucz
 Et sūt corpa celestia, & sūt corpa trestria.
 Vex alia quidē celestiiū glia, alia ὕο trestriū,
 alia glia sol, & alia glia luna, & alia
 glia stella. Stella siqdē a stella differt, in
 glia. Sic & resurrectio mortuoz. Semiat
 in corruptione, resurgit in incorruptibi
 litate. seminatur i ignominia, resurgit in
 glia. semiat i infirmitate, resurgit in potē
 tia. Semiat corp⁹ aiāle, resurgit corp⁹ spiri
 ritale. Est corp⁹ aiāle, & ē corp⁹ spiritale.
 quēadmodū & scriptū ē. Fact⁹ est prim⁹
 hō Adā in aiām uiuētē, extrem⁹ Adā in
 spm̄ uiuificatē. At nō primū, qd' spiritale.
 sed qd' aiāle, deinde qd' spiritale. Prim⁹
 hō de terra terren⁹. Scds hō, ipse dñs de
 celo. Qualis terren⁹ ille, tales & hī q terre
 ni sunt. Et qlis ille celestis, tales & hī qui
 celestes sūt. Et quēadmodū gestauimus
 imaginē terreni, gestabim⁹ & imaginē cee
 lestis. Hoc at dico frēs, qd' caro & sāguis
 regni dei hareditatē cōseq nō pñt. Neq;
 corruptio icorruptibilitatis hareditatē ac
 cipit. Ecce mysteriū uobis dico. Nō oēs q
 dē dormiem⁹, oēs tñ imutabimur, i pun
 cto, in momento oculi, in extrema tuba.
 Canet em̄ tuba, & mortui resurgēt icorru
 pti, & nos imutabimur. Optet em̄ corru
 ptibile hoc induere incorruptibilitatē, &
 mortale hoc iduere imortalitatē. Cū aut
 corruptibile hoc, iduerit icorruptibilitatē
 & mortale hoc, iduerit mortalitatē. tūc fi
 et sermo q script⁹ ē. Absorpta ē mors i uī
 ctoria. Vbi tu⁹ mors acule⁹; ubi tua ifer
 ne uictoria. Acule⁹ at mortis pctm̄, potē

3 μίς τ' ἀμαρτίας ὁ νόμος. ἡ δὲ θεοῦ χάρις, ἡ
 διδόντι ἡμῖν τὸν νόμον, διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰη-
 σου Χριστοῦ, ὡς ἀδελφοί μου ἀγαπήτε
 ἐδραῖοι γίνεσθε, ἀμετακίνητοι, ἠρτισμένοι
 ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ κυρίου, πάντες εἰδότες, ὅτι ὁ κό-
 πος ἡμῶν οὐκ ἔστι κενός ἐν κυρίῳ. περὶ δὲ τῆς
 λογίας τῆς εἰς τοὺς ἀγίους, ὡς πάντες διέταξα ταῖς
 ἐκκλησίαις ἐν τῇ Γαλατίας, οὕτως καὶ ἡμεῖς πε-
 ῖψατε. **Κ**μία μισθοσάτωρ, ἕκαστος ἡμῶν παρ-
 ἑαυτῷ ἠθέτω. θεσσαυρίζω ὅτι ἐμνοσῶν,
 ἵνα μὴ ὅταν ἔλθω τότε λοσίομαι γίνωνται. ὅταν ἡ
 ἡμεῖς ἀρῶμεθα, οὐκ ἐὰν δοκιμάζετε δι' ἐπιστο-
 λῶν, ἵνα περὶ ἐμῶν ἀπενεχθῆμι τῇ χάριτι ἡμῶν
 εἰς Ἱερουσαλήμ. ἐὰν δὲ ἡ ἀξιόμοι τῶν καμῶν πο-
 ρεύσῃ, σὺ ἐμοὶ πορεύσῃ. ἐλευσόμεθα δὲ
 πρὸς ἡμᾶς, ὅταν μακεδονίαν διέλθω, μα-
 κεδονίαν δὲ διέρχομαι. πρὸς ἡμᾶς ἡ Τυχὸν
 ἡμεῖς ἀρῶμεθα ἢ ἡμεῖς ἀρῶμεθα, ἵνα ἡμεῖς με προ-
 σέμνητε, ὅτι ἐμνοσῶμεθα. ὅτι θέλω γὰρ ἡμῶν
 ἀρῶμεθα ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ κυρίου, ἐλπίζω δὲ χρόνον
 ἵνα ἐπιμῶμαι πρὸς ἡμᾶς, ἐὰν ὁ κύριος ἐπι-
 θέσῃ. ἐπιμῶμαι δὲ ἐμνοσῶμεθα ἕως τῆς πεντηκο-
 σῆς. θύρα γάρ μοι ἀνέως μετὰ ἡμῶν ἐνδύσῃ,
 καὶ ἀνέλθωμεθα πολλοί, ἐὰν ἡ ἔλθῃ Τιμόθεος,
 βλέπετε ἵνα ἀφόβως ἡμεῖς πρὸς ἡμᾶς, ὅτι
 ἔργον κυρίου ἐργάζεται, ὡς ἐβόω, μή τις οὐκ ἂν
 τὸν ἔχῃ θεμεσίση. προπέμψατε ἡμεῖς αὐτὸν ἐν
 εἰρήνῃ ἵνα ἔλθῃ πρὸς με, ἐκδέχομαι γὰρ αὐ-
 τὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν. περὶ δὲ ἀπολλῶ
 τοῦ ἀδελφοῦ, πολλὰ παρεκάλεσα αὐ-
 τὸν, ἵνα ἔλθῃ πρὸς ἡμᾶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν,
 καὶ πάντως οὐκ ἔμεθέληκα, ἵνα νῦν ἔλθῃ.
 ἐλευσεται δὲ, ὅταν ἐνκαιρῆσθῃ.
 Γραγορεῖτε, σῆκετε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, κρα-
 ταιοῦσθε. πάντα ἡμῶν ἐν ἀγάπῃ γίνεσθε.
 παρακαλῶ δὲ ἡμᾶς ἀδελφοί, οἵδατε πῶς ὁ
 κίον σεφωῶ, ὅτι ἔστιν ἀπαρχὴ ἐν ἀχαί-
 ας, ἡ εἰς διακονίαν τοῦ ἁγίου ἔταξα ἡμῶν
 ἑαυτὸν, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑποτάσσωμεθα τοῖς κυ-
 ρίοις, ἡμεῖς πάντες ἡμεῖς σωεργῶντες ἡμεῖς
 κοπιῶντες.

χαίρω

tia pro peccati lege. sed deo gratia, quae dedit no-
 bis uictoriae, per dominum nostrum Iesum Christum.
 Itaque fratres mei dilecti, stabiles sitis, & imo-
 biles, abundantes in opere domini semper, cum
 sciatis, quod labor uester non est inanis in
 domino. Caeterum de collecta, erga sanctos,
 quemadmodum ordinavi ecclesiam Galatiae,
 ita & uos facite. in una sabbato unquamque
 uestrum apud sese ponat, recordes, quicquid com-
 modum fuerit, ne cum uenero, tunc colle-
 ctae fiant. Vbi uenero autem ad uos, quos-
 cunque probaueritis, per epistolas, hos mittam,
 ut profertur beneficentiam uestram in Hierosolymam.
 Quod si fuerit opere precium, ut & ipse profici-
 scar, mecum proficietur. Veniam autem ad uos
 cum Macedonia transiero. Macedonia enim
 aditurus sum. Apud uos autem forte perman-
 ebo, aut etiam hyemabo, ut uos me dedu-
 catis, quocumque proficietur. Nolo enim uos nunc
 in transcurso uidere, sed spero tempus ali-
 quantum mansurum me apud uos, si do-
 minus permiserit. Comoror autem Ephesi,
 usque ad diem quinquagesimum. Nam hostium
 mihi aptum est magnus, & efficax, & aduer-
 sarij multi. Quod si uenerit Timotheus, ui-
 dete, ut absque metu sit apud uos. Opus
 domini operatur, quemadmodum & ego. Ne quis
 igitur eum spernat, sed persequamini eum in pa-
 ce, ut ueniat ad me. Expecto enim illum cum
 fratribus. Porro de Apollo fratre, multum
 hortatus sum illum, ut iret ad uos, cum fratribus,
 & opinio non erat uoluntas, nunc eundem. Ve-
 turus est autem, cum oportunitatem erit
 nactus. Vigilate, stete in fide, uiriliter
 agite, estote fortes, Omnia uobis in cha-
 ritate fiant. Obsecro autem uos fratres.
 Nostis familiam Stephanae, esse primi-
 tias Achaiae, & in ministerium sanctis or-
 dinarunt seipsos, ut & uos subditae sitis
 talibus, & omni adiuuanti & laboranti.

e 4 Gaudeo

Χαίρω ἢ ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ σεφωᾶ, καὶ φέρω
 Τουνάρι, Ἐ ἀχαϊκοῦ, ὅτι τὸ ἔμωμ ὑπέρημα,
 οὔτοι ἀνεπλήρωσαμ. ἀνέπαυσαμ γὰρ τὸ ἔ-
 μόμ πνεῦμα, Ἐ τὸ ἔμωμ. ἐπιγινώσκετε ὅσω
 τους τοιούτους. Αἰσάζονται ἡμᾶς αἱ ἐκκλη-
 σίαι φθι ἀσίας. Αἰσάζονται ἡμᾶς ἐν κυρίῳ
 πολλὰ, ἀκύλας καὶ κρίσιλλα, σὺν τῇ κατ' ὄ-
 κομ ἀντιῶ ἐκκλησίᾳ. Αἰσάζονται ἡμᾶς οἱ
 ἀδελφοὶ πάντες, ἀσάσαθε ἀλλήλους ἐν
 φιλήματι ἀγίῳ, ὁ ἀσασμός, τῇ ἐμῇ χειρὶ
 πάντως. εἰ ἴς ὅς φιλῶ τὸν κύριον ἸΗΣΟΥ ΧΡΙ-
 ΣΤΟΝ, ἢ ὡ ἀνάθεμα μαρανθά, ἢ χάρις ἔκ κυ-
 ρίσ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ μετ' ἡμῶν ἢ ἀσάπκ με-
 μετὰ πάντων ἡμῶν, ἐν ΧΡΙΣΤΩ ἸΗΣΩ. ἀμὴν.

πρὸς κορινθίους πρῶτη,

ἐγραψάμ ἀπὸ φιλίππων διὰ σεφωᾶ καὶ
 φουρτνάτου, καὶ ἀχαϊκοῦ, Ἐ τιμοθέου.

Μακεδῶν καὶ Κορινθίου

ΠΡΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

Ταύτῳ ἐπισέλλει ἀπὸ μακεδονίας, ἢ ἢ πρόφασίς φθι ἐπισολῆς αὐτῆ. δεξάμενοι κε-
 ρίνθιοι πῶν προέγραμ ἐπισολῶν, κατενύγησαμ ἐπὶ τῇ ἀμαρτίᾳ ἔλαθόντες τῇ μακρῇ
 ἀμ, καὶ ἐλυπήθησαμ ἢ, ὡς πρὸς ὄντες δ' ἔχοντες ἀμαρτήματα. εἶτα ὑπερπάρον ὑπὸ ἡμῶν,
 τῶν Ἐ τὰς προφάσεις τῶν χρισμάτων ποιόντων, ὡς πρὸς ἀκαθ' ἐξέως τῶν ἡμῶν
 τῶ νόμου, Ἐ ἀδιάφορον ἢ γὰρ πῶν πρὸς ἔ ΧΡΙΣΤΟΥ χάρις, Ἐ μᾶλλον προσέχημ πῶς ἐν προσώπῳ
 καυχωμῶν, ἢ ἢ ἢ καὶ πρὸς φθι λογίας, φθι εἰς τοὺς ἀγίους φρονίζοντας καλῶς, πρὸς ταῦτα ὡς, ἀν-
 ἡγάφθ' ὁ ἀπόστολος, Ἐ πρῶτον μὲν ἀποδέχεται τὴν ἐκβαλόντας τὸν πρῶτον νόμον, ἐπὶ τῷ ἀγίῳ
 σασιμ ἀντὶς καθικεύει, καὶ μετὰ νοήσαντα ἐκείνον, κελεύει δεχθῶν. ἐν αὐτῇ δὲ διδασκαλίᾳ πῶν νό-
 μου, διακρίων τὸ ἡμῶν τὸ νόμον, καὶ δεικνύσιν, ὅτι ὅς λαμβάνοντες τὰ ἡμῶν μόνον τὸ νόμον, ἀλλ'
 ἐν αὐτῶ τῶ ἡμῶν πῶν διάνοιαν ἐρθνῶν. οὐκ ἔ μόνον ἡμῶν ὅς νόμος, ἀλλ' ἐν τῶ ἡμῶν ὅς
 Ἐ ὁ νοῦς τῶ πνεύματος, ἐπὶ τῶ ὅτι ἔ ΧΡΙΣΤΟΥ ἐλθόντος, καὶ κτίσις γέγονεν, Ἐ ὅς κατὰ τὸ πα-
 λαίον ζῶν, ἀλλ' ὡς ἐν καινῇ κτίσει, ἐν πᾶσιμ ἀνανεῶν, Ἐ ἀργῶν εἶναι λοιπὸν πῶν πρὸς ἡμῶν, ἀπο-
 δέχεται δὲ αὐτῶ, καὶ πρὸς φθι δὲ ἀκονίας, καὶ προῖεπετῶ αὐτῶ μᾶλλον πλεονάζειμ, ἀπὸ τῶ μῶν ἢ τοὺς ἐν
 προσώπῳ καυχωμῶν, ἀλλ' ἀλέγει πάντα, ἀπὸς πέπονθε διὰ τὸν κύριον, Ἐ τὰς ὁπίστας ἢ διηγή-
 ἀσπρ' ἔγραφεμ. εἰς τε τὸν πρὸς ἡμῶν καὶ εἰς τὸν πρὸς ἡμῶν ἀρπαγίς, εἶτα πρὸς ἀγγέλας μὴ ἀμαρτά-
 νημ, ἀλλὰ μετὰ τοὺς ἀμαρτάνοντας ἐν ἐνχαρισίᾳ, τολοῖ πῶν ἐπισολῶν. ὅς ἢ καὶ ταῦτα, ὁ πᾶς λό-
 γος ὅς ἐν τῇ ἐπισολῇ πρὸς τε ἑαυτῶ, καὶ πρὸς κορινθίωμ, Ἐ τῶν ἡμῶν ἀποστόλων, καὶ ἐν ταύτης τὸ ὑποθέσε-
 ως, πρὸς ἡμῶν εἰς τε τὰ ἔ χάριτος θεῶ, καὶ πρὸς ἀγαθῶς πολιτείας, καὶ δ' εὐσωείδην, καὶ δ' ἐναγώνιον, καὶ
 δ' ἀφιλοχρημάτομ, καὶ πρὸς τὸ μετὰ ὀτιμῶς ἀρετῶς, καὶ πρὸς τὸ τῶ ἡμῶν ἀποστόλων ἀλαζονείας καὶ πονηρίας.

Finis.

Missā fuit e Philippis, per Stephanā
 & Fortunatū, & Achaicū, & Timotheū.

Ost actā a Corinthiis pœnitentiā, cōsolatoriā scribit eis ep̄lam ap̄ls a
 Troade, per Titum, & collaudans eos, hortatur ad meliora, contrista-
 tos quidem eos, sed emendatos ostendens.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΔΕΥΤΕΡΑ.

AD CORINTHIOS SECVNDA.

ΑΥΛΟΣ ΑΠΟΣΟΛΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ΔΙΑ ΘΕΛΗΜΑΤΟΣ ΘΕΟΥ, ΚΗ ΑΓΑΠΗΣ, ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΤΕΤΟΣ, ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΩ ΘΕΟΥ, ΤΗΣ ΟΥΣΗΣ ΕΝ ΚΟΡΙΝΘΩ, ΣΑΝ ΤΙΣ ΑΠΟΙΣ ΠΑΣΙ, ΤΙΣ ΟΥΣΙΝ ΕΝ ΟΛΗ ΤΗ ΑΧΑΪΑ, ΧΑΡΙΣ, ΗΜΙΝ ΚΗ ΕΙΡΗΝΗ, ΑΠΟ ΘΕΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ, ΚΗ ΚΥΡΙΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ΕΥΛΟΓΗΤΟΣ Ο ΘΕΟΣ, ΚΗ ΠΑΤΗΡ ΕΚ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, Ο ΠΑΤΗΡ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ, ΚΗ ΘΕΟΣ ΠΑΣΗΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΣ, Ο ΠΡΟΚΑΛΩΝ ΗΜΑΣ ΕΠΙ ΠΑΣΗ ΤΗ ΘΛΙΨΙ ΗΜΩΝ, ΕΙΣ ΔΕ ΔΑΨΑΝ ΗΜΑΣ ΠΡΟΚΑΛΩΝ, ΤΟΥΣ ΕΝ ΠΑΣΗ ΘΛΙΨΙ ΔΙΑ ΤΗ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩ, ΗΣ ΠΡΟΚΑΛΩΜΕΘΑ ΑΥΤΟΙΣ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΘΕΟΥ. ΟΤΙ ΚΑΘΩΣ ΠΡΟΙΟΝΤΕΣ ΤΑ ΠΑΘΗΜΑΤΑ ΤΩ ΧΡΙΣΤΩ ΕΙΣ ΗΜΑΣ, ΟΥΤΩΣ ΔΙΑ ΧΡΙΣΤΟΥ ΠΡΟΙΟΝΤΕΣ ΕΙΜΕΝ, ΚΗ Η ΠΡΟΚΛΗΣΙΣ ΗΜΩΝ, ΕΙΤΕ Η ΘΛΙΒΟΜΕΘΑ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΗΜΑΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΣ, ΚΗ ΣΩΤΗΡΙΑΣ, ΤΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΜΗΚΟΣ ΕΝ ΥΠΕΡΜΟΝΗ ΤΗΣ ΑΥΤΗΣ ΠΑΘΗΜΑΤΩΝ, ΩΜ ΚΗ ΗΜΕΙΣ ΠΑΧΟΜΕΝ, ΚΗ Η ΕΛΠΙΣ ΗΜΑΣ ΒΕΒΑΙΑ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΗΜΩΝ, ΕΙΤΕ ΠΡΟΚΑΛΩΜΕΘΑ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΗΜΩΝ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΣ ΚΗ ΣΩΤΗΡΙΑΣ, ΕΙΔΟΤΕΣ, ΟΤΙ ΩΣΠΕΡ ΚΟΙΝΩΝΟΙ ΕΣΤΕ ΤΗΣ ΠΑΘΗΜΑΤΩΝ, ΟΥΤΩΣ ΚΗ ΤΗΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩ.

Β ΟΥΝ ΕΘΕΛΟΥΜΕΝ ΗΜΑΣ ΑΝΟΕΜΕΝ ΑΔΕΛΦΟΙ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΘΛΙΨΕΩΣ ΗΜΩΝ, ΤΗ ΓΕΝΟΜΕΝΗΣ ΗΜΙΝ ΕΝ ΤΗ ΑΣΙΑ, ΟΤΙ ΚΑΘ' ΥΠΕΡΒΟΛΗΝ ΕΒΑΡΗΘΗΜΕΝ, ΥΠΕΡ ΔΑΨΑΜΕΝ, ΩΣ ΕΙΣ ΑΠΟΡΗΘΩΝΑ ΗΜΑΣ ΚΗ ΤΗ ΖΩΗ, ΑΛΛΑ ΑΥΤΟΙΣ ΕΝ ΕΑΥΤΟΙΣ, ΤΟ ΑΠΟΚΡΙΜΑ ΤΩ ΘΑΝΑΤΟΥ ΕΧΘΡΑΜΕΝ, ΙΝΑ ΜΗ ΠΕΠΟΙΘΟΤΕΣ ΩΜΕΝ ΕΦ' ΕΑΥΤΟΙΣ, ΑΛΛ' ΕΠΙ ΤΩ ΘΕΩ ΤΩ ΕΙΣΙΡΟΥΝΤΙ ΤΟΥΣ ΝΕΚΡΟΥΣ, ΟΣ ΕΚ ΤΗΛΙΚΟΥΤΑ ΘΑΝΑΤΩ ΕΞΕΡΥΣΑΤΟ ΗΜΑΣ, ΚΗ ΕΥΕΙΤΑΙ, ΕΙΣ ΟΜΗΛΗΤΙΚΑΜΕΝ, ΟΤΙ ΚΗ ΕΤΙ ΕΥΣΕΤΗ, ΣΑΝ ΠΑΡΕΓΝΩΤΩΝ ΚΗ ΗΜΩΝ ΥΠΕΡ ΗΜΩΝ ΤΗ ΔΕΨΑ, ΙΝΑ ΕΚ ΠΛΛΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ, ΤΕ ΕΙΣ ΗΜΑΣ ΧΑΡΙΣΜΑ, ΔΙΑ ΠΟΛΛΩΝ ΕΥΧΡΗΣΘΗ ΥΠΕΡ ΗΜΩΝ. Η ΕΚΑΥΧΗΣΙΣ ΗΜΩΝ ΑΥΤΗ ΟΥΤΙ, ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ ΤΗΣ ΣΑΦΗΝΕΩΣ ΗΜΩΝ, ΟΤΙ ΕΝ ΑΠΛΟΤΗΤΗ ΚΗ ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑ ΘΕΟΥ, ΟΥΚ ΕΝ ΣΟΦΙΑ ΣΑΡΚΙΚΗ, ΑΛΛ' ΕΝ ΧΑΡΙΣΙ ΚΗ ΘΕΟΥ, ΑΝΕΣΤΑΦΗΜΟΝ ΕΝ ΤΩ ΚΟΣΜΩ, ΠΡΟΣΟΤΕΡΩΝ ΔΕ ΠΡΟΣ

Aulus apostolus Iesu Christi, per uoluntatem dei, & Timotheus frater ecclesiae dei, qui est Corinthi, una cum sanctis oibus, qui sunt in tota Achaia. Gratia uobis & pax, a deo patre nostro, & domino Iesu Christo. Benedictus deus, & pater domini nostri Iesu Christi, qui est pater misericordiae, & deus totius consolationis, consolans nos in omni tribulatione nostra, in hoc ut possimus consolari eos qui sunt in omni tribulatione, propter consolationem, qua nos ipsos consolatur deus. Quoniam sicut abundauerunt afflictiones Christi in nos, & per Christum abundat & consolatio nostra. Siue autem tribulamur pro uestra consolatione ac salute, qui operatur in tolerantia earum afflictionum, quas & nos patimur, & spes nostra firma est pro uobis. Siue consolationem accipitis pro nostri consolatione ac salute, scientes, quod quemadmodum participes estis afflictionum, sic & consolationis. Non enim uolumus uos ignorare fratres, de afflictione nostra, qui nobis accidit in Asia, quoniam supra modum grauati fuimus supra uires, adeo ut despauerim etiam de uita. Sed ipsi in nobis ipsis, sententiam mortis acceperimus, ne consideremus in nobis ipsis, sed in deo qui ad uitam suscitatur mortuos, qui ex tali morte eripuit nos, & eripit, in quem speramus, quod & scriptum est. Simul adiuuabitur & uobis, per orationem pro nobis, ut ex multis personis, pro dono in nos collato, gratia agant de uobis. Nam gloriatio nostra haec est, testimonium conscientiae nostrae, quod in simplicitate & sinceritate dei, non in sapientia carnali, sed in gratia dei, conuersati fuimus in mundo, abundantius autem

f post hac
f per multos

γ δὲ πρὸς ὑμᾶς. οὐ δὲ ἄλλα γράφομεν ὑμῖν,
 ἀλλ' ἢ ἅ ἀναγινώσκετε, ἢ καὶ ἐπιγινώσκετε.
 ἐλπίζω δὲ, ὅτι καὶ ἔτι εἰς τέλος ἐπιγινώσε-
 οθε. καθὼς ἔπειγνωτε ἡμᾶς ἀπὸ μέρους, ὅ-
 τι καθήκον ὑμῶν ἔσμεν, καθάπερ καὶ
 ὑμεῖς ἡμῶν, ὅτι τῆς ἡμέρας τοῦ κυρίου Ἰη-
 σοῦ. καὶ ταύτη τῆς πεποιθήσει ἐβουλόμην
 ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς πρότερον, ἵνα ἰδοῦντες
 χάριμα ἔχητε, καὶ δι' ὑμῶν διελθεῖν εἰς μα-
 κεδονίαν, καὶ πάλιν ἀπὸ μακεδονίας ἐλ-
 θεῖν πρὸς ὑμᾶς. καὶ ἕφ' ὑμῶν προπεμφθῆ-
 ναι εἰς πλὴν ἰουδαίαν. τοῦτο οὖν βουλομένη
 εἶμι, μήτι ἄρα τῆς ἐλαφρίας ἐχρησάμην; ἢ ἅ
 βουλευόμεναι, κατὰ σάρκα βουλευόμεναι; ἵνα
 ἢ παρ' ἐμοὶ τὸ ναὶ, ναί. καὶ τὸ οὐ, οὐ. πιστὸς δὲ
 ὁ θεός, ὅτι λόγος ἡμῶν ὁ πρὸς ὑμᾶς οὐκ
 ἐγγίετο ναί, καὶ οὐ. ὁ δὲ τοῦ θεοῦ υἱὸς Ἰησοῦς
 χριστός, ὁ ἐν ὑμῖν δι' ἡμῶν κηρυχθεὶς, δι'
 ἐμοῦ καὶ σιλουανοῦ, ἔτιμοθέου, οὐκ ἐγγί-
 ετο ναί καὶ οὐ, ἀλλὰ ναὶ ἐν αὐτοῖς γέγονε.
 ὅσαι γὰρ ἐπαγγελίαι θεοῦ, ἐν αὐτοῖς τὸ ναί,
 καὶ ἐν αὐτοῖς τὸ ἀμήν, τῷ θεῷ πρὸς ὄψιν
 δι' ἡμῶν. ὁ δὲ βεβαιῶν ἡμᾶς, σὺν ὑμῖν εἰς
 χριστόν, καὶ χριστὸς ἡμᾶς, θεός, ὁ καὶ σφρα-
 γιστὸς ἡμῶν, ἔδωκε τὸν ἀρραβῶνα τοῦ
 πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν. ἐγὼ ἡ
 μάρτυρα τὸν θεὸν ἐπικαλεῖμαι ἐπὶ πλὴν ἐ-
 μὴν ψυχῶν, ὅτι φθόρος ἡμῶν οὐκ ἐστι
 ἄλλοθεν εἰς κόρινθον, οὐχ' ὅτι κυριεύομεν ὑ-
 μῶν τὴν πίσιν, ἀλλὰ σωτηροὶ ἐσμὲν τῆς χάριτος
 ὑμῶν, τῆς ἧς πίσιν ἐσῆκατε. ἐπεινα ἡ ἐμαυτῶν
 τῶν, τὸ μὴ πάλιν ἐλθεῖν ἐν λύπῃ πρὸς ὑ-
 μᾶς, εἰ δὲ ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς ἐστίμ' ὁ ἐυφρα-
 νων με, εἰ μὴ ὁ λυπῶμεν ἡμᾶς; καὶ ἔγραψα
 ὑμῖν τὸ ἀντὶ, ἵνα μὴ ἐλθῶν, λύπῃ ἔχω, ἀφ'
 ὧν ἐδίδμε χάρισμα, πεποιθὼς ἐπὶ πάντας ὑ-
 μᾶς, ὅτι ἢ ἐμὴ χάρις, πάντων ὑμῶν ἐσίμ'. ἐκ
 γὰρ πολλῆς θλίψεως, καὶ στωχῆς καρδίας,
 ἔγραψα ὑμῖν, διὰ πολλῶν δακρύων, οὐχ'

να λυπῶν

aut apud uos, non enim alia scribimus uo-
 bis, quam quae legitis, aut etiam agnoscitis. Spe-
 ro autem, quod usque ad finem quae agnoscetis,
 quemadmodum & agnouistis nos ex parte,
 quoniam gloria uestra sumus, quemadmodum &
 uos nostra, in die domini Iesu, & hac fiducia
 uolebam ad uos uenire prius, ut secundam
 gratiam haberetis, & per uos pertransire in Ma-
 cedoniam, & rursum a Macedonia uenire ad
 uos, & a uobis deduci in Iudaeam. Hoc igitur
 cum in animo uersarem, nunc ubi leuitate sum
 usus: aut numquam cogito, secundum carnem
 cogito: Ut sit apud me, quod est etiam, etiam,
 & quod est non, non. Fidelis autem deus, quod
 sermo uester erga nos, non fuit etiam, &
 non. Nam dei filius Iesus Christus, qui
 inter uos per nos predicatus est, per me &
 Syllanum, & Timotheum, non fuit etiam &
 non, sed etiam in ipso fuit. Quotquot enim
 sunt promissiones dei, in ipso sunt etiam,
 & in ipso amen, deo ad gloriam per nos.
 Porro qui confirmat nos una uobiscum in
 Christum, & qui unxit nos, deus est, qui etiam ob-
 signauit nos, & dedit pignus spiritus in cor-
 dibus nostris. Ego uero teste deum inuo-
 co in animam meam, quod parcens uobis, non dum
 ueni Corinthum, non quod dominemur uobis no-
 mine fidei, sed adiutores sumus gaudij ue-
 stri. Nam si fide statis. Sed decreui apud me
 ipsum hoc, non iterum in dolore ad uos ue-
 nire. Nam si ego contristo uos, & quis est
 qui letificet me, nisi is qui contristatur ex
 me: Et scripsi uobis hoc ipsum, ne si ue-
 nissem ad uos, dolorem haberem ex his,
 ex quibus oportebat me capere uolup-
 tatem, fiduciam hanc habes erga uos omnes,
 quod meum gaudium, omnium uestrum sit. Nam
 ex multa afflictione, & anxietate cordis
 scripsi uobis. Per multas lacrymas non

me conu

ἵνα λυπηθῆτε, ἀλλὰ πλὴν ἀγάπῃ, ἵνα γνῶ-
 τε, ἢ ἔχω ποριστοτέρως εἰς ὑμᾶς. εἰδ' ἔτις
 λελύπηκεμ, οὐκ ἐμὲ λελύπηκεμ, ἀλλ' ἅπῃ
 μέρους, ἵνα μὴ ἐπιβαρῶ πάντας ὑμᾶς.
 Ἰκανὸν ἔσθ' τοιοῦτ' ἢ ἐπιτιμία ἄντι, ἢ ὑπ'
 πῶν πλόνωμ, ὡς ἐναντίον μᾶλλον ὑμᾶς
 χαρίσασθ', ἢ παρακαλέσαι, μήπως τῆ πε-
 ρισοτέρῃ λύπῃ καταποθῆ ὁ τοιοῦτ'. διὸ
 παρακαλῶ ὑμᾶς, κυρώσαι εἰς αὐτὸν ἀγά-
 πῃ. εἰς τοῦτ' ἢ ἔγραψα, ἵνα γνῶ τῆ δοκι-
 μῶν ὑμῶν, εἰ εἰς πάντα ὑπήκοοί ἐσε. ὁ δ' ἔτι
 χαρίζεσθε, ἢ ἐγώ. ἢ ἔγω εἶ τι κεχάρισμαι
 ἢ κεχάρισμαι, δι' ὑμᾶς ἐν προσώπῳ ΧΡΙ-
 ΣΤΟΥ, ἵνα μὴ πλεονεκτῶμεν ὑπ' ἑσῶν.

5 Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν ἑσπέραν, εἰς τὴν εὐαγγελίον
 τῷ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἢ δύρας μοι ἀνεωγμένους ἐν κυ-
 ρίῳ, οὐκ ἔχοντες ἀνεσιμ. ἔσθ' πνεύματι μου,
 ἔσθ' μὴ ἐν εἴν με τίτῳ τὸν ἀδελφόν μου, ἀλ-
 λά ἀποσταξάμεν ἑαυτοῖς, ἢ ἡλλοθῶν εἰς μα-
 κεδονίαν. τῶν δὲ χάρις, ἔσθ' πάντοτε
 θεοῦ μεθ' ὑμᾶς ἐν τῷ ΧΡΙΣΤΩ, καὶ πλὴν
 ὁσμῶν φθι γνώσεως αὐτοῦ φανερῶν, δι'
 ἡμῶν ἐν παντί τόπῳ. ὅτι ΧΡΙΣΤΟΥ εὐω-
 δία ἐσμὸν ἔσθ' θεῷ, ἐν τῷ σωζομένοις, ἢ ἐν
 τῷ ἀπολλυμένοις. οἷς μὲν ὁσμὴ θανάτου, εἰς
 θάνατον, οἷς δὲ ὁσμὴ ζωῆς, εἰς ζωὴν. καὶ πρὸς
 ταῦτα τίς ἰκανός, οὐ γάρ ἐσμὸν ὡς οἱ πολλοὶ
 κατωλεθόντες ἢ λόγον τῷ θεῷ, ἀλλ' ὡς ἢ εἰ-
 λικρινείας, ἀλλ' ὡς ἐκ θεῷ, κατ' ἐνώπιον τοῦ
 θεῷ, ἐν ΧΡΙΣΤΩ λαλῶμεν. 3 Ἀρχόμεθα πάλ-
 λιμ ἐναντὸς σωτῆράν, εἰ μὴ χερίσομεν ὡς
 λυγροὺς συστατικῶν ἐπιστολῶν πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἢ
 ὑμῶν συστατικῶν; ἢ ἐπιστολὴ ἡμῶν, ἢ μῆ-
 ἐσε, ἐπεγραμμῶν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, ἢ
 νωσκομῶν ἢ ἀναδινωσκομῶν ὑπ' πάντων ἀν-
 θεώπων, φανερῶμεν, ὅτι ἐσε ἐπιστολὴ ΧΡΙ-
 ΣΤΟΥ, διακονησάμεν ἡμῶν ἐπεγραμμῶν
 ὁ μὲλῶν, ἀλλὰ πνεύματι θεῷ ζώντος, οὐκ
 ἐν πλάτῃ,

ut contristaremini, sed ut cognosceretis
 charitatem, quā habeo abundantius er-
 ga uos. Quod si quis uos cōtristauit, nō
 me contristauit, sed ex parte, ne grauem
 omneis uos. Sufficit istiusmodi homi-
 ni, increpatio hæc, quæ facta est a plu-
 ribus. Itaq; ediuerso magis donate, &
 cōsolamini, ne quo modo fiat, ut immo-
 dico dolore absorbeat huiusmodi. Qua
 propter obsecro uos, efficite ut ualeat in
 illū charitas. Nā & i hoc scripsi, ut cogno-
 scā pbationē uestri, an ad oīa obediētes
 sitis. Cui uero donatis aliqd, & ego. Nā
 & ego si qd donauī, cui donauī, propter
 uos donauī, in cōspectu Christi, ne occu-
 paremur a satana. Nō em̄ illius cogita-
 tiones ignoram. Ceterz cū uenissē i roa-
 dē i euāgeliū Christi, & ostiū mihi esset
 apertū in dño, nō habui remissionē spū
 meo, eo q; nō inuenissē Titū fratrem meū,
 sed dimissis illis, abij i Macedoniā. Deo
 aut gratia, qui semper triumphat p nos
 in Christo, & odorem noticiæ suæ mani-
 festat, per nos in omni loco. Quoniam
 Christi fragrantia sumus deo, in his qui
 salui fiunt, & in his qui pereunt, his qdē
 odor mortis in mortē, illis uero odor ui-
 tæ in uitā, & ad hæc qs idoneus? Nō em̄
 sumus ut plariq; cauponātes uerbū dei,
 sed uelut ex synceritate, sed uelut ex deo
 in cōspectu dei, in Christo loqmur. Inci-
 pimus rursus nos ipsos cōmendare. Nū
 egem, ut nōnulli cōmēdaticijs ep̄is ap̄d
 uos, aut ex uobis cōmēdaticijs? Ep̄isto-
 la nostra uos estis, inscripta in cordibus
 nostris, quæ intelligit & legitur ab oibus
 hoibus, dū manifestatis, quod estis ep̄la
 Christi, subministrata, a nobis inscripta,
 nō atramēto, sed spiritu dei uiuentis, nō
 in tabulis

III

ἐν πλαξὶ λιθίναις, ἀλλ' ἐν πλαξὶ καρδίας
 σαρκίνας. πεποιθήσιμ δὲ τοιαύτῳ ἔχο-
 μίμ, διὰ τῷ Χριστοῦ πρὸς τὸν θεόν. οὐχ
 ὅτι ἱκανοὶ ἐσμὲν ἀφ' ἑαυτῶν λογίζεσθαι τι
 ὡς δεῖ ἐαντῶν, ἀλλ' ἢ ἱκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ
 θεοῦ, ὃς καὶ ἱκάνωσεν ἡμᾶς διακόνοὺς και-
 νῆς διαθήκης, οὐ γράμματ' ἄλλα πνεύ-
 ματ'. τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ
 πνεῦμα ζωοποιεῖ. εἰ ἢ ἡ διακονία τοῦ θανά-
 του ἐν γράμμασιν, ἐν τετυπομένῃ ἐν λί-
 θοῖς ἐγενήθη ἐν δόξῃ, ὥστε μὴ δύνασθ' ἐναπε-
 νίσαι, τοὺς ἡγούς Ἰσραὴλ εἰς τὸ πρόσωπον μου
 σέως, διὰ τὴν δόξαν τῆς προσώπου αὐτῆς κα-
 τὰργυρῶν, πῶς οὐχὶ μάλλον ἢ διακονία
 τοῦ πνεύματ', ἔσα ἐν δόξῃ; εἰ γὰρ ἢ δια-
 κονία φθι κατακρίσεως δόξα, πολλῶ μάλ-
 λον περισεύει ἢ διακονία φθι δικαιοσύνης
 ἐν δόξῃ. καὶ οὐδὲ δεδύξασαι τὸ δεδύξασθαι
 μίσην ἐν τούτῳ τῷ μέρει, ἐνεκεν φθι ὑπερ-
 βαλλούσης δόξης, εἰ γὰρ τὸ καταργούμενον,
 διὰ δόξης, πολλῶ μάλλον τὸ μίσην, ἐν δόξῃ.

ἔχοντες οὖν τοιαύτῳ ἐλπίδα πολλῇ
 παρρησίᾳ χρώμεθα, καὶ οὐ καθάπερ μωσῆς
 ἐτίθει κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον ἑαυτοῦ,
 πρὸς τὸ μὴ ἀτενίσαι τοὺς ἡγούς Ἰσραὴλ εἰς
 τὸ τέλος τοῦ καταργουμένου. ἀλλ' ἐπωρώ-
 θη τὰ νοήματα αὐτῶν. ἀρχὴ γὰρ φθι σήμε-
 ρον τὸ αὐτὸ κάλυμμα, ἐπὶ τῇ ἀνακάλυψι φθι
 παλαιᾶς διαθήκης μίση, μὴ ἀνακαλυψέσθαι
 μίσην, ὅτι ἐν Χριστῷ καταργεῖται. ἀλλ'
 ἕως σήμερον ἡνίκα ἀνακάλυψεταί μωσῆς,
 κάλυμμα ἐπὶ τῶν καρδίας αὐτῶν κείται,
 ἡνίκα δ' αὖ ἐπιστρέψῃ πρὸς κύριον, περιαι-
 ρεῖται, τὸ κάλυμμα, ὃ ἢ κύρι' τὸ πνεῦμα
 ἐσίμ, οὗ ἢ τὸ πνεῦμα κυρίου, ἐκεί ἐλθουθερία.

ἡμεῖς ἢ πάντες ἀνακαλυμμένῳ προ-
 σῶπι τῶν δόξῃ κυρίου κατοπριζόμενοι
 τῶν αὐτῶν εἰκόνα μεταμορφούμεθα, ἀπὸ
 δόξης εἰς δόξαν, καθάπερ ἀπὸ κυρίου πνεύ-
 ματ'.

in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis
 carnis. Fiduciam autem huiusmodi ha-
 bemus, per Christum erga deum, non
 quod idonei simus, ex nobis ipsis cogi-
 tare quicquam, tanquam ex nobis ipsis, sed ois
 sufficientia nostra ex deo est, qui & ido-
 neos fecit nos ministros noui testamen-
 ti, non litterarum, sed spiritus. Nam littera occi-
 dit, spiritus autem uiuificat. Quod si
 ministerium mortis in litteris, formulis ex-
 pressum in faxis, fuit in gloria, adeo ut
 non possent oculos intendere, filij israel,
 in faciem Moysi, propter gloriam uul-
 tus eius, quæ aboletur, cur non magis
 ministerium spiritus erit in gloria?
 Nam si administratio condemnationis
 gloria, multo magis excellit administra-
 tio iusticiæ, in gloria. Quandoquidem
 nec glorificatum fuit, quod glorificatum
 est, in hac parte, propter eminentem glori-
 am. Etenim si quod aboletur, in gloria est, multo
 magis id quod manet. Itaque cum habeamus
 huiusmodi spem, multa libertate utimur,
 & non, quemadmodum Moyses ponebat ue-
 lam in facie sua, ne intenderet filij isra-
 el, in finem eius quod abolebatur. Sed
 obocæcati sunt sensus illorum. Nam usque
 ad diem hodiernum, idem uelamen in le-
 ctione ueteris testamenti manet, nec tol-
 litur uelum, quod in Christo aboletur.
 Sed usque ad hunc diem, cum legitur Mo-
 ses, uelamen cordibus illorum impositum
 est, at ubi conuersi fuerint ad dominum,
 tolletur uelamen. Dominus autem spi-
 ritus est. Porro ubi spiritus domini, ibi
 libertas. Nos autem omnes resecta fa-
 cie, gloriam domini in speculo repre-
 sentantes, ad eandem imaginem transfor-
 mamur, a gloria in gloria, tanquam a domini spi-
 ritu.

ματος, διὰ τὸ ἔχοντες πῶς διακονίαν
 τᾶν ψυχῶν, καθὼς ἠλεήθημεν, ὅτι ἐκκακῶμεν,
 ἀλλ' ἀπεπαύμεθα τὰ κρυπτὰ φθι ἀιχύνι
 νης, μὴ περὶ πατοῦτες ἐν πανουργίᾳ, μὴ ὅ
 δολοῦντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τῆ
 φανερώσει φθι ἀληθείας, σωτῆρας ἐαυτοῦς
 πρὸς πᾶσαν συνείδησιν ἀνθρώπων, ἐνώ
 πιον τοῦ θεοῦ. Εἰ δὲ κἄν ἐστὶ κεκαλυμμένον
 τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις ἐστὶ
 κεκαλυμμένον, ἐν οἷς ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος
 τούτου, ἐτύφλωσε τὰ νοήματα τῶν ἀπί
 στῶν, εἰς τὸ μὴ ἀνυγᾶσαι αὐτοῖς τὸν φωτισ
 μόνον τοῦ εὐαγγελίου φθι δόξης τοῦ Χριστοῦ,
 ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ. ὃν γὰρ ἐαυτοῦς κη
 ρύσομεν, ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν κύριον,
 ἐαυτοῦς δὲ δούλους ὑμῶν διὰ Ἰησοῦν. ὅτι
 ὁ θεὸς ὁ εἰπὼν ἐκ σκότους φῶς λάμψαι,
 ὅς ἐλάμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, πρὸς
 φωτισμὸν φθι γνώσεως, τῆς δόξης τοῦ θεοῦ
 ἐν προσώπῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἔχομεν δὲ
 τὸν θησαυρὸν τοῦτο ἐν ὄσρακίνοις σκέυει
 σι, ἵνα ἢ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ἢ τῷ θε
 οῦ, καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν, ἐν παντὶ ἐπιβόημοι,
 ἀλλ' ὅτι σενοχωρούμενοι, ἀπορούμεροι, ἀλλ'
 ὄνκ ἐξαρξόμενοι, διωκόμενοι, ἀλλ' ὄνκ ἐξ,
 κατὰ λατρίοι. κατὰ βαλλόμενοι, ἀλλ' ὄνκ
 ἀπολλύμενοι, πάντοτε τὴν νενερωσὶν τοῦ κυρίου
 Ἰησοῦ, ἐν τῷ σώματι περὶ φέροντες, ἵνα κἄν ἡ ζω
 ῆ τοῦ Ἰησοῦ, ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῆ.
 Αἰετὶ ζῶντες, εἰς θάνατον παραδιδό
 μεθα διὰ Ἰησοῦν, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ
 φανερωθῆ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν. ὥστε ὁ
 μὲν θάνατος ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖται, ἡ δὲ ζωὴ ἐν
 ὑμῖν. ἔχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίσε
 ως, κατὰ τὸ τετραμμένον, ἐπίστευσα διὸ ἐλά
 λησα, καὶ ἡμεῖς πισένομεν, διὸ καὶ λαλῶμεν, εἰ
 δότες, ὅτι ὁ εἰρησὸν τὸν κύριον Ἰησοῦν, καὶ ἡ
 μᾶς διὰ Ἰησοῦ ἐγερεῖ, ἐπὶ παραστήσει σὺν ὑ
 μῖν. τὰ δὲ πάντα δι' ὑμᾶς, ἵνα ἢ χάρις πλε
 οῦνται

ritu. Propterea cum ministerium hoc ha III
 beamus, ut nostri miseratus est deus, haud
 degeneramus, sed reiecimus, occulta ~~per~~ *dedecoris*
 decoris, non ambulantes in astutia, neque do
 lo tractantes uerbum dei, sed in manife
 statione ueritatis, commendantes nosipfos
 apud omnem conscientiam hominum,
 in conspectu dei. Quod si adhuc uela
 tum est euangelium nostrum, in his qui
 pereunt uelatum est, in quibus deus hu
 ius saeculi excæcauit sensus incredulorum,
 ne illucesceret illis lumē euangelij, gloriae
 Christi, qui est imago dei. Nō enim nos
 ipsos praedicamus, sed Christum Iesum
 dominum, nos autem seruos uestros, pro
 pter Iesum. Quoniā deus est, qui iussit e
 tenebris lucem splendescere, qui illuxit in
 cordibus uestris, ad illuminationē cogni
 tionis gloriae dei, in facie Christi Iesu. Ha
 bemus autem thesaurum hunc, in fictili
 bus uasculis, ut eminentia potētiae sit dei,
 & non ex nobis, dum in omnibus affligi
 mur, at non anxij reddimur. laboramus,
 at non destituimur. persecutionem pati
 mur, at non in ea desicimur. derisimur,
 at non perimus. semper mortificationem
 domini Iesu, in corpore circumferentes,
 ut & uita Iesu in corpore nostro manife
 stetur, Semp̄ em̄ nos qui uiuimus, in mortē
 tradimur, propter Iesum, ut & uita Iesu ma
 nifestetur in mortali carne nostra. Itaque
 mors quae in nobis agit, uita uero in uobis.
 Caeterū cū habeamus eundē sp̄m̄ fidei, iu
 xta illud quod scriptū est. Credidi, propter
 quod locutus sum. & nos credimus, qua
 propter & loquimur, scientes, quod qui su
 scitauit dñm Iesum, & nos per Iesum su
 scitabit, & constituet uobiscum. Nam
 omnia propter uos ut beneficiū quod ex
 f undauit

1111 ονάσασα, δια τ' ωλφόνων πλὴν ἐυχαρυσίαμ
 περισέυση, εἰς πλὴν δόξαμ τω θεοῦ. Διὸ οὐκ
 ἐηκακῆμοι, ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ἕξω ἡμῶν ἄνθρω-
 ποσ διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἕσωθερ ἀνακαινοῦ-
 ται ἡμέρα ἢ ἡμέρα, τὸ ἄ παραυτίκα ἐλαφ-
 ρὸν τ' θλίψεως ἡμῶν, καθ' ὑπερβολὴν, εἰς ὑπερ-
 βολὴν αἰώνιον βάρους δόξασ καταργάζεται
 ἡμῶν, μὴ σκοποῦντων ἡμῶν τὰ βλεπόμε-
 12 να, αἰώνια. οἱ δ' ἀμὲν γὰρ, οἳ ἐὰν ἢ ἐπί-
 γησ ἡμῶν δικία τω σκῆνοσ καταλυθῆ, ἢ
 οἰκοδομῶν ἐκ θεοῦ ἔχουμ, δικίαν ἀχερο-
 ποίκτομ, αἰώνιον ἐν τοῖσ οὐρανοῖσ. καὶ γὰρ
 ἐν τούτῳ σεάζουμ, τὸ οἰκητήριον ἡμῶν
 τὸ ἐξ οὐρανοῦ, ἐπεμδύσαομαι ἐπιποθοῦν-
 13 τεσ, εἴ γε καὶ ἐνδυσάμενοι, οὐ γυμνοὶ εὐρε-
 θισόμεθα. καὶ γὰρ οἱ οὐντεσ ἐν τῷ σκῆνῳ,
 σεάζουμ βαρῶμενοι, ἐπιπῆδ' οὐ θέλομ ἐκ-
 δύσαομαι, ἀλλ' ἐπεμδύσαομαι, ἵνα καταπο-
 θῆ τὸ θνητὸν ὑπὸ φθί ζωῆσ. ὃ δὲ καταργασά-
 14 μουσ ἡμᾶσ εἰς αὐτὸ τοῦτ, θεός, ὃ καὶ δούσ
 ἡμῶν τὸν ἀρραβῶνα τῷ πνεύματ. ὁ αρ-
 ροῦτεσ οὖν πάντοσ καὶ ἐδύστεσ, ὅτι ἐνδὴ-
 μαῶτεσ ἐν τῷ σώματι, ἐκδημοῦμεν ἀπὸ
 15 τω κυρίου, διὰ πίσεωσ γὰρ περιπατοῦμεν,
 ὅν διὰ εἰδουσ. ὁ αρροῦμεν δὲ καὶ ἐνδοκῆμεν
 16 μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τω σώματ, καὶ ἐν-
 δημῆσαι πρὸσ τὸν κύριον. διὸ καὶ φιλοτι-
 μούμεθα, εἴτε ἐκδημοῦντεσ, εἴτε ἐκδημῶντεσ
 ἐν ἀρεσοῖσ ἀντὶ εἶναι, τῶσ γὰρ πάντασ ἡμᾶσ
 φανερωθῆναι δεῖ, ἐμπροσθεν τ' θήματοσ τοῦ
 17 ΧΡΙΣΤΟΥ, ἵνα κομίσκται ἕκασοσ τὰ διὰ
 τ' σώματοσ, πρὸσ ὃ ἐπράξेम, εἴτε ἀγαθόν, εἴ-
 τε κακόν. εἰδύστεσ οὖν τὸν φύβομ τ' κυρίου,
 18 ἀνθρώπωσ πείθομιν, θεῷ ἢ πεφανερωμέθα.
 19 Ἐλπίζω δὲ καὶ ἐν ταῖσ σωεδήσεσιμ ἡμῶν
 20 πεφανερωθῆναι. οὐ β' πάλιν εἰαυτοῦσ σωῖσά-
 21 νομιν ἡμῶν, ἀλλ' ἀφορμῶν διδόντεσ ἡμῶν
 22 καυχῆματοσ

undauit, pluribus gratias agentibus, exu-
 beret in gloriam dei. Propterea non defa-
 tigamur, sed quibus externus homo noster
 corrumpitur, internus tamen renouatur
 in dies singulos. Nam momentanea leui-
 tas afflictionis nostrae, mire, supra mo-
 dum aeternum pondus gloriae parit nobis,
 dum non spectamus ea quae uidentur, sed
 ea quae non uidentur. Nam quae uiden-
 tur, temporaria sunt, at quae non uidentur,
 aeterna. Scimus enim, quod si terrenum
 nostrum domiciliu tabernaculi, destructu
 fuerit, aedificatione ex deo habemus, do-
 micilium non manufactu, aeternu in cae-
 lis. Nam in hoc gemimus, domiciliu no-
 strum, quod e caelo est, superindui desy-
 derantes. Si tamen induti, non nudi repe-
 riemur. Etenim qui sumus in tabernacu-
 lo, gemimus, onerati, propterea quod no-
 limus exui, sed superindui, ut absorbea-
 tur mortalitas a uita. Porro qui para-
 uit nos in hoc ipsum, deus est, qui idem
 dedit nobis arrabone spiritus. Itaque bo-
 no animo sumus semper, & scimus, quod
 cum domi sumus in corpore, peregrina-
 mur a deo. Per fidem enim ambulamus
 non per speciem. Confidimus autem &
 pbamus magis, peregre abesse a corpo-
 re, & praesentes adesse apud deum. Qua-
 propter cotendimus, siue domi praesentes
 siue foris peregre agetes, ut illi placeamus.
 Oes enim nos manifestari oportet, coram tri-
 bunali Christi, ut reportet unusquisque, ea quae
 fiunt per corpus, iuxta id quod fecit, siue bonu,
 siue malu. Scietes igitur terrore illu dni, sua-
 demus hoibus, deo uero manifesti fuimus.
 Spero autem nos & in conscientijs uestris
 manifestos esse. Non enim iteru nos ipsos co-
 medamus uobis, sed occasione damus uo-
 bis glo-

V

καυχήματος ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ἔχητε πρὸς
 τοὺς ἐν προσώπῳ καυχωμένους, κὴ οὐ κατ'
 δία, εἶπε ἢ ἐξέσηκον, θιῶ, εἶτε σὺ φρονούμεν,
 ὑμῖν. ἢ ἡ ἀγάπη τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ σωέχα
 ἡμᾶς, κριναντας ἦτο, ὅτι εἰ εἰς ὑπὲρ πάν/
 των ἀπέθα εμ, ἄρα οἱ πάντες ἀπέθανον,
 καὶ ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεμ, ἵνα οἱ ζῶντες
 μὴ κέτι ἑαυτοῖς ζῶσιμ, ἀλλὰ θεῷ ὑπὲρ ἅν/
 τῶν ἀποθανόντι κὴ ἐγεσθέμτι. ὡσεὶ ἡμεῖς
 ἐπὶ τοῦ νῦν οὐδένα οἰδαμεν κατὰ σάρκα.
 15 εἰ δὲ κὴ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα ΧΡΙΣ/
 ΤΟΝ, ἀλλὰ νῦν οὐκ ἐτι γινώσκομεν. ὡσεὶ εἰ
 τις ἐν ΧΡΙΣΤῳ καινὴ κτίσις, τὰ ἀρχαῖα
 παρῆλθεμ, ἰδοὺ γέγονε καινά τὰ πάντα, τὰ δὲ
 πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ, τοῦ καταλλάξαντο
 ἡμᾶς, ἐαντῶ, διὰ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, κὴ δόν
 τος ἡμῖν τιὸν διακονίαν ἢ καταλλάξῃς, ὡσεὶ
 ἐτι θεὸς ἡμῶν ἐν ΧΡΙΣΤῳ, κόσμος καταλλά/
 σων ἑαυτῶ, μὴ λογισόμενος ἑαυτοῖς τὰ πα
 ραπώματα ἑαυτῶν, κὴ δέμενος ἡμῖν τὸν
 λόγον τῆς καταλλαγῆς. ὑπὲρ ΧΡΙΣΤΟΥ
 οὐκ ἔμενεμ, ὡσεὶ τοῦ θεοῦ παρακαλῶν
 τος δὲ ἡμῶν, δέομεθα ὑπὲρ ΧΡΙΣΤΟΥ, κατὰ
 μάχητε θεῷ θεῶ. τὸν ἢ μὴ γινόντα ἁμαρτίαν
 ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησῃ, ἵνα ἡμεῖς
 γινώμεθα δικαιοσύνη θεοῦ ἐν ἑαυτῶ. σωεμ/
 τοῦτες ἢ κὴ παρακαλῶμεν, μὴ εἰς κενὸν τὴν
 χάριν δέξασθαι ἡμᾶς, λέγει ἢ καιρῶ δεκ/
 τῶ ἐπὶ κησάσθ, κὴ ἐν ἡμέρα σωτηρίας ἐσοῦ
 θησά σοι. ἰδοὺ νῦν καιρὸς ἐν πρόσθεντος, ἰδοὺ
 νῦν ἡμέρα σωτηρίας, μὴ δὲ μίαν ἐν μηδενὶ δι/
 δόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακο/
 νία, ἀλλὰ παντὶ συνίστωντες ἑαυτοὺς ὡς θεῶ δι/
 ἄκονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνά/
 σκαις, ἐν σενωχωρίαις, ἐν πληγαῖς, ἐμ φυλας
 καῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κόποις ἐν ἀστυνί/
 αῖς, ἐν νηκείαις ἐν ἀγνοήτῃ, ἐν γνώσει, ἐν μα/
 κροθυμίαις, ἐν ἄσκησίν, ἐν πνεύματι ἀστίω,
 ἐμ ἀγάπῃ ἀνευποκρίτων, ἐν λόφῳ ἀληθείας, ἐμ
 δυνάμει

gloriandi de nobis, ut aliqd habeatis ad
 uersus eos, qui in facie gloriantur, & nō in
 corde. Nam siue infanimus, deo infanī/
 mus, siue sani sumus, uobis sani sumus.
 Caritas em̄ Christi constringit nos, iu/
 dicātes illud, quod si unus pro omnibus
 mortuus fuit, ergo omnes mortui fuerūt,
 & pro oibus mortuus est, ut qui uiuunt,
 posthac nō sibi uiuāt, sed ei qui pro ipsis
 mortuus est, & resurrexit. Ita q; nos post
 hac neminē nouimus secundū carnem.
 Quod si etiā nouimus Christum secun/
 dum carnē, nunc tamen non amplius no
 uimus. Proinde si quis est in Christo, no
 ua creatura est. Vetera preterierunt, ecce
 noua facta sunt oia. Oia aut̄ ex deo, qui
 reconciliauit nos sibi per Iesum Christū,
 & dedit nobis ministeriū recōciliationis,
 quandoquidē deus erat in Christo, mun
 dum reconcilians sibi, non imputans eis
 peccata sua, & ponēs nobis uerbū reconci
 liatiōis. Ita q; noie Christi legatione fun
 gimur, tanq; deo uos obsecrate per nos,
 rogamus pro Christo, recōciliemini deo.
 cum enim qui nō nouit peccatū, pro no
 bis peccatū fecit, ut nos efficeremur iusti
 cia dei in illo. Sed adiuuātes etiā exhor
 tamur, ne in uacuū gratiā receperitis. Di
 cit enim. In tēpore accepto exaudiui te,
 & in die salutis succurri tibi. Ecce nūc tem
 pus acceptū, ecce nūc dies salutis. Ne quā
 ulli demus offensionē, ne rep̄ndat̄ mi
 nisteriū sed in oibus cōmendemus nos ip
 sos, ut dei ministri i tolerātia multa, in af
 flictionib⁹, i necessitatib⁹, in anxietatib⁹,
 in plagis, i carcerib⁹, in seditionib⁹, in uigi
 lijs, i ieiunijs, i puritate, i sciētia, in lōgani
 mitatib⁹, in benignitate, in spū sc̄to, i cha
 ritate nō simulata, i sermone ueritatis, in
 f 2 potentia

VI

δυνάμει θεῶν, διὰ τῶν ὀπλῶν τῆς δικαιοσύνης, ἢ δι' ἐξουσίας, ἢ ἀριστεριῶν, διὰ δόξης, ἢ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας, ἢ ἐνφνημίας, ὡς πλάνοι ἢ ἀληθεῖς, ὡς ἀγνοῦμενοι, ἢ ἐπιγινωσκόμενοι, ὡς ἀποθνήσκοντες, καὶ ἰσοῦ ζῶμεν, ὡς παίδευόμενοι, καὶ μὴ θανατούμενοι, ὡς λυπούμενοι, ἀεὶ ἢ χαίροντες, ὡς πτωχοὶ, πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες, ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ πάντα κατέχοντες. τὸ σῶμα ἡμῶν ἀνέωγε πρὸς ὑμᾶς κορίνθιοι. ἢ καρδίαι ἡμῶν πεπλάτυνται, ὅν σενοχωρεῖθε ἐν ἡμῖν, σενοχωρεῖθε δὲ ἐν τοῖς ἀλλάχθῳνοῖς ὑμῶν. πῶς δὲ ἀντιῶ ἀντιμιδίᾳ ὡς τέκνοις λέγω. πλατύνθητε καὶ ὑμεῖς, μὴ γίνεσθε ἕτεροζυγαῦτες ἀπίστοις, τίς γὰρ μετοχή δικαιοσύνης καὶ ἀνομίας; τίς δὲ κοινωγία φωτὶ πρὸς σκότος; τίς ἢ συμφώνησις, ΧΡΙΣΤΩ πρὸς βελίᾳ; ἢ τίς μερίς πιστῶ μετὰ ἀπίστου; τίς ἢ συγκατάθεσις, ναὶ δεῦ μετὰ εἰδώλων; ἢ τίς ἢ ναὶ δεῦ ἐς ζῶντος, καθὼς εἶπερ ὁ θεός, ὅτι ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς, ἢ ἐν πᾶσι πατήσω, ἢ ἔσομαι αὐτῶν θεός, καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι λαός. διὸ ἔλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν, καὶ ἀφορίσθητε, λέγει κύριος, καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἀπείθετε, καὶ γὰρ εἰς εἶξομαι ὑμᾶς, καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς πατέρα, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθε μοι εἰς ἡγούς, καὶ θυγατέρας, λέγει κύριος παντοκράτωρ. ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας ἀγαπῶντες, καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς ἢ πνεύματος, ἐπιτελοῦντες ἀγιωσύνην ἐν φόβῳ θεῶν. χωρήσατε ἡμᾶς, ὅνδ' εἶνα ἡδίκησάμεν, ὅνδ' εἶνα ἐφθειράμεν, ὅνδ' εἶνα ἐπλεονεκτήσάμεν, ὅν πρὸς κατὰ κρῖσιν λέγω. προείρηκα ἔτι, ὅτι ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἐς τὸ συναπθανεῖν ἢ συζῆν. πολλὴ μοι παρρησία πρὸς ὑμᾶς, πολλή μοι καύχησις ἐν ὑμῖν, ὡς πληρωμαὶ τῆς προκλήσεως, ἢ πρὸς πρὸς ἐνομοματῆς χαρᾶς ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν, καὶ ἔλθόντ' ἡμῶν εἰς μακε

potentia dei, per arma iusticiæ dextra & sinistra, per gloriâ & ignominiâ, per conuicia & laudes, tāq; impostores, & tñ ueraces. quasi ignoti, & tñ noti, quasi morientes, & ecce uiuimus. quasi correpti, & non occisi. quasi dolentes, semper tamen gaudentes. quasi pauperes, multos tamen ditantes, ut nihil habentes, & oia possidentes. Os nostrū apertū est erga uos Corinthij. Cor nostrū dilatātū est, nō estis angusti in nobis, sed estis autē angusti, in uisceribus uestris. Eandē autē remunerationē, ut filijs polliceor. Dilatemini & uos, ne ducatis iugū cū incredulis. Quod em̄ confortium iusticiæ cū iniusticia? aut quæ cōmunio luci cum tenebris? aut quæ cōcordia Christo cū Belial? aut q̄ pars fideli cū infideli? aut quid cōuenit tēplo dei, cū simulacris? Nā uos templū dei estis uiuētis, quē admodū dixit deus. Inhabitabo in illis, & inambulabo, & ero illorū deus, & ipsi erūt mihi populus. Quapropter exite de medio illorū, & separemini ab illis dicit dñs, & imundū ne tetigeritis, & ego suscipiā uos, & ero uobis in patrē, & uos eritis mihi in filios & filias, dicit dñs oipotens.

VII
 Illas igitur pmissiones cū habeamus charissimi, mūdēmus nos ipsos ab omni inquinamēto carnis & spūs, perficientes sanctimoniā in timore dei. Capaces esto te nostri, neminē lesimus, neminē corrupimus, neminē fraudauimus. Nō hoc ad cōdemnationē uestri dico. Si qdē iam ante dixi uobis, qd' in cordibus nostris estis ad commoriendum, & conuiuendum. Multa mihi fiducia erga uos, multa mihi gloriatio de uobis, impletus sum cōsolatione, uehemēter exūdo gaudio, in omni afflictioe nostra. Etenim cum uenisset⁹ in Mace/

ἡμῶν εἰς μακεδονίαν, οὐδὲ μίαν ἔχνηκεν ἄνεσιν ἢ σὰρξ ἡμῶν, ἀλλ' ἐν παντί θλιβόμενοι. ἔξωθεμ μάχαι, ἔσωθεμ φόβοι. ἀλλ' ὁ παρακαλῶν ἡμᾶς ταπεινός, παρακάλεισεν ἡμᾶς ὁ θεός, ἐν τῇ παρουσίᾳ τίτου, οὐ μόνον ἢ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρακλήσει ἢ παρακλήθῃ ἐφ' ἡμῖν, ἀναγγέλλων ἡμῖν πλὴν ἡμῶν ἐπιπόθησιν, τὸν ἡμῶν ὁδυνημόν, τὸν ἡμῶν ζήλον ὑπὲρ ἡμῶν, ὡς ἐμε μᾶλλον χαρῆσαι, ὅτι ἐν ἡ ἐλύθηκα ὑμῶν ἐν τῇ ἐπισολῇ, ὃν μεταμέλομαι, εἰ ὅ μεταμελώμι. βλέπω γὰρ, ὅτι ἡ ἐπισολὴ ἐκείνη εἰς ἡμᾶς πρὸς ὧρα ἐλύθησεν ὑμῶν, ναὶ χαίρω, οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετάνοιαν, ἐλυπήθητε γὰρ ἡμεῖς, ἵνα ἐν μηδενὶ ζῆμιωθῆτε δι' ὑμῶν. ἢ ἡμεῖς δεόμεν ὑμῶν κατὰ νόμον εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατὰ γράμματα, ἢ δὲ τὸ κόσμον λύπη, θάνατον κατὰ γράμματα. ἰδοὺ γὰρ αὐτὸ τοῦτο, τὸ ἡμεῖς δεόμεν ὑμῶν κατὰ γράμματα, ἀλλὰ ἀπολογία, ἀλλὰ ἀσυνάντησις, ἀλλὰ φόβος, ἀλλὰ ἐπιπόθησις, ἀλλὰ ζήλος, ἀλλὰ ἐκδίκησις, ἐν παντί σωεσθεῖσθε ἑαυτοὺς ἀνοῦς εἶναι ἐν ἡμῶν πρᾶγματι. ἀρα εἰ καὶ ἔγραψα ὑμῖν, οὐχ ἔινεκεν ἔδικήσαντες, οὐδὲ ἔινεκεν τὸ ἀδικήσεντες, ἀλλ' ἔινεκεν τὸ φανερωθῆναι πλὴν ὑμῶν πλὴν ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς, ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. διὰ τοῦτο παρακεκλήμεθα ἐπὶ τῇ παρακλήσει ὑμῶν, πρὸς ὅτι εἰς μετάνοιαν ἔχρησθη, ἐπὶ τῇ χαρᾷ τίτου, ὅτι ἀναπέπαιται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀπὸ πάντων ὑμῶν, ὅτι εἰ ἂν αὐτῷ ὑπὲρ ὑμῶν κεκαύχημαι, οὐκ κατὰ ἡλικίαν, ἀλλ' ὡς πάντα ἐν ἀληθείᾳ ἐλαλήσαμεν ὑμῖν, οὕτω καὶ ἡ καύχησις ὑμῶν ἢ ἐπὶ τίτῳ, ἀληθῆς ἐγενήθη, καὶ τὰ ἀπλάγχνα αὐτοῦ πρὸς ὅτι εἰς ὑμᾶς ὄζει. ἀναμίμνησκομένου πλὴν πάντων ὑμῶν ὑπακούω, ὡς μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐδέξατο αὐτὸν. χαίρω ὅτι ἐν

in Macedoniā. nullā habuit relaxationē caro nostra, sed in oibus affligebamur. Foris pugnae, intus terrores. Verū q̄ cōsolatur humiles. cōsolat⁹ est nos deus, in aduentu Titī. Nō solū aut̄ in aduentu illius, uerū etiā in cōsolatiōe, quā ille accepit de uobis, cū annūciaret mihi uestrū desyderium, uestrū fletū, uestrū erga me studiū, adeo ut magis gauisus fuerim. Nā etiā si contristauī uos in eplā, nō pœnitet, c̄quis pœnitebat. Video nanq; qd' eplā illa, tametsi ad tēpus cōtristauit uos, nunc gaudeo, nō qd' cōtristati fueritis, sed qd' cōtristati sitis ad pœnitentiā. Nā cōtristati estis secūdū deū, sic ut nulla in re detrimēto sitis affecti p̄ me, nā q̄ secūdū deū est dolor, pœnitentiā ἰ salutē haud pœnitēdā parit, cōtra mundi dolor, mortē adfert. Ecce em̄ istuc ipsū, qd' secūdū deū cōtristati fuistis, quantā in uobis genuit sollicitudinē, imo satisfactiōnē, imo indignationē, imo timorē, imo desideriū, imo uindictā. Siquidē ubiq; cōmendastis uos ipsos, qd' puri sitis in eo negotio. Proinde tametsi scripsi uobis, nō id feci, eius causa, q̄ leferat, nec ei⁹ causa q̄ lefus fuerat, sed ob id, ut palam fieret, studium uestrū de nobis apud uos, in conspectu dei. Propter hoc cōsolationē accepimus, ex cōsolatiōe uestri. quin uberius in super gauisi fuim⁹ ob gaudiū Titī, qd' refocillatus sit spūs illius ab oibus uobis. quod si qd' apud illū de uobis gloriatus sū, nō fuerim pudefactus, sed ut oīa ἰψ̄itate locuti sum⁹ uobis, ita & glatio nostra, q̄ usus erā apud Titū, ueritas facta est. Et uiscera illi⁹, maiore in modū erga uos affecta sūt, dū recolit oīum uestrū obedientiā, quē admodū cū timore & tremore excepitis se. Gaudeo

f 3 quod

κα ὅτι ἐν παντί παρηγοῦντες ὑμῶν. Γνωρίζομεν ἡ ὑμῶν ἀδελφοί, τὴν χάριν τῆς θεῆς, τὴν δεδομένην ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς μακεδονίας, ὅτι ἐν πολλῇ δοκιμῇ θλίψεως, ἢ περιουσίας φιλίας χαρᾶς ἀντιῶν, καὶ ἢ κατὰ βάθος πτωχείας ἀντιῶν, ἐπερίσυσεν εἰς τὸν πλεονεξία φιλίας ἀπλότητος ἀντιῶν. ὅτι κατὰ δάμαμιμα μαρτυροῦν, καὶ ὑπὲρ δάμαμιμα ἀνθαίρετοι μετὰ πολλῆς πίστεως, δέομενοι ἡμῶν τῆς χάριτος, καὶ πλὴν κοινωνίας τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους δέξασθαι ἡμῶν, καὶ οὐ καθὼς ἠελπίσαμεν, ἀλλ' αὐτοὺς ἔδωκαν πρῶτον ἑαυτοὺς, καὶ ἡμῶν, διὰ δειλίματος θεοῦ, εἰς τὸ παρακαλέσαι ἡμᾶς τῆς εἰς, ἵνα καθὼς προεβόησατε, οὕτως καὶ ἐπιτελέση εἰς ὑμᾶς καὶ πλὴν χάριτος ταύτης. ἀλλ' ὡς πρὸς ἐν παντί περιουσιάζετε πίστεως, καὶ λόγων, καὶ γνώσεως, καὶ πίστης ἀποδοῦναι, καὶ τῆς εἰς ὑμῶν ἐν ἡμῶν ἀγάπης, ἵνα καὶ ἐν ταύτῃ τῇ χάριτι περιουσιάζετε. οὐ κατ' ἐπιταγήν λέγω, ἀλλὰ διὰ φιλίας ἐτέρων ἀποδοῦναι, ὅτι τῆς ὑμῶν ἀγάπης γνήσιον δοκιμάζω. γινώσκετε ὅτι πλὴν χάριτος τῆς κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, ὅτι δι' ὑμᾶς ἐπίπλεον πλούσιος ὤρ, ἵνα ὑμῶν τῆς ἐκείνου πτωχείας πλουτήσητε. καὶ ἡμῶν ἐν τούτῳ δι' ἡμῶν, τοῦτ' ἐν ὑμῶν συμφέρει, οἱ τινες οὐ μόνον τὸ ποιῆσαι, ἀλλὰ καὶ τὸ δέλεον προεβόησατε ἀπὸ πέρους. μωροὶ ἢ καὶ τὸ ποιῆσαι ἐπιτελέσατε, ὅπως καθάπερ ἢ προθυμία τοῦ δέλεον, οὕτως καὶ τὸ ἐπιτελέσαι ἐκ τῆς ἔχου. εἰ γὰρ ἢ προθυμία προδίδεται, καθὼς ἔχει τις ἐν πρόσδεκτος ὅτι καθὼς οὐκ ἔχει, οὐ γὰρ ἵνα ἄλλοις ἀνεσις, ὑμῶν ἢ θλίψεως, ἀλλ' ἐξ ἰσότητος ἐν ἡμῶν καὶ εἰς, τὸ ὑμῶν περίσυσμα, εἰς τὸ ἐκείνων ὑπέρημα, ἵνα καὶ τὸ ἐκείνων περίσυσμα γένηται εἰς τὸ ὑμῶν ὑπέρημα, ὅπως γένηται ἰσότης, καθὼς γέγραπται. ὁ τὸ πολὺ, οὐκ ἐπλεόνασε καὶ ὁ τὸ ὀλίγον, οὐκ ἠλαττόνησεν.

χάρις

quod in oibus fidimus uobis. Certiores aut uos facio frēs, de gratia dei, q̄ data fuit in ecclesijs Macedonia, qm̄ in multa p̄batione afflictionis, exuberavit gaudiū illoꝝ, & p̄funda paupertas illoꝝ, exundauit in diuitias, simplicitatis ipsoꝝ. Nā p̄ uiribus illis perhibeo testimoniū, etiā supra uires, prompti fuerunt, multa cū obtestatione rogātes nos, ut beneficiū & societate ministerij susciperem⁹ in sc̄tōs, ac nō q̄tenus sperabamus, quin etiā semetip̄fos tradiderūt primū deo, deinde & nobis, p̄ uoluntate dei, in hoc ut adhortaremur Titū, ut quēadmodū ante cœpisset, ita & cōsumaret, hęc erga uos bñficientiā. Sed quēadmodū in om̄i abūdatis fide & sermone, & sciētia, & omni diligētia, & in ea q̄ ex uobis in nobis est charitate, ut in hac quoq; beneficentia abundetis, nō secūdū imperiū loquor, sed p̄ alioꝝ officiū etiā uestræ dilectiōis sincérité appbās. Nostis em̄ beneficentiā dñi nostri Iesu Christi, quod p̄pter nos paup̄ fact⁹ sit, cū esset diues, ut uos illius paupertate ditesceretis, & cōsiliū in hoc do, nā hoc uobis cōducit, q̄ quidē nō solū facere, ueꝝ etiā uelle iam cœpistis anno superiore. Nūc aut̄ & illud qd' facere cœpistis, p̄ficiate, ut quēadmodū uolūtas p̄opta fuit, ita & perficiatis ex eo qd' potestis. Etem̄ si prius adsit animi p̄optitudo, ea iuxta quicqd' illud est, quod possidet aliq̄s, accepta est, nō iuxta id quod nō possidet. Non em̄, ut alijs relaxatio sit, uobis autē angustia, sed ut ex æquabilitate in hoc tēpore uestra copia illorum succurrat inopiæ, & illoꝝ copia, uestræ succurrat inopiæ, ut fiat æquabilitas, quēadmodū scriptū est. Qui multum habebat, huic nihil superfuit, & qui paulum habebat, is non minus habuit.

Gratia

χάρις θεῷ, τῷ διδόντι πῶς τοιαύτων
 ἀποδίδωμι ὑπὲρ ὑμῶν ἢ τῆς καρδίας τίπτει, ὅτι τῷ
 μὲν πρῶτον ἀκλήσιον ἐδέξατο, ἀποδοῦναι ὁ ἴσους
 δὲ ὑπάρχων, ἀποβαίρειτος δὲ ἦλθε πρὸς ὑμᾶς,
 σωεπέμψαμεν ἡμεῖς αὐτῷ τὸν ἀδελφόν, ὃν
 ὁ ἔπαινος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, διὰ τῶν ἰσῶν
 τῶν ἐκκλησιῶν, ὃν μόνον ἡμεῖς ἀλλὰ καὶ χειροτε-
 νηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν, σωεκέδημος ἡμῶν
 σὺν τῇ χάριτι ταύτῃ, τῇ διακονομένη ὑφ' ἡ-
 μῶν, πρὸς πᾶσι αὐτῷ ἔκρινε δόξαν, καὶ προθυ-
 μίαν ἡμῶν, σελλόμενοι τοῦτο, μή τις ἡμᾶς
 μωμίσῃται ἐν τῇ ἀβρότητι ταύτῃ, τῇ διακο-
 νομένη ὑφ' ἡμῶν, προνοούμενοι καλῶς, ὃν μόνον
 ἐνώπιον κυρίου, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον ἀνθρώ-
 πων. Σωεπέμψαμεν δὲ αὐτοῖς τὸν ἀ-
 δελφόν ἡμῶν, ὃν ἐδοκιμάσαμεν ἐν πολλοῖς
 πολλαῖς ἀποδοῦναι ὄντα, ναυὶ δὲ πολ-
 λὴ ἀποδοῦναι ἴσους, πεποιθῆσα πολλῇ τῇ
 εἰς ὑμᾶς, ἔπειτα ὑπὲρ τίτου, κοινωνοὺς ἐμοὺς καὶ
 εἰς ὑμᾶς σωεργούς, ἔπειτα ἀδελφοὶ ἡμῶν ἀ-
 πόστολοι ἐκκλησιῶν, δόξα Χριστοῦ. πᾶσι
 ὅσων ἐτιθέμεν φησὶ ἀγάπης ὑμῶν καὶ ἡμῶν καυ-
 χήσεως ὑπὸ ὑμῶν, εἰς αὐτοὺς ἐνδείξατε καὶ
 εἰς πρόσωπον τῶν ἐκκλησιῶν. περὶ μέρους τῆς
 διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἀδελφούς πρῶτον μοι ἐστὶ
 τὸ γράψω ὑμῖν, διότι ἔτι προθυμίαν ὑμῶν
 ἢν ὑπὲρ ὑμῶν καυχῶμαι μακροδύναμι, ὅτι ἀ-
 χαία πρῶτον ἐσκεύασαι ἀπὸ πέρυσι, καὶ ὁ ἐξ ὑμῶν
 Ζήλος, κρέθισε τοὺς πλείονας. ἔπεμψα ἡμεῖς τοὺς
 ἀδελφούς, ἵνα μὴ τὸ καύχημα ἡμῶν τὸ ὑπὸ
 ὑμῶν, κενωθῇ ἐν τῷ μέρει τούτῳ, ἵνα καθὼς ἔλε-
 γον, πρῶτον ἐσκευασμένοι ἦτε, μή πῦρ ἐάν ἐλθῶσι ἐν
 ἐμοὶ μακεδόνες, καὶ ἐνερωσιν ὑμᾶς ἀπρῶτον ἐ-
 σκούς, κατὰ χυθῶμεν ἡμεῖς, ἵνα μὴ λέω-
 μεν ὑμῖν ἐν τῇ ὑπερβολῇ ταύτῃ καυχώμεθα. ἵνα
 καίτοι ὄντως ἡσάμην πρῶτον ἀκαλέσαι τοὺς ἀδελ-
 φούς, ἵνα προέλθωσιν εἰς ὑμᾶς, καὶ προκαταρ-
 τίσωσι πᾶσι προκατηγγελημένην εὐλοσίαν ὑμῶν
 ταύτην εἰσοίμην εἶναι, ὡς εὐλοσίαν, καὶ μὴ
 ὡς πῦρ πλεονεξίαν. ἔπειτα ὁ σωεργὸς φησὶ ὡς
 καὶ δεξιῶν,

Gratia autē deo, qui dedit eandē sollicitu-
 nē p̄ uobis in corde Titī, quia nostrā ex-
 hortationē acceperit, p̄ quā ita reddidit est
 diligentior, ut tñ suapte sponte ad uos ue-
 nerit. Misimus autē una cū illo fratrē, cui⁹
 laus est in euāgelio, p̄ oēs ecclesias, nec id
 solū, uerū etiā delectus est ab ecclesijs, co-
 mes peregrinationis nostrae, cū hac bñfi-
 cētia q̄ administrat a nobis, ad ipsi⁹ dñi
 gloriā, & animi nostri p̄mptitudinē, de-
 clinātes hoc, ne qs nos carpat, in hac exu-
 berātia, q̄ administrat a nobis, parātes
 bona, non tm̄ corā deo, sed etiā corā hoī-
 bus. Misim⁹ autē una cū illis frēm nostrū,
 quē probaueram⁹ i multis sepenumero,
 qd̄ diligēs esset. Nūc autē multo diligentior,
 ob multā fiduciā, quā habeo erga uos
 siue Titī noīe, qui socius meus est, & erga
 uos adiutor, siue aliorū, q̄ frēs nostri sūt,
 & legati ecclesiarū, gloria Christi. Proinde
 documētū charitatis uestrae, & nostrae de
 uobis gloriatiōis in eos demōstretis etiā
 in cōspectu ecclesiarū. Nā de submini- IX
 stratiōe quidē q̄ fiat in scōs, sup̄uacū ē
 mihi scribere uobis, noui em̄ p̄mptitudi-
 nē animi uestri, quā de uobis iacto apud
 Macedones. Quā Achaia parata ē, ab an-
 no superiore, & uestrū exēplū puocauit cō-
 plures. Misim⁹ tñ hos frēs, ne glia nostra
 q̄ gloriōr de uobis inanis fiat i hac parte,
 ut quēadmodū dicebā, parati sitis, ne q̄
 pacto fiat, ut si mecū uenerint Macedōes
 & offenderint uos ip̄paratos, nos pudore
 suffūdāmur, ut ne dicā uos, i hoc argumē-
 to glatiōis, p̄inde necessariū arbitrat⁹ sū,
 adhortari frēs, ut pri⁹ accederēt ad uos, &
 p̄pararēt, iam añ promissam bonā colle-
 ctam uestrā, ut ea sit i p̄mptu, sic tāq̄ bo-
 na collecta, & nō tanq̄ auaritia. Illud au-
 tem dico. Qui seminat parciter, parciter
 f 4 & messurus

κη δερίσει, καὶ ὁ σπείρω ἐπ' ἐνλογίαις, ἐπ' ἐν
 λογίαις καὶ δερίσει, ἐκασος καθὼς προαι
 ρεῖται τῆ καρδία, μὴ ἐκ λύπης ἢ θζ' ἀνάγκης.
 Ἰλαρόν γὰρ δότι λυ ἀγαπᾷ ὁ θεός, δυνάτος
 δὲ ὁ θεός πᾶσαμ χάριμ περισῆσαι εἰς ὑ
 μᾶς, ἵνα ἕν παντὶ πᾶσαμ ἀυτάρκειαν ἔχον
 τες, περισῆσαι εἰς πᾶμ ἔργον ἀγαθόν, κα
 θὼς λέγει ἡ ψαλμ. Ἐσκόρπισεμ, ἔδωκε τοῖσ πέ
 νησιν, ἢ δικαιοσύνην ἀντ' ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶ
 να. ὁ ἅ ἐπιχορηγῶμ ἀεὶμα τῶ ἀείρουσι, κη
 ἄετρον εἰς βρωσιν, χορηγῆσαι, κη πλθ
 ναι τὸν σφόδρον ὑμῶν καὶ ἀυξῆσαι τὰ γεν
 νήματα τ' δικαιοσύνης ὑμῶν ἕν παντὶ πλθ
 τίζόμενοι εἰς πᾶσαμ ἀπλότηα, ἢ τις κα
 τέργάζεται δι' ἡμῶν εὐχαρισίαν τῷ θεῷ.
 Ὅτι ἡ διακονία τῆς λειτουργίας ταύτης οὐ
 μόνον ἐστὶ προσαναπληροῦσα τὰ ὑπερήμα
 τα τῶν ἀσίων, ἀλλὰ κη περισῆσαι διὰ πλ
 λῶν εὐχαρισίαν τῷ θεῷ, διὰ τ' δοκιμῆς δια
 κονίας ταύτης, ὁ ἐξάζοντες τὸν θεὸν ἐπὶ τῆ ὑπο
 ταγῆ, φη δόμοι λογίας ὑμῶν, εἰς τὸ εὐαγγέ
 λιον τ' ΧΡΙΣΤΟΥ, ὅ ἐπλότη φη κοινωνί
 ας εἰς ἀντοὺς κη εἰς πάντας, καὶ αὐτῶν
 δέησιν ὑπὲρ ὑμῶν ἐπίσποθαὺτ ὑμᾶς, διὰ τὴν
 ὑπερβάλλουσαμ χάριμ τ' δεῖ εἰς ὑμῶν. χ
 17 ρις δὲ τῷ θεῷ, ἐπὶ τῆ ἀνεκδιηγῆτω ἀντοῦ
 δωρεᾶ. Αὐτὸς δὲ ἐγὼ παῦλος παρκα
 λῶ ὑμᾶς διὰ τῆς τραόκτη κη ἐπίσκει
 ας τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὅς κατὰ πρόσωπον μὴ
 ταπεινός ἕν ὑμῶν, ἀπὼρ ἡ διαρῶ εἰς ὑμᾶς
 δέομαι δὲ τὸ μὴ παρῶν διαρῆσαι τῆ πεποι
 θήσει ἢ λογίζομαι τολμῆσαι, ἐπίτινας τοὺς
 λογιζομένους ἡμᾶς, ὡς κατὰ σάρκα περι
 πατοῦντας, ἐν σαρκὶ ἢ περιπατοῦντες οὐκ
 κατὰ σάρκα στρατευόμεθα. τὰ ἢ ὅπλα τῆς στρα
 τείας ἡμῶν οὐ σαρκικά, ἀλλὰ δωατὰ τῶ θεῷ
 πρὸς καθάρεισιν ὀχυρωμάτων, λογισμοὺς κα
 θαιρουῖντες, κη πᾶν ὑψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ
 τ' γνώσεως τοῦ θεοῦ, καὶ ἀιχμαλωτίζοντες
 πᾶμ νόημα

& messurus est, & qui seminat in benedi
 ctionibus, in bñdictionib⁹ & messurus ē
 unusq; secundū propositū cordis, nō
 ex molestia aut ex necessitate. Nā hilarē
 datorē diligit deus. Potens est autē deus
 efficere, ut totū beneficiū ī uos exuberet,
 ut in oibus oēm sufficientiā habentes, ex
 uberetis in omne opus bonū, quēadmo
 dum scriptū est. Disperfit dedit pauperi
 bus, iusticia eius manet in sæculū. Porro
 q suppeditat femināti, & panē ī cibū sup
 peditet, & multiplicet sementē uestrā, &
 augeat puētū iusticiæ uestræ, ut in oibus
 locupletemini, in oēm simplicitatē, quæ p
 uos efficit, ut gratiæ agantē deo. Nā fun
 ctio huius ministerij, nō solū supplet ea
 q̄ defunt sanctis, uerū etiā exuberat, in
 hoc, quod per multos agātur gratiæ deo,
 qui per probationē ministerij huius, glo
 rificant deū, in obedientia consensus ue
 stri, in euāgeliū Christi, & simplicitate cō
 municationis in illos, & in omneis, & in il
 lorum oratione pro uobis, qui desyderāt
 uidere uos, propter eminentē gratiā dei
 in uobis. Gratia autē deo super inerrabili
 suo munere. Caterū ipse ego paul⁹, ob
 secro uos, per lenitatē & mansuetudinē
 Christi, qui iuxta faciē quidē humilis sū
 inter uos, absens tamen audax sum erga
 uos. Rogo autē uos, ne præsens audeā ea
 fiducia, q̄ existimor audax fuisse in quos
 dam, qui putant, nos ueluti secundū car
 nem ambulare, nā in carne ambulantes,
 nō secundum carnem militamus. Siqui
 dem arma militiae nostræ non carnalia,
 sed potentia deo, ad demolitionem mu
 nitionum, quibus munitiones demoli
 mur, & omnē celsitudinem, quæ sustollit
 aduersus scientiā dei, & captiuā ducimus
 omnem

X

ἡμῶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ, ἣν
 ἐν ἑτοίμῳ ἔχοντες, ἐκδ' ἰκῆσαι πᾶσαν πα-
 ρακοῦν, ὅταν πληρωθῆ ἡμῶν ἡ ὑπακοή. τὰ
 κατὰ πρόσωπον βλέπει. Εἰ τις ἐπέποιθεν
 ἐαυτῷ Χριστοῦ εἶναι, τὸ τοιοῦτον λόγιζέσθω πά-
 λιμ' ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅτι καθὼς αὐτὸς Χριστοῦ,
 οὕτως ἡ ἡμεῖς Χριστοῦ, εἴ μὴ ἡμεῖς περὶ
 ἡμῶν, ἡμεῖς ἔδωκεν ὁ κύριος ἡμῶν, ἡμεῖς οἰκοδο-
 μῆν, ἡμεῖς οὐκ εἰς καθαιρεσὶν ἡμῶν, οὐκ καταιχυν-
 θήσομαι, ἵνα μὴ δόξω ὡς ἄν ἐκφοβῆ ἡμᾶς
 διὰ τῶν ἐπιστολῶν, ὅτι αἱ μου ἐπιστολαὶ φη-
 σὶ βαρεῖαι καὶ ἰσχυραὶ, ἡ δὲ παρουσία τοῦ σώ-
 ματος ἀδελφῶν, καὶ ὁ λόγος ἡμεῶν ἡμεῖς.
 τὸ τοιοῦτον λόγιζέσθω ὁ τοιοῦτος, ὅτι οἱ ἐσμεν
 ὡς ἄν ἡμεῖς ἐπιστολῶν ἀπόντες, τοιοῦτοι ἡμεῖς
 παρόντες ὡς ἄν ἔργῳ. οὐ γὰρ τοιοῦτον ἔργον
 κρῖναι ἢ συγκρῖναι ἑαυτοὺς τισὶ ἄλλοις ἑαυ-
 τοῦς σιωπῶντων, ἀλλὰ αὐτοῖς ἐν ἑαυτοῖς
 ἑαυτοὺς μετροῦντες, καὶ συγκρίνοντες ἑαυ-
 τοὺς ἑαυτοῖς, οὐ συνίσθιν. ἡμεῖς ἡμεῖς οὐκ
 ἡμεῖς καυχώμεθα, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέ-
 τρον τοῦ κανόνος ὅν ἐμερίσθη ὁ θεὸς ἡμῶν
 μέτρον ἐφικέσθαι ἄχρι καὶ ἡμῶν. οὐ γὰρ
 ὡς μὴ φικνούμενοι εἰς ἡμᾶς, ὑπερ ἑκ-
 τίνου ἑαυτοῦ. ἄχρι γὰρ καὶ ἡμῶν,
 ἐφάσασθαι ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χρισ-
 τοῦ, οὐκ εἰς τὰ ἡμεῖς καυχώμενοι ἐν
 ἀλλοτρίοις κόποις, ἐλπίζοντες ἔχοντες ἀνέ-
 νομίας τῆς πίστεως ἡμῶν ἐν ἡμῶν, με-
 γαλωδῆναι, κατὰ τὸν κανόνα ἡμῶν, εἰς
 περιστάσιν, εἰς τὰ ὑπερέκεινα ἡμῶν εὐαγ-
 γελίσασθαι, οὐκ ἐν ἀλλοτρίῳ κανόνι εἰς τὸ
 ἑτοίμα καυχῆσθαι, ὁ δὲ καυχώμενος ἐν
 κυρίῳ καυχάσθω. οὐ γὰρ ὁ ἑαυτὸν σιω-
 πῶν ἐκείνος, ὅτι δόκιμος, ἀλλ' ὁ κύ-
 ριος σιωπῶν. οφελον ἀνεί-
 χεσθὲ μου μικρὸν τῆ ἀφροσύνη. ἀλλὰ
 καὶ ἄ. ἐχέσθαι με. Ζηλοῦ ἡμᾶς θεοῦ ζήλω,
 ἡμεῖς ἡμεῖς

omnē cogitationē, in obedientiā Christi,
 & in promptu habemus uindictā in om-
 nem obedientiā, cū impleta fuerit uestra
 obedientiā, Quae in cōspectu sunt uide-
 te. Si quis de seipso cōfidit, quod Christi sit
 illud rursum perpendat ex seipso, quod
 quēadmodum ipse Christi est, ita & nos
 Christi sumus. Nam si & amplius quip-
 piam gloriē de potestate nostra, quā de-
 dit dñs nobis, in ædificationem, & nō in
 destructionem uestri, nō pudeam, ne ui-
 dear, ceu perterrefacere uos p epistolas.
 Nā epistolae quidē inquit, graues sunt
 & robustae, at praesentia corporis infirma
 & sermo contēptus. Hoc reputet, q istius/
 modi est, qd q̄les sumus sermōe, p epl̄as
 cū absumus, tales sum⁹, & cū adsum⁹, fa-
 cto, nō em̄ audemus inferere, aut cōferre
 nosipfos cū quibsdā, q seipfos cōmendāt,
 sed ipsi inter sese seipfos metiētes, & com-
 parantes semet sibi, nō intelligūt. At nos
 nō in imēsū gloriabimur, uerū iuxta mē-
 surā regulae, q̄ partitus est nobis de⁹, mē-
 sura pertingendi etiam usq; uos. nō em̄
 quasi non pertingamus usq; ad uos, ex-
 tendimus nosipfos supra modum. Nam
 usq; ad uos quoq; peruenimus in euan-
 gelio Christi, non in immensum glorian-
 tes in alienis laboribus, sperantes futurū,
 ut subolefcente fide, in uobis magnifice-
 mur, iuxta regulā nostram, in exuberan-
 tiam, ut ihs quoq; regionibus quae ultra
 uos sunt euangelizem, nō in aliena regu-
 la, ut de his q̄ parata sunt gloriemur, sed
 qui gloriat̄ in dño gloriatur. Nō em̄ qui
 seipsum cōmendat, ille p̄batus est, sed is
 quē dñs cōmendat. Utinā tolerassetis
 me paulisp̄ in insipiētia mea, imo & suffer-
 tis me, nā zelotipus sū erga uos, dei zelo.

XI

Adiunxi

ἡ μυσάμω γὰρ ὑμᾶς ἐνὶ ἀνδρὶ παρθένω
 ἀγνῶ παρὰ τῆς ἑσθίας τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ. φοβοῦμαι
 δὲ μή πως ὡς ὁ Ἰσραὴλ ἐναρθῆναι τῆς
 πανοργίᾳ αὐτοῦ, οὕτως φθαρῆ τὰ νοήματα
 ὑμῶν, ἀπὸ τῆς ἀπλότητος φθίει εἰς τὸν ΧΡΙ-
 ΣΤΟΝ. **Εἰ μὲν ἴδὲ ἐρχόμενος ἔλαβον ἰη-**
σοῦν κηρύσσει, ὃν οὐκ ἐκηρύξαμεν, ἢ πνεύ-
μα ἕτερον λαμβάνειται, ὃ οὐκ ἐλάβετε, ἢ ἐνο-
γέλιον ἕτερον, ὃ οὐκ ἐδέξαθε, καλῶς ἠνεί-
χεσθε. λογίζομαι γὰρ μηδὲν ὑσερκέναι
πλὴν ὑπὲρ λίαν ἀποδόλω. εἰ δὲ ἴδῃ τῆς
τοῦ λόγου, ἀλλ' οὐ τῆς γνώσεως, ἀλλ' ἐν σωτῆ-
ρι φανερῶς εἴνετε ἐν πάσι εἰς ὑμᾶς.
 Ἡ ἀμαρτία ἰσοίσηται ἑαυτῶν ταπεινῶν,
 ἵνα ὑμεῖς ὑψωθῆτε, ὅτι διαρῆ τὸ τοῦ θε-
 οῦ εὐαγγελίον ἐκκλησίᾳ ὑμῶν; ἀλ-
 λας ἐκκλησίας ἐσύλησα, λαβὼν ὀφώντιον
 πρὸς πῶν ὑμῶν διακονίαν, Ἐ παρῶν πρὸς
 ὑμᾶς καὶ ὑσερκεῖς οὐ κατενάρκησα οὐδεὶ
 νόσ, τὸ γὰρ ὑσερκμά μου προσανεπλήρω-
 σαρ ὁ δὲ δελφοὶ ἐλθόντες ἀπὸ μακεδονί-
 ας, καὶ ἐν παντὶ ἄβαρῆ ὑμῶν ἐμαυτῶν ἐτή-
 ρησα καὶ τηρήσω. **Εἰς ἡ ἀλήθεια ΧΡΙΣΤΟΥ**
ἐν ἐμοί, ὅτι ἡ καύχησις αὐτῆ, οὐ φραγήσε-
ται εἰς ἐμέ ἐν τοῖς κλίμασι τῆς ἀχαΐας.
 διὰ τί; ὅτι οὐκ ἀγαπῶ ὑμᾶς; ὁ θεὸς δι-
 δειρ. ὁ δὲ ποιῶ, καὶ ποιήσω, ἵνα ἐκκόψω
 πῶν ἀφορμῆν, τῶν δελόντων ἀφορμῆν,
 ἵνα ἐν ᾧ καυχῶνται ἐνριδῶσι καθὼς καὶ
 ἡμεῖς. **Οἱ γὰρ τοιοῦτοι ψευδαπόστολοι, ἐρ-**
γάται δόλοιο μεταχηματίζόμενοι εἰς ἀ-
ποδόλους ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ οὐ δαυμασῶν, ἀν-
τὸς γὰρ ὁ σατανᾶς μεταχηματίζεται εἰς
ἄγγελον φωτός, οὐ μέγα οὖν, εἰ καὶ διὰ
κονοὶ αὐτοῦ μεταχηματίζονται. ὡς διὰ
κονοὶ δικαιοσύνης, ὡς τὸ τέλος ἔσαι κατὰ
τὰ ἔργα αὐτῶν, πάλιν λέγω, μή τις με
δοξῆ ἀφρονα εἶπαι, εἰ δὲ μή γε, καὶ ὡς ἀ-
φρονα δέξαθε με, ἵνα μὴ κρόντι καὶ γὰρ
 καυχῆσωμαι

Adiunxi enim uos uni uiro, ut uirginem
 castam exhiberetis Christo, sed metuo,
 ne qua fiat, ut quemadmodum serpens Euā
 decepit in uersutia sua, ita corrumpant
 sensus uestri, a castitate, quae erat erga Chri-
 stū. Nā si is, qui uenit aliū Iesū p̄dicat, quē
 nō p̄dicauimus, aut si sp̄m aliū accipitis,
 quē nō accepistis, aut euāgeliū aliud, quod
 non accepistis, recte sustinueritis. Arbi-
 tror enim me nihilo inferiorē fuisse eximijs
 ap̄s. Ceterū licet imperit⁹ sim sermōe,
 nō tñ sciētia. Vex ubiq; manifesti sum⁹
 i oibus erga uos. Nū illud peccaui, quod
 me ipsum humiliarim, ut uos exaltarem
 ni? quod gratuito euāgeliū dei p̄di-
 cauerim uobis? Ceteras ecclesias dep̄da-
 tus sum, accepto ab illis stipēdio, quo uo-
 bis inferuērem. Et cū apud uos essem, &
 egerem, nō onerosus fui cuiq; . Nam in-
 digentiam meā supplēuerunt fratres, qui
 uenerāt a Macedonia. & in omnibus sic
 me seruabā, ne cui essem onerosus, atq;
 ita seruabo, est ueritas Christi in me, quod
 haec gloriatio nō interrumpetur in me, in
 regionibus Achaia. Quapropter? An
 quod non diligā uos? Deus nouit. Verū
 quod facio, idem & faciam, ut amputē oc-
 casionem, ijs qui cupiunt occasionē, ut in
 eo de quo gloriantur, reperiantur, quem
 admodum & nos. Siquidem istiusmodi
 pseudo apostoli, operarij dolosi sunt. sū-
 pta p̄sona apostolorū Christi, atq; haud
 mirū, quandoquidē ipse satanas tran-
 sformatur in angelū lucis. Nō magnū est
 igit, si & ministri illius, personā in se trā-
 ferūt, quasi sint ministri iusticiā, quorū fi-
 nis erit iuxta opera eorū. Iterū dico ne quis
 me putet insipientē esse, alioq; & ut insipientem
 accipite me, ut paululū quiddā & ego
 glorier

καυχῆσώμαι, ὃ λαλῶ, οὐ λαλῶ, κατὰ κύριον,
 ἀλλ' ὡς ἐν ἀφροσύῃ, ἐν ταύτῃ τῇ ὑπερσῶφ
 ρῖ καυχῆσεως, ἐπεὶ πολλοὶ καυχῶνται κα
 τὰ πλὴν σάρκα, καὶ γὰρ καυχῆσομαι. ἡδέως
 γὰρ ἀνέχεσθε τῶν ἀφρόνων, φρόνιμοι ὄντες,
 ἀνέχεσθε ἅ, ἢ τις ὑμᾶς καταδύλοῖ, ἢ τις κα
 τεδίει, ἢ τις λαμβάνῃ, ἢ τις ἐπαίρει, ἢ τις
 ὑμᾶς εἰς πρόσωπον δέξῃ, κατὰ ἀτιμίαν λέ
 γω, ὡς ὅτι ἡμεῖς ἠδενήσαμεν, ἐν ᾧ δ' ἀντις το
 μᾶ, ἐν ἀφροσύῃ λέγω, πλὴν καὶ ὡς, ἐβραῖοί
 ἐσὶ, καὶ γὰρ ἰσραηλιταὶ ἐσὶ, καὶ ὡς, ὡς ἔμαθα
 βραβὰμ ἐσὶ, καὶ γὰρ, διάκονοι ΧΡΙΣΤΟΥ ἐσὶ,
 παραφρονῶν λαλῶ, ὑπὲρ ἐγώ. ἐν κόποις
 περισσώτερος, ἐν πληγαῖς ὑπερβαλλόντως,
 ἐν φυλακαῖς περισσώτερος, ἐν θανάτοις πλ
 λάκις, ἐν ὀϊουδαίω πεντάκις τεσσαράκον
 τα, παρὰ μίαν ἑλαβον, τρις ἐξ ἑσθ' ἰδὲ
 ἄσπεξ ἐλιθάσθην, τρις ἐνανάγκασα, νυχθί
 μιζον ἐν τῷ βυθῷ σπεοίκα, ὁδοιπορίαις
 πολλάκις, κινδύοις ποταμῶν, κινδύοις
 λησῶν, κινδύοις ἐκ γένους, κινδύοις ὁ
 ἐθῶν, κινδύοις ἐν πόλει, κινδύοις ἐν ἐρη
 μίᾳ, κινδύοις ἐν θαλάσσῃ, κινδύοις ἐν
 ψευδ' ἀέλφοις, ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυ
 πνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ καὶ δίψῃ, ἐν κρύ
 τείαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητῃ,
 χωρὶς τῶν παρεκτός, ἢ ἐπισύστασίς μου
 ἢ καθ' ἡμέραν, ἢ μερίμνα πᾶσῶν ἡμῶν ἐκκλη
 σίῳν. τίς ἀδενῆ, καὶ οὐκ ἀδενῶ; τίς σκανδα
 λίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι. ἢ καυχᾶσθ
 ῆ, τὰ τῆς ἀδενείας μου καυχῆσομαι.
 ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἸΗΣΟΥ ΧΡΙ
 ΣΤΟΥ ἰδὲ μ' ὡμ' ἐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶ
 νας, ὅτι ὅν ψευδομαί, ἐν δαμασκῷ ὁ ἐθνά
 ρχος ἀρετὰ τοῦ βασιλέως, ἐφρόνησεν τὴν
 δαμασκῶν πόλιν, πιάσαι με δέλω, καὶ
 καὶ διὰ θυρίδος ἐν σαργάμῃ ἐχαλάσθην
 διὰ τῆς τείχεος, καὶ ἐξέφυγον τὰ χεῖρας αὐτοῦ.
 καυχᾶσθ' ἢ οὐ συμφέρει μοι, ἐλέυσόμαι. ἢ
 εἰς ὀπίσθιας

glorier. Quod dico, nō dico, secū dū dñm
 sed uelut in insipiētia. in hoc argumentō
 gloriationis. Qñquidē multi gloriant' se
 cundū carnē. & ego gloriabor. libēter em̄
 suffertis insipiētes, cū sitis sapiētes. suffer
 tis em̄, si qs uos in seruitutē adigit, si quis
 exedit, si qs accipit, si qs attollit sese, si qs
 uos i faciē cedit, iuxta cōtumeliā loquor.
 p̄inde quasi nos infirmi fuerimus, sed in
 quocunq; audet aliquis (in insipientia lo
 quor) audeo & ego. Hebrai sunt, & ego.
 Israhelita sūt, & ego. Semē Abrahæ sūt,
 & ego. Ministri Christi sunt, delirans lo
 quor, plus ego. In laboribus copiosius, in
 uerberibus supra modum, in carceribus
 abundantius, in mortibus frequenter. A
 Iudæis quinquies quadragenas plagas
 una minus accepi. Ter uirgis cesus fui, se
 mel fui lapidatus, ter naufragium feci, nō
 ctem ac diem in pfundo egi, in itinerib⁹
 sæpe, in periculis fluminū, periculis latro
 num, periculis ex genere, periculis ex gen
 tibus, periculis in ciuitate, periculis in de
 serto, periculis in mari, periculis i falsis fra
 tribus, in labore & molestia, in uigilijs sæ
 pe, in fame & siti, in ieiunijs sæpe, in frigo
 re & nuditate, p̄ter ea q̄ extrinsecus acci
 dūt, cōspiratio i me quotidiana. Sollicitu
 do de oibus ecclesijs. Quis infirmatur, &
 ego nō infirmor? Quis offenditur, & ego
 nō uror? Si gloriari oporteat, de his q̄ in
 firmitatis meæ sūt gloriabor. Deus &
 pater dñi Iesu Christi, qui est bñdict⁹ in
 sæcula, nouit, qd' nō mētiar. In Damasci
 ciuitate, plebis p̄fectus Aretæ regis excu
 bias posuerat, in Damascenoz urbe, cu
 piēs me cōphendere, & p fenestrā in spor
 ta demissus fui p mœnia, & effugi man⁹
 ei⁹. Gloriarī sane nō expedit, ueniā enim
 ad uisiones

XII

εἰς ὁππασίας ἢ ἀποκαλύψεως κυρίου. οἶδα ἂν
 θρωπὸν ἐν Χριστῷ πρὸ ἑτῶν δεκατεσσάρων,
 εἴτε ἐν σώματι, οὐκ οἶδα, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος,
 οὐκ οἶδα, ὁ θεὸς οἶδεν, ἀρῶμαι ἐνταῦθα τὸν τοιοῦτον
 ὄντα ἕως τρίτου οὐρανοῦ, ἢ οἶδα τὸν τοιοῦτον
 ἀνθρώπου, εἴτε ἐν σώματι, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώ-
 ματος, οὐκ οἶδα, ὁ θεὸς οἶδεν, ὅτι ἠρπάσθη
 εἰς τὸν παράδεισον, ἢ ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα,
 ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι. ὑπὲρ τοιο-
 ούτου καυχῆσομαι, ὑπὲρ δὲ ἑμαυτοῦ οὐκ
 καυχῆσομαι, εἰ μὴ ἐν ταῖς ἀδυνείαις μου.
 Ἐὰν γὰρ δελήσω καυχῆσαομαι, οὐκ ἔσοι-
 μαί ἄφρων, ἀλλήθευ γὰρ ἔρω, φείδομαι δὲ,
 μή τις εἰς ἐμὲ λογίσκται, ὑπὲρ ὃ βλέπε-
 με, ἢ ἀκούσῃ τίθῃ ἐμοῦ. καὶ τῆ ὑπερβολῆ
 τῶν ἀποκαλύψεων, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι ἐ-
 δόθη μοι σκόλοψ τῆ σαρκί, ἀγγελος αἰῶν,
 ἵνα με κολαφίσῃ, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι. ὑπὲρ
 τούτου ἔξω, τὸν κύριον παρεκάλεισα, ἵνα ἀπὸ
 ἀπὸ ἐμοῦ, ἢ ἐρηκέ μοι, ἀρκῆ σοι ἡ χάρις μου. ἢ
 γὰρ δῶνάμις μου, ἐν ἀδυνείᾳ τελουῖται. ἴδισα
 οὐ μᾶλλον καυχῆσομαι ἐν ταῖς ἀδυνείαις
 μου, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμὲ ἡ δῶνάμις τοῦ
 Χριστοῦ. διὸ ἐνδοκῶ ἐν ἀδυνείαις, ἐν ὕ-
 βρεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν διωγμοῖς, ἐν σενο-
 χωρίαις ὑπὲρ Χριστοῦ. ὅταν γὰρ ἀδενῶ,
 τότε δῶνάτος εἰμι. γέγονα ἄφρων καυχώ-
 μου. ὑμεῖς με ἠναγκάσατε, ἐγὼ γὰρ
 ἄφελος ὑφ' ὑμῶν σωίσασθαι. οὐδὲν γὰρ
 ὑπέσκησα ἢ ὑπὲρ λίαν ἀποσολῶν, εἰ καὶ
 οὐδὲν εἰμι. τὰ μὲν σημεῖα τοῦ ἀποσολῆ
 κατεργάσθη ἐν ἡμῖν, ἐμὴ πάση ὑπομονῇ, ἐμ
 σημείοις καὶ τέρασιν, καὶ διωάμεσι. τί γὰρ
 ὄζειν ὃ ἠπῆθηκε ὑπὲρ τὰς λοιπὰς ἐκκλησί-
 ας; εἰ μὴ ὅτι αὐτὸς ἐγὼ, οὐκ κατενάρκησα
 ὑμῶν; χαρίσαοθέ μοι πῶς ἀδικίαν λάβω.
 ἰδοὺ τρίτον εἰ τοίμως ἔχω ἐλθῆν πρὸς ὑμᾶς,
 ἢ οὐ καταναρκήσω ὑμῶν. οὐ βῆ καὶ τὰ ὑμῶν,
 ἀλλ' ὑμᾶς, οὐ εἰ ὀφείλῃ τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι
 διασαυρίζεσθαι.

ad uisiones & reuelationes dñi. Scio ho-
 minem in Christo, ante annos quatuor
 decim, an in corpore, nescio, an extra cor-
 pus nescio, deus nouit, raptū huiusmodi
 usq; in tertiū cælū. & scio huiusmodi ho-
 minem, an in corpore, an extra corp⁹, ne-
 scio, deus nouit, qd raptus fuerit in pa-
 radisum, & audierit arcana uerba, q̄ fas
 nō sit homini loq. Super huiusmodi ho-
 mine gloriabor, de meipso uero non glo-
 riabor, nisi in infirmitatibus meis. Nā si
 uoluerō gloriari, nō ero insipiens, uerita-
 tem em̄ dicā, sed parco uobis, ne quis in
 me cogitet, supra id quod uidet esse me,
 aut quod audit ex me. Et ne excellētia re-
 uelationum, supra modū efferrer, datus
 fuit mihi stimulus p carnē, nuncius fata-
 næ, ut me colaphis cederet, ne supra mo-
 dum efferrer. Super hoc ter dñm rogauī,
 ut discederet a me, & dixit mihi. Sufficit
 tibi gratia mea. Nam fortitudo ^{mea} in in-
 firmitate pficitur. Libētissime igit pot⁹
 gloriabor in infirmitatib⁹ meis, ut inha-
 bitet in me fortitudo Christi. Quāobrē
 placeo mihi ī infirmitatib⁹, in cōtumeliis,
 in necessitatib⁹, in psecutionib⁹, ī anxietā-
 tibus p Christo. Cū em̄ infirm⁹ sum, tūc
 robustus sum. Fact⁹ sū insipiēs glāndo.
 Vos me coegistis, nā ego debui a uobis
 cōmēdari. Nulla em̄ in re inferior sui sū-
 mis apls, tametsi nihil sum. Signa quidē
 apli pacta fuerūt inter uos, ī omni patiē-
 tia, & signis & pdigñs, & potētib⁹ factis.
 Nā in quofuistis iteriores ceteris ecclijs;
 nisi qd ipse ego, nō fuerim uobis onero-
 sus: Cōdonate mihi hāc iuriā. Ecce uer-
 tio ppēsus aio sū, ut ueniā ad uos, & nō
 ero uobis onerosus. Nō em̄ q̄ro q̄ uestra
 sūt, sed uos. Nō em̄ debēt filij parētibus
 reponere

θησαυρίζω, ἀλλ' οἱ γονεῖς τῆς τέκνοιο, ἐγὼ δὲ ἡδύς αὐτῶν λαπαυήσω, καὶ ἐκδοπαυήσω, καὶ ὑπερβαύω ἡμῶν, εἰ καὶ ὑπερβαύω τέρως ὑμᾶς ἀγαπῶν, ἢ ἡμῶν ἀγαπῶμαι. ἔσω δὲ, ἐπὶ οὐ κατεβάρισσα ὑμᾶς, ἀλλ' ὑπερβαύω παυοῦργασ, δ' ὅλα ὑμᾶς ἔλαβον. μή τινα ὡς ἀπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς, δι' αὐτοῦ ἔωλεονέκτησα ὑμᾶς, παρεκάλεσα τῆσιν, καὶ σωμαπέσιλα τὸν ἀδελφόν. μή τι ἔπλεονέκτησα ὑμᾶς τῆσιν, οὐ τῶν αὐτῶν πνεύματι περιπατήσαμαι, οὐ τοῖς αὐτοῖς ἴχνησι, πάλιν δοκέετε, ὅτι ὑμῶν ἀπολογούμεθα, κατ' ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν. τὰ δὲ πάντα ἀγαπήκοι, ὑπερβαύω ὑμῶν οἰκοδομῆς. φοβοῦμαι γὰρ, μή πως ἔλω, οὐχ' οἷους θέλω, ἔνυρ ὑμᾶς, καὶ γὰρ ἔνυρ ἔλω ὑμῶν, οἷον οὐ θέλετε, μή πως ἔρις, ζήλοι, θυμοί, ἐριθῆαι, καταλαλιά, ἰθυρσιμοί, φησῶσα, ἀκαταστασία, μή πάλιν ἔλθόνταί με, ταπαρώσῃ ὁ θεός μου πρὸς ὑμᾶς, καὶ πνευθήσω πολλοὺς ἢ πρὸς μαρτυκώτων, καὶ μή μετανοήσαντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ πορνείᾳ, καὶ ἀσελγείᾳ ἢ ἔπρᾶξαν. τριτόν τοῦτο ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς, ἐπὶ σῶματός ἐν ὁ μαρτυκώτων καὶ ἔριτων, σαθῆσεται πᾶν ἔνυρ, προεῖρηκα καὶ προλέγω, ὡς παρῶν τὸ δεύτερον, καὶ ἀπὸ νῦν γράφω τῆσιν προμαρτυκώσι, καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν, ὅτι ἐὰν ἔλθω εἰς τὸ πάλιν, οὐ φείσομαι.

Ἐπει δὲ δοκίμῶν ζητᾶτε τὸν ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ, ὃς εἰς ὑμᾶς οὐκ ἀδινῆ, ἀλλὰ δυνάτις ἐν ὑμῶν, καὶ εἰ ἐσαυρώθη ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῆ ἐκ δυνάμεως θεοῦ, καὶ εἰ ἡμῶν ἀδινῶν ἢ ἐν αὐτῶν, ἀλλὰ ζῆσόμεθα σὺν αὐτῶν, ἐκ δυνάμεως θεοῦ, εἰς ὑμᾶς, ἑαυτοὺς παρᾶζετε, εἰ ἐσὲ ἐν τῇ πίστει, ἑαυτοὺς δοκιμάζετε, ἢ οὐκ ἐπιγινώσκετε ἑαυτοὺς, ὅτι ἰησοῦς Χριστὸς ἐν ὑμῶν ὄσιν; εἰ μή τι ἀδὸ ἡμοῖ ἐσε. Ἐλπίζω δὲ, ὅτι γινώσεσθε, ὅτι ἡμῶν οὐκ ἐσμεν

reponere, sed filijs parētes. Ego uero libētissime impendā, & expēdar p aiabus uestris, licet uberius uos diligēs, minus diligar. sed esto, ipse nō grauauī uos, uex cū esse astut⁹, dolo uos cæpi. Nū per quecūq; eorum quos misi ad uos, expilauī uos? Rogauī Titū, & una cū illo misi fratē. Nūquid a uobis extorsit Titus? An nō eodē spū ambulauim⁹? An nō ἡsdē uestigijs? Rursum arbitramini, qđ nos uobis excusemus? In conspectu dei, in Christo loquimur, sed oīa charissimī p uestri ædificatione. Nā metuo ne qua fiat, ut si uenero, nō q̄les uelim repīam uos, & ego repiar uobis, qualē nolitis, ne quomodo sint cōtētiōes, æmulatiōes, iræ, cōcertationes, oblocutiones, susurratiōes, tumores, seditiones. Ne iterū ubi uenero, humiliet me deus meus apud uos, & lugeā multos eorū, q̄ ante peccauerint, & nō egerint pœnitentiā, super immūdia & fornicatiōe, & ipudiciā quā patrarūt. Hic tertius erit aduētus meus ad uos. in ore duorū testium, aut triū, cōstituet omne uerbū. Prædixi uobis & prædico, ut præsens cū essem iterum, ita & absens nunc scribo ἡs, qui ante peccauerunt, & reliquis omnibus, quod si uenero denuo, non parcā. Qñquidē experimētū quæritis in me loquentis Christi, qui in uos non est infirmus, sed potēs est in uobis. Nam quamuis crucifixus fuit ex infirmitate, uiuit tamen ex uirtute dei. Nam & nos infirmi sumus in illo, sed uiuemus cum illo, ex uirtute dei, erga uos. Vosipfos tentate, num sitis in fide, Vosipfos probate. An nō cognoscitis uosmetipfos, quod Iesus Christ⁹ in uobis est? Nisi sicubi reprobī estis, at spero uos cognituros, quod nos nō sum⁹

XIII

g nō sum⁹

ὄνκ ἔσμεν ἀδόκιμοι. εὐχόμεθα δὲ πρὸς τὸν θεόν, μὴ ποιῆσαι ὑμᾶς κακὸν μηδὲν, ὅχι ἵνα ἡμεῖς δόκιμοι φανώμεθα, ἀλλ' ἵνα ὑμεῖς τὸ καλὸν ποιῆτε, ἡμεῖς δὲ ὡς ἀδόκιμοι ὄμοι. οὐ γὰρ δυνάμεθα τὴν κατὰ φύσιν ἀληθείαν, ἀλλ' ὑπὲρ φύσιν ἀληθείας. χάρισμα ἔσται ἡμεῖς ἀδυνάτοι, ὑμεῖς δὲ δυνατοὶ ἦτε. τοῦτο δὲ εὐχόμεθα, πλὴν ὑμῶν κατὰ ἐπιθυμίαν. διὰ τοῦτο ταῦτα ἀπομνημονεύω, ἵνα μὴ παρῶν, μὴ ἀποτόμως γένοιτο, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν, ἢ ἔδωκέ μοι ὁ κύριος εἰς οἰκοδομίαν, ἢ ὄνκ εἰς καθάρσιν. λοιπὸν ἀδελφοί, χαίρειτε, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν, ἢ ἀκαταστάτως, ὡς ἀπὸ φρονήσεως, ἐρρηκνέτε, ἢ ὁ θεὸς τὸ ἀσάπην ἢ εἰρήνης ἔσται μετ' ὑμῶν. ἀσπάζονται ἀλλήλους ἐν ἀγάπῃ. οἱ πάντες, ἢ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἢ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ, ἢ ἡ κοινωσία τοῦ ἁγίου πνεύματος, μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

nō simus reprobi. Opto autē apud deū, ut ne quid mali faciatis, nō quo nos pba ti appareamus, sed ut uos, qd' honestū ē faciatis, nos uero ueluti reprobi simus. Nō em̄ possumus quicq; aduersus ueritatem, sed p ueritate. Gaudemus em̄ cū nos infirmi fuerimus, uos autē ualidi fueritis. Hoc autē insuper optamus, nēpe uestram integritatem. Propterea, hęc absens scribo, ne cū præsens fuero, rigidus sim, iuxta potestātē, quā dedit mihi dominus, in extructionē, & nō i destructio-nem. Quod superest fratres, ualete, integri estote, consolationem habete, unanimes sitis, in pace agite, & deus charitatis ac pacis, erit uobiscum. Salutate uos mutuo, in sancto osculo. Salutant uos sancti oēs. Gratia dñi Iesu Christi, & charitas dei, & cōmunicatio spiritus sancti, sit cum omnibus uobis. Amen.

Finis.

Epistolæ ad Corinthios secundæ. Missa fuit a Philippis, per Titum & Lucam.

Πρὸς Κορινθίους δευτέρα
Ἐγράφη ἀπὸ Φιλίππου διὰ τίτου Ἐλκᾶ.

Matthia ad galatas epistola pauli
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΠΑΥΛΟΥ.

ΤΑΥΤΗΝ ἔπιστέλλει ἀπὸ ῥώμης ἑωρακώς αὐτοῦ, ἢ δὴ καὶ διδάξας, ἢ δὲ πρόφασιν φησὶ ἔπιστολῆς αὐτῆς. διδάχθέντες καλῶς οἱ γαλάται παρὰ τοῦ ἀποστόλου, καὶ πιστεύσαντες γεννήσας εἰς τὸν Χριστόν, ἀποδημήσαντες τὸ ἀποστόλου, ὑψηλάδιστα παρὰ Ἰνῶν, ὡς περιτέμνεσθαι. ταῦτα τοίνυν μαθὼν ὁ ἀπόστολος, γράφει πρὸς αὐτοῦς, καὶ πρῶτον μὲν μαρτυρεῖ αὐτοῖς περὶ ἧς εἶχον πίσεως καὶ γεννήσας εἰς Χριστόν διὰ θέσεως, μέμφεται ὅμως ἀνοήτως πράξαντας, καὶ μεταβαλλομένους αὐτούς, ἔπειτα διαλαμβάνει περὶ τοῦ νόμου καὶ φησὶ κατὰ τὸν ἄβραάμ πίσεως, καὶ ἀποδείκνυσιν ἕκτε τοῦ νόμου, καὶ τῶν γυναικῶν τὸ ἄβραάμ, ἀλληγορήσας αὐτὰς, μέχρι καιροῦ διδόνου πλὴν σκιά, καὶ πλὴν περιτομῆς, καὶ ἀργῶν αὐτὰ λοιπὸν τῆς Χριστοῦ πρῶσας, καὶ οὕτως ἀποδείξας, πρᾶγμα λοιπὸν αὐτοῖς, μνηστικῶς προσέχευεν τὴν ἀπαίτησιν, ἀλλὰ μᾶλλον ἔχειν τὸν Χριστὸν πίσεως, καὶ γίνωσκον, ὅτι ἢ ἐν Χριστῷ χάρις κατὰς γὰρ τὴν ἡσάρκα περιτομῆς, οὕτως πάλιν εἰς τὰ ἦθη πρᾶξαισας καὶ διδάξας, τελειοτῆτι ἐπιστολῆς.

ARGVMENTMM.

GAlatæ sunt Græci. Hi uerbū ueritatis primū ab ap̄lo acceperunt, sed post discessū eius tētati sunt a falsis ap̄lis, ut in legem & circūcisionē uerterent. Hos ap̄ls reuocat ad fidē ueritatis, scribēs eis ab Epheso.

ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ.

EPISTOLA PAULI APOSTOLI
AD GALATAS.

ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος, οὐκ ἀπὸ
ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώ-
που, ἀλλὰ διὰ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙ-
ΣΤΟΥ, τοῦ θεοῦ πατρὸς, ἃ εἶ-
ρηναίως ἀντὶ ἐκ νεκρῶν, καὶ ὅτι
σὺ ἐμοὶ πάντες ἀδελφοί, τὰς ἐκκλησίαις
τῆς γαλατίας. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ
θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ,
ἃ δόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν,
ὅπως ἤλθεται ἡμᾶς ἐκ τοῦ σφαιρωτοῦ αἰ-
ῶνος πονηροῦ, κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ καὶ
πατρὸς ἡμῶν, ἃ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἁμῶν
αἰῶνων, ἀμήν. Θαναμάζω, ὅτι οὕτως ταχέως
μετατίθετε ἀπὸ τοῦ καλέσαι ὑμᾶς
ἐν χάριτι τοῦ εἰς ἕκαστον εὐαγγέλιον, ὃ
οὐκ ἔστι ἄλλο, εἰ μὴ ἡμεῖς εἰσὶν οἱ ταράσσον-
τες ὑμᾶς, καὶ θέλοντες μεταστῆσαι τὸ εὐαγ-
γέλιον τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ. ἀλλὰ ὅτι ἑὰν ἡμεῖς, ἢ
ἄγγελος ἢ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν,
παρ' ὃ εὐαγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔσο-
μεν. ἄρατι γὰρ ἀνθρώπους πείθω, ἢ τὸν
θεόν; ἢ ζητῶ ἀνθρώπους ἀρέσκων; εἰ γὰρ ἔτι
ἀνθρώπους ἠρέσκον, ΧΡΙΣΤΟΥ δ' οὐκ
ἔμην. γνωρίζω δὲ ὑμῖν ἀδελφοί, τὸ
εὐαγγέλιον τὸ εὐαγγελισθῆναι ὑπὸ ἐμοῦ, ὅτι
οὐκ ἔστι κατὰ ἀνθρώπου, οὐδὲ γὰρ ἐγὼ πα-
ρὰ ἀνθρώπου παρέλαβον αὐτὸ, οὐτε ἐδίδαχ-
θην, ἀλλὰ δι' ἀποκαλύψεως ἸΗΣΟΥ ΧΡΙ-
ΣΤΟΥ. ἠκούσατε γὰρ πῶς ἐμὴν ἀναστροφὴν
ποτε ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν
ἐδίωκα πῶς ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐπὸς ἔσθην
ἐναντίον, καὶ

PAulus apostolus, nō ab ho-
minibus, neq; per hominē,
sed p̄ Iesum Christū, & deū
patrē, q̄ suscitauit illū a mor-
tuis, & qui mecū sunt oēs fratres, ecclesijs
Galatiæ. Gratia uobis & pax a deo pa-
tre, & dño nostro Iesu Christo, qui dedit
seipsū p̄ peccatis nostris, ut eriperet nos
ex præsentī sæculo malo, iuxta uolunta-
tem dei & patris nostri, cui gloria in sæcu-
la sæculorum amen. Miror, quod adeo
cito trāfferamini, ab eo qui uocauit uos
in gratia dei, in aliud euangelium, quod
nō est aliud, nisi quod quidam sunt, qui
turbant uos, & uolūt subuertere euange-
lium Christi. Verum etiam si nos aut an-
gelus e cælo, prædicauerit uobis euange-
lium, præter id quod prædicauimus uobis,
anathema sit. Quēadmodū prædicimus,
& nunc iterum dico, si quis uobis prædi-
cauerit euangelium præter id quod acce-
pistis, anathema sit. Nunc enim utrum
homines suadeo, an deū? Aut quero ho-
minibus placere? Nam si hæcenus ho-
minibus placuissem, Christi seruus non
fuissem. Notū aut̄ uobis facio fratres, euā-
gelium quod prædicatū est a me, nō esse se-
cundū hoīem. Neq; em̄ ego ab hoīe acce-
pi illud, neq; didici, sed p̄ reuelationē Iesu
Christi. Audistis em̄ meā conuersationē
quondā in iudaismo, quod supra modū
persequer̄ ecclesiā dei, & expugnabam
g 3 illam

αυτῶν, καὶ προέκοπιστον ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ,
ὑπὲρ πολλοὺς σωκλικιώτας ἐν τῷ γενεῖ
μῶ, πρῶτος ἦν Ζηλωτῆς ὑπάρχων ἢ πᾶσι
ἑβραίων μὲν παρὰ δόξασιν, ὅτε ἡ ἐνδοκίμη, ὁ
θεός, ὁ ἀφορίσας με ἐκ κοιλίας μητρὸς
μου, καὶ καλέσας διὰ φιλίας χάριτος αὐτοῦ,
ἀποκαλύψαι τὸν ἥθρο αὐτοῦ ἐν ἐμοί, ἵνα
εὐαγγελίζωμαι αὐτῷ ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐθέως,
ὅπου προσανέμιλλω σαρκὶ καὶ αἵματι, ὅπου
ἀνήλθον εἰς Ἱερουσόλυμα πρὸς τοὺς πρῶτους
ἀποστόλους, ἀλλὰ ἀνήλθον εἰς ἀραβίαν, Ἐ
πάριον ὑπέστρεψα εἰς δαμασκόν. ἔπειτα με
τὰ ἕτη τρία ἀνήλθον εἰς Ἱερουσόλυμα ἰσορῆ
σαι πέντε, καὶ ἐπέμεινα πρὸς αὐτὸν ἡμέρας
δεκαπέντε. ἕτερον δὲ ἢ ἅπασαν ἀποστόλων οὐκ
ἴδον, εἰ μὴ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου.

Α δὲ γράφω ὑμῖν, ἵδού ἐνώπιόν τω θεῷ,
ὅτι οὐ ψεύδομαι. ἔπατα ἦλθον εἰς τὰ κλί
ματα φιλίας, Ἐ φιλίας κίλικίας. ἦμιλλω δὲ
ἀγνοῦμαι τῷ προσώπῳ ταῖς ἐκκλη
σίαις φιλίας Ἰουδαίας, ταῖς ἐν Χριστῷ. μόνον
ἡ ἀκούσας ἡσάμ, ὅτι ὁ διώκων ἡμᾶς ποτε,
νῦν εὐαγγελίζετο τῷ πᾶσι, ἢ ποτε ἐπόρθη,
καὶ ἐδόξαζον ἐν ἐμοί τὸν θεόν. Ἐπείτα διὰ
δεκαπενταετηρίων ἐπὶ πάλιν ἀνέβην εἰς Ἱερο
σόλυμα μετὰ βαρνάβαν, συμπαραλαβὼν καὶ
τίτον, ἀνέβην δὲ ἢ ἀποκαλύψιμ, καὶ ἀνεθέ
μιλλω αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον, ὁ κηρύσσω ἐν τοῖς
ἔθνεσιν, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς δοκοῦσι, μή πως
εἰς κενὸν τρέχω, ἢ ἔδραμον. ἀλλ' οὐδὲ τί
τος ὁ σὺν ἐμοί, ἔλλω ἂν, ἢ ναὶ κάθην περὶ
τμηθῆναι, διὰ δὲ τοὺς παρεσάκτους ψου
δαδελφούς, οἱ τινες πρῶτον ἀνέβην κατὰ σκο
πῆσαι τὴν ἐλδοθρία ἡμῶν, ἢ ἔχομεν ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἡμᾶς καταδουλώσων
ται, οἷς οὐδὲ πρὸς ὥραν ἐξαμύνη τῆ ὑποτα
γῆ, ἵνα ἡ ἀλήθεια τοῦ εὐαγγελίου διαμείνη
πρὸς ὑμᾶς. Ἀπὸ ἡ δὲ δοκοῦστων εἶναί
τε ὁρτοί ποτε ἡσάμ, ὅπου ἐμ μοι διαφέρῃ. πρὸ
σωπομ

illam, & proficiebā in iudaismo, supra mul
tos æquales meos in genere meo, cum ue
hementer essem studiosus paternarum
mearū traditionū. Ast ubi uisū fuit deo,
qui segregauit me ab utero matris meæ,
& uocauit per gratiā suā, ut reuelaret fi
lium suū in me, ut prædicarē illū in genti
bus, continuo, nō contuli cū carne & san
guine, neq; redij Hierosolymā ad eos q
ante me fuerant apostoli, sed abij in Ara
biam & denuo reuersus sum Damascū.
Deinde post annos tres redij Hierosoly
mā, ut uiderē Petrū, & mansi apud illum
dies quindecim. Aliū autē ex apostolis nō
uidi quēcūq;, nisi Iacobū fratrem dñi. Por
ro q̄ scribo uobis, ecce corā deo, non men
tior. Deinde ueni in regiones Syria & Ci
licia. Eram autē ignotus iuxta faciē, ecclē
sij̄s Iudæ, quæ erant in Christo. Sed tā
tum hic rumor apud illos erat, qui perfe
quebatur nos aliquando, nunc prædicat fi
dem, quā quondā expugnabat, & glorifi
cabant in me deū. Deinde post annos
quatuordecim, rursus ascendi Hierosoly
mā una cū Barnaba, assumpto simul
& Tito. Ascēdi autē iuxta reuelationē, &
contuli cū illis euangeliū, quod prædico in
ter gētes, sed priuatim ijs qui erant in pre
cio, ne quo modo in uanū currem, aut cu
curissem. Sed neq; Titus, qui mecū erat,
cū esset Græcus, cōpulsus fuit circumcidi,
propter obiter ingressos falsos fratres, q
subintroierāt, ad explorādū libertatē no
strā, quā habem⁹ i Christo Iesu, quo nos
in seruitutē adigerēt. Quibus ne ad tem
pus quidē cessimus, p̄ subiectionē, ut ue
ritas euāgelij permaneret apud uos. Ab
ijs autē, qui uidebātur aliquid esse, quales
aliquando fuerint, nihil mea refert. Per
sonam

ἄπομ' ἀνθρώπου θεός οὐ λαμβάνει. ἐμοὶ γὰρ
 οἱ δοκοῦντες, οὐδὲμ προσωθέντες, ἀλλὰ τῷ
 αὐτίκῃ, ἰδόντες, ὅτι πεπίθηναι τὸ εὐαγγέ-
 λιον ἐν ἀκροβυστίας, καθὼς πῆτρος ἐν πε-
 ριτομίᾳ, ὃ ἔργον ἔργησας πῆτρον εἰς ἀποστο-
 λὴν ἐν περιτομῇ, ἐνέγκασεν ἡ ἐμοίεῖς τὰ
 ἔθνη, καὶ γινόντες τὴν χάριν τὴν δωθεῖσαν
 μοι, ἰακώβος καὶ κηφᾶς ὁ ἰωάννης, οἱ δοκῶν-
 τες ἐνδοξοὶ εἶναι, διεξίτες ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ βαρ-
 νάβῃ κοινωνίας, ἵνα ἡμεῖς εἰς τὰ ἔθνη, αὐτοὶ
 δὲ εἰς τὴν περιτομὴν, μόνον τῶν πῶχων,
 ἵνα μνημονεύωμεν. ὃ καὶ ἐπορεύσασα αὐτὸ
 τοῦτ' ποιῆσα. οἳ δὲ ἤλθεμ πέτρος εἰς ἀν-
 τιόχεια, κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ ἀντέσω,
 ὅτι κατεγνωσμένος ἦμ. πρὸς τὸ ἄ ἐλθεῖν τι-
 νὰς ἀπὸ ἰακώβου, μετὰ τῶν ἔθνων συνήδιεμ,
 ὅτε δὲ ἤλθομ, ὑπέσθη ὁ ἀφώρισεν αὐτῶν,
 φοβούμενος τὸν ἐκ περιτομῆς, ὁ στυγε-
 κρῆσκα αὐτοῦ, καὶ ἄλοιποι ἰουδαῖοι, ὡς τε
 καὶ βαριάσας σωματῆρα αὐτῶν τῆ ὑποκρί-
 σι. ἀλλ' ὅτε εἶδον, ὅτι οὐκ ὀρθοποδοῦσι πρὸς
 τὴν ἀλήθειαν τὴν εὐαγγελίαν, εἶπον τῷ πέτρῳ,
 ἔμπροθεν πάντων. εἰ σὺ ἰουδαῖος ὑπάρ-
 χων, ἐθνικῶς ζῆς, καὶ οὐκ ἰσδαϊκῶς, τί τὰ ἔθνη
 ἀναγκάζεις ἰουδαΐσαι. ἡμεῖς φύσει ἰσδαῖοι
 καὶ οὐκ ἐθνικῶς ἁμαρτωλοὶ, εἰδότες, ὅτι οὐ
 δικαιούται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου, ἐὰν
 μὴ διὰ πίστεως ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. καὶ ἡμεῖς
 εἰς ΧΡΙΣΤΟΝ ἸΗΣΟΥΝ ἐπιστεύσαμεν, ἵνα δι-
 καιωθῶμεν ἐκ πίστεως ΧΡΙΣΤΟΥ, ὁ οὐκ ἐξ
 ἔργων νόμου, διότι οὐ δικαιωθήσεται ἐξ ἔρ-
 γων νόμου πᾶσα σὰρξ. εἰ δὲ ζῆντες δικαι-
 ωθῶμεν ἐν ΧΡΙΣΤῳ, ἐσθῆμον καὶ αὐτοὶ ἁ-
 μαρτωλοὶ, ἄρα ΧΡΙΣΤΟΣ ἁμαρτίας διάκο-
 νος; μὴ γένοιτο, εἰ δὲ κατέλυσα, ταῦτα πά-
 λιν διοκοδοῶ, παρὰ τὴν ἐμαυτὸν σωί-
 σην. ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμον ἀπέθανον,
 ἵνα διὰ ΧΡΙΣΤΟΥ σωεσάμεθα. ζῶν ὅ-
 οὐκ ἐτι ἐγὼ, ζῶν ἐν ἐμοὶ ΧΡΙΣΤΟΣ, ὃ ἔτι νῦν
 ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστι ζῶ τῆ τοῦ ἡοῦ τ' θεοῦ, τοῦ
 ἀπὸ πίστεως με καὶ πρὸς ἀπὸντες ἐαυτὸν ὑπὲρ
 ἐμοῦ

sonam hois deus nō accipit. Nā mihi qui
 uidebant esse in precio, nihil contulerūt,
 Imo cōtra, cū uidissent, mihi creditū fuissē
 euangeliū p̄putij, quē admodū Petro
 circumcisionis (Nā qui efficax fuit in Pe-
 tro ad aplatum circūcisionis, efficax fuit
 & in me, in gētes) cūq; cognouissent gra-
 tiam mihi datā, Iacobus & Cephas, & Io-
 hānes, qui uidebant esse colūnae, dextras
 dederunt mihi & Barnabæ societatis, ut
 nos in gētes, ipsi uero in circūcisionē, tan-
 tū ut pauperū memores essemus. in quo
 & diligēs fui, ut hoc ipsum facerē. Cū autē
 uenisset Petrus Anthiochiā, iuxta faciē il-
 li restiti, qd' rephēsus esset. Nā anteq; ue-
 nissent quidā a Iacobo, una cū gentibus
 sumebat cibū. Cū autē uenisset, subduxit
 & separauit se ab illis, metuēs eos q' erāt
 ex circūcisione, ac simulabāt una cū illo,
 ceteri quoq; Iudæi, adeo ut Barnabas si-
 mul abduceret in simulationē. Verū ubi
 uidissem, quod nō recto pede incederēt,
 ad ueritatem euangelij, dixi Petro coram
 oibus. Si tu, cū sis Iudæus, gentiliter uiuis
 & nō iudaice, cur gētes cogis iudaizare?
 Nos natura Iudæi, & nō ex gētibus pctō-
 res, quoniā scim⁹ nō iustificari hoīem ex
 operibus legis, nisi p̄ fidē Iesu Christi. Et
 nos in Christū Iesū credidim⁹, ut iustifi-
 caremur ex fide Christi, & nō ex opibus
 legis, p̄pter qd' nō iustificabit⁹ ex opibus
 legis ois caro, Q; si dū querim⁹ iustificari
 in Christo, repimur & ipsi pctōres, nū er-
 go Christ⁹ pcti minister est? Absit. Nā si
 q' destruxi ea rursum ædifico, transgressorē
 meipsum cōstituo. Ego em̄ p̄ legē legi mor-
 tuus fui, ut Christo uiuerē. una cū Chri-
 sto crucifixus sū, uiuo tñ, nō iam ego, sed
 uiuit in me Christus. Vitam autē quam
 nūc uiuo in carne, in fide uiuo filij dei, qui
 dilexit me, & tradidit semetipsum pro
 g 3 me,

ἔμου. οὐκ ἀθετῶ τινὲν χάριμ ἢ θεῶ. εἰ δὲ διὰ
 νόμου δικαιοσύνη, ἄρα ΧΡΙΣΤΟΣ θωρακὶς
 πέθανεν. ὡ ἀνόητοι γαλάται, τίς ὑμᾶς ἐ-
 βάσκησεν, τῆ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι; οἷς κατ'
 ὀφθαλμοῦς ἸΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ προεγράφη
 ἐν ὑμῶν ἐσαυρωμένοι; ἵνα μόνον θέλω μα-
 θῆν ἀφ' ὑμῶν, ὅτι ἐξωμ νόμου τὸ πνεῦμα
 ἐλάβετε, ἢ ὅτι ἀκοῆς πίστεως; οὕτως ἀνόητοι
 ἔσε; ἐναρξάμενοι πνεύματι, νῦν σαρκὶ ἐπιτε-
 λεῖσθε; τοσαῦτα ἐπέθετε εἰκῆ, εἰ γε καὶ εἰκῆ.
 Οὗτοι ἐπιχορηγῶν ὑμῶν τὸ πνεῦμα, καὶ ἐν-
 εργῶν θωράκας ἐν ὑμῶν, ὅτι ἐξωμ νόμου, ἢ ὅτι
 ἀκοῆς πίστεως; καθὼς ἀβραάμ ἐπίσθυσεν θεῷ
 διὰ τὸ, καὶ ἐλογίθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. γινώ-
 σκετε ἄρα, ὅτι οἱ ἐκ πίστεως, οὗτοι εἰσι τῆ οὐκ ἀβρα-
 ᾶμ. προὐδ' ὅσα ἢ ἡ γραφή, ὅτι ἐκ πίστεως δικαιο-
 σύνη ἐγένετο ὁ θεός, προεκηκελίσατο τῷ ἀβραάμ.
 ὅτι ἐυλογηθήσονται ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη,
 ὡς οἱ ἐκ πίστεως ἐυλογησὴν σὺν θεῷ πιστῶ
 ἀβραάμ. ὅσοι δὲ ὅτι ἐξωμ νόμου εἰσὶν, ὑπὲρ κα-
 τὰ τὰς εἰσὶν. γέγραπται δὲ, ἐπικατάρατος πᾶς,
 ὅς οὐκ ἐμμένει ἐν πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις
 ἐν τῷ βιβλίῳ τῆ νόμου, ἢ πεισθῆσαι αὐτά. ὅτι ἢ
 ἐν νόμῳ οὐδεὶς δικαιοσύνην ἔσθαι θεῷ δεῖ. δηλοῦ-
 ὅτι ὁ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται, ὁ ἢ νόμος οὐκ
 εἰσὶν ἐκ πίστεως, ἀλλ' ὁ πεισθῆσας αὐτὰ ἄνθρωπος,
 ζήσεται ἐν αὐτοῖς. ΧΡΙΣΤΟΣ ἡμᾶς ὅτι κηρύ-
 σασιν ἐκ τῆ κατὰ τὰς τῆ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ
 ὑμῶν κατὰ τὰς. γέγραπται γὰρ, ἐπικατάρατος
 πᾶς, ὁ κρεμνόμενος ἐπὶ ξύλῳ, ἵνα εἰς τὰ ἔθ-
 νη ἢ ἐυλογία τῆ ἀβραάμ γένηται ἐν ΧΡΙΣΤΩ
 ἸΗΣΟΥ, ἵνα τινὲν ἐπαγγελίαν τῷ πνεύματος
 λάβωμεν διὰ τῆ πίστεως. Ἀδελφοὶ ἡμεῖς ἄν-
 θρωποι λέγω. ὁμοῦς ἄνθρωπος κεκυρωμένοι
 διαθήκην, οὐδεὶς ἀθετῆ, ἢ ἐπιδιατάσσει. θεῷ
 δὲ ἀβραάμ ἐγγέθησαμ αἱ ἐπαγγελίαι, καὶ θεῷ
 ἀπέσταται αὐτῷ. ὅτι λέγει καὶ τοῖς ἀπέσταται,
 ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑνός, καὶ θεῷ ἀπέ-
 σταται, ὅς ὅτι ΧΡΙΣΤΟΣ. τῶν ἢ λέγω, διαθή-
 κην προκεκυρωμένην ὑπὲρ τῆ θεῶ εἰς χριστόν,
 ὁ μετὰ ἔτη τετρακόσια καὶ ἑξήκοντα γρονῶς νό-
 μου, οὐκ

III
 me, nō asperrnor gratiā dei, nā si per legē
 est iusticia, igit' Christus frustra mortu⁹
 est. O stulti Galatā, q̄s uos fascinoi, ut nō
 crederetis ueritati? Quib⁹ p̄ oculis, Iesus
 Christ⁹ ante fuit depict⁹, inter uos crucifix⁹.
 Hoc solū cupio discere a uobis, Ex opibus
 legis sp̄m accepistis, an ex auditu fidei?
 Adeo stulti estis, cū in sp̄u cœperitis, nūc
 in carne cōsumamini? Tam multa passi
 estis frustra, at si tñ frustra. Qui igit' sub-
 ministrat uobis sp̄m, & operatur uirtutes
 in uobis, utrū ex operibus legis, an ex
 auditu fidei, id facit? Quēadmodū Abrahā
 credidit deo, & imputatū est illi ad iusticiā.
 Scitis igit', quod ἢ q̄ ex fide sunt, ἢ sunt
 filij Abrahæ. Præuidens aut' scriptura, qd'
 ex fide iustificet gentes deus, prius rem letā
 nunciauit Abrahæ. Benedicent' inq̄ens, in
 te oēs gentes, itaq; q̄ ex fide sūt, bñdicunt'
 cū fideli Abrahā. Nam quotquot ex opibus
 legis sunt, maledictiōi sunt obnoxij. Scrip-
 tū est enim. Maledictus est ois, qui non
 manserit in oibus q̄ scripta sunt in libro
 legis, ut faciat ea. Qd' aut' in lege null⁹
 iustificat' apud deū, palā est. Si quidē iust⁹
 ex fide uiuet, lex aut' nō ē ex fide, sed q̄
 fecerit ea homo uiuet in ipsis. Christus
 nos redemit a maledictione legis, dū pro
 uobis factus est maledictū. Scrip-
 tū est enim maledictus ois, qui pendet
 in ligno, ut in gētes, bñdictio Abrahæ
 ueniret in Christo Iesu, ut p̄missionē
 sp̄s acciperem⁹ p̄ fidē. Frēs, secū dū
 hoīem dico. Hoīs licet testamētū tñ si
 sit cōprobatū, nemo reiicit, aut addit
 aliqd. Porro Abrahæ dictæ sunt p̄missi-
 ones & femini ei⁹, nō dicit' & feminib⁹,
 tā q̄ de multis, sed tāq; de uno, & in
 semine tuo, q̄ est Christ⁹. Hoc aut' dico,
 testamētū ante cōprobatū a deo erga
 christū, lex q̄ post ānos q̄dringētos &
 triginta cœpit, non

μοσ, ὁὐκ ἀκυροῖ εἰς τὸ κατὰ τὴν ἑπαγγελίαν, εἰ ἢ ἐκ νόμου ἢ κληρονομία, ὁὐκ ἔτι ἔστι
 ἐπαγγελίας, ὅθεν ἡ ἀβραάμ δι' ἐπαγγελίας
 κληρονομία ὁ θεός. τί ὄντω νόμος; τῷ ἡ ἀβραά
 σιωμ χάρις προσείθη, ἀχρὶς ὅθεν ἔλθῃ τὸ σπέρμα,
 ὃ ἐπαγγέλλεται, διαταθείς δι' ἀγγέλων ἐν
 χερσὶ μεσίτην, ὃ ἡ μεσίτης, ἐν ᾧ ὁὐκ ἔστι, ὁ δὲ
 θεὸς εἰς ὅτι, ὁ ὄντων νόμος, ἡ ἑπαγγελίᾳ τῷ
 θεῷ, μή γὰρ οἶον. εἰ ἢ ἐδόθη νόμος, ὁ δὲ ἡμέτερος
 ζωοποιῆσαι, ὅστις ἄν ἐκ νόμου ἢ ἡ δικαιο
 σάν, ἀλλὰ σωθέντες ἢ γραφῆ τὰ πάντα
 ὑπὸ ἁμαρτίας, ἵνα ἡ ἐπαγγελία ἐκ πίστεως Ἰη
 σοῦ Χριστοῦ δοθῇ ἡμῖν πιστεύοις. πρὸ τῷ
 ἡ ἐλθῆν τῷ πιστῷ, ὑπὸ νόμον ἐφραζόμεθα, συ
 γκεκλησμένοι εἰς τὴν μέλλουσαν πίστιν ἀπο
 καλυφθῆναι, ὥστε ὁ νόμος παιδαγωγὸς ἡμῶν
 γέγονεν εἰς Χριστόν, ἵνα ἐκ πίστεως δικαιοθη
 μου. ἐλθόντος δὲ τῷ πίστεως, ὁὐκ ἔτι ὑποπαι
 διαγωγόν ἐσμεν. πάντες γὰρ οἱ θεοῦ ἐσθε
 δια τῷ πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ὅσοι γὰρ
 ἐβαπτίσθητε, Χριστόν ἐνεδύσασθε, ὁὐκ ἐνι
 ἰσθαῖος οὐδέ ἔλλη, ὁὐκ ἐνι δούλος οὐδέ ἐλευ
 θρος, ὁὐκ ἐνι ἄρσεν ἢ θήλυ. πάντες ἢ ὑμεῖς εἰς
 ἔσθε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, εἰ δὲ ὑμεῖς Χριστοῦ,
 ἄρα τῷ ἀβραάμ σπέρμα ἐσθε, κατὰ ἐπαγγελί
 αμ κληρονομοί. λέγω δ' ἐφ' ὅσον γένοντο
 κληρονομοί, νήπιός ἐστι, ὁ οὐδὲν διαφέρει δού
 λου, κύριος πάντων ὄντων, ἀλλὰ ὑπὸ ἐπιτροπῆς
 ἐστὶ καὶ οἰκονομίας, ἀχρὶ τῷ προθεσμίας τῷ πατρὸς
 οὕτως καὶ ἡμεῖς ὅτε ἡμεῖς νήπιοι, ὑπὸ τὰ σοιζή
 τῷ νόμου ἡμεῖς δεδουλωμένοι. ὅτε ἡ ἡλθε
 τὸ πλήρωμα τῷ νόμου, ἡ ἀπαρτίστη ὁ θεὸς, τῷ
 ἡ δὲ αὐτῷ γενόμενον ἐκ Γουαικός, γενόμενον
 ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπο νόμον ἡ ἀπολύσει.
 ὅτι δὲ ἐσθε ἡοῖ, ἡ ἀπαρτίστη ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα τῷ ἡ
 αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν, κηράζον ἡ
 βῶ ὁ πατρὸς, ὥστε ὁὐκ ἔστι δούλος, ἀλλ'
 ἡοῖ. εἰ δὲ ἡοῖ, καὶ κληρονομοί. θεοῦ δια
 Χριστοῦ. ἀλλὰ τότε μόν ὁὐκ εἰδότες
 θεῷ, ἐδουλεύσατε τῷ μη φύσει ὄντι θεῷ, καὶ

pit, nō facit irritū, ut abroget pmissionē.
 nā si ex lege est hareditas, nō iam ē ex p
 missiōe, atq Abrahæ p pmissionē dona
 uit de⁹. Quid igit lex; propter trāgressio
 nes addita fuit, donec ueniret semen, cui
 promissū fuerat, ordinata per angelos, in
 manu mediatoris. Mediator aut, uni⁹ nō
 est, at deus unus est. Lex igit num est ad
 uersus promissiones dei? Absit. Etem si
 data esset lex, q̄ possit uiuificare, uere ex le
 ge esset iusticia, sed cōclusit scriptura oia
 sub peccatum, ut promissio ex fide Iesu
 Christi, daretur credentibus. Cæterū an
 teq̄ uenisset fides, sub lege custodieba
 mur, conclusi in eam fidē, quæ erat reue
 lāda. Itaq lex pædagogus noster fuit ad
 Christum, ut ex fide iustificaremur. At
 postq̄ uenit fides, nō amplius sub pæda
 gogo sumus. Oēs enim filij dei estis per
 fidē in Christo Iesu. Nam quicunq; bap
 tizati estis, Christū induistis. Non est Iu
 daeus, neq; Græcus. Nō est seruus neq; li
 ber. Non est masculus, aut fœmina. Oēs
 enim uos unus estis in Christo Iesu. Qd̄
 si uos estis Christi, igitur Abrahæ semen
 estis, & iuxta promissionem haredes.

III

Dico aut q̄ diu hares puer est, nihil dif
 fert a seruo, cū sit dñs omniū, sed sub tu
 toribus & autorib⁹ est, usq; ad tēpus, qd̄
 pater p̄scripserit, sic & nos, cū essem⁹ pue
 ri, sub elemētis mūdi eramus, in seruitutē
 adacti. At ubi uenit plenitudo tēporis,
 emisit deus filiū suū, factū ex muliere, fa
 ctum sub lege, ut eos qui sub lege erāt re
 dimeret, ut adoptionē i ius filiorū accipe
 remus. Qm̄ aut estis filij, emisit de⁹ sp̄m
 filij sui in corda uestra, clamātē Abba pa
 ter. Itaq; iam nō es seru⁹, sed fili⁹. Quod
 si filius, & hares dei per Christum. Sed
 tum quidem cum ignoraretis deum, ser
 uiebatis ijs, qui natura non sunt dij. At

§ 4 unno

δε γνόντες θεόν, μάλλον ἢ γνωθέντες ὑπο
 θεῶ, πῶς ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ ἀδιενή
 κη πῶχά σοιχεῖα, οἷς πάλιν ἄνωθεμ δ' αὐτὸν
 ἐμ θέλετε, ἢ μέρα, πᾶτα κρησθε, κη μύωας, ὁ
 καιροῦς, κη ἐν ταύτῃ, φοβοῦμαι ὑμῶν, μήπως
 ἐμὴ κεκοπίακα εἰς ὑμᾶς, γίνεσθε ὡς ἐγὼ, ὅτι
 κῆσῶ ὡς ὑμεῖς. Ἀδελφοί, δέομαι ὑμῶν ὅτι
 δέμ με ἠδικήσατε, οἷδατε δὲ ὅτι δι' ἀδιενή
 αμ τ' σαρκός, εὐαγγελισάμην ὑμῖν τὸ πρότε
 ρον, κη τὸν πῶχασμόν μου, τὸν ἐν τῇ σαρκί μου
 οὐκ ἔχουθενήσατε, οὐδὲ ἔχρησάτε, ἀλλ' ὡς
 ἄγγελον θεῶ ἐδέξασθε με, ὡς Χριστὸν ἰη
 σοῦν. τίς ὄν ἢ ὁ μακαρισμὸς ὑμῶν, μαρ
 τυρῶν ἢ ὑμῖν, ὅτι εἰ δ' ἀνατὸν, τὸν ὀφθαλμοῦς
 ὑμῶν ἔχουθενήσατε, ἀμ ἐδῶκατέ μοι, ὡς ἐχ
 θρὸς ὑμῶν γέγονα ἀλκθένων ὑμῖν, ἢ κλησῶσι
 ὑμᾶς οὐ καλῶς, ἀλλὰ ἐκκλησῶσι ὑμᾶς θέλσι
 σιμ, ἢ ἀνατὸν κλησῶσι. καλὸν ἢ τὸ κλησῶσι
 καλῶ πάντες, κη μὴ μόνον ἐν τῷ πᾶσι
 με πρὸς ὑμᾶς, τεκνία μου, οὐς πάλιν ὠδίνω,
 ἄχθεις οὐ μορφωθῆ Χριστὸς ἐν ὑμῖν. ἠθελον
 δὲ πᾶσι πρὸς ὑμᾶς ἄρτι, ὁ ἀλλάξαι πλῆ
 φωνίω μου, ὅτι ἀπορῶμαι ἐν ὑμῖν. λέγετέ
 μοι οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον
 οὐκ ἀκροῦτε, γέγραπται γάρ, ὅτι ἀβραὰμ δύο
 υἱοὺς ἔχε, ἓνα ἐκ φθι παιδίσκες, κη ἓνα ἐκ τ'
 ἐλευθέρου, ἀλλ' ὁ μὲν ἐκ φθι παιδίσκες, κη
 σάρκα γενήθη, ὁ δὲ ἐκ φθι ἐλευθέρου, διὰ
 φθι ἐπαγγελίας. ἄτινά ὅστις ἀλληγορούμενα
 αὐτὰ γὰρ εἰσι δύο διαδύκαι, μία μὲν ἀπὸ ὀ
 ρου, σινᾶ, εἰς δ' αὐτὴν γεννώσα, ἡ τις ὅστις ἄ
 γαρ, τὸ δὲ ἄγαρ σινᾶ ὄρος ὅστις ἐν τῇ ἀραβίᾳ, σι
 σοιχεῖ δὲ τῇ ναῦ ἱερουσαλήμ, δ' αὐτὸν δὲ μετὰ
 τῶν τέκνων αὐτῆς, ἢ δὲ ἄνω ἱερουσαλήμ, ἐλευ
 θέρα εἰσὶν, ἡ τις ὅστις μήτηρ πάντων ὑμῶν, γέ
 γραπται γάρ, εὐφρανθήσεται ἢ οὐ τίκισσα,
 ἔσθρον, ὁ βόσκον, ἢ οὐκ ὠδίνισσα, ὅτι πολλὰ
 τὰ τέκνα τ' ἐρήμω μάλλον, ἢ φθι ἐχθρὸς τὸν
 ἄνθρωπον, ἢ ὑμεῖς δὲ ἀδελφοί ἢ Ἰσαὰκ ἐπαγγε
 λίας τέκνα ἐσμῶν, ἀλλ' ὡσπερ τότε ὁ ἢ Ἰσαὰκ
 κα γεννηθεὶς ἐδῶκε τὸν ἢ πνεῦμα, οὕτως

Εὐμ

nūc cognoscentes deū, qn poti⁹ cogniti a
 deo, quō cōuertimini denuo ad ifirma &
 egena elemēta. Quib⁹ itez ab itegro ser
 uire uultis. dies obfuitis, & mēfes, & tra
 & annos. Metuo de uobis, ne quo mō fru
 ftra laborauerim erga uos. Estote, ut ego
 fū, qñqdē & ego fū ut uos. Frēs, rogo uos,
 nihil me lesistis. Nofit, qd' p infirmitatē
 carnis euāgelizauerim uobis pri⁹, & expi
 mentū meū, qd' erat in carne, nō estis asp
 nati, neq; respuiftis, sed me uelut angelū
 dei fufcepiftis, uelut Christū Iefū. Quae ē
 igit' beatitudo uefta. Testimoniū em p
 hibeo uobis, qd' si fieri potuiffet, oculos
 ueftros effofos dediffetis mihi. Igit' ini
 mic⁹ fact⁹ fū uobis, uera loquēdo uobis.
 Emulant' uos nō bñ, imo excludere uos
 uolūt, ut ipfos æmulemini. Bonū aut' est,
 æmulari in re bona femp, & nō folū cū p
 fens fum apud uos. Filioli mei, q's iterum
 parturio, donec formet' Christ⁹ in uobis.
 Vellē at' adesse apud uos nūc, & mutare
 uocē meā, qm̄ inopiā patior in uobis. Di
 cite mihi q sub lege uultis eē, legē ipsā nō
 auditis. Scriptū ē em̄, qd' Abrahā duos
 filios habebat, unū ex ancilla, & unū ex li
 bera. Vex is q ex ācilla nat⁹ ē, scd̄m carnē
 nat⁹ ē, q uero ex libera, p pmissionē, quae
 p allegoriā dicunt'. Nā hae fūt duo testa
 mēta, unū qdē a mōte Sina, i feruitutē ge
 nerās, q ē Agar, nā Agar, Sina mōs est in
 Arabia, cōfinis ē aut' ei, q nūc uocat' Hie
 rufalē. feruit aut' cū filijs fuis. At q fursū
 est Hierufalē, libera est, q est mater oium
 noftrū. Scriptū ē em̄. Letare fterilis, q nō
 paris, erūpe & clama, q non parturis, qm̄
 multi liberi defertae, magis t̄p ei⁹ q habet
 uirū. Nos aut' frēs fecūdū Ifaac pmissiōis
 filij fumus, sed quēadmodū tunc is q se
 cūdū carnem natus erat, perfequebatur
 eum, qui natus erat fecūdū spiritum, ita

& nunc

ἢ ὑμῶν, ἀλλὰ τί λέγει ἡ γραφή; ἐκβαλε τὴν παι-
 δίσκην. Ἐπὶ ἡὸν ἀντιπρῶτον, οὐδὲ μὴ κληρονομή-
 σαι ὁ υἱὸς τῆ παιδίσκης, μετὰ τῆ ἡοῦ φθι ἐλευθερί-
 ρας, ἀρα ἀδελφοί, οὐκ ἐσμὸν παιδίσκης τέ-
 κνα, ἀλλὰ τῆ ἐλευθερίας, τῆ ἐλευθερίας ὅσω ἡ χρι-
 στός ἡμᾶς ἐλευθερώσασεν, στήκειτε, μὴ πάλιν
 ζυγῶ δουλείας ἐνέχεσθε. Ἰδὲ εἶπὼ παῦλος λέ-
 γω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν πῶς ἰδέσθητε, ΧΡΙΣΤΟΣ ὑ-
 μᾶς οὐδὲν ὠφελήσῃ, μαρτύρομαι δὲ πάλιν
 παντὶ ἀνθρώπῳ, πῶς ἴτε μνομύω, ὅτι ὁ φθλή-
 τῆς ὄσῃ, ὅλομ τὴ νόμῳ ποιῆσαι, κατῆργήθητε
 ἐπὶ τῆ ΧΡΙΣΤΟΥ, οἵτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε,
 τῆ χάριτος δὲ ἔπεσθε. ἡμῶς γὰρ πνεύματι ἐκ-
 πίσεως ἐλπίδα δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα
 ἅ, ἐν τῆ ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, ὅστε πῶς ἴτε μὴ τὴ ἰχ-
 ε, ὅστε ἀκροβυστία, ἀλλὰ πίσις δι' ἀγάπης
 ἐν ὄσῃ μύθῃ. ἔξέχετε καλῶς, τίς ὑμᾶς ἐνέκο-
 ῖ, τῆ ἀληθεία μὴ πείθεσθῃ; ἡ πῶς ἴτε μὴ οὐκ ἐκ-
 τῆ καλῶντος ὑμᾶς, μίκρὰ ζύμη, ὅλομ τὸ φύρα-
 μα ζυμοί. ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν κυρίῳ,
 ὅτι οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε, ὁ δὲ ταράσσω ὑ-
 μᾶς, βασάσῃ τὸ κρίμα, ὅσις ἄμ ἡ. Ἐγὼ δὲ ἀ-
 δελφοί, εἰ πῶς ἴτε μὴ ἐπὶ κηρύσσω, τί ἐπὶ δῖωκο-
 μαί. ἀρα κατῆργηται ὁ σκάνδαλομ τῆ σαυ-
 ροῦ, ὁ φελομ κῆ ἀποκόψονται οἱ ἀναστασῶν-
 τες ὑμᾶς, ὑμᾶς δὲ ἐπὶ ἐλευθερίαν ἐκλήθητε
 ἀδελφοί, μόνον μὴ πῶς ἐλευθερίαν εἰς ἀφορ-
 μὴν τῆ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆ ἀγάπης δὲ σλεύε-
 τε ἀλλήλοις, ὁ γὰρ πῶς νόμος ἐν ἑνὶ λόγῳ
 πλοκοῦται, ἐν τῷ, ἀγαπήσεις τὸν πλοκοί-
 ομ σου ὡς ἐαυτὸν, εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνετε Ἐ-
 κατεδίετε, βλέπετε μὴ ὑπὲρ ἀλλήλων ἀναλω-
 θῆτε. λέγω δὲ, πνεύματι περιπατεῖτε καὶ
 ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελέσθε. ἡ δὲ σαρκί
 ἐπιθυμῆ ἡ τῆ πνεύματος, ὁ δὲ πνεῦμα ἡ τῆ
 φθι σαρκὸς, ταῦτα δὲ ἀντίκειται ἀλλήλοις,
 ἵνα μὴ ἅ ἅμ δέλκτε, ταῦτα ποιῆτε. εἰ δὲ
 πνεύματι ἀγεσθε, οὐκ ἐσὲ ὑπὸ νόμῳ. φων-
 νερά δὲ ὄσι τὰ ἔργα τῆς σαρκὸς, ἅτινα ὄσι,

μοιχείαν

& nunc. At quid dicit scriptura: Eijce an-
 cillam & filiū illius, nō enim haeres erit fi-
 lius ancillae. cū filio liberae. Itaq; frēs, non
 sumus ancillae filij, sed liberae. In liberta-
 te igit̃ qua Christ⁹ nos liberauit, stete, &
 ne rursus iugo seruitutis implicemini. Eo-
 ce ego Paulus dico uobis, qđ si circūcida-
 mini, Christus nihil uobis pderit. Cōte-
 stor aut̃ oēm hominē circūcidentē se, qđ
 debitor est totius legis seruādā. Christ⁹
 uobis fact⁹ est ociosus. qđq; in lege iusti-
 ficamini, a gratia excidistis. Nos em̃ spū
 ex fide, spē iusticiae expectam⁹, nā ī Chri-
 sto Iesu, neq; circūcisio qđq; ualet, neq; p-
 putiū, sed fides p dilectionē operās. Cur
 rebatis bñ, qs uos ipediuit, ut nō credere-
 tis ueritati: Nepe p̃suasio, nō ex eo q uo-
 cat uos, Paulū fermēti totā massā fermē-
 tat. Ego cōfido de uobis, in dño, qđ nihil
 aliud sensuri sitis. Catez q cōturbat uos,
 portabit iudiciū, qđq; fuerit. Ego aut̃ frēs,
 si circūcisionē adhuc p̃dico, qđ adhuc p̃se-
 cutionē patior? Abolitū est igit̃ scādalu
 crucis. Vtinā & abscindant̃, q uos labefa-
 ctāt. Vos em̃ in libertatē uocati fuistis fra-
 tres, tantū, ne libertatē in occasionē detis
 carni, sed p charitatē, seruite uobis inuicē.
 Nā tota lex in uno uerbo implet, nempe
 hoc. Diliges proximū tuum, ut teipsum.
 Quod si alius alium uicissim mordetis, &
 deuoratis, uidete, ne uicissim alius ab alio
 consumamini. Dico aut̃, spiritu ambula-
 te, & concupiscentiā carnis nō perficietis.
 Nam caro concupiscit aduersus spiritū,
 spiritus autem aduersus carnem. Haec au-
 tem inter se aduersantur, ut non quae-
 cunq; uolueritis, eadem faciatis. Quod si
 spiritu ducimini, nō estis sub lege. Porro
 manifesta sūt opera carnis, quae sunt haec
 adulteriū

μοιχεία, πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσελγία, ἐιδωλολατρία, φαρμακεία, ἔχθρα, ἴρις, ἕβλοιοι, θυμοί, ἐριθείαι, διχομασίαι, ἀρέσεις, φόβοι, φόνοι, μέθαι, κῶμοι, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις, ἀπρολείω ἡμῶν, καθὼς καὶ προἔειπον, ὅτι οἱ ταῦτα οὐκ ἔστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ οὐκ ἐστὶν κληρονομία αὐτοῦ. ὁ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματος ὁς ἐστὶν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθοσύνη, πίστις, πραότης, ἐκράτεια, καὶ ἡ ἄλλοις τούτων οὐκ ἐστὶ νόμος. οἱ ἄρα τοῦ Χριστοῦ, πῶς ἄρα ἐσαύρωσα μὴ σὺν τῷ παθήματι, καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν, εἰς τὸ πνεύματι, πνεύματι Ἐσσοιχῶμεν, μὴ γινώμεθα κενόδοξοι, ἀλλήλους προκαλοῦμενοι, ἀλλήλους φθονοῦμεν. Ἀδελφοί, ἐὰν Ἐπροληφθῆ ἄνθρωπος ἐν ἡμῶν πνεύματι, ἡμῶν οἱ πνευματικοί, κατὰ τὴν ἰδέαν τὴν ἐν πνεύματι πραότητος, σκοπῶν σεαυτὸν, μὴ καὶ σὺ πηροῦσθαι, ἀλλὰ τὰ βάρη βασάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ.

Εἰ δὲ δοκῆ τις εἶναι μηδὲν ἄλλο, ἐαυτὸν φρενολογῶν, ὅτι εἶναι ἡμῶν ἐκαστος δὲ ἰδίον φορτίον βασάζει, κοινωνεῖτω τῷ κατὰ τὸν νόμον τὸν λόγον, τῷ κατὰ τὸν νόμον ἐν πᾶσι ἀγαθοῖς, μὴ πλατύνων, θεὸς οὐ μνηστῆρις ἐστὶν, ὅτι ἐὰν πείρη ἄνθρωπος, τὸν κατὰ τὸν νόμον, εἰς τὸν νόμον, εἰς τὸν νόμον, καὶ αὐτὸν, ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει φθοράν, ὅτι πείρωσις ἐστὶν τὸ πνεῦμα, ἐκ τῆς πνεύματος θερίσει ζωὴν αἰώνιον. τὸ δὲ καλὸν κρίνεται μὴ ἐκκακῶμεν, καὶ ἡμεῖς γὰρ ἰδίως θερίσομεν μὴ ἐκλυόμενοι, ἄρα ὅπως καὶ ἡμεῖς ἐργαζώμεθα ὅτι ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς οικείους τῆς πίστεως.

Ἴδετε πηλίκους ἡμῶν γραμμάσιμ, ἐγραψα τῆ ἡμῶν χειρὶ, ὅσοι θέλωσι ἐνπροσωπῆσαι ἐν σαρκί, ἔσπι ἀναγκάζουσι ἡμᾶς πηλίκους ἐν νόμῳ, ἵνα μὴ ἴδωμεν τὸν Χριστὸν δεικνόντα.

adulteriū, fornicatio, immūdicia, lasciuia, simulacroꝝ cultus, ueneficiū, inimicitia, lis, amulationes, iræ, cōcertatiōes, seditiōnes, sectæ, inuidiæ, cedes, ebrietates, comestationes, & his similia, de quibus p̄dico uobis, quēadmodū & p̄dixi, quod qui talia agūt, regni dei hæredes nō erūt. Fructus uero spūs est, Charitas, gaudiū, pax, longanimitas, benignitas, bonitas, fides, māuetudo, tēperantia. Aduersus huiusmodi non est lex. Qui uero sunt Christi, carnem crucifixerūt, cū morbis & concupiscētis. Si uiuim⁹ spū, spū & incedam⁹, ne efficiamur inanis gloriæ cupidi, inuicē nos puocantes, inuicē inuidētes. Fratres etiā si occupatus fuerit homo, in aliquo delicto, uos qui spiritales estis, instaure huiusmodi in spiritu mansuetudinis, considerans temetipsum, ne & tu tenteris. Inuicem onera uestra portate, & sic replete legē Christi. Nā si quis sibi uideatur aliquid esse, cū nihil sit, suū ipse fallit animū. Opus autē suū p̄bet unusquisq;, & tunc in semetipso gloriatiōē habebit, & nō in alio, unusq; eūm p̄priā sarcinā baiulabit. Cōmunicet autē q cathechizat ē sermone, ei q se cathechizat, in oibus bonis, ne erretis, de⁹ nō irrideat. Quicqd eūm seminauerit homo, hoc & metet. Nā q seminat in carne sua, de carne metet corrupelam, sed qui seminat in spū, de spū metet uitā aternā. Bonū autē faciēdo ne cessemus. Tempore eūm suo metemus, nō defatigati. Itaq; dū tēpus habemus opere mur bonū erga oēs, maxime uero erga domesticos fidei. Videtis quanta uobis eplā scripserim, mea manu. Quicūq; uolunt iuxta faciē placere in carne, ἢ cogūt uos circūcidī, tantū ne ob crucem Christi persecutionem

Δι' ὧν καὶ οὐδὲ γὰρ οἱ περιπυμνόμενοι ἀντι-
 τὸ νόμον φυλάσσομεν, ἀλλὰ θέλωσι μὴ ἡμᾶς
 πηδῆσαι, ἵνα ἢ τῆ ὑμετέρᾳ σαρκὶ καυ-
 χήσονται. ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι,
 εἰ μὴ ἢ τῷ θανάτῳ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ
 ΧΡΙΣΤΟΥ, δι' οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσαύρωται
 καὶ γὰρ τῷ κόσμῳ. ἢ γὰρ ΧΡΙΣΤΩ ἸΗΣΟΥ,
 ὅπου περιτομὴ τίς ἔστι, ὅπου ἀκροβυστία, ἀλ-
 λά καινὴ κτίσις, ὅσοι τῷ καινῷ τῷ τῶ
 εὐαγγελίῳ, ἐξελθόντες ἐκ αὐτοῦ ἐξέλιτο, καὶ
 ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ ἔδεξ. τοῦ λοιποῦ κόπους
 μοι μηδὲν παρεχέτω. ἐγὼ δὲ τὰ στίγματα
 τοῦ κυρίου ἸΗΣΟΥ ἢ τῷ σώματί μου βα-
 σάνω. ἢ χάρις ἔστω κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
 μετὰ τῷ πνεύματι ὑμῶν ἀδελφοί, ἀμήν.

persecutionē patient, nā qui circūcidunt,
 ne ipsi quidē legē seruant, sed uolūt uos
 circūcidi, ut in uestra carne glorient. Ego
 uero, absit, ut gloriar, nisi in cruce domini
 nostri Iesu Christi, per quem mihi mun-
 dus crucifixus est, & ego mundo. Nam
 in Christo Iesu, neq; circūcisio ualet, neq;
 preputium, sed noua creatura. Et qui-
 cunq; iuxta regulam hanc incedunt, pax
 super eos, & misericordia, & super Israel
 dei. De cætero ne quis mihi labores exhi-
 beat. Ego enim stigmata domini Iesu,
 in corpore meo porto. Gratia domini
 nostri Iesu Christi, cum spiritu uestro fra-
 tres, Amen.

Finis.

Missa fuit a Roma.

πρὸς Γαλάτας ἐγράφη ἀπὸ ῥώμης.

^{Μαρκία} ^{ad} ^{epheſios} ^{φίλοι}
 ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

ΤΑΥΤΗΝ ἔγραψε ἀπὸ ῥώμης, ὅπου μὲν αὐτοὺς ἔωρακώς, ἀκούσας δὲ περὶ αὐ-
 τῶν. ἢ δὲ πρόσφατος φησὶ ἐπιστολῆς αὐτῆς. ἐφέστιοι πίστευσαντες εἰς τὸν κύριον ἡμῶν
 ἸΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ. γινώσκοντες ἔχοντες αὐτὸν πλὴν πίστεως, ὅτι εἰς πάντας τοὺς ἁγίους
 πλὴν ἀγάπης, καὶ ἐδούλοντο παρὰ τοῦ σώλου βεβαιωθῆναι, μαθῶν τοίνυν ὁ ἀ-
 πόστολος γράφει πρὸς αὐτοὺς ταύτῃ πλὴν ἐπιστολῶν, ὡς περὶ κατηχητικῶν, καὶ πρῶτον μὲν δείκνυσσι,
 μὴ νεώτερον εἶναι τὸ καθ' ἡμᾶς μυστήριον, ἀλλ' ὅτι ἀρχαῖον, καὶ πρὸ καταβολῆς κόσμου εἶναι ταύτῃ
 ἐδοκίμασεν τῷ θεῷ, ὡς τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ ὑπὲρ ἡμῶν παθεῖν, καὶ ἡμᾶς σωθῆναι. ἔπειτα, περὶ κλήσεως
 ἐθνῶν Δι' ἀλέξη, ἵνα δείξῃ ἀξίως αὐτοὺς πεπίσθαι, καὶ ἀποδείκνυσσι, ὅτι ἡ κλήσις αὐτῶν γέγονεν.
 οὐ δι' ἀνθρώπων, ἀλλὰ διὰ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὃς ὄζειν ἡμᾶς ἔδεξ, ἵνα ὅτι ἐκ τούτου μάθωσι, ὅτι οὐκ ἀνθρώ-
 πλάτῃ γέγονασι, πίστευσαντες τῷ ΧΡΙΣΤΩ, ἀλλ' ἀληθινοὶ θεοσεβῆες. σημαίνα δὲ καὶ ἐκ τούτου διὰ
 τούτων ἀπεσάθαι κηρύσσει τὸ εὐαγγέλιον, καὶ ὅτι περὶ αὐτῶν ἐφρόντισεν, ἔπειτα παρανετικὸν
 λόγον ἀνδράσι καὶ γυναιξί, πατράσι καὶ τέκνοις, κυρίοις καὶ δούλοις, τίθει καὶ τῆ ἐπιστολῆς, καὶ
 καθόλου πάντα παρασκιδνάσει κατὰ τὸν Δι' ἀβόλου, καὶ τῶν δαιμόνων αὐτοῦ, λέγων πρὸς ἐκείνους
 ἡμῖν εἶναι πλάνην, καὶ ὡς ἀγαθὸς ἀλείψῃς ἀλείψας τοῖς λόγοις πάντας κατὰ τὸν Δι' ἀβό-
 λου ἡμῶν γέγονασι, οὕτως τελειοῖ πλὴν ἐπιστολῶν.

ARGVMENTVM

Ephesij sunt Asiatici. Hi accepto uerbo ueritatis perstiterunt in fide.
 Hos collaudat apostolus, scribens eis a Roma de carcere per Tychi-
 cum diaconem.

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

AD EPHESIOS EPISTOLA.

ΑΥΛΟΣ ἀπόστολος Ἰη-
 σοῦ Χριστοῦ, διὰ θελήμα-
 τος Θεοῦ, τοῖς ἁγίοις τοῖς ὄν-
 τισιν ἐν ἐφέσω, καὶ πιστοῖς ἐν
 Χριστῷ Ἰησοῦ. χάρις ὑ-
 μῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου
 Ἰησοῦ Χριστοῦ, εὐλογητὸς ὁ Θεὸς, καὶ πα-
 τὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ἐν-
 λογήσας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογία πνευμα-
 τικῇ, ἐν τοῖς ἐπουρανίοις, Χριστῷ, κα-
 θὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν ἀνθρώποις, πρὸ κατα-
 βολῆς κόσμου, εἶναι ἡμᾶς ἁγίους ἁμώ-
 μους κατ' ἐνώπιόν αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ, προο-
 ρίσας ἡμᾶς, εἰς ἡρώδεσιμ διὰ Ἰησοῦ Χρι-
 στοῦ εἰς αὐτόν, κατὰ τὴν ἐνδοκίαν τοῦ θε-
 λήματος αὐτοῦ εἰς ἔπαυον λόγου ἐνι χά-
 ριτι αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἔχαριτώσαμε ἡμᾶς ἐν ἑαυ-
 τῷ ἡγαπηθῆναι, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρω-
 σιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἄφεσιν τῶν
 παραπτωμάτων. ἣν τὸν πλοῦτον ἐνι χά-
 ριτι αὐτοῦ, ἧς ἐπερίσυνεμε εἰς ἡμᾶς, ἐν
 πάσῃ σοφίᾳ καὶ φρονήσει, γνωρίσας ἡμῖν τὸ
 μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ, κατὰ
 τὴν ἐνδοκίαν αὐτοῦ, προσέθετο ἐν ἑαυ-
 τῷ εἰς οἰκονομίαν τοῦ πληρώματος τῆς
 καί-
 ρου, ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν
 ἑαυτῷ Χριστῷ, τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ τὰ ἐπι-
 ἐν γῆς ἐν ἑαυτῷ, ἐν ᾧ καὶ ἐκλήρωθη
 προοριθεῖντες κατὰ πρόθεσιν τοῦ τὰ πάντα
 ἐνεργούοντος, κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ θε-
 λήματος αὐτοῦ, εἰς εἶναι ἡμᾶς εἰς ἔπαυον τῆ
 δόξης

PAulus apostolus Iesu Chri-
 sti, per uoluntatem dei, san-
 ctis qui agitis Ephesi, & fide-
 libus in Christo Iesu. Gra-
 tia uobis & pax a deo patre nostro, & do-
 mino Iesu Christo. Bñdictus deus & pa-
 ter domini nostri Iesu Christi, qui bene-
 dixit nos, in omni benedictione spiritali,
 in caelestibus Christo. Quemadmodū
 elegit nos in ipso, anteq̄ iaceretur funda-
 menta mundi, ut essemus sancti, & irre-
 prehensibiles coram illo in charitate, qui
 predestinauit nos in adoptionem filio-
 rum, per Iesum Christū, in sese, iuxta be-
 neplacitum uoluntatis suae, ut laudetur
 gloria gratiae suae, in qua gratificauit nos,
 in dilecto. In quo habemus redemptio-
 nem per sanguinem ipsius, remissionem
 peccatorum. Iuxta diuitias gratiae suae,
 de qua ubertim nobis impartiuit, in om-
 ni sapientia & prudentia, patefacto no-
 bis arcano uoluntatis suae, iuxta bene-
 placitum suum, quod proposuerat in se-
 ipso, in dispensationem plenitudinis tē-
 porum, ut summam instauraret omnia
 in Christo, quae in caelis sunt & in terra,
 in ipso, in quo & sorte delecti sumus, pre-
 destinati secundum propositum illius,
 cuius ui fiunt uniuersa, iuxta decretum
 uoluntatis ipsius, ut simus nos in laudē
 gloriae

δόξα αὐτοῦ, τοὺς προκλιπτότας ἐν τῷ
 Χριστῷ, ἐν ᾧ ἡμεῖς ἀκούσαντες τὸν λόγον
 τῆς ἀληθείας, τὸ εὐαγγέλιον φιλῶν σωτηρίας
 ἡμῶν, ἐν ᾧ καὶ πισύσαντες ἐσφραγίσθητε
 τῷ πνεύματι τῆς ἐπαγγελίας τῷ ἁγίῳ, ὅς
 ἐστιν ἀρραβὼν φιλῶν κληρονομίας ἡμῶν, ἐν
 ἀπολύτρωσιν φιλῶν περιποιήσεως, ἐν ἡμῶν
 φιλῶν δόξης αὐτοῦ. διὰ τοῦτ' ἐγὼ ἀκού-
 σασα πῶς καθύμῳσιν, ἐν τῷ κυρίῳ Ἰη-
 σοῦ, καὶ τὴν ἀγάπην πῶς ἐπὶ πάντας τοὺς
 ἁγίους, οὐ πάντοτε ἐν χαρισμῶν ὑπὲρ ἡμῶν,
 μείρα ἡμῶν ποιούμενος ἐπὶ τῷ προσευ-
 χῶν μου, ἵνα ὁ θεὸς τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 Χριστοῦ, ὁ πατὴρ φιλῶν δόξης, δώῃ ὑμῖν
 πνεῦμα σοφίας καὶ ἀποκαλύψεως, ἐν
 ἐπιγνώσει αὐτοῦ, πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλ-
 μούς τῆς διανοίας ἡμῶν, ἐν τῷ εἰδέναι ὑ-
 μᾶς, τίς ἐστιν ἡ ἐλπίς τῆς κλήσεως αὐτοῦ, ὅ-
 τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν
 τοῖς ἁγίοις, καὶ τί τὸ ὑπερβάλλον μέγε-
 θὸς τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἐν ἡμῶν, τοὺς
 πισύοντάς, κατὰ πῶς ἐνέργειαν τοῦ κρά-
 τους τῆς ἰχθύος αὐτοῦ, ἢ ἐν ἐνέργειᾳ ἐν τῷ
 Χριστῷ, ἐγείρας αὐτὸν ἐκ τῶν νεκρῶν, ὅ-
 ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ, ἐν τοῖς ἐπουρανίοις
 ὑπὲρ πάντων ἀρχῶν, καὶ ἐξουσίας καὶ δυνά-
 μεις, καὶ κυριότητος, καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνο-
 μαζομένου, οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τῷ πρώτῳ, ἀλλὰ
 καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ
 τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν ἔδωκεν κεφαλὴν
 ὑπὲρ πάντα τῆς ἐκκλησίας, ἣτις ὅστις τὸ σῶμα
 αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τῆς πάντων ἐν πᾶσι πλη-
 ρυμένων, καὶ ἡμᾶς ὄντας νεκρούς, ἵς παραπτώ-
 μασι, καὶ ταῖς ἀμαρτίαις, ἐν αἷσι ποτὲ περιε-
 πατήσατε κατὰ τὸν αἰῶνα τῆς κόσμου τῆς πρώτης, κα-
 τὰ τὸν ἀρχοῦν τῆς ἐξουσίας τῆς ἀέρος, τῆς πνεύμα-
 τος, τῆς ἐν ἐξουσίᾳ ἐν τοῖς ἡσίοις τῆς ἀπειθείας, ἐν
 αἷσι καὶ ἡμῶν πάντες ἀνεσφραγισμένοι ἴσπερ, ἐν ταῖς
 ἐπιθυμίαις τῆς σαρκὸς ἡμῶν, κρινόμενοι τὰ θελήμα-
 τα τῆς σαρκὸς

gloriæ illius, qui priores sperauimus in
 Christo, in quo speratis & uos, audito
 uerbo ueritatis, euangelio salutis uestræ,
 in quo etiam posteaq̄ credidistis, obfi-
 gnati estis, spiritu promissionis sancto,
 qui est Arrabo, hæreditatis nostræ, in re-
 demptionem acquisitæ possessionis, in
 laudem gloriæ suæ. Quapropter & ego,
 cum audissem eam quæ in uobis est fi-
 dem, in domino Iesu, & charitatem in
 omnes sanctos, non desino gratias age-
 re pro uobis, mentionem uestri faciens,
 in orationibus meis, ut deus domini no-
 stri Iesu Christi, pater gloriæ, det uobis
 spiritum sapientiæ, & reuelationis, in co-
 gnitione sui, illuminatos oculos mentis
 uestræ, ut sciatis, quæ sit spes uocationis
 eius, & quam opulenta gloria, hæredita-
 tis illius in sanctis, & quæ sit excellēs ma-
 gnitudo potentiæ illius in uos qui credi-
 distis, secundum efficaciam roboris forti-
 tudinis eius, quam exercuit in Christo,
 cum suscitaret eum a mortuis, & sedere
 fecit in dextra sua, in cœlestibus, supra
 omnem principatum ac potestatem, &
 uirtutem, & dominium, & omne nomen
 quod nominatur, non solum in sæculo
 hoc, uerum etiam in futuro, & omnia
 subiecit sub pedes illius, & ipsum de-
 dit caput super omnia, ecclesiæ, quæ est
 corpus illius, plenitudo eius, qui om-
 nia in omnibus adimplet. Et uos cum
 essetis mortui delictis & peccatis, in qui-
 bus aliquando ambulastis iuxta sæculū
 mundi huius, iuxta principem potestatis
 aeris, qui est spiritus, nunc agens in filiis
 inobedientiæ, inter quos & nos omnes
 conuersabamur aliquando, in concupi-
 fcentijs carnis nostræ, facientes uolunta-
 tes carnis

II

τα φλι σαρκός, & τῶν δ'ικανοῶν, ἢ ἡμεν τέκ-
 να φύσει ὀργῆς, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ. Ὁ δὲ θε-
 ος πλούσιος ὦν ἐν ἐλέει, διὰ πλὴν πολλῆν
 ἀγάπην αὐτοῦ, ἢ ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ὄν-
 τας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι, συ-
 νεζωποῖησέν ἡμᾶς ἐν Χριστῷ, χάριτι ἐσὲ σέσωσ-
 μῶν, καὶ σωθήσεσθε, καὶ σωκεθήσεσθε ἐν
 τοῖς ἐπιφανείοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἐν
 δειξῆται ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπιερχομένοις
 τὸν ὑπεράλλομα πλῆτορ φλι χάριτος
 αὐτοῦ ἐν χρηστότητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ
 Ἰησοῦ, τῆ γὰρ χάριτι ἐσὲ σέσωσμῶν διὰ
 φλι πίστεως, καὶ τοῦτο ὄνκ ἐξ ὑμῶν. θεοῦ
 τὸ δῶρον, ὄνκ ἐξ ἑσῶν, ἵνα μή τις καυχῆσθ-
 ται. αὐτοῦ γὰρ ἐστὶν ποίημα, κτισθέν-
 τες ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγα-
 θοῖς, οἷς προκτοίμασεν ὁ θεός, ἵνα ἐν αὐτοῖς
 περιπατήσωμεν. Διὸ μνημονεύετε ὅτι ὑ-
 μῶν ποτὲ τὰ ἔθνη ἐν σαρκί, οἱ λεγόμενοι
 ἀκροβυστία, ὑπὸ φλι λεγομένης περιτομῆς
 ἐν σαρκὶ χειροποιήτου, ὅτι ἦτε ἐν τῷ και-
 ρῷ ἐκείνῳ, χωρὶς Χριστοῦ, ἀκκλωτριω-
 μῶν τῆς πολιτείας τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ἐξέ-
 νοι ἢ ἂν διαδικῶν τῆς ἐπαγγελίας, ἐλπί-
 δα μὴ ἔχοντες, καὶ ἄδει ἐν τῷ κόσμῳ,
 νωὶ δὲ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ὑμῶν οἱ ποτὲ ὄν-
 τες μακρὰν, ἐγγὺς ἐγενήθητε ἐν τῷ αἵμα-
 τι τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸς γὰρ ἐστὶν
 ἢ εἰρήνη ἡμῶν, ὃ ποιήσαστὰ ἀμφοτέρω ἐν
 καὶ τὸ μέσοτοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας
 πλὴν ἔχθαρον ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, τὸν νόμον
 ἢ ἐντολῶν ἐν δόγμασι καταργήσας, ἵνα
 τοὺς δύο κτίσῃ ἐν αὐτῷ, εἰς ἓνα καινὸν ἄνθρω-
 πον, ποιῶν εἰρήνην, ἢ ἀπεκαταλλάξῃ τοὺς ἀμ-
 φοτέρους ἐν ἐνὶ σώματι, τῷ θεῷ, διὰ τῆς σαυρῆς,
 ἀποκτείνας τὴν ἔχθαρον ἐν αὐτῷ, ἢ ἐλθὼν ἐν κη-
 γελίσατο εἰρήνην ὑμῖν, τῶν μακρῶν, ἢ τοῖς
 ἐπίτοις, ὅτι δι' αὐτῆ ἔχομεν τὴν προσσῶν ἢ οἱ
 ἀμφοτέρω ἐν ἐνὶ πνεύματι πρὸς τὸν πατέρα.
Ἄρα οὖν

tes carnis, & mentium, & eramus natura
 filij iræ, quemadmodū & ceteri, Sed de-
 us qui diues est in misericordia, propter
 multam charitatem suam, qua dilexit
 nos, etiam cum essemus mortui per deli-
 cta, conuiuificauit nos una cum Christo
 (per gratiam estis saluati) simulq; cum
 eo resuscitauit, & simul cum eo sedere fe-
 cit, inter cœlestes, in Christo Iesu, ut ostē-
 deret eminentem opulētiam gratiæ suæ,
 in benignitate erga nos, in Christo Iesu.
 Gratia enim estis saluati per fidem, idq;
 non ex uobis. dei donum est, non ex ope-
 ribus, ne quis gloriatur, nam ipsius su-
 mus figmentum, conditi in Christo Iesu
 ad opera bona, quæ præparauit deus, ut
 in eis ambularemus. Quapropter me-
 mentote, quod uos quondā gētes in car-
 ne uocabamini preputium, ab ea quæ uo-
 catur circumcisio, in carne, quæ manibus
 fit, quod inq; eratis in tempore illo, si-
 ne Christo, ab alienati a republica Isra-
 hel, & extranei a testamentis promissio-
 nis, spem non habentes, & deo caren-
 tes in mundo. Nunc autem in Christo
 Iesu uos, q; quondā eratis lōginqui, pro-
 pinqui facti estis, in sanguine Christi.
 Ipse em̄ est pax nostra, q; fecit ex utriq;
 unum, & interstitium maceriæ diruit,
 simultatem in carne sua, legem manda-
 torū in decretis sitam, abrogans, ut duos
 conderet in semetipso, in unū nouum
 hominem, faciens pacem, & ut recon-
 ciliaret ambos in uno corpore, deo, per
 crucem perempta inimicitia, in ea, &
 ueniens euangelizauit pacem uobis, ijs
 qui procul aberatis, & ijs qui prope.
 Quoniam autem per illum habemus
 aditum utriq; in uno spiritu, ad patrem,
Itaq;

Ἄρα οὐκ ἐστὶν ἐσὲ ξενοὶ ἢ πάροικοι, ἀλλὰ
 συμπολιταὶ τῶν ἁγίων καὶ οἰκῆοι τοῦ
 θεοῦ, ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ θεῷ θεμελίῳ
 τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντων ἐν
 κρονωιαίου αὐτοῦ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἐν ᾧ
 πᾶσα οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη, ἀνι-
 ξαίει ἐν κυρίῳ, ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς
 σσωκοδομεῖσθε ἐς κατοικητήριον τοῦ θεοῦ ἐν
 πνεύματι. τοῦτο χάρις ἐγὼ παύλου ὁ δού-
 λος τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ ἸΗΣΟΥ, ὑπὲρ ὑμῶν τῶν
 ἔθνων, εἵ γε ἠκούσατε πλὴν οἰκονομίαν φιλί-
 χάριτος τοῦ θεοῦ, φιλί δ' οὐκ εἰσέκομι ἐν
 ὑμῖν, ὅτι κατὰ ἀποκάλυψιν ἐγνώρισέν μοι τὸ
 μυστήριον, καθὼς προέγραψα, ἐν ὀλίγῳ πρὸς
 ὁ δ' ἠγάπησθε ἀναγινώσκοντες, νοῆσαι πλὴν σύν-
 νεσίμ μου, ἐν θεῷ μυστηρίῳ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὃ
 ἐτέρας γενεαῖς οὐκ ἐγνώρισθη τοῖς ἡγίοις
 τῶν ἀνθρώπων, ὡς νῦν ἀπεκαλύφθη τοῖς
 ἁγίοις ἀποστόλοις αὐτοῦ καὶ προφήταις
 ἐν πνεύματι, εἶναι τὰ ἔθνη συγκληρονό-
 μα, καὶ σώματα, καὶ συμμετόχα τῆς
 ἐπαγγελίας αὐτοῦ ἐν θεῷ ΧΡΙΣΤΩ, διὰ
 τοῦ ἐναγγελίου, ὃ ἐγενόμην διάκονος,
 κατὰ πλὴν δωρεάν φιλί χάριτος τοῦ θεοῦ, πλὴν
 δωρεάν μοι κατὰ πλὴν ἐνέργειαν φιλί δυνά-
 μεως αὐτοῦ. ἐμοὶ θεῷ ἐλαχισοτέρω
 πάντων ἁγίων ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη, ἐν τοῖς
 ἔθνεσι ἐναγγελίσασθαι τὸν ἀνεξιχνίασον
 πλοῦτον τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ. καὶ φωτίσαι πάν-
 τας, τίς ἡ κοινωνία τοῦ μυστηρίου τοῦ ἀπο-
 κρυμμένου ἀπὸ τῶν αἰώνων ἐν τῷ θεῷ τῷ, τὰ
 πάντα κτίσαντι διὰ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἣνα
 γνωρίσῃ νῦν ταῖς ἀρχαῖς ἢ ἐξουσίαις ἐν τοῖς
 ἐπεταρίοις διὰ τὴν ἐκκλησίαν, ἡ πολυποίκι-
 λος σοφία τοῦ θεοῦ, κατὰ πρόθεσιν τῶν αἰώνων,
 ἣν ἐποίησεν ἐν ΧΡΙΣΤΩ ἸΗΣΩ τῷ κυρίῳ ἡμῶν,
 ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν πατρῴαν ἢ τὴν προσσώ-
 γην ἐν πεποιθήσει, τῇ διὰ τὴν πίστιν αὐτοῦ, διὰ
 αὐτοῦ, μὴ ἐκκακῆν ἐν ταῖς θλίψεσι μὲν
 ὑπὲρ

Itaque iam non estis hospites & incolae, sed
 concives sanctorum, & domestici dei, su-
 perstructi super fundamentum aposto-
 lum & prophetarum, summo angulari
 lapide ipso Iesu Christo, in quo quaecumque
 structura coagmentatur, crescit in templum
 sanctum, in domino. in quo & uos coaedifi-
 camini in habitaculum dei, in spiritu.
 Huius rei gratia, ego Paulus uinctus sum
 Christi Iesu, pro uobis gentibus, siquidem
 audistis dispensationem gratiae dei, quae
 data est mihi in uos, quod secundum re-
 uelationem, notum mihi fecit mysterium,
 quemadmodum ante scripsi paucis. ex qui-
 bus potestis legentes intelligere, cognitio-
 nem meam in mysterio Christi, quod in
 alijs aetatibus non fuit notum factum fi-
 lijs hominum, quemadmodum nunc re-
 uelatum est sanctis apostolis eius, & pro-
 phetis in spiritu, ut sint coheredes,
 & eiusdem corporis, & cofortes promif-
 sionis eius in Christo, per euangelium, au-
 ius factus sum minister, secundum donum
 gratiae dei, quod datum est mihi, secundum
 efficaciam potentiae illius. Mihi minimo
 oium sanctorum data est gratia haec, ut in-
 ter gentes euangelizem, imperuestigabiles
 diuitias Christi, & in lucem perferam oibus,
 quae sit comunio mysterij quod erat ab-
 sconditum a saeculis in deo, qui uniuersa
 condidit per Iesum Christum, ut notum
 fiat principatibus & potestatibus, in cae-
 lestibus, per ecclesiam, uehementer ua-
 ria sapientia dei, secundum praefinitionem
 saeculorum, quam fecit in Christo Iesu,
 domino nostro, in quo habemus au-
 daciam & aditum, in fiducia, quae est
 per fidem illius. Quapropter postu-
 lo, ne deficiatis in afflictionibus meis
 h 2 pro

III

ὑπὲρ ὑμῶν, ἥτις ἔσαι δόξα ὑμῶν. τοῦ
 τοῦ χάριμ κάμψω τὰ γόνατά μου πρὸς
 τὸν πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙ
 ΣΤΟΥ ἧ ὅν πάσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ
 ἐπί τῃσ ὀνομάζεται, ἵνα δώῃ ὑμῖν κατὰ
 τὸν πλοῦτον φιλ δόξασ αὐτοῦ, δωά
 μα κραταιωθῆναι διὰ τοῦ πνεύματ ὄαν
 ἦ εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον, κατοικήσαι τὸν ΧΡΙ
 ΣΤΟΝ, διὰ τῆσ πίσειωσ, ἐν ταῖσ καρδίαισ
 ὑμῶν, ἐν ἀγάπῃ ἐρριζωμένοι καὶ τεδε
 μελιωμένοι, ἵνα ἡλιχύσητε καταλαβέσθ
 σὼν πᾶσι τοῖσ ἁγίοις, τί τὸ πλάτ ὄ κῆ
 μήκ ὄ καὶ βιάσ ὄ καὶ ὕψοσ. γινῶναι τε
 πλὴν ὑπερβάλλουσα φιλ γνώσειωσ ἀγά
 πλὴν τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἵνα πληρωθῆτε εἰσ
 πᾶν τὸ πλήρωμα τοῦ θεοῦ. ὅθ δὲ διωα
 μένω ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπὲρ ἐκπερι
 σωσῶ, ὅμ αὐτοῦ μετὰ ἡ μοῦ μὲν κατὰ πλὴν
 δάωα μιν τῶ ἐνεργεμένην ἐν ἡμῖν, αὐτῶ ἡ δό
 ξα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν ΧΡΙΣΤῶ ἸΗΣΟΥ, εἰσ
 πάσαισ τὰσ γενεάσ ἦ αἰώνοσ ἦ αἰώνων ἀμήν.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶσ ἐγὼ ὁ δέσμιωσ
 ἐν κυρίῳ, ἀξίωσ περιπατῆσαι φιλ κλήσειωσ
 ἡσ ἐκλήθητε, μετὰ πάσῃσ ταπεινοφρο
 σύωσ καὶ πραότητοσ, μετὰ μακροθυμί
 ασ, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ,
 σωσὸν ἄζοντες τηρεῖν πλὴν ἐνότητα τοῦ πνεύ
 ματοσ ἐν ὅθ σωδέσμοσ φιλ ἐρλιώσ. ἐν
 σῶμα καὶ ἐν πνεῦμα, καθὼσ καὶ ἐκλήθητε
 ἐν μιᾷ ἐπιπέδῃ τῇ κλήσειωσ ὑμῶν. εἰσ κύριοσ,
 μία πίσειε, ἐν βράππισμα, εἰσ θεὸσ καὶ πα
 τῆσ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντ ὄ διὰ πάντων, καὶ
 ἐν πᾶσι ὑμῖν, ἐν τῇ ἐκάσῃ ἡμῶν ἐδόθη ἡ
 χάρισ κατὰ τὸ μέτρον τῆ δωρεᾶσ ἦ ΧΡΙΣΤΟΥ.
 διὸ λέγει. ἀναβάσ εἰσ ὕψοσ ἡχμαλώτεν /
 σεμ ἀχμαλωσίαν, ὄ ἔδωκε δόματα τοῖ
 ἀνθρώποισ. τὸ δὲ ἀνέβη, τί ἐσιμ, εἰμὴ ὄτι
 καὶ κατέβη πρῶτον εἰσ τὰ κατώτερα
 μέρη τῆ γῆσ; ὄ καταβάσ αὐτὸσ ἐσι καὶ ὄ ἀναβάσ
 ὄπῃ

pro uobis quæ erit gloria uestra. Huius
 rei gratia, flecto genua mea, ad patrem
 domini nostri Iesu Christi, ex quo ois pa
 rentela in cælo & in terra nominatur, ut
 det uobis iuxta diuitias gloriæ suæ, ut for
 titudine coroboremur per spiritum suū,
 in internū hominem, ut inhabitet Chri
 stus per fidem, in cordibus uestris, fixis
 in charitate radicibus, & fundamento ia
 cto, ut ualeatis assequi cum omnibus san
 ctis, quæ sit latitudo, & longitudo, & pro
 funditas, & sublimitas, & cognoscere præ
 eminentem cognitioni dilectionem Chri
 sti, ut impleamini in omnem plenitudi
 nem dei. Ei uero qui potest, cumulate fa
 cere, ultra omnia, quæ petimus, aut cogi
 tamus, iuxta potentiam agentem in no
 bis, ipsi gloria in ecclesia, in Christo Iesu,
 in omnes ætates sæculi sæculorum. Amē.

Hortor itaq; uos ego uinctus in do
 mino, ut ambuletis, ita ut dignum est,
 uocatione, qua uocati estis, cum omni
 submissione, & mansuetudine, cum lon
 ganimitate, tolerantes uos inuicē in cha
 ritate, studentes seruare unitatem spiri
 tus in uinculo pacis. Unū corpus & unus
 spiritus, quemadmodū & uocati estis in
 una spe uocationis uestræ. Unus do
 minus, una fides, unum baptisma, unus
 deus, & pater omnium, qui est super
 omnia, & per omnia, & in omnibus
 uobis. Verum unicuiq; nostrum data est
 gratia iuxta modum doni Christi. Qua
 propter dicit. Cum ascendisset in altum,
 captiuam duxit captiuitatem, & dedit
 dona hominibus. Cæterum illud ascen
 dit, quid est, nisi quod etiam descende
 rat prius in infimas partes terræ: Qui de
 scendit, idem ille est, qui etiam ascendit,
 supra

ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα. καὶ αὐτὸς ἔδωκε, τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ ἐναγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμνίας καὶ διδασκάλους, πρὸς τὴν καταρτίσιν τοῦ ἅγιου, εἰς ἔργον διανομίαν, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, μέχρι καταστήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἑνότητα τοῦ πίστεως, καὶ τοῦ ἐπιγνώσεως τοῦ ἰσοῦ τοῦ θεοῦ, εἰς ἀνδρατέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα μηκέτι ὡμεν νήπιοι κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ, καὶ διδασκαλίαις, καὶ τῆς κηρείας τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πανουργίας πρὸς τὴν μεθοδείαν τοῦ πλάνους, ἀληθεύοντες δὲ ἐν ἀγάπῃ, ἀυξήσωμεν εἰς ἀντὶν τὰ πάντα, ὅς ὄσιν ἡ κεφαλὴ ὁ Χριστός, ὃς ὄν πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον, καὶ συνθεβαζόμενον διὰ πάσης ἀφῆς τοῦ ἐπιχορηγίας, κατ' ἐνεργεiam καὶ μέτρον ἐνὸς ἑκάστου μέρους, τὴν ἀύξησιν τοῦ σώματος ποιεῖται, εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ. τοῦτο οὖν λέγω καὶ μαρτυρομαι ἐν κυρίῳ, μηκέτι ὑμᾶς περιπατεῖν, καθὼς καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη περιπατεῖ, ἐν ματαιότητι τοῦ νοῦς, ἀντὶ τοῦ ἐσκοτισμένου τῆς διανοίας, ὄντες ἀποκλιτρωμένοι καὶ ζωῆς τοῦ θεοῦ, διὰ τὴν ἀγνοiam τῆς οὐσίας ἐν αὐτοῖς, διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν, ὅτινες ἀπκλγκότες, ἑαυτοὺς παρεδωκαν τῆ ἀσελείᾳ, εἰς ἐργασίαν ἀκαταρσίας πάσης καὶ πλεονεξίας, ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως ἐμάθετε τὸν Χριστόν. εἶγε αὐτὸν ἠκούσατε, καὶ ἐν αὐτῷ ἐδίδαχθητε, καθὼς ὄσιν ἀλήθεια ἐν τῷ Ἰησοῦ, ἀποθέσθαι ὑμᾶς κατὰ τὴν προσέγγισιν ἀνασροφῆν, τὸν παλαιὸν ἀνθρώπον τὸν φθαρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς σαρκὸς, ἀνανεῶσθαι ἡτῶ πνεύματι τῶ νοῦς ὑμῶν, καὶ ἐνδύσασθαι τὸν καινὸν ἀνθρώπον, τὸν κατὰ θεὸν κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ ὅτι ὅτι

supra omnes caelos, ut impleret omnia. Et idem dedit, alios quidem apostolos, alios uero prophetas, alios autem euangelistas, alios autem pastores, & doctores, ad instaurationem sanctorum, in opus administrationis, in aedificationem corporis Christi, donec occurrerim omnes in unitatem fidei, & agnitionis filij dei, in uirum perfectum, in mensuram aetatis, quae est plenitudo Christi, ut non amplius simus pueri, qui fluctuant & circumferuntur quouis uento doctrinae, in uerfugia hominum, in astutia, ad aggressionem imposturae, sed ueritatem sectantes in charitate, adolescamus in illum per omnia, qui est caput. Nepe Christus in quototum corpus, si coagmentur, & compingatur, per omnem commissuram subministrationis, iuxta actum in mensura, uniuersaeque partis, incrementum corporis facit, in aedificationem sui ipsius, in charitate. Hoc itaque dico, & testificor in domino, ne posthac ambuletis, quemadmodum & reliquae gentes ambulant in uanitate intellectus sui, dum mentem habent obtenebratam, ab alienati a uita dei, propter ignorantiam quae est illis, & excacationem cordis eorum, qui posteaque peruenerunt ad indolentiam, semetipsos dederunt lasciuiae, ad patradum immunditiam omnem in avaritia, Vos autem non sic didicistis Christum, siquidem illum audistis, & in eo docti fuistis, quemadmodum est ueritas in Christo Iesu, deponere iuxta priorem conuersationem, ueterem hominem, qui corrumpitur, iuxta concupiscentias erroris, renouari autem spiritu mentis uestrae, & induere nouum hominem, qui iuxta deum conditus est in iusticia, & sancti

ὅτι πῶς φησὶ ἀληθείας. διὸ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦ
 δος, λαλᾶτε ἀλήθειαν, ἕκαστος μετὰ τοῦ
 πλησίον αὐτοῦ, ὅτι ἴσμον ἀλλήλων μέ-
 λη. ὀργίσεσθε, καὶ μὴ ἀμαρτάνετε, ὃ ἥλιος
 μὴ ἐπιδύνηται ἐπὶ τοῦ παροργισμῶ ὑμῶν,
 μὴ δὲ δίδετε τόπον τοῦ διαβόλου. ὃ κλέπ-
 τωρ, μηκέτι κλεπῆτω, μάλλον δὲ κοπιά-
 τω ἐργασόμενος τὸ ἀγαθὸν ταῖς χερσίν,
 ἵνα ἔχη μετὰ δίδοναι τοῦ χρεῖαν ἔχοντι.
 πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ σώματος ἡ-
 μῶν μὴ ἐκπορευέσθω, ἀλλ' ἕτις ἀγαθὸς
 πρὸς ὁκοδομίαν φησὶ χρεῖας, ἵνα δῶ χάρι-
 τῶν ἀκόουσιμ, ἢ μὴ λυθῆτε τὸ πνεῦμα
 τὸ ἅγιον ἢ θεῶ ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν
 ἀπολυτρόσεως. πᾶσα πικρία, ἢ θυμὸς, καὶ
 ὀργή, ἢ κραυγή ἢ βλασφημία, ἀρῆσθω ἀφ'
 ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ. γίνεσθε δὲ εἰς ἀ-
 λή-
 λους χρεῖοί, ἕως πλάσχοι, χαρίζόμενοι ἑαυ-
 τῶν, καθὼς καὶ ὁ δεὸς ἔχαρίσατο ὑμῖν
 ἐν Χριστῷ. γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ
 θεοῦ, ὡς τέκνα ἀγαπητά, καὶ περιπατεῖτε
 ἐν ἀγάπῃ, καθὼς ἢ ὁ Χριστὸς ἡγάπησεν
 ἡμᾶς, ἢ ἑδῶκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν προσ-
 φεραν καὶ θυσίαν τοῦ θεοῦ εἰς ὁσμὴν ἰω-
 δίας, πορνεία ἢ ἢ πᾶσα ἀκαθαρσία, ἢ πλεο-
 νεσία μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς πρὸς
 τῶν ἁγίων, ἢ ἀχρηστία, ἢ μαρολογία, ἢ εὐτρα-
 πελία, τὰ ὅσα ἀνῆκόντα, ἀλλὰ μάλλον ἐυχά-
 ριστία. ἔτο γὰρ ἐσεγινώσκοντες, ὅτι πᾶς πόρ-
 νος, ἢ ἀκάθαρτος, ἢ πλεονέκτης, ὃς ὄσιν εἰ-
 δωλόατρως, ὅσα ἔχει κληρονομίαν ἐν τῇ
 βασιλείᾳ τοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ. μηδεὶς ὑ-
 μᾶς ἀπατάτω κενοῖς λόγοις. διὰ πάντα
 γὰρ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ ἐπὶ τοὺς ἡούς
 φησὶ ἀπειθείας. μὴ οὖν γίνεσθε συμμετοχοὶ
 αὐτῶν. ἢτε γὰρ ποτε σκότος, νῦν δὲ φῶς
 ἐν κυρίῳ. ὡς τέκνα φωτὸς περι-
 πατεῖτε, ὃ ἢ καρπὸς τῶ πνεύματος ἐν πάσῃ
 ἀγαθοσύνῃ ἢ δικαιοσύνῃ ἢ ἀληθείᾳ δοκιμά-
 ζοντες

tate ueritatis Quapropter deposito men-
 dacio, loquamini ueritatem, quisque pro-
 ximo suo, quoniā sumus inuicem mēbra.
 Irascimini, & nō peccetis, sol ne occidat su-
 per iram uestram, neque detis locū calum-
 niatori. Qui furabatur, non amplius fu-
 retur, magis autē labore operando mani-
 bus, quod bonum est, ut possit impartiri
 ei qui opus habuerit. Omnis sermo spur-
 cus ex ore uestro ne procedat, sed si quis
 est bonus ad ædificationem utilitatis, ut
 det gratiā audientibus, & ne contristetis
 spiritum sanctum dei, in quo ob signati
 estis, in diem redemptionis. Omnis ama-
 rulentia, & tumor, & ira, & uociferatio, &
 maledicentia, tollatur a uobis, cum omni
 malicia. Sitis autē, inuicem alius in alium
 comes, misericordes, largiētes uobismet
 ipsis, quēadmodum & deus in Christo
 largitus est uobis. Sitis igitur imitato-
 res dei, ut filij dilecti, & ambuletis in dile-
 ctione, quemadmodum & Christus dile-
 xit nos, & tradidit semetipsum pro no-
 bis, oblationem & uictimam deo, in odo-
 rem bonæ fragrantia. Caterum fornica-
 tio, & omnis imundicia, aut auaricia ne
 nominetur quidem inter uos, sicut decet
 sanctos, & obscenitas, & stultiloquium,
 & urbanitas, quæ ad rem non pertinent,
 sed magis gratiarū actio. Nam hoc scitis
 quod omnis fornicator, aut auarus, q est
 simulacrorū cultor, nō habet hereditatē
 in regno Christi & dei. Ne quisque uos de-
 cipiat inanibus sermōibus. Propter hæc
 enim uenire solet ira dei, in filios inobedi-
 entia. Ne sitis igitur confortes illorū. Eratis
 enim quondā tenebræ, nunc autē lux in
 dño, ut filij lucis ambulatē (nā fructus spūs
 in omni bonitate & iusticia & ueritate) p-
 bantes

ζοντες, μή εσιν ευαρεστοι τῷ κυρίῳ, μή μή συσκοι
τωνητε τοις ἔργοις τοις ἀκαρποῖς τῆ σκοτίας,
μαλλον δε μή ἐλέγχετε, τὰ ἢ κρυφῆ γινόμενα
ὑπ᾿ αὐτῶν, ἀχρόν ὄσιν καὶ λέγει. τὰ
δὲ πάντα ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ φωτός φα
νεροῦνται, πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον, φῶς
ἐστίν. διὸ λέγει. Ἐξαρῶ καθένδων μή ἀνάστα ἐκ
τῆ νεκρῶν, μή ἐπιφανῆ σοι ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ. βλέ
πετε οὖν πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖτε, μή ὡς
ἄσοφοι, ἀλλὰ ὡς σοφοί, ὁρίζομεν /
νοι τὸν καιρὸν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραὶ εἰσιν.
διὰ τοῦτο μή γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ σωτῆ
ρίτες, τί τὸ δελήμα τῆ κυρίου, καὶ μή με
θύσκεσθε οἴνω, ὃν ἔστιν ἄσωτία, ἀλλὰ πλε
ροῦσθε ἐν πνεύματι, λαλῶντες ἑαυτοῖς, ψα
μοῖς ὧ ὑμῖν, καὶ ψάλλοντες πνευματικᾶς
ᾄδοντες ὧ ψάλλοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν
τῷ κυρίῳ. ευχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ
πάντων, ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν ἸΗ
ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ τῷ δεῖν καὶ πατρί. ὑπο
τασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ θεοῦ. αἱ γυ
ναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσι, ὑποτάσσεσθε, ὡς
τῷ κυρίῳ, ὅτι ἀνὴρ ἐστὶ κεφαλὴ ἐκκλη
σίας, ὡς καὶ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ κεφαλὴ ἐκκλη
σίας, καὶ αὐτὸς ὄσι σωτὴρ τοῦ σώματος.
ἀλλ' ὡς περὶ ἡ ἐκκλησίαν ὑπ᾿ ἄσεται τῷ ΧΡΙ
ΣΤῷ, οὕτως καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀν
δράσι ἐπιταί. οἱ ἄνδρες ἀγα
πάτε τὰς γυναῖκας ἑαυτῶν, καθὼς ὁ ΧΡΙ
ΣΤΟΣ ἠγάπησεν τὴν ἐκκλησίαν, ὧ ἑαυτὸν πρὸς
δωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, ἵνα αὐτὴν ἀπὸ καθαρῆς
τῆς λέψεως τῆ ὑδατος ἐν ῥήματι, ἵνα ἁγιασθῆ
αὐτὴ ἐαυτῷ ἐν ὄψει τῆν ἐκκλησίαν, μή ἔχου
σαν σπιλον, ἢ ῥυτίδα, ἢ τί τῆ τοιούτῃ, ἀλλ' ἵνα ᾖ
ἁγία, καὶ ἄμωμος, οὕτως ὁ φείσων οἱ ἄνδρες
ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας, ὡς τὰ ἑαυ
τῶν σώματα. ὁ ἀγαπᾶν πλὴν ἑαυτοῦ γυ
ναῖκα, ἑαυτὸν ἑαπᾶ, οὐδεὶς γὰρ ἴτε τῆ ἑαυτῆ
σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλ' ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτὴν
καθὼς

bantes, quid sit acceptū dño, & ne cōmer
cium habueritis cum operibus infrugife
ris tenebrarū, quin ea potius etiā argui
te. Nam quæ secreto fiunt ab istis, turpe
est uel dicere. Sed omia p̄dita a luce ma
nifesta fiunt. Nam quicquid manifesta
tur, lumen est. Quapropter dicit. Expergi
scere qui dormis, & surge a mortuis, & il
lucescet tibi Christus. Videte igitur, quo
modo circumsp̄cte ambuletis, non ut in
sipientes, sed ut sapientes, redimentes oc
casionem, quod dies mali sint. Propterea
ne sitis imprudētes, sed intelligētes, quæ
sit uoluntas domini, & ne inebriemini ui
no, in quo luxur est, sed impleamini i spi
ritu, loquentes uobismetipsis psalmis,
& hymnis, & cantionibus spiritalibus, ca
nentes & psallentes in corde uestro dño,
gratias agētes semper de omnibus, in no
mine domini nostri Iesu Christi, deo &
patri. Subditi uicissim alius alij, in timo
re dei. Vxores p̄prijs uiris subditæ sitis,
ueluti domino, quoniā uir est caput uxo
ris, quemadmodū & Christus est caput
ecclesiæ, & idem est, qui salutem dat cor
pori. Itaq; quemadmodum ecclesia sub
dita est Christo, sic & uxores suis uiris
subditæ sint i omnibus. Viri diligite uxo
res uestras, sicut & Christus dilexit eccle
siam, & semetipsum tradidit pro ea, ut il
lam sanctificaret mundatā lauacro aquæ
in uerbo, ut adhiberet eam sibi ipsi, glo
riosam ecclesiam, nō habentem maculā,
aut rugā, aut quicquē eiusmodi, sed ut esset
sancta, & irreprehēibilis. Sic debēt uiri
diligere suas uxores, ut sua ipsoꝝ corpora.
Qui diligit suā uxorem, seipsum diligit.
Nullus enim unquē suam ipsius carnem
odio habuit, imo enutrit, & fouet eam,
h 4 sicut

καθὼς καὶ ὁ κύριος πλὴν ἐκκλησίαν. ὅτι μέλη
 ἔσμεν τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἐκ φλοι σαρκὸς αὐτοῦ,
 καὶ ἐκ τοῦ ὁστέων αὐτοῦ. ἀντὶ τούτου καταλεί-
 ψαι ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα
 καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα
 αὐτοῦ, καὶ ἕσονται δι' ἓν εἰς σάρκα μίαν.
 τὸ μυστήριον τούτο μέγα ἐστίν, ἐγὼ δὲ λέγω
 εἰς Χριστόν, καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, πλήν
 καὶ ἡμεῖς δι' ἑαυτῶν, ἕκαστος πλὴν ἑαυτοῦ
 γυναῖκα ὡς ἑαυτόν, ὡς ἑαυτόν, ἡ δὲ
 γυνή, ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα. τὰ τέκνα,
 ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ἡμῶν ὡς κυρίῳ,
 τοῦτο γὰρ ἐστὶ δίκαιον. τίμα τὸν πατέρα
 καὶ τὴν μητέρα, ἧτις ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη
 καὶ ἐπαγγελία, ἵνα ἔν σοι γένηται, καὶ ἔσῃ
 μακροχρόνιος ἐπὶ τῇ γῆ. οἱ πατέρες μὴ
 παροργίζετε τὰ τέκνα ἡμῶν, ἀλλ' ἐκτρέφετε
 τὰ αὐτὰ ὡς πατερίαι. Ἐννοθεσία κυρίου, δι'
 δουλοῦ ὑπακούετε τοῖς κυρίοις κατὰ σάρ-
 κα, μετὰ φόβου καὶ τρόμου ὡς ἀπλότη
 τι τῆς καρδίας ἡμῶν, ὡς τῷ Χριστῷ, μὴ
 κατ' ὀφθαλμοδουλείαν ὡς ἀνθρωπάρεστοι
 κοί, ἀλλ' ὡς δουλοὶ τοῦ Χριστοῦ, ποιοῦ-
 οῦντες τὸ θέλημα τοῦ δεοῦ ἐκ ψυχῆς, με-
 τενοίας, ὡς ἑλθόντες τῷ κυρίῳ, καὶ οὐκ ἀν-
 θρώποις. εἰδότες, ὅτι ὁ ἕκαστος ποιή-
 σκ' ἑαυτὸν, ἵνα κομιθῆται πρὸς τὸν κύριον, εἴτε δού-
 λος, εἴτε ἐλεύθερος. Ἐννοθεσία τοῦ κυρίου, εἴτε δού-
 λος, εἴτε ἐλεύθερος, ὡς ἀπὸ τοῦ κυρίου
 εἴτε πρὸς αὐτοῦ ἀμιέρτες τῆν ἀπει-
 λήν, εἰδότες, ὅτι καὶ ἡμῶν αὐτῶν ὁ κύριος
 ὅς ἐστιν ἐν οὐρανοῖς, καὶ προσωπευσία οὐκ ἐστὶ
 παρ' αὐτῶν. τὸ λοιπὸν ἀδελφοί μου, ἐν
 δουλοῦσθε ἐν κυρίῳ, καὶ ἐν τῷ κράτει τοῦ
 ἰχθύος αὐτοῦ, ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ
 πρὸς τὸ δύνασθαι ἡμᾶς εἶναι, πρὸς τὰς με-
 δοδείας τοῦ διαβόλου. ὅτι οὐκ ἐστὶν ἡμῖν ἡ
 πάλη πρὸς ἄνθρωπον, ἀλλὰ πρὸς τὰς
 ἀρχάς, πρὸς τὰς δυνάμεις, πρὸς τοὺς κοσι-
 μοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου
 πρὸς τὰ

sicut & dñs ecclesiam. Quoniã membra
 sumus corporis eiusdem, ex carne eius,
 & ex ossibus eius. Huius rei gratia, relin-
 quet homo patrem & matrem, & adiu-
 getur uxori suæ, & erunt duo in carnem
 unam. Mysterium hoc magnum est, ue-
 rum ego loquor, de Christo, & de eccle-
 sia. Quamquam & uos singillatim, suam
 quisq; uxorem diligat, ut seipsum. uxor
 autem ut reueatur uirum.

Filij, obedite parentibus uestris, in do- VI
 mino, nam id est iustum, honora patrem
 tuum, & matrem, quod est præceptum
 primum, in promissione, ut bene tibi sit,
 & sis longeuus in terra. Patres, ne pro-
 uocetis ad iram liberos uestros, sed edu-
 cetis eos in eruditione, & correptione do-
 mini. Serui obedite dominis carnalibus,
 cum timore, & tremore, in simplicitate
 cordis uestri, tanquam Christo, non ad
 oculum seruientes, ueluti hominibus pla-
 cere studentes, sed tanq; serui Iesu Chri-
 sti, facientes uoluntatem dei ex animo,
 cum beneuolentia, seruientes domino,
 & non hominibus, illud scientes, quod
 unusquisq; quod fecerit boni, hoc repor-
 tabit a deo, siue seruus fuerit, siue liber.
 Et uos domini eadem facite, erga illos,
 remittentes minas, scientes quod & ue-
 ster dominus est in caelis, & persona re-
 spectus non est apud illum. Quod su-
 perest fratres, sitis fortes in domino, &
 in potentia roboris illius, Induite totam
 armaturam dei, ut possitis stare aduer-
 sus assaultus diaboli, Quoniam non est
 nobis lucta, aduersus sanguinem & car-
 nem, sed aduersus principatus, aduer-
 sus potestates, aduersus mundi domi-
 nos, tenebrarum sæculi huius, aduer-
 sus

πρὸς τὰ πνευματικά τ' ἠνικίας ἐν τοῖς ἔσχα
 ραίοις. διὰ τὸ ἀναλάβετε τὸ πανοπλίαν
 τὸ θεοῦ, ἵνα δυνῆθητε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ
 ἠνικίας, καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι σῆναι. σὺν
 τε ὄντι περιζωσάμενοι τὸ ὄσφῶν ὑμῶν ἐν ἀλ
 κείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τὸ δικαιο
 σάνης, καὶ ὑποδήσάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἐπι
 μασίᾳ τῆς ἐναγγελίας τῆς εἰρήνης, ἐπὶ ᾧ ἅσπιν ἀνα
 λαβόντες τὸν θυρεὸν τὸ πίστεως, ἐν ᾧ δυνήσε
 θεε πάντα τὰ βέλη τῆς πονηρίας τὰ πεπυρωμέ
 να σβέσαι, καὶ τὸ περικεφαλαίον τὸ σωτηρίας
 δεξασθε, καὶ τὸ μάχαιρα τὸ πνεύματος, ὃ
 ἐστὶ ῥῆμα θεοῦ. διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δε
 ήσεως προσευχόμενοι ᾧ πάντῃ καιρῷ, ᾧ
 πνεύματι, καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ἄγρυπνοῦντες
 ᾧ πάσῃ προσκατηρήσει, καὶ δεήσει πρὸς πάν
 των τῶν ἁγίων, καὶ ὑπερ ἑμῶν, ἵνα μοι δοθῆ
 λόγος ἐν ἀνοιξίᾳ τῆς στόματός μου, ᾧ παρῆκ
 σίᾳ γνωρίσαι τὸ μυστήριον τῆς ἐναγγελίας ὑ
 πέρ ὃν πρεσβεύω ᾧ ἀλήθειᾳ, ἵνα ᾧ αὐτῷ παρῆ
 κτισάσωμαι ὡς δεῖ με λαλῆσαι, ἵνα δε εἰδῆ
 ῖτε καὶ ὑμεῖς τὰ κατ' ἐμὲ τί πράσσω, πάντα ὑ
 μῖν γνωρίσαι τυχικός ὁ ἀγαπητὸς ἀδελ
 φός καὶ πιστὸς διάκονος ἐν κυρίῳ, ὃν ἔπεμψα
 πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τὸ ἔρ, ἵνα γνωπέ τὰ πρὸς ἡ
 μῶν, καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν. εἰρή
 νη τις ἀδελφοί, καὶ ἀγάπη μετὰ πίστεως, ἀπὸ
 θεοῦ πατρὸς ὁ κύριος ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. ΗΧΑ
 ρις μετὰ πάντων τῶν ἀγαπώντων τὸν κύριον ἡμῶν
 ἸΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ ἐν ἀφθαρσίᾳ. ἀμήν.

Εἰς ἀφῆν ἀπὸ ῥώμης πρὸς
 Εφεσίους διὰ
 τυχικοῦ.

sus spirituales astutias in caelestibus :
 Quapropter assumite uniuersam arma
 turam dei, ut possitis resistere in die ma
 lo, & omnibus peractis, stare. State igi
 tur lumbis circuminctis baltheo in ueri
 tate, & induti thoracem iusticiae, & calcia
 ti pedibus, in praeparatione euangelij pa
 cis. Super omnia assumpto scuto fidei,
 in quo possitis omnia iacula mali ignita
 extinguere, & galeam salutis accipite, &
 gladium spiritus, qui est uerbum dei, in
 omni oratione, & deprecatione orantes,
 in omni tempore, in spiritu, & ad hoc ip
 sum uigilantes in omni instantia, & de
 precatione pro omnibus sanctis, & pro
 me, ut mihi detur sermo in apertioe oris
 mei, in libertate, ut notum faciam myste
 rium euangelij mei, super quo legatione
 fungor in catena, ut in illo libere loquar,
 sicut oportet me loqui. Ut aut sciat is &
 uos, quae ad me pertinent, quid agam,
 de omnibus uos certiores reddet Tychi
 cus, dilectus frater, & fidus minister i do
 mino, quem misi ad uos in hoc ipsum, ut
 cognosceretis, de rebus nostris, & conso
 laretur corda uestra. Pax fratribus & cha
 ritas, cum fide, a deo patre, & domino Ie
 su Christo. Gratia sit cum omnibus dili
 gentibus dominum nostrum Iesum Chri
 stum, in incorruptione. Amen,

Missa fuit e Roma per
 Tychicum.

Macedonia ad philippenses epist.
 ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

ΑΥΤΗΝ ἐπισέλλα ἀποδρώμης, ἐωρεκῶς αὐτοὺς ἅμα καὶ διδάξασ, ἢ δὲ πρόσφασι, φιλίπιστολῆς αὐτῆ. πεμφάντων Φιλίππισίωμ δῖακονίωμ τῶν παύλω, καὶ τινωμ πορτίερχομδύωμ, καὶ δῖαφθερόντων τὰς ἀκοὰς τῶν ἀκροάωμ προφάσει τῆς σκίᾶ τοῦ νόμου, καὶ φιλίπιστομῆς, καὶ λεγόντων, χωρὶς ταύτης μὴ δάσθαι δῖκατωθῶα. μαθῶν δὲ ἀπόστολῶν γράφει Φιλίππισίωι, καὶ τῶν μὲν, ἀποδέχεται αὐτῶν τὴν πίσιν, καὶ σημαίνα μνημονεύει αὐτῶν. ἔπειτα δῖκγᾶται ὡς ἀπελογήσαστο ἐν ῥώμῃ, καὶ ὅτι ἡνὲς αὐτῶν βαρεῖς γεγονάσι ἐν τοῖς δεσμοῖς φθόνου αὐτῶν κίνευντες. ἔπειτα αὐτοὺς προτρέπει αὐτῶν ἀλλήλοισι ἀγαπᾶν, δὲ κηγοῦ μῆκος τὴν τῶ σωτήρος Φιλανθρωπίαν, ὅτι θεὸς ὢν, ἄνθρωπος γέγονε διῆμας. εἶτα περὶ τῆς πορτίερχομῆς, καὶ τοῦ παλαιοῦ νόμου δῖαλαβῶν, ἀποδέκνυει λοιπὸν ἀργυρὸν γα γενῆσαι τὴν πορτίερχομῆν. λαμβάνων ἐφ᾽ αὐτοῦ τὸ παράδειγμα καὶ λέγων, ὅτι ταῦτα πάντα ἤγνιμα διὰ τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ κημῖα. διὸ καὶ τοὺς μὲν διδάσκοντας ἐπὶ πορτίερχομῆν, καὶ δέλοντας αὐτοὺς ἀπαπῖσαι μεμψάμεν, καὶ ἐπὶ τῶν ἐχθρῶν αὐτοὺς εἶναι τῶ ΧΡΙΣΤΟΥ. ἀποδέχεται Φιλίππισίους διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίπιστομῆν, καὶ προτρέφει αὐτοὺς πάλιν εἰς τὰ ἔθνη αὐτοὺς, τελεοῦ τῶν ἐπιστολῶν.

ARGUMENTVM

Philippenses sunt Macedones. Hi accepto uerbo ueritatis perstiterunt in fide, nec receperunt falsos apostolos. Hos collaudat apostolus, scribens eis a Roma de carcere per ephroditum.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ

AD PHILIPPENSES
EPISTOLA.

ΑΥΛΟΣ ΚΑΙ ΤΙΜΟΘΕΟΣ
ΔΟΥΛΟΙ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ,
ΨΑΣΙ ΤΟΙΣ ΑΓΙΟΙΣ ΚΥΝ ΧΡΙ
ΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, ΤΟΤΕ ΔΟΥΣΗ ΚΥΝ

φιλιπποις, σω̄ επισκοποις καὶ διακόνοις.
χάρις ὑμῖν καὶ εὐλογία ἀπὸ θεοῦ, πατρὸς
ἡμῶν, καὶ κυρίου ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. Εὐχαριστῶ τῷ
θεῷ μετ' ἐπιπάσης τῆς μενείας ὑμῶν, πάντοτε κύ-
ν πάση δέησά με ὑπὲρ πάντ' ὑμῶν, μετὰ χα-
ρᾶς τῆς δέησιν προύμενος, ἐπι τῆς κοινωνίας ὑ-
μῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον, ἀπ' πρώτης ἡμέρας
ἀρχῆς τῆς νῦν. περιθώσ' αὐτὸ τὸ ἔργο, ὅτι ὁ ἐναρξά-
μενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθόν, ἐπιτελεσά ἀ-
ρχῆς ἡμέρας ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, καθὼς ἐσι δὲ
καιὸν ἐμοὶ τὸ φρονεῖν, ὑπὲρ πάντων ὑμῶν,
διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμᾶς, ἐν τε τοῖς
δυσμοῖς με, καὶ ἐν τῇ ἀπλοσίᾳ, καὶ βεβαιώσ' ἔ-
λευσ' εὐλίσ, σιθηοινανός με τ' χάριτος πάντας
ὑμᾶς ὄντας, μάστιγος γὰρ με εἰς τὸν θεόν, ὡς ἐ-
πιπῶ πάντας ὑμᾶς ἐν σπλάγχθοις ΙΗ-
ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ τὸ προσέυχομαι, ἵνα ἡ ἀ-
γάπη ὑμῶν, εἴ τι μᾶλλον καὶ μᾶλλον πῆσι σένη
ἐν ἐπιπῶσ' καὶ πάση ἀιδήσ' εἰς τὸ δοκιμά-
σῃ ὑμᾶς τὰ διαφέροντα, ἵνα ἦτε ἐλικρινεῖς ἔ-
ἀπρόσκοποι εἰς ἡμέρας ΧΡΙΣΤΟΥ, πεπλη-
ρωμένοι καρπῶν δικαιοσύνης τ' διὰ ΙΗΣΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥ, εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον θεοῦ. Γινώσκῃ
ἢ ὑμᾶς ἐδόξομαι ἀδελφοί, ὅτι τὰ κατ' ἐμὲ
μᾶλλον εἰς προκοπὴν τ' εὐαγγελίῳ ἐκλήλυθεν,
ὡς τοὺς δυσμοῖς με φανεροῦς ἐν ΧΡΙΣΤΩ Γε-
νιά, ἐν ὅλῳ τῷ πραιτωρίῳ, ἔτι τοῖς λοιποῖς,
πᾶσι, καὶ τοῖς πλείονας τῶν ἀδελφῶν
κύριον, πεποιδότας τοῖς δυσμοῖς μου,
περισσότερωσ

Aulus & Timothe⁹ serui Je-
su Christi, oibus sanctis in
Christo Iesu, qui sunt Philip-
pis. una cū Episcopis & dia-
conis. Gratia uobis & pax a deo patre no-
stro, & dño Iesu Christo. Gratias ago
deo meo, i omni memoria uestra, semp in
omni oratiōe mea, p oibus uobis, cū gau-
dio deprecationē faciens, qd' ueneritis in
cōmunionē euangeliij, a primo die, usq;
ad hoc tempus, persuasum habēs hoc ip-
sum, quod is qui cœpit in uobis opus bo-
num, perficiet usq; ad diem Iesu Christi,
sicut iustum est mihi, ut hoc sentiam de
omnibus uobis, propterea quod habeā
uos in corde, & in uinculis meis, & in de-
fensione, & confirmatione euangeliij, qui
omnes estis mihi confortes gratiæ. Te-
stis enim mihi est deus, q̄ desyderē uos
omnes in uisceribus Iesu Christi, & illud
oro, ut charitas uestra, adhuc magis ac
magis exuberet, in agnitione, & omni in-
telligentia, ut probetis quæ sunt præstan-
tia, ut sitis sinceri, ac tales, ut nemini sitis
offendiculo, in diem Christi, impleti fru-
ctu iusticiæ, qui est per Iesum Christum
in gloriam & laudē dei. Scire autem uos
uolo fratres, quod quæ mihi acciderunt,
magis ad profectum euangeliij eueni-
runt, ita ut uincula mea manifesta fa-
cta sint in toto prætorio & cæteris oibus,
& ut plures ex fratrib⁹ freti uinculis meis,
uberius

περισσοτέρως τολμᾶμ ἀφόβως τὸν λόγον
 λαλῆμ. Ἰνὲς μοῦν Ἐ Διὰ φθόνου Ἐ ἔριμ, Ἰ
 νὲς δὲ Ἐ Δι' ἐνδοκίαν τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ κηρύσ
 σουσιν, οἱ μοῦν Ἐξ ἑρῆθίας τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ κα
 ταγγέλλουσιν, οὐχ ἄγνώως, οἰόμενοι θλίψιμ
 ἐπιφέρῃμ τῆς δεσμοῦς μου, οἱ δὲ Ἐξ ἀπάκης,
 ἐδίδασκεν εἰς ἀπολογίαμ τῷ εὐαγγελίου
 κῆμα. τί γάρ; πάλιν παντὶ τρόπῳ, εἴτε προ
 φάσει, εἴτε ἀληθείᾳ, ΧΡΙΣΤΟΣ κατὰγγέλλε
 ται, καὶ ἔν τῷ τῶν χαίρω, ἀλλὰ καὶ χαρήσομαι.
 οἶδα γάρ, ὅτι τῷ μοι ἀποθήσεται εἰς σωτη
 ρίαν, διὰ τοῦ ὑμῶν δεισιπείας καὶ ἐπιχορη
 γίας τῷ πνεύματος ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ τῷ
 ἀποκαταδοκίαν καὶ ἐλπίδα μου, ὅτι ἔν
 ὄνδενι ἀχωνθήσομαι, ἀλλὰ ἔν πάσῃ παρρη
 σίᾳ, ὡς πάντοτε καὶ ἰὺν μεγαλωθήσεται
 ΧΡΙΣΤΟΣ ἔν τῷ σώματί μου, εἴτε διὰ ζωῆς,
 εἴτε διὰ θανάτου, ἐμοὶ δὲ τὸ ζῆν ΧΡΙΣΤΟΣ,
 Ἐ τὸ ἀποθανῆμ, κέρδος, εἰ δὲ τὸ ζῆν ἔν σαρι
 κί, τῷ μοι κάρη ἔργου. Ἐ τί ἀρήσομαι
 ἀν γινωρίζω, σωρέχομαι γάρ ἐκ ἁπῶν ὄντων, πῶν
 ἐπιθυμίαμ ἔχωμ εἰς τὸ ἀναλύσαι, καὶ σω
 ΧΡΙΣΤΩ εἶναι, πολλῶν μᾶλλον κηρῶσιν, ὅ δὲ
 ἐπιβλήν ἔν τῇ σαρκὶ ἀνασκαίστερον δι' ἡ
 μάς, καὶ τοῦτ ἔποιθῶς οἶδα, ὅτι μὲν Ἐ
 συμπαραμηνῶ πάσιν ἡμῖν, εἰς πῶν ὑμῶν
 προκοπὴν καὶ χαρὰμ φθί πείσεως, ἵνα τὸ καύ
 χημα ὑμῶν περιεσέη ἔν ΧΡΙΣΤΩ ἸΗΣΟΥ
 ἐμ ἐμοί, διὰ τῆς ἐμῆς παρουσίας πάλιμ
 πρὸς ὑμᾶς, μόνον ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου
 τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ πολῖτενέσθε, ἵνα εἴτε ἐλθῶμ
 καὶ ἰδῶμ ὑμᾶς, εἴτε ἀπῶμ, ἐκούσω τὰ πε
 ρὶ ὑμῶν, ὅτι σήκετε ἐμ ἐν πνεύματι, μιᾶ ψυ
 χῆ, σωμαθλιῶντες τῇ πίσει τῷ εὐαγγελίου,
 καὶ μὴ πῆνρόμηνοι ἐμ κηρῶν ὑπὸ ἁπῶν ἀντι
 κειμένων, ἢ ἡς ἀντὶς μὲν ὄντων ἐνδύξίμ ἀπω
 λείας, ὑμῖν δὲ σωτηρίας, Ἐ τοῦτο ἀπὸ θεῶν,
 ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ ΧΡΙΣΤΟΥ, οὐ μόν
 ον δ' εἰς ἀντὶμ πίστεύσῃμ, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ
 αὐτοῦ

uberius auderēt, impauide uerbū loqui.
 Nonnulli quē p̄ inuidiā & cōtentionē, nō/
 nulli uero & p̄pter bonā uolūtātē, Chri/
 stum prædicant, alij quidem ex cōtentio
 ne Christum annuntiant, non pure, exi/
 stimantes sese afflictionem addere uin/
 culis meis, alij rursus ex charitate, scientes
 quod in defensionem euangelij positus
 sim. Quid enim? Attamen quouis mo/
 do siue per occasionem, siue per uerita/
 tem Christus annuntiatur, & in hoc gau/
 deo, quinetiam gaudebo. Noui enim,
 quod hoc mihi cedet in salutem, per ue/
 stram orationem, & subministrationē
 spiritus Iesu Christi, secundū expectatio
 nem & spem meā, quod nulla in re pude/
 fiam, sed in omni libertate, ut semper ita
 nunc quoq; magnificabitur Christus in
 corpore meo, siue per uitā, siue per mor/
 tem. Nā mihi uita Christus est, & mors
 lucrū. Quod si contingat uiuere in carne,
 ea res mihi fructus est operis, & quid eli/
 gam ignoro. Constringor em̄ e duobus,
 desyderans dissolui, & esse cū Christo,
 multo longeq; melius est. Cæterū mane/
 re in carne, magis necessariū, p̄pter uos, &
 hoc certo scio, quod mancā, & cū oibus uo/
 bis p̄mansurus sim, in uestro p̄fectū, &
 gaudium fidei, ut gloriatio uestra exube/
 ret in Christo Iesu, in me, p̄ meū ad uos
 reditū, t̄m̄ ut dignū est euāgelio Christi,
 cōuerseremini, ut siue cū uenero, & uidero
 uos, siue absens sim, audiā de reb; uestris
 quod stetis in uno spū, una aīa, collaboran/
 tes fidei euangelij, nec in ullo terreamini,
 ab aduersarijs, q̄ illis quidē est ostēsiō p̄
 ditiōis, uobis autē salutis, & hoc a deo, quia
 uobis donatū est pro Christo, nō solum
 ut in eum credatis, uerum etiam ut pro
 illo

αυτου πάχαμ, τὸ μ αὐτὸ μ ἀγάωνά ἔχοντες,
 διορ εἰδτε ἐμ ἐμοί, καὶ νῦν ἀκούετε ἐμ ἐμοί.
 εἴτις δὲ παρὰ κλησίς ἐμ ΧΡΙΣΤΩ, εἴτι πα
 ρα μύθιομ ἀγάωνε, εἴτις κοινωνία πνεύμα
 τος, εἴτις ἀλλάγνα καὶ διοκτιζμοί. πλκ
 ρώσατέ μου πλὴν χαρὰ μ, ἵνα τὸ αὐτὸ φρονή
 π, πλὴν αὐτῶν ἀγάωνά ἔχοντες, σύμφωνοι,
 τὸ ἐμ φρονοῦντες, μηδὲμ κατὰ ἐρίδισαμ ἢ
 κενδοζίαμ, ἀλλὰ τῆ ταπεινοφροσύνη ἀλ
 λήλους ἢ γούμνωοι ὑπερέχοντες ἑαυτῶν,
 μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστ σκοπεῖτε, ἀλλὰ καὶ
 τὰ ἐτέρων ἕκαστος. τοῦτο γὰρ φρονοῖδτω
 ἐμ ὑμῶν, ὃ καὶ ἐμ ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, ὃς ἐμ μορ
 φῆ θεοῦ ὑπάρχων, ὃν ἔξ ἄρπα γμδρ ἢ γή
 σατο τὸ εἶναι ἴσα θεῶν, ἀλλ' ἑαυτῶν ἐκένωσε,
 μορφῶν δούλου λαβὼν, ἐμ ὁμοιώματι ἀν
 θρώπων γενόμενός, καὶ σχήματι ἐυθεθεῖς
 ὡς ἀνθρώπος, ἔταπεινώσεν ἑαυτῶν, γενόμε
 νος ὑπὸ κού μέρη θανάτου, θανάτου δὲ
 σαυροῦ. διὸ καὶ ὁ θεὸς αὐτὸ μ ὑπερῶν ἔθηκε, καὶ
 ἔχαρίσατο αὐτῶ ὄνομα, τὸ ὑπὲρ πάντων ὀνο
 μα, ἵνα ἐμ τῷ ὀνόματι ΙΗΣΟΥ, πάν μ γόνυ
 κάμψῃ ἐπὶ θρανίωμ, καὶ ἐπιγείωμ, καὶ κατὰ χθο
 νίωμ, ἔπῳσα γλώσσα δὲ ζομολογήσειτ, ὅτι
 κύριος ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ, εἰς δόξαν θεῶ πα
 τρός. ὡσεὶ ἀγαπητοί μ, καθὼς πάντοτε
 ὑπῆκόςατε, μὴ ὡς ἐν τῆ πῆξισί μ μόνον,
 ἀλλὰ νῦν πολλῶ μᾶλλον ἐν τῆ ἀπουσί μ,
 μετὰ φόβου καὶ τρέμου πλὴν ἑαυτῶν σωτη
 ρίαμ κατὰ γάζεοτε. ὁ θεὸς γὰρ ὄζει μ ὃ ἐνε
 γῶν ἐν ἡμῶν, καὶ τὸ δέλεμ, ἔν ὃ ἐν ὄργῃ μ.
 ὑπὲρ φθὶ ἐνδοκίας, πάντα ποιεῖτε χωρὶς
 γογγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν, ἵνα γρήθοτε
 ἀμεμπτοὶ καὶ ἀκέραιοι, τέκνα θεοῦ ἀμώ
 κητᾶ ἐν μέσω γενεᾶς σκολιᾶς καὶ διεσσαμ
 μλῆς, ἐν ὃις φαίνεοτε ὡς φωσῆρες ἐν κόσ
 μ, λόγμ ζωῆς ἐπέχοντες, εἰς κἀύχημα
 ἐμοί εἰς ἡμέραν ΧΡΙΣΤΟΥ.

ΟΤΙ ὄν κείς κενὸν ἔδξαμ, ὄνδὲ εἰς κεί
 νὸν ἐκοί

illo patiamini, idem certamen habentes,
 quale vidistis in me, & nūc auditis in me. II
 Si qua igit' cōsolatio in Christo, si quod
 solatium dilectionis, si qua cōmunio spi
 ritus, si qua uiscera & miserationes, imple
 te meum gaudiū, ut similiter affecti sitis,
 eādē charitatem habentes, unanimes,
 idem sentientes, ne quid per contentionē
 aut per inanē gloriā, sed per humilitatē
 animi, aliū quisq; se praestantiorē iudicā
 tes ne sua quisq; spectetis, sed unusq; q;
 quae sunt alior'. Hoc em̄ sentiat in uo
 bis, quod & in Christo Iesu, qui cū esset
 in forma dei, nō rapinam arbitratus est,
 ut esset aequalis deo, sed semetipsum exi
 naniuit, forma serui sumpta, in similitu
 dine hominum factus, & figura repertus
 ut homo, humiliavit semetipsum, factus
 obediēs usq; ad mortē, mortē autē crucis.
 Quapropter & deus illū in summā extu
 lit sublimitatē, & donauit illi nomen, qd'
 est supra omne nomen, ut in nomine Ie
 su omne genu flectat, caelestium, & terre
 strium, & infernorum, & oīs lingua confi
 teatur, quod dominus sit Iesus Christus
 in gloriā dei patris. Proinde dilecti mei,
 quemadmodum semper, obedistis, non
 tantū in praesentia mea solum, sed nunc
 multo magis in absentia mea, cū timore
 & tremore uestra ipsoꝝ salutem opere
 mini. Nam deus est is qui agit in uobis,
 & ut uelit, & ut efficiatis, p̄ bono animi
 p̄posito. Oīa facite sine murmuratiōibꝰ,
 & disceptationibus, tales, ut nemo de uo
 bis queri possit, synceriq; filij dei, irrephē
 sibles, in medio natiōis prauae, ac tortuo
 sae, iter q̄s appetis, tāq; lūminaria i mūdo,
 uerbū uitae sustinētes, ut gliari possim in
 diē Christi, qd' nō i uanū cucurrerim, nec i
 i uanum

νόμ̄ ἐκοπίασα. ἀλλ' ἐν κ̄ ἀνένδομαι ἐπὶ τῆ
 θυσίᾳ, Ἐλφτουρ γὰρ φθί πίσεως ὑμῶν, χαί
 ρω καὶ συχαίρω πάσῃ ὑμῶν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ
 ὑμεῖς χαίρετε, καὶ συχαίρετέ μοι. ΕΛΠΙ
 ζω δὲ ἐν κυρίῳ ΙΗΣΟΥ, τιμῶθεον ταχέως
 πέμψαι ὑμῶν, ἵνα καὶ γὰρ ἐνφυχῶ γνοῦν τὰ
 περὶ ὑμῶν. Οὐδένα γὰρ ἔχω ἰσόφυχον, ὅσ
 τις γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν μορῖ μνήσα, οἱ πάν
 τες γὰρ τὰ ἐαυτῶν ζητοῦσιν, οὐ τὰ τοῦ ΧΡΙ
 ΣΤΟΥ ΙΗΣΟΥ. τὴν δὲ δοκιμῶν αὐτοῦ γί
 νώσκετε, ὅτι ὡς πατρὶ τέκνον, σαῦ ἐμοί ἐ
 δούλουσιν εἰς τὸ ἐναγγέλιον. τὸν δὲ ὄν
 ἐλπίζω πέμψαι, ὡς ἂν ἀπίδω τὰ περὶ ἐμὲ
 θηαυτίς. Πέποιθα δὲ ἐν κυρίῳ, ὅτι καὶ αὐ
 τὸς ταχέως ἐλεύσομαι, ἀναγκάσθω δὲ ἡ γη
 σάμνω ἐπαφροδίθω τὸν ἀδελφόν, Ἐσωρι
 γόν, καὶ συστρατιώτῳ μου, ὑμῶν δὲ ἀπό
 σολον, καὶ λατουρ γόν φθί ρείας μου, πέμ
 ψαι πρὸς ὑμᾶς. Επὶ δὲ ἐπιποθῶν ἢ πᾶντας
 ὑμᾶς, Ἐδημοιῶν, διότι ἠκούσατε, ὅτι ἠδ
 ἐνθε. καὶ γὰρ ἠδ ἐνθε, παραπλήσιον θα
 νάτω. ἀλλ' ὁ θεὸς αὐτὸν ἠλέησεν, ὅτι αὐτὸν
 δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμὲ, ἵνα μὴ λύπῳ ἐπὶ
 λύπῃ χθῶ. σπουδαιοτέρως δὲ ἐπέμψαι
 αὐτὸν, ἵνα ἰδόντες αὐτὸν, πάλιν χαρῆ
 τε, καὶ γὰρ ἀλυπότερ ὅ. προσδέχεσθε
 δὲ αὐτὸν ἐν κυρίῳ, μετὰ πάσης χαρᾶς, καὶ
 τοῦς τοιούτους, ἐντίμους ἔχετε, ὅτι διὰ τὸ
 ἔξω τῷ ΧΡΙΣΤΟΥ, μέχρι θανάτου ἠγῆσεν,
 παραβουλεύσάμενος τῆ ψυχῆ, ἵνα πληρώ
 σῃ τὸ ὑμῶν ὑσέρημα φθί πρὸς με λατουρ
 γίας. τὸ λοιπὸν ἀδελφοί μου, χαίρετε
 ἐν κυρίῳ, τὰ αὐτὰ γράφαρ ὑμῶν, ἐμοί μὲν
 οὐκ ὁ κνηρόν, ὑμῶν δὲ τὸ ἀσφαλές. βλέπετε
 τοῦς κᾶνας, βλέπετε τοῦς κακοῦς ἐργάτας,
 βλέπετε τὴν κατατομῶν. ἡμεῖς γὰρ ἐσ
 μὲν ἢ περὶ τομῆ, οἱ πνεύματι θεῷ λαξενί
 οῦτες, καὶ κενώμονοι ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ,
 καὶ οὐκ ἐν σαρκὶ πεποιθότες, καί περ ἐγὼ
 ἔχωμ

uanū laborauerim. Quinetiā si imolor,
 super imolatiōe, & sacrificio fidei uestrae
 gaudeo & cōgaudeo oibus uobis. Idē autē
 & uos gaudetis, & cōgaudetis mihi. Spero
 autē in dño Iesu, me Ἰ imotheū breuī mis
 surū uobis, ut & ego bono sim aīo, cogni
 to statu uestro. Neminē em̄ habeo pari
 mecū aīo p̄ditū, qui germane res uestras
 curaturus sit. Nam oēs quae sua ipsorum
 sunt quaerunt, non quae Christi Iesu. Por
 ro probationem eius nostis, quod ut fili
 us mecū ueluti cū patre seruiert in euan
 gelium. Hunc igitur spero me missurum,
 mox ubi uidero mea negotia. Confido
 autē in dño, quod & ipse breui uenturus
 sim. Sed ope preciiū arbitratu sū Aphro
 ditum fratrem, & cooperariū, & cōmilito
 nem meū, uestrū autē apostolū, & mini
 strum necessitatis meae mittere ad uos.
 Quidē desiderabat omnes uos anxī⁹
 propterea quod audissetis se infirmatū
 fuisse. Et certe fuit infirmus, ita ut esset ui
 cinus morti, sed deus misertus est illi⁹. At
 nō illius tantū, sed & mei, ne dolorem ha
 berem super dolorem. Studiosius itaq;
 misi illum, ut cum uideritis illum, denuo
 gaudeatis, & ego magis uacem dolore.
 Excipite igitur illū in domino, cum omni
 gaudio, & qui huiusmodi sūt, eos in pre
 cio habete, qm̄ ppter op⁹ Christi eo acces
 sit, ut morti pxim⁹ fuerit, nō habita rōne
 uitae, ut suppleret id qd̄ in uestro erga me
 officio fuit diminutū. Qd̄ sup est fr̄s, III
 gaudete in dño, eadē scribere uobis, me q
 dē haud piget, uobis autē tutū est. Videte
 canes, uidete malos operarios, uidete cō
 cisionē. Nos em̄ sum⁹ circūcisio, qui spū
 deū colim⁹, & gloriamur in Christo Iesu,
 & non confidimus in carne, quant⁹ ego
 confidam

ἔχω πεποιθῆσθαι ἢ ἐν σαρκί, εἴτις δοκεῖ
 ἄλλος πεποιθέναι ἐν σαρκί, ἐγὼ μᾶλλον, πε-
 ριτομὴ ὀκταήμερος, ἐκ γένους ἰσραὴλ, φυ-
 λῆς βενιαμίν, ἑβραῖος ὅτι ἑβραῖος, κατὰ
 νόμον φαρισαῖος, κατὰ γένος Διόνωμ ὅτι
 ἐκκλησίαν, κατὰ δίκαιοσύνην τὴν ἐν νόμῳ
 γενόμενος ἄμεμπτος, ἀλλ' ἅτινά μοι ἦν
 κέρδη, ταῦτα ἠγνόησα διὰ τοῦ Χριστοῦ ἡ-
 μίαν, ἀλλὰ μὴ ὄντα καὶ ἠγνόησα πάντα ἡ-
 μίαν εἶναι, διὰ τὸ ὑπερέχειν ἐν γνώσει
 Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου μου. δι' ὅ-
 τα πάντα ἠζητήθην καὶ ἠγνόησα σκνύ-
 θαλα εἶναι, ἵνα Χριστὸν κερδήσω. καὶ ἐν-
 ρεθῶ ἐν αὐτῷ, μὴ ἔχω ἐμὴν Δικαιοσύ-
 νην ἐκ νόμου, ἀλλὰ τὴν διὰ πίστεως Χρι-
 στοῦ, τὴν ἐκ θεοῦ δικαιοσύνην, ἐπὶ τῇ πί-
 σεα, τοῦ γνώσει αὐτὸν, καὶ τὴν δυνάμειν τῆς
 ζωοδότου αὐτοῦ, καὶ τὴν κοινωνίαν τῶν
 παθημάτων αὐτοῦ, συμμορφούμενος ὅτι
 θανάτῳ αὐτοῦ, ἵπως καταλήσω εἰς τὴν θείαν
 νόσον ἣν νεκρῶ. οὐχ ὅτι ἠδὴ ἔλαβον, ἢ
 ἠδὴ ἠπλῆσθαι, δυνάμει θεοῦ, ἐκ καταλάθω,
 ἐφ' ᾗ κατελήθην ἢ τῷ Χριστοῦ Ἰησοῦ.
 Ἀδελφοί, ἐγὼ ἔμαυτὸν οὕτως λογίζομαι κα-
 ταλαθῆναι, ἐν δέ, τὰ μὴ ὀπίσω ἐπιλανθαι-
 νόμιμος, τῆς δὲ ἐμῆ προοριεῖς ἐπειθενόμοιος,
 κατὰ σκοπὸν δυνάμει, ἐπὶ δὲ βραβεῖον τῆς ἀνω-
 κλήσεως τῆς θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ὅσοι ὄντα
 τέλει τῆς φρονῶμεν, ἐπει εἴτις ἐτέρως φρονῶ-
 τε, καὶ τῆς ὁ θεὸς ἡμῶν ἀποκαλύψει, πλὴν
 εἰς ὃ ἐφθάσαμεν, ὅτι αὐτῷ σοιχεῖ κανόνι, τὸ
 αὐτὸ φρονῶμεν. συμμιμηταί μου γίνεσθε ἀδελ-
 φοί, καὶ σκοπέτε τῶς οὕτως περίπατοῦντας,
 καθὼς ἔχετε τύπον ἡμῶν, πολλοὶ γὰρ πε-
 रिπατοῦσιν, οὗς πολλὰκις ἔλεγον ἡμῶν, ναῦ
 εἶ καὶ κλαίω λέγω, τοὺς ἔχθρους τοῦ σω-
 ρῶ τοῦ Χριστοῦ. ὡς τὸ τέλος ἀπόλεσα,
 ὡς ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰχμῇ
 ἢ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονούντες.

ἡμῶν γὰρ

confidā & in carne, si quisq̄ alius uideatur
 fiducia habuisse in carne, ego magis ha-
 bui, circūcisus octauo die, Israhel ex ge-
 nere, trib⁹ Benjamin, hebra⁹ ex hebrais,
 iuxta legē pharisæ⁹, iuxta studiū psequēs
 ecclesiā, iuxta iusticiā q̄ est in lege, fact⁹ ir-
 rephēnsibilis, sed q̄ mihi erāt lucra, ea arbi-
 tratus sū ppter Christū, dānū esse. Quin
 etiā arbitror oīa damnū esse, ppter excel-
 lentiā cognitiōis Christi Iesu dñi mei, p-
 pter quē omnium damnū feci, & duco p-
 ruderibus, ut Christū lucrificiam, & ut re-
 periar in illo, non habens meam iusticiā
 ex lege, sed eam, quæ per fidem est Chri-
 sti, quæ est ex deo iusticiam super fide, ut
 cognoscām illū, & potentiam resurrectio-
 nis illius, & cōmunionē afflictionū illius,
 dum cōformis fio mortī eius, si quo mo-
 do pertingam ad resurrectionē mortuo-
 rum, nō quod apprehenderit, aut iam p-
 fectus sim, sed sector, si & apprehendā,
 in eo in quo & apprehensus sum a Chri-
 sto Iesu. Fratres, ego meipsum nōdū ar-
 bitror affecutum esse. Vnū autē, ea quidē
 quæ a tergo sunt obliuiscens, ad ea uero
 quæ a fronte sunt enitens, iuxta præfixū
 signū, insequor ad palmā supernæ uoca-
 tionis dei, in Christo Iesu. Quotquot ita-
 q; perfecti sumus, hoc sentiamus, & si qd
 aliter sentitis, & hoc uobis de⁹ reuelabit,
 attamen quod affecuti sumus, eadem p-
 cedamus regula, ut idem sapiamus. coi-
 mitatores mei estote fratres, & consyde-
 rate eos qui sic ambulant, quemadmodū
 habetis formā nos. Nā cōplures ābulant,
 de quibus sæpe dixi uobis, nunc autē & flēs
 dico, inimici crucis Christi, quoz finis, p-
 ditio est, quorum deus ueter, & gloria in
 suffusione illorum, qui terrestria curant.

i 2 nam

Ημῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ὅθεν καὶ ἡ σωτηρία ἀπεκδεχόμεθα κυρίου Ἰησοῦν Χριστόν, ὃς μεταχρηματίσθη τὸ σῶμα ἐν ταπεινώσει ἡμῶν, εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ σύμμορφον τοῦ σώματος ἐν δόξῃ αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δυνάσθαι αὐτὸν, καὶ ὑποτάξαι ἑαυτὸν ἅπαντα ὡς ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, καὶ ἐπιπόθητοι, χαρὰ καὶ σέφαιός μου, οὕτως σήκετε ἐν κυρίῳ ἀγαπητοί. Εὐδοῖα μὴ ἀκαλῶς, καὶ σωτήριον παρακαλῶ, τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν κυρίῳ, καὶ ἐρωτᾶ καὶ σε σύζυγε γνήσιε, συλλαμβάνου αὐτάς, αἰτινες ἐν τοῦ ἑαγγελίου σωθήσονται μοι, μετὰ καὶ κλήρωται καὶ τῶν λοιπῶν σωτηριῶν μου, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς. Χαίρετε ἐν κυρίῳ πάντοτε, ὅτι πάντες ἐξ ὑμῶν χαίρετε, τὸ ἐπισηκῆς ὑμῶν, γνωθῆτω πάντες ἀνθρώποις, ὃ κύριος ἔγνω, μηδὲν μεριμνᾶτε, ἀλλὰ ἐν παντὶ τῇ προσδοκίᾳ, καὶ τῇ ἐλπίσει, μετὰ ἑυχῆς τῆς ἀληθείας ὑμῶν γνωρίζεσθε πρὸς τὸν θεόν, καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν, καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. τὸ λοιπὸν ἀδελφοί, ὅσα ὄσιμ' ἀληθῆ, ὅσα σεμνὰ, ὅσα δίκαια, ὅσα ἀσνά, ὅσα προσφιλέ, ὅσα ἑυκίμα, εἴτις ἀρετὴ, καὶ εἴτις ἐπαινοῦ, ταῦτα λογιζέσθε, καὶ καὶ ἐμάθετε, καὶ παραλάβετε, καὶ ἠκούσατε, ὅτι εἰδέτε ἐν ἐμοί, ταῦτα πράσσετε, καὶ ὁ θεὸς ἐν εἰρήνῃ ἔσται μετὰ ὑμῶν.

Ἐχάρην δὲ ἐν κυρίῳ μεγάλως, ὅτι ἤδη ποτὲ ἀνεθάλητε τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ φρονεῖν, ἐφ' ᾧ καὶ ἐφρονεῖτε, ἠκαιρεῖσθε δέ, ὅτι κατὰ τὴν ἐξέστην λέγω. ἐγὼ γὰρ ἔμαθον, ἐν ᾧ εἰμι αὐτάρεκος εἶναι, διὰ καὶ ταπεινοῦσθαι, διὰ καὶ περιττωεῖν. ἐν παντὶ, καὶ ἐν πάνσι μεμύημαι, καὶ χορτάζεσθαι, καὶ πεινᾶν, καὶ περιττωεῖν, καὶ ὑστερεῖσθαι, πάντα ἰχθύω ἐν τοῦ διωγαμοῦ τῆς Χριστοῦ, πλὴν καλῶς ἐποίησατε

nā nostra cōuersatio in cœlis est, ex quo & saluatorem expectamus dñm Iesum Christū, qui transfigurabit corpus humilitatis nostræ, ut cōforme fiat, corpori gloriæ suæ, secundū efficaciam qua potest, etiam subiicere sibi omnia. Proinde fratres mei dilecti ac desyderati, gaudiū & corona mea, sic stete in doño dilecti. Euodiā rogo, & synthychā rogo, ut idē sentiant in dño, sane rogo & te compargermana, adiuua eas, quæ in euāgelio cōuenerunt mecū, una cū Clemente quoq; & reliquis cooperarijs meis, quoz nomina sūt in libro uita. Gaudete in domino semper, & iterū dico gaudete. Modestia uestra nota sit omnibus hoibus. Dominus ppe est. De nulla re solliciti sitis, sed in omni oratione & obsecratione, cū gratiarum actione, petitiones uestræ innotescant apud deum, & pax dei quæ superat omnem intellectum, custodiet corda uestra, & sensus uestros, in Christo Iesu. Quod reliquum est, fratres, quæcumq; uera, quæcumq; honesta, quæcumq; iusta, quæcumq; pura, quæcumq; accommoda, quæcumq; bene ominata, si qua uirtus, si qua laus, hæc cogitate, quæ & didicistis, & accepistis, & audistis, & uidistis in me, hæc facite, & deus pacis erit uobis scum. Gaudisus sum autē in dño magnopere, qd' iam tandē reuiguit uestra pro me sollicitudo i eo i quo & solliciti eratis. Verum deerat oportunitas, nō quod iuxta penuriā loquar. Nā ego didici, in quibus sum in his cōtentus esse. Noui & humiliari, noui & excellere (ubi q; & in omnibus institutus sū) & saturari, & esurire, & abire dare, & penuriā pati. Oīa possum in eo qui me potentē facit Christo. Attñ recte fecistis

ἔποιήσατε, συγκοινωνήσαυτέ μου τῆ θλίψι,
 οἱ δατέδ' ἐν ἡμῶν ὀλιγοπιστοί, ὅτι ἐν ἀρχῇ
 τῆ εὐαγγελίᾳ, ὅτε ἔζηλλον ἀπὸ μακεδονί-
 ας, οὐδὲ μία μοι ἐκκλησία ἐκοινωνήσεν εἰς
 λόγῳ δόσεως ἐλπίφωρε, εἰ μὴ ἡμῶν μόνοι.
 ὅτι ἐν θεσσαλονίκη ἄπαξ, καὶ ἄλλοτε, εἰς πλὴν
 χρεῖαν μοι ἐπέμψατε, ὡς ὅτι ἐπιζητῶ τὸ δό-
 μα, ἀλλ' ἐπιζητῶ τὸν καρπὸν τῶν πλεονάζον-
 τα εἰς λόγῳ ἡμῶν, ἀπέχω δὲ πάντα ἐπι-
 ρευνῶ, πεπληρωμαι δ' ἐξέμεινον, πρὸς ἑπα-
 φροδίτου, τὰ παρ' ἡμῶν, ὅς μιν ἐνομήσας, δι-
 σίαν δεκτῶν ἐν ἀρεσῶν τῶν θεῶν, ὁ δὲ θεὸς
 μου πληρώσει πάντας χρεῖαν ἡμῶν, καὶ τὸν
 πληθύνον αὐτοῦ ἐν δόξῃ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
 Ἐπεὶ δὲ δεῖ ἐπιτρέψαι ἡμῶν, ἢ δόξα εἰς τοὺς
 αἰῶνας τῷ ἁγίῳ πνεύματι, ἀπαύσαθε πάν-
 τα ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἀσπάζονται
 ἡμῶν οἱ σωὲ μοι ἀδελφοί, ἀσπάζονται ἡ-
 μῶν πάντες ἅγιοι, μάλιστα δὲ οἱ ἐκ τῆ καίσα-
 ρος οἰκίας, ἢ χάρις τῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ
 Χριστῷ μετὰ πάντων ἡμῶν, ἀμήν.

Ἐγράφη ἀπὸ ῥώμης δι' ἐπαφροδίτου.

fecistis, qd simul cōmunicastis meæ tribu-
 lationi. Nostis em̄ & uos Philippēses qd̄
 in principio euāgelij, cū pficiscerer a Ma-
 cedōia, nulla mihi ecclesia cōmunicauerit,
 in ratione dandi & accipiēdi, nisi uos soli,
 nā & Thessalonica cū essē, semel & iterū,
 qd' op⁹ erat mihi misistis, nō qd' requirā
 mun⁹, sed reqro fructū exuberantē in ra-
 tionē uestrā. Recepi tñ oīa & abūdo, imple-
 tus sū, posteaq; accepi ab Epaphrodito,
 q̄ a uobis missa fuerāt, odorem bonæ fra-
 grantiæ, hostiā acceptā, & gratā deo. De⁹
 aut̄ meus, implebit q̄quid op⁹ fuerit uo-
 bis, secundum diuitias suas in gloria, in
 Christo Iesu. Deo uero, & patri nostro,
 gloria in sæcula sæculorum. Amen.
 Salutate oēm sanctū in Christo Iesu. Sa-
 lutant uos q̄ mecū sunt fratres. Salutant
 uos oēs sancti, maxime uero, qui sunt ex
 Cæsaris familia. Gratia dñi nostri Iesu
 Christi, cū oibus uobis. Amen.

Scripta est e Roma p Epaphroditū.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΑΒΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

ΤΑΥΤΗΝ ἐπιστέλλει ἀπὸ ῥώμης ὡς ἑωρακῶς καὶ αὐτὸς, ἀκούσας δὲ πρὸς ἀντιπρῶτον ἢ πρὸ
 φασίς τὸ ἐπιστολῆς αὐτῆς. τὸν κολοσσαῖος ἠεὶ λουτὸ τινες ἀπαπῆσαι σοφίσμασι ἐλλη-
 νικοῖς, καὶ τὸ εἰς Ἰησοῦν πίσσεως, καὶ πρὸς τὸν ἐν νόμῳ βρωμάτων, ἐπιτρέψαι, ταῦτα
 τῶν μαθῶν ἀπόστολος, γράφει πρὸς ἐπιστολῶν ὡς κατὰ κληρικῶν αὐτῶν ταυτίων,
 ἐπιτρέψαι καὶ ἐνχαριστῶν τῶν θεῶν, σημαίνει ἀπὸ τῆ σκότῃς αὐτῶν μεταβεβηκέναι εἰς τὸ φῶς τὸ ἀληθεί-
 ας, ὅτι ὁ Χριστὸς εἰς ὃν ἐπίσθυσαν, εἰκὼν ὅστις τῆ θεῶν ἐλόγῳ, δι' οὗ τὰ πάντα γέγονε, ὅτι ἐπρεπεῖν
 αὐτῶν ἀκηχθῆναι ὄντα, γενέσθαι αὐτῶν πρῶτον ἰσοκῶν τῆ κτίσεως καὶ πρῶτον ἰσοκῶν ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα τὰ ἀμ-
 φότερα σωθή, καὶ ζωοποιήσῃ τὰ πάντα, προσέειπε δὲ αὐτῶν ἐμμενῶν ἐν τῇ πίστι, σημαίνων, ὅτι αὐ-
 τῶν παῦλος, διάκονός ὅστις τῆ εὐαγγελίᾳ, ἐν ᾧ κατὰ κληρικῶν, εἶτα καὶ πρὸς τὸν νόμον, ἐπιτρέψαι αὐτῶν βρω-
 μάτων, καὶ πρὸς ἡμῶν, ἐπιτρέψαι αὐτῶν ἑπιτρέψαι, ἐπιτρέψαι αὐτῶν ἑπιτρέψαι, ἐπιτρέψαι αὐτῶν ἑπιτρέψαι, ἐπιτρέψαι αὐτῶν
 πρὸς μὲν συμβουλεύει τὸ αὐτοῖς μὴ πλανᾶσθαι ἀπὸ τῶν σοφισμῶν, ἐπιτρέψαι αὐτῶν ἑπιτρέψαι, ἐπιτρέψαι αὐτῶν ἑπιτρέψαι,
 ἐπιτρέψαι αὐτῶν ἑπιτρέψαι, καὶ ὡς γονεῦσι, καὶ τέκνοις, ἀνδράσι ἐπιτρέψαι αὐτῶν ἑπιτρέψαι, ἐπιτρέψαι αὐτῶν ἑπιτρέψαι,
 τὰ πρὸς τὰ ἴθνη συμβουλεύσας, περὶ τῶν ἐπιστολῶν.

ARGVMENTVM

Colossēses, & hi sicut Laodicēses sūt Asiani, & ipsi p̄uēti erāt a pseu-
 do ap̄ls. Nec ad hos accessit ipse ap̄ls, s; & hos p̄ epl̄am corrigit. Au-
 dierāt em̄ x̄bū ab Archippo, q̄ & misterīū i eos accepit. Ergo ap̄ls iā
 ligat⁹ scribit eis ab Epheso p̄ Tychicū diaconū, & Onesimū acolythū

ΠΡΟΣ ΚΟΛΛΑΣΣΑΒΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ.

ΑΥΛΟΣ ΑΠΟΣΟΛΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ Διὰ θελήματος θεοῦ, καὶ Τιμοθεοῦ ὁ ἀδελφός τοῖς ἐν Κολοσσαῖς ἀγίοις, καὶ πιστοῖς ἀδελφοῖς ἐν Χριστῷ.

Χάρις ὑμῖν ἔστω ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐυχαριστῶμεν τῷ θεῷ πάντοτε ἐν ὀνόματι κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πάντοτε ἡμῶν προσδουχόμενοι ἀκόσμως τῷ πνεύματι ἡμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ τὴν ἀγάπην τὴν εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, διὰ τῆς ἐλπίδος τῆς ἀπεκλήρωσιν ὑμῶν τῶν οὐρανῶν, ἣν προσκῆσατε ἐν τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας τῆς εὐαγγελίας τῆς ἡμετέρας, καθὼς καὶ ἐν παντί τῷ κόσμῳ, ἔστι καρποφοροῦμενον, καθὼς ἔστι ὑμῖν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκῶσατε, καὶ ἔγνωτε τὴν χάριν τῆς θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ, καθὼς καὶ ἐμάθετε ἀπὸ ἐπαφροῦ τῆς ἀγαπῆσθαι σωθῆναι ὑμῶν, ὅς ἐστι πῖστος ὑπὲρ ὑμῶν διάκονος τῆς Χριστοῦ, ὁ καὶ δὴκλώσατο ὑμῖν τὴν ἀγάπην τὴν ἐν πνεύματι. Διὰ τὸ καὶ ἡμεῖς ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκῶσαμεν, ὅν πανόμειθα ὑπὲρ ὑμῶν προσδουχόμενοι καὶ αὐτὸ ἡμεῖς, ἵνα πληρωθῆτε τῆς ἐπίγνωσις τῆς θελήματι αὐτοῦ ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ συνέσει πνευματικῇ, ἡ ἀπαρτίσθαι ὑμῶν ἀξίως τῆς κυρίου, εἰς πάσαν ἀρεσκίαν, ἐν παντί ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφοροῦντες, καὶ ἀνεκλινομένους εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θεοῦ, ἐν πάσῃ δυνάμει δυνάμενοι, καὶ τῷ κράτει τῆς δόξης αὐτοῦ, εἰς πάσαν ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν μετὰ χαρᾶς. Ἐυχαριστῶμεν τῷ πατρὶ τῷ ἰκανώσαντι ἡμᾶς εἰς τὴν μερίδα τῆς κληρονομίας ἀγαθῆς ἐν φωτί, ὅς ἐξῆύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς σκωτίας τοῦ

AD COLLOSSENSES
EPISTOLA PAULI.

Aulus Apostolus Iesu Christi, per uoluntatem dei, & Timotheus frater, ijs qui sunt Colossis, sanctis & fidelibus fratribus in Christo. Gratia uobis & pax a deo patre nostro & dño Iesu Christo. Gratias agim⁹ deo & patri dñi nostri Iesu Christi, semper de uobis, cum oram⁹. Quoniã audiui⁹ fidē uestrã in Christo Iesu, & charitatem erga oēs sanctos, propter spem repositã uobis in cœlis, de qua prius audieratis in uerbo ueritatis euangelij, quod peruenit ad uos, quẽ admodum & in toto mundo, & fructificat, sicut & in uobis, ex eo die quo audistis & cognouistis gratiam dei in ueritate. Quẽ admodum & didicistis ex Epaphra dilecto conseruo nostro, qui est fidus pro uobis minister Christi, q̄ & exposuit nobis uestrã dilectionem in spiritu. propterea & nos, ex quo die audiui⁹, non desinimus p̄ uobis orare, & p̄scere, ut implemini agnitione uoluntatis eius, in omni sapientia & prudẽtia spiritali, ut ambuletis digne domino, ut per omnia placeatis, in omni opere bono fructificantes, & crescentes in agnitionem dei, in omni potentia facti potentes, iuxta robur gloriæ illius, in omnem paciẽtiã & longanimitatem cū gaudio, gratias agentes patri, qui idoneos nos fecit, in partẽ fortis sanctorum, in lumine, qui eripuit nos de po-
testate

στας τῷ

σίας & σκοτίας, ἢ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλεί-
 αμ τῶν ἰσχυρῶν ἀγάπης αὐτοῦ, ὃν ὅς ἐχόμενον πλὴν
 ἀπολύτρωσιν διὰ τὸ ἄιματος αὐτοῦ πλὴν ἀφει-
 σμ ἢ ἁμαρτιῶν, ὅς ὄστιν εἰκὼν τῆς θεοῦ & ἁ-
 ράτης, πρωτότοκος πάσης κτίσεως, ὅτι ὃν αὐ-
 τῶ ἐκτίσθη τὰ πάντα, τὰ ὃν τῆς οὐρανοῦ, ἢ τὰ
 ἐπὶ τῆ γῆς, τὰ ὄρατα, καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε
 θεόνοιοι, εἴτε κυριότητες, εἴτε ἀρχαί, εἴτε δυν-
 αμια τὰ πάντα δι' αὐτοῦ, ἢ εἰς αὐτὸν ἐκτι-
 σαι, καὶ αὐτὸς ὄσιν πρὸ πάντων, ἢ τὰ πάντα
 ὃν αὐτῶ σωέσκει, ἢ αὐτὸς ὄσιν ἢ κεφαλὴ
 τῆ σώματος ὃν ἐκκλησίας, ὅς ἐσιν ἀρχὴ
 πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα γένηται ὃν πᾶ-
 σιν, αὐτὸς πρωτότοκος, ὅτι ὃν αὐτῶ ἐυδόκησεν
 πᾶν τὸ πλῆρωμα κατοικῆσαι, καὶ δι' αὐτοῦ
 ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα εἰς αὐτὸν, εἰρηνο-
 ποιήσας διὰ τὸ ἄιματος τῆ σαυροῦ αὐτοῦ δι'
 αὐτοῦ, εἴτε τὰ ἐπὶ τῆ γῆς, εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς οὐρανοῦ
 ἢ ἡμᾶς ποτε ὄντας ἀπὸ πλῆρωμα ὄσιν, ὅ
 ἐχθροὺς τῆ διανοίας ὃν τῆς ἐργασίας τῆς ποι-
 νησῆς, νυνὶ δὲ ἀποκατήλλαξεν ὃν τῶ σώ-
 ματι ὃν σαρκὸς αὐτοῦ, διὰ τὸ θανάτου πα-
 ρασῆσαι ἡμᾶς ἁγίους ἢ ἁμώμους, ἢ ἀνεγ-
 κλήτους καὶ ὃν ὄπιον αὐτοῦ, εἴ γε ἐπιμέ-
 νετε τῆ πίστιν περὶ μελιτωμίνοι ὅς ἐδραῖοι, ἢ
 μὴ μετακινούμενοι ἀπὸ τῆ ἐλπίδος τοῦ
 ἑωαγγελίου, ὃν ἠκούσατε, τοῦ κηρυχθέντος ὃν
 πάσης τῆ κτίσεως τῆ ὑπὲρ τὸν οὐρανὸν, ὃν ἐγε-
 νόμην ἐγὼ πᾶν ὃν δι' ἁκούσας, καὶ χά-
 ρα ὃν τοῖς παθήμασί μου ὑπὲρ ἡμῶν, ἢ ἀν-
 ταναπληρῶ τὰ ὑστερήματα ἢ ὃν διλήψωμ τῆ
 ΧΡΙΣΤΟΥ, ὃν τῆ σαρκίμου ὑπὲρ τὸ σώμα-
 τος αὐτοῦ, ὅς ἐσιν ἢ ἐκκλησία, ἢς ἐγενόμην ἐν
 θιάκοι, κατὰ τὴν οἰκονομίαν τῆ θεοῦ.
 τὴν δοθεῖσάν μοι εἰς ἡμᾶς πληρῶσαι τὸν
 λόγον τῆ θεοῦ, τὸ μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμ-
 μένον ἀπὸ τῶν αἰώνων, ὅ ἀπὸ τῶν γενεῶν. νυνὶ
 ἢ ἐφανερώθη τῆς ἁγίοις αὐτοῦ, οἷς ἠθέλησεν
 ὁ θεὸς γνωρίσαι, τίς ὁ πλοῦτος ὃν δόξης
 τοῦ μν/

testate tenebrarū & transtulit in regnum
 filij charitatis suæ, in quo habemus redē-
 ptionem, per sanguinē ipsius, remissionē
 peccatorum, qui est imago dei inuisibilis,
 primogenitus uniuersæ creaturæ, quod i
 illo creata sint omnia, quæ in cœlis sunt,
 & quæ in terra, uisibilia & inuisibilia, siue
 throni, siue dominationes, siue principa-
 tus, siue potestates. Omnia per illum,
 & in illum creata sunt, & ipse est ante om-
 nia, & omnia in illo consistunt, & ipse est
 caput corporis ecclesiæ, qui est principiū
 primogenitus ex mortuis, ut sit in omni-
 bus ipse primas tenens, quoniam in illo
 cōplacitum est patri, uniuersam plenu-
 dinem inhabitare, & per eum reconcilia-
 re cūcta erga se, pacificatis per sanguinē
 crucis eius per eundem, siue quæ in terra
 sunt, siue quæ in cœlis. Et uos qui quon-
 dam eratis ab alienati, & inimici mente, in
 operibus malis, nunc tamen reconcilia-
 uistis, in corpore carnis suæ per mortem,
 ut adiungeret uos sanctos, & irreprehē-
 sibles, & inculpato in conspectu suo.
 Siquidem permanetis in fide fundati ac
 stabiles, & immobiles a spe euāgelij, quod
 audistis, quod prædicatum est uniuersæ
 creaturæ, quæ sub cœlo est, cuius factus
 sum ego Paulus minister. Nūc gaudeo
 in afflictionibus meis pro uobis, & sup-
 pleo quod deerat afflictionibus Christi,
 in carne mea, pro corpore ipsius, quod
 est ecclesia, cuius factus sū ego minister,
 iuxta dispensationem dei, quæ data est
 mihi in uos implendi uerbum dei, myste-
 rium quod reconditum fuit a sæculis, & a
 generationibus. Nunc autem manifesta-
 tum est sanctis illius, quibus uoluit de-
 us notum facere, quæ sint diuitiæ gloriæ
 i 4 mysterij

τοῦ μυστηρίου τούτου ἐν τοῖς ἔθνεσιμ, ὃς ὄσι
 ΧΡΙΣΤΟΣ ἐν ὑμῖν, ἢ ἐλπὶς ἐστὶν ὁ ὄξυς, ὃν ἡ
 μῆς καταγγέλλομεν, νοουθετοῦντες πάντα
 ἄνθρωπον, καὶ διδάσκοντες πάντα ἄν-
 θρωπον ἐν πάσῃ σοφίᾳ, ἵνα παραστήσω-
 μεν πάντα ἄνθρωπον τέλει ἐν ΧΡΙΣΤΩ
 ΙΗΣΟΥ, εἰς ὃ καὶ κοπιῶ ἀγωνιζόμενος κα-
 τὰ τὸ πλὴν ἐνεργεῖν αὐτοῦ, πλὴν ἐνεργουμένη
 ἐν ἐμοὶ ἐν δωάμει. θέλω γὰρ ὑμᾶς εἰ-
 δέναι, ἢ λίαν ἀγῶνα ἔχω περὶ ὑμῶν, καὶ
 πᾶν ἐν λαοδικίᾳ, καὶ ὅσοι οὐχ ἔωράκασιν τὸ
 πρόσωπόν μου ἐν σαρκί, ἵνα παρὰ κληθῶσι
 αἱ καρδίαι αὐτῶν, συμβιβασθέντων ἐν ἀγά-
 πῃ, καὶ εἰς πάντα πλοῦτον ἐν πληροφo-
 ρίας ἐν σωέσει, εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ μυστη-
 ρίου τοῦ θεοῦ, καὶ πατρὸς, καὶ ΧΡΙΣΤΟΥ,
 ἐν ᾧ εἰσὶ πάντες οἱ θησαυροὶ ἐν σοφίᾳ, ἃ
 ἐν γνώσει ἀπόκρυφοι, τοῦτο δὲ λέγω, ἵνα
 μή τις ὑμᾶς παραλογίζηται ἐν πιθανολο-
 γίᾳ, εἰ γὰρ καὶ τῆ σαρκὶ ἀπαμί, ἀλλὰ τοῦ
 πνεύματι σὺν ὑμῖν εἰμὶ, χαίρων καὶ βλέ-
 πων ὑμῶν πλὴν τάξιμ, καὶ τὸ σέβωμα τῆς
 εἰς ΧΡΙΣΤΟΝ πίστεως ὑμῶν, ὡς ὅταν παρε-
 λάβετε τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ ΙΗΣΟΥΝ τὸν κύριον,
 ἐν αὐτῷ περὶπατῆτε, ἐξῆρξωμένοι καὶ ἐπι-
 κοδομούμενοι ἐν αὐτῷ, καὶ βεβαιούμενοι
 ἐν τῇ πίσει, καθὼς ἐδιδάχθητε, περισσεύον-
 τες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ, βλέπετε μή τις
 ὑμᾶς ἐσαὶ ὁ συλλαγωγῶν διὰ τὴν φιλοσο-
 φίας καὶ κενῆς ἀπάτης, κατὰ τὸν παράδο-
 σιμ πᾶν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ σοιχεῖα τῆ κο-
 σμοῦ, καὶ οὐ κατὰ ΧΡΙΣΤΟΝ. ὅτι ἐν αὐτῷ
 κατοικῆ πᾶν τὸ πλήρωμα ἐν θεότητι,
 σωματικῶς, καὶ ἐσε ἐν αὐτῷ πεπληρωμέ-
 νοι, ὃς ὄσι ἢ κεφαλὴ πάσης ἀρχῆς, καὶ
 θηουσίας, ἐμ ᾧ καὶ περιετμήθητε περιτο-
 μῇ ἀχειροποιήτῳ ἐν τῇ ἀπεκδύσει τῆ σώ-
 ματος πᾶν ἁμαρτιῶν ἐν σαρκὸς, ἐμ τῇ
 περιτομῇ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, σωμαφέντες
 αὐτῷ

mysterij huius, in gentibus, qui est Chri-
 stus in uobis, spes gloriae, quem nos an-
 nunciamus, admonentes omnem homi-
 nem, & docentes omnem hominē, in om-
 ni sapientia, ut adiungamus omnem ho-
 minē perfectū in Christo Iesu, ad quod
 laboro, periclitans secundum efficaciam
 eius, agentem in me in uirtute. Nā uo-
 lo uos scire, quantum certamen habeam II
 de uobis, & his qui sūt Laodiciae, & quot
 quot nō uiderunt faciem meam in carne,
 ut consolationem accipiant corda illo-
 rum, cum fuerint compacti in charita-
 te, & in omnes diuitias certae persuasio-
 nis, intelligentiae, in agnitionem mysterij
 dei, & patris & Christi, in quo sunt om-
 nes Thesauri sapientiae, & scientiae re-
 conditi. Hoc autem dico, ne quis uobis
 imponat, in probabilitate sermonis.
 Etenim quamuis carne sim absens, ta-
 men spiritu uobiscum sum, gaudens &
 uidens uestrum ordinem, & soliditatem
 uestrae, in Christum fidei. Quemad-
 modum igitur accepistis Christum Ie-
 sum dominum, ita in eo ambulate, ra-
 dicati, & superstructi in ipso & confir-
 mati in fide, sicut edocti estis, exuberan-
 tes in ea, in gratiarum actione. Vide-
 te, ne quis sit, qui uos depredetur per
 philosophiam, & inanem deceptionem,
 iuxta traditionem hominum, iuxta ele-
 menta mundi, & non iuxta Christum.
 Quoniam in illo inhabitat omnis ple-
 nitudo deitatis corporaliter, & estis in
 illo completi, qui est caput omnis prin-
 cipatus ac potestatis, in quo & circumci-
 si estis. Circumcisione, quae fit sine mani-
 bus, dū exuistis corpus peccatorum car-
 nis, in circumcisione Christi, conspulti
 simul

αὐτῷ ἐν ᾧ βαπτίσματι, ἐν ᾧ καὶ σωτη-
 γέρθητε, διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐνεργείας
 τοῦ θεοῦ, τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.
 καὶ ὑμᾶς νεκροὺς ὄντας
 τοῖς παραπτώμασι, καὶ τῇ ἀκροβυσσίᾳ τῆς
 σαρκὸς ὑμῶν, συνεζωοποίησεν ἡμᾶς σὺν
 αὐτῷ, χαρισάμενος ἡμῖν πάντα τὰ πα-
 ραπτώματα, διαλείψας τὸ κατ' ἡμῶν χει-
 ρόγραφο, τοῖς δόγμασι ὃ ἦν ὑπερνω-
 τίον ἡμῖν, ἐν αὐτῷ ἤρεκεν ἐκ τῆς μέσου προ-
 σκλήσεως αὐτοῦ τῶν σαυρῶν, ἀπεκδυσάμενος
 τὰς ἀρχὰς, καὶ τὰς δυνάμεις ἐδαγμά-
 τισιν ἐν παραξήσει, θρῆνικῶν αὐτοῦ ἐν
 αὐτῷ. μὴ ὄω τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν
 εὐδοσίᾳ, ἢ ἐν πόσει, ἢ ἐν μέλει ἑορτῆς, ἢ
 νομιμίας, ἢ σαββάτων, ἃ ὄβρι σκιά τῶν
 μελλόντων, τὸ δὲ σῶμα τῷ ΧΡΙΣΤΟΥ, μηδεὶς
 ὑμᾶς καταβραβεύτω, θέλω ἐν ταπεινοφρο-
 σῶν καὶ ἡσυχίᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ μὴ ἐώ-
 ρακεν ἑμβατεύων, εἰκὴ φυσιοῦμενος
 ὑπὸ τοῦ νοῦ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ ὄ-
 κρᾶ τῶν πλὴν κεφαλῶν, ἃ ἔδω πᾶν τὸ σῶμα
 διὰ τῶν ἀφῶν καὶ συνδέσμων ἐπιχο-
 ρηγούμενον, καὶ συμβιβασόμενον, ἄνευ
 πλὴν ἀντικειμένου τοῦ θεοῦ. εἰ ὄω ἀπειθέ-
 τε σὺν ΧΡΙΣΤΩ, ἀπὸ τῶν σοιχείων τοῦ
 κόσμου, τί ὡς ζῶντες ἐν κόσμῳ δογμα-
 τίζετε, μὴ ἄψιν, μηδὲ γέυση, μηδὲ δίψη,
 ἃ ὄβρι πάντα εἰς φθορὰν τῆς ἀποκρήσεως, καὶ
 τὰ τὰ ἐντάματα, καὶ διδασκαλίας τῶν ἀν-
 θρώπων, ἀτινά ἐστὶ λόγος μὴ ἔχοντα σο-
 φίας, ἐν ἐπιλοθρησκίᾳ καὶ ταπεινοφροσύνῃ,
 καὶ ἀφαιρία σώματος, οὐκ ἐν τιμῇ τι-
 νῇ πρὸς πλοκισμόν τῆς σαρκός.
 εἰ ὄω συνκηρύσσετε τῷ ΧΡΙΣΤΩ, τὰ ἄ-
 νω ζητεῖτε, οὗ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ ἐστὶν ἐν δεξιᾷ
 τοῦ θεοῦ καθήμενος. τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ
 τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. ἀπειθέετε γὰρ, καὶ ἡ ζωὴ
 ὑμῶν

simul cum illo in baptismo, in quo simul
 etiam cum illo resurrexistis per fidem ope-
 rationis dei, qui excitavit illum ex mor-
 tuis. Et vos cum essetis mortui per de-
 licta, & per praputium carnis uestrae,
 simul cum illo uiuificauit, condonans
 nobis omnia delicta, deleto, quod ad-
 uersus nos erat chirographo, quod erat
 contrarium nobis per decreta, & illud
 sustulit e medio, affixum cruci, exutis
 principatibus, ac potestatibus ostenta-
 uit palam, triumphans illos in semet-
 ipso. Ne quis igitur uos iudicet in ci-
 bo aut potu, aut in parte diei festi, aut
 nouilunij, aut sabbatorum, quae sunt
 umbra rerum futurarum, corpus autem
 Christi, ne quis uobis palmam interuer-
 tat, uolens in humilitate, & superstitione
 angelorum, in ijs quae non uidit fa-
 stuosus incedens, frustra inflatus a men-
 te carnis suae, ac non obtinens caput, ex
 quo totum corpus per commissuras &
 compagnes subministratum, & com-
 pactum, augetur augmento dei. Itaque
 si mortui estis cum Christo, ab elemen-
 tis mundi, quid quasi uiuentes in mun-
 do, decretis tenemini? Ne tetigeris,
 ne gustaris, neque tontrectaris, quae om-
 nia ipso pereunt abusu, iuxta praecip-
 ta, & doctrinas hominum, quae ratio-
 nem quidem habent sapientiae, in su-
 perstitione, & humilitate animi, & le-
 sione corporis sui, non in honore quo-
 riam, ad expletionem carnis. Itaque si **III**
 resurrexistis, una cum Christo, super-
 na quaerite, ubi Christus est ad dexte-
 ram dei sedens. Superna curate, non
 terrestria. Siquidem emortui estis, & uita
 i 5 uestra

ὑμῶν κέκρυπται σὺ τῷ Χριστῷ ἐν τῷ θεῷ
 ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῆ ἡ ζωὴ ἡμῶν, τότε
 Ἐὐμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσθε ἐν δό-
 ξῃ. νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆ
 γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πᾶθος, ἐπιθυμί-
 αμ κακίαν, καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἣ τις ὄζειν εἰ-
 δωλολαγρία, διὰ τὴν ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ, ἐπι-
 τοῦντες ἡμῶν ἐν ἀκαθαρσίᾳ, ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς πε-
 ριπατήσατέ ποτε, ὅτε ἐζητε ἐν αὐτοῖς. καὶ
 δεῖ ἀποθέσθε Ἐὐμεῖς τὰ πάντα, ὀργὴν, θυ-
 μόν, κακίαν, βλασφημίαν, ἀχρολογίαν,
 ἐκ τῆ σόματος ὑμῶν, μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλ-
 λήλους, ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄν-
 θρωπον σὺν ταῖς πράξεσι αὐτοῦ, καὶ ἐν-
 δυσάμενοι τὸν νέον, τὸν ἀνακαινίσμενον εἰς
 ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτὸν,
 ὁ πᾶς οὐκ ἐν ἑλλάδι καὶ ἰσραήλ, πρῶτον καὶ
 ἀκροβυστία, βάρβαρος, σκῦθος, εὐλεύθε-
 ρος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός, ἐν
 δύνασθε οὖν ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ θεοῦ ἄγιοι καὶ
 ἠγαπημένοι, ἀλάγχνα οἰκτιρῶντες, ἡσέ-
 τητα, ταπεινοφροσύνην, πραότητα, μακρο-
 θυμίαν, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων, Ἐχαρίζομε-
 νοι ἑαυτοῖς, ἕαντις πρὸς ἕνα ἕχῃ μομφὴν,
 καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἐχαρίσατο ὑμῖν, ὅν-
 τως καὶ ὑμεῖς ἐπὶ πᾶσι δεῖ τῶν ἁγιά-
 πων, ἣ τις ὄζει σῶδεσμος ἐν πελοπόννησος, καὶ
 ἡ ἐργασία τοῦ θεοῦ, βραβυέντω ἐν ταῖς καρδίαις
 ὑμῶν, εἰς ἡμῶν καὶ ἐκκληθήτε ἐν ἐνὶ σώματι, καὶ
 χάρισις γίνεσθε. ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοικί-
 τω ἐν ὑμῖν πλουσίως ἐν πάσῃ σοφίᾳ, δι-
 δασκοῦντες καὶ νουθετούμενοι ἑαυτοῖς, ψαλμοῖς
 καὶ ὑμνοῖς καὶ ψαλμοῖς πνευματικαῖς, ἐν χάριτι, ἀ-
 δοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ κυρίῳ, καὶ πᾶν
 ὁ ἅμ ποιῆτε ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνό-
 ματι κυρίου Ἰησοῦ, ἐνχαριστοῦντες τῷ θεῷ
 καὶ πατρὶ δι' αὐτῶν. αἰσωαῖκες ὑπτάσθε τοῖς
 ἰσχυροῖς ἀνδράσι, ὡς ἀνῆκεν ἐν κυρίῳ, οἱ ἄν-
 θρωποι ὡς ἠέτε τὰς σωαῖκας, καὶ μὴ τοικεῖνε
 δε πρὸς ἑαυτάς

uestra abscondita est cū Christo in deo,
 Quācumq; Christus manifestatus fuerit,
 uita nostra, tunc & uos cū illo manifesta-
 bimini in gloria. Mortificate igitur mem-
 bra uestra, terrestria, fornicationē, imun-
 diciam, molliciem, concupiscentiā malā,
 & auaritiā quæ est simulacroz cultus, ob
 quæ uenire solet ira dei, in filios intracta-
 biles, inter quos ambulabatis quōdam
 cū uiueretis in his. Nunc autē deponite &
 uos oīa, iram, indignationē, maliciā, male-
 dicentiam, turpiloquentiam ab ore ue-
 stro. Ne mentiamini alius aduersus aliū,
 posteaq; exuistis ueterē hoīem cū factis
 suis, & induistis nouū, qui renouatur in
 agnitionē & imaginē eius, qui condidit
 illū, ubi nō est Græcus & Iudæus, circūci-
 sio & p̄putium, barbarus scytha, seruus, li-
 ber, sed omnia in omnibus Christus. Si-
 tis igitur induti tanq̄ electi dei, sancti ac
 dilecti uiscera miserationū, comitatē, mo-
 destiam, lenitatem, longanimitatem, suf-
 ferentes uos inuicem, & cōdonantes uo-
 bis mutuo, si quis aduersus aliquē habue-
 rit querelā, quemadmodū & Christus cō-
 donauit uobis, ita & uos. Super oīa autē
 hæc charitatē, quæ est uinculū perfectio-
 nis, & pax dei, palmā ferat in cordib⁹ ue-
 stris, in quā & uocati estis, i uno corpore,
 & grati sitis. Verbū Christi inhabitet in
 uobis opulente in omni sapiētia, docētes
 & admonētes uos inuicē, cationibus &
 laudibus, & cātilenis spiritualibus i gratia,
 canentes in corde uestro dño. Et quicquid
 egeritis in sermone aut in facto, omnia
 in nomine dñi Iesu facite, gratias agētes
 deo & patri per illū. Vxores subditæ esto-
 te p̄prijs uiris, sicuti conuenit, in dño. Vi-
 ri diligite uxores, & ne sitis amarulenti
 aduersus

πρὸς αὐτάς. τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσι, κυρίου πάντα, ὅτι ἡ ἐξουσία τοῦ κυρίου, οἱ πατέρες μὴ ἐρεθίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν ἵνα μὴ ἀθυμώσῃ. οἱ δούλοι ὑπακούετε καὶ τὰ πάντα τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις, μὴ ὡς ὀφθαλμοδουλίαις ὡς ἀνθρωπάγεσθαι, ἀλλ' ὡς ἀπλότῃ καρδίᾳ, φοβούμενοι τὸν δεῦρον, καὶ πᾶν, ὅτε ἕαμ ποιῆτε, ἐκ ψυχῆς ἐργάζεσθε, ὡς τοῦ κυρίου, καὶ οὐκ ἀνθρώποις, εἰδότες, ὅτι ἀπὸ κυρίου ἀπολήψεσθε τὴν ἀνταπόδοσιν τῆς κληρονομίας. τοῦ γὰρ κυρίου Χριστοῦ δουλεύετε. ὃ δὲ ἀδικῶν κομιῆται, ὃ δὲ δίκαιος, καὶ οὐκ ἔστι προσωποληψία. οἱ κύριοι τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητά τοῖς δούλοις παραδέχεσθε, εἰδότες ὅτι καὶ ὑμεῖς ἔχετε κύριον ὡς ὁ υἱοῦς.

τῇ προσοχῇ προσκαρτερεῖτε, χρηγοροῦντες ὡς αὐτῇ, ἐν ἔνχαρις, προσδοχόμενοι ἅμα, καὶ περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ θεὸς ἀνοίξῃ ἡμῖν θύρας τοῦ λόγου, λαλῆσαι τὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ, διὸ καὶ δέδεμαι, ἵνα φανερώσω αὐτὸ, ὡς λέει με λαλῆσαι, ἐν σοφίᾳ περιπατεῖτε πρὸς τοὺς ἕξω, τὸν καιρὸν δευροφρονοῦμενοι, ὃ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι ἀλατῆ ἡστυμῶν, εἰδέναι πῶς δὲ ὑμεῖς ἐν ἑκάστῳ ἀποκρίνεσθε. τὰ κατ' ἐμὲ πάντα γνωρίσει ὑμῖν τυχικός ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφός, καὶ πιστὸς διάκονος καὶ σῶνδουλός ἐμ κυρίου, ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ ἵνα γνῶ τὰ περὶ ὑμῶν, καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν, σὺν ὀκσίμῳ, τοῦ πεισῶ καὶ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ, ὃς ὄσιν ἐξ ὑμῶν, πάντα ὑμῖν γνωρίσῃ τὰ ὡς εἶπα. ἀπᾶντες ὑμᾶς ἀρίσταρχος ὁ σωμαχμάλωτός μου, καὶ μέρκος ὁ ἀνεψιὸς βαρναβᾶ περὶ οὗ ἐλάθετε ἐντολάς, ἕαμ ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς, εἰς αὐτὸν, ὅτι ἰκισθῆς ὁ λεγόμενος ἰσσοῦς, οἱ ὄντες ἐκ περιτομῆς οὗτοι μόνον σωεσθῶσι εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ οἵτινες

aduersus illas. Filij, obedite parentibus in omnibus. Hoc em̄ bene placet domino. Patres, ne prouocetis liberos uestros, ne despondeant animum. Serui, obedite per omnia carnalibus dominis, nō in obsequijs ad oculū exhibitis, tanq̄ hominibus placere studentes, sed in simplicitate cordis, timentes deum, & quicquid feceritis, ex animo facite, tanq̄ domino & non hominibus, scientes quod a domino recipietis mercedem hæreditatis, nam domino Christo seruitis. Caterum qui peccarit, reportabit peccatum suum, & non est personarū respectus. Vos domini, quod iustum est & æquabilitatem, seruis exhibete, scientes quod & uos habeatis dñm in cœlis, orationi instate, uigilantes in ea & gratiarū actione, orātes simul & pro nobis, ut deus aperiat nobis ostiū sermonis, ut loquamur mysterium Christi, propter quod & uinctus sum, ut manifestem illud, sicut oportet me loqui. In sapientia ambulate, erga extraneos oportunitatem redimentes, sermo uester semper in gratia sit sale conditus, ut sciatis quomodo oporteat uos unicuiq̄ respōdere. De omnibus rebus meis certiores uos reddet Tychicus dilectus frater, & fid⁹ minister, & cōseruus in dño, quē misi ad uos in hoc ipsū, ut cognoscat quid agatis, & consolet corda uestra, una cū Onesimo, fido & dilecto fratre, qui est ex uobis. De oibus uobis exponēt, quæ hic agant. Salutat uos Aristarch⁹, concipitius meus, & Marcus cōsobrinus Barnabæ, de quo accepistis mandata, si uenerit ad uos excipite eum, & Iesū, qui uocatur iustus, qui sunt ex circumcissione. Hi soli cooperarij sunt, ad regnum dei, qui

III

ἕτιτινες ἐγενήθησάν μοι παρεργασίαι, ἀσπάζε-
ται ὑμᾶς, εὐαφραδῶς ὁ θεὸς ὑμῶν Δουλό-
ΧΡΙΣΤΟΙ, πάντοτε ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ ὑ-
μῶν ἐν ταῖς προσευχαῖς, ἵνα σῆτε τέλειοι
Ἐπεπληρωμένοι ἐν παντί θελήματι τοῦ θεοῦ.
μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς, ὅτι ἔχουσιν πολλὸν ἔ-
ργον ὑμῶν καὶ τῶν ἐν λαοδικείᾳ, καὶ τῶν ἐν Ἱε-
ραπόλει, ἀσπάζεσθαι ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ ἰατρός, ὁ
ἄσκητος, καὶ Δημᾶς, ἀσπασάδε τὸν ἐν λα-
οδικείᾳ ἀδελφόν, καὶ Νυμφᾶν, καὶ τὴν κατ'
οἶκον αὐτῆς ἐκκλησίαν, καὶ ὅταν ἀναγνωθῆ
παρ' ὑμῶν ἡ ἐπιστολή, ποιήσατε, ἵνα καὶ ἐν τῇ
λαοδικείᾳ ἐκκλησίᾳ ἀναγνωθῆ, καὶ τὴν
ἐκ λαοδικείας, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀναγνώτε, καὶ
εἴπατε ἀρχίπρω, βλέπετε τὸ διακονίαν ἢ μ-
παρέλαβες ἐν κυρίῳ, ἵνα αὐτῶν πληροῖς. ὁ
ἀσπασμὸς τῆς ἐμῆς χειρὸς παύλου, μνημονεύε-
τέ μου τὸ δεσμῶν, ἡ χάρις μετ' ὑμῶν, ἀμήν.

qui fuere mihi solatio. Salutatur uos Epa-
phras, qui ex uobis est seruus Christi, sem-
per enixe laborans pro uobis, in oratio-
nibus, ut stetis perfecti & completi in om-
ni uoluntate dei. Testimonium enim illi
perhibeo, quod habeat multum studiū,
pro uobis, & his qui sūt Laodiceæ, & his
qui Hierapoli. Salutatur uos Lucas medi-
cus dilectus. Salutate frēs qui sūt Laodi-
cæ, & Nymphā, & quæ in domo illius
est congregationem, & cum lecta fuerit a
uobis epistola, facite ut & in Laodicensiu
ecclesia legatur, & eam quæ scripta est ex
Laodicea, ut & uos legatis, & dicite Ar-
chippo, uide ministerium quod accep-
isti in domino, ut illud impleas. Salutatio
mea manu Pauli. Memores sitis uinculo-
rum meorum. Gratia uobiscum. Amen.

Μαρκία ad εφρασαλιανούς πρώτης ἐπιστολῆς.
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

ΑΙ ΤΗΝ ἐπιστέλλει ἀπὸ ἀθλωῶν, ἑωρακῶς πρότερον αὐτοῦ, καὶ διατίθηται παρ' αὐτοῦ,
ἡ δὲ πρόφασις ἐστὶ ἐπιστολῆς αὐτῆς, ὁ ἀπόστολος πολλὰς θλίψεις παθὼν ἐν βεροῖαι, καὶ
ἐν φιλιπποῖς καὶ μακεδονίαι, καὶ ἐν κορίνθω, γινώσκων τὰ ὅσα πέπονθεν καὶ ἐν θεσ-
σαλονίᾳ, φοβούμενος μὴ ἀκόσμως θεσσαλονικῆς ἀπέπονθεν ἐν ταῖς προσεγκρί-
ναις πόλεσι, παραδιδώσιν ὑπὲρ τοῦ ψεύδοντος, καὶ σκανδαλιδῶσι, μαθὼν δὲ ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς ἀποθνή-
σκουσι κατ' ὁδόν, ἀπρέσβη ἡμῶν πρὸς αὐτοῦ μετὰ ἐπισημοῦ ταύτης, καὶ πρῶτον μου
ἐπισκερῖν αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει, ὥστε μὴ σαλεύεσθαι διὰ τὰς θλίψεις, καὶ μηδὲν ἔνομον αὐτοῦ πεπονθέναι
ὑπὲρ τῶν ἰσχυρῶν, τῶν καὶ τὸν κύριον ἀποκτείναντων, χριστιανῶν γὰρ ἰδίῳ δὲ θλίβεσθαι ἐμὴ βίῃ τὸ ἴσως
ἔλεεν, πολλὰ δὲ πρῶτα ἀντιῶς οὕτως ὡς πρὸς ἄλλο παρ' αὐτῆς ἀναστρέφεται, γράφει πρὸς τὸν τελευτή-
των, πρῶτον μου αὐτοῦ, καὶ διδάσκων μὴ βαρύνει φέρει, ὅτι εἶναι τὸ θάνατον ἀσώλῃ, ἀλλ'
ὁ δὲ ἀνασάσεως, ἐπέτα, καὶ πρὸς τῶν ἡσυχῶν αὐτοῦ διδάσκει, ἵνα ἀδελφὸν τὴν ἡμέραν γινώσκοντες,
ἀεὶ ἔτοιμοι γίνωνται, καὶ μηδὲν προσέχωσι ἀπαγελλομένῳ πρὸς αὐτοῦ, εἶσεσθαι γὰρ φησὶ τὴν πρῶ-
σίαν οὕτως, ὥστε τὸν πρὸς ἡμῶν καὶ ἐνρισκομένους ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, μὴ φθάνει τοὺς ἐκ νεκρῶν
ἐγερομένους, ἅμα δὲ γίνεσθαι τὴν πάντων ἀλλὰ γὰρ διδάσκει, πρὸς τούτους, τρῶς ἐπέτα αὐτοῖς βελ-
τιοῦσθαι ἐν τῆς ἡσυχῆς, προτρέπει αὐτοῦ καὶ ἀεὶ χάρισμα τῆς ἐλπίδος, καὶ προσεύχεσθαι, καὶ εὐχαριστῆσαι αὐ-
τοῦ ἀεὶ τῶν κυρίῳ, ἡσυχίᾳ αὐτοῦ ἀναγνώσθαι τὴν ἐπιστολὴν ταύτην πᾶσι τῆς ἀδελφοῖς.

ARGVMENTVM

Thessalonicenses sunt Macedones, qui accepto uerbo ueritatis, perstiterunt in fide, etiam in persecutione ciuium suorum. Præterea nec receperunt falsos apostolos, nec ea quæ a falsis apostolis dicebantur. Hos collaudat apostolus, scribens eis ab Athenis, per Tythicum diaconem, & Onesimum acolythum.

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ ΠΡΩΤΗ.

AD THESSALONICENSIS EPISTOLA PAULI PRIMA

ΑΥΛΟΣ η̄ σιλουανος̄ & τιμοθεος̄ τῆ̄ ἐκκλησίας̄ θεσσαλονικέων, ἐν θεῷ πατρὶ καὶ κυρίῳ̄ ἸΗΣΟῩ ΧΡΙΣΤῶ̄. χάρις̄ ὑμῖν & εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίοῡ ἸΗΣΟῩ ΧΡΙΣΤΟῩ. ἔνχαριστῶ̄ μοῡ ἰσθ̄ θεῷ πάντοτε καὶ πάντων ὑμῶν, μνηστῆρας̄ ὑμῶν πρὸς μὲν ἐπὶ τῷ̄ προσθυγῶν ἡμῶν, ἀδιαλείπτως̄ μνημονεύοντες ὑμῶν ἕνεκᾱ ἐργασίας̄ πίστεως, καὶ ἕνεκᾱ κόπου & ἀπάτης, ὅτι ἐν ὑπομονῆς̄ ἐλπίδος̄ ἕνεκᾱ κυρίοῡ ἡμῶν ἸΗΣΟῩ ΧΡΙΣΤΟῩ. ἔμπροσθεν̄ τοῦ̄ δεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, εἰδότες̄ ἀδελφοί ἡμετέροι, ὅτι ἐν τῷ̄ εὐαγγελίῳ̄ ἡμῶν οὐκ ἐγενήθη̄ εἰς ὑμᾶς̄ ἐν λόγῳ̄ μόνῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν δυνάμει, καὶ πνεύματι & ἀγάπῃ, καὶ ἐν πληροφοσίᾳ πολλῇ, καθὼς̄ οἱ δαπεδοί ἐγενήθηκα ἐν ὑμῖν δι' ὑμᾶς, καὶ ὑμεῖς μιμηταὶ ἡμῶν ἐγενήθητε, καὶ ἕνεκᾱ κυρίοῡ ἐξάρμυνοι τῶν λόγων, ἐν θλίψει πολλῇ μετὰ χαρᾶς̄ πνεύματος̄ ἁγίου, ὥστε γενέσθαι ὑμᾶς τύπος̄ πᾶσι τοῖς πισεύουσιν ἐν τῇ μακεδονίᾳ καὶ ἀχαΐᾳ, ἀφ' ὑμῶν δὲ δὲ ἡχρητὸς̄ ὁ λόγος ἕνεκᾱ, ὅτι μόνον ἐν τῇ μακεδονίᾳ καὶ ἀχαΐᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν παντὶ τόπῳ, ἡ πίστις ὑμῶν ἡ πρός τὸν θεόν̄ δὲ ἐληλυθεν, ὥστε μηδεὶς ὑμῶν ἔχῃ

Aulus, & Sylluanus, & Timotheus, ecclesiae Thessalonicensium, in deo patre, & dño Iesu Christo. Gratia uobis & pax, a deo patre nostro, & dño Iesu Christo. Gratias agimus deo semper, de omnibus uobis, mentionē uestri facientes in orationibus nostris indefinenter, recolentes uestri, propter opus fidei, & laborem charitatis, & quod permāsistis in spe domini nostri Iesu Christi, coram deo, & patre nostro, sciētes fratres dilecti a deo electionem uestram, quoniam euangelium meum fuit erga uos, nō in sermone solū, uerū etiam in uirtute, & in spiritu sancto & in certitudine multa, quemadmodum nostis, quales fuerimus inter uos, uestra causa. Et uos imitatores nostri facti fuistis, & domini recepiētes uerbum, in afflictione multa, cū gaudio spiritus sancti, adeo ut fueritis exemplo omnibus creditibus in Macedonia, & Achaia. A uobis enim per tonuit uerbum domini, non solum in Macedonia, & Achaia, uerum etiam in omni loco, fides uestra quæ est in deum dimanauit, ut non sit uobis necesse

ἔχαμ, λαλῶν τί, αὐτοὶ γὰρ περὶ ὑμῶν
 ἀπαγγέλλουσι, ὅποια ἔισοδος ἔχομεν
 πρὸς ὑμᾶς, καὶ πῶς ἐπεστέφασθε πρὸς τὸν θεόν
 ὁμᾶν ἄντ' ἑῷ εἰδώλω, δουλεύει θεῷ ζῶντι, Ἐ
 ἀληθινῶ, Ἐ ἀναμύειν τὸν ἵον αὐτοῦ, ἐκ ἑῷ
 οὐρανῶν, ὁμ ἠγειρεμ ἐκ ἑῷ νεκρῶν, ἸΗΣΟΥΝ
 τὸν ζῴμενον ἡμᾶς ἀπὸ φθι ὄργης φθι ἔχο-
 μίνα. Αὐτὶ γὰρ οἶδατε ἀδελφοὶ τὴν εἰ-
 σοδον ἡμῶν πλὴν πρὸς ὑμᾶς, ὅτι οὐ κενὴ γέ-
 σονεμ, ἀλλὰ Ἐ προπαθόντες καὶ ὑβριθέντες,
 καθὼς οἶδατε ἐν Φιλίπποις ἐπαρξασά-
 μεθα ἐν θεῷ ἡμῶν, λαλῆσαι πρὸς ὑμᾶς
 τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ ἐν πολλῶ ἀγωνί, ἢ ἔ
 παρὰ κληπὲς ἡμῶν, οὐκ ἐκ πλάνης, οὐδὲ ὄργης
 καθαρσίας, οὐτε ἐν δόλω, ἀλλὰ καθὼς δι-
 δοκίμασμεθα ὑπὸ τοῦ θεοῦ πισθῶντα τὸ
 εὐαγγέλιον, οὕτως λαλῶμεμ, οὐχ ὡς ἀνθρώ-
 ποις ἀρέσκοντες, ἀλλὰ θεῷ δεῖ θεῷ δοκι-
 μάζοντι τὰς καρδίας ἡμῶν. οὐτε γὰρ ποι-
 τε ἐν λόγῳ κολακίας ἐγενήθημεμ, καθὼς
 οἶδατε, οὐτε ἐμ προφάσι πλεονεξίας, δεδὲ
 μάστε, οὐτε ζητοῦντες ὄργη ἀνθρώπων λό-
 ξαμ, οὐτε ἀπὸ ὑμῶν, οὐτε ἀπὸ ἄλλων*, δωά-
 μειοι ἐμ βάρει εἶναι, ὡς ΧΡΙΣΤΟΥ ἀπόσο-
 λοι, ἀλλ' ἐγενήθημεμ ἠπίοι ἐμ μέσῳ ὑμῶν,
 ὡς ἄμ τροφὸς θάλπητ' αὐτῆς τέκνα, οὕτως
 ἐμφορῶμενοι ὑμῶν, ἐδοκοῦμεμ μεταδῆναι
 ὑμῖν, ὅμ ὄνον μὲ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ, ἀλ-
 λά καὶ τὰς αὐτῶ ψυχὰς, διότι ἀγαπῶ-
 τοὶ ἡμῖν γενένηθε. μνημονεῦτε γὰρ
 ἀδελφοὶ τὸν κόπον ἡμῶν, καὶ τὸν μόχθον.
 νυκτὸς γὰρ καὶ ἡμέρας ἐργαζόμενοι πρὸς
 τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαι ἡμῶν, ἐκκρύξαμεν εἰς
 ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ, ὑμᾶς μάρτυ-
 ρες καὶ ὁ δεδὲ, ὡς ὁσίως, καὶ δικαίως, Ἐ ἀ-
 μέμπως ὑμῖν τοῖς πῖσενουσι ἐγενήθη-
 μεμ, καθάπρ οἶδατε, ὡς ἕνα ἕκασον ὑ-
 μῶν, ὡς πατὴρ τέκνα αὐτοῦ, παρὰ
 καλοῦντες ὑμᾶς, καὶ παρὰ μωδούμενοι,
 Ἐ μαρτυ

cesse loqui quicquid, siquidem ipsi de uobis
 annunciant, qualem aditum habuerimus
 ad uos, & quomodo conuersi fueritis ad
 deum a simulacris, ut seruiretis deo uiuen-
 ti, & ueraci, & expectaretis filium eius de
 caelis, quem excitauit a mortuis, Iesum,
 qui liberat nos ab ira uetura. Nam ipsi nos
 fratres, introitum nostrum ad uos, quod non
 fuerit inanis, sed ante malis affecti, & contumelios
 affecti, quemadmodum scitis, in Philippis, audacter egerimus in
 domino nostro ad loquendum apud uos euan-
 gelium dei, in multo certamine. Siquidem
 exhortatio nostra non fuit ex impostura,
 neque ex imunditia, neque in dolo, sed quem-
 admodum probati fueramur a deo, ut uobis
 committeretur euangelium, ita loquimur,
 non ut hominibus placentes, sed deo, qui pro-
 bat corda nostra. Neque enim unquam in ser-
 mone adulationis uersati sumus, quemad-
 modum nostis, nec in occasione auaritia,
 deus est testis, neque querentes ex hominibus
 gloriam, nec a uobis, nec ab alijs, cum posse-
 mus in autoritate esse, tanquam Apostoli, sed fui-
 mus placidi in medio uestri, perinde ac si
 nutrix foueat suos filios, sic affectu propen-
 si, in uos, a quo cupimus impertire uobis, non
 solum euangelium dei, uerum etiam no-
 stras ipsorum animas, propterea quod
 chari nobis esse coeperitis. Meministis
 enim fratres laboris nostri, ac sudoris. No-
 cte enim ac die, opus facientes, ob id ne
 cui uestrum essemus oneri, praedicaui-
 mus apud uos euangelium dei, uos au-
 tem testes estis & deus, qui sancte & iuste,
 & inculpate uobiscum qui credebatis, uersati
 fuerimus, quemadmodum nostis, ut erga unum
 quemque uestrum, tanquam pater erga filios suos,
 fuerimus affecti, obsecrantes uos & consolantes
 & obtestantes

II

καὶ μαρτυροῦμενοι εἰς τὸ περιπατήσαι ὑμᾶς
 ἀξίως τοῦ θεοῦ, τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς εἰς
 τὴν αὐτοῦ βασιλείαν καὶ δόξαν, διὰ τοῦ
 τοῦ καὶ ἡμεῖς ἐνχαριστοῦμεθα τῷ θεῷ ἀδια-
 λείπτως, ὅτι παραλαβόντες λόγον ἀκοῆς
 παρ᾽ ἡμῶν τοῦ θεοῦ, ἐδέξασθε οὐ λόγον ἀν-
 θρώπων, ἀλλὰ καθὼς ἔστιν ἀληθῶς, λόγον
 θεοῦ, ὃς καὶ ἠνοήθηται ἐν ὑμῖν τοῖς πιστέ-
 ουσιν, ὑμεῖς γὰρ μιμηταὶ ἐγενήθητε ἀδελ-
 φοὶ τοῦ ἁγίου ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ, τῶν οὐσῶν ἐν τῇ
 ἰουδαίᾳ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅτι ταῦτα
 ἐπάθετε, ὅτι ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφύλι-
 τῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν ἰουδαίων, τῶν
 καὶ τὸν κύριον ἀποκτενάντων Ἰησοῦν, ὅ-
 τους ἰδίους προφήτας, ὅτι ἡμεῖς ἐκδιωζάν-
 των, ὅτι θεῶν μὴ ἀρεσκόντων, καὶ πᾶσιν ἀν-
 θρώποις ἐναντίων, κωλυόντων ἡμᾶς τῆς ἐθι-
 νεστὶ λαλήσαι, ἵνα σωθῶσιν, εἰς τὸ ἀναπλη-
 ρῶσαι αὐτῶν τὰς ἀμαρτίας πάντοτε, ἔφθα-
 σε δὲ ἐπ' αὐτοὺς ἡ ὀργὴ, εἰς τέλος. ἡμεῖς δὲ
 ἀδελφοὶ ἀπορφανισθέντες ἀφ' ὑμῶν πρὸς
 καιρὸν ὄρας, προσώπων, οὐ καρδίας, περιόσο-
 τέρως ἐσπουδάσαμεν τὸ προσώπων ὑμῶν
 ἰδεῖν ἐν πολλῇ ἐπιθυμίᾳ, διὸ ἠθελήσαμεν
 ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, ἐγὼ μὲν πᾶσα ἡμέρα
 παρ᾽ ὁδοῦ, καὶ ἐνέκοψεν ἡμεῖς ὁ σατανᾶς,
 τίς γὰρ ἡμῶν ἐλπὶς, ἢ χάρις, ἢ σέφανος
 καυχίσιτος, ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς, ἐμπροθερ τοῦ
 κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν τῇ αὐτοῦ
 παρουσίᾳ; ἡμεῖς γὰρ ἔσε ἢ δόξα ἡμῶν
 καὶ ἡ χάρις, διὸ μηκέτι σέγοντες ἐνδοκίσα-
 μεν κατ' ἐλπίδα ἐν ἀθλίωσι μόνον, καὶ ἐπέμ-
 ψαμεν ἡμῶν τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, ὅτι δι-
 άκονορ τοῦ θεοῦ, καὶ σωτηριῶν ἡμῶν ἐν τῷ
 ἐναγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ σκεῖσαι ὑμᾶς,
 καὶ προκαλέσαι ὑμᾶς πρὸς τὴν πίστιν ἡμῶν τῶν
 μηδένα σάνειδος ἐν ταῖς θλίψεσι ταύταις,
 ἀντὶ γὰρ οἴδατε, ὅτι εἰς τὸ κείμεθα, καὶ ὅτε
 πρὸς ὑμᾶς ἦμεν, προελέγομεν ὑμῖν, ὅτι
 μέλλομεν

& obtestātes ut ambularetis, digne deo,
 qui uocasset uos in suum regnum ac glo-
 riam, quapropter & nos gratias agimus
 deo indefinenter, quod cum acciperetis
 sermonem auditus a nobis, dei, accipi-
 stis, non sermonem hominum, sed sicut
 erat uere, sermonem dei, qui & agit in uo-
 bis credentibus. Vos enim imitatores fa-
 cti estis fratres, ecclesiarum dei, quæ sunt
 in Iudæa, in Christo Iesu, quod eadem
 passi sitis, & uos a proprijs contribuli-
 bus, quemadmodū & ipsi nos a Iudæis,
 qui ut & dominum occiderunt Iesum, &
 proprios prophetas, ita & nos persecuti
 sunt, & deo non placent, & omnibus ho-
 minibus aduersantur, qui obsistunt no-
 bis, ne loquamur gentibus, ut saluent, ut
 expleat sua peccata semper. Peruenit au-
 tem in illos ira dei in finem. Cæterū nos
 fratres orbatu uobis ad spacium temporis,
 aspectu, non corde, uehementius stu-
 dimus uidere faciem uestram, in mul-
 to desyderio. Quapropter uoluimus ue-
 nire ad uos, ego quidem paulus, & se-
 mel, & iterum, & obstitit nobis Satanas.
 Nam quæ est nostra spes, aut gaudium,
 aut corona gloriationis, an non & uos,
 in conspectu domini nostri Iesu Christi,
 in eius aduentu? Vos enim estis gloria
 nostra & gaudium. Proinde cum non
 amplius ferremus, uisum est nobis, ut
 Athenis resideremus soli, ac misimus
 Timotheum fratrem nostrū, & ministrū
 dei, & adiutorē operis nostri, in euāgelio
 Christi, ut cōfirmaret uos, & cōsolaretur
 uos de fide nostra, ne quisquē turbaretur
 in pressuris his. Nam ipsi nostis, nos in
 hunc usum positos esse. Etem cum apud
 uos essemus, p̄dicebamus uobis fore, ut
 pressuram

III

μέλλομεν δλίθεισθαι, καθὼς καὶ ἐγγύετο
 Ἐοῖδατε. Διὰ τοῦτο καὶ γὰρ μὴκέτι εἰς ἡμῶν,
 ἔπεμψα εἰς τὸ γνῶναι τίς τις ἡμῶν, μή
 πως ἐπίρασεμ ὑμᾶς, ὁ πρὸς ἡμῶν, καὶ εἰς κε
 νόμ ἡγήσεται ὁ κόπος ἡμῶν. Ἀρτι δὲ ἔλθον/
 τὸ Τιμοθέου πρὸς ἡμᾶς ἀφ' ὑμῶν, καὶ
 ἐναγγελισαμένου ἡμῖν τίς τις ἡμῶν, καὶ τίς
 ἀγάπῃ ὑμῶν, καὶ ὅτι ἔχετε μνησίαν ἡμῶν
 ἀγαθῶν πάντοτε, ἐπιποδοῦντες ἡμᾶς ἰ/
 δῆ, καθάπερ ἔῃ ἡμεῖς ὑμᾶς, Διὰ τοῦτο πα
 ρεκλήθημεν ἀδελφοὶ ἐν ὑμῖν, ἐπὶ πάσῃ τῇ
 δλίφῃ, καὶ ἀνάγκῃ ἡμῶν, Διὰ τὸ ὑμῶν πίστεως,
 ὅτι νῦν ζῶμεν, ἐὰν ὑμᾶς σήκετε ἐν κυρίῳ.

τίνα γὰρ εὐχαριστίαν δωάμεθα θεῷ
 θεῷ ἐνταποδοῦναι περὶ ὑμῶν ἐπὶ πάσῃ
 τῇ χαρᾷ καὶ χαίρομεν δι' ὑμᾶς ἐμπροσθερ
 θεοῦ ἡμῶν νυκτὸς καὶ ἡμέρας ὑπερεκπει
 ρῖσσοι δ' ἐομῆμοι, εἰς τὸ ἰδέσθαι ὑμῶν τὸ πρό/
 σωπον, καὶ καταρτίσαι τὰ ὑσθήματα τῆς
 πίστεως ὑμῶν, ἅντες δὲ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ
 ἡμῶν, καὶ ὁ κύριος ἡμῶν ἸΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ
 καθυπαῖνα τίς ὁ δὲ ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς,
 ὑμᾶς δὲ ὁ κύριος πλεονάσαι Ἐπερίσεν/
 σα τῇ ἀγάπῃ εἰς ἀλλήλους, καὶ εἰς πάν/
 τας, καθάπερ καὶ ἡμεῖς εἰς ὑμᾶς, εἰς τὸ ση/
 ρίξαι ὑμῶν τὰς καρδίας ἀμέμπτους ἐν ἁ/
 γίωσάνῃ ἐμπροσθερ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς
 ἡμῶν, ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἸΗ/
 ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, μετὰ πάντων τῶν ἁγίων
 αὐτοῦ. τὸ λοιπὸν οὖν ἀδελφοὶ ἐρωτῶμεν
 ὑμᾶς καὶ παρακαλοῦμεν ἐν κυρίῳ ἸΗΣΟΥ,
 καθὼς παρελάβετε παρ' ἡμῶν, τὸ πῶς δὲ
 ὑμᾶς περὶ πατέρων Ἐρέσκεμ θεῷ, ἵνα πε/
 ρισεύητε μάλλον. οἶδατε γὰρ, τίνας παραγ/
 γελίας ἐδώκαμεν ὑμῖν διὰ τοῦ κυρίου ἸΗ/
 ΣΟΥ. τοῦτο γὰρ ὄβρι δέλημα τοῦ θεοῦ, ὁ ἁγι/
 ασμὸς ὑμῶν, ἀπέχεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πορ/
 νείας, εἰδέναι ἕκασον ὑμῶν τὸ εἰναυτο σκεῦ/
 ος κτᾶσθαι ἐν ἁγίασμῳ καὶ ἀμῆ, μὴ ἐν πά/
 ρα ἐπιθυμίας

pressuram pateremur, quemadmodum
 & euenit, & nostis. Quapropter & ego
 nō amplius ferens, nisi ad hoc ut cogno
 scerem fidē uestrā, ne quo pacto tētaffet
 ille qui tentat, & inanis factus esset labor
 noster. Nup̄ autē cū uenisset Timotheus
 ad nos a uobis, & annūciaffet nobis fidē
 ac dilectionē uestram, & quod habeatis
 memoriā nostri bonā semper, desyderan
 tes nos uidere, quemadmodū & nos uos,
 Idcirco cōsolationē accepimus fratres no
 mine uestro, ī omni pressura & necessita
 te nostra, per uestrā fidē. Quoniā nuncui
 uimus, si uos statis in dño. Quā cū gra
 tiarum actionē possumus deo repende
 re de uobis in omni gaudio, quod gaude
 mus propter uos in cōspectu dei nostri,
 nocte ac die, supra modum orantes, ut uī
 deamus uestram faciem, & suppleamus
 quæ defunt fidei uestræ. Ipse uero deus
 & pater noster, & dñs noster Iesus Chri/
 stus, dirigat uiam nostrā ad uos, uos autē
 dominus abundantes & exuberantes fa
 ciat, mutua inter uos charitate, & in oēs,
 quemadmodum & nos in uos, ut confit/
 met uestra corda, irreprehēsibilia in san
 ctimonia, coram deo & patre nostro, in
 aduentu domini nostri Iesu Christi, cū
 oibus sanctis ei⁹. Quod supest igit̄ fra
 tres, rogamus uos & adhortamur in do
 mino Iesu, quemadmodum accepistis a
 nobis, quomodo oporteat uos ambu
 lare, & placere deo, ut abundetis magis.
 Nostis em̄, quæ præcepta dederim⁹ uo
 bis, per dñm nostrū Iesum. Hac enim
 est uoluntas dei, sanctificatio uestra, ut
 abstineatis a fornicatione, & sciat unus/
 quisq; uestrum suum uas possidere, in
 sanctificatione, & honore, non in affe/
 ctu con

Ἡ ἐπιθυμία, καθάπερ καὶ τὰ ἔθνη, τὰ μὴ εἰδὸς
 τὰ τὸν θεόν, ἢ μὴ ὑπερβαίνῃ καὶ πλεονεκτῆν
 ἐν τῷ πράγματι τὸν ἀδελφόν αὐτῆς, διότι
 ἐκδικῶς ὁ κύριος περὶ πάντων τούτων,
 καθὼς καὶ προσέψαμεν ὑμῖν καὶ μαρτυροῦμεν
 ἔτι, ὅτι ἐκάλεισεν ἡμεῖς ὁ θεὸς ἐπὶ ἀκαθαρσί-
 σις, ἀλλὰ ἐν ἁγιασμῷ, τοιοῦτο δὲ ἀθετῶν
 ἀνὰ ἀνθρώπων ἀθετῆ, ἀλλὰ τὸν θεόν τὸν δίδου-
 ντα τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον αὐτῆς εἰς ὑμᾶς.
 περὶ δὲ φιλιαδελφίας, ὅτι χρεῖαν ἔχετε
 χάριτος ὑμῖν, αὐτοὶ γὰρ ὑμεῖς θεοδίδακ-
 τοὶ ἔσεσθε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους, ὅτι ποι-
 εῖτε αὐτὸ εἰς πάντας τοὺς ἀδελφούς, τοῦσ
 ἐν ὅλῃ τῇ μακεδονίᾳ, παρακαλοῦμεν δὲ ὑ-
 μᾶς ἀδελφοὶ περισσεύειν μᾶλλον ὅτι φιλο-
 τιμοῦσθε, ἠοχαρίζεσθε ὅτι πράσσει τὰ ἴδια, ὅτι
 ἐργάζεσθε τὰ ἴδια, χερσὶν ὑμῶν, καθὼς
 ὑμῖν ἐνετείλαμεν, ἵνα περιπατῆτε ἐν χη-
 μόνωσιν πρὸς τοὺς ἕξω, ὅτι μὴδεὶς χρεῖαν
 ἔχητε. ὅτι δὲ εὐχόμεθα ὑμᾶς ἀγαπᾶν ἀδελ-
 φοὶ περὶ τῶν κοιμηθέντων, ἵνα μὴ λυπηθῆ-
 σθε, καθὼς ὅτι οἱ λοιποὶ, οἱ μὴ ἔχοντες ἐλ-
 πίδα, εἰς ἡμᾶς ἐπιστεύουσιν, ὅτι ἰησοῦς ἀπέθανεν
 ὅτι ἀνέστη, οὕτως ὅτι θεὸς τοὺς κοιμηθέντας
 διὰ τοῦ ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτοῖς. τοῦτο γὰρ
 ὑμῖν λέγομεν ἐν λόγῳ κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ
 ζῶντες οἱ περιληπόμενοι εἰς τὴν παρουσί-
 αμ τοῦ κυρίου, ὅτι μὴ φθάσωμεν τοὺς κοι-
 μηθέντας, ὅτι αὐτὸς ὁ κύριος ἐν κελύσμα-
 τι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου, καὶ ἐν σάλπι-
 γῃ θεῷ, καταβήσεται ἀπὸ οὐρανοῦ, καὶ οἱ νε-
 κροὶ ἐν χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον, ἔ-
 πειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες, οἱ περιληπόμενοι,
 ἅμα σὺν αὐτοῖς ἄρπαγσόμεθα ἐν νεφέ-
 λαις, εἰς ἀπάντησιν τοῦ κυρίου εἰς αἴρα, καὶ
 ἔντως πάντοτε σὺν κυρίῳ ἐσόμεθα.

Ὡς παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς
 λόγοις τούτοις. περὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ
 τῶν καιρῶν ἀδελφοὶ ὅτι χρεῖαν ἔχετε ὑ-
 μῖν γράφεσθε.

et uobis cupiditatis, quemadmodum & gen-
 tes, quæ non uouerunt deum, ne quis op-
 primat ac fraudet in negotio fratrem suum,
 propterea quod ultor est dominus, de omni-
 bus his, quemadmodum & ante diximus
 uobis, & testificati sumus. Non enim uo-
 cauit nos deus immunditiæ causa, sed in
 sanctificatione. Proinde qui reijcit, non re-
 ijcit hominem, sed deum, qui dedit spiri-
 tum suum, sanctum in uos. Cæterum de
 fraterna charitate, non necesse habetis, ut
 scribam uobis, ipsi namque diuinitus do-
 cti estis, ut diligatis uos inuicem. Nam &
 facitis hoc erga cunctos fratres, qui sunt
 in tota Macedonia. Obsecramus autem
 uos fratres, ut abundetis magis, & in hoc
 incumbatis, ut quieti sitis, & agatis res pro-
 prias, & operemini proprijs manibus ue-
 stris, sicuti uobi præcepimus, ut ambuletis
 honeste, erga extraneos, & nulla re uo-
 bis sit opus. Cæterum nolo uos ignorare
 fratres, de ijs qui dormiunt, ne doleatis,
 quemadmodum & cæteri non habentes
 spem. Nam si credimus, quod Iesus mor-
 tuus est, & resurrexit, sic & deus eos qui dor-
 miunt, per Iesum adducet cum illo. Hoc
 enim uobis dicimus in uerbo domini, quod
 nos qui uiuimus & relinquimur in aduen-
 tum domini, nequaquam præueniemus eos
 qui dormiunt. Quoniam ipse dominus in
 hortatu, & uoce archangeli, & in tuba dei
 descendet de cælo, & mortui in Christo
 resurgent primum, deinde nos qui uiui-
 mus, qui relinquimur, simul cum illis, ra-
 piemur in nubibus, in occursum domini
 in aera, & sic semper cum domino erimus.
 Proinde consolemini uos mutuo in uer-
 bis his. Porro de temporibus, & articu-
 lis temporum fratres, non est opus, ut uo-
 bis scribam

V
 k bis scribā

μὴ γράφω. αὐτοὶ γὰρ ἀκριβῶς οἶδατε,
 ὅτι ἡμέρα κυρίου, ὡς κλέπτης ἐν νυκτὶ, οὕτως
 ἐρχέται. ὅταν γὰρ λέγωσιν, εἰρήνη καὶ ἀσφάλ-
 λεια, τότε ἀφινδύωσ' αὐτοῖς ἐφίσσεται ὁ θεός,
 ὡσπερ ἡ ὠδὴ τῆς ἐν γαστρὶ ἐχοῦσῃ, καὶ οὐ μὴ
 ἐκφύγωσιν. ἡμεῖς δὲ ἀδελφοί, οὐκ ἔσε-
 ῖν σκοπεῖτε, ἵνα ἡμέρα ἡμᾶς ὡς κλέπτης κα-
 ταλάβῃ. πάντες ἡμεῖς ἡοὶ φωτός ἐσε, καὶ ἡ
 ἡοὶ ἡμέρας, οὐκ ἔσμεν νυκτός, οὐδὲ σκοτεινοί,
 ἄρα οὐ μὴ καθιέδωμεν ὡς καὶ οἱ λοιποὶ,
 ἀλλὰ γρηγοροῦμεν καὶ νήφωμεν. οἱ γὰρ καὶ
 διέδοντες, νυκτός καθιέδουσι, καὶ οἱ μεθυ-
 σκόμοιοι, νυκτός μεθύουσι. ἡμεῖς δὲ ἡμέ-
 ρας ὄρντες, νήφωμεν, ἐρδυσάμενοι θώρακα
 πίστεως καὶ ἀγάπης, Ἐπι κεφαλαίαν, ἐλ-
 πίδα σωτηρίας, ὅτι οὐκ ἔθετο ἡμᾶς ὁ θεός
 εἰς ὀργὴν, ἀλλ' εἰς περιποίησιν σωτηρίας,
 διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, τοῦ
 ἀποθανόντος ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ἔιτε γρηγοροῦ-
 μεν, ἔιτε καθιέδωμεν, ἅμα σὺν αὐτῷ ζήσω-
 μεν. διὸ παρακαλεῖτε ἀλλήλους, καὶ οἰκο-
 δομεῖτε ἕξ ἑαυτῶν ἕνα καθὼς καὶ ποιεῖτε. Εξω-
 τῶμεν δὲ ἡμᾶς ἀδελφοί, εἰδέναι τοὺς κοπι-
 ῶντας ἐν ἡμῖν, καὶ προϊσαμένους ἡμῶν ἐν
 κυρίῳ, καὶ νοθετοῦντας ἡμᾶς, καὶ ἡγεῖσθ' αὐ-
 τοὺς ὑπὲρ ἐκπερισσοῦ ἐν ἀγάπῃ, διὰ τὸ ἔρ-
 γον αὐτῶν, ἐξωλένετε ἐν ἑαυτοῖς, παρακα-
 λοῦμεν δὲ ἡμᾶς ἀδελφοί, νοθετεῖτε τοὺς ἀ-
 τάκτους, παραινέετε τοὺς ὀλιγοψύχους
 ἀντέχετε τ' ἀδενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς
 πάντας, ὄρατε, μήτι κακὸν ἀντίκακον
 τινὶ ἀποδῶ, ἀλλὰ πάντοτε τὸ ἀγαθὸν διώ-
 κετε. Ἐἰς ἀλλήλους, καὶ εἰς πάντας, πάν-
 τοτε χαίρετε, ἀδιαλείπτως προσεύχετε,
 ἐν παντὶ ἔνχαριθεῖτε. τοῦτο γὰρ θέλημα
 θεοῦ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς ἡμᾶς. τὸ πνεῦ-
 μα μὴ σβέννυτε. προφητίαν μὴ ῥιζου-
 ρεῖτε. πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν
 κατέχετε, ἀπὸ πάντων εἰδούς πονηροῦ
 ἀπέχεθε

bis scribam. Ipsi enim plane scitis, quod
 dies ille domini, ut fur in nocte, ita ventu-
 rus sit. Cum enim dixerint, pax, & tuta
 omnia, tunc repentinus eis imminet inte-
 ritus, sicuti dolor partus, mulieri pregnā-
 ti, & nō effugiēt, at uos fratres, nō estis i te-
 nebris, ut dies ille uos tāc̄ fur opprimat.
 Omnes uos filij lucis estis, & filij diei. Nō
 sumus noctis, neq; tenebrarū. Proinde,
 ne dormiamus, sicut & ceteri, sed uigile-
 mus & sobrii simus, nam qui dormiunt,
 nocte dormiunt, & qui inebriantur, no-
 ctu sunt ebrii. At nos qui sumus diei, so-
 brii simus, induti thoracem fidei, & chari-
 tatis, & galeam spem salutis. Quoniā nō
 posuit nos deus in iram, sed in acquisitio-
 nem salutis, per dominum nostrum Je-
 sum Christum, qui mortuus est pro no-
 bis, ut siue uigilemus, siue dormiamus, si-
 mul cum illo uiuamus. Quapropter ad-
 hortemini uos mutuo, & ædificetis sin-
 guli singulos, sicut & facitis. Rogamus
 autem uos fratres, ut agnoscatis eos, qui
 laborāt in uobis, & qui præsunt uobis in
 domino, & admonent uos, ut habeatis il-
 los in summo precio in charitate, propter
 opus illorum, pacem habete cū illis. Ob-
 secramus autem uos fratres, inor-
 dinatos, consolamini pusillanimes, suble-
 uate infirmos, lōganimes estote erga om-
 nis. Videte, ne quis malū pro malo cui-
 piam reddat, sed semper quod bonū est
 sectamini, & erga uos inuicē, & erga om-
 nis. Semper gaudete, indefinenter ora-
 te, in omnibus gratias agite. Hæc em̄ est
 uoluntas dei, in Christo Iesu erga uos.
 Spiritum ne extinguatis, prophetias ne
 aspernamini. Omnia probate, quod bo-
 num fuerit tenete. Ab omni specie mala
 abstinete

ἀπέχεσθε. αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς φθι εἰρήνης,
 ἁγιάσαι ὑμᾶς ὁλοτελεῖσ, καὶ ὁλόκληρον
 ὑμῶν τὸ πνεῦμα, καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα
 ἀμέμπτως ὡς τῆ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡ
 μῶν **ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ** **ΤΗΚΗΔΕΙΝ**. **ΠΙΣΤΟΣ**
 ὁ καλῶν ὑμᾶς, ὃς καὶ ποιήσει. **ἀδελφοί**
 προσέχετε περὶ ἡμῶν, ἀσπασάσθε τοὺς
 ἀδελφούς πάντας ὡς φιλήματι ἁγίῳ, ὃς
 κίω ὑμᾶς τὸν κύριον ἀναγνωθῆναι πῶν
 ἐπιστολῶν πᾶσι τοῖς ἁγίοις ἀδελφοῖς.
Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
 μεθ' ὑμῶν. **Ἀμήν**.

abstinet. Ipse autem deus pacis sancti-
 ficet vos totos, & integer uester spiritus,
 & anima & corpus, ita ut in nullo possitis
 culpari, in aduentu domini nostri Iesu
 Christi seruet. Fidelis est qui uocat uos,
 qui & faciet. Fratres, orate pro nobis. Sa-
 lutate fratres omneis in osculo sancto.
 Adiuro uos per dominum, ut legatur
 hac epistola omnibus sanctis fratribus.
 Gratia domini nostri Iesu Christi sit uo-
 biscum. Amen.

Scripta fuit ex Athenis.

πρὸς Θεσσαλονικῆς πρῶτη
 ἐγράφη ἀπὸ ἀθηνῶν

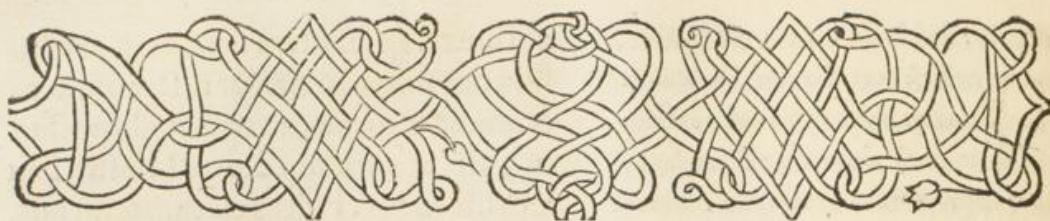
^{Μαρκῶ} ^{ad} ^{Thessalonicenses} ^{posterioris} ^{επι}
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

Τὴν ἐπιστολὴν ἀπὸ ῥώμης, ἢ δὲ πρόφασιν τ' ἐπιστολῆς αὐτῆ. τινὲς ἀπὸ θεσσαλο-
 νίκης ἀργοὶ καὶ ἄτακτοι περιερχόμενοι, τοὺς ἀδελφούς ἀφῆρπαζον, ὡς ἢ δὲ πα-
 ρουσίας τοῦ κυρίου ὡς εἶπεν, ἠπάτων δὲ τοὺς ἀκούοντας, ὡς τοῦ ἀποστόλου τοῦ
 το δὴλοῦτος, καὶ ὑπὸ πνεύματος ἀκούσαντες. τὰντα τοίνυν μαθὼν ὁ ἀπόστο-
 λος, γράφη πῶν ἐπιστολῶν, καὶ πρῶτον μὲν ἀποδέχεται πῶν πῆσι αὐτῶν ἀνεάνουσα; καὶ ὅτι
 ὡς αὐτοῖς ἐκαυχᾶτο, τὰς θλίψεις γενναίως ὑποφέρουσι διὰ τὸν **ΧΡΙΣΤΟΝ**. καὶ παραμυθῆται
 δὲ αὐτοὺς ὡς ἐσομένης ἐκδικίας παρὰ τοῦ θεοῦ κατὰ τῶν αὐτοῦ ἐκδικησάτων. ἔπειτα περὶ φθι
 παρουσίας τοῦ σωτῆρος διδάσκει, μηδὲν αὐτοῦ πείθεσθαι. μὴ δὲ δεοῦσθαι αὐτοῦσ μὴ τε διὰ
 πνεύματος, μὴ τε ὡς αὐτοῦ γράφαντος, μηδ' ὅπως νομίζου ἢ δὲ παρῆναι αὐτήν, μὴ γὰρ προτέρου
 εἶσθαι αὐτῶν, ἢ μὴ ἂποσασία πρῶτον ἔλθῃ, καὶ μετ' αὐτῶν ὁ ἀντίχριστος, ὁ ἦδὲ φθι ἀπωλείας,
 οὗ πῶν παρουσίᾳ, ὡς σημεῖοις καὶ τέρασι ψεύδους κατ' ἐνεργασίαν τοῦ σατανᾶ εἰσαῖς σημαίνει, εἴπα
 παραινέσας αὐτοῖς σῆκεν γενναίως καὶ κρατῆν τὰς παραδόσεις, ἃς ἐδιδάχθησαν παρ' αὐτοῦ πα-
 ραγγέλλει μηδὲ μίαν κοινωνίαν ἔχειν μετὰ τῶν ἄτακτων, ἀλλὰ ἀποβάλλειν αὐτούσ. εἶναι
 γὰρ καὶ περιέρχουσι καὶ πλάνους ἐδήλωσε τοὺς τοιοούτους, καὶ καθόλου δὲ παρήγγαλε τὸν μὴ
 ὑπακούοντα τοῖς λόγοις αὐτοῦ, τοῦτον ἀποσπάσθαι γίνεσθαι, καὶ λοιπὸν ἐπευξάμενος αὐ-
 τοῖς εἰρήνῃ, τελαοῖ πῶν ἐπιστολῶν, τὸν ἀσπασμὸν τῆ ἰδία χειρὶ χράψας, ὅπερ σημεῖον εἶναι πᾶ-
 σης ἐπιστολῆς δεδήλωκεν.

ARGVMENTVM

AD Thessalonicenses secūda scribite p̄lam apostolus, & notum facit
 eis de tēporibus nouissimis, & de aduersarij detectione. Scribit hāc
 epistolam ab Athenis per Titum diaconum & Onesimū acolytū.

k 2

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

AD THESSALONICENSIS
EPISTOLA SECUNDA

ΑΥΛΟΣ ἢ σίλουανός ἢ τι
 μόθεος, τῆ ἐκκλησίᾳ θεσσα
 λονικέων ἐν θεῷ πατρὶ ἡμῶν
 ἢ κυρίῳ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΩ.
 χάρις ὑμῖν ἢ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν,
 ἢ κυρίου ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. ἔυχρισθὲν ὀφεί
 λομεν ὡς θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν ἀδελφοὶ
 καθὼς ἀξιόμ' ἐσιν, ὅτι ὑπεραυξάνει ἡ πίστις
 ὑμῶν, ἢ πλεονάζει ἡ ἀγάπη ἐν ὑμῖν πάντ'
 ὑμῶν εἰς ἀλλήλους, ὡς ἡμεῖς αὐτοὺς ἐν ὑμῖν
 κληρονομεῖν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῷ θεῷ ὑπὲρ
 ὅσων ὑπομονῆς ὑμῶν ἢ πίστεως, ἐν πάσι τοῖς
 διωγμοῖς ὑμῶν, ἢ ταῖς θλίψεσι αἷς ἀνε
 χροῦτε, ἐν δόξῃ καὶ δικαίᾳ κρίσεως τῷ θεῷ,
 εἰς τὸ κατὰξιοῦσθαι ὑμᾶς τῆ βασιλείας τῷ θεῷ
 ὑπὲρ ἧς Ἐπάσχετε, εἰπερ δίκαιον παρὰ
 θεῷ ἀνταποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς
 ἀλίψιμ, ἢ ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις ἀνεσιμ
 μεθ' ὑμῶν, ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ κυρίου ἸΗ
 ΣΟΥ ἀποῦρανοῦ, μετ' ἀγγέλων δυνάμεως ἀν
 τῷ, ἐν πυρὶ φλοῦδος, διδόντος ἐκδίκησιν τοῖς
 μὴ εἰδόσι θεόν, ἢ τοῖς μὴ ὑπακούσι τῷ ἐν
 αγγελίῳ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΩ, οἱ τι
 νες δίκην τίσουσιν, ὀλεθρον αἰώνιον, ἀπὸ προσώ
 που κυρίου, Ἐὰν τὸ δόξης τὸ ἰχθύος ἀντ', ὅταν
 ἔλθῃ ἐνδοξαδοῦσθαι ἐν τοῖς ἁγίοις ἀντ', Ἐθαυ
 μαδοῦσθαι ἐν πάσι τοῖς πισέουσιν, ὅτι ἐπι
 σέυθη τὸ μαρτύριον ἡμῶν ἐφ' ὑμᾶς ἐν τῇ ἡ
 μέρᾳ ἐκείνῃ, εἰς ἣν προσευχόμεθα πάντε
 περὶ ὑμῶν, ἵνα ὑμᾶς ἀξιώσῃ τὴ κλήσεως ὁ θεὸς
 ἡμῶν

PAULUS, & Syluanus, & Ti
 motheus, ecclesiae Thessalo
 nicensium, in deo patre no
 stro, & domino Iesu Chri
 sto. Gratia sit uobis & pax, a deo patre
 nostro, & domino Iesu Christo. Gratias
 agere debemus deo semper de uobis fra
 tres, ut par est, quod uehementer augetur
 fides uestra, & exuberat mutua uestra
 omnium charitas, cuiusque in alterum, adeo
 ut nos ipsi in uobis gloriemur in ecclesijs
 dei, de tolerantia uestra, & fide, in omni
 bus persecutionibus uestris, & afflictio
 nibus, quas sustinetis, documentum iu
 sti iudicij dei, in hoc ut digni habeamini
 regno dei, pro quo & patimini. Siquidem
 iustum est apud deum, reddere ijs qui af
 fligunt uos afflictionem, & uobis qui af
 fligimini relaxationem nobiscum, cum re
 uelabitur dominus Iesus de caelo, cum an
 gelis potentiae suae, in incendio flammae,
 qui dat ultionem ijs, qui non nouerunt
 deum, & qui non obediunt euangelio do
 mini nostri Iesu Christi, qui poenam luent,
 interitum aeternum, a facie domini, & a
 gloria fortitudinis illius, cum uenerit, ut
 glorificetur in sanctis suis, & admirabi
 lis fiat in omnibus credentibus, quod fi
 des habita sit testimonio nostro erga uos,
 in die illo, ad quod & oramus semper p
 uobis, ut uos dignetur uocatione deus
 noster

ἡμῶν, ἡ πληρώση πάσαν ἐνδοκίαν ἀγα-
 θωσύνης, ἢ ἔργον πίστεως ἣν διδώμεν, ὡ-
 πως ἡμεῖς ἠδὲ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν ἸΗ-
 ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ἣν ἡμεῖς, ἢ ἡμεῖς ἣν αὐτῶ κα-
 τὰ τὸ χάρισμα τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἢ κυρίου ἸΗΣΟΥ ΧΡΙ-
 ΣΤΟΥ. Ερωτῶμεν δὲ ὑμᾶς ἀδελφοί ὑπερ-
 παρσίως τὸ κυρίως ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
 ἢ ἡμῶν ἐπισυναγωγῆς ἐπ' αὐτὸν, εἰς τὸ
 μή ταχέως σαλευθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ νοῦ,
 μήτε θροεῖσθαι, μήτε διὰ πνεύματος, μήτε
 διὰ λόγου, μήτε δι' ἐπιστολῆς ὡς εἰς ἡμῶν,
 ὡς ὅτι ἐνέσκηκε ἡ ἡμέρα τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ. μή-
 τις ὑμᾶς δὴ κατατήσῃ κατὰ μηδ' ἓνα ἔροπον,
 ὅτι ἂν μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποσασία πρώτη, καὶ
 ἀποκαλυφθῇ ὁ ἀνθρώπος τῆς ἀμαρτίας, ὁ ἢ
 ὁσ' ἀπωλείας, ὁ ἀντικείμενος ἢ ὑπεραιρό-
 μινος ἐπὶ πάντα λεγόμενον θεὸν, ἢ σέβασ-
 μα, ὡς αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ, ὡς δε-
 ὶ καθίσει, ἀποδοικνύων αὐτὸν ὅτι εἰς
 θεὸς. οὐ μνημονεύετε ὅτι ἔτι ὡρὸν πρός ὑμᾶς
 ταῦτα ἔλεγον ὑμῖν, καὶ νῦν τὸ κατέχωρ,
 οἰδατε, εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆναι αὐτὸν. ἣν
 τῶν αὐτοῦ καιρῶν. τὸ γὰρ μυστήριον ἡδὴ
 ἔνεργετο τῆς ἀνομίας, μόνον ὁ κατέχωρ
 ἄρτι ἔως ἐκ μέσου γένηται, ἢ τὸτε ἀποκα-
 λυφθήσεται ὁ ἄνομος, ὃν ὁ κύριος ἀναλώσει τῶ
 πνεύματι τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἢ καταργήσεται ἢ ἐ-
 πιφανεία τῆς πρῆξις αὐτοῦ, ὃν ἐστὶν ἡ πρῆξις κα-
 τ' ἐνεργεῖν τῶ σατανᾶ ἐν πάσῃ διδώμεν ἢ σημεί-
 οισ, ἢ τέρασιν ψεύδους, ἢ ἐν πάσῃ ἀπάτῃ τῆ ἀ-
 δικίας ἐν τοῖς ἀπελλυμένοις, ἀνθρώπων τῶ ἀδίκων
 τῆ ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο, εἰς τὸ σωθῆναι αὐ-
 τῶν, ἢ διατρεπέμεν αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐνεργεῖν
 πλάνης, εἰς τὸ πιστεῦσαι αὐτοὺς τῶ ψεύδους, ἢ
 κηρύττει πάντες οἱ μὴ πιστεύσαντες τῆ ἀληθείας,
 ἀλλ' ἐνδοκίησαντες τῆ ἀδικίας. ἡμεῖς δὲ ὡ-
 φίλομεν ἐχαρισθῆναι τῶ θεῷ πάντες περὶ ὑμῶν
 ἀδελφοί ἢ γὰρ ἀπικμένοι ὑπὸ κυρίου, ὅτι ἔιλετο
 ὑμᾶς ὁ θεὸς ἀπαρχῆς εἰς σωτηρίαν ἐν ἀδικίαις
 πνεύματος

noster, & compleat omne bonum pro-
 positum bonitatis, & opus fidei in poten-
 tia, ut illustretur nomē domini nostri Ie-
 su Christi in uobis, & uos in illo, iuxta
 gratiā dei nostri & domini Iesu Christi.

Rogamus autē uos fratres, per aduen- II
 tum domini nostri Iesu Christi, & nostri
 aggregationem in illū, ne cito dimouca-
 mini a mēte, neq; turbemini, neq; per spi-
 ritum, neq; per sermonem, neq; per epi-
 stolam, tanq; per nos missam, quasi in-
 stet dies Christi, ne quis uos decipiat ul-
 lo modo, quoniam nisi uenerit defectio
 primū, & reuelatus fuerit homo ille pec-
 cati, filius perditionis, qui est aduersari-
 us, & effertur aduersus omnem, qui dici-
 tur deus aut numen, adeo ut in tēplo dei
 sedeat, ostentans seipsum esse deum. An
 non meministis, quod cum adhuc essem
 apud uos, hæc dixerim uobis? Et nunc
 quid detineat scitis, nempe, ut ille reuele-
 tur in suo tempore. Nam mysteriū nūc
 agit iniquitatis, tantum qui tenet, in præ-
 sentia tenet, donec e medio tollat, & tunc
 reuelabitur iniquus ille, quem dominus
 conficiet spiritu oris sui, & abolebit appa-
 ritione aduentus sui, cuius est aduentus
 secundum operationem satanae, in omni
 potentia, & signis, & prodigijs mendacijs,
 & in omni deceptioe iniusticiae, in ijs qui
 pereunt, pro eo quod dilectionē uerita-
 tis non receperunt, in hoc ut salui fierent.
 & propterea mittet illis deus efficaciam illu-
 sionis, ut credant mendacio, ut iudicetur
 omnes qui non crediderunt ueritati, sed
 approbauerunt iniusticiam. Nos autem
 debem⁹ gratias agere deo semper de uo-
 bis fratres dilecti a dño, qd' elegerit uos
 deus ab initio in salutē, in sanctificatione
 k 3 spiritus

πνεύματος, καὶ ἐν πίστει ἀληθείας, εἰς ἃ ἐκάλε-
 σεν ὑμᾶς διὰ τῆς εὐαγγελίᾳς ἡμῶν, εἰς περι-
 ποίησιν δόξης τῆς κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙ-
 ΣΤΟΥ. ἄρα οὖν ἀδελφοί, σῆκετε καὶ κρατῆτε
 τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθητε, ἵνα διὰ λό-
 γου, ἵνα ἐπισημῶσιν ἡμῶν, αὐτὸς δὲ ὁ κύ-
 ριος ἡμῶν ἸΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ καὶ ὁ θεὸς καὶ πα-
 τὴρ ἡμῶν, ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς, καὶ δούσας πα-
 ράκλησιν αἰωνίαν, Ἐλπίδα ἀγαθῶν ἐν
 χάριτι. παρακαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας, καὶ
 σκρίξαι ὑμᾶς ἐν παντὶ λόγῳ Ἐργασθε ἀγα-
 θῶν. τὸ λοιπὸν, προσέυχθε ἀδελφοί ὑμῶν
 ἡμῶν, ἵνα ὁ λόγος τῆς κυρίου τρέχη Ἐδοξάζη-
 ται, καθὼς Ἐπρὸς ὑμᾶς, Ἐἵνα ἐνδοξώμεν
 ἐπὶ τῷ ἀτόπῳ Ἐπὸν κερῶν ἀνθρώπων. οὐ
 εἰς πάντων ἡπίσις, πισὸς δὲ ἐστὶν ὁ κύριος,
 ὅς σκρίξει ὑμᾶς, Ἐφυλάξει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.
 πεποιθῆμεν δὲ ἐν κυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἃ παρα-
 εγγέλλομεν ὑμῖν, καὶ ποιεῖτε Ἐπικρίσει, ὁ δὲ
 κύριος κατενδύσει ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς
 πᾶν ἀγάπῳ τῆς θεοῦ καὶ εἰς τὴν ὑπομονὴν τῆς
 ΧΡΙΣΤΟΥ. παραεγγέλλομεν ἡ ὑμῖν ἀδελφοί,
 ἐν ὀνόματι τῆς κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
 εἰλεῖσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ ἀτάκ-
 τως περιπατοῦτος, καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν ἣν
 παρέλαβον πατρῴων. ἀντὶ τῆς οἰδοῦσας, πῶς δὲ
 μιμῆσθαι ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἠτακῆσαμεν ἐν ὑμῖν
 οὐδὲ δωρεὰν ἄριστον ἐλάβομεν ὑμῖν Ἐπὶ ἄλλ-
 λῶν κόπῳ καὶ μόχθῳ, μήκτα καὶ ἡμέ-
 ρα ἐργαζόμενοι πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆ-
 σαι τίνα ὑμῶν. οὐχ ὅτι οὐκ ἔχομεν δύου-
 σίαν ἀλλ' ἵνα εἰαυτοὺς τύπομ δῶμεν ὑμῖν
 εἰς τὸ μιμῆσθαι ἡμᾶς. καὶ γὰρ ὅτε ἤμεν
 πρὸς ὑμᾶς, τοῦτο παρεγγέλλομεν ὑ-
 μῖν, ὅτι ἐτις οὐ δελεῖ ἐργάζεσθαι, κα-
 δὲ ἐδιέτω. ἀκούομεν γὰρ τινὰς περι-
 πατοῦσας ἐν ὑμῖν ἀνάκτωσ μη-
 δὲ ἐργαζομένους, ἀλλὰ περιεργαζο-
 μένους. τοῖς δὲ τοιοῦτοις παραεγγέ-
 λλομεν

spiritus, & fide ueritatis, ad quod uoca-
 uit uos per euangelium nostrum, in ac-
 quisitionem gloriae domini nostri Iesu
 Christi. Itaque fratres state, & tenete tra-
 ditiones quas didicistis, siue per sermonem,
 siue per epistolam nostram, ipse uero
 dominus noster Iesus Christus, & deus, & pa-
 ter noster, qui dilexit nos, & dedit conso-
 lationem aeternam, & spem bonam in
 gratia, consoletur uestra corda, & stabi-
 liat uos in omni sermone & opere bono.
 Quod superest, orate fratres pro nobis, III
 ut sermo domini currat & glorificetur, si-
 cut & apud uos, & ut eripiamur ab ab-
 surdis & peruersis hominibus. Non enim
 omnium est fides, sed fidelis est dominus, qui
 stabiliet uos, & custodiet a malo. Confi-
 dimus autem in domino de uobis, quod
 quae praecipimus uobis, & facitis, & facie-
 tis. Porro dominus dirigat uestra corda
 in dilectione dei, & in expectatione Chri-
 sti. Denunciamus autem uobis fratres, in
 nomine domini nostri Iesu Christi, ut sub-
 ducatis uos ab omni fratre, qui inordi-
 nate ambulat, & non iuxta traditionem,
 quam accepit a nobis. Nam ipsi scitis,
 quomodo oporteat imitari nos, quoni-
 am non inordinate gessimus nos inter uos,
 neque gratis panem accepimus a quoquam, sed
 in labore & sudore, nocte dieque facientes
 opus, ad hoc, ne cui uestrum essemus oneri.
 Non quod id nobis non liceat, sed ut nos-
 metipso formam exhiberemus uobis ad
 imitandum nos. Etenim cum essemus apud
 uos, hoc praecipiebamus uobis, quod si quis
 nollet operari, is nec ederet. Audimus enim
 quosdam ambulantes inter uos inordina-
 te, nihil operis facientes, sed curiose agen-
 tes. Iis autem qui sunt istiusmodi, denuncia-
 mus

mus

λομερ ή παρακαλόμεν δια τ κυριε ημων
ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ίνα μετὰ ησυχίαιε εργαζο
μενοι, τον εαυτ' αργον εδιδωσιν. υμεις η αδελ
φοι, μη εκκακησκητε καλοποιοουντες, ειδητες
ουχ' ηπακουει τω λογω υμων δια τ' επισοι
λης, τ' τον σμφεδιε, ε μη συναναμίσυνοτε αυ
τω, ίνα εν τραπεη, ε μη ωσεχθρον η γειδιε, αλ
λα νεθειεπ' ως αδελφον. αυτος η ο κυριος τ'
ειρηνης δωη υμιν τω ειρηνην δια παντος ερ
παντι τροπω. ο κυριος μετὰ παντ' υμ'. ο ε/
πασμδε τη εμη χρι παυλσ. ο εσι σμηθομ
εν παση επισολη. ουτως γραφο. Η χαριε τ' κυ
ριε ημων ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, μετὰ παντων υ/
μων. Αμην. Εγραφη απο Αθηνων.

mus & obsecram⁹, p dñm nostrū Iesum
Christū, ut cū quiete operātes, suū ipsoꝝ
panē edant. Vos autē fratres, ne defatigē
mini in bñfaciēdo. Q. si quis nō obedit
sermoni nostro, hunc p eplam indicate,
& ne cōmerciū habeatis cū illo, ut pudori
suffūdat, & ne uelut inimicū habeatis
sed admonete ut fratrem. Ipse autē dñs pa
cis det uobis pacē, semper omnibus mo
dis. Dñs sit cum omnibus uobis. Salu
tatio mea manu Pauli, quod est signum
in omni epla. Ita scribo. Gratia dñi noi
stri Iesu Christi, sit cū oibus uobis. Amē
Missa fuit ex Athenis.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ ΠΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

Αυτη η επισελλη απο μακεδονιας, η δε προφασις τ' επισολης αυτη. εν τη εφεσω τινες
ισθαίζοντες επεχειρσεν ετεροδιδασκαλην, ε απασαν τουσ ακεραϊσε προφασε τ' νο
μη. τ' η μαθων ο αποσολος, προτρεψε τον Τιμοθεον εκε προσμεναι προς διορθωσιν
αυτ' εγραφη η τ' επισολην, η προωτον μεν υπομιμησκη Τιμοθεον, ειδοτα τ' εν χρισ
τη πισιν, διδασκωμ αυτημ περι τ' νομσ κωλυερ τουε παρα τ' ορθω διδασκαλιαμ λαληωτας, εν
πιτιμαν τε αυτους, ε γω ε αυτος υμεναιομ ε αλεξανδρομ ναυαγησαιτας περι τω πισιν παρεδω
κε τω σατανα, ίνα παιδευθωσι μη βλασεφημεμ. ταυτα υπομνησας, λοιπομ διατασε ε αυτ' κανο
νας εκκλησιασικουσ, περι προσευχηε, ωωε ηχη ωε, και περι τινωμ δε προσευχεσθαι, περι τω σιγαμ
εν εκκλησια ταε γωωακας, και μαλλον μανθανημ, ε μη διδασκεμ αυταε. περι επισκοπωμ η προσι
βυτερωμ, ηχη διακονωμ, ωωε και οπωοιουσ ειναι δε τουε καδιαμενουε. περι τωμ εν τη εκκλησια χη
ρωμ, απο ποσωμ ετωμ χρη ταυταε κατελεγεσθαι, ηχη ο ποιαε αυταε ειναι δε, ε πως αυταε δε
προσεχην περι τ' σφρονσην τουε νεοτερεε, η γημην μαλλον, η μη αιχερωε ζην, περι τ' ηραγε ελεην τουσ πλε
σιουσ, μη η κλοφρονσην, μη δε ελπιζην επι ωλστω, περι τ' διαταε αμεν προτρεπειται αυτ' ταυτα διδασ
κη, η μη κηετι ηδροπηθην. προσεχην η εαυτω η η διδασκαλια, ειδοτα, εσιδε καιροουε εν διε απσησονται
τινεε τ' πισε, διδασαση καθαρεα ειναι η τα ερωματα η ηραγε ειλανι αυτω εκτρεπεσδε ταε εκφιλονει

Tησ ζητησεωε ωε βεβηλεε, εφωεσ τινεε κωχωμενοι ηρεθεσαν τ' πισιν, ουτε λελοτ' τ' επισολην
Imotheū instruit & docet de ordinatione episcopatus, & diaconij, &
ois ecclesiasticæ disciplinae scribens ei a Laodicia p Tychicū diaconē.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΤΙΜΟΘΕΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ

ΑΥΛΟΣ ΑΠΟΣΟΛΟ ΙΗ/
ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ κατ' επιτα/
γλω θεου σωτηροε ημων, ε
κυριου ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, τ'
ελπισοε ημων, Αμοθεε γενη
στω

A D TIMOTHEVM EPISTOLA. I.

Aulus apostol⁹ Iesu Chri
sti, iuxta delegationem dei
saluatoris nostri, & domi
ni Iesu Christi, qui est spes
nostra, Timotheo germa
k 4 no

σίω τέκνω ἐν πίσει. χάρις, ἔλεος, εἰρήνη, ἀπὸ
 θεῶ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
 τοῦ κυρίου ἡμῶν, καθὼς ἔδωκεν ἀλεσά σε προσ-
 μέναι ἐν ἐφέσω, πορθούμῳ εἰς μακε-
 δονίαν, ἵνα παραγγείλης τίσι μὴ ἕτερο δι-
 δασκαλῶν, μηδὲ προσέχαρ μύθοις καὶ γε-
 νεαλογίαις ἀπεράντοις, αἵτινες ζητήσεις
 ἔχουσι μάλλον, ἢ οἰκοδομίαν θεοῦ τῆς ἐν
 πίσει. τὸ δὲ τέλος ἐστὶ παραγγελίας ὅτιν,
 ἀγάπην ἐκ καθαρᾶς καρδίας, καὶ σωθεῖς ἡ-
 σέως ἀγαθῆς, καὶ πίσεως ἀνυποκρίτου.
 ὧν τινὲς ἀσοχίσαντες, διετράπησαν εἰς
 ματαιολογίαν, θέλοντες εἶναι νομοδι-
 δάσκαλοι. μὴ νοοῦντες, ἀ λέγουσι, μὴ /
 τε περὶ τινῶν διὰ βεβαιουῦνται. οἳ διαμερ-
 δεῖ ὅτι καλὸς ὁ νόμος, ἕάν τις αὐτῷ νο-
 μίμως χῆται. εἰδὼς τοῦτο, ὅτι δίκαιον νό-
 μῳ οὐ κῆται, ἀνόμοις δὲ καὶ ἀνυποτάκ-
 τοις ἀσεβέσι καὶ ἁμαρτωλοῖς, ἀνοσίοις καὶ
 βεβήλοις, πατρολώαις, καὶ μητρολώ-
 καις, ἀνδροφόνοις, πόρνοις, ἀρσενοκοί-
 ταις, ἀνδραποδισταῖς, ψεύταις, ἐπιση-
 κοις, καὶ εἰ τί ἕτερον τῆς ὑγιαίνουσῃ δι-
 δασκαλίᾳ ἀντίκειται, κατὰ τὸ εὐαγγέ-
 λιον ἐπὶ δόξης τοῦ μακαρίου θεοῦ, ὃ ἐπι-
 στεύδω ἐγώ. καὶ χάρις ἔχω ἡμεῖς ἐν
 δωαμώσαντί με ΧΡΙΣΤῶ ΙΗΣΟΥ ἡμεῖς κυ-
 ρίου ἡμῶν, ὅτι πίσος με ἠγάπησα, δι-
 μῳ εἰς διακονίαν, τὸν πρότερον ὄν-
 τα βλάσφημον καὶ διώκτην, καὶ ὑβρι-
 στήν, ἀλλὰ ἣν ἠλεήθη, ὅτι ἀγνοῶν ἐποίησα,
 ἐν ἀπιστίᾳ, ὑπερπελεόνασε ἡ χάρις τοῦ κυρίου
 ἡμῶν μετὰ πίσεως καὶ ἀγάπης, τῆς ἐν
 ΧΡΙΣΤῶ ΙΗΣΟΥ. πισὸς ὁ λόγος, καὶ
 πάσης ἀποδοχῆς ἄξιός ἐστι ΧΡΙΣΤΟΣ
 ΙΗΣΟΥΣ ἡλθεῖν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς
 σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ, ἀλλὰ διὰ τὸ
 ἠλεήθην, ἵνα ἐν ἡμοῖς πρῶτος ἐνδείξηται ἸΗ-
 ΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ πᾶσαν μακροθυμίαν,
 πρὸς ὑπο-

no filio i fide, Gratia, misericordia, pax,
 a deo patre nostro, & dño Iesu Christo,
 dño nostro. Quæadmodū rogavi te, ut
 remaneres Ephesi, cū p̄ficiscerer in Ma-
 cedoniā, ita facito, ut denunciēs q̄busdā,
 ne diuersā sequātur doctrinā, nec atten-
 dant fabulis & genealogijs nūq̄ finien-
 dis, q̄ q̄stiones p̄bent magis q̄ ædifica-
 tionem dei in fide. Porro finis p̄cepti,
 est charitas de puro corde, & conscien-
 tia bona & fide non simulata, a quibus
 quod aberrarunt quidam, deflexerunt
 ad uaniloquium, uolentes esse legis do-
 ctōres, nō intelligentes quæ loquuntur,
 neq̄ de quibus asseuerant. Scimus autē
 qd̄ bona sit lex, si quis ea legitime utat-
 ur, sciens illud, quod iusto lex nō fit po-
 sita, sed iniustis, & inobsequentibus, im-
 pijs & peccatoribus, irreuerentibus & p̄-
 phanis, patricidis, & matricidis, homici-
 dis, scortatoribus, masculorum concubi-
 toribus, plagiarijs, mendacib⁹, periuris,
 & si quid aliud est, quod sanæ doctrinæ
 aduersetur, secundum euangeliū gloriæ
 bti dei, qd̄ concreditū est mihi, & gratiā
 habeo deo, q̄ me potētē reddidit Chri-
 sto Iesu dño nostro, quia fidelē me iudi-
 cavit, ponēdo in ministeriū, q̄ prius erā
 blasphem⁹, & p̄secutor, & uiolētus, sed
 & misericordiā adept⁹ sū, quod ignorās
 fecerim in incredulitate. Exuberavit autē
 supra modū gratia dñi nostri, cū fide &
 dilectiōe quæ est i Christo Iesu. Certus
 sermo & dignus quē modis oibus am-
 plectamur, quod Christ⁹ Iesus uenit in
 mundū, ut p̄ctōres saluos faceret, quoz
 primus sū ego. Verū ideo misericordiā
 sū adept⁹, ut i me primo ostēderet Iesus
 Christ⁹ oēm lōganimitatē ad exprimē-
 dum

πρὸς ὑποτύπωσιν τῶν μελλόντων
πιστεύου ἐπ' αὐτῷ εἰς ζωὴν αἰώνιον. ἡ δὲ
βασιλεὶ τῶν αἰώνων ἀφθάρτου, ἀοράτου
μόνου σοφοῦ θεοῦ, τιμὴ δόξα εἰς τοὺς
αἰῶνας ᾧ ὁ αἰὼν ἁμῶν. ἀμήν.

τάυτην τὴν παραγγελίαν παρατίθειμαί
σοι τέκνον τιμότε, κατὰ τὰς προαφύσους
ἐπὶ σε προφητείας, ἵνα στρατεύῃ ἐν αὐταῖς
τὴν καλὴν στρατείαν, ἔχωρ πῖσιν καὶ ἀγα-
θῶν σωείδῃσιν, ἢ τινες ἀπωσάμενοι περὶ
τὴν πίσιν ἐναντάγησαν, ὧν ἔστιν ἡμῶναιος
καὶ ἀλέξανδρος, οὓς παρέδωκα τῷ σατα-
νᾷ, ἵνα παιδεύῃσιν μὴ βλασφημεῖν. παρα-
καλῶ οὖν πρῶτον, πάντων ποιῆσαι δεή-
σεις, προσευχὰς, ἐντέτυξαι, εὐχαριστίας ὑπὲρ
πάντων ἀνθρώπων, ὑπὲρ βασιλέων, καὶ
πάντων ᾧ ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, ἵνα ἡρεμοῖ καὶ
ἡσυχίᾳ βίῃ διαγῶμεν ἐν τῷ ἀσκήσει
ἐσμενότητι. ἢ καλὸν καὶ ἀπόδεικτον, ἐνώ-
πιον τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, οὗ πάντας
ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι, ἃ εἰς ἐπίγνωσιν
ἀληθείας ἐλθῆναι. εἰς ἃ θεός, εἰς καὶ μεσίτης θε-
οῦ ἃ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος ΧΡΙΣΤΟΣ ΙΗ-
ΣΟΥΣ, ὁ δὲ οὐσ' ἐαυτὴν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάν-
τῶν μαρτύριον καιροῦ ἰδίῳ, εἰς ὃ ἐτέθλω
ἐγὼ κήρυξ καὶ ἀπόστολος, ἀλήθειαν λέγω
ἐν Χριστῷ, οὗ φεύδομαι, διδάσκαλος ἐθνῶν
ἐν πίσει ἃ ἀληθείας. βούλομαι οὖν πρὸς ἐν-
χοῦσαι τοὺς ἀνδρας ἐν παντὶ τόπῳ, ἐπαί-
νοντας ὁσίως χάριτας, χωρὶς ὀργῆς καὶ δια-
λογισμοῦ. ὡσαύτως καὶ τὰς γυναῖκας ἐν
καταστολῇ κοσμίᾳ, μετὰ ἀδουῆς καὶ σω-
φροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμα-
σιν, ἢ χρυσῶν, ἢ μαργαρίταις, ἢ ἱματισμῶ
πολυτελεῖ, ἀλλ' ὅπως γυναιξίμ, ἑπα-
γγελομῆσιν δεοσέβειαν δι' ἔργων ἀγα-
θῶν. γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μαρτυρεῖτω
ἐν παντὶ ὑποταγῇ. γυναικὶ δὲ
διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ ἀνθεῖναι
ἀνδρῶν

exemplar h̄s, qui credituri essent in se,
in uitam aeternam. Regi autem saeculo-
rum immortali, inuisibili, soli sapienti deo,
honor, gloria, in saecula saeculorū. Amen.
Hoc praecceptum commendo tibi fili Ti-
mothee, iuxta prophetias quae de te praec-
cesserunt, ut milites in eis bonam mili-
tiam, habens fidem & bonam conscien-
tiam, qua repulsa nonnulli, circa fidem
naufragium fecerunt, quorum de nume-
ro est Hymeneus, & Alexander, quos tra-
didi satanae, ut discant nō maledicere.

Adhortor igitur, ut ante omnia fiant II
deprecationes, orationes, interpellatio-
nes, gratiarum actiones, pro omnibus
hominibus, pro regibus, & omnibus in
eminentia constitutis, ut placidā ac quie-
tam uitam degamus, in omni pietate &
honestate. Nam hoc bonum est & ac-
ceptum coram saluatore nostro Deo,
qui cunctos homines uult saluos fieri,
& ad agnitionem ueritatis uenire.
Vnus enim deus, unus & mediator dei,
& hominum, homo Christus Iesus, qui
dedit semetipsum precium redemptio-
nis pro omnibus, testimonium tempori-
bus suis, in quod positus sum ego prece
& apostolus, doctor gentium in fide &
ueritate. Volo igitur orare uiros in om-
ni loco, sustollentes puras manus, absq;
ira & disceptatione. Consimiliter & mu-
lieres in amictu modesto, cum uerecun-
dia & castitate ornare semetipsas, non in
tortis crinibus aut auro, aut unionibus,
aut uestitu sumptuoso, sed quod decet
mulieres, profitentes pietatem per ope-
ra bona. mulier in silentio discat, in om-
ni subiectione. mulieri uero docere non
permitto, neq; autoritatem usurpare in
uiros

ἀνδρῶς, ἀλλ' εἶναι ἐν ἡσυχίᾳ. Ἀδὰμ γὰρ
 πρῶτος ἐπλάσθη, εἶτα Ἔνα, καὶ Ἄδὰμ οὐκ
 ἠπατήθη, ἢ δὲ γυνὴ ἀπατηθεῖσα ἐν παραβά-
 σει γέγονε, σωθήσεται δὲ διὰ φθι τεκνογο-
 νίας, εἰ μὴ μείνωσι ἐν πίσει καὶ ἀγάπῃ καὶ
 ἀγίασμῳ, μετὰ σωφροσύνης. Πισὸς ὁ
 λόγος, εἴ τις ἐπίσκοπος ὀρέγεται, καλοῦ
 ἔργου ἐπιθυμῶν, δὲ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνε-
 πίλητον εἶναι, μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, νε-
 φάλιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, δι-
 δακτικόν, μὴ πάρονον, μὴ πλιήκτιον, μὴ
 ἀχροκορδῆ, ἀλλ' ἐπίσημον, ἀμαχον, ἀφι-
 λάργυρον, τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊστά-
 μονον, τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ, μετὰ
 πάσης σεμνότητος, εἰδέτε τις τοῦ ἰδίου οἴ-
 κου προσῶναι οὐκ οἶδε, πῶς ἐκκλησίας θεῶν
 ἐπιμελήσεται, μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφω-
 θεῖς εἰς κήρυμα ἐμπέσῃ τοῦ διαβόλου. δὲ δὲ
 αὐτὸν, καὶ μαρτυρίαν καλῶν ἔχει ἀπο-
 πῶν ἔξωθεν, ἵνα μὴ εἰς ὀνειδισμόν ἐμπέσῃ
 καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου. Διάκονους ὡς
 αὐτῶς, σεμνῶν, μὴ διλόγους, μὴ οἶνον πολ-
 λῶν προσέχοντας, μὴ ἀχροκορδῆς, ἔχον-
 τας τὸ μυστήριον φθι πίσεως ἐν καθαροῦ συ-
 νεδήσει, καὶ οὗτοι δὲ δοκιμαζέσθωσαν πρῶ-
 τῶν, εἶτα διακονείτωσαν ἀνεγκλητοὶ ὄν-
 τες, γυναικας ὡσαύτως σεμνάς, μὴ διαβό-
 λους, νυφαλέους, πῖσας ἐν πᾶσι. Διάκονοι
 ἔσωσαν, μιᾶς γυναικὸς ἄνδρες, τέκνων κα-
 λῶς προϊστάμενοι, καὶ τῶν ἰδίων οἴκων.

οἱ γὰρ καλῶς διακονήσαντες, βαθμὸν
 ἑαυτοῖς καλὸν προίποιούται, καὶ πολ-
 λὴν παρρησίαν ἐν πίσει τῇ ἐν Χριστῷ
 Ἰησοῦ. ταῦτα σοι γράφω ἐλπίζων
 ἔλθεῖν πρὸς σε τάχιον. εἰ μὴ βραδύω,
 ἵνα εἰδῆς πῶς δὲ ἐν οἴκῳ θεοῦ ἀνασρέ-
 φεσθαι, ἥ τις ὄξει ἐκκλησία θεοῦ ζών-
 τος. σὺλ καὶ ἐδραῖωμα φθι ἀληθεί-
 ας, καὶ ὁ μολογὸν μὲν ἔστι τὸ τῆς
 ἐυστείας

uiros, sed esse in silentio. Adam enim pri-
 or formatus est, deinde Eua, & Adam nō
 fuit deceptus, sed mulier decepta in prae-
 uaricatione fuit. Salua fiet autem per ge-
 nerationem liberorum, si manserint in
 fide & dilectione, & sanctificatione cum
 castitate. Indubitatus sermo. Si quis
 episcopi munus appetit, honestū opus
 desiderat. Oportet igitur episcopū irre-
 pensibile esse, unius uxoris maritū, uigila-
 tem, sobriū, modestū, hospitalē, aptū ad
 docendū, nō uinolentū, nō puffedorē, nō
 turpiter lucri cupidū, sed æquū, alienū a
 pugnis, alienū ab auaricia, q̄ suæ domui
 bene p̄sit, q̄ liberos habeat in subiectiōe,
 cū omni reuerētia. Q̄ si quis propriæ do-
 mui p̄esse nō nouit, quomodo ecclesiam
 dei curabit? Nō nouiciū, ne inflatus in iu-
 diciū incidat calūniatoris. Oportet autē
 illū & bonū habere testimoniū, ab ex-
 traneis, ne in probum incidat, & laque-
 um calumniatoris. Ministros itidem cō-
 positos, non bilingues, sobrios, non
 multo uino deditos, non turpiter lucri
 auidos, habentes mysterium fidei, in pu-
 ra conscientia, atq; hi probentur prius,
 deinde ministrent sic ut nemo possit il-
 los criminari. Vxores similiter mode-
 stas, non calumniosas, sobrias, fidas in
 omnibus. Diaconi sint unius uxoris ma-
 riti, qui liberis recte p̄sint, & proprijs
 familijs. Nam qui bene ministrauerint,
 gradum sibi bonum acquirunt, & multā
 libertatem in fide, quæ est in Christo Ie-
 su. Hæc tibi scribo, sperans fore, ut ueniā
 ad te cito. Q̄ si tardius uenero, ut noris
 quomodo oporteat ī domo dei uersari,
 q̄ est ecclesia dei uiuētis, colūna & basis
 ueritatis, & citra cōtrouersia magnum est
 pietatis

ενσβείας, μυσήριον, θεός εφανερώθη εν σου
 κι, εδικαιώθη εν πνεύματι, ωφθη αγγελος,
 εκηρύχθη εθνησιμ, επισεύθη εν κόσμω,
 ανελήφθη εν δόξη. Το ε πνεύμα εητώσ λέγει,
 ότι εν υβέροις καιροίς, αποσήσονται τινες
 ε πίσειω, προσέχοντες πνεύμασι πλάνοισ
 ε διδασκαλίαις δαιμονίωμ, εν υποκρίσει
 ψευδολόγωμ, κεκαυτηρισμένωμ πλώ ιδίαν
 σωειδισμό, κωλονότων γαμείμ, απώχεοδς
 βρωμάτωμ, α ο θεός εκτισεμ, εις μετάληψιμ
 μετά ευχαριστίας τοίς πισοίς η επεγνω/
 κόσι πλώ αληθειαν, ότι ωμ κτίσμα θεού,
 καλόμ ε ουδέμ απύβλητομ, μετά ευχαρι/
 σίας λαμβανόμενομ. αγιάζετη γω δια λόγω
 θεού η εντέυξωσ. ταύτα υπολιθέμενοσ τοίς
 αδελφοίς, καλόσ εση διάκονοσ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙ/
 ΣΤΟΥ, εν εφεόμωμοσ τοίς λόγοις ε πίσειωσ,
 ε καλόσ διδασκαλίαις, η παρεκκολούθη/
 κασ, τούσ δε βεβήλοσ ε γραώδωσ μύθωσ
 πασαι, γυμναζε δε σιαυτομ προς ευσεβει/
 αν, η βσωματική γυμνασία προς ολίγον εσιν
 ωφέλιμοσ, η δε ευσεβεία προς πάντα ωφέλι/
 μόσ εσιν, επαγγελίασ εχουσα ζωήσ ε νω, ε
 ε μελλούσασ. πισοσ ο λόγωσ, η πάσκεσ απο/
 δοχής αξιοσ, εις τουτ γαρ η κοπιώμεμ ε
 οναδίζόμεθα, ότι ηλπικαμεν επι θεού ζώντι,
 οσ εσ σωτήρ πάντων ανθρωπωμ, μάλισα
 πισωμ. η αγγελε ταύτα ε διδάσκε, μηδεις
 σουφι νεότητοσ καταφρονείτω, αλλά τυ/
 ποσ γίνου τωμ πισωμ εν λόγω, εν ανασρο/
 φή, εν αγάπη, εν πνεύματι, εν πίσει, εν ασ/
 νεία. εωσ ερχομα, προσεχε τη αναγνωσεί
 τη παρακλήσει, τη διδασκαλίαι. μη αμείλει
 εν σοι χαρισματοσ, ο εδοθη σοι δια προφη/
 τείας, μετά επιθέσειωσ τωμ χειρωμ του πρεσ/
 βυτεριου. ταύτα μελέτα, εν τούτοις ιόδι, ινα σου
 η προκοπή φανερα η εν πωσιν, επεχε σεαυτο
 η τη διδασκαλίαι. επιμενε αυτοίς, ετ ερι/
 ων, η σιαυτον σώσεισ ηωι τουσ ακούοντάσ σου.
 ηρεσβυτερωσ

pietatis mysteriū. De⁹ manifestatus est
 in carne, iustificatus ē in spū, uisus ē ange
 lis, p̄dicatus ē gētib⁹, fides illi habita est i
 mūdo, receptus est i gloria. Spūs aut cer
 to loquit^r, qd' i posteriorib⁹ t̄pib⁹, descī
 scēt quidā a fide attēdētes spiritibus ipo
 storib⁹, & doctrinis dæmonioz, in simu
 latione falsiloquoz, cauterio notatā ha
 bentium conscientiā, prohibentiū contra
 here matrimoniū, iubētiū abstinere a ci
 bis, q̄ deus creauit ad sumēdū cū gratiaz
 actione fidelibus, & ijs qui cognouerunt
 ueritatem, quod quicquid creauit deus,
 bonū sit, & nihil reiiciendū, si cum gratia
 rum actione sumatur. sanctificatur enim
 p̄ uerbū dei, & orationē. De his, si cōmo
 nefeceris fratres, bon⁹ eris minister Iesu
 Christi, enutrit⁹ in sermonib⁹ fidei, & bo
 na doctrina, quā usq; secut⁹ es. . Cæterū
 p̄phanas & aniles fabulas reiice, sed exer
 ce temetipsū ad pietatē. Nā corpalis ex
 ercitiatio, paululū habet utilitatis, at pie/
 tas ad oīa utilis ē, ut q̄ p̄missiōes habeta
 uitæ p̄sentis & futuræ. Indubitat⁹ sermo
 dignusq; qui oibus modis accipiat^r. Nā
 in hoc & laboramus & p̄bris afficimur,
 quod spem fixā habemus in deo uiuēte,
 q̄ est saluator oīum hoīm, maxime fide/
 lium. Præcipe hæc & doce. nemo tuā iuuē
 tutē despiciat, sed esto forma fidelīū, i ser
 mone, in cōuersatiōe, in dilectiōe, i spū, in
 fide, in puritate. Donec uenero attēde le/
 ctiōi, exhortatiōi, doctrinæ. Ne neglexe
 ris qd' i te est donū, qd' datū ē tibi p̄ pphe
 tiā, cū ipositione manuū, autoritate sacer
 dotij. Hæc exerce, in his esto, ut tuus p̄fe/
 ctus, manifestat⁹ sit in oibus, attēde tibi
 ipsi, & doctrinæ. Persiste i his. Nā id si fe
 ceris, teipsū seruabis, & eosq; te audierint.
 Senioremem

III

Πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήξῃς, ἀλλὰ παρακά-
 λει ὡς πατέρα, νεωτέρῃς, ὡς ἀδελφοῖς, πρεσ-
 βυτέρῃς ὡς μητέρας, νεωτέρῃς ὡς ἀδελφὰς,
 ἐμὴν πόσιν ἀγνεῖα. Χήρας τίμα, τὰς ὄντως χή-
 ρας, εἰδέτις χήρα τέκνα ἢ ἔκγονα ἔχει, μαν-
 θανέτωσαν πρῶτον τὸν ἴδιον οἶκον ἐνσε-
 εῖν, καὶ ἀμοιβὰς ἀποδιδόναι τῆς προγό-
 νοις. τοῦτο γὰρ ἔστι καλὸν καὶ ἀποδεκτὸν
 ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. ἢ δὲ ὄντως χήρα καὶ μεμο-
 νορῶν, ἢ ληπτικῆ ἐπὶ τὸν θεόν, ἢ προσμέ-
 να τὰς δεινὰς, καὶ τὰς προσονυχίας νυκτὸς
 καὶ ἡμέρας, ἢ δεσποτικῶς, ζῶσα τέθνη-
 κεν, ἢ ταῦτα ἀπατάλλει, ἵνα ἀνεπίληπτοι
 ᾖσιν, εἰδέτις τῶν ἰδίων καὶ μάλα τῶν οἰ-
 κίων ὅν προνοεῖ, πῶς πῶς ἔσονται, ἢ ἔσιν
 ἀπίστου χείρω. χήρα καταλεγεῖσθω, μὴ ἔ-
 λατῶν ἐτῶν ἑξήκοντα, γεγονῆα ἐνός ἀν-
 δρός γυνή, ἐμὴν ἔργοις καλοῖς μαρτυροῦμέ-
 νη, εἰ τεκνοτρόφησεν, εἰ δὲ ζενοδόχησεν, εἰ ἀ-
 γίων πόδας ἐνίψεν, εἰ διλιθορῶν ἐπήρη-
 σεν, εἰ παντὶ ἔρω ἀγαθῶ ἐπικολούθησεν.
 νεωτέρῃς δὲ χήρας παραιτοῦ. ὅταν γὰρ κα-
 τὰς ἡμετέρας τοῦ Χριστοῦ, γαμῶν δέ-
 λουσι, ἔχουσαι κρῖμα, ὅτι πῶς πρῶτον πῶ-
 σιν ἠθέτησαν. ἅμα δὲ καὶ ἀργαίαν μανδάνου-
 σιν, ἐπιτρέπονται τὰς οἰκίας, ὅν μόνον δὲ ἀρ-
 γαίαν, ἀλλὰ καὶ φλύαροι καὶ περιεργοί, λα-
 λῶσιν τὰ μὴ δεόντα. βούλομαι ὅν νεωτέ-
 ρας γαμῶν, τεκνογονῶν, οἰκοδομησῶν, μὴ
 δὲ μίαν ἀφορμὴν διδόναι τῶν ἀντικειμέ-
 νων, λοιδορίας χάριν, ἢ δὲ γὰρ τινες διετρά-
 πσαν, ὅπισθον τοῦ σατανᾶ. εἴ τις πιστός,
 ἢ πιστὴ ἔχει χήρας, ἐπαρκείτω αὐταῖς,
 καὶ μὴ βαρύνωσιν ἡ ἐκκλησίαν, ἵνα τὰς ὄν-
 τως χήρας ἐπαρκείσῃ. οἱ καλῶς προσεῶπες
 πρεσβύτεροι, διπλῆς τιμῆς ἀξιοῦσθωσαν,
 μάλα οἱ κοπιῶντες ἐμὴν λόγον τῆς διδασκα-
 λίας. λέγει γὰρ ἡ γραφή, βοῦν ἀλοῶντα ὅν
 οὐ μισῶσιν, καὶ ἄξιον ὅ ἐργάτης τοῦ μι-
 στοῦ ἀντῆ

Seniorē ne increpes, sed obsecres ut pa-
 trem. iuniores ut frēs, mulieres natu gran-
 diores, ut matres. Iuniores ut sorores, in
 omni castitate. Viduas honora, q̄ uere ui-
 duæ sūt. Q̄ si qua uidua liberos aut ne-
 potes habet, discant primū ppriā domū
 pie tractare. & uicē repēdere p̄genitorib⁹.
 Hoc em̄ est honestū & acceptū corā deo.
 Porro q̄ uere uidua est & desolata, sperat
 in deo, & p̄suerat in orationib⁹, & preca-
 tionibus noctu dieq̄. Porro q̄ in delictis
 uersat, uiuēs mortua est. & hæc p̄cipe, ut
 irrephensibiles sint. Q̄ si qua suis & ma-
 xime familiaribus nō p̄uidet, fidē abne-
 gavit, & est infideli deterior. Vidua alle-
 gatur, nō minor annis sexaginta, q̄ fuerit
 unī⁹ uiri uxor, in operis bonis, hoīm testi-
 monio cōprobata, si filios educavit, si fu-
 it hospitalis, si sanctorum pedes lauit, si
 afflictis subministravit, si in omni ope-
 re bono fuit assidua. Porro iuniores ui-
 duas reijce. Cū em̄ lasciuire cœperint ad
 uersus Christū, nubere uolūt, habētes cō-
 dēnationē, qd̄ primā fidē reijecerint. Si-
 mul aut, & ociosæ discūt circūire domos.
 Nō solū aut ociosæ, uerū etiā garrulæ &
 curiosæ, loquētes q̄ nō oportet. Volo igi-
 tur iuniores nubere, liberos gignere, do-
 mum administrare, nullā occasionē dare
 aduersario, ut habeat maledicēdi causā,
 iam enim nonnullæ deflexerunt, secutæ
 satanam. Q̄ si quis fidelis, aut si qua fi-
 delis habet uiduas, suppeditet illis, & nō
 oneretur ecclesia, ut ijs quæ uere uiduæ
 sunt, suppeditet. Qui bene p̄sunt pres-
 byteri, duplici honore digni habeantur,
 maxime ἢ, qui laborāt in uerbo & doctri-
 na. Dicit em̄ scriptura, boui trituranti, nō
 obligabis os, & dign⁹ est operarius mer-
 cede sua

ὁ δὲ ἀντὶ τῆς πρεσβυτέρου κατηγορίας μὴ πρὸς
 δέχου, ἐκείνους, ἐμὴ ἐπὶ δ' ὄνομα ἡ ἑξῶν μαρτύρων.
 τοὺς ἀμαρτανόντας ἐνώπιον πάντων ἔλεγ-
 χε, ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ φόβου ἔχωσι. Διαμαρ-
 τύρωμα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ κυρίου ἸΗΣΟΥ
 ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων, ἵνα
 ταῦτα φυλάξῃς χωρὶς προκρίματος, μηδὲν
 ποιῶν μηδὲ πρόσκλησιν. κέρως ταχέως μηδε-
 νὲ ἐπιτίθει, μηδὲ κοινῶν ἀμαρτιῶν ἀλλοθῆναις
 σεαυτὸν ἀγνοῦν τήρεα, μηκέτι ὑδρὸ ποτίθῃ, ἀλλ'
 ὄινω ὀλίγω χρεῶ, διὰ τὸ σῶμα χόρμου σου, καὶ τὰς
 πυκνάς σου ἀδενείας. Ἰνῶν ἀνθρώπων αἱ ἀ-
 μαρτίαι πρόσκληοί εἰσι, προάγουσαι εἰς κρί-
 σιν, ἡσὶ δὲ ἐπακολούθησιν, ὡσαύτως καὶ τὰ
 καλά ἔργα πρόσκλησιν εἰσι, ὅτι ἄλλως ἔχον-
 τα κενεῖται οὐ δύνανται. Ὅσοι εἰσὶν ὑπο-
 ζυγοὶ δούλοι, τοὺς ἰδίους δεσπότης πάσης
 ἀμῆς ἀξίους ἠγείσασθαι, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα
 τοῦ θεοῦ ὅτι ἡ διδασκαλία βλασφημηθῇται, οἱ
 δὲ πιστοὺς ἔχοντες δεσπότης, μὴ καταφρο-
 νείτωσαν, ὅτι ἀδελφοί εἰσιν. ἀλλὰ μᾶλλον
 δουλεύετωσαν, ὅτι πιστοὶ εἰσι ὅτι ἀγαπήναι,
 οἱ φιλίαν ἐργασίας ἀπὸ λαμβανόμενοι. Ταῦ-
 τα διδάσκει καὶ παρακάλει. εἴ τις ἕτεροδύ-
 τασκαλῆ, καὶ μὴ προσέρχεται ὑγιαίνουσι
 λόγοις τῆς τοῦ κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ,
 ὅτι κατ' ἐσέβασαν διδασκαλίαν, πετύφω-
 μηδὲν ἐπιστάμενοι, ἀλλὰ νοσῶντες ἐν ζήτη-
 σεσιν ὁ λογομαχίας, δι' ὧν γίνονται φθόνος,
 ἔρις, βλασφημίαι, ὑπόνοιαι ἠρηκταί, διαπα-
 ραίεσθαι διεφθαρμένων ἀνθρώπων τὸν νοῦν
 ὅτι ἀπιστοῦμένων φιλίαν ἀληθείας, μιμνήσκοντων
 πορισμῶν εἶναι τὴν ἐσέβασαν, ἀφίστασο ἀπὸ
 τῶν τοιούτων. ἐστὶ δὲ πορισμὸς μέγας ἡ ἐσέ-
 βασαν μετὰ αὐταρκείας. οὐδὲν γὰρ εἰσὶν ἐγ-
 καμῶν εἰς τὸν κόσμον, δὴ ἄλλοι ὅτι οὐδὲ δέξει
 νεγκῆν τὴν δώμαθαι, ἔχοντες δὲ διατροφὰς
 ὅτι σκεπέσμεθα, τούτοις ἀρκεθῆσόμεθα, οἱ
 δὲ βουλόμενοι πλοῦτον ἐμπίπτοντες εἰς πλ-
 ρασμὸν

cede sua. Aduersus presbyterum accusa-
 tionem ne admiseris, nisi sub duobus aut
 tribus testibus. Eos qui peccant corā om-
 nibus argue, ut & cæteri timorem habe-
 ant. Testificor in cōspectu dei, & domini
 Iesu Christi, & electoꝝ angeloꝝ, ut hæc
 serues sine p̄cipitato iudicio, nihil faciēs
 iuxta p̄pensionē. Manus cito ne cui im-
 ponas, neq; cōmunices peccatis alienis.
 Temetipsum purū serua. ne posthac bi-
 bas aquam, sed uino paululo utere, pro-
 pter stomachū tuū, & crebras tuas infir-
 mitates. Quorūdā hoīm peccata, añ ma-
 nifesta sunt, p̄cedentia ad iudiciū, quos-
 dam uero & subsequuntur. Consimiliter
 & bona opera prius manifesta sunt, & ea
 quæ secus habent occultari nō possunt.

VI
 Quicūq; sub iugo sūt serui, suos dños
 omni honore dignos ducāt, ne nomē dei
 & doctrina male audiat. Qui uero fide-
 les habent dños, ne cōtēnant, qd' fratres
 sint, sed magis inferuiant, qd' fideles sint,
 & dilecti, qui bñficientiæ participes sunt.
 Hæc doce & exhortare. Si quis diuersam
 sequitur doctrinā, & nō accedit sanis ser-
 moibus dñi nostri Iesu Christi, & ei q̄ se-
 cundū pietatē est doctrinæ, is inflat' est,
 nihil sciens, sed insanians circa questiōes
 & disputatiōnū pugnas, ex quibus nasci-
 tur inuidia, cōtentio, maledicētia, suspitio-
 nes malæ, superuacaneæ cōflictationes,
 mēte corruptoꝝ, & quibus adēpta est ue-
 ritas, q̄ existimāt questū esse pietatē. Seiū
 gere ab ijs q̄ cuiusmodi sūt. Est autē q̄stus
 magnus, pietas cū aīo sua sorte cōtento.
 Nihil em̄ intulimus in mundū, uidelicet
 nec efferre quicūq; possumus, sed habētes
 alimēta & qb' tegamur, his cōtēti erim'.
 Ceterū q̄ uolunt ditescere, incidūt in ten-
 tationem

ρασμὸν Ἐπαγίδα, Ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους καὶ βλαβεράς, αἱ ἕνεκ βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον, καὶ ἀπόλωρα. Ἡ δὲ ῥίζα ἅπαντων τῶν κακῶν ὄζειν ἢ φιλαργυρία, ἧς ἕνεκ ὀρεσόμενοι, ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ φθιπίσεως, Ἐαυτοὺς πρὸς ἑαυτὰς ὀδύνας πολλαῖς. Σὺ δὲ ὡς ἄνθρωπε τῷ θεῷ, ταῦτα φεῦγε, δίδωκε δὲ δικαιοσύνην, εὐσεβείαν, πίσιν, ἀγάπην, ὑπομονὴν, πραότητα, ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα φθιπίσεως, ἐπιλαβοῦ φθιπί αἰωνίου ζωῆς, εἰς ἧν καὶ ἐκλήθης, καὶ ὁμολόγησας τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἐνώπιον πολλῶν μαρτύρων. Παραγγέλλω σοι ἐνώπιον τῷ θεῷ τῷ ζωοποιῶντι. Ἐὰν πάντα, καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ, τῷ μαρτυρήσαντος ἐπὶ ποντίου πιλᾶτου τὴν καλὴν ὁμολογίαν, τηρήσῃ σε τὴν ἐν πολλῶν ἀσπιλον, ἀνεπίκλητον, μέχρι φθιπί ἐπιφανείας τῷ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἧν καιροῖς ἰδίους δείξει ὁ μακάριος Ἐμόνος διωξέας, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευδόντων, Ἐκύριος τῶν κυριουδόντων, ὁ μόνος ἔχωρ ἀθανασίας, φῶς οὐκῶν ἀπρόσφιν, ὃν εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων, οὐδὲ εἶδεν δόξαται, ὃ ἡμῖν Ἐκράτος αἰώνιον, ἀμὴν. τοῖς πλοσίοις ἐν θεῷ νῶν αἰῶνι παραγγέλλει, μὴ ὑψιλοφρονεῖν, μὴ δὲ ἠλπικέειν ἐπὶ πλῆτον ἀδκλότην, ἀλλ' ἐν θεῷ δεῶν θεῷ ζῶντι, θεῷ πρὸς ἔχοντι ἡμῖν πλοσίως πάντα εἰς ἀπόλαυσιν, ἀγαθοφρονεῖν, πλοστέμ ἐν ἔργοις καλοῖς, εὐμεταδότεις εἶναι, κοινωνικούς, ἀποθησαυρίζοντας ἑαυτοῖς δεμῆτιον καλὸν εἰς τὸ μέλλον, ἵνα ἐπιλάθωνται φθιπί αἰωνίου ζωῆς. ὃ ἡμῶν πὺν παρακαταθήκην φύλαξον, ἐκτρεπέμεν. τὰς βεβήλους κενοφωνίας, καὶ ἀντιθέσης τῆς φθιπί δωνύμου γνώσεως, ἧν ἕνεκ ἐπαγγελλόμενοι πρὸς τὴν πίσιν ἡσόχησαν. Ἡ χάρις μετὰ σοῦ, ἀμὴν.

Ἐγραψεν ἀπὸ λαοδικείας ἡτλε ὄζει μετὸ πολίς φρυγίας φθιπί πακατιανῆς.

tationem, & laqueū, & cupiditates multas, stultas & noxias. quæ demergunt homines in exitium & interitum. Siquidem radix omnium malorum est studium pecuniæ, quam quidam dum appetunt, aberrauerunt a fide, & seipfos implicuerunt doloribus multis. Tu uero homo dei, ista fuge. sectare autem iusticiam, pietatem, fidem, charitatem, patientiam, mansuetudinem, certa bonum certamē fidei, apprehende uitam æternam, in quam & uocatus es, & confessus es bonam confessionem coram multis testibus. præcipio tibi in cōspectu dei, qui uiuificat omnia, & Iesu Christi, qui testificatus est sub Pōtio pilato bonam cōfessionem, ut serues præceptum, immaculatus, irreprehēbilis, usq; ad apparitionem domini nostri Iesu Christi, quā temporibus suis ostensus est, ille beatus & solus princeps, rex regū, & dñs dñantiū, q solus habet immortalitē, lucē habitās inaccessā, quē uidit nemo hominum, neq; uidere potest, cui honor, & imperium sempiternū. Amen. Diuitibus i hoc sæculo præcipe, ne elato sint animo, neq; spem ponāt in diuitijs, incertis, sed in deo uiuente, qui præbet nobis omnia affatim ad fruendū, ut bene faciant, ut diuites sint in operibus bonis, ut faciles sint ad impartendū, libenter communicantes, reponentes sibiipfis fundamentum bonum in posterum, ut apprehēdant æternā uitā. O Timothee depositū serua, deuitans pphanas uocū inanitates, & oppositiones falso nominatæ scientiæ, quam nōnulli profitentes circa fidem aberrauerunt. Gratia sit tecum. Amen.

Missæ fuit ex Laodicea, quæ est Metropolis Phrygiæ Pacatiana.

ΠΡΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

ΑΥΤΗΝ ἐπισέλλει πάλιν ἀπὸ ξώμης, ἢ ἡ πρόφασις, ὅτι ἐπιστολῆς αὐτῆς ἦν συναποδονημοῦντων τῶν πονηρῶν κατελειφάντων αὐτὸν, βουλόμην αὐτὸς ὁ ἀπόστολος ἐλθεῖν ἱμοθέου πρὸς αὐτὸν, γράφει τὴν ἐπιστολὴν, καὶ πρῶτον μὲν σημαίνει αὐτὸν μνημονεύειν αὐτῶν τὸ ὅτι ἐνλαβεία, καὶ ὅτι ἦν προγόνων αὐτοῦ πίστεως. Ἐπειτα δὲ λέγει, ὅτι οἱ ἀπὸ ἀσίας ὡς οἱ φρύγελλοι καὶ ἐρμολογοί, ἀπεστράφησαν αὐτῷ, ὁρῶντες αὐτῷ τὰς ἀλύσις, μόνον ἢ ὀνησιφόρον μαρτυρεῖν περὶ τῶν κατὰ τὴν ἀπειθήσασιν, ἐλθόντων εἰς τὴν ξώμην, καὶ προσμεινάντων αὐτῶν. καὶ αὐτῶν ἡ ἀπειθήσασιν ἡ μωρὰς ζητήσεις, διὰ τὸ ὅτι αὐτῶν γενεᾶς μάχας, καὶ ἢ ἡμιλίαι καὶ ἡμιλίαι οὕτως ἐκῆσπέντες, παρεβόησαν τὴν ἀλήθειαν, λέγοντες τὴν ἀνάστασιν ἢ ἡ γενεῶν, καὶ ἡ γενεῶν ἀναξέπουσι, μάλλον ὅμως ἡ αὐτῶν προσέχευεν αὐτῶν, καὶ τῆς διδασκαλίας, καὶ εἰδέναι μὲν, ὅτι ἐν ἡμέραις καιροῦ ἐσοντὶ οἱ ἄνθρωποι φίλαυτοι, ἢ φιλήδονοι μάλλον ἢ φιλόθεοι. προβλέποντες δὲ ταῦτα, ἀσφαλίζετε τοὺς λαοὺς, μὴ ἡ ἀπὸ αὐτῶν ἀπακλήσῃ, ἢ εἰς τὰ ἡθῆ, καὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν ἀκρίβειαν πολλὰ προτρέψαμι αὐτὸν, καὶ σημάνας τὸν καιρὸν ὅτι ἀναλύσεως αὐτῶν εἶναι, καὶ ἡ μέλλουσα ἐνδοξία καὶ μαρτυρεῖν, ἢ μετείλατ αὐτῶν ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ταχέως, κομίζοντα τὸν φαιλόνην καὶ τὰ βιβλία, παρῴησε δὲ αὐτῶν ἀλεξάνδρον τὸν χαλκίαν φυλάττειν, ὡς πολλὰ κακὰ ἐνδοξία μου αὐτῶν, καὶ οὕτως τελειοῦ τὴν ἐπιστολὴν.

ARGUMENTVM

Tem Timotheo scribit de exhortatione martyriæ, & omni regula ueritatis. & quid futurū sit temporibus nouissimis, & de sua passione, scribens ei ab urbe Roma.

ΠΑΥΛΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

PAULI APOSTOLI AD TIMOTHEVM SECVNDA

ΑΥΛΟΣ ἀπόστολος ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, διὰ θελήματος θεοῦ, κατ' ἐπαγγελίαν ζωῆς τῆς ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, ἱμοθέω ἀγαπητῶ τέκνῳ. χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς, ἢ ΧΡΙΣΤΟΥ ΙΗΣΟΥ τῆς κυρίου ἡμῶν. χάριν ἔχω τῷ θεῷ, ὃ λατρεῖν ἀπὸ προσόνων ἐν καθαρῶ σωφροσύνης, ὡς ἀδελφῶν ἔχω τὴν πρὸς σοῦ μνείαν ἐν ταῖς δεήσεσί μου, νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ἐπιποθῶ σε ἰδεῖν, μεμνημένος, ὅτι ἦν δακρύων,

Aulus apostolus Iesu Christi, per uoluntate dei, secundum pmissionem uitae, quae est in Christo Iesu, Timotheo dilecto filio. Gratia, misericordia, pax, a deo patre, & Christo Iesu domino nostro. Gratiam habeo deo, cui seruius a progenitoribus, in pura conscientia, quod citra ullam intermissionem faciam de te mentionem in orationibus meis, noctu dieque, desiderans te uidere, memor tuarum lacrymarum

l 2 lacrymarum

δακρύων, ἵνα χαρᾶς πληρωθῶ, ὑπόμνησιν
 λαμβάνων φθι ἐν σοὶ ἀνυποκρίτου πίστεως,
 ἥτις ἐνώκησεν πρώτων ἐν τῇ μάμμησούλω
 δ' ἵ, καὶ τῇ μητέρι σου εὐνική, πέπφισμα ἕ,
 ὅτι καὶ ἐν σοὶ, δ' ἵ ἡ ἀτίαν ἀναμνήσκω σε,
 ἀναζωπυρῆν τὸ χάρισμα τ' θεοῦ, ὃ ἕβρι ἐν
 σοὶ, διὰ φθι ἐπιθέσεως πῶν χειρῶν μου. ὅν ἕβ
 ἕδωκεν ἡμῖν ὁ θεὸς πνεῦμα θαλάας, ἀλλὰ
 δωάμεως, καὶ ἀγάπης, καὶ σωφρονισμοῦ.
 καὶ ὅν ἐπαιχωθῆς τὸ μαρτύριον τ' κυρίου
 ἡμῶν, καὶ ἐμὲ, τὸν δέσμιον αὐτ', ἀλλὰ σου
 κακοπάθησον τῷ εὐαγγελίῳ, κατὰ δάμα
 μῖν θεοῦ τοῦ σώσαντος ἡμᾶς, καὶ καλέσαν
 τος ἐκκλησίᾳ ἁγίᾳ, ὅν κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν,
 ἀλλὰ κατ' ἰδίαν προθέσει τ' χάρις, τίς δὲ
 θεῶν ἡμῖν ἐν ΧΡΙΣΤῶ ΙΗΣΟΥ πρὸ χρόνων
 αἰώνων, φανερωθῆσα δὲ νῦν διὰ φθι ἐπι
 φανείας τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ,
 κατὰ ἡγήσαντος μὲν τὸν θάνατον, φωτίσαν
 τος δὲ ζωῆν, καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ εὐαγγ
 γελίου, εἰς ὃ ἐτέδλω ἐγὼ κῆρυξ καὶ ἀπόστο
 λος, καὶ δ' ἰθάσκαλ' ἰθὺν, δι' ἡν αἰτίαν
 καὶ ταῦτα πάχω, ἀλλ' οὐκ ἐπαισχύνω
 μαί, διὰ γὰρ ἕ πεπίθνηκα, καὶ πέπεισι
 μαί, ὅτι δυνατός ἐστι τίς παρκαταθήκην
 μου φυλάξαι εἰς ἐκείνῳ τίς ἡμέραν. ὑπο
 τύπωσιν ἔχει ὑγιανόντων λόγων, ὧν παρ
 ἔμον' ἠκούσας ἐν πίσει, καὶ ἀγάπῃ, τῇ ἐν
 ΧΡΙΣΤῶ ΙΗΣΟΥ, τίς καλῶν παρακαταθή
 κην φύλαξον, διὰ πνεύματ' ἁγίου, τοῦ
 ἐνοικοῦντ' ἐν ἡμῖν. διδῶς τοῦτο, ὅτι ἀ
 πεσφάφκοάμ με πάντες οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ, ὧν ὅστι
 φύτελος καὶ ἱερογλύης, δ' ὧν ἕλεος ὁ κύριος τῶν
 δυνατοῦν ὅτι πολλὰ κίς με ἀνέψυξε, καὶ
 τίς ἀλυσίμ μου οὐκ ἐπαισχύνθη, ἀλλὰ φειό
 μνος ἐν ἑώμῃ, ἀπὸ δ' αὐτῶν ἐζήτησέμε,
 καὶ εὐρεθῶν αὐτῶν ὁ κύριος εὐρεθῶν ἕλεος πρὸς κ
 εἶς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ὅσα ἐν ἐφέσω δικ
 κήνησε, θέλω τὸν σὺ δ' ὡν τέκνον μου
 ἐν δ' ὡν μου

lachrymarum, ut gaudio replear, ubi cōmo
 nefactus fuero eius, quæ est in te non si
 mulatæ fidei, quæ habitauit primū in
 auia tua Loide, & matre tua Eunica. Cer
 tum autem scio, quod in te quoq; quā
 ob causam commonefacio te, ut susci
 tes donum dei, quod est in te, per impo
 sitionem manuum mearum. Non enim
 dedit nobis de⁹ spm̄ timiditatis, sed po
 tentiæ, & dilectiōis, & sobrietatis. Ne igi
 tur te pudeat testimoniū dñi nostri, neq;
 mei, q̄ sum uinctus illius, sed esto parti
 ceps afflictionū euangelij, iuxta potētīā
 dei, qui saluos fecit nos, & uocauit uoca
 tione sancta, nō secundū opera nostra,
 sed secundū suū propositū & gratiā, quæ
 data est nobis in Christo Iesu ante tem
 pora æterna, sed manifestata fuit nūc p
 apparitionē saluatoris nostri Iesu Chri
 sti, qui mortē quidē aboleuit, uitā autē in
 lucē pduxit. & immortalitatē per euange
 lium, in quod positus sum ego præco &
 apłs, & doctor gentiū, quā ob causam &
 hæc patior, at non erubescō. Noui enim
 qd' is cui credidi, & certus sum, qd' potēs
 sit depositū meū custodire i illū diē. For
 mā habeto sanorū sermonū, quos a me
 audisti in fide & charitate, q̄ est in Chri
 uo Iesu. Egregium depositū seruato, per
 spm̄ sanctū, qui inhabitat in nobis. No
 sti hoc quod auersati fuerint me oēs, qui
 sunt in Asia, quoz est Phygelus & Her
 mogenes. Det misericordiā dñs Onesi
 phori familiæ, qm̄ sæpe me refocillauit,
 & catenā meā non erubuit, sed cum esset
 Romæ, studiosi⁹ quesuiuit me, & inuenit.
 Det ei dñs, ut iueniat misericordiā apud
 dñm in die illo. Et i c̄p̄ multis Epheli mi
 nistrauerit meli⁹ tu nosti. Tu igit' fili mi, II
 fortis

ἐν δαμαμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰη-
 σοῦ, καὶ ἃ ἤκουσας παρ' ἐμοῦ διὰ πολλῶν
 μαρτύρων ταῦτα πρὸς ἀποδοξίαν ἀνδρώπων,
 οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται, καὶ ἐτέρους διδάξαι. σὺ
 δὲ κακοπάθησον ὡς καλὸς στρατιώτης Ἰη-
 σοῦ Χριστοῦ. οὐδεὶς στρατιώτης ἐμπλέ-
 κεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα ᾧ
 στρατολογήσῃ ἀρεσῇ. εἰ δὲ καὶ ἀθλήσῃ, οὐ
 σφραγισθήσεται, εἰ μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. ἢ κοπι-
 ᾷ, γινώσκοντες ὅτι πρῶτον, ἢ ἄν καὶ με-
 ταλαβάνει μισθὸν ἀλείψαντος. δὲ ὡς γὰρ σοὶ ὁ κύ-
 ριος σώσει καὶ ὡς ἂν. ΜΗ ΜΟΝΟΝ ἸΗΣΟΥΝ
 ΧΡΙΣΤΟΝ ἐξηγερμένον ἐκ νεκρῶν ἐκ πάρε-
 ματος δαβὶδ καὶ τὸ εὐαγγέλιόν μου, ἐν ᾧ κα-
 κοπαθῶ μέχρι θανάτου ὡς καὶ Ἰησοῦς. ὁ ἄλλ-
 ὁ λόγος ἔθετόν μου δέδοται, διὰ τὸ πάν-
 τα ὑπομῖναι διὰ τῆς ἐκλεκτοῦς, ἵνα καὶ ἀν-
 τὶ σωτηρίας τύχῃσι φιλίᾳ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
 μετὰ δόξης αἰωνίου. πιστὸς ὁ λόγος. εἰ γὰρ
 σωπαθένον μὲν, καὶ συζητήσαντα. εἰ ὑπομῖναι-
 μου, καὶ συμβασίλευσόν μου. εἰ ἀρνέσμεθα, καὶ
 κενὸς ἀρνήσεται ἡμᾶς. εἰ ἀπιστοῦμεν, ἐκείνος
 πιστὸς μὲν, ἀρνήσεται ἡμᾶς ὅτι δάμαται.
 ταῦτα ὑπομῖναι, διαμαρτυροῦμενος ἐνώ-
 πιον τῆς κυρίου. μὴ λογομαχεῖσθαι, εἰς ὃν δὲ μὴ
 σιμοῦ, ἐπὶ κατὰ εὐφροσύνην ἀκούοντων. ὡς
 δασσον σταντὶ δόκιμον πρὸς ἀσῆσαι ᾧ θεῷ,
 ἐργάτῳ ἀνεπαύχων, ὁρθοτομῶντα τὸ λό-
 γον φιλίᾳ ἀληθείας, τὰς δὲ βεβήλους κενωφω-
 νίας πρὸς ἵσασι. ἐπὶ πλεονεξίᾳ προκόψισι
 ἀσεβείας, ὅ ὁ λόγος ἀντιπῶ ὡς γὰρ γινώσκοντες
 νομῶν ἕξασθαι ὑμῶν ἡμιλίαιος καὶ φιλητός, οἱ
 ἄνθρωποι πρὸς πᾶν ἀλήθειαν ἠσώχιστον, λέγοντες
 πᾶν ἀνάστασι ἡδὴ γεγονέναι, ὅ ἀναξίτησι
 σι τῶ ἄνω πᾶσι. ὁ μὲν τῆς σφραγίδος θεμέλιος
 τῶ θεοῦ ἔσκεν, ἔχωμεν πᾶν σφραγίδα τῶ
 ἄνω, εἶναι κύριος τῶν ὄντων ἀντὶ, καὶ ἀποσῆτω
 ἀπὸ ἀδικίας πᾶς ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα Χρι-
 στοῦ. ἐν μὲν ἄλλῃ ἢ οἱ κίοντες ἐσι μόνον σκεῖν
 χρυσῶ καὶ

fortis esto in gratia, quæ est in Christo
 Iesu, & in his quæ audisti a me, per mul-
 tos testes. Hæc cõmenda fidelibus ho-
 minibus, qui erũt idonei, ut alios quoq; do-
 ceant. Tu igitur feras afflictionẽ, ut
 bonus miles Iesu Christi. Nemo q militat
 implicat uitæ negocijs, ut ei qui se in
 militia delegit placeat. Quæ si certet etiã
 aliqs, nõ coronatur, nisi legitime certauerit.
 Laboratẽ agricolã oportet primũ de
 fructibus percipere. cogita quæ dico. Da-
 bit em̃ tibi dñs in oibus intellectũ. Me-
 mẽto Iesum Christũ resurrexisse a mor-
 tuis, ex semine Dauid, secundũ euange-
 lium meũ, in quo tolero usq; ad uincula
 tanq; maleficus. At sermo dei, nõ est alligatus,
 propterea oia suffero, ppter electos,
 ut & ipsi salutẽ cõsequant, q est in
 Christo Iesu, cũ gloria aeterna. certus sermo.
 Nã si cõmortui sum, & cõuiuem. si sufferimus,
 & conregnabimus. si negamus, & ille negabit
 nos. si increduli sum, ille fidelis manet,
 negare se ipsum nõ potest. Hæc admone,
 cõtestans corã dño. ne uerboꝝ pugnas se-
 quare (ad nihil em̃ conducit) ad subuer-
 sionẽ audientium. Stude teipsum pbatũ
 exhibere deo, operariũ nõ erubescẽtẽ, recte
 secantẽ uerbũ ueritatis, ceteroꝝ pphanas
 uocũ inanitates ptermittito. Ad maiorẽ em̃
 pficiet ipietatẽ, & sermo illoꝝ, ut cancer
 morb⁹ serpet. Quoꝝ de numero est Hymenæ⁹, &
 Philet⁹, q circa ueritatẽ aberrauerũt,
 dicẽtes resurrectionẽ iam esse factã, & sub-
 uertũt quorũdã fidẽ. Solidũ tñ fũdame-
 tum dei stat, habẽs signaculũ hoc, nouit
 dñs, qui sint sui, & discedat ab iniquita-
 te, ois q nominat nomẽ Christi. Ceteroꝝ
 in magna domo, non tantum sunt uasa
 13 aurea

χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ ξύλινα, καὶ ὄστρεα
 κίνα, καὶ ἄ μόν εἰς ἡμιλίω, ἃ δὲ εἰς ἀτιμίαν.
 εἰ μὲν οὖν τις ἐκαθάρισεν ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων, ἔσται
 σκευὸς εἰς ἡμιλίω ἢ γίγασμιλίω, ἔυχρησμο
 τῶν δεισσοτή, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἡτοι
 μασμιλίω. Τὰς δὲ νεωτερικὰς ἐπιθυμίας φεύ
 γε. Δίωκε δὲ δικαιοσύνην, πίσιν, ἀγάπην, εἰ
 ριλιώ, μετὰ τῶν ἐπικαλεσμιλίω τὸν κυρίω
 ἐκ καθαράς καρδίας. Τὰς δὲ μωρὰς καὶ ἀπα
 δεύτους ζητήσεις παύσασθαι, εἰδὼς ὅτι γεννησ
 μάχα, δούλω δὲ κυρίου, οὐ δὲ μάχεσθαι,
 ἀλλ' ἡπίω εἶναι πρὸς πάντας, διδακτικὸν,
 ἀνεξίκακον ἐν πραότητι, παιδεύοντα τὸν ἄν
 τιδιαιτιδεμιλίω, μὴ ποτε δὲ ἑαυτοῖς ὁ θεὸς
 μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, καὶ ἀνανή
 ψωσιν ἐκ φιλίᾳ διαβολῆ παγίδος, ἐζωρηκη
 μιλιώ ὑπὸ αὐτῶ εἰς δέκινον θέλημα. τοῦτ' δὲ
 γίνωσκε, ὅτι ἐν ἑκάταις ἡμέραις ἐνέσονται
 καιροὶ χαλεποί. ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι οὐ
 λαυτι, φυλάργυροι, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι,
 βλάσφημοι, γονεύσιμ ἐπιφθῆς, ἀχαρίστοι, ἀ
 νόστοι, ἄσοργοι, ἄσπονδοι, διάβολοι, ἀκρατίς,
 ἀνήμωροι, ἀφιλάγαθοι, προσόχτη, προσπίεσι,
 τεύφωμιλιώ, φιλήδονοι, μάλλον ἢ φιλόθεοι,
 ἔχοντες μόρφωσιν, εὐσεβείας, τὴν δὲ δάνα
 μιμ ἄντ' ἡρημιλιώ, καὶ τύτους ἀποξέπου. ἐκ
 τούτων γὰρ εἰσιν οἱ ἐνδύοντες εἰς τὰς οἰκί
 ας, καὶ ἀχμαλωτίζοντες τὰ γυναικάρια, σε
 σωσμιλιώ ἀμαρτίας, ἀσόμενα ἐπιθυμίας
 ποικίλαις, πάντοτε μαυθάνοντα, καὶ μη
 δὲ ποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν
 θωάμονα. Ὁμ τρέπορ δὲ ἰαννῆς καὶ
 ἰαμβρῆς ἀντέσσαν μούσῃ, οὕτως καὶ οὐ
 τοὶ ἀντίσανται τῇ ἀληθείᾳ, ἄνθρωποι καὶ
 τεφθαρημένοι τὸν νοῦν, ἀδόκιμοι περὶ τὴν
 πίσιν, ἀλλ' οὐ προκόψουσι ἐπὶ πλεον.
 Ἡ γὰρ ἀνοία αὐτῶν ἐκδηλος ἔσται πᾶσιν, ὡς
 καὶ ἡ ἐκείνων ἐγγύετο. Σὺ δὲ παρηκολούθη
 κᾶς μου τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγαπῇ, τῇ
 προθέσει

aurea & argentea, uex etiā lignea, & te
 stacea, & alia quidē in honorē, alia uero
 in cōtumeliā. Si quis igit' expurgarit se
 ipsum ab his, erit uas in honorē sanctifi
 catum, utile dño, ad omne opus bonum
 p̄paratum. Iuueniles aut' cōcupiscentias
 fuge, sed sectare iusticiā, fidē, charitatē,
 pacē, cum his qui inuocāt dñm ex puro
 corde. Stultas aut' & ineruditas questio
 nes respue, sciēs eas parere pugnas. Por
 ro seruum domini, nō oportet pugnare
 sed placidum esse erga omnes, propen
 sum ad docēdum, tolerantem malos in
 māfuerudine, erudiētē eos qui obsistūt,
 si qñ det illis deus pœnitentiā ad agno
 scendū ueritatē, & resipiscant a diaboli
 laqueo, capti ab eo ad ipsius uolūtātē. III
 Illud aut' scito, quod in extremis diebus
 instabunt tēpora periculosa. Erunt em̄
 homines sui amantes, auari, fastuosi, su
 perbi, maledici, parentibus immorigeri,
 ingrati, impij, carentes affectu, nescij fœ
 deris, calumniatores, intemperantes, im
 mites, negligentes bonorum, prodito
 res, præcipites, inflati, uoluptatum amā
 tes, potius q̄b amantes dei, habentes for
 mam pietatis, sed qui uim eius abnega
 rint, & istos auerfare. Ex his enim sunt
 qui subeunt in familias, & captiuas du
 cunt mulierculas, oneratas peccatis, quæ
 ducuntur concupiscentijs uarijs, semper
 discentes, & nunq̄b ad cognitionem uerī
 tatis uenire ualētes. Quēadmodum aut'
 Iānes & Iābres, resistebāt Moȳsi, ita &
 hi resistūt ueritati, hoīes mēte corrupti,
 reprobī circa fidē, sed nōpfiēt ampli⁹.
 Siquidē amētia illoꝝ euidēs erit oibus,
 quēadmodū & illoꝝ fuit. Tu uero affec
 cutus es doctrinā meam, institutionem,
 propositum,

προθέσει, τῆ πίστει, τῆ μακροθυμίας, τῆ ἀγά-
 πῃ, τῆ ὑπομονῆς, τῆς δίκαιου, τοῖς παθή-
 μασι, διὰ μοι ἐγγέτο ἐν ἀντιοχείᾳ, ἐν ἰκο-
 νίῳ, ἐν λύστρῳ, οἷους δίκαιους ὑπώλεγα.
 καὶ ἐν πάντων με ἐξέσωσεν ὁ κύριος, καὶ πάν-
 τες δὲ οἱ θέλοντες ἐνσωθεῖσθαι ζῶντες ἐν Χριστῷ
 Ἰησοῦ, δίκαιου ἔσονται. πονηροὶ δὲ ἄνθρωποι,
 καὶ γόπτες, προκόλουσι ἐπὶ τῷ χεῖρον, πλα-
 νῶντες, καὶ πλανώμενοι. οὗτοι μὲν ἐν δόξῃ μα-
 θεῖς, καὶ ἐπίσωθες, εἰδώς πᾶσι τῶν μαθεῖς, καὶ
 ὅτι ὁ πῶς βρέφους, τὰ ἱερὰ γράμματα διδάσκει, τὰ
 δυνάμει σε σοφίᾳ εἰς σωτηρίαν διὰ πί-
 σεως τῆ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. πᾶσα γραφή θε-
 ὀπνευμένη καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν,
 πρὸς ἐλεγχοῦ, πρὸς ἐπανόρθωσιν, πρὸς παι-
 δειάν τιν ἢ δίκαιου, ἵνα ἀγνῶσθαι ἢ ὁ τῶν
 θεῶν ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξ-
 ηρησμένοι. δὴ μαρτυροῦμαι ὅτι ἐγὼ ἐνώπι-
 ον τῆ θεῶν, καὶ τῆ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆ μέ-
 λων κρινῶν ζώντων καὶ νεκρῶν, καὶ τῆ ἐπιφά-
 νειαν ἂν τῆ πύλας βασιλείαν ἂν τῆ κήρυξον τῆ
 λόγου, ἐπίσωθαι ἐνκαίρως, ἀκαίρως, ἐλεξοῦ,
 ἐπιτίμησον, πᾶσιν ἀκαίρως, ἐν πάσῃ μακρο-
 θυμίας καὶ δίκαιου. ἔσαι δὲ καιρὸς ὅτε τῆ ὑγι-
 αι νόσου, διδασκαλίας οὐκ ἀνέστη, ἀλλὰ
 καὶ τῆ ἐπιθυμίας τὰς ἰδίας, ἑαυτοῦ ἐπίσω-
 θήσονται διδασκαλίας, κηθόμενοι πύλας ἀκο-
 λῶν, καὶ ἂν μὲν φησὶ ἀληθείας, πύλας ἀκο-
 λῶν, ἐπιτίμησον, ἐπὶ δὲ τῶν μύθων ἐκπαθήσονται.
 οὗτοι δὲ ἂν φησὶ ἐν πᾶσι κακοπάθειον, ἔργον
 ποίησον ἐναγγελιστοῦ, πύλας διὰκονίαν σου
 πληροφόρησον. ἐγὼ γὰρ ἤδη ἀνέδομαι, καὶ
 ὁ καιρὸς φησὶ ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφῆσκε, τὸν
 ἀγῶνα, τὸν καλὸν ἠγῶνισμαί, τὸν δρόμον
 τετέλεκα, πύλας πύλας πενήτηκα. λοιπὸν ἀπό-
 καταί μοι ὁ τῆ δίκαιου σέφανος, ὁ δὲ ἀπ-
 ὀσωσά μοι ὁ κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δὲ
 καιρὸς κριτῆς, ὁ μόνος δὲ ἐμοί, ἀλλὰ ὁ πᾶ-
 σι τῶν ἠγαπηκῶσιν πύλας ἐπιφάνειαν αὐτοῦ.
 ὁ δὲ δάσον

propositum. fidem, longanimitatē, cha-
 ritatē, patientiā, persecutiones, afflictio-
 nes. q̄ mihi acciderunt in Antiochia, in
 Iconio, Lystris. quas p̄secutiōes sustinue-
 rim. & ex om̄ibus eripuit me dñs, sed &
 oēs, qui uolunt pie uiuere in Christo Ie-
 sum p̄secutionē patiētur. Porro mali ho-
 mines, & impostores proficiēt in peius,
 dum & seducunt & seducunt. At tu ma-
 neto in his quæ didicisti, & quæ tibi con-
 credita sunt, sciens a quo didiceris, & qd̄
 a puero sacras litteras noueris, q̄ te pos-
 sunt eruditum reddere, ad salutē, per fi-
 dem, q̄ est in Christo Iesu. Ois scriptura
 diuinitus, inspirata & utilis ad doctrinā
 ad redargutionē, ad correctionē, ad in-
 stitutionem, quæ est in iusticia, ut inte-
 ger sit dei homo, ad omne opus bonū
 apparatus. Testificor igitur ego corā III
 deo & domino Iesu Christo, qui iudica-
 turus est uiuos & mortuos, in apparitio-
 ne sua, & in regno suo, p̄dica sermonē,
 insta tēpestiue, intēpestiue, argue, incre-
 pa. exhortare in omni longanimitate &
 doctrina. nā erit tempus, cum sanā do-
 ctrinā nō sustinebunt, sed iuxta cōcupi-
 scencias suas, coaceruabunt sibi docto-
 res, ij quibus pruriunt aures, & a uerita-
 te quidem aures auertent, ad fabulas ue-
 ro conuertentur. At tu sobrius esto in
 omnibus, obdura, opus perage euange-
 listæ, ministerium tuum expleto. Nam
 ipse iam immolor, & tempus meæ disso-
 lutionis instat. Certamen bonum dei
 certauī, cursum consumauī, fidē seruauī.
 Qd̄ superest, reposita est mihi iusticiæ co-
 rona, quā reddet mihi dñs in illo die, q̄
 est iustus iudex, nō solum autē mihi, sed
 & oibus qui diligūt aduentum domini.
 I 4 Da operā

αουδαγομ ἐλθῆμ πρὸς με ταχέως. δὴ μὰς
 γὰρ με ἐγκατέλιπεμ ἀγαπίσας τὸν νῦν
 αἰῶνα, καὶ ἐπορεύθη εἰς θεσσαλονίκην, κηρίσκος
 εἰς γαλατίαμ, τίτος εἰς δαλματίαμ, λουκάς
 ὄσι μόνος μετ' ἐμοῦ. μαρκὸν ἀναλαβὼν ἄ-
 γε μετὰ σεαυτῷ. ἔσι γὰρ μοι ἔυχρησος εἰς δι-
 ἀκονίαμ. τυχικὸν ἢ ἀπέστλα εἰς ἔφεσον, ἢ
 φαλόνην ὅμ ἀπέλιπομ ἐν ἑσάδ' ἢ πρὸς κάρ-
 πω, ἔρχόμενος φέρετε τὰ βιβλία, μάλιστα
 τὰς μεμβράνας. Ἀλέξανδρος ὁ χαλκίς,
 πολλὰ μοι κακὰ ἐνεδείξατο, ἀποδώσῃ αὐτῷ
 ὁ κύριος καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ, ὅμ καὶ σὺ φυλάσ-
 σεις, λίαν ἢ ἀνθέσκει τῶς ἡμετέροις λόγοις ἐν
 τῇ πρώτῃ μὲ ἀπολογία, οὐδέ μοι συμπα-
 ρεγγύετε, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπομ, μὴ
 αὐτοῖς λογιδοίη, ὁ δὲ κύριός μοι παρέσκη, ὅ-
 τι ἐνεδιωάμωσέ με, ἵνα δι' ἐμοῦ τὸ κήρυγμα
 πληροφρηθῇ, ὅ ἀκούσῃ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ
 ἐξῆσθῃ ἐκ σώματος λέοντος, καὶ ῥύσεται
 με ὁ κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ, καὶ
 σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπιφανίον,
 ἣ ἢ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἢ αἰώνων. ἀμήν.
 Ἀσασα πρίσκομ καὶ ἀκύλαμ καὶ τὸν ὄνη-
 σιφόρου ὄικομ. ἔρασος ἐμῆνεν ἐν κορίνθω,
 ἔρομιμομ ἢ ἀπέλιπεμ ἐν μιλήτῳ ἀδενωῶν-
 τα, ἀσάδομ πρὸ χερμῶνος ἐλθέμ, ἀσάδε
 ταί σε ἔμβουλος καὶ ψούδικος, ὅ λίνος, καὶ κλαυ-
 δία, καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες, ὁ κύριος ἸΗΣΟΥΣ
 ΧΡΙΣΤΟΣ, μετὰ τοῦ πνεύματος σου. ἡ χάρις
 μετ' ὑμῶν. ἀμήν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΠΑΥΛΟΥ.

ΑΥΤΗΝ ἐπιστέλλει ἀπὸ νικοπόλεως, ἐκεί γὰρ παρεχίμαζεν, ἡ δὲ προφάσις ὅτι ἐπι-
 σολῆς αὐτῆς, εἰς μὴν τὴν κρητίαν, ἀπέλιπε τὸν τίτον, ἵνα κατὰ σῆσιν καὶ πόλεως κληρικούς
 ἄλλωμ δὲ ὄντων ἐκεί τῶν ἐπιχρησάτων προφάσις ἢ νόμου ἀπατῶν τῶν λαοῦς, μετὰ
 μαθῶν ὁ παῦλος γράφει, καὶ πρῶτον μὲν ἐυχρησῶν τῶν θεῶν διὰ τὴν αὐτὴν ἐυλάβειαν,
 σκεμαίνει τὴν ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΠΙΣΙΜ ἢ νεωτέραν εἶναι, ἀλλ' ἔτι αἰῶμος ἡτοιμάσθαι καὶ ἐπισημῆσθαι παρὰ τὸ
 θεοῦ ταύτην, ἐπέτα πρὸς τὸν καὶ τὴν ἀσάσεως ἢ κληρικῶν καὶ τούτων διδασκῆ, πῶς καὶ ὁποῖους αὐ-
 τοὺς εἶναι δεῖ, καὶ ἐπιτιμῶν δὲ ἐντέλλεται αὐτῶν, τῶς ἀντιλεγόσκη τῇ ὑγιανούσῃ πίσει, μάλιστα δὲ
 τῶς ἐκ πρῶτον μὲν, εἰδέναι τὴν κρητίαν, ὅτι ἀργοὶ εἶσι, ὅτι κρητίσιμ ἐπιτιμίας, διδασκῆ δὲ πάντα τὰ
 βρώματα

ῥεώματα καθαρά εἶναι τῆς καθαροῦς, ἢ ὁποῖα εἶναι δ' αὐτὰς πρεσβυτέρους τὰς ὀφθαλμοῦσας σωφρονί-
 ζου τὰς νέας, πρῶτον πῶς δ' αὖτε τῶν δ' ἄλλων τῆς ἰδίοις δευτέρου ὑπερήκω, καὶ τέλος ὑπομνήσας
 ὅτι ἢ τ' σωτήρος χάρις οὐκ ἔστιν ἡμῶν ἐδικαίωσεν, ἀλλὰ τῆς ἰδίας Οὐρανίου, καὶ πρῶτα γέγραπται τὰς
 νομικὰς μάχας ἐκτρέπεσαι ὡς ἀνομιῶν τοῦσας, δηλοῖ αὐτῶν μετὰ τὸ πέμψαι πρὸς αὐτὸν ἀρετῆ
 μά, ἵνα ἔλθῃ πρὸς αὐτὸν, ἐνετείλατό τε αὐτῶν ὡς διδάσκω, καὶ τοὺς αὐτῶν καλῶν ἔργων προίσαθ',
 ὣς ὅπως τελῶσι τὴν ἐπιστολὴν.

ARGVMENTVM.

Titum comonefacit & instruit de constitutione presbyterij, & de spiri-
 tuali couersatione, & haeticis uitandis, qui traditionibus iudaicis cre-
 dunt. scribens ei a Nicopoli.

ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ.

EPISTOLA PAULI AD TITVM

ΠΑΥΛΟΣ δούλος θεοῦ, ἀπόστο-
 λος δὲ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ
 πῶς ἐκλεκτῶν θεοῦ, καὶ ἐπί-
 γνωστῶν ἀληθείας, καὶ κατ' ἐν-
 σέβασμα ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰ-
 ωνίου, ἢ ἐπαγγελία τοῦ ἀβραάμ θεοῦ, πρὸ
 χρόνων αἰώνων. ἐφανερώσεν ἡ καιρὸς ἰδίους
 τὸ λάσσω αὐτῶν, ἐν κηρύγματι ὅ ἐπισηύθη ἔσθ',
 κατ' ἐπιταγὴν τῆς σωτήρος ἡμῶν θεοῦ, τίτω Ἰου-
 σίου τέκνον, καὶ κοινῶν πίστιν, χάρις, ἔλεος, εὐ-
 ελκία, ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
 τῆς σωτήρος ἡμῶν. τὸ τὸ χάρισμα κατέλιπό σε
 ἐν κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃ, καὶ κα-
 τάστασις καὶ πόλις πρεσβυτέρους, ὡς ἐγὼ σοι
 διεταξάμην, ἕτις ὄντι ἀνεγκλήτος, μιᾶς γυ-
 νακὸς ἀνὴρ, τέκνα ἔχωρ πιστὰ, μὴ ἐν κατη-
 γορίᾳ ἀσωτίας, ἢ ἀνυπότακτα, δ' αὖτε τῶν
 ἐπίσκοπων ἀνεγκλήτων εἶναι, ὡς δεοῦ ὁ
 νόμος, μὴ ἀυθάδης, μὴ ὀργίλος, μὴ πᾶσι
 νόμος, μὴ πλήνιλος, μὴ ἀχρηστος, ἀλλὰ φι-
 λάνθρωπος, φιλάγαθος, σώφρωνος, δίκαιος, ὁ-
 σιός, ἐγκρατῆς, ἀντεχόμενος τῆς κατὰ πλὴν δι-
 δαχῶν πιστῶ λόγου, ἵνα δυνατὸς ἦ καὶ πρῶτα
 καλῶν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς ὑγιαινούσης,
 καὶ τοὺς

PAulus seru⁹ dei, apłs aūt Ie-
 su Christi, iuxta fidē electorū
 dei, & agnitionem ueritatis
 q̄ est secundū pietatē in spe
 uitae aeternae, quā pmisit is q̄ mēiri nescit
 de⁹ ante tpa aeterna, manifestauit aūt tē-
 porib⁹ suis sermonē suū in p̄dicatiōe, q̄
 cōmissa ē mihi, secundū delegatiōē salua-
 toris nostri dei, Tito germano filio, iuxta
 cōmunē fidē. Gratia, misericordia, pax
 a deo patre & dño Iesu Christo, saluato-
 re nostro. Hui⁹ rei gratia reliq̄ te in Cre-
 ta, ut q̄ defūt corrigas, & cōstituas oppi-
 datim p̄sbyteros, sicut ego tibi ordinarā.
 Si qs est inculpatus, uni⁹ uxoris uir, libe-
 ros habēs fideles, non obnoxios crimini
 lux⁹, aut q̄ nō sint ittractabiles. Oportet
 em̄ ep̄m inculpātū esse, tāc̄s dei dispēsa-
 torē, nō p̄fractū, nō iracūdū, nō uinosū,
 nō p̄cussorē, nō turpiter lucro deditū, sed
 hospitālē, bonarū rerū studiosū, sobriū, ius-
 tum, piū, tēperantē, tenacē eius, q̄ secun-
 dum doctrinā est fidelis sermonis ut po-
 tens sit, etiā exhortari in doctrina sana,
 & con

καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχων. ἔισι γὰρ πολλοὶ ἀνυπότακτοι, καὶ ματαιολόγοι, καὶ φρεναπάται, μάλιστα οἱ ἐκ περιτμῆς, οὓς δεῖ ἐπισημίζω, ὅτι νινεὺς ὅλους οἴκους ἀνατρέλλουσι, διδάσκοντες ἅ μὴ δεῖ ἀχροῦ κέρδους χάριν. ἔειπε ἡς δεῖ ἀντὶ τοῦ ἰσχυροῦ προφήτου, κηῖτες αἰψεύσαι, κακὰ θηρία, σαφές ἀρεταῖα, ἢ μαρτυρία αὐτῆ ὄντι ἀληθῆς. Δὲ ἡμᾶς ἅπαντα ἐλέγχε ἀντὶς ἀποτόμως, ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίσει, μὴ προσέχοντες ἰουδαϊκοῖς μύθοις, καὶ ὑπερλαίῃς ἀνθρώπων, ἀπειρηφομύλων τῶν ἀλίθων. πάντα μὲν καὶ ἀρετὰς καθαροῖς, τοῖς ἢ μεμίσαντο, ἀπίστοις οὐδὲν καθαρόν, ἀλλὰ μεμίσαντες αὐτὸ καὶ ὁ νόσος ἢ συνείδησις, θεὸν ὁμολογεῖσιν, εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, ἑδελυκτοὶ ὄντες καὶ ἀπεθεῖς, καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι. Σὺ δὲ λάλα, ἀπρέπει τῇ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ. φρεσβύτας, νεοφάτους εἶναι, σεμνοὺς, σώφρονας, ὑγιαίνοντας τῇ πίσει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ. φρεσβύτιδας ὡσαύτως, ἐν κατασήμετι ἴσοπρεπῆς, μὴ δὲ βόλους, μὴ οἶνον πολλῶν δειδουλωμύλων, καλοδιδασκάλους, ἵνα σωφρονίζωσι, τὰς νέας, οὐκ ἀνδρῶν εἶναι, οὐλοτέκνους, σώφρονας, ἀγνάς, οἰκουμένους, ἀγαθὰς. ὑποτασσομύλων τοῖς ἰδίοις ἀνδράσι, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ βλασφημῆται. τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως παρακάλει σωφρονεῖν, περὶ πάντα σεαυτὸν παρεχόμενος τύπον καλῶν ἔργων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ἀδιαφορίᾳ, σεμνότητι, λόγον ὑγιᾶ ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ δόξος ναντίας ἐντραπῆ, μηδὲν ἔχωρ περὶ ἡμῶν λέγειν φαῦλον. Δούλους ἰδίοις δευπότατοις ὑποτάσσεσθαι, ἐν πᾶσι ἐναρέτους εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας, μὴ νοσηλομύλων, ἀλλὰ πίσιν πᾶσαν ἐνδανυμύλων ἀγαθῶν, ἵνα τῶν διδασκαλίαν τῷ σωτήρι

& contradicentes conuincere. Sunt enim multi intractabiles, & uaniloqui, & mentium seductores, maxime ij qui sunt ex circumfisione, quibus oportet obturare os, qui totas domos subuertunt, docentes quæ non oportet, turpis lucri gratia. Dixit quidam ex istis, proprius ipforum propheta. Cretenses semper mendaces, malæ bestia, uentres pigri. Testimoniū hoc est uerum. quam ob causam redarguit illos seueriter, ut sani sint in fide, nō attendentes Iudaicis fabulis, & præceptis hominum, auerfantium ueritatem. Omnia quidem pura puris. Porro pollutis & infidelibus, nihil est purum, sed polluta est illorum & mens & conscientia. Deum profitentur se scire, cæterū factis negant, cum sint abominabiles, & immorigeri, & ad omne opus bonum reprobii.

II
Tu uero loquere, quæ decent sanam doctrinam. Senes ut sobrii sint, modesti, sani fide, charitate, patientia. Anus itidem ut in habitu sint, qui religionem deceat, non calumniatrices, nō uino multo seruientes, ut honesta doceant, quo possint modestas reddere adolescentulas, ut maritos suos diligant, ut liberos ament, ut sobriæ sint, puræ, domus custodes, bonæ, subditæ suis uiris. ne sermo dei male audiat. Adolescentes consimiliter adhortare, ut sobrii sint sup oia temetipsū præbens formā bonorum operū, in doctrina, integritatem, grauitatem, sermo nē sanum, irreprehensibilem, ut is qui repugnat rubore suffundatur, nihil habens, quod de uobis dicat mali. Seruos hortare, ut suis dñis pareant, in oibus illis placeāt, nō respionatores, non suffurantes, sed fidem oēm ostendentes bonam, ut doctrinam saluatoris

Ἡ σωτηρία ἡμῶν θεοῦ, κοσμοῦσιν ἐν πάσῃ
 Επεφάνη ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ σωτηρία πᾶσιν
 ἀνθρώποις, παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησά-
 μενοι τῆ ἀσέβειας καὶ τῆς κοσμικῆς ἐπιθυ-
 μίας, σωφρονῶμεν, καὶ δικαίως, καὶ ἐνσεβῶς ζή-
 σωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, προσδεχόμενοι
 τὴν μακαρίαν ἐλπίδα, καὶ ἐπιφάνειαν τοῦ
 θεοῦ τοῦ μεγάλου θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμῶν
 ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ
 ἡμῶν, ἵνα λυτρώσῃται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης
 ἀνομίας, καὶ καθαρῶς ἑαυτὸν λαὸν περιού-
 σιαν, ὑποκλιτὴν καλῶν ἔργων. Ταῦτα λά-
 λει καὶ παρακάλεσά με, καὶ ἔλεγχε μετὰ πά-
 σης ἐπιταγῆς, καὶ ἐνείκεν σου περιφρονεῖτω.
 ὑπομνήσκου αὐτοῦ, ἀρχαῖς καὶ θεουσίαις
 ὑποτάσσου, παθαρχῆν, πρὸς τὰ ἔρ-
 γων ἀγαθῶν, ἐτόιμος εἶναι, καὶ ἕνα βλασ-
 φημῶν, ἀμάχου εἶναι, ἐπιεικέως, πᾶσαν ἐν
 δεικνυμένην πραότητα πρὸς πάντας ἀν-
 δρώπους. ἡμεῖς γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόη-
 τοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, ἀσθενεῖς ἐπι-
 θυμίας, ἐκιδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακίᾳ ἐ-
 φθόνῳ διάγοντες, συγκητοί, μισοῦντες ἀλλή-
 λους. ὅτε δὲ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ καὶ ἡ φιλανθρωπία
 ἐπεφάνη τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, ὃς οὐκ ἔζη
 ἔργον ἢ ἐν δικαιοσύνῃ, ὡς ἐποίησαμι ἢ ἡ-
 μᾶς, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον ἔσωσεν
 ἡμᾶς, διὰ λουτροῦ ὕδατος ἐν λόγῳ, καὶ ἄνα-
 καινώσεως πνεύματος ἁγίου, ὃν ἐδέχεσθαι
 ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως, διὰ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
 τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, ἵνα δικαιώθῃτε τῇ ἐκεί-
 νου χάριτι, κληρονόμοι γενώμεθα, κατ' ἐλ-
 πίδα ζωῆς αἰωνίου. πισὸς ὁ λόγος. περὶ τού-
 των βόλομαι σε διαβεβαιῶσαι, ἵνα φρονι-
 τήσῃ καλῶν ἔργων προϊστασῶν ὡς πεπισθυ-
 κόπης τοῦ θεοῦ. Ταῦτά εἰσι τὰ καλὰ καὶ ὠφέλι-
 μα τῶν ἀνθρώπων, μωραὲς ἢ ζητήσεις, καὶ γενεα-
 λογίας, καὶ ἐρίων, καὶ μάχων νομικῶν, πρῆξις αἰ-
 εῖσι γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ μάταιαι, αἰρετικῶν
 ἀνθρώπων.

saluatoris nostri dei, ornent in oibus. Ap-
 paruit enim gratia dei, salutifera omni-
 bus hominibus, erudiens nos, ut abnega-
 ta impietate & mundanis concupiscentiis,
 sobrie, & iuste, & pie uiuamus in hoc sae-
 culo, expectantes beatam illam spem, &
 apparitionem gloriae magni dei, & salua-
 toris nostri Iesu Christi, qui dedit semet-
 ipsum pro nobis, ut redimeret nos ab om-
 ni iniquitate, & purificaret sibi ipsi popu-
 lum eximium, sectatorem bonorum ope-
 rum. Haec loquere, & hortare, & argue, cum
 omni mandandi studio, nemo te despi-
 ciat. Admoneto illos, ut principatibus,
 ac potestatibus subditi sint, ut magistra-
 tibus pareant, ut ad omne opus bonum
 sint parati, ne de quoquam maledicant, ne
 sint pugnaces, sed humani, oem exhiben-
 tes mansuetudinem erga omnes homi-
 nes. Nam eramus quondam & nos stulti,
 inobedientes, errantes, seruientes desyde-
 rijs, & uoluptatibus uarijs, in malitia &
 inuidia degentes, odiosi, inuicem odio pfe-
 quentes. At postquam bonitas, & erga hoies
 amor apparuit, saluatoris nostri dei, non
 ex operibus quae sunt in iustitia, quae fa-
 ciebamus nos, sed secundum suam miseri-
 cordiam saluos nos fecit, per lauacrum rege-
 nationis, & renouationis spiritus san-
 cti, quae effudit in nos abunde, per Iesum
 Christum saluatorem nostrum, ut iustificati il-
 lius gratia, haeredes efficeremur iuxta spe-
 uitae aeternae. Indubitatus sermo. De his
 uolo ut confirmes quo solliciti sint, ut bo-
 nis operibus praesint qui crediderunt deo.
 Haec enim sunt honesta & utilia homini-
 bus. Stultas autem questionum, & genealo-
 gias, & contentiones, & pugnas legales omit-
 te. Sunt enim inutiles & uanae. Factiosum
 hominem

III

ἀνθρωπορ μετα μίαν Ἐδουτέραν νοθεσί-
 αμ παρατοῦ, εἰδὼς ὅτι θξέσαπαι, τοιοῦ-
 τῶ, καὶ ἀμαρτάνα ὦρ ἀντατάκριτῶ.
 Οἶαμ πέμψω ἀρετμὰρ πρὸς σε ἢ τυχικόμ.
 σπουδάσομ ἔλθεῖν πρὸς με εἰς νικόπολιμ,
 ἐκὲ γὰρ κέκρικα παραχεμάσαι. ζῶντ
 τὸν νομικόμ Ἐ ἀπολλῶ σπουδέως πρόπεμ-
 ψαμ, ἵνα μηδερ ἀνρτὶς λείψη, μανθανέτωσαν
 δὲ Ἐ οἱ ἡμέτεροι, καλῶν ἔργων προίσαοῦ
 εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ ὄσιμ ἄ-
 καρποί. ἀσάξονταί σε δι' μετ' ἐμοῦ πάν-
 τες, ἀσάσαι τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς, ὧν πί-
 σε. ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν, ἀμῶν.

hominem post unam & alteram admo-
 nitionem fugæ, sciens euersum esse, qui
 eiusmodi est, & peccat per se damnatus.
 Cum autem misero Arteman ad te, aut
 Tychicum, da operam, ut uenias ad me
 Nicopolim, nam illic decreui hybernare.
 Zenam legisperitū, & Apollo, studiose
 deducito, ne quid illis desit. Discant aut
 & nostri, bonis operibus præesse, ad ne-
 cessarios usus, ut non sint infrugiferi. Sa-
 lutant te, qui mecum sunt omnes. Salu-
 ta eos, qui diligunt nos in fide. Gratia
 cum omnibus uobis. Amen.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

ΤΑΥΤΗΝ ἐπιστέλλει ἀπὸ ῥώμης, ἢ δὲ πρόσφασις ἐστὶ ἐπιστολῆς αὐτῆ. ὀνήσιμῶ ὁ οἰκέ-
 τῆς Φιλήμονῶ ἐφυγε, καὶ ἀπελθὼν πρὸς τὸν ἀπόστολον, κατήχηθη παρ' αὐτοῦ, καὶ
 γέγονε αὐτῶ χησίμῶ εἰς δῖακονίαν, περὶ τούτου τοίνυν γράφει Φιλήμονι, παρα-
 τίθεμεν αὐτῶ τὸν ὀνήσιμον, ἵνα προσέχη αὐτῶ γνησίως, Ἐ μηκέτι ἔχη αὐτῶ ὡς
 δούλον, ἀλλ' ὡς ἀδελφόν, προετρέψατο δὲ αὐτὸν καὶ ξενίαν αὐτῶ ἐπιμάσαι, ἵνα εἰρ' ἔλθῃ εὐρη πῶν
 μείνη, καὶ οὕτως πλεοῖ πλὴν ἐπιστολῶν.

P HILEMONI familiares litteras facit pro Onesimo seruo eius, scribens
 ei ab urbe Roma de carcere per superscriptum Onesimum.

ARGUMENTVM

ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ.

ΠΑΥΛΟΣ Δέσμιος ΧΡΙΣΤΟΥ
 ΙΗΣΟΥ, καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελ-
 φός, Φιλήμονι τῶ ἀγαπῆ
 τῶ Ἐ σωσθῶ ἡμῶν, καὶ
 ἀπ' οἴα τῆ ἀγαπῆ, Ἐ ἀρ-
 χίππῶ τῶ συναϊώτῃ ἡμῶν, καὶ τῆ κατ'
 ἴκον σε

AD PHILEMONEM EPI-
 STOLA PAULI.

P Aulus uinctus Christi Iesu
 & Timotheus frater, Phile-
 moni dilecto & collega no-
 stro, & Apphia dilectæ, &
 Archippo commilitoni nostro, & qua
 domi

δικον σου ἐκκλησίᾳ. χάρις ὑμῖν ἔειρήνη
 ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου ἸΗΣΟΥ
 ΧΡΙΣΤΟΥ. Εὐχαριστῶ θεῷ πατρί μου πάντοτε
 μνήσασθαι σου ποιούμενος ἐπὶ πάντων προσευχῶν
 μου, ἀκούων σε πλὴν ἀγάπῃ καὶ τῆς πίστεως ἣν
 ἔχῃς πρὸς τὸν κύριον ἸΗΣΟΥΝ, καὶ εἰς πάν-
 τας τοὺς ἁγίους, ὅπως ἡ κοινωνία τῶν πίστε-
 ων σου ἐνεργῆς γένῃ ἐπιγνώσει πάντος
 ἀγαθῶν τῶν ἐν ὑμῖν εἰς ΧΡΙΣΤΟΝ ἸΗΣΟΥΝ.
 χάρις γὰρ ἔχομεν πολλὴν καὶ παράκλη-
 σιν ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ σου, ὅτι τὰ ἀπλάγχθνα τῶν
 ἁγίων ἀμαρτιῶν διὰ σοῦ ἀδελφέ, διὸ
 πολλῶν ἐν ΧΡΙΣΤῳ παρρησίᾳ ἔχωμεν ἐπι-
 τάσσει σοι, τὸ ἀνήκον, διὰ πλὴν ἀγάπῃ
 μᾶλλον παρακαλῶ, τοιοῦτος ὢν, ὡς πάν-
 λος πρεσβύτης, ναὶ δὲ καὶ δέσμιος ἸΗΣΟΥ
 ΧΡΙΣΤΟΥ. παρακαλῶ σε περὶ τῆς ἐμοῦ τέκνης
 ὅν ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσμοῖς μου, ὀνήσιμον
 τὸν ποτέ σοι ἄχρηστον, ναὶ ἢ σοὶ καὶ ἐμοὶ ἔυ-
 χρηστον, ὅν ἀνέπεμψα, σὺ δὲ αὐτὸν τῷ ἐπί-
 τῳ ἐμῷ ἀπλάγχθνα προσλαβῶν, ὅν ἐγὼ ἐ-
 βουλόμην πρὸς ἐμαυτὸν κατέχην, ἵνα ὑ-
 πέρ σε διακονῆμι ἐν τοῖς δεσμοῖς τῆς ἐνα-
 γελίου, χωρὶς δὲ τῆς γνώμης, οὐδὲρ ἠθέ-
 λησα ποιῆσαι, ἵνα μὴ ὡς κατὰ ἀνάγκην τὸ
 ἀσθὲν σου ἦ, ἀλλὰ κατὰ ἐκούσιον, τάχα γὰρ
 διὰ τὸ ἔχωρίσθαι πρὸς ὄραμα, ἵνα αἰώνιον ἀ-
 πέχης, οὐκέτι ὡς δούλον, ἀλλ' ὑπὲρ δού-
 λον, ἀδελφὸν ἀγαπητὸν, μάλιστα ἐμοί, πό-
 σος δὲ μᾶλλον σοὶ καὶ ἐν σαρκί, ὅτι ἐν κυρίῳ
 ἐσὼν ἐμὲ ἔχεις κοινωνὸν προσλαβῶν αὐ-
 τὸν ὡς ἐμὲ. εἰδέτι ἠδίκησέ σε, ἢ ὀφείλῃ, τοῦ-
 το ἐμοὶ ἐλλόγη, ἐγὼ πάντως ἔγραψα τῇ
 ἐμῇ χερί. ἐγὼ ἀποτίσω, ἵνα μὴ λέγω σοι,
 ὅτι καὶ σεαυτὸν μοι προσοφείλεις, ναὶ
 ἀδελφέ. ἐγὼ σου ὀμαίμην ἐν κυρίῳ,
 ἀμάταυσόν μου τὰ ἀπλάγχθνα ἐν
 κυρίῳ, πεποιθὼς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγραψα
 ἡ σοι. εἰδὼς, ὅτι καὶ ὑπὲρ ὃ λέγω ποιή-
 σεις.

domi tuæ est, congregationi. Gratia vo-
 bis & pax, a deo patre nostro & dño Ie-
 su Christo. Gratias ago deo meo semp-
 mētione tui faciēs in orationibus meis,
 audiens tuam charitatē & fidem, quam
 habes erga dñm Iesum, & erga oēs san-
 ctos, ut cōmunicatio fidei tuæ, efficax fi-
 at, in agnitione omnis boni, quod est in
 vobis, erga Christū Iesum. Gaudiū em̄
 habemus multū, & consolationē in di-
 lectione tua, quod viscera sanctorū refo-
 cillata sunt in te frater. Quapropter quib-
 uis multā in Christo fiduciā habeā in-
 iungendū tibi, id quod ad rem pertinet,
 tamen propter charitatē potius rogo,
 cum talis sim. nēpe Paulus senex, nunc
 autē etiā uinctus Iesu Christi. Rogo au-
 tem pro filio meo, quē genui in uinculis
 meis Onesimo, quondā tibi inutili, nūc
 uero tibi & mihi perutili, quē remisi, tu
 autem eum, hoc est viscera mea suscipe,
 quē ego cupiebā apud me retinere, ut p-
 te ministraret mihi in uinculis euāgelij,
 sed absq; tua sententia nihil uolui face-
 re, ne uelut ex necessitate bonum tuum
 esset, sed spontaneum. Nam ppter ea for-
 sitan secessit ad tempus, ut aeternum re-
 ciperes, nō iam ut seruum, sed plusq; ser-
 uum, nēpe fratrem dilectum, maxime mi-
 hi, quanto autē magis tibi, & in carne, &
 in dño. Si igitur me habes confortē, su-
 scipe illum ad te, tanq; me. Quod si quid le-
 sit te, aut debet, hoc mihi imputato. Ego
 Paulus scripsi mea manu. Ego perfoluā
 ut ne dicā quod etiā te ipsum mihi insu-
 per debes, etiam frater. Ego te fruar in
 dño. Refocilla mea viscera in domino.
 Confusus de obedientia tua scripsi tibi.
 sciens, quod etiā ultra quib; dico facturus
 m sis

σα, ἅμα ἢ καὶ ἐτοιμαζέ μοι ξενία. ἐλπίζω
 ῥ, ὅτι καὶ διὰ τῶν προσευχῶν ὑμῶν χαρι-
 σθῆσομαι ὑμῖν. Ἀσάρεται σε ἰσαφράδ
 σσαι χμαίλωτός μου ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ.
 μάρκος, ἀρίσταρχος, δημάς, λουκάς, οἱ συ-
 νεργοί μου. Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ
 ΧΡΙΣΤΟΥ μετὰ τῷ πνεύματος ὑμῶν. Ἀμήν

sis. Simul autem etiam prepara mihi ho-
 spitium, spero enim, quod per orationes
 uestras, donabor uobis. Salutat te Epa-
 phras concaptiuus meus in Christo Ie-
 su, Marcus, Aristarchus, Demas, Lucas,
 adiutores mei. Gratia domini nostri Ie-
 su Christi, sit cum spiritu uestro. Amen.

Materia *ad* *Hebræos* *ep̄t̄s.*
 ἸΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

ΑΥΤΗΝ ἐπισέλλει ἀπὸ Ἰταλίας, ἢ δὲ πρόσφατος φηὶ ἐπισολῆς ἀντὶ. ἐπεὶ δὲ οἱ
 Ἰουδαῖοι ἐρίσαντο τῷ νόμῳ καὶ ταῖς σκιαῖς, διατοῦτο ὁ ἀπόστολος παῦλος δι-
 δάσκαλος ἐδυνῶ γενόμενος, καὶ εἰς τὰ ἔθνη ἀποσταλῆς, κηρύττει τὸ εὐαγγέλιον,
 γράφας τὴν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι, γράφει λοιπὸν καὶ τοῖς ἐκ περιτομῆς πισύσασιν
 ἑβραίοις, ἀποδείκνυ τὰν τῶν ἐπισολῶν περὶ τῷ ΧΡΙΣΤΩ παρουσίᾳ, καὶ τῷ πεπαῦσθαι πᾶν
 σκιάμ τῷ νόμου, καὶ πρῶτον μὲν ἀποδείκνυσιν τοὺς προφήτας ἀπεσάλλει, ἵνα περὶ τῷ σωτῆρος
 ἀπεγγείλωσι, καὶ μετὰ τοὺς, αὐτὸς ἔλθῃ, δούλος τὴν προφήτας, καὶ κηρύττει τὸν αὐτὸν
 παρουσίᾳ, αὐτὸν δὲ τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ ἡὸν εἶναι θεῶν, δι' οὗ τὰ πάντα γέγονεν, καὶ ὅτι τὸν ἡὸν τῷ θεῶ
 ἔδει ἀνθρώπων γενέσθαι, ἵνα διὰ τῷ σώματος αὐτῷ θυσίας καὶ ἀρετῆς τὸν θάνατον, οὗ δὲ δ' αἵματος μό-
 χου, ἢ θάλασσου, ἀλλὰ δι' αἵματος ΧΡΙΣΤΟΥ ἐσεῖς τὴν σωτηρίαν τοῖς ἀνθρώποις, ἀποδείκνυσιν ὅτι
 ὁ νόμος οὐδένα ἐτελείωσεν, ἀλλὰ σκιάμ εἶχεν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, καὶ οὐ κατέπαυσεν ὁ λαός,
 ἀλλὰ κοινὴ πᾶσι ἡμῖν ὑπολείπεται ἢ ἡμέρα τὴν καταπαύσεως, πάλιν ἢ ἀποδείκνυσιν, ὅτι ἡ ἴερας
 χικὴ λειτουργία, μετετέθη ἀπὸ Ἀραβῶν εἰς τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ, οὗ τύπος ἢ ὁ μελχισηδέκ, οὗ δὲ ἐκ τῶ
 λευί, πῖσα τὴν δ' ἐδικαιώσθαι τοὺς πατέρας σκμαίνει, καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου, εἶτα πάλιν εἰς τὰ ἔθνη
 προξενεψάμενος αὐτοὺς, καὶ ἀποδείξας αὐτῶν πᾶν διὰ ΧΡΙΣΤΟΝ ὑπομονῶν, ὅτι πῖσα τὴν
 τύπος πρεσβυτέρους, τελοῦσι πᾶν ἐπισολῶν.

ARGUMENTVM

IN primis dicendū est, cur apostolus Paulus in hac epistola scriben-
 da non seruauerit morem suum, ut uel uocabulum nominis sui, uel
 ordinis describeret dignitatem. Hæc causa est, quæ ad eos scribens, qui
 ex circumcisione crediderant, quasi gentiū apostolus, & nō hebreo-
 rum, sciens quoque eorum superbiam, suamque humilitatem, ipse demōstrans me-
 ritum officij sui, noluit anteferre. Nam simili modo etiam Iohannes apostolus
 propter humilitatē, in epistola sua nomen suū eadem ratione nō prætulit. Hæc
 ergo epistolam fertur apostolus ad Hebræos conscriptā hæbraica lingua misisse
 cuius sensum & ordinem retinens Lucas euangelista post excessum beati apo-
 stoli Pauli Græco sermone composuit.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΕΠΙ/
ΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ

Ο ΛΙΜΕΡΩΣ καὶ πολυ-
πρόσωπε πάλαι ὁ θεὸς λα-
λήσας τοῖς πατέρασιν ἐν
τοῖς προφήταις, ἐπέσχάτ
ωρ τῶν ἡμερῶν τούτων. ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν
ἡῶ, ὅρ ἔθηκε κληρονόμον πάντων. δι' οὗ
καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν, ὅς ὡν ἅπαν /
γασμα φιλ δόξης καὶ χαρακτῆρ φιλ ὑπο-
στάσεως αὐτοῦ. φέρωρ τὰ πάντα τῶ
ξήματι φιλ δυνάμεωσ αὐτοῦ. δι' ἐαυτοῦ
καθαρισμὸν ποιησάμενος τῶν ἁμαρτιῶν
ἡμῶν, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ φιλ μεγαλοσύνησ
ἐν ὑψηλοῖς. τοσούτω κρείττωρ γενόμενος
τῶν ἀγγέλων, ὕψω διαφορώτερον παρ' αὐ /
τούσ κληρονόμηκεν ὄνομα. τίνοι γὰρ
εἶπεν ποτὲ τῶν ἀγγέλων. ἡὸσ μου εἰ σὺ
ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε; καὶ πάλιν.
ἐγὼ ἔσομαι αὐτῶ εἰσ πατέρα, καὶ αὐτὸσ
ἔσει μοι εἰσ ἡὸρ. ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγη
τὸν πρωτότοκον εἰσ πλὴν οἰκουμένην, λέ-
γα. καὶ προσκυνήσάτωσαν αὐτῶ πάντες
ἄγγελοι θεοῦ. καὶ πρόσ μὲν τοὺσ ἀγ-
γέλους λέγα, ὁ ποιῶν τοὺσ ἀγγέλους αὐ-
τοῦ πνέματα, καὶ τοὺσ λειτουργοὺσ αὐ /
τῶ πρὸσ φλόγα. πρόσ ἡ τὸν ἡὸρ, ὁ θρόνος σὺ
ὁ θεὸσ εἰσ τὸν αἰῶνα ἔ αιῶνος, ῥάβδος ἐνδύτη
τοσ ῥάβδος τῆ βασιλείασ σὺ, ἠγάπησας δι /
καιοσύνην, καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν, διὰ τῶ ἔχθι
σένσε ὁ θεὸσ ὁ θεὸσ σὺ ἔλαιον ἁσθαλλιάσεωσ πα-
τρὸσ τούσ μετόχουσ σὺ. καὶ σὺ κατ' ἀρχὰσ κῦριε
πλὴν γλῶ

BEATI APOSTOLI PAULI
EPISTOLA AD
HEBRAEOS.

Eus olim multiphariā mul-
tisq; modis, locutus patri-
bus in prophetis, extremis
diebus hisce, locutus est no-
bis in filio, quem constituit hæredem
omnium, per quem etiam sæcula con-
didit, qui cum sit splendor gloriæ, & ex-
pressa imago substantiæ illius, portetq;
omnia uerbo potentiæ suæ, per semet-
ipsum purificatione facta peccatorū no-
strorum, confedit in dextra maiestatis,
in excelsis, tanto præstantior factus an-
gelis, quanto excellentius præ illis for-
titus est nomen. Nam cui dixit un-
quam angelorum. Filius meus es tu,
ego hodie genuite? Ac rursus. Ego
ero ei loco patris, & ille erit mihi loco
filij. Rursus autem cum inducit pri-
mogenitum in orbem terrarum, dicit.
Et adorabunt eum omnes angeli dei.
Et ad angelos quidē dicit. Qui creat an-
gelos suos spūs. & ministros suos ignis
flammam. Ad filium autē, thronus tuus
ipse deus in sæculum sæculi, uirga recti-
tudinis, uirga regni tui, dilexisti iusti-
ciam & odisti iniquitatē, ppter ea unxit
te deus deus tuus oleo exultatiōis, ultra
confortes tuos, & tu in initio domine
m 2 terræ

πλὴγῶν θεμελίωσας, καὶ ἔργα ἧῶν χειρῶν σου εἰσὶν οἱ οὐρανοί, αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις, καὶ πάντα ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται, καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἐλίξῃς αὐτούς, καὶ ἀλλαγῆσονται, σὺ δὲ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσι.

πρὸς τίνα δὲ ἧῶν ἀγγέλων εἰρηκέν ποτε. κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον ἧῶν ποδῶν σου, οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα; ἰς διακονίαν ἀπεστέλλόμενα, διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν; διὰ τοῦτο δὲ περισσοτέρως ἡμᾶς προσέχευτοῖς ἀκουοῦσιν, μή ποτε παραρξῶμεν. εἰ γὰρ ὁ δὲ ἀγγέλων λαλῆδεις λόγος ἐγένετο βέβαιος, καὶ πᾶσα παραφάσις καὶ παρακοή ἔλαβεν ἕμιδικον μισοποδοσίαν, ὡς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα, τληκῆς ἀμελήσαντες σωτηρίας, ἥτις ἀρχὴν λαβοῦσα λαλῆσαι διὰ τοῦ κυρίου, ὑπὸ ἧῶν ἀκουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη. σωπευμαστρωῦτος ἔθεοῦ σημεῖοις τε καὶ τέρασι, ἐποικίλαις δὴλάμεσι, καὶ πνεύματι ἁγίου μερισμοῖς, κατὰ πλὴν αὐτοῦ δέλκισμ. οὐ γὰρ ἀγγέλοις ὑπέταξε πλὴν οἰκουμένῳ πλὴν μέλλουσαμ περιῆς λαλοῦμεν. διημαρτύρατο δὲ ποντισλέγωμ, τί ἐσὶν ἀνδρωπος ὅτι μιμησκή αὐτοῦ, ἢ ἦος ἀνδρώπου ὅτι ἐπισκέπη αὐτόμ. ἠλάτῳσασ αὐτόμ βραχύτι παρ ἀγγέλουσ, δόξη, καὶ τιμῆ ἐσεφάνωσας αὐτόμ, καὶ κατέσπασας αὐτόμ ἐπὶ τὰ ἔργα ἧῶν χειρῶν σου. πάντα ὑπέταξασ ὑποκάτω ἧῶν ποδῶν αὐτοῦ. ἐν γὰρ τῷ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάματα, οὐδὲμ ἀφῆκεμ αὐτῷ ἀρνηπότηκτομ. καὶ δὲ οὐπω ὄρωμεν αὐτῷ τὰ πάματα ὑποτεῖαγμένα, τὸν δὲ βραχύτι παρ ἀγγέλων ἠλατῳμένον ἐλέπμεν ΙΗΣΟΥΝ διὰ τὸ

terræ fundamenta iecisti, & opera manuum tuarum sunt cœli, ipsi peribunt, tu autem permanes, & omnes ut uestimentum ueterascent, & uelut amictum circumuolues eos, & mutabuntur, tu autem idem es, & anni tui non deficient. Ad quem autem angelorum dixit unquam? Sede a dextris meis, donec posuero inimicos tuos, scabellum pedum tuorum. Nonne omnes sunt ad ministratoriū spiritus, qui in ministeriis emittuntur, propter eos, qui habentes erunt salutis? Propterea oportet nos uehementius attendere, ijs quæ dicta sunt nobis, ne quando perfluamus. Etenim si is, qui per angelos dictus fuerat sermo, fuit firmus, & omnis transgressio, & inobedientia, iustam premiti retributionem accepit, quomodo nos effugiemus, si tantam neglexerimus salutem, quæ cum primum enarrari cœperit per ipsum dominum, ab ijs, qui audierant, in nos confirmata fuit, attestante deo, & signis, & prodigijs, & uarijs uirtutibus, & spiritus sancti distributionibus, iuxta suam ipsius uoluntatem. Non enim angelis subiecit orbem terræ futurum, de quo loquimur. Testatus est autem alicubi quidam dicens. Quid est homo, quod memor es eius, aut filius hominis, quod inuisis illum? Fecisti eum paululo inferiorem angelis, gloria & honore coronasti eum. Omnia subiecisti sub pedibus eius. In hoc enim quod ei subiecit omnia, nihil omisit, illi non subiectum. At nondum uidemus illi omnia esse subiecta. Eum uero qui pusillum quiddam diminutus fuerat infra angelos, cernimus Iesum, propter

διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου . δόξῃ καὶ
τιμῇ ἐσεφανωμίσθη , ὅπως χάριτι θεοῦ
ὑπὲρ πάντων γέυσται θανάτου . ἔπρεπε
ἑαυτῷ δι' ὅμ' τὰ πάντα , καὶ δι' ἰού τὰ πάντα
πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀσάομινα , τὸν ἀρχὴν
γὰρ τῆ σωτηρίας αὐτῶν , διὰ παθημάτων
τελευτῶσαι . οἱ δ' ἀσάζων καὶ οἱ ἀσάζόμενοι ἐξ
ἐνός πάντες . δι' ἧμ' αἰτία μ' οὐκ ἐπαίχωνται
ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν , λέγωμ .
ἀπαγγεῶν τὸ ὄμομα σου τοῖς ἀδελφοῖς
μου , ἧ μὲν ἐκκλησίας ὑμνήσωσε . καὶ
πάλιν , ἐγὼ ἔσομαι πεποιθὼς ἐπ' αὐτῷ .
καὶ πάλιν . ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἅ μοι
ἔδωκεν ὁ θεός . ἐπει οὖν τὰ παιδία κε-
κοιμήθησαν σαρκὸς καὶ αἵματός , καὶ ἀν-
τὸς παρακλητικῶς μετέχε τῶν αὐτῶν , ἵνα
διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ κρᾶτ'
ἔχορτα τοῦ θανάτου , τούτεσι τὸν διά-
βολον , καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους ὅσοι φό-
βου θανάτου διαπαρτὸς τοῦ ζῆν ἔμο-
χοι ἦσαν δουλείας . οὐ γὰρ θήπου ἀγ-
γέλων ἐπιλαμβάνεται , ἀλλὰ πνεύματος
ἀεραῦ ἐπιλαμβάνεται . ὅθεν ἄφαλεν κα-
τὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι , ἵνα
ἐλεῖμων γένηται καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς
πρὸς τὸν θεόν , εἰς τὸ ἰλάσκεσθαι τὰς
ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ . ἧ ὡ γὰρ πέπορθεμ
αὐτὸς πεφραδεῖς , δάματα τοῖς πεφραζομέ-
νοισι βοκλῆσαι . ὅθεν ἀδελφοὶ ἅγιοι , κλη-
σεως ἐπουρανίου μέτοχοι , κατανοήσατε
τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα φησὶ ὁμολογί-
σασθαι ΧΡΙΣΤΟΝ ΙΗΣΟΥΝ , πιστὸν ὅμι-
τα τῷ ποιήσαντι αὐτὸν , ὡς καὶ μουσῆς
ἦν ὅλων τῷ οἴκῳ αὐτοῦ . πλείορος γὰρ
δόξῃς οὗτος παρὰ μουσῆν ἠξίωται . καθ'
ὅσον πλείομα τιμῶν ἔχε τοῦ οἴκου ὁ κατα-
σκευάσας αὐτὸν . πᾶς γὰρ οἴκος κατα-
σκευάζεται ὑπότινος , ὃ ἧ τὰ πάντα κατασκευ-
άσας , καὶ καὶ μουσῆς ἦν πιστὸς ἦν ὅλων τῷ
οἴκῳ αὐτοῦ

propter cruciatus mortis , gloria & ho-
nore coronatum , ut per gratiam dei pro
omnibus gustaret mortem . Decebat
enim eum propter quem sunt omnia , &
per quem sunt omnia , ut multis filiis in
gloriam adductis , principem salutis
illorum per afflictiones perfectum red-
deret . quandoquidē & qui sanctificat , &
qui sanctificantur , ex uno sunt omnes .
Quam ob causam non erubescit fratres
illos uocare , dicens . Annunciabo no-
men tuum fratribus meis , in medio ec-
clesiæ laudabo te . Et rursus . Ego ero
fidens in illo . Et iterum . Ecce ego & pue-
ri quos mihi dedit deus . Posteaq; igitur
pueri commercium habent cum carne & san-
guine , & ipse similiter particeps factus
est eorundem , ut per mortem aboleret
eum qui mortis haberet imperium , hoc
est diabolū , & liberos redderet eos , qui-
cumq; metu mortis per oēm uitam ob-
noxii erant seruituti . Non enim sane usq;
angelos assumit , sed semē Abrahæ assu-
mit . Vnde debuit per oīa fratribus simi-
lis reddi , ut misericors esset & fidelis pō-
tifex , in his quæ apud deū forent agen-
da , ad expiandum peccata populi . Nam
ex hoc quod ipsi contigit tentatum esse ,
potest & ijs qui tentantur succurrere .
Vnde fratres sancti . uocationis cœlestis
participes , cōsyderate ap̄līm & pōtificē cō-
fessionis uostræ Iesū Christū , qd' fidelis
fit ei qui se cōstituit , quēadmodū & Mo-
ses in tota domo sua . Tāto nāq; maiore
gl̄a q̄ Moses hic dignus est habit⁹ q̄to
maiorē habet honorē , q' cōstruxit domū
q̄ ipsa dom⁹ . Ois em dom⁹ cōstruit ab
aliquo . Porro q' cōdit oīa , de⁹ est . Et Mo-
ses quidē fidelis fuit in tota domo illius

III

οἰκω αὐτοῦ. ὡς δεράωμ, εἰς μαρτύριον
 τῆς λαληθοσυμλύνω. ΧΡΙΣΤΟΣ δὲ ὡς ἦος
 ἐπὶ τὸν οἰκὸν αὐτοῦ, ὃν ὁ οἰκὸς, ἐσμὸν ἡ-
 μῶν, ἐάμπερ πλὴν παρρησίαν, καὶ τὸ κἀν /
 χημα φιλίᾳ ἐλπίδος, μέχρι τέλους βεβαίαν
 καταχῶμεν. διὸ καθὼς λέγει τὸ πνεῦμα
 τὸ ἅγιον, σήμερον ἐὰν φιλίᾳ φωνῆς αὐτοῦ
 ἀκούσητε, μὴ σκληρώκητε τὰς καρδίας ὑ-
 μῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ, κατὰ πλὴν
 ἡμέραν τῆς πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτε ἐπέ-
 ρασάν με οἱ πατέρες ὑμῶν, ἐδοκίμασάν
 με, καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου, τεσσαράκοντα
 ἔτη. διὸ προσώχθισα τῇ γενεᾷ ἐκείνῃ, καὶ
 ἔιωρον, αἰεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ, αὐτοὶ δὲ
 οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδοὺς μου, ὡς ὡμοσα
 ἐν τῇ ὁρῆ μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς πλὴν κα-
 τὰ πᾶσαν μου. βλέπετε ἀδελφοί, μὴ
 ποτε εἶσαι ἔμ τινι ὑμῶν καρδίᾳ πονηρῆ ἢ /
 πιστῆ, ἐν τῷ ἀποσῆναι ἀπὸ θεοῦ ζώντος,
 ἀλλὰ πρὸς ἀκαλίπτε αὐτοὺς καθέκαστην ἡμέραν
 ἄχρις ὅτου τὸ σήμερον καλῆται, ἵνα μὴ σκλη-
 ρωθῆ τις ἐξ ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, μέ-
 τοχοὶ γὰρ θεοῦ ἀμεν τὸ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἐάν τις τῆ
 ἀρχὴν τῆς ὑπαστάσεως, μέχρι τέλους βεβαίαν
 καταχῶμεν, ἐν τῷ λέγειν, σήμερον ἐὰν τῆ
 φωνῆς μου ἀκούσητε, μὴ σκληρώκητε τὰς
 καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ.
 Τινὲς δὲ ἀκούσαντες πρὸς ἐπίκρανον, ἀλλ' οὐκ
 πάντες οἱ θῆλοῦτες θῆσαι γύψου διὰ μου-
 σέως. τίσι δὲ προσώχθισε τεσσα-
 ράκοντα ἔτη; οὐχὶ τοῖς ἁμαρτήσασιν
 ὡς τὰ κῶλα ἔπεισε ἐν τῇ ἐρήμῳ; τί-
 σι δὲ ὡμοσε μὴ εἰσελεύσονται εἰς πλὴν
 κατὰ πᾶσαν αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἀπειθή-
 σασιν; καὶ λέγωμεν ὅτι οὐκ ἠδυνή-
 θησαν εἰσελθεῖν εἰς τὴν γῆν.

φοβηθῶμεν οὐκ ἔμποτε καταλα-
 πομῆν ἐπαγγελίας εἰσελθεῖν εἰς πλὴν
 κατὰ πᾶσαν αὐτοῦ, διὸ καὶ τισὶ ὑμῶν
 ἔσερκέμαι,

ueluti minister, in testimonium eorum
 quæ post dicenda erant. At Christus
 tanquam filius administravit domum
 suam, cuius domus sumus nos, si fiduci-
 am, & gloriationem spei, ad finem usq;
 firmam tenuerimus. Quapropter sicut
 dicit spiritus ille sanctus, hodie si uo-
 cem eius audieritis, ne obduretis corda
 uestra, sicut in exacerbatione, in die ten-
 tationis in deserto, ubi tentauerunt me
 patres uestri, probauerunt me, & uide-
 runt opera mea, quadraginta annis.
 Quapropter infensus eram generationi
 illi, & dicebam, semper errant corde, ipsi
 uero non cognouerunt uias meas, sicut
 iuravi in ira mea, si ingressuri sunt in re-
 quietem meam. Videte fratres, ne quan-
 do sit in ullo uestrum cor prauum in-
 credulitatis, ut desciscat a deo uiuente,
 sed exhortemini uos inuicem quoti-
 die, quo ad appellatur dies hodiernus,
 ne quis ex uobis induretur seductione
 peccati Christi participes facti sumus,
 si sane initium substantiæ, usq; ad finem
 firmum tenuerimus, in hoc quod dici-
 tur, hodie si uocem meam audieritis, ne ob-
 duretis corda uestra, sicut in exacerba-
 tione. Nam quidam cum audissent, ex-
 acerbauerunt, at non omnes qui profes-
 sti fuerant ex Aegypto per Moysen.
 Quibus autem infensus fuit quadragin-
 ta annis? Nonne ijs qui peccauerant?
 quorum membra conciderunt in deser-
 to? Quibus autem iurauit, non ingres-
 sos in quietem suam, nisi ijs, qui non obe-
 dierant. Et uidemus, quod non potuerint
 ingredi propter incredulitatem. Metua-
 mus igitur, ne quæ derelicta promissione, intro-
 eundi in quietem eius, uideat aliquis ex uobis
 fuisse

III

ἔσθηκέναι. καὶ γὰρ ἐσθλὸν εὐαγγελισμὸν
 μοι καθάπερ κακῆροι, ἀλλ' οὐκ ὠφέλησεν
 ὁ λόγος φιλῶν ἀκοῆς ἐκείνου, μὴ συγκρα-
 τήσας τῆ πίστι τῶν ἀκούσασιν, ἐστραχόμε-
 να γὰρ εἰς πλὴν κατάπαυσιν οἱ πιστεύσαν-
 τες, καθὼς εἶρηκεν, ὡς ὠμοσα ἐν τῇ ὀργῇ
 μου, εἰ ἐσελεύσονται εἰς πλὴν κατάπαυ-
 σίν μου, καὶ τοὶ τῶν ἔργων ἀπὸ κατα-
 βολῆς κόσμου γεννηθέντων, εἶρηκε γὰρ πρὸ
 περὶ φιλῶν ἐσθόμης οὕτως. καὶ κατέπαυ-
 σεν ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐσθόμῃ ἀπὸ
 πάντων ἔργων αὐτοῦ. καὶ ἐν τούτῳ
 πάλιν, ἐσελεύσονται εἰς πλὴν κατάπαυ-
 σίν μου. ἔπει οὖν ἀπολείπεται τι-
 μασι εἰσελθεῖν εἰς αὐτῶν, καὶ οἱ πρότερον
 ἐναγγελισθέντες οὐκ εἰσῆλθον διὰ πείθειαν,
 πάλιν τιμὰ ὄριζα ἡμέραν, σήμερον
 ἐν Δαβὶδ λέγωμ, μετὰ τοσοῦτον χρόνον
 καθὼς εἶρηται. σήμερον ἴαμ φιλῶν φω-
 ρῆσ αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρώσθε
 τὰς καρδίας ὑμῶν, εἰ γὰρ αὐτοῦ, ΙΗ-
 ΣΟΥΣ κατέπαυσεν, οὐκ ἂν περὶ ἄλλης ἐλά-
 λημετὰ τὰντα ἡμέρας. ἄρα ἀπολείπει-
 ται σαββατισμὸς τῶν λαῶν τῆ θεῶ. ὁ δ' εἰσελ-
 θὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτῆ, καὶ αὐτὸς κατέ-
 παυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῆ. ὡσπὺς ἐπὶ τῆ ἰδί-
 ῳ ὁ θεὸς. αὐτοῦ δ' ἄσω μὲν οὐμ εἰσελθεῖν εἰς
 ἐκείνῳ πλὴν κατάπαυσιν, ἵνα μὴ ἐν τῷ
 αὐτῷ τὸ ὑποδείγματι πείσῃ τὸ ἀσφθείας. ζῶν
 ὁ λόγος τῆ θεῶ, καὶ ἡμερῆς καὶ τομώτερος ὑπὲρ
 πᾶσαν μάχαιραν δίσκομον, καὶ δῖπκρούμει-
 ροσ ἄχρι μερισμῶ ψυχῆσ τε καὶ πνεύματ,
 ἀρμῶν τε καὶ μυελῶν καὶ κριτικὸς ἐν θυμῆσεων
 καὶ ἐν μοῖωμ καρδίας, ὅτι οὐκ ἔστι κτίσις ἀ-
 φανὴς ἐνώπιον αὐτῆ. πάντα ἡγυμὰ καὶ τετρα-
 χηλισμένα, τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῆ πρὸς ὃν
 ἡμῶν ὁ λόγος. ἔχοντες οὖν ἀρχιερεῖα μέγαν δι-
 εκληυθότα τοὺς οὐρανοὺς ΙΗΣΟΥΣ τὸ ἦν τῶ
 θεῶ, κρατῶμεν τὴν ἑομολογίαν. οὐ γὰρ ἔχομεν
 ἀρχιερεῖα

fuisse frustratus. Etenim nobis annūcia-
 tum est, quemadmodū & illis. At non
 profuit illis audisse sermonem, quod is
 non esset cum fide coniunctus, ijs qui
 audierant. Introimus enim in requiē-
 em, nos qui credidimus, quemadmo-
 dum dixit. Sicut iuravi in ira mea, si in-
 gressuri sint in requiē meā, quanquā ope-
 ribus a iactis mūdi fūdāmetis pfectis.
 Dixit em̄ quodā in loco de septimo die
 sic. Et requieuit deus die septimo ab oī-
 bus opib⁹ suis. Et in hoc rursū. Si intro-
 ibūt i requiē meā. Posteaquē igit̄ illud re-
 liquum est, aliquos introire in eā, & qui-
 bus prius annūciatū fuit, nō introierūt
 propter incredulitatē, rursūm quendam
 p̄finit diem, hodie, in David dicēs, post
 tantum temporis, quēadmodum dictū
 est. Hodie si uocē eius audieritis, ne ob-
 duretis corda uestra. Nā si cis Iesus re-
 quiē p̄stitisset, nequaquē de alio posthac
 die locutus fuisset. Itaque relinquitur sab-
 batismus p̄fō dei. Nā qui ingressus est
 in requiē illius, & ipse requieuit ab opī-
 bus suis, quēadmodum a suis deus. Stu-
 deamus igit̄ ingredi in illam requiē, ne
 quis eodē cōcidat incredulitatis exēplo.
 Viuis est em̄ sermo dei, & efficax, & pe-
 netrantior quouis gladio utrinquē incidē-
 te, ac pertingēs usquē ad diuisionē animæ
 simul ac spiritus, cōpagumquē & medulla-
 rum & discretor cogitationū & intentio-
 num cordis, & nō est ulla creatura, quæ
 non manifesta sit in conspectu illius.
 Sed omnia nuda, & resupinata oculis
 eius, ad quem nobis est sermo. Habē-
 tes igitur pontificem magnum qui pe-
 netrauit cœlos, Iesum filium dei, tenea-
 mus cōfessionem. Non enim habemus
 m 4 pontificē

ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπάθεισαι
ταῖς ἀδυναμίαις ἡμῶν, πεπρωμένον ἢ καί
τὰ πάντα, καὶ ὁμοίότητα χωρὶς ἁμαρτί-
ας, προσερχώμεθα ὁμοίως μετὰ παρρησίας τῶν
θεῶν ἐν χάριτι, ἵνα λάβωμεν ἔλεος καὶ
χάριμα ἔνσωμον εἰς ἔνκαιρον βοήθειαν.

Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ὅτι ἀνθρώπων λαμβαν-
ομένων ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται τὰ
πρὸς τὸν θεόν, ἵνα προσφέρῃ δῶρά τε Ἐπι-
στάσιας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν, μετῴπαθῃ δυνάμε-
νος τοῖς ἀγνοῦσι καὶ πλανωμένοις, ἐπεὶ Ἐ-
αυτὸς περικαταβάλλεται ἀδένεια, καὶ διὰ ταύτην
ὀφείλει, καθὼς περὶ τοῦ λαοῦ, ὅπως καὶ
περὶ ἑαυτοῦ προσφέρει ὑπὲρ ἁμαρτιῶν. Ἐ-
δοῦχ' ἑαυτοῦ τίς λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλ'
ἢ καλούμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπερ-
καὶ ἀαρῶν. Ὅπως καὶ ὁ Χριστὸς ὁδοῦχ'
ἑαυτοῦ ἐδόξασε γεννηθῆναι ἀρχιερέα, ἀλλ'
ὁ λαλήσας πρὸς αὐτὸν, ἦός μου εἰ σύ, ἐγὼ
σίμωρον γεγέννηκά σε, καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ
λέγει, σύ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα, κατὰ τὴν τά-
ξιν μελχισεδέκ, ὅς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρ-
κὸς αὐτοῦ, δέησας τε καὶ ἰκετησίας πρὸς τὸν
δυνάμενον σώζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου με-
τὰ κραυγῆς ἰχυρᾶς καὶ δακρύων προσε-
νήκας, καὶ εἰσακουθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβεί-
ας, καὶ παρ' αὐτὸν ἦός, ἔμαθεν ἀφ' αὐτοῦ ἔπαθε
τὴν ὑπακοὴν, καὶ τελευθεὶς ἐγένετο τοῖς
ὑπακούουσιν αὐτοῦ πᾶσι, ἅτις σωτη-
ρίας αἰωνίου, προσεαγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ
ἀρχιερεὺς, κατὰ τὴν τάξιν μελχισεδέκ.

περὶ οὗ πολλὸς ἡμῶν ὁ λόγος καὶ δυσε-
μνήθης λέγειν, ἐπεὶ ναθεοὶ γεγονάτε
ταῖς ἀκοαῖς, καὶ γὰρ ὀφείλοντες εἶναι δι-
δάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον, πάλιν χρεῖαν
ἔχετε τοῦ διδάσκειν ἡμᾶς τίνα τὰ σοιχεῖα
τῆς ἀρχῆς ἢ λόγιον τοῦ θεοῦ, καὶ γεγό-
νατε χρεῖαν ἔχοντες γάλακτος Ἐπι-
στασίας, πᾶς γὰρ ὁ μετέχων γάλακτος,
ἄπειρος

pontificem, qui non possit compati, in-
firmitatibus nostris, sed tentatum per
omnia, pro similitudine absq; peccato.
Accedamus igitur cum fiducia ad thro-
num gratiæ, ut consequamur misericor-
diam, & gratiam inueniamus, ad oportu-
nū auxiliū. Nā oīs sacerdos, q ex hoī-
bus assumit p hoibus constituit, in his
q apud deū agunt, ut offerat munera,
& uictimas, qui cōpati possit ignorantibus,
& errantibus, quandoquidem & ipse
circumdatus est infirmitate. Et pro-
pter hanc debet, quemadmodum pro
populo, ita & pro seipso immolare pro
peccatis. Nemo sibi ipsi usurpat hono-
rem, sed qui etiam uocatur a deo, quem
admodum & Aaron. Ita & Christus,
non semetipsum glorificauit, ut fieret
pōtifex, sed is qui dixerat illi. Filius mei
us es tu, ego hodie genui te. Sicut & ali-
bi dicit. Tu es sacerdos in æternū, secun-
dum ordinem Melchisedec, qui in die-
bus carnis suæ, cū & p̄cationes & suppli-
cations apud illū qui poterat ipsū saluū
a morte eripere, cū clamore ualido & la-
chrymis obtulisset, & exauditus esset p̄
reuerētia, tametsi filius erat, tñ didicit e-
his q passus est obedientiā, ac perfectu
redditus. oibus qui sibi obediūt, fuit ca-
sa salutis æternæ, cognominatus a deo
pōtifex secundū ordinationē Melchise-
dec, de quo nobis multa foret dicendi
eaq; difficilia explicatu, quandoquidem
segnes facti estis auribus. Etenim cur
debeat pro tēporis ratione doctore
esse, rursū opus habetis, ut doceam⁹ uos
q sint elementa in itij eloquioꝝ dei, factiq;
estis ἡ, quibus lacte sit opus & nō solido
cibo. Nam quisquis lactis est particeps
is rudis

ἄπυρος λόγου δικαιοσύνης, νήπιος γὰρ
 ἐστὶ. τελείων δὲ ἐστὶν ἢ σερεὰ τροφή,
 ἥντιν' ἀπὸ πλὴν ἔξιμ τὰ ἀσκήσια γεγυμνασ-
 μένα ἐχόντων, πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε
 καὶ κακοῦ. διὸ ἀφέντες τὸν ἄρχῆς τοῦ
 Χριστοῦ λόγον, ἐπὶ πλὴν τελαότηκτα φε-
 ρώμεθα, μὴ πάλιν διεμέλιον καταβαλλό-
 μνοι μετανοίας ἀπὸ μερῶν ἔργων, καὶ
 πίστεως ἐπὶ θεῷ, βαπτισμῶν, διδασκῆς, ἐπι-
 θέσεως τε χαρῶν, ἀνασασεώς τε νεκρῶν κρι-
 ματ' αἰωνίου, καὶ ἴστο ποιήσωμεν, ἐὰν περ ἐ-
 πιτέψῃς ὁ θεός, ἀδύνατον ἔστιν ἀπαξ φωτι-
 σθέντας, γευσάμενοις τε τὸ δωρεῶν φθί-
 ρανίου, καὶ μετόχους γεννηθέντας πνεύ-
 ματος ἁγίου, καὶ καλῶν γευσάμενοις θε-
 οῦ ἔργα, δωάμεν τε μέλλοντος αἰῶνος,
 καὶ παραπεσόμτας πάλιν, ἀνακαινίζε-
 εις ἠμετάνοια, ἀνασαυροῦντας ἑαυτοῖς
 τὸν ἦτον τοῦ θεοῦ, καὶ παραδιδυματίζο-
 τας ἡμῶν ἢ πιοῦσα τὸν ἑπ' αὐτῆς πολ-
 λάκις ἐρχόμενον ἕτερον καὶ τίκτουσα βο-
 τάνη ἕυθετον ἐκείνοις διδύσῃ γεωργῆτι,
 μεταλαμβάνει ἑυλογίας ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ἐκ-
 φέρουσα ἡ ἀκάθαρτα, καὶ τριβόλας, ἀδόκιμοσ
 καὶ κατάρας ἐπίσης, ἥς τὸ τέλος εἰς κάυσιν.
 πεπεσίμεθα δὲ περὶ ἡμῶν ἀγαπητοὶ τὰ
 κρείττονα καὶ ἐχόμενα σωτηρίας, εἰ καὶ ὅστος
 λαλοῦμεν, οὐ γὰρ ἀδικῶν ὁ θεὸς ἐπιλα-
 βείτω τοῦ ἔργου ἡμῶν, καὶ τοῦ κόπου τὸ
 ἀγάπησῃς ἐνεδείξαοτε εἰς τὸ ὄνομα αὐ-
 τοῦ, διακομήσαμτες τοῖς ἁγίοις, καὶ δια-
 κονοῦντες, ἐπιθυμοῦμεν δὲ ἕκαστον ἡμῶν τὸ
 αὐτῶν ἐνεδείκνυσθαι ἀποδοῦναι πρὸς πλὴν
 πληροφρίαν φθὶ ἐλπίδος ἄχρι τέλους,
 ἵνα μὴ μωδοὶ γένηθε, μιμηταὶ δὲ ἥντιν'
 διὰ πίστεως καὶ μακροθυμίας κληρονο-
 μοῦντων τὰς ἐπαγγελίας.
 ὅτι ἡ ἀβραάμ ἐπαγγελάμενος ὁ θεὸς ἐπὶ
 κατ' οὐδ' ἐνός ἔρχε μείζονος ὁμόσαι, ὡμοσεμ
 κατ' ἑαυτοῦ

is rudis est sermonis iusticiæ, infans em̄
 est. Porro p̄fectoꝝ est solid⁹ cibus, nem-
 pe hoꝝ, qui propter habitum, sensus ha-
 bent exercitatos, ad discretione boni & ac-
 mali. Quapropter omisso, qui in Chri-
 sto rudes inchoat sermone, ad perfectio-
 nem feramur, nō rursus fundamētū ia-
 cientes p̄nitentiæ, ab operibus mortu-
 is, & fidei in deum, baptisimatū, doctri-
 næ, ac manū impositiōis, & resurrectio-
 nis mortuoꝝ, & iudicij æterni, atq; id fa-
 ciamus, siquidē permiserit deus. Nā fie-
 ri nō potest, ut qui semel fuerint illumi-
 nati, gustauerintq; donū cœlestē, & par-
 ticipes facti fuerint spiritus sancti, gu-
 stauerintq; bonum dei uerbum, ac uir-
 tutes futuri sæculi, si prolabātur, denuo
 renouentur ad p̄nitentiā, ab integro
 crucifigentes sibimetipsis filium dei, &
 ludibrio exponentes. siquidē terra, quæ
 hymbrem sæpius in se uenientē combi-
 berit, & progenuerit herbā accōmodā
 eis, opera quoꝝ & colitur, recipit benedi-
 ctionē a deo. At quæ pduerit spinas &
 tribula reprobata est, & maledictioni con-
 finis, cuius exitus huc tēdit, ut exuratur.
 Cæterū persuasimus nobis de uobis di-
 lecti, quæ his sint meliora, & cū salute cō-
 iuncta, tametsi sic loquamur. Non enim
 iniustus est deus, ut obliuiscatur opis ue-
 stri, & laboris ex charitate suscepti, quā
 exhibuistis erga nomē illi⁹, q̄ ministratis
 sanctis, & ministratis. Cupimus aut, ut
 unusq; uestrū idē p̄stet studiū, ad ple-
 nā sp̄ci certitudinē, usq; ad p̄fectionē, ne
 sitis imbecilles, sed imitatores eoꝝ, q̄ per
 fidē & lōganimitatē, hereditatē accipiūt
 p̄missiōis. De⁹ em̄ pollicit⁹ Abrahæ, cū
 nō posset p̄ quēcūq; maiorē iurare, inruit
 per seip̄sū

pariter

VI

per seip̄sū

καὶ ἑαυτοῦ λέγων, ἢ μὴ ἐυλογῶν ἐυλο-
γῆσω σε, καὶ πλεονάσω πλεονάσω σε, καὶ
οὕτως μακροθυμίᾳ, ἐπέτυχε εὐεργε-
τείας. ἄνθρωποι μὲν γὰρ κατὰ τοῦ μεί-
ζουσι ὁμνίουσι, καὶ πάσης ἀντι-
λογίας. πείρας, εἰς βεβαίωσιν ὁ ὄρκος,
ἐν ᾧ προτιώτερον βουλόμην ὁ θεὸς εἰ-
πεῖν εἰς τοῖς κληρονόμοις τῆς ἐπαγγελί-
ας τὸ ἀμετάθετον τῆς βουλῆς αὐτοῦ, ἐμεσί-
τησεν ὄρκω, ἵνα διὰ δύο πραγμάτων ἀ-
μεταθέτω ἐν οἷς ἀδύνατον ψεύσασθαι θε-
όν, ἵνα παρὰ κλησιν ἔχωμεν οἱ κατα-
φύγοντες κρατῆσαι τῆς προκεκλιμένης ἐλ-
πίδος, ἢ ὡς ἀκνήσαν ἔχομεν εὐ-
χῆς, ἀσφαλῆτε, καὶ βεβαίωσιν, καὶ εἰσερχο-
μένω εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσι-
ματος, ὅπου προδρόμος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσηλ-
θὲν ἸΗΣΟΥΣ, κατὰ πλὴν τὰς μελχισεδέκ,
ἀρχιερεὺς γενόμενος εἰς τὸν αἰῶνα.

Οὗτος γὰρ ὁ μελχισεδέκ βασιλεὺς
σαλήμ, ἱερεὺς τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ὁ συν-
ναντήσας ἀβραάμ, ὑποσφείφοντι ἀπὸ τῆς
κοπῆς ἧν βαλίλειω, καὶ ἐυλογῆσας αὐ-
τὸν, ᾧ καὶ δεκάτω ἀπὸ πάντων ἡμέ-
ρῃσιν ἀβραάμ, πρῶτον μὲν ἐγκνηθόμενος,
βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἔπατα δὲ καὶ βα-
σίλειος σαλήμ, ὁ ὅστι βασιλεὺς ἐξῆνης, ἀι-
πάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενιολόγητος, μὴ
τε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε ζωῆς τέ-
λος ἔχωρ. ἀφωμοιωμένος δὲ τῷ ἡσῶ
τοῦ θεοῦ, μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές.
θεωρεῖτε δὲ, πλείους ἔντος, ᾧ καὶ δεκά-
τῳ ἀβραάμ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροβινίων
ὁ πατριάρχης, καὶ εἰ μὲν ἐκ τῶν ἡμῶν λού-
τῳ ἰσραεὶαν λαμβάνοντες, ἐντολῶν
ἔχουσιν ἀποδεκατοῦν τὸν λαὸν κατὰ
τὸν νόμον, τοῦτέστι, τοὺς ἀδελφούς αὐ-
τοῦ, καὶ περ ἑλεγκυδοτάς ἐκ εὐεργεσίας
ἀβραάμ. ὃ ἢ μὴ γενεαλογούμενος ἔξ αὐ-
τῶν, δεδεκατοῦκε

per seipsum dicens, nisi benedicens be-
nedixero tibi, & multiplicans, multipli-
cauero te, atq; ita cum longanimiter ex-
pectasset, cōsecutus est promissum. Nā
homines quidem per eum iurāt, qui sit
maior, atq; ἰσῆdem omnis controuersiae
finis, ad cōfirmandum est iusiurandū.
Qua in re deus cum eximie uellet hāre/
dibus promissionis ostendere firmitatē
consilij sui, interposuit iusiurandum, uti
per duas res immutabiles, in quibus fie-
ri non posset, ut mentiretur deus, ualidā
consolationem haberemus, qui huc cō-
fugimus, ut potiamur p̄posita spe, quā
uelut ancoram tenemus animae, tum tu-
tam, tum firmam, & introcuntem usq;
ad ea, quae sunt intra uelum, ubi praer-
cursor pro nobis ingressus est, iuxta
ordinem Melchisedec, pontifex factus
in aeternū. Nam hic erat Melchisedec
rex Salem, pontifex dei altissimi, qui oc-
currit Abrahāe, reuertenti a caede regum,
& benedixit illi, cui & decimas ex omni-
bus impertitus est Abrahā, qui primū
quidem ex interpretatione dicitur rex
iusticiae, deinde uero etiam rex Salem,
quod est rex pacis, ignoti patris, ignotae
matris, ignoti generis, nec initium dieꝝ,
neq; uitae finem habens, sed assimilatus
filio dei, manet sacerdos in perpetuum.
Consyderate uero, quantus hic fuerit,
cui etiam decimas dedit Abraham
patriarcha, de spolijs. Atq; ἡ quidem,
qui quod sint de numero filiorum Leui,
sacerdotij functionem sumunt, praer-
ceptum habent, ut decimas accipiant a po-
pulo, iuxta legem, hoc est, a fratribus
suis, licet egressis ex lumbis Abrahāe.
At is cuius genus non recensetur ex il-
lis, decimas

ἢ δέκατάωκε τὸν ἄβραάμ, καὶ τὸν
 ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας εὐλόγηκεν, χωρὶς
 δὲ πάσης ἀντιλογίας, τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ
 κρείττονος εὐλογεῖται. καὶ ὡς μὲν δεκάτας
 ἐποθνήσκοντες ἄνθρωποι λαμβάνουσι.
 ἐκεῖ δὲ μαρτυροῦμεν, ὅτι ἦν, καὶ ὡς ἔ-
 πως ἐπέμ, διὰ ἄβραάμ καὶ λευί, ὁ δεκάτας
 λαμβάνων δεδεκάτωται, ἔτι γὰρ ἐν τῇ
 ὁσφί τοι πατρὸς ἡμ, ὅτε σωήρητκεν αὐτῷ
 ὁ μελχισεδέκ. ἐν μὲν δὲ τελείωσις διὰ φη
 λευιτικῆς ἱερωσύνης ἡμ, ὁ λαὸς γὰρ ἐπαυῖ
 νενομοθέτητο, τίς ἔτι χρεία κατὰ πλὴν τά-
 ξην μελχισεδέκ, ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα, καὶ
 οὐ κατὰ πλὴν τάξιν σαρωρ λέγεσθαι, μετα-
 τιθεμένης δὲ φη ἱερωσύνης, ἧ ἀνάγκη καὶ
 νόμου μεταθεσις γίνεται. ἐφ' ὃν γὰρ λέγει-
 ται ταῦτα. φυλῆς ἑτέρας μετέχκεν, ἀφ'
 ἧς οὐδεὶν προσέθηκε τῶν θυσιασκήριον. πρὸ
 δὲ κλομ γῶ, ὅτι δὲ ἰουδα ἀνατέταλκεν ὁ κύ-
 ριος ἡμῶν, εἰς ἡμ φυλὴν οὐδ' ἐμ περιῖερωσύ-
 νης μοῦσῆς ἐλάλησε. καὶ περισσότερον ἔτι κα-
 τά κλομ ἔσιν, ἐν κατὰ τὴν ὁμοιότητα μελ-
 χισεδέκ ἀνίσταται ἱερεὺς ἕτερος, ὃς οὐ κατὰ
 νόμον ἐμτολῆς σαρκικῆς γέγονεν, ἀλλὰ
 κατὰ δάαμιρ ζωῆς ἀκαταλύτου. μαρ-
 τυρεῖ γὰρ ὅτι σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ
 πλὴν τάξιν μελχισεδέκ. **Α**δέτησις
 μὲν γὰρ γίνεται προαγούσης ἐντολῆς
 διὰ τὸ αὐτῆς ἀδινεὲς καὶ ἀνοφελές. οὐδ' ἐμ
 γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος, ἐπισαγωγῆ δὲ
 κρείττονος ἐλπίδος, δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ θεῷ
 καὶ καθ' ὅσον οὐ χωρὶς ὀρκωμοσίας.
 οἱ μὲν γὰρ χωρὶς ὀρκωμοσίας εἰσὶν ἱε-
 ρεῖς γεγονότες, ὁ δὲ μετὰ ὀρκωμοσίας διὰ
 τοῦ λέγοντος πρὸς αὐτὸν. ὡμοσεμ
 κύριον, καὶ οὐ μεταμεληθήσεται. σὺ
 ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ πλὴν τάξιν
 μελχισεδέκ, κατὰ τοσοῦτον κρείττονος
 διαθήκης γέγονεν ἕττονος **ΙΗΣΟΥΣ**, καὶ οἱ μὲν
 πλείονες

lis decimas accepit ab Abrahā, & habē-
 ti, pmissiōes bñdixit. porro nemo negat
 qn id qdmin⁹ est, ab eo qd' mai⁹ est bñ/
 dictionē accipiat. Atq; hic qdē hoies, q
 moriunt', decimas accipiūt. Illic aut' is de
 quo testatū ē, qd' uiuat, & ut ita loquar, p
 Abrahā decimat⁹ ē etiā ipse Leui, qd' deci-
 mas solet accipere. nā is adhuc i lūbis pa-
 tris erat, cū occurreret Abrahā Melchise-
 dec. Proinde si cōsūmatio p leuiticū sacer-
 dotiū erat (nā in eo popul⁹ legē accepe-
 rat) Quid p̄terea fuit opus, aliū surgere
 sacerdotē, q secundū ordinē Melchisedec,
 & nō scd̄m ordinē Aaron diceret'. Qñ-
 quidē trāslato sacerdotio, necesse est, ut
 legis quoq; trāslatio fiat. Nā is de quo
 dicunt' hæc, ad aliā tribū p̄tinet, de qua
 nullus altario astitit. Palā est em̄. quod
 e tribu Iuda exortus sit dominus noster.
 At nihil locutus est de sacerdotio Mo-
 ses, quod ad hanc tribum pertineat.
 Idq; magis etiā liquet, si qdē ad similitu-
 dinē Melchisedec exorit' sacerdos ali⁹, q
 nō iuxta legē mandati carnalis fact⁹ sit,
 sed iuxta potētīā uitæ indissolubilis. Te-
 stificat' em̄ ad hunc modū. Tu sacerdos
 in æternū, scd̄m ordinē Melchisedec. Re-
 ijctur em̄ qd' p̄cessit mandatū, propter
 imbecillitatē, & iutilitatē. Nā nihil ad p-
 fectionē adduxit lex, ueꝝ erat introdu-
 ctio ad sp̄e meliorē, p quā appropinqua-
 mus deo, atq; hoc meliorē, qd' nō absq;
 iureiurando res acta sit. Nā illi quidē ci-
 tra iusiurandū sacerdotes facti sunt, hic
 uero cū iureiurando per eum q dixit ad
 illum. Iurauit dñs & nō p̄cēnibit eum,
 tu sacerdos in æternum, secundū ordina-
 tionē Melchisedec. Tanto potioris testa-
 mētī sp̄osor factus est Iesus, & illi quidē
 plures

πλείονες εἰσὶ γινόντες ἱερεῖς, διὰ τὸ θανάτω
 κωλύεσθαι παρὰ μὲν μὲν, ὁ δὲ διὰ τὸ μὲν μὲν ἀν-
 τὸν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀπαράβατον ἔχει πλὴν
 ἱεροσάλω, ὅθεν καὶ σὴν εἰς τὸ πωποτελές,
 λαύαται, τὴν προσερχομένους δὲ αὐτῷ τῷ
 δεῶ, πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν ὑπὲρ
 αὐτῶν. τοιοῦτο γὰρ ἡμῖν ἔπρεπε ἀρ-
 χιερεῖς, ὅσι, ἀκακῶ, ἀμίαντῶ, κεχω-
 ρισμένοι ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ὑψηλο-
 προς τῶν ὄψεων γενόμενοι, ὅς οὐκ ἔχει
 καὶ ἡμέραν ἀνάγκην, ἅπασιν δὲ ἀρχιερεῖς,
 πρότερον ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν δυσίας
 ἀναφέρειν, ἕωστα τῶν τοῦ λαοῦ. τοῦτο γὰρ
 ἐποίησεν ἐφ' ἅπασι, ἑαυτὸν ἀνεύγκασε. ὁ νό-
 μος γὰρ ἀνθρώπους καθίσκησιν ἀρχιερεῖς,
 ἔχοντας ἀδιένεαμ, ὁ λόγος δὲ φησὶ ὁρκωμο-
 σίας φησὶ μετὰ τὸν νόμον, ἡδὲ εἰς τὸν αἰῶνα
 τετελεσμένον, κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λειπο-
 μένοις, τοιοῦτον ἔχομεν ἀρχιερεῖς, ὅς ἐκά-
 θίσεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου φησὶ μεγαλωσύνης
 ἐν τῷ ὄψεσιν, τῶν ἁγίων λειτουργῶν, καὶ
 φησὶ σκηνῆς, φησὶ ἀληθινῆς, ἢ ἐπικτεμὸν ὁ κύρι-
 ος, ὅτι οὐκ ἀνθρώπος. πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς
 τὸ προσφέρειν δῶρα ἑθυσίας καθίσταται,
 ὅθεν ἀναγκαῖον ἔχεται καὶ τοῦτο, ὁ προ-
 σεύγκη, εἰ μὴ γὰρ ἢ ἐπὶ γῆς, οὐδ' ἂν ἢ
 ἱερεῖς, ὄντων τῶν ἱερέων τῶν προσφερόντων
 κατὰ τὸν νόμον τὰ δῶρα, ὅτι τινες ὑποδείγι-
 ματι ἑσκιᾶ λατρεύουσι τῶν ἐπουρανίων,
 καθὼς κεχηματίσαι μωυσῆς, μέλλωμ ἐπι-
 τελεῖν πλὴν σκηνῶν. ὅρα γὰρ φησὶ, ποιήσεις
 πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δεχθέντα σοι
 ἐν τῷ ὄρα, νῦν δὲ διὰ φωτῆρας τέτθυχε
 λειτουργίας, ὅσω καὶ κρείττονός ὄβι διαθή-
 κης μεσίτης, ἥτις ἐπὶ κρείττοσιν ἐπαγγελί-
 ας νενομοθέτηται. εἰ γὰρ ἢ πρώτη ἐκείνη,
 ἢ ἀμεμπτός, οὐκ ἂν δυνάτεις ἐζητῆσεν τό-
 πος, μεμφόμενος γὰρ αὐτῶν λέγει, ἰδοὺ
 ἡμέρας ἔρχονται λέγει κύριος, καὶ σωτὴρ ἐ-
 λέσω ἐπὶ

plures facti fuerunt sacerdotes, propter
 rea, quod per mortē non sinerentur per-
 manere. at hic quod idē maneat in aeter-
 num, perpetuū habet sacerdotiū, unde
 & saluare ad plenum potest, q̄ p̄ ipsum
 adeūt deū, semp̄ uiuēs, ad hoc ut inter-
 pellet pro illis. Talis em̄ decebat ut esset
 nobis pōtifex, pius, innocēs, ipollut⁹, se-
 gregatus a peccatorib⁹, & sublimior cœ-
 lis factus, cui nō sit quotidie necesse, quē
 admodū illis pontificibus, prius pro p̄-
 prijs peccatis uictimas offerre, deinde p̄
 pctis populī, nā id fecit semel, cū semetip-
 sum obtulit. Siq̄ dē lex hoīes cōstituit pō-
 tifices, habentes infirmitatē. Porro ser-
 mo iurisiurādī, q̄ supra legē fuit filiū con-
 stituit ī aternū cōsumatū. Cæter⁹ eoꝝ q̄
 dicunt illud est caput, qd̄ talē habemus
 pontificē, qui confedit ad dextrā throni
 maiestatis in cœlis, sanctoꝝ minister, ac
 ueri tabernaculī, qd̄ fixit deus, & nō ho-
 mo. Oīs enim pōtifex ad offerendū do-
 naria & uictimas cōstituit, unde neces-
 se est, ut hic etiā habeat aliquid, qd̄ offe-
 rat. nā si esset in terra, ne sacerdos quidē
 esset, ubi sunt sacerdotes qui offerunt iu-
 xta legē donaria, quæ quidē exemplari
 & umbræ deseruiunt cœlestiū. quemad-
 modū oraculo responsū est Mosy, cum
 esset absoluturus tabernaculū, nā uide
 inquit, ut facias oīa, secundū exemplar
 qd̄ ostensū est tibi in monte, nunc uero
 hoc excellētius sortitus ē sacerdotiū, quo
 p̄stantioris est testamēti mediator, qd̄ ī
 p̄stātionibus pmissis sancitū est, nā si pri-
 mum illud tale fuisset, ut nihil in eo pos-
 set rephēndi, haud quāq̄ fuisset secūdo
 q̄situs locus. Nā incusās eos loquit̄ illis.
 Ecce dies uenient, dicit dñs, & consum-
 mabo

λέσω ἐπὶ τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ ἢ ἐπὶ τῷ οἴκῳ Ἰού-
 δα, διαθήκῳ καινῷ, ὃν κατὰ τὴν διαθήκῳ
 ἢ ἐπὶ κτῆσιν πατρῶσι ἀντὶ τῶν ἡμερῶν ἐπι-
 λαβομένη μετὰ χερσὶ ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν ἀν-
 τὶ τῶν ἐκ τῆς ἀγύπτου, ὅτι ἀντὶ οὐκ ἐνέμενα μ
 ἐν τῇ διαθήκῃ μου, καὶ ὡς ἡμέλεισα ἀντὶ τῶν λέ-
 γει κῆριος, ὅτι ἄντη ἡ διαθήκη, ἢ μ διαθήσσομαι
 τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ, μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας λέ-
 γα κίριος, διδούς νόμους μου εἰς πλὴν δι-
 ἀνοιαμ ἀντὶ τῶν, ὅ ἐπὶ καρδίας ἀντὶ τῶν ἐπιγρᾶ-
 ψα ἀντοῦ, ὅ ἐσομαι ἀντοῖς εἰς θεόν, καὶ
 ἀντὶ ἐσονταί μοι εἰς λαόν. καὶ ὅ μὴ διδά-
 ζωσιμ ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ, ὅ ἕκαστος
 τὸν ἀδελφόν αὐτοῦ, λέγωμ. γινώθι τὸν κῆρι-
 ον, ὅτι πάντες εἰδέσσοσι με ἀπὸ μί κρῶ ἀντὶ τῶν
 εἰς μέγαλον ἀντὶ τῶν, ὅτι ἴλωσ ἐσομαι ταῖς
 ἀδικίαις ἀντὶ τῶν. ὅ τῶν ἀμαρτιῶν ἀντὶ τῶν, ὅ
 τῶν ἀνομιῶν ἀντὶ τῶν, ὅ μὴ μνησθῶ ἐτι. ἐν τῷ
 λέγειμ καινῷ, πεπαλαίωκε πλὴν πρῶτον,
 τὸ δὲ παλαιόν μιν ὅ γκράσσομ, ἐγγὺς ἀ-
 φανισμοῦ. ἔχε μὲν οὖν καὶ ἡ πρῶτη
 δικαιοῦματα λατρείας, τότε ἄγιον κοσι-
 μίκομ. σκηνή γὰρ κατεσκευάσθη ἡ πρῶτη,
 ἐν ἣ ἦτε λυχνία, ὅ ἡ τράπεζα, καὶ ἡ πρῶτη
 σις τῶν ἄρτων, ἡ τις λέγεται ἄγία, μετὰ δὲ
 τὸ δεύτερον καταπέτασμα, σκηνή ἡ λεγο-
 μὲν ἄγία ἄγιον, χρυσοῦν ἔχουσα θυμία-
 τήριον, καὶ πλὴν κισσὸν τὸν ἐν διαθήκῃ, περι-
 κεκαλυμμένον πάντοθεν χρυσοῦ, ἐν ἣ ἡ σάμνος
 χρυσοῦ ἔχουσα τὸ μάννα, ὅ ἡ ξάβδος ἀσπῶν
 ἡ βλασθήσασα, ὅ ἡ πλάκες ἐν διαθήκῃ,
 ὑπεράνω δὲ αὐτῆς χερουβὶμ δύο, κατα-
 σκιάζοντα τὸ ἴλασθριον, πρὶ ὧν οὐκ ἔστιν νό-
 ῳ λέγειμ ἡμέρος. τούτων δὲ οὕτως κατε-
 σκηνάσσομ, εἰς μετὰ πλὴν πρῶτον σκηνῶν
 διὰ πάντοδ ἐισίασιμοι ἱερεῖς, τὰς λατρείας
 ἐπιτελοῦντες, εἰς δὲ πλὴν δυνάταμ ἀπαξ τῶ
 ἐν τῷ ἀντὶ μόνος ὁ ἀρχιερέης, ὃν χωρὶς ἁμαρ-
 τῶν, ὅ προσφέρει ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ὅ τῶν τῶ λαῶ
 ἀγνωμάτων

mabo super domū Israhel, & super do-
 mum Iuda, testamentū nouū, nō iuxta
 testamētū qd' feci patrib' illoꝝ in die cū
 ap̄hēderē manū illoꝝ. ut educerē eos
 ex Aegypto. qm̄ ipsi nō p̄stiterūt i testa-
 mēto meo, & ego neglectui eos habui. di-
 cit dñs. Nā hoc est testamētū, qd' dispo-
 nam domui Israhel post dies illos, dicit
 dñs, dans leges meas, in mētē illoꝝ, & in
 corda illoꝝ inscripsi illas, & ero illis i deū
 & ipsi erunt mihi in populū. Et nō doce-
 bunt quisq; proximum suum, & unus-
 quisq; fratrem suum dicens. Cognosce
 dñm, qd' oēs cognituri sint me, ab eo q
 pusillus fuerit inter eos, usq; ad eū q ma-
 gnus est inter illos, qm̄ placatus ero, sup
 iniusticijs illoꝝ, & pctis eoꝝ, & iniquitatē
 illoꝝ nō recordabor amplius, in hoc qd'
 dicit nouum, antiquauit primū. Porro
 quod antiquatur, ac senescit, in propin-
 quo est, ut euanescat. Igitur habebat IX
 quidem etiā prius illud, iustificationem
 cultus, ac sanctimoniam mundanam. Si
 quidē tabernaculū factū fuit primū, in
 quo erant lucernæ, & mensa, & proposi-
 tio panum, quæ uocatur sancta. Post se-
 cundum autē uelū, erat tabernaculū, qd'
 uocat sanctū sanctoꝝ, aureā, habēs acer-
 ram, & arcā testamēti, undiq; circūtectā
 auro, in qua urna aurea habēs māna, &
 uirga Aaron, q̄ germinauerat, & tabulæ
 testamēti, sup hāc autē cherubim gloriæ
 obūbrantia p̄piciatoriū, de qbus nō est
 nūc dicēdū singillatim. His autē ad hūc
 ordinatis modū, in prius qdē taberna-
 culū semp ingredinut sacerdotes, qui sa-
 crorū ritus peragant, in secundū autē se-
 mel quotānis solus pontifex, nō sine san-
 guine, quē offert pro seipso, & p̄ populi
 ignorantijs

ἀγνοημάτων, τοῦτο δηλοῦντος τῷ πνεύματι τοῦ ἁγίου, μήπω πεφανερῶσθαι πῶς ἦν ἁγίω ὁ δὲ ἔτι φησὶ πρῶτης σκηνῆς ἐχοῦσης σάσιμ, ἥτις παραβολή, εἰς τὸν καιρὸν ὅμ φησὶ κῶτα, καὶ ὅμ δῶρά τε καὶ θυσίαι προσφέρονται, μὴ δυνάμει κατὰ σωματικῶν τελεῶσθαι τὸν λατρεύοντα, μόνον ἐπὶ βρώμασι καὶ πόμασι, καὶ διαφόροις βαπτισμοῖς, καὶ δικαίωμασι σαρκῶς, μέλχεθαι καὶ διορθώσεως ἐπικείμενα.

ΧΡΙΣΤΟΣ δὲ παρασθέντων ἀρχιερέων ἦν μελλόντων ἀγαθῶν, διὰ φησὶ μείζονος, καὶ τελοῦσθαι σκηνῆς, ὅν χρησιμοποιήτου, τούτους ὅν ταύτης φησὶ κτίσεως, ὅν δὲ δι' αἱματός τράγων καὶ μόχων, διὰ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος, εἰσῆλθε ἐφάπαξ εἰς τὰ ἁγία, αἰώνια λύτρωσιν ἐνεργήσας. εἰ γὰρ τὸ αἷμα τῶν ἄλλων, καὶ τῶν ἄλλων, ἀποδοῦναι δαμάλεως ἑκτίζουσα τοὺς κεκοινωμένους, ἀγίαζε πρὸς τὴν φησὶ σαρκῶς καθαρότητα, πῶς μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὅς διὰ πνεύματος αἰωνίου ἐαυτὸν προσήνεγκεν ἁματωμοῦ θεῶ, καθαρίσθαι πῶς σωματικῶν ἡμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, εἰς τὸ λατρεύειν θεῶ ζῶντι. καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης καινῆς μεσότης ἔστιν, ὅπως θανάτου γενόμενος, εἰς ἀπολύτρωσιν ἦν ἐπὶ τῆ πρώτης διαθήκης παραβάσει, πῶς ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ κεκλημένοι, φησὶ αἰωνίου κληρονομίας. ὅπου δὲ διαθήκη, θάνατον ἀνάγκη φέρεσθαι τοῦ διαδέμενου, διαθήκη γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία, ἐπεὶ μήποτε ἰχθῆς, ὅτε ζῆ ὁ διαδέμενος. ὅθεν οὐδὲ ἡ πρώτη, χωρὶς αἱματός ἐγκεκαίνισα, λαλθεῖσθαι γὰρ πάσης ἐπιτολῆς κατὰ νόμον ὑπὸ μωσέως πᾶσι θεῶ λαῶ, λαβῶν τὸ αἷμα τῶν μόχων καὶ τῶν ἄλλων, μετὰ ὕδατος ἐξ ἰσίου κοκκίνου ἐν ὕδατι, αὐτὸ τε τὸ βιβλίον, καὶ πάντα τὰ λαὸν ἐξῆραντισε, λέγων. τοῦτο τὸ αἷμα φησὶ διαθήκης, ἥς φησὶ λατο πρὸς

ignorantijs, illud significante spiritu sancto, nondū manifestatam esse sanctorum viam, adhuc priore tabernaculo consistente quæ erat similitudo, pro tempore illo presentente, in quo dona sacrificiaque offerunt, quæ non possint iuxta conscientiam perfectum reddere cultorem, in cibis duntaxat, & portionibus, & diuersis ablutionibus ac iustificationibus carnis, usque ad tempus correctio nis imposita. At Christus accedens pontifex futurorum bonorum, per maius & perfectius tabernaculum, non manu factum, hoc est non huius structuræ, neque per sanguinem hircorum & vitulorum, sed per proprium sanguinem ingressus est semel in sancta, æterna redemptione reperta. Nam si sanguis taurorum & hircorum, & cinis iuuecæ, asperges inquinatos sanctificat ad carnis purificationem, quanto magis sanguis Christi, qui per spiritum æternum seipsum obtulit immaculatum deo, purgabit conscientiam uestram a mortuis operibus, ad seruiendum deo uiuenti. Et ob id noui testamenti mediator est, ut morte intercedente, ad redemptionem earum prauaricationum, quæ fuerant sub priori testamento, quæ qui uocati sunt promissionem accipiant, æternæ hereditatis. Siquidem ubi testamentum est, mors intercedat necesse est testatoris. non testamentum in mortuis ratum est. Quoniam quidem non dū ualet, cum uiuit testator. Unde ne prius quidem illud, absque sanguine dedicatum fuit. Cum enim Moyses omne preceptum iuxta legem exposuisset populo, sumpto sanguine vitulorum & hircorum, cum aqua & lana coccinea & hyssopo, simplex & ipsum librum, & totum populum asperxit, dicens. Hic est sanguis testamenti, quod mandauit

λατο προς υμας ο θεος, και τιμωσεν οτι ουκ εστιν
 η παντα τα σκευη της λειτουργιας του αι
 ματι ομοιως εξαντιζου, και χεδον εν αι
 ματι παντα καθαριζεται κατα τον νομ
 ον, και χωρις αιματεκχυσιας ου γινεται
 αφαισι, αναγκη ου τα μου υποδειγμα
 τα ην εν τοις ουρανοις, τουτοις καθαριζε
 ται, αυτα δε τα επουρανια, κρειττοσι θυσι
 αις παρα ταυτας. ου γαρ εις χεροποι
 κτα αγια εισηλθεν ο ΧΡΙΣΤΟΣ, αντιτυπα
 ην αληθινω, αλλ εις αυτον τον ουρανον.
 νυν εμφανισθησεν ο προσωπον του θεου
 υπερ ημων, ουδ' ινα πολλαις προσφερη εν
 τον, ωπως ο αρχιερευς εισερχεται εις τα
 αγια κατα εναντον εν αιματι αλλοτριω,
 επει δε αυτον πολλαις παθειν αν και α
 βολις κοσμου, νυν δε απεξ επι σωτελειας
 ην αλων εις αβητησιν αμαρτιας, δια ου
 θυσιας αυτω πεφωκωται. Ο και οσομ αι
 ποκαται τρις ανθρωποις απεξ αποθανειν.
 μετα δε του κρισις, ουτως και ο ΧΡΙΣΤΟΣ
 απεξ προσνεχθεις εις τον πολλων ανειν κειν
 αμαρτιας, εκ δευτερου χωρις αμαρτιας οφ
 θισεται τρις αυτον απεκδεχομενοις εις σω
 τηριαν. Σκια γαρ εχωμ ο νομω των
 μελλοντων ασθων, ουκ αντην τη εικονα τ
 ηραματων, και εναντον ταυς αυταις θυ
 σιας αι προσφερουσιν εις τον διωκεε, ου
 δε ποτε δαυαται τυν προσερχομενους τε
 λωσαι, επει ουκ αν επαυσαντο προσφερο
 μιναι, δια τον μη δε μιαρ εχωμ επι σωειδη
 σιμ αμαρτιων, τους λατρευοντα, απεξ κε
 καθαριμενους, αλλ εν αυταις δυναμσις αι
 μαρτιων κατα εναντον. τα δαυατα η αιμα
 ταυτων η ηραμα αφηρημ αμαρτιας, διδεν
 σεχομνος εις τον κοσμον λεγει. Θυσιαμ ο
 προσφοραμ ουκ ηθελησας, σωμα η καταστι
 σω μοι, ολοκαυτωματα η ηραμαρτιας ουκ
 ευδοκησας, τοτε ειπομ. ιδου ηκω, εν κεφα
 λι δι βι

davit uobis deus. Insuper autē & taber/
 naculū, & omnia uasa sacra ministerij san
 guine consimiliter asperfit. Et omnia fe
 re secundū legem sanguine purificantē,
 & absq; sanguinis effusioe, nō fit remis
 sio. Itaq; necesse est, ut exēplaria quidē
 eoz q̄ sunt in cœlis, hisce rebus purificē/
 tur. Cæterū ipsa cœlestia potioribus p̄
 his uictimis mundent. Nō em̄ in manu
 facta sancta ingressus est Christus, exē/
 plaria ueroz, sed in ipsum cœlū, ut appa
 reat nunc in cōspectu dei pro nobis, nō
 ut sapi⁹ offerat semetipsum, quēadmo/
 dum pōtifex ingredit̄ in sancta singulis
 annis, in sanguine alieno. Alioqui opor
 tuisset illum sapius passum fuisse a cōdi
 to mundo. Nunc aut̄ semel, sub cōfuma
 tionē saculoz, ad profligationē peccati,
 per imolationē sui apparuit. Et quaten⁹
 illud manet omnes homines, ut semel
 moriantur, post hoc autem iudiciū,
 ita & Christus semel oblatus, ut multoz
 peccata tolleret, rursus absq; peccato cō/
 spicietur, ijs qui illū expectant in salutē.

Nam lex umbrā habens futuroz bo
 norum, nō ipsam imaginem rerum, his
 hostijs, quas quotannis easdem cōtinen
 ter offerunt, nunq; potest accedētes per
 fectos reddere, alioqui nōne desissent
 offerri? Propter ea, quod nullā iam ha
 buissent conscientiā peccatoz, qui semel
 sacrificasset, ac purgati esset. At q̄ in istis
 cōmemoratio fit peccatoz quotānis. Nō
 em̄ potest sanguis tauroz & hircorū, au
 ferre peccata. Quapropter cum ingressu
 rus est mundum dicit, sacrificiū & obla
 tionem noluiſti. Corpus autem aptasti
 mihi, holocausta & pro peccato nō
 comprobasti, tūc dixi. Ecce adſū, in capi

λίθῃ βίβλιον γέγραπτα περὶ ἐμοῦ, τῷ πρὶ
 ἡσα ὁ θεὸς τὸ θέλημά σου. ἀνώτερον λέ-
 γων, ὅτι θυσίαν ἐ προσφορὰν, ἐ ὄλοκαυ-
 τώματα, ἢ πρὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας, οὐ
 δὲ ἐυδόκησας, αἰτινες κατὰ τὸν νόμον προσ-
 φέρονται, τότε εἶρηκεν, ἰδοὺ ἤκει τῷ ποιῆσαι
 ὁ θεὸς τὸ θέλημά σου, ἀναγρῆ τὸ πρῶτον, ἵνα
 τὸ δεύτερον εἴσῃ, ἣν ὁ θεὸς ἐθέλησεν ἡγιασμέ-
 νοι ἔσμεν, οἱ δὲ διὰ τοῦ προσφορῶν τῷ σώμα-
 τος τῷ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ἐφάπαξ, ἢ πᾶς
 μὲν ἱερεὺς ἔσκε κατὰ ἡμέραν λειτουργῶν,
 ἐ τὰς αὐτὰς πολλακις προσφέρων θυσί-
 ας, αἰτινες οὐδέ ποτε δάωνται περιελεῖν
 ἁμαρτίας, αὐτὸς δὲ μία μὲν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν
 προσενέγκας θυσίαν, εἰς τὸ δὴ ἕως ἐκείνου
 σεν ἣν διεξῆ τῷ θεῷ, τὸ λοιπὸν ἐδεχόμε-
 νος, ἕως τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον
 πῶν ποδῶν αὐτοῦ. μετὰ γὰρ προσφορᾶς τετε-
 λείωκεν εἰς τὸ δὴ ἕως τούτων ἁγιαζομένους.
 μαρτυρῆ δὲ ἡμῖν ἐ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. με-
 τὰ γὰρ τὸ προσεκηέναι, αὐτὴ ἡ διαθήκη ἢ
 διαθήσομαι πρὸς αὐτούς, μετὰ τὰς ἡμέρας
 ἐκείνας λέγει κύριος, δὴ τοῦ νόμου, μὲν ἐπὶ
 καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ πῶν διανοιῶν αὐ-
 τῶν ἐπιγράψω αὐτούς, ἢ πῶν ἁμαρτιῶν,
 καὶ πῶν ἀνομιῶν αὐτῶν. οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι,
 ὅπως ἢ ἀφαισίσ τούτων, οὐκ ἔτι προσφορὰ πε-
 ρὶ ἁμαρτίας. ΕΧΟΝΤΕΣ ὅμως ἀδελφοὶ παρ-
 ῆσάν εἰς πλὴν εἰσοδοῦ πῶν ἁγίων ἣν τῷ ἁ-
 μαρτί ἸΗΣΟΥ ἢν ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁ δὲ
 πρόσφατον ἐ ζῶσαν διὰ τῷ καταπέτασι-
 ματος, τουτέστι φθὶ σαρκὸς αὐτοῦ. καὶ ἱερέα
 μέγα, ἐπὶ τὸν οἶκον τῷ θεοῦ. προσερχώμε-
 θα μετὰ ἀκλινηῆς καρδίας ἣν πλοκοφορία
 πίστεως, ἐξῆσταισμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συ-
 νεθέσεως πονηρίας, ἐ λελουμένοι τῷ σῶ-
 ματι, ὑδάτι καθαροῦ, κατέχωμον πλὴν ὁμο-
 λογίαν φθὶ ἐλπίδος, ἀκλινηῆ. πισὸς γὰρ ὁ
 ἐπαγγελάμενος, ἐ κατανοῶμεν ἀλλήλους
 εἰς πρὸς

te libriscriptum est de me, ut faciam de-
 us uoluntatem tuam. Superius cum di-
 cit, sacrificium, & oblationem, & holo-
 cautomata. & pro peccato noluiti, neq;
 comprobasti, quæ iuxta legem offerun-
 tur, tunc dixi. ecce adsum, ut faciam de-
 us uoluntatem tuam, tollit prius, ut po-
 sterior statuat, in qua uoluntate sancti-
 ficati sumus per oblationem corporis Ie-
 su Christi semel peractam. Et omnis
 quidem sacerdos assistit quotidie, sacra
 peragēs, & easdē sæpius offerēs hostias
 quæ nunquam possint auferre peccata.
 Hic uero una pro peccatis oblata uicti-
 ma petpetuo sedet ad dexteram dei, id
 quod superest expectans, donec reddan-
 tur inimici sui, scabellum pedum suo-
 rum. Vnica enim oblatione perfectos
 effecit in perpetuum, eos qui sanctifi-
 cantur. Testificatur autem nobis & ipse
 spiritus sanctus, cum prædixisset enim,
 hoc est testamentū, quod condam erga
 illos, post dies illos, dicit dñs, dans leges
 meas in corda illorum, & in mentibus il-
 lorum inscribā eas, & peccatoꝝ atq; ini-
 quitatum illorum, non recordabor am-
 plius. Porro ubi harū est remissio, iam
 nō est oblatio pro peccato. Cū igitur fra-
 tres habeamus libertatē ad eundē in san-
 cta in sanguine Iesu, ea uia quam dedi-
 cauit nobis recentem ac uiuentē, per ue-
 lamentum, hoc est per carnem suam,
 cumq; habeamus sacerdotem magnum
 præfectū domui dei, accedamus cū ue-
 ro corde, in certitudine fidei, asperfi cor-
 dibus, a cōscientia mala, & abluti corpo-
 re, aqua pura, teneamus confessionem
 spei, nō uacillantem. Fidelis enim deus,
 qui pmisit, & consideremus nos inuicē,
 in hoc

εις προξυσμὸν ἀγάπης, ἢ καλῶν ἔργων, μὴ
ἐγκαταλιπόντες τὸ ἐπισυναγωγῶν ἑαυτῶν, κα-
θὼς ἔθος ἴσμεν, ἀλλὰ πρὸς ἀκαλῶντες, καὶ πρὸς
σοῦτον μᾶλλον, ὅσω βλέπετε ἐγγίζουσαν τὴν
ἡμέραν, ἐκουσίως γὰρ ἁμαρτανόντων ἡμῶν
μετὰ τὸ λαθεῖν πλὴν ἐπίγνωσίν φθι ἀληθεί-
ας, οὐκ ἔτι πρὸς ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται δυ-
σία, φοβερὰ δ' ἐστὶν ἐκδοχὴ κρίσεως, καὶ πυρρὸς
ζῆλος, ἐπίσημοι μέλλοντες τῆς ὑπενωτίους,
ἀθεήσας ἡς νόμοι μωσέως, χωρὶς δικτηρί-
μων ἐπίδυσίμῃ ἢ τρισὶ μάστιγι ἀποθνή-
σκαι, πόσω δοκεῖτε χεῖρον ἄξιωθῆσεται
ἡμωρίας, ὅ τῳ ἡδὸν τοῦ θεοῦ καταπατίσας,
καὶ τὸ ἅμα τὸ διαθήκης κοινὸν ἠγασάμενος,
ἐν ᾧ ἡγιασθῆναι, ἢ τὸ πνεῦμα φθι χάριτος ἐ-
νυθρίσας, ὅ ἴδμεν ἡδὸν εἰπόντα, ἐμοὶ ἐκ-
δίηκται, ἐγὼ ἄντα ποδώσω, λέγει κύριος, καὶ
πάλιμ, κύριος κρινεῖ τὸν λαὸν αὐτοῦ, φοβε-
ρὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας θεοῦ ζῶντος.

Ἀναμνήσκοντες δὲ τὰς πρόσθετον ἡμέ-
ρας, ἐν αἷς φωτισθέντες, πολλὰ ἀθλήσασιν ὑπε-
μείνατε παθημάτων, τῶν μὲν, ὅνα δις μοῖς
τὸ ἀλλήσεσι διατριβόμενοι, τῶν δὲ κοινῶ-
νοι τῶν οὕτως ἀναστροφόμενων γεννηθέντες,
καὶ γὰρ τῶν δις μοῖς μετ' ἀσθενήσαστε, καὶ
πλὴν ἀσπαγνῶν τῶν ὑπερχόντων ἡμῶν μετὰ
χαρᾶς προσεδέξασθε, γινώσκοντες ἔχειν
ἑαυτῶν κρείττονα ὑπερῶν ἐν οὐρανοῖς ἢ μέ-
νῶσαν. μὴ ἀπεβάλητε οὖν τὴν παρρησίαν ὑμῶν,
ἢ τις ἔχει μίση ἀποδοσίαν μεγάλην. ὑπο-
μοῖς δ' ἔχετε χάρισμα, ἵνα ἀδελφίμα τὸ δεῖ-
ποιήσασθε, κομίσασθε πλὴν ἐπαγγελίαν. ἔ-
τι γὰρ μικρὸν ὅσον ὅσον, ὃ ἐρχόμενος ἦξει
ἢ οὐχονεῖ, ὃ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσε-
ται, καὶ ἐὰν ὑποσεύληται, οὐκ ἐνδοκεῖ ἢ ψυ-
χὴ μετ' αὐτῶν. ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποσο-
λῶς εἰς ἀπώλησιν, ἀλλὰ πίστεως εἰς προίκα-
σιν ψυχῆς. ἐστὶ ἡ πίστις, ἐλπίζομένων ὑποσά-
σις, πρὸς μᾶλλον ἑλεγχος οὐ βλέπόμενων,
ἐν ταύτῃ

in hoc, ut puocemus ad charitatē & bo-
na opa, nō deserētes aggregationē no-
stri mutuā, sicuti mos ē nōnullis, sed ad-
hortātes inuicē. idq; hoc magis, qd' uide-
tis apppinquātē diē. Nā si uolētes pecca-
uerimus post acceptā cognitionē uerita-
tis, nō ultra p pētis reliqua ē hostia, sed
formidabilis qdā expectatio iudicij, &
ignis uehemētia, q deuoatur⁹ ē aduersa-
rios. q asp̄natus fuerit Moȳsi legē. absq;
miseriordia, sub duob⁹ aut trib⁹ testib⁹
morit⁹. Quanto putatis peiorib⁹ afficiet⁹
supplicijs, q filiū dei cōculcarit, & sangui-
nē testamēti, ceu rē pphanā habuerit, in
q fuerat sc̄tificat⁹, & sp̄m gratiā, cōtume-
lia affecerit. Nouim⁹ em̄ eū q dixit. Meū
est ulcisci. Ego repēdā dicit dñs. Et rursū.
Dñs iudicabit populū suū. Horrēdū est
icidere i man⁹ dei uiuētis, Redeāt at̄ uo-
bis in memoriā supiores dies, in qbus il-
luminati, ingēs certamē sustinuiſtis affli-
ctionū, partim qdē, dū & pbris & p̄su-
ris affecti, spectaculo fuistis oibus, par-
tim dū cōsortes ita cōuersātiū facti estis
Sigdē & uinculis meis cōpassi fuistis, &
direptionē facultatū uestraz cū gaudio
accepistis, sciētes uos habere potiorē sub-
stantiā in uobis metipsis ac manētē. Ne
abieceritis igit⁹ fiduciā uestrā, q magnā
habet p̄mij retributionē. Nā patiētia uo-
bis ē op⁹, ut ubi uolūtātē dei pegeritis
reportetis p̄missionē. Adhuc em̄ p pu-
fillū t̄pis, & q uētur⁹ est ueniet, & nō tar-
dabit. Iustus aut̄ ex fide uicturus est. Et
si se subduxerit, non probabitur animo
meo. At nos nō sumus subductionis in-
pditionē, sed fidei in acquisitionē animā.
Est aut̄ fides, eaz rēz quā sperant⁹ sub-
stātia, argumentū eoz, quā nō uidētur.

XI

n 3 In hac

ἐν ταύτῃ δὲ ἐμαρτυρήθησαν οἱ πρεσβύτεροι, πί-
 σαι νοῦμον κατηγίδια τῆς αἰῶνας ἐρήματι
 θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων τὰ βλέπομε-
 να γινέναι. πῶσα πλείονα θυσίαν ἄβελ πα-
 ρὰ καὶ τὴν προσέωγε θεῷ δεῶ, διὲς ἐμαρτυ-
 ρήθηναί ἐῖναι δίκαιος, μαρτυρῆτος ἐπὶ τῆς
 δώροις αὐτοῦ τῷ θεοῦ, καὶ δι' αὐτῆς ἀποθα-
 νῶν, ἐτι λαλεῖ. πῶσα ἐνώχ μετετέθη τῷ
 μὴ ἰδῆν θάνατον, καὶ οὐχ' ἐπίσκησεν, διότι
 μετέθηκεν αὐτῷ ὁ θεός, πρὸ γὰρ φησὶ μετα-
 θέσεως αὐτοῦ, μεμαρτύρηται ἐκφραστικῶς
 θεῷ δεῶ. χωρὶς δὲ πίσεως ἀδάνατον ἔναρ-
 σῆσαι. πῶσι ἔσθαι γὰρ δὲ τὴν προσερχόμε-
 νομ θεῷ δεῶ, ὅτι ἐστὶ καὶ τῆς ἐκ ζήτουσιν αὐ-
 τὸν μὴ ἀποδοῦναι γίνεται. πῶσα χρημα-
 τισθεὶς νῶε περὶ τῆς κηδεύουσα φαινομένων,
 ἐυλαστῆς κατεσκεύασε κῆντρον, εἰς σωτη-
 ρίαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ, διὲς κατέκρινε τὴν κόση-
 μομ, καὶ φησὶ κατὰ πῶσι δίκαιοσύνης ἐγεί-
 νητο κληρονόμος. πῶσα καλὸς ἀνὴρ ἄβελ
 ὑπῆκασεν θηελθῆν εἰς τὸν τόπον, ὅρ ἡμε-
 λε λαμβάνειν εἰς κληρονομίαν, καὶ θηελθε,
 μὴ ἐπιστάμους πῶν ἔρχεται. πῶσα πα-
 ρώκησεν εἰς γῆν φησὶ ἐπαγγελίας, ὡς ἄλλο-
 τριῶν, ἐν σκηνῶσι κατηκῆσας μετὰ ἰσαῖν
 καὶ ἰακώβ τῶν συγκληρονόμων φησὶ ἐπαγ-
 γελίας φησὶ αὐτῆς. θηελδέχεται γὰρ πῶν τού-
 δε μελίτες ἔχουσαν πόλιν, ἢς τεχνίτης καὶ
 δημῶν γός, ὁ θεός. πῶσα καὶ αὐτὴ σάρρα
 δάναμῖν εἰς καταβολὴν σπέρματος ἔλα-
 βε, καὶ παρὰ καιρὸν ἡλικίας ἔτεκεν. ἐπεὶ
 πῶσι ἡγήσατο τὸν ἐπαγγελῶν, διὲς
 ὁ ἀφ' ἐνὸς ἐγεννήθησαν, καὶ ταῦτα νενεκρω-
 μῶν, καδὼς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ θεῷ πλῆ-
 θε, ὡσεὶ ἄμμος ἢ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θα-
 λάσσης ἢ ἀναριθμητός, κατὰ πῶσι ἀπέθανον
 οὐρεὶ πάντες, μὴ λαβόντες τὰς ἐπαγγελίας,
 ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες καὶ φθόντες
 καὶ ἀπαστάμμοι ὁμολογήσαντες, ὅτι ζέ-
 ροι καὶ παρὰ

In hac enim testimoniū meruerunt sei-
 niores. Per fidem intelligimus perfecta
 fuisse sacula uerbo dei, ut ex his quæ nō
 apparebant, ea quæ uidentur fieret. Per
 fidem, plus hostiarū Abel obtulit deo,
 quā Cain. Per quas testimoniū meruit,
 quod esset iustus, testimoniū phibente de
 donarijs illius deo, & p̄ hāc mortuus ad
 huc loquitur. Per fidē Enoch fuit trās-
 tus ne uideret mortē, & nō fuit inuētus
 p̄pterea quod trāstulerat illū deus. Pri-
 usquē enim transferretur testimoniū me-
 ruerat, quod placuisset deo. At qui sine
 fide, fieri non potest, ut quis illi placeat.
 Nam qui accedit ad deum, hunc credere
 oportet esse deū, & esse remuneratorem
 quærentibus se. Per fidē admonitus ora-
 culo Noe, de his quæ nondū uidebātur
 ueritus apparauit arcā, ad salutē dom⁹
 suā, p̄ quā arcā cōdēnauit mundū, & ei⁹
 quod secundū fidē est iusticiæ, fact⁹ ē hæres.
 Per fidē, Abrahā cū uocaret, obedijt, ut
 exiret in locū quē acceptur⁹ erat in hare-
 ditatē, & exiuit, nesciēs, quo esset uētur⁹.
 Per fidē cōmigravit in terrā p̄missiōis,
 ueluti peregrinā, cū in tabernaculis habi-
 tasset, cū Isaac & Iacob, cohæredib⁹ ei⁹
 dem p̄missiōis, expectauerat eī habē-
 tem fundamēta ciuitatē, cuius opifex, &
 cōditor ē de⁹. Per fidē & ipsa Sarra uim
 ad cōcipiēdū semē accepit, ac p̄ter ætatis
 rationē peperit, quod fidelē iudicaret eū quod
 p̄miserat. Quapp̄ter & ex uno prognati
 sunt, eoq; iam annis effoeto, tāto nume-
 ro, quāto sūt stellæ cœli, & uelut arena, quæ ē
 iuxta marginē maris innūcrabilis. Iuxta
 fidē mortui sūt hi oēs, cū nō accepisset p̄-
 missiōes, sed p̄cul eas uidisset, & credidisset,
 & salutasset, & cōfessi fuisset se hospiti-
 tes & ad/

νοι καὶ παρεπίδημοὶ εἰσὶν ἐπὶ τῆς γῆς.
 οἱ γὰρ τοιαῦτα λέγοντες, ἐμφανίζουσι
 ὅτι πατρίδα ἐπιζητοῦσι, καὶ ἐμὸν ἐκεῖ-
 νης ἐμνημόνουν ἀφ' ἧς ᾤζήθηθον, εἶχον ἄμ-
 καιρὸν ἀνακάμψαι. νῦν δὲ κρείττον' ὁρῶ-
 γονται, τοῦτέστι ἐπουραίου. διὸ οὐκ ἐπα-
 χάεται αὐτοὺς ὁ θεός, θεὸς ἐπιγαλιῶν αὐ-
 τῶν, ἠτοίμασε γὰρ αὐτοῖς πόλιν. πίσα
 προσειλόχευ ἄβραάμ τὸν Ἰσαὰκ παρὰ ζό-
 μιν, καὶ τὸν μονογενῆ προσέφερεν, ὃ
 τὰς ἐπαγγελίας ἀναδέξαμην, ὡς ὅτι
 ἐλάληθ', ὅτι ὅτι Ἰσαὰκ κληθήσεται ἄ σοι παῖρ
 μα, λογισάμεν, ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγει-
 ρεθῶν αὐτὸς ὁ θεός, ὅθεν αὐτὸν καὶ ὅτι πα-
 ρὰ βολῆ ἐκομίσαστο. πίσα περὶ μελλόντων
 εὐλόγησε τὸν Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ καὶ τὸν Ἰσαῦ.
 πίσα Ἰακώβ ἀποθνήσκων, ἕκασον τῶν ἡῶν
 Ἰωσήφ εὐλόγησε, καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὸ
 ἄκρον τοῦ ῥάβδου αὐτοῦ. πίσα Ἰωσήφ τελευ-
 τῶν, περὶ τοῦ ἐξοῦ τῶν ἡῶν Ἰσραὴλ ἐμνη-
 μόνουν, καὶ περὶ τῶν ὀσέων αὐτοῦ ἐνετεί-
 λατο. πίσα μοῦσῆς γεννηθεὶς, ἐκρύβη τριμή-
 νου ὑπὸ τῶν πατέρων αὐτοῦ. διότι, εἶδον
 ἄσπρον τὸ παιδίον, καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν τὸ
 διάταγμα τοῦ βασιλέως. πίσα μοῦσῆς μέ-
 γας γειόμην, ἠρνήσατο λέγεσθαι ἡδὲ
 θυγατρὸς φαραῶν, μάλλον ἐλόμην συγ-
 κακουχῆσθαι τοῦ λαοῦ τοῦ θεοῦ, ἢ προσκα-
 ρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν, μείζονα
 πλοῦτον ἢ γκράμνος ἦν ὅτι ἀγύπῳ δη-
 σαυρῶν, τὸν ὀνειδισμόν τοῦ Χριστοῦ. ἀπέ-
 βλεπε δ' εἰς τὴν μετὰ παροσίαν. πίσα κατέ-
 λιπε ἀγύπῳ, μὴ φοβηθεὶς τὸ θυμὸν τοῦ βα-
 σιλέως. τὸ ἀόρατον ὡς ὄρατον ἐκατέστησε. πί-
 σα περὶ κτετὸ πάχα καὶ τὴν πρὸσχυσιν τοῦ
 ἁμαρ, ἵνα μὴ ὁλοθρευθῶν τὰ πρωτόγενα θί-
 γῆ αὐτῶν. πίσα δ' ἡ δεικνῶν τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν
 ἡσθία ζεῦσθαι, ἧς πᾶσαν λαβόντες οἱ ἀγύπῳι
 κατεπόθησαν

tes & aduenas esse in terra. Nam hæc q
 dicunt declarant se patriã inquirere. Et
 si illius quidem memores fuissent, unde
 fuerant profecti, habebant oportunita-
 tem reuertendi. Nunc aut̃ meliorẽ ex-
 petũt, hoc est cœlestem. Quapropter nõ
 erubescit ipse deus uocari deus illorum,
 parauerat em̃ illis ciuitatẽ. Per fidẽ, ob-
 tulit Abrahã Isaac, cũ tentaretur, & unũ
 genitum obtulit, in quo p̃missiones acce-
 perat, ad quẽ dictũ fuerat. In Isaac uoca-
 bitur tibi semen, cum illud secum p̃pen-
 disset, deũ uel a mortuis, excitare posse
 semen, unde illũ etiam in similitudine re-
 duxit. Per fidẽ, de futuris b̃ndixit Isaac
 filio Iacob, & Esau. Per fidem, Iacob mo-
 riens, singulis filijs Ioseph benedixit, &
 adorauit fastigiũ uirgæ illi. Per fidẽ, Io-
 seph moriẽs de egressione filioꝝ Israhel
 meminuit, deq; ossib; suis madauit. Per fi-
 dẽ cũ nat; esset Moyses occultat; est mẽ
 ses treis, a progenitoribus suis, propte-
 rea quod uiderent elegantem puellum,
 & non ueriti sunt edictum regis. Per fi-
 dem, Moses iam grandis, renuit uoca-
 ri filius filia; Pharaonis, potius eligens
 simul malis affici cũ populo dei, q̃ tem-
 porarijs peccati commodis frui, maio-
 res arbitratus diuitias, probrum Chri-
 sti, q̃ Aegyptiorum thesauros. Respe-
 ctum enim habebat retributionis. Per
 fidem reliquit Aegyptum, haud ueritus
 ferociã regis. Perinde em̃ quasi uidisset
 eũ q̃ est inuisibilis, ita obdurauit. Per fidẽ
 fecit pascha, & effusionẽ sanguinis, ne is q̃
 perimebat primogenita, tangeret illos.
 Per fidẽ trãsierũt rubrũ mare, ueluti per
 siccã terram, qd' cũ tentassent Aegyptiã,
 n 4 abiorpti

κατεπόθησαν, πῶς ἐπὶ τὰ πύργα ἱερικῶ κατέπε
σε, κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. πῶς ἔρα
ὰβ ἡ πόρνη οὐ συναπώλετ τῆς ἀπαθήσασι,
δεξιὰ μὲν τῆς κατὰ σκόπους μετ' ἐριώκας,
καὶ τί ἐτι λέγω; ἐπιλείψα γὰρ μεδικοῦ
μονοῦ ὁ γόνος περὶ γεδών, βαζάκ τε, ὀ
σαμφών, καὶ ἰεφθάε, δαβὶδ τε καὶ σαμουὴλ
καὶ ἄλλοι προφητῶν, οἱ διὰ πίστεως κατηγω
νίσαντο βασιλείας, ἐργάσαντο δίκαιον ὄ
ντων, ἐπέτυχον ἐπαγγελιών, ἔφραξαν σό
ματα λεόντων, ἔσεσαν δ' ἀνάμην τυρούς, ἔ
φυγον σόματα μαχαίρας, ἐνεδυναμώθη
σαν ἀπ' ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πο
λέμῳ, παρεμβολὰς ἐκκλίναν ἀλλοτρίων,
ἔλαβον γυναικας ἢ ἀνασάσεως τοὺς νε
κροὺς αὐτῶν, ἄλλοι δὲ ἐτυμπανίδησαν,
οὐ προσδέξαμενοι πλὴν ἀπολύτρωσιν, ἵνα
κρεῖττον ὄνασάσεως τύχωσιν. ἕτεροι δὲ
ἐμπαιγμῶν καὶ μασίγων πᾶσαν ἔλα
βον, ἔτι ἢ δεσμῶν ἢ φυλακῆς, ἐλιθάθησαν,
ἐπρίσθησαν, ἐπὶ φάσθασιν, ἐν φόνῳ μαχαί
ρας ἀπέθανον, ὠρίσθησαν ἐν κλωτῆσιν, ἐν
αἰετοῖς δέμασιν, ὑερούμενοι, θλίβόμενοι,
κακοχούμενοι, ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος,
ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι, καὶ ὄρεσι καὶ
σπηλαίοις, καὶ τῶν ὄρειων τῆς γῆς, καὶ
ἐν τοῖς πάντεσ μαρτυρηθέντες. διὰ τῆς πί
στεως, οὐκ ἐκομίσαντο πλὴν ἐπαγγελίαν,
τοῦ θεοῦ περὶ ἡμῶν κρεῖττον τι προβλε
ψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελεωθῶ
σιν. τοιγαρὶ οὖν καὶ ἡμεῖς τοσοῦτον
ἔχοντες περιεκείμενοι ἡμῖν νέφος μαρτύ
ρων, ὄγκον ἀποδέμενοι πάντα καὶ τῆν
εὐπερίστατον ἀμαρτίαν, δι' ὑπομονῆς τρέ
χωμεν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα, ἀφο
ρῶντες εἰς τὸν φθι πίστεως ἀρχηγόν, καὶ τε
λεωτὴν ἸΗΣΟΥΝ. οὗ ἀπὸ τῆς προκει
μένης αὐτοῦ χάριτος, ὑπέμενεσαν οὐκ
αἰχάνης

absorpti sunt. Per fidem moenia Hie
richo conciderunt, cincta ad dies se
ptem. per fidem, Raab meretrix, nō pe
riit una cum ijs qui non obedierant, ex
ceptis hospitio exploratoribus pacifice.
Et quid praeterea loquor? Deficiet enim
me cōmemorātē tēpus de Gedeone, de
Barac, & Sampsonē, & Hiephthae, nec
non David & Samuele, ac prophetis,
qui per fidem expugnauerunt regna,
operati sunt iusticiam, affecuti sunt pro
missiones, occluserūt ora leonum, extin
xerunt uim ignis, effugerunt acies gla
di, ualidi facti sunt ex imbecillitate, effe
cti sūt robusti in bello, incurfiones auer
terunt exterorum, Mulieres acceperunt
ex resurrectione mortuos suos. Alij ue
ro distenti sunt, aspernati redemptionem,
ut potiozem fortirentur resurre
ctionem. Alij rursus in ludibrijs & fla
gris explorati sūt, insup & in uinculis, &
carcere, lapidati sunt, dissecti sunt, tētati
sūt, in occisione gladi occubuerūt, ober
rarūt in ouillis uelleribus, & caprinis pel
libus, destituti, pressi, afflicti, quibus in
dignus erat mundus, in desertis erran
tes, & montibus, ac speluncis, & cauet
nis terrae, atq; omnes hi testimoniū pro
meriti per fidem, non acceperant pro
missionem, quod deus de nobis melius
quiddam prouiderat, ne sine nobis
consummarentur. Proinde nos quoq; XII
cum tanta septi simus nube testium,
deposito onere omni, & tenaciter in
haerente peccato, per tolerantia curra
mus, in pposito nobis certamine, respici
entes ad fidei ducē, & cōsumatorē Iesū,
qui pro pposito sibi gaudio, ptulit crucē
ignominiae

ἀχάως καταφρονήσας, ἣν δεξιᾷ τῆ τοῦ
 θεοῦ τοῦ θεοῦ ἰκάθικερ. ἀναλογίσα-
 δε γὰρ τὸν ριανύτιω ὑπομεμνηκότα ὑ-
 πό τῶ ἀμαρτωλῶν εἰς αὐτὸν ἀντιλογίαν,
 ἵνα μὴ κάμητε ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν ἐκ λυόμε-
 νοι, ὅντων μέγιστος ἄιματος ἀντικατέστηκε πρὸς
 πῶ ἀμαρτίαν ἀνταγωνίζόμενοι, καὶ ἐκλέκη-
 δε φησὶ πᾶσιν ἡσυχίαι, ἥτις ὑμῖν ὡς ἡοῖς δια-
 λέγεται, ἡ ἐμοὶ μὴ ὀλιγόρου παιδείας κυ-
 ρίου, μὴ δὲ ἐκλύσῃ ὑμῶν ἑλεγχόμενοι. ὅμ
 ῆ ἀγαπᾷ κύριος, παιδεύει. μασιγοῖ δὲ πάν-
 τα ἡδὲ ὅμ πᾶσιν ἐχέτη, εἰ παιδείαν ὑπομέ-
 νετε, ὡς ἡοῖς ὑμῖν προσφέρεται ὁ δεός. τίς γάρ
 ὄσπρ ἡός, ὅμ ὅν παιδεύει πατήρ. εἰ δὲ χωρὶς
 ἐσὲ παιδείας, ἡς μέτροι γεγονόασι πάντες,
 ἄρα νόθοι ἐσὲ καὶ ὄν ἡοῖ, εἴτα τὸν μὲν φη-
 σαρκὸς ἡμῶν πατέρων, ἑχω μὲν παιδουτάς
 εἰ ἄντε πρόμεθα, ὅν πολλῶ μᾶλλον ὑποτα-
 γασόμεθα τῷ πατρὶ ἡμῶν πνευμάτων, καὶ ζή-
 σομεν; οἱ μὲν δὲ πρὸς ὀλίγας ἡμέρας, κα-
 τὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς, ἐπαίδουον, ὁ δὲ, ἐπὶ τὸ
 συμφέρον εἰς τὸ μεταλαβῆναι φησὶ ἀγίοτης
 αὐτῆ. πᾶσα δὲ παδεία πρὸς μὲν τὸ πᾶσιν ὅν
 λοκῆ χάρις εἶναι, ἀλλὰ λύπης, ὅσπρ ἡ κα-
 πὸν εἰρηλικὸν τῆς δι' αὐτῆς γεγυμνασμέ-
 νοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνη, δὲ ὁ τὰς παρὰ
 μύσας χεῖρας, εἰ τὰ πᾶσα ἐλελυμένα γόνατα
 ἀνορθώσατε, καὶ ἔροχαις ὄρθας ποιήσατε τοῖς
 ποσὶν ὑμῶν, ἵνα μὴ τὸ χῶλὸν ἐκτραπῆ, ἵα-
 βῆ δὲ μᾶλλον. εἰρήνιν δὲ δώκεται μετὰ πάν-
 των, εἰ τὸν ἀγασμόν, ὅν χωρὶς, ὅνδεις ὁ
 μετα τὸν κύριον, ἐπισκοποῦντες μήτις
 ὅσπρ ἀπὸ φησὶ χάριτος τῆ τοῦ, μήτις εἰζα-
 πικρίας, ἄω φύσσα ἑνοχλή, καὶ διὰ τάντης
 μὴ ἀνοῦσιν πολλοί, μήτις πόρνος ἢ βέβηλος
 ὡς ἡσαῦ, ὅς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς ἀπέδοτο τὰ
 πρῶτόν κα αὐτῆ. ἴσε δὲ ὅτι καὶ μετέπειτα θέλων
 κληρονομήσαι τῆ εὐλοσίαν, ἀπεδοκίμασεν.
 μετανοίας γὰρ τὸ πορ ὄν ἔφερε, καὶ πᾶς με-
 τὰ δακρύων

ignominia cōtempta, & ad dexterā thro-
 ni dei sedet. Reputate em̄ quod is talem
 sustinuerit a peccatorib⁹ aduersus se cō-
 tradictionē, ne defatigemini, animis de-
 facti. Nōdū usq; sanguinē restitistis ad
 uersus peccatum, repugnantes, & obli-
 tistis exhortatiōis, q̄ uobis tanq; filijs lo-
 quitur. Fili mi, ne neglexeris correptionē
 dñi, neq; deficias cū ab eo argueris. Quē
 em̄ diligit dñs corripit, flagellat aut̄ oēm
 filiū quē recipit. Si correptionē sustine-
 tis, ueluti filijs uobis offert se de⁹. Quis
 em̄ est filius, quē nō corripit pater? Quē
 si alieni estis a correptione, cuius parti-
 cipes sunt oēs, igitur spurij estis, non filij
 Itaq; cum carnis nostræ patres habueri-
 mus castigatores, & reueriti simus illos,
 an non multo magis subijciemur patri
 spirituum & uiuemus? Atq; illi quidem,
 ad paucos dies p̄ arbitratu suo nos eru-
 diebant, hic autem ad cōmodū nostrū
 i hoc ut ipartiat nobis sanctimoniā suā.
 Ois aut̄ correptio in p̄sens qdē, nō uide-
 tur esse gaudiij, sed molestiæ. At postea
 fructū tranqllū iusticiæ reddit, ijs q; p̄
 lam fuerint exercitati. Quappter man⁹
 remissas & genua soluta surrigite, & faci-
 te, ut recti sint gressus pedib⁹ uestris, ne
 claudicatio aberret a uia, imo sanct⁹ po-
 tius. Pacē sectemini cū oibus, & sc̄timo-
 niā, sine q̄ nemo uidebit dñm, curā agen-
 tes, ne qs sit q deficiat a gratia dei, ne q̄
 radix amarulētix, suppullulās obturbet,
 & per hanc impietur multi, ne quis for-
 nicator aut prophanus, uelut Esau, qui
 unico edulio, permutauit ius primogeni-
 ti. Scitis enim quod & postea, cum uellet
 fortiri benedictionem, reprobatus sit. nō
 enim repperit pœnitentiæ locū, tametsi
 cum la-

τὰ δακρῶν ἐκζητήσας ἀντιῶ. οὐ γὰρ προ-
σεκλήθητε ἡλαφρομύθως ὄρε, καὶ κεκαυμέ-
νω πυρὶ καὶ γνόφῳ, καὶ σκότῳ, Ἐ δὲ δὲ λη,
Ἐ δὲ δὲ πῆγος ἡχώ, καὶ φωνὴ ῥημάτων, ἥς
οἱ ἀκούσαντες, παρεπήσαντο μὴ προσεθῆ-
ναι αὐτοῖς λόγῳ, οὐκ ἔφρον γὰρ τὸ δια-
σελῶδον, καὶ ἀμ δειρὸν δίγῃ τῷ ὄρει, λί-
θοβοληθήσεται, ἢ βολίδι κατατοξυθῆσεται,
καὶ οὕτως φοβερὸν ἢ τὸ φανταζόμενον.
Μωσῆς εἶπε, ἐκφοβὸς εἰμι καὶ ἐντρομῶ,
ἀλλὰ προσεκλήθητε σὶ ὄρε, καὶ πόλα
θεοῦ ζῶντος, ἱεροσολήμ ἐπουρανίῳ, καὶ
μυριάσιν ἀγγέλων πανηγύρε, καὶ ἐκκλη-
σία πρωτοτόκῳ ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμ-
μῶν, καὶ κριτῆ θεῷ πάντων, Ἐ πνεύμασι
δικαῶν τετελειωμῶν, καὶ δὲ ἀθῆκας νέ-
ας μεσίτη ἸΗΣΟΥ, καὶ ἀμαθὶ ῥαντισμοῦ, κρεί-
ττα λαλοῦντι παρὰ τὸ ἄβελ.

Βλέπετε μὴ παρατηρήσθε τὸν λαλοῦν-
τα. εἰ γὰρ ἐκῆνοι οὐκ ἔφυγον, τὸν ἐπὶ γῆς
παραϊκασάμενοι ῥηματίζοντα, πολλῶ μάλ-
λον ἡμεῖς, οἱ τὸν αὐτὸν οὐρανὸν ἀποσφραγι-
στοί, οὐ ἢ φωνὴ τῶν γλῶσσῶν ἐσάλθησε τότε, ναῦ
δὲ ἐπὶ ἑλτα λέγω. ἐτι ἀπαξ ἐγὼ σείω,
οὐ μόνον τῶν γλῶσσῶν, ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανὸν, τὸ
δὲ ἐτι ἀπαξ, δηλοῖ τῆν σαλθομῶν τῶν
μετάθεσι, ὡς πεποιημῶν, ἵνα μείνη τὰ
μὴ σαλθομῶν. Διὸ βασιλείαν ἀσάλθητη
ἡ ἀλαμβάνοντες, ἔχωμεν χάρις, διὲ ἡς λα-
βῆναι ἐναρέτως τῷ θεῷ μετὰ ἀδούς Ἐ
εὐλαβείας. καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν πῦρ κατὰ ἀλί-
σκομ, ἢ ἀλαδελφία μόνετω. τὸ ἀλαζενίας
μὴ ἐπιλαυθάνεσθε, διὰ ταύτης ἡ ἀλαθό-
τιες ἐνίσταντες ἀγγέλους. μὴ μνήσκεσθε
τῆν δεσμῶν, ὡς σωθε δεσμῶν, τῆν κα-
κουχῶν, ὡς καὶ αὐτοὶ οὐτες ἐν σώ-
ματι, τίμιος ὁ γάμος ἐν πασὶ, καὶ οἱ
κοίτη ἀμίαντος. πόρνονες δὲ καὶ μοι-
χοὺς κρινεῖ ὁ θεός. ἀλαζενίος ὁ τρόπος.
ἀρκούμενοι

cum lachrymis quæsiuisset eam. Nō em̄ ac-
cessistis ad contactū mōtem, & incensū
ignē ac turbinē, & caliginē, & procellam
tubæq; sonitū, & uocē uerboꝝ, quā qui
audierāt, deprecati sunt, ne his adiūgeret
oratio. Non em̄ ferebant, qd' distingue-
batur, si bestia tetigerit mōtē, lapidabit,
aut iaculo cōfiget, & adeo terribile erat
uisum qd' apparebat. Moyses dixit. Ex-
pauēfact' sū, ac tremebūdus, sed acces-
sistis ad mōtē Sion, & ad ciuitatē dei ui-
uētis, Hierl'm cœlestē, & ad innumerabili-
um angeloꝝ cœtū, & ad cōcionē primo-
genitoꝝ, q' cōscripti sunt in cœlis, & ad iu-
dicē uniuersoꝝ deū, & ad spūs iustoꝝ p-
fectoꝝ, & ad noui testamēti mediatorē
Iesū, & ad sanguinē aspersionis, melius lo-
quētē q̄ sanguis Abel. Videte ne asper-
nemini eū qui loquitur, nam si illi nō es-
fugerūt q' auerfabant' eū q' loq̄bat' i ter-
ra, multo magis nos, si eū q' de cœlis est
auersemur, cui' uox tū cōcussit terrā, at
nūc denūciauit dicēs. Adhuc semel ego
cōcutio, nō mō trā, uerē etiā cœlū. Porro
illd' qd' dicit adhuc semel significat eoꝝ q'
cōcutiūt trāslationē, utpote q' facta sint,
ut maneat ea q' nō cōcutiūt. Quappter
regnū assumētes qd' cōcuti nō possit, ha-
bem' gratiā, p' quā ita colam' deū, ut illi
placeam', cū reuerētia & religiōe. Etm̄
de' noster ignis cōsumēs ē. Fraterna cha-
ritas maneat. Hospitalitatis ne sitis ime-
mores, per hanc em̄ quidā inscientes ex-
ceperūt āgelos hospitiō. Mēores estote
uinctoꝝ, tāq; una cū illis uincti, eoꝝq' af-
figūt, uelut ipsi quoq; uersātes in corpe
Honorabile ē iter oēs cōiugiū, & cubile
ipollutū, fornicatores autē & adulteros iu-
dicabit de'. sint mores alieni ab auaritia
contenti

ἔρχομαι ἰσχυροῦσιν. αὐτὸς γὰρ εἰρη-
 κερὸν οὐ μὴ σε ἀνῶ, οὐδ' οὐ μὴ σε ἐγκαταλί-
 πα, ὡσεὶ διαφροῦντας ἡμᾶς λέγει, κύριος ἐ-
 μοὶ βοηθός, καὶ οὐ φοβηθήσομαι τί ποίησει
 μοὶ ἄνθρωπος. μνημονεύετε τῶν ἡγῶν
 νῶν ὑμῶν, οἵτινες ἔλαλθησαν ὑμῖν τὸν λό-
 γον τοῦ θεοῦ, ὡς ἀναθεωροῦντες πλὴν ἐκβα-
 σισιν ἐπὶ ἀναστροφῆς, μὴ μᾶλλον πλὴν πίστεως. **ΙΗΣΟΥΣ**
ΧΡΙΣΤΟΣ χθὲς καὶ σήμερον, ὁ αὐ-
 τὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Διδαχὰς ποιο-
 κίλων καὶ ζήλων, μὴ περιφέρεσθε. καλὸν
 γὰρ χάριτι βεβαιωθῆσαι πλὴν καρδίας, ὅτι
 βρώμασιν, ἅτις οὐκ ὠφελήθησαν ὅτι περι-
 πατήσαντες, ἐχομεν δυσίασιν, διὲν οὐ
 φαγῶν, οὐκ ἔχουσι θύσιον, διὰ τῆς σκηνῆς
 λατρεύοντες. ὡς γὰρ εἰσφέρεται ζώων τὸ
 αἷμα ὑπὸ ἁμαρτίας, εἰς τὰ ἅγια διὰ τοῦ
 ἀρχιερέως, τούτων τὰ σώματα κατακαί-
 νεται ἔξω ἐπὶ παρεμβολῆς, διὸ καὶ **ΙΗΣΟΥΣ**
 ἵνα ἀγιασθῆ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν λα-
 ον, ἔξω τῆς πόλεως ἔπαθε. τοίνυν θύσας ἡμε-
 θὰ πρὸς αὐτὸν ἔξω ἐπὶ παρεμβολῆς, τὸν ὄντι
 θύσας αὐτὸν φέροντες, ὅτι γὰρ ἔχομεν ὡς
 ἐπιθυμοῦμεν πόλιν, ἀλλὰ πλὴν μέλλουσα
 ἐπιθυμοῦμεν, διὸ αὐτὸν ὄντι ἀναφέρωμεν θυ-
 σίαν ἀνέσωε διὰ πάντων, ἡμεῖς καὶ οὗτοι,
 ἐπὶ καρπῶν χιλιῶν, ὁμολογούντων ἡμεῖς ὄντι
 ματι αὐτοῦ, ἐπὶ εὐποιίας καὶ κοινωνίας, μὴ
 ἐπιλανθάνεσθε, ταύτας γὰρ θυσίας εὐαρε-
 σῆται ὁ θεός. πείθεσθε δὲ τοῖς ἡγουμένοις
 ὑμῶν, ἵνα ὑπέκουσθε, ὡς ἡγουμένοις, ἵνα
 πρὸς τὴν ψυχῶν ὑμῶν, ὡς λόγος ἀποδώσον-
 τες, ἵνα μετὰ χάριτος καὶ εὐνοίας, καὶ μὴ με-
 τὰ ἰσχύος, ἀλυσιτελεῖς γὰρ ὑμῖν τὸ πρὸς
 χροδιὸν ἡμῶν, πεποιθῆμεν δὲ, ὅτι καλῶν
 σωείδησιν ἔχομεν, ἅτις πάντες καλῶς δέλον-
 τες ἀναστροφῆς, περισσοτέρως δὲ πρὸς ἀκαλῶ-
 τῶν τοιοῦτων, ἵνα τάχιον ἀποκαταθῶ ὑ-
 μῖν, ὅτι θεὸς τῆς ἐξήνης, ὁ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν
 τὸν ποιμένα

contenti ijs quæ adsunt. Siquidem ipse
 dixit. Non te defero, neq; derelinquo,
 ut fidentes dicamus, dominus mihi au-
 xiliator, & nō timebo, qd faciat mihi ho-
 mo. Memores estote eorū qui præfunt
 uobis, q locuti sūt uobis uerbū dei, quo-
 rum imitemini fidē, consyderantes qui
 fuerit exitus conuersationis illoꝝ. Iesus
 Christus heri & hodie, idē est etiā in sæ-
 cula. Doctrinis uarijs ac pegrinis ne cir-
 cūferamini. Bonū est enim gratia cōsta-
 biliri cor, nō escis, quæ nō profuerunt ijs
 qui ambulauerunt in illis. Habemus al-
 tare, de quo nō est fas edere, ijs q taber-
 naculo deseruiunt. Animalium em quoꝝ
 sanguis infertur pro peccato, in sancta p
 pontificē, horum corpora cremantur ex-
 tra castra. Quapropter & Iesus ut sancti-
 ficaret per propriū sanguinē populū, ex-
 tra portā passus est. Exeamus igit ad eū
 extra castra, obpbriū eius portātes. Nō
 enim habemus hic manentē ciuitatem,
 sed futurā inquirimus. Per ipsum igitur
 offerim⁹ hostiā laudis semper deo, hoc
 est fructum labioꝝ, confitentium nomi-
 ni eius. Cæterum beneficentiæ, & cōmu-
 nicationis ne obliuiscamini. Talibus
 enim uictimis placetur deo. Parete ijs
 qui præfunt uobis, & concedite, siqui-
 dem illi uigilant pro animabus ue-
 stris, tanquam rationem reddituri, ut
 cum gaudio hoc faciant, & non ge-
 mentes, nam id est inuile uobis, Ora-
 te pro nobis, confidimus enim, quod
 bonam habemus conscientiam, inter
 omnes cupientes honeste conuersari.
 Magis autem obsecro uos, ut id facia-
 tis, quo celerius restituar uobis. Deus
 autem pacis, qui subduxit a mortuis
 pastorem

τὸν ποιμνία τῶν προβάτων τὸν μέγαρον, ἐν αἱματὶ διαθήκης αἰωνίου, τὸν κύριον ἡμῶν ἸΗΣΟΥΝ, καθαρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ, εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, ποιῶν ὑμῖν τὸ ἐνέσχεσον ἐνώπιον αὐτοῦ, διὰ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς ἀδελφοί, ἀνέχεσθε τῷ λόγῳ φιλίας ἀποστολικῆς, καὶ ἡ διαβραχέων ἐπέσπλα ὑμῖν. γινώσκειτε τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν ἀπολυμνισμῶν, μετ' οὗ ἐὰν τάχιον ἔρχηται, ὄψομαι ὑμᾶς, ἀσπᾶσαθε πάντας τοὺς ἡγουμένους ὑμῶν, καὶ πάντας τοὺς ἁγίους, ἀσπᾶζονται ὑμᾶς δι' ἀφ' ἧς ἰταλίας, ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

pastorem ouium illum magnum, in sanguine testamenti aeterni, dominum nostrum Iesum, absolutos uos reddat in omni opere bono, ad faciendum uoluntatem ipsius, efficiens ut quod agitis, acceptum sit, in conspectu suo per Iesum Christum, cui gloria in saecula in saeculorum. Amen. Obsecro uos fratres, sufferte sermonem exhortationis. Etenim paucis scripsi uobis. Scitis fratrem nostrum Timotheum solutum esse. Qui cum si celerius uenerit, uisam uos. Salutate omnes qui praesunt uobis, & omnes sanctos. Salutant uos Itali. Gratia cum omnibus uobis. Amen.

^{Μακεδονία} ^{Μακεδονία} ^{Μακεδονία} ^{Μακεδονία} ^{Μακεδονία}
 ΠΡΟΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΤΟΥ ἉΓΙΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ.

ΤΑΥΤΗΝ ἔπιστλην τῆς ἀπὸ ἧν δώδεκα φυλῶν διαπαρεῖσι, ἡ πιστεύσασιν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν ἸΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ. γράφει δὲ διδασκαλικῶν τῶν ἐπιστολῶν, διδάσκων περὶ διαφορᾶς πηρασμῶν, ποῖος μὲν ὅστις ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ποῖος δὲ ἀπὸ φιλίας καὶ ἰδίας καρδίας τῶν ἀνθρώπων ἐστίν. ἡ ὅτι οὐ λόγῳ μόνον, ἀλλὰ ἡ ἔργῳ δεικνῶναι τὴν πίσιν, ἡ οὐχὶ ἀκροαταὶ τοῦ νόμου, ἀλλὰ οἱ ποιηταὶ δικαιοσύνης. περὶ τε πλουσίων παραγγέλλει, ἵνα μὴ προκρίνωται τῶν πτωχῶν οἱ πλούσιοι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ἀλλὰ μάλλον καὶ ἐπιπλήθωνται ὡς ὑπερήφανοι. ἡ τέλος παραμυθησάμενος τοὺς ἀδικουμένους, καὶ προτρέψάμενος αὐτοὺς μακροθυμῆν, ἕως φιλίας παρουσίας τοῦ κυρίου. ἡ διδάξας περὶ ὑπομονῆς ἐκ τοῦ ἰακώβου ὁ ἡγεστὸς φιλίας ὑπομονῆς, παραγγέλλει προσκαλεῖσθαι τοὺς προσευτῆρους ἐπὶ τοῖς ἀδικοῦσιν, καὶ αὐτοὺς ἐπιστρέψαντας ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν. εἶναι γὰρ τούτοις μισθὸν παρὰ τοῦ κυρίου, ἀφεσὶν ἁμαρτιῶν, καὶ οὐ τῶς τελεοῖ τὴν ἐπιστολὴν.

ARGUMENTVM.

Acobus Apostolus sanctum instruit derum de cultura caelestium praeceptorum, & regula catholicae obseruatiæ, & de inuictæ patientiæ maiestate, & de reuelatiõe plurimorum, & de mediatio magistroꝝ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ

EPISTOLA BEATI APO
STOLI IACOBI

ΙΑΚΩΒΟΣ δεῦ καὶ κυρίως
ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ δοῦλός
ταῖς δώδεκα φυλαῖς ταῖς
ἐν τῇ δ'ιαπορεύσει, χαίρειν.
πᾶσαν χάριν ἠγάπαδε ἀδελφοί μου, ὅταν
πράσσοιτε περιπέσητε ποικίλοις. γινώσκοντες,
ὅτι τὸ δοκίμιον ὑμῶν ἐν πίστει καταγράφεται
ὑπομονῆς. ἡ δὲ ὑπομονὴ ἐργασίαν τέλει
ἔχει, ἵνα ᾗτε τέλει κληρονομήσῃτε, ἐν
ᾧ οὐκ ἐπιλείπεται σοφίας, ἀλλ' αἰτείτω παρὰ τοῦ
θεοῦ πάντων ἀπολαύσῃτε, καὶ μὴ ὀνειδίζοντες.
καὶ ὁμοιωθεὶς αὐτῶν, αἰτείτω ἡ ἐν πίστει, καὶ
ἐν ἀκρίβειᾳ, ὁ γὰρ διακρινόμενος, ἔοικε
κλυδῶνι θαλάσσης ἀνεμιζομένῳ καὶ ῥιπιζομένῳ.
μὴ γὰρ οἰεῖσθε ἀνθρώπος ἐκείνος, ὅτι
λήψεται τι παρὰ τοῦ κυρίου. ἀλλ' ἡ πίστις
κατασταθῆσθε ἐν πάσαις ταῖς δοκίμιαις αὐτοῦ.
καυχάσθε ἡ ἀδελφοί οὗ τοῦ πατρὸς, ἐν τῷ
ὕψει αὐτοῦ. ὁ ἡ πλάσιος ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ.
ὅτι ὡς ἄνθος χόρτον ἠελίου ἐλευσέτω. ἀνετήλει ὁ
ἥλιος καὶ τὸ κάρυον, καὶ ἐξήρανεν τὸ χόρτον,
καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσε, καὶ ἡ ἔνδοξα αὐτοῦ
προσώπῳ αὐτοῦ ἀπώλετο. οὕτως καὶ ὁ πλάσιος
ἐν ταῖς πρῆξιν αὐτοῦ μαρτυρήσεται. μακάριοι ἄνθρωποι
οἱ ὑπομένοντες πρᾶξιν, ὅτι δοκίμιον γενόμενοι,
λήψεται τὸ στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπαγγελία ὁ
κύριος τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. μηδεὶς πειρασθῆναι
ὑμῶν λέγει, ὅτι ἀπὸ θεοῦ πειράζομαι. ὁ δὲ θεὸς
ἀπειραστός ἐστι καὶ πειράζει ἡ ἀνὴρ οὐδένα.
ἵκαστος δὲ

Jacobus dei ac domini Iesu
Christi seruus, duodecim tri
bubus, qui sunt in dispersione,
salute. Pro summo gaudio
ducite fratres mei, quoties in tentationes
incideritis varias, illud scientes, quod exploratio
fidei uestre, parit patientiam. ceterum patientia
opus perfectum habeat, ut sitis perfecti,
& integri, & nulla in parte diminuti. Quod
si cui uestrum deest sapientia, postulet ab
eo quod dat, nempe deo, quod dat in ceteris omnibus
simpliciter, & non impropere, ac dabitur ei, sed
postulet fide, nihil hesitans. Nam qui hesitat,
is similis est fluctui maris, qui ventis
agit & impetu rapitur. Ne uero existimet
homo ille, se quocumque accepturum a domino. Vir
animo duplici, incostans est in omnibus uis
suis. Glorietur autem frater qui est humilis
in sublimitate sua. Contra qui diues
est, in humiliatiōe sui, quonia ueluti flos
herbæ preteribit. Exortus est enim sol cum
aestu & exaruit herba, & flos illius decidit,
& decor aspectus illius perijt. Sic & diues
in abundantia sua marcescet. Beatus uir qui
suffert tentationem, quonia cum probatus
erit, accipiet coronam uitae quam promisit
dominus ihesus a quibus fuerit dilectus. Ne quis
cum tentatur dicat se a deo tentari. Nam deus
ut a malis tentari non potest, ita nec
ipse quemcumque tentat, Imo unusquisque tenta
tur, dum

o tur, dum

ἕκαστος δὲ πῆράζεται ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας, ἢ ἐλεαζόμενος, ἢ ἐπιθυμία οὐκ ἀποδοῦσα τίς τε ἀμαρτίαν, ἢ ἡ ἀμαρτία ἀποτελεθεῖσα, ἀποκύνει θάνατον. μὴ πλανᾶσθε ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, πᾶσι σα δόσεις ἀγαθῆ, καὶ πᾶσι δῶρον τέλειον, ἀνοθέμι ἐσι καταβαίνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῆς φώτῳ, παρὸς οὐκ ἐνι παραλλαγῆ, ἢ τροπῆς ἀποσκίασμα. βουλθεὶς ἀπεκύνσε μὴ ἡμᾶς λόγῳ ἀληθείας, εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς ἀπάγχην τινα τῆς ἀντικτισμάτων. ὡς τε ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἔσω πᾶς ἄνθρωπος ταχύνει εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδύνει εἰς τὸ λαλῆσαι. βραδύνει εἰς ὁρῶν, ὁρῶν ἢ ἀνδρῶς, δικαιοσύνη θεοῦ οὐ κατεργάζεται. διὸ ἀποθέμενοι πᾶσι σα ἔνστασιαν καὶ περιωσίαν κακίας, ἐν πρᾶσθῃ δὲ ἔξαδι τῆς ἐμφυτον λόγον, τὸν δὲ ἀνάμεινον ὄψαι τὰς ψυχὰς ὑμῶν. γίνεσθε ἡ ποιηταὶ λόγου, καὶ μὴ ἀκροαταὶ παραλογιζόμενοι ἑαυτοὺς, ὅτι, εἰ τις ἀκροατὴς λόγου ἐστὶ καὶ οὐ ποιητὴς, οὗτος ἔοικεν ἀνδρὶ, κατανοοῦντι τὸ πρόσωπον τῆς γενέσεως αὐτοῦ ἐν ἐσώπρω, κατενόησε δὲ αὐτὸν καὶ ἀπελήλυθε καὶ εὐθέως ἐπελάθετο ὁ ποῖος ἦν. ὁ δὲ παρακύνει εἰς νόμον τέλειον, τὸν φῶν ἐλευθερίας καὶ παραμίνιας, οὗτος οὐκ ἀκροατὴς ἐπιλησμοτῆς γενόμενος, ἀλλὰ ποιητὴς ἔργου, οὗτος μακάριος ἐν τῇ ποιήσει αὐτῆς εἶσαι. Εἰ τις δοκῆ θεῆσκος εἶμαι ἐν ὑμῖν, μὴ χαλιναῶ γῶν γλωσσᾶ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀπατῶν καὶ δόξαν αὐτοῦ, τούτου μάταιος ἡ θεοσκεία. θεοσκεία καθαρὰ ἢ ἀμίαντος παρὰ τῶν θεῶν καὶ πατρὶ, αὐτὴ ἐστὶν, ἐπισκέψασθε ὁρῶν οὐσ καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν. ἀπειλοῦ ἑαυτῶν τῆσθε ἀπὸ τοῦ κόσμου, ἀδελφοί μου μὴ ἐν προσωπληψίαις ἔχετε τὴν πίσιν τῆς κυρίας ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ τῆς δόξης. εἰ δὲ εἰσέλθῃ εἰς τὴν συναγωγὴν ὑμῶν ἀνὴρ χρυσοδακτύλιος ἐν ἰοδίτι λαμπρῶ, εἰσέλθῃ δὲ καὶ πῶ-

χὸς ἐν

tur dum a propria concupiscentia abstrahitur & inescatur. Deinde concupiscentia posteaq̄ concepit, parit peccatū, peccatū uero perfectū progignit mortē. Ne errētis fratres mei dilecti. Omnis donatio bona, & omne donū perfectū, desursum est descendēs, a patre luminū, apud quē non est transmutatio aut conuersionis obūbratio. Cū uoluisset progenuit nos uerbo ueritatis, ut essem⁹ primitiæ quædam suarū creaturarū. Itaq; fratres mei dilecti, sit omnis homo uelox ad audien- dum, tardus ad loquēdū, tardus ad irā. Nā ira uiri iusticiā dei non efficit. Quapropter deposita omni imundicia & superfluitate maliciæ, in mansuetudine recipite, insitū uerbū, qd̄ potest saluas redere animas uestras. Sitis autē effectores uerbi, & nō auditores fallētes uosmet ipsos, quoniā si quis audiat uerbū, & nō factis exprimat, hic similis est uiro consideranti faciē natiuitatis suæ in speculo. Considerauit em̄ seipsum, & abiit, & continuo oblitus est qualis esset. At qui prospexerit in legem perfectā quæ est libertatis & permanserit hic nō auditor obliuifusus cū sit, sed effector operis is beatus in facto suo erit. Si quis uideatur religiosus esse inter uos, qui non frenat linguam suā, sed aberrare finit cor suū, huius uana est religio. Religio pura & immaculata apud deum & patrem hæc est, inuisere orphanos & uiduas in afflictione sua, immaculatū seipsum seruare a sæculo. Fratres mei ne in respectu personarū habeatis fidē dñi nostri Iesu Christi ex opinione, nam si ingrediat̄ in cætum uestrum uir aureū gestans anulū ueste indutus splendida, ingrediat̄ aut̄ & pau-

per in

χός ἐν ῥυπαρῇ ἰδοῦντι, καὶ ἐπιβλέψῃτε ἐπὶ
 τὸν φοροῦντα πλὴν ἰδοῦντα πλὴν λαμπρῶν.
 Ἐπιπῆτε αὐτῷ, σὺ κάθου ὡς καλῶς, καὶ
 ἔσθ' ἢ πῶχῳ εἴπωτε, σὺ εὖθι ἐκῆ, ἢ κάθου ὡς
 ὑπὸ τὸ ὑποπόδιόν μου, καὶ οὐ διεκρίθητε ἐν
 ἑαυτοῖς, Ἐγένεθε κριταὶ διαλογισμῶν
 πονηρῶν, ἀκούσατε ἀδελφοί μου ἀγαπητοί,
 οὐχ ὁ θεὸς ἐξελέξατο τοὺς πῶχους ἢ νόσ
 μου τούτους, πλουσίους ἐν πίσει, καὶ κληρονό
 μου τῆ βασιλείας, ἧς ἐποκείλατο τοῖς ἀ
 γαθῶσι μ' αὐτῶν, ὑμεῖς δὲ ἠτιμάσατε τὸ πῶ
 χόν, οὐχ οἱ πλούσιοι καταδυναστεύουσιν ὑ
 μῶν, Ἐάντοί ἐλκυσθῶσιν ὑμᾶς εἰς κριτήρια,
 οὐκ αὐτοὶ βλασφημῶσι τὸ καλὸν ὄνομα τὸ
 ἐπικληθὲν ἐφ' ὑμᾶς, εἰ μὲντι νόμον πελάτε
 βασιλικὸν κατὰ πλὴν γραφήν, ἀγαθῶς ἔσ
 τὸν πλοσίον σου ὡς σεαυτὸν, καλῶς ποιῆτε.
 εἰ δὲ προσωποληπῆτε, ἀμαρτίαν ἐργάζε
 σθε ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τῷ νόμῳ, ὡς παραβά
 ται, ὅς τις ὕψ' ὅλον τὸν νόμον τηρήσῃ, πᾶ
 σα δὲ ἐν ἐνί, γέγονε πάντων ἔνοχος, ὁ γὰρ
 εἰπὼν μὴ μοι χεύσῃς, εἴπω καὶ μὴ φονεύσῃς, εἰ
 δὲ οὐ μοι χεύσῃς, φονεύσῃς, ἢ, ἔσθ' ὄνας παραβά
 τῃς νόμου, οὕτως λαλήτε, Ἐοῦτως ποιῆτε, ὡς
 διὰ νόμου ἐλευθερίας μέλλοντες κρίνασθαι
 ἢ τῆ κρίσις ἀνίλωσθε, ἔσθ' μὴ ποιήσαντι ἔλε
 σθε, καὶ κατακαυχᾶται ἔλεος κρίσεως, τί τὸ
 ὄφελος ἀδελφοί μου, εἰ μὴ πίσιν λέγη τίς
 ἔχη, ἔργα δὲ μὴ ἔχη; μὴ δώαται ἢ πῶ
 σις σώσαι αὐτὸν; εἰ μὴ δὲ ἀδελφὸς ἢ ἀ
 δελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχωσι, καὶ λεπτόμενοι
 ὡς φθὶ ἐφημέρου τροφῆς, εἴπη δέ τις αὐ
 τοῖς ἐξ ὑμῶν, ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ, θεο
 μαίνοθε καὶ χορτάζεσθε, μὴ δῶτε δεῦ
 τοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί τὸ
 ὄφελος; οὕτως καὶ ἢ πίσιν, εἰ μὴ ἔργα
 ἔχη, νεκρὰ εἰσι καθεαυτῶν, ἀλλ' ἐσθ' ἢ τίς, σὺ
 πῶσιν ἔχῃς, καὶ γὰρ ἔργα ἔχω, δέξομαι
 πλὴν πίσιν σου ἐκ πάντων ἔργων σου, καὶ γὰρ δεῖ
 ξω σοι

per in fordida ueste, & respexeritis ad il
 lum q ueste gestat splendidā, & dixeritis
 illi, tu sede hic bene, & pauperi dicatis, tu
 sta illic, aut sede hic subter scabellū meū,
 & nō diiudicati estis in uobis ipsiis, & fa
 cti estis iudices cogitationū malaz. Au
 dite fratres mei dilecti nōne deus elegit
 pauperes mundi huius, diuites in fide, &
 haeredes regni quod pmisit ihs a quibus
 dilectus fuerit? Vos aut cōtēptui habui
 stis pauperē. Nōne diuites tyrannidē ex
 ercent in uos, & idem trahunt uos ad tri
 bunalia? Et hīdē male loquunt de bono
 nomine quod inuocatū est sup uos? Si
 legē quidē pficitis regiā iuxta scripturā,
 diliges proximū tuū sicut teipsum, bene
 facitis, sin uero psonā respicitis, peccatū
 cōmittitis, & redarguimini a lege ueluti
 transgressores. Quisq; em totā legē ser
 uauerit, offenderit aut in uno, factus est
 oium reus. Nā qui dixit, ne moecheris, di
 xit etiā, ne occidas, quod si nō fueris moe
 chatus, occideris tamen, factus es trans
 gressor legis. Ita loquamini, & ita faciatis
 ueluti p legē libertatis iudicādi. Siquidē
 iudiciū absq; misericordia erit ei qui nō
 fecerit misericordiā. Et gloria ē misericor
 dia aduersus iudiciū. Que utilitas fratres
 mei si fidē dicat aliq; habere se, facta ue
 ro non habeat? Num potest fides saluū
 facere illū? Quis si frater aut soror nudi fue
 rint, & egentes cotidiano uictu, dicat aut
 aliquis uestrū illis, abite in pace, calesci
 te & saturamini, nō tamen dederitis illis,
 quæ sunt necessaria corpori, quæ erit uti
 litas? Sic & fides si facta non habuerit,
 mortua est per se. Sed dicit aliquis, tu fi
 dem habes, & ego facta habeo. Ostēde
 mihi fidē tuā ex factis tuis, & ego osten
 dam tibi

ξω σοι ἐκ τῶν ἔργων μου πῶς πίσιμι μου. σὺ
 πιστεύεις, ὅτι ὁ θεὸς εἷς ἐστὶ, καλῶς ποιῆς.
 καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσιν, καὶ φοβούνται.
 διὰ τοῦτο ἢ γινώσκαι ὃ ἀνθρώπου κενεὸν, ὅτι ἡ πίστις
 χωρὶς τῶν ἔργων νεκρὰ ἐστὶν; ἀθεράμ ὁ πα-
 τὴρ ἡμῶν οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη ἀνεπίστατος
 Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιάζειον;
 βλέπεις, ὅτι ἡ πίστις σωθήσεται τοὺς ἔργους
 αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν ἔργων ἡ πίστις ἐτελειώθη;
 καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφή ἡ λέγουσα, ἐπίστευσεν
 δὲ ἀθεράμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς
 δικαιοσύνην. καὶ φίλος τοῦ θεοῦ ἐκλήθη. ὁρᾶτε
 τοῖσι τοῦτο ὅτι ἡ πίστις ἐργαζομένη ἀνθρώπου
 καὶ οὐκ ἐκ πίστεως μόνον; ὁμοίως δὲ καὶ
 Ἰακώβ ἡ πόρνη, οὐκ ἔργων ἐδικαιώθη, ὑπὲρ
 δεξαμένη τοὺς ἀγγέλους, καὶ ἐτέρα ὁδοὶ
 ἐκβαλοῦσα; ὡσαύτως ἂν τὸ σῶμα χωρὶς πνεύ-
 ματος νεκρὸν ἐστὶν, οὕτως καὶ ἡ πίστις χω-
 ρὶς τῶν ἔργων νεκρὰ ἐστὶν. μὴ πολλοὶ διδάσ-
 καλοι γίνεσθε ἀδελφοί μου, ἐιδότες, ὅτι
 μέτρον κρήμα λαμβάνομεθα. πολλὰ γὰρ πᾶσι
 μὲν ἄπαντες. εἰ τις ἐν λόγῳ οὐ πᾶσι, οὗτος
 τέλος ἀνὴρ, δυνατὸς χαλιναγωγεῖν καὶ ὁ
 λόγος τὸ σῶμα. ἰδοὺ τῶν ἰσχυρῶν τοὺς χαλινούς
 εἰς τὰ σώματα βάλλομεν, πρὸς τὸ πείρε-
 σθαι αὐτοὺς ἡμῖν, καὶ ὅλον τὸ σῶμα μετάγο-
 μεν, ἰδοὺ καὶ τὰ πλοῖα τελευτᾶ ὄντα, καὶ ὑπὲρ
 σκληρῶν ἀνέμων ἐλαυνόμενα, μετὰ τὴν ὑπὲρ
 ἐλαχίστων κηδάλιστον. ὡσαύτως ἡ ὁρμή τῶν ἐυδύ-
 νων τῶν βούληται, οὕτως καὶ ἡ γλῶσσα μικρὸν μέ-
 λος ἐστὶ, καὶ μεταλαυχεῖ. ἰδοὺ ὀλίγον πῦρ ἡλί-
 κιν ὑλκιν ἀνάπτει. καὶ ἡ γλῶσσα τὸ πῦρ ὁ κόσ-
 μος τῆς ἀδικίας, οὕτως ἡ γλῶσσα καθίσταται ἐν
 τοῖς μέλεσιν ἡμῶν. ἡ σπιλῖς ὅλον τὸ σῶμα,
 καὶ φλοῖζισσα τῆς τροχῶν τῆς γενέσεως, καὶ φλοῖ-
 ζομένη ὑπὲρ τῆς γενέσεως, πᾶσα ἡ φύσις θηρίων καὶ
 περὶ τῶν ἐρπετῶν καὶ ἐναλίων, δομάζει καὶ δεδά-
 μιασται τῆς φύσεως τῆς ἀνθρώπων. τῆς γλῶσσαν.
 οὐδεὶς δύναται ἀνθρώπου δαμάσαι, ἀκατάραχον
 κακόν

dam tibi ex factis meis fidem meā. Tu
 credis quod deus unus est? Recte facis.
 Et demonia credunt, & cōtremiscunt. At
 uis ne scire o homo inanis, quod fides
 absq; factis mortua sit? Abrahā pater
 noster nōne ex factis iustificatus est, cū ob-
 tulisset Isaac filiū suū sup altare? Vides
 qd fides, adiuuētō fuerit factis illius, &
 ex facto fides pfecta fuerit? Et iplēta est
 scriptura q̄ dicit. Credidit Abrahā deo,
 & imputatū est illi ad iusticiā & amicus
 dei uocatus est. Videtis igit quod ex fa-
 ctis iustificet homo, & nō ex fide tantū?
 Similiter autē & Raab meretrix. nō ex fa-
 ctis iustificata est cū excepisset nuncios,
 & alia uia emisisset? Nam quēadmodū
 corpus absq; spiritu mortuū est, ita & fi- III
 des absq; factis mortua est. Nolite
 plures magistri fieri fratres mei, scientes
 quod maius iudicium, sumpturi si-
 mus. In multis enim offendimus oēs. Si
 quis in uerbo nō offendit, hic perfectus
 est uir, q̄ possit freno moderari totū etiā
 corpus. Ecce equis frena in ora mittimus
 ut obediāt nobis, & totū corpus circūferi-
 mus. ecce naues q̄q; cū tātā sint, & a uen-
 tis sauis agant, circūferuntur a minimo
 gubernaculo, quocūq; ipetus dirigentis
 uoluerit. ita & lingua pusillū mēbrū est,
 & magna iactat. Ecce exigu⁹ ignis cōpta
 materiā incēdit. Et lingua ignis est, mun-
 dus iniquitatis, sic lingua constituitur in
 membris nostris quæ maculat totū cor-
 pus, & inflāmat rotā natiuitatis nostræ,
 & inflammatur a gehenna. Omnis em̄
 natura & ferarū & uolucrū serpentū, &
 marinorū domantur, & domita sunt a
 natura humana. Lingua autem nullus
 hominum domare potest incoercibile
 malum

κακόμ. μεσὴ τοῦ θανατοφόρου. ἐν αὐτῇ ἐυ-
 λογοῦμεν τὸν θεὸν καὶ πατέρα, καὶ ἐν αὐτῇ
 καταρώμεθα τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς κατὰ
 ὁμοίωσιν θεοῦ γεγονότας, ἐκ τοῦ αὐτοῦ σο-
 ματος ἐξέρχεται ἐυλογία καὶ κατάρα.
 οὐχ ἢ ἀδελφοί μου ταῦτα οὕτως γίνεσθαι.
 μήτι ἢ πικρὴ ἐκφορὰ αὐτῆς ὁπῆς βρύει τὸ γλυ-
 κὺ καὶ πικρὸν; μή δάναται ἀδελφοί μου
 σικκὴ ἐλαίας ποιῆσαι; ἢ ἄμπελος σύ-
 κα; οὕτως οὐδὲ μία πικρὴ ἀλικὸν καὶ γλυ-
 κὺ ποιῆσαι ἴσως, τίς σοφὸς καὶ ἐπισήμων
 ἐν ἡμῖν, δὴ ξάτω ἐκφορὰ καλῆς ἀναστροφῆς
 τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἐν πρᾶντητι σοφίας. εἰδὲ
 ζῆλον πικρὸν ἔχετε, καὶ ἐρίθειαν ἐν τῇ καρ-
 δια ἡμῶν, μὴ κατακαυχᾶσθε, ἵνα ψεύσεσθε
 κατὰφορὰ ἀληθείας. οὐκ ἐσὶν αὐτῆ ἡ σοφία
 ἄνωθεν καταρχομένη, ἀλλ' ἐπίγῃος, ψυχικῆ,
 δαιμονιώδης, ὅπου γὰρ ζῆλος καὶ ἐρίθεια,
 ἐκφύλακται, καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα.
 ἢ δὲ ἄνωθεν σοφία πρῶτόν μου, ἀγαθὸν ἐ-
 ἴπατα ἐργασίαν, ἐπιεικῆς, ἐνπειθής, μεσὴ ἐ-
 λέους καὶ καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδιδόκητος ἵνα
 ἀνυπόκριτος, καρπὸς δὲ φορὰ δικαιοσύνης
 ἐν ἐργῶν σπείρεται ἵνα ποιῶσιν ἐρηνίαν. πό-
 θεμ πόλεμοι καὶ μάχαι ἐν ἡμῖν; οὐκ ἐν τεῦ-
 δερ, ἐκ τῆ ἡδονῶν ἡμῶν, τῆ σφαττομένων ἐν
 τῆς μέλει ἡμῶν; ἐπιθυμεῖτε, ἵνα οὐκ ἔχει-
 τε, φονεῖτε ἵνα κλοῦτε, ἵνα οὐ δάνασθε ἐπι-
 τυχεῖν, μάχεσθε ἵνα πολεμεῖτε. οὐκ ἔχετε,
 διὰ τὸ μὴ ἀντιῶναι ἡμᾶς. ἀντιῶναι καὶ οὐ λαμ-
 βάνετε, διότι ἡ κακῶς ἀντιῶναι, ἵνα ἐν ταῖς
 ἡδοναῖς ἡμῶν ἀπανησῆτε. μοιχοὶ καὶ μοι-
 χαλίθεις. οὐκ οἴδατε ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσ-
 μου, ἔχθη τοῦ θεοῦ ἐσὶν; ὅς ἄν βουλῆθῃ φι-
 λος εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθηρὸς τοῦ θεοῦ καθί-
 σεται, ἢ δόκατε, ὅτι κενῶς ἡ γραφὴ λέγει
 πρὸς φθόνον ἐπιποθεῖ τὸ πνεῦμα, ὃ κατὰ
 κῆρ ἐν ἡμῖν. μεῖζονα δὲ δίδωσι χάριμα
 ἵνα ποτ' ἀγῆτε ὅσω τῷ θεῷ, ἀντίστητε τῷ δι-
 αβόλῳ

malum, plena ueneno mortifero. In ipsa
 benedicimus deū & patrē, & in ipsa ma-
 ledicimus hoīes, qui ad similitudinē dei
 facti sunt. Ex eodē ore procedit benedi-
 ctio & maledictio. Non oportet fratres
 mei haec ita fieri. Nunquid fons ex eodē
 foramine emanat dulcē & amarā aquā?
 Nunquid potest fratres mei ficus oleas
 facere, aut uitis ficus? Sic nullus fons sal-
 sam ac dulcē potest facere aquā. Quis sapi-
 ens & sciētia p̄ditus inter uos, ostēdat ex
 bona cōuersatione opera sua in mansue-
 tudine sapientia. Quod si zelū amarū ha-
 betis, & contentionē in cordibus uestris
 nolite gloriari & mēdaces esse aduersus
 ueritatē. Nō est em̄ ista sapientia defur-
 sum descēdens, sed terrena, animalis, dia-
 bolica. Vbi em̄ zelus & cōtentio, ibi incō-
 stantia & om̄ne opus prauū. Quae autē de
 sursum est sapientia. Primū quidē casta
 est, deinde modesta, pacifica, tractabilis,
 plena misericordia & fructib⁹ bonis, abs-
 que diiudicatione sine simulatiōe. Fruct⁹
 autē iusticiā in pace seminat, facientibus
 pacē. Vnde bella & lites in uobis? Nōne
 hinc, nepe ex uoluptatib⁹ uestris, quae mili-
 tant in mēbris uestris? Cōcupiscitis & nō
 habetis, occiditis & zelatis, & nō potestis
 adipisci, pugnatis & bellatis, nō habetis,
 propter ea quae nō postulatis, petitis & nō
 accipitis, eo quod male petatis, ut in uolupta-
 tibus uestris infumatis. Adulteri & adul-
 terae nescitis quia amicitia mūdi inimicā ē
 dei? Quicūque ergo uoluerit amic⁹ esse sae-
 culi, inimicus dei cōstituitur. An putatis
 quod inaniter scriptura dicat, ad inuidi-
 am concupiscit spiritus qui habitauit in
 uobis? Maiorem autē dat gratiam,
 Subditi ergo estote deo, resistite autē di-
 abolo,

IIII

αβόλω φέυξεται ἀφ' ὑμῶν. ἐγγίζετε
 τῷ θεῷ, καὶ ἐγγίθε ὑμῖν. καθαρίσατε χεῖρας
 ἁμαρτωλοὶ καὶ ἀγνίστατε καρδίας δίψυχοι,
 ταλαιπωρήσατε, καὶ πενθήσατε, καὶ κλάυ-
 σατε. ὁ γέλως ὑμῶν εἰς πένθος μετατρα-
 φήτω, καὶ ἡ χαρὰ εἰς κατήφειαν. ταπείνω-
 θητε ἐνώπιον τοῦ κυρίου ἐν ψαύσει ὑμῶν, μὴ
 καταλαλεῖτε ἀλλήλων ἀδελφοί, ὁ καταλα-
 λῶν ἀδελφοῦ, καὶ κρίνωμ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ
 καταλαλεῖ νόμον καὶ κρίνει νόμον. εἰ δὲ νό-
 μος κρίνας, οὐκ εἶ ποιητὴς νόμου, ἀλλὰ
 κριτής. εἰς ἐσθὶν ὁ νομοθέτης, ὁ δυνάμενος σώ-
 σαι καὶ ἀπολέσαι, σὺ τίς εἶ ὃς κρίνεις τὸν ἕτε-
 ρον; ἀγε νῦν οἱ λέγοντες σήμερον καὶ αὔριον
 πορευσώμεθα εἰς τὴν πόλιν καὶ ποι-
 ῆσωμεν ἐκεῖ ἐνταῦθα ἕνα, καὶ ἐμπορευσώμεθα
 καὶ κερδήσωμεν. οἵτινες οὐκ ἐπίσαοτε τὸ
 αὔριον, ποῖα γὰρ ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀτιμίς ἐστὶν
 ἢ πρὸς ὀλίγον φαινόμεν. ἔπειτα ἡ ἀφανί-
 ζομένη, ἀντί τῆ λέγει ὑμῶν, ἐὰν ὁ κύριος θε-
 λήσῃ καὶ κήσωμεν καὶ ποιήσωμεν τοῦτο ἢ ἐκεί-
 νο, καὶ ἡ καυχᾶσθε ἐν ταῖς ἀλαζονείαις ὑ-
 μῶν, πᾶσα κἀνυχθισ τοιαύτη πονηρά ἐστιν.
 εἰδότε καὶ καλὸν ποιῆσαι καὶ μὴ ποιῶντι
 ἁμαρτία αὐτῶν ἐσθ. ἀγενῶν οἱ πλῆθιοι,
 κλάυσσατε ὀλολύζοντες ἐπὶ ταῖς ταλαιπω-
 ρίαις ὑμῶν ταῖς ἐπερχομέναις. ὁ πλῆθος
 ὑμῶν σέσκηπε, τὰ ἴματα ὑμῶν σκτόρωτα
 γέγονε, ὁ χρυσὸς ὑμῶν καὶ ὁ ἄργυρος κατήωθη
 καὶ ὁσ ἀντ' εἰς μαρτύριον ὑμῶν ἐσθ καὶ φά-
 ρετ τὰς σάρκας ὑμῶν, ὡς πῦρ. ἐθισαυρίσα-
 τε ἐν ἐχάταις ἡμέραις, ἰδοὺ ὁ μισθὸς τῆ
 γατῶν τῶ ἀμμοσάντων τὰς χώρας ὑμῶν, ὁ
 ἀπειρηκμένος ἀφ' ὑμῶν κρέζει, καὶ αἱ βοαὶ
 τῶν θεισάντων εἰς τὰ ὄτα κυρίου σαβαώθ
 εἰσεκλήθησαν. ἐτρυφήσατε ἐπὶ τῆ γῆσ.
 καὶ ἐσαταλήσατε, ἐθρέψατε τὰς καρδίας
 ὑμῶν, ὡς ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆσ. κατεδει-
 κάσατε, ἐφομεύσατε τὸν δίκαιον οὐκ ἀντι-
 τάσεται ὑμῖν

abolo, & fugiet a uobis. Appropiate deo,
 & appropinquabit uobis. Emundate ma-
 nus peccatores, & purificate corda dupli-
 ces animo. Affligimini, & lugete & plora-
 te, risus uester in luctū conuertat, & gau-
 dium in mœrorē. Humiliamini in con-
 spectu dñi, & exaltabit uos. Nolite detra-
 here uobis inuicem fratres. Qui detrahit
 fratri, qui iudicat fratrem suū, detrahit le-
 gi & iudicat legem. Si autē iudicas legem,
 non es factor legis, sed iudex. Vnus est
 em̄ legislator, qui potest sanare & perde-
 re. Tu autē quis es, qui iudicas aliū? Age
 nunc qui dicitis, hodie & cras eamus in
 hanc ciuitatē, & faciamus ibi quidem an-
 num, & mercemur, & lucrū faciamus, qui
 ignoratis quid futurum sit postero die.
 Quæ est em̄ uita uestra? Vapor erit, qui
 ad exiguū tēpus apparet, & deinde eua-
 nescit, p̄ eo q̄ dicere debueritis, si dñs uo-
 luerit, & si uixerimus, faciamus hoc aut il-
 lud. Nunc autē exultatis in superbijs ue-
 stris. Omnis exultatio talis mala est. Sci-
 enti igitur bonū facere, & nō facienti, pec-
 catum est illi. Agite nūc diuites, plora-
 te ululantes in miserijs uestris, quæ ad-
 ueniēt uobis. Diuitiæ uestræ putrefactæ
 sunt, uestimenta uestra a tineis comesta
 sunt, Aurū & argentū uestrū eruginauit
 & erugo eoz in testimoniū uobis erit, &
 māducabit carnes uestras sicut ignis. the-
 saurizastis in nouissimis dieb⁹. Ecce mer-
 ces operarioz qui messuerunt regiones
 uestras, quæ fraude nō reddita est a uo-
 bis, clamat, & clamores eoz qui messue-
 rāt in aures dñi sabaoth introierūt. De-
 liciati estis super terrā, & lasciuiistis, enu-
 tristis corda uestra, ut in die occasionis. cō-
 demnastis, & occidistis iustū, & non resi-
 stit uobis

τῶν ἡμῶν μακροθυμήσατε αὐτῶν ἀδελφοὶ
 ἕως τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου. ἰδοὺ ὁ θεὸς ἔρχεται ἐκ
 δεξιῶν τῶν τίμιων καρπῶν τοῦ γῆ. μακροθυ
 μῶν ἐπαυθῶ. ἕως λάβῃ ὑμεῖς τὴν ἀποδοχὴν καὶ
 τὴν ἐξουσίαν. μακροθυμήσατε ἑαυτοῖς, σκρίζατε
 τὰς καρδίας ὑμῶν, ὅτι ἡ παρουσία τοῦ κυρίου
 ἥτις ἐκεῖ, μὴ σεβάσθε κατὰ ἀλλήλων ἀδελφοί,
 ἵνα μὴ κριθῆτε. ἰδοὺ ὁ κριτὴς πρὸ τοῦ θύρων
 ἔσκει. ὑποδέχθητε λαβέτε τὴν κακοπαθείαν
 ἀδελφοί μου, καὶ τὴν μακροθυμίαν τοῦ προφή
 τας, οἱ ἐλάλησαν τῷ ὀνόματι κυρίου. ἰδοὺ μα
 κρίζομεν τοὺς ὑπομένοντάς. πλὴν ὑπομο
 νῶν ἰὼς ἠκούσατε. Ἐπὶ τὸ τέλος κυρίου εἶδτε,
 ὅτι πολὺ ἀσπασθῶν ἐστὶν ὁ κύριος καὶ δικτίρ
 μωρ. πρὸ πάντων τῶν ἀδελφῶν μου, μὴ ὀμνύ
 τε, μήτε τὸν οὐρανὸν, μήτε τὴν γῆν, μήτε ἄλ
 λων τινὰ ὄργανον, ἢ τῶν ὑμῶν τὸ ναὶ, ναί, Ἐπὶ
 οὐδὲ, ἵνα μὴ εἰς ὑπόκρισιν πέσητε. κακοπα
 θεῖτε τίς ἐν ὑμῖν, προσευχέσθω. ἐνθυμῶν τις,
 λαλήτω ἀποτινῶν τις ἐν ὑμῖν, προσκαλεσά
 σθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας, καὶ προσευ
 χεσθῶσιν ἐπ' αὐτὸν, ἀλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ
 ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου. καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως
 σώσει τὸν κάμνοντα, Ἐξέρῃ αὐτὸν ὁ κύριος,
 καὶ ἁμαρτία σὴν πεποικηκώς, ἀφελήσεται ἄν
 τῶν. ἐξομολογήσθε ἀλλήλοις τὰ παραπτώμα
 τα, Ἐνθυμῶν ὑπερῶν ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῆτε.
 πολὺ ἰσχυρὸν δέκασθε δικαίου ἐνεργουμένην. Ἡ
 λίας ἄνθρωπος ἦν ὁμοιωσάμενος ἡμῖν, Ἐπρ
 οσεύχθη προσήγατο τὴν μὴ βρέξαι, καὶ οὐκ ἔβρεξε
 ἐπὶ τὴν γῆν, ἐνιαυτοῦ τρεῖς. Ἐμῆνας ἕξ. Ἐπὶ
 ἄλλων προσήγατο, Ἐπὶ οὐρανὸς ὑμεῖς ἔδωκε, Ἐ
 πὶ τῆς ἐβόας τοῦ κυρίου. ἀδελφοί, εἰάν τις
 ἐν ὑμῖν πλανηθῆ ἀπὸ τῆς ἀληθείας, Ἐπιστρέ
 ψῆτε αὐτὸν γινώσκοντες, ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρ
 τωλὸν ἐκ πλάνης ὁ δὲ αὐτοῦ, σώσει ψυχὴν ἐκ
 θανάτου, καὶ καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν.
 Ἰησὺς τῷ ἁγίῳ ἀποστόλῳ ἰακώβῳ
 ἐπιστολῆς τέλει

Sit uobis. Longanimes igitur estote fratres
 usque ad aduentum domini. Ecce agricola expe
 ctat preciosum fructum terrae longanimitatis in
 eo, donec accipiat pluuiam temporaneam & se
 rotinam. Patientes igitur estote & uos, &
 confirmate corda uestra, quoniam aduentus
 domini appropinquauit. Nolite ingemisce
 re alius in alium fratres, ut ne iudicemini,
 Ecce iudex ante ianuam afflittit. Exemplum ac
 cipite fratres mei afflictionis & longanimitatis
 & patientiae prophetas, qui locuti
 sunt in nomine domini. Ecce beatificamus eos
 qui sustinent. Sufferentiam Iob audistis,
 & finem domini uidistis, quoniam misericors est
 dominus & miserator. Ante omnia autem fratres mei,
 nolite iurare, neque per caelum, neque per ter
 ram, neque aliud quodcumque iuramentum.
 Sit autem uestrum est est, non non, ut ne in simu
 lationem incidatis. Affligitur autem aliquis
 inter uos, oret. a quo animo est aliquis,
 pfallat. infirmat quis inter uos, accersat
 presbyteros ecclesiae, & orent super eum, un
 gentes eum oleo in nomine domini. Et ora
 tio fidei saluabit laborantem, & eriget eum
 dominus, & si in peccatis sit, remittentur ei. Con
 fitemini inuicem alius alij delicta, & orate
 pro uobis inuicem, ut saluemini. Multum enim
 ualet deprecatio iusti efficax. Helias ho
 mo erat similiter affectus ut nos, & ora
 tione orauit ne plueret, & non pluit super
 terram annos tres & menses sex. Et rursum
 orauit, & caelum dedit pluuiam, & terra pro
 duxit fructum suum. Fratres, si quis inter
 uos errauerit a ueritate, & conuerterit quae
 eum, sciat quod qui conuerterit peccato
 rem ab errore uiae suae, saluabit animam a
 morte, & operiet multitudinem peccatorum.
 Beati Iacobi apostoli
 epistola finis.

Αὐτῷ ἐπισέλλα ὁ μακάριος πέτρος ἐν τῇ διασωρᾷ ὄντων, ἰουδαί-
οις καὶ γενομμένοις χριστιανοῖς. γράφει δὲ πρὸς ἐπιστολῶν διδασκαλικῶν ἐπι-
σκρῖζων αὐτοὺς, διότι ἔξ ἀπὸ ἰουδαίων ἐπίσεισαμ, καὶ πρῶτον μὲν ἐξηγεῖται
καὶ ἀποδείκνυσιν, ὅτι ἡ εἰς τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ ΠΙΣΙΣ, ἀπὸ αὐτῶν τροφῆν κατὰ
γέλωκ, καὶ δι' αὐτῶν ἐμκνήθη, ἡ διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ λύτρωσις, καὶ ὅτι αὐτοῖς καὶ τοῖς ἐ-
δρεσιμ ἐν κηρυγλίῳ τὰ ἁμάρτα, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιμ ἀσελοὶ παρακύνφα. ἔπειτα συμβουλεύσασ ἀξίως
τοῦ καλέσαρτος ἀνασρέφεισθαι. προτρέπει καὶ βασιλείας τιμᾶν, γωαξί τε γὰρ ἀνδράσιμ ὄλο
φροσῶν κατὰ γέλωκ, καὶ εἰς τὰ ἥδη παραινέσασ ὀλίγα, σκμαίμα, ὅτι καὶ εἰς τὸν ἄδλω γέ-
γρονε παρὰ τοῦ κυρίου τὸ κήρυγμα φη σωτηρίας καὶ ἀνασάσεως. ἵνα καὶ οἱ προθανόντες ἀνασῶ-
σι, καὶ κρηθῶσι μὲν τῷ σώματι, τῇ δὲ χάριτι φη ἀνασάσεως διαμείμωσι, καὶ ὅτι τὸ τέλος πάν-
των λοιπὸν ἡ γηκε ἡ ὀφείλουσι πάντες ἔτοιμοι γίνεσθαι. ὡς λόγος ἀποδῶσονται τῷ κρητῇ. ὅ-
ύτως τελοσὶ πρὸς ἐπιστολῶν.

ARGUMENTVM

Discipulos saluatoris inuicti toto orbe diffusos & peregrinos in saeu-
lo monstrat, & praeterita uitae poenitere suadet, & in nouam uitam
proficere tota cum sollicitudine exhortatur Simon Petrus filius Io-
annis, prouinciae Galilaeae, uico Bethsaida frater Andreae apostoli.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟ-
ΛΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΠΡΩΤΗ.

EPISTOLA BEATI PETRI
APOSTOLI PRIMA

ΠΕΤΡΟΣ ἀπόστολος ἸΗ-
ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ἐκλεκτοῖς
παρεπίδημοις διασωρᾷς
ῶντων, γαλατίας, καπ-
παδοκίας, ἀσίας, καὶ βιθυνίας κατὰ πρό-
γωσιν θεῶ πατρὸς ἐν ἁγίω πνεύματι, εἰς
ὑπακοήν καὶ θαντισμὸν αἵματος ἸΗΣΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥ. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθω-
ρεῖν. εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατήρ ἡμετέρος ἡ-
μῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὁ κατὰ τὸ πλὴν αὐτοῦ
ἔλεωσ

Petrus apostolus Iesu Chri-
sti, aduenis sparsim incolē-
tibus Pontum, Galatiam,
Cappadociā, Asiam, & Bi-
thyniam, delectis iuxta praedestinationē
dci patris, per sanctificationē spiritus, in
obedientiam, & asperionē sanguinis Ie-
su Christi. Gratia uobis & pax multipli-
cetur. Laudāus est deus, & pater dñi no-
stri Iesu Christi, qui iuxta copiosam suā
misericordiā

Ἐλεῖσθε ἀναγεμνήσατο ἡμᾶς εἰς ἐλπί-
δα ἵδωσαν δι' ἀναστάσεως ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
ἐκ νεκρῶν, εἰς κληρονομίαν ἀφθαρτον
καὶ ἀμίαντον, καὶ ἀμάραντον, τε-
τηρημένην ἐν οὐρανοῖς, εἰς ἡμᾶς τοὺς
ἐν δυνάμει θεοῦ φρουρουμένους διὰ πίστε-
ως, εἰς σωτηρίαν, ἐτοιμῶν ἀποκαλυφθῆ-
ναι ἐν καιρῷ ἐχάτων, ᾧ ᾧ ἀγαλλιᾶ-
σθε, ὁλίγοι ἄρτι, εἰ δέοι ἐσι λυπηθέν-
τες ἐν ποιήσοις πηρασμοῖς, ἵνα τὸ δο-
κίμιον ἡμῶν φηί πίστεως, πολὺ τιμι-
ώτερον χρυσοῦ τοῦ ἀπολλυμένου, διὰ
πυρρῶς δὲ δοκιμαζομένου, ἐνρεθῆ, εἰς
ἔπαινον καὶ δόξαν καὶ τιμὴν, ἐν ᾧ
ποκαλύψα ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὃν οὐκ
εἰδότες, ἀγαπᾶτε, εἰς ὃν ἄρτι μὴ
ὄρωμετες, πισένοτες δὲ, ἀγαλλιᾶ-
σθε χαρᾷ ἀμεκκλήτῳ καὶ δεδοξασμέ-
νῳ, κομιζόμενοι τὸ τέλος φηί ὡς
εἰς ἡμῶν, σωτηρίαν ψυχῶν,

περὶ ἧς σωτηρίας ἠγγέλησα καὶ ἠγγέ-
λησα προφηταί, οἱ περὶ φηί εἰς ἡ-
μᾶς χάριτος προφητεύσαρτες, ἐρε-
μῶντες, εἰς τίμα ἢ ποῖον καιρὸν ἐδή-
λα, τὸ ἐν αὐτοῖς πνεῦμα ΧΡΙΣΤΟΥ
προμαρτυρόμενον τὰ εἰς ΧΡΙΣΤΟΝ
παθήματα, καὶ τὰς μετὰ ταῦτα δό-
ξας, διὰ ἀποκαλύφθη, ὅτι οὐχ' ἑαν-
τοῖς, ἡμῖν δὲ δικόρουσιν αὐτὰ, ἀλλὰ
ἀγγελῶν ἡμῶν, διὰ τῆς εὐαγγελισα-
μένων ἡμᾶς ἐν πνεύματι ἁγίῳ ἀπο-
σαλέρτι ἀπὸ οὐρανοῦ, εἰς ἃ, ἐπιθυμοῦ-
σιν ἄγγελοι παρακύψαι. διὸ ἀράζω-
σάμενοι τὰς ὁσφύας φηί διαρῶσιν ἡ-
μῶν, ἡμφορτες, τελείως ἐλπίζατε ἐ-
πί τῶν φερουμένων ἡμῶν χάρις ἐν ᾧ
ποκαλύψα ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὡς τέκ-
μα ὑπακοῆς, μὴ συχκατιζόμενοι τῶν
πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ἡμῶν ἐπιθυμίαις
ἀλλὰ κατὰ

misericordiam regenuit nos in spem ui-
uā, per hoc quod resurrexit Iesus Chri-
stus ex mortuis, in hæreditatē immorta-
lem, & incontaminabilem, atq; immar-
cessibilem. conseruatā in cælis erga uos,
qui in uirtute dei custodimini per fidē,
ad salutem, quæ in hoc parata est, ut re-
ueletur in tempore supremo, in quo ex-
ultate, nunc ad breue tempus afflicti in
uarijs experimētis. si opus sit, quo explo-
ratio fidei uestræ, multo prædiosior au-
ro, quod perit, & tamen per ignem pro-
batur. reperiatur in laudem & gloriā &
honorem, tum cū reuelabitur Iesus Chri-
stus, quem cum non uideritis diligitis, in
quem in præsentia, cū non uideatis, cre-
dentes tamē, exultatis gaudio ineffabili,
& glorificato, reportantes finem fidei ue-
stræ, salutem animarum, de qua salute, ex-
quisierunt & scrutati sunt prophetæ, qui
de uentura in uos gratia uaticinati sunt,
scrutantes ad quem, aut cuiusmodi tem-
poris articulum significaret, qui in illis
erat spiritus Christi, qui priusq; accide-
rent, testificabatur uenturas in Christū
afflictiones, & q̄ essent cōsecuturæ glori-
as, ἵς quibus ea palā sūt exhibita, propte-
rea, qd̄ haud sibiipsis, imo nobis usui fu-
erunt, hæc quæ nūc annunciata sunt uo-
bis, per eos qui uobis p̄dicauerunt euan-
gelium, per spiritum sanctum emissum
e cælo, in quæ desyderant angeli prospī-
cere. Quapropter succincti lumbis men-
tis uestræ, sobrii, perfecte sperate in eam
quæ ad uos defertur gratiam, dum uo-
bis reuelatur Iesus Christus, ut filij obe-
dientiæ, ut non accommodetis uos pri-
stinis concupiscentijs, quibus dum ad-
huc ignoraretis Christum agebamini,
sed quemadmodū

ἔλλα κατά τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἄγιον, καὶ
 ἐν τοῖς ἁγίοις ἐμὴ πάση ἀναστροφῇ γενήθητε.
 διότι ἡ γέγραπται. ἄγιοι γένηθε, ὅτι ἐγὼ
 ἄγιός εἰμι. καὶ εἰ πάσης ἐπικαλεῖσθε τὸν
 ἀπροσωπολήπῳ κρινόντα κατὰ δὲ ἐκάστου
 ἔργου, ἐμὴ φόβῳ τὸν φόβον παροικίας ὑμῶν
 χθόνου ἀνασπάσθητε. εἰδότες, ὅτι οὐ φθασι
 τὸ ἀρεσίων ἢ χυσιῶ ἐλυτρώθητε ἐκ τῆ ματαί-
 ας ὑμῶν ἀναστροφῆς παρὰ παρὰ δὲ οὐ, ἀλλὰ
 ἡμῶν ἁματιῶν ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπί-
 λου ΧΡΙΣΤΟΥ, προσενωσμένου μου πρὸς κα-
 ταβολῆς κόσμου, φανερωθέντος δὲ ἐπὶ ἐσχά-
 των ἡν ἡ χθόνου δι' ὑμᾶς, τοὺς δὲ αὐτοῦ πι-
 σιύοντας εἰς θεόν, τὸν ἐγείραντα αὐτὸν ἐκ νε-
 κρῶν, καὶ δόξα αὐτῷ δόντα, ὡς περὶ πύ-
 σιν ὑμῶν, καὶ ἐλπίδα εἶναι εἰς θεόν. τὰς ἡ-
 χὰς ὑμῶν ἠγνίσθητε ἐμὴ τῆ ὑπακοῆς καὶ ἀ-
 λκείας διὰ πνεύματος, εἰς φιλαδέλφειαν
 ἀνυπόκριτον, ἐκ καθαρᾶς καρδίας ἀλλήλων
 ἀγαπήσατε ἐκτενῶς, ὡς ἀναγενηνήμενοι, οὐκ
 ἐκ πορῆς φαρτῆς, ἀλλὰ ἀφάρτου, διὰ λό-
 γου ζωῆς θεοῦ, καὶ μὴ οὐτὶ εἰς τὸν αἰῶ-
 να, διότι ἡ πᾶσα σὰρξ, ὡς χόρτος, καὶ πᾶ-
 σα δόξα ἀνθρώπου, ὡς ἄνθος χόρτου, ἡ-
 ράνθη ἢ χόρτος, καὶ δὲ ἄνθος ἡρῆπεσε. τὸ ἦ
 ἔφημα κυρίου, μὴ εἰς τὸν αἰῶνα, τοῦτο δὲ
 ἔστι τὸ ἔφημα τὸ εὐαγγελισθῆναι εἰς ὑμᾶς. Ἄπο-
 θέμωσι δὲ πᾶσαν κακίαν, καὶ πάντα δό-
 λον, καὶ ὑποκρίσεις, καὶ φθόνους, καὶ πᾶ-
 σας καταλαλίαν, ὡς ἀρετὴ γύννητα βρέφη,
 τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα ἐπίποθήσατε,
 ἵνα ἐμὴ αὐτῶ ἀυξηθῆτε, ἵνα ἔγνησατε ὅ-
 τι ἡσθεὶς ὁ κύριος, πρὸς ὃν προσερχόμε-
 νοι λίθον ζῶντα ὑπὸ ἀνθρώπων μὴ ἀπο-
 θεδοκίμασμενοι, παρὰ δὲ θεῶν ἐκλεκτὸν
 ἐντιμῶν, καὶ αὐτὸν ὡς λίθον ζῶντα οἰκο-
 δομησθε, οἶκος πνευματικός, ἰσχυρότατον ἄ-
 σον, ἀνετίθηκα πνευματικὰς θυσίας, ἐν προσ-
 θέκτῳ θεῷ διὰ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. διότι ἡ

πρὸς ἡμᾶς

sed quemadmodum is qui uos uocauit sanctus
 est, ita ipsi quoque sancti in omni conuersatione
 reddamini, propterea quod scriptum est. Sancti
 estote, nam ego sanctus sum. Et si patrem uocatis
 citra personarum respectum iudicantem iuxta cuius-
 que opus, uideate ut in timore conuersan-
 tes, incolatus uestri tempus transigatis. Cum
 sciatis uos, non caducis rebus uelut argento
 & auro fuisse redemptos, a uana uestra con-
 uersatione, quam ex patrum accepatis tradi-
 tione, sed precioso sanguine uelut agni ima-
 culati, & incontaminati Christi, qui preordi-
 natus quod fuerat, antequam conditus esset mundus,
 sed manifestatus fuit extremis temporibus, propter
 uos, qui per illum creditis in deum, qui illum excitauit
 a mortuis, & gloriam ei dedit, ut uos fide ac
 spe haberetis erga deum, qui animas uestras pu-
 rificastis obediendo ueritati, per spiritum, in chari-
 tate fraterna, ab omni simulatione aliena,
 ex puro corde uos inuicem diligite in se,
 renati non ex seie mortali, sed ex immortali
 per uerbum uiuetis dei, & manetis in aeternum.
 Propterea quod omnis caro gramen sit, & omnis
 gloria hominis quasi flos graminis. Exaruit gra-
 men, & flos decidit. At uerbum domini manet
 in aeternum. Hoc autem est uerbum, quod per euan-
 geliu delatum est ad uos. Proinde deposti
 omni malicia, & omni dolo, & simulatio-
 bus, & inuidiis, & omnibus oblocutionibus,
 ut modo nati infantes, lac illud non corporis
 sed animi quod dolu nescit, appetite, ut in
 eo subolefcatis, siquidem gustastis, quod beni-
 gnus sit dominus. Ad quem accedentes qui lapis est
 uiuus, ab hominibus quidem reprobatus apud
 deum uero electus & preciosus, ipsi quoque ueluti
 uiui lapides edificemini, domus spiritualis,
 sacerdotiu sanctum ad offerendum spirituales ho-
 stias, acceptabiles deo per iesum christum. qua
 propter is lapis complectitur & continet aedifi-
 cium in

II

περιέχει ἐν τῇ γραφῇ ἰδοὺ τίθημι ἐν σιών
 λίθον ἀκρογωνίατον, ἐκλεκτόν, ἐντιμόν.
 καὶ ὁ πισένων ἐπ' αὐτῷ, οὐ μὴ κατ' αἰχμῶν.
 ἢ μὴ οὐκ ἦν μὴ τοῖς πισένουσιν ἀπέθυσται ἡ
 λίθος ὅν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες
 οὗτος, ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας, καὶ λί-
 θος προσκόμματος, ἡ πέτρα σκανδάλης,
 οἱ προσκόψασιν τῷ λόγῳ ἀπέθυσται εἰς ὃ καὶ
 ἐτίθηκα. ὑμεῖς δὲ γένος ἐκλεκτόν, βασι-
 λειον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον, λαὸς εἰς περι-
 ποίησιν, ὅπως τὰς ἀρετὰς ὁμοιωθῆτε
 τῷ ἐκ σκότους ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θά-
 μασον αὐτοῦ φῶς, οἱ ποτὲ οὐ λαὸς, μᾶλλον δὲ
 λαὸς θεοῦ, οἱ οὐκ ἠλεημένοι, μᾶλλον δὲ ἐλεθέν-
 τες. ἀγαπῆτοὶ παρακαλῶ ὡς πα-
 ρόκουσ καὶ παρεπιδήμονας, ἀπέχεσθε
 ἵνα σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, αἱ τινες ἐρατεύ-
 ονται κατὰ φιλίαν καὶ πλὴν ἀναστροφῆς
 ὑμῶν ἔχοντες καλὴν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἵνα ἐν
 ᾧ καταλαλοῦσιν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν, ἐκ
 ἧν καλῶν ἔργων ἐποπτεύοντες δοξάσω-
 σιν τὸν θεὸν ἐν ἡμέρᾳ ἐπισηκωῆς. ὑπο-
 τάγητε ὡς ἀνθρώποις ἡ κτίσις διὰ τὸν
 κύριον, εἴτε βασιλεῖ ὡς ὑπερέχοντι, εἴτε ἡ
 γεμόσιν, ὡς δὲ ἄνθρωποι πεμφορμύοις, εἰς ἐκ-
 δίκασιν μὴ κακοποιῶν, ἔπαινον δὲ ἀγα-
 θοποιῶν, ὅτι οὕτως ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ.
 ἀγαθοποιῶντας φιλοῦν πλὴν ἡ ἀφροσύνης
 ἀνθρώπων ἀγνωσίαν, ὡς ἐλεύθεροι, καὶ μὴ ὡς
 ἐπικάλυμμα ἔχοντες φιλίαν κακίας τῆς ἐλευ-
 θερίας, ἀλλ' ὡς δούλοι θεοῦ, πάντας τιμήσατε,
 πλὴν ἀδελφότητά ἀγαπάτε, τὸν θεὸν φο-
 βῆσθε, τὸν βασιλεῖα τιμᾶτε. οἱ οἰκέται ὑ-
 ποτασσόμενοι ἐν παντὶ φόβῳ τοῖς δεσπό-
 ταις, οὐ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπιφικέσιν, ἀλλ'
 καὶ τοῖς σκολιοῖς. τοῦτο ἔστι χάρις, εἰ διὰ
 σωείδου θεοῦ ὑπερέφ' ἡμῶν λύπας πᾶσιν ἀ-
 δίκαιον, ἵνα κλέος εἰ ἀμαρτάνοντες καὶ κολα-
 φισμένοι, ὑπερμενίτε, ἀλλ' εἰ ἀγαθοποιῶντες, καὶ
 πάχοντες

cium in scriptura. Ecce pono in Sion lau-
 pidem, in summo ponendū angulo, ele-
 ctum, p̄ciosum. Et q̄ crediderit in illo, nō
 pudeat. Vobis igitur p̄ciosus est, q̄ cre-
 ditis. Ceterū ijs qui nō credūt, lapis quē
 reprobauerāt adificantes, hic cepit esse
 in capite anguli, & lapis i quē impingit,
 & petra ad quē offendent, nēpe ijs q̄ im-
 pingunt in uerbū, neq; credunt in id ad
 quod & instituti fuerāt. Vos autē genus ele-
 ctum, regale sacerdotiū, gens sancta, po-
 pulus qui in lucrū accessit, ut uires annū-
 cietis illius, qui e tenebris uos uocauit in
 admirabile suā lucē. Qui quondā eratis
 nō populus, nunc populus dei, qui quon-
 dam nō cōsecuti misericordiā, nunc estis
 misericordiam cōsecuti. Dilecti obsecro
 tāc̄s aduenas ac peregrinos, abstinete a
 carnalibus concupiscentijs q̄ militant ad-
 uersus animā, & conuersationē uestram
 habete bonā, inter gentes, ut in hoc quod
 obloquunt uobis quasi maleficis, ex bo-
 nis operibus estimantes uos, glorificent
 deū in die uisitacionis. Proinde subditi
 estote, cuius humanæ creaturæ propter
 dñm, siue regi tāc̄s p̄cellenti, siue prae-
 sidibus, ut qui per eum mittant in uindi-
 ctam quidē nocentiū, laudē uero recte
 agentiū, qm̄ sic est uoluntas dei, ut bene-
 faciēdo obturetis os hoibus ignorātib⁹,
 tanq̄ liberi, & nō ueluti p̄textū habētes
 maliciæ libertatē, sed tanq̄ serui dei, oēs
 honorate, fraternitatē diligite, deū time-
 te. Famuli subditi sint in timore dñis, nō
 solū bonis ac humanis, uex etiā prauis.
 Nā hæc est gratia, si qs p̄pter cōscientiā
 dei, suffert molestias p̄ter meritū affect⁹
 malis. Que em̄ ē laus, si cū peccatis & ala-
 pis cedimini suffertis: at si cū bñfacitis, &
 tñ malis

πάχοντες ὑπομνηατε. τουτο γρ̄ χάρις πα
 ρὰ θεῶ, εἰς τουτ̄ γαρ̄ ἐκλήθητε, ὅτι κ̄ ΧΡΙ/
 ΣΤΟΣ ἔπαθεμ ὑπὲρ ἡμῶν, ἡμῖν ὑπολιμ/
 πάνων ὑπογραμμῶν, ἵνα ἐπακολουθήσῃτε
 τῆς ἰχνησίμ̄ αὐτῶ, ὅς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίη/
 σεν. οὐ δὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ σώματι αὐτῆ,
 ὅς λοιδοροῦ μένος οὐκ ἀνέλοιδορεν, πάχων
 οὐκ ἠπέιλα, παρὰ δὲ τῶν κρινόντι δὴ
 καίως, ὅς τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνύει/
 γκερ ἐν τῷ σώματι αὐτῶ ἐπὶ τῷ ξύλον, ἵνα
 ταῖς ἁμαρτίαις ἀπογενόμενοι, τῆ δικαιο/
 σώμῃ ζήσωμεν. οὐ τῷ μάλωπι αὐτοῦ ἰάθη/
 κε. ἦτε γαρ̄ ὡς πρόβατα πλωώμενα, ἀλλ' ἐ/
 πεσράφητε νῦν ἐπὶ τὸν ποιμνία, καὶ ἐπί/
 σκοπομ̄ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. ὁμοίως αἱ Γωαῖ
 κες ὑποτασόμενοι τοῖς ἰδίους ἀνδράσιμ,
 ἵνα ὡς ἡνεε ἀπειθοῦσι τῷ λόγῳ, διὰ φι/
 λῶν γυναικῶν ἀναστροφῆς, ἀνὸν λόγου κερ/
 δηθήσωται, ἐποπτεύσαντες τὴν ἐν φόβῳ ἀ/
 γνὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν, ὡς ἔσω, οὐχ ὅ ἔξω/
 δεμ ἐκπλοκῆς πρὶ χῶν, ὡς πρὶ θέσεως χρυσί/
 ων, ἢ ἐνδ' ὑσεως ἱματίων κόσμοι, ἀλλ' ὁ κερ/
 πῆς ἐν φι κερδίας ἀνθρώπων ἐν τῷ ἀφθάρ/
 τῶν πρᾶτος, κ̄ ἰσυχίου πνεύματος, ὅ ὅσιμ
 ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πολυτελέε, οὕτω γὰρ πρ/
 πὲ αἰ γίαι Γωαῖ κες, αἱ ἐλπίζουσαι ἐπὶ
 τὸν θεὸν ἐκόσμου ἐαυτᾶς, ὑποτασόμενοι
 τοῖς ἰδίους ἀνδράσιμ, ὡς σάξρα ὑπὲρ ἡμῶν
 ἀβραάμ, κύριον αὐτῶν καλῶσα, ἢς ἐγενήθητε
 τέκνα, ἀγαθοποιῶσαι, ὡς μὴ φοβούμενα.
 μηδὲ μίαν πῆσοσιμ. οἱ ἄνδρες ὁμοίως σιω/
 κοῦτε κατὰ γνῶσιμ, ὡς ἀσθενεσέρω σκεύη
 τῷ γυναικίω, ἀπονέμοντες ἡμῶν, ὡς καὶ
 σὺ κληρονόμοι χάριτος ζωῆς, εἰς τὸ μὴ ἐκκό/
 πῆσαι τὰς προσεύχας ὑμῶν. ὅ ἡ τέλος, πάν/
 τες ὁμόφρονες, συμπαθεῖς, ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. ἐν/
 πλάσχοι, ἀλόφρονες, μὴ ἀπὸ δὲ δόντες κα/
 κῶν ἀντὶ κακῶ, ἢ λοιδορία, ἀντὶ λοιδορίας
 τῶν αὐτῶν δὲ ἐνλογῶμετες. εἰδότες ὅτι εἰς τῶ
 ἐκλήθητε,

tñ malis afficimini suffertis. Hæc em̄ est
 gratia apud deū. Siqdē i hoc uocati estis
 qm̄ & Christ⁹ afflictus est p nobis, relin
 quēs nobis exēplū ut in se q̄temini uesti/
 gia ipsius, q pctm̄ nō fecerat, nec inuētus
 est dolus in ore illius, q cū maledictis in
 cesseret nō remaledixit, cū malis afficere
 tur nō minabat̄. Sed tradidit uindictā
 ei q iudicat iuste, q pctā nostra ipse ptu/
 lit in corpore suo sup lignū, quo peccatis
 mortui iusticiæ uiueremus. Cuius eiusdē
 uibice sanati fuistis. Nā eratis uelut oues
 errantes, sed cōuersi estis nunc ad pasto/
 rem, & curatorē aniaz uestraz. Simili III
 ter uxores subditæ sitis uestris uiris, ut
 etiā qui nō obtemperāt uerbo, per uxo/
 rum conuersationē absq; uerbo lucrifiāt.
 dū considerant cū reuerentia cōiunctā
 castā conuersationē uestrā, quarū orna/
 tus sit, nō externus qui situs est in crispa
 tura capillorū, & additione auri, aut in
 pallioz amictu, uerū occultus, q est i cor/
 de homo, si is careat omni corruptela, ita
 ut spūs placid⁹ sit ac quietus, q spūs i oca/
 lis dei magnifica ac sūptuosa res est. Nā
 ad eū modū olim & sanctæ illæ mulieres
 sperātes in deo comebāt sese, & subditæ
 erāt suis uiris, quē admodū Sara obedi/
 uit Abrahæ dñm illū appellās, cui⁹ factæ
 estis filia, dū bñfacitis, & nō terremini ul/
 lo pauore. Viri similiter cohabitēt secun/
 dū sciētīā, uelut infirmiori uasī muliebri
 ipartientes honorē, tāc̄z etiā cohæredes
 gratiæ uitæ, ne interrūpan̄ orationes ue/
 stræ. In summa oēs sitis unanimes, simili/
 ter affecti, fraterna p̄diti charitate, miseri/
 cordes, affabiles, non retaliantes malum
 malo, aut conuiciū conuicio, sed con/
 tra benedicentes, scientes uos in hoc
 uocatos

ἐκλήθητε, ἵνα εὐλογίαν κληρονομήσητε. ὃ δὲ
 θέλω ζῶν ἀγαπᾶμ, καὶ ἰδέεμ ἡμέρας ἀγα
 θᾶς, παυσάτω πλὴν γλώσσα αὐτοῦ ἀπὸ κα
 κοῦ, καὶ χεῖρ αὐτοῦ τῷ μὴ λαλῆσαι δόλομ,
 ἐκκλινάτω ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιησάτω ἀγα
 θόν. Ζητήσάτω ἐξελύω καὶ δῖωξάτω αὐτῶν.
 Ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ δίκαιους, καὶ ὦ
 τα αὐτοῦ εἰς δέκσιμ αὐτῶν, πρόσωπομ δε
 κυρίᾳ ἐπὶ πεισῶν κακῶν. καὶ ὡς ὁ κακῶσων
 ὑμᾶς, εἰ μὴ τὸ ἀγαθὸν μὴ μὴ γέννητε, ἀλλ
 εἰ καὶ πᾶχοιτε διὰ δίκαιοσῶν, μακάριοι.
 τὸν δὲ φόβου αὐτῶν μὴ φοβηθῆτε, μηδὲ τα
 ραχθῆτε, κύριον δὲ τὸν δεῶν ἀγιάσετε ἐν ταῖς
 καρδίαισι ὑμῶν. Ἐτοιμοὶ δὲ εἰ πρός ἀπο
 λογίαν παντὶ τῷ ἀποκρίσει ὑμᾶς λόγῳμ
 περὶ ἐν ἧ ὑμῖν ἐλπίδος μετὰ πρᾶντη
 τοσ ὁ φόβου, σωειδῆσιμ ἔχοιτε ἀγαθῶν,
 ἵνα ἐν ᾧ καταλαλώσιμ ὑμῶν, ὡς κακοποι
 ῶν, καταχλωθῶσιμ οἱ ἐσκηράζοντεσ ὑμῶν
 πλὴν ἀγαθῶν ἐν ΧΡΙΣΤῳ ἀναστροφῶν. κρεῖτ
 τερ γὰρ ἀγαθοποιούντεσ εἰ δέλοι τὸ θέλω
 μα τῷ θεῷ, πᾶχαμ, ἢ κακοποιούντεσ. ὅτι
 καὶ ΧΡΙΣΤΟσ ἀπαξ ὑπερ ἀμαρτιῶν ἔστα
 θεμ, δίκαιος ὑπερ ἀδίκων, ἵνα ὑμᾶς προ
 σαγάγη τῷ θεῷ, θανατωθεῖσ μὲν σαρκί,
 ζωοποιηθεῖσ δὲ τῷ πνεύματι, ἐν ᾧ καὶ τοῖσ
 ἐν φυλακῇ πνεύμασι πορευθεῖσ ἐκνήξेम,
 ἀπαθήσασι ποτέ. ὅτε ἀπαξ ἐδέχετ ἢ τῷ
 θεῷ μακροθυμία, ἐν ἡμέραισ νῶε κατασκῶν
 ἀζομῶν κιβωτοῦ, εἰσ ἡμ ὀλίγαμ τουτέσιμ
 ὀκτὼ ψυχαὶ διεσώθησαμ δι' ὕδατῶσ, ὃ ἀν
 τίτυπομ νῦν καὶ ἡμᾶσ σώσα βάπτισμα, οὐ
 σαρκὸσ ἀπόθεσισ ἐν ὕδρι, ἀλλὰ συνειδήσεωσ
 ἀγαθῆσ ἐπερώτημα εἰσ θεῷ, δι' ἀνασάσε
 ωσ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὃσ ἔξιμ ἐν δεξιᾷ του
 θεοῦ, πορευθεῖσ εἰσ οὐρανόν, ὑποταχῶν
 αὐτῷ ἀγγέλων καὶ δυναστῶν ὁ δυνάμεων.
 ΧΡΙΣΤΟσ ὁσ παθόντοσ ὑπερ ὑμῶν σαρκί,
 καὶ ὑμᾶσ πλὴν αὐτῷ ἐννοιαμ ὀπλίσαθε, ὅτι
 ὁ παθῶν

uocatos esse, ut bñdictionem hareditate
 possideatis Nā q uult uitā diligere, & ui
 dere dies bonos. Coerceat linguā suā a
 malo, & lab ia sua ne loquat̄ dolū. Dedi
 net a malo, & faciat bonū, q̄rat pacē & p
 sequat̄ eā, qm̄ oculi dñi sup iustos, & au
 res ei⁹ ad deprecationē illoꝝ. Rursus aspe
 ctus dñi sup eos q faciūt mala. Et qs est,
 q sit afflictorus uos, si boni æmulatores
 fueritis. Imo si qd etiā accideret incōmo
 di ppter iusticiā, bti tñ estis. Ceterū ter
 rore illoꝝ, ne terreamini, neq; turbemini
 sed dñm deū sc̄tificate in cordib⁹ uestris.
 Sitis aūt parati semp ad rñdēdū cuilibet
 petēti ut loq̄mini, de ea q̄ i uobis est spe,
 cū māsfuetudine & reuerētia, cōsciētīā ha
 bētes bonā, ut i hoc qd uobis obloquūt̄,
 tāq; scelerosis pudefiāt hi q incessunt ue
 strā bonā in Christo cōuersationē. Præ
 stat em̄, ut bñ agētes si ita uelit dei uolun
 tas, malis afficiamini q̄ male facientes.
 Qñqdē & Christus semel p pctis passus
 fuit, iustus p iniustis, ut nos adduceret
 deo, mortificat⁹ qdē carne sed uiuificat⁹
 spiritu, in quo etiā abijt, & spiritibus qui
 erant in carcere predicauit, qui inobediē
 tes fuerāt quōdā. Cū semel expectabat̄
 dei longanimitas in diebus Noe, cū ap
 parabat̄ arca, in qua pauca, hoc est octo
 animæ, seruatae fuerūt per aquam, cuius
 figuræ nunc respondens baptismus, nos
 quoq; saluos reddit, non quo carnis sor
 des abijciunt̄, sed quo fit ut bona consci
 entia bene respōdeat apud deū, p resur
 rectionem Iesu Christi, q est ad dextrā
 dei, pfectus in cœlū, subiectis sibi ange
 lis, & potestatibus, ac uirtutibus. Cum
 igitur Christus passus sit, uos quoq; iu
 xta eandē cogitationem armemini, quæ
 p patiebatur

III

ὁ παθῶν ἐν σαρκί, ὡς ἐπαύσατο ἁμαρτίας, εἰς
 τὸ μὴ κέτι ἀνθρώπων ἐπιθυμίας, ἀλλὰ δε-
 λήματι θεοῦ, τὸν ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ βιω-
 σαι χθόνου. ἀρκετὸς δὲ ἡμῖν ὁ παρεληλυ-
 θὼς χρόνος τοῦ βίου, τὸ δέλημα τῶν ἐθνῶν
 καταργήσασθαι, ὡς ἐθυρομύθους ἐν ἀσελεί-
 ας, ἐπιθυμίας, ὀνοφλυγίας, κώμοις, πό-
 τοις, καὶ ἀθεμίτοις ἐιδωλολαβίαις, ἐν ᾗ
 ξενίζονται, μὴ σωτρεχόντων ὑμῶν, εἰς πλὴν
 αὐτῶν ἐν ἀσωτίας ἀνάχυσίμ βλασφημίαν
 πρὸς, διὰ τοῦ ὄνοματι τοῦ θεοῦ ἐτοίμως ἔ-
 χοντι κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, εἰς τοῦτ'
 γὰρ καὶ νεκροὶς εὐαγγελίσθη, ἵνα κρῖθῶσι
 μὴ κατὰ ἀνθρώπους σαρκί, ζῶσι δὲ κατὰ
 θεόν, πνεύματι. πάντων δὲ τὸ τέλος ἡγί-
 κε, σωφρονήσατε ὅπως ἢ νήφατε εἰς τὰς προ-
 σούχας, πρὸ πάντων ἢ πλὴν εἰς ἑαυτοὺς ἀσά-
 πλιν ἐκτενῆ ἔχοντες, ὅτι ἀγάπη, καλύψαι
 πλῆθος ἁμαρτιῶν. Ὀλοξένοι εἰς ἀλλήλους
 ἀνὸν γογγυσμῶν. ἕκαστος καθὼς ἔλαβε χά-
 ρισμα εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ δῖακονοῦντες, ὡς
 καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος θεοῦ.
 εἴτις λαλῆ, ὡς λόγια θεοῦ, εἴτις δῖακονεῖ,
 ὡς δὲ ἰχθύς, ἢς χορηγῆ ὁ θεός, ἵνα ἐν πᾶσι
 δοξάζηται ὁ θεός, διὰ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὃ
 ἔζη ἢ δόξα, καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας
 τῶν αἰώνων, ἀμήν. Ἀγαπῆτοί μὴ ξενί-
 ζεσθε τῆ ἐν ὑμῖν πυρώσει πρὸς περασμὸν
 ὑμῖν γίνουμένη, ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνον-
 τος, ἀλλὰ καθὸ κοινωνεῖτε τῷ ΧΡΙΣΤΟΥ πα-
 θήμασι, χαίριτε, ἵνα καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει
 ἐν δόξῃ αὐτοῦ, χαρῆτε ἀγαλλιώμενοι. εἰ
 ὄνασθί ζεσθε ἐν ὀνόματι ΧΡΙΣΤΟΥ, μακά-
 ριοι, ὅτι τὸ ἐν δόξῃ καὶ τὸ τῷ θεοῦ πνεύ-
 μα ἐφ' ὑμᾶς ἀναπαύεται. κατὰ μὲν αὐτοὺς
 βλασφημεῖται, κατὰ ἢ ὑμᾶς δοξάζετε. μὴ
 εἶς ἢ ὑμῶν παχέτω ὡς φονεὺς, ἢ κλέπτης,
 ἢ κακοποιός, ἢ ὡς ἀλλοθῆ ἐπίσκοπος, εἰ δὲ
 ὡς χριστιανός, μὴ ἀχλωέσθω. δοξάζετω δὲ
 τὸν θεόν

patiebat in carne, destitit a peccato, in hoc,
 ut iam non concupisceretis hominum, sed uoluntati
 dei, quod superest in carne tempus uiuat. Sat
 enim est nobis quod ante actum uitae tempore uolu-
 tate gentium patrauerimus, cum ambularemus
 in lasciuibus, concupiscētibus, uinolētibus, comef-
 sationibus, copotationibus, & nefarijs si-
 mulacroꝝ cultibus. Atque id absurdum illis
 uideatur, quod non accurratis una cum illis, in eam
 de luxu refusionem, de uobis male loquentes,
 Qui reddituri sunt rationem, ei qui paratus est ad
 iudicandum uiuos & mortuos. Nam in hoc
 mortuis quibus predicatum est euangelium, ut iudi-
 carerent secundum homines quod de carne. uiuant autem
 iuxta deum spiritu. Porro rex orium finis imi-
 net. Sitis igitur sobrius, & uigilantes in orationi-
 bus. Ante omnia pro charitate iter uos uehe-
 menter habentes, nam charitas operiet multitu-
 dinem peccatorum. Hospitales estote erga uos
 iuicem, sine murmurationibus, ut quisque accepit
 donum, ita alius in alium illud ministrates, ut bo-
 ni dispensatores uariae gratiae dei. Si quis lo-
 quitur loquatur, ut eloqua dei, si quis ministrat
 ministret tantum ex uirtute quam suppeditat de-
 us, ut in omnibus glorificetur deus, per Iesum christum,
 cui est gloria & imperium in saecula saeculorum. Amen.

Charissimi, ne ceu re noua perturbemini,
 dum per ignem exploramini, quae res ad experi-
 mentum uestri fit, proinde quasi nouum aliquid uo-
 bis obtingat. imo in hoc quod confortes estis
 afflictionum Christi, gaudete, ut in reuelati-
 one quae eiusdem gaudeatis exultates. Si per
 bris afficimini in nomine Christi, beati estis,
 quoniam gloria & spiritus dei super uos requset, iux-
 ta ipsos quod de, maledictis afficit. iuxta uos
 autem glorificatur. Ne quis enim uestrum affligat, ut
 homicida, aut fur, aut facinorosus, aut cu-
 riosus alienarum rerum. Porro si uelut christia-
 nus affligatur aliquis, ne pudeat, imo glorificet
 deum in

τὸν θεὸν ἐν τῷ μέρει τούτῳ. Ὅτι Ἐὐκαί-
 ρος τῷ ἀρχαίῳ τὸ κρῖμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ
 θεοῦ. εἰ δὲ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν, τί ὁ τέλος ἦν
 ἀπεθούνητων τῶν τοῦ θεοῦ εὐαγγελίῳ; καὶ εἰ
 ὁ δίκαιος μὲν ὁλοῦται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἄ-
 μαρτωλὸς ποῦ φανῆται; ὡς τε καὶ οἱ πᾶ-
 ρχοι κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, ὡς πι-
 στῶ κτίσει παρὰ τὴν θέσιν τὰς ψυχὰς αὐ-
 τῶν ἐν ἀγαθοποιίᾳ. πρὸς τοὺς ἑσθλούς ἐν
 ἡμῖν παρακαλῶ, ὁ συμπερσευόμενος καὶ μά-
 ρτυς ἦν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων, ὁ Ἐφί-
 μελλούσης ἀποκαλύψεσθαι δόξης κοινω-
 νός, ποιμάνετε τὸν ἐν ἡμῖν ποιμνίον τοῦ
 Χριστοῦ, ἐπισκοποῦντες, μὴ ἀναίτιας, ἀ-
 λλ' ἐκουσίως, μὴ ἀχροκερδῶς, ἀλλὰ προ-
 δύνως, μηδὲ ὡς κατακυριεύοντες ἦν κλή-
 ρων, ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου, καὶ
 φανερωθέντος τοῦ ἀρχιεπίσκοπος, κομιθεῖτε
 τῷ ἀμαρτανίῳ ἐν δόξῃ σέφαυρος, ὁμοί-
 ως νεώτεροι ὑποτάγντες πρὸς τοὺς ἑσθλούς, πάν-
 τες ἀλλήλοις ὑποτασσόμενοι, πλὴν ταπεινοί
 φροσῶντες ἐν κομῶσασθε, ὅτι ὁ θεὸς ὑπερκα-
 τάνει ἀντιτάσσεται, ταπεινοὶ δὲ διδωσὶ
 χάριν. ταπεινώθητε οὖν ὑπὸ τῷ κράτει ἀρ-
 χῆρα τοῦ θεοῦ, ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ.
 πᾶσα πλὴν μέριμνα ἡμῶν ἐπιζητήσαντες
 ἐπ' αὐτῷ, ὅτι αὐτῷ μέλας περιεῖ ἡμῶν. νήψα-
 τε, γρηγορήσατε, ὅτι ὁ ἀντίδικος ἡμῶν δι-
 άβολος ὡς λέων ὠρυσόμενος περιπατεῖ ζη-
 τῶν τίναν κατὰ πῖν, ὃν ἀντίσκητε εὐροὶ τῆς πί-
 στας, εἰδότες, τὰ αὐτὰ ἦν παθημάτων τῆς
 ἐν κόσμῳ ἡμῶν ἀδελφότητι ἐπιτελεσθῆ-
 ῖ. ὁ ἵδεὸς πάσης χάριτος ὁ καλέσας ἡμᾶς εἰς
 πλὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξα ἐν Χριστῷ Ἰη-
 σοῦ, ὀλίγον παθόντας, ἀντὶς καταστῆσαι ὑ-
 μᾶς, σκηνῆσαι, ἀνεῶσαι, δεμελιῶσαι, αὐτῷ ἢ
 δόξα κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας ἦν αἰώνων
 ἀμήν. Διὰ σιλῶν ἡμῖν πιστῶ ἀδελφῶ ὡς
 λογίζομαι, δι' ὀλίγον ἔγραψα. ἤρακαλῶν
 Ἐπιμαρτυρῶν

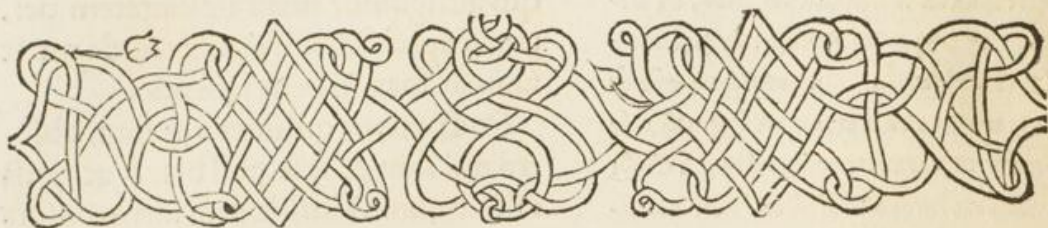
deum in parte hac. quandoquidē & tem-
 pus est, ut incipiat iudiciū a domo dei.
 Quid si primum incipit a nobis, quis erit
 finis eorum, qui non credunt dei euange-
 lio? Et si iustus uix saluus efficitur, impi-
 us & peccator ubi comparebit? Proinde
 qui affliguntur iuxta uoluntatem dei,
 tanquā apud fidelem conditorē deponāt
 animas suas, in bene faciendo.

Presbyteros qui inter uos sunt, obse-
 cro qui sum & ipse presbyter, ac testis
 afflictionum Christi, atque idem consors
 gloriae, quae reuelabitur, pascite quoad in uo-
 bis est gregem Christi, curā illius agen-
 tes non coacte, sed uolentes, non turpiter
 affectantes lucrum, sed propenso animo,
 neque ceu dominium excernentes aduer-
 sus clerum, sed sic ut sitis exemplaria gregis.
 Et cum apparuerit ille pastorū princeps, re-
 portabitis inmarcessibile gloriae coronā.
 Similiter iuniores subditi estote senio-
 ribus, sic ut omnes alij alij uicissim subiecti-
 mini. Humilitatē animi uobis infixā ha-
 bete, propterea quod deus superbis resistit,
 humilibus autē dat gratiā. Humiliemini
 igitur sub potētī manu dei, ut uos exaltet
 in tpe, omni cura uestra coniecta in illū.
 Nam illi cura est de uobis. Sobrii estote,
 Vigilate, quoniam aduersarius uester diabolus
 tanquā leo rugiens obambulat, querens quē de-
 glutiat. Cui resistite, solidi fide, scientes
 easdem afflictiones ei quae in mundo est fra-
 ternitati uestrae consumari, sed deus omnis
 gratiae, qui uocauit uos ad aeternā suam
 gloriam in Christo Iesu, parumper affli-
 ctos, idē instauret uos, fulciat, roboret,
 stabiliat. Ipsi gloria imperiū in saecula sae-
 culorū. Amen. Per Syluanū uobis fidelē
 fratrem, ut arbitrator, paucis scripsi, adhortās
 p 2 ac testificās

V

Ἐπιμαρτυρῶν ταύτῃ εἶναι ἀληθῆ χάρισμα
 τῆς δεξιᾶς ἡμῶν ἐσκήκατε. ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν
 βαβυλῶνι σκελεκτὴ, Ἐμάρκος ὁ υἱός μου.
 ἀσπάζσατε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγάπης.
 εἰρήνη ὑμῖν πάντες ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
 ἀμήν.

ac testificans hanc esse uerā gratiam dei,
 in qua statis. Salutatur uos ea, quæ est in
 Babylone, uestræ cōfors electionis eccle-
 sia. & Marcus filius meus. Salutate uos
 mutuo, in osculo charitatis. Pax uobis
 omnibus, q̄ estis in Christo Iesu. Amē.

ΠΡΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ
 ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΕΤΡΟΥ.

ΑΥΤΗΝ Πάλιν ὁ αὐτὸς πέτρ^{ος} ἐπισέλλα τῆς ἡδὴ πισεύσασι, ἔσι δὲ ἡ ἐπισολῆ,
 ὑπόμνησις τῶν πρώτων. εἰδὼς γὰρ ταχῆσιν εαυτοῦ ἔσεσθαι πλὴν ἀνάληψιν τοῦ σώ-
 ματος, ἐπαυόσασε πάντας ὑπομνήσαι περὶ ὧν κατηχήθησιν, πλὴν διδασκαλίαν,
 καὶ πρώτον δείκνυσιν ἅπ^{αντα} τῶν προφήτων αὐτῶν εὐαγγελιθεῖσιν. καὶ ὅτι αἱ προφη-
 τία αὐτῶν περὶ τῆς σῆσ^{ης}, οὐκ εἰσιν ἀνθρώπινα, ἀλλὰ περὶ δεξιᾶς ἐλαλήθησιν. ἔπετα παραγγέλλει μὴ
 προσέχεσθαι τῆς ἀπατῶσι, λέγων ἔσεσθαι αὐτῶν ἀπώλειαν, ὡσπερ καὶ τῶν παραβάτων ἀγγέλων γέ-
 γονε. προμύνησεν δὲ ἐν τῇ ἐπισολῇ ἡμέρας ἔσεσθαι ἐν αἷς ἐμπᾶνκται περὶ πατήσων, καὶ δελήσου-
 σιν ἀπατᾶν ἡνίας, λέγοντες. μάτῃ λέγεσθαι παρ᾽ ἡμῶν πλὴν παρουσίαν τοῦ σωτῆρος, διὰ τὸ αἰεὶ
 λέγεσθαι, καὶ μήπω παραγένοσθαι, ἀπὸ τούτων οὖν καὶ μάλιστ^α ἀπέχεσθαι παραγγέλλει. διδά-
 σκων μὴ ὀλιγοθεῖν ἐν τοῖς χρόνοις, πάντα γὰρ τὸν χρόνον, μηδὲν εἶναι ἐνώπιον κυρίου, διὰ τὸ καὶ
 πλὴν μίαν ἡμέραν ὡς χίλια ἔτη εἶναι, καὶ τὰ χίλια ἔτη, ὡς ἡμέραν μίαν. ἔσεσθαι δὲ ταχέως πλὴν
 ἡμέραν κυρίου διαβιβαοῦσθαι καὶ ἀποδείκνυσθαι, καὶ ἐντέλλεται εἰτοιμοῦν εἶναι πάντας εἰς αὐτῶν,
 ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς, καὶ ἀγαπᾶν τὰ ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου παύλου γραφέντα, καὶ μὴ προσέχεσθαι τοῖς
 διαβάλλουσι αὐτά. διὰ τὸ καὶ πᾶσας τὰς δεξιὰς γραφάς, διαβάλλειν αὐτούς. ὑπομνήσας οὖν καὶ
 διδάξας πάντας προσεῖναι τὰ πράγματα παραίνει, μὴ ἐκ πίπτειν τοῦ σκοποῦ ἐν τῷ κρίσει, καὶ οὕ-
 τως τελεοῖ πλὴν ἐπισολῆ.

ARGUMENTVM.

Simon Petrus per fidem huic mundo sapientes mortuos esse decla-
 rat, eisdemq; pietatis quanta sit magnitudo, luce ipsa clarius mani-
 festat.

ΠΕΤΡΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΕΠΙ/
ΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

PETRI APOSTOLI EPI
STOLA SECUNDA.

ΣΙΜΕΩΝ Πέτρος δούλος
καὶ ἀπόστολος ἸΗΣΟΥ ΧΡΙ/
ΣΤΟΥ ΤΟΙΣ ἰσοτίμοις ἡμῖν
λαχούσι πίσιν ἐν δικαιοσύ
νῃ τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ σωτῆρος ἸΗΣΟΥ ΧΡΙ/
ΣΤΟΥ, χάρις ὑμῖν καὶ εὐελοία πολλῶνδε
ἐπιγνώσει τοῦ θεοῦ ἸΗΣΟΥ τοῦ κυρίου
ἡμῶν, ὡς πάντα ἡμῖν φησὶ δέειας διωόμεως
αὐτοῦ, τὰ πρὸς ζωὴν ἐνσέβειαν δειδωκε/
μένης, διὰ φησὶ ἐπιγνώσεως τοῦ καλέσαν/
τος ἡμᾶς διὰ δόξης καὶ ἀρετῆς, δι' ἧν τὰ
τίμιτα ἡμῖν καὶ μέγιστα ἐπαγγέλματα δε
δώρηται, ἵνα διὰ τὸ τῶν ἡμετέρας κοι
νωνῶν φύσεως, ἀποφυγόντες φησὶ ἐν κόσμῳ
ἐπιθυμίας φθορᾶς, καὶ ἀπὸ τοῦτ' ἐπει
διὼν πᾶσαν παρὰσενέγκαντες, ἐπιχορηγή
σατε ἐν τῇ πίστι ὑμῶν πλὴν ἀρετῶν, ἐν δὲ τῇ
ἀρετῇ τῇ γνώσει, ἐν δὲ τῇ γνώσει πλὴν ἐγκρα
τῆας, ἐν δὲ τῇ ἐγκρατείᾳ πλὴν ὑπομονῆς, ἐν
δὲ τῇ ὑπομονῇ πλὴν ἐσέβειαν, ἐν δὲ τῇ ἐσε
βείᾳ πλὴν φιλαδελφίας, ἐν δὲ τῇ φιλαδελ
φίᾳ, πλὴν ἀγάπης. ταῦτα γὰρ ὑμῖν ὑπάρ
χοντα καὶ πλεονάζοντα, οὐκ ἀργούε' οὐδ' ἐ
ἀπράκτους καθίσκησιμ' εἰς πλὴν τῶν κυρίου ἡ
μῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ἐπίγνωσιμ', ὧ γὰρ μὴ
παρέσι ταῦτα, τυφλὸς ὄζει, μωπάζων λή
θην λαβῶν τῶν καθαρῶν τῶν πάλαι ἀν
τὶς ἡμᾶς τῶν. διὸ μάλλον ἀδελφοὶ σπασά
σατε βεβαίαν ὑμῶν πλὴν κλήσιμ' καὶ ἐκλό
γῶν ποιῆσαι. ταῦτα γὰρ ποιῶντες, οὐ μὴ
πῆλίκτε ποτε, οὕτως γὰρ πλουσίως ἐπι
χορηγήσεται ὑμῖν ἡ εἰσοδος εἰς πλὴν αἰῶ
νιου βα

Simeon Petrus, seru⁹ & apo
stolus Iesu Christi, ihs qui
æque preciosam nobiscum
fortiti sunt fidem, in iusticia
dei nostri & seruatoris Iesu Christi. Gra
tia uobis & pax multiplicet in agnitione
dei, & Iesu dñi nostri, ut ei uirtus omnia
nobis largita est, quæ ad uitam ac pieta
tem pertinet, per agnitionē eius qui uo/
cauit nos per gloriā & uirtutē, per quæ p
ciosa nobis ac maxima promissa donata
sunt, ut per hæc efficeremini diuinæ con
sortes naturæ, si refugeritis a corruptioe
quæ est in mundo per cōcupiscentiā, sed
& in hoc ipsum omni adhibito studio,
subministrate in fide uestra uirtutem, in
uirtute uero scientiā, in sciētia uero tēpe
rantiā, in tēperantia uero patientiā, rur
sus in patientia pietatē, in pietate aut fra
ternam charitatē, in fraterna uero chari
tate dilectionē. Hæc enim cū uobis ad
sint, & exuberent haud ociosos, nec in ir
ritum laborantes efficiunt, in dñi nostri
Iesu Christi cognitione. Nam cui nō ad
sunt hæc, is cæcus est, & manu uiam ten
tans, oblitus sese a ueterib⁹ peccatis suis
fuisse purgatū. Qua propter fratres po
tius operam date, ut uocationem & ele
ctionem uestram firmam efficiatis. Hæc
enim si feceritis, non labemini unquam.
Siquidem ad hunc modū, abunde sub
ministrabitur uobis introitus in æter
p 3 nū regnū

Ἰδιῶτα

p 3 nū regnū

νίον βασιλείαν τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ σωτῆ-
ρος ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. διὸ οὐκ ἀμελήσω ὑ-
μᾶς ἀεὶ ὑπομνήσκων περὶ τούτων, καὶ
περὶ εἰδότας, καὶ ἐσκητῶν ἐν τῇ πα-
ρουσίᾳ ἀληθείας. δίκαιον δὲ ἡγοῦμαι ἐφ' ὅ-
σον ἐμὶ ἐν τούτῳ τῷ σκηνώματι διεγεί-
ραμ ὑμᾶς ἐν ὑπομνήσει. εἰδὼς, ὅτι ταχινὴ
ἔστιν ἡ ἀπόθεσις τοῦ σκηνώματός μου, καὶ
δὼς καὶ ὁ κύριος ἡμῶν ἸΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ
ἐδήλωσέν μοι. πρὸς ἅσων δὲ καὶ ἐκάσποτε
ἔχειν ὑμᾶς μετὰ τῶν ἐμῶν ἔξοδον τῶν τῶ-
ν μνήμων ποιῆσθαι. οὐ γὰρ σεσθησόμε-
νοις μύθοις ἑξακολουθήσαντες ἐγνωρίσα-
μιν ὑμῖν τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙ-
ΣΤΟΥ δόξαν καὶ παρουσίαν, ἀλλ' ἐπό-
ησα γεννηθέντες ἐν ἐκείνου μεγαλειότη-
τος. λαβὼν γὰρ παρὰ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν
ἐδόξαμ, φωνῆς ἐνεχθείσης αὐτῷ τοιαύτης
ὑπὸ ἐνὶ μεγαλοπρεποῦς δόξης, εὐτόνος ἔστιν
ὁ ἦχος μου ὁ ἀγαπητὸς, εἰς ὃν ἐγὼ ἐνδόκη-
σα. καὶ ταύτῃ τῶν φωνῶν ἡμᾶς ἠκούσα-
μιν ἐν οὐρανῷ ἐνεχθείσαν, σὺ αὐτῷ ὄν-
τες ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ. καὶ ἔχομεν βε-
βαιότερον τὸν προφητικὸν λόγον. ὃ, καὶ
λαῶς ποιῆτε, προσέχοντες, ὡς λύχνον φαί-
νοντι ἐν ἀνυχμῶ ἰσχυρῶ, ἕως ὅτου ἡμέρα διαυ-
γάσῃ, ἐν φωσφόρῳ ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρ-
δίαις ὑμῶν. τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες,
ὅτι πάντα προφητεία γραφῆς, ἰδίᾳ ἐπιλήν-
σεως οὐ γίνεται. οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώ-
που ἠνέχθη πᾶσι προφητεία, ἀλλ' ὑπὲρ πνεύ-
ματός ἁγίου φερομένοι ἐλάλησαν οἱ ἁ-
γίοι θεοῦ ἄνθρωποι. ἐγγύοντο δὲ καὶ ψῆ-
φοπροφῆται ἐν τῷ λαῷ, ὡς καὶ ἐν ὑμῖν
ἔσονται ψῆφοδιδάσκαλοι, οἱ ἕως παρει-
σάξουσιν αἰρέσεις ἀπωλείας, καὶ τὸν ἀγο-
ράσαντα αὐτοὺς δεασθῆναι ἀρνούμενοι, ἐπα-
γόντες ἐν αὐτοῖς ταχινῶ ἀπώλειαν, καὶ
πολλοὶ ἑξακολουθήσουσιν αὐτῶν ταῖς ἀπο-
λείαις,

num regnum domini nostri & seruato-
ris Iesu Christi. Quapropter haud negli-
gam uos semper comonere de his, tamen
si sciatis, & confirmati sitis in praesenti
ueritate. Attamen iustum arbitror, quod diu-
sum in hoc tabernaculo excitare uos per
comonitionem, cum sciam breui futurum
ut deponam hoc tabernaculum meum,
quemadmodum & dominus noster Iesus Chri-
stus significauit mihi. Quin & dabo se-
per operam, ut uos post exitum meum,
horum mentionem facere possitis. Non
enim arte compositas fabulas secuti, no-
tam uobis fecimus, domini nostri Iesu Chri-
sti uirtutem, & aduentum. Sed qui oca-
lis nostris aspeximus, illius magnificen-
tiam. Acceperat enim a deo patre hono-
rem, & gloriam uoce ad illum delata hu-
iusmodi a magnifica gloria. Hic est ille
filius meus dilectus, in quo mihi com-
placitum, & hanc uocem nos audiui-
mus e caelo delatam, cum essemus una cum
illo in monte sancto. Et habemus fir-
miorem sermonem propheticum, Cui-
dum attenditis, ceu lucernae apparenti
in obscuro loco, recte facitis, donec dies
illucescat, & lucifer exoriat in cordibus
uestris. Si illud prius noueritis, quod
omnis prophetica scriptura non sit pri-
uatae interpretationis. Non enim uo-
luntate hominis allata est olim prophe-
tia, sed a spiritu sancto impulsu locuti sunt
sancti dei homines. Fuerunt autem & II
pseudoprophetae in populo, quemad-
modum & inter uos erunt falsi doctores
qui clam inducent sectas perniciosas, eti-
am dominum qui illos mercatus est, ab-
negantes, accersentes sibiipsis celerem in-
teritum, & plerique sequentur illos perni-
cious. Per

λείαις, δι' οὓς ἢ ὁ δ' ὅς φηι ἀληθείας βλασφη-
 μηθήσεται, καὶ ἐν πλεονεξίᾳ πλᾶσται λό-
 γοις ὑμᾶς ἐμπορεύσονται, οἷος δ' κρῖμα ἐκ-
 παλαῖ οὐκ ἀργεῖ, καὶ ἢ ἀπόλωρα αὐτῶν οὐ
 νυσάσει. εἰ γὰρ ὁ θεὸς ἀγγέλων ἀμαρτησάν-
 των οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ σεραῖς ζόφου ταρ-
 τάρωσας παρέδωκεν εἰς κρίσιν, τετηρημέ-
 νους, καὶ ἀρχαίου κόσμου οὐκ ἐφείσατο, ἀλ-
 λά ὁ γδοομ νῶε δίκαιοσάντες κήρυκα ἐφύ-
 λαξε, κατακλυσμὸν κόσμῳ ἀσεβῶν ἐπά-
 ξας, καὶ πόλεις σοδόμων καὶ γομόρρας τε-
 φρώσας καταστροφῇ κατέκρινεν. ὑπόδει-
 γμα μελλόντων ἀσεβῶν τεθακῶς, καὶ δίκ-
 καιομ λῶτ καταπονύμωμο ὑπὸ φηι τῶν
 ἀδίσμων ἐν ἀσελγείᾳ ἀναστροφῆς ἐξήρῳσα-
 το. βλέμματι γὰρ καὶ ἀκοῇ ὁ δίκαιος
 ἐγκατοικῶν ἐν αὐτοῖς, ἡμέραν δὲ ἡμέρας
 ψυχῶν δικάια ἀνόμοις ἐργοῖς ἐβασάνι-
 ζεν. οἷος δ' κύριος ἐυσθεῖς ἐκπαρασμοῦ ζυε-
 θα, ἀδίκους δὲ εἰς ἡμέραν κρίσεως κολα-
 ζομλῶνους τηρεῖ, μάλιστα δὲ τοὺς ὀπίσω
 παρκῶς ἐν ἐπιθυμία μῖσμον ἡ πορνομέ-
 νους καὶ κυριότητι καταφρονοῦντας, τολ-
 μηταί, ἀνδάδες, δόξας οὐ τρέμουσι βλασ-
 φημοῦντες, ὅπου ἄγγελοι ἰχθύ καὶ θυ-
 νάμα μείζονες ὄντες, οὐ φέρουσι κατ' αὐ-
 τῶν παρὰ κυρίῳ βλάσφημομ κρίσιν, οὐ-
 τοι δὲ ὡς ἄλογα ζῶα φυσικὰ γεγενη-
 μῖνα εἰς ἄλωσιν καὶ φθοράμ, ἐμ οἷος ἀ-
 γνωοῦσι βλασφημοῦντες ἐμ τῇ φθορᾷ
 αὐτῶν καταφθαρήσονται, κομῖοῦμονοι
 μῖσθον ἀδίκίας, ἡδονῶν ἡγούμῖμοι πλῶ
 ἐμ ἡμέρα τρυφῶ. πῶλλοι καὶ μῶμοι, ἐμ
 τρυφῶντες ἐμ ταῖς ἀπάταις αὐτῶν, συν-
 θωχούμῖμοι ὑμῖν, ὀφθαλμοὺς ἔχον-
 τες μεσοὺς μοιχαλίδη, καὶ ἀκατα-
 πᾶσιους ἀμαρτίας, δελεάζοντες ψυχὰς
 ἀσεκρίκτους, καρδίαν γευμνασμένῶν πλε-
 ονεξίας

ties, per quos uia ueritatis, maledictis af-
 ficietur, & per auariciam facticijs sermo-
 nibus de uobis negociabuntur, quibus
 iudiciū iā olim nō tardat & perditio illo-
 rum, non dormitat. Nam si deus angelis
 qui peccauerant nō pepercit, sed catenis
 noctis in tartarū præcipitatos tradidit
 seruatos in iudicium, & prisco mundo
 non pepercit, sed octauū iusticiæ preco-
 nem Noe seruauit, diluuiο in mundum
 impioꝝ inducto, & ciuitates Sodomoꝝ
 & Gomorrae, in cinerē redactas subuer-
 sione condemnauit, eosq; fecit exemplū
 ijs qui impie forent acturi. & iustū Lot,
 qui opprimebat a nefarijs, per libidino-
 sam conuersationē eripuit. Is enim oca-
 lis & auribus iustus, cum habitaret inter
 illos cotidie animam iustam, iniquis illo-
 rum factis excruciat. Nouit dominus
 pios e tentatione eripere, iniustos autem
 in diem iudicij puniendos seruare, maxi-
 me uero illos, qui carnē sequētes in con-
 cupiscentia pollutionis ambulant, ac do-
 minationem cōtemnūt, audaces p̄fracti,
 qui gloria p̄cellētes nō uerentur cōuicijs
 incessere. Cū ipsi angeli cū sint robore ac
 uirtute maiores, nō ferant aduersus sese
 apud deū blasphemū iudiciū. At isti ue-
 luti bruta animātia, natura genita in ex-
 cidium & in perniciē, in his quæ nō intel-
 ligunt blasphemantes in perditione sua
 peribūt, reportantes mercedē iniusticiæ
 pro uoluptate ducentes, si in diem deli-
 cijs fruātur, labes ac maculæ, qui nō solū
 fallunt ipsi, uerū etiā in cōuiujs suis mu-
 tuis, insultant uobis, oculos habentes ple-
 nos adulteræ & incessabiles peccati, inescā-
 tes aias instabiles, cor habentes exercita-
 tum rapinis

ονεζίας ἔχοντες, κατάρτας τέκνα, καταλιπόντες πλὴν ἐν δ᾿ ἄμ ὁ δὲ ὄμ, ἐπλανήθη ἰσαρ ἡχολουθήσωτες τῆ ὁδῷ τοῦ βαλαὰμ τοῦ βοσῶρος, ὅς μὴ ὁ δὲ ἀδίκιας ἠγάπησε. ἔλεγχον δὲ ἔχερ ἰδίας παρανομίας. ἔπορεύθη ἄφωνον ἐν ἀνθρώπου φωνῆ φεγγεῖ μωμορ, ἐκώλυσε πλὴν τοῦ προφήτου παραφρονία. οὗτοί ἐσὶ πηγαὶ ἄνυδροι, νεφέλαι ἄνε λαίλαπος ἐλαυνόμεναι, οὗτος ὁ ζόφος τοῦ σκοτους εἰς αἰῶνα τετήρηται. ὑπέρογκα γὰρ ματαιότητος φεγγεῖ μωμοι, δειλάζουσι ἐν ἐπιθυμίαις σαρκὸς ἀσελγείαις, τοὺς ὄντως ἀποφυγόντας, τοὺς ἐν πλάνῃ ἀναστροφόμενους, ἐλθούσιν αὐτοῖς ἐπαγγελίμωμοι, αὐτοὶ δὲ οὗλοι ὑπάρχοντες φθιτοὺς. ὅ γὰρ ἡσ ἠήκται τούτω φθιτοῦ δειδούλωται. εἰ γὰρ ἀποφυγόντες τὰ μιάσματα τοῦ κόσμου, ἐν ἐπιγνώσει τοῦ κυρίου, καὶ σωτῆρος ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. τούτοις δὲ πάλιν ἐμωλακέντες ἠπώνται, γέγονε αὐτοῖς τὰ ἔχματα χείρονα τῶν πρώτων. κρεῖττον γὰρ ἢ αὐτοῖς μὴ ἐπεγνωκέναι πλὴν ὁ δὲ φθιτοῦ δίκαιοσάνης, ἢ ἐπιγνωσίμ, ἐπιστρέψαι ἐκ φθιτοῦ παραδοθείσης αὐτοῖς ἀγίας ἐντολῆς, συμβέβηκε δὲ αὐτοῖς τὸ φθιτοῦ ἀληθοῦς παρανομίας, κύων ἐπιστρέψαι ἐπὶ τὸ ἴδιον δειξάμα, καὶ ἔσ λουσαμ μωμοί εἰς κύλισμα βοσῶρος. ταύτω ἡδὲ ἀγαπῆτο δειξάμα ἡμῶν γράφω ἐπιστολίω, ἐν αἷς διεγείρω ἡμῶν ἐν ὑπομνήσαι πλὴν ἐλκρῆν ἡ δειξάμα μνησῶναι ἡμῶν προσημνίωμ ἡμῶν ὑπὸ ἡμῶν ἀγίωμ προσημνίωμ, καὶ φθιτοῦ ἀποσῶλωμ ἡμῶν ἐντολῆς τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος, τοῦ πρώτου γινώσκοντες, ὅτι ἐλεύσονται ἐπὶ ἡμῶν τοῦ ἡμερῶν, ἐμπᾶκται κατὰ φθιτοῦ ἰδίας αὐτοῦ ἐπιθυμίας πορνομωμοι ἐλείποντες. τοῦ ὄσιν ἐπαγγελία φθιτοῦ προσημνίας αὐτοῦ.

ὅφ ἡς

tum rapinis, execrationis filij qui relicta recta uia, aberrauerunt secuti uiam Baalam filij Bosor, qui mercedem iniquitatis dilexit, sed redargutus fuit de sua iniquitate. Animal subiugale mutum, humana uoce loquens prohibuit prophetæ dementiam. Isti sunt fontes aquarum calentes, nebulae quæ a procella feruntur, quibus caligo tenebrarum in æternum seruata est. Siquidem ubi uehementer factuosa uanitatis uerba sonuerint, inescant homines per concupiscentias carnis uoluptatibus, eos qui uere aufugerant, eos qui in errore conuersantur dum illis libertatem pollicentur, cum ipsi serui sint corruptionis. Siquidem a quo quis superatus est, huic etiam in seruitutem est ad dictus. Nam si posteaque refugerunt ab inquinamentis mundi, per agnitionem domini, & seruatoris Iesu Christi, tamen his rursus inuoluti superantur, facta sunt illis postrema peiora primis. Satius enim fuisset illis, non cognouisse uiam iusticiæ, quæ ubi cognouerunt conuerti ab eo, quod illis traditum fuit sancto mandato. Verum accidit illis, id quod uero prouerbio dici solet. Canis reuersus ad suum ipsius uomitum, & sus lota reuersa ad uolutabrū cœni. Hasce iam alteras uobis charissimi scribo litteras, in quibus extimulo uestram per comonitionem, syncretam mentem, ut memores sitis uerborum, quæ prædicta sunt a sanctis prophetis, & mandati nostri, qui sumus apostoli domini & seruatoris, illud primū scientes uenturos in extremis diebus illusores, qui iuxta proprias concupiscentias ambulant, & dicunt. Vbi est pollicitatio aduentus eius.

Siquidem

III

Ἄφ' ἧς γὰρ οἱ πατέρες ἐκοιμήθησαν, πάν-
 τα οὕτως διαμύσει ἀπαρχῆς κτίσεως. Λα-
 θάνα γὰρ αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας, ὅτι δυ-
 ρανοὶ ἦσαν ἐκπαλαι καὶ γῆ καὶ ὕδατος καὶ
 δι' ὕδατος συνεσῶσα τῷ πρῶτῷ θεοῦ λόγῳ,
 δι' ὧν ὁ τότε κόσμος ὕδατι κατακλυθεὶς
 ἀπόλωτο. Οἱ δὲ νῦν ὄυρανοὶ καὶ ἡ γῆ αὐτῶν
 λόγῳ τεθησασμένοι εἰσὶ, περὶ τῆσούμε-
 νοι, εἰς ἡμέραν κρίσεως καὶ ἀπωλείας τῶν
 ἀσεβῶν ἀνθρώπων. Ἐμ δὲ τοῦτο μὴ λαθῆ-
 νείτω ὑμᾶς ἀγαπητοί, ὅτι μία ἡμέρα πα-
 ρὰ κυρίου ὡς χίλια ἔτη, καὶ χίλια ἔτη ὡς ἡ-
 μέρα μία, οὐ βραδείωσι ὁ κύριος. Ὅτι ἐπαγ-
 γελίας, ὡς ἕνεκ βραδύτητα ἠγοῦνται. ἀλ-
 λά μακροθυμεῖ εἰς ἡμᾶς, μὴ βουλόμενος
 ἕνα ἀπολείπειν, ἀλλὰ πάντας εἰς μετα-
 νοίαν χωρῆσαι. καὶ ἡ ἡμέρα κυρίου, ὡς κλέ-
 πτης ἐν νυκτὶ, ἣν οἱ ὄυρανοὶ ἔροισιν ὁρᾶ-
 λένουσιν, σοιχεῖα δὲ καυσόμενα λυθίσου-
 νται, ἡ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα κατακαίσε-
 νται. τοῦτω ὁμοίως πάντων λυομένων, ποτα-
 ποὺς δὲ ὑπάρχει ὑμᾶς, ἣν ἁγίαις ἀνα-
 στροφαῖς καὶ ἐυσεβείαις προσδοκῶντες ὡσεύ-
 θουσιαν τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου ἡμέρας, δι' ἣν
 ὄυρανοὶ πυρούμενοι, λυθίσονται, καὶ σοιχεῖα
 καυσόμενα τήνετη. καινοὺς δὲ ὄυρανοὺς ὡ-
 γῶν καινῶν καὶ τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν προσδο-
 κῶμεν, ἣν οἱ δικαιοσύνη κατικί. Διὸ ἀγα-
 πηκτὶ ταῦτα προσδοκῶντες ἑαυτοὺς ἀσπεί-
 ρωμεν, καὶ ἀμώμητοι αὐτῶν ἐυερίθωαι ἣν ἐι-
 ρῆν, καὶ πᾶσι τοῦ κυρίου ἡμῶν μακροθυμί-
 αμ, σωτηρίαν ἠγῶμεν, καθὼς καὶ ὁ ἀγα-
 πηκτὸς ἡμῶν ἀδελφὸς παῦλος κατὰ
 πᾶσι αὐτῶν δοξάσαιμ σοφίαν ἔγραψεν ὑ-
 μῖν, ὡς καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἐπιστολαῖς
 λαλῶν ἐν αὐταῖς, περὶ τούτων, ἣν οἱ ὄν-
 θυνόκητά τινά, ἀδιὰ μαθεῖς καὶ ἀσπί-
 κτοι σφραβλοῦσι, ὡς καὶ τὰς λοιπὰς γρα-
 φὰς πρὸς πᾶσι ἰδίαμ αὐτῶν ἀπόλεσιν.

ἡμεῖς ὁμοίως

Siquidē ex quo die, patres dormierūt, sic
 oīa pmanēt ab initio cōditionis, nā illud
 uolentes nesciūt, quod cœli iam olim fue-
 rint ac terra ex aqua & per aquā cōsisten-
 tes dei uerbo, per quæ is qui tū erat mun-
 dus, aqua inundatus perijt. At qui nunc
 sunt cœli ac terra, eiusdem uerbo repositi
 sunt, & seruantur igni, in diē iudicij & per-
 ditionis impiorū hominum. Vnum autē
 hoc ne lateat uos dilecti, qd' unus dies
 apud dñm perinde est ut mille anni, &
 mille anni ut dies unus. Haud tardat do-
 minus qui promisit, quemadmodū nō
 nulli tarditatem existimant. Verum lon-
 ganimis est erga nos, dum non uult ul-
 los perdere, sed omnes ad pœnitentiam
 recipere. Veniet autē dies dñi sicut fur in
 nocte quo cœli procellæ ritu transibunt,
 elementa uero æstuantia soluentur, ter-
 raq; & quæ in ea sunt opera exurentur.
 Cum igitur hæc omnia soluentur, qua-
 les oportet esse uos in sanctis conuersa-
 tionibus ac pietatibus expectātes & ac-
 celerantes aduentum dñi dei, per quem
 cœli incensi soluentur, & elementa æstu-
 antia liquefcunt. Sed cœlos nouos ac ter-
 ram nouam iuxta pmissum illius expe-
 ctamus, in quib⁹ iusticia inhabitat. Qua
 propter dilecti, hæc expectātes date ope-
 ram, ut immaculati & incontaminati, ab
 illo reperiamini in pace, dominicq; no-
 stri longanimitatem salutem arbitremi-
 ni, quemadmodum & dilectus frater no-
 ster Paulus iuxta sibi datā sapientiā scri-
 psit uobis, etiā in omnibus fere epistolis
 loquens de his, inter quæ sunt nonnulla
 difficilia intellectu, quæ indocti parūq;
 firmi detorquent, sicut & cæteras scri-
 pturas ad suam ipsorum perniciem.

Vos igitur

ἡμεῖς οὖν ἀγαπητοὶ προγενώσκοντες, φυλάσσεσθε, ἵνα μὴ τῆ τῶν ἀθέσμων πλάνῃ συναπαχθέντες, ἐκπέσητε τοῦ ἰδίου σκριγμου, ἀυξάνετε δὲ ἐν χάριτι, καὶ γνώσει τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. Αὐτὸς ἢ δόξα καὶ νῦν ἕως ἡμετέρας αἰῶν ὁ ἀμήν.

Vos igitur dilecti, posteaquam pramoniti estis, caute, ne simul cum alijs nefariorum errore abducti, excidatis a propria stabilitate, sed crescite in gratia, & cognitione domini nostri, & servatoris Iesu Christi. Ipsi gloria & nunc & in diem aternitatis. Amen.

ΠΡΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ.

ΑΥΤΗΝ αὐτὸς ὁ ἰωάννης ὁ τὸ εὐαγγέλιον γράψας ἐπισέλλει. ὑπομνήσκωμ τοῦς ἡδὴ πισεύσαντας εἰς τὸν κύριον, καὶ πρῶτον μὲν ὡς περ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, οὕτω καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιστολῇ διολογῆσθαι περὶ τοῦ λόγου. ἀποδεικνύς αὐτῶν εἶναι αἰεὶ ἐν τῷ θεῷ, καὶ διδάσκωμ τὸν πατέρα φῶς εἶναι, ἵνα καὶ οὕτως γινώσκωμ τὸν λόγον, ὡς ἀπαύγασμα θεῶν αὐτῶν εἶναι. Θεολογῶμ δὲ, θεηγεῖται μὴ νεώτερον εἶναι ὁ κατ' ἡμᾶς μυστήριον, ἀλλὰ ἀρχαῖον μὲν καὶ αἰεὶ τυχεῖν αὐτό, νῦν δὲ πεφανερῶσθαι ἐν τῷ κυρίῳ, ὅς τις ζῶν αἰώνι ὁ θεός, καὶ ἀληθινός, καὶ δ' αὐτὸν δὲ φησὶ τούτου παρουσίας, καὶ ἐπιφανείας αὐτοῦ τίνος λέγωμ εἶναι τοῦ, τ, ἐπὶ τὸ λῦσαι τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου, καὶ ἡμᾶς ἐλθὼν θρωπῶσαι ἀπὸ τοῦ θανάτου, καὶ γινώσκωμ ἡμᾶς τὸν πατέρα, καὶ αὐτῶν τὸν ἡὸν, τὸν κύριον ἡμῶν ἸΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ. Γράφει οὖν πρὸς πᾶσαν ἡλικίαν, πρὸς παιδείαν, πρὸς νεανίσκους, πρὸς γέροντας, ὅτι ὁ μὲν θεὸς ἐγνωσθῆναι, ἡ δὲ διαβολικὴ φήσιν γα λοιπὸν νενίκηται καταργηθέντ' ὁ θάνατος. εἶτα λοιπὸν δι' ὅλης φησὶ ἐπιστολῆς περὶ ἀπάτης διδάσκει, δέλωμ ἡμᾶς ἀλλήλους ἀγαπᾶν, ἐπαθῆναι καὶ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ ἡγάπησε ἡμᾶς, θεηγεῖται οὖν περὶ διαφορᾶς φόβου καὶ ἀγάπης καὶ τέκνων θεοῦ, καὶ τέκνων διαβόλου, καὶ περὶ ἁμαρτίας θανατικῆς, καὶ μὴ θανατικῆς, καὶ περὶ διαφορᾶς πινυμάτων, καὶ λιτῶν διαμαρτίας, ποῖον μὲν πνεῦμα ἐκ τοῦ θεοῦ ὄσι, ποῖον δὲ φησὶ πλάνης, καὶ πότε μὲν γίνωσκόμεθα τέκνα θεοῦ, πότε δὲ διαβόλου. καὶ περὶ ποίας ἁμαρτίας ὀφείλομεν ἔχειν ἡμᾶς ἡμᾶς ἀμαρτανόντων, ἕως ποίας οὐ δ' ἔχειν, καὶ ὅτι ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν πλησίον, οὐκ εἰσὶν ἄξι ὁ φησὶ κλήσεως, οὐ δὲ δάσκαται λέγει τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ, καὶ πῶς ἐνόηται ἡ τοῦ ἡοῦ πρὸς τὸν πατέρα δεικνυσί, καὶ ὅτι ὁ ἀρνούμεντ' ὁ τὸν ἡὸν, οὐδὲ τὸν πατέρα ἔχει. Διακρίνει δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ, λέγωμ κατ' ἰδίον τὸν ἀντιχρίστου, εἶναι δὲ τοῦτ' τὸ λέγωμ, μὴ εἶναι τὸν ἡὸν αὐτῶν τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ, ἵνα δῆλωμ ὡς μὴ οὕτως ἐκείνου, εἰ αὐτὸς εἶπεν εἶναι ὁ φάνης, παρὰ τὸν δὲ ὅλης ἐπιστολῆς, μὴ ἀθυμῆμ τὸν πισεύοντες τῷ κυρίῳ, εἰ μισοῦσιν ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ μᾶλλον χαίρουσιν, ὅτι τὸ μῖσος τὸ κόσμου, δεικνυσί τὸν πισεύοντες μεταβεβηκέναι ἀπὸ αὐτῶν τὸν κόσμου, ἕως εἶναι λοιπὸν φησὶ οὐρανόου πολιτείας. ἕως τῷ τέλει δὲ φησὶ ἐπιστολῆς, πάλιν ὑπομνήσκει λέγωμ, ὅτι ὁ τὸν τῶν ἡοῦ, ζῶν αἰώνιος ὄσι, καὶ φῶς ἀληθινόν, ἕως ἵνα τούτω δουλεύωμεν, καὶ φυλάττωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν εἰδώλων.

ARGUMENTVM.

Ationem uerbi, & quod deus ipse sit charitas manifestat, & susurrones fratrum, nec deū scire, nec pios fieri posse, eo usque differtat, ut esse comprobet homicidas, eo quod odium sit interfectionis occasio.

ΙΟΑΝΝΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΕΠΙ-
ΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ.

Qὁ ἄρχῃς, ὁ ἀκηκόα-
μον, ὁ ἑωράκα μὲν ὅτι ἐφί-
θαλμοῖς ἡμῶν, ὁ ἔθεσά με-
θα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐφι-
λάφησαν πρὶ τῷ λόγῳ τῆς ζωῆς, καὶ ἡ ζωὴ ἐφα-
νερώθη, καὶ ἑωράκα μὲν, καὶ μαρτυροῦμεν, καὶ κα-
ταγγέλλομεν ὑμῖν πλὴν ζωῆν πλὴν αἰώνιον,
ἣτις ἦν πρὸς τὸ πατέρα, καὶ ἐφανερώθη ἡμῖν.
ὁ ἑωράκα μὲν καὶ ἀκηκόα μὲν ἀπαγγέλλο-
μεν ὑμῖν, ἵνα καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε μετ᾽
ἡμῶν, καὶ ἡ κοινωνία ἣ ἡμετέρα, μετὰ τῷ πα-
τρὶ καὶ μετὰ τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ
ταῦτα γράφομεν ὑμῖν, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ἢ
πεπληρωμένη, καὶ ἔσιν αὐτῆς, ἡ ἐπαγγελία, ἡμ-
ἀκηκόα μὲν ἀπ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἀναγγέλλομεν ὑμῖν,
ὅτι ὁ θεὸς φῶς ἐστίν, καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν
οὐδὲ μία, ἐὰν εἰπωμεν, ὅτι κοινωνίαν ἔχο-
μεν μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ σκοτεινῷ περιπατοῦμεν.
Ἐὰν δὲ οὐ μὲν καὶ οὐ ποιῶμεν τὴν ἀλήθειαν, ἐὰν
δὲ ἐν τῷ φωτὶ περιπατοῦμεν, ὡς αὐτὸς ἐστίν
ἐν τῷ φωτὶ, κοινωνίαν ἔχομεν μετ᾽ ἀλλή-
λων, καὶ τὸ αἷμα ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ τῷ υἱῷ αὐτοῦ
καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας. ἐὰν εἰ-
πωμεν ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἐαυτοὺς πλα-
νώμεν, καὶ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. ἐὰν ὁμο-
λογῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστὸς ἐστὶ καὶ
δικαίος, ἵνα ἀφ᾽ ἡμῶν τὰς ἁμαρτίας, καὶ κα-
θαρίσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας, ἐὰν εἰπω-
μεν ὅτι οὐκ ἁμαρτήκαμεν, ψεύσωμεν περὶ ἑαυ-
τῶν, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. Τεκνία
με ταῦτα γράφω ὑμῖν, ἵνα μὴ ἀμαρτήτε,
καὶ ἐὰν τις ἁμαρτήσῃ πρὸς ἀλήθειαν ἔχομεν πρὸς
τὸν πατέρα

IOANNIS APOSTOLI EPI-
STOLA PRIMA.

Quod erat ab initio, quod au-
diuimus, quod uidimus oculis
nostris, quod perspeximus,
& manus nostrae contrecta-
uerunt, de uerbo uita, & uita manifesta
est, & uidimus & testamur, & annun-
ciamus uobis uitam eternam, quae erat apud
patrem, & manifestata est nobis. Quod ui-
dimus & audiuius, annunciamus uo-
bis, ut & uos societatem habeatis nobiscum,
& societas nostra sit cum patre & filio
eius Iesu Christo. Et haec scribimus uo-
bis ut gaudium uestrum sit plenum. Et
haec est annunciatio quam audiuius
ex ipso & annunciamus uobis, quod de-
us lux est, & tenebrae in eo non sunt ullae.
Si dixerimus, societatem habemus cum
eo, & in tenebris ambulamus, mentimur,
& ueritatem non facimus. Quod si in luce
ambulamus, sicut & ipse est in luce, socie-
tatem habemus inter nos mutuam, & san-
guis Iesu Christi filij eius emundat nos
ab omni peccato. Si dixerimus, pecca-
tum non habemus, nos ipsos fallimus,
& ueritas in nobis non est. Si confitea-
mur peccata nostra, fidelis est, & iustus,
ut remittat nobis peccata nostra, & emun-
det nos ab omni iniquitate. Si dixerim-
us, non peccauimus, mendacem facimus
eum, & uerbum eius non est in nobis. Fili
oli mei, haec scribo uobis ne peccetis, & si
quis peccauerit, aduocatum habemus apud
patrem

ἢ πατέρα ἸΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ δίκαιον, καὶ
 αὐτὸς ἰλασμός ἐστι πρὸς ἡμαρτιῶν ἡμῶν,
 οὐ περὶ ἡμετέρων ἢ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ
 ὅλου τοῦ κόσμου. καὶ ἐν τούτῳ γινώσκοι
 μεν, ὅτι ἐνώκαμεν αὐτὸν, ἕως τὰς ἐντολάς
 αὐτοῦ τηρῶμεν. ὁ λέγων ἔγνωκα αὐτὸν
 καὶ τὰς ἐντολάς αὐτῆς μὴ τηρῶν, ψεύσκει ὅτι, καὶ
 ἡ τῶν ἐντολῶν ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστι. ὁ δὲ ἀπὸ τῆς αὐ
 τῆς τὸν λόγον, ἀληθῶς ἐν τῶν ἡ ἀγάπῃ τοῦ
 θεοῦ τετελείωται. ἐν τῶν γινώσκοντων, ὅτι
 ἐν αὐτῷ ἐσμὲν. ὁ λέγων ἐν αὐτῷ μὴ εἶναι, ὁ φεί
 λει καθὼς ἐκείνος πρότερόν τις, ὅτι αὐτὸς οὐ
 ἴσως πρὸς πατέρα. Ἀδελφοὶ οὐκ ἐν φωνῇ καινῇ
 γράφω ὑμῖν, ἀλλὰ ἐντολῶν παλαιῶν,
 ἣν ἔχετε ἀπὸ ἀρχῆς, ἢ ἐντολὴ ἢ παλαιά
 ὅτι ὁ λόγος ὃν ἠκούσατε ἀπὸ ἀρχῆς, πάλ
 ιν ἐντολῶν καινῆν γράφω ὑμῖν, ὅτι ὅτι
 ἀληθῆς ἐν αὐτῷ καὶ ἐν ὑμῖν, ὅτι ἡ σκοτία
 παράγεται, καὶ τὸ φῶς ὃ ἀληθινὸν ἠδὲ φά
 νει, ὁ λέγων ἐν τῷ φωτὶ εἶναι, καὶ τὸν ἀ
 δεφὸν αὐτοῦ μισῶν, ἐν τῇ σκοτίᾳ ὅτι ἕως
 ἄρτι. ὁ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ
 φωτὶ μὴ εἶναι, καὶ σκάνδαλον ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστι.
 ὁ δὲ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῇ σκο
 τιά ὅτι, καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατεῖ, καὶ οὐκ
 ὀφείλει ἰδέεσθαι ἕως ἄρτι, ὅτι ἡ σκοτία ἐτύφλωσε
 τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. γράφω ὑμῖν περὶ
 ὅτι ἀφένονται ὑμῖν αἱ ἡμαρτίαι διὰ τὸ ὄνο
 μα αὐτοῦ. γράφω ὑμῖν πατέρες, ὅτι ἐγνώ
 κατε τὸν ἀπὸ ἀρχῆς. γράφω ὑμῖν νεανίσκοι,
 ὅτι νενικήκατε τὸν πονηρὸν. γράφω ὑμῖν
 πατέρας, ὅτι ἐγνώκατε τὸν πατέρα, ἔγρα
 ψα ὑμῖν πατέρες, ὅτι ἐνώκατε τὸν ἀπὸ ἀρχῆς.
 ἔγραψα ὑμῖν νεανίσκοι, ὅτι ἰσχυροὶ ἐσθε. ὁ
 λόγος ἦν δεῖ ἐν ὑμῖν μὴ νενικήκατε τὸν
 πονηρὸν. μὴ ἀσπάσθε τὸν κόσμον, μηδὲ τὰ ἐν
 τῷ κόσμῳ. ἕως ἄρα τὸν κόσμον, οὐκ
 ἔστι ἢ ἀσπῆ τὸ παρὸς ἐν αὐτῷ, ὅτι πᾶν τὸ
 ἐν τῷ κόσμῳ, ἢ ἐπιθυμία τὸ σαρκός, καὶ ἢ ἐπι
 θυμία

patrē, Iesū Christū iustū. Et ipse est propi
 ciatio pro peccatis nostris. non pro nostris
 aut tantum, sed etiam pro totius mundi
 Et in hoc scimus quod cognouimus eū, si
 mandata eius obseruamus. Qui dicit, noui
 eū, & mandata eius non seruat, mendax est,
 & in eo ueritas non est. Qui autem seruat uer
 bum eius, uere in hoc charitas dei perfe
 cta est. In hoc scimus, quod in ipso sumus.
 Qui dicit se in eo manere, debet sicut ille
 ambulauit & ipse ambulare. Charissimi
 non mandatum nouum scribo uobis,
 sed mandatum uetus, quod habuistis
 ab initio. Mandatum uetus est uerbum
 quod audistis ab initio. Rursum manda
 tum nouum scribo uobis, quod uerum est in ip
 so, idem uerum est & in uobis, quia tenebrae
 praetereunt, & uerum lumen iam lucet. Qui
 dicit se in luce esse, & fratrem suum odit,
 in tenebris est usque adhuc. Qui diligit fra
 trem suum, in lumine manet, & offediculum
 in eo non est. Qui autem odit fratrem suum in te
 nebris est, & in tenebris ambulat, & ne
 scit quo eat, quia tenebrae obcauerunt
 oculos eius. Scribo uobis filioli, quod re
 mittuntur uobis peccata propter nomen
 eius. Scribo uobis patres, quoniam co
 gnouistis eum qui ab initio est. Scribo uo
 bis adolescentes, quoniam uicistis mali
 gnum. Scribo uobis infantes, quoniam
 cognouistis patrem. Scripsi uobis patres,
 quoniam cognouistis eum, qui ab initio
 est. Scripsi uobis adolescentes, quoniam
 fortes estis, & uerbum dei manet in uobis,
 & uicistis illum malum, ne diligatis mun
 dum, neque ea quae in mundo sunt. Si quis
 diligit mundum, non est charitas patris
 in eo, Quoniam omne quod est in mun
 do, concupiscentia carnis est, & concu
 piscentia

θυμία τ' οφθαλμῶν, ἢ ἀλαζονεία τ' εἶς, οὐκ ἐστὶν ἐκ τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἐκ τοῦ κόσμου ἐστὶ. καὶ ὁ κόσμος παρὰ γένηται, καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτῶν. ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, μένει εἰς τὸν αἰῶνα. πατὴρ δὲ ἔχ' ἅκτ' ὡς ἴσθ' ἐστὶ, καὶ καθὼς ἠκούσατε, ὅτι ὁ ἀντίχριστος ἔρχεται, καὶ μὴ ἀντίχριστοι πολλοὶ γενήσονται. ὅθεν γινώσκουμεν, ὅτι ἔχ' ἅκτ' ὡς ἴσθ' ἐστὶ, καὶ ἡμῶν ὅτι ἠλθομεν, ἀλλ' οὐκ ἦσαν ὅτι ἡμῶν. εἰ γὰρ ἦσαν ὅτι ἡμῶν μεμενῆκίσαμεν ἐν μηδ' ἡμῶν. ἀλλ' ἵνα φανερωθῶσιν ὅτι οὐκ ἐστὶν πάντες ὅτι ἡμῶν, καὶ ὑμεῖς χρίσμα ἔχετε ἀπὸ τοῦ ἁγίου, καὶ οἴδατε πάντα. οὐκ ἔγραψα ὑμῖν, ὅτι οὐκ οἴδατε πῶς ἀλήθειαν, ἀλλ' ὅτι οἴδατε ἀπὸ τῶν ἡμετέρων, καὶ ὅτι πᾶν ψεῦδος ἐκ τοῦ ἀληθείας οὐκ ἐστὶ. τίς ἐστὶν ὁ ψεύστης, εἰ μὴ ὁ ἀρνούμενος, ὅτι ἰησοῦς οὐκ ἐστὶν χριστός; οὗτος ἐστὶν ὁ ἀντίχριστος, ὁ ἀρνούμενος τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν. πᾶς ὁ ἀρνούμενος τὸν υἱόν, οὐδὲ τὸν πατέρα ἔχ' ἡμῶν αὐτῶν ἠκούσατε ἀπὸ ἀρχῆς, ὅτι ἡμῶν μενέτω. εἰ δὲ ἡμῶν μενέτω ὁ ἀπαρχῆς ἠκούσατε, καὶ ὑμεῖς ὅτι τῶν ἡμετέρων, καὶ ὅτι πατὴρ μενέτω. καὶ αὐτὸς ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία, ἣν αὐτὸς ἐπαγγέλατο ἡμῖν πῶς ζωὴν αἰώνιον. τὰ αὐτὰ ἔγραψα ὑμῖν, περὶ τῶν πλανώμετων ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς τὸ χρίσμα ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι ἡμῶν μένετω, ὅτι οὐ χρειὰ ἔχετε, ἵνα τίς διδάσκη ὑμᾶς. ἀλλ' ὡς τὸ αὐτὸ χρίσμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων, καὶ ἀληθὲς ἐστὶ. καὶ οὐκ ἐστὶ ψεῦδος. καὶ καθὼς ἐδίδαξεν ὑμᾶς, μείνετε ὅτι αὐτῶν. καὶ μὴ τεκνία μείνετε ὅτι αὐτῶν. ἵνα ὅταν φανερωθῆ, ἔχωμεν παρρησίαν, καὶ μὴ αἰσχυρωθῶμεν ἀπὸ αὐτοῦ, ὅτι τῆς πατρὸς αὐτοῦ. εἰ δὲ εἰδῆτε ὅτι δικαίος ἐστὶν ὁ θεός, ὅτι πᾶς ὁ πειῶν τῆς δικαιοσύνης ἐξ αὐτοῦ γενήσεται. ἰδεῖτε ποσὰ πῶς ἀπάτην δεδωκεν ἡμῖν ὁ πατήρ, ἵνα τέκνα θεῶν κληθῶμεν. διὰ τὸ ὅτι οὐκ ἐστὶν ὁ κόσμος ὁ ψεύστης, ὅτι οὐκ ἐστὶν αὐτὸς

πισcentia oculorum, fastus facultatum, non est ex patre, sed ex mundo est, & mundus transit & concupiscentia eius. Qui autem facit uoluntate dei, manet in aeternū. Filioli, nouissimū tēpus ē, & sicut audistis qd' antichristus uēturus sit, etiā nunc antichristi multi cōperūt esse. Vnde scimus nouissimū tempus esse. E nobis profecti sunt, sed nō erant ex nobis. Nam si fuissent ex nobis, permansissent utiq; nobiscū. Sed ut manifesti fierent, qd' nō sunt oēs ex nobis. Sed uos unctiōnem habetis a sancto, & nostis omnia. Non scripsi uobis quasi ignorātibis ueritatem, sed tanq̄ scientibus eam. Et qm̄ omne mendaciū ex ueritate nō est. Quis est mēdax, nisi is q negat Iesū esse Christum? Hic est antichristus, qui negat patrem & filium. Quisquis negat filium, is ne patrem quidē habet. Vos igit' quod audistis ab initio in uobis permaneat, si in uobis permanserit quod audistis ab initio, & uos in filio & patre manebitis. Et haec est repmissio, quā ipse pollicitus est nobis, uitam aeternā. Haec scripsi uobis de his qui seducūt uos. & uos unctiōnem quā accepistis ab eo, manet in uobis. Et nō necesse habetis, ut quisq̄ doceat uos, sed sicut ipsa unctio docet uos de omnibus, & uerax est, & non est mendacium. Et sicut docuit uos, manete in eo. Et nunc filioli manete in eo, ut cū apparuerit, habeamus fiduciam, & nō confundamur ab eo in aduētū eius. Si scitis qm̄ iustus est, scitote, quod omnis qui facit iusticiam, ex ipso natus est.

Videte qualem charitatē dedit nobis pater, ut filij dei nominemur. Propter hoc mundus nō nouit uos, quia non nouit eum:

III

q uuit eum:

νω αὐτῶν. Αγαπῆκοι μὲν τέκνα θεοῦ ἔσμεν
 ὅτι ἐφανερώθη, ὅτι ἐσόμεθα, οἶδαμεν ἕ
 ὅτι ἐὰν φανερωθῆ, ὅμοιοι αὐτῶ ἐσόμεθα, ὅτι
 ἐφόμεθα αὐτὸν καθὼς ἐσι. ἢ πᾶς ὁ ἔχωρ
 πλὴν ἐλπίδα τ' αὐτὴν ἐπ' αὐτὸν, ἀγνίς ἐαν
 τὸν καθὼς ἐκένος ἀγνός ἐσι. πᾶς ὁ ποιῶν
 πλὴν ἁμαρτίαν, καὶ πλὴν ἀνομίαν ποιῆ, καὶ
 ἢ ἁμαρτία ἐστὶν ἢ ἀνομία. Ἐοῖδατε, ὅτι ἐ
 κένος ἐφανερώθη, ἵνα τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν
 ἄρειν, καὶ ἁμαρτία ἐν αὐτῶ ὄν ἐσι. πᾶς ὁ ἐν
 αὐτῶ μένων ὄν ἁμαρτάνει, πᾶς ὁ ἁμαρ
 τάνων, ὄν ἔώρακεν αὐτὸν. οὐδὲ ἔνωκεν αὐ
 τὸν. τεκνία μὲν εἰς πλανάτω ἡμᾶς, ὁ ποι
 ῶν πλὴν δικαιοσύνης, δίκαιός ἐστιν, καθὼς
 ἐκέν δίκαιός ἐστιν. ὁ πρὶ τὴν ἁμαρτίαν ἐκ
 διαβόλου ἐστὶν, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ὁ διάβολος ἁμ
 τάνων ἐστὶν ἐφανερώθη ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ἵνα λύσῃ
 τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου. πᾶς ὁ γεννημένος ἐκ
 τοῦ θεοῦ, ἁμαρτίαν ὄν πρὸς, ὅτι σπέρμα αὐτοῦ ἐν
 αὐτῶ μένει, καὶ ὄν δ' ἄναγ ἁμαρτάνει, ὅτι ἐκ
 τοῦ θεοῦ γεννήθη. ἐν τούτῳ φανερά ἐσι τὰ
 τέκνα τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ τέκνα τοῦ διαβόλου.
 πᾶς ὁ μὴ πρὶ δικαιοσύνην, ὄν ἐστιν ἐκ τοῦ θεοῦ,
 καὶ ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὅτι αὐτὸν
 ἐστὶν ἢ ἀγγελία, ἢ ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀ
 γαπῶμεν ἀλλήλους, ὄν καθὼς κἀν ἐκ τῆς πνε
 ρου ἦν, καὶ ἐσφραξεν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ χάρι
 τίν ἐσφραξεν αὐτὸν, ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πνευμά ἦν,
 τὰ ἕκαστος ἀδελφὸς αὐτοῦ δίκαια. μὴ θανατάζειτε
 ἀδελφοί μου εἰ μισεῖ ἡμᾶς ὁ κόσμος, ἡμεῖς
 οἶδαμεν, ὅτι μεταβεβήκαμεν ἐκ τῆς θανάτου
 εἰς τὴν ζωὴν, ὅτι ἀγαπῶμεν τοὺς ἀδελφούς,
 ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν, μένει ἐν τῷ θά
 νάτῳ. πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἄνθρω
 ποκτόνος ἐστὶ, καὶ οἶδατε ὅτι πᾶς ἀνθρωποι
 κτόν ὄν ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν αὐτῶ μένουσαν
 ἐν τούτῳ ἐγνώκαμεν πλὴν ἀγάπην, ὅτι
 ἐκέν ὁ ὑπὲρ ἡμῶν πλὴν ψυχῶ αὐτοῦ ἔ
 θηκε, καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ὑπὲρ τῶν ἀδελ
 φῶν τὰς ψυ

uit eum. Charissimi, nunc filij dei sumus,
 & nōdum apparuit quod futuri sumus.
 Scimus autem quoniam si apparuerit, si
 miles ei erimus. quoniā uidebimus eum
 sicuti est. Et omnis qui habet hanc spem
 in eo, purificat se sicut & ille purus est.
 Omnis qui facit peccatū, idem & iniqui
 tatem facit, & peccatū est iniquitas. Et sci
 tis quod ille apparuit, ut peccata nostra
 tolleret, & peccatū in eo nō est. Omnis q
 in eo manet, non peccat, omnis qui pec
 cat, non uidit eum. nec cognouit eum. Fi
 lioli, nemo uos seducat. Qui facit iusticiā
 iustus est, sicut & ille iustus est. Qui facit
 peccatū, ex diabolo est, qm̄ ab initio dia
 bolus peccat. In hoc apparuit filius dei,
 ut dissoluat opera diaboli. Omnis qui
 natus est ex deo, peccatū non facit, quo
 niam semen ipsius in eo manet, & non
 potest peccare, quoniam ex deo natus
 est. In hoc manifesti sunt filij dei, & filij
 diaboli. Omnis qui non facit iusticiam,
 non est ex deo, & qui non diligit fratrem
 suū. Quoniam hæc est annunciatio quā
 audistis ab initio, ut diligatis uos inuicē
 Non sicut Cain ex maligno erat, & occi
 dit fratrem suum. Et propter quid occi
 dit eum? Quoniam opera eius mali
 gna erant, fratris autem eius iusta. Ne
 miremini fratres mei, si odit uos mun
 dus. Nos scimus, quod traslati sumus de
 morte ad uitam, quoniam diligimus fra
 tres. Qui non diligit fratrem manet in
 morte. Omnis qui odit fratrem suum,
 homicida est. Et scitis quod omnis ho
 micida non habet uitam æternam in se
 manentem. In hoc cognouimus chari
 tatem, quoniam ille animam suam pro
 nobis posuit, & nos debemus pro fratri
 bus ani

φῶν τὰς ψυχὰς τιθέναι. ὁ δὲ ἄνθρωπος ἔχει
 τὸν βίον τοῦ κόσμου, καὶ θεωρεῖ τὸν ἀ-
 δεργὸν αὐτοῦ χρεῖαν ἔχοντα, καὶ κλείσει
 τὰ σπλάγχθνα αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ, πῶς ἡ ἀγά-
 πη τοῦ θεοῦ μένει ἐπ' αὐτῷ; τέκνιά μου μὴ
 ἀγαπῶμεν λόγῳ, μὴ δὲ γλώσσῃ, ἀλλ'
 ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ, καὶ ἐν τούτῳ γινώσκο-
 μεν, ὅτι ἐκ τῆ ἀληθείας ἐσμὲν, Ἐμπροθε-
 ρῶντων περὶ τὰς καρδίας ἡμῶν, ὅτι ἐὰν
 κατακρίνωσιν ἡμῶν ἡ καρδίαι, ὅτι μείζων ἐστὶν
 ὁ θεὸς τῆ καρδίας ἡμῶν ἢ τῆς δικαιοσύνης ἡμῶν.
 Ἀγαπῶντες ἄλλήλους ἡμῶν μὴ κατακρι-
 νόσιν ἡμῶν, παρησία μὴ ἔχομεν πρὸς τὸν
 θεόν, Ἐὰν αἰτῶμεν, λαμβάνομεν παρ'
 αὐτοῦ, ὅτι τὰς ἐπιτολὰς αὐτοῦ τηροῦμεν, Ἐ-
 τὰ ἀρετὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ποιῶμεν, Ἐάνθρωπος
 ἐστὶν ἡ ἐπιτολή αὐτοῦ, ἵνα πιστεύσωμεν τῷ
 ὀνόματι τοῦ ἰησοῦ χριστοῦ. Ἐ-
 ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, καθὼς ἔδωκεν ἐπι-
 τολὰν, καὶ ὁ τηρῶν τὰς ἐπιτολὰς αὐτοῦ, ἐν
 αὐτῷ μένει, Ἐαὐτὸς ἐν αὐτῷ, Ἐν τούτῳ γι-
 νώσκομεν ὅτι μὲν ἐν ἡμῖν ἐκ τοῦ πνεύμα-
 τοσ ὁ ἡμῖν ἔδωκεν. Ἀγαπῶντες, μὴ παντὶ
 πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκιμάζετε τὰ
 πνεύματα εἰ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστὶν, ὅτι πολλοὶ
 ψευδοπροφῆται ἐξελεύθησιν εἰς τὸν κόσ-
 μον, ἐν τούτῳ γινώσκετε τὸ πνεῦμα τῆ θεοῦ.
 πᾶν πνεῦμα ὁ ὁμολογεῖ ἰησοῦν χρισ-
 τον ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστὶν, καὶ
 πᾶν πνεῦμα ὁ μὴ ὁμολογεῖ ἰησοῦν χρι-
 στον ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, ἐκ τῆ θεοῦ οὐκ ἐ-
 στιν, καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ ἀντιχριστοῦ ὁ ἀκηκό-
 ατε, ὅτι ἔρχεται, καὶ μὴ ἐν τῷ κόσμῳ ἐ-
 στίμ ἢ ὁ κ. ἡμεῖς ἐκ τῆ θεοῦ ἐστέ τέκνια, Ἐνεκὴ
 κατε αὐτοῦ, ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ ἐν ἡμῖν, ἢ ὁ
 ἐν τῷ κόσμῳ, αὐτοὶ ἐκ τῆ κόσμου ἐστὶ, διὰ τὸ
 ἐκ τῆ κόσμου λαλῆσαι, καὶ ὁ κόσμὸς αὐτὸς ἀκούει, ἢ
 μὴ ἐκ τῆ θεοῦ ἐσμὲν, ὁ γινώσκων τὸν θεόν, ἀ-
 κούει ἡμᾶς, ὁ δὲ οὐκ ἐστὶν ἐκ τῆ θεοῦ οὐκ ἀκούει ἡμᾶς, ἐκ
 τούτου γινώ-

bus animas ponere. Qui uero habue-
 rit substantiā mundi, & uiderit fratrem
 suum necesse habere, & clauserit uiscera
 sua ab eo, quomodo charitas dei manet
 in eo? Filioli mei, ne diligamus uerbo,
 neq; lingua, sed opere & ueritate. In hoc
 cognoscimus quod ex ueritate sumus, &
 in conspectu eius suadebimus cordibus
 nostris. Quoniam si condemnet nos cor
 nostrum, maior est deus corde nostro, &
 nouit omnia. Charissimi, si cor nostrum
 non condemnet nos, fiduciam habemus
 erga deum, & quicquid petierimus, acci-
 pimus ab eo, quoniam mandata eius cu-
 stodimus, & ea quæ sunt placita coram
 eo facimus. Et hoc est mandatum eius,
 ut credamus nomini filij eius Iesu Chri-
 sti, & diligamus nos mutuo, sicut dedit
 mandatum. Et qui seruat mandata eius,
 in illo manet, & ipse in eo. Et in hoc sci-
 mus, quod manet in nobis e spiritu quē
 nobis dedit.

Charissimi, ne cuius spiritui credatis,
 sed probate spiritus an ex deo sint, quo-
 niam multi pseudoprophetae exierunt
 in mundum. In hoc cognoscite spiritus
 dei. Omnis spiritus, qui confitetur Ie-
 sum Christum in carne uenisse, ex deo
 est. Et omnis spiritus, qui non confite-
 tur Iesum Christum in carne uenisse, ex
 deo non est, Et hic est ille spiritus anti-
 christi, de quo audistis, quod uenturus
 sit, & nunciam in mundo est. Vos ex
 deo estis filioli, & uicistis eos, quoniam
 maior est qui in uobis est, quæ qui in mun-
 do, ipsi de mundo sunt, ideo e mundo
 loquuntur, & mundus eos audit. Nos
 ex deo sumus, Qui nouit deum, audit
 nos, qui nō est ex deo, non audit nos. In
 q 2 hoc cog-

III

ἐκ τούτου γινώσκουμε τὸ πνεῦμα φθι ἀλη-
 θείας, καὶ τὸ πνεῦμα τῆ ψεύδους. Ἀσπικτοί,
 ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὅτι ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ θεοῦ
 ἐστὶν καὶ ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ θεοῦ γέννηται, καὶ
 γινώσκῃ τὸν θεόν. ὁ μὴ ἀγαπῶν, οὐκ ἔγνω τὸν
 θεόν, ὅτι ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστίν. Ἐν τῷ τῷ φανερώ-
 θη ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ, ὅτι τὸν ἵδον αὐτὸν μονογε-
 νῆ ἀπέσκαλεν ὁ θεὸς εἰς τὸν κόσμον, ἵνα ζή-
 σωμεν δι' αὐτοῦ. Ἐν τῷ τῷ ἐστὶν ἡ ἀγάπη οὐχ
 ὅτι ἡμεῖς ἠγαπήσαμεν τὸν θεόν, ἀλλ' ὅτι αὐ-
 τὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἀπέστειλε τὸν ἵδον αὐ-
 τοῦ ἰλασμοῦ περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. ἀγα-
 πητοί εἰ ὄντως ἠγάπησεν ἡμᾶς ὁ θεός, καὶ
 ἡμεῖς ὀφείλομεν ἀλλήλους ἀγαπᾶν, θεὸν
 οὐδεὶς πώποτε τεθέαται. ἔαμ ἀγαπῶμεν
 ἀλλήλους, ὁ θεὸς ἔν ἡμῖν μένει, καὶ ἡ ἀγάπη
 αὐτοῦ, τετελειωμένη ἐστὶν ἐν ἡμῖν. Ἐν τῷ τῷ
 γινώσκουμεν, ὅτι ἔν αὐτῷ μένομεν, καὶ αὐτὸς ἔν
 ἡμῖν, ὅτι ἐκ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ δέδωκεν ἡ-
 μῖν. καὶ ἡμεῖς τεθεάμεθα καὶ μαρτυροῦμεν, ὅτι
 ὁ πατὴρ ἀπέσκαλε τὸν ἵδον σωτῆρα τῆ κόσ-
 μου, ὃς ἂν ὁμολογήσῃ, ὅτι ἰησοῦς ἐστὶν ὁ υἱὸς
 τοῦ θεοῦ, ὁ θεὸς ἔν αὐτῷ μένει, καὶ αὐτὸς ἔν
 αὐτῷ, ὅτι ἡμεῖς ἐνώκαμεν καὶ πεπιστεύκαμεν
 τῷ ἀσπικτῷ ἵδον ὅτι ὁ θεὸς ἔν ἡμῖν. ὁ θεὸς ἀγά-
 πη ἐστὶν, καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐν τῷ θεῷ μέ-
 νει, καὶ ὁ θεὸς ἔν αὐτῷ. ἐν τῷ τῷ τετελειώθη ἡ ἀγά-
 πη μεθ' ἡμῶν, ἵνα ἄρρηκτὰ ἔχωμεν ἔν τῇ ἡ-
 μέρᾳ τῆ κρίσεως, ὅτι καθὼς ἐκείνός ἐστι ὁ ἡ-
 μῖς ἐσμὲν ἔν τῷ κόσμῳ τῷ τῷ. φόβος οὐκ ἔ-
 σιν ἔν τῇ ἀγάπῃ ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ἐξωθά-
 λλα τὸν φόβον, ὅτι ὁ φόβος κόλασιν ἔχει. ὁ δὲ
 φοβούμενος οὐ τετελειώθη ἔν τῇ ἀγάπῃ. ἡμεῖς
 ἀγαπῶμεν αὐτὸν, ὅτι αὐτὸς πρώτος ἠγάπησεν
 ἡμᾶς, εἰάν τις εἴπῃ, ὅτι ἀγαπῶ τὸν θεόν, ὅτι
 ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶ, ψεύδης ἐστίν. ὁ δὲ μὴ ἀγα-
 πῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὃν ἑώρακε, τὸν θεόν οὐ
 δεῖ ἑώρακε πῶς δῶκατ' ἀγαπᾶν. καὶ τάν-
 τῳ τῷ ἔντολῷ ἔχομεν ἀπὸ αὐτοῦ, ἵνα
 ὁ ἀγαπῶν

hoc cognoscimus spiritū ueritatis, & spi-
 ritum erroris. Charissimi. diligamus nos
 inuicem, quia charitas ex deo est. Et om-
 nis qui diligit, ex deo natus est, & cogno-
 scit deum. Qui non diligit, non nouit de-
 um, quoniā deus charitas est. In hoc ap-
 paruit charitas dei, quod filiū suum uni-
 genitum misit deus in mundum, ut uiua-
 mus per eum. In hoc est charitas, non
 quod nos dilexerimus deum, sed quoni-
 am ipse dilexit nos, & misit filium suum
 propitiationē pro peccatis nostris. Cha-
 rissimi, si sic deus dilexit nos, & nos debe-
 mus nos mutuo diligere. Deū nemo ui-
 dit unquā. Si diligam⁹ nos inuicem, deus
 in nobis manet, & charitas eius est perfe-
 cta in nobis. In hoc cognoscim⁹, quod in eo
 manemus, & ipse in nobis, quoniam de
 spiritu sancto suo dedit nobis. Et nos ui-
 dimus & testificamur, quod pater misit
 filium suum saluatore mundi. Quisquis
 confessus fuerit quod Iesus est filius dei,
 deus in eo manet, & ipse in deo. Et nos
 cognouim⁹, & credidimus charitatē quā
 habet deus in nobis. Deus charitas est,
 & qui manet in charitate in deo manet,
 & deus in eo. In hoc perfecta est charitas
 nobiscum, ut fiduciam habeamus in die
 iudicij, quia sicut ille est, & nos sumus in
 mundo hoc. Timor non est in charitate,
 sed perfecta charitas foras eijcit timorē,
 quoniam timor cruciatū habet. Qui autē
 timet, non est perfectus in charitate, nos
 diligimus eum, quoniam ipse prior dile-
 xit nos. Si quis dixerit, diligo deū & fra-
 trem suum oderit, mendax est. Qui enim
 non diligit fratrem suū quem uidit, deum
 quem nō uidit quomodo potest dilige-
 re. Et hoc mandatum habemus ab eo, ut
 qui diligit

ὁ ἀγαπῶν τὸν θεὸν, ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. ὡς δὲ ὁ πισεύων, ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστός, ἐκ τοῦ θεοῦ γενένηται. καὶ ὡς ὁ ἀγαπῶν τὸν γεννήσαντα, ἀγαπᾷ καὶ τὸν γεννημένον ἐξ αὐτοῦ. Ἐν τούτῳ γινώσκουμεν, ὅτι ἀγαπῶμεν τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ, ὅταν τὸν θεὸν ἀγαπῶμεν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν. αὐτὸν γὰρ ἐστὶν ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ, ἵνα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν, καὶ αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ βαρεῖαι οὐκ εἰσιν. ὅτι πᾶν τὸ γεννημένον ἐκ τοῦ θεοῦ, νικᾷ τὸν κόσμον, καὶ αὐτὸν ἐστὶν ἡ νικῆ, ἡ νικῆ σασαῖ τοῦ κόσμου, ἡ πῆσις ἡμῶν. τίς ἐστὶν ὁ νικῶν τὸν κόσμον, εἰ μὴ ὁ πισεύων, ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ; οὗτός ἐστιν ὁ ἐλθὼν ἐν ὕδατι καὶ αἵματι Ἰησοῦς Χριστός. οὐκ ἐν τῷ ὕδατι μόνον, ἀλλ' ἐν τῷ ὕδατι καὶ τῷ αἵματι, καὶ τὸ πνεῦμα ἐστὶ τὸ μαρτυροῦν, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐστὶν ἡ ἀλήθεια. ὅτι τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες τὸ πνεῦμα, καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα. καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἓν εἰσιν. εἰ πλὴν μαρτυρίαν τοῦ ἀνθρώπου λαμβάνομεν, ἡ μαρτυρία τοῦ θεοῦ μείζων ἐστὶν, ὅτι αὐτὴ ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ θεοῦ, ἢ μεμαρτύρηκε περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. ὁ πισεύων εἰς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, ἔχει πλὴν μαρτυρίαν ἐν αὐτῷ, ὁ μὴ πισεύων τῷ θεῷ, ψεύσκει περὶ αὐτοῦ, ὅτι οὐ πεπίστευκεν εἰς πλὴν μαρτυρίαν ἢ μεμαρτύρηκεν ὁ θεὸς περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία, ὅτι ζωὴν αἰώνιον ἔδωκεν ἡμῖν ὁ θεός, καὶ αὕτη ἡ ζωὴ ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἐστὶν. ὁ ἔχων τὸν υἱόν, ἔχει πλὴν ζωὴν, ὁ μὴ ἔχων τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, πλὴν ζωὴν οὐκ ἔχει. ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν τοῖς πισεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, ἵνα εἰδῆτε, ὅτι ζωὴν αἰώνιον ἔχετε, καὶ ἵνα πισεύητε εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ. Ἡ αὕτη ἐστὶν ἡ παρακλήσις, ἣν ἔχομεν πρὸς αὐτὸν, ὅτι εἰάν τις αἰτῶμεθα κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, ἀκούει ἡμῶν, ὅτι εἰάν ὀρθῶς αἰτῶμεθα, οἰδῶμεν, ὅτι ἔχομεν τὰ ἀιτήματα ἃ ἠτήκαμεν παρ' αὐτοῦ.

Εἰ μὲν τίς

qui diligit deum, diligit & fratrem suū.

Omnis qui credit Iesum esse Christum ex deo natus est. Et omnis qui diligit eum genuit, diligit & eum qui natus est ex eo. In hoc cognoscimus quod diligamus filios dei, cum deum diligimus & mandata eius seruiamus. Hæc est enim charitas dei, ut mandata eius seruiemus, & mandata eius grauiā nō sunt. Quoniam omne quod natū est ex deo, uincit mundum, & hæc est uictoria quæ uicit mundum, fides uestra. Quis est qui uincit mundum, nisi qui credit quod Iesus est filius dei? Hic est qui uenit per aquam & sanguinem Iesus Christus, nō in aqua solum, sed in aqua & sanguine. Et spūs est qui testificat, qm̄ spūs est ueritas. Qm̄ tres sunt q̄ testimoniū dant spūs & aqua & sanguis. & hi tres unum sunt. Si testimoniū hoim accipimus, testimonium dei maius est, qm̄ hoc est testimonium dei qd̄ mai⁹ est, quo testificat⁹ est de filio suo. Qui credit in filiū dei, habet testimoniū in seipso. Qui non credit deo, mendacem facit eū, quia non credit in testimoniū qd̄ testificatus est deus de filio suo. Et hoc est testimoniū, qm̄ uitā æternam dedit nobis de⁹, & hæc uita in filio eius est. Qui habet filiū, habet uitā, qui non habet filiū dei, uitam nō habet. Hæc scripsi uobis qui creditis in nomine filij dei, ut sciatis quod uitam habetis æternam, & ut credatis in nomine filij dei. Et hæc est fiducia quam habemus apud eum, q̄ si quid petierimus secundum uoluntatem eius audit nos. Et si scimus, quod audit nos quicquid petierimus, scimus quod habemus petitiones quas postulauimus ab eo. Si quis q̄ 3 sciuerit

q 3 sciuerit

Εάν τις ἴδῃ τὸ ἀδελφὸν ἄνωτ' ἁμαρτάνον
 τὰ ἁμαρτίαν μὴ πρὸς θάνατον, αἰτήσῃ τὸ
 δῶσθαι αὐτῷ ζωὴν τοῖς ἁμαρτάνουσι μὴ πρὸς
 θάνατον. ἔστι ἁμαρτία πρὸς θάνατον, οὗ πε-
 ρὶ ἐκείνης λέγω ἵνα ἔρωτήσῃ. πᾶσα ἀδικία
 ἁμαρτία ἐστίν, καὶ ἐστὶν ἁμαρτία οὗ πρὸς θάνατον,
 οὐκ ἴδμεν, ὅτι πᾶς ὁ γεννημένος ἐκ τοῦ θεοῦ
 οὐκ ἁμαρτάνει ἀλλ' ὁ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ θεοῦ
 τηρεῖ εἰς πάντας ἡμέρας τὸν ἄπῃστος αὐ-
 τοῦ. οὐκ ἴδμεν ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ ἐσμὲν, καὶ ὁ κόσ-
 μος ὅλος ἐν τῷ θεῷ πονεῖ καὶ οὐκ ἔσμεν ἡμεῖς
 ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἦκε, καὶ δέδωκεν ἡμῖν
 διάνοιαν, ἵνα γινώσκωμεν τὸν ἀληθινόν.
 καὶ ἐσμὲν ἐν τῷ θεῷ ἀληθινῶς. ἐν τῷ θεῷ ἴσθαι
 τὸν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΝ. οὗτός ἐστι ὁ ἀληθινὸς
 θεὸς καὶ ἡ ζωὴ αἰώνιος. τέκνια φυλάξατε ἑαυ-
 τούς ἀπὸ τοῦ εἰδῶλῳ. ἀμήν.

sciuerit fratrem suum peccare pecca-
 tum non ad mortem, petat, & dabit ui-
 tam peccantibus nō ad mortem. Est pec-
 catum ad mortē, non pro illo dico ut ro-
 ges. Omnis iniquitas peccatum est, & est
 peccatū nō ad mortē. Scimus, qd' omnis
 qui natus est ex deo, non peccat, sed qui
 genitus est ex deo, seruat seipsum, & ma-
 lus ille non tangit eū. Scimus q' ex deo
 sumus, & mundus totus in malo positus
 est. Scimus autem quod filius dei uenit
 & dedit nobis mentem ut cognoscamus
 illum qui uerus est, & simus in uero, in
 filio eius Iesu Christo, Hic est uerus de-
 us, & uita æterna. Filioli, caute uobis a
 simulacris. Amen.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ
 ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ.

Τὸ αὐτὸ πρὸς τὸν πρεσβύτερον γράφει καὶ τοῖς τέκνοις αὐτοῦ. ἡ δὲ πρόφασις ἐστὶν
 ἐπιστολῆς, αὐτὴν δὲ τὰ τέκνα αὐτοῦ καλῶς ἀναστροφόμενα ἐν τῇ πίστει, καὶ πω-
 λους πλάνουσι περιερχομένους καὶ λέγοντας, μὴ εἶναι τὴν παρουσίαν τοῦ ΧΡΙΣ-
 ΤΟΥ ἐν σαρκί, γράφει τὴν ἐπιστολὴν, καὶ πρῶτον μὲν ἀποδέχεται αὐτοῖς τὰ τέ-
 κνα. εἶτα διδάσκει μὴ μεῖωτερον εἶναι τὸ καθήκον μυστήριον παλαιῶν πάλιν περὶ ἀγάπης. καὶ
 ἵνα μείνωσι ἐν τῇ διδαχῇ τῇ παραδοθείσῃ αυτοῖς. καὶ λοιπὸν διδάσκει ἀντιχριστὸν εἶναι τὸν
 λέγοντα μὴ ἐν σαρκί ἐληλυθέναι τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ. παραγγέλλει δὲ, ὡς τε τοὺς τοιοῦτους, μὴ δέχε-
 σθαι τινὰ εἰς οἰκίαν, μὴ δὲ λέγειν τοῖς τοιοῦτοις, χαίρετε. καὶ οὕτως τελεσθὶ τὴν ἐπιστολὴν.

ARGUMENTVM

Vsq; adeo ad sanctam fœminam scribit, ut eandem dominam non
 dubitet litteris appellare, eiusdemq; filij testimonium q' ambulent
 in ueritate perhibet.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΠΙ
ΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

BEATI IOANNIS APOSTO
LI EPISTOLA SECUNDA

ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ἐκλέ/
κτῆ κυρία ἢ τοῖς τέκνοις
αὐτῶν, οὗς ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀ/
ληθείᾳ, Ἐδὸκ ἐγὼ μόνος,
ἀλλὰ ἢ πάντες, οἱ ἐνωκότες τῷ ἀλήθει-
ας διὰ τὴν ἀλήθειαν τὴν μένουσαν ἐν ἡμῖν,
καὶ μετῆμῶν ἔσαι εἰς τὸν αἰῶνα. ἔσαι καθῆ-
μῶν χάρις, ἔλεος, εἰρήνη, παρὰ θεοῦ πα-
τρὸς, ἢ παρὰ κυρίου ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ τοῦ
ἡοῦ τοῦ πατρὸς, ἐν ἀληθείᾳ ἢ ἀγάπῃ. ΕΧΑ-
ρημίαν, ὅτι εὗρηκα ἐκ τῶν τέκνων σου πε-
ριπατοῦντας ἐν ἀληθείᾳ, καθὼς ἐντολήν ἐ-
λάβομεν παρὰ τοῦ πατρὸς. Ἐνῶν ἐρωτῶσε
κυρία, οὐχ ὡς ἐντολήν γραφῶ σοι καιμῶν
ἀλλὰ ἢ ἔρχομεν ἀπ᾽ ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπῶμεν
ἀλλήλους. Ἐὰν τὴ ἐστὶν ἢ ἀγάπη, ἵνα περι-
πατῶμεν κατὰ τὴν ἐντολήν αὐτῆ. Αὐτὴ ἐ/
στὶν ἢ ἐντολή καθὼς ἠκούσατε ἀπ᾽ ἀρχῆς, ἵ/
να ἐν αὐτῇ περιπατῆτε, ὅτι πολλοὶ πλά/
νοι ἐσηλθον εἰς τὸν κόσμον, οἱ μὴ ὁμολο-
γῶντες ἸΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ ἐρχόμενον ἐν
σαρκί. οὗτός ἐστιν ὁ πλάνος Ἐδὸ ἀντίχριστος,
βλέπετε ἑαυτοὺς, μὴ ἀπολέσωμεν ἀεὶ ἔργα
σάμεθα, ἀλλὰ μισθὸν πλήρη ἀπλάβωμεν.
πᾶς ὁ παραβαίνων Ἐ μὴ μένω ἐν τῇ δι/
δαχῇ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, θεὸν οὐκ ἔχει, ὁ μένων ἐν
τῇ διδαχῇ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, οὗτος (καὶ) τὸν πα-
τέρα (καὶ) τὸν υἱὸν ἔχει, εἰ τὶς ἔρχεται πρὸς
ὑμᾶς, (καὶ) ταύτην διδασκαλίαν οὐ φέρει,
μὴ λαμβάνετε αὐτὸν εἰς οἰκίαν, καὶ χαιρετῶ
αὐτὸν μὴ λέγετε, ὃ δὲ λέγων χαιρετῶ, κοινῶ
μὲν τοῖς

Enior electæ dominæ & fi-
lijs ei⁹, quos ego diligo in ue-
ritate, & non ego solus, sed
& omnes qui cognouerunt
ueritatem, propter ueritatē, quæ perma-
net in nobis, & nobiscum erit in æternū.
Erit nobiscum gratia, misericordia, pax,
a deo patre, & a domino Iesu Christo fi-
lio patris in ueritate & charitate. Gaudi-
us sum ualde, quod inueni de filijs tuis
ambulantes in ueritate, sicut mandatum
accepimus a patre. Et nunc rogo te do-
mina, non tanquam mandatum nouū
scribo tibi, sed quod habuimus ab initio
ut diligamus nos mutuo. Et hæc est cha-
ritas, ut ambulemus secundum manda-
tum eius. Hoc est mandatum quemad-
modum audistis ab initio, ut in eo am-
buletis, quoniam multi seductores in-
gressi sunt in mundum qui non confiten-
tur Iesum Christum uenturum in carne.
Hic est seductor & antichristus. Intuemini
uosp̄s ne perdam⁹ quæ operati su-
mus, sed ut mercedem plenā recipiamus
Ois qui transgreditur & non manet in
doctrina Christi, deum nō habet. Qui
manet i doctrina Christi hic & patrē &
filiū habet. Si qs uenit ad uos, & hāc do-
ctrinā nō affert, ne recipiatis eū i domū
nec aue ei dixeritis. Qui em̄ dicit illi aue,
q 4 communi

νῆ ποῖς ἔργοις αὐτοῦ τῆς πονηροῦς, πολλὰ ἔχωμ ὑμῖν γράφειν, ὅνκ ἐβουλήθην διὰ χάρτου καὶ μέλανος, ἀλλὰ ἐλπίζω ἔλθην πρὸς ὑμᾶς, καὶ σόμα πρὸς σόμα λαλῆσαι, ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν ἢ πεπληρωμένη. ἀσπάζει τὰ σε τὰ τέκνα φιλί. ἀδελφῆς σου φιλί ἐκλε κτῆς ἀμύ.

communicat operibus eius malis. Cum multa haberem uobis scribenda, nolui per chartam & atramentum. Sed spero me futurū ad uos, & p̄ntem p̄ntibus locuturū, ut gaudiū nostrū sit cōpletū. Salutant te filij sororis tuæ electæ. Amen.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ Γ. ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ.

ΣΤΙΝ ἡ ἐπίστολη πρὸς φιλοξενία, καὶ πρῶτον μὲν ἀποδέχεται τὸν γάϊον, μαρτυροῦν μὲν ὡς πᾶντων, ἐπὶ φιλοξενία, καὶ προέβη τῇ αὐτῇ προθέσει ἐμμένειν, καὶ προπέμπεται καὶ δεξιούσῃ τὴν ἀδελφούς. πάλιν περὶ αὐτῶν μὲν πῶς προσφορὰν ἀποδέχεται, ἀτίεται δὲ διοξείφῃ, ὡς μή τε αὐτῶν παρεχόντα τῆς πῶχοις, ἀλλὰ καλύοντα τοὺς ἄλλους, καὶ πολλὰ φλυαροῦντα. τὴν δὲ τοῖς τοῖς λείπει ἀλλοθίους εἶναι φιλί ἀληθείας, καὶ μηδὲ εἰδέναι τὸν θεόν, δὴ μήτριον δὲ σωίσκοσι μαρτυρῶν αὐτῶν τὰ κάλλιστα.

ARGUMENTVM.

Aium pietatis causa extollit atq; ut in ipsa pietate maneat exhortatur Diotrepē impietatis & superbix causa obiurgat, Demetrio autē bonum testimonium perhibet cum fratribus uniuersis.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ
θεολόγου καθολικῆ
ἐπιστολῆς γ.

EPISTOLA BEATI IOAN
NIS TERTIA.

πρὸς σὺντερος, γάϊον φιλί ἀγαπῶν, ὃν ἐπὶ ἀσπῶν ἐν ἀληθεία, ἀγαπῶν, πρὸς πάντων ἔυχου μάλιστα ἐνοσθῶν, καὶ ὑψιάνθην, καθὼς ἐνοσθῶν σε ἡ ψυχῆ. ἐχάρισμα ἐρχομῶν ἀδελφῶν, ὅτι μαρτυροῦντων σὺ τῇ ἀληθεία, καθὼς σὺ ἐν ἀληθεία περιπατεῖς, μαζοτέρων τῶν ὅνκ ἔχω χαρὰν, ἵνα ἀκούω τὰ ἐμὰ τέκνα ἐν ἀληθεία περιπατοῦντα. ἀγαπῶν πῶς ὁμοῦς ὁ ἐὰν ἐργάση εἰς τὴν ἀδελφούς καὶ εἰς τὴν ξένους. ὁι ἐμαρτύ

Enior Gaio charissimo. quē ego diligo in ueritate. Charissime, de oibus opto ut p̄spere agant, & recte ualeāt, sicut prospere agit anima tua. Gaudisum enim ualde uenientibus fratribus & testimonium perhibētibus ueritati tuæ, sicut tu i ueritate ambulas. Maius ijs nō habeo gaudiū, q̄ ut audiā filios meos in ueritate ābulare. Charissime, fideliter facis qcqd operaris in frēs, & in peregrinos qui testi

δι' ἡμαρτυρίας σου τῆς ἀγάπης, ζωώπιον
 ἐκκλησίας, ἐνός, καλῶς ποιήσης, προσέμ-
 ψας ἀξίως τοῦ θεοῦ. Ὑπέρ γὰρ τοῦ ὀνόματος
 θηήθησαν μηδὲν λαμβάνοντες ἀπὸ τῶν ἐθνῶν
 ἡμεῖς οὐκ ὀφείλομεν ἀπολαμβάνειν τοὺς
 τοιοῦτους, ἵνα σωεργοὶ γινώμεθα τῆς ἀλη-
 θείας, ἕξαστα τῆς ἐκκλησίας. ἀλλ' ὁ φιλοπρω-
 τιῶν ἀντὶ τῆς διοτρεφῆς οὐκ ἐπιδέχεται ἡ-
 μάς, διατὸ εἰς ἔλθω ὑπομνήσω αὐτῷ τὰ ἔρ-
 γα ἀποιεῖ, λόγους πονηροῦ φλυαρώω ἡμᾶς.
 καὶ μὴ ἀρκοῦμενος ἐπὶ τούτοις, οὔτε αὐτὸς
 ἐπιδέχεται τοὺς ἀδελφούς, καὶ τοὺς βουλο-
 μένους κωλύει καὶ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλει.
 ἀγαπᾷτε μὴ μιμοῦν τὸ κακόν, ἀλλὰ τὸ
 ἀγαθόν. ὁ ἀγαθὸς ἐκ τῆς θεοῦ ἐστίν. ὁ δὲ κακοποιῶν
 οὐκ ἴσως αὐτὸν θεόν. Δημητρίῳ μεμψύρεκτῳ ὑ-
 πό πάντων, καὶ ὑπ' αὐτοῦ φησὶ ἀληθείας. Ἐ-
 γὼς ἡ μαρτυρία μου, καὶ οἶδατε ὅτι ἡ μαρτυρία
 ἡμῶν ἀληθὴς ἐστίν. πολλὰ ἔιχον γράφειν, ἀλ-
 λου θέλω διὰ μέλανος καὶ καλάμου σοι γρά-
 ψαι. ἐλπίζω ἡ ἐνθέως ἰδέσθαι σε καὶ εὐχόμενος
 εὐχόμενος λαλήσομεν, εἰρήνη σοι, ἀσπάζονται σε
 οἱ φίλοι, ἀσπάζομαι τοὺς φίλους κατ' ὄρομα.

qui testimoniū reddiderūt charitati tuæ
 in cōspectu ecclesiæ, quos benefacies si de-
 duxeris digne deo. Pro nomine eī eius
 pfecti sunt, nihil accipientes a gentibus.
 Nos ergo debemus recipere huiusmodi,
 ut coopatores sim⁹ ueritati. Scripsi ecclesiæ
 sed is q̄ amat primatū gerere in eis Dio-
 trephes nō recipit nos, ppter hoc si uene-
 ro cōmonefaciā illū operū q̄ facit, uerbis
 malicioſis garrīes ī nos, & nec his cōtēt⁹
 nō solū nō recipit fratres, uerū etiā uolen-
 tes recipere phibet, & e cōgregatione eij-
 cit. Charissime, ne imiteris qd' malū ē, sed
 qd' bonū est. Qui bñfacit ex deo est, qui
 aūt malefacit, non uidet deū. Demetrio
 testimoniū reddidit ab omnibus, & ab ip-
 sa ueritate, sed & nos testimoniū perhi-
 bemus, & nostis qd' testimoniū nostrū
 uerū est. Multa habebā quæ scriberē, sed
 nolo per atrametū & calamū scribere ti-
 bi. Spero aūt protinus me uisurum te, &
 p̄sentes coram loquemur. Pax tibi. Sa-
 lutāt te amici, saluta amicos nominatim,

ΠΡΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ

Αὐτῆς ἐπιστολῆς γράφα τοῖς ἰδὴ πισεύσασιν, ἡ δὲ πρόφασις, αὐτῆς παραφρασελθόν-
 των τινῶν καὶ διδασκόντων ἀδιάφορον εἶναι πλὴν πίσιμ. Ἐξαρνούμενων τὸν κή-
 ρισμ, ἀνάγκην ἔχει γράψαι καὶ ἀσφαλίσασι τοὺς ἀδελφούς. καὶ πρῶτον μου
 παρακαλεῖ αὐτοὺς ἀγωνίσασθαι καὶ ἐμμένειν τῇ παραδοθείσῃ αὐτοῖς πίσει, ἐπιφά-
 σαι ἀποκρηστῆ τους τριούτους, ὡς πλάνους, καὶ παραγγέλλει, μὴ δεμίαν κοινωνίαν ἔχειν πρὸς τοὺς
 τοιοῦτους, εἰδόμενος, ὅτι οὐκ ἀρκεῖ τὸ κληθῆναι μόνον. εἰ μὴ καὶ ἀξίως περιπατήσωμεν τὴ κλήσει
 καὶ γὰρ καὶ τὸν πρότερον λαὸν ἐξαγαγὼν ἐξ αἰγύπτου ὁ θεός, καὶ μὴ ἐμμένειν τῇ πίσει, ἀπόλω-
 σεν. καὶ ἀγγέλωμ ἡ μὴ τρησάντων πλὴν ἰδίαν τάξιν, οὐκ ἐφείσατ, δὲ οὐκ ἀπὸ τῶν τοιοῦτων ἀνα-
 χωρεῖται καὶ ἡμιχαιλὸς ὁ ἀρχάγγελος, οὐχ ὑπὸ νηγεκε βλασφημίαν τὴ διαβολῆς. ἐστὶ γὰρ τὸ ἀπόλυσαν
 αὐτῶν ὡς σοδομόων διδασκῆ. ἔπειτα πρὸς αἰνῆ εἰς τὰ κῆν, καὶ ἐπευξάμενος αὐτοῖς βεβαίοντα τὴ πίσειως πρὸς
 τὸν κυρίου, τελευτῶ πλὴν ἐπιστολῆν.

ARGVMENTVM

Vdas apostolus, fratres de corruptorib⁹ uia ueritatis ita informat,
 ut illicitum esse disertet de subiugo semel erutos seruitutis denuo ope-
 ram suam officijs nouare seruilibus.

ΤΟΥΤΑ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

ΟΥΤΑΣ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
δούλος, ἀδελφός δὲ Ἰακώβου,
καὶ τῶν ἐμῶν πατρῶν καὶ
ἀσμελίων, καὶ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙ

ΣΤΩ ΚΤΗΡΗΜΕΛΙΟΙΣ ΚΛΗΡΤΙΣ. ΕΛΕΘ' ὑμῶν Ἐ
βερῆν καὶ ἀγάπην πληθυνθεῖν. Ἀγαπή-
τοὶ πᾶσαι ἀποδιδόντες ποιοῦντες ἡσυχίαν
ὑμῶν περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας, ἀνάγκην ἔχοντες
ἡσυχίας ὑμῶν, παρακαλῶν ἑπαγωνίζεσθαι
τῆς ἀπαξ παραδοθείσης ὑμῶν ἁγίοις ἰσως.
Παρασέδυσαν γὰρ ἄνευ ἀνθρώπων, οἱ πᾶ-
λαι προγεγραμμένοι, εἰς τὴν δὲ κτίσιν ἀ-
σθενῶν, πλὴν τῆς ἡμῶν χάριτος μετὰ δένοντες
εἰς ἀσέλησιν, Ἐ τὸν μόνον δεσπότην δε-
δόντα καὶ κύριον ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΝ ἄρ-
νούμενοι, ὑπομνήσαι ἡμᾶς βούλομαι εἰ-
δόντας ὑμᾶς ἀπαξ ἴδεν, ὅτι ὁ κύριος λαὸν
ἐκ τοῦ αἵματος ἡμῶν σώσας, τὸ δὲ εὐαγγέλιον, τὸ ἐν
πίσεισαντες ἀπώλεσαν. ἄγγελοις τε τοῖς
μητρησάντας πλὴν ἑαυτῶν ἀρχαῖς, ἀλλὰ ἀ-
πολίτῶν τῶν ἰδίων οἰκητήριον, εἰς κρίσιν
μεγάλῃς ἡμέρας, δεισμοῖς ἀδίοις ὑπὲρ ζό-
φου κτήκεμεν. ὡς σόδομα Ἐ γόμορρα, καὶ
αἱ περὶ αὐτὰς πόλεις τὸν ὅμοιον τούτων
ἔσπου ἐκπορευέσασα, καὶ ἀπελθεῖν οὐκ ἔ-
πίσω σαρκὸς ἑτέρας, πρόκειται δὲ ἄγμα,
πυρὸς αἰωνίου δόκλου ὑπέχουσα. ὁμοίως μὲν
τι καὶ οὗτοι ἐνυπνίαζόμενοι, σάρκα μὲν μὴ
ἀνοῦσι, κυριότητῃ δὲ ἀθετοῦσι, δόξας ἔχοντες
βλασφημίας, ὅτι ἡ μίχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος, ὅτι τῶ
δ' ἰακώβου διακριτόμενος διελέγετο περὶ τῆς
μωσέως σώματος, οὐκ ἐτόλμασε κρίσιν ἐ-
πενεγκῆν βλασφημίας, ἀλλ' ἔειπεν, ἐπιτι-
μῆσαι σοὶ κύριε. ὁμοίως δὲ ὅσα μὲν οὐκ οἶ-
δασι

IVDAE APOSTOLI EPISTOLA

Vdas Iesu Christi seruus, fra-
ter Iacobi, ihs qui in deo pa-
tre sanctificati sunt, quiq; Ie-
su Christo seruati sunt uoca-
tis. Gratia uobis, & pax, & charitas mul-
tiplicetur. Dilecti tantum mihi studium fuit
scribendi ad uos, de communi salute, ut non
potuerim non scribere uobis, obsecras, ut
uestris laboribus adiumento sitis fidei quam
semel data est sanctis. Obiter enim subie-
runt quidam homines impij, qui prius descri-
pti fuerant in hoc iudicio, qui dei nostri
gratiam transferunt ad lasciuam, ac deum qui
solus est heres, ac dominum nostrum Iesum Chri-
stum negant. Volo autem uos commoneface-
re cum sciatis semel illud, quod dominus postea
cum populum ex Aegypto saluum eduxerat,
rursus eos qui non credebant perdidit, quodque an-
gelos qui non seruauerant suam originem, sed re-
liquerant suum domiciliu, ad iudiciu magni
illi diei, uinculis aeternis sub caligine ser-
uarit. Sicut Sodoma & Gomorra, & his
finitimae ciuitates, quae ad consimile modum
cum illis in fornicationem prolapsae fuerant, ac
secutae fuerant carnem alienam, propositae sunt
exemplo, ignis aeterni poenam sustinentes. Si-
militer sane & hi delusi in somnijs, car-
nem quidem polluunt, dominionem uero
spernunt, in glorias autem maledicta conge-
runt. At Michael archangelus, cum ad-
uersus diabolum certans disceptaret de
corpore Moysi, non ausus est illi impin-
gere notam maledicti, sed dixit. Incre-
pet te dominus, At isti qui non noue-
runt ca

δασι βλασφημοῦσιν, ὅσα δὲ φυλῆκως ὡστ' αὐτὰ
 ἄλογα ζῶα ἐπίσανται, ἣν τούτοις φθεί-
 ρονται, οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι τῆ ὁδῷ τοῦ κατ' ἐ-
 πορεύθησαν, καὶ τῆ πλάτῃ τοῦ βαλαὰμ μι-
 θοῦ δ' ἐχέθησαν, καὶ τῆ ἀντιλογίᾳ τοῦ κο-
 ρεῖ ἀπώλοντο. οὐτὶ εἰσιν ἣν ταῖς ἀγάπαις
 ἡμῶν, ἀπιδάδεις, σωευωχούμενοι, ἀφόβως,
 ἑαυτοὺς ποιμαίνοντες, νεφέλαι ἄνυδροι, ἢ πῶ-
 ἀνέμων περιφερόμεναι, δ' ἐνδρα φθινοπωρί-
 να, ἄκαρπα, δ' ἰσ' ἀποθανόντα, ἐκρίζωθέν-
 τα, κύματα ἄγρια θαλάσσης, ἐπαφρίζοντα
 τὰς ἐαυτῶν ἀρχύνας, ἀσέριες πλανῆται,
 διὰ ὀζόφος τοῦ σκότους, εἰς αἰῶμα τε-
 τήκεται. προειήνεσε ἡ Ἐ τούτοις ἔεδο-
 μος ἀπὸ ἀδάμ, ἐν ὧ, λέγωμ. ἰδ' οὐ ἦλθε κύ-
 ριος ἣν ἀγίας, μεριάσιν ἀντ', ποιῆσαι κρίσιν
 κατὰ πάντ', ἢ ἐξελέγξει πάντας τοὺς ὅσε
 θεῖς ἀντ' ἡν περὶ πάντων ἡν ἔργων ἀσεβεί-
 ας ἀντ' ἡν, ὡς ἠσέθησαν, καὶ περὶ πάντων ἡν
 σκληρῶν, ὡς ἐλάλησαν κατ' αὐτ' ἁμαρτω-
 λοι ἀσεβῆς. οὐτοί εἰσι γογγυσαί, μεμφί-
 μοιροι, κατὰ τὰς ἐπιθυμίας ἀντ' πορευό-
 μιν, Ἐ τὸ σῶμα ἀντ' ἡν λαλῆ ὑπέρογκα,
 δουμάζοντες πρόσωπα, ὡφελείας χάριμ
 ἡμῶν δὲ ἀγαπητοί, μὴ ὀδῆτε ἡν ἑκμάτωρ
 ἡν προσερμένωρ ὑπὸ ἡν ἄποσόλων ἡν κυ-
 ρίς ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὅτι ἔλεγον ὑ-
 μῖν, ὅτι ἣν ἐχάτω χρόνω ἔσονται ἐμπαικτη
 κατὰ τὰς ἐαυτῶν ἐπιθυμίας πορευόμενοι
 ἡν ἀσεβῶν, οὐτοί εἰσιν οἱ ἀποδιορίζον-
 τες ψυχικοί, πνεῦμα μὴ ἔχοντες, ἡμῶν δὲ
 ἀγαπητοί, τῆ ἀγίωτάτη ἡμῶν πίστι ἐποι-
 κοδομοῦτες ἑαυτοὺς, ἣν πνεύματι ἀγίῳ
 προσειχόμενοι, ἑαυτοὺς ἣν ἀγάπη θεῖς Τηρή-
 σατε, προσειχόμενοι τὸ ἔλεος ἡ κυρὶς ἡμῶν
 ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, εἰς ζωὴν αἰώνιον, Ἐ οὐσ
 μὴ ἐλεῖτε διακρινόμενοι, ὅσε δὲ ἣν φόβω
 σώζειτε, ἐκ πυρός ἐσπάζοντες, μισοῦ-
 τες καὶ τὸν ἀπὸ φθὶ σαρκὸς ἐσωλωμένον
 χιτῶμα.

uerūt ea maledictis infectantē, q̄ natura
 uero ceu muta animātia sciūt, in his cor-
 rūpuntur. Væ illis, qm̄ uia Cain ingressi
 sunt, & deceptiōe mercedis, qua decept⁹
 fuit Balaā, effusi sunt, & contradictione
 Core perierunt. Hi sunt inter charitates
 uestras, maculae, inter se cōuiuātes, absq̄
 ulli⁹ timore, suo pte ductu arbitrioq̄ ui-
 uentes, nubes aquā nō habentes, q̄ a uē-
 tis circūferuntur, arbores autumnno mar-
 cescentes, infrugiferae, bis emortuae, & era-
 dicatae. Vnda efferæ maris, despumātes
 sua ipsoꝝ dedecora, stellæ erraticæ qbus
 caligo tenebraꝝ in æternū seruata ē. Pri⁹
 aut̄ his uaticinatus est septimus ab Adā
 Enoch dicens. Ecce uenit dñs in sanctis
 milibus suis, ut faciat iudiciū aduersus
 omnes, & redarguat oēs ex eis q̄ sunt im-
 pij, de omnibus opibus impietatis illoꝝ,
 quæ impie patrarūt, deq̄ omnib⁹ duris
 quæ locuti sunt aduersus eū, pctōres im-
 pij. Hi sunt murmuratores queruli, iuxta
 cōcupiscētias suas ambulātes & os illoꝝ
 loquit̄ superba, admirantes psonas, utili-
 tatis gratia. Vos autē dilecti, memores
 estis uerboꝝ q̄ ante hac dicta fuerūt ab
 apostolis dñi nostri Iesu Christi, quia di-
 xerunt uobis in extremo tpe futuros illu-
 fores, iuxta pprias impietatū cōcupiscē-
 tias ambulātes. Hi sunt qui segregāt, ani-
 males spiritum nō habētes. Vos autē di-
 lecti sanctissimæ uestrae fidei supstruen-
 tes uosipfos in charitate dei, uos inuicē
 seruare expectātes misericordiā domini
 nostri Iesu Christi in uitam æternam.
 Et hos quidem cōmiseremini dum diu-
 dicamini, illos autem in timore saluos fa-
 cite, ex incendio rapientes, odio psequen-
 tes, & eam quæ ex carne est maculatam
 tunicam

χιτώνα. τῶ δὲ θωρακίῳ φυλάξει δι-
 τῆς ἀπαιήσεως, καὶ εἴσαι κατενώπιον φη-
 δ' ὄψεσθε αὐτοῦ ἀνώμους ἐν ἀγαλλιάσει, μὴ
 νοσοφῶσθε διὰ σωτηρίᾳ ἡμῶν, δόξα καὶ μεγα-
 λωσύνη, κράτος καὶ δόξασία, νῦν καὶ εἰς πάν-
 τας τῆς αἰῶνας, ἀμήν.

tunicā. Ei uero qui pōt illos seruare a pec-
 cato imunes & statuere in cōspectu glo-
 riæ suæ, incōtaminatos in exultatiōe, so-
 li sapienti deo seruatori nostro, gloria &
 magnificētia, & imperiū & potestas, nūc
 & in omnia sæcula. Amen.

ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΙΟΥΔΑ ΤΕΛΟΣ.

Epistola Iudæ finis.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩ-
 ΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ.

APOCALYPSIS BEATI IOAN-
 NIS THEOLOGI.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΗΣΟΥ
 ΧΡΙΣΤΟΥ, ἣν ἔδωκεν ἁν-
 τῷ ὁ δεὸς δεῖξαι τοῖς
 δούλοις αὐτοῦ, ἀ δ' ἔγε-
 νέσθαι ἐν τάχει, καὶ ἐσήμανεν ἀποσεύλαξ,
 διὰ τὸ ἀγγέλου αὐτοῦ, τῷ δούλῳ αὐτοῦ ἰω-
 ἄννῃ, ὃς ἐμαρτύρησε τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ
 τὴν μαρτυρίαν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὅσα τε εἶδε,
 μακάριος ὁ ἀναβιώνσκων, καὶ οἱ ἀκούοντες τῆς
 λόγου τῆ προφητείας, καὶ τηροῦντες τὰ ἐν αὐτῇ
 γεγραμμένα, ὃ καὶ ὅς ἐγγύς, ἰωάννης τῷ
 ἔπραξ ἡ ἐκκλησίαις τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ χάρις καὶ
 εὐλογία καὶ εἰρήνη ἀπὸ τοῦ ὄντος καὶ ἔρχομε-
 νοῦ ἀπὸ τοῦ ἐπὶ τὰ πνεύματα, ἃ ἔστιν ἐνώπιον
 τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ὁ μάρ-
 τυρ ὁ πιστός, ὁ πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν,
 καὶ ὁ ἄρχων τῶν βασιλέων, φησὶ γὰρ τῷ
 γραπτήσαντι ἡμᾶς, Ἐλθέτω ἡμᾶς ἐκ τῶν
 ἁμαρτιῶν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ, καὶ ἐποίη-
 σεν ἡμᾶς βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς τῷ θεῷ καὶ πα-
 τρι αὐτοῦ

Reuclatio Iesu Christi quā de-
 dit illi deus ut palam faceret
 seruis suis, q̄ oporteat fieri
 cito, & significauit, mittens
 per angelum suum seruo suo Iohanni,
 qui testimonio perhibuit uerbo dei, &
 testimonium Iesu Christi quæcumq; ui-
 dit. Beatus qui legit & audit uerba pro-
 phetiæ & seruat ea, quæ in ea scripta
 sunt. Tempus enim prope est. Ioannes
 septem ecclesijs quæ sunt in Asia.
 Gratia uobis & pax ab eo qui est, & qui
 erat, & q̄ uenturus est, & a septem spiri-
 tibus qui in conspectu throni eius sunt,
 & a Iesu Christo qui est testis fidelis pri-
 mogenitus mortuorum & princeps re-
 gum terræ. Qui dilexit nos & lauit nos
 a peccatis nostris in sanguine suo, & fe-
 cit nos reges & sacerdotes deo & pa-
 tri suo.

τῆς αὐτοῦ, αὐτῶς ἢ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς
 τοὺς αἰῶνας πᾶσι αἰῶνων Ἀμήν. Ἰδοὺ ἔρχει
 ται μετὰ τῶν νεφελῶν, καὶ ὄψεται πᾶς
 ὀφθαλμὸς, καὶ οἵτινες αὐτὸν δεξέενται.
 καὶ κρύβονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, καὶ
 ἡμῶν. Εγὼ εἰμὶ τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὦν, ἀρχὴ καὶ τέλος
 λέγει ὁ κύριος ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἔρχο-
 μένος, ὁ πᾶσι κρᾶτωρ. Εγὼ Ἰωάννης ὁ καὶ
 ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ συγκοινωνὸς ἐν τῇ θλί-
 ψει καὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ καὶ ὑπομονῇ ἸΗΣΟΥ
 ΧΡΙΣΤΟΥ, ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ πᾶτμων
 διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ Ἐπιπέτω μαρτυρία
 ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. Εγενόμην ἐν πνεύματι
 ἐν τῇ κυριακῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἤκουσα ὀπίσω μου
 φωνὴν μεγάλην ὡς σάλπιγγος λεγούσης,
 Εγὼ εἰμὶ τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὦν, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔχα-
 τος, καὶ ὁ βλέπων γράφομαι εἰς βιβλίον, καὶ
 πέμψωμαι ταῖς ἐκκλησίαις, ταῖς ἐν Ἀσίᾳ εἰς
 Ἐφεσον, καὶ εἰς Σμύρναν, καὶ εἰς Πέργαμον,
 καὶ εἰς Θυατείρας, καὶ εἰς Σάρδις, καὶ εἰς Φι-
 λαδελεῖαν, καὶ εἰς Λαοδικεῖαν, καὶ ἐπέσει-
 ψα βλέπων πᾶσι φωνήν, ἥτις ἐλάλησεν μετ'
 ἐμοῦ. Ἐπιστρέψας εἶδον ἐπὶ τὴν λυχνίαν χρυ-
 σᾶν, καὶ ἐν μέσῳ τῆς λυχνίας ὄμοιον ἡμῶν
 ἀνθρώπου, ἐν δὲ τοῦ ὄμοιοιο ποδῶν, καὶ πε-
 ζωμύλον περὶ τοὺς πόδας, ὡς ζώνην χρυσαύ-
 ην κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ αἱ τρίχες λευκαὶ ὡς
 σελήνην λευκὴν ὡς χιτῶν. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ
 αὐτοῦ ὡς φλόξ πυρός, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ
 ὅμοιοι χαλκολίθων ὡς ἐν καμίνῳ πεπνυ-
 ρωμένοι. καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὑδάτων
 πολλῶν, καὶ ἔχω ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ χερὶ
 ἄστρας ἐπὶ τὴν ἔκ τῃ σόματος αὐτοῦ ἔξομι-
 φαία δίσκομος ὁξία ἐκπορευομένη, καὶ ἡ ὄ-
 ψις αὐτοῦ, ὡς ὁ ἥλιος φαίνει ἐν δυνάμει αὐ-
 τοῦ, καὶ ὅτε εἶδον αὐτὸν ἔπεσα πρὸς τοὺς
 πόδας αὐτοῦ ὡς νεκρὸς, καὶ ἐπέθηκέν μοι τὴν δε-
 ξίαν αὐτοῦ χεῖρα ἐπ' ἐμὲ λέγων μοι, μὴ φο-
 βῶν. Εγὼ εἰμὶ ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔχατος, καὶ ὁ
 ζῶν,

tri suo. Ipsi gloria & imperium in sæcu-
 la sæculorum. Amen. Ecce uenit cum
 nubibus, & uidebit eum omnis oculus
 & qui eum expunxerunt. Et plangent
 se oēs tribus terræ, etiā amen. Ego sum
 alpha & ω, principiū & finis, dicit dñs
 deus, q est, & q erat, & q uēturus est om-
 nipotens. Ego Ioannes frater uester &
 particeps in tribulatiōe, & regno, & pa-
 tiētia in Christo Iesu, fui in insula, quæ
 appellatur Patmos, propter uerbum
 dei & testimonium Iesu Christi. Fui in
 spiritu in dominico die, & audiui post
 me uocem magnam tanquam tubæ,
 dicentis. Ego sum α & ω primus & no-
 uissimus. Quod uides, scribe in libro,
 & mitte septem ecclesijs, quæ sunt in
 Asia, Epheso, & Smyrnæ, & Pergamo,
 & Thyatire, & Sardis, & Philadelphiæ,
 & Laodiciæ. Et conuersus sum, ut uide-
 rem uocem quæ loquebatur mecum.
 Et conuersus, uidi septem candelabra
 aurea, & in medio septem candelabro-
 rum aureorum similem filio hominis
 uestitum podere, & præinctum ad
 mammillas zona aurea. Caput autem
 eius & capilli erant candidi, uelut lana
 alba, & tanquam nix. Et oculi eius tan-
 quam flamma ignis, & pedes eius si-
 miles libanichalco, sicut i camino ardē-
 tes. Et uox illius tanquam uox aquarū
 multarum, & habebat in dextera sua
 stellas septem. Et de ore eius gladius
 utraq; parte acutus exibit, & facies ei-
 us sicut sol lucet in uirtute sua. Et cum
 uidissem eum, cecidi ad pedes eius tan-
 quam mortuus. Et posuit dexteram
 suam super me, dicens. Noli timere,
 ego sum primus, & nouissimus, &
 r uiuus, &

ζῶν, καὶ ἐγενόμην νεκρὸς, καὶ ἰδὼν ζῶν εἰ-
 μι εἰς τοὺς αἰῶνας ἢ αἰῶνων, Ἐἴχω τὰς
 κλεῖς τοῦ ἀδύτου, καὶ τοῦ θανάτου. ἤραβον ἃ
 εἶδες, καὶ ἃ εἶσι, καὶ ἃ μέλλει γίνεσθαι με-
 τὰ ταῦτα. τὸ μυστήριον ἢ ἔπα' ἀσέρω, οὗς
 εἶδες ἐπὶ τῇ δεξιᾷ μου, καὶ τὰς ἐπ' ἀλυ-
 χνίας τὰς χρυσαῖς, οἱ ἐπ' ἀσέρες, ἄγγελοι
 ἢ ἔπα' ἐκκλησιῶν εἰσί. Ἐπ' ἀλυχνία
 ἃς εἶδες, ἐπ' ἀκκλησίαι εἰσί. τῷ ἀγγέ-
 λῳ τ' ἐφείνη ἐκκλησίας, ἤραβον. τὰ δὲ λέ-
 γει ὁ κρᾶτ' τοῦ ἐπ' ἀσέρας ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ,
 ὁ πρὶ πατ' ἐπὶ μέσῳ τ' ἐπ' ἀλυχνιῶν τ' χρυ-
 σῶν. οἶδα τὰ ἔργα σου, Ἐπ' ἀκόπον σου, καὶ πλὴν
 ἠπμονίῳ σου. Ἐπ' ὅτι οὐ δύνῃ εἰσάσῃ κακὸς
 Ἐπ' ἐφάσω τοὺς φάσκοντ' εἶναι ἀπόλοις καὶ
 οὐκ εἰσί, καὶ ἔντες αὐτοὺς ψυδί, καὶ ἐβάπτισ' καὶ
 ἠπμονίῳ ἐχ' καὶ διὰ τ' ὄνομά μου, κεκοπίακ'
 καὶ οὐ κέκμηκ'. ἀλλ' ἔχω καὶ σὺ, ὅτι τὸ ἀγά-
 πλω σου τὸ πρῶτον ἀφῆκα. μνημόνθι σου
 πόθ' ἐκπέπῳκ', καὶ μετανόησον, Ἐπ' ἀπρῶτα
 ἔργα ποίησον. εἶδε μή, ἔρχομαί σοι τάχα, Ἐ-
 κινήσω τὸ λυχνίῳ σου ἐκ τ' τόπου αὐτοῦ, ἐὰν
 μὴ μετανόησῃς, ἀλλὰ τὸ εἶδε, ὅτι μισῶ
 τὰ ἔργα ἢ νικολαίτ', ἃ καγὼ μισῶ. ὁ ἔ-
 χωμ' οὗς ἀκουσάτω τί τ' πνεῦμα λέγει ταῖς
 ἐκκλησίαις. Ἐπ' νικῶντι δώσω αὐτῷ φάτιμ
 ἐκ τ' θύλου τ' ζωῆς, ὅστις ἐν μέσῳ τοῦ πρῶ-
 τοῦ τοῦ θεοῦ. καὶ Ἐπ' ἀγέλω τῆς ἐκκλη-
 σίας σμυρναίων ἤραβον. τὰ δὲ λέγει ὁ πρῶ-
 τος, καὶ ὁ ἔχατ' ὅς ἐγγίετο νεκρὸς. καὶ
 ἔζησεν. οἶδα σου τὰ ἔργα καὶ πλὴν θλίψιμ
 καὶ πλὴν πῶχίῳ, πλούσι' δὲ εἶ, καὶ τὸ
 βλασφημία ἢ λέγοντων ἰουδαίους εἶ-
 ναι ἑαυτοὺς, καὶ οὐκ εἶσι, ἀλλὰ σωμαγω-
 γὴ τοῦ σατανᾶ, μηδὲν φοβῆσθαι ἃ μέλλει
 πάσχει. ἰδοὺ μέλλει βαλεῖν θῆ ὑμῶν ὁ δι-
 ἄβολ' εἰς φυλακίῳ, ἵνα παρῶθῃτε, καὶ
 ἔξετε θλίψιμ ἡμερῶν δέκα. γίνου πιστὸς
 ἐχθρὸ θανάτου, καὶ δώσω σοι τὸν σέφα-
 νομ τ' ζωῆς

uiuus, & fui mortuus, & ecce sum uiuēs
 in sæcula sæculorum, & habeo claues
 mortis & inferni. Scribe ergo quæ uī-
 disti, & quæ sunt, & quæ oportet fieri
 post hæc. Sacramentum septem stella-
 rum quas uidisti in dextera mea, & se-
 ptem candelabra aurea. Septem stellæ
 angeli sunt septem ecclesiarum, & cande-
 labra septem, septem ecclesiæ sunt.

Et āgelo ephesiæ ecclesiæ scribe. Hæc
 dicit qui tenet septē stellas in dextera
 sua, qui ambulat in medio septem can-
 delabrorum aureorum. Scio opera tua & la-
 borem & patientiā tuā, & quod nō po-
 tes sustinere malos, & tentasti eos qui
 se dicūt ap̄los esse & nō sūt, & inuenisti
 eos mēdaces, & baptizasti. Et patientiā
 habes, & sustinuisti propter nomen
 meū & non defecisti. Sed habeo aduer-
 sum te q̄, charitatem tuā primam reli-
 quisti. Memor esto itaq; unde excide-
 ris, & age p̄nitentiā, & prima opa fac.
 Sin min⁹ ueniā tibi cito, & mouebo cā-
 delabrū tuū de loco suo, nisi p̄nitentiā
 egeris. Sed hoc habes, quia odisti facta
 nicolaitarum, quæ & ego odi. Qui habet
 aurem audiat, quid spūs dicat ecclesijs.
 Vincenti dabo edere de ligno uitæ, qđ
 est in medio paradisi dei. Et angelo smyr-
 næorū ecclesiæ scribe. Hæc dicit prim⁹ &
 nouissimus, qui fuit mortuus & uiuit.
 Scio tribulationē tuā & paupertatē tuā,
 sed diues es, & blasphemiam eorū q̄ se
 dicūt Iudæos esse, & nō sunt, sed sunt sy-
 nagoga satanæ. Nihil horū timeas q̄
 passurus es. Ecce missur⁹ ē diabolus ali-
 quos ex uobis in carcerē ut tētemini, &
 habebitis tribulationē dierū decē. Esto
 fidelis usq; ad mortē, & dabo tibi corō-
 nam uitæ

II

νομ φη γηθ. Ο έχωμ οὖς ἀκουσάτω τί τὸ
 πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις, Ο νικῶν,
 οὐ μὴ ἀδικηθῆεν τῷ θανάτῳ τοῦ θανάτου
 ρ. ἢ τῷ ἀγγέλω τῷ ἐν πρῶτῳ ἐκκλησίας
 γράφομαι. Τὰ δὲ λέγει, ὁ έχωμ τῷ ῥομφαίᾳ
 πλὴν δίσομορ πλὴν δεξιάμ, διδα τὰ ἔργα σου,
 ἢ πού κατοικῆς, ὅπου ὁ θρόνος τοῦ σατανᾶ,
 καὶ κρατῶ τὸ ὄνομά μου, ἢ οὐκ ἠρησώ τῷ
 πῖσιμ μὲ ἢ τῷ ἡμέρῃ ἐμῷ, Ἀντίπας ὁ μάρ
 τυς μὲ ὁ πιστὸς ὁς ἀπεικρίθη παρ᾽ ἡμῶν ὅτι
 παρ᾽ ἡμῶν ὁ σατανᾶς. ἀλλ' έχωμ ἡμῶν ὁλί
 γα, ὅτι ἔχεις ἐκεί κρατῶντας πλὴν Διαχλῶ
 βαλαάμ, ὁς ἐδίδασκεν ἢ τῷ βαλακ βα
 λῆρ σκάνδαλορ ἐνώπιον τῶν ἡμῶν ἰσραήλ
 φαγῆν ἐιδωλόθυτα, καὶ πορνεῦσαι, ὅτι
 ἔχεις καὶ σὺ, κρατῶντας πλὴν Διαχλῶ τῶν
 νικολαϊτῶν, ὁ μῖσῶ, μετανοήσορ, εἰ δὲ μὴ,
 ἔρχομαί σοι ταχύ, καὶ πολεμήσω μετ' αὐ
 τῶν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τῷ στόματός μου. Ο
 έχωμ οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς
 ἐκκλησίαις. Τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγῆν
 τῷ μάννα τῷ κεκερμυδῆς, ἢ δώσω αὐτῷ ἡ
 φορ λθηνῶν, ἢ ἐπὶ πλὴν ἡφορ ὄνομα καινῶν
 ἡεραμυδῶν, ὁ οὐδεὶς ἔγνω ἐμὴ ὁ λαμβάνῃ
 ἢ τῷ ἀγγέλω πῖς ἐν δυατείρῃ ἐκκλησίας γρά
 φομαι. Τὰ δὲ λέγει ὁ ἡγός τῷ δεξῷ, ὁ έχωμ τῶν ὀφ
 θαλμοῦς αὐτῶν ὡς φλόγα πυρός, καὶ οἱ πό
 διεσ αὐτῶν ὅμοιοι χαλκολιθάνας. Οἱ δὲ σου
 τὰ ἔργα καὶ πλὴν ἀγάπῃ, καὶ πλὴν διακο
 νίᾳ, ἢ πλὴν πίσιμ, ἢ τῷ ὑπομονῶν σου, ἢ τὰ
 ἔργα σου, ἢ τὰ ἔχῃα πλείονα τῶν πρώτων.
 ἀλλ' έχωμ ἡμῶν ὁλίγα ὅτι ἐὰς τῷ ἡωαῖκα
 ἡεραμυδῶν πλὴν λέγῃσαμ ἑαυτῶν προφήτηρ δι
 δάσκων, ἢ πλανῶντες ἐμοῦς δόλως πορνεῦ
 σαι, καὶ ἐιδωλόθυτα φαγῆν, ἢ ἐδωκα αὐτῷ
 χρόνον, ἢ μετανοήσῃ ἐκ τῷ πορνεύσας αὐτῆς,
 καὶ οὐ μετανοήσῃ. ἢ οὐ ἐγὼ βάλω αὐτῶν
 εἰς κλίβαν, καὶ τῶν μοιχεύοντες μετ' αὐτοῦ
 εἰς θλίψιμ μεγάλην, ἐὰμ μὴ μετανοήσωσι μ
 ἐκ τῶν

nam uita. Qui habet aurē audiat. quid
 spiritus dicat ecclesijs. Qui uicerit, non
 ledetur a morte secūda. Et angelo Perga
 mēsis ecclesiæ scribe. Hæc dicit, q̄ habet
 rhomphæam utraq; parte acutā. Scio
 opa tua & ubi habitas, ubi sedes ē fata
 næ, & tenes nomen meum, & nō nega
 sti fidem meā. Et in diebus meis Anti
 pas testis meus fidelis, qui occisus est
 apud uos ubi satanas habitat. Sed ha
 beo aduersus te pauca, quia habes illic
 tenentes doctrinam Balaam, qui doce
 bat in Balac mittere scandalum corā fi
 lijs Israel, edere & fornicari, ita habes &
 tu tenentes doctrinam Nicolaitarum.
 Quod odī. Pœnitentiā age, si quo mi
 nus, ueniam tibi cito & pugnabo cum
 illis in gladio oris mei. Qui habet au
 rem audiat, qd spūs dicat ecclesijs. Vin
 centi dabo edere ex manna abscondi
 to, & dabo illi calculū candidū, & in cal
 culo nomen nouum scriptum, quod
 nemo scit, nisi q̄ accipit. Et angelo Thy
 atirensis ecclesiæ scribe. Hæc dicit fili
 us dei, qui habet oculos tanquā flam
 mā ignis, & pedes eius similes libano
 challo. Noui opera tua, & charitatem
 & ministerium, & fidem, & patientiam
 tuam, & opera tua, & nouissima plu
 ra prioribus. Sed habeo aduersus te
 pauca, quia permittis mulierem Hie
 zabel, quæ se dicit prophetam, docere,
 & seducere seruos meos, fornicari &
 manducare de idolothytis. Et dedi illi
 tempus, ut pœnitentiā ageret, a forni
 catione sua & non egit pœnitentiā. Ecce
 ego mitto eam in lectum, & qui mœ
 chantur cum ea, in tribulationem ma
 ximam, nisi pœnitentiā egerint ab
 ἔ 2 operibus

ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ἀπὸ κτενῶ
 ἐν θανάτῳ. Ἐγνώσοντες ὡσαύτως αἱ ἐκκλησίαι
 ὅτι ἐγὼ εἰμὶ ὁ ἐρθνῶν νεφροὺς ἔκαρδίας, ἔ
 δώσω ὑμῖν ἕκαστω κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν. Ὑμῖν
 ἢ λέγω καὶ λοιποῖς τοῖς ἐν θανάτῳ, ὅσοι οὐκ ἔ
 χουσιν τὴν διδαχὴν ταύτην, καὶ οἱ ζῶντες οὐκ ἔγνω
 σαρ τὰ βιβλία τὰς βίβλων, ὡς λέγουσιν, ὅτι βαλῶ
 ἐφ' ὑμᾶς ἄλλο βάρος, πλὴν ὃ ἔχετε, κρατήσα
 τε ἄρτι, ὅτι ἔγωγε. Ἐν νῆκῳ καὶ ὁ θρῶν ἄρτι
 τέλει, τὰ ἔργα μου, δώσω αὐτοῖς ἡδυσίαν ἐπὶ
 τῶν ἐθνῶν, Ἐπιμαρῶν αὐτῶν ἐν ἔσθῳ σὶ δὴ κ
 εῖ ὡς τὰ σκεύη τὰ χρυσαῖα σωτηρίας. ὡς
 καὶ ἡ εἰληφῶ τὸ παῖδος μου, καὶ δώσω
 αὐτοῖς τὸ ἄσπερον τὸ πρῶτον. Ὁ ἔχωρ ὄντος, ἀκου
 σάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει τῇ ἐκκλησίᾳ.

καὶ τῷ ἀγγέλῳ φησὶ ἐν σάξιδεσιν ἐκκλη
 σίας γραφοῦν. τὰδε λέγει ὁ ἔχωρ τὰ πνεύ
 ματα τοῦ δεῦ, καὶ τὸ ἐπὶ τὰ ἄσπερα. οἶδα σε
 τὰ ἔργα, ὅτι τὸ ὄνομα ἔχεις ὅτι ζῶν, καὶ νε
 κρὸς εἶ. γίνου γρηγορῶν, καὶ σήριξορ τὰ λοι
 πὰ, ἀ μέλλει ἀποθῆναι, ὅτι ἐν τῇ κά σου ἐρι
 γα πεπληρωμῆν ἐνώπιον τῶν δεῦ, μνημό
 νους ὄντων πῶς εἰληφῶ καὶ ἤκουσ', Ἐ τῆρε, Ἐ με
 ταιόησορ, ἐὰρ ὄντων μὴ γρηγορήσης, ἢ ἔω ἐπίσε
 ὡς κλέπτει, καὶ ὄντων μὴ γνῶς ποίαν ὥραν ἢ
 ξω ὡδὶ σε, εχθρὸς ὀλίγα ὀνόματα καὶ ἐν σάξ
 ιδεσιν οἱ οὐκ ἐμόλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν,
 Ἐ πῶς πατήσορ μετ' ἐμοῦ ἐν λθκοῖς, ὅτι
 ἄξιοί εἰσιν. Ὁ νῆκῳ, εὐτος πῶς βαλεῖται ἐν
 ἱματίοις λθκοῖς. Ἐ ὄντων μὴ ἤλαίφω τὸ ὄνο
 μα αὐτῶν ἐκ βίβλων τῶν ζῶν, Ἐ ἐξομολογήσομαι
 τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ πατρός μου, Ἐ
 ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. Ὁ ἔχωρ ὄντος,
 ἀκουσάτω, τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκ
 κλησίαις, καὶ τῷ ἀγγέλῳ φησὶ ἐν φιλadelph
 εῖα ἐκκλησίᾳς γραφοῦν. τὰδε λέγει ὁ ἄγι
 ος, ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχωρ πλὴν κλεῖδα τοῦ θα
 θῆτος, ὁ ἀνοίγω, καὶ οὐδεὶς κλείει, καὶ κλείει, καὶ οὐ
 δεῖς ἀνοίγει. οἶδα σου τὰ ἔργα. ἰδοὺ δέδω
 κα ἐνώ π

operibus suis, & filios eius interfici /
 am in mortem, & scient omnes ecclesie
 quod ego sim scrutans renes & corda,
 & dabo unicuique uestrum secundum opa
 sua. Vobis autem dico, & ceteris qui Thy
 atira estis, quicumque non habent doctri
 nam hanc, & qui non cognoverunt pro
 funditates satanae, quemadmodum dicunt, non
 mittam super vos aliud pondus, tamen
 id quod habetis, tenete donec ueniam.
 Et qui uicerit & custodierit usque in fine
 opera mea, dabo illi potestatem super gen
 tes, & reget eas in uirga ferrea, & tanquam
 uas figuli confringent, sicut & ego ac
 cepi a patre meo, & dabo illi stellam ma
 tutinam. Qui habet aurem audiat, quid
 spiritus dicat ecclesie. Et angelo ecclesie
 que est sardis scribe. Hec dicit qui habet se
 ptem spiritus dei & septem stellas. Scio
 opera tua, quia nomen habes quod uiuas
 & mortuus es. Esto uigilans & confirma
 cetera quae moritura erant. Non enim
 inueni opera tua plena coram deo. In
 mente ergo habe, qualiter acceperis &
 audieris & serua, & poenitentiam age. Si
 ergo non uigilaueris, ueniam ad te tanquam
 fur, & nescies qua hora ueniam ad te, ha
 bes pauca nomina & in sardis qui non
 inquinauerunt uestimenta sua, & am
 bulabunt mecum in albis, quia digni sunt.
 Qui uicerit, sic uestietur uestimentis al
 bis, & non delebo nomen eius de libro
 uitae, & confitebor nomen eius coram
 patre meo, & coram angelis eius. Qui ha
 bet aurem audiat, quod spiritus dicat ecclesie.
 Et angelo qui est philadelphiae ecclesie scri
 be. Hec dicit sanctus & uerax qui habet cla
 uem dauid, qui aperit & nemo claudit, clau
 dit & nemo aperit, Scio opera tua. Ecce de
 di coram

z hō

III

κα ἐνώπιόν σου, θύρα μ ἀνεφγμλίω, καὶ οὐ/
 δεῖς δάσκαται κλέσαι ἀντιώ, ὅτι μίτηρά μ ἐ/
 χας δάσκαμ. τμ, κρη ἐτήρησας μου τὸ λόγον,
 κρη ὄνκ κρηνώσω τὸ ὄνομά μου. ἰδού δίδωμι
 ἐκ φη σωαγωγῆς τ σατανᾶ τῶν λεγόντων
 αὐτοὺς ἰουδαίους εἶναι, κη ὄνκ εἰσίμ, ἀλλὰ ψεύ
 δοντες, ἰδού ποιήσω αὐτοὺς, ἵνα ἤξωσιμ κη ηρο
 σκωήσωσιμ ἐνώπιον τῶν ποδῶν σου, κρη
 γινώσιμ ὅτι ἐγὼ ἠγάπησά σε, ὅτι ἐτήρησας τ
 λόγον φη ὑπομονῆς μου, καὶ γὰρ σε τηρήσω
 ἐκ φη ὥρας τω παρασμοῦ φη μελλούσης ἐρ
 χιῶς ἐπὶ τ δίκης μιλίας ὅλης, παρᾶσαι τῶν κα
 τοικητίων ἐπὶ τ γῆς, ἰδού ἐρχομαι ταχύ, κρη
 τα ὀχίς, ἵνα μκήεις λάβῃ τὸν σέφανόμ σου.
 ο νικῶμ, ποιήσω αὐτὸν σύλον ἐν τῶν ναῶν του
 θεῶ μου. καὶ ἐξω ὄν μὴ ἔξειλθῆ ἔτι. κρη γρη
 ψω ἐπὶ αὐτὸν τὸ ὄνομα τω θεοῦ μου, ὅ τ ὄνο
 μα φη πόλειος τ δεῦ μου φη καινῆς ἱερουσα
 λήμ, ἢ καταβαίνουσα ἐκ τω οὐρανοῦ ἀπὸ του
 θεῶ μου, κρη ὄ ὄνομά μου τ καινόν. ὀ ἐχωμ
 οὺς, ἀκουσάτω, τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκ
 κλησίαις, καὶ τῶν ἀγγέλων φη ἐκκλησίας λαο
 δίκειων γρηάφομ. τὰ δε λέγει. ἀμὴν ὀ μάστιγ
 ὀ ποισὸς κη ἀλκιδιός, ἢ ἀρχὴ φη κήσεως τ δε
 οῦ. ὀ τὰ σου τὰ ἐργα, ὅτι ὄντε ψυχρὸς εἶ ὄντε
 ζεσὸς, ὀ φελον ψυχρὸς εἶης ἢ ζεσὸς, ὄν τ ὄτι χλι
 αρὸς εἶ, καὶ ὄντε ψυχρὸς ὄν τ ε ζεσὸς, μέλλω σε
 ἐμέσαι ἐκ τ σόματός μου, ὅτι λέγῶ, ὅτι πλῆ
 σιὸς εἶμ, κη πεπλῶσθηκα, κη οὐδενὸς ρεῖαμ ἐ
 χω, κρη ὄνκ οἶδας ὅτι συ εἶ ὀ ταλαύπωρος καὶ
 ἐλεεινὸς ὀ πτωχὸς κη τυφλὸς κη τυμονός, συμφο
 λεύω σοι ἀποράσαι παρ ἐμῶ χρυσίον πεπυρω
 μένομ ἐκ πυρὸς, ἵνα πλῶσθης, ὀ ἰμάτια λευ
 κα ἵνα περιβάλη, κη μὴ φανθῶθῆ ἢ ἀχάκη τ
 θυμότηπὸς σου, κη κολλούριον εἴχισον τῶν ὀφ
 θαλμῶν σου, ἵνα βλέπῃς. ἐγὼ ὄσους ἐὰμ τι
 λῶ, ἐλέγχω, κρη παιδένω, ζήλωσομ ὄνω καὶ
 μετανόσομ. ἰδού ἔσκηκα ἐπὶ τὴν θύραμ, κρη
 κρη ὄνκ ἐὰμ ἴς ἀκρόση φη φωνῆς μου, κη ἀνοίξῃ
 τὴν θύραμ

di coram te ostium apertum & nemo
 potest claudere illud, quia modicā habes
 uirtutem. Et seruasti uerbum meum,
 & non negasti nomen meum. Ecce do
 de synagoga satanæ, qui dicunt se Iu
 dæos esse, & non sunt, sed mentium
 tur. Ecce faciam illos, ut ueniant, &
 adorent ante pedes tuos, & sciāt quod
 ego dilexi te, quoniam seruasti uer
 bum patientiæ meæ, & ego seruabo
 te ab hora tentationis quæ uentura est
 in orbem uniuersum ut tentet habitan
 tes in terra. Ecce uenio cito, tene quod
 habes, ut nemo accipiat coronam tuā.
 Qui uicerit, faciam illū colūnam in tem
 plo dei mei, & foras nō egredietur am
 plius. Et scribam super eum nomen dei
 mei, & nomen ciuitatis dei mei nouæ
 Hierusalem, quæ descendit de cælo a
 deo meo, & nomen meū nouum. Qui
 habet aurē audiat, qd spūs dicat ecclē
 sijs. Et angelo laodicensiū ecclesiæ scri
 be. Hæc dicit Amen testis fidelis & ue
 rax, qui est principiū creaturæ dei. Scio
 opa tua, quia nec frigidus es nec fer
 uidus, utinā frigidus esses aut feruidus,
 itaq; qm tepid⁹ es & nec frigid⁹ nec fer
 uidus incipiam te euomere ex ore meo
 quia dicis diues sum & ditatus sum &
 nullius egeo, & nescis quod tu es miser
 & miserabilis, & pauper, & cæcus, & nu
 dus. Suadeo tibi emere a me aurum
 ignitum probatum, ut locuples fias, &
 uestimētis albis induaris, ut non appa
 reat cōfusio nuditatis tuæ, & collyrio in
 unge oculos tuos ut uideas. Ego quos
 amo, arguo & castigo. Emulare ergo,
 & pœnitentiā age, ecce sto ad ostiū & pul
 so. Si qs audierit uocē meā, & aperuerit
 τ 3 ianuā

πλὴ δύραμ, εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτὸν, καὶ δὴ
 πνήσω μετ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ. ὁ νικῶν
 δώσω αὐτῷ καθίσαι, μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ
 μου, ὡς καὶ γὰρ ἐνίκησα, καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ
 πατρὸς μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ. ὁ ἔχων ὄουρα,
 ἀκουσάτω. τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλη-
 σίαις. μετὰ ταῦτα εἶδ' ὄρα, καὶ ἰδοὺ δύ-
 ρα ἤνευ γμῆν ἐν τῷ θρόνῳ οὐρανοῦ, καὶ ἡ φωνὴ ἡ
 πρώτη, ἣν ἤκουσα ὡς σάλπιγγος λαλῶσης
 μετ' ἐμοῦ λέγουσα, ἀνάβα ὦδε, καὶ δεῖξω
 σοι ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα, καὶ εὐθέ-
 ως ἐγενόμην ἐν πνεύματι, καὶ ἰδοὺ θρό-
 νος ἔκειτο ἐν τῷ θρόνῳ οὐρανοῦ, καὶ ἐπὶ τοῦ θρόνου
 καθήμενος, καὶ ὁ καθήμενος ἦν ὁμοιος
 ὄρασει λίθου ἰασπίδι, καὶ σαρδίῳ, καὶ ἴρις κυ-
 κλόθερ τοῦ θρόνου, ὁμοιος ὄρασει σμαραγδί-
 νῳ, καὶ κυκλόθερ τοῦ θρόνου θρόνοι. καὶ καὶ
 ἐπὶ τῶν θρόνων, καὶ πρῶτοι καὶ κλη-
 νους, καὶ πρῶτοι καὶ κληνους ἐν ἱματίοις λευκοῖς,
 καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν σφῆραις χρυσοῦς,
 ἃ ἐκ τοῦ θρόνου ἐκπορεύοντο ἄστρα παῖ, καὶ ἔβρον-
 τὰ, καὶ φωνὰ, ἃ ἐπὶ ἃ λαμπάδες πυρὸς καί-
 ὄμηναι ἐνώπιον τοῦ θρόνου, ἃ εἰσι τὰ ἐπὶ ἃ
 πνεύματα τοῦ θεοῦ, καὶ ἐνώπιον τοῦ θρόνου
 θάλασσα ὑαλίνῃ ὁμοία κρυστάλλῳ, καὶ ἐν μέ-
 σω τοῦ θρόνου, καὶ κύκλω τοῦ θρόνου τέσσα-
 ρα ζῶα γέμοντα ὀφθαλμῶν ἑμπροσθεν, ἃ
 ὄπτιθερ, καὶ τὸ ζῶον ὅμοιον λέοντι, καὶ τὸ
 τρίτον ζῶον ἔχον τὸ πρόσωπον ὡς ἄνθρωπος, καὶ
 τὸ τέταρτον ζῶον ὁμοιον ἀετῷ πετωμένῳ,
 καὶ τέσσαρα ζῶα, ἑρ καὶ ἑαυτὸ ἔιχον ἀνα-
 πτήρυγας ἐξ κυκλόθερ, καὶ ἔσωθεν γέμοντα
 ὀφθαλμῶν. ἃ ἀνάπαυσιν οὐκ ἔχουσι ἡμέ-
 ρας καὶ νυκτὸς λέγοντες ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος
 κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ ὁ ἦν καὶ ὁ ὢν, καὶ
 ὁ ἐρχόμενος, καὶ ὅταν δώσουσι τὰ ζῶα δό-
 ξαμ, καὶ τιμὴν, καὶ εὐχαρισίαν τῷ καθήμε-
 νῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου τῷ ζῶντι ἐν τοῖς αἰῶνας ἄ-
 αἰώνων.

ianuam, intrabo ad illum, & cenabo cum illo, & ipse mecum. Qui uicerit, da-
 bo ei sedere mecum in throno meo, si-
 cut & ego uici & sedi cum patre meo in
 throno eius. Qui habet aurem audiat,
 quid spūs dicat ecclesijs.

Post hæc uidi, & ecce ostium apertū III
 in cælo, & uox prima quam audiui tan-
 quam tubæ loquentis mecum, dicens.
 Ascende huc & ostendā tibi quæ oportet
 fieri post hæc. Et statim fui in spiri-
 tu. Et ecce sedes posita erat in cælo, &
 supra sedem sedens. Et qui sedebat si-
 milis erat aspectu, lapidi iaspidi & sar-
 dio, & iris erat in circumitu sedis si-
 milis uisioni smaragdinae. Et in circum-
 itu sedis sedilia uigintiquatuor, & su-
 per thronos uigintiquatuor seniores,
 sedentes, circumamicti stolis albis, & in
 capitibus eorum coronas aureas. Et de
 throno procedebāt fulgura & uoces, &
 tonitrua, & septē lāpades ignis arden-
 tes ante thronum, quæ sunt septem spi-
 ritus dei. Et in conspectu sedis tanquā
 mare uitreum simile crystallo, & in me-
 dio sedis & in circumitu sedis quatuor
 animalia plena oculis ante & retro. Et
 animal primū simile leoni, & secundū
 animal simile uitulo, & tertium animal
 habens faciem uelut homo, & quar-
 tum animal simile aquilæ uolanti. Et
 quatuor animalia singula eorum habe-
 bant alas senas, in circumitu, & intus
 plena erāt oculis. Et requiem nō habe-
 bant die ac nocte, dicētia. Sanctus, san-
 ctus sc̄tūs dñs deus oīpotēs, q̄ erat & q̄
 est, & qui uenturus est. Et cum darent
 illa animalia gloriā & honorē & bñdictio-
 nē sedenti sup thronū, uiuētī in sæcula
 sæculoz

τῶν θρόνων καὶ τῶν ζώων. Ἐπρεσβυτέρων.
 καὶ χιλιάδες χιλιάδων λέγοντες φωνῇ με
 γάλῃ ἄξιός ἐστιν ἄρνιον τὸ ἐσφαγμένον λα
 βῆν πλὴν δάσμιμ, καὶ πλοῦτον καὶ σοφίαν
 καὶ ἰσχὺν, καὶ τιμίαν, καὶ δόξαν, καὶ ἔυλογί
 αμ, καὶ πᾶν κτίσμα ὃ ὄζει ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ
 ἐν τῇ γῆ, καὶ ὑποκάτω φθι γῆς, καὶ ἐπὶ φθι
 θαλάσσης ἅ ὄζει, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα, ἤκου
 σα λέγοντες τῷ καθήμενῷ ἐπὶ τοῦ θρόνου, Ἐ
 τῷ ἀρνίῳ ἢ ἔυλογία, καὶ ἡ ἡμῆ, καὶ ἡ δόξα,
 καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἡὐ αἰῶνων.
 καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα ἔλεον, ἀμύ. Ἐοὶ εἰκοσι
 τέσσαρες πρεσβύτεροι ἔπεσαν, Ἐπροσκύνησ
 ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας Ἡὐ αἰῶν. Ἐεἶδον ὅτε
 ἤνοιξε τὸ ἄρνιον ἐν ἐκ τῶν σφραγίδων, καὶ ἤ
 κουσα ἕνός ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων λέοντος ὡς
 φωνῆς βροντῆ, ἔρχου καὶ βλέπε, καὶ εἶδον, καὶ
 ἰδοὺ ἵππος λευκός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτῷ
 ἔχων τόξον, καὶ ἐδόθη αὐτῷ σέφανος, καὶ ἔλ
 ἤλυθε νικῶν, Ἐἵνα νικήσῃ. καὶ ὅτε ἴωοιξε πλὴν
 σφραγίδων πλὴν δευτέρου, ἤκουσα Ἐδευτέρου
 ζώου λέγοντος, ἔρχου, Ἐβλέπε, καὶ ἔλ
 ἄλλος ἵππος πυρρός, Ἐτῷ καθήμενῷ ἐπ' αὐ
 τῷ ἐδόθη αὐτῷ λαβῆν πλὴν ἐξήκοντα ἀπὸ τῆς
 καὶ ἵνα ἀλλήλους σφάξωσι, καὶ ἐδόθη αὐτῷ
 μάχαιρα μετ' αὐτοῦ, καὶ ὅτε ἴωοιξε πλὴν τρίτου
 σφραγίδων, ἤκουσα Ἐτρίτου ζώου λέγοντος ἔρχου.
 Ἐβλέπε, Ἐεἶδον Ἐἰδοὺ ἵππος μέλας, καὶ ὁ
 καθήμενος ἐπ' αὐτῷ ἔχων ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ αὐ
 του, καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐν μέσῳ τῶν τεσσάρ
 ων ζώων λέγουσαν χοίνιξ σίτου, δηναρῖο
 ἑνὸς, καὶ τρεῖς χοίνικες κριθῆς, δηναρῖου. καὶ τὸ
 ἔλαιον, καὶ τὸν οἶνον μὴ ἀδικήσῃς. καὶ ὅτε ἤ
 νοιξε πλὴν σφραγίδων πλὴν τετάρτου, ἤκουσα
 φωνὴν Ἐτετάρτου ζώου λέγουσαν, ἔρχου, καὶ
 βλέπε Ἐεἶδον καὶ ἰδοὺ ἵππος χλωρός, καὶ ὁ κα
 θήμενος ἐπ' αὐτῷ, ὄνομα αὐτοῦ ὁ θάνατος. Ἐ
 ὁ ἄδης ἀκουλουθεῖ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐδόθη αὐ
 τοῖς θύονσι ἀρκτεῖναι ἐπὶ τὸ τέταρτον τῆς γῆς
 ἐν ἔομφαίᾳ

tbroni & animalium & senioꝝ, & milia
 milium, dicentium uoce magna. Dignus
 est agnus qui occisus est accipere uirtu
 tem & diuitias & sapientiam & forti
 tudinem & honorem & gloriam & be
 nedictionem. Et omnem creaturam quæ
 in cælo est, & quæ super terram, & sub
 terra & i mari, & quæ in eis sunt, omnia
 audiui, dicentes, sedenti in throno &
 agno, benedictio & honor & gloria &
 potestas in sæcula sæculorum. Et quatu
 or animalia dicebant. Amen. Et uigin
 tiquatuor seniores ceciderunt in facies
 suas, & adorauerunt uiuentem in sæcula
 sæculorum. Et uidi quod aperuisset agnus
 unum de septem sigillis, & audiui unum de
 quatuor animalibus, dicens, tanquam
 uocem tonitruui. Veni & uide, & uidi. Et
 ecce equus albus, & qui sedebat super eum ha
 bebat arcum, & data est ei corona, & exi
 uit uincens & ut uinceret. Et cum aperuisset
 sigillum secundum, audiui secundum animal dicens.
 Veni & uide. Et exiuit alius equus rufus
 & qui sedebat super illum datum est ei ut sumeret
 pacem de terra, & ut inuicem se interficiat
 & datus est ei gladius magnus. Et cum aperuisset
 sigillum tertium, audiui tertium animal dicens.
 Veni & uide. Et uidi, & ecce equus niger,
 & qui sedebat super illum habebat statheram
 in manu sua. Et audiui tantam uocem in me
 dio quatuor animalium, dicentium. Bilibris
 tritici denario uno, & tres bilibres hor
 dei denario uno, et uinum et oleum ne la
 seris. Et cum aperuisset sigillum quartum audi
 ui uocem quarti animalis, dicentem. Veni
 et uide. Et uidi, & ecce equus pallidus, et qui
 sedebat super eum nomen illi mors, et infer
 nus sequebatur eum. Et data est illi pote
 stas interficiendi super quartam partem terræ
 in gladio

εὐξοφαιά, καὶ ἐν λίμῳ καὶ ἐν θανάτῳ, ὅτε
 ἤνθ' ἀκρίων τ' ἦεν, καὶ ὅτε ἠνοιξε τὸ πᾶν πῦρ
 σφραγίδος, εἶδον ὑπεκάλω τ' ἑθυσίασθῆναι, τὰς
 ψυχὰς τ' ἑσφαγμένων διὰ τὸ λόγῳ τ' ἦεν,
 καὶ διὰ τὸ μαρτυρίῳ ἢ ἢ ἔχον, καὶ ἔκρυσον φω
 νῆ μετ' ἀλλή λείοντες, ἕως ὅτε ὁ δεσπότης ὁ
 ἅγιος, καὶ ὁ ἀληθὴν ὁσὺ κρινῆς καὶ ἐκδικῆς τ' ἄι
 μα ἡμῶν ἀπὸ τ' καρκινῶν ἐπὶ τ' ἦεν, καὶ
 εἰδοῦσα μ' ἐκάσαις σολαὶ λυθκαὶ, ὅτι ἐξῆθῆν
 αὐτοῖς, ἵνα ἀναπαύσωντ' ἑτὶ χρόνον μικρὸν,
 ἕως ὅτου πληρώσονται, καὶ οἱ σῶντες αὐτῶν, καὶ
 οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ μέλλοντες ἀρκτείνεσθῶς
 καὶ αὐτοῖ, καὶ εἶδον ὅτε ἠνοιξε τὸ σφραγίδος τ' ἦ
 ἐκτῶ, ὅτι οὐ σφραγὶς μετ' ἐγγύετ', ὅτι ἄλιος
 εἶνετ' μέλας ὡς σάκκος ἑρίχινος, ὅτι ἠσελί
 νη ἐγγύετ' ὡς ἕμμα, καὶ οἱ ἀσέρες τ' οὐρανῶ
 ἐπσαμῆς τὸ γῆν, ὡς σικη βάλαντι τῶν ὀλῶ
 θος αὐτῶν ὑπὲρ μεγάλου ἀνέμου σειομένη, καὶ
 οὐρανὸς ἀπεχωρίσθη ὡς βιβλίον ἐπιλωσόμε
 νομ, καὶ πᾶν ἕρως καὶ νῆσος ἐκ τῶν τόπων
 αὐτῶν ἐκινήθησαν, ὅτι οἱ βασιλεῖς τ' γῆς, ὅ
 οἱ μετῆσαντες, ὅτι οἱ πλῆσοι, ὅτι οἱ χιλιῆχοι
 ὅτι οἱ δισακῆ, ὅτι οἱ πᾶς δ' ὄλος, ὅτι οἱ πᾶς ἐλεύθε
 ρος ἐκρυψ' ἐαυτοῦ εἰς τὰ σπήλαια, ὅτι εἰς τὰς
 πέτρας τ' ὄρεων, ὅτι λέγασσι τῶν ὄρεσιν καὶ τ'
 πέτραις, πᾶς ἐπ' ἡμῶν, καὶ κρύψατε ἡμᾶς
 ἀπὸ προσώπου τ' καθήμενος ἐπὶ τ' θρόνῳ, καὶ
 ἀπὸ φθὸς ὄρεσῶν τ' ἀρνῶν, ὅτι ἠλθε ἡ ἡμέρα ἡ
 μετ' ἀλλή τ' ὄρεσῶν ἀντ', καὶ τίς δύναται σταθῆναι,
 καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον τέσσαρας ἀγέλας
 εἰσῶτας ἐπὶ τὰς τέσσαρας γωνίας φθὸς γῆς,
 κρατοῦντες τῶν τέσσαρας ἀνέμων φθὸς γῆς
 ἵνα μὴ πνέῃ ἀνεμὸς ἐπὶ τ' γῆς, μή τε ἐπὶ τ'
 θαλάσσης, μή τε ἐπὶ πᾶν δένδρον, καὶ εἶδον
 ἄλλον ἄγγελον ἀναβάντα ἀπὸ ἀνατολῆς ἠλί
 ου ἔχοντα σφραγίδος θεοῦ ζῶντος ὅτι ἐκραξε
 φωνῆ μετ' ἀλλή τῶν τέσσασι μ' ἀσ' ἐλ', ὅτι εἰδοῦσα
 αὐτὸν ἀδινῶσαι τὴν γῆν ὅτι τὸ θάλασσαν λείων
 καὶ ἀδινῶσαι τὴν γῆν, μή τε τὴν θάλασσαν
 μή τε ἀδινῶσαι τὴν γῆν, μή τε τὴν θάλασσαν
 μή τε

in gladio, & fame & morte, a bestijs ter
 ræ. Et cum aperuisset sigillum quin /
 tum, uidi subter altare animas interfe
 ctorum propter uerbū dei & propter
 testimoniū quod habebant. Et clama
 bāt uoce magna, dicētes. Usq; quo dñe
 sanctus & uerax, non iudicas ac uindī
 cas sanguinem nostrum de his qui ha
 bitant in terra? Et datæ sunt illis singu
 læ stolæ albæ, & dictū est illis ut requie
 scerent adhuc tempus modicū, donec
 complerētur conserui eorum, & fratres
 eorū, qui interficiendi essent sicut & illi.
 Et uidi cum aperuisset sigillum sextum
 & ecce terremotus magnus factus est.
 Et sol factus est niger tanq̄ saccus cili
 cinus, & luna tota facta est sicut sāguis,
 & stellæ de cælo ceciderunt super terrā,
 sicut ficus emittit grossos suos cū a uen
 to magno mouetur. Et cælum recessit
 sicut liber inuolutus, & omnis mons &
 insulæ de locis suis motæ sunt, & reges
 terræ & principes & diuites, & tribuni,
 & fortes & omnis seruus & liber absco
 derunt se in speluncis & in petris mon
 tium. Et dicunt montibus & petris. Ca
 dite super nos, & abscođite nos a facie
 sedentis sup thronū, & ab ira agni, qm̄
 uenit dies magn⁹ iræ illius. Et quis po
 terit stare? Post hæc uidi quatuor an
 gelos stantes super quattuor angulos
 terræ, tenentes quattuor uentos terræ,
 ne flaret uētus sup terrā, neq; sup ma
 re, neq; in ullam arborem. Et uidi alte
 rum angelum ascendentem ab ortu so
 lis habentem sigillum dei uiui, & clama
 uit uoce magna quattuor angelis qui
 bus datum est nocere terræ & mari,
 dicens. Nolite nocere terræ neq; mari,
 neq;

VII

μή τε τὰ δένδρα ἀχρεῖ σφραγίσωμεν τοὺς
 δόλους ἢ δεῖ ἡμῶν ἐπὶ ἡμεῖς ὡς αὐτοί. Ἐ
 ἦκουσα ἃ ἄριθμὸν ἦν ἑσφραγισμῶν, ἑκατό
 χιλιάδες ἑσφραγισμῶν, ἐκ πάσης φυλῆς ἡ
 ὦν Ἰσραὴλ, ἐκ φυλῆς Ἰούδα, ἑκατό χιλιάδες ἑσ
 φραγισμῶν, ἐκ φυλῆς Ἰουβίμ, ἑκατό χιλιάδες
 ἑσφραγισμῶν, ἐκ φυλῆς γὰδ, ἑκατό χιλιάδες
 ἑσφραγισμῶν, ἐκ φυλῆς ἄσηρ, ἑκατό χιλιάδες
 ἑσφραγισμῶν, ἐκ φυλῆς νεφθαλίμ, δώδεκα
 χιλιάδες ἑσφραγισμῶν, ἐκ φυλῆς μα
 νασσή, δώδεκα χιλιάδες ἑσφραγισμῶν, ἐκ
 φυλῆς συμεών, ἑκατό χιλιάδες ἑσφραγισμῶν,
 ἐκ φυλῆς λευὶ, δώδεκα χιλιάδες ἑσφραγισ
 μῶν, ἐκ φυλῆς Ἰσαχάρ, δώδεκα χιλιάδες
 ἑσφραγισμῶν, ἐκ φυλῆς ζαβουλών, δώδεκα
 χιλιάδες ἑσφραγισμῶν, ἐκ φυλῆς Ἰω
 σήφ, δώδεκα χιλιάδες ἑσφραγισμῶν, ἐκ
 φυλῆς βενιαμὴν, δώδεκα χιλιάδες ἑσφρα
 γισμῶν, μετὰ ταῦτα ἔβλεπον, καὶ ἰδοὺ ὄχι
 λος πλὴς, ὃν ἀριθμῆσαι αὐτὸν οὐδεὶς ἠδύ
 νατο ἐκ πάντων τῶν ἔθνων καὶ λαῶν, Ἐ γλωσ
 σῶν, ἑσώπτε ἐνώπιον ἡ θρόνου, καὶ ἐνώπιον
 ἡ ἀρνίου, πρὸς ἑβλημένοι σολᾶς λθνηκᾶς, καὶ
 φοίνικες ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, Ἐ κρίζοντες
 φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες, ἡ σωτηρία τοῦ καθη
 μένου ἐπὶ ἡ θρόνου ἡ δεῖ ἡμῶν, καὶ τοῦ ἀρι
 νίου, ἡ πάντες οἱ ἄγγελοι ἐκύκλωσαν κύκλῳ
 ἡ θρόνου, καὶ ἦν πρῆσβυτέρων, καὶ ἦν τεσ
 σάρων ζώων, καὶ ἔπεσαν ἐνώπιον ἡ θρόνου
 ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ προσεκύκλωσαν τῶ
 θεῷ λέγοντες ἀμὲν, ἡ εὐλογία καὶ ἡ δόξα καὶ
 ἡ σοφία, καὶ ἡ εὐχαριστία, καὶ ἡ ἡμῶν καὶ ἡ
 δάουαμις, καὶ ἡ ἰσχὺς τοῦ δεῖ ἡμῶν εἰς τοὺς
 αἰῶνας ἡ αἰῶνων ἀμὲν, καὶ ἀπεκρίθη εἰς ἐκ ἡ
 πρῆσβυτέρων λέγων μοι, οὗτοι οἱ πρὸς ἑβλημένοι
 τᾶς σολᾶς τᾶς λθνηκᾶς τίνες, καὶ πόθ' ἦλθον, καὶ εἰ
 ρηκα αὐτῶν, κῆρὶ ἐσθ' ἡ δ' αὐτοῦ, Ἐ εἶπέ μοι, οὗτοι
 εἰσιν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ ἡ θλίψεως ἡμεῶν, καὶ
 ἐπλάττω τᾶς σολᾶς αὐτῶν, καὶ ἐλεύκω σολᾶς
 αὐτῶν

neque arboribus, quoad usque signemus
 feruos dei nostri in frontibus eorum.
 Et audiui numerum signatorum, cen
 tumquadragintaquattuor milia signa
 ti ex omni tribu filiorum Israel. Ex tri
 bu Iuda, duodecim milia signati. Ex tri
 bu Ruben, duodecim milia signati.
 Ex tribu Gad, duodecim milia signati.
 Ex tribu Aser, duodecim milia signati.
 Ex tribu Neptalim, duodecim milia si
 gnati. Ex tribu Manasse, duodecim
 milia signati. Ex tribu Symeon, duo
 decim milia signati. Ex tribu Leui, duo
 decim milia signati. Ex tribu Isachar,
 duodecim milia signati. Ex tribu Za
 bulon, duodecim milia signati. Ex tri
 bu Ioseph, duodecim milia signati. Ex
 tribu Benjamin, duodecim milia signa
 ti. Post hæc uidi, & ecce turba mul
 ta, quam dinumerare nemo pote
 rat, ex omnibus gentibus, & popu
 lis, & linguis, stantes ante thronum,
 & in conspectu agni amicti stolis albis
 & palmæ in manibus eorum, & clama
 bant uoce magna, dicentes. Salus ei
 qui sedet super thronum dei nostri &
 agno. Et omnes angeli stabant in cir
 cumitu throni & seniorum & quattu
 or animalium, & ceciderunt in conspe
 ctu throni in facies suas, & adorauerunt
 deum, dicentes. Amen. Benedictio &
 claritas & sapientia & gratiarum actio,
 honor & uirtus & fortitudo deo nostro
 in sæcula sæculorum. Amen. Et respondit
 unus de senioribus, & dixit mihi. Hi qui
 amicti sunt stolis albis, qui sunt, & un
 de uenerunt? Et dixi illi. Dñe, tu scis. Et
 dixit mihi. Hi sunt qui uenerunt de tri
 bulatione magna, & dilatauerunt stolas
 suas, &

ἀντὶ τῶν ἐν τῷ αἵματι τῶν ἁγίων, διατοῦτο
 εἰσι μὲν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ, καὶ λατρεύ-
 οῦσι αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐν τῷ ναῷ αὐ-
 τοῦ, καὶ ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου σκηνώ-
 σαι ἐπ' αὐτούς, οὐ πνέσουσιν ἔτι, οὐδ' ἐπιψή-
 σουσιν, οὐδ' ἐπιπέσει ἐπ' αὐτούς ὁ ἥλιος,
 οὐδ' ἐπιπαύματα, ὅτι τὸ ἄριον ὅ ἀναμέ-
 σον τοῦ θρόνου ποιμαίνει αὐτούς, καὶ ὁ δὲ γή-
 σει αὐτούς ἐπὶ ζώσας πηγὰς ὕδατος, καὶ
 ὅτε ἤνοιξε πλὴν σφραγίδος πλὴν ἐξ ὁμοῦ ἐξέ-
 νετο σιγή ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς ἡμίωρον, καὶ ἔ-
 δον ἄγγελος οὐ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἐξήκα-
 σεν ὁ ἐδόθησαν αὐτοῖς ἐπ' ἅσπλιγγας, καὶ
 ἄλλος ἄγγελος ἦλθε, ὁ ἐξέδωκεν ἐπὶ τὸ θυσι-
 ασίον ἕχων λιθινῶν ἡμισυ, καὶ ἐδόθη
 αὐτῷ θυμιάματα πολλὰ, ἵνα δώσῃ ταῖς
 προσευχαῖς τῶν ἁγίων πάντων ἐπὶ τὸ θυ-
 σιασίον τὸ χρυσοῦν τὸ ἐνώπιον τοῦ θρόνου.
 καὶ ἀνέβη ὁ καπνὸς ὡς θυμιάματων ταῖς
 προσευχαῖς τῶν ἁγίων ἐκ χερσὶν τοῦ ἀγγέ-
 λου ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ ἔιληφε ὁ ἄγγε-
 λος τὸ λιθινῶν, καὶ ἐγέμισεν αὐτὸ ἐκ τῆς
 πυρρῆς τοῦ θυσιασίου, καὶ ἔβαλεν εἰς πλὴν
 γῆν, καὶ ἐγένοντο φωναὶ, καὶ βρονταὶ, καὶ
 ἄστρα παῖ, καὶ σεισμός, ὁ ἐπ' ἅσπλιγγας ἔχον-
 τες τὰς ἐπ' ἅσπλιγγας, ἠρίμασαν ἐαν-
 τούς, ἵνα σαλπίσωσι, καὶ ὁ πρῶτος ἄγγελος
 ἐσάλπισεν. ὁ ἐξένευ χάλατα καὶ πῦρ μεμι-
 γμένα αἵματι. ὁ ἐβλήθη εἰς πλὴν γῆν. ὁ
 δεύτερος ἄγγελος ἔβλεψεν ἄστρα
 ἐσάλπισεν, καὶ ὡς ὄρεος μέγα πνεῖ καὶ ὁμι-
 νομ, ἐβλήθη εἰς πλὴν θάλασσαν, ὁ ἐβλήθη τὸ
 τρίτον φθὶ θάλασσης αἵμα, καὶ ἀπέθανε τὸ
 τρίτον τῶν κτισμάτων, τὰ ἔχοντα ψυχὰς.
 ὁ τρίτος ἄγγελος ἔβλεψεν, ὁ ἐπέσειν ἐκ
 τοῦ οὐρανοῦ ἀστὴρ μέγας καὶ ὀμίονος ὃς λαμ-
 πᾶς, ὁ ἐπέσειν ἐπὶ τὸ τρίτον τῶν ποταμῶν,
 καὶ ἐπὶ

suas, & dealbauerunt eas in sanguine
 agni. Ideo sunt ante thronum dei, &
 feruiunt ei die ac nocte in templo eius,
 & qui sedet in throno, habitabit super
 illos. Nō esurient neq; sitient amplius,
 nec cadet sup illos sol, neq; ullus æstus,
 quoniam agnus qui in medio throni
 est, reget illos, & deducet eos ad uiuos
 fontes aquar. & absterget deus oēm la-
 chrymā ab oculis eor. Et cū apuisset
 sigillū septimū, factū est silentiū in cœ-
 lo q̄si media hora. Et uidi septem ange-
 los stātes in cōspectu dei, & datæ sunt
 illis septē tubæ. Et alius angelus uenit
 & stetit ante altare, habens thuribulū,
 aureum, & data sunt illi incensa multa,
 ut daret orationibus sanctorum om-
 nium super altare aureum quod est an-
 te thronum dei. Et ascendit fumus in-
 censorum de orationibus sanctorum
 de manu angeli corā deo. Et accepit an-
 gelus thuribulum, & ipleuit illud de ig-
 ne altaris, & misit in terrā, & facta sunt
 tonitrua & uoces & fulgura, & terremo-
 tus magn⁹, & septē angeli q̄ habebāt se-
 ptē tubas, p̄parauerūt se, ut tuba cane-
 rent. Et prim⁹ angel⁹ tuba cecinit, & fa-
 cta est grando, & ignis mixta sangui-
 ne, & missū est in terram. Et tertia pars
 terræ cōbusta est, & tertia ps arbor cō-
 cremata est, & oē fcenū uiride cōbustū
 est. Et secūdus angel⁹ tuba cecinit, & tā
 quā mons magn⁹ igne ardens missus ē
 in mare. Et facta est tertia ps maris san-
 guis, & mortua ē tertia pars creaturaz
 q̄ habebāt animas & tertia pars nauīū
 interiit. Et tertius angelus tuba cecinit
 & cecidit e cœlo stella magna ardēs tan-
 t̄s facula, & cecidit in tertia pte fluminū
 & in fontes

VIII

ἦν, ὡς λεόντων ἦσαν. καὶ ἔρχομαι θώρα /
 κας, ὡς θώρακας σιδηροῦς, καὶ ἡ φωνὴ ἦν ὡς
 ῥύγμων ἀνῆν, ὡς φωνὴ ἄρμάτων ἰσσω
 πολλῶν τρεχόντων εἰς πόλεμον, καὶ ἔχου
 σιμ ὄντας ὁμοίας σκορπίοις, καὶ κέντρα ἦν ἐν
 ταῖς οὐραῖς αὐτῶν, καὶ ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἀδικῆσαι
 τοὺς ἀθρώπους μῆνας πέντε, καὶ ἔχουσι ἐπ' αὐ
 τῶν βασιλεία τὸν ἄγγελον φησὶ ἀβύσσου ὄνο
 μα ἐαυτῶ ἐβραϊστὶ ἄββαδὼν καὶ ἐν τῇ ἑλληνι
 κῇ ὄνομα ἔχει ἀπολλύων, ἢ ὄναι ἢ μίαν ἀπὸ
 θεῶν, ἰδοὺ ἔρχονται δύο ὄναι μετὰ ταῦτα. Ἐ
 ὅ ἐκτος ἄγγελος ἐσάλπισε, Ἐῆκουσα φωνὴν
 μίαν ἐκ τῶν τεσσάρων κεράτων τοῦ θυσιαστη
 ρίου ἔχουσα, ἐνώπιον ἔθεθ' ἑστῆσαν τῶ ἐκτῶ
 ῶ γέλω ὅς ἔρχομαι πλὴν σάλπισσα, λύσομαι τοὺς
 τέσσαρας ἄγγελους τοὺς δεδεμένους ἐπὶ τῶ
 ποταμῶ τῶ μεγάλῳ εὐφράτη, καὶ ἐλύθησαν οἱ
 τέσσαρες ἄγγελοι οἱ ἠτοιμασμένοι εἰς πλὴν
 ὥραν καὶ ἡμέραν καὶ μῆνα καὶ ἑνιαυτῶ, ἵνα ἀπο
 κτείνωσι τὸ τρίτον τῶ ἀθρώπων, καὶ ὁ ἀριθμὸς
 στρατευμάτων ἑσπικῶν δύο μυριάδες μυριά
 δων, καὶ ἠκούσα ἑξαριθμῶν αὐτῶν, καὶ οὕτως ἔ
 δον τοὺς ἵππους ἐν τῇ ὄρασει, καὶ τοὺς καθη
 μένους ἐπ' αὐτῶν ἔχοντας θώρακας περσινούς
 καὶ ὑακινθίνους καὶ θειώδεις, Ἐαὶ κεφαλαὶ ἑπ
 τῶν ὡς κεφαλαὶ λεόντων, καὶ ἐκτῶ σωματίων αὐτῶ
 ἐκρῆνται πῦρ Ἐκαπνὸς Ἐθεῶν. ὑπὲρ τῶ ἔ
 ὦν τῶτων ἀπεκτάθησαν τὸ τρίτον τῶ ἀν
 θρώπων ἐκ τοῦ πυρός Ἐἐκ τοῦ καπνῶ, Ἐἐκ
 τοῦ θείου τοῦ ἐκπορευομένου ἐκ τῶν σωμα
 τῶν αὐτῶν. αὶ γὰρ θηροσῆλαι αὐτῶν ἐν τῶ
 σῶματι αὐτῶν εἰσίν, αὶ γὰρ οὐραὶ αὐτῶν ὁ
 μοιοὶ ὄφεισι ἔχουσαι κεφαλὰς καὶ ἐν αὐ
 ταῖς ἀδικῶσιν. Ἐοὶ λοιποὶ τῶ ἀθρώπων οἱ
 ὄντες ἀπεκτάθησαν ἐν ταῖς πλῆγαις ταύταις
 ὅντες μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν χερῶν αὐ
 τῶν, ἵνα μὴ προσκυνήσωσι τὰ δαιμόνια καὶ
 τὰ εἰδῶλα τὰ χρυσοῦ καὶ τὰ ἀργυροῦ, καὶ τὰ
 χαλκῶ Ἐτὰ λιθινῶ, Ἐτὰ ξυλινῶ. ἄ ὅτε
 βλῆπερ

rum sicut dentes erant. Et habebant
 loricas sicut loricas ferreas, & uox ala
 rum earum sicut uox curruum equo
 rum multorum currentium in bellum.
 Et habebant caudas similes scorpionū
 & aculci erant in caudis earum, & pote
 stas earum nocere hominibus mensi
 bus quinque. Et habebāt super se regem
 angelū abyssi. cui nomen hebraice ab
 addon, græce autem ἀπολλύων, & latine
 habens nomen exterminans. Væ unū
 abijt, & ecce ueniūt adhuc duo uæ post
 hæc. Et sextus angelus tuba cecinit, &
 audiui uocem unam ex quatuor corni
 bus altaris aurei, quod est ante oculos
 dei, dicētem sexto angelo qui habebat
 tubam. Solue quatuor angelos qui allī
 gati sunt in flumine magno Euphrate.
 Et soluti sunt quatuor angeli qui para
 ti erant in horam & diem & mensem &
 annum, ut occiderent tertiam partem
 hominum. Et numerus equestris exer
 citus, uicies millies dena milia. Et audi
 ui numerū eorū. Et ita uidi equos in ui
 sione, & q̄ sedebant sup eos habebāt lo
 ricas igneas & hiacynthinas & sulphu
 reas, Et capita equorū erant tanq̄ capi
 ta leonū. & de ore ipsorū p̄cedebat ignis
 & fumus & sulphur. Ab his tribus pla
 gis occisa est tertia pars hoīm, de igne
 & de fumo & sulphure, q̄ p̄cedebāt ex
 ore ipsorū. Potestas enim eorum in ore
 eorū est, & in caudis eorū. Nam caudæ
 eorū similes serpētibus habētes capita
 & in his nocēt. Et cæteri hoies q̄ nō sūt
 occisi in his plagis, neq̄ p̄nitentiā ege
 rūt de opib⁹ manuū suarū, ut nō adora
 rēt dæmonia & simulacra aurea & argē
 tea & ærea & lapidea & lignea, q̄ neq̄
 s uiderē

βλέπειν δάσκατος, οὔτε ἀκούειν, οὔτε περιπα-
 τῆσαι, καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῆς φόνου αὐτῶν
 οὔτε ἐκ τῆς φαρμακείων αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῆ πο-
 ρνείας αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῶν κλεμμάτων αὐτῶν,
 καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἰσχυρὸν καταβαίνοντα
 ἐκ τοῦ οὐρανοῦ περιβεβλημένον νεφέλῃν, καὶ ἴρις
 ἐπὶ τῇ κεφαλῇ, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλι-
 ος, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς σύλοι πυρρός, καὶ εἶ-
 χερμ ἐν τῇ χεῖρι αὐτοῦ βιβλαρίδιον ἠνεωγμένον,
 καὶ εἶπεν τὸν πόδα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν,
 καὶ εἶπεν τὸν πόδα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν,
 καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ, ὡς περὶ λέων μου-
 κᾶται, καὶ ὅτε ἔκραξεν, ἐλάλησαν ἑπτὰ φων-
 αὶ ταῖς ἐαυτοῦ φωναῖς, καὶ ὅτε ἐλάλησεν ἑπτὰ φων-
 αὶ ταῖς ἐαυτοῦ φωναῖς, ἔμελλον γράφειν, καὶ ἤκουσα
 φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λέγουσαν μοι, σφραγίσσον
 τὰ ἐλάλησεν αὐτοῦ ἑπτὰ φωναὶς, καὶ μὴ ταῦ-
 τα γράψῃς, καὶ ὁ ἄγγελος ὃς εἶδον ἐσῶτα
 ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ, καὶ ἐπὶ τῇ γῆσι, ἔρε πλὴν
 χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὸν οὐρανόν, καὶ ὡμοσεμ ἐν
 τῷ ζῶντι ἐπὶ τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ὃς ἐκτίσει
 τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, καὶ τὴν θάλασσαν καὶ
 τὰ ἐν αὐτῇ, ὅτι ἡσθίον, οὐκ ἔσαι ἔτι, ἀλλὰ ἐν ταῖς
 ἡμέραις τῆς φωνῆς τοῦ ἐβδόμου ἀγγέλου ὅταν
 μελλῇ σαλπίζειν, καὶ τελεθῇ τὸ μυστήριον τοῦ
 βιβλαρίου, ὡς ἐγγέλισε τοῖς ἐαυτοῦ δούλοις
 τοῖς προφήταις, καὶ ἡ φωνὴ ἡ ἠκουσα ἐκ τοῦ
 οὐρανοῦ πάλιν λαλοῦσα μετ' ἐμοῦ, καὶ λέ-
 γουσα, ἔπαγε, λαβὲ τὸ βιβλαρίδιον τὸ ἠ-
 νεωγμένον ἐν τῇ χειρὶ ἀγγέλου τοῦ ἐσῶτος
 ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ, καὶ ἐπὶ τῇ γῆσι, καὶ ἄ-
 πῃλδομ πρόσ τὸν ἄγγελον λέγων αὐτῷ
 δόσμοι τὸ βιβλαρίδιον, καὶ λέγει μοι, λά-
 βε, καὶ κατάφαγε αὐτὸ, καὶ πικρανῆ σου τῆ
 κοιλίαν, ἀλλ' ἐν σόματί σου ἔσαι γλυκὺ
 ὡς μέλι. καὶ ἔλαβον τὸ βιβλαρίδιον
 ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ἀγγέλου, καὶ κατέφαγον αὐτὸ,
 καὶ ἦν ὡς τῷ σόματί μου, ὡς μέλι γλυκὺ.
 καὶ ὅτε ἔφαγον αὐτὸ ἐπικράνη ἡ κοιλία μου
 καὶ λέγει

uidere possunt, neq; audire, neq; am-
 bulare, & nō egerūt pœnitentiã ab ho-
 micidijs suis, neq; a ueneficijs suis, neq;
 a fornicatione sua, neq; a furtis suis.

Et uidi alium angelum fortē descen- **X**
 dentem de cœlo amictum nube & iris
 in capite eius. Et facies eius erat ut sol,
 & pedes eius tanq̄b columnæ ignis. Et
 habebat in manu sua libellū apertum,
 & posuit pedem suum dextrum super
 mare, sinistrum autem super terram, &
 clamauit uoce magna, quēadmodum
 cum leo rugit. Et cum clamasset, locuta
 sunt septem tonitrua uoces suas. Et cū
 locuta fuissent septē tonitrua uoces su-
 as, ego scripturus eram. Et audiui uo-
 cem de cœlo dicētē mihi. Signato quæ
 locuta sunt septem tonitrua, & ne ea
 scribas. Et angelus quem uidi stantem
 super mare & super terram, leuauit ma-
 num suam ad cœlum, & iurauit per ui-
 uentē in sæcula sæculorū, qui creauit cœ-
 lum & ea quæ in illo sunt, & terrā & ea
 quæ in ea sunt, & mare & ea quæ in eo
 sunt, quia tēpus nō erit amplius, sed in
 diebus uocis septimi angeli, cū cœperit
 tuba canere consūmabit mysteriū dei,
 sicut euangelizauit p̄ seruos suos, pphe-
 tas, & audiui uocē de cœlo itez loquētē
 mecū, & dicentē. Vade & accipe librum
 apertū in manu angeli stātis super ma-
 re & sup terrā. Et abij ad angelū, dicens
 ei, ut daret mihi librū. Et dixit mihi. Ac-
 cipe librū & deuora illū, & faciet amari
 cari uentrē tuū, sed in ore tuo erit dulce
 tanq̄b mel. Et accepi librū de manu an-
 geli & deuorauī illū, & erat in ore meo
 tanquam mel dulce. Et cum deuoras-
 sem eum amaricatus est uenter meus
 Et dicit

καὶ λέγει μοι, δὲ σε πάλιν προφητεύσαι ἐπὶ λαοῖς καὶ ἔθνεσι καὶ γλώτταις καὶ βασιλευσὶ πολλοῖς. καὶ ἐδόθη μοι κάλαμος ὅμοιος ῥάβδῳ, λέγων ἔγραψαι καὶ μέτρον τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐν αὐτῷ, καὶ πλὴν αὐτῶν πλὴν ἑσώτερον τοῦ ναοῦ ἔκβαλε ἔξωθεν. καὶ μὴ ἀντὶν μετρήσῃς, καὶ ἐδόθη τοῖς ἔθνεσι, καὶ πλὴν πόλιν πλὴν ἁγίαν πατήσουσι μῆνας τεσσαράκοντα δύο, καὶ δώσω τοῖς δύο σὶ μάρτυσί μου, καὶ προφητεύσουσιν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐξήκοντα περιβεβλημένοι σάκκους, οὗτοι εἰσι καὶ δύο ἔλαιαι καὶ δύο λυχνίαι αἱ ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ ἁγίου ἐσθῆσαι. Ὁ εἷς αὐτῶν θέλη ἀδικῆσαι, ὡς ἐκπερεύνηται ἐκ τοῦ σώματος αὐτῶν, καὶ κατεδίωκε τοὺς ἐκθερούς αὐτῶν. Ὁ εἷς θέλη ἀδικῆσαι, οὕτως δὲ αὐτὸν ἀποκτανῆναι. οὗτοι ἔχουσι ἐξουσίαν κλῆσαι τὸν οὐρανὸν ἵνα μὴ ἔρχῃ ἡ βροχὴ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ὅτι προφητείας καὶ ὄρασις ἔχουσι ἐπὶ τῶν ὕδατων σφέρι φερ εἰς αἶμα, καὶ πατάξαι πλὴν γῆν ἐν ᾗ σὴ πληγῇ, ὅσα κισ ἐὰν θελήσωσι. καὶ ὅτε τελέσουσι πλὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, τὸ θεσίον ἕνα εἶναι ἐκ ὅτι ἀβύσσου ποιήσα πόλεμον μετ' αὐτῶν, καὶ νικήσῃ αὐτοῦς. καὶ ἀποκτανῇ αὐτοῦς. Ὁ τὰ πῶματα αὐτῶν ἐπὶ τῇ πλατείᾳ πόλεως τῆς μεγάλης ἧτις καλεῖται πνευματικῆς σόδομα καὶ αἰγυπτος ὅπου ὁ κύριος ἡμῶν ἐσαυρώθη, καὶ ἐλέψθη ἐκ τῶν λαῶν καὶ φυλῶν καὶ γλωτῶν τὰ πῶματα αὐτῶν, καὶ οἱ ἐκ τῶν ἐθνῶν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἡμισυ, καὶ τὰ πῶματα αὐτῶν οὐκ ἀφίουσι τεθῆναι εἰς μνημεῖα. Ὁ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῇ γῆς χαροῦσι. ἐπὶ αὐτοῖς καὶ εὐφρανθῆναι, Ὁ δὲ ὄρα πέμψουσιν ἀλλήλοις, ὅτι οὗτοι οἱ δύο προφῆται ἐβασάνισαν τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῇ γῆσι. Ὁ μετὰ τρεῖς ἡμέρας Ὁ ἡμισυ πνεῦμα ζωῆς ἐκ τοῦ θροῦ εἰσῆλθον αὐτοῖς. καὶ ἔσκαρ

ἐπὶ

Et dicit mihi. Oportet te iterum prophettare in gentibus & populis & linguis & regibus multis. Et datus est mihi calamus similis uirgæ, & dictum est mihi. Surge & metire templum dei & altare, & adorantes in eo. Atrium autem quod intra templum est eijce foras, & ne metiaris illud, quonia datum est gentibus, & ciuitatem sanctam calcabunt mensibus quadraginta duobus, & dabo duobus testibus meis, & prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta amicti saccis. Hi sunt duæ oliuæ & duo candelabra in conspectu domini terræ stantia. Et si quis uoluerit eis nocere, ignis exit de ore eorum, & deuorat inimicos eorum. Et si quis uoluerit eos ledere, sic oportet eum occidi. Hi habent potestatem claudendi celum ne pluat diebus prophetiarum illorum, & potestatem habet super aquas conuertendi eas in sanguinem, & percutiendi terram omni plaga quotienscumque uoluerint. Et cum finierint testimonium suum, bestia quæ ascendit de abyssu faciet aduersus eos bellum, & uincet illos & occidet eos. Et corpora eorum iacebunt in plateis ciuitatis magnæ quæ uocatur spiritaliter Sodoma & Aegyptus ubi & dominus noster crucifixus est. Et uidebunt de tribubus & populis & linguis & gentibus corpora eorum per tres dies & dimidium, & corpora eorum non sinent poni in monumentis. Et inhabitantes terram gaudebunt super illos & iocundabunt, & munera mittent inuicem, quonia hi duo prophetae cruciauerunt eos qui habitant super terram. Et post dies tres & dimidium spiritus uitæ a deo intrauit in eos. Et steterunt

XI

s 2 super

ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῶν. καὶ φόβος μέγας
 ἔπεσε ἐπὶ τοὺς θεωροῦντας αὐτούς, καὶ ἠ-
 κούσασαν φωνὴν μεγάλην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγ-
 σασαν αὐτοῖς, ἀνάβητε ὧδε, καὶ ἀνέβησαν εἰς
 τὸν οὐρανὸν ἐν τῇ νεφέλῃ. καὶ ἐθεώρησαν αὐ-
 τοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν. καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐ-
 γένητο σεισμός μέγας, καὶ τὸ δέκατον φθι-
 πόλως ἔπεσε, καὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ σφί-
 σμῳ ὀνόματα ἀνθρώπων χιλιάδες ἑπτὰ. καὶ
 οἱ λοιποὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο, καὶ ἔδωκαν
 δόξαν τῷ θεῷ τῷ οὐρανοῦ. οὐαὶ ἡ δευτέρα
 ἀπῆλθε, ἰδοὺ ἡ οὐαὶ ἡ τρίτη ἔρχεται ταχύ.
 καὶ ὁ ἕβδομος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἐγέν-
 νοντο φωναὶ μεγάλαὶ ἐν τῷ οὐρανόφ λέγ-
 σαι, ἐγένοντο αἱ βασιλείαι τοῦ κόσμου τοῦ κυ-
 ρίου ἡμῶν. καὶ τῷ χριστῷ αὐτῷ, καὶ βασιλεύ-
 σαι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ οἱ κτ
 πρεσβύτεροι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καθήμενοι ἐπὶ
 τοὺς θρόνους αὐτῶν ἔπεσαν ἐπὶ τὰ πρόσωπα
 αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ λέγοντες
 εὐχαριστοῦμέν σοι κύριε ὁ θεὸς ὁ παντοκρά-
 τωρ ὁ ὦν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος ὅτι ἐλκφας δύ-
 ναμὸν σου πλὴν μεγάλην, ὁ ἐβασίλευσας. ὁ
 τὰ ἔθνη ὠργίσθησαν καὶ ἤλθην ἡ ὀργὴ σου καὶ
 ὁ καιρὸς τοῦ νεκρῶν κριθῆναι καὶ δοῦναι τῷ μι-
 σθῶν τοῖς δούλοις σου τοῖς προφήταις, καὶ τοῖς ἁ-
 γίοις, καὶ τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά σου, τοῖς μι-
 κροῖς καὶ τοῖς μεγάλοις, καὶ διαφθεῖραι τοὺς
 φθιρόντας πλὴν γὰρ καὶ ἠνοίγη ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ
 ἐν τῷ οὐρανόφ, καὶ ὤφθη ἡ κιβωτὸς ὅτι διαθή-
 κης αὐτῷ ἐν τῷ ναῷ αὐτῷ, καὶ ἐγένοντο ἄστρα παῖ-
 καὶ φωναὶ καὶ βρονταὶ, καὶ σέσμος, καὶ χάλασμα με-
 γάλ. καὶ σημεῖον μέγα ὤφθη ἐν τῷ οὐρανόφ
 γωνὴ περιβεβλημένη τὸν ἥλιον, καὶ σελάων ὑπο-
 κάτω τοῦ ποδῶν αὐτῷ, καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ αὐτῷ
 στέφανος ἄστέρων δώδεκα, καὶ ἐν τῷ στήθεϊ ἔχουσα
 κρᾶζα, ὡδίνουσα καὶ βαζανίζομένη τεκεῖν καὶ
 ὤφθη ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανόφ. καὶ
 ἰδοὺ δράκων μέγας πυρρός, ἔχων κε-
 φαλάς ἑπτὰ

super pedes suos. & timor magnus ce-
 cidit super eos qui uiderunt eos. Et au-
 dierunt uocem magnā de cœlo, dicen-
 tem eis. Ascendite huc. Et ascenderunt
 in cœlum in nube, & uiderunt illos ini-
 mici eorū. Et in illa hora factus est ter-
 remotus magnus, & decima pars ciuita-
 tis cecidit. Et occisa sūt in terremotu no-
 mina hominū septem milia, & reliqui
 in timorē sunt missi, & dederunt gloriā
 deo cœli. Væ secundū abiit, & ecce uæ
 tertium ueniet cito. Et septimus ange-
 lus tuba cecinit, & factæ sunt uoces ma-
 gnæ in cœlo dicētes. Facta sunt regna
 huius mundi dñi nostri & Christi eius,
 & regnabit in sæcula sæculorū. Amen.
 Et uigintiquatuor seniores qui in con-
 spectu dei sedent in sedibus suis, cecide-
 runt in facies suas, & adorauerunt deū
 dicentes. Gratias agimus tibi domine
 deus omnipotens, qui es, & qui eras,
 & qui uēturus es, quia accepisti uirtutē
 tuā magnā & regnasti. Et iratæ sunt gē-
 tes & aduenit ira tua & tēpus mortuoz
 ut iudicēt & reddas mercedē seruis tuis
 prophetis & sanctis, & time ntibus no-
 mē tuū pusillis & magnis, & extermi-
 nes eos qui exterminat terrā. Et apertū
 est templum dei in cœlo, & uisa est arca
 testamenti eius in templo eius, & facta
 sunt fulgura & uoces & tonitrua & ter-
 remotus, & grando magna.

Et signum magnum apparuit in cœlo. XII
 Mulier amicta sole, & luna sub pe-
 dibus eius, & in capite eius corona stel-
 larum duodecim. Et in utero habens,
 clamat parturiens, & cruciatur ut pa-
 riat. Et uisum est aliud signum in cœlo
 & ecce draco magnus rufus habens ca-
 pita septem

φάλας ἑπτὰ ἑκέρτα δέκα, καὶ ἐπὶ τὰς
 κεφαλὰς αὐτῶ διαδήματα, καὶ ἡ οὐρὰ σύ-
 ρε τὸ τρίτον τῆν ἄστρον, καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς
 εἰς τὴν γῆν, καὶ ὁ δράκων ἔσκηκε ἐνώπιον τῆ
 γυναίκος τῆ μελλούσης τέκνῃ, ἵνα ὅταν τέκῃ
 τὸ τέκνον αὐτῆ φάγῃ, καὶ ἔτεκεν ἡ ὄμ' ἄρξεν αὐ-
 μέλλῃ ποιμένην πάντα τὰ ἔθνη ῥάβδῳ σιδή-
 ρῆ, καὶ ἠρπάδῃ τὸ τέκνον αὐτῆ πρὸς τὸ μ. θεῶν
 καὶ τὸν θρόνον αὐτῶ. καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν
 εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἔχει τόπον ἡτοιμασ-
 μένον ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ τρέφωσιν αὐ-
 τὴν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα. Ἐ-
 γένητο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ. Ὁ μιχαὴλ
 καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτῶ ἐπολέμησαν κατὰ
 τὸν δράκοντα. καὶ ὁ δράκων ἐπολέμη-
 σε, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτῶ, καὶ οὐκ ἴχυσαν, οὐ-
 πε τόπον εὐρέθη αὐτῶν ἐτι ἐν τῷ οὐρανῷ,
 καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέγας ὄφις ὁ ἄρ-
 χὼν ὁ καλούμενος διάβολος, καὶ ὁ σατα-
 νὰς ὁ πλάτων τὴν οἰκουμένην ὅλην, ἐβλήθη
 εἰς τὴν γῆν, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτῶ ἐβλή-
 θησαν, καὶ ἤκουσα φωνὴν μεγάλην λέγον-
 σάν ἐν τῷ οὐρανῷ, ἄρτι ἐγένετο ἡ σωτη-
 ρία καὶ ἡ δαύαμις καὶ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ
 ἡμῶν καὶ ἡ δόξα τοῦ Χριστοῦ αὐτῶ, ὅτι
 κατεβλήθη ὁ κατηγορῶν αὐτοὺς ἐνώπιον
 τοῦ θεοῦ ἡμέρας καὶ μυκτὸς, καὶ αὐτοὶ
 ἐνίκησαν αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου Ἐ-
 διὰ τὸν λόγον φθι μαρτυρίας αὐτῶν.
 καὶ οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄ-
 χρι θανάτου, διὰ τοῦτο εὐφραίνεσθε οἱ οὐρα-
 νοὶ καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς σκηνοῦντες, οὐαὶ τοῖς
 κατοικοῦσι τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν
 ὅτι κατέβη ὁ διάβολος πρὸς ὑμᾶς, ὁ ἔχων
 θυμὸν μέγα, εἰδὼς, ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔ-
 χει, καὶ ὅτε εἶδον ὁ δράκων, ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν
 ἐδύωξα τὴν γυναῖκα ἥτις ἔτεκε τὸ ἄρξεν, καὶ
 ἐδόθησαν τῇ γυναικὶ δύο πτέρυδες ἅετ' ἑ-
 γάλου

pita septem & cornua decem, & in ca-
 pitibus suis diademata, & cauda eius
 trahebat tertiam partem stellarum coe-
 li, & misit eas in terram, & draco stetit
 ante mulierem quæ erat paritura, ut cū
 peperisset filium eius deuoraret. Et pe-
 perit filium masculū qui recturus erat
 omnes gentes in uirga ferrea, & raptus
 est filius eius ad deum & ad thronum
 eius, & mulier fugit in solitudinem ubi
 habebat locum paratū a deo, ut ibi pa-
 scat eam diebus mille ducentis sexagin-
 ta. Et factum est prelium magnū in coe-
 lo. Michael & angeli eius p̄liabantur
 cū dracone, & draco pugnabat & ange-
 li eius, & non ualuerunt, neq; locus in-
 uentus est eorū amplius in caelo. Et p-
 iectus est draco ille magnus serpens an-
 tiquus qui uocatur diabolus & sata-
 nas, qui seducit uniuersum orbem, & p-
 iectus est in terram, & angeli eius cum
 illo p̄iecti sunt. Et audiui uocē magnā
 dicentem. In caelo nunc facta est salus
 & uirtus & regnum dei nostri & pote-
 stas Christi eius, quia proiectus est ac-
 cusator fratrum nostrorū qui accusabat
 illos ante conspectum dei nostri die ac-
 nocte, & ipsi uicerunt eū, p̄pter sangui-
 nē agni, & p̄pter uerbū testimoniū sui,
 & nō dilexerūt animā suā usq; ad mor-
 tem. Propterea letamini caeli & q; habi-
 tatis i eis. Væ habitatorib; terræ & ma-
 ris, quia descendit diabolus ad uos ha-
 bens iram magnam, sciens q; modicū
 tempus habet. Et postq; uidit draco,
 q; proiectus esset in terram, persecutus
 est mulierem quæ peperit masculum.
 Et datae sūt mulieri alæ duæ aquilæ ma-
 s 3 gnæ ut

Γάλα, ἵνα πέταται εἰς τὴν ἔρημον εἰς τὸ τόπον
 αὐτῆς, ὅπως τρέφεται ἐκῆς καιροῦ καὶ καιροῦς καὶ
 ἡμῖνον καιροῦ ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄφεως, καὶ
 ἔβαλεν ὁ ὄφις ὀπίσω φωνὴν γυναικὸς ἐκ τοῦ
 σώματος αὐτοῦ ὡς ὕδωρ εἰς πόταμον, ἵνα πο-
 ταμοφόρητον ποιήσῃ, καὶ ἐβοήθησεν ἡ γῆ τῇ
 γυναικί, καὶ ἠνοίξερ ἡ γῆ τὸ σῶμα αὐτοῦ
 καὶ κατέπιερ τὸν πόταμον, ὃν ἔβαλεν ὁ
 δράκων ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ. καὶ
 ὡργίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυναικί καὶ ἠ-
 πώθηεν ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν λοι-
 πῶν τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, τῶν τηρούν-
 των τὰς ἐντολάς τοῦ θεοῦ, καὶ ἔχον-
 τὶ πλὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐσά-
 θην ἐπὶ τῇ ἄμμον τῆς θαλάσσης, καὶ εἶδον ἐκ
 τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖνον ἔχον κεφαλὰς
 ἑπτὰ, καὶ κέρατα ἑπτὰ, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὄνομα
 βλασφημίας, καὶ τὸ θηρίον ὁ εἶδον ὅμοιον πρὸς δά-
 λην, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς ἄρκτου καὶ τὸ σῶμα
 αὐτοῦ ὡς σῶμα λέοντος, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ
 ὁ δράκων πλὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ τὸν θρό-
 νον αὐτοῦ καὶ ἐξουσίαν μετὰ τὴν, καὶ εἶδον μίαν τῶν
 κεφαλῶν αὐτοῦ ὡς ἐσφαλμένην εἰς θάνατον,
 καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐθεραπεύθη,
 καὶ ἐθανυμάθη ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ὀπίσω τοῦ θη-
 ρίου καὶ προσεκύνησαν τὸ δράκοντα ὃς ἔδωκεν
 ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ, καὶ προσεκύνησαν τὸ θηρίον λέ-
 γοντες, τίς ὅμοιός τῷ θηρίῳ, τίς δύναται πλεμῆσαι
 μετ' αὐτοῦ, καὶ εἰδὼς αὐτῶν σῶμα λάλον μετὰ
 ἐλασφημίας, καὶ εἰδὼς αὐτῶν ἐξουσίαν ποιῆσαι
 μῆνας τρεῖς ἀκοντα δύο καὶ ἠνοίξε τὸ σῶμα αὐ-
 τῶν εἰς βλασφημίαν πρὸς τὸ θεὸν βλασφημῆσαι
 τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἐν τῷ
 οὐρανόσφι σκηνοῦντας, καὶ εἰδὼς αὐτῶν πόλεμον
 ποιῆσαι μετὰ τῶν ἁγίων, καὶ νικῆσαι αὐτοὺς, καὶ εἰ-
 δὼς αὐτῶν ἐξουσίαν ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν καὶ ἔθνος
 καὶ ἔθνος καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῶν, πάντες οἱ κατοί-
 κουντες

gnæ ut uolaret in desertum in locū suū
 ubi alitur per tempus & tempora & di-
 midium temporis a facie serpentis. Et
 misit serpens ex ore suo post mulierem
 aquam tanquam flumen, ut eam fa-
 ceret trahi a flumine. Et adiuuit terra
 mulierem, & aperuit terra os suum, &
 absorbuit flumen quod misit draco
 de ore suo. Et iratus est draco in mulie-
 rem, & abiit facere prælium cū reliquis
 de semine eius, qui custodiunt manda-
 ta dei, & habent testimoniū Iesu Chri-
 sti. Et stetit super arenam maris.

XIII

Et uidi de mari bestiam ascenden-
 tem, habentem capita septem & cornua
 decem, & super cornua eius decem dia-
 demata, & super capita eius nomen
 blasphemiarum. Et bestia quam uidi simi-
 lis erat pardo, & pedes eius sicut pedes
 ursi, & os eius sicut os leonis. Et dedit
 illi draco uirtutē suam & sedē suā & po-
 testatē magnā. Et uidi unū de capitib⁹
 ei⁹ quasi occisū in mortē, & plaga mor-
 tis ei⁹ curata est. Et admiratio fuit i unī
 uersa terra post bestiam. Et adorauerunt
 draconē, quod dedit potestātē bestia,
 & adorauerunt bestiā dicētes. Quis simi-
 lis bestia, & quis poterit pugnare cū ea?
 Et datum est ei os loquens magna &
 blasphemias, & data est ei potestas fa-
 cere menses quadragintaduos. Et ape-
 ruit os suum in blasphemias ad decem
 blasphemare nomen eius & taberna-
 culum eius, & eos qui in caelo habitāt.
 Et est datum illi bellum facere cum san-
 ctis, & uincere eos. Et data est illi pote-
 stas in oēm tribū, & populū & linguā
 gentē, & adorauerunt eā oēs qui inhabitā-
 bant terram,

κέντες ἐπὶ τῆς γῆς ὧν οὐ εἰς γραπταὶ τὰ ὀνόματα
 ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς τῆς ἀρνίου ἐσφραγισμένον ἀπὸ
 κατὰ θεολῆς κόσμου. Εἴ τις ἔχει ὄνος, ἀκουσάτω
 εἴ τις ἀρχμαλωσίαν σωάσθῃ, εἰς ἀρχμαλωσί
 ἀνὸσάσθῃ. εἴ τις ἐν μαχαίρᾳ ἀπκτενθῃ, δὲ αὐτὸν /
 τὸν μαχαίρᾳ ἀπκτανθῆναι, ὡς ἐστὶν ἡ ὑπο
 μονὴ τοῦ ἡπιστῆσθαι. Ὁ εἶδον ἄλλο θηρίον
 ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς καὶ ἔχει κέρατα δύο ὅ
 μοια ἀρνίου, καὶ ἐλάλει ὡς δράκων. καὶ
 πλὴν θηουσίαν τῶν πρώτων θηρίων πᾶσαν ποι
 ἔσθῃ ἰσχυροῦς αὐτῶν καὶ ποιᾷ πλὴν γῆν καὶ πῦρ
 κατοικῶντας ἐν αὐτῇ, ἵνα προσκυνή
 σωσι τὸ θηρίον τὸ πρῶτον, ὃν ἔθερα πωθεῖν ἡ
 πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. καὶ ποιᾷ
 σημεῖα μεγάλα, ἵνα καὶ πῦρ ποιῇ κατα
 βαίρειν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς πλὴν γῆν ἰσχυ
 ροῦς ἢ ἀρδύωπων. καὶ πλάσσει τοὺς
 κατοικῶντας ἐπὶ τῇ γῆς διὰ τὰ σημεῖα,
 ἅ ἐδὲ ὅρα αὐτῶν ποιῆσαι, ἰσχυροῦς τῶν θηρίων,
 λέγων τοῖς κατοικῶσι ἐπὶ τῇ γῆς, ποι
 ἦσαι εἰκόνα τῷ θηρίῳ, ὃ ἔχει πλὴν πληγῆν
 τῆς μαχαίρας, καὶ ἔζησε, καὶ ἐδὲ ὅρα αὐτῶν εἶναι
 πνεῦμα τῆς εἰκόνι τοῦ θηρίου, ἵνα ὁ λαλήσῃ
 ἡ εἰκὼν τοῦ θηρίου, ὁ ποιήσῃ ὅσοι ἄρ μὴ
 προσκυνήσωσι πλὴν εἰκόνα τῶν θηρίων, ἵνα ἀ
 ποκτανθῶσι. Ὁ ποιᾷ πάντας τοὺς μικροὺς
 ὁ τοὺς μεγάλους, ὁ τοὺς πλοῦσι, ὁ τοὺς
 πτωχοὺς, καὶ τοὺς ἐλευθέρους, καὶ τοὺς δούλους, ἵ
 να δώσῃ αὐτοῖς χάραγμα ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῆς
 δεξιᾶς ἢ ἐπὶ τῆς μετώπου αὐτῶν ὅτινα μή τις
 δάσεται ἀγοράσαι ἢ πωλῆσαι εἰ μὴ ὁ ἔχω
 τὸ χάραγμα ἢ τὸ ὄνομα τῶν θηρίων ἢ τὸν ἀριθ
 μὸν τῆς ὀνόματος αὐτῆς, ὡς ἐστὶν ἡ σοφία ἐστὶν, ὃ ἔχ
 τον νοῦν ἡφιστάτω τὸν ἀριθμὸν τοῦ θηρίου
 ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστὶ, ὁ ὁ ἀριθ /
 μὸς αὐτοῦ. χξς. καὶ εἶδον καὶ ἰ /
 δὲ ἄρνιον ἐστὸς ἐπὶ τὸ ὄρος σιών καὶ μετ' αὐτῆ
 τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες ἔχουσαι
 τὸ ὄνομα

bāt terrā quorū nō sunt scripta nomina in
 libro uitae agni, q̄ occisus est ab origine
 mūdi. Si qs̄ habet aurē audiat. Qui in
 captiuitatem duxerit, in captiuitatē ua
 det, qui in gladio occiderit, oportet eū
 gladio occidi. Hic est patientia & fides
 sanctorū. Et uidi aliam bestiam ascen
 detem de terra, & habebat cornua duo
 similia agni, & loquebatur sicut draco.
 Et potestatem prioris bestiae omnem
 facit in conspectu eius, & facit terram
 & inhabitantes in ea, adorare bestiam
 primam, cuius curata est plaga mortis
 Et facit signa magna, ut etiam ignem
 faceret de caelo descendere in terram in
 conspectu hominum. Et seducit habi
 tantes in terra propter signa quae data
 sunt illi facere in conspectu bestiae, di
 cens habitantibus in terra, ut faciant
 imaginem bestiae, quae habet plagam
 gladii, & uixit. Et datum est illi ut da
 ret spiritū imagini bestiae, & ut loqua
 tur imago bestiae, & faciet ut quicumq̄
 non adorauerint imaginem bestiae, oc
 cidatur. Et facit omnes pusillos, &
 magnos, & diuites, & pauperes, & li
 beros, & seruos accipere characterē in
 manu sua dextera, aut in frōtibus suis.
 Et ne quis possit emere aut uendere,
 nisi qui habeat characterem, aut no
 men bestiae, aut numerum nominis
 eius. Hic sapientia est. Qui habet in
 tellectum, computet numerum bestiae.
 Numerus enim hominis est, & nume
 rus eius sexcenti sexaginta sex.

Et uidi, & ecce agnus stans super **XIII**
 montem Sion, & cū eo centū quadra
 gintaquatuor milia habentia nomen
 s 4 eius, &

τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ ὄμνησον ἐπὶ
 τῶν μετώπων αὐτῶν. καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ
 οὐρανοῦ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν, καὶ ὡς
 φωνὴν βροντῆς μεγάλης. καὶ φωνὴν ἤκουσα
 κιθαρῶδῶν κιθαραζόντων ἐν ταῖς κιθάραις
 αὐτῶν, καὶ ἄδουσι ὡς ᾠδὴν καινὴν ἐνώπιον
 τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώπιον τῶν τεσσαρῶν ζώων,
 καὶ τῶν πρεσβυτέρων. Ὁ δὲ οὐδεὶς ἠδύνατο μα-
 θεῖν τι τὴν ᾠδὴν, εἰ μὴ αἱ ἑκατὸν τεσσαράκον-
 τα τέσσαρες χιλιάδες, οἱ ἠγορασμένοι ἀπὸ
 τοῦ θῆος, οὗτοι εἰσι οἱ μετὰ τῶν ἁγίων οὐκ
 ἐμολώθησαν, παρθένοι γὰρ εἰσι, οὗτοι οἱ
 ἀκολουθοῦντες τοῦ ἀρνίου ὅπου ἂν ὑπάγῃ,
 οὗτοι ἠγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ
 τῶν τῶν δεξιάων καὶ τῶν ἀριστεράων, καὶ ἐν τῷ σώματι αὐτῶν
 οὐκ εὗρέθη δόλος, ἄμωμοι γὰρ εἰσι ἐνώπιον
 τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ. καὶ εἶδον ἄγγελον πετόμενον
 ἐν μεσουρανήσῳ, ἔχοντα εὐαγγέλιον αἰῶ-
 νιον εὐαγγελίσαι τοὺς καθήμενους τοὺς και-
 τοικοῦντας ἐπὶ τοῦ θῆος, καὶ πᾶσι ἔδωκεν,
 ἡ φυλὴν, ἡ γλῶσσαν, ἡ λαὸν λέγοντα ἐν φωνῇ
 μεγάλῃ. φοβήθητε τὸν δεῖον, καὶ δότε αὐ-
 τῷ δόξαν, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τοῦ κρίσιως αὐτοῦ, καὶ
 προσκυνήσετε τοῦ ποιήσαντος τὸν οὐρανὸν
 καὶ τὴν γῆν καὶ τὰς θάλασσας, καὶ τὰς ὑ-
 δάτων. καὶ ἄλλος ἄγγελος ἠκολούθη-
 σε λέγων, ἔπεσε ἔπεισε βαβυλῶν ἡ πόλις
 ἡ μεγάλη, ὅτι ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ πορνείας αὐ-
 τῆς πεπότικεν πάντα ἔδην. καὶ τρίτος ἄγγελος
 ἠκολούθησεν αὐτοῖς, λέγων ἐν φωνῇ με-
 γάλῃ, εἴ τις τῶν θηρίων προσκυνῆ, καὶ τὴν εἰ-
 κόνα αὐτοῦ, καὶ λαμβάνῃ χάραγμα ἐπὶ τὸν
 μέτωπον αὐτοῦ, ἢ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ
 αὐτὸς πίεται ἐκ τοῦ οἴνου, τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ,
 τοῦ κεκρασμένου ἀκράτου ἐν τοῦ ποτικ-
 τῆς ὀργῆς αὐτοῦ. καὶ βασανισθήσε-
 ται ἐν πυρὶ καὶ θείῳ, ἐνώπιον ἀγγέλων
 τῶν ἁγίων, καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου.

Ὁ καπνὸς

eius, & nomen patris eius scriptum in
 frontibus suis, Et audiui uocem de cœ-
 lo tau c̄ uocem aquarum multarum, &
 tan c̄ uocem tonitruū magni, & uocem
 quam audiui sicut citharedorū citha-
 rizantium in citharis suis. Et cantabant
 quasi canticum nouum ante sedem &
 ante quatuor animalia, & seniores, &
 nemo poterat discere canticū, nisi illa
 cētum quadragintaquatuor milia qui
 empti sunt de terra. Hi sunt qui cū mu-
 lieribus non sunt coinquinati, uirgines
 enim sunt. Hi sequuntur agnum quo-
 cūq; ierit. Hi empti sunt ex hominibus
 primitiæ deo & agno, & in ore eorum
 non est inuentum mendaciū. Sine ma-
 cula enim sunt ante thronum dei. Et
 uidi alterum angelum uolantem per
 medium cœli habentem euangelium
 æternum, ut euangelizaret habitanti-
 bus super terram, & omni genti & tri-
 bui & lingua & populo, dicentem ma-
 gna uoce. Timete dominum & date il-
 li honorem, quia uenit hora iudicij ei-
 us, & adorete eum, qui fecit cœlum &
 terram, mare & fontes aquarum. Et ali-
 us angelus secutus est eum, dicens. Ce-
 cidit cecidit Babylon ciuitas illa magna
 quia a uino ire fornicationis suæ pota-
 uit omnes gentes. Et tertius angelus se-
 cutus est illos, dicens uoce magna. Si
 quis adorauerit bestiam & imaginem
 eius, & acceperit characterem in fronte
 sua, aut in manu sua, & hic bibet de ui-
 no iræ dei, quod mixtum est mero
 in calice iræ ipsius. Et cruciabitur igne
 & sulphure in conspectu angelorum
 sanctorum, & ante conspectum agni.
 Et fumus

καὶ ὁ καπνὸς τοῦ βασανισμοῦ αὐτῶν ἀναβαί-
νει εἰς αἰῶνα αἰῶνων, καὶ οὐκ ἔχουσι ἀνά-
παυσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς οἱ προσκυνοῦντες
τῷ θηρίῳ, ὁ πλὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ οἱ τι-
θεῖαι χάραγμα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ὡς ἐν
πομονῇ τῆν ἀγίῳ ἐσὶν, ὡς οἱ τῆσδε
τὰς ἐντολὰς, ὁ πλὴν πίσιμ ἸΗΣΟΥ, καὶ ἡκου-
σα φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης μοι. γρά-
σον, μακάριοι οἱ νεκροὶ οἱ ἐν κυρίῳ ἀποθνή-
σκοντες ἀπ᾿ ἀρτι. καὶ λέγει τὸ πνεῦμα, ἵνα
ἀναπάνθωνται ἐκ τῶν κόσμων αὐτῶν, τὰ ἔξ-
γα ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν, καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ
νεφέλη λευκὴ, καὶ ἐπὶ πλὴν νεφέλῃ καθήμε-
νος ὁμοιος ἦος ἀνθρώπου ἔχων ἐπὶ τῇ κε-
φαλῇ αὐτοῦ στέφανον χρυσοῦν, καὶ ἐν τῇ χε-
ρὶ αὐτοῦ δρέπανον ὀξύ, καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλ-
θεν ἐκ τῆς νάσος καὶ ἔειπεν τῷ φωνῇ τῶν
καθημένων ἐπὶ τῇ μεφέλῃ, πᾶσι μοι τὸ δρέ-
πανόν σου, καὶ θερισσον, ὅτι ἤλθε σοι ἡ ὥρα θε-
ρίσαι, ὅτι ἐξηράθη ὁ θερισμὸς τῆς γῆς. καὶ εἶ-
παλεμ ὁ καθήμενος ἐπὶ τῆν νεφέλῃν τὸ δρέπα-
νον αὐτοῦ ἐπὶ τῆν γῆν. καὶ ἐθερίσθη ἡ γῆ, καὶ ἄλλο
ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ τῶν οὐρανοῦ ἄγγελος ἔ-
χων καὶ αὐτὸς δρέπανον ὀξύ, καὶ ἄλλο ἄγγελος
ἐξῆλθεν ἐκ τῆς θυσιαστηρίου ἔχων ἔξοσίαν ἐπὶ τοῦ
πυρός, καὶ ἐφώνησε κραυγὴν μεγάλην τῶν ἔχοντι τὸ
δρέπανον τὸ ὀξύ λέξτε πέμψον σε τὸ δρέπανον
τὸ ὀξύ, καὶ ἐξήρσαν τοὺς βότρυνας τῆς γῆς, ὅτι ἦν μασσ-
αί σαφυλαὶ αὐτῆς. καὶ ἔβαλεν ὁ ἄγγελος τὸ δρέ-
πανον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν. καὶ ἐτρύγησε τὴν ἄμπε-
λον τῆς γῆς, καὶ ἔλαβεν εἰς τὴν ληνὸν τῆς θυμῶν καὶ θεῶν
τῆς μετέλλῃ, καὶ ἐπατήθη ἡ ληνὸς ἔξω τῆς πόλεως, καὶ
ἐξῆλθεν αἷμα ἐκ τῆς ληνῶς ἄχρι τῆς χαλιῶν τῆς ἵπ-
πῶν ἀπὸ σαδίων χιλίων ἑξακοστίων, καὶ εἶδον ἄλλο
σημεῖον ἐν τῷ οὐρανοῦ μέγα καὶ θαυμα-
σόν, ἃ γέλοισ ἐπὶ ἅ ἔχοντες πληγὰς ἐπὶ ἅ-
τάς ἐχάτας, ὅτι ἐν αὐτοῖς ἐτελέσθη ὁ
δυναμὸς τοῦ θεοῦ, καὶ εἶδον ὡς δάλασσαν
βαλίτην μεμιγμένην πυρὶ, καὶ τοὺς νικῶντας
ἐκ τοῦ θηρίου

Et fumus tormenti eorum ascendit in
sæcula sæculorum Nec habent requiē die
ac nocte, qui adorant bestiam & ima-
ginem eius, & si quis acceperit caracte-
rē nominis eius. Hic patientia sanctorum
est hic qui custodiunt mandata dei &
fidem Iesu. Et audiui uocem de cælo di-
centem mihi. Scribe. Beati mortui, qui
in dño moriuntur amodo, etiā dicit spi-
ritus, ut requiescant a laboribus suis,
sed opera illoꝝ sequuntur illos. Et uidi, &
ecce nubē candidā & sup nubē sedentē si-
mitem filio hoīs, habentē in capite suo
coronam auream, & in manu sua falcē
acutam. Et alius angelus exiuit de tem-
plo clamans uoce magna ad sedentem
super nubē. Mitte falcem tuam & me-
te, quia uenit tibi hora, ut metas, quā
aruit messis terræ. Et misit qui sedebat
super nubem, falcem suā in terrā, & de
messa est terra. Et alius angelus exiuit de
templo quod est in cælo, habēs & ipse
falcem acutam. Et alius angelus exiuit
de altari qui habebat potestatem supra
ignem, & clamauit uoce magna ad eū
qui habebat falcem acutam, dicens.
Mitte falcem tuam acutam, & uinde-
mia botros uincæ terræ, quoniā matu-
ræ sunt uuæ eius. Et misit angelus fal-
cem suam acutam in terram & uinde-
miauit uinea terræ, & misit in lacū iræ
dei magnū, & calcatus est lacus extra ci-
uitatē, & exiuit sanguis de lacu, usq; ad
frenos equorum p stadia mille sexcenta.

XV

Et uidi aliud signū in cælo magnū
& mirabile, angelos septē habentes pla-
gas septē nouissimas, quā in illis cōsum-
mata ē ira dei. Et uidi tāctū mare uitreū
mixtū igni, & eos qui uictoriā reportarāt
de bestia

de bestia

ἐκ τῆς θηρίου, ἐκ τῆς εἰκόνης αὐτῆς, καὶ ἐκ τῆς χαράγματος αὐτῆς, ἐκ τῆς ἀριθμοῦ τῆς ὀνόματος αὐτῆς, ἐ-
 σωτας ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν ὑαλίνην, ἔχοντας
 κιθάρας τῆς θεῶν, καὶ ἄδουσιν τὴν ᾠδὴν μωσέως
 δόξης τῆς θεῶν καὶ τῆς ᾠδῆς τῆς ἀρνίου λέγοντες, με-
 γάλα καὶ θαυμασὰ τὰ ἔργα σου κύριε ὁ θεὸς ὁ
 παντοκράτωρ, δίκαιαι καὶ ἀληθινὰ αἱ ὁδοί σου
 ὁ βασιλεὺς τῶν αἰώνων, οἷς οὐ μὴ φοβηθῆ ἡ κύριε, ὁ
 θεὸς ὁ δόξασκ τὸ ὄνομά σου, ὅτι μόνος ὁ σὺς, ὅτι πάν-
 τα τὰ ἔθνη ἤξουσι καὶ προσκυνήσουσιν, ἐνώπιόν
 σου, ὅτι τὰ δίκαιώματά σου ἐφανερῶθησαν.
 καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον. ὁ ἴδου ἠνοίγη ὁ ναὸς τῆς
 σκηνῆς τῆς μαρτυρίου καὶ τῶ ὄρανα ὁ ἴδου ἤλθορ
 οἱ ἐπὶ ἄγγελοι ἔχοντες τὰς ἐπὶ ἀπληγὰς
 ἐκ τοῦ ναοῦ ἐνδεδυμένοι λίνον καθαρὸν λαμ-
 πρόν, ὁ περιζωσμένοι τὰ στήθη ζώνασ χρυ-
 σᾶς, καὶ ἐν τῆς τεσσάρων ζώων ἐδωκε τοῖς ἐπὶ ἄ-
 ἄγγελοις ἐπὶ φιάλας χρυσᾶς γεμούσας τῆς
 θυμοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ ζώντ. ὁ εἰς τοὺς αἰῶνας
 ἠὲ αἰώνων, καὶ ἐγεμίθη ὁ ναὸς καπνοῦ ἐκ
 τοῦ ὁ ὄξη τοῦ θεοῦ καὶ ἐκ τῆς δωάμεως αὐ-
 τοῦ, καὶ οὐδεὶς ἠδύατο εἰσελθεῖν ἐν τῷ ναῷ
 ἄχρι τελεθῶσι αἱ ἐπὶ ἀπληγὰς τῆς ἐπὶ ἄ-
 γέλων. καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τῆς τοῦ
 λεγούσης τοῖς ἐπὶ ἄγγελοις ὑπάγετε ἐκ-
 χέετε τὰς φιάλας τοῦ θυμοῦ εἰς πλὴν γῆν,
 καὶ ἄπῃλθεν πρῶτος, καὶ ἔλαβεν πλὴν φιά-
 λην αὐτοῦ ἐπὶ πλὴν γῆν, καὶ ἐγένετο ἔλ-
 κος κακὸν καὶ πονηρὸν εἰς τοὺς ἀνθρώπους
 τοὺς ἔχοντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου.
 καὶ τοὺς πλὴν εἰκόνα προσκυνούσας αὐ-
 τοῦ. καὶ ὁ δεύτερος ἄγγελος ἔλαβεν
 πλὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς πλὴν θάλασσαν ὁ
 ἐγένετο αἷμα ὡς νεκροῦ, καὶ πᾶσα ψυχὴ ζῶ-
 σα ἀπέθανεν ἐν τῇ θάλασσῃ. καὶ ὁ τρίτος
 ἄγγελος ἔλαβεν πλὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς
 τοὺς ποταμούς καὶ εἰς τὰς πηγὰς ἠὲ
 ὑδάτων καὶ ἐγένετο αἷμα. καὶ ἤκουσα τῆς ἀγγέλου
 λέγοντος, δίκαιος κύριε εἶ ὁ ὢν ὁ ἴδου ὁ
 ἴδου ὅτι

de bestia & de imagine eius, & de nume-
 ro nois eius stantes sup mare uitreum
 habentes citharas dei, & cantant canti-
 cum Mosi serui dei, & canticū agni dicen-
 tes. Magna & mirabilia sunt opera tua
 dñe deus omnipotēs, iustæ & ueræ sūt
 uia tuæ dñe rex sanctorū. Quis non ti-
 mebit te dñe, & magnificabit nomen
 tuū? Quia solus pius es, qm̄ omnes gē-
 tes uenient & adorabunt in conspectu
 tuo, qm̄ iudicia tua manifestata sūt. Et
 post hæc uidi, & ecce apertū est templū
 tabernaculi testimoniij in cælo, & exie-
 runt septē angeli habētes septē plagas
 de templo, uestiti lino mūdo & candi-
 do & p̄cincti circa pectora zonis aure-
 is. Et unū ex quatuor aialibus dedit se-
 ptem angelis septē phialas aureas ple-
 nas iracundiæ dei uiuētis in sæcula sæcu-
 lorum. Et impletū est templū deifumo
 a maiestate dei, & de uirtute eius, & ne-
 mo poterat introire in templū, donec
 consummarentur septem plagæ sep-
 tem angelorum.

Et audiui uocē magnā de tēplo, dicē XVI
 tem septem angelis. Ite effundite septē
 phialas iræ dei in terrā. Et abiit primus
 angelus & effudit phialā suā in terrā,
 & factū est uulnus sæuū ac pessimū in
 homines qui habebant characterem
 bestiæ, & in eos q̄ adorabant imaginē
 eius. Et secundus angelus effudit phia-
 lam suā in mare, & fact⁹ est sanguis tā-
 quam mortui, & omnis anima uiuens
 mortua est in mari. Et tertius angelus
 effudit phialam suam in flumina & in
 fontes aquarum, & factæ sunt san-
 guis. Et audiui angelum dicentem.
 Iustus es domine, qui es, & qui eras
 sanctus

σιος, ὅτι ταῦτα ἐκρινας, ὅτι αἷμα ἀγίων ἢ προ
 φητῶν ἐξέχεον. καὶ αἷμα αὐτῶν ἐδώκας πιεῖν
 αἰσιοὶ γὰρ εἰσιν. καὶ ἤκουσα ἄλλου ἐκ τῶν θυσιῶν
 οὐ λίσσονται, καὶ κύριε ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ ἀ
 ληθινὰ ἐδικαίαι αἱ κρίσεις σου, ὅτε τέταρ
 τος ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ
 τὸν ἥλιον. καὶ ἐδόθη αὐτῷ καυμαίσει τοὺς
 ἀνθρώπους ἐν πυρὶ. καὶ ἐκαυματίσθησαν οἱ ἄν
 θρωποι καῦμα μέγα. καὶ ἐβλάσφημῆσαν τὸ
 ὄνομα τοῦ θεοῦ ἔχοντος ἐξουσίαν ἐπὶ τὰς πλη
 γὰς ταύτας, καὶ οὐ μετενόησαν θῆναι αὐτῶν θό
 ξαν, καὶ ὁ πέμπτος ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐ
 τοῦ ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ θηρίου, καὶ ἐγένετο ἡ βασίλειά
 αὐτοῦ ἐσκοτωμένη καὶ ἐμασῶντο τὰς γλώσσας
 αὐτῶν ἐκ τῶν πόδων, καὶ ἐβλάσφημῆσαν τὸν θεόν
 καὶ οὐρανὸν ἐκ τῶν πόδων αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν ἐλκείων
 αὐτῶν, καὶ οὐ μετενόησαν ἐν τῶν ἔργων αὐτοῦ.
 καὶ ὁ ἕκτος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν
 ποταμὸν τὸν μέγαν τὸν ἐνφράτην, καὶ ἐξη
 ράνθη τὸ ὕδωρ, ἵνα ἐτοιμασθῆ ἡ ὁδὸς τοῦ βα
 σιλέως τοῦ ἀπο ἀνατολῶν ἡλίου, καὶ ἐδον
 ἐκ τῶν σώματ' ἐκ τῶν δράκοντ' καὶ ἐκ τῶν σώματ' ἐκ
 τῶν θηρίων καὶ ἐκ τῶν σώματ' ἐκ τῶν ψευδοπροφητῶν πνεύ
 ματα τρία ἀκάθαρτα ὅμοια βατράχοις εἰσι β
 πνεύματα δαιμόνων ποιοῦντα σημεῖα ἐκ
 πορεύεσθαι ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ τοὶ
 κοινόμενοι ὅλης συναγωγῆς αὐτοῦ εἰς πόλεμον
 τῆς ἡμέρας ἐκείνης τῆς μελέτης τοῦ θεοῦ τοῦ παντο
 κράτορος. Ἰδοὺ ἔρχομαι ὡς κλέπτης, μακάριος
 ὁ σκεπτόμενος καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἵνα μὴ
 γυμνὸς περιπατῆ, καὶ βλέπωσιν τὴν ἀρχημοσύ
 νην αὐτοῦ, καὶ συνήσθεν αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον
 τὸν καλούμενον ἑβραϊστὶ ἀρμαγεδών. καὶ ὁ ἕβδομος
 ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὸν αἴρα
 καὶ ἐξῆλθε φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν ἀπὸ τοῦ θρόνου λέ
 γουσα, γέγονε. καὶ ἐγένοντο φωναὶ καὶ θρονῶν καὶ
 βροντῶν, καὶ σφῆμὸς ἐγένετο μέγας, ὅτις οὐκ
 ἐγένετο ἀφ' οὗ οἱ ἄνθρωποι ἐγένοντο, καὶ ἐπὶ
 τῆς γῆς, τῆς κληροῦτος σφῆμὸς οὗτος μέγας.
 καὶ ἐγένετο

sanctus, quia hoc iudicasti, quia sangui
 nem sanctorū & prophetarū effuderūt
 & sanguinem eis dedisti bibere. Digni
 enim sunt . Et audiui alterum dicen
 tem . Etiam dñe deus omnipotēs uera
 & iusta iudicia tua. Et quartus angelus
 effudit phialam suā in solem, & datum
 est illi æstu affligere homines in igni.
 Et æstuaerunt homines æstu magno,
 & blasphemauerunt nomen dei habē
 tis potestatem super has plagas, neq;
 egerunt pœnitentiā ut darēt illi gloriā.
 Et quintus angelus effudit phialā suā
 super sedē bestię, & factū est regnū ei⁹
 tenebrosum, & cōmanducauerunt lin
 guas suas præ dolore, & blasphemaue
 rūt deum cœli præ doloribus suis & ul
 ceribus suis, & non egerunt pœniten
 tiam ex operibus suis. Et sextus effudit
 phialam suam in flumen illud magnū
 Euphraten, & siccata est aqua ut præ
 pararetur uia regum ab ortu solis. Et
 uidi de ore draconis, & de ore bestię, &
 de ore pseudoprophetę exire spūs tres
 imundos in modū ranarū. Sūt em̄ spūs
 demoniorū faciētes signa, ut pcedāt ad
 reges toti⁹ terrę cōgregare illos in plīū
 dici illi⁹ magni dei om̄ipotētis. Ecce ue
 nio sicut fur. Btūs q̄ uigilat & custodit
 uestimēta sua, ne nudus ambulet, & ui
 deant turpitudinē eius. Et congregabit
 illos in locū qui uocat̄ hebraice herma
 geddon. Et septim⁹ angel⁹ effudit phia
 lam suā in acrē, & exiuit uox magna de
 tēplo a throno dicens. Factū est. Et fa
 cta sunt fulgura & uoces & tonitrua, &
 terremotus factus est magnus, qualis
 nunq̄ fuit, ex quo homines fuerunt su
 per terrā, talis terremotus sic magnus
 Et facta

καὶ ἐγγύετο ἡ πόλις ἡ μεγάλη εἰς τρία μέρη, καὶ αἱ πόλεις αὐτῶν ἐπεσοῦν, καὶ βαβυλὼν ἡ μεγάλη ἐμνήσθη ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, ὅτι οὐκ ἐυρέθησαρ, καὶ χάλασα μεγάλη ὡς τάλαντιᾶ κατὰβαίνε ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐβλασφημήσαν οἱ ἄνθρωποι τὸν θεὸν ἐκ τοῦ πληγῆς τοῦ χαλάζης, ὅτι μεγάλη ἐστὶν ἡ πλῆξ ἡ αὐτῆ σφοδρῆ.

καὶ ἦλθεν εἰς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἔχόντων τὰς ἑπτὰ θιάλας, καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ λέγων μοι, δεῦρο, δεῖξω σοὶ τὸ κρῖμα τοῦ πόρνης, τοῦ μεγάλης, τῆς καθήμενης ἐπὶ ὑδάτων πολλῶν, μετ' ἧς ἐπόρνευσαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ ἐμεθύθησαν ἐκ τοῦ οἴνου τῆς πορνείας αὐτῆς οἱ κατοικοῦντες πλὴν γῶν, καὶ ἀπώλεγκέ με εἰς ἐρημον ἐν πνεύματι, καὶ εἶδον γυναικᾶ καθήμενην ἐπὶ θρόνον κόκκινον, γέμονον ὀνομάτων βλασφημίας, ἔχον κέρατα δέκα. Ἦ ἡ γυνὴ ἡ περιβεβλημένη πορφύρα, καὶ κοκκίνω, καὶ κεχρυσωμένη χρυσῷ, καὶ λίθω τιμίω, καὶ μαργαρίταις, ἔχουσα χρυσοῦν ποτήριον ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς, γέμονον ὀνόματων ἡ ἀναβάπτους πορνείας αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τῷ μέτωπῳ αὐτῆς ὄνομα γεγραμμένον μυστήριον. ἐβουλὼν ἡ μεγάλη ἡ μητὴρ τῶν πόρνων, καὶ τῶν ἐδελυσμάτων τῆς γῆς, καὶ εἶδον τὴν γυναικᾶ μεθύουσαν ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἁγίων, καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων Ἰησοῦ, καὶ ἐθαύμασα ἰδὼν αὐτήν, θαῦμα μέγα, καὶ εἶπέ μοι ὁ ἄγγελος διὰ τί θαύμασας, ἐγὼ σοὶ ἐξωθίσω μυστήριον τῆς γυναίκος, καὶ τοῦ θρόνου τοῦ βασάζοντος αὐτήν, καὶ τοῦ ἔχοντος τὰς ἑπτὰ κεφαλὰς, καὶ τὰ δέκα κέρατα. θρόνον δ' εἶδες ἧρ, καὶ οὐκ ἐστὶ, καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσσου, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάσθη, καὶ θανάσιονται οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν γεγραπτα

Et facta est ciuitas magna in tres partes, & ciuitates gentiū ceciderunt. Et Babylon magna uenit in memoriā ante deū, ut daret illi calicē uini indignationis iræ suæ. Omnis insula fugit, & mōtes nō sunt inuenti. Et grādo magna sicut talentū descendit de cœlo in homines, & blasphemauerunt deū hoies ppter plagā grādinis, qm̄ magna facta ē plaga eius uehemēter. Et uenit unus de septem angelis qui habebant septē phialas, & locutus est mecū dicens mihi. Veni ostendam tibi damnationē meretricis magnæ quæ sedet super aquas multas, cū qua fornicati sunt reges terræ, & inebriati sunt qui inhabitāt terram de uino prostitutionis eius. Et abstulit me in spiritu in desertum. Et uidi mulierem sedētem super bestiam coccineam plenā noibus blasphemiar, habentē capita septē, & cornua decem. Et mulier erat circūdata purpura & coccino, & inaurata auro et lapide p̄cioso & margaritis, habēs poculū aureū in manu sua, plenū abominationib⁹ & imūdicia fornicationis eius. Et in fronte eius nomē scriptum, mysterium Babylon magna mater fornicationum & abominationum terræ. Et uidi mulierē ebriam de sanguine sanctorum, & de sanguine martyrum Iesu. Et miratus sum cum uiderem illam admiratione magna. Et dixit mihi angelus. Quare miraris? Ego dicam tibi sacramentum mulieris, et bestię quæ portat eā, quæ habet capita septem & cornua decē. Bestia quā uidisti fuit, & non est, & ascensura est de abyfso, & in interitum ibit, & mirabuntur inhabitantes terram, quorum nomina

οὐ γέγραπται τὰ ὀνόματα ἐπὶ τῷ βιβλίῳ
 οὗ τοῦ βιβλίου, ἀπὸ καθ' ἑαυτῶν κόσμου, βλέπον-
 τες δὲ θηρίον, ὅτι ἦν καὶ ὄψιν ἔσει, καὶ ἄλλοι ἔσει, ὡς
 δὲ νοῦς, ὃ ἔχω σοφίαν. Αἱ ἑπτὰ κεφαλῆαι, ὅσες
 εἰσὶν ἑπτὰ ὄψου ἢ γυνὴ κάθηται ἐπ' αὐτῶν,
 καὶ βασιλεῖς ἑπτὰ εἰσὶν, οἳ πέντε ἔπεσαν καὶ ὁ
 εἷς ὄσος, ὃ ἀλλοῦ ὄψου ἦλθε, καὶ ὄψιν ἔσει,
 ὁλίγον ἄνερ δ' αἰ μένει. καὶ τὸ θηρίον ὃ ἦν,
 καὶ οὐκ ἔστι, καὶ αὐτὸς ὄψιν ἔσει, ὃ ἐκ τῶν
 ἑπτὰ ὄσων, ὃ εἰς ἀπώλησιν ὑμῶν ἔσει. καὶ τὰ δέ-
 κα κέρατα, ἃ εἶδες δέκα βασιλεῖς εἰσὶν, οἳ τι-
 νες βασιλείαν οὐκ ἔλαβον, ἀλλ' ἐξουσίαν ὡς
 βασιλεῖς μία ὥραν λαμβάνουσι μετὰ τοῦ
 θηρίου. οὗτοι μία ἂν γνώμην ἔχουσι, καὶ πλὴν
 δύναμις, καὶ πλὴν ἐξουσίαν ἑαυτῶν ὄψιν
 εἶναι διαδιδόνουσι. οὗτοι μετὰ τοῦ θηρίου
 λαμβάνουσι, καὶ δὲ θηρίον νικήσει αὐτοὺς, ὅτι κύν-
 ες ἐκ τῶν ὄσων, καὶ βασιλεὺς βασιλέων, ὃ
 εἶ μετὰ τῶν κλητῶν, καὶ ἐκλεκτῶν, καὶ πιστῶν.
 καὶ λέγει μοι, τὰ ὄψιν ἔσει, ὃ εἶδες, ὅτι πόρνη
 καὶ θηρία, λαοὶ καὶ ὄψιν εἰσὶν, καὶ ἔθνη, καὶ
 γλώσσαι, καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες ἐπι-
 τὸ θηρίον οὗτοι μίσήσουσιν πλὴν πόρνης, καὶ
 ἐρημωθῶσιν ποιήσουσιν αὐτῶν, καὶ γυναικῶν
 καὶ τὰς σάρκας αὐτῶν φάγονται, καὶ αὐτῶν
 πάντουσιν ἐν πυρὶ, ὃ ἔστι θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰς
 καρδίας αὐτῶν ποιῆσαι πλὴν γνώμην αὐτῶν, καὶ
 ποιῆσαι μία ἂν γνώμην, ὃ δὲ οὐκ αὐτῶν βασι-
 λείαν αὐτῶν ὄψιν θηρίου ἄχρι τελεθῆναι τὰ ἔθ-
 νηματα τοῦ θεοῦ, ὃ ἢ γυνὴ ἦν εἶδες, ἔσει ἢ πόρνη
 ἢ μεγάλη ἢ ἔχουσα βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασι-
 λέων τῆ γῆς. καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον ἄλλον
 ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔχοντα
 βιβλίον μεγάλην, καὶ ἢ γῆν ἐφωτίσθη ἐκ τῆς
 ἔκταυτ. ὃ ἐκραξεν ἐν ἰσχυρῶ φωνῇ μεγάλῃ λέ-
 γων. ἔπεσε ἔπεσε βαβυλὼν ἢ μεγάλη. ὃ εἶ
 εἶτο κατακινήσει δαιμόνων, καὶ φυλακὴν
 πάντων πνεύματων ἀκαθάρτων, καὶ φυλακὴν
 πάντων ἀκαθάρτων καὶ μεμίστην, ὃτι ἐκ τοῦ
 οἴνου τοῦ

nomina scripta non sunt in libro uitæ, a
 constitutione mundi, uidentes bestiam,
 quæ erat & non est. Et hic est sensus, qui
 habet sapiētiam. Septem capita, septem
 montes sunt, super quos mulier sedet, &
 reges septē sunt. Quinq; ceciderūt, unus
 est & alius nondum uenit. Et cum uene-
 rit, oportet illum breue tempus manere.
 Et bestia quæ erat & non est, & ipse octa-
 uus est, & de septem est, & in interitū ua-
 dit. Et decem cornua, quæ uidisti, decem
 reges sunt, qui regnum nondum accepe-
 rūt, sed potestatem tanq̄ reges una ho-
 ra accipient cum bestia. Hi unum consi-
 lium habent, & uirtutem, & potestatem
 suam bestię tradent. Hi cum agno pu-
 gnabunt, & agnus uincet illos, quoniam
 dñs dominorū est, & rex regū, & qui cū il-
 lo sunt uocati & electi & fideles. Et dicit
 mihi, Aquæ quas uidisti, ubi meretrix se-
 det, populi sunt & turbæ & gentes, & lin-
 guæ, & decē coruua quæ uidisti in bestia
 hi odient fornicariā, & defolatam faciēt
 illam & nudam, & carnes eius manduca-
 bunt, & ipsam igne concremabūt. Deus
 enim dedit in corda eorū, ut faciāt quod
 placitum est illi, ut unam faciant uolun-
 tatem, ut dent regnum suum bestię, do-
 nec consummentur uerba dei: Et mulier
 quam uidisti est ciuitas magna, quæ ha-
 bet regnum super reges terræ. Et post
 hæc uidi alium angelum descendentem
 de cælo, habentem potestatem magnā,
 & terra illuminata est a gloria eius. Et ex-
 clamauit in fortitudine uoce magna, di-
 cens, Cecidit cecidit Babylon magna, &
 facta est habitatio dæmoniorū, & custo-
 dia omnis spiritus immūdi, & custodia
 om̄is uolucris immūdæ, et inuisa, quæ de-
 t uino

XVIII

οἶνον τοῦ θυμοῦ ἐφ' ἡ πορνείας αὐτῆς πέπωκε
 πάντα τὰ ἔθνη. καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς μετ'
 αὐτῆς ἐπόρνησαν, καὶ οἱ ἔμποροι αὐτῆς, ἐκ τῆς
 δωάμεως τοῦ πλούτου αὐτῆς ἐπλούτησαν, καὶ
 ἠκρόσα ἄλλη μὲν φωνῶν ἐκ τῆς οὐρανοῦ λέγουσαν,
 ὅτι ἐλθετε ὁ λαός μου, ἵνα μὴ συγκοινωνήσκητε
 ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῆς, ἵνα μὴ λάβητε, ἐκ τῆς
 πληγῆς αὐτῆς, ὅτι ἠκολούθησαν αὐτῆς ἅσαι
 ἁμαρτίαι ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐμνημόνευσεν
 ὁ θεὸς τὰ ἀδικήματα αὐτῆς. Ἀπόδοτε
 αὐτῇ, ὡς καὶ αὐτὴ ἀπέδωκεν ὑμῖν, καὶ διπλα-
 σῶσατε αὐτὴν διπλά κατὰ τὰ ἔργα αὐ-
 τῆς, ὅτι ὡς ὅταν ποτὶ κρῖν ἐκέρρασε, κρῖνάσθη αὐ-
 τῇ διπλοῦν, ὅσα ἐδόξασεν ἑαυτῆν, καὶ ἐση-
 νίασεν, κρῖνάσατε αὐτὴν βασιανισμὸν καὶ πέν-
 θον, ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς λέγει καὶ δευ-
 κμαί βασιανισσα, καὶ χηρὰ οὐκ εἰμι, καὶ πέν-
 θον μὴ ἴδω. διὰ τοῦτο ἐν μία ἡμέρᾳ ἔξο-
 σι μὲν αὐτὴν καὶ αὐτῆς θάνατος, καὶ πένθος καὶ
 λιμός, καὶ ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται, ὅτι ἰσχυρὸς
 κύριος ὁ θεὸς ὁ κρινῶν αὐτὴν. καὶ κλαύονται
 αὐτῶν, καὶ κλύονται ἐπ' αὐτῆς οἱ βασιλεῖς τῆς
 γῆς, οἱ μετ' αὐτῆς πορνέυσαντες, καὶ ἐσηνίασαν-
 τες, ὅτι ἄρ' βλέπωσι τὸν καπνὸν τῆς πυρὸς
 τῆς βασανισμοῦ αὐτῆς λέγοντες, οὐαὶ οὐαὶ ἡ
 πόλις ἡ μεγάλη βαβυλὼν, ἡ πόλις ἡ ἰσχυρή
 γὰρ, ὅτι ἐν μία ὥρᾳ ἦλθεν ἡ κτίσις σου, καὶ οἱ
 ἔμποροι τῆς γῆς κλαίουσι, καὶ πένθοῦσι ἐν ἑ-
 αυτοῖς, ὅτι τὸν γόμον αὐτῶν οὐδεὶς ἀγορά-
 σι οὐκ ἔτι. γόμον χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ, καὶ
 λίθου τιμίον, οὔτε μαργαρίτου καὶ βύσσου,
 καὶ πορφύρου, καὶ κοκκίνου, καὶ πᾶν ξύλον
 δύνιον, καὶ πᾶν σκεῦος ἐλεφάντινον, καὶ
 πᾶν σκεῦος ἐκ ξύλου τιμιωτάτου, καὶ χάλ-
 κου, καὶ σίδηρου, καὶ κινάμου, καὶ θυμιά-
 μα, καὶ μύρον, καὶ λίθων, καὶ οἶνον, καὶ ἔλαι-
 ον, καὶ σέμιδαλι, καὶ σίτην, καὶ κτήνη, καὶ πρόβα-
 τὰ, καὶ ἵππων, καὶ ἕδωμ, καὶ σωματῶν, καὶ ψυ-
 χὰς ἀνθρώπων

uino iræ fornicationis eius biberunt om-
 nes gentes. Et reges terræ cum illa forni-
 cati sunt, & mercatores terræ de uirtute
 deliciarum eius diuites facti sunt. Et au-
 diui aliam uocem de cælo dicentem, Exi-
 te de illa populus meus, ne participes si-
 tis delictorum eius, & de plagis eius ne
 accipiatis. Quoniam peruenerunt pecca-
 ta eius usq; ad cælum, & recordatus est do-
 minus iniquitatum eius. Reddite illi si-
 cut & ipsa reddidit uobis, & duplicate ei
 duplicia secundum opera eius. In poco-
 lo quo miscuit uobis, miscete illi duplū.
 Quantum glorificauit se & in delitijs fu-
 it, tantum date illi tormētum & luctum,
 quia in corde suo dicit. Sedeo regina &
 uidua non sum, & luctum non uidebo.
 Ideo in una die ueniēt plagæ eius, mors
 & luctus & fames, & igne comburetur,
 quia fortis est deus qui iudicabit illam.
 Et flebunt illam & plangent se super illā
 reges terræ, qui cum illa fornicati sunt, &
 in delitijs uixerunt, cum uiderint fumum
 incendiij eius, longe stantes propter timo-
 rem tormenti eius, dicentes. Væ uæ ciui-
 tas illa magna Babylon, ciuitas illa for-
 tis, quoniam in una hora uenit iudicium
 tuum. Et negociatores terræ flebūt & lu-
 gebunt super illam, quoniam merces eo-
 rum nemo emet amplius, merces auri &
 argenti & lapidis preciosi, & margaritæ,
 & byssi, & purpuræ, & cocci, & omne li-
 gnium thycinum, & omne uas eburneum
 & omne fas de ligno preciosissimo & ara-
 mento, et ferro et marmore, et cinnamo-
 mum, et odoramentum, et unguentum,
 et thus, et uinum, et oleum, et similam, et
 triticum, et iumenta, et oues, et equorum
 et rhædarum, et mancipiorum, et ani-
 mas hominū

χὰς ἀνθρώπων, καὶ ἢ ὄψωρα φησὶ ἐπιθυμία
 φησὶ ψυχῆ σου ἀπὸ πᾶσιν ἀπὸ σου, καὶ πάντα
 τὰ λιπαρά, τὰ λαμπρά ἀπὸ πᾶσιν ἀπὸ σου,
 καὶ οὐκ ἔτι οὐ μὴ εὐρήσῃς αὐτά. οἱ ἔμποροι
 τούτων οἱ πλουτήσαντες ἀπὸ αὐτῶν ἀπὸ μα-
 κρότερον ἐθήσαντες διὰ τὸν φόβον τῆ βασιλείας
 αὐτῆς, κλαίοντες καὶ κενθοῦντες λέγον-
 τες, οὐαὶ οὐαὶ ἡ πόλις ἡ μεγάλη ἡ περι-
 βεβλημένη βύσσινον καὶ πορφύραν, καὶ
 κόκκινον, καὶ κεχρυσωμένην ἐν χρυσῷ καὶ λί-
 θοῖς τιμίαις, καὶ μαργαρίταις, ὅτι μία ὥρα
 ἠρημώθη ὁ πλοῦτος πλοῦτος. καὶ πᾶς κνι-
 βερνήτης, καὶ πᾶς ἐπὶ τῶν πλοίων ὁ ὄμιλος
 καὶ ναῦται τῆ θάλασσαν ἐργάζοντες ἀπὸ μακρόθεν
 ἔκαστος, καὶ ἐκράζοντες ὄρωντες τὸ καπνὸν τῆ πυρῶ-
 σιως αὐτῶν λέγοντες, τίς ὁμοία τῇ πόλει τῇ με-
 γάλῃ. λέβαλον χρυσῶν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐ-
 τῶν, καὶ ἐκράζοντες κλαίοντες καὶ πενθόντες, λέγοντι
 πρὸς οὐαὶ οὐαὶ ἡ πόλις ἡ μεγάλη ἣν ἔπλουν
 τισαμ πάντες οἱ ἔχοντες πλοῖα ἐν τῇ θα-
 λάσσῃ ἐν φησὶ ἡμιότικτος αὐτῆς, ὅτι μία ὥρα
 ἠρημώθη, εὐφραίνου ἐπὶ αὐτῶν οὐρανέ, καὶ οἱ
 ἄγιοι ἀπόστολοι, καὶ οἱ προφῆται, ὅτι ἐκρί-
 νεν ὁ θεὸς τὸ κρῖμα τῶν ἁγίων. καὶ ἤρην
 εἰς ἄγγελος ἰχυρὸς λίθου ὡς μύλον μέγας,
 λέβαλον εἰς πλὴν θάλασσαν λέγων, οὕτως
 ὀρμήματι βληθήσεται βαβυλῶν ἡ μεγάλη
 πόλις, καὶ οὐ μὴ εὐρεθῆ ἔτι, καὶ φωνὴ κθαρωθῶν
 καὶ μουσικῶν, καὶ αὐλητῶν καὶ σαλπαστῶν,
 οὐ μὴ ἀκουσθῆ ἔμ σοι ἔτι. καὶ πᾶς τεχνί-
 τος πάσης τέχνης οὐ μὴ εὐρεθῆ ἔμ σοι ἔτι, καὶ
 φωνὴ μύλου οὐ μὴ ἀκουσθῆ ἔμ σοι ἔτι, καὶ φω-
 νὴ νυμφίου καὶ νύμφης, οὐ μὴ ἀκουσθῆ ἔμ σοι
 ἔτι. ὅτι οἱ ἔμποροι σὺ ἦσαμ οἱ μετρίαντες φη-
 σίς, ὅτι ἐν τῇ φαρμακείᾳ σου ἐπλανήθησαμ
 πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐν αὐτῇ αἷμα προφῆτῶν
 καὶ ἁγίων εὐρέθη, καὶ πάντων τῶν ἔσφαγμέ-
 νων ἐπὶ φησὶ γῆς. καὶ μετὰ ταῦτα ἤκουσα
 φωνὴν ὄχλου πολλοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ λέγοντι
 τὸς τὸ ἄλλη

mas hoim. Et poma desyderij aia tuae
 discesserunt a te, & oia pinguia & p̄clara
 perierunt a te, & amplius illa ia nō inue-
 nies. Mercatores hoim q̄ diuites facti
 sunt ab ea longe stabunt p̄pter timorē
 tormēti ei⁹, flētes ac lugētes, & dicētes,
 uae ue ciuitas illa magna, q̄ amicta erat
 bysso & purpura & cocco, & deaurata
 erat auro & lapide p̄cioso & margaritis
 qm̄ una hora destitutae sunt tantae diui-
 tiaē. & ois gubernator, & ois in nauibus
 uersantiū turba & nauae & qui in mari
 operantur longe steterunt, & clamaue-
 runt uidentes locū incendiij eius, dicen-
 tes. Quae similis ciuitati huic magnaē?
 Et miserunt puluerē super capita sua, &
 clamauerunt flentes & lugentes, dicen-
 tes. Vae uae ciuitas illa magna in qua di-
 uites facti sunt oēs qui habebāt naues
 in mari de p̄cijs eius, qm̄ una hora de-
 solata est. Exulta sup̄ eā caelū & sancti
 apostoli & p̄phetae, qm̄ iudicauit deus
 iudiciū uestrū de illa. Et sustulit un⁹ an-
 gelus fortis lapidē quasi molarem ma-
 gnum & misit in mare, dicēs. Hoc impe-
 tu mittef̄ Babylō ciuitas illa magna, &
 ultra iā nō iuenief̄. Et uox citharadoz
 & musicoz & tibia canentiū, & tuba nō
 audief̄ in te amplius, & ois artifex, cu-
 iuscūqz artis nō iuenief̄ i te ampli⁹. Et
 uox molaē nō audief̄ in te āplius. Et lux
 lucernae nō lucebit in te amplius, & uox
 sp̄ōis & sp̄ōsae nō audief̄ adhuc in te, q̄a
 mercatores tui erāt principes terrae, q̄a
 in ueneficijs tuis errauerūt oēs gentes,
 & in ea sanguis prophetaz & sanctoz
 inuentus est, & omniū qui interfec̄ti sūt
 in terra. Post haec audiui quasi uocē
 magnam turbae multae in caelo dicen-
 t 2 tis alle-

XIX

τος τὸ ἁλλήλοῦϊα, ἢ σωτηρία καὶ ἡ δόξα, καὶ
 ἡ ἡμνή, καὶ ἡ δαύαμις κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν,
 ὅτι ἀληθινὰ ἐδικαίωσεν αὐτὸν, ὅτι
 ἐκρίνευ πῶν πόρνων πῶν μεγάλων ἥτις ἐ-
 φθασεν πῶν γῶν ἐν τῇ πόρνείᾳ αὐτῶν. καὶ διεδικη-
 σεν τὸ αἷμα τοῦ δούλου αὐτοῦ, ἐκ τῆς χάριτος αὐ-
 τῆς, καὶ δεύτερον ἔβηκ. ἁλλήλοῦϊα, καὶ ὁ καπνὸς
 ἀναβαίνῃ εἰς τοὺς αἰῶνας τοῦ αἰῶνος. καὶ ἔπε-
 σαν οἱ πρεσβύτεροι οἱ κθ', καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα,
 καὶ προσεκύκωσαν τὸν θεόν ἐπὶ καθήμενῶν ἐπὶ
 τοῦ θρόνου λέγοντες ἁμὴν ἁλλήλοῦϊα, καὶ φῶ-
 νὴ ἐκ τοῦ θρόνου εἶπεν ἡμεῖς, αὐνεῖτε τὸν θεὸν ἡ-
 μῶν πάντες οἱ δούλοι αὐτοῦ, καὶ οἱ φοβού-
 μνοι αὐτοῦ, καὶ οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι,
 καὶ ἤκουσα φωνὴν ὄχλου πολλοῦ. καὶ ὡς φῶ-
 νην ὑδάτων πολλῶν, καὶ ὡς φωνὴν βροντῶν
 ἰσχυρῶν λέγοντας ἁλλήλοῦϊα, ὅτι ἔβασιλευ-
 σεν ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ. χαίρωμεν ὅτι ἁ-
 γαλιώμεθα, ὅτι δώμεν πῶν δόξα αὐτοῦ, ὅτι
 ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ αἵνου, καὶ ἡ γυνὴ ἠτοί-
 μασεν ἑαυτὴν, καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάλη-
 ται βύσσινον καθαρὸν καὶ λαμπρὸν. τὸ γὰρ
 βύσσινον τὰ δικαιώματα ἔβηκ τοῦ ἁγίου, καὶ
 λέγει μοι. μακάριοι οἱ εἰς τὸ εἶπεν τοῦ αἵνου
 κεκλημένοι, καὶ λέγει μοι, οὗτοι οἱ λόγοι ἀ-
 ληθινοὶ εἰσι τοῦ θεοῦ, καὶ ἔμπεσα ἔμπροσθεν
 τοῦ ποδῶν αὐτοῦ προσκυνῆσαι αὐτόν, καὶ
 λέγει μοι, ὄρα μὴ, σάδουλός σου εἰμι, καὶ τῶν
 ἀδελφῶν σου, καὶ τῶν ἐχόντων πῶν μαρτυρί-
 ας τοῦ Ἰησοῦ, τοῦ θεοῦ προσκύνωσαν. ἢ ἢ μαρ-
 τυρία Ἰησοῦ ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ προφητείας, καὶ
 εἶδον τὸ οὐρανὸν ἀνεργαμένον. καὶ εἶδον ἵππος
 λευκός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτοῦ. πῶν δὲ καὶ ἀλ-
 θινός καὶ ἐν δικαιοσύνῃ κρίνει καὶ πολεμεῖ. οἱ δὲ
 ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλόξ πυρός, καὶ ἐπὶ τῆ κεφα-
 λῶν αὐτοῦ διαδήματα πολλὰ, ἔχωρ ὄνομα γε-
 γραμμένον, ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ αὐτός, καὶ περι-
 βεβλημένος ἱμάτιον βεβαμμένον αἵματι. καὶ κα-
 λήν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ ἑξῆς
 ματα εἶ-

tis alleluia. Salus & honor & gloria &
 uirtus dño deo nostro est, quæ uera & iu-
 sta iudicia eius quia iudicauit de mere-
 trice magna, quæ corrupit terrâ in pſti-
 tutione & uindicauit sanguinẽ seruoꝝ
 suorũ de eius manu. Et iterũ dixerunt,
 alleluia. Et fumus ascendit in sæcula sæ-
 culorum. Et ceciderunt uigintiquatuor
 seniores & quatuor animalia, & adora-
 uerunt deum sedentem super thronũ,
 dicentes. Amẽ alleluia. Et uox de thro-
 no exiuit, dicens. Laudẽ dicite deo no-
 stro oēs sancti eius. & qui timetis de-
 um pusilli & magni. Et audiui uocem
 turbæ multæ, & sicut uocem aquarum
 multarũ, & sicut uocem tonitruoꝝ ma-
 gnorum, dicentium, alleluia, qm̄ regna-
 uit dñs deus noster omnipotens. Gau-
 deamus & exultemus & demus gloriã
 ei, quia uenerunt nuptiæ agni, & uxor
 eius p̄parauit se. Et datũ est illi ut coo-
 periat se byssino puro & splendido. By-
 ssinum em̄ iustificationes sunt san-
 ctorum. Et dixit mihi. Scribe. Beati qui
 ad cenã nuptiarũ agni uocati sũt. Et di-
 xit mihi. Hæc uerba dei uera sunt. Et ce-
 cidi ante pedes eius, ut adorare eum. Et
 dixit mihi. Vide ne feceris. Cõseruus tu-
 us sum, & fratrũ tuoꝝ habetiũ testimo-
 nium Iesu. deũ adora. Testimoniũ em̄
 Iesu est spũs prophetiæ. Et uidi cælum
 apertũ, & ecce equus albus, & qui fede-
 bat sup eũ uocabat̄ fidelis & uerax, &
 in iusticia iudicat & pugnat. Oculi aut̄
 ei⁹ sicut flãma ignis, & in capite ei⁹ dia-
 demata multa, habens nomen scriptũ,
 qd̄ nemo nouit nisi ipse. Et uestit⁹ erat
 ueste tincta sanguine, & uocat̄ nomen
 eius, uerbum dei, & exercitus qui sunt
 in cælo

ματα εν τω ουρανω ηκολυθησιν αυτω εν ιπποις λευκοις, εν δεδυμενοι βύσσινον λευκον ηδη καθαρον. ηδη εκ του σωματος αυτου εκπορευεται ξομφαλα δεξα, ινα εν αυτη πατασῃ τα εθνη. ηδη αυτος φοιμανω αυτους εν δεξα σιδηρα. ηδη αυτος πατα πλυλωσῃ τον οinou τον θυμου, ηδη φηι οργυς τον θεου παντοκρατορος. Ειχε επι το ιματιον, και επι τον μηρον αυτου, το ονομα γεγραμμενον, βασιλευς βασιλεω, και κυριος κυριων. ηδη ιδον ενα αγγελου εσωτα εν ηλιω, ηδη εκραξεν φωνη μεαλη λεε πασι τοις ορνιθις τοις πετωμενοις εν μεσουρανωσιν, δευτε ηδη σωατε δε εις, το δεπνον εν μεαλη θεε, ινα φάγητε σαρκας βασιλεω, ηδη χιλιερχω, Ει σαρκας ιχυρω, ηδη σαρκας ιππων, ηδη ηδη καθκμενωμ εν αυτω, και σαρκας παντων ελθνδερω, και εδλω, ηδη μικρω ηδη μεγαλω, και ειδον θρησιον, ηδη τους βασιλεεσ τ ηνε ηδη τα στρατευματα αυτη σωημενα ποιησωα πολεμου μετα εν καθκμενου επι τω ιππον, και μετα τω στρατευματος αυτου, ηδη επι αοθη θρησιον, και μετα τουτου ο ψυδοπροφητης ο ποιικασ, τα σημεια ενωπιον αυτου, εν οιε επιλάνησε τους λαβοντασ θ χαραγμα του θρησιου, και τους προσκωωυτασ τη εικονι αυτου. ζωντεσ ελκθισονται οι δυο εις πλυ λιμνω του πυροε τδ καιομενω εν τω θειω, και οι λοιποδ απεικτανθησαν εν τη ξομφαλα καθκμενω επι εν ιππο τη εκπορευομενη εκ του σωματος αυτου, ηδη παντα ορνεα εχορταθησεν εκ των σαρκων αυτη.

και ειδον αγγελου καταβαινοντα εκ του ουρανω εχοντα πλυ κλειδα φηι αβυσσου, και αλυσιν μεγαλην επι πλυ χερα αυτου. και ειρησατε τον θρακοντα τον οχιμ τον αρχαιον οε δεσπολοε Ε σαταναι. Ε εδκσεμ αυτην χιλια ετη. Ε εβαλεμ αυτην εις πλυ αβυσσον, ηδη εδκσεμ αυτην, και εσφραγισεμ εν πανω

in caelo sequebantur eum in equis albis, uestiti byssino albo & mundo, & de ore eius procedit gladius ex una / q̄ parte acutus, ut in ipso percutiat gentes. Et ipse reget eas in uirga ferrea, & ipse calcet torcular uini furoris & irae dei omnipotentis. Et habet in uestimento & in femore suo nomen scriptum. Rex regum & dominus dominantium, Et uidi unum angelum stantem in sole, & clamauit uoce magna, omnibus aui- bus quae uolabant per medium caeli. Venite & congregamini ad cenam magni dei, ut manducetis carnes regum, & carnes tribunorum, & carnes fortium, & carnes equorum, & sedentium in ipsis, & carnes omnium liberorum ac seruatorum & pu- fillorum ac magnorum. Et uidi bestiam & reges terrae & exercitus eorum congregatos ad faciendum prelium cum illo qui sedebat in equo & cum exercitu eius. Et apprehensa est bestia, & cum illa pseudo- propheta, & qui fecit signa coram ipso, in quibus seduxit eos qui acceperunt characterem bestiae, & qui adorauerunt imaginem eius. Viui missi sunt hi duo in stagnum ignis ardens in sulphure, & caeteri occisi sunt in gladio sedentis super equum qui procedit de ore ipsius, & omnes aues saturatae sunt carni- bus eorum.

Et uidi angelum descendentem de caelo habentem clauem abyssi, & cate- nam magnam in manu sua. Et apprehendit draconem serpentem antiquum, qui est diabolus & satanas, & ligauit eum per annos mille, & misit eum in abyssum, & clausit eum, & signauit super il- lum ut

XX

πάνω αὐτοῦ, ἵνα μὴ πλανήσῃ τὰ ἔθνη ἔτι,
 ἄχρι τελεθῆ ἡ χίλια ἔτη. καὶ μετὰ ταῦτα
 εἶδ' αὐτὸν λυθῆναι μίκρον χρόνον. καὶ εἶ-
 δον θρόνους καὶ ἐκάθισα ἐπ' αὐτούς, καὶ
 κρῖμα εἶδ' ὅθι αὐτοῖς. καὶ τὰς ψυχὰς τῶν
 πεπλεκισμῶν διὰ τῆς μαρτυρίας Ἰησοῦ
 καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. καὶ οἱ ἄνθρωποι οὐ
 προσεκώκισαν τῷ θείῳ, ὅτι πλὴν εἰκόνα αὐ-
 τοῦ. καὶ οὐκ ἔλαβον τὸ χάραγμα ἐπὶ τῶν μέ-
 τωπον αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ
 ἔζησαν, καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ Χριστοῦ
 χίλια ἔτη. οἱ ἄλλοι δὲ πνεῦμα οὐκ ἔνε-
 ζήσαν ἕως τελεθῆ τὰ χίλια ἔτη ἄχρι, αὐτὴ ἡ
 ἀνάστασις ἡ πρώτη. μακάριος ὁ ἅγιος ὁ ἔ-
 χων μέρος ἐν τῇ ἀναστάσει τῇ πρώτῃ, ἐπὶ
 τούτων ὁ θάνατος ὁ δεύτερος οὐκ ἔχῃ
 θλίψιν, ἀλλ' ἔσονται ἰσχυροὶ τοῦ θεοῦ, καὶ
 τοῦ Χριστοῦ, καὶ βασιλεύσουσι μετ' αὐτοῦ
 χίλια ἔτη. καὶ ὅτε ἐτελεύτησεν τὰ χίλια
 ἔτη, λυθῆσεται ὁ σατανᾶς ἐκ τοῦ φυλακῆς
 αὐτοῦ, καὶ θίξεται πλανῆσαι τὰ ἔθνη
 τὰ ἐν τέσσαρσι γωνίαις τοῦ γῆς τὸν γόγγυ-
 καὶ μαγῶν συναγαγῆν αὐτούς εἰς πόλει-
 μου, ὧν ὁ ἀριθμὸς ὡς ἡ ἄμμος τοῦ θαλάσ-
 σης. καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ πλάτος τοῦ γῆς,
 καὶ ἐκύκλωσαν πλὴν παρεμβολῶν τῶν ἁγί-
 ων καὶ πλὴν πόλεων πλὴν ἡγαπημῶν. καὶ
 τότε πῦρ ἦεν ἐκ τοῦ θύρατος, καὶ κατέφαεν
 αὐτούς, καὶ διάβηκεν ὁ πλανῶν αὐτούς ἐβλήθη
 εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός, καὶ θείσ, ὅπως τὸ θείον,
 καὶ ὁ ἄβυσσος προφήτης, καὶ βασανιστὴς ἡμέρας
 καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ εἶδον
 θρόνον λευκὸν μέγαν καὶ καθήμενον ἐπ' αὐτοῦ.
 οὐ ἄρα προσώπων ἔφευγον ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανός, καὶ
 τόπος οὐκ ἐυρέθη αὐτοῖς. καὶ εἶδον τοὺς νεκροὺς
 μικροὺς καὶ μεγάλους ἐστῶτας ἑνώπιον τοῦ θεοῦ.
 καὶ βιβλία ἠνοίχθησαν. καὶ βιβλίον ἄλλο ἠνοίχθη, ὃ
 ἔστι τῶν ζῶντων, καὶ ἐκρίθησαν οἱ νεκροὶ ἐκ τῶν γεγραμ-
 μένων ἐν

lum, ut non seducat amplius gentes,
 donec consummentur mille anni. Et
 post hoc oportet illū solui modico tem-
 pore. Et uidi sedes, & sederunt super
 eas, & iudicium datum est illis. Et ani-
 mas decollatorum propter testimoniū
 Iesu, & propter uerbum dei, & qui non
 adorauerunt bestiam, neq; imaginem
 eius, nec acceperunt characterem eius
 in frōtibus suis, aut in manibus suis, &
 uixerunt, & regnauerunt cum Christo
 mille annis. Ceteri uero mortuorum,
 non reuixerunt, donec consummentur
 mille anni. Hæc est resurrectio prima.
 Beatus & sanctus qui habet partem in
 resurrectione prima. In his secunda
 mors non habet potestatem, sed erūt
 sacerdotes dei & Christi, & regnabunt
 cum illo mille annis. Et cum consum-
 mati fuerint mille anni, soluet satanas
 de carcere suo, & exibit ut seducat gētes
 quæ sunt super quatuor angulos terræ gog
 & magog, ut congreget eos in primum,
 quorum numerus est sicut arena maris. &
 ascendentur super latitudinē terræ, & circu-
 ierūt castra sanctorum & ciuitatē dilectā.
 Et descendit ignis a deo de cælo & deu-
 ruit eos, & diabolus qui seducebat eos,
 missus est in stagnū ignis & sulphuris
 ubi & bestia & pseudopropheta crucia-
 buntur die ac nocte in sæcula sæculorum.
 Et uidi thronū magnū candidū & sedē
 super eū, a cuius cōspectu fugit terra
 & cælum, & locus nō est inuētus eis. Et
 uidi mortuos magnos, & pusillos stan-
 tes in cōspectu throni, & libri aperti sunt,
 & alius liber apertus est qui est uita, &
 iudicati sunt mortui ex his quæ scripta
 erant

μενωμ εν ρσι βιβλίοις, καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν, καὶ
 εἶδον κεν ἢ δάλασσα τοὺς ἐν αὐτοῖς νεκρούς. καὶ
 ὁ θάνατος, καὶ ὁ ἄδης εἶδον καὶ τὸς ἐν αὐτοῖς νε
 κρούς, καὶ ἐκρίθησαν ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.
 καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ἄδης ἐβλήθησαν εἰς τὴν λί
 μνην τῆς πυρός, οὗτος ὅστις ὁ δεύτερος θάνατος.
 καὶ ἔτις οὐκ ἐυρέθη ἐν τῇ βίβλῳ ἐν τῇ ζωῆς γε
 γραμμῆς ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τῆς πυρός.
 καὶ εἶδον οὐρανὸν καινὸν καὶ γῆν και
 νήν, ὁ γὰρ πρῶτος οὐρανὸς καὶ ἡ πρώτη γῆ
 ἠλθεν, καὶ ἡ δάλασσα οὐκ ἔστιν ἔτι. καὶ ἔγω
 ἰωάννης εἶδον τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν ἱερου
 σάλημ καινὴν καταβαίνουσαν ἀπὸ τοῦ
 οὐρανοῦ ἡριμασμένην, ὡς νέμφων
 κεκοσμημένην τῷ ἁγίῳ ἁγίῳ. καὶ ἤκουσα φωνῆς
 μεγάλης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης, ἰδοὺ
 ἡ σκηνὴ τοῦ θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ σκη
 νώσεται μετὰ αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαοὶ αὐτοῦ ἔσονται,
 καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς ἔσται μετὰ αὐτῶν θεὸς ἁγίος. καὶ
 ἔσται ἡ ἀνάπαυσις αὐτῶν ἀπὸ τῶν ὀφ
 θαλμῶν αὐτῶν, καὶ ὁ θάνατος οὐκ ἔσται, οὐ
 τε πένθος, οὔτε κλαυθμὸς, οὔτε πόνος οὐκ ἔσται
 ἔτι, ὅτι τὰ πρῶτα ἀπῆλθον, καὶ εἶπερ ὁ και
 νὴν πόλιν ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἰδοὺ καινὰ πάντα
 ποιῶ, καὶ λέγει μοι, γράψου ὅτι οὗτοι οἱ λό
 γοι ἀληθῆναι καὶ πιστοὶ εἰσι, καὶ εἰπέ μοι, γέ
 γονε, ἐγὼ εἶμι τὸ ἀ καὶ τὸ ὦ ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ
 τέλος. ἐγὼ τῷ δειψῶντι δώσω ἐκ τῆς πη
 γῆς τοῦ ὕδατος ἐν ζωῆς δωρεᾶν, ὁ νικῶν, κλη
 ρηνομήσει πάντα, καὶ ἔσομαι αὐτῷ θεός, καὶ
 αὐτὸς ἔσται μοι ὁ υἱός. δειλοῖς δὲ, καὶ ἀπιστοῖς
 καὶ ἐσθλινοῖς καὶ φονεῦσι, καὶ πόρνοις, καὶ
 φαρμακοῖς καὶ εἰδωλολάτραις, καὶ πᾶσι
 τοῖς φεύγουσι τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ
 καιομένῃ πυρὶ καὶ θείῳ, ὅστις δεύτερος θάνα
 τος. καὶ ἦλθεν πρὸς με εἷς τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων ἐ
 χούων τὰς ἑπτὰ φιάλας τὰς γεμούσας τῶν
 ἑπτὰ πληγῶν τῶν ἑσχάτων, καὶ ἐλάλησε
 μετ' ἐμοῦ

erant in libris secundū opa ipsorum, & de
 dit mare mortuos q in eo erat, & mors
 & infernus dederūt eos q in ipsis erant
 & iudicatū est de singulis secundū ope
 ra ipsorum. Et infernus & mors missi sunt
 in stagnū ignis. Hæc est mors secunda.
 Et qui nō inuentus est in libro uitæ scri
 ptus, missus est in stagnum ignis.

XXI

Et uidi cœlum mouum & terram
 nouam. Primum enim cœlum & pri
 ma terra abiit, & mare iam non est. Et
 ego Ioannes uidi sanctam ciuitatem
 Hierusalem nouam descendentem de
 cœlo a deo paratam, sicut sponsam or
 natam uiro suo. Et audiui uocem ma
 gnam de throno dicentem. Ecce taber
 naculum dei cum hominibus, & habi
 tabit cum eis. Et ipsi populus eius erūt,
 & ipse deus cum eis erit eorum deus.
 Et absterget deus omnem lachrymam
 ab oculis eorum. Et mors ultra non
 erit, neq; luctus, neq; clamor, neq; do
 lor erit ultra, quia prima abierunt. Et
 dixit, qui sedebat in throno. Ecce no
 ua facio omnia. Et dixit mihi. Scribe,
 quia hæc uerba fidelia sunt & uera. Et
 dixit mihi. Factum est. Ego sum AL
 pha & ω initium & finis. Ego sitienti
 dabo de fonte aquæ uitæ gratis. Qui
 uicerit, possidebit hæc, & ero illi deus,
 & ipse erit mihi filius. Timidis autem
 & incredulis & execratis, & homicidis, &
 fornicatorib; & ueneficis, & idololatrīs
 & omnibus mēdacibus pars illoꝝ erit
 i stagno ardēti igne & sulphure, qd est
 mors secunda. Et uenit ad me unus de
 septem angelis habentibus phialas ple
 nas septē plagis nouissimis, & locutus
 t 4 est mecū

μετ' ἐμὸς λέγω, δέξο δέξω σοι τὴν νύμφην ἢ
 ἀρνίου τὴν γυναικα. καὶ ἀπῆλθέ με ἐν πνεύ
 ματι ἐπ' ὄρος μέγα καὶ ὑψηλὸν, καὶ εἶδεν
 μοι πύλιν πύλιν μεγάλην, πύλιν ἁγίαν ἱε
 ρουσαλήμ καταβαινούσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ
 τοῦ θεοῦ, ἔχουσαν πύλιν δόξαν τοῦ θεοῦ, καὶ ὁ
 φωστὴρ αὐτῆς ὁμοίως λίθον ἡμιτέτατον ἰασπί
 δι' κρυστάλλιζοντι. ἔχουσα τε τῆχος μέγα καὶ
 ὑψηλὸν. ἔχουσα πυλῶνας, ἰ β. καὶ ἐπὶ τοῖς
 πυλῶσι ἄγγελοι δώδεκα, καὶ ὀνόματα ἔ
 πι γερμανικά, ἃ ἔστι τῶν δώδεκα φυλῶν τοῦ
 Ἰσραήλ. Ἄνατολις πυλῶνες τρεῖς, ἀπὸ βορρῆ
 πυλῶνες τρεῖς, ἀπὸ μεσημέριος πυ
 λῶνες τρεῖς, ἀπὸ δυσμῶν πυλῶνες τρεῖς, καὶ τέ
 τχος τὸ πᾶν ἔχον δεμελίους δώδεκα, καὶ
 ἐν αὐτοῖς ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῦ
 υἱοῦ, καὶ ὁ καλῶν μετ' ἐμὸς εἶχε κάλαμον
 χρυσοῦ ἵνα μετρήσῃ πύλιν πόλιν, καὶ τοὺς πυ
 λῶνας αὐτῆς, καὶ τὸ τέχος αὐτῆς, καὶ τὸ πᾶν
 λαίς τετραγώνος κῆτος, ἢ τὸ μήκος αὐτῆς
 τὴν ἔσπερον καὶ τὸ πλάτος, καὶ ἐμέτρησε τὴν
 πόλιν ἢ τὸν κάλαμον ἐπὶ σαδέων δώδε
 κα χιλιάδων τὸ μήκος, καὶ τὸ πλάτος, καὶ
 τὸ ὕψος αὐτῆς ἴσα ἐσίμ. καὶ ἐμέτρησε τὸ τέ
 χος αὐτῆς ἕκατόν τεσσαράκοντα τεσσάρων
 πηχῶν. μέτρον ἀνθρώπου ὅ ἐστι ἀστέλου. ἢ
 ἢ καὶ ὀνόματα τῶν τειχῶν αὐτῆς ἰάσπις, ἢ
 ἢ πόλις χρυσοῦ καθαροῦ ὁμοία ὑάλω κα
 θαρῶ. καὶ οἱ δεμελῖοι τῶν τειχῶν ὅτι πόλι
 ως παντὶ λίθῳ ἡμίονο κεκοσμημένοι. ὁ θεμέ
 λιος ὁ πρῶτος ἰάσπις, ὁ δεύτερος σάφειρος.
 ὁ τρίτος καλκιδῶν, ὁ τέταρτος σμάραγι
 διος, ὁ πέμπτος σαξιδόνις, ὁ ἕκτος σάξιδιος,
 ὁ ἕβδομος χρυσόλιθος, ὁ ὄγδοος βερύλλιος, ὁ
 ἔνατος τοπάσιον, ὁ δέκατος χρυσόπρασος, ὁ
 ἑνδέκατος ὑάκινθος, ὁ δωδέκατος ἀμέθιστος.
 ἢ οἱ δώδεκα πυλῶνες. δώδεκα μαργαρίται,
 ἕνα ἕνα ἕνα πύλων ἢ ἓξ ἐνὸς μαργα
 ρίτου

est mecum, dicens. Veni & ostendam
 tibi sponsam uxorem agni. Et sustu
 lit me in spiritu in montē magnū & al
 tū, & ostēdit mihi ciuitatē magnā, san
 ctā Hierusalē descēdētē de cælo a deo,
 habentē claritatē dei. Et lumē ei⁹ simile
 lapidi p̄ciosissimo tāq̄ lapidi iaspidis,
 sicut crystallū, & habebat mur⁹ magnū
 & altū, habentē portas duodecim, & in
 portis angelos duodecim, & nomina inscri
 pta q̄ sūt nomina duodecim tribuū filioꝝ
 Israel. Ab oriēte portæ tres, ab aquilo
 ne portæ tres, ab austro portæ tres, ab
 occasu portæ tres, & murus ciuitatis ha
 bens fundamēta duodecim, & in ipsis
 duodecim nomina duodecim apostolorū
 agni. Et q̄ loq̄bat̄ mecum, habebat men
 surā arundineā aureā, ut metiretur ciui
 tatē & portas eius, & murū eius. Et ciui
 tas in quadro posita est, & lōgītudo ei⁹
 tanta est, quāta & latitudo, & mēsus est
 ciuitatē de arū dine aurea p̄ stadia duo
 decim milia. & longitudo & altitudo &
 latitudo ei⁹ æqualia sunt. Et mēsus est
 murū eius centū quadragintaquatuor
 cubitorū, mensura hoīs q̄ est angeli. Et
 erat structura muri eius ex iaspide, ip
 sa uero ciuitas aurum mūdum, similis
 uitro mūdo, & fundamēta muri ciuita
 tis om̄i lapide p̄cioso ornata. Fūdamē
 tū primū iaspis, secūdū saphirus, tertiū
 calcedoni⁹, quartū smaragd⁹, q̄ntū sar
 donix, sextū sardi⁹, septimū chrysolit⁹,
 octauū beryllus, nonū topazi⁹, decimū
 chrysoprasus, undecimū hyacinthus,
 duodecimū amethystus. Et duodecim
 portæ duodecim margaritæ sunt, p̄ sin
 gulas, & singulæ portæ singulis marga
 ritis erant

ρίτη, κή η πλατεία τ πόλεως χρυσοῖμ καθαρή,
 ὡς ἕλαος διαφανής. Ἐν αὐτῇ οὐκ εἶδον ἐν αὐ
 τῇ. ὁ δὲ κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ ναὸς αὐτῆ
 ὄξει, καὶ τὸ ἀρνίον. καὶ ἡ πόλις οὐ χρείαμ ἔχει
 τοῦ ἡλίου, οὐδέ φηι σελιώκς ἵνα φαίνωσιμ αὐ
 τῇ. ἡ γὰρ δόξα τοῦ θεοῦ ἐφώτισεμ αὐτῇ. καὶ
 ὁ λύχνος αὐτῆς τὸ ἀρνίον. καὶ τὰ ἔθνη τῶν
 σωζομένων ἐν τῷ φωτὶ αὐτῆς περιπατήσασ
 σι. καὶ οἱ βασιλεῖς φηι γῆς φέρουσι πλὴν δό
 ξαν αὐτῶν εἰς αὐτὴν, καὶ πυλῶνες αὐτῆς οὐ μὴ
 κλεισθῶσιμ ἡμέρας, νύξ γὰρ οὐκ ἔσται ἐκεῖ. Ἐ
 νὸν μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὴν πᾶς κοινὸς. Ἐ ποι
 οῦν βδελυγμα. Ἐ ψεῦδος, ἐμὴ οἱ γεγραμ
 μένοι ἐν τῷ βιβλίῳ φηι ζωῆς τοῦ ἀρνίου.

καὶ εἰσεξέ μοι καθαρόμ ποταμόμ ὕδατος
 ζωῆς λαμπρόμ ὡς κρύσταλλον, ἐκ τῆς δεξιῆς
 ἐκ τῆς ἀριστερῆς τοῦ θεοῦ, καὶ τῆς ἀριστερῆς
 ἐν μέσῳ φηι πλατείας αὐτῆς, καὶ τοῦ ποταμοῦ,
 ἐν τῷ μέσῳ φηι ἐν τῷ μέσῳ ἐξ ἑλίου καὶ
 πούε δώδεκα κατὰ μίαν ἕνα ἕκασον ἀπο
 δίδόντα καρπὸμ αὐτοῦ. καὶ τὰ φύλλα τοῦ
 ξύλου εἰς ἄρπαιαμ ἵν' ἐδῶν, καὶ πᾶς κα
 τανάθεμα οὐκ ἔσται ἐπι τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ
 καὶ τοῦ ἀρνίου ἐν αὐτῇ ἔσται. καὶ οἱ δούλοι
 αὐτῆς λατρεύσουσιμ αὐτῶ, καὶ ὄψοντα τὸ
 πρόσωπον αὐτῶ, Ἐ τὸ ὄνομα αὐτῶ ἐπὶ ἵν'
 μετώπων αὐτῶ, καὶ οὐκ ἔσται ἐκεῖ, καὶ
 χρείαμ οὐκ ἔχουσιμ λύχνου, καὶ φωτὸς ἡλίου
 ὅτι κύριος ὁ θεὸς φωτίσει αὐτοὺς, Ἐ βασιλεύ
 σουσιμ εἰς τοὺς αἰῶνας ἵν' αἰῶνων. καὶ εἶ
 πέν μοι, οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ Ἐ ἀληθινὸν. καὶ
 κύριος ὁ θεὸς ἵν' ἀγίων προφητῶν ἀπέστα
 λετῶν ἄγγελον αὐτῶ εἰσεῖναι τοῖς δούλοις αὐ
 τῶ ἵνα γενέσθαι ἐμ τάχα. ἰδοὺ ἔρχομαι
 ταχύ, μακάριος ὁ τρώμ τοὺς λόγους φηι
 προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου. καὶ ἐγὼ
 ἰωάννης ὁ βλέπων ταῦτα, καὶ ἀκούων.
 καὶ ὅτε ἤκουσα καὶ ἔβλεφα, ἔπεσα προ
 σκυῖσθαι ἐμ προσδιεμ τῶν ποδῶν τοῦ
 ἀγγέλου

rita, & platea ciuitatis aurū mundum,
 tanquam uitrum perlucidum. Et tem
 plum non uidi in ea. Dominus enim
 deus omnipotens templum illius est
 & agnus. Et ciuitas non eget sole ne
 q; luna, ut luceant in ea. Nam claritas
 dei illuminauit eam, & lucerna eius est
 agnus. Et ambulabunt gentes, quæ
 seruatae fuerunt in lumine eius, & re
 ges terræ afferent gloriam suam in il
 lam. Et portæ eius non claudentur
 per diem. Nox enim non erit illic, Non
 intrabit in eam aliquid quod inqui
 nat aut abominationem facit & men
 dacium, nisi qui scripti sunt in libro
 uitæ agni.

XXII

Et ostendit mihi fluuiū aquæ uiuæ,
 splendidum tanq; crystallum procedē
 tem de sede dei & agni. In medio pla
 teæ eius, & ex utraq; parte fluminis li
 gnum uitæ afferens fructus duodecim
 per menses singulos reddens fructum
 suum, & folia ligni ad sanitatē gentiū.
 Et omne maledictū non erit amplius,
 sed sedes dei & agni in illa erunt, & ser
 uī eius seruient illi, Et uidebunt faciem
 eius & nomen eius in frontibus suis.
 Et nox ultra non erit, & non egebunt
 lumine lucernæ, neq; lumine solis, quo
 niam dominus deus illuminat illos,
 & regnabunt in sæcula sæculorū. Et di
 xit mihi. Hæc uerba fidelia sunt, &
 uera. Et dñs deus sanctoꝝ prophetaꝝ
 misit angelū suū ostendere seruis suis,
 q̄ oportet fieri cito, Et ecce uenio uelo
 citer, Beatus q̄ custodit uerba pphetiæ
 libri huius. Et ego Ioannes qui audiui
 & uidi hæc. Et postq; audissem & ui
 dissem, cecidi ut adorarem ante pedes
 angeli

ἄγγελου τοῦ δεκνύοντός μοι ταῦτα, καὶ λέγει μοι, ὄρα μὴ σάωδούλωσ σε γὰρ εἰμι καὶ τῶν ἀδελφῶν σου προφητῶν, καὶ τῶν τηρούντων τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου. ὁ δεῖν προσκύνωσ μοι, καὶ λέγει μοι, μὴ σφραγίσῃς τὴν βίβλον, ὅτι ἡ προφητεία ἐστὶ βιβλίον τούτου. ὅτι καιρὸς ἐγγύς ἐστι. ὁ ἀδικῶν ἀδικησάτω ἔτι, καὶ ὁ ῥυπαρῶν ῥυπωσάτω ἔτι. καὶ ὁ δίκαιος δικαιοσύνην ποιησάτω ἔτι, καὶ ὁ ἅγιος ἁγιασθήτω ἔτι. καὶ ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ, καὶ ὁ μισθός μου μετ' ἐμοῦ, ἀποδοῦναι ἕκάστῳ ὡς τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐσται. Εἰ εἰμι τὸ α καὶ τὸ ω, ἀρχὴ καὶ τέλος, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος. μακάριοι οἱ ποιοῦντες τὰς ἐντολάς αὐτοῦ, ἵνα ἔσται ἡ θέουσία αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, καὶ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν. ἔξω δὲ οἱ κύνες καὶ οἱ φαρμακοὶ, καὶ οἱ πόρνοι, καὶ οἱ φονεῖς, καὶ οἱ εἰδωλόλατρες, καὶ πᾶς ὁ βλάσφημος, καὶ ποῦ ἄθεός τις. Εἰ εἰμι ἰησοῦς ἔπεμψα τὸν ἄγγελόν μου μαρτυρῆσαι ὑμῖν ταῦτα ταῖς ἐκκλησίαις. ἐγὼ εἰμι ῥίζα καὶ γένος τοῦ δαυὶδ, ὁ ἀστὴρ λαμπρὸς καὶ ὀρθρινός. καὶ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν, ἔλθε. καὶ ὁ ἀκούων εἰπάτω, ἔλθε. καὶ ὁ διψῶν, ἔλθέτω. καὶ ὁ θέλων, λαμβανέτω τὴν ὕδωρ ζωῆς δωρεάν, ὅτι μαρτυροῦμαι γὰρ παντὶ ἀκούοντι τοὺς λόγους προφητείας βιβλίου τούτου. εἴ τις ἐπιθήσῃ πρὸς ταῦτα ἐπιθήσῃ ὁ θεὸς ἐπ' αὐτὸν πληγὰς τὰς γεγραμμένας ἐν βιβλίῳ τούτῳ, καὶ εἴ τις ἀφαιρῇ ἀπὸ τῶν λόγων βιβλίου τῆς προφητείας ταύτης, ἀφαιρήσῃ ὁ θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ βίβλου ζωῆς, καὶ πόλεως ἁγίας, καὶ τῶν γεγραμμένων ἐν βιβλίῳ τούτῳ. λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα, ναὶ ἔρχομαι ταχύ, ἀμήν. ναὶ, ἔρχου κύριε ἰησοῦ. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

angeli qui mihi hæc ostendebat. Et dicit mihi. Vide ne feceris. Cōseruus enim tuus sū, & fratrum tuorum prophetarum, & eorum qui seruant uerba prophetiæ libri huius. Deum adora. Et dicit mihi. Ne signaueris uerba prophetiæ libri huius. Tēpus enim prope est. Qui nocet, noceat adhuc, & qui in sordibus est, sordescat adhuc, & qui iustus est, iustificetur adhuc, & sc̄tus sc̄tificetur adhuc, & ecce uenio cito, & merces mea mecum est, ut reddā unicuique ut opus illius erit. Ego sum alpha & ω, primus & nouissimus, principium & finis. Beati qui seruant mandata illius ut sit potestas eorum in ligno uitæ, & per portas intrent in ciuitatem. Foris autem canes & uenefici & impudici & homicidæ & idolis seruientes, & omnis qui amat & facit mendacium. Ego Iesus misi angelum meum testificari uobis hæc in ecclesijs. Ego sum genus & radix Dauid. stella splendida & matutina. Et spiritus & sponsa dicunt, ueni. Et qui audit dicat ueni. Et qui sitit ueniat, & qui uult, accipiat aquam uitæ gratis. Contestor enim omni audienti uerba prophetiæ libri huius. Si quis apposuerit ad hæc, apponet deus super illum plagas scriptas in libro isto. Et si quis diminuerit de uerbis libri prophetiæ huius, auferet deus partem eius de libro uitæ, & de ciuitate sancta, & de his que scripta sunt in libro isto. Dicit qui testimoniū phibet isto. Etiam, uenio cito. Amen. Etiam Veni dñe Iesu. Gratia dñi nostri Iesu Christi cum oibus uobis. Amen.

Finis Testamenti totius ad græcā ueritatē uetustissimorumq; Codicum Latinoꝝ fidem & ad pbatissimorumq; authorū citationē & interpretationem accurate recogniti, opera studioq; D. Erasmi Roterodami.

